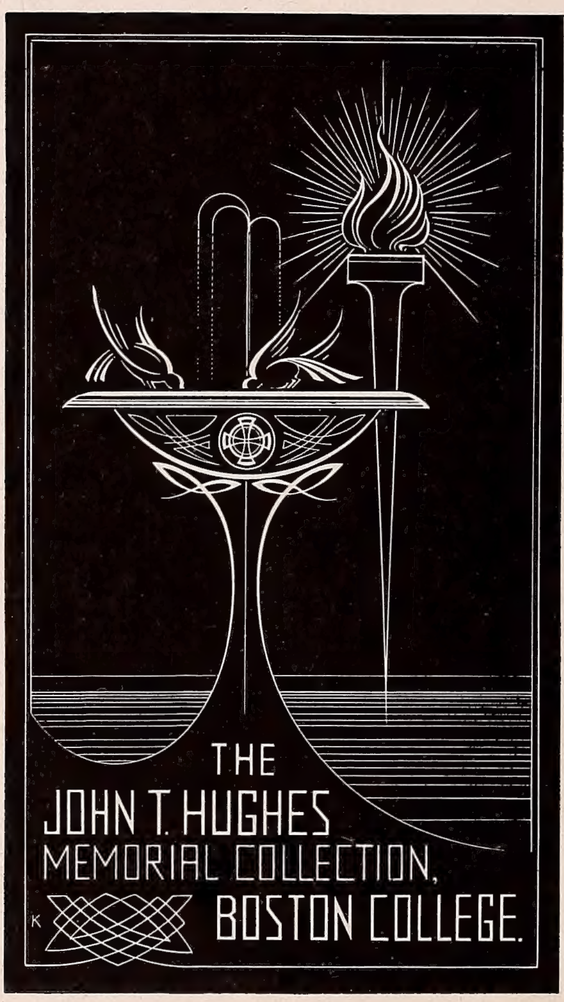

THE
JOHN T. HUGHES
MEMORIAL COLLECTION,
BOSTON COLLEGE.

GRAMMATICA CELTICA

E MONUMENTIS VETUSTIS

TAM HIBERNICAE LINGUAE

QUAM BRITANNICARUM DIALECTORUM

CAMBRICAE CORNICAE AREMORICAE

COMPARATIS GALLICAE PRISCAE RELIQUIIS

CONSTRUXIT

I. C. ZEUSS

PHIL. DR. HIST. PROF.

EDITIO ALTERA

CURAVIT

H. EBEL

PH. DR., ACAD. REG. HIB. SOC. HON., ACAD. REG. BORUSS. ADI. COMM. EPIST.

BEROLINI

APUD WEIDMANNOS

MDCCCLXXI

PARIS

MAISONNEUVE & CO.

GRAMMATICA CELTICA.

PRAEFATIO AUCTORIS.

Linguae, quae inter cognatas linguas ab India per Asiam et Europam dilatatas extrema est in occidente, naturam, varietatem formasque e fundamento monumentorum extantium vetustorum exponere aggredior. Opera perscrutandae indicae, extremae eiusdem familiae in Asia, qua plurimum lucis linguarum affinium omnium scientiae addiderunt viri docti, si magni semper habenda est, non parvi etiam erit aestimanda opera ea, qua fiat facultas inspiciendi leges linguae nationis fractae illius quidem iam dudum, sed latissime quondam per Europam patentis, cuius linguae rudera ideo non rara sunt iam a vetustis temporibus, atque hodie quoque extant in aliis recentioribus linguis. Qua opera etiam substruetur fundamentum vocabulorum moli recenti vel adhuc superstiti eius gentis in linguis hodiernis, hibernica, gaelica, cambrica, aremorica.

In linguas nationum maiorum vicinarum, germanicae et slavicae, iam inquisitum esse perscrutato eodem fundamento historico monumentorum, nemini gnaro eruditorum recentioris aetatis laborum ignotum est. Nostrae huius extremae in occidente linguae monumenta vetusta scripta a viris indigenis, ratione non habita nominum servatorum a scriptoribus vetustioribus, graecis et latinis, aetatem quidem non attingunt monumentorum germanicae linguae, incipientium a saeculo quarto, superant tamen haud dubie aetatem monumentorum slavicae linguae. Eiusmodi ex monumentis extructum est hoc opus.

Ut linguae nationum frequentium et late patentium variant formationibus et dialectis, ita etiam lingua celtica, ut communiter dicitur extrema haec in occidente, varietatem suam explicuit iam ab antiquis temporibus. Quae varietas cognita est iam Caesari dicenti (B. gall. 1, 1), Belgas, Aquitanos, Celtas vel Gallos lingua, institutis, legibus inter se differre, et melius Straboni (lib. 4, p. 176), qui Aquitanos omnino diversos a Gallis et adnumerandos Iberibus, Gallos autem ipsos paulum lingua differre (*μικρὸν παραλλάττοντας ταῖς γλώτταις*) affirmat. Cui si additur, quod asserit Tacitus (Agric. 11), Gallorum et Britannorum sermonem haud multum diversum, statuemus, dialectorum varieta-

tem aliquam extitisse quidem in lingua Celtarum (Gallorum ab occidentali Sequana et Matrona), Belgarum (ab oriente eorundem fluminum), Britannorum, non tamen tantam, ut inter hos populos sermonis commercium esse non potuerit. Ex ea aetate servata esse nomina gallica, belgica, britannica virorum, oppidorum, fluviorum, plantarum et pauca etiam vocabula a scriptoribus graecis et latinis, nemini vetustatis gnaro incognitum est. Ex iis varietatem linguae deprehendi posse nemo sperabit.

Varietatem longe maiorem monumenta scripta ab indigenis totius gentis a viris non solum britannicis sed etiam hibernicis, comprobant inde a saeculo octavo vel nono. Libri britannici, tam cambrici quam aremorici, iam eo tempore in sonis, qui congruunt cum sonis nominum britannicorum vetustiorum et gallicorum, atque in formis grammaticis tantam differentiam prae se ferunt a sonis et formis scriptorum hibernicorum eiusdem temporis, ut nullo modo statui possit inter Britannos et Hibernos linguae commercium ea aetate, nec ergo etiam aetate multo vetustiore, quamvis utramque dialectum vel linguam (hac voce enim utar consulto ob hanc diversitatem) ex uno fonte ortam esse clare pateat. Poterit affirmari maior differentia inter linguam hibernicam et britannicam, quam inter scandicam vetustam vel islandicam et ceteras germanicas dialectos, vix tamen tanta quanta obtinet inter linguam lituanicam vel prussicam vetustam et slavicam.

Gallicam autem linguam priscam, quae post interitum imperii Romanorum et invasionem Francorum sensim cessit novae romanicae ortae in regionibus gallicis, si non fuit eadem quae britannica, huic tamen viciniorem fuisse quam hibernicae, haec potissimum ostendunt:

1. Congruentia sonorum quorundam, quibus differt hibernica, e. gr. in nominibus gallicis Litana, Litaviccus, quae sunt adhuc britannice adi. *litan*, subst. *litau*, sed hibernice *lethan*, *letha*, quae inprimis animadvertitur in vocibus gallicis et britannicis, e. gr. in Petuaria, petorritum, pempedula, Penninus deus, Penninum iugum, Epona, Eporedici, Epomanduodurum, convenientibus cum cambricis *petuar* (quattuor), *pimp* (quinque), *penn* (caput), *ep* in deriv. *epaul*, *ebaul* (pullus), cum hibernice sit *c*, *ch* pro *p* in iisdem, ut *cethir* (quattuor), *cóic* (quinque), *cenn* (caput), *ech* (equus). Non concedo differentiam gallicae linguae a britannica et congruentiam cum hibernica in particula *su-* in compositis Suessiones, Suanetes, cum eadem vox sit hibernice *su-*, *so-*, britannice autem *ho-*, *he-*, *hy-*. Hanc enim *h* pro *s* esse serioris originis atque *s* primitivam obtinuisse apud Britannos adhuc Romanorum aetate, docet nomen fluvii *Sabrina*, quod posteriores Britanni et hodierni proferunt *Hafren* (p. 122), ut nomen populi brit. Σελγοοῦαι apud Ptol. servat etiam *s* pro *h* hodierni subst. brit. *hel*, *helg* (hib. *selg*, venatio). Vetustissima autem est haud dubie differentia sonorum *p* et *c*, et obtinet in diversis linguis antiquitus, e. gr. in lat. *quattuor*, lituan. *keturas*, et germ. *fidvor* (= *petuar*), lat. *quinque* (= *cince*), hib. *cóic*, et germ. *fimf* (= *pimp*).

2. Sonorum eadem progressio in lingua britannica atque in gallica etiam

romanica, operante amplius linguae gallicae ingenio, quam progressionem nescit lingua hibernica, e. gr. transeuntem *v* vel *w* in *gu*, *gw* britannice et in vocibus gallicis romanicis, quae hibernice fit *f*, item praemissam cambrice *i*, *y*, *e*, ut *e* gallice ante coniunctas *sp*, *st*, *sc*. Destitutio mediarum, excussa praesertim *g*, in Galliae romanicis monumentis medii aevi aeque vetusta est atque in britannicis, tenuium adeo destitutionis exempla romanica gallica vetustiora sunt quam britannica. Prolata haec videsis in mediis et tenuibus britannicis (pp. 145. 146. 160. 161).

3. Terminationes quaedam propriae linguae britannicae, et quas ignorat hibernica, apparentes in vocibus gallicis vetustis, e. gr. *-en* vel *-on* nota singularitatis in nominibus plantarum *γελασονέν*, *σκοβιήν*, titumen, betilolen (p. 296), et in nomine loci gallici Aballon (Aballone abl. in Itin., cambr. vet. *aballen*, *auallen*, hod. *afallen*, malus, arbor, p. 819), *-et* terminatio numeri pluralis (pp. 291. 292) in nomine germanico ex ore gallico audito a Caesare Usipetes, quod aliis scriptoribus sine terminatione gallica est Usipi, Usipii, eodem modo quo apud Plinium (3, 20) sunt iuxta Sarunetes etiam Vennonetes, qui Ptolemaeo vocantur *Οὐέννονες*.

4. Voces quaedam in nominibus gallicis vetustis et britannicis, quae desunt in hibernica lingua. Prae aliis nominanda est particula inseparabilis *gwer-*, *gur-*, *gor-* usitata etiam in hodierna lingua cambrica, frequens in nominibus propriis virorum compositis britannicis medii aevi, cambricis et aremoricis, ut in nominibus vetustis gallicis et britannicis, e. gr. Vercingetorix, vertragus, Vernemetum, Vertigernus etc. (cf. pp. 130. 133 et 895), cuius particulae intensivae in lingua hibernica nullum vestigium mihi obvium est. Porro aliae quaedam voces: *anau* (cambr. hod. *anaw* masc., forma, harmonia, poësis), quae obvia est in nominibus frequentibus virorum vel feminarum cambricis et aremoricis libri Landavensis vel chartularii Rhedonensis compositis, ut *Anaugen*, *Anauued*, *Anauweten*, *Anauworet*, *Rianau*, *Dreanau*, *Balanau* etc. (pp. 129. 132), quae obvia est etiam tam derivata quam nuda item in nominibus cambr. *Anauoc* Lib. Land. 156, arem. *Anau* Rhed. 1, 48. D. Mor. 272, quae vox iam apparet item nuda in nomine oppidi ad Danuvium *Ἄναυον* (ultimi Germaniae circa fines Pannoniae, ubi sine dubio gallici populi consederant) apud Ptolemaeum, et in nomine feminae Anauonia in inscriptione apud Stein. 985, derivato ut alia nomina propria in -onius, -onia (p. 772). Frequens est etiam vocabulum *cun* in nominibus britannicis Cunobilinus, Cunotamus, Cunomaglus, Maglocunus, ut in gallicis *Ἀρκύνια ὄρη* ap. Aristot., Hercynia silva, Hercuniates (populus Pannoniae) ap. Plin. (de quibus videas pp. 92. 101 sq.); haud dubie non differt cambr. hod. *cwn* (summitas, altitudo, in compositis adi altus), ex quo comp. et deriv. *erchyniad* (elevatio) et deriv. *cwnwg* (summitas, culmen). Hibern. vet. *cnocc* (gl. gibber, gl. ulcus) Sg. 22[a]. 23[b]. Pr. Cr. 9[a] eodem modo ad brit. *cunuc* referendum est, quo hib. *gníu*, *dogníu* (facio) ad cambr. hod. *gwna*, *gwneuthur*, et fere videtur transumptum, cum non ex aliis hibernicis vocibus cognita sit eadem radix et servetur *c* dura finalis, ut in *sebocc* (gl. capus) Sg. 105[b], cuius

forma eadem deprehenditur, non *seboch* secundum regulam iuxta cambr. vet. *hebauc* (p. 849), hod. *hebog*. Caratacus nomen viri gallicum in inscriptione obvium (ap. Grut. 902, 5) in eadem paene forma est nomen viri britannicum vulgatissimum, in vetustiore *Caratauc*, in recentiore *Caradoc*, *Caradog*, cum nonnisi semel mihi occurrat hibernicum *Carthach* (p. 72).

Duae sunt igitur varietates celticae linguae praecipuae. Est una hibernica, ex qua propagatae sunt linguae adhuc extantes huius generis, in Hibernia ipsa hibernica hodierna, et in Britannia in montibus, quos dicunt scoticos, gaelica (i. e. gaedelica,* ut Hiberni ipsi suam linguam appellant, media excussa), quae quamvis tuta in altis alpibus vetustiora monumenta non servavit, attamen in vetusta hibernica fundamentum habet. Altera est britannica lingua, cui proximam gallicam priscam fuisse demonstratum est, et a qua propagatae sunt cambrica, cornica, aremorica, quae omnes possident monumenta plus vel minus vetusta, vivae et hodie in ore populi, scriptis et carminibus, excepta cornica, quae iam praeterlapso saeculo etiam in vicis regionis Cornubiae audiri desiit.**

---

* Tres filii Usnechi in vetusta hibernica narratione de eorum interitu dicuntur *tri coinnle gaisged nan gaedal* (tria lumina valoris Gaedalorum) ed. O'Flan. pp. 20. 78. In ea narratione scriptio *ae* obtinet non solum pro vetustiore *ái*, e. gr. in *aes* (aetas, vet. *áis*, *áes*, interdum *óes*), sed etiam pro *ói*, e. gr. in *aen* (unus, vet. *óen*, *óin*, nunquam *áen*), ita ut colligi possit vetustior forma nominis aut *gáidal* aut *góidal*. Utraque scriptio alternat in Annal. Inisfal. ap. O'Con. 2, 50. 51: *fir erend eter gullu* 7 *gaedelu*, *fir erend eter gullu* 7 *goedelu* (viri Hiberniae tam alienigenae quam Gaedeli), et p. 75: *Murchad ri gall* 7 *goedel in Athcliath* (M. rex alienigenarum et Gaedelorum Dublinii). Item iam in vetustioribus codicibus, in Gloss. Corm. et Leab. Br.: *do gaedelu*, *o goedelu* (dat. pro acc.) ap. O'Donov. pp. 123. 219. Sed *ai* scriptio occurrit apud Giraldum Cambrensem (ap. Camd. p. 737): 'dicti sunt *Gaideli*, dicti sunt et Scoti', 'hibernica lingua quae et *Gaidelach* dicitur'. *Gaedal Glas ó táit Gaedil* B. Ballymote fol. 11, ap. O'Don. p. 170. Ex *ae* illa scriptione iam recentiore facta hodierna *ao* vel *aoi*, ut in *aon* (unus), *aois* (aetas), apparet in hod. *gaoidheal* (Hibernus), *gaoidhilg* (lingua hibernica). Peculiaris est forma obvia in Ann. IV. magistr.: *gaoind* 7 *goill* (Gaideli et alienigenae) O'Con. 3, 761, gen. *nan gaoind* 754. 824, dat. *gaoindaibh* 348. 809, et ita in aliis quibusdam locis, cum in aliis rursus solita forma obtineat. In hymno in S. Patricium Hiberniae incolae significantur adhuc Scotorum nomine: *pridchais do scotaib* (praedicavit Scotis) dist. 18, cum *t* servata ob duplicem pronuntiationem, ut in *crot*, *crottichther* (cithara, citharizatur, p. 67), plur. *cruitedha* (crottae, harpae) Deirdr. p. 16. Si confertur cambr. *ysgwth* (p. 151) et hibern. *gaoth* (impetus?), quod supponitur in Cormaci gloss. sub v. *gaodheal* ap. O'R., et a quo vix differt subst. vet. *gáid*, *gáith* (ventus, p. 308), utriusque nominis significatio eadem videtur fuisse, i. e. inquieti, impetuosi (cf. nomina populorum gallica Gabali = *gafal*, ap. Corm. synon. cum *gaodheal*, et Cavares, cambr. *cawr*, gigas). Etiam tertium nomen vetustum gentis hibernicae *Feni*, e quo Phaenius, Fenisius, vetustus heros, ortum sumpsit, et vetusta lingua dialectus feniana vel phaeniana dicebatur, legitur in hymno in S. Patricium, dist. 20: *pridchais tri fichte bliadan croich crist dothuataib fene*. 'Praedicavit, Patricius, ter vicenos annos crucem Christi popularibus Feniorum.' Duo haec nomina gentis obsoleta in Hibernia, cum permanserit illud primum, occurrunt in codice hibernico Stow. 4. ap. O'Con. 1, Proleg. II, p. XCVI in dictionibus repetitis *clan na Scot*, *clan na Fened* (filii Scotorum, Venedorum), quibus primi in Hibernia advenae significantur. Haec forma *Fened* si recta est (alias *Fene*, *Feine* legitur duntaxat; sed cf. O'Don. p. 104: *féinne*, a hero: *o sruit-linntib fola na ḃ-féinnioḋ* 'from the streams of the blood of the heroes.' Keat. Hist. p. 146), cum cambr. *Gwynedd*, *Venedotia*, conferenda est.

** Iam per saeculum decimum septimum desiit esse communis lingua, usitata tantum in paucis quibusdam et remotis locis. Dicitur tamen huius populi ultima cornicae linguae gnara *Dolly*

Harum linguarum, ut extant hodie, unaquaeque suos cultores et descriptores invenit, qui interdum etiam vetustiorum monumentorum rationem habuerunt. Hibernica e. gr., post Mac Curtin ('The elements of the irish language. Lovain 1728'), O'Brien ('A practical grammar of the irish language. Dublin 1809') aliosque, praecipuum O'Donovanum, cuius liber inscriptus est: 'A grammar of the irish language, published for the use of the senior classes in the college of St. Columba. Dublin 1845.' Vocabulorum eius linguae non solum hodiernae copiam sed etiam saepius e vetustis monumentis collectam offert lexicon: 'An irish-english dictionary. To which is annexed a compendious irish grammar. By Edward O'Reilly. Dublin 1821.'

Gaelicae linguae praestantius eiusmodi opus est hocce: 'Dictionarium scoto-celticum: A dictionary of the gaelic language. Compiled and published under the direction of the Highland society of Scotland. In two volumes. Gaelic, english and latin. Edinburgh 1828.' Praemissa est priori parti epitome grammaticae Stewarti, cuius secunda editio prodiit sub titulo: 'Elements of gaelic grammar. Edinb. 1812.' Amplum etiam opus eandem linguam tractans est: 'A gaelic dictionary, in two parts: I. Gaelic and english, II. English and gaelic. To which is prefixed a new gaelic grammar. By R. A. Armstrong. London 1825', compendiosius hoc: 'A dictionary of the gaelic language in two parts, I. Gaelic and english, II. English and gaelic. By Norman Macleod and Daniel Dewar. London 1845.' Gaelicae propior sed magis corrupta quam ea et hibernica est dialectus insulae Monapiae, quam ostendit liber nunc rarus: 'A practical grammar of the ancient Gaelic or language of the isle of Man, usually called Manks. By John Kelly. London 1803.'

Cambrica lingua hodierna primum lexicographum et grammaticum habuit Davies, e Venedotia oriundum, cuius lexicon inscriptum est: 'Antiquae linguae britannicae dictionarium duplex. Londinii 1632.' Grammatica, in hoc opere saepius memorata, quae primum prodiit a. 1621, typis iterum impressa est Oxoniae a. 1809, inscripta: 'Antiquae linguae britannicae, nunc communiter dictae cambro-britannicae, a suis cymraecae vel cambricae, ab aliis wallicae, rudimenta.' Antiquam linguam existimavit, sed antiquas formas linguae minus curavit. Vetustorum monumentorum diligentior investigator primus exstitit Llwydius [vel ut ipse scribit Lhuydius], e Cardiganiana Cambriae regione oriundus, qui operis sui inscripti 'Archaeologia britannica' [ceterum non solum cambrica, verum etiam cornica et aremorica amplectentis] parte tantum expleta immatura morte (a. 1709) obiit. Hoc denique saeculo praeminet lexici et grammatices auctor W. Owen, cuius opera prodierunt primum a. 1803 Londinii: 'A grammar of the welsh language', 'A dictionary of the welsh language'. Recentior editio 'A dictionary of the welsh language. The

---

Pentreath, Dorothea P., quae obiit a. 1778 nata annos 102 (Cf libros inscriptos: 'Specimens of cornish provincial dialect, by Uncle Jan Treenoodle. Lond. 1846', pp. 1—4, et 'The Circle or historical survey of sixty parishes and towns in Cornwall. Helston 1819', p. 195).

second edition by W. Owen Pughe. Denbigh 1832' pro *z* et *v* prioris solitam scriptionem *dd* et *f* reduxit. Novissimum opus: 'A dictionary of the welsh language. To which is prefixed a grammar of the welsh language. By William Spurrel, Carmarthen 1848' compendiosius est, quod comitem aliquanto ampliorem et pluris aestimandam habet partem anglico-cambricam: 'An english-welsh pronouncing dictionary. Carmarthen 1850.'

Formas linguae cornicae emorientis proponit opus inscriptum: 'Archaeologia cornu-britannica, or an Essay to preserve the ancient cornish language, containing the rudiments of that dialect in a cornish grammar and cornish-english vocabulary. By William Pryce, M. D. of Redruth, Cornwall. Sherborne 1790'. [ita tamen fere compositum, ut quo minorem eius rationem habeas, eo expeditiore opera accedas ad cognoscendam linguam cornicam, quam editor sive potius compilator libri (cuius grammatica a Lhuydio, cetera a Tonkinio sunt desumpta) parum intellexisse sexcentis locis comprobatur.]

Aremorica lingua hodierna post Lepelleterii studia, cuius opus inscriptum est: 'Dictionnaire de la langue bretonne, par Dom Louis Le Pelletier, religieux Bénédictin. Paris 1752', cultorem praecipuum invenit Legonidecum. Operum eius editio novissima haec est: 'Dictionnaire français-breton de Le Gonidec, enrichi d'additions et d'un essai sur l'histoire de la langue bretonne. Par Th. Hersart de la Villemarqué. Saint-Brieuc 1847', et 'Dictionnaire breton-français de Le Gonidec, précédé de sa grammaire bretonne, et enrichi d'un avant-propos, d'additions et de mots gallois et gaëls' correspondants au Breton. Par Th. Hersart de la Villemarqué. Saint-Brieuc 1850.' Citatur in nostro opere aliquoties grammatica eiusdem linguae, quae prodiit Pragae 1800 sub titulo: 'Grammatica latino-celtica, doctis ac scientiarum appetentibus viris composita ab Alano Dumoulin presbytero'.

Hibernica lingua, extrema et ultima omnium linguarum Europae et Asiae a primordio affinium, ut Thule insula est ultima Europae,* in inquisitionibus huius operis, quae id quaerunt praesertim, quae fuerint primitivae et communes celticae formae et quomodo ex eis prodierit recentior varietas, primum lo-

---

* Etiam ultimam Thulen saeculo adhuc nono usque ad occupationem Nordmannorum habitatam fuisse ab Hibernis, docet *Ari Frôdi*, historicus Islandiae, in libro suo inscripto *Islendîngabôk*, c. 1: *Island bygðisk fyrst ûr Norvegi â dögum Haralds ens Hârfagra,.. 8 hundruð ok 70 vetrum eptir burð Krists.... þâ voru hêr menn kristnir, þeir er Norðmenn kalla papa, en þeir fôru sîðan â braut, af þvî at þeir vildu eigi vesa hêr við heiðna menn, ok lêtu eptir bœkr irskar ok biöllur ok bagla. Af þvî mâtti skilja at þeir voru menn irskir* (Islandia inculta est primum ex Norvegia diebus Haraldi Harfagri, annis 870 praeterlapsis post Christum natum. Fuerunt ibi viri christiani, quos Nordmanni dicunt papas [presbyteros], et hi abierunt inde, quia noluerunt manere ibi cum viris paganis, et reliquerunt libros hibernicos et tintinnabula et virgas episcopales, unde poterit colligi quod ipsi fuerunt viri hibernici). Dignus est qui notetur ad haec locus Plinii (4, 16): 'sunt qui et alias insulas prodant, Scandiam, Dumnam, Bergos, maximamque omnium Nerigon, ex qua in Thulen navigetur'. Equidem ut *Bergion* etiam *Nerigon*, ortum corruptione ex eodem, nomen vetustum Hiberniae, et ut *Albion* ab incolis ipsis insularum britannicarum profectum conieci in libro meo de Germanis gentibusque vicinis (pp. 194. 195).

cum sibi vindicat primamque diligentiam, non solum ob maiorem formarum ubertatem linguae ipsius, sed etiam ob copiosiora monumenta servata in codicibus vetustis hibernicis, a quibus longe superantur tam numero quam contentorum copia britannici codices eiusdem aetatis vel potius cambrici, qui scilicet soli aetatem hibernicorum attingunt. Hos ergo codices, ex quibus hic liber crevit, hibernicos et britannicos, et horum cambricos tam vetustos quam cum cornicis et aremoricis recentiores, singulos producere et describere (omissis tamen, quae nos minus tangunt, e. gr. forma, quae maior est fere in omnibus, habitu externo etc.) praecipuum huius prooemii argumentum est.

CODICES HIBERNICI.

Hibernici codices vetustae linguae monumenta servantes in copiosis praesertim glossis, interlinearibus plurimum, saepius etiam marginalibus, in terra continenti extant plures a monachis scripti Hibernis vel, ut tum temporis dicebantur, Scotis, iam a saeculo sexto per Europam continentem ad propagandam fidem christianam dispersis. Codices servati aevo Carolingico orti sunt, aut allati ex Hibernia, aut etiam scripti in monasteriis terrae continentis a monachis eius gentis litteris hibernicis, quae alias dicuntur etiam anglosaxonicae. Qui in manibus meis fuerunt, servati in continenti, hi sunt.

1. Codex Prisciani Sancti Galli (n. 904, in hoc opere designatus Sg.), magnam glossarum molem praebens, quibus refertus est ab initio usque ad paginae 222 columnam secundam (222^b), vel usque ad finem libri decimi quarti Prisciani, a qua usque ad ultimam paginam 249 rariores fiunt glossae. Discerni in hoc codice possunt tres glossatorum manus, una generalis per totum codicem, diligens et clara, in paucis tantum columnis locum praebens alteri manui (in 65^b. 66^a. 66^b. 67^a. 67^b); tertia manus hic vel illic per codicem quasdam adspersit glossulas.

Glossae ut in aliis codicibus sunt aut interlineares aut marginales. Marginalium notatu dignae sunt quaedam tam latinae quam hibernicae, quae non ad textum Prisciani pertinent, sed varias res de scriptione codicis, tempore vel aliis, quae scriptori in mentem veniunt, notant, e. gr. latinae quaedam, 157^a: *hvcvsq. caluus patricii depinxit.** 209^b: *svde qvi legat* (sic) *difficilis est ista*

---

* Sequitur inde alia manus textus (non glossarum, in quibus pergit generalis manus) usque ad finem codicis; alternant tamen cum ea diversae quaedam manus in quibusdam locis, ut 194^b, ubi suprascribitur supra paginam *donngvs*, quae pagina est aperte eiusdem manus, cuius est 207^a et initium paginae 207^b, ubi in margine superiore legitur item nomen *dongus*, scriptoris ergo eorum locorum; atque eadem manus invenitur in octo lineis pag. 240^a. Conspicitur porro diversa manus textus in 182 , ubi suprascriptum legitur *Finguine*, quod inde et ipsum nomen scriptoris colligendum est, cf. Cathal mac *Finguine* ri Muman, Ann. Inisf. ap. O'Don. p. 447. (*Fin-guine*, cf. verb. *gonaim*, *guinim*, vulnero), ita ut quattuor manus textus in toto codice facile possint distingui. Fortasse in hac posteriore parte etiam quinta manus discernenda est, nisi est eadem subsequens post Calvum Patricii et fluidior tantum et rotundior interdum. Horum nomina non produntur, nisi sunt *follega* vel *cobthach* (cf. nomen viri *dubthach*) quae leguntur in margine in 190^a et 219 scriptura aequali scripturae textus. Prioris igitur partis maioris scriptor, cuius manus ro-

pagina. 212[b]: *tertia hora.* 228[b]: *tempus est prandii.* 246[a]: *Nox adest.* In pluribus locis occurrunt invocationes dei, Christi vel sanctorum hibernicorum: *auctor adiuua lucis æternæ* 208. *sca. trini.* 177. *faue xpe. adiuua xpe.* 231. 241. *scs. patricius* (plene scriptum) 215. *in noe. almi pi.* (utraque littera cum linea perducta vel supraducta, *patricii*) 218. *pe. adiuua. faue pe.* (utraque littera cum linea) 175. 181. *sca. brigita intercedat pro me* 92. *sca. brigita adiuua scriptorem istius artis* 192. *sca. brigita ora pro nobis* 184. *faue brigita* 43. 191. *brigita adiuua* 206. *in noe. sci. diormitii* 221. *scs. diormitius oret pro nobis* 222. *feri. dior.** (feria Diorm.) 223[a].

Inter glossas eiusmodi marginales hibernicas praecipue notandae sunt sequentes factae scriptura ogmica: *fel martaen* (festum Martini) 70. *cocart* (corrige!) 193[a]. 194[b]. 195[a]. *cocart inso* (corrige hoc! cf. Sg. 90[a]: *ol ascocarti*, gl. quod sit emendandum) 196[a]. *latheirt* (eadem glossa etiam 189[a] latinis litteris scripta, significans, ut videtur, apud tertiam, idem quod glossa latina 212[b] *tertia hora*) 204[b] [nisi forte eadem vox est, quae in Cormaci glossario scribitur *lathirt* (crapula), id quod nobis quidem praeferendum videtur, cum praepositionem *la* nunquam sequatur infectio consonae.] In paginae 170 margine superiore scripturae ogmicae pars decisa est a bibliopego. Figurae ergo vel potius lineae ogmicae, non diversae ab iis quae notantur a grammaticis hibernicis, e. gr. ap. O'Donov. introd. XLVII, in usu iam in hoc vetusto codice, quidni etiam inde a longinquis temporibus?

Marginalia porro hibernica latinis litteris exarata: *medon lai* (meridie) 246. *isdorchæ dom* (est obscurum mihi) 165. *uit mochrob* (vae manus mea!) 176[b]. *uch mochliab anóib ingen* (vae pectus meum, o sacra virgo!) 211[a]. *ní ærmall roscríbad inletráimso. ní m̄all* (non adeo tarde, non lente, scriptum) 195[b]. 199[a]. *isgann inmemr et ascribend. mem̄brum naue droch dub ó ní epur na haill. isgann membrum̄. istana andub* (notata de membrana, atramento) 195[a]. 217. 228. 248[b]. *bendacht for anm̄ain ferguso amen. mar uar dom* (mo nuar "my woe" O'Flanag. p. 57; *Fergus* nomen viri, monachi, ut videtur, defuncti) 114. Minus

---

tunda et placida est et sola in ea parte (in margine tantum adduntur interdum correctiones a manu posterioris partis prima), in glossa allata distincte dicitur *Calvus Patricii*, quod est latine redditum nomen hibern. *Máelpátric*, conveniens monacho, ut in his marginalibus etiam obvium *Máelbrigte*, i. e. Calvus Brigitae, e *brigte* gen. a *brigit*, et *máel*, *moel*, hod. *maol*, calvus (cf. tamen cambr. *mail*, servus, p. 101). Occurrunt haec nomina, usitata virorum apud Hibernos, in scriptoribus editis ab O'Con.: *Maelpatraic* 3, 421. *Maolpadraicc* 3, 363. 393. *Mælbrigte* 1, Proleg. II, p. CXLIII. *Maoilbriccde* 3, 394. Fuit *Moelbrigte* etiam nomen hibernicum Mariani Scoti inclusi, ut patet ex primis litteris singularum vocum versuum, quibus chronicon suum finivit, collectis (Pertz. 7, p. 484 not. 19, et p. 560): *Moelbrigte clausenair romtinol* (M. inclusus me collegit), et ex adnotationibus duabus in eius codice, quibus scriptor eius Scotus eum alloquitur: *a mélbrigte clúsenair* (o M. incluse!), quae integrae mox infra proferentur. Composita cum *mail*, *mael*, *moel*, *moil* nomina virorum sunt praeterea plurima, e. gr. inter nomina regum hibernicorum eiusdem codicis (ibid. p. 555 sq.) *Túathal Mailgarb*, *Maelsechnaell*, *Flann mac Moilsechnaill*, vel in aliis locis (p. 556. 558. 560) *Moelcoluim*, *Murchad oa Moelnambo*, aliaque etiam apud O'Con. obvia.

* Inde falsa lectione ortum ap. Kellerum *Fernchor*, inter nomina enumeratum, quod monstrum est, ut *Ellenirmo* apud eundem, ortum e glossa marginali *ellinismo* in 215[a], i. e. hellenismo.

perspicua quaedam: *daman śianach* 52. *Tiach didiv mad ferr lat .i. d. o. o.* 210. *inmaith . . . cobthach* 219ᵃ. 219ᵇ. *grácad* 213. 223. 247. *gracad* 220. *mochoe nóiṅdrommo* 226. *satharnn samchasc* (sabbatum paschatis?) 233.

Glossa marginalis prae ceteris memoranda est haec: *do inis maddoc dv́n .i. meisse 7 choirbbre* (ad insulam Matoci? concharum? nos, ego et C.) 194ᵃ.*

Versus hibernici in quibusdam locis in margine codicis scripti in capite de constructione poëtica memorantur (pp. 953. 954). Omnia haec in Hibernia, ex qua translatus fuerit codex in terram continentem tempore aliquo, in monasterio hibernico scripta fuisse praeter nomina obvia virorum aequalium nonnisi hibernica, *Fergus*, *Dongus*, *Coirbbre*, *Calvus Patricii* (*Máelpátric*), indicare videtur glossa etiam marginalis haec paulum mutila 203ᵃ: *:::aithas patric 7 brig. ar máelbrigtæ namba olcc amenma frimm ::::scribund roscribad indulso*** (leg. *maithas*, *arscribund*? bonitas Patricii et Brigitae in Maelbrigtum, ne sit malus eius animus mihi propter scripturam qua scriptum est hac vice), in qua nomen *Máelbrigte* haberi possit nomen abbatis monasterii vel praepositi scribendis libris.

Sed debet quaeri certe, an non ortus esse possit codex in monasterio S. Galli ipso vel in locis vicinis, in quibus monachi Scoti degebant. Ob nomina sanctorum et virorum hibernica duntaxat vix hoc concedi poterit de S. Galli monasterio vel de Rinaugia sive Augia minore (germ. Rheinau), ubi post Findanum circa a. 800 inclusum fuerint etiam alii Scoti, vel de Augia maiore sive divite; ex hoc enim oriundus codex n. 4 etiam res germanicas prodit. Sed fuerunt etiam collegia cum habitatoribus Scotis, si non omnibus, tamen praevalentibus numero, ut Mons S. Victoris prope Feldkircham, iunctus monasterio S. Galli, 'quem montem, quo reliquiae et ecclesia sancti Victoris constructa esse dinoscitur, atque religioso quorundam Scotorum conventu incolitur, ad monasterium Sancti Galli iure proprietario' contulit Carolus Crassus a. 882 (Neugart n. 533). Tradit idem a. 885 'quasdam res in villa Raitinis ad venerabile S. Galli monasterium ea ratione, ut deinceps de ipsis rebus duodecim

* In fine sententiae *dv́n*, *dún* significat *nos* (p. 920); scriptio *maddoc* est pro *matoc* (p. 70). *Matoc* autem vel *Matauc*, hod. *Madawg*, *Madog*, est nomen viri cambricum frequens (p. 94), et de Madoco filio Oweni principis Venedotiae vel Cambriae septentrionalis extant relationes historicae cambricae, eum belli civilis causa patria relicta cum suis mari occidentali transnavigato in novam terram, i. e. in Americam, pervenisse circa a. 1170 (Cf. Biographie universelle 26, p. 95. The Cambro-Briton, Lond. 1820, 1, p. 57 sq. 125. A. v. Humboldt, Kritische Untersuchungen 1, p. 388. Berghaus, Völker des Erdballs 1, pp. 277. 278). Inde facile statui poterit fama inventae a Matoco Britone Americae, quae etiam a Nordmannis inventa dicebatur *insula Winland*, multo vetustior, iam cognita Scotis monachis. Atque iam inter socios Columbani memorat *Gurganum* Britonem Ionas Bobiensis. Attamen cum extet subst. fem. hibern. hod. *maideog*, gael. *maideag*, *maighdeag*, concha Veneris, cui supponi possit vet. *matoc*, gen. *matuice*, an intellegendum *inis innammatoc*, concharum insula? Sed quaenam insula hoc nomine significata? [O'Curry, Lectures on the manuscript materials of ancient Irish history, p. 27. testatur *Inis Madoc* esse insulam lacus Templiportiani 'county Leitrim'.]

** [Subst. *dul* infinitivi loco ut hodie adhibitum (p. 484), cf. *indul atchi side* (gl. ad confirmanda corda vestra sine querella in sanctitate ante deum et patrem nostrum; i. e. in ambulatione quam videt hic) Wb. 25ᵃ, alibi significat casum, vicem, ut *fundul nisiu* (hac vice), *isnaib dolaib ailib* (ceteris vicibus, ceteroquin) Ml. 53ᵃ; alia exempla attulit Const. Nigra, Add. et Corr. ad editionem suam glossarum Taurinensium.]

peregrini in monte S. Victoris procurentur' (Neug. n. 553; cf. Pertz. 2, 73). Coloniae monasterium Scotorum a. 975 demum sub abbate Minnborino incepit, ut narrat Marianus Scotus (Pertz. 7, 555); vetustissimus autem in regionibus Rhenanis eiusmodi conventus fuerit in insula Rheni ipsius dicta Honaugia, Hohenaugia, prope Argentoratum, circa a. 720 ab Adalberto Alsatiae duce fundatus, qui in vetustis eius chartis servatis in codice scripto a. 1079 a Leone canonico Honaugiensi (editis ab J. Mabillon in Annal. ordinis S. Benedicti 2, 695 sq.) dicitur 'monasterium Scotorum, ecclesia Scotorum.' Est inter has una (pp. 699. 700), qua Beatus eiusdem monasterii abbas plura donat 'ad illum locum praedictum et ad pauperes et peregrinos gentis Scotorum'.* Nominantur in fine praeter notarium Scoti, quorum dignitas episcopalis dicitur, exceptis abbate et uno presbytero, hi: 'Ego *Wellimannus* rogatus scripsi et notavi diem et tempus et locum. Haec charta in Maguntia civitate scripta XI. Kal. Iulias anno X. regni domini nostri Caroli regis et imperatoris. † Signum Beati abbatis qui hanc chartam fieri rogavit. † S. *Conigani* episcopi. † S. *Echoch* episcopi. † Signum *Suathar* epi. † Signum *Maucumgib* epi. † Signum *Canicomrihc* epi. † Signum *Doilgusso* epi. † Signum *Erdomnach* epi. † Signum *Hemeni* presbyteri.' Pro *Doilgusso* legendum certe est *Dongusso*, gen. nominis obvii in codice Prisciani *Dongus*. Num etiam statuendum, pro *Maucumgib*, quod monstrum est falsa lectione ortum, nec hibernicum nec germanicum nomen, legendum esse *Mailbrigte*, nomen in eodem codice memoratum et nomine *inis maddoc*, sive interpretatio insulae Matoci statuatur sive insulae concharum, ioci causa a glossatore esse significatam insulam Rheni, in qua codex ipse ortus fuerit?

Monasterii Scotorum Honaugiensis praesides vetustiores primus Benedictus, constructor eius, cuius hibernicum nomen fuit *Tubanus* (cf. hib. hod. *tubha*, calamus?), secundus *Dubanus* (hib. *Dubán*, Nigellus, ab adi. *dub*), in chartis episcopi etiam dicuntur, non tamen qui hos secuti sunt, Stephanus et Beatus (cf. Mabill. pp. 59. 60). Fuerunt sane hi episcopi sine dioecesi, fortasse gradus paulo maioris quam presbyteri more hibernico (cf. Eckharti Franc. Or. 1, 273),

* Marianus Scotus, qui vixit Coloniae, Fuldae et Magontiae, de se ipse dicit in chronico suo ad a. 1056 (Pertz. 7, 558): 'Ego Marianus peregrinus factus pro regno cæleste patriam motuavi et in Colonia monachus effectus.' Et scriptor codicis eius (ibid. p. 481): *isi side cetna blia. tanacsa aalbain in peregrinitate mea* (est hic primus annus, postquam veni ex Albania in p. m.), Cum extra Scotorum conventus in singulis Germaniae monasteriis singuli Scoti etiam invenirentur, vere Gozbertus diaconus dicit (Pertz. 2, 30): Scotis consuetudo peregrinandi paene in naturam conversa est' Atque Marianum abbatem Ratisbonensem 'limina apostolorum Petri et Pauli Romae, gentis suae more, visere desiderasse, auctor Vitae eius Hibernus narrat (Boll. Febr. 2, 366), et socium eius Clementem Hierosolymis obisse refert, traditque idem hanc peregrinationis usque ad Chioviam Russiae caput factae saeculo duodecimo ineunte historiolam (ibid. p. 369): Tum (abbate Domno) de fratribus monasterii Scotorum Ratisbonensis vir industrius et in rebus agendis eruditissimus, nomine Mauricius, solus cum solo puero comite per devia mundi ad regem Russiae perveniens ab eodem rege ac principibus urbis ditissimae Chios de ferinis pellibus pretiosis valentibus centum marcas recepit, atque easdem vehiculis ferens cum negotiatoribus Ratisbonam pacifice pervenit, ex quarum pretio claustri aedificia, tectum quoque monasterii factum est.'

et doctrina vel genere et opibus insigniores. Circa medium eiusdem saeculi, cuius initio data est allata charta, monasterium Sancti Galli, cum praeesset Grimoldus abbas una cum Hartmoto, Scotus *Marcus* cum sororis filio, cuius nomen erat *Moengal*, Roma rediens visitavit ibique mansit usque ad mortem. Qui dicitur item episcopus et dives fuit, cum comitatu, equis et mulis proficiscens. Addo librorum causa, quorum fit mentio, quae narrantur de abitu comitum eius in Ratperti Casibus S. Galli (Pertz. 2, 78): 'Equos et mulos episcopus tradidit, libros vero, aurum et pallia sibi et sancto Gallo retinuit, stola tandem indutus abeuntes benedixit. Multis autem lacrimis utrimque discessum est. Remanserat episcopus cum nepote et paucis suae linguae apparitoribus.'

Fit quidem mentio codicis Prisciani, qui in monasterio S. Galli scriptus fuerit, in codice monasterii ipsius enarrante libros saeculo nono in eodem exaratos (cod. S. Galli n. 267; cf. Ratperti Casus S. Galli ap. Pertz. 2, 91), inde a p. 25: 'Hos libros patrauit grimoldus abba in monasterio sci. galli in diebus hludouuici regis germanie cum adiutorio hartmoti prepositi sui. per annos XXX et unum'. Enumerantur deinceps libri, quos iussit scribi Grimoldus abbas, et inter hos p. 27: 'Grammatica prisciani in uol. I.'* Pergit idem codex p. 28: 'Hos uero libros idem hartmotus post grimoldum abba constitutus sub hludouuico supradicto rege et filio eius karolo imperatore in diebus regiminis sui fecit conscribi.' Sunt hi reges Ludovicus Germanicus (840—876) et Carolus Crassus imperator (876—887).

Attamen servantur hodie duo codices Prisciani in bibliotheca monasterii, in Catalogis librorum manuscriptorum, ed. ab Haenel. Lips. 1830, in col. 716 ita descripti:

'903. Grammatica Prisciani. Codex eximius ordinateque scriptus, qui saeculum IX. superare videtur. Pag. 1. imago sacerdotis missam legentis. Membr. fol.'

'904. Grammatica Prisciani scottice scripta. Codex eximius ordinateque scriptus, qui ob notas interlineares et marginales idiomate et characteribus scotticis in Europa sine dubio celebre nomen obtinebit. Saec. VIII. membr. fol.'

---

* Memorantur in eodem codice in p. 22 (omisso nomine Prisciani) et in vetustiore 'Breviario librorum de coenobio sci. Galli' (cod. S. Galli n. 728), ex quo hausit ille ea quae praecedunt ante libros Grimoldi et Hartmoti, in p. 20: 'Libri Prisciani de octo partibus XVI. Item eiusdem de constructione partium orationis libri II. Item ad simachum de figuris numerorum liber haec omnia in uol. I.', quaeritur num idem codex, an diversus, vetustior. Vix cogitandum de hoc nostro; nam inter libros, qui dicuntur 'scottice scripti' in codicis vetustioris huius exordio (p. 2), non invenitur Priscianus. Procedit in textu Prisciani scoticus noster usque ad haec verba l. 17, c. 10: Nam vocativus quoque intransitive secundis adiungitur verborum personis cum proprius sit naturaliter'; pars subsequens codicis periit. Codicis 903. ultima rubrica est: 'Artis Prisciani viri disertissimi Grammatici Caesariensis doctoris urbis Romae Constantinopolitanae lib. XV. explic. de adverbio. Incipit de coniug. lib. XVI.' Sed etiam post librum hunc pars perire potuit. Secundum codicem n. 1280 testatur Weidmannus (Hist. Bibl. S. Galli, p. 429, not. 617), ante a. 1712 Priscianum in bibliotheca S. Galli adfuisse bis in folio, et bis in quarto. Maioris formae libri hi duo diversi non fuerint ab iis quae et hodie ibidem adsunt.

Quae e vetustis monasterii libris prolata sunt de uno codice Prisciani, cum non quadrent nisi in priorem, noster codex scoticus, hic saeculo octavo adiudicatus, ubi sit exaratus, quo tempore, quomodo viam invenerit in monasterium Sancti Galli, desunt certiora indicia praeter ea quae supra sunt memorata.

2. Codex Paulinus bibliothecae nunc universitatis Wirziburgensis (distinctus nota M. th. f. 12, mihi Wb.), quondam ecclesiae cathedralis, epistulas Paulinas continens, qui eandem glossarum copiam, immo maiorem, quam codex Sg., offert. Quamvis volumen eius sit minus, sunt ampliores tamen glossae ipsae, ad instar commentarii continui textum comitantes et minus singulas voces singulis vocibus, quod frequentius fit in Sg., quam sensum et nexum textus Paulini sententiis hibernicis interpretantes. Sunt etiam aeque fere copiosae intermixtae glossae mere latinae. Refertus est codex eiusmodi glossis ab initio usque ad finem, ad folium antepaenultimum vel ad columnam 34^{a} (usque ad Hebr. 7, 9), a manu accurata et diligenti, cuius ductus quamvis sint tenuissimi, valde simul acuti et perspicui sunt, usque ad folium 32 et per eius folii columnam quartam (32^{d}), quam sequitur altera manus crassior et amplior in residuis columnis. Manus tertia etiam in hoc codice, ut in Sg., animadvertitur, quae hic illic per totum librum voculam hibernicam adscripsit. Atque hic codex is est, cuius meminit Eckhartus in Commentariis de rebus Franciae orientalis (1, 272. 452. 847), ex quo etiam quaedam excerpsit, sed falso passim. Nec mirum; magnum enim esset praedito oculis minus acutis, insuper ignaro linguae, minutissimas istas litteras, pallidas saepius marginem versus, quarum quaedam (e. gr. *n*, *r*, *s*) sibi valde similes apparent, recte legere et reddere. Specimen in appendice huius operis hibernicas tantum glossas sistit, et non ad litteras quidem (obtinet enim iam in his vetustis codicibus propria Hibernis orthographia* et a pura latina scriptione diversitas eadem, quae in codice Ma-

* Prodisse eam proprietatem ex orthographia et pronuntiatione patriae linguae, iam indicant vocales productae accentu notatae praesertim vocum monosyllabarum et terminationum grammaticalium, frequentius dativi plur. in *-is*, tam pro *-is* quam pro *-iis*, genetivi sing. in *-us*, aliarumque, e. gr. in Wb.: *tú ó homo* 29^{b}, *ó homo tú quis és* 4^{c}. *sé habent* 29^{a}. *sic offenderunt, sic ergo* 5^{a}. 5^{b}. *hic apparet* 30^{d}. *sicut fúr* 25^{b}. *alligabis ós* 29^{a}. *uerbis nostrís* 30^{d}. *uirís suís* 22^{c}. *filís* 16^{a}. *in alís linguís et alís labís* 12^{d}. *episcopatús tui* 30^{d}. *pacem habé* 31^{a}. Item *abít* (abiit) 30^{d}. *simulat sé certáre* 30^{d}. Frequentissima est confusio inter *s* et *ss* (cf. p. 49), ut sit *ss* pro *s*: *cessaris domus* Wb. 24^{b}. *primitius assiae* 7^{b}. *essaias* 5^{c}. 6^{b}. *ephessi* 20^{d}. *onessimus* 31^{d}. *heresses* 11^{d}. *inuissibilia* 26^{c}. *concissio* 23^{d}. *circumcissio* 20^{b}. *circumcissus* 23^{d}. *occassio* 17^{c}. 20^{b}. *depossitum* 29^{d}. *propossitum* 30^{c}. *essurit* 11^{d}. *ussus sum* 14^{c}. *lessimus* (laesimus) 16^{a}. Contra *s* pro *ss*: *colosenses*, *colosís* 26^{b}. 26^{c}. *socii pasionum* 14^{b}. *necesarii* 12^{a}. 12^{b}. *amisio, intermisio* 5^{b}. 25^{c}. *promisio* 16^{a}. 19^{c}. 20^{a}. *remisio* 16^{c}. Atque adeo cum accentu in Cr. 32^{b}: *uno ratione saltús amiso.* Legitur tamen etiam recta scriptio: *æclesiae asiae* Wb. 14^{a}. *circumcisio* 18^{d}. 31^{b}. *necessarius* 23^{d}. 31^{d}. *necessitas* 32^{a}. *intermissio* 29^{d}. Ita enim aliae consonae, liquidae vel mutae, perperam geminatae: *ollim* Wb. 18^{a}. *intollerantia* 14^{b}. *pænulla* 30^{d}. *current* (curent) 31^{d}. *aerrarius* 30^{c}. *aufferre* 29^{b}. *salutate appellen* 7^{b}. *appollo* 7^{d}. 8^{c}. 14^{a}. 31^{d}. *appollonius* Sg. 158^{b}. Contra: *aparuit* Wb. 31^{c}. *oportune inoportune* 30^{d}. Alternant *f* et *ph*: *philosofia* 27^{a}. *chirografum* 27^{a}. *propheta, profeta, profetare* fq.; *b* occurrit pro *v*: *oliba* (ita ter) 5^{b}. *abia* (avia) 29^{d}, sed etiam pro *p*: *babtizare, babtisma* 7^{d} 21^{d}. *obtat* 30^{d}, ut *d* interdum pro *t*: *uelud* 32^{a}. *credenses* 31^{b}. Inter

riani Scoti chronographi adhuc obvia describitur a Waitzio ap. Pertz. 7, 494), attamen ad voces textum Paulinum, qui minores, quam sunt solitae capitum, distinctiones habet, numeris in margine indicatas et aut ab una maiore littera aut a duabus, rarius a tribus monogrammatis instar iunctis, incipientes in codice, quas significavi typis semper duabus maioribus. Carent glossis, excepto uno vel altero loco, argumenta brevia epistulis praemissa, quae ostendunt in initio et fine praesertim, non semper in medio, propriam scripturam insignem apicibus litterarum longe et curve productis, ut sit similitudo quaedam cum scriptura Merovingica.

Certi aliquid, quando Wirziburgum venerit hic codex, nec Eckhartus, statuit in loco, ubi fusius disserit de eo (1, 452): 'Sancte servatur in ecclesiae cathedralis thesauro sacro liber evangeliorum, quo S. Kilianus usus esse dicitur, venerandus sane ob summam antiquitatem. Saeculo enim septimo litteris quadratis scriptus est, Pandectis Florentinis aetate par, si non superior... Libri ceteri periere. Ego iis libenter adderem codicem epistolarum D. Pauli glossis hibernicis illustratarum, nisi ob scripturae ductus ille M. R. P. Montefalconio aliisque viris eruditis Parisinis mihique ipsi recentior et saeculi noni vel decimi videretur. Cum interim alium praeter S. Kilianum ac socios Hibernum Wirceburgi fuisse aut linguam illam ibi intellexisse nesciam, excerpta ex prioribus capitibus Epistolae ad Romanos addo, subiunctis hinc

---

vocales *e* vel *i* et *o* vel *u* item frequens est alternatio. *E* pro *i*: *emitatores* Wb. 9^a. 11^c. *dedicisti, dediceris* 30^c. *relegio* 27^a. *dileges proximum* 20^b. *delegere, delegit, dilegite* 22^c. *abstenete* 25^c. *euigelate* 13^c. *ancella* 20^a. *ingemescimus* 15^c. *I* pro *e*: *domus stifanæ* 14^a. *per alligoriam* 20^a. *accipistis* 9^c. 27^a. *perigrinamur* 15^c. *mercidem, mercide* 8^c. 10^d. 29^a. *fidilis* 9^a. 11^b. 27^c. *serui fidiles* 29^b. *domisticus* 20^c. *adoliscentia* 28^d. *O* pro *u*: *motare* (mutare) Sg. fq. *commonem, commonicatio* Wb. 31^a. 32^a. *luxoria* 22^c. 31^b. *iracondus* 31^b. *conrogatus* (corrugatus) Ml. 132^c. *U* pro *o*: *diabulus* Wb. 22^d. 28^b. 29^b. *consulari, consulatio* fq. *A* pro aliis vocalibus assimilatione orta: *alaxander* Wb. 28^a. 30^d. *malafactor* 30^d. *aparatio* (apparitio) 31^d. *Ae, æ* et *e* unum sonum sistunt: *aedat, aedunt* 10^d, 11^d. *obaedite, obædite* 22^c. 22^d. 27^c. *increpa duræ* 31^b. *troadae* (*-ade* abl.) 30^d. *aeclesia* 9^a, *æclesia* 12^c. 13^a. *eclesia* 9^c. *aepistola, æpistola, epistola* fq. *haebreus ex hæbreis* 23^d. *grecus, greci* 8^a. 19^c. *quero, querunt* 18^c. 23^d. *cessaris* 24^b. Pro *y* solita est *i*: *cimbalum* 12^b. *siria* 18^d. *scitha* 27^b *ab ægipto per moysen* 33^a. *per moisen* 32^d. *giri* Cr. 18^b. *H* deest: *exibet* Cam. *exortari* Wb. fq. *dignus abetus* (habitus) *est* Wb. 32^d; sed et saepius superflue adest: *abhominati* Wb. 31^b. *honera, habundantia* Cam. *honus, hostium* Wb. 20^c. 27^c. *honessimus* 24. *usque ad hiliricum* (Illyr.) 6^c *habundare* fq. (contra *abunde, abundare* 13^b. 25^a. 31^d). Inde scriptio constans *his qui, hisdem uestigis* pro *iis qui, isdem*. Praepositiones *ad, con, in* in compositione raro sequentibus consonis assimilatae inveniuntur. Sigla ɔ pro *con-* (vel *com-*), frequentior in glossis hibernicis, rarior est in textu latino: *ɔtumilis* (contumeliis) Wb. 20^c. Inter scripturae compendia porro *p* cum linea supraducta est pro *prae, pre*: *p.dicauerim, p.sens* Wb. 13^a. 17^a. *interp.tetur* 12^c; hibern. *p.cept, p.dchim* fq. semper reddidi *precept, predchim*; exempla scriptionis plenae: *hore nopridchim* (sic) 21^c. *precept* (sic) 24^a. Pro *u* vocali lineola semicirculata superaddita supra consonam vel etiam vocalem frequenter obvia est in textu latino codicis Wb. In eodem punctum unum aut duo inter voces in media altitudine litterarum sunt loco nostri commatis, duo puncta interdum loco puncti nostri in medio sermone. Finis maioris sententiae vel capitis uno puncto cum linea curva simili nostro commati interdum, saepius duobus punctis cum eadem linea (., vel . .,), vel duobus his signis iunctis vel etiam pluribus punctis, significatur. In aliis codicibus etiam alia consociatio invenitur, ut :, signum aut semel in fine positum, aut saepius, e. gr. ter, additis insuper tribus punctis :· nudis vel cum linea curva.

et inde quibusdam annotationibus meis, quae evincent glossas istas hibernicas esse.'

Attamen fuerunt Wirziburgi etiam post S. Kilianum Hiberni. Fuerit ibi abbas Scotus saeculo undecimo, si fides habenda est Annalibus IV. magistr. ad a. 1085 ap. O'Con. 3, 648: *Gilla na naomh* Laighen, uasal eps. Glinnedalocha 7 cennmanach iar sin in Uairisburg. decc vii Idus April* ("Gildas-Sanctorum Lageniensis, venerabilis episcopus Glinndalochensis, et caput monachorum postea Herbipoli, obiit VIImo Id. April.", ut vertit O'Con.). Sed non dubium est, quin obtineat in hac notitia incertitudo ni temporis tamen loci, confusio nominum Wirziburg et Reganisburg, et significetur Marianus Scotus, qui Ratisbonae saeculo undecimo exeunte sub episcopo Ottone (qui praefuit ab a. 1060 usque ad a. 1089) fundator et primus abbas monasterii peregrinorum suae gentis fuit, ex quo saeculo demum sequenti Scoti etiam transierunt non solum Wirziburgum, sed etiam Norimbergam, Vindobonam et Eichstadium.** Ab hoc Mariano scriptum esse codicem Paulinum Vindobonensem, qui continet commentarios interlineares vel marginales latinos et glossas hibernicas quasdam hinc inde ad marginem adiectas (Denis, Codd. ms. theol. biblioth. pal. Vindobonensis, vol. 1, p. 1, col. 127 sq. Lambec. Comment. 2, 749; cf. Pertz. 7, 484 not. 22. 23), colligendum est, idque factum esse a. 1079 ex ipsius eius glossis patet.*** Et quaeri debet, annon etiam ab eodem sit exaratus 'codex regularum' Claustroneoburgensis, in quo carmen hibernicum servatum est, cum tradat Dempsterus, Marianum scripsisse 'regulam ad fratres lib. I et alia' (cf.

---

* *Gilla-na-naomh*, vet. *Gillananóeb*, quo significatur *servus sanctorum*, a *gilla*, hib. hod. *giolla* (servus, = cambr. *Gildas*, p. 833?), nomen ut *Giolla-Padraicc mc. Conghail* (G.-P., i. e. servus Patricii, filius C.), *Giolla-Cr. ua Maoilbeltaine* (G.-Cr., i. e. servus Christi, nepos M.) ap. O'Con. 3, 754. 802 Mire vertuntur haec nomina Gildas Patricius f. C., Gildas Christianus O'M.' ap. O'Con., cum sit significatio fere eadem, quae est nominum compositorum cum *mael-*, *maol-*, quae vox annon rectius iungatur cum cambr. *mail* e *magil* (p. 101), quam cum adi. *maol*, quaeri debet. Colligendum inde, *Gilla nanóeb* (an *-nóebe* sing. fem., sanctae virginis?) fuisse nomen hibernicum Mariani abbatis, ut fuit *Maelbrigte* Mariani inclusi, et Scotos loco peculiarium suorum hibernicorum nominum sibi latina vel biblica ascivisse in terra continenti.

** Eodem saeculo institutum esse dicitur monasterium Scotorum Constantiae ab episcopo Hermanno (a. 1139—1165; cf. Manlii Chron. episcopat. Constant. ap. Pistor. rer germ. script., Ratisb. 1726, t. 3, p. 744, et Merk, Chron. des Bist. Costanz, Cost. 1627, p. 161), iamque praeterlapso anno 1036 Erfordiae (Boll. Febr. 2, 361). Sed nec certius quidquam cognitum de his nec memoratu dignum.

*** In 10ª legitur: *satharn casc innocht* (sabbatum paschatis hac nocte) *f. kl. april. anno domini M.LXXVIIII. Mariani miseri domine miserere.* In 17ª: *Ascensio domini hodie VI. n. maii. anno domini M.LXXVIIII. Mariani miseri domine miserere.* 'Ad codicis calcem', ut utar Denisii verbis, 'charactere, ut in omnibus seu titulis seu subscriptionibus, miniato legitur': *In honore indiuidue trinitatis Marianus scottus scripsit hunc librum suis fratribus peregrinis. Anima eius requiescat in pace, propter deum deuote dicite. amen. XVI. kl. iunii hodie feria VI. anno domini M.LXXVIIII.* Haec vivum Marianum futuris peregrinis gentis suae dicere iam Lambecius putavit; neuter saltem, nec Lambecius nec Denisius, ultimam glossam a diversa manu additam esse asserit. Aventinus (p. 553) loquitur de psalterio cum commentario e sanctis patribus collecto a Mariano, quod vidisse videtur, et praefationem ex eo affert, quae testatur, quod Marianus a. 1074 'septimo peregrinationis suae anno' scripserit id opus, quod ut in fine adicitur 'Georgii feriis coepit, Mathaei et Hemerami finivit.'

p. 954 huius operis et Boll. Febr. 2, 363), et Aventinus, qui fuit Ratisbonae ante destructionem monasterii et viderit codices Mariani, eum dicat poëtam et theologum insignem (ed. Ingolst. p. 553). Num quid et in aliis monasteriis regionum Danuvianarum latent codices continentes carmina hibernica? De industria Mariani in scribendis libris auctor Vitae eius, Hibernus etiam, monachus Ratisbonensis, qui plura narrat, ut ipse dicit, 'prout mihi pater Isaac, qui centum et viginti annis vixerat, eius contemporaneus, et qui sub sua directione et obedientia degebat, saepe referebat', haec dicit (Boll. Febr. 2, 367): 'Tantam scribendi gratiam B. Mariano divina providentia contulit, quod multa ac prolixa volumina veloci calamo perscripserit. Nam, ut veraciter dicam sine omni fuco verborum, inter omnia gesta, quae divina misericordia per eundem virum operari dignata est, magis laude et admiratione dignum iudico et admirans admiror, quod idem homo sanctus vetus et novum testamentum, cum commentariis expositoriis codicibus eorundem librorum, non semel nec bis sed saepenumero aeterna pro mercede in tenui habitu et subtili victu cum propriis fratribus suis, qui pergamena parabant, adiutus, propria manu perscripsit. Eodem quoque tempore multos libellos multaque manualia psalteria viduis indigentibus ac clericis pauperibus eiusdem civitatis pro remedio animae suae sine ulla spe terreni quaestus scriptitaverat. Praeterea multae congregationes monastici ordinis, quae fide et caritate ac imitatione B. Mariani derivatae de finibus Hiberniae Bavariam et Franconiam peregrinando inhabitant, ex maiori parte scriptis B. Mariani fulciuntur.' Eum non solum die sed etiam nocte libros suos scribere solitum fuisse, tam glossae marginales hibernicae codicis Vindobonensis indicant, quam auctor Vitae de hac re miraculum lucentium digitorum narrans diserte affirmat. Sociorum eius unus, Clemens, 'Ierosolymam perrexit ibidemque vitam in pace finivit', alter Iohannes 'B. Marianum carosque propinquos aeternae vitae desiderio deserens Cottovicum (hod. Göttweich) intravit in Austria, et artioris disciplinae viam ingrediens se includi* ibidem fecit.' De Lagenia patria et episcopatu Glendalochensi (cf. Boll. Febr. 2, 834. Iun. 1, 310; Duncalidoniensem monachum antea facit eum Dav. Camerarius, Boll. Febr. 2, 364) tacet idem monachus Ratisbonensis Hibernus, et Marianum ex aquilonaribus partibus Hiberniae oriundum dicit, oriundosque ex isdem regionibus sex successores, septimum demum

---

* De ordine inclusorum pia tormenta Indorum superante monumentum vetustum memoratu et lectu certe dignum offert Raderus in Bavaria sancta 3, 115. Addenda sunt his, quae vetustus scriptor de Findano Scoto, qui dicitur 'reclusus, in artissimo loco inclusus' apud monasterium Rinaugiense circa a. 800 et de austero eius vivendi modo narrat (Goldast. Script. rer. alam. 1, 205). Per 30 annos 'spontanee clausus' Eusebius Scotus in monte S. Victoris vixit eodem saeculo exeunte (Pertz. 2, 73). Praecessit Marianum abbatem etiam Scotus Ratisbonae 'in superiori monasterio reclusus' Murcheratus vel Muricherodachus (Boll Febr. 2, 364. 368; hibern. *Muirchertach*), Fuldae Marianum chronographum Scotus inclusus Animcadus (hibern. *Animchath*), et Paderbronnae idem Marianus postea item inclusus visitavit sepulcrum Scoti Paterni inclusi, qui 'ambiens martirium, in sua clausola igne consumi se passus est' (cf. Mariani ipsius chronicon ap. Pertz. 7, 557. 558).

Domnum 'a parte australis Hiberniae' ortum, post quem octavus Christianus ad patriam aggressus et inde regressus iterumque remeans in Hibernia mortuus est.

Wirziburgum ab hoc abbate Ratisbonensi Christiano in monasterium Scotorum ab episcopo Embrichone e primis fundamentis erectum a. 1134, ut indigenae referunt relationes (Gropp. Script. rer. Wirceburg. 1, 520), missus est primus abbas 'cum aliquot fratribus' Macarius, qui auctori Vitae Mariani dicitur 'in lege divina doctissimus atque diutinis liberalium artium studiis per totam Hiberniam celeberrimus'. Post eum tertius abbas Scotorum Wirziburgensium Carus, Conradi regis capellanus, fundati Norimbergae Scotorum monasterii (quod hodie est gymnasium Aegidianum, a. 1526 a Melanchthone inauguratum) primus factus abbas, ibi Declanum, Conradi et Friderici Barbarossae capellanum, habuit successorem, qui ecclesiam S. Aegidii 'quadris et naturaliter rubricatis lapidibus construxit', teste Hiberno monacho. Gregorio Christiani successore monasterium Ratisbonense regente Vindobonam etiam in monasterium Scotorum a duce Heinrico institutum 'viginti quatuor fratres' sub abbate Sanctino descenderunt, aliique Scoti tum Eichstadium primum venerunt (Boll. Febr. 2, 371. 372; cf. Pertz. 11, 617). Hibernos hos omnes tam nomina quam narratio ipsa demonstrant; recentioris demum aetatis abbates et fratres, a vetusta abstinentia et doctrina degenerantes, contraria sectantes et bona monasteriorum, adeo libros, distrahentes, iunioribus e patria non subsequentibus, colonias suas in Germania continuare non potuerunt et Germanos successores habuerunt, primum Vindobonae et Norimbergae annis 1413 et 1418, deinde Wirziburgi a. 1497 (Boll. Febr. 2, 362. Oefelii Script. 1, 342. 344. 350). Ratisbonense monasterium primitivum, Mariani sedes, a. 1552 bello destructum interiit (Rader. Bav. sancta 2, 222).

Distinguendus est ab abbate Ratisbonensi Mariano Scoto aetate aequalis alter Marianus Scotus, monachus primum Coloniae, deinceps inclusus Fuldae et Magontiae apud monasterium S. Martini, ubi circa a. 1083 obiit (Pertz. 7, 484), perfecto opere chronologico et historico, cuius codex aequalis ex parte fortasse ab ipso scriptus, primum bibliothecae eiusdem monasterii, deinde Palatinae, nunc Vaticanae, vetustum poëmatium de Benedictione Hiberniae servat (p. 961) atque loci hymni hibernici in S. Patricium mentionem facit.* Fuit

* Sed iam mala intellectione inusitatae formae (Pertz. 7, 529): *Sucat nomen Patricii in baptismate. Cothraege diambœ icfognam docethar treb.* (C. cum fuit serviens quattuor vicis) e dist. 3 hymni: *batar ile cothraige* (p. 960, not. ***), acsi fuisset *Cothraige* proprium nomen Patricii servi. Hunc codicem, qui duas diversas manus ostendit (Pertz. 7, 481. 482), ex parte a Scoto, qui ex Albania (hodierna Scotia) advenerat Magontiam in monasterium S. Martini, scriptum esse, docent duae adnotationes eiusdem, quibus Marianum certis diebus in inclusionis austeritate exhilaravit. Una in 33ª: *ISóim dón indiu a mœlbrigte clósenair in magantia isi dardóen riafél petair isí cetblia. dendegáid .i. isi blia. irromarbat diarmait ri lagen.* 7 *isi side cetnablia. tanacsa aalbain* (est laeta nobis haec dies, o Maelbrigte incluse, Magontiae; est haec dies Iovis ante festum Petri, est hic primus annus post, i. e. est hic annus quo occisus est Diarmitius rex Lageniorum, et est hic idem primus annus postquam veni ex Albania; pergit latine:) *in peregrinitate mea. et scripsi*

hic Hibernus certe etiam Wirziburgi, quamvis breve tempus, et sacerdos ibi consecratus est, ut in chronico suo ad a. 1059 ipse testatur (Pertz. 7, 558).

Fuit porro et diutius Wirziburgi, et ante institutionem monasterii Scotorum, vir doctus Hibernus Davides, de rebus scholasticis meritus, historiae expeditionis Romanae ab Henrico V factae annis 1111 et 1112 scriptor. Periit quidem eius liber, sed excerptus est tam a Willelmo Malmesburiensi quam ab Eckehardo, qui aequalis et ipse historicus insignis hoc de eo testimonium reddit (Pertz. 8, 243): 'Providerat rex se non solum armatis sed etiam litteratis viris necessario muniri. Inter quos claruit quidam Scotigena nomine David, quem dudum scolas Wirciburc regentem pro morum probitate omnique liberalium artium peritia rex sibi capellanum assumpsit. Hic itaque iussus a rege totam huius expeditionis seriem rerumque in illa gestarum stilo facili tribus libris digessit.' Eum postea monachum factum esse sub Macario, Trithemius tradit (Pertz. 8, 11, not. 15).

Horum unus doctorum Hibernorum codicem Paulinum ex Hibernia attulerit. Addo tamen his omnibus, quod in indice saeculi noni vetustiore librorum monasterii S. Galli inter libros scottice scriptos occurrunt 'Epistolae Pauli in vol. I.' (Cf. Weidmanni Hist. biblioth. S. Galli p. 364, et Kelleri Comment. de codd. hibernicis in Helvetia asservatis, in ephemeride inscripta: 'Mittheilungen der antiquarischen gesellsch. in Zürich', 1851, in tom. VII. fasc. III. in exordio).

Codex saeculi noni vel decimi dicitur codex Paulinus Wirziburgensis Eckharto in loco supra allato, saeculi noni, saeculi fere decimi, et bibliothecae ecclesiae cathedralis in aliis (1, 272. 847). Sed tam lingua quam scriptura est eadem, quae obtinet in codice Mediolanensi, cum Prisciani Sangallensis codex congruens in summa peculiaria quaedam offerat; e societate horum codicum, quos viri docti quidam saeculo octavo attribuerunt, abstrahi omnino non debet.

3. Codex Mediolanensis bibliothecae Ambrosianae (distinctus nota C. 301, a me litteris Ml.), glossarum molem continens non minorem ea quam continet codicum ante dictorum quisque. Eum in bibliothecam Ambrosianam e monasterio Bobiensi translatum esse, tradit notitia in fronte codicis haecce: 'Hunc codicem commentariorum S. Hieronymi in psalmos, longobardis characteribus conscriptum ac notis viri docti adspersum, scito ex bibliotheca Bobii a S. Columbano instituta prodiisse ac Rmo. Cardinali Federico Borromaeo, dum Ambrosianam bibliothecam Mediolani instrueret, libros manuscriptos undique conquireret, a religiosissimis S. Benedicti patribus munere vicissim ab ipso

---

hunc librum pro caritate tibi et scotis omnibus id est hibernensibus qui sum ipse hibernensis. Mors regis Diarmitii in chronico Mariani ad a. 1072 indicatur. Altera notatio in 67[a]: *ISobenn dίn indiv ámélbrigte clvsenáir diamairt .II. kl. avg. Maniderntais scoloca manestrech mavritin braflacc damsa forlebennib intige coitcenn* (est laetum nobis hodie, o Maelbrigte incluse, die Martis II Cal. Aug. Nisi facerent servi monasterii Mauritiani colaphum (?) mihi in circuitu tecti communis; pergit item latine:) *ut cecidi cum tabulis in fundo stercoris. sed gratias ago nec mersus sum in stercore francorum. sed tamen oro discentes ut dent maledictionem illis.* Videas imitationem scripturae ap. Pertz. 7, in tabula addita ad p. 481.

Rmo. donato, perhumaniter oblatum fuisse anno 1606 Antonio Olgiato, qui primus eam bibliothecam tractavit, praefecto.'

Inventarium librorum monasterii Bobiensis confectum a. 1461 et editum ab A. Peyron in Praef. ad Cicer. Oratt. fragm. inedita, Stutg. 1824, haec de codice refert, quae conveniunt cum adnotatione antiqua in codice ipso (Peyr. pp. 26. 188): 'In hoc volumine continetur Hieronymi presbyteri expositio super psalterium non tamen a primo psalmo prius incipiens, sed quosdam alios indirecte prius disserens. deinde ad psalmorum ordinem id est a primo incipiens et demum subsequenter in expositione procedens usque ad finem psalterii. in littera langobarda satis legibili. satis magni volum.' Hunc tamen commentarium Hieronymo non posse tribui, tam Muratorius censuit, qui primus quaedam specimina eius edidit (Antiq. Ital. III, p. 859 sq.), quam Vallarsius operum S. Hieronymi editor, qui plura etiam de eo codice disseruit (in Praef. ad Appendicem tomi VII, pp. XX. XXI) et Columbano commentarium adscribendum credidit. Atque assentit in hac re A. Peyron (l. c. p. 189), stilum commentarii consonantem cum stilo operum D. Columbani dicens. Haec virorum doctorum arbitria recta apparebunt, si conferuntur quae de Columbano adhuc iuvene sub magistro Silene diligenter in studiis navante narrat auctor Vitae eius Ionas Bobiensis fere aequalis (Mabill. Acta Bened., saec. 2, 6): 'Tantum Columbani in pectore divinarum thesauri scripturarum conditi tenebantur, ut intra adolescentiae aetatem detentus psalmorum librum elimato sermone exponeret; multaque alia, quae vel ad cantum digna vel ad docendum utilia, condidit dicta'. Horum unum de commentario in psalmos, alterum de monostichis eius adhuc extantibus (pp. 945. 946) carminibusque dictum esse satis patet. Ab Hieronymo scripta quaedam in primis codicis paginis praemissa, glossis item hibernicis instructa, causa fuerint etiam commentarii, qui incipit a folio 14, ei adscribendi.

Eius commentarii enarratio primi psalmi cum glossis suis hibernicis sequitur in appendice. In reddendo textu latino, quem nonnisi in glossatis locis exscripseram, nec Muratorii specimine nec Vallarsii (qui multa pessime legit) textum codicis satis accurate exprimente, illud Muratorii multo purius plurimum secutus sum.

Codicem 'vetustissimum, antiquissimum' dicit Muratorius (pp. 859. 871), quem describit A. Peyron ita (p. 188): 'Membranaceus saec. VIII; character longobardus, seu, uti reor, saxonicus ad romanum iam inclinans; folio.' Est character hibernicus, ut sunt hibernicae glossae, quae tamen calamo minus puro vel acuto in initio operis exaratae sunt, ita ut interdum aegre legi possint, puriore vero deinceps. Omnes has glossas assequi nec volui (quaedam scilicet minoris videbantur momenti) nec potui, quamvis adfui bis Mediolani, ut potirer glossarum copia etiam huius codicis. Adfui enim infausto astro tam prima vice, cum ob congressum doctorum Italiae virorum bibliotheca non pateret laborantibus sed visitantibus,* quam altera vice mense Augusto a. 1846,

* Quantum tum licuit uti codice carmen primae paginae descripsi et quasdam per totum codicem, ut obvenerunt fortuito, collegi glossas, quae in hoc opere nudo signo Ml. significatae sunt, non notatis paginis codicis.

cum morbus typhus invasisset civitatem, cuius ipse prima indicia sentiens Alpium saniorem aëra petere coactus sum. Quamvis ergo non ut erat in votis consecutus sim omnem rem, non satis possum laudibus efferre humanitatem et benevolentiam in me tam praefectorum bibliothecae, quam comitis Castilionaei, virorum praestantissimorum et doctissimorum. Huic libro si fortasse contigerit secunda editio, spero non defutura nec haec Mediolanensia, nec quae servantur Augustae Taurinorum, collecta ab A. Peyron, viro clarissimo (cf. Cic. fragm. ined. pp. 191. 192), quam civitatem re, ob quam adieram, omnino infectareli qui.

4. Codex bibliothecae Carlisruhensis (n. 83, Cr. in hoc opere), liber quondam monasterii Augiae maioris in lacu Bodamico (germ. Reichenau), inscriptus: 'Computus de signis XII et intervallorum. Beda de ratione temporum.' Multo minorem iam materiam praestat quam codices ante dicti, maiorem tamen quam mox infra sequentes. Glossae hibernicae interpretantur textum Bedae de rerum natura et de temporum ratione. Incipientes a p. 18 glossae in librum priorem procedunt usque ad 20[b]. Post locos quosdam libellorum Bedae de loquela digitorum (ed. Basil. 1, 165) et de ratione unciarum (ed. Basil. 1, 182) obiter tactos in 24[d] et 25[a], sequitur glossatio in codice continuata a col. 31[b] usque ad 45[c] in librum de temporum ratione, et luculentior quidem inde a cap. XV (ed. Basil. 2, 95), sed deficiens deinceps in posterioribus capitibus. In foliis primis codicis rarae sunt adnotationes hibernicae, in 4[a] in margine superiore: † *oengusso* † (gen. nom. pr. *oengus*, num signum Oengusi scriptoris, an mortis indicatio?), et alia eiusmodi in col. 17[a]: *August. ιβ . . . b db u bás muirchatho m. mailedúin hicluain m. cunois ámdachiarain .x. anno.* Chronologica amplior de dictione 'salva ratione saltus' obvia in 3[b] sequitur infra in appendice.

Esse hunc codicem saeculo octavo finiente vel nono incipiente ab Hiberno in Germania scriptum, patet e notationibus his chronologicis in p. 15[a]:

DCCLXVII karolus 7 karolomannus eliguntur in regnum
DCCLXVIIII karolomannus moritur
DCCLXXI karolus in italiam perrexit

Additur in margine inferiore:

DCCCXIIII .i. karolus imp. obiit

In margine superiore notatio recentissima:

DCCCXVII .i. aed rex hiberniæ moritur.

5. Codex Prisciani bibliothecae Carlisruhensis (n. 223, mihi Pr. Cr.), liber etiam quondam Augiae maioris (ut in prima pagina utriusque codicis asserit vetusta manus), multo parciores exhibet glossas ad textum grammatici et in parte tantum codicis ab initio usque ad 64[a]; a 64[b] usque ad 103 nulla amplius obvia est. In parte una glossarum congruit cum Prisciano Sancti Galli, ut possit videri oriundus ab eo et esse recentioris aetatis, in altera tamen parte est sui ipsius arbitrii et offert adnotationes, quas nescit codex Sancti Galli.

6. Codex Sancti Galli n. 1395, continens fragmentorum e codicibus vetustis

collectionem factam ab Ildefonso ab Arx bibliothecae praefecto, in tomi II folio 419 offert incantationum formulas hibernicas, quae in capite de constructione poëtica typis expressae sunt (p. 949), significatae in hoc opere Inc. Sg.

7. Codex civitatis Camaracensis distinctus n. 619 (Cam.), cui insunt Canones hibernici concilii a. 684, in uno solo loco in medio libro servat sermonis hibernici de abnegatione fragmentum intermixtum sententiis latinis. Constat de aetate codicis; finit enim his verbis: ‘qui dicunt mihi euge euge. Expl. liber canonum quem domnus Albericus episcopus urbis Camaracinsium et Adrabatinsium fieri rogavit Deo gratias Amen.’ Praefuit episcopus Albericus ab a. 763 usque ad a. 790 circiter. Locus iam typis impressus est apud Pertzium, in operis inscripti ‘Archiv d. Gesellsch. für ältere deutsche Geschichtskunde’ t. 8, pp. 432. 433, ubi tamen Bethmannus, qui codices Camaracenses a. 1841 lustravit, scripturam eius codicis malit putare esse saeculi noni. Post eum O'Donovanus (Gramm. hib. Introd. LIII) secundum imitationem publicatam a C. P. Cooper, secretario societatis edendis anglicae historiae monumentis, quam ego non vidi, codicem item saeculo octavo vindicat. In manibus meis est imitatio in charta pellucida, quam debeo Monio, V. Cl., cui eandem obtulit Warnkönig, Lovanii quondam iuris professor, vir de studiis historiae belgicae optime meritus. Ex ea imitatione sermunculus typis impressus sequitur infra in appendice.

Belgicas regiones et vicinas gallicas multum frequentatas fuisse ab Hibernis, iam nomina Fefrus vel Fiacrius, Chillenus, Furseus, Ultanus, Foillanus, celebrata Latiniaci prope Parisios, Meldis, Peronae, Fossis, Atrebatibus, confirmant, sanctorum Hibernorum, qui ibidem in propaganda et stabilienda religione christiana laborarunt inde a medio saeculi septimi (Mabill. Acta Benedict. saec. 2, 287. 573. 591), aliquot decenniis praeterlapsis postquam Columbanus et Gallus sociique Galliam, Helvetiam, Italiam peragrantes monasteria Luxovium, Sancti Galli, Bobium instituerant, et paulo ante quam Kilianus cum sociis Totmano et Colmano (hib. *Totmán* a *totim* p. 268, *Colmán* = *Columbán* a *colum* p. 789, quae formae nominum praeferendae sunt formis *Totnanus* et *Colonatus*; cf. Eckh. Fr. Or. 1, 274, Boll. Iul. 2, 601) Wirziburgum venerunt.

Lingua horum codicum omnium tribuendorum aut saeculo octavo aut nono ineunti est una eademque, formis suis et regulis certis circumscripta, lingua hibernica vetusta. Satis certum et perspicuum est, iam pridem, cum quattuor dialecti quattuor populorum principalium Hiberniae differre et distingui coeperunt tam a se quam a formatione linguae communis prioris, hanc cognitam recentioribus hominibus e libris vetustis, ut legibus aliisque, a nomine gentis vetustioris tum obsolescente significatam esse denominatione *Bérla Fene*, linguae Feniorum, vel dialecti fenianae.* In orthographia tantum animadvertitur varietas aliqua ve-

* Memoratur in Annal. IV. magistr. ad a. 935 ap. O'Con. 3, 461: *Finnachta mc. Ceall. comharba Doire esp. 7 saoi berla Fene* (Finnachtaus f. Cellachi vicarius Derrensis episcopus et sapiens in lingua Feniorum), scriptor celeber credo in patria lingua. Alias occurrit nomen

tustae linguae, cum e. gr. in Ml. obtineat saepius *e* pro *ai* vel *i* solita in Wb. et orta e primitiva *a*, vel in Cr. et in Ml. *ai* interdum pro primitiva *i*. Frequentius etiam *ai* quam *i* scribitur in codice Sg., qui orthographiam alias ostendit magis excultam quam ceteri, significans e. gr. statum infectum litterarum *f* et *s* signo delente et statum durum litterarum *m*, *b*, *d*, *g* duplicata scriptione *mm*, *bb*, *dd*, *gg*, quae insolita est ceteris, exhibentibus aut singulas easdem aut tenues *p* (= *bb*), *t* (= *dd*), *c* (= *gg*) contra etymologiam. Usus puncti delentis grammaticalis in solo quidem codice Sg. reperitur (et ne hic quidem, ubi ei secundum regulas locus esse debet, semper positum invenitur), vestigia tamen duplicatae mediae indurandae, quamvis rara, apparent etiam in aliis, e. gr. *robbia* (in aliis locis *robia*, *ropia*) Wb. 13[d], *robbatar* Pr. Cr. 60[b] (contra *ropat* Sg. 199[a]), *frigargg* inter voces hibernicas paucas codicis Bernensis n. 363 scotici, qui adiudicatur saeculo VIII exeunti vel IX ineunti in editione Horatii Orelliana maiore (Turici 1843, praef. p. 1). Non igitur ex illa orthographia magis culta codicis Sg. recentior aetas colligi debet, sed potius in his differentiis statui diversus scriptionis usus diversarum scholarum vel monasteriorum. Et si quis velit etiam affirmare, ad supra dictum tempus pertinere quidem textum codicis et glossas marginales eas quas cum codice ipso ortas esse dubitari non potest, glossarum autem molem adiectam esse a glossatoribus recentiore tempore, equidem nullo modo concedam, linguam eam codicis Sg. seriorem esse decimo saeculo. Inde enim a saeculo undecimo incipit linguae recentior formatio, cuius nullum vestigium invenitur in Sg., et quae cognoscitur praesertim in tenuium destitutione, in vocalium quarundam praesertim diphthongorum mutatione, iamque flexionum vel terminationum destructione; a qua formatione incipit media aetas linguae hibernicae usque ad constitutionem hodiernae linguae. Huius aetatis sunt plures codices asservati in Hibernia vel etiam in Britannia aut ad idem ipsum tempus pertinentes et eiusdem res et relationes continentes aut etiam e vetustioribus transcripti. Sed nondum typis impressa sunt etiam pluris habenda, e. gr. ne Cormaci quidem glossarium vetustioris originis, exceptis iis particulis, quae apud O'Reillium et O'Donovanum leguntur. Sunt eiusdem formationis etiam obvia apud O'Donovanum excerpta e codice dicto '*Leabhar Breac*', ut illa vetustatem ad-

---

apud compositores fabularum hibernicos, qui hibernicae gentis et linguae nomina et proprietates suo modo, fabulis componendis, sibi explicarunt. Narratur apud hos (cf. O'Donov. Introd. p. XXIX et O'Con. 1, Proleg. II, p. LXXXVIII sq.), regem *Fenium* (scribitur *Phaenius* apud Giraldum Cambr. aliis *Fenisius* et cum Phoenicum nomine coniungitur), suae linguae et aliarum peritissimum, cui fuerint socii aeque periti *Gaedal* et *Iar* (i. e. occidens), iussisse Gaedalum linguam patriam digerere in quinque dialectos, quarum maxime culta et perfecta nominari deberet ab ipso *Berla Feine*, ceterae autem dialecti vel omnis lingua vulgaris a Gaedalo dicenda esset *Gaidhelg* (*Gaidelach* ap. Girald.; gael. *Gaelig*). Leges vetustae hibernicae diserte dialecto feniana scriptae dicuntur. Post hanc nominantur, recentiore fortasse distinctione, poëtica, dialectica, physicalis vel medicina, et solita dialectus (*B. filed*, *etarscartha*, *teibide*, *gnáthberla*). Differentiae dialectorum quattuor populorum principalium ab Hibernis ipsis quattuor versibus indicantur (O'Donov. Introd. LXXII sq.).

huc redolentia, sed corruptionem pristinae ingenuitatis iamiam etiam prodentia. Vetustioris aetatis linguae vicina est etiam lingua narrationis hibernicae editae sub titulo *Deirdri* ab O'Flanagano (p. 956, not. *). Vestigia prima huius recentioris aetatis offerunt codices saeculi undecimi exeuntis, e. gr. codex Mariani Scoti chronographi, qui pro vetustiore *cen chretim* iam scriptionem *gen chredem* ostendit, quae hodie est *gan chreideam*, [recte autem in nominativo *rí*, *ri*, nondum *ríg*, ut *rí lagen* (rex Lageniorum), *ri ulad* (rex Ultoniorum), *ri arad* (rex Dalaradiae) Pertz. 7, 481. 559] et sine *e* finali *clausenair*, *clósenair* (cf. *notire*, *echaire* p. 780), et codex Claustroneoburgensis consentiens scriptione vocum *ralég*, *gombond*, *láin* aliarumque (cf. pp. 954. 961, not.).

CODICES BRITANNICI.

Extant cambrici quidam aequales hibernicis codicibus enumeratis tam aetate quam contentis, glossis scilicet additis ad textus vetustiores, servati Oxoniae, ob quos praecipue etiam Britanniam adire necessarium duxi. Accedunt his alia monumenta vetustae linguae cambricae inventa, ut in codice Lichfeldensi et Luxemburgensi, et iam typis impressa. Omnia tamen haec multum hibernicis superantur, sive habetur copiae ratio sive doctrinae et scripturae, quae in quibusdam est impura, barbara, quamvis linguae cambricae ipsius animadvertitur vetustior puritas et gravitas. Poëmatum, chartarum continentium agrorum vel finium descriptiones atque legum cambricarum quae sunt eiusdem aetatis vel vetustioris vel etiam paulo recentioris, non in codicibus aequalibus scriptis eo tempore, quo orta sunt ipsa monumenta (quos solos codices quaerit linguae vetustae indagator), servata sunt, sed in recentioribus transcripta et transformata inveniuntur. Aremoricae vetustae glossae vel relationes omnino desunt (excepta una agri descriptione brevi in charta a. 821; cf. p. 663), sed extant chartularia monasteriorum magnam nominum propriorum praesertim virorum copiam continentia in chartis datis inde a saeculo nono, ex parte tantum typis impressa. Quae ut plene et incorrupte publici iuris fiant, est magnopere optandum. Cornicum vetustissimum monumentum est Vocabularium saeculi circiter tertii decimi, Londinii asservatum. In his ergo maior etiam animadvertitur penuria.

Trium dialectorum ampliora monumenta demum ex uno eodemque tempore circiter extant, saeculo quarto decimo, typis impressa iam omnia, narrationes codicis rubri cambricae, passio Christi cornica et vita S. Nonitae aremorica, ex quibus quae defecerant monumentorum vetustioris aetatis penuria, supplenda erant in hoc opere. Hos codices vel eorum editiones enumerabo secundum dialectos ipsas.

Codices cambrici. 1. Oxoniensis prior: codex Oxoniensis bibliothecae Bodleianae distinctus quondam nota NE. D. 2. 19, nunc Auct. F. 4—32, membranaceus formae minoris, e pluribus codicillis compactus, descriptus iam a

Wanleio in Catal. ms. anglosax. 2, 63. Partes eius nobis materiam suppeditantes sunt hae:

a. Eutychii grammatici pars cum glossis cambricis interlinearibus a pag. 2[b] usque ad 9[a] in libri primi segmenta I. II. III (ed. Lindemanni pp. 154—166).

b. Ovidii artis amatoriae exordium a pag. 37[a] usque ad 45[b] item cambricas glossas interlineares (in versus 31—370) continens.

Sunt praeclara haec et vetustissima, quae non dubito quin sint eiusdem aetatis cum vetustissimis hibernicis, saeculi octavi exeuntis vel noni ineuntis. Id dolendum, quod non sunt copiosiora.

c. Alphabetum Nemnivi in p. 20[a] figuras litterarum sistens earundemque nomina cambrica. Figurae sunt similes figuris litterarum, quae dicuntur *coelbren y beirdd* (litterae bardicae) et impressae sunt typis (e. gr. apud Owenum vel in ephemeride inscripta 'The Cambro-Briton' 1, p. 241), sed differt earum compositio et significatio. Eas haud satis accurate pridem publicatas esse inter epistolas Usserii Armachani (quod opus mihi non est visum), dicit Wanleius.

d. De mensuris et ponderibus quaedam, cambrica intermixta latinis, in p. 22[b]. 23[a].

Sunt in hac utraque parte pauciora cambrica, in d. ob scripturam implicitam et minutam aegre legenda, sed a vetustate ante dictorum non degenerantia.

2. Oxoniensis posterior: codex Bodleianus quondam significatus NE. B. 5. 9, nunc Ms. Bodl. 572, membranaceus formae minoris, res theologicas continens, in medio autem a p. 41[b] usque ad 47[b] pensa quaedam latina ad praebendam pueris copiam verborum (ut videtur) cum vocibus cambricis, quae scriptae sunt aut supra vocabula latina aut post ea in linea cum signo *.i.* glossatorum solito. In pag. 41[a] haec cambrica praecedente conspiciuntur tres lineae litterarum runicarum vel bardicarum mirae formae, differentium tam a runis Nemnivi quam a scandicis. Scriptorem Britonem sive Cambrum ostendit in his pensis obvia sententia: *humilibus deus dat gratiam et uictoriam. clades magna facta est et de saxonibus percussi sunt multi de britonibus autem rari.*

Codex quamvis non attingat aetatem ante dictorum, e vocabulorum tamen quae offert maxima parte linguae cambricae elucet formatio ea vetusta, quae ut formatio hibernicae vetustae ignorat destitutionem consonarum. Adest e. gr. adhuc status primitivus tenuium et *m* in vocibus: *cep* (fossarium), *notuid* (acus), *tarater* (foratorium), *cemecid* (lapidaria), *ocet* (raster), *creman* (baxus), *guillihim* (forceps) etc. Adsunt tamen iam etiam initia destitutionis, e. gr. in *modreped* (pro *motreped*), praesertim in compositis: *casgoord* (= *cas-cord*), *hendat* (= *hentat*), *gu-bennid* (= *guo-pennid*).

3. Codex ecclesiae Lichfeldensis (antea Landavensis), evangelia continens, in quo variis locis (e. gr. in 9[b]. 10[a]. 71[a]. 109[b]) donationes ecclesiae Landavensi factae valde vetustae, non recentiores glossis codicis Oxoniensis prioris, adnotatae sunt latine, sed cum nominibus vel etiam sententiis cambricis, quas iam publicavit Wanleius pp. 289. 290. De aetate unius harum adnotationum idem,

postquam eas exposuit, ita disserit: 'Hactenus de adnotationibus in hoc venerando ob vetustatem codice ab hominibus Cambro-Britannis exaratis, quarum prima, ab Gelhio, qui illum Llandavensi ecclesiae dederit, eadem fere manu scribitur, perinde ac codex Bodleianus NE. D. 2. 19, ideoque eam ineunti saeculo nono adiudicandam censeo.' Ex hoc celebri codice Lichfeldensi septem adnotationes iterum typis impressas offert Appendix editionis libri Landavensis (p. 271), cui addita est insuper imitatio scripturae duarum priorum et duarum postremarum adnotationum. Duae postremae rudem quandam vetustatem prae se ferentes, agrorum fines describentes et paene mere cambricae, secundum eam imitationem sub praep. *di* a me integrae expositae sunt (p. 662).

4. Folium Luxemburgense. In bibliotheca civitatis Luxemburgensis Monius in tegmine codicis alicuius invenit adglutinatum folium saeculi noni cum glossis, quas descripsit et publicavit (in pp. 76. 77 libri sui inscripti: 'Die gallische Sprache. Karlsruhe 1851'). Sunt hae glossae nec belgicae nec alius originis (cambrica figura *v* pro *u*, quam Monius postulat, si essent cambricae, est multo recentioris aetatis, p. 91), sed britannicae et specialiter cambricae, ut non solum plena congruentia sonorum et formarum in ipsis et in Oxoniensibus, sed etiam propria soli dialecto cambricae terminatio *-etic* participii praeteriti passivi (p. 532), obvia in vocibus *hantertoetic*, *dodocetic* huius folii, comprobat.

Oxonienses glossas omnes una cum his Luxemburgensibus cum commentario in appendice huius operis subiunxi. Sunt enim haec monumenta vetusta genuina, servata in codicibus aequalibus vetustiori aetati linguae cambricae. Harum si tanta copia extaret, quanta extat hibernicarum glossarum, facile fieri posset veterum carminum cambricorum restitutio in primitivam suam et genuinam formam. Magnopere igitur optandum est, ut viri docti eiusmodi glossas, quae in codicibus bibliothecarum terrae continentis vel insularum britannicarum lateant incognitae, diligentius investigent et, si invenerint, publicent.

Quae secuntur, partim quidem pertinent ad eandem aetatem, a recentioribus tamen scriptoribus mutata et transcripta sunt in formam linguae suae aetatis. Horum primo loco ponendus est liber Landavensis, dein legum codex vetustior.

5. Liber Landavensis. Multa vetusta servat intacta, cum in aliis manus renovans deprehendatur. Scriptor enim, qui composuit librum saeculo duodecimo ineunte usque ad a. 1132, hausit e codice vetustiore, atque ex eodem vel etiam e tabulario ecclesiae Landavensis plurimas finium descriptiones cambrice scriptas itemque privilegia episcopatus cambrice composita (ed. p. 113) offert. Praeter haec ipsa linguae monumenta liber scatet nominibus propriis cambricis praesertim virorum et locorum, quae occurrunt in chartis collectis in codice a temporibus primorum ecclesiae episcoporum, Dubricii, Teliavi, Oudocei, ab initio saeculi sexti usque ad tempus quo scriptus est. Editus est hic liber cura societatis manuscriptorum cambricae, non e codice saeculi duodecimi ipso quidem, qui evanuit recentiore aetate, sed ex apographis duobus, uno

praesertim, quod codicis ad litteras litterarumque formas esse imitationem refertur (cf. praefationem editionis pp. XXVII. XXXVII). Iam antea quaedam publicata erant in Dugdalii Monastico anglicano (Savoy 1673, tom. III. p. 188 sq.) e codice ipso, quae bene concordant cum hac ex apographo facta editione.

Inscripta est editio: 'The Liber Landavensis, *Llyfr Teilo*, or the ancient register of the Cathedral church of Llandaff, from MSS. in the libraries of Hengwrt and of Jesus college, Oxford: with an english translation and explanatory notes', by the Rev. W. J. Rees. Published for the Welsh MSS. society. Llandovery 1840.'

6. Codex legum Venedotianus, vetustior omnibus legum codicibus qui exstant. Est collectionis Hengurtensis, notatus littera A. ab editore Aneur. Oweno, et saeculo duodecimo ortus esse videtur (cf. praef. edit. p. X). Quamvis multum iam a vetustiore linguae formatione degenerans atque in recentiore adhuc incertus in plurimis multum fluctuet et variet, minus acceptus ideo, si adsunt aliunde meliora, ex eius parte priore praesertim tamen non pauca (sub signo Leg.) hausta sunt in hoc opere.

Legum cambricarum, quarum prima collectio tribuitur regi Howelo Bono (cambr. *Hywel Dda*, vet. *Higuel* in Chron. cambr. inserto praefationi editionis ad a. 950: '*Higuel* rex Brittonum obiit'), recentior editio prodiit auctoritate societatis publicandis monumentis Angliae historicis dictae 'Record Commission' ita inscripta: 'Ancient Laws and Institutes of Wales; comprising laws supposed to be enacted by Howel the Good, modified by subsequent regulations under the native princes prior to the conquest by Edward the first: and anomalous laws, consisting principally of institutions which by the statute of Ruddlan were admitted to continue in force. With an english translation of the welsh text. 1841'.

7. Codex ruber Hergestensis (*Llyfr coch o Hergest*), nunc Oxoniae bibliothecae collegii Iesu, inter codices servantes linguae formationem mediam inter vetustam et hodiernam facile princeps, cuius certa regula in hoc opere plurimis exemplis (sub nota Mab.) munita est. Codex saeculo quarto decimo adiudicatur a Turnero (Vindic. p. 25) et in editione ipsa (Prooem. p. XVII).

Praecipuas huius codicis dicti rubri narrationes de Arthuri eiusque satellitum (*Arthur a'r ford gron*, A. et tabulae rotundae, Mab. 3, 322) rebus gestis nec non alias quae in eodem continentur Domina *Guest* Cambra, femina doctissima et litterarum huius gentis et huius aetatis inprimis gnara, edidit in tribus tomis ita inscriptis: 'The Mabinogion from the Llyfr coch o Hergest, and other ancient welsh manuscripts, with an english translation and notes. By Lady Charlotte Guest. London 1849.

Codices cornici. 1. Cornicae dialecto adscribendum monumentum vetustius, quod extat, est Vocabularium in codice membranaceo Londinii servato in Museo britannico bibliothecae Cottonianae, qui significatus est nota Vesp. A, 14.

Hoc vocabularium esse haustum e codice vetustiore, cuius tamen formas

scriptor recentior recentioribus plerumque commutaverit, facile crediderim, tam ob locos hic illic vacuos relictos a transcribente, qui non intellegeret vetusta, quam ob formas vocum quarundam vetustas non tactas. Sed nec formarum grammaticarum maior pars nec codex ipse ultra saeculum duodecimum removeri potest. Est fortasse recentior codex, cum in eo sit sermo de Normannis Anglia potitis his verbis in p. 17[b]: 'tres legitimi milites normannigene diffamati sunt nimium insidias fecisse Willelmo antiquo regi anglie post uictoriam habitam in anglos in primo certamine.' Iam Owenus (in lex. ed. 1803 praef. p. VIII, ubi liber continens vocabularium dicitur liber Landavensis, ut a Davies qui in lexico quasdam voces ex eo profert, confusione credo) eum attribuit saeculo duodecimo. Nescio inde, quae ratio seduxerit viros doctissimos Courson et Villemarqué, ut affirmarent saepius in operibus suis, eum prae se ferre annum 882.

In fronte codicis legitur: 'Elenchus contentorum in hoc codice. 1. Kalendarium. 2. Vocabularium Latino-Cambricum. 3. De situ Brecheniauc, ubi quaedam veteris historiae Cambricae. 4. Vitae Sanctorum Wallensium.' Quamvis hic dicitur cambricum vocabularium (ante eius initium in p. 7[a] codicis recentior manus adscripsit: *Vocabula britannica*), dubium esse non potest, quin sit vindicandum cornicae dialecto. Id optime iam demonstravit Llwydius in praefatione ad Archaeologiam cornu-britannicam editam a Pryce duobus his potissimum argumentis, primum quod continet plures voces proprias cornicae dialecto et incognitas Cambris, deinde quia insunt voces aliquot anglicae transumptae, quarum transumptio fieri non potuit nisi in Anglia, non alibi, ut omnino non possit haberi aremoricum. Addi potest tertii argumenti loco congruentia, saepius memorata et exemplis demonstrata in hoc opere, in orthographia, quae interdum tamen est propria, in sonis et formis cum monumento haud dubie cornico sequente, in quo item plura vocabula anglica transumpta leguntur, quae Cambris omnino aliena manserunt.

Vocabularium hoc, nusquam antehac plene et recte typis expressum (sunt omissa et corrupta multa apud Pryce et Courson), ex codice ipso descripsi et ut legitur in eo ad verbum in fine huius operis addidi.

2. Carmen de passione Christi cornicum (Pass., P., a me significatum), cuius extant codices duo, unus Musei britannici, alter bibliothecae Bodleianae. Translatum est in anglicum sermonem a. 1682 a viro Cornubiae habitatore docto Ioh. Keigwin, qui fuit inter ultimos viros perfecte gnaros linguae tum iam emorientis. Tam cornicus textus quam versio anglica e duobus item codicibus prodiit anno 1826 Londinii sub titulo: 'Mount Calvary, or the history of the passion, death, and resurrection of our Lord and Saviour Jesus Christ. Written in Cornish (as it may be conjectured) some centuries past, interpreted in the english tongue in the year 1682 by John Keigwin, Gent. Edited by Davies Gilbert.'

Male certe se habet cornicus textus huius editionis, tam male, ut vix possit credi, correctionem esse factam in eo vel sphalmatum typothetarum.

Multa ideo desumpta ex eo purgari (nec monui, nisi vox nimium fuerat corrupta) necesse fuit. Dignum certe est hoc poëma, quod puriorem et diligentiorem editionem nanciscatur. Linguae formae cum adhuc vetustiores reperiantur, quam sunt saeculi sexti decimi priore parte, in speciminibus datis ab A. Borde* (obiit a. 1545), in quibus iam defecerunt pronomina suffixa et praepositiones a pronominibus separatae sunt, ut *de vi*, *de vy* (mihi), *de why* (vobis), *gena why* (vobiscum), cum in carmine communiter valeat suffixio, ut *dym*, *thym*, *theugh*, *genough* (p. 379 sq.), equidem non adverser, si quis centum vel etiam ducentos annos ante id tempus, in saeculum ergo quartum decimum, carminis compositionem reponat. Ut in Vocabulario item in hoc carmine leguntur anglica vocabula transumpta: *redye* (legere, in Voc. *redior*, lector, angl. *to read*) fq., *strevye* (altercari, in Voc. *strifor*, contentiosus, angl. *to strive*, altercari) 73, 4, *boclers* (angl. *bucklers*) 74, 2, *traytour* (angl. *traitor*) 98, 3, *fase*, *fas* (angl. *face*, facies) 95, 3. 196, 3, et in aliis locis multa alia, ut *deserye* (*to desire*), *comfortye* (*to comforte*), *receve* (*to receive*), *manner* (*manner*) etc.

Dignum est memoratu, in magna parte libri vetusti, qui auspiciis anglicae societatis edendorum monumentorum prodiit 1838 sub titulo 'The Record of Caernarvon', cuius origo est saeculi quarti decimi, quamvis enumeret regiones et loca cambrica, valere orthographiam eandem quae est in carmine cornico, cornicam ergo a notario cornico, ut videtur, adhibitam, e. gr. a p. 1 usque ad p. 92, ubi contra cambrica incipit, ut *Bleddyn* pro *Blethyn*, *coch* pro *cogh*, *bychan* pro *beghan*, *baghan* (cf. pp. 139. 151). Alternat utraque etiam in aliis contentis in eadem editione, e. gr. cornica inde a p. 138, cambrica in p. 257 in charta Eduardi III.

Codices aremorici. 1. Chartularia monasteriorum vetustiorum sunt Rhedonense vel rectius Rotonense (cf. p. 90), praestantius ceteris et magna nominum propriorum copia refertum, et Landevenecense. Illius compositionem e chartis monasterii vetustis inceptam ineunte saeculo undecimo vel finiente decimo et finitam circa a. 1162 affirmat Courson in opere de populis britannicis inscripto: 'Histoire des peuples Bretons dans la Gaule et dans les îles britanniques, Paris 1846', in tomo 1, p. 393, not. 1, Landevenecense autem ineunte saeculo undecimo scriptum esse censet Dom Morice in opere inscripto: 'Mémoires pour servir de preuves à l'histoire ecclésiastique et civile de Bretagne. Par. 1742' in tom. I, c. 177 (cf. Cours. 1, p. 422, not. 1). Ex iis quae sunt typis impressa, inveniuntur in his ipsis libris, apud Courson appendicibus eius operis tomi primi et secundi (mihi Rhed. 1 vel 2) et apud Dom Morice in actis britannicis, inter quae etiam alia aliunde hausta recentiora, e. gr. in chartulario Kemperlegiensi, leguntur.

2. Vita S. Nonnae vel Nonitae, poëma dramaticum servatum uno codice

* In libro inscripto 'Introduction to knowledge', e quo ea iterum typis impressa lego in libello inscripto: 'Specimens of Cornish provincial dialect, collected and arranged by Uncle Jan Treenoodle, with some introductory remarks, and a glossary, by an antiquarian friend, also a selection of songs and other pieces connected with Cornwall. London 1846', p. 84 sq.

chartaceo, qui inventus est a Marzino notario episcopi Quimperensis in itinere pastorali et donatus ab eo editori.

Editum est hoc poëma sub titulo: '*Buhez santez Nonn*, ou Vie de sainte Nonne et de son fils saint Devy (David). Mystère composé en langue bretonne antérieurement au 12. siècle, publié d'après un manuscrit unique, avec une introduction par l'abbé Sionnet, et accompagné d'une traduction littérale de M. Legonidec et d'un fac-simile du manuscrit. Paris 1837'. Significatur a me haec editio litteris Buh.

Codicem editor scriptum serissime ineunte saeculo quinto decimo (praef. XXVIII), eique subesse compositionem multo vetustiorem, saeculum duodecimum superantem, asserit. Equidem ob linguam, quae habitum multo recentiorem prae se fert,[1] huic non assentio, et malim assentire ei qui tam codicem quam compositionem, ut nunc adest, esse saeculi quarti decimi affirmet.

Haec de codicibus ipsis vel fontibus huius operis; in adhibendis vel reddendis eis has potissimum regulas secutus sum. In afferendis vocibus et exemplis e codicibus non recessi ab eorum auctoritate, et reddidi, sicut inveni, e. gr. accentum acutum significantem vocalem productam in codicibus hibernicis, articulum vel particulas iunctas aliis orationis partibus in codicibus hibernicis et cambricis. Auctoritatem codicum etiam prae se ferunt voces vel sententiae latinae, quibus praemisi signum gl., quod si deest, vox vel sententia lunulis inclusa non in codice ipso oblata et glossata est, sed mea versio.

Nec recessi facile a solito aliquo scriptionis codicum vel editionum more, quamvis sit interdum contra grammatices analogiam, e. gr. separationis pronominum infixorum cum particulis praecedentibus a verbis vel substantivis sequentibus, quae solita est in cambricis libris. Quaedam tantum nimium laedentia purum grammatices usum sequi nolui, ut disiunctionem formarum praepositionum cum pronominibus coalescentium vel verbalium formarum unam vocem constituentium, quae occurrit in editione carminis cornici de Passione e. gr. in *war netho*, *y the*, *y tho*, *y these* pro *warnetho*, *ythe*, *ytho*, *ythese*. Quae disiunctio mira etiam in cambricis editionibus interdum legitur, ut in Mab. 1, 19. 249: *o honafi*, *o honam*, *o honat*, et in libris linguae aremoricae hodiernae, ut *war-n-oun*, *war-n-ezhan*, pro *warnoun*, *warnezan*, in formis auctis *ohon*, *warn* vel *warnez* praepositionum *o*, *war* ante pronomina suffixa. Grammatices est vel lexici, non scripturae usitatae, harum formarum ortum ostendere, ut alias res, e. gr. varietatem quantitatis vel pronuntiationis vocalium, quae conspiciuntur in hodiernis libris aremoricis oneratae variis accentibus, quos omisi consulto, cum non adsint in vetustioribus. Cambrici libri etiam eiusmodi accentum recentiorem offerunt, sed unum circumflexum in vocalibus productis, ut in *gwîn* (vinum), saepiusque in correptis primitus et a recentiore lingua productis, e. gr. in *tân* (ignis), verbis in *-âu*, *hên* (senex) etc., ut si scribatur germanice *wêg*, *gêbe*, cum *e* producta hodie loco correptae primitivae *e* vel *i* in got. *vigs*, *giba*, germ. vet. *uueg*, *gibu*.

Quae apud Marcellum Burdegalensem, Virgilium grammaticum, in glossa

malbergica leguntur peregrina, inaudita vel incognita, si quis quaesiverit in hoc opere, non inveniet; in his omnibus enim equidem nec inveni vocem celticam nec invenio.

Sed antequam huius libri finem facio, mihi grato animo commemoranda est virorum doctorum et clarorum benevolentia et humanitas, qui inceptum et laborem hunc vario modo adiuverunt, Hauptii, qui non solum poëticum monumentum hibernicae linguae inventum benigne mihi obtulit, sed etiam toti operi typis imprimendo mecum invigilavit, Monii, cui imitationem sermonis hibernici codicis Camaracensis debeo, Bucherti, amici inde ab annis iuvenilibus, qui plura bene me monuit, eorumque omnium, qui aut libros scriptos aut typis impressos rariores vel pretiosiores offerentes succurrerunt.

Bambergae 7. Augusti 1853. I. C. Zeuss.

PROOEMIUM EDITORIS.

Quod multis saepe accidit, ut quod cupivissent antea atque optassent, id ipsum si quando eveniebat, aspernarentur potius aut reformidarent, idem fere ipsi nobis accidisse sensimus, cum primo vere anni 1866 a nobis petivit redemptor honestissimus, ut quo munere in curanda altera editione huius libri auctor ipse fungi voluerat Christianum Guilelmum Glueck, virum unice sibi coniunctum et pietate discipuli et familiaritatis usu, id munus cum valetudinis excusatione usus detrectasset ille, nos nobis iniungi pateremur. Etenim cum in Grammatica Celtica, qua adiuti primum nos imbueramus his studiis, postquam ad veri indagationem ipsi progressi in verba magistri iurare desiimus, aliquot errores varii generis deprehendissemus, ita tamen, ut quo plura minus recte tradita reperiebamus, eo magis admirari disceremus sagacitatem viri ac sollertiam, interdum facere non potuimus, quin desideraremus occasionem detergendarum levium illarum macularum, quibus inquinatum videbamus nitorem operis immortalis. Interea decem fere annorum experientia edocti satis intellexeramus, quicunque alteris curis illud retractare conaretur, eum, etiamsi non laboraret, ut laboramus nos, tam otii angustiis quam penuria librorum, rem tamen aggressurum difficillimam, in qua ut posset quidquid vellet, at vix liceret velle quidquid posset. Quare ingratum sane negotium (in quo subeundo anceps erat periculum, ne aut obstaremus ei quod voluit auctor, aut eruditioni ac doctrinae ipsi deessemus, mirifice tot annorum spatio auctae et amplificatae) non suscepissemus, nisi metueremus, ne forte meritissimam operam, si nos quoque abnuissemus, nemo navaret operi. In quo emendando quam rationem secuti simus, paucis exponemus, cum ante dixerimus, quibus usi simus auxiliis.

Atque inter adiumenta operae nostrae primo loco nominanda est ea opera, quam in opere suo ipse auctor collocaverat edito. In editum enim non minorem ab illo quam in edendum esse collatam operam ac diligentiam probatur multis et variis, quae per triennii spatium, quo solo eum superstitem fuisse

constat editioni libri, in suo ipse exemplari adnotavit, quod ut examinare atque excutere nobis liceret, humanissime redemptori roganti concessit vir doctissimus Carolus Halm. Quaecunque igitur vel marginibus illius exemplaris vel foliis insertis ipse Io. Casp. Zeuss mandavit, tametsi impari sicut antea studio, quo quamque linguam vel dialectum amplexus erat, plurima observavit de lingua hibernica, de cambrica dialecto multo pauciora, nulla de cornica aut aremorica, eorum omnium genera sunt duo. Nam aut exempla e codicibus manuscriptis attulit nova, pridem allata rectius vel plenius proposuit, aut quae praeceperat ipse de legibus linguarum et analogia, correxit atque auxit.

Ac de illis quidem, quoniam lectores, quae ex ipsius exemplari, quae aliunde assumpserimus, dubii esse vix poterunt, fusius disputare omittimus; satis habebimus duobus vel tribus exemplis demonstrasse, quid adiumenti eadem attulerint ad doctrinam grammaticam et notitiam linguae, praesertim hibernicae. Ut e sententia, quam apposuit ad p. 433 (ed. I.): *imrádat imráti cid maith asdéntí et nertit adénum inmaidsin connessat im̄ ingníim nolcc et arangairet* (gl. ipsi sibi sunt lex . . . inter se invicem cogitationibus accusantibus aut etiam defendentibus, Rom. 2, 15; i. e. cogitant cogitationes, quid boni sit faciendum, et confirmant eius factionem, boni illius, condemnant autem opus malum et interdicunt id) Wb. 1[d], apertissime patet discrimen duplicium illarum formarum, quae singularem in flexione verbi constituunt proprietatem linguae hibernicae, iis ipsis legibus parere, quas p. 425 sqq. breviter exposuimus; sunt enim e quattuor, quae in his continentur, exemplis tertiae personae pluralis subiunctae formae tria: *argairet* (interdicunt), *connessat* (condemnant), *imrádat* (cogitant), profecta a verbis trium serierum compositis, unum absolutae: *nertit* (confirmant), a simplici verbo seriei primae. Nec aliter exemplis quibusdam formae *na*, quae ad p. 235 (ed. I.) proposuit vir doctissimus, quamquam miro errore inductus articuli formam generis neutri *an* miro modo mutatam in iis inesse voluit, collatis cum formula pronominali *na aill* (aliud quid), quam ille olim plurali tributam postea reiecta interpretatione priore eodem huc rettulerat p. 364, eam huius formulae explicationem enucleare potuimus, quam unam esse veram ostendit analogia, ut *na* sit *nach* pronominis forma nom. acc. singularis in genere neutro (ed. II. pp. 358. 362). Item sententiam ed. I. p. 441 prolatam: *hore damelat*, in qua dudum (Beitr. V. 45) suspicabamur inesse vitium, iam in pleniorem formam eamque correctiorem restituere nobis licuit (ed. II. pp. 332. 432) e loco integro apposito ad p. 453 (ed. I.): *iscumme doib bid idalte domeltis hore ni tri sonirti nirisse damelat* (est idem iis acsi idolothytum ederent, quia non per firmitatem fidei ea edunt) Wb. 10[c]; quod exemplum cum paucis ad p. 885 ab auctore additis pertinet ad ea, quae olim (Beitr. V. 44) disputavimus de omissione relativi legitima. Denique multa eiusmodi inveniuntur, quibus aut quae nos vel alii coniectura assecuti eramus, probantur ac confirmantur, aut corriguntur errores veteres vel novi, aut novi quippiam accedit ad scientiam nostram. Ut quibus exemplis aspersis ad p. 683 illustravit et scriptionem codicum, Wb inprimis ac Sg., et usum formarum *co*, *con*, *com*; quae hic repetimus

omnia ordine disposita. Exempla formae *co*: *corob* Sg. 59a. *cororélam*, *cofesid* Wb. 27c. *coti* (bis), *coscrad* 26a; plene scriptae *con*: *con intšliucht* Sg. 39a. *aconrodelgg* 40a. *consuidigther* 201a. *conroib* 59a. *connessat* Wb. 1d. *congéna*, *conétid* 22d. *congaba* 31c. *condechuith* 22b. *condeirsid* 25d. *condatúargabusa*, *confesatar* 26d. *concomuir*, *conrí alainn* 24a. *conrobad* 6d. 28c. *conroib* 26d. *arnaconroib* 15d. *conrochra* 6d. *conromíccad* 28a; plene scriptae *com*: *comthóud* Sg. 23a. 23b. *nadchometig* Wb. 22a. *combi* 22c; compendii ɔ frequentissimi: *ɔalailiu fogoir* Sg. 39a. *sū ɔaballib* (*sum* cum membris suis) 193b. *ni ɔtulitus dogni* (gl. contuli conlatus) 74a. *ní hicach ɔsoin ɔosna* 22a. *ɔfoilsiged do* (donec manifestatum est ei) 197b. *ɔasoscélu* Wb. 26a. *ɔatintuuth*, *ɔetarceirt* 12d. *ɔsulatorem* 26a. *ɔtagad ... occulta ɔpungtione cordis* 4b. *ɔéchta* 4a. *hore ɔéitgid doib* 22a/d. *ɔnesfea* 4b. *ɔgnisom* 26d. *ɔidrotig*, *ɔrotaig* 33a. *ɔboing* 4d. *ɔsechat* 6a, *ɔsecha* 7d, *ɔsechtar* 22c. *ɔscéra*, *ɔtí* 26a. *ɔtanic* (donec venit) 3a. *ɔdanicc recht* 3c. *ɔidrofoilsigsetar* 21c. *ɔdid moladar*, *ɔdid accadar* 16d, *ɔdid tarlasechœ* 24a, *ɔdid forcane* 28d. *ɔdip* 25d. 26d, *ɔdib* 25d. *ɔdonroib* 15b. *ɔdarlicthe* 15c. *ɔdarta* 28b. *ɔfessid* 27c, *ɔfestar* 28d. *ɔforbanar* 14d. *ɔsechide humaldóit* 8d. *ɔtuidchissed* 15c. *ɔcomairsem* 33a. *ɔnabœ* 11d. *ɔnáruchretesi* 17a. *ni ɔairigur*, *ni ɔfil*, *ni ɔfitir*, *ni ɔchloor*, *ni ɔchechrat*, *ni ɔchoimnucuir* (p. 740). *ɔrop* 3a. 28b. *ɔroib* 5d. 21d. 25d. *ɔrobith*, *ɔrogabsid* 26a. *ɔrusmboi* 33a. *ɔrobad*, *ɔrochretesi*, *ɔrointsamlithe* 17a. *ɔrogbaid* 26b, *ɔrogba* 28d, *ɔrogabthesi* 24c. *ɔroissinn* 26d.* Exempla lineolae supraductae: *cōthód*, *ishi cōdeilb* Sg. 52b. *cūachtai* 3b *cōbad* Wb. 6d. 26b. *coītesti* 1c, *m* semper significantis in cod. Wb., ut *asgnā*, *ingniī*, *bibdānact*, *iscūme* 1d; item: *forlaī chlí* Cr. 19c. *teora cethrādin* 25c. *ni accōlatar*, *adchōlatar* 32a. *incōsuidig*. Pr. Cr. 63a. *īrordai* 61a; at *n*: *īidil* (gl. clandestinus; praecedit *indinidleán*, gl. clanculum) Sg. 222b. *īnan dule*, *īnuile*, *īd tóraind*, *īna gláosnathe*, *īna fuath* 3b. *lasīnísin* (gl. quocum) 222a. *cen rian ṅetrō* 217b. *ī ísiul*, *īna airndrethcha ī ɔ·t·riū* Cr. 18b. *īna aine 7 īna aile* 31c. *ītairsitiu* 61a. E magno autem numero vocabulorum, quibus cognita antea nobis copia nuper aucta est, iam non nominabimus nisi duo peregrina, quorum prius servavit lingua hodierna, alterius iustam interpretationem miramur non esse repertam a viro sagacissimo: *in sciam* (gl. schema) ed. II. pp. 18. 331, hod. *sgiamh* (forma, pulcritudo), et *gluass*, *gluas*, *glúas* (glossa) pp. 22 sqq.

Quare, quod facultas nobis data est eripiendi absconditas illas opes summa assiduitate collectas e tenebris atque oblivione, laetaremur, etiamsi non accederent ad haec exempla aliquot adnotationes et correctiones, quibus ipse, quae de significatione verborum vel de linguarum legibus tradiderat, modo amplificavit modo emendavit. Accessit vero eiusmodi copia haud mediocris. Quamquam, quod nemini mirum videbitur, ipse quoque interdum errores vel non correxit veteres, ut quae de *n* superflue addita, de *no* relativa, de *s* e guttu-

---

* Idem compendium calami lapsu sine dubio pro *o* positum invenimus in loco cod. Wb. 11a, quem propter obscuritatem totum apponimus, sicut accuratius inspectum ipsi legimus: *Cs. cid armbad spirittalis (?) indail ni. eo quod figurat xpm. lapidem angularem isiede indail rúndœ asatoróimed asrúaim mór indforcitil spirdáldi (?) arrodibai ditith indisrahel spiurdalti innanoib indiththrub inbeotho ɔcascnam* (leg. *ocascnam*) *tire tairṅgiri innambéo* (gl. marg. 1. Cor. 10, 3).

ralibus orta minus recte statuerat*, vel isdem deceptus novos admisit, ut quae de *na* pronominis forma supra memoravimus. Sed haec hactenus. Quae autem aut convenientia cum iis, quae nobis et Stokesio placuerunt, aut nova plane ipse reppererat, haec fere invenimus adnotata.

Ex hibernicis excussae consonae exemplis (ed. I. p. 20) dempsit *stán* (gl. stagnum) Sg. 73[a], qua falsa codicis scriptione Stokesium quoque (Goid. 70) et qui eum sequeretur Schleicherum (Indogerm. chrestomath. p. 354) decipi vidimus; adnotavit autem haec: gl. stannum, in codice stagnum! O'R. *stan*, tin. Rectissime vero. Nam etiamsi in omnibus Prisciani libris (5, 10, 54) scriptum extat *stagnum*, tamen neque de stagno cogitasse glossatorem monachum Hibernum, et suo iure editores e correctione editionis Ascensianae recepisse *stannum* probatur tam contextu sermonis, quo quidem post metalla nominata (aurum, argentum, aes, plumbum) requiratur nomen metalli, quam hibernicis formis recentioribus et hodiernis, ut iam in glossis hibernicis a Stokesio editis haec inveniuntur: hoc stannum *sdan* gl. 789, hic staneus. a. um *stanamhail* gl. 610. — Similem interpretationis correctionem, etsi non plenam, adhibuit ad p. 454: *conicfimmis adigal* (possemus ulcisci) et p. 455: *ciafadam* (etsi patior); emendate utrumque, si adicias pronomen (id). Eodem pertinet, quod e variis formis perperam ad radicem IC relatis p. 494 unam saltem sustulit recta interpretatione: *acumactte nangid* (potestatem nequam), de quo exemplo pridem disseruimus (Beitr. II. 64); vel quod quibusdam exemplis coniunctionis *sech* additis ad p. 682 subiunxit interpretationem: quoad (quia? nam, nempe?). Idem in exemplis praesentis secundarii *bin* (essem) ad p. 482 adiectis posuit *námmin* = *ná-m-bin* (quamvis improbante Whitl. Stokesio), quod aliter interpretatus erat p. 702.

Ad sonorum regulam spectant, quae ad p. 68 apposuit ut exempla consonae *v* una cum praecedente vocali evanescentis: *posit* (positivus), *comparit* (comparativus), *superlit* (superlativus), *éc* (mors), quibus unum nos (p. 58) addidimus *dess*, *des* (dexter). Plenius vero ille de *f* in *b* (hod. *bh*) mollita disseruit locis compluribus. Qui cum uncis inclusisset, quae olim p. 46 praeceperat de *b* pronominum *sib* (vos) et *bar* (vester), ascripsit haec: 'cf. p. 66. 72 et ibi adnotata'. Adnotavit autem non solum ad p. 66: '*B* pro *f*: *sacarbaicc* (sacrificium), *felsub fellsube* (philosophus, philosophia), *abamein* (optat) iuxta *afameinn*'; sed etiam ad p. 88, prima infectionis destituentis vestigia inveniri dicens iam in vetusta lingua hibernica praep. *dar* pro *tar*, pron. poss. *do* (tuus) pro *to*, pergit his verbis: 'atque *barn*, *bar* (vester) frequenter scriptum pro *farn*, *far*, cuius *b* non primitivam, sed ex *f* mollitam ostendunt praepp. *i*, *iar* praemissae, non *in*, *iarm*, ut fit ante *b* primitivam.' Eadem additis exemplis modo disertius modo brevius repetita sunt ad pp. 72. 344. 346, tandem ad p. 580. Quare dubitari vix poterit, quin ipse, si haec studia ultra proferre per

---

* De quibus cf. quae Whitleius Stokes et nos certatim disputavimus: Beitr. I. 166. 354. II. 64 sq. III. 280. V. 33—37. — III. 61. 258.

longius vitae spatium ei licuisset, ad eandem fere de hac re sententiam progressus fuerit, quam nos (p. 54 sq.) proposuimus.

Nec desunt correctiones eorum quae ad etymologiam spectant. Ut ad p. 849 ipse adnotavit, pro praep. *sech-* in compositionem intrare formam *sechm-* vel *sechma-*; ad p. 995 duplici errore sublato recte distinxit et *airigur* ab *airic* et *rádim* a *dorátim*; ad p. 1007 delevit falsam interpretationem formae *immoncloich* (= *immincloich*).

Plurima tamen ille addidit vel novavit de ratione et flexione verbi. Ut ad p. 415 adnotavit particula *ro* significari futurum exactum, quod quam prope absit a veritate, cernitur exemplis coniunctivi, quae ed. II. 413 sq. 442 vel ab illo accepimus vel ipsi collegimus. Idem de *d* pleonastice addita post *ceru-* monuit (cf. Beitr. V. 67 sqq.). Ad p. 440 recte notavit *fortíag*, *contáig* non illuc pertinere, sed ad seriem tertiam (quam primam nos constituimus). Ad p. 436 attulit exempla futuri sine *b* formati e thematis desinentibus in mutas, e quibus quod unum olim protulerat tamquam praesentis formam, *ni gebat* (non accipient), nos quoque futuro restituimus (Beitr. III. 262 sq.); ceterorum eiusdem formationis exemplorum auxit copiam pp. 439. 443. Congruit cum his, quod ad p. 457 vere monuit formam relativam *gebas* (qui accipiet) esse futuri (cf. l. c. III. 265). Ibidem 2. pers. pluralis formam relativam praeclare agnovit *bede* (quod sitis) in hoc exemplo: *conicfidsi bede preceptori* (poteritis esse praeceptores), quocum, etsi haec ipsa forma nos fugerat, tamen conferenda sunt, quae l. c. disputavimus (III. 267). Ad p. 442 idem addidit exempla terminationis D, e quibus hanc praeteriti formationem (per *t* factam) apparet non contineri iis verbis, quorum themata liquidis terminentur aut gutturalibus. Plurimum vero valent ad effingendam flexionis imaginem, quae ille observavit ad p. 444. Ubi non modo perspexit *labrar* (loquar) et similes formas esse coniunctivi sicut *tá* (sim) p. 477; verum etiam demonstravit exemplo formae *domointerso* (gl. existimas autem?) Wb. 1[c], verbi deponentis 2. pers. sing. sicut tertiam per *t* (*th*) formari. Cuius formae quattuor praeterea exempla indicativi praesentis repperi, quibus nescio an addendum sit *tarsatochuirther* (super quem ponis?), in quo interpretando (super quem ponitur) ed. II. 342 iam vereor ne temere secutus sim illius auctoritatem; unum coniunctivi; unum, ni fallor, praeteriti: *fomentar* (opinatus es), quod ille tribuit imperativo; alia vid. in Add.

De hibernicis hactenus; de cambricis autem quae ipse suo exemplari ascripsit, haec fere sunt memorabiliora. Ad p. 218 adnotavit destitutionem fieri post praepositionem *att* (ad), eandem post *dan* (sub) ad p. 643. Ad pp. 295. 297. 298 substantivorum pluralem cambrice quoque R terminatum illustravit exemplo *gwaewar*, *gwewyr* (sed cf. Add.), in *-awt* desinentem exemplo *pyscawt* (pisces). Comparationis gradus e substantivis derivatos apposuit ad p. 305. Tandem ad p. 396 adiecit pronomen possessivum 3. pers. sing. infixum cum praepositione *y* (ad) non solum in *oe*, sed etiam in *yw* transgredi.

Haec fere sunt quae sedulis ac diligentibus viri curis aucta, adiecta, emendata invenimus; quorum etsi aliquanto minor copia est quam exemplorum, ta-

men haud mediocre inde quoque adiumentum operae nostrae nactos nos profitemur animo lubente.

Post ipsum conditorem ac parentem grammaticae celticae haud facile quisquam invenietur, qui melius meritus sit de omnibus huius doctrinae partibus quam Whitleius Stokes. Qui vir doctissimus non solum celticae linguae reliquias omnium fere dialectorum et aetatum praeclaris editionibus servavit ac restituit, sed etiam varias quaestiones, quas de rebus grammaticis habuit vel de originibus verborum, proposuit tam in commentationibus insertis ephemeridi Kuhnianae quae inscribitur 'Beitraege zur vergleichenden sprachforschung auf dem gebiete der arischen, celtischen und slavischen sprachen' (Beitr.), quam in libris et schedulis a se editis:

Irish Glosses. A mediaeval tract on latin declension, with examples explained in Irish; to which are added the Lorica of Gildas, with the gloss thereon, and a selection of glosses from the Book of Armagh. Edited by Whitley Stokes, A. D. Dublin, 1860. — E quo libro non modo omnia deprompsimus, quae sola nota St. signavimus aut Lor. (vel Gild.), sed etiam maximam partem eorum, quae e L. Ardm. protulimus.

Irish Glosses, edited by a Member of the Council from a Manuscript in the Library of Trinity College, Dublin. H. 3. 18. (Transactions of the Phil. Soc.) — Quibus differentiae causa apposuimus notam Gl.

Three Irish Glossaries: Cormac's Glossary Cod. A (from a MS. in the Library of the R. I. A.), O'Davoren's Glossary (from a MS. in the Libr. of the British Museum), and a Glossary to the Calendar of Oingus the Culdee (from a MS. in the Libr. of Trin. Coll. Dublin); with a preface and index by W. S. London and Edinburgh, 1862 — Inde fere desumpta sunt quae notavimus Corm. aut Fél. (vel Oing.), ac quaecunque signavimus O'Dav.

Pascon agan Arluth. The Passion of our Lord, a Middle-Cornish Poem, edited, with a translation and notes by W. S. Berlin, 1862. (sign. P.)

Gwreans an bys. The Creation of the World, a Cornish Mystery, edited, with a translation and notes, by Whitley Stokes, Esq. London and Edinburgh, 1864. (sign. Cr.)

Quibus libris per omne temporis spatium uti nobis licuit, quod in opera nostra consumpsimus, nisi quod e P. satis habuimus transcripsisse contextum carminis ipsum cum parte quadam adnotationis et interpretationis.

Goidilica, or notes on the Gaelic Manuscripts preserved at Turin, Milan, Berne, Leyden, the monastery of S. Paul, Carinthia, and Cambridge, with eight hymns from the Liber Hymnorum, and the old-irish Notes in the Book of Armagh, edited by W. S. Calcutta, 1866. (Goid.) — Cuius libelli auxilio caruerunt primae plagulae.

Sanas Chormaic. Cormac's Glossary translated and annotated by the Late John O'Donovan, LL. D.; edited, with notes and indices, by Whitley Stokes, LL. D. Calcutta 1868. — E cuius libri abundanti copia voca-

bulorum, locorum, observationum in postrema demum operis parte aliqua aspergere potuimus.

Ceterum non possum non hic statim gratias agere quam maximas viro praestantissimo, qui singulari humanitate ac benivolentia non modo auctos fere sua ipse manu atque emendatos et illos libros (St., Gl., Cr., Goid., San. Ch.) ad me transmisit et schedulas, quas inserendas curavit ephemeridi Kuhnianae (Beitr.), ut de Iuvenci Cantabrigiensis codice cambrico (Cb.), ac, quae nunc typis exprimitur, commentationem de verbo hibernico, cui subiecit copiam correctionum et animadversionum epistula ad me data, sed etiam nuper e curis, quibus Félire Oengusso editurus est, liberalissime mecum communicavit plagulas contextum carminis continentes cum adnotationibus manu scriptis (praesertim de varia lectione codicis B.); tandem, dum haec ipsa scribo,

Fis Adamnain slicht libair na huidre. Adamnán's vision transcribed and translated from the Book of the Dun Cow, with notes. Simla, MDCCCLXX. Unde in Addendis quaedam apposui (notata Vis. Ad.).

Deinde gratissimo animo prosequenda est humanitas praeceptoris dilectissimi Frid. Aug. Pottii, qui roganti mihi non modo illa misit, quae ad ipsum quondam transmisisse se scribebat M. Hertz, excerpta ex Prisciani codicibus Leydensi (Ld.) et Carolisruhensi (Pr. Cr.), sed etiam, quae de glossis codicis Ld. in ephemeride Halensi (Allg. Literaturzeitung) a. 1846 adnotaverat, sua ipse manu denuo transcripsit.*

Nonnulla, quae e fontibus purioribus haurire nequirem, addidi tam e supplemento (O'Don. suppl.), quo Io. O'Donovan** auxit lexici ab O'Reilly conscripti editionem alteram (Dublin. 1864) — quamquam non solum quod in fronte libri additur 'a new edition, carefully revised, and corrected', accuratius inspicienti brevi patebit nihil esse nisi eiusmodi artificium, ne dicam mendacium, quo callidi atque astuti redemptores decipere conentur emptores veterum librorum recoctorum ac vix recoctorum, verum etiam in supplemento ipso multa praesertim e Grammatica Celtica aut vitiose sunt deprompta aut inconsulte —

---

* Idemque tam ex libro, cui inscribitur: 'Bussordnungen der abendländischen kirche nebst einer weltgeschichtlichen einleitung, herausgegeben vou Wasserschleben. Halle 1851' quam e schedula, quam editor libri ipsi olim tradiderat, collecta quaedam vel hibernica vel obscuriora addidit, unde haec repeto: (p. 136) Canones hibernenses. — C. 4. ha*ec est* poe*nitentia* magi *vel* votivi mali si credulus *id dem ergach vel* p*rae*coris vel cohabitatoris *vel* heretici *vel* adulterii VII anni in pane et aqua. — (p. 139) De arreis incipit (DC. '*arreum*, remissio poenae, permutatio, imminutio vox hib.' an conferendum hib. vet. *athrige, aithrige*?) — C. 5. Arreum anni XII dies et noctes sup*er* XII bucellos (v. l. bucellas) de tribus panibus qui efficiuntur de t*er*tia parte *coaid siir throscho* (leg. *cuit sirthroscitho*, ratione longi ieiunii?) — (p. 140). C. 10. Arr*eum* anni XL dies *fordo borfiit* (leg. *for dobor 7 ith*, super aqua et farre? cf. *dobrith* Corm.) et sup*er*possitiones due omnis ebdomadis XL ψalmi et flecti*ones* et oratio omnis horae. — Memorabilia sunt duo nomina indubie britannica in his: '*Arbedoc* clericus ipse has collectiones conscripsit lacinionese conscriptionis *haelhucaR* Abb*ate* dispensante, quas de scis. scripturis atq. ex divinis fontibus hic in hoc codice glomerati sunt sive aetiam de decreta sca. patres sinodi qui[a] in diversis gentibus vel linguis construxerunt.'

** cuius nomen ubi praeterea apposui, semper eiusdem grammaticam linguae hibernicae spectavi.

quam (cuius libri usum humanissime mihi concessit Adalbertus Kuhn) e volumine primo illius collectionis, cui inscribitur:

Ancient Laws of Ireland. Senchus Mor, published under direction of the commissioners for publishing the ancient laws and institutes of Ireland. Vol. I. Dublin, 1865. — Quo libro pretiosius vix extaret monumentum antiquitatis hibernicae, nisi copiam atque abundantiam rerum, quae eo continetur, aequaret corruptela linguae ac scriptionis.

In posteriore demum operis parte emendanda praesto nobis fuerunt:

Glossae hibernicae veteres Codicis Taurinensis, edidit Constantinus Nigra. Lutetiae Parisiorum, MDCCCLXIX. — In quo libello non solum codicis Tr. aliquot locos, quos festinantius legisset W. S. aut praetermisisset, correctos et suppletos esse apparet ex egregia imitatione codicis, qua nos adiuvit editoris humanissimi liberalitas, verum etiam multa e cod. Ml. vel nova allata sunt vel emendata.

Idem vir illustrissimus insignem gratiam meruit, quod tam in lustrando priore huius operis fasciculo (Revue Celtique, no. 1) quam in relatione, quam eidem ephemeridi inseruit, de cod. Ml. magnam exemplorum copiam attulit, quibus aut corrigenda aut supplenda essent, quae antea proposita erant; unde in Addendis quaedam apposuimus.

Minore glossarum copia, Nanciaci (Nc.) in codicis cooperculo reperta, ad computum pertinente, nos iuverunt duo viri doctissimi: Note on the Irish Glosses recently found in the library of Nancy by Henri Gaidoz (read before the Royal Irish Academy, June 10, 1867) — et inventor ipse: Gloses Irlandaises du neuvième siècle, H. d'Arbois de Jubainville (Revue Archéologique).

Quibus viris praeterea maximam gratiam habemus, quod nobiscum communicaverunt aliquot commentatiunculas vel censuras librorum insertas ephemeridibus gallicanis (Revue critique, Revue archéologique), quibus ostenderunt, quid illius gentis homines profecturi fuerint, si tandem aliquando litterarum studiis Germanos aemulari mallent quam malis artibus impugnare et aspergere sanie, imbuti invidia insana.

Serius quam quae in operis ipsius fructum convertere possem, nactus sum tum quae e codice Vaticano 5755 (secundum enarrationem Reifferscheidii, Bibliothecae patrum Latinorum Italicae Tom. 6, p. 460) familiarissime mecum communicavit meus Martinus Hertz, vir amicissimus iam a pueris, reliquias computi cum duabus glossis hibernicis (fol. 2. 3): 'nihil remanserit
acht tobliū fuir bissext *beim̄*
bissextus est. ī unum aut duo uel tres remanent bissexti n*on est et* ṇẹ
cenelach lessom anisui
tibi forsitan aliqua — pariter ad sūmā. Finiunt argumenta pascaliū titulorū.' — e quibus propter obscuritatem et corruptionem sermonis latini nihil certi eruere potui, nisi quod in glossa posteriore corrigendum censeo *anísiu* (adiumentum generale secundum ipsum hoc);

tum quae benignissime mihi tradidit I. Savelsberg. Is enim postquam

me monuit de glossis, quae e cod. Vindobonensi (Cod. 16) proditae sunt in Lindemanni Corp. grammaticorum Latinorum*, nuper se accepisse scribit a Bockio, prof. Friburgensi, ipsius manu transcriptum (sed nescire ipsum, unde) commentarium Sedulii (hominis Hiberni vel Scoti) in Eutychium grammaticum, qui initio de nomine disserens: 'Ego inquam euticius, vir ingenuus de euticia provincia ortus. Omnes enim de euticia orientes euticii (in marg. man. rec. *εὐδίκιοι*) appellantur. quasi vere iudiciales. (Euticia enim apud philosophos interpretatur verum iudicium) unus eutex appellatus est quasi vere iudicans, eo quod de vere sapientia iudicavit. Eutex enim cognomen est de agnomine ornatum, euticius vero *olligeondi* et galatos [galatas] cum regulo.' (Similiter cod. Bamberg. Keil. V. p. 445). - In his *ollige* conferendum videtur cum forma verbali *ollaigthe* (gl. ampli[fi]ca) Ml. 70[c], ut legendum sit *ollige ónd i* (amplificatio ab i).

Denique quae parabatur (et iam forsitan absoluta sit) editio codicis veteris hibernici, qui dicitur *Lebar na h-uidre*, non magis ad hunc librum amplificandum adhiberi potuit, quam, quod nuper editum esse e Stokesii adnotationibus cognovi, volumen II. legum hibernicarum (Senchas Mór).

Gallicae priscae reliquias, etsi aliquantum adiuti sumus Glückii libello (Die bei C. Julius Caesar vorkommenden keltischen Namen in ihrer Echtheit festgestellt und erläutert von Chr. Wilh. Glück. München, 1857) retractare tamen non ita potuimus, ut optavimus, cum praeter libellos, quos ipse parens omnium horum studiorum, Ad. Pictet, vir summa reverentia colendus, benignissime nobis praebuit, ac singularem:

On the Gaulish Inscription of Poitiers — from the papers of Rudolph Thomas Siegfried — arranged by Carl Friedrich Lottner. Dublin, 1863, —

non liceret uti nisi Beckeri commentatione, Kuhnii ephemeridi inserta (Beitr. III. IV.), cui ne temere confideremus, moniti sumus exemplo Chimari Cretensis ap. Liv. 44, 24, quem ille pro Gallo venditavit. Atque ex ipsius viri doctissimi libellis:

Essai sur quelques inscriptions de langue gauloise, par Ad. Pictet Genève (Paris), 1859.

Lettre de M. Ad. Pictet à M. de Longuemar, 1859.

Nouvel essai sur les Inscriptions Gauloises, lettres adressées à M. le général Creuly par Adolphe Pictet. Paris, 1867 — praestantissimus, is quem tertio loco nominavimus, absolutis demum libri secundi capitibus primis ad nos pervenit.

Per totum vero opus contuli cornicas fabulas sacras, quarum editio inscribitur:

The ancient Cornish Drama, edited and translated by Mr. Edwin

---

* quas nuper accuratius edidit C. Nigra (Rev. celt. 1, 58): *ettorsondi* (gl. baritona) fol. 57[b]. *airect* (gl. curia), *merbigim* (gl. prurio) 58[a].

Norris, Sec. R. A. S. Oxford MDCCCLIX (Dr.), cuius libri vol. I continentur Ordinale de origine mundi (O.) et Passio domini nostri Ihesu Christi (D.), in Vol. II. Ordinale de resurrexione Domini nostri Ihesu Christi (R.). — Nec neglexi, quae ad interpretationem earundem vel Vocabularii cornici afferunt tam idem liber quam

Lexicon Cornu-Britannicum: a Dictionary of the ancient Celtish Language of Cornwall — by the Rev. Robert Williams, M. A. Llandovery (London) MDCCCLXV.

In cambricis praeter Stokesii editionem glossarum veterum et versuum codicis Cantabrigiensis (Cb.), quam supra memoravimus, atque recognitionem glossarum Ox., quibus idem addidit paucas glossas recentiores e cod. Cott. Vesp. A. XIV. (Mus. Brit.) fo. 11a. (Beitr. IV. 385–423), admodum me adiutum esse animo gratissimo profiteor tam correctionibus et adnotationibus cum de aliis erroribus, tum de iis, in quos Oweni commentis deceptus incidit Zeuss, quas mihi suppeditavit D. Silv. Evans, Camber vir doctissimus, cuius opera tandem aliquando lexicon linguae cambricae editum iri speramus et locupletius et fide dignum, quam eiusdem libello de orthographia (*Llythyraeth yr iaeth Gymraeg gan D. Silvan Evans. Caerfyrddin: W. Spurrell.* MDCCCLXI.), et Spurrelli lexico, quos duces secutus sum in hodiernae scriptionis discrepantia.

In altera parte operis pauca addere potuimus e collectione veterum carminum, quae inscribitur:

The Four ancient Books of Wales, containing the Cymric Poems attributed to the Bards of the Sixth Century, by William F. Skene. Edinburgh 1868. In eius libri volumine altero inveniuntur, quae exempla praebuerunt codex niger Caermartheniorum (CN.), liber Aneurini (An.), liber Taliessini (Tal.), ac quae carmina continentur in codice rubro Hergestensi.

Ex aremoricarum litterarum reliquiis paulo vetustioribus, quas reconditas adhuc iacere dolemus in bibliothecis gallicanis, praesertim Parisiensi, tandem viginti fere annis post illud carmen, quod solum antea innotuerat (Buh.), edita sunt:

Le Grand Mystère de Jésus, passion et resurrection, drame breton du moyen age, avec une étude sur le théatre chez les nations celtiques par le vicomte Hersart de la Villemarqué, membre de l'Institut. Paris, 1865. (MJ.); ac, cum libri primi recognitionem tantum non absolvissem,

Le Catholicon de Iehan Lagadeuc, dictionnaire breton, français et latin, publié par R. F. le Men d'après l'édition de Me Auffret de Quoetqueueran, imprimé à Tréguier chez Iehan Caluez en M.CCCC.XCIX. Lorient. (Saint-Brieuc. Quimper). — Quo libro locupletissimo (sign. Cath.) quod me adiuvit editoris liberalitas, hoc maiorem viro doctissimo habui gratiam, quod linguae hodiernae lexicon assequi non potueram; quamobrem necessario coactus satis habueram iis, quae ex Legonideci et Dumoulini grammaticis transcripseram, addidisse, quae e Manorii grammatica et lexico apud Lhuydium (Arch. brit.)

repetitis transcribere et excerpere liceret, praesertim quae ad Quill. (Quillevère) referrentur.

In postrema demum operis parte occupatis novum adiumentum oblatum est, unde hodiernam dialectorum varietatem magis adnotare possemus:

Nouveau Dictionnaire pratique français et breton du dialecte de Léon avec les acceptions diverses dans les dialectes de Vannes, de Tréguier et de Cornouaille -- par A. Troude. Brest, 1869; in quo libro praecepta aliquot grammatica Legonideci emendantur, praesertim de sonorum principalium mutationibus. — Quocum conferenda est, discrepans scriptione:

Grammaire française-bretonne, contenant tout ce qui est nécessaire pour apprendre la langue bretonne de l'idiome de Vannes; par I. Guillome, vicaire de Séré. Vannes, 1836.

Omnibus his adiumentis diligentissime usi, quantum per humanae naturae infirmitatem licebat, id consilii secuti sumus, ut operis utpote non nostri, sed alieni, ratione, quoad eius fieri posset, universe servata, etiamsi minus nobis placeret, servatis etiam, quorum loco nova pro certis proponere non auderemus, nisi quod interdum dubitationis notam [?] apposuimus, in singulis emendandis adhiberemus, quae rectius invenisse aut ipsi nobis videremur aut quae aliorum quaestionibus, praesertim Stokesii, citra dubitationem posita esse confideremus; ita tamen, ut abstineremus comparatione linguarum, quatenus quidem non videretur necessaria, abstineremus longiore disputatione, qua pro nostris opinionibus propugnaremus aut impugnaremus alienas. Quare quae aliter explicavimus, composuimus, disposuimus, ut de flexione potissimum nominum ac verborum, ea cur sic mutaverimus, non magis in hoc libro exposuimus, quam cuius de quibusque viri docti sententiam secuti simus (paucis exceptis, quae in Addendis adumbravimus); potius de illis alio loco aut disseruimus aut disseremus. Omnium autem primum id agendum arbitrati sumus, ut locos et vocabula, quae quasi materiem ac fundamentum omni futurae indagationi praeberent, quam rectissime ac plenissime et proponeremus e libris et interpretaremur. Qua in re agenda ut prospere nobis accidit, quod hibernicorum duplici in quibusdam collatione uti licuit, cum codicem Ld. et ex parte Pr. Sg. Martinus Hertz tam accurate contulisset, ut compluria inde emendare possemus, nec nisi illa in ipsius collatione corrigenda inveniremus, quae hominem linguae ignarum non fallere non potuerunt, ut simillimas inter se litteras *a* et *u*, *s* et *r*, *r* et *n* confusas, codices Tr. et Ml. et Whitleius Stokes et Constantinus Nigra*, ita impedimento fuit, quod praeter paucos locos codicis Wb., in quos, cum in illa urbe ante hoc biennium philologorum conventui interessemus, ipsi inspeximus**, nullum omnino librum manuscriptum nostris oculis cernere potuimus, et nonnunquam, quae adnotaverat Z., difficiliora lectu fuerunt

---

* E Ml. quae ille attulit, retro numeratis columnis, apposito r. notavi, quae hic, simplicibus numeris paginarum.

** ut quem supra p. XXXVI apposuimus, alios quosdam, in quibus legendis sibi non constabat Z., ut *béssti olca* 31[b] vel *ithé dorraidchiuir* 32[b].

quam fortasse manus codicum ipsa. Itaque cum coniecturis indulgere interdum cogeremur, ne in iis sectandis temere incurreremus in errorem, caute atque accurate comparavimus locos eosdem varie citatos, praesertim e codicibus Wb. et Sg., quorum quae singulis paginis et columnis continerentur, tabulis ope interpretationis Vulgatae et Priscianei operis confectis (cf. Beitr. III. 257) assecuti eramus. Quibus tabulis muniti, ut exemplo utamur, certissima ratiocinatione statuimus *lét* (gl. fidis) et *att* (gl. suber) mero calami lapsu scripta esse pro *tét* (gl. fidis) Sg. 46[b]. et *att* (gl. tuber) Sg. 61[b].

Praeterea, ut quam minimum occuparemur veteribus erroribus, editos saltem libros cambricos L. Land., Leg., Mab. (quo libro ut diutius uteremur, nobis quoque liberalissime concessit Mauricius Haupt) et aremoricum Buh., quos perlustraverat auctor, denuo ipsi excussimus, multa excerpsimus vel transcripsimus, ut quaecunque continentur Legum codice vetustissimo A. Denique quod accuratius signavimus locos e Prisciani opere allatos, interdum asperiorem et difficiliorem sermonem levigare ac mollire quamvis miti manu conati sumus, pauca mutavimus in Indicibus, id haud succensuros nobis speramus lectores.

Ceterum, ut de aliis operae nostrae impedimentis taceamus, sicut animi tranquillitatem bis turbatam sensimus, cum germanico tumultu illius anni, quo ad opus accessimus, tum huius anni bello pertinaci, ita bis laboravimus infirmitate corporis, et cum prima plagula prelo supposita esset, et nuperrime, cum praefari coepissemus. Quare si in tantae molis opere (etiam post magnum numerum eorum, quae in fine libri addenda vel corrigenda significavimus) correctis multis multa vitia nos fugisse apparebit, non mirabimur; immo multo plura credimus detectum iri, cum prodierit editio codicis Ml., quam parat G. I. Ascoli, vel cum editum erit carmen cornicum, quod nuper inventum esse audimus. Sed opprobret nobis, qui volet, modo corrigat.

Pilae, Idibus Decembribus 1870.

Hermannus Guil. Ebel.

LIBRI VETERES CITATI.

Hibernici: Bern. codex Bernensis (St. Goid.).
Br. h. Broccáni hymnus (L. H.).
Cam. fragmentum Camaracense.
Colm. h. Colmáni hymnus (L. H.).
Corm. Cormaci glossarium (Three Irish Glossaries, ed. Stokes).
Cr. Bedae codex Carolisruhensis.
Fél. Félire Oingusso (St. thr. Ir. Gloss.).
F. h. Fiacci hymnus (L. H.).
Gl. Glossae hibernicae e cod. Dublin. (ed. Stokes).
Inc. Sg. Incantatio e cod. Sancti Galli.
L. Ardm. Liber Ardmachensis (St.).
Ld. Prisciani codex Leydensis.
L. H. Liber hymnorum (St. Goid.).
Lor. Lorica Gildae (St.).
Mael. h. Máilísu hymnus (L. H.).
Ml. codex Mediolanensis.
Nc. glossae Nanciacenses.
Nin. Nínínii precatio (L. H.).
O'Dav. O'Davoreni glossarium (St. thr. Ir. Gloss.).
Patr. h. Patricii hymnus (L. H.).
Paul. codex monasterii Paulini (St. Goid.).
Pr. Cr. codex Prisciani Carolisruhensis.
Ps. Psalterium Hamptoniense (St. Goid.).
Sanct. h. Sanctáni hymnus (L. H.).
Sg. Prisciani codex Sancti Galli.
SM. Senchas Mór.
St. Irish Glosses etc. to which are added the Lorica of Gildas, with the gloss thereon, and a selection of glosses from the Book of Armagh, edited by Whitley Stokes.
St. Goid. Goidilica or Notes on the Gaelic Manuscripts etc., with eight Hymns from the L. H. and the old-irish Notes in the Book of Armagh, edited by W. S.
Tir. Tirechani Adnotatio e L. Ardm. (St. Goid.).
Tr. codex Taurinensis (St. Goid.).
Ult. Ultáni hymnus (L. H.).
Wb. Codex Wirziburgensis.

Cambrici: Cb. codex Iuvenci Cantabrigiensis.
gl(ossae) Ox(onienses).
cod(ex) Lichf(eldensis).
Lxb. folium Luxemburgense.

L(iber) Land(avensis).
Leg(um cambricarum codex Venedotianus A).
CN. codex niger Caermarthen. (The four ancient books of Wales, ed. Skene).
An. liber Aneurini (ibid.).
Tal. liber Taliessini (ibid.).
cod(ex) rub(er Hergestensis, ibid.).
Mab(inogion, ed. by Lady Charlotte Guest).

Cornici: Voc(abularium codicis Cottoniani).
P(ascon agan Arluth, ed. Stokes).
Dr. (the ancient cornish Drama, ed. Norris), unde:
O. (Origo Mundi), D. (Passio Domini), R. (Resurrectio).
Cr. (the Creation, ed. Stokes).

Aremorici: Chart. (chartularia vetera).
Buh. (Buhez santez Nonn).
MJ. (Grand Mystère de Jésus).
Cath. (Le Catholicon de Iehan Lagadeuc, publ. par R. F. le Men).

Oblata opportunitate relicti spatii vacui addimus tabulam, e qua comparari possint loci vario modo citati (ap. Z. St. N.) e cod. Ml. Secundum ea, quae de illo codice rettulit C. Nigra (Revue celtique, 1.), sibi respondent:

fol. 1 (carmina)	pag. 7	
2^a. 2^b	8	
2^c. 2^d	9	
3^a—3^d	10. 11	
4	12. 13	
5	14. 15	
25	54. 55	
26	56. 57	
27	58. 59	
28	62. 63	
29	64. 65	
30	66. 67	
50	106. 107	
52 a. b.	110. 111	(ps. 33.) Goid. 20.
100	206. 207	ap. St.
130	266. 267	col. 66 r.—64 r.
131	268. 269	63 r.—60 r.
132	270. 271	59 r.—56 r.
135	276. 277	47 r.—44 r.
140	286. 287	27 r.—24 r.
145	296. 297	7 r.—4 r.
146	298. 299	3 r.—1 r.

CONSPECTUS OPERIS.

LIBER PRIMUS. DE SONIS.

LIBER SECUNDUS. DE NOMINE ET PRONOMINE.

LIBER TERTIUS. DE VERBO.

LIBER QUARTUS. DE PARTICULIS.

LIBER SEXTUS. DE CONSTRUCTIONE.

APPENDIX. SPICILEGIA ET SPECIMINA E CODICIBUS.

LIBER PRIMUS.

DE SONIS.

Soni linguae celticae, quae est ex numero linguarum Asiae et Europae ab eadem origine profectarum, in aliis quidem concordans cum ceteris, in aliis propria et sui generis, quamquam ipsa quoque, ex quo scripta extant monumenta, in duo formarum genera divisa est, alterum hibernicum, alterum britannicum gallicumque, sicut lingua ipsa omnis cum universe congruant cum sonis ceterarum linguarum affinium, proprie tamen formantur ac mutantur suis viis et legibus. Quorum sonorum tam origines quam formationis leges eruere, elementa igitur et quasi stamina linguae utriusque, hibernicae et britannicae, exponere propositum nobis est hoc libro primo.

Sonorum signa i. e. litterae, ex quo fere traduntur gallicae voces vel nomina a Romanis, semper ex quo transiit christiana religio a Romanis ad Gallos, Britannos, Hibernos, romana sunt vel latina, quae apud Hibernos iam inde a saeculo quinto proprie formata et transgressa ad Anglos et Saxones nomen acceperunt litteraturae anglosaxonicae. Ante litteras has a Romanis traditas celticis quoque populis suam fuisse scripturam testari videtur nomen *Ogmii* Gallorum dei, qui sermonis praeses perhibetur, etiamnunc servatum apud Hibernos, quibus *Ogma* (= *Ὄγμιος*) scripturae inventor est, *Ogam* (*Ogham*, *Oghum*) ipsius scripturae vetustae proprium genus, et in vetustis lapidum inscriptionibus repertum et cognitum codicum nostrorum saeculi noni scriptoribus.* Apud

---

* Cf. praefat. de cod. Sangallensi. De *Ogma*, Elathani filio, scripturae inventore cf. quae ex vetere codice hibernico prodidit O'Donovan (Gramm. ling. hibern. Introduct. XXVIII, not. e). Scriptura ogmica codicis Sg. est generis maxime communis eius, quod depingit O'Don. (Introd. XLVII) et appellatum dicit *Ogham craobh* ("virgulare", modo iacentem a sinistra ad dextram combinationem omnem in altum erexeris; *craobh*, arbor). Est autem potius lineare hoc genus, cum ad lineam recte ductam utpote fundamentum ab utraque parte, infra et supra, lineolae item, et vario numero et directione varia litteras varias designantes, adhaereant, quas linearum catellas dei Ogmii catellis forsitan aliquis comparaverit. De deo Ogmio plura leguntur apud Lucianum (ed. Dind. p. 598. 599.), qui eum dicit in figura Herculis depictum, attamen sermone tantum et persuasione fortem, senem, trahentem turbam catenulis aureis et succineis e lingua sua ductis ad aures auditorum libenter sequentium. En Luciani verba ipsa: *Τὸν Ἡρακλέα οἱ Κελτοὶ Ὄγμιον ὀνομάζουσι φωνῇ τῇ ἐπιχωρίῳ, τὸ δὲ εἶδος τοῦ θεοῦ πάνυ ἀλλόκοτον γράφουσι. γέρων ἐστὶν αὐτοῖς ἐς τὸ ἔσχατον . . . καὶ πάντα μᾶλλον ἢ Ἡρακλέα εἶναι ἂν εἰκάσειας. ἀλλὰ καὶ τοιοῦτος ὢν ἔχει ὅμως τὴν σκευὴν τοῦ Ἡρακλέους. καὶ γὰρ τὴν διφθέραν ἐνῆπται τὴν τοῦ*

Cambros quoque circumferuntur vetustae litterarum formae, similes runis scandicis et aptae ad incidendum in lignum vel lapidem, ut alphabetum Nemnivi,* vel quae dicuntur *Coelbren y beirdd*, alphabetum Bardorum, cui opponitur *Coelbren y menaich*, alphabetum monachorum vel romanum. Figuras arbusculis vel arborum et fruticum ramulis similes, quales sunt runae scandicae, etiam a Bardis hibernicis usurpatas esse inde colligi potest, quod arborum vel fruticum nomina singulis litterarum figuris dederunt, ex quibus constat alphabetum dictum *Beth-luis-nion* (*beith* betula, *luis* fraxinus montana, *nion* fraxinus etc.). In haec tamen latius inquirere magis est palaeographiae quam grammatices.

Sonorum tam hibernicorum quam britannicorum communis ea est condicio, ut e statu originario, qui aut apparet e monumentis vetustioribus aut detegitur utraque lingua tam inter se quam cum linguis affinibus comparata, certis collocationis legibus pulsae transeant in alios sonos secundarios, qui dici possunt alterati vel infecti. Qua mutatione, quam nos dicemus infectionem, tanguntur tam vocales quam consonae, quamvis diverso modo in utraque lingua. Tanguntur autem maxime consonae (exceptis solis aspiratis), inprimis tenues, quae non solum in mediis et extremis vocibus, sed etiam in initio positae in contextu sermonis secundum easdem leges mutantur, etsi hoc loco accedunt propriae quaedam leges et anomaliae. De hac igitur infectione consonarum initialium proprio capite disseretur, postquam de sonis singulis eorumque infectione expositum fuerit.

λέοντος, καὶ τὸ ῥόπαλον ἔχει ἐν τῇ δεξιᾷ, καὶ τὸν γωρυτὸν παρήρτηται, καὶ τὸ τόξον ἐντεταμένον ἡ ἀριστερὰ προδείκνυσι. καὶ ὅλος Ἡρακλῆς ἐστι . . . . . ὁ γὰρ δὴ γέρων Ἡρακλῆς ἐκεῖνος ἀνθρώπων πάμπολύ τι πλῆθος ἕλκει, ἐκ τῶν ὤτων ἅπαντας δεδεμένους. δεσμὰ δέ εἰσίν οἱ σειραὶ λεπταὶ χρυσοῦ καὶ ἠλέκτρου εἰργασμέναι, ὅρμοις ἐοικυῖαι τοῖς καλλίστοις . . . . φαιδροὶ ἕπονται καὶ γεγηθότες . . ., ἐοικότες ἀχθεσθησομένοις, εἰ λυθήσονται . . . . οὐ γὰρ ἔχων ὁ ζωγράφος ὅθεν ἐξάψει τὰς τῶν δεσμῶν ἀρχὰς, ἅτε τῆς δεξιᾶς μὲν ἤδη τὸ ῥόπαλον, τῆς λαιᾶς δὲ τὸ τόξον ἐχούσης, τρυπήσας τοῦ θεοῦ τὴν γλῶτταν ἄκραν, ἐξ ἐκείνης ἑλκομένους αὐτοὺς ἐποίησε, καὶ ἐπέστραπται δὲ εἰς τοὺς ἀγομένους μειδιῶν. . . . . Κελτὸς δέ τις παρεστὼς, . . φιλόσοφος οἶμαι τὰ ἐπιχώρια, ἐγώ σοι, ἔφη, ὦ ξένε, λύσω τῆς γραφῆς τὸ αἴνιγμα . . . . τὸν λόγον ἡμεῖς οἱ Κελτοὶ οὐχ ὥςπερ ὑμεῖς οἱ Ἕλληνες Ἑρμῆν οἰόμεθα εἶναι, ἀλλ' Ἡρακλεῖ αὐτὸν εἰκάζομεν, ὅτι παρὰ πολὺ τοῦ Ἑρμοῦ ἰσχυρότερος οὗτος. εἰ δὲ γέρων πεποίηται, μὴ θαυμάσῃς· μόνος γὰρ ὁ λόγος ἐν γήρᾳ φιλεῖ ἐντελῆ ἐπιδείκνυσθαι τὴν ἀκμήν . . . . ὥστε εἰ τῶν ὤτων ἐκδεδεμένους τοὺς ἀνθρώπους πρὸς τὴν γλῶτταν ὁ γέρων οὗτος Ἡρακλῆς ὁ λόγος ἕλκει, μηδὲ τοῦτο θαυμάσῃς, εἰδὼς τὴν ὤτων καὶ γλώττης συγγένειαν . . . . . τὸ δὲ ὅλον καὶ αὐτὸν ἡμεῖς τὸν Ἡρακλέα λόγῳ τὰ πάντα ἡγούμεθα ἐξεργάσασθαι σοφὸν γενόμενον καὶ πειθοῖ τὰ πλεῖστα βιάσασθαι. καὶ τά γε βέλη αὐτοῦ οἱ λόγοι εἰσὶν οἶμαι ὀξεῖς καὶ εὔστοχοι καὶ ταχεῖς καὶ τὰς ψυχὰς τιτρώσκοντες. πτερόεντα γοῦν τὰ ἔπη καὶ ὑμεῖς φατε εἶναι. τοσαῦτα μὲν ὁ Κελτός. Ogmius ergo deus et sermonis (*Ἑρμῆς* = sermo) et sapientiae (*σοφὸς γενόμενος*) praeses utraque re fit victor omnium ut Hercules. A voce hibern. *ogham*, *oghum*, quae *m* dura contra communem regulam servata concordat cum *animm*, hod. *anam* (anima), non differre videtur cambr. hod. *of* (*g* excussa, *m* secundam regulam infecta sicut in corn. arem. *enef* contra hib. *anim̄*), elementum, unde varia derivata, ut adi. *ofus* (elementarius), subst. *ofydd* (doctus, philosophus), *ofyddiaeth* (philosophia, scientia). Cf. gael. subst. *oidheam* (*dh* pro *gh*; liber, institutio, tractatus) et adi. *oidheamach* (idealis).

* De quo videas praef. et appendicem huius operis. *Coelbren*, lignum memoriae, ut *coelfaen*, lapis memoriae. Ligno quadrato incisas esse litteras a Bardis et inde nomen ductum alphabeti incisi asserit Owenus. Sed nonne etiam *coelbren* nomen singularis litterae, i. e. ramus, baculus memoriae, ut germ. *buchstab* (baculus libri)?

CAPUT PRIUS.

De sonorum seriebus, natura, infectione.

I. Soni hibernici.

A. Vocales.

Vocalium systemati, quod observatum est in linguis stirpis indeuropaeae, non repugnat celtica lingua. Contra vocalem A, vocalium quasi centrum et principium, unde divergunt duo radii, extremae positae sunt vocales ex altera parte I, ex altera U, quas inter et principalem A intermediae sunt E (inter *a* et *i*) et O (inter *a* et *u*): omnes hae vocales aut simplices, sive breves, correptae, aut duplices, sive longae, productae. Adiunctis extremis vocalibus aut ad principalem *a* aut ad intermedias *e* et *o* fiunt diphthongi sex AI, EI, OI et AU, EU, OU, quibus num addenda sit IU ex extremis combinata, dubium relinquitur. Est harum vocalium, praesertim simplicium, vis alterans inter sese, quam nos dicemus infectionem.

Vocales breves.

A correptae exempla in vetustis nominibus gallicis exhibent iam poëtae latini veteres.* Vergil. ecl. 1, 63: aut *A*r*a*rin Parthus bibet. Lucan. Claudian.: *A*r*a*ris, *A*r*a*rin, *A*r*a*rim. Lucan. 1, 446: T*a*r*a*nis non mitior ara. Sil. Italic. 4, 232: mactat L*a*b*a*rumque P*a*dumque et Caunum et multo vix fusum vulnere Breucum Gorgoneoque L*a*rum torquentem lumina vultu.** Martial. 14, epigr. 200: non sibi, sed domino venatur vertr*a*gus acer. Auson. Mosella: *A*lisontia, Dr*a*honus, S*a*ravus, C*a*rantonus, G*a*rumna (Galliae fluvii), Nivom*a*gus (locus); epist. 22. 24: Hebrom*a*gus; urb. 13: Tectos*a*gi; parent. 4: *A*turrus; 8. 15: Burdig*a*lae. Sidon. carm. 5. 13. 23: V*a*c*a*lis, V*a*ch*a*lis (fluvius); carm. 24: terram G*a*b*a*lum satis nivosam. Addo C*a*tullus (Catull. 6. 8. 10 etc. Martial. 14, 195), nomen poëtae Veronensis, e lingua gallica ortum, ut aliorum scriptorum veterum Italiae superioris.

---

* A poëtis romanis vocum gallicarum vocales ea, qua audiebantur ex ore peregrino, quantitate redditas esse, non dubium, cum pateat ex utraque lingua, hibernica et britannica, et complures poëtae fuerint gallicae originis vel linguae gallicae habuerint cognitionem, ut Vergilius, Catullus, Ausonius, Sidonius. Haec regula non destruitur una vel altera licentia poëtica, ut cum Propertius 4, 10. 41 corripit *a* nominis gallici Virdomarus, quam et utraque lingua vindicat longam et lapis vetustus signo productionis notat (Orell. 3582), vel cum alii poëtae cogente metro producunt breves *e*, *o* in nominibus Arêmoricus, Calêdonius, Mediôlanum. Recentiores poëtae minoris sunt auctoritatis in hac re, ut Venantius Fortunatus, qui diversa quantitate proferat easdem nominum germanicorum vocales: 4, 3 Thuringi producta *u*, 4, 2 et 8, 1 Thoringia, terra Toringa correpta *o*, ut 7, 7 et 9, 1 nomen Danus, Dani *a* modo producta modo correpta. Eodem modo in 3, 12. 14 Musella *u* producta, in 10, 10 Mosella *o* correpta.

** Nomina Gallorum. Item nomen fluvii P*a*dus Verg. Claudian., et P*a*dusa (Padi ostium vel fossa) Verg. Aen. 11, 457, de cuius origine Plinius 3, 16: Metrodorus Scepsius dicit, quoniam circa fontem arbor multa sit picea, quae *pades gallice vocetur*, Padum hoc nomen accepisse. Nomini *Labari* iungi potest fluvii nomen *Labara* in chartis medii aevi (sunt tres eius nominis fluvioli ex utraque parte Danuvii prope Reginum, germ. grosse, kleine, schwarze Laber). Adi. *labar* (loquens), hibern. vet. *sulbair*, cambr. vet. *helabar* (bene loquens, eloquens), cambr. hod. *aflafar* (mutus); *lechlavar* britannica lingua *lapis loquax* (San-Marte, Merl. p. 49). Adi. *labar* (superbus, arrogans) Wb. 5[b]. *eslabre* (gl. amabilia quaecunque, cogitate; i. e. non superba, modesta; adi. compos. cum part. privat. *eslabar*) 24[b].

Hanc *a* correptam originariam plurimae voces hibernicae retinent intactam, ut *mag*, *magen* (campus, locus) Wb. Sg.* *cara* (amicus; cf. nn. propr. Carantonus Auson., Carantillus Inscript. Grut. 8, 2, Caratacus ibid. 902, 5. ac Tacit., Caratullus Grut. 862, 2) Wb. Sg. *cath* (pugna; cf. Caturiges Caes., Catuslogi Plin., Catullus, nomen Tricassini Galli, Inscript. Mur. 1068, 7. Coddacatus Catulli fil., Vesontinus, Inscr. Orell. 2064) Wb. 9^{a}. *gab*, *rogab* (cepit, cecinit; cf. Gabali) fq. *labrad* (locutio, sermo) Wb. fq. *rann* (pars) Wb. Sg. fq. Saepe tamen in alios sonos transiit, ut ex eadem radice *arb* profecta in uno codice Wb. inveniuntur: *comarpi* (coheredes) 19^{c}. *comarbus* (cohereditas) 4^{c}. 9^{a}. *indarpe* (exheredatio, repulsio) 19^{a}. 26^{b}; *anorpe nemde* (hereditas caelestis) 27^{c}. *danorpe* (duae hereditates), *horpamin* (heredes) 2^{c}; *nomérpimm* (me committo, confido) 6^{c}; *nobirpaid* (confidatis) 8^{b}, *roairptha* (commissa sunt) 8^{c}, fortasse certa quadam mutationum lege, vel ut pro originario *sam*, quod nusquam extat, alternantes formae leguntur *som* (ipse), *sem*, *sum*, *sium*.

Regulari autem modo per infectionem bis alteratur haec vocalis, ac principali quidem et frequentissima ratione, cum sequitur *i* (sive *e* ex *i* originaria) aut flexionis aut derivationis. Scriptio solita vocalis ita infectae est AI in codicibus vetustis hibernicis: *clainde* (generis, prolis; nom. *cland*) Wb. 5^{a}. *rainne* (partis; nom. *rann*) Wb. Sg. fq. *cairimse* (amo) Wb. 5^{c}. 23^{c}. *baitsimse* (baptizo) Wb. 8^{a}. *baithis* (baptisma) 12^{a}. *claideb* (gladius) 6^{a}. *aithi* (gl. foenus) Pr. Cr. 42^{a}. *aimser* (tempus) Wb. fq. *bairgen* (panis; cambr. *bara*) Wb. Ml. Sg. In quibusdam *i* inficiens decidisse putanda est: *flaith* (dominium; = flathis) Wb. 9^{d}, gen. *flatho*; *ainm* (nomen; = anmin?) fq., gen. *anma*. In aliis hibernica lingua discordat cum ceteris, ut in *maith* (bonus; britann. *mat*; cf. nom. gall. vet. Teutomatus Caes.), plur. *mathi*, *maithi*; alia ratio intercedit inter *traig* (pes; cambr. plur. *traet* fq. in Mab. = traget, pedes) Sg. 7^{b}. 130^{b}. et gall. *vertragus* (ap. Martialem et Arrianum de venat. c. 3: *αἱ δὲ ποδώκεις κύνες αἱ κελτικαὶ καλοῦνται μὲν οὐέρτραγοι κύνες φωνῇ τῇ κελτικῇ*) compos. cum particula intensiva ex radice *trag* (currere; cf. graec. *τρέχω*, got. *thragja*), non ex nomine pedis, cuius thema (tragit, tragith) produnt formae *traigid* (pedes) Wb. 23^{c}. *traigthib* (pedibus) Sg. 120^{b}. *traigthech* (gl. pedes, gl. pedester) Sg. 38^{b}. 50^{b}.

Inveniuntur tamen non rarae huius vocalis infectae scriptiones aliae duae,

---

* Vox *-magus* frequentissima in nominibus locorum gallicis compositis cum nominibus propriis, ut Caesaromagus, Iuliomagus, Drusomagus, Borbetomagus, vel adiectivis sive substantivis, ut Noviomagus, Nivomagus, Rigomagus etc. Hibernice simplici *mag* significatur *campus*: monasterium quod campus navis id est *Maglunga* vocatur (*long*, navis) Boll. Iun. 2, 237. campus quem Scoti vocant *Magh Sceithi*, id est campus scuti. Boll. Iul. 5, 596. Britannice contra derivat. *maes* (= mages; cf. nomen loci *Magies*, hodie Mays prope Meranum, in vita S. Corbin. c. 11. 35) significat campum: *yna ydeuthum y uaes mawr* (tum veni ad magnam planitiem) Mab. 1, 3; simplex autem *ma* (= mag) locum: *guaroima* (gl. theatrum, i. e. locus ludendi; *guaroi*, ludus), *digatma* (gl. circus; i. e. locus separatus) gl. Oxon. Commune utrique linguae videtur derivat. *magen*, significans locum; hibern.: *nach magen* (locus aliquis) Ml. 2^{d}. 27^{c}. *issinmaginsin* (in hoc loco) Sg. 30^{b}. cambr.: *yman* (hic, hoc loco; *man* = magen, secundum regulam mediae *g*) Mab. 1, 264. arem. *man* fq. inserviens demonstrationi. Subst. simplex est generis fem. in utraque lingua: hibern. *maige rein* (campi Ren, solitudines) Annal. 4. magistr. ap. O'Conn. 3, 123. *y pebyllua honno* (locus hic figendi tentoria; *honno* pronom. fem.) Mab. 3, 272; extat tamen hibernicum exemplum gen. neutri: *ammag* (locus) Wb. 12^{a}. Dubium num huc pertineant nomina propria in inscriptionibus vetustis: Magiorix Stein. 145. Magianus Orell. 457. Magiatus 1987. Magiacus 4900. Magissius 1395. Magidius Grut. 983, 10; certo non pertinent Magunus Grut. 1012, 8. Magulla 912, 10. Magullinus 648, 2, nec *-magulus* in comp. Taximagulus Caes., Conomaglus Bolland. Mart. 1, 258, quod est recentius cambr. *mael* (puer, servus), conferendum cum got. *magus* (filius, puer) et hibern. *mug* (servus).

E et I. Ita particulae frequentissimae in compositis *air* (vet. gall. are-, cf. Aremorici, Arecomici) et *aith*, *aid* (vet. gall. ate-) scribuntur tam *er-*, *ed-*, quam *ir-*, *id-*. Adi. *erdirc* (gl. celebre) Ml. 25[a], plur. *erdarcai* (gl. honore conspicui) Ml. 36[a], unde verb. *erdaircigidir* (gl. concelebrat) Ml. 28[a], in Wb. saepius est *airdirc* et *irdircc*; subst. *edbart*, *edpart* (oblatio) in glossis: *ondedbairt* (gl. oblatione) Ml. 33[a], *oc indedpairt* (in oblatione) Sg. 6[b]. 54[a], *oc edpartaib* (in oblationibus) Sg. 56[b], in Wb. frequentissimum est *idpart*. Praeferunt codices Wb. et Sg. scriptionem *ai* et *i*, Ml. *e*: *erlam* (paratus, oboediens) Ml. 33[d] est *airlam*, *irlam* in Wb., in quo etiam *airle* (voluntas), *irladugud* (oboedientia) extant; *eregem* (gl. querela) Ml. 26[b]. 27[d]. 35[a], *airégem* (gl. querimonia) Sg. 51[a]; *terissem* (positio, status) Ml. 34[c], *tairissem* (compos. *do-air-issem*) Sg. 74[b]; *ermitiu* (honor) Ml. fq., alias *airmitiu*. Est tamen nutatio ubique, ut in Wb. praep. *ar* cum pronomine suffixo est tam *airiubsi* (ad vos) quam *eruibsi* 27[d], tam *airriu* (ad eos) quam *erriu*, *erru* 4[d]. 11[a]. His addenda est tertia scriptio EI, admodum rara, ut in *deib* (duobus; alias *dib*) Sg. 106[b], *feil* Wb. Ml., quod alias scribitur *fail*, *fil* Wb. Sg., *fel* Wb. *eile* (alius; alias *aile*) Wb. 6[a]. Interdum *a* originaria integra manet, praesertim in formis verborum: *armitiu* (honor) Ml. 35[c]. *arégi* (gl. queritur) Ml. 31[a]. *aregisom* (gl. questus) 31[c]. *araœget* (gl. querentium) 29[b]. *roadbartaigset* (obtulerunt), *oc adbartugud* (in offerendo) Ml. 26[b]. *adropred* (oblatum est) Wb. 15[d]. Patet inde, quomodo e vetusta gallica praep. *ambi* (cf. Ambigatus Liv., Ambiliati Caes., Ambarri, ambacti Caes.) prodire potuerit hibern. vet. *imme* (circa, assimilata *b*), praep. item frequentissima in compositis *imm-*, *im-*, vel e gallica *ande* (cf. Andecavi Plin., Andecamulum, Andematunnum, Anderitum Itin.) hibern. *ind-*, *inn-* non minus frequens in compositis. Verum in his, quae nunquam cum *e* aut *ai* scripta inveniuntur, longe aliam mutationis causam fuisse suspicamur, quae sola in aliis pluribus, in quibus *i* inficienti locus non esset, valere potuit, ut in *ingor* (ancora) Wb. 34[a]. *colinn* (caro) 2[c]. 3[b]. *tresindabia* (per quam iis erit: *tresan-da-bia*) 25[d]. *arinchomalnathar* (ut eam impleat: *aran-n-chom.*) 31[c], *arimbad* (ut esset: *aran-bad*) Tirech. apud O'Don. 439, in formis articuli *ind*, *inn*, *inna*, *innan*. In quibus omnibus cum vocalem nasalis excipiat aut geminata (etiamsi singulariter scripta est: *arinchomalnathar*) aut sequente media, quae interdum aliis de causis in tenuem mutatur: *arimp* (ut sit) Wb. 14[b]. 15[c]. 32[a], *int* (nominativus sing. masc. articuli), non dubitamus, quin hac positione consonarum (nn, mm, nd, ng, mb) effecta sit illa mutatio.

Ceterum cum interdum alternent *a* et *o* (ut in vetustis iam nominibus gallicis: Magontiacum et Mog., Damnonii et Domn.), mirandum non est etiam pro infecta *ai* duas scriptiones haud raro inveniri, quae alias vocalis *o* infectionem significent, OI et UI. Quarum illam, quae vulgaris extra Connachtiam hodierna est pronuntiatio, O'Donov. 78. 85, praebet Cod. Wb. in his: *toibre* (des, ibidem *taibre*, e *tabar*, *tabart*, dare) 29[c], *itmóirb inboill* (sunt emortua membra; sg. *marb*, *ball*, a quo alias plur. *baill*) 11[c]; vice versa *ai* pro *oi* recentiore scriptione extat in *Cairbre* (nom. propr.), quod est *coirbbre* Sg. 194[a], in *fairge* (oceanus), *fail* (domus), quae sunt *foirgge*, *foil* (in comp. *muccfoil*) Sg. Nec rara est altera scriptio UI: *cosmuil*, *cosmuilius* (similis, similitudo) Wb. 25[d]. 12[c]. 14[c], alias *cosmil*, *cosmilius*. *cáirchuide* (gl. ovinus; derivatio frequentissima adi. *-ide*, *-ithe*, *-the*) Sg. 37[b]. *forbuide* (gl. intentivum; in Wb. fre-

quentissimum *foirbthe* [=*forbithe*] perfectus) Sg. 221[b]. *senmuim* et *senmim* (sonitui; dativ. subst. *senm*) Wb. 12[c]. 13[d]. *anmuin* (animam) Wb. 31[b] et *anmain* 32[a] atque *anm̄in* Sg. 114. *menmuin* (mentem) Wb. et *menmain*. *suide* et *side* (cf. pronomina). Forsitan hac ratione explicanda sit differentia, quae est inter perfectum *rogád*, *rotgádsa* (rogavi te) Wb. 27[d], et praesens *guidimm* (precór) 29[c], quocum facit substantivum *guide* (precatio) 7[a], unde compositum *foigde* (mendicatio, =*fogide*, *foguide*) 25[b]. Hic quoque vice versa *ai* pro *ui* inveniri docent *cétbaid* (sensus) Ml. 36[a], quod alias est *cétbuid*, et dativi pluralis ut *mogaib* (servis), *gnímaib* (factis).

Pronuntiationem infectae *ai* nutasse inter *e* et *i* e supradictis colligi poterit. Quare vice versa, ubi omnino non est *a* infecta, *ai* scripta est non solum pro *i* vocali pura originaria, sed etiam interdum pro *e* originaria. Quamquam id non pertinet ad haec exempla in codicibus nostris frequentissima, in quibus *i* et *ai* promiscue scribuntur: *cen forcitlaid* (sine praeceptore) Wb. 31[d], quod in aliis locis est *forcitlid*, *la arsaidi* (apud veteres) Sg. 75[b] et *la arsidi* 91[b], *sercaid* (amans) Sg. 124[b] et *sercid* 188[b], plurimaque derivata in *-id*, quorum genetivi ut *denmada* (gl. factoris) Ml. 27[b]. *aitrebthado* (possessoris) Sg. 200[b] originariam *a* ostendunt, nec ad haec: *dercaide* (gl. rubrenus) Sg. 35[b]. *humaidi* (gl. aeneam) Sg. 114[a] et *humide* 15[b]. *cétnaidi* (primi; sing. alias *cétnide*) Sg. 28[a]. *comascnidaid* (gl. compos) Sg. 105[b]. *nephascnaidid* (gl. impos) 106[a], iuxta quae inveniuntur *cenathe* (gl. absens) Wb. 18[a]. *inchenadid* (gl. absque) Sg. 213[b]; *techtaite* (qui habent; alias *-ite*) Sg. 21[b]. aliasque verborum terminationes, praesertim 1. pers. praes. *-aim̄* et *-im̄*; *cosmili* (similes) Wb. 13[d] et *cosmaili* 33[b]. *cosmail*, *cosmailius* (similis, similitudo) Sg. 10[b] et *cosmilse* 11[b], *cosmilius* 163[b], pro quibus non modo *cosmuil*, *cosmuilius* (v. supra) inveniuntur, sed etiam omissa infectionis nota *cosmuli* Wb. 17[c]. *cosmulius* 1[b]. 3[c]. 12[c]. 19[c]; *doaibsem* (iis) Sg. 50[a] pro solito *doibsem*, quod eadem fere ratione differt a *dúib* (vobis), quae intercedit inter *foraib*, *forib* (super eos) et *fuirib*, *foirib* (super vos); *sodain* (pronom. demonstr.) Wb. 17[b], quod alibi semper *sodin*, *am.ṡodain* (hoc modo) Sg. 6[a]. 187[a] et *am. sodin*, *am. ṡodin* 67[a]. 184[b], *foṡodin* 182[b], nusquam tamen cum *o* infecta, quam *i* originaria poscebat; nec ad priorem *ai* formae *saidai* (hi) Cr. 18[a], pro qua solet quidem scribi *sidi*, non tamen neglegendae sunt formae *suide*, *suidiu*, *suidi*, *suidib*, quae infectionem prodere videantur. Sunt vero alia, in quibus aut dubia res sit, ut *dunnai* (nobis) Cr. 18[b] pro solito *dunni*, aut *a* antecedens certo possit superflua putari, ut altera *ai* vocis *saidai*, item saepissime in nominativis pluralis numeri: *robarti* (maris refluxus) Cr. 20[b] et *robartai* 34[a], quorum exempla praebet declinatio nominum tam substantivorum cuiusvis generis quam adiectivorum in *-e* desinentium. *Ai* pro *e* videtur usurpari ante liquidas: *daintech* (gl. dentatus) Sg. 159[b],* *ingraimmai*, *ingraimmae* (persecutio) in Ml., quod in Wb. *ingremm*, acc. *ingreim*, pro *ingrenm*, unde *ingrentid* (persecutor) Wb. 18[d].

Alteram infectionem vocalis *a* significat scriptio AU, quae locum radicalis *a* obtinet sequente *u*, ut in *baullu* (membra; sg. *ball*) Wb. 3[b]. 12[b], pro quo *bullu* Wb. 9[d], *rolaúmur* (gl. audeo) Wb. 17[a], pro quo *rolomur* Ml. 21[b], unde *rolaimem*-

---

* Possit conferri cambr. *dant*, plur. *dannet*, sed invenio in Sg. 67[b]: *do déit* (gl. ad dentem) dativum *déit*, qui redit ad *dét*, *dent*.

mar, *ni conlaimemmar* (audemus, non aud.) Wb. 15[c]. 17[b]. Non differt haec infectio ab ea, qua in lingua vetere islandica *a* ante *u* fit *ö*, ut in *mögr* (got. *magus*, filius, puer), gen. *magar*, plur. *megir*, dat. *mögum*, cuius loco codices islandici exhibent eandem scriptionem *au*, *av*. Eodem autem modo, quo pro infecta *ai* invenimus *e* et *i*, pro infecta hac *au* scripta extant *o* et *u*. Quare alternant *irdorcu* (magis conspicuus; cf. supra *erdirc*, *erdarcai*) Wb. 28[b] et *irdurcu* 9[b]. 31[b], aliaque, in quibus *u* inficiens decidisse putanda est, ut *ropredchos*, *ropridchos*, *ropredchus* (praedicavi) Wb. 17[c]. 7[b]. 20[b]. 23[a]; alternant *laigiu* (minor) Sg. 42[a]. 120[b], infecta *a* per *i*, et *lugu* Wb. 16[c], excussa *i* et hanc ob causam *a* per *u* infecta; alternant *immarmus* (delictum) Wb. 10[c] et *immormus* 9[c]. 10[a], gen. *immormussa*, infectione aut notata aut non notata. In aliis (ut in supra dictis *laigiu* et *lugu*) modo haec modo illa infectio scripta est, ut in Sg. 38[a] est *daurde* et 33[b] *dairde* (gl. quernus), e subst. *daur* (gl. quercus) Sg. 38[a], quod hodie scribitur *dair* (ita iam in glossis a Stokesio editis gl. 554), in quibus statuenda videtur forma originaria *daru*, *deru* (cf. *derucc* [gl. glans] Sg. 113[b] et cambr. *derw*, quercus, unde *derwydd*, Druida), *dru* (si recte conferuntur *Druentia* (Gall. fluv.; cf. *Dorowention* fluvii Brit. nomen apud Bedam, et oppidi *Dervention* ibidem in Itin. Anton.) et notissimum *Druida*) ac perhibenda *u* inficiens in radicem ingressa ut *i* in supradictis exemplis, ita ut inter *daurde* et *dairde* similis ratio intercedat atque inter *lugu et laigiu* vel inter *forbuide* et *foirbthe*. (Num *Δαρούερνον* quoque [Britanniae oppidum] ap. Ptol. huc referendum sit, dubitari potest propter alias formas ut Durovernum, Durarvernum in Itin.) Invenitur tamen usus huius scriptionis *au* iam turbatus apud scriptores hibernicos, in positionibus saltem, in quibus iam non potest demonstrari *u*, interdum etiam ubi expectares *ai*, ut in *aurlatu*, *indaurlatath* (oboedientia, oboeditionis; ut 6[d]: *inaurlatid*, gl. in oboedientiam, et 14[a]: *do aurlatu*) Wb. 3[b], in quo eodem loco est *do irladugud*. *aurlam* (paratus), *arnachnaurchoissed som* (ne causaretur [?] ipse) Wb. 8[a]. *doaurchanim* (gl. sagio) Sg. 60[b], *donaurchain*, *dinaurchein* (gl. portendere) Cr. 33[b]. 33[c]. In eodem cod. Cr. 37[b]: *innaudbirt* .i. *incaisc* (gl. facies phase domino tuo; i. e. *innadbirt*, *innidbirt*, oblationem, pascha, accus. sing.; sed *autrubert indnoib apostol* (dixit id sanctus apostolus) Cam. procul dubio ob sequens *u* pro *atrubert* scriptum est). Quam nutationem inter *ai* (sive *e*, *i*) et *au* (sive *o*, *u*) per omnes aetates linguae hibernicae ad novissimam usque continuatam esse, in praepositionibus potissimum *air* et *aith*, doceant haec exempla: *aurdam* (prodomus, porticus) in Corm. gloss. et Lib. Ballym. (apud O'Don. p. 17), d. pl. *erdamaibh* Chron. Scot. (ibid. p. 315), hodie *urdom* vel *eardam*; *aursa* (postis) Corm., *irsa*, *irsan* Gl. 20. 39, dat. *orsain* Lib. Ferm. (O'Don. 233), hodie *ursa*, gen. *ursan*; *aidacht*, *edocht*, *edoct* (testamentum) Lib. Ardm. 17. a. 1, 18. b. 1, *audacht* Corm. et Gl. 4, *udhacht* O'Davor. ut hodie *údhacht* (O'Don. p. 14); *hirnaigde* (oratio, precatio) Wb. 4[d]. *irnigde* 4[d]. 5[c]. *irnichthe* 17[a], dat. plur. *irnechtaib* Patr. hymn. apud O'Don. 294. *ernaigthib* id. apud St. (Beitr. I. 346), *aurnaigthe* (gl. *orait*.i. oratio) Gl. 24. *urnuighthi* (gl. *feidhil*) p. 18. *urnaigti* Gl. 38, dat. *urrnaithi* O'Davor. (v. *teoir*), acc. *urnaigthe* Lib. Ferm. (O'Don. 319). Tametsi quaedam ex his vere assimilata videri possunt ad sequens *u* vel *o*, ut formae *aursu*, *aurdom*, *audocht* supponendae sint congruentes cum *autrubert*, *aurchoissed*, nec absonum videtur conferre *laigiu* et *lugu*, vel *airdircu* Sg. 23[b] et *irdurcu*, *irdorcu*

Wb., tamen cum non in omnia cadat haec suppositio, magis placet alia ratio. Pronuntiationem infectae *au* pariter atque infectae *ai* nutasse probant non solum formae, quas prodidimus, *rolomur*, *bullu*, *lugu*, sed etiam hodierna scriptio, quae qualemcunque *au* fere in *u*, rarius in *o*, mutavit. Conicimus igitur, ubicunque *au* per inficientem *u* explicari nequeat, nihil aliud ea scriptione significari nisi *o* vel *u* ex *a* profectam eadem mutatione, quam supra notavimus in *som*, *sum*. Itaque in mira illa scriptione *daurauch* (gl. quercetum; ni fallimur, gen. plur. quercuum, recent. *darach*) Sg. 53[a] priorem *au* vera infectione, ut supra diximus, ex *a* profectam, alteram assimilatam esse putamus antecedenti *au*, ut pronuntiandum sit *doroch* vel *duruch*.

Late enim patet alia quaedam vocalium assimilatio, priori illi rationi, qua inficitur *a* sequente *i* aut *u*, prorsus opposita. Qua altera ratione non antecedens vocalis tangitur, sed potius ipsa sequentem vocalem mutat, aut plena ac iusta assimilatione (qualis priore ratione effecta est in *irdircc*, *bullu*) aut infectione sola. Plenae igitur assimilationis exempla praebent tam peregrina ad hibernicum sermonem accommodata, ut *apstal* (apostolus), *abstanit* (abstinentia), *carcar* (carcer), *almsan* (eleemosyna) Wb., *bachall* (baculus) L. Ardm. (O'Don. 437), *epistil* (epistula), *sollumun* (= sollemne; epulae) Wb. 9[b], quam hibernicae flexiones nominum et verborum: *anman* (nomina), *bémen* (plagae), *labratar* (locuntur), *labritir* (loquantur). Frequentior tamen in terminationibus est ea mutatio soni, qua non eadem atque antecedens, sed intermedia aliqua vocalis efficiatur, ut in genetivis (qui alias in *o* vel *a* desinunt: *fedo*, *feda* [arboris], *mora* [maris] Sg.): *utmalligthe* (nutandi) Cr. 32[b]. *foilsigthe* (manifestationis) Sg. 211[a]. *tíre* (terrae) Wb. Ml. *fíne* (vini) Ml. 24[d]; quae mutatio ab ea, de qua supra actum est, vocalis *a* per sequentem *i* infectione nihil differt, nisi quod in his et similibus exemplis inficiens *i* antecedit ante vocalem infectam. Item dativus *laithiu* (diei) excussa *th* scribitur quidem *lau* Wb. 29[c]. Ml. 29[a], sed etiam utraque ratione mutatus *láo*, *lao* Wb. 4[b]. 6[b] et *lóu* 6[a]. Singularis vero infectionis forma oritur, si inficiens *i* vocali primariae *a* (vel *o*), ut in scriptione *ai* (*oi*) postposita est, ita anteponitur, ipsa tamen in *e* mutata (cuius rei causa infra patebit) scriptione EA vel EO.

EA in terminationibus substantivorum et verborum, in quibus alias est *a*. In substantivis qualiscunque generis et numeri: *indœrchoiltea* (gl. decreti; nom. *intœrchoiliud* Ml. 22[b]) Ml. 26[d]. *rúna incholnigthea* (mysteria incarnationis) Wb. 27[c]. *rún dánigthea in spirito nóib* (mysterium distributionis spiritus sancti; nom. *-igud*) Wb. 21[c]. *anamchairtea* (gl. doctores) Wb. 22[a]. *cecha dethidnea* (omnes curae; nom. sg. *dethiden*) Wb. 3[d]. *na erigmea* (gl. querelas; nom. sg. *eregem*, gen. *erigme*) Ml. 26[b]. *inna mailgea* (gl. palpebras) Ml. 30[c]. In futuri 3. pers. terminatione *-ifea*, *-ibea*, *-fea*, ut in Wb. *dofuircifea* (inveniet), *nonsóirfea* (salvabit nos), *ni telfea* (non iuvabit), in Ml. *atrefea* (habitabit) 36[a]; plura exempla infra in verbo; iuxta illa tamen invenitur solum *a*: *ni ainfa* (non placebit), *nobsóirfasi* (salvabit vos), *ticcfa* (veniet) in Wb. Eodem modo in 3. ps. sing. coniunctivi, quae alias terminatur in *a*: *connach moidea nech* Wb. 2[b]. *condid diusgea inspirut nóib* Wb. 4[a]. *corrochraitea sochuide* Wb. 12[c] (cf. exempla in verbo).

EO in terminatione genetivi numeri singularis, quae alias est *o* alternans cum *a*: *intoimseo* (gl. ponderis; nom. *tomus*, gl. mensura, et *inmorthomus*, gl. pon-

dus, Ml. 33[c], unde *toimsidetu*, mensuratio, Sg. 25[b]) Ml. 35[c]. Ibidem: *inna iarfaichtheo* (gl. inquisitionis; accus. *frisinniarfaigid*, gl. adversum inquisitionem, Ml. 20[c], qui codex exhibet 24[b]: *inna iarfaigtho*, gl. quaestionis). In his omnibus *e* non omnino superflua est, sed *i* oppressae per terminationem vestigium et quasi frustum. Item scriptione pronominis demonstrativi in Ml.: *indas indfirseo* (qualitas huius viri) 36[a]. *cési incethardaiseo* (huius quaternitatis, horum quatuor) 36[c], eadem post antecedentem *i* infectio significatur, quae in ceteris codicibus aut omnino non notatur: *indepistilso* (haec epistula) Wb. 3[b]. *indforcitilsa* (huius doctrinae) 16[a], aut scriptione *se*: *inna epistlese* (huius epistulae) Wb. 14[a].

Contrariam igitur vocalium mutationem, effectam *a* antecedente, illi similem, de qua infra (sub I) disseretur, in quibusdam certe exemplis *ai* pro *i* (ut *a* pro *e*) positae cernere licebit, ut *cethardai*, *robartai*, quae eodem modo pro *cethardi*, *robarti* scripta videntur, quo e contrario *iarfaichtheo*, *incholnigthea* pro *iarfaigtho*, *incholnigtha*. Itaque *athair* (pater) Sg. 31[a]. *bráthair* (frater) 61[a], cum alias *athir*, *bráthir* scripta sint, concinunt cum hodierna scriptione.

Extant hae scriptiones in codicibus nostris vetustis, sed non secundum certam regulam et communem usum, interdum quidem per abusum, plerumque tamen non sine causa. Patet vero inde profectam esse famosam illam regulam linguae recentioris, tam hibernicae ipsius quam gaelicae, qua scriptio recentior inquinata est adeo, ut horrori sit homini extraneo vel purae scriptionis amatori. Hac enim regula, quae dicitur *cóil le cóil ocus lethan le lethan*, vel ut hodie scribunt *caol le caol agus leathan le leathan* („latine: subtilis cum subtili et larga cum larga" O'Molloy; i. e. ponatur vocalis) postulatur, ut inter contrarias duarum syllabarum vocales, hinc *a*, *o*, *u*, quas dicunt largas vel crassas, illinc *i* et *a*, quae subtiles vel macrae dicuntur, intermedia aut post consonam addatur vocalis eiusdem seriei cuius antecedens aut ante consonam eiusdem cuius altera vocalis. Itaque recte quidem se habent *Albannach* (Scotus), *súilibh* (oculis), sed non *fírinnach* (verus), *máthir* (mater), *nathir* (anguis), *bardibh* (bardis), *dorsibh* (portis), pro quibus scribi debet *fírinneach*, *máthair*, *nathair*, *bardaibh*, *dorsaibh*, cum superflua *a* post *a*, *o*, superflua *e* post *i*. Antepositio largarum cernitur in adi. *leathan* (vet. hibern. *lethan*, latus), subst. *rioghacht* (regnum; vet. hibern. *rí*, *ríg*, rex), quo modo cum pro correpta *e* orta sit scriptio communis *ea*, pro *i* frequens scriptio *io*, additur ante vocalem tenuem iterum superflua, ut in gael. *cealgair* (fraudator, lege *celgir*), *rioghaich* (regere, lege *righich*, ut etiam scribi potest); tenuis antepositae exempla *láimhgheal* (alba manu praeditus), compositum e *lámh* (manus) et *geal* (albus), *áibgitir* (alphabetum; vet. *apgitir*).

E brevis gallicae exempla apud veteres poëtas. Vergil. ecl. 9, 28: Mantua . . nimium vicina Cremonae. Verg. georg. 3, 204: Belgica vel molli melius feret esseda collo. Propert. eleg. 2, 1, 86: esseda caelatis siste Britanna iugis. Horat. carm. 4, 14: Drusus Genaunos. Lucan. 1, 396: deseruere cavo tentoria fixa Lemanno castraque quae Vogesi curvam super ardua rupem; 1, 435: cana pendentes rupe Gebennas (leg. Cebennas). Sil. Ital. 4, 160: infandi Senones (item Claudianus saepius in bell. Gild.). Iuvenal. 8, 157: solam *E*ponam. Auson. urb. 13: Rhodanus genitore Lemanno . . . rura Cebennae; 5: Mediolani; 14: Nemausus; epist. 4. 7. 9: Medulis, Medulorum; Mosell. 354: Nemesaeque adiuta meatu

(Nemesa fluv.; cf. Venant. Fortun.: nomine Ver*ne*m*e*tis); ibid. 365: exilem *Le*suram; profess. 10: qui B*el*eni aedituus. Sidon. carm. 5, 212: Atr*e*batum terras.

Intacta eadem vocalis in vocibus hibernicis: *nem* (caelum) fq. *nemed* (gl. sacellum; cf. Venant. Fortun. 1, 9: nomine *Vernemetis* voluit vocitare vetustas, quod quasi *fanum ingens gallica lingua* refert. Porro: Vernemetum, Britann. oppid. Itin. Tasinemetum, loc. Noric. Itin., Augustonemetum, opp. Gall. Itin., *Αὐγουστονέμετον* Ptol., Nemetocenna Caes., Nemetomarus Inscr.) Sg. 13[b]. 18[b]. *atreba*, *atrebat* (habitant, possident; cf. Atrebates) fq. *breth* (iudicium; cf. Vergobretus Caes.) Wb. 12[d]. *ess* in compos. *iress* (fides, = *air-ess*, instantia; cf. esseda et Su-essiones i. e. bene statuti, locati) Wb. fq. *meldach*, *melltach* (acceptus, gratus; cf. Meldae Caes.) Wb. 4[c]. 9[d]. *nert* (valor; cf. Nertomarus, Esunertus, Cobnertus, Urogenonertus, Nertonius, nomina virorum gallica in inscriptionibus vetustis) fq. *delb* (effigies) Wb. *men* (gl. farina), *lenn* (gl. sagana) Sg. 51[b].

Infecta *e* sequente *i* (vel *e*) in flexione aut derivatione fit I, in positione interdum EI: *nem* (caelum), gen. *nime* Wb. 2[d]. 21[a]. *breth*, *brithemnact* (iudicium) Wb. 9[d]. *iress*, gen. *irisse* (fidei) Wb. fq. *grientairisem* (= *do-air-issem*, gl. solstitium) Cr. 35[b]. *airchinnech* (princeps; *cenn* (caput) Wb. 4[c]. *aimser* (tempus), gen. *aimsire* fq. *ingen* (filia), gen. *ingine* Sg. 100[a]. *sen* (senex), comp. *siniu* Wb. 4[c]. 28[b]. *toisech* (praestans), comp. *toisigiu*, superl. *toisigem* Sg. 42[a]. 153[b]; etiamsi decidit vocalis inficiens, ut in dat. *nim* (caelo) Wb. 10[d]. 13[c]. Inc. Sg., acc. *brith* (iudicium) Wb. 9[b]. 13[a], in *epir* (dicit) Wb. 10[d]. *asbir* (dicis) Sg. 66[b]. Wb. 12[d]. In positione: *geinti* (gentes) Wb. fq. *meirddrech loc* (gl. fornix) Sg. 113[a]. *creitme* (fidei; nom. *cretem*) Wb. 2[b]. *deilb* (imagini; nom. *delb*) Wb. Sg. *ceist* (quaestio, interrogatio) Wb. 13[c]. 19[b]. *cáinteist* (bonum testimonium) 23[a]. *dobiursa teist* (do testimonium) 27[d]. *dorratad teist de* (quod datum est testimonium de eo) 28[b]. Invenitur tamen et *e* non infectum in positione: *genti*, *mertrech*, gen. *mertrige*, *cretme*, *delbe*, *serbe* (immunditiae), *serce*, *deserce* (amoris), *ferce* (irae; cf. genet. substant. ordinis prioris ser. IV) Wb. et *ei* extra positionem scriptum: *deich* (decem) Wb. Cr. *asbeir* (dicit), *dobeir* (affert, dat) Wb. *nem* (venenum) Sg. 33[d], gen. *indneime* 112[a], plur. *neim*: (gl. aconita) 139[b], unde adi. *nemnech* (virulentus) Wb. 7[c], gen. *neimnich* (venenosi) Sg. 33[b]. Eodem modo U inficiens in positione ad vocalem radicis *e* ipsam accedit: *ó neurt*, *inneurt*, dativ. subst. *nert* (valor) Wb. 6[d]. 18[b]. 25[d]. *coindeulgg* Sg. 25[b], e subst. *condelgg* (comparatio); extra positionem autem *e* in *i* transire docent, quatenus quidem huc pertinent: *dobiur* (gl. do) Sg. 163[a]. *isintuisiulsin* (in hoc casu; nom. *tuisel*) Sg. 204[a]. *ónchiunn* (e capite), *arachiunn* (coram eo; nom. *cenn*) Wb. 11[c]. 16[b]; quamquam hic quoque inveniuntur tam *colleuth* (cum dimidio) Cr. 3[b] quam *epur* (dico) Wb. Sg. *ó hisul* (ab infimo) Cr. 33[d]. Vocalibus ceteris praeter *i* (*e*) et *u* accedentibus in flexione externa regulariter *e* radicalis non tangitur: *intesa* (gl. caloris; nom. *tes*) Sg. 5[a]. *senán* (gl. senecio) Sg. 49[b]. *becán* (gl. pauxillum, gl. paululus) Sg. 14[a]. 48[a].

Ut *a* in *e* et *o*, sic *e* mutari videtur in *a*: *atrab* (habitatio) Wb. 3[d]. 21[a], in *u*: *ditrub* (desertum) Ml., in *o* atque in vocales productas. E subst. *delb* (effigies) est derivatum procul dubio *dolbud* (figmentum) Wb. 4[c], in quo eodem loco leguntur formae *doilbthid* (figulus), et *rodndolbi* (finxit id, vas). Sic adi. et subst. *folus*, *follus* (perspicuus, clarus, claritudo), quod iam extat in vetustis nominibus *Volusius*, *Volusianus*, e radice *fell* (videre; cambr. *gwelet*) ortum esse videtur, sic

fairggæ, *foirggae* (gl. Thetis, i. e. oceanus; cf. *Οὐεργιονιος ὠκεανός* ap. Ptol. 2, 1. 2; 8, 3. ed. Wilberg., magnus oceanus a meridie insulae Hiberniae) Sg. 112[a]. 124[a], e radice *fergg*, *ferg*, cui significatio motionis, agitationis supponenda est, e qua etiam nomina *ferc*, *ferce* (ira; =*fergg*, *ferg*, cf. sub G) Wb. 22[b], *fercach* (iratus) Ml. 22[c]. 22[d]. Quae mutatio in *o* vix adscribenda est *u* sequenti in *dolbud*, *follus*, cum etiam ante alias vocales inveniatur in *rodndolbi*, *foirge*. Inveniretur iam in vetusto nomine *Rhodanus*, si iungendum esset vocibus item vetustis gallicis Rhedones Caes., Eporedii (i. e. boni equorum domitores, Plin. 3, 17), reda (currus).

Mutationis correptae *e* in productam *a* exemplum est subst. *bráth* (iudicium) in Wb. saepius extans iuxta formam *breth*, quod in hodierno cambr. *brawd* (= brât) servatum, iam in vetusto nomine gallico Bratuspantium apud Caes. extare videtur. Nec negari poterit mutatio correptae *e* in productam *e*, cum in vetustis nostris codicibus non solum legamus formam num. *deich* (*δέκα*), sed etiam scriptiones *déc*, *déec*, *deac* (= dêc; de usu utriusque formae infra in capite de numeralibus).* Mutationis denique in *o* productam exemplum est subst. *srón* (nasus) Sg. 95[b]. 97[a], si combinandum est cum verb. *srenim* (gl. sterto) Sg. 185[a].

Si e praedictis combinamus formulas *delb dolb*, *treb trab trob trub*, *breth brâth*, *rod rêd*, *sren srôn*, habemus haec fragmenta et vestigia eius mutationis vocalium radicalium, quae in germanicis dialectis est communis et regularis, ut in radicibus goticis *grab grôb*, *gib gab gêb*.

I correpta in vetustis nominibus gallicis. Lucan. 1, 399: hi vada liquerunt *I*sarae; 1, 423: et B*i*turix longisque leves etc.; 1, 451: sacrorum Dru*i*dae. Sil. Italic. 4, 206: iaculo accurrente L*i*gaunus irruit. Auson. epist. 24: Alpinae tecta V*i*ennae; urb. 8: opulenta V*i*enna; Mosell. 461: non tibi se L*i*ger anteferet. Sidon. carm. 5, 209: L*i*gerimque bipenni excisum per frusta bibet; carm. 7, 324: quem vel N*i*cer abluit unda. Horat. sat. 1, 6, 104: ducenda petorr*i*ta; ep. 2, 1, 192: pilenta, petorr*i*ta, naves. Virg*i*lius (vel Verg*i*lius) Tibull. 4, 15. Martial. 14, 195. Sidon. carm. 13.**

---

* Ne tamen credas vocem gallicam *rêda* (currus; cf. *ê* productam) ita iungendam esse cum hib. vet. *rethit* (currunt), cuius consonam originariam *t*, non *d* prodit hodiern. cambr. *rhedu* (currere), non *rheddu*, quocum concordant tam arem. *ret* (cursus) Buhez 138, 8, quam corn. *resas* (cucurrit) Pass. 219, 2. Quamquam notandum est britannicam linguam interdum differre ab hibernica gradu consonarum (de qua re infra). Inter nomina gallica Vindobon. codicis rec. 89 (Endlicher catalog. codd. philol. p. 199) de nomine fluvii Rhodani leguntur haecce "roth violentum, dan et in gallico et in hebreo iudicem. ideo rhodanus iudex violentus." Nominis Rhodani syllaba -an procul dubio derivans est, de iudice certe nihil hic quaerendum; significatio tamen *violentus* (currens, rapidus) non impugnanda, cum etiam alia non male proferantur in his vetustis notatis. Ut *violentus*, *rapidus* Rhodanus (de eius rapacitate loci poëtici sub O correpta), sic *placidus* dici potuit Arar ("fluit incredibili lenitate, ita ut oculis in utram partem fluat iudicari non possit" Caes. B. G. 1, 12); ex eadem radice, ex qua alia syllaba derivatum est et nomen fluvii *Arabo* et nomen viri gallicum *Arabus* in inscript. (hodiern. cambr. *araf*, mitis, placidus).

** Nomen vix dubiae originis gallicae. Cf. Verg*i*liae (stellae) Propert. 1, 8, 10. Plin. fq. *Οὐεργιλία* (oppid. Hispan.) Ptolem. 2, 5. Radix vetust. cambr. *guerg* (efficax) gl. Ox. extat etiam in vetusto nomine Vergobretus apud Caes. Etiam lingua hibernica originariam *e* sibi vindicat in vocibus supradictis *Οὐεργιονιος ὠκεανός* Ptol., *ferg*, *foirge*. Quodsi eiusdem radicis est vet. cambr. *guirgiriam* (gl. hinnio) in isdem glossis Oxon., habes hic accommodatam *e* radicis ad *i* sequentis derivationis, ut in scriptione *Virgilius*.

Non tacta *i* hibernica in monosyllabis: *bithbéo*, *bidbeo* (semper vivens, immortalis) Wb. 3[b]. *bithgairddi* (gl. perpetuo breves), *bithfotai* (gl. semper longae) Sg. 5[a]. 5[b]. *bith* (mundus) Wb. fq. (ita ut significet nomen vetustum *Bituriges* aut semper aut mundi vel late dominantes, i. e. potentes). *rith* (cursus, curriculum; cf. gall. petor*ri*tum): *dindirect.i.rith folo* (gl. disintiria; i. e. cursus, fluxus sanguinis) L. Ardm. 189. b. 2; *innarrith* (gl. in nostro curriculo) Sg. 108[b]. *fid* (arbor; cf. Viducasses Plin.) Sg. 53[a]. *lingid* (salit; cf. Lingones) Cr. 31[c]. Item ante *i* vel *e*: *inis* (insula) Sg. 194[a], gen. *inse*; *fiche* (viginti) Cr. Sg.

Ut alteratur *a* sequente *i*, ita vice versa *i* deficiens ante *a* sive *o* (*u*) proxime sequentis syllabae fit *e*: *bith* (mundus), gen. *betho*, *betha* Wb. 10[b]. 14[b]. 15[d]. *ith* (frumentum), gen. *etho*, *etha* Sg. 46[b]. 51[b]. 53[a]. *fid* (arbor), *fedo* Sg. 33[b]. 35[b]. 53[a]. *rind* (constellatio), gen. *renda* Sg. 73[a]. Est ita Italia hibernice *etal* (*fri etáil*, ab Italia) Wb. 6[d], et Italidae *etaldai* Sg. 34[a], et adi. *lethan* (latus) Wb. 16[a] concordat cum *Litana*, nomine silvae in Italia gallica apud Livium (23, 24. 34, 22. 42); eodemque modo adi. aegyptius fit hibernice *œgeptacde* Wb. 30[c], et philosophus *felsub* Wb. 26[d], philosophia *fellsube* Wb. 30[b].

Eadem de causa -*a* vel -o terminalis, si antecedit *i* inficiens, non -*ia*, -*io* scribitur, sed EA, EO (p. 8). Extat haec *e* pro *i* posita etiam in monosyllabis ut *fer* (vir) fq., in quibus cum per flexionem *i* redeat ut in gen. sg., nom. pl. *fir* et acc. pl. *firu*, *a* (*o*) derivans mutata vocali antecedente ipsum perisse putandum est; quare nominibus gallicis in -*ios* desinentibus respondent hibernica in -*e*. Eadem ante *i* (procul dubio ex *a* progressam infectione) conspicitur in *rethit* (currunt; cf. supra *rith*) Wb. 11[a]. Interdum tamen *i* intactum relinquitur: *ginán* (gl. osculum) Sg. 46[a] iuxta *ferán* (gl. masculus) ibid.

De contraria *i* vocalis mutatione, quae fit *a* antecedente ut in *athair*, *bráthair*, *cethardai*, *robartai*, supra (p. 9) monuimus.

Infectio huius vocalis profecta ab *u* sequente (vel omissa) in flexione aut derivatione, si notatur, sicut *e* infectum scribitur IU: *fiur* (viro) Wb. Sg. Ml., *biuth* (mundo) Wb. *hogiun* (ex ore) Wb. 5[d]. *arilliud* (meritum) Wb. 2[b]. 21[c]. *dindriuth* (de cursu) Wb. 20[b]. *fius* (scientia) Wb. 10[b]. 25[c]. 30[a]. Sg. 209. *anfius* (inscitia) Wb. 25[c]. *intliucht*, *intšliucht* (sensus, intellectus) Wb. Sg. *fliuch* (in derivatis *fliuchidi*, *fliuchaide* [humidi, humidorum], *fliuchaigim* [gl. lippio] et composito *fliuchdercc* [gl. lippus] = *vliquos*, cambr. *gwlyp*, madidus) Cr. Sg. *arriuth* (gl. adorior) Pr. Cr. 57[a]; quare haud raro oritur dubitatio, utrum *e* an *i* habenda sit originaria. Saepe vero infectio haec omnino non notatur ut in acc. plur. *firu* (viros) Sg. 28[a]. 68[b]. *isna bidthu* (gl. in saecula; i. e. *bithu*) Wb. 4[c]; in aliis *i* extruso in eius locum *u* successit: *incairigud* (reprehensio) Ml. 34[a]. *tomus* (gl. mensura; redit *i* in gen. *intoimseo* [gl. ponderis] Ml. 35[c].) Ml. 26[b].

O gallica correpta apud poëtas latinos veteres. Vergil. Aen. 8, 727: extremique hominum Morini. Catull. 36: annales Volusi. Iuvenal. 15, 1: Volusi Bithynice. Lucan. 1, 433: qua Rhodanus raptum velocibus undis in mare fert Ararim. Sil. Italic. 3, 464: expavit moles Rhodanus etc. (et in aliis locis). Auson. urb. 8: praecipitis Rhodani sic intercisa fluentis; ibid. 13: qua rapitur praeceps Rhodanus (item Claudianus). Sil. Ital. 3, 467: iam rura Vocuntia carpit (fluvius).

Auson. profess. 10: gentis Aremoricae; urb. 13: insinuant qua se Sequanis Allobroges oris; epist. 5: scirpea Domnotoni tanta est habitatio vati? urb. 14: Divona Celtarum lingua; Mosell. 461: non Axona praeceps, Matrona non, Gallos Belgasque intersita fines, Santonico refluus non ipse Carantonus aestu; ibidemque in pluribus locis Mosella. Sidon. carm. 5, 208: Rhenus, Arar, Rhodanus, Mosa, Matrona. Martial. 12, 24: o iucunda, covinne, solitudo. Lucan. 1, 426: docilis rector rostrati Belga covinni. Sil. Ital. 17, 422: agmina falcifero circumvenit arta covinno.

O hibernica integra in particulis *con-*, *com-*, *co-* in compositis ut *condelc* (comparatio) Wb. 17[b]. *comaccobor* (concupiscentia) Wb. 3[c]. *cotecht* (coitus, aditus) Wb. 9[1], atque in nominibus plurimum, cum secuntur in proxima syllaba *a*, *o* sive *u*: *mora* (gen., maris; cf. Morini, Aremorici) Sg. 94[a]. *molad* (laus) Wb. fq. *notbocctha* (quod te iactares) Wb. 5[b]. *accobor* (voluntas) Wb. fq. *folus*, *follus* (apertus; cf. Volusius, Volusianus) Wb. fq. *lobur* (infirmus) Wb. Servatur eadem in monosyllabis, nec non interdum sequente *i*, sed quae aliunde profecta esse videtur: *tol* (voluntas) Wb. fq. *trom* (gravis) Wb. 14[a]. *colinn* (gen. *colno*, caro) Wb. 2[b]. In positione quoque *o*, ut *e*, saepius manet intacta: *torbe* (utilitas) Wb. 1[a]. 2[c]. *lobre* (infirmitas) Wb. 18[a]. *forbe* (perfectio) Wb. 3[d]. *duforbaithe* (gl. veneretur, usque ad superiora) Ml. 31[c]. *forbuide* (gl. intentivum) Sg. 221[b]. Sed hoc idem adiectivum in Wb. frequentissimum est *foirbthe*, cui conferas mox sequentia exempla *doilbthid*, *foirggae*.

Vocalis *o* infectae scriptiones in codicibus vetustis hibernicis sunt OI et UI, quae eandem habent causam, quam habet *ai* ex *a* infecta; ut *goithimm* (gl. futuo; cf. cambr. hodiern. *godineb*, fornicatio, et *godineta*, puella meretrix, in lingua provinciali) Sg. 190[b]. *foilsigud* (manifestatio, e *folus*) Wb. 3[c]. *dinaib doirsib* (gl. de portis; nom. sg. *dorus*) Ml. 27[b]. *doilbthid* (figulus; cf. *dolbud*, figmentum) Wb. 4[c]. *foirggae* (gl. Thetis; i. e. *foirgge*, *foirge*) Sg. 124[a]; sed, quatenus huc pertinent, *uile* (omnis; cf. armor. *ol*, cambr. *oll*) fq. *buinne* (gl. tibia) Wb. 12[c]. *tuile* (gen. subst. *tol*, voluntas) Wb. 30[c]. *colluindi* (cum amaritudine, nom. *luinde*; cf. *londas*, gl. indignatio, Ml.) Wb. 29[b]. *sluindid* (significat; subst. *slond*, significatio, Sg.) Sg. 9[b]. Infectionis interdum etiam in monosyllaba invadentis (ut *ai* in *flaith* = flathis, *imm* = ambi) exemplum inprimis nominandum est subst. *muir* (mare) Sg. 8[a], quam formam infectam prodisse e vetustiore *mori* demonstrant nomina gallica vetusta cum ea voce composita Moritasgus (Gallus Seno) Caes., deus Moritasgus Inscript. Orell. 2028, Moridunum (Britanniae oppidum) Itin. Anton., *Μοριχάμβη εἴςχυσις* (Britanniae aestuarium) Ptol., Morimarusa (= mortuum mare) Plin. Infectioni etiam voces latinas patuisse docet memorabilis scriptio *ioiuis* (Iovis) Sg. 8[a], quacum comparandum est *tar ioib* (gl. per Iovem) Sg. 217[b].

Sequente *u*, sive servatum est sive periit, plerumque non mutatur *o*, ut in dat. *corp* (corpori), acc. pl. *corpu* Wb. fq.; sunt tamen exempla *o* in *u* transgressi: *onach mud* (nullo modo) Sg. 25[b]. *iccach lucc* (gl. in omni loco) Wb. 7[d], pluraque in compositione particulae *con*, interdum latente causa ut in *felsub*, *fellsube* (philosophus, philosophia), *orcun* (occisio), *domun* (mundus) Wb.

Ut *ai* ex *i*, *ea*, *eo* ex *a*, *o*, sic *iu* ex *o* prodire potuisse assimilatam ad vocalem antecedentem uno exemplo probatur Ml. 30[b]: *isé gnithi sium fadesin* (gl. sub ipsius agit patrocinio; *som*, ipse, alibi *sem* post *i* vocalem).

U correpta gallica vel britannica. Lucan. 1, 402: solvuntur flavi longa statione R*u*teni (concordat Sidonius carm. 24, 33 R*u*tenis); id. 1, 451: sacrorum Dr*u*idae (concordat Auson. professor. 10, 22: stirpe satus Dr*u*idum). Sil. Italic. 3, 468: satisque Dr*u*entia laetum ductoris vastavit iter. Auson. Mosell. 479: te Dr*u*na, te sparsis incerta Dr*u*entia ripis; ibid. 423: hostibus exactis Nicrum super et L*u*podunum; et 464: gelido D*u*rani de monte volutus amnis; id. parent. 7: tellus quem R*u*t*u*pina tegit, et 18: praeside laetatus quo R*u*t*u*pinus ager (Rutupiae portus Britann. Ptol. Ammian. Itin.) Sidon. carm. 22, 103: curvata D*u*rani muscose saburra (Duranius fl., hodie Dordogne); id. carm. 5, 211: defendit T*u*rones.

Intacta *u** in vocibus hibernicis minus quam aliae vocales correptae servatur, ut in particulis *su-* (bene), *du-* (male) in compositis: *sualchi* (virtutes), *dualchi* (vitia) Wb. fq. *suacaltmiche* (suavitas; i. e. bona affabilitas, *acaldam*) Wb. 15^{d}. *sulbir* (eloquens, e *labar*; eadem particula in vetustis nominibus gallicis: Suessiones Caes. Sucarus, Sucaria Inscript. Grut. 742, 3. Suasa Inscr. Grut. 369, 5) Wb. 17^{b}. 27^{a};** nec non in nominibus quibusdam monosyllabis et derivatis: *mug* (servus, puer), *sóirmug* (gl. libertus) Wb. 6^{b}. 10^{a}. *dub* (atramentum; adi. hibern. gael. *dubh*, cambr. arem. *du*, niger, unde nomen fluvii Dubis) Wb. 15^{a}. Ml. 13^{d}. *druid* (Druidae) Wb. 26^{a}. *bunad*, gen. *bunid*, dat. *bunad* (origo) Wb. 5^{b}. Sg. 33^{b}. *muntar*, gen. *muntaire* (familia) Wb. 21^{c}. 21^{b}.

In aliis *u* in intermediam suam *o* recedit eodem modo, quo *i* in *e* in *bith*, *betho*, *etal*, *felsub*, si sequitur *a* (vel *o*): *montar* (familia; supra *muntar*) Wb. 7^{c}. *fuil*, gen. *folo* (sanguinis) L. Ardm. 189. b. 2. *mug*, gen. *moga* (servi) Wb. 17^{a}; quin etiam ubi *a* mutata est aut periit: *mogæ*, *mogi* (servi, plur.) Wb. 3^{b}. 7^{d}. *moge* (servorum) 29^{b}. Quare non solum *crochad*, *crochtho* (crucifixio, -ionis), *rochrochsat* (crucifixerunt), *crochthe* (crucifixus) Wb., sed etiam nominativi *croch* (crux) Wb. 24^{a}. *bolc* (gl. uter; Festus ed. Dac. 1, p. 56: *bulgas* Galli sacculos scorteos appellant) Ml. *cilornn* (gl. urceus; cf. Cilurnum, Brit. oppid., Notit. dign.) Sg. 49^{a}. *cor* (positio; *immechuretar* Wb. 5^{a}.) Wb. 8^{d}. *dron* (firmus, rectus; cf. Druna Auson.) Wb. 5^{b}. 17^{b}. Unde licet voces *domun* (mundus) Wb. Cr., *domunde* (mundanus) Wb. fq. conferre cum nominibus vetustis gallicis Dumnacus, Dumnorix, Dumnorigis (quod nomen non differat significatione a nomine Biturix, Bituriges) apud Caes.

Sed etiam sine dicta causa *u* correptam transire in *o* comprobant scriptiones frequentes particularum *so-*, *do-* pro *su-*, *du-*, dativi et accusativi ut *láo*, *lao* (diei) Wb. 4^{b}. 6^{b}. *deo* (deos) Sg. 217^{b}. *gnímo* (facta) Wb. 29^{d}, comparativi ut *lobro* (debilior) Wb. 17^{b}.

Hunc correptarum *i* et *u* in *e* et *o* regressum si distinguemus a iusta infectione, quam efficit *i* aut *u* sequens, iustam infectionem *u* correptae non

---

* Interdum *v* scripta in codd., praesertim si supra scribitur, ut in Sg. *c$\overset{v}{a}$llach* (gl. porcum) 66^{b}. *aerach$\overset{v}{a}$ir* (gl. crus = *erochuir* 46^{a}) 68^{b}. *coirt l. borcc* (gl. c$\overset{v}{i}$rta), *borggdae cuirtuide* (gl. cirtensis) 57^{a}. legenda sunt *cullach*, *aerachuir*, *cuirt*, contra *aethir punct ocd$\overset{v}{i}$beirt* (gl. detrahiturque dehinc) Cr. 33^{a} leg. *ocdiubeirt*.

** Quaeritur an eadem particula inseparabilis *su-*, sat communis usus in lingua sanscrita, sit vindicanda vetustissimae linguae germanicae e nomine Sugambri Tacit. Strab., quod aliis est Sigambri, ut hibern. *su-*, *so-* est cambr. vet. *hi-*, *he-* (h = s). Nominis interpretatio e contracto Sigugambri certo omnibus vetustae linguae gnaris (et mihi ignaro melioris) nimis audax videbatur.

mirabimur saepe non magis notari quam correptae *i*, ac scribi tam in Wb. 8[a]: *inna cruche* (crucis) et Cam.: *airde cruche*, *ticsál archruche* (signum crucis, sumptio crucis nostrae), *cenel cruche*, *foditu chruche* (genus, toleratio cr.) e *croch* (= *cruch*) quam in Sg. 61[b]: *ainm̄ lubae* (gl. gummi; i. e. nomen fruticis), cui supponendus nom. *lub*, vel *muntire* (familiae) Wb. 21[b], dat. *muntir* 24[b]. 24[d]. In aliis tamen scripta est infectio UI: *cruind* (rotundus; cambr. *crwn* = *crun*, fem. *cron*) Sg. 49[b]. Ml. 18[b]. *cuisp* (gl. tricuspis) Pr. Cr. 39[b]. *muinter* (familia) Wb. 7[b]. 14[a]. 25[a]. 26[d], gen. *muintire* 9[c]. 28[d], dat. *muintir* 11[c]. *ré niuil* (luna Iulii) Cr. 32[b]. *duine* (homo; cambr. *dyn* e dun?) fq. hibern. gael. hodiern. *duille* (folium; vetust. gall. *dula* in πεμπέδουλα Diosc., quinquefolium; nisi forte in his rectius supponitur *done*, *dola* = folium). Ob confusionem vero cum *o* (cuius britannica quoque exempla vetusta infra proferentur) interdum huius infectio OI intrusa videtur, siquidem conferendum est subst. *loth* (gl. coenum, gl. Lerna; = lat. lutum) Sg. 34[a], gen. *loithe* (paludis, gl. Mefitis, cui superscribitur: *no. loithe infer.* i. e. nomen paludis inferorum) Sg. 127[a], cum nominibus gallicis Lutetia Caes., Luteva Plin., atque *roithnech* (gl. serenus) Ml. 33[a], *irroithinchi* (gl. in hilaritate) Wb. 5[d], cum nomine Ruteni (i. e. hilares). Certo huc pertinent *mointer* (familia; supra *muntar*, *montar*, *muinter*) Wb. 1[c]. *croich* (cruci, crucem; *cruich* Cam.) Wb. 20[a]. 20[c]. 20[d]. 28[b]. *riagoil* (regulae, regulam) Sg. 20[a]. 9[a].

Simili ratione atque *ea*, *eo* ex *a*, *o* (p. 8) ortam cernimus IU ex U, assimilatam praecedenti (vel omissae) vocali *i* vel *e*: *inna fíraingliu* (veros angelos) Wb. 9[c]. *hituisliu* (in casus) Sg. 71[a].

Patet ex antedictis mutatas esse vocales correptas modis variis ac diversis. Cum enim tres vocales principales A I U inficerent invicem et inficerentur, non modo duplex orta est infectionis ratio, altera regularis, qua vocalis antecedens sequenti bifariam assimilata est, ut *a* in *ai* (*e*, *i*) et *au* (*o*, *u*) transiret, *i* in *e* et *iu*, *u* in *o* et *ui*, ex intermediis *e* in *ei* (*i*) et *eu* (*iu*), *o* in *oi* (*ui*) et *u* mutaretur, altera, quae postea demum in communem regulam abiit, sequentem e contrario vocalem assimilans antecedenti, ut *ea*, *eo* (*e*) ex *a*, *o* prodiret, *iu* ex *u* (*o*), *ai* ex *i*, *au* (*o*) ex *u*; verum etiam harum vocalium infectione vel assimilatione ortarum commixtio saepe inter se facta est, qua difficilis redditur investigatio verae originis. E. c. commemoramus *ei*, *oi*, *ui* pro *ai* positas, quarum exempla supra sunt allata. Sed duces infectionum regularium, quarum prior poterit dici infectio iusta, posterior defectio, sunt I et A.

Vocales longae.

Â productae exempla vetusta gallica apud poëtas. Vergil. Georg. 2, 159: lacus tantos, te, L*a*ri maxime, teque fluctibus et fremitu adsurgens, Ben*a*ce, marino; Aen. 10, 205: quos patre Ben*a*co velatus... Mincius ducebat (cf. Claudian. epithal. Pall. et Celer. 107: volucres, .. quas L*a*rius audit, quas Ben*a*cus alit. Venant. Fortunat. 10, 10: Antonn*a*censis castelli; ergo et Dumnâcus, Divitiâcus, Avitâcum, Eburâcum, Iuliâcum, Magontiâcum). Catull. 35: L*a*riumque litus. Ovid. Horat.: D*a*nuvius. Lucan. 1, 445: placatur sanguine diro Teut*a*tes. Auson. urb. 5: et Mediol*a*ni mira omnia; epist. 5: Cond*a*tem ad portum; Mosell. 1. 367: N*a*va, Sar*a*vus. Coripp. 2, 124: R*a*venna (cf. R*a*vidus Catull. 40). Est

etiam productae *a* notatio in inscriptione Veron. in Maffei Mus. Ver. 121, 3 (Orell. 3582): Virdomárus*.. Pámae sorori.

In codicibus hibernicis vetustis productio vocalium notatur vel accentu acuto suprascripto, vel scriptione duplici vocalium, addito interdum insuper accentu, ut *á*, *é* etc., *aa*, *áa*, *aá*, *ee* etc. Rarius et dubium productionis signum *u* vel *a* additum vocali tam notatae quam non notatae: *dáu* (= *dá*, duo) Cr. 42[b], *éu* (= *é*), *éum* (= *ém*) Inc. Sg. *deac* (= *déec* Wb. an = *diac*?) Ml. Cr.

A productae hibernicae exempla e codicibus: *már* (magnus) Wb. Sg. fq. *fid arddmár* (arbor alta, i. e. magnae altitudinis, ut *cennmar*, gl. capito, Sg. 52[a]. ubi deest notatio; cf. nomina gallica virorum et feminarum composita *-marus*, *-mara*)** Sg. 53[a]. *gnáth*, *gnád* (solitus, consuetus; cf. nomina virorum gallica composita *-gnatus*)*** Wb. Sg. fq. Cr. 18[c]. Concordant igitur cum linguis affinibus *máthir*, *bráthir* (mâter, frâter) Wb. Sg. *máthrathatu* (gl. matrimonium) Sg. 53[b]. Aliae quaedam voces: *sál* (gl. calx) Sg. 68[b]. *indocbál* (gloria) Wb. 4[a]. *ticsál* (sumptio) Camarac. *cnám* (os, ossis) Wb. 4[d]. *ho lámib* (manibus) Wb. 9[a]. *lámostae* (gl. manulatus) Sg. 60[a]. *dœláme* (gl. lacertus) Sg. 68[a]. *rámœ* (remi) Sg. 36[a]. *ánib* (divitiis) Wb. 27[b]. *lán* (plenus), *láne* (plenitudo) Wb. Sg. fq. *lánamnas* (coniugium) Wb. 10[a]. *slán* (sanus, salvus, gl. sospes) Wb. 4[d]. 8[d]. Sg. 66[a]. 143[a]. *bán* (albus) Camarac. *stán* (gl. stagnum, potius: stannum) Sg. 73[a]. *dán* (donum, ars, ingenium) Wb. Sg. fq. *dáne* (gl. davus; i. e. Danus) Sg. 8[b]. *dánatu* (gl. audacia) Sg. 90[a]. *imthánad* (gl. talionem) Sg. 181[a]. *áru* (gl. rien) Sg. 96[b]. *áram* (numerus) Sg. 26[b]. 41[b]. *ond lár* (gl. ab solo, patrio) Ml. 22[a]. *sár* (contemptus) Wb. 19[a]. *rósárichset* (contempserunt) 1[d]. *fás* (vanus) Wb. 11[a]. *bádud* (naufragium) Wb. 17[d]. *insádaim* (gl. iacio) Pr. Cr. 57[a]. *rurádi* (locutus est) Wb. 7[d]. *imrádaim* (gl. tracto) Pr. Cr. 62[a]. *gád* (precatio?) Wb. 31[c]. *rotgádsa* (rogavi te) 27[d]. *irbág*, *irbága* (contentiones), *arbágimse* (glorior) Wb. 7[d]. 16[d]. *bráge* (gl. cervix) Sg. 50[a]. *snáthe* (gl. filum) Sg. 54[a]. *sráthath* (gl. acus) Sg. 107[b]. *sráthatath* (gl. aculeus) Sg. 47[a]. *bráth* (iudicium) Wb. 23[c]. *inna scáth* (gl. colores et figuras; i. e. umbrarum) Sg. 108[a]. *cách* (quivis) fq. Derivatio frequentissima *-ach* nunquam in

---

* Ita recte; sed falso Propert. 4, 10. 41 -marus cum correpta *a* (cf. p. 3 not. *).

** Apud scriptores: Viridomarus Caes., Indutiomarus Caes. Cic., Aegritomarus Cic., Comboiomarus Liv., *Χιομάρα* Polyb., *Σμερτομάρα* Anth. Pal. app. 103. Civismarus regulus Gallorum Liv. 24, 42. *Ἀτεπομάρος Γάλλων βασιλεύς* Plutarch. (Reisk. 7, 242). In inscriptionibus ap. Grut.: Macena Macemari f. 702, 1. 878, 5. Auctomarus 733, 1. Iantumarus 807, 5. 880, 4. Excincomarus 911, 2; apud Murat.: Solimara (dea) 114, 1; apud Orell.: Belatumara 497, Illiomarus 1955, Segomarus 2123, Nertomarus 2394; apud Steiner.: Solimari fil. 324, Dacomarus Cod. inscript. Danub. et Rhen. 207. Dinomogetimaro (deo) Mém. des Antiq. de France 13, XVIII. Alia in inscriptionibus et nummis (cf. Glück, p. 76 sq. Beitr. III. 432 sqq.): Admarus, Adiatumarus, Agomarus, Assedomarus, Brogimarus, Brogimara, Bussumarus, Cannitogimarus, Cobrouomarus, Condomarus, Comatimara, Ectimarus, Elviomarus, Ibliomarus, Iantumara, Itmarus, Intumarus, Litumara, Leucimara, Leudomara, Lombaromarus, Magimarus, Mogitmarus, Nemetomarus, Nuomarus, Redsomarus, Ressimarus, Solumarus, Spumarus, Trogimarus, Trogimara, Viromarus. Adde derivata: Ecimarius, Nertomarius, Atismaria, Ibliomaria, Solimariaca, quare dubitari vix potest, quin apud Orell. 2015 (Solimabius) legendum sit Solimarius. Nomina virorum hibernica eodem modo composita: *Ionnatmar*, *Iondadmar*, *Iondatmar* (= Indutiomarus) Annal. IV. magistr. ap. O'Conn. 3, 60. 61. *Airgetmar* (= Argentomarus) ibid. p. 45. *Teachtmar*, *Reachtmar* Tigern. ap. O'Conn. 2, 31.

*** Apud scriptores: Critognatus, Boduognatus Caes., Eposognatus Liv., *Καρσίγνατος* Polyb. (24, 4), Cassignatus Liv., *Κατούγνατος* Cass. Dio. In inscriptionibus ap. Grut.: Ategnata 758, 11. 763, 6; ap. Murat.: Senognatus 1282, 5. Arignotus (-gnatus?) 1459, 5; ap. Orell.: Meððignatius 4983. Cf. ap. Steiner.: Gnatus Vindonius Messor 200, et Lucius Gnatius Mascellio 303. Adde: Cintucnatus, Cintugnata, Cintugnatius, Bussugnata, Busugnatius, Camulognata, Devognata, Tugnatius (?) Beitr. III. 436 sq.

codicibus nostris *-ách* notata est; *â* ergo, cuius vetusta longitudo etiamnunc servatur in cambr. *-auc*, *-awc*, arem. *-êc*, in hibernica lingua ob nimium fortasse eius derivationis usum in *a* correptam abisse putanda est, ut *e*, alias producta excussa sequente *n* in substantivis, nusquam *é* notatur in terminationibus frequentibus verborum *-et*, *-etar* (ex *-ent*, *entar*). In quibusdam *á* contractione vel productione suppletoria orta est; ut in *dál* (= *dathl*, cambr. vet. *datl*, gl. forum, *dadlt.*, gl. curia, in glossis Oxon.) in compositis et derivatis *dálšuide* (gl. forum), *dáldde* (gl. forensis), *dálem* (gl. caupo) Sg. 57ª. 63ª. vix non in *mám* (iugum, servitus = *magm*, cf. *mug*, servus, Wb. Sg. et *hondoirmaigthetaid* [gl. squalore, i. e. vili servitute] Ml. 28ᵇ.) Wb. 3ᶜ. 21ᵇ. et *ár* (gl. strages; cambr. *aer*, acies; cf. Veragri Caes. compos. ut vertragus) Sg. 50ᵇ.

Vocalis duplicata in Wb.: *laa*, *láa* (dies) 5ᵇ. 6ᵇ. *indocbáal* (gloria) 4ᵇ. *láam*, *laám* (manus) 9ª. 12ª. 26ᵇ. *maam*, *máam* (servitus) 3ᵇ. 9ª. *slaán* (salvus) 12ᵇ. *claar* (tabula) 15ª. *faás*, *fáas* (vanus) 13ᵇ. 25ª. *scáath* (umbra) 12ᶜ. In Cam.: *baan* (albus).

Patere hanc vocalem infectioni, ut patent aliae productae, plura demonstrant exempla: *hi fáithib* (in prophetis; nom. *infáith* Wb. 13ᵈ, *fáithi* (prophetae) 21ᶜ, *rechto et faithœ*, legis et prophetarum, 21ᵇ; cf. vâtes) Wb. 13ª. *nam braithre* (fratrum), *uambraithrib* (a fratribus suis; *bráthir*) Wb. 10ᶜ. 33ᵈ. *áirme* (gen., numeri; *áram*) Sg. 71ᵇ. *báigmi* (gl. gloriamur) Wb. 2ᵈ. *gnaithiv* (magis usitatus; *gnáth*) Sg. 200ᵇ. Sunt tamen etiam sine infectione *láme*, *lámae* (gen., manus) Sg. 68ª. 68ᵇ. *brathre* (fratrum) Wb. 7ᵈ. *gnathiu* (usitatior) Sg. 179ª.

Memoranda est vocalis huius in adiectivo regulariter scripto *már* mutatio non infrequens in *o* productam: *ismór athorbe de dúnni* (est magna eius utilitas nobis) Wb. 1ª. *rocées side móor nimmith* (passus hic, Christus, magnam tribulationem) Wb. 6ᶜ. *is mór indethiden file domsa diibsi* (magna est sollicitudo quam habeo de vobis) Wb. 26ᶜ. *isfollus nach mór bríg artic. linni* (gl. integros in nostra non invenimus lingua articulos; i. e. manifestum est non esse magnum valorem articuli apud nos, Latinos) Sg. 26ᵇ. Sic *á* in *ó* mutatum, quod infectione in *ói* transgreditur, in peregrinis *riaglori* (regulares) Cr. *humaldóit* (humilitas), *caindlóir* (= candelarius), *altóir* (altare) Wb. *oróit* (oratio) in inscriptionibus hibernicis vetustis.

Ê producta gallica (cf. *ei* et *î*). Vergil. ecl. 10, 47: nives et frigora Rh*e*ni (et sic deinceps Rhênus apud omnes poëtas). Lucan. 1, 445: horrensque feris altaribus H*e*sus; id. 1, 424: optimus excusso Leucus R*e*musque lacerto; 1, 441: tu quoque laetatus converti proelia, Tr*e*vir. Auson. urb. 4: Tr*e*vericaeque urbis solium. Sidon. carm. 24, 32: ibis Tr*e*vidon. Auson. epist. 7: habet iunctos Vasatica r*e*da caballos. Venant. Fortunat. 3, 20: curriculi genus est, memorat quod Gallia, r*e*da (cf. Hor. sat. 2, 6, 42. Martial. 10, 13, 1). Inscriptio metrica Mediolanensis apud Gruter. 1161, 6: visere C*e*nomanos. Addo V*e*rona Catull. Claudian., ut V*e*rannius, V*e*ranniolus (amici Catulli nomen) Catull. 9. 28. 47.

Vocalis *e* producta in lingua vetusta hibernica solet resolvi in IA, ÍA (rarior scriptio assimilata IE, EA, siquidem his significatur idem sonus) tam in monosyllabis quam in derivatis: *cen rian* (gl. cis Rhenum) Sg. 217ᵇ. *cian*, *cían*

(gl. ultra, gl. remotus; cf. Cenomani) Wb. 3^{c}. Sg. 39^{a}. Pr. Cr. 59^{a}. *dían*, *dían* (gl. creber, gl. celer, gl. praepes, gl. pernix) Sg. 20^{a}. 64^{b}. 66^{a}. 69^{a}. *grien*, *grian* (sol, gl. lucifer) Cr. 33^{a}. Sg. 61^{a}, *grientairisem* (gl. solstitium) Cr. 35^{b}. *ríar* (voluntas) Wb. 9^{d}. *días*, *diass* (spica) Wb. 13^{c}. *fíal* (vêlum, velamen) Wb. 15^{a}. 15^{b}. *ciall* (intellectus) Wb. Sg. fq. *sliab* (mons) Sg. 63^{a}. *cliab* (corbis) Sg. 49^{b}. 53^{a}. 67^{a}. *míad* (honor) Wb. 13^{b}, *miathamli* (dignitate) 23^{c}. *dériad* (gl. bigae; *riad* = rêda) Sg. 54^{a}. *fiad* (coram) Wb. fq. *inna criad* (luti, gen.) Wb. 4^{c}. *riag* (gl. patibulum) Sg. 53^{a}. *lia*, *lie* (lapis) Sg. 67^{b}. Wb. 4^{d}. 21^{c}, gen. dat. *liacc*, *liac* Wb. 4^{d}. Sg. 22^{a}. 65^{a}. *deac* (num. X forma, alias *déec*, *déc*, cf. num.; sic *dea* Sg. Cam. = *dia*) Cr. Ml. *sciath* (gl. scutum) Sg. 49^{b}. *fíach*, *fiach* (debitum) Wb. 2^{b}. *líach*, *liach* (miser) Wb. 4^{a}. 4^{d}. *niæ* (*mac sethar*, i. e. sororis filius) Corm. *cliath* (crates; med. lat. *cleta* ap. Cangium, *cletella* Greg. Tur. 7, 37) in vetusto nomine urbis Dublinii *Athcliath* (vadum cratum) in chron. hib. Item in peregrinis: *síans* (sênsus) Wb. 11^{a}. 12^{d}. *insciam* (gl. schema) Ml. 29^{a}. *pían* (poena) Wb. 10^{a}.

Eodem modo cum flexionibus vel derivationibus: *arnaib pianaib* (poenis) Ml. 18^{c}. *issíansib* (in sensibus) Wb. 27^{a}. *focíaltar* (subintellegitur) Wb. 29^{c}. *adfiadar* (profertur) Sg. 74^{b}. *fiadnisse* (testimonium) Wb. 1^{d}. 2^{a}. 3^{a}. *diamuin* (purus) Wb. 6^{b}. *sliassit* (gl. poples) Sg. 66^{b}. *o thosuch bliadne* (ab initio anni) Cr. 32^{c}. *hi cach bliadin* (quovis anno), *isinbliadinsin* (hoc anno), *teora bliadni* (tres anni) Cr. 32^{a}. 32^{b}. *blíadnide* (gl. annotinus) Cr. 43^{c}. *riagul*, *riagol* (rêgula) Wb. Sg. Cr. *fiacail* (dens) Inc. Sg. *fíaclaich* (gl. dentatam) Sg. 49^{a}. *briathar* (verbum) Wb. Sg. fq. *friambriathra* (contra verba eorum) Wb. 31^{b}. *criathar* (gl. cerebrum; potius: cribrum) Sg. 48^{b}. *it fíachaich* (gl. debent) Wb. 7^{a}.

In aliis tamen accedentibus aut derivationibus aut flexionibus *ia* recedit in *ê* originariam, ita ut haec possit videri infectione orta ex *ia*: *déne* (gl. celeritas; e *dían*) Cr. 18^{b}. *dénum* (facere; ex eodem *dian*?) Wb. Sg. fq. *báas péne* (mors poenae; *pian*) Wb. 4^{a}, *bís pen* (quod est poena, acc. pro nom.) 15^{a}, *pen* Ml. 16^{a}. *fechem* (debitor; *fíach*) Wb. 32^{a}. *inna grene* (solis, gen.), *tarsingréin* (supra solem) Ml. 16^{c}. *féle* (gl. honestas, gl. verecundia) Sg. 26^{a}. Ml. 15^{a}. *félmae* (gl. saepes; cf. *fial*) Sg. 50^{b}. *isnaib slebib* (in montibus; *sliab*) Ml. 29^{d}. *clébene* (sporta; *cliab*) Wb. 17^{d}. *crédume* (gl. aurichalcum; compos. *créd-ume* e *criad*) Sg. 73^{a}. *armbrethre* (verbi nostri) Wb. 17^{b}. Item non solum derivata sed etiam monosyllaba: *rélad* (manifestatio), *rorélus* (manifestavi) Wb. 12^{c}. 13^{a}. *félire* (gl. codice, aperto) Cr. 32^{a}. *bélat* (gl. compitum) Sg. 24^{a}. *bélre* (lingua) Sg. 31^{b}. *céle* (maritus, socius) Wb. Sg. *trémuin* (infirmus) Wb. 17^{b}. *gésachtach* (gl. pavo) Sg. 8^{b}. *bés*, *bésad* (mos), *césad* (passio) Wb. fq. *téte* (luxuria) Wb. 20^{b}. *décu*, *déccu*, *décad* (videre), *lég*, *legend*, *legatar* etc. (legere) Wb. *dréct* (pars) Wb. 4^{d}. *drécht*, *drecht* (gl. ex parte) 11^{d}. 5^{c}. *nóidécde* (decemnovenalis; cf. num.) Cr. *bél* (labium), *scél* (nuntius) Wb. fq. *cél* (gl. augurium) Sg. 69^{b}. *ném* (gl. onyx) Sg. 113^{b}. *trén* (fortis) Wb. Sg. fq. *mér* (digitus) Inc. Sg. *ét*, *æt* (zelus) Wb. fq. *rét* (res) Wb. Sg. fq. In aliis *ê*, quae non resolvitur, non originaria, sed productione suppletoria sine dubio orta est, ut in *sét* (via = *sent*; cambr. vet. *hint*, got. *sinths*, via) Wb. 24^{d}, unde *sétche* (uxor) 10^{a}. *létenach* (gl. audax) Sg. 50^{b}, *inna letena* (gl. ausus, plur.; *rolaumur*, *rulaimur*, audeo) Ml. 16^{c}. *tét* (gl. fidis; cambr. *tant*, scr. *tántu*, *tánti*) Sg. 46^{b}. *do déit* (gl. ad dentem; nom. *dét* = *dent*) Sg. 67^{b}. *cétne* (primus; cambr. *kynt*, *kentaf*) Wb. 9^{d}; cum infectione *méit* (magnitudo; cambr.

meint) Wb. Sg. fq. *fén* (gl. plostrum, plaustrum; cf. isl. vet. *vagn*) Sg. 21ª. *én* (avis = *ethn*, cambr. vet. *etin*, plur. *etinet* gloss. Oxon.) Sg. *cenél* (genus) = *cenethl*, cambr. vet. *cenetl*) Wb. Sg. fq. Quaeritur, an simili modo orta sint alia ut *bél* (labium), *scél* (nuntius), *trén* (fortis)?

Scriptio duplex huius vocalis non infrequens, praesertim in Wb.: *dée* (dei, gen., al. *dé*) fq., *glée*, *glœe* (clarus) 12ª. 12ᶜ. *scéel* (nuntius) 27ᶜ. *béelre* (lingua) 12ᵈ. *céele* (socius) 6ᵈ. *cenéel* (genus) 5ª. 28ᵇ. *dorigéensat* (fecerunt) 5ª. *rocées*, *rochéess* (passus est) 6ᵇ. 6ᶜ. *bées*, *béesad* (mos, habitus) 9ª. 11ª. *déed* (inquietus) 25ᶜ. *héet* (zelus) 5ª. *céetne* (primus) 7ᵇ. *déec* (X; cf. num.) 15ᵇ. *dreecht* (portio; supra *dréct*, *drécht*) 5ᶜ. In Cr.: *na ree fil á terra usq. ad XII signa* (cf. Wb. 22ª: *arnaib réib ilib*, gl. super omnes caelos) 18ᶜ. In Cam.: *bees* (mos), *reet* (res). Rarior in aliis codicibus est scriptio *eu*, ut in Sg. *dosceúlaim* (gl. experior) 157ᵇ. in Inc. Sg. *éu*, *éum*.

Infectio huius vocalis productae solet notari vel É, E vel ÉI, EI (ut supra *á* et *ái*): *bréthir*, *brethir* (dat., verbo; nom. *briathar*) Sg. fq. *dobreithre* (adverbii; *dobriathar*) Sg. 39ª. *ceille*, *céille* (gen., intellectus; nom. *ciall*) Sg. 188ª. 193ª, *céle*, *céele*, *céile* (socius) Wb. 6ᵈ. 9ᵈ. 25ª. *cocéilsine* (gl. societas) Wb. 19ª. *coséitchi* (cum uxore; nom. *sétche*) Wb. 10ª. *étside* (auditorum, gen.) Wb. 11ª. *indhéitsidi* (auditores) 30ᵈ. *éitset* (audiant) 13ª. *cétbaid* (sensus, sententia) Ml. 36ª. *lase cocéitbani* (cum consentis) Wb. 1ᶜ. *ba béicthi* (plorandum erat) Wb. 1ᶜ. *cen imdéicsin* (sine circumspectione) Wb. 22ᶜ. *léicci* (sinit), *roléiced* (concessum est), *léicid* (sinite) Wb. 3ᵈ. 5ᵇ. 6ᵇ. *o bréinciu* (gl. a carie) Cr. 34ᵇ. Item in monosyllabis: *féith* (gl. rien, gl. fibra; cf. *teora féthi* Inc. Sg.) Sg. 63ᵇ. 69ᵇ. 100ª. *sléic* (gl. lodix) Sg. 69ª. *léir* (nobilis) Wb. 4ᶜ. Sg. 41ª, comp. *lériu* Sg. 41ª. *seim* (gl. macer) Sg. 37ª, *seimtana* (gl. exilem) Sg. 14ª, comp. *semiu* (gl. exilior) Sg. 14ᵇ. *léim* (saltus) Wb. 5ᶜ. *ceil* (sensum, acc. e *cial*, *ciall*) Wb. 9ᶜ. *hi ceill*, *huacheill*, *huachéill* (dat.) Sg. 61ª. 67ª. 77ª. *ipéin* (in poena) Wb. 26ª. *céin* (donec, quamdiu; a *cian*, remotus) Wb. 10ᵇ, *dichéin* (ex longinquo, dudum) 21ᵈ. *isleib* (in monte) Wb. 15ᵇ, *ho sleib do sleib* (e monte ad montem) Ml. 29ᵈ. *bréic* (mendacium; acc.) Wb. 27ᵇ. *féich* (debita) Wb. 4ª. *airmitiu féid inchinn* (honor debitus capitis), *airmitiu féid donaib preceptorib* (h. d. praeceptoribus) Wb. 7ᵈ. 15ª. *téit* (? fervidae, plur. fem.) Wb. 29ª, in quibus *ê* infecta est flexione interna *i*. Interdum nulla infectionis causa: *re cach réit* (gl. inprimis; i. e. ante omnem rem) Wb. 13ª.

Paucissima sunt exempla scriptionis IEI: *lieic* (lapides, nom. pl.) Sg. 18ᵇ. *huasallieig* (gl. archiater) Cr. 35ª, cf. *liaig* (gl. medicus; rec. *léigh*, cf. got. *lêkeis*) Corm. (v. *midach*).

Propria est infectionis scriptio ÉIUI, ÉUI, ÍUI, ÉOI, praesertim ante liquidas: *indféuil* (caro) Ml. 22ᵈ. *beóil*, *béiuil* (labia, plur.; *bél*) Wb. 7ᵈ. 12ᵈ. *ceneóil*, *cenéuil* (generis; *cenél*) Wb. 1ᵇ. 5ᶜ. 17ᶜ. *cenĭuil*, *ceniuil*, *cenéuil*, *cenéiuil* Sg. 28ᵇ. 30ᵇ. 32ᵇ. 40ª. 61ª. *no. feíuir* (gl. carex; i. e. nom. graminis, gen. a *fér*; cf. Vêrona?) Sg. 68ᵇ. *indeiúin* (avis, gen.; *én*) Sg. 93ª. *tríuin* (herois, gen.; *trén*) Sg. 96ª. *tréuin* (plur., fortes) Wb. 27ª. *adgeuín*, *adidgeuín* (cognovit, cogn. eam.; 1. pers. *adgénsa*, cognovi, in eodem loco) Wb. 12ᶜ. *ni etargeiuin side riam* (non novit hic ante) Sg. 197ᵇ. Praeter infectionis rationem, immo ubi *éu* expectares: *docheneiuil* (gl. communia sunt; i. e. quod ad genus) Sg. 64ᵇ. *íbarscéuilsi* (in

nuntio vestro) Wb. 17[b]. Exempla ubi non est liquida: *indeoit* (gl. zeli; nom. *ét*, *œt* Wb. fq.) Ml. 32[d]. *intseuit* (viae) Ml.

Altera infectio raro notatur; sed ubi notatur, scribitur ÉU, EU, ÍU, IU, EO: *béulu* (labia) Inc. Sg. *beulu* Sg. 6[a]. *beolu* Wb. 3[b]. *ceneul* (generi) Sg. 40[a]. *ceníul* 31[b]. *ceníul* 2[a]. 10[a]. *indecheneúl* (abl. adverbii loco: bigenere, communiter) 203[a]. *inníulu* (gl. in nubibus; i. e. in nubes, a nom. *nél*, hod. *néal*) Wb. 25[b].

Î in vetustis nominibus gallicis. Catull. 102: mihi redde decem sestertia, S*i*lo; 33: V*i*benni pater. Sil. Italic. 4, 80: agmen T*i*c*i*ni flectit ad undas (concordat Claudian. VI. Cons. Hon. 195). Auson. Mosell. 438: haec ego, V*i*visca ducens ab origine gentem, Ausonius; ibid. 11: N*i*vomagum divi castra inclita Constantini, urb. 14: D*i*vona Celtarum lingua fons addite divis. Sidon. carm. 24, 16: hinc te suscipiet benigna Br*i*vas. Addo *Livius*, *Plinius*, nomina gallica Italiae superioris: pellibus exiguis artatur L*i*vius ingens, Martial. 14, 190. vidit nubentem Pl*i*nius androgynum, Auson. epigr. 69;* nec non *Sidonius*, Galliae meridionalis: hoc te S*i*donius tuus precatur, Sidon. carm. 13, 25.

Cum tamen Romani ut graecum sic gallicum EI more suo in *î* transformaverint, haud raro dubii haeremus, num vere sit statuenda *î* originaria. Id quod negandum certe est de vocibus *Dîvona* (cui conferenda videntur Divodurum, Divitiacus, Divio) et *rîx*, quarum tam verior scriptio servata quam altera transformatio invenitur in nummis et inscriptionibus: *Δειονονα*, *Dêvognâta*, *Dubnoreix* et *Dubnorêx* = Dumnorîx Caes., gen. *Ἀτεπορειγος* (cf. Glück. p. 4. 69. 70). Alternant igitur hic vocales gallicae, ut saepius alternant vocales productae, non solum in diversis linguis, sed etiam in una eademque; ut hib. *rolín*, *línad* (implevit, implere), verbum frequentissimum, sed adi. et subst. *lán*, *láne* (plenus, plenitudo) et lat. *plênus*, ut *rí*, *ríg* respondet latino *rex*, *rêgis*, et *fír* cum derivatis *fírian*, *fírinne* (in Wb. fq.) lat. *vêrus*, *vêritas*. Quapropter mirandum non est in his linguam hibernicam nec ipsam sibi constare nec cum britannicis dialectis semper concordare. Ut subst. hibern. *dia*, gen. *déi*, *dé* (deus) redit ad formam *dêvos* (*deivos*) cum parte formarum britannicarum, cum aliae *dîv* prodant (cf. Î britann.).

Ceterum intacta manet *î* in vocibus hibernicis, ut *lí* (color, splendor: *arlí*, gl. propter gloriam vultus, i. e. splendorem faciei, Mosis; cambr. subst. et adi. *liu*, color, coloratus; cf. Livius) Wb. 15[a]. *síl* (semen; cf. Silo ap. Catull. et Silus Novariensis ap. Sueton. de clar. rhetor. 6, Silius Tacit. Annal. 11, 35, et Silius Italicus) Wb. 4[c]. 13[c]. Sg. 63[b]. Cr. 18[a]. *míled* (mîlitum), *mílte* (mîlitia) Wb. 11[a]. 28[a]. *fín*, *fínn* (vînum) Wb. 11[b]. 28[b]. Sg. 35[a]. *scrín* (gl. armarium), *scrínire* (gl. arcarius; cf. germ. scrîn, schrein) Sg. 33[a]. Wb. 7[c]. *scríbend*, *roscríb*, *roscríbad* (formae verbi scrîbere) Wb. Sg. fq. *síd*, *síid* (pax; cf. Sîdonius) Wb. 24[b]. 27[c]. *ídol* (îdolum) Wb. fq. *rí*, gen. *ríg* (rex, princeps; cf. nomina virorum et populorum composita *-rix*, gen. *-rigis*, plur. *-riges*,** quae vox eadem est, quae in

---

* *Livo* in inscriptione ad lacum Verbanum: Cracca Livonis fil. Orell. 4901 et *Livius* Apollinis (Beleni gallici) cognomen in inscr. Bonnensi: Apollini Livio Orell. 2021. Nomen viri arem. *Plinis* ap. D. Mor. 275.

** Nomina populorum Bituriges, Caturiges Caes. Plin. Nomina virorum apud scriptores: Ambiorix, Dumnorix, Lugotorix, Orgetorix, Cingetorix, Vercingetorix, Eporedorix ap. Caes.; Adiatorix ap. Cic. Liv. Strab.; Boiorix ap. Liv. (34, 46). In nummis: Cantorix Duchalais 152, 437. 438. In

germanicis secundum legem mutarum scribitur *-rîcus*, got. *-reiks*) Wb. Sg. *fích* (gl. municipium), *o fích* (gl. a pago; lat. vîcus, germ. wîh, wîk) Sg. 53ª. 37ᵇ.

Voces aliae quaedam hibernicae vetustae signo solito notatae: *ní* (res, aliquid) Wb. Sg. fq. *bí* (gl. pix; adi. *bíde*, gl. Picenum, gl. Picens) Sg. 50ᵇ. 68ᵇ. *rím* radix derivatorum et compositorum *rímaire* (computator) Cr. 3ᵇ, *adrími*, *adrímfiter* (adnumerat, adnumerabuntur) Wb. fq. *lín*, *línn* (pars; cf. *fín*, *finn*) Wb. Sg. fq. *lín* (gl. retis, rete) Sg. 46ᵇ. *sín* (tempestas) Cr. 33ᵇ. *dínu* (gl. agna) Sg. 39ᵇ. 49ª. *díles*, *díless* (certus, proprius) Wb. 5ᵇ. Sg. 27ª. 29ª. *dílmin*, *dílmain* (licitus) Wb. 4ᵇ. Sg. 163ᵇ. 210ᵇ. *lír* (gl. colera rubea) Cr. 35ª. *aconmír* (gl. medicatis frugibus offam; apud St.: *mír*, mica, gl. 156, *coinmír* [gl. offa] gl. 276) Sg. 103ᵇ. *dír* (conveniens, iustus) Wb. 27ª. Ml. 30ᶜ. *sír* (longus) Wb. 3ᵈ. *tír* (terra) Wb. 2ᶜ. 33ᵇ. Sg. 39ᵇ. *cír* (gl. pecten) Sg. 63ᵇ. *marcír* (gl. strigilis) Pr. Cr. 27ᵇ. *hís* (gl. infra) Sg. 46ª. *ísil* (deiectus, demersus) Cr. 18ᵇ. *sís* (hic) Wb. Sg. *lígim* (gl. linguo, linxi; cf. λείχω) Sg. 176ª. *bríg* (valor) Wb. 11ª. 19ᶜ. Sg. 150ᵇ.* *dítiu* (gl. teges), *díddith* (gl. velum, velox) Sg. 50ᵇ. 60ᵇ. *scíth* (molestia) Wb. 23ᵈ. *seríthid* (gl. emax; sed *cren*, cambr. *pren* emere) Sg. 60ᵇ. *dídnad*, *díthnad* (salus, sanitas) Wb. 1ᵇ. 14ª. *críoh* (finis) Sg. 9ᵇ. 217ᵇ. *rícht* (status, destinatio) Sg. 197ª. Oritur interdum *í* ex *e* vel *i* correpta, si sequens *n* excutitur, ut *mí*, gen. *mís* (mensis) Cr. 32ᵇ. 32ª. *místae* (gl. mensurnus, gl. menstruus) Sg. 38ª. 58ᵇ, *cís* (gl. fiscus, gl. vectigal; = census) Sg. 37ᵇ. 52ᵇ. *cístae* (gl. censorius) Sg. 35ª. In aliis productio orta est e combinationibus *ja*, *jo*: *íc*, *ícc* (salus, sanitas; cambr. *iach*, sanus, *iechuit*, sanitas) Wb. fq. *íth* (gl. puls; cambr. *iot*; cf. J hibern.) Sg. 70ª. 113ᵇ.

Vocalis duplicata in codice Wb.: *lii* (color, splendor) 12ᵇ. *nii* (res) 8ª. *rii* (rex) 28ª. *gniim* (factum) 1ᵈ. 6ª. *liin* (pars) 27ᶜ. *diir* (proprius, conveniens) 26ª. 31ᵇ. *tiir* (terra) 29ᵈ. *aisndiis* (praedicatio) 12ᵈ. *siid* (pax) 27ᶜ. *briig* (valor) 6ᵇ. *iicthe* (salvatus) 5ᶜ. *liit* (blasphemia) 2ª. *diith* (gl. detrimentum) 8ᵈ. *sciith* (molestia) 18ª. Scriptionis *íu* in aliis codicibus pro *î*, ut *áu*, *éu* pro *â*, *ê* (p. 16), non certa sunt exempla, fortasse *giugrann* (gl. anser) Sg. 64ᵇ, quod scribitur ab eodem 36ª *gigrann*; et *díuscart*, *díuscoilt* in Inc. Sg. pro *díscart*, *díscoilt*? Sed confer in decompositione formulam DO-O transeuntem in DIU. In hodierna tamen scriptione hibernica et gaelica frequens est *ío* pro *î*.

Infectionis expers est *î*: *airde síde* (signum pacis) Wb. 24ᵇ. *rún icce* (mysterium salutis) Wb. 20ᵈ.

Ô longa gallica apud poëtas latinos veteres. Horat. carm. 1, 16: Noricus ensis. Vergil. georg. 3, 474: Norica siquis castella... videat. Id. eclog. 9, 28:

---

inscriptionibus, ap. Grut. 921, 2: Andebrocirigis f.; ap. Murat. 643: Ἀλβιοριξ Ἀτεπορειγος; 1225: Bellorix; apud Orell. 347: Togirix; 1974: Eporedirigis f.; 1980: Marti Caturigi (proelii regi); 2059: Apollini Toutiorigi; 4967: Vassorix; ap. Stein. 145: Magiorix; 996: Elvorix; 703: vicani Segorigenses. In nominibus virorum britannicis, tam cambricis quam aremoricis, *-ri* (= rig) non solum in eadem positione invenitur, ut *Clotri*, *Bledri*, sed etiam frequentius praecedit (cf. Î et G britann.); item in nomine viri hibern. *Rioghbardan*, *Rigbardan* in Annal. IV. magistr. ap. O'Conn. 3, 616, 632. Addenda nomina vetusta locorum Rigodulum Tac., Rigomagus Stein. Ammian., Ῥιγοδοῦνον (oppid. Britann.) Ptol.

* Idem tanquam adiectivum: mater eius (S. Endei) *Brig* nomine id est *vigorosa vel virtuosa* Boll. Mart. 3, 269. Mater *Briga* (S. Congalli) Boll. Mai. 2, 580. Mulier *Brigh* ibid. p. 582. Sic britann. *bri* (= *brig*) in adi. compos. cambr. *guobri* (gl. gravis) gl. Oxon., frequenti in nominibus virorum aremoricis *Catwobri*, *Haelwobri* etc.

nimium vicina Cremonae, Mantua. Catull. 35: Veronam veniat, novi relinquens Comi moenia; 59: Bononiensis Rufa. Martial. 14, 195: magna suo debet Verona Catullo. Auson. Mosell. 365: tenuemque Drahonum. (Addo *δουκωνέ* nomen herbae gallicum apud Dioscoridem 4, 172 et *Δαβρώνα*, nom. fluv. Hiberniae ap. Ptol.). Sil. Italic. 4, 148: Boiorum mobilis ala. Sed cf. *ou* et *û*.

Producta *o* hibernica, analogiam sequens productae *e*, resolvitur in UA, pro quo interdum infectum UÁI etiam in monosyllabis: *huar hirogénair* (hora qua natus est) in carm. Ml. 1, *do úair*, *isindóin uáir* (ad horam, eadem hora) Wb. 16[b]. 25[b]. *buáid* (victoria) Wb. 11[a]. 27[c]. 30[d]. *buadlia*, *buáidlia* (gl. fornix; i. e. lapis triumphalis) Sg. 69[a]. 113[a]. *innam buadach* (gl. victorum; cf. Bodiocasses, Bodiontici, Teutobodiaci Plin. (Boudicca? Tac.) Bodicus, Britannor. comes, Greg. Tur. 5, 16) Ml. 21[d]. 34[a].* *dintsruth buadarthu* (gl. de turbulento rivo; nom. *buadarthe*; cf. Bodotria Tac.? = Bodortia?) Ml. 2[b]. *sluag* (gl. agmen; cf. *Catuslogi*, i. e. pugnae agmina, pugnaces, belgicus populus, uti legendum apud Plin. 4, 17 pro corruptis lectionibus *Catoslogi*, *Catuslugi*, *Castulugi*, *Castologi*) Sg. 20[a], *húathad*, *huathad*, *huathath* (singularitas; cf. *Ὠταδινοί*, pop. Britanniae ap. Ptol., i. e. singulares, pauci) Wb. 4[d]. 5[a]. Quaeritur, num contractum sit adi. *tualang* (aptus, peritus) Wb. 6[d]. 12[d]. 13[c]. 13[d]. ex *dofolang*, an conferendum cum nomine populi *Tulingi* ap. Caes., *Tylangi* ap. Avien. (cf. *ou*). Addo alia exempla solutae *ua*, *uai*: *luam* (gl. celox) Sg. 69[a]. *ruamnae* (gl. lodix) Sg. 69[a]. *fúan* (gl. tunica, lacerna) Wb. 30[d]. *lase bas nuáin do* (gl. cum ei vacuum fuerit) Wb. 14[a], *ocuain* (gl. benignas; i. e. in commodando) 31[c]. *cuanene* (gl. pugil) Sg. 50[a]. *furuar* (effecit) Wb. 2[a]. *citné foruar* (gl. oculus non vidit . . . ., quae praeparavit deus, 1 Cor. 2, 9; i. e. quae sint ea quae praeparavit) 8[b]. *foruar fáilti dunni* (effecit gaudium nobis) 14[c]. *doguilse fodruar* (gl. a maerore venerunt) Ml. 20[b]. *ishé fodrúar* (ipse effecit id, deus) Wb. 15[a]. (cf. gloss. ad Oeng. Fél. Epil. 97: *fondruair.i.fodera*, quae vox praecedit Wb. 14[c].) *friuar dislemnethu de* (efficit eo politiores, nos omnes?) Wb. 4[a]. *túare* (cibus) Wb. 6[b]. 10[c]. *húas*, *túas*, *anúas* (supra) Wb. Sg. Cr. *gúassacht* (periculum) Wb. 13[c]. *uabar* (vana gloriatio) Wb. 13[b]. *gruad* (gl. mala) Sg. 14[a]. *tuag* (arcus; *tuag nime*, arcus caeli) Sg. 107[b]. *fúad*, *fúath*, *fuath* (forma, figura) Wb. 24[a]. 32[a]. 32[c]. Sg. 3[b]. 137[b]. *tuad*, *túath* (populus) Wb. 4[d]. 5[b]. 30[b]. *ar luach* (gl. propter foenus) Sg. 41[b]. *bruach* (gl. margo) Sg. 61[a]. *lúacharnn* (gl. *λαμπάς*) Sg. 47[a]. *tuachil* (gl. astutus) Sg. 60[a]. (*tuaichle*, astutia, Wb.). Eodem modo *ô* in graecis vel latinis vocabulis transumptis tractari documento est vox *gluas* (explanatio, explicatio) haud infrequens in Wb.: *gluass* 8[c], *gluas indí riam* (explanatio eius quod ante) 17[b]. *gluas forsani asrubart riam* (expl. super eo quod dixit ante; cf. *beim foris forsaní asrubart riam* 9[c]) 32[d]. *gluas forafensus fui thúas* (gl. quibus autem infensus est? Hebr. 3, 17; i. e. expl. ad fensus fui

* Quae possunt videri addenda, Boduognatus Caes., Maroboduus (nomen sine dubio origine germanicum, sed quod videtur ad etymologiam gallicam transformatum a finitimis Gallis) Tac., Ateboduus Inscr. Grut. 758, 11, in his potius correptam *o* statuendam probat *-bodu* haud rarum in nominibus virorum compositis aremoricis et cambricis. Aremorica e chartular. Rhedonens.: *Tribodu* 1, 26. 2, 13. *Catwodu* 1, 20. *Eubodu* D. Mor. 328. Cambrica e libro Landav.: *Arthbodu*, *Arthuodu* 136. *Gurbodu*, *Guruodu*, *Gurvodu* 220. 153. 170. 171. 178. 181, in quo libro invenitur etiam derivat. *Boduc* 229. Eandem correptam *o* exhibet hodiern. cambr. *bodd* (beneplacitum, voluntas), *boddus* (gratus, acceptus). Hibern. *buad*, *buaid* (victoria) britannice est *bud* (cambr. hod. *budd*) item satis frequens in nominibus virorum, ut *Catbud*, *Budhoiarn*, *Budic*, *Wrbudic* (cf. Ô britann.).

supra, i. e. offensus fui c. 3, 10) 33[a]; in Sg.: *do gluaiss* (ad expl.) 31[b]. *do gluáiss* 63[b]. *do gluáis anarbos* (gl. haec buxus arbor) 61[b]. *do gluais far acer* (gl. haec acer arbor) 100[a] — quam nihil aliud esse apparet nisi graecum γλῶσσα, glossa.

In quibusdam *ua* soluta redit in *ô* accedente flexione vel derivatione: *uathad*, dat. *in óthud* (in singulari), deriv. *óthatnat* (gl. pauculus) Sg. 41[a]. 49[a]. *luacharnn*, gen. *lochairnn* (laternae) Sg. 24[a].* *saibes in obar* (gl. per inanem fallaciam; supra *uabar*) Wb. 27[a]. Sed certus et strictus usus hic statui vix potest. Alternant enim saepius formulae: *huar* (hora), gen. *hóre*: *cuit hóre* (ratione horae) Wb. 16[b], accus. *hóir*: *cid co hóir* (gl. neque ad horam) Wb. 18[d]; sed Cr. 25[c]: *teora cethramdin huare* (gl. dodrans horae). Eodem modo multum variat scriptio vocis frequentis in Wb. et Sg. tanquam coniunctionis *uare* (quia), *huare*, *uáire*, *huaire*, *óre*, *hóre*. Nec aliter iuxta *foruar* ceteraque supra allata inveniuntur: *nifóiret cumtach nirisse* (non efficiunt aedificationem ecclesiae) Wb. 27[d]. *arnafóirinse doguilsi* (gl. ne iterum in tristitiam venirem ad vos) 14[d], siquidem eodem pertinent. E *buáid* (victoria; manus altera codicis Wb. in eodem loco scribit *boid*) prodiit gen. *buade* Wb. 24[a], e *tuath* (populus) gen. *tuaithe* Wb. 5[a]. 16[d]. 28[b], accus. *tuáith* (*etir tuáith*) 28[d], plur. derivati *túati* (laici) 27[c]; at quod in Cr. scribitur *suas* (sursum), est in Wb. *soos* (gl. sursum) 20[a], *i sósib* (gl. in altis) 2[b], atque in Wb. ipso tam *fodúacair* (=*fo-d-úad-gair*, id indicat) 11[b]. invenitur quam *forócrad* (=*fo-ro-ód-grad*, descriptus est) 19[b]. *cenfócre* (sine monitione) 3[a]. *ocfócru* (in monitione) 31[c].

Voces, in quibus servatur *ô*, e codicibus nostris: *óa* (gl. iecur) Sg. 65[b]. *óa* Wb. 12[b]. *bóchaill* (gl. bubulcus; cf. *bugel*, gl. pastor, Vocab.) Sg. 58[b]. *bóu* (*ni torbe dobóu*, gl. ad nihil utile, verbis contendere) Wb. 30[b]. *indróm* (Roma) Sg. 174[a]. *srón* (gl. nasus) Sg. 95[b]. *srónbennach* (gl. rhinoceros) Sg. 97[a]. Ld. *brón* (tristitia) Wb. 5[d]. 14[d]. Sg. 42[a]. *medónda*, *medóndœ* (medius) Sg. 10[a]. *inmedóncha* (intestina) Wb. 12[b]. Sg. 111[a]. *muirmóru* (gl. siren) Sg. 96[b]. *córe* (pax) Wb. 2[d]. 5[a]. 7[b]. 13[a]. *stóride* (corporalis) Wb. 2[b]. *tóbe* (decisio) Wb. 2[c]. 5[b]. Sg. 118[b]. *cródatu* (durities; apud St. *cruaidh*, durus, gl. 674) Wb. 31[b]. *óg* (integer, perfectus) Wb. Sg. *óge* (integritas, virginitas) Wb. 10[a]. *lóg* (merces, cf. *luach*) Wb. fq. *tróg* (miser; cf. Trogus, Trogmi) Wb. 19[b]. *trócaire* (misericordia) Wb. 5[c]. 15[b]. *bóc* (gl. osculum) Sg. 46[a]. In quibusdam tamen *ó* ex *á* prodisse supra adnotavimus; in aliis contractione ortum est: *anm̄an dorónta de dobriath.* (=*dorogenta*, nomina facta sunt de adverbiis) Sg. 216[a]. *ni arindí doróntœsi anisiu* (non quia vos feceritis hoc) Wb. 16[a]. *cid fogním cid fochésad dorróntar* (sive active sive passive factum est) 13[d]. *cedurónath ní dimaith* (etsi factum est aliquid boni) 33[a]. *sechichruth dondrón* (= *do-n-d-rogén*, quomodocunque id fecero) 5[b]. *act dorronai cori frissom* (modo feceris pacem cum eo) 32[a]. *dorronad síid* (quod facta est pax) 26[d]. *cid doronad friu* (quid factum est de iis?) 15[a]. *frinii duronad nach aile* (ad rem quam fecisset alius quis) 8[a]. *am. donad* (sicut faceret) Sg. 6[b]. In aliis ex *au* vel *ou* contractum est, de quibus videas sub his diphthongis; maior contractio est in voce *óc* (iuvenis), de qua sub J et V spirantibus.

* Patet inde forma gallica *lôcarn* (concordat brit. *lugarn* in Vocab.), quae etiamnunc servata videtur in nomine *Locarno*, oppidi ad caput lacus Verbani (lago maggiore); latinam formam contra exhibet *Lucerna*, nomen civitatis helveticae ad finem lacus Lucernici.

Scriptio duplex huius vocalis in Wb.: *soos* (gl. sursum) 20[a]. *cóor* (gl. locus, libri) 12[d]. *imróol* (plenitudo? cf. *foróil*, *furóil*, abundantia, 10[d]. 16[c]. *deróil*, penuria, 18[a]) 12[a]. In Cam.: *ood* (ab eo). In Sg. *sóol* (gl. velum; sed 70[a]: *seol*, gl. carbasus) 14[a], *lóon*, *loon* (gl. adeps) 70[a]. 125[a].

Infectio huius vocalis productae est ÚAI, UÁI sive ÓI: *uáisliu*, *huaisliu* (altior, nobilior; *uasal*) Wb. 19[d]. 33[d]. *ni foruáisligemni* (gl. non superextendimus nos) Wb. 17[b]. *dobeir pól gluáis* (addit Paulus explanationem; ut supra *do gluais*; *gluas*) Wb. 4[d]. *úaithed* (solitarius: *ni ba úaithed*, gl. adventus cum omnibus sanctis) Wb. 25[a]. *asatoróimed asrúaim* (ἅπαξ λεγόμενα in loco obscuro glossae marginalis; cf. *buaid* et *boid* supra) Wb. 11[a]. *preceptóir* (praeceptor; plur. *preceptóri*) Wb. 22[c]. *óigthidi* (gl. sartores; i. e. redintegratores, *óg*) Sg. 186[b]. In quibusdam contractio inesse videtur: *dianderóimtis* (si id susciperent, *er-fo-em*?) Wb. 26[a]. *indhí nád arróimsat buith in gloria xpi* (qui non susceperint esse in gl. Chr.) 26[a]. *íroimed cách achéele per caritatem.i.domaith friss* (gl. propter quod suscipite invicem; i. e. suscipito suum quisque socium p. c. id est ad bonum ei) 6[d]. *maniroimsid ni dílgibther duib* (ni acceperitis, non ignoscetur vobis) 33[a].

Û gallica producta. Auson. Mosell. 423: hostibus exactis Nicrum super et Lupod*u*num. Sidon. carm. 13, 24: reddas patriam, .. Lugd*u*num exonerans suis ruinis. Venant. Fortun. 3, 29: urbs Vered*u*na; id. 8, 6: Augustod*u*num. Horat. carm. 4, 4. 14. Ovid. fast. 1, 12: Dr*u*sus (concordat Claudianus).* Auson. Mosell. 355: S*u*ra tuas properat non degener ire sub undas.**

Integra mansit haec vocalis in lingua hibernica: *dún* (gl. castrum, gl. arx) Sg. 57[a]. 60[b], deriv. *dúnattae* (gl. castrensis) Sg. 57[a], verb. comp. *frisdúnaim* (gl. περιβάλλω τὸν μόχλον, obsero, obserare) Pr. Cr. 57[b], praet. *frisrodúnsat* (gl. obstruxerunt) Ml. 22[a], pass. *frisduntar* (gl. obstruitur) Ml. 14[c]. En codicibus nostris satis nota et communis vox, quae passim cernitur in vetustis nominibus oppidorum gallicorum, ut Lupodunum, Cambodunum, Augustodunum etc. Cuius genetivus inesse videtur in nomine vetusto hib. *Maeldúin* (i. e. calvus castri).*** Significatione non multum differt ab hac voce vox *dúr*, non minus frequens in compositis oppidorum nominibus gallicis vel britannicis, tam in priore quam in posteriore loco: Autissiodurum, Divodurum, Boiodurum, Vitudurum, Octodurum, Brivodurum, Batavodurum etc. Durobriva, Durocatalaunum, Durocortorum, Durocornovium, Durovernum etc. in Itinerariis et apud scriptores; lexicon enim hibernicum (O'Reilly) exhibet adi. *dúr* (quod non inveni in glossis meis), in vetustis glossis glossatum voce

---

* Cic. Brut. 28: pronepos est Drusi, qui primus cognomen hoc ab interfecto *Druso*, *Gallorum* duce, tulit. Cf. Condrusi, nomen populi belgici. Nomen vetust. hibern.: Simul filius *Druis* Annal. Ulton. ad a. 724 ap. O'Conn. 4, 79. Subst. hodiern. *drús*, *drúis* (libido).

** Sura Mosellana, hod. Sure; est etiam Sura Rhenana, Alsatica. Nomina virorum gallica in inscriptt.: Surus (Cremonensis) Orell. 2728. Surus (Tribocus) Orell. 3408. Surinus in inscr. Ratisbon. ap. Grut. 715, 4. Cf. Surontium, locus Norici, in tab. Peut. Cf. hodiern. cambr. *sir* (gaudium, bonus animus)? Fuerit inde significatio nominum Drusus, Surus haud multum diversa, i. e. libidinosus, hilaris. Cf. supra p. 21 nom. propr. Briga e subst. *brig*.

*** In notitia chronologica in Cr. 17[a]: "*bás muirchatho m. maileddúin* (mors Moricati filii Maeliduni) *hi cluain m. cunois áimda chiaráin X anno.*" Idem nomen in chronicis hibernicis: *Catasach mc Maoileduin*, Ann. IV. mag. O'Conn. 3, 329. *Catusach mac Maelduin*, *Congal mac Maeleduin*, Ann. Ult. O'C. 4, 62. 64. Praecedit quoque, ut *dur*, sic *dun* in nominibus: *Dunchad*, *Dunchadh*, Ann. Tigern. et IV mag. O'C. 2, 212. 3, 230. 258. *Dunghal* Ann. IV mag. O'C. 3, 285.

daingean (adi. fortis, securus, subst. fortificatio).* Eadem vocalis in aliis vocibus: *múlu* (mûlos, acc. plur.), *múldae* (gl. mûlionicus; cf. nomen viri britannicum in inscript. ap. Grut. 700, 6: Epomulus, i. e. equomulus) Sg. 33[b]. *cúl* (tergum; cf. lat. cûlus) Sg. 148[b]. *dúl*, pl. *dúli* (elementum), *dúlem* (creator) Wb. Sg. fq. *rún* (mysterium; cf. got. germ. rûna) Wb. fq. *múntith* (gl. eruditor) Wb. 1[d]. *glún* (gl. genu) Sg. 63[a]. 172[a]. *cen fodrúbu* (gl. sine deflexionum moris) Ml. 22[a]. *cúbus* (conscientia; cf. Bituriges Cûbi?) Wb. 1[d]. *rumúgsat* (gl. suffoderunt, altaria tua; i. e. absconderunt? cf. Sg. 9[b]: *formúigthe*, *formúchthai*, gl. abscondita) Wb. 5[a]. *arascrúta* (ut scrutetur) Wb. 31[b]. *dlúth* (gl. stamen) Sg. 14[b]. *dlúthe* (adhaerendi, gen.) Sg. 9[a]. *rundlúth* (gl. densaverat) Ml. 33[a]. *múchni* (gl. proditores protervi; rad. *múg*, *múch*?) Wb. 30[c]. Haec quoque vocalis interdum contractione orta est, ut in *núe* (novus), *clú* (rumor), *túus* (initium) e novia, clov, tovus (cf. V hib.), in *dúthract*, *dúthracht* (voluntas) Wb. fq. e *dofuthracht*, in *dús* (partic.) e *dufius*, *dofius* (ad sciendum).

Interdum producta *u* alternat cum aliis vocalibus, ut cum *a* producta: *gnúis* (facies) Wb. 12[b]. *ó gnúis* (gl. a facie) Wb. 25[d], plur. *na gnuissi* (gl. ora) Ml. 32[c]. *gnús*, gen. *gnúso* (mos, consuetudo) Sg. 215[a]. *airdegnúsigud* (gl. significatio) Sg. 77[a], redeunt ad radicem *gna*, *gen* (cf. supra compos. *adgén*, *adgeiuin*, p. 19), ex qua et frequens adi. *gnáth* (consuetus), et subst. *gnás* in Wb. 10[a]: *triagnáissi* (per consuetudinem eius, cum ea, uxore), et ibidem: *maith les ágnasi* (gl. consentit habitare cum illa). Maior vocalium varietas cernitur in derivatis et compositis radicis *so* vel *su* (vertere), in quibus non solum *ó* et *ú* alternant (ut in verbo ipso: *dosoi*, convertis, Cr. 33[b]. *dosoat*, convertunt, Sg. 209[b]; hib. med. *muilinn imsui each* [molendinum quod circumvertit equus] Gl. *marcmuilinn*), sed etiam *á* (*a*) invenitur: *túth* (= *do-śóuth*: *dochum tútha sóere*, gl. pro libertate: Aeneadae in ferrum pro libertate ruebant, Verg.; i. e. ad assequendam libertatem) Sg. 31[b]; *tintuúth* (= *do-ind-ś.*, interpretatio) Wb. 12[b], *tintud septien* (interpretatio LXX) Ml. 2[a]. 3[a] et *tintáith* (interpretamini) Wb. 12[d], *dorintai* (interpretatus es), *tintaesiu* (interpretaris) Ml. 3[a], *tentathig*, *inna tintatach*, *na tintathach* (interpretes, interpretum) Ml. 2[c]. 2[d]; in Sg. *impúth* (= *imb-ś.*, gl. vertex) 60[b]. *impúd* (gl. στροφή) 106[b]. *tre impuud* (gl. per anastrophen) 202[b] et *impáidach* (gl. versutus) 60[a].**

Vocalis duplicata: *clúu* (gloria, fama) Wb. 7[c]. *rúun*, *ruún* (mysterium, mysteriorum) Wb. 1[d]. 12[b]. 12[d]. *cúul* (*iarnachúul*, *iarcúul* post tergum) Wb. 24[a]. 31[c]. *dúus* (partic.) Wb. fq. *lúud* (velocitas) in Wb. 2[b]: *islúud leu teistiu fuile* (gl. veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem; i. e. est velocitas secundum

---

* Adi. in Ml. 32[a]: *isindun daingen* (gl. in edito, positus; i. e. in castro firmo); verb. denom. in Sg. 19[a]: *daingnigim* (gl. moenio). Subst. in inferiore latinitate: *dangion* (apud Orderic. Vital.), *danjon*, *dongonus*, *donghon*, *donjon* (castrum) ap. Cangium; etiam nunc extans in gall. *donjon*, *dongeon*, angl. *dungeon*. Concordat cum dictis etiam hodiern. cambr. *dir* (= dûr), subst. securitas, adi. certus, firmus.

** In his tamen si *o* vel *u* radicis elisam esse sumimus vel contractam cum vocali sequente, non magis differunt *tintúth* et *tintathach* quam *dilgud*, *dílgud* (remissio) Wb. et *dilgadach* (gl. indulgens) Sg. 39[b]. Nec vero recentiore forma *diolgadh*, *diolgadh* et similibus collatis mirum cuiquam videbitur idem vocalium discrimen intercedere inter nomina gallica Indutius in inscript. ap. Orell. 431, Indutiomarus ap. Caes. atque hibern. *Iondatmar* (ex O'Conn. supra memoratum p. 16 not. **. Non addo nomen sancti britannici *Iltutus*, *Ildutus*: schola egregii magistri Britannorum *Eltuti* nomine, Boll. Iul. 6, 575. insula usque in hodiernum diem Lanna *Hilduti* vocatur, Boll. Ian. 2, 958. In hoc enim inest subst. brit. *tut*, hibern. *tuath* (populus; = tôt).

eos effusio sanguinum). Supra *tintuúth* Wb. *impuud* Sg. *arthuus* (primum) Ml. 19ᵇ. 29ᵃ. In Cam.: *duun* (nobis).

Infectio ÚI: *oc tuiste dúile* (in creatione mundi) Wb. 5ᶜ. *ramúinset* (didicerunt; cf. *múntith*) Wb. 5ᵇ. *huandlúithi* (gl. rimâ; cf. *dlúthe*) Sg. 46ᵃ. *túithlae* (gl. gibbus) Sg. 22ᵃ. *formúigthe* (cf. supra *formúchthai*), *indformúichdetad* (gl. absconditae, extremitatis) Sg. 9ᵇ.

Patet e dictis, multis quidem affectionibus etiam vocales productas obnoxias esse, non tamen adeo, ut sunt correptae. Poterant manere intacti tres apices *â*, *î*, *û*; intermediae *ê*, *ô* ex parte tantum solutae sunt in eas, inter quas sunt mediae, *ia* et *ua*, quarum infectio *éi*, *ói*, *uái* frequentior est. Ex prioribus *î* nunquam inficitur; *â* et *û* infectione fiunt *ái* et *úi*, non tamen semper.

Postquam hucusque singillatim dictum est de vocalibus tam brevibus quam longis, hoc loco universe addenda sunt quaedam de earundem vocalium productione et elisione in quibusdam positionibus.

Cum in positione quam dicunt, i. e. ante consonas iunctas, saepissime in aliis linguis vocales corripiantur, in hibernica lingua vetusta non modo longas retineri patet tam e signatione codicum nostrorum (quamquam multum abest, ut sit communis haec notatio) quam e solutione vocalium *e* et *o* in *ia* et *ua*, sed etiam vocales principio breves productas esse ante combinationes semivocalium, praesertim *l*, *r*, *s*, cum ceteris consonis. Exempla utrarumque sunt: *sians* (= *sêns*, sensus) Wb. 11ᵃ. 12ᵈ. *issíansib* (: *ní issíansib spiritáldib móiti*; gl. frustra inflatus sensu carnis suae; i. e. non in sensibus spiritualibus gloriandum; sed 23ᵇ: *i cach sens foirbthiu*, gl. omni sensu) Wb. 27ᵃ. *uall* (= *ualb*), gen. *uáilbe* (superbia) Wb. 10ᵇ. 14ᶜ. 30ᵇ. *cuart* in adverb. *inchuartaigthith* (gl. circum) Sg. 218ᵇ, *immecuáirt* (circumcirca; cf. Cortoriacum, Durocortorum?) Inc. Sg. *críst* (Christus; etiam nunc *Críost* = Crîst) Wb. 15ᵃ. *iasc* (= *êsc*, piscis) Corm. *ditróscibea* (gl. iudicabit te) Wb. 1ᵈ. *dirósci* (distinguit) Sg. 42ᵇ. Eodem modo ceterae vocales: *fáilte* (gaudium) Wb. fq. *intatárcud* (relatio), *atárcadach* (relativus) Sg. 200ᵃ. 209ᵇ. *doáircci*, *táircet* (efficit, efficiunt) Wb. 3ᵇ. 12ᶜ. *rechttáircidib* (gl. legislatoribus) Sg. 44ᵃ. *móirb* (mortui; pro *máirb*) Wb. 11ᵈ. *nomérpimm* (confido) Wb. 6ᶜ. *intairdérgud arrudérgestar dia* (gl. propositum dei) Wb. 4ᶜ. *airdérgud* Sg. 63ᵇ. *dimdérgud* (gl. de strato meo) Ml. 21ᶜ. *esséirge* (resurrectio) Wb. fq. *indearc* (amor; = *indeserc*, cf. *deac* = *déc*, p. 18) Wb. 33ᵈ. *indírge* (gl. iniquitas) Wb. 1ᶜ. *mílchumae* (gl. cimex) Sg. 69ᵇ. *cóim̄dith* (dominum, acc.) Sg. 29ᵇ. *asóircc* (verberat) Wb. 11ᵃ. *dúlchinne* (remuneratio) Wb. 3ᵇ. 20ᶜ. *cúrsachad*, *cúrsagad* (reprehensio) Wb. 7ᵈ. 14ᵈ. *todúrgim*, *dodúrgim*, *totúrgim*, *dotúrget* (irrito, irritant) Sg. 24ᵃ. 54ᵃ. 60ᵇ. 68ᵇ. *úrphaisiu*, *do úrfuisin* (gl. cancer, morbus) Sg. 100ᵃ. *rúsc* (gl. cortex) Sg. 68ᵇ. Idem usus ante duplicatas illas consonas: *ciall*, gen. *céille* (sensus) Wb. Sg. fq. *bóill* (membra; pro *báill*, alias *baill*) Wb. 11ᵈ. Non singularis est lingua hibernica in hac re; nam ex germanicis quoque scandinavica vocales quasdam (quamquam non omnes) origine breves producit ante combinationes eiusmodi ut *lm*, *ls*, *lf*, *lg*, *lp*, *lk*, *ng*, *nk*, *st*, *sk*. Quid quod etiam hodie lingua vulgaris Rhenensis francica (prope Spiram, Heidelbergam) pro-

ducit *a* in vocibus *gârde'* (hortus), *wârde'* (expectare) etc., ac per magnam Germaniae partem increbruit consuetudo producendi et *a* in *ârt*, *bârt* et *e* in *êrde*, *wêrden*, *pfêrd*.

Contra frequenter eliduntur vocales tam radicis quam derivationis; et illae quidem in vocibus auctis ab initio et in fine, etsi plerumque breves, — quae iam in lingua gallica vetusta excussae esse videntur, si recte conferuntur nomina Abudius Tac., unde Abudiacum* (Vindelic. opp.) Itin., et Ἔβουδα (ins. Brit.) Ptol., atque Abducien. Toceti fil. (Inscr. ap. Orell. 2049) — interdum tamen etiam longae, ut *â* vel *î* periit in his: *ni fodlat chenel* (gl. non discernunt genera; sed affirmative: *fodalet chenel* Sg. 198[b]; sing. *fotdáli* Wb. 12[a]. *fodáli cenél* Sg. 107[a], a *dál*, pars, cambr. *daul*) Sg. 197[a]. *comfuirmud* (combinatio; = *com-fo-ri-mud*) Sg. 203[a]. *remfuirmedcha* (gl. praepositivae; = *rem-fo-rím*.) Sg. 212[a]. *atruirmed* (adnumeratus est) Wb. 2[c]. *ataruirmiset* (adposuerunt, adnumeraverunt ea; mox *atarímtis*, adponebant ea) Sg. 188[a]. Vocales breves elisae, A: *ní fodmat* (non tolerant; affirmative: *donaibhí fodaimet* Wb. 2[c]; britann. *gwoddaf*, *guddaf*) Wb. 20[c]. *isinmalle fosdidmat* (gl. restituti in corpore sustinebunt, futura supplicia mali; = *fos-didamat*) Ml. 15[c]. *adrograd*, *ararograd* (vetitum est, quod v. e.; = *rogarad*) Wb. 2[c]. 3[c]. *forchongrimm* (praecipio; *for-con-garim*) Wb. 9[d]. *conrochra* (ut amet; = *conrochara*) Wb. 6[d]. *coscramni*, *conchoscram* (destruimus, quod destruamus; *coscar*) Wb. 2[b]. *coscrad* (pro *coscarad*, destructio) Wb. 2[b]. 26[a]. *ma eterroscra* (= *eterroscara*, si discesserit) Wb. 9[d]. *sulbair*, *sulbairigthe* (eloquens etc.; = *su-labair*, bene loquens) Wb. 8[a]. 12[d]. *tre dígbáil*, *iarndígbail* (*digabál*, desumptio) Sg. 9[a]. *dirogbad* (= *dirogabad*, ablatum, desumptum est) Sg. 9[b]. *nachinrogba* (ne nos capiat; = *rogaba*) Wb. 15[d]. Reiecta E: *asrobrad* (dictum est; *asroberad*) Wb. 3[c]. *tomnathar* (cogitet; rad. *men* in *menme*, anima) Wb. 17[a]. *conrotgatar* (aedificaverunt; = *conrotegatar*, a *teg*, domus), *cunutgim* (gl. architector; = *conotegim*) Sg. 32[b]. 141[a]. *coitchen* (communis; = *cotechen*, *cotegen*?) Sg. fq. *gním* (actio), *fognam* (servitus) fq., sed *rogéni* (fecit), *foruigéni* (servivit) Wb. *taidchricc* (redemptio; *doradchiúir*, redemit) Wb. 2[b]. Elisae I, U: *imfolngi* (efficit), *ni fulngidsi* (non perficitis; = *imfolingi*, *folingidsi*) Wb. 4[d]. 8[b]. *dílgud* (remissio), *dílgidsi* (remittitis; = *dilugud*, cf. *doluigimse*, remitto, Wb. 14[d]) Wb. 2[c]. 5[c]. 14[d]. *écmacht* (gl. nequam: *écmacht arindí nád cumaing maith do denom*; i. e. impotens, quia non potest facere bonum) Sg. 50[a].

Derivantes autem vocales in principio formularum bisyllabarum vel plurium syllabarum, quae aut per flexionem verborum cooriuntur, ut *-asam*, *-isem*, *-ibid*, *-ibea*, *-ibed*, *-abam*, *-ibem*, *-imis*, *-itis*, *-athar*, *-ither*, *-atar*, *-itir*, *-ibther* (= *ibither*), *-ate*, *-ite*, *-ithe*, *ithi* etc., aut per derivationem, ut *-as*, *-us* (gen. *-assa*, *-asa*, *-ussa*), *-ise*, *-isiu*, *-ad*, *-ud* (gen. *-atho*, *-utho*), *-ithe*, *-ide*, *-adach*, *-edach*, *-athatu*, *-ithetu* etc., tum quidem elidi non solent, cum vocalis radicis aut primitivae derivationis periit; praeterea autem eas servari non oportet nisi post positionem, quam dixerim gravem, i. e. si liquida liquidam vel muta mutam excipit, denique si priorem locum tenet muta. Exempla infra in libris de verbo et derivatione; quae ad

* Pertinere huc videntur nomina: Eptiacum in pago Wabarinse, in chart. a 776, ap. Vales., Eptadius (Gallus, civis Augustodunensis, sec. 6), Bolland. August. 4, 778. Abudiacum quoque locus Vindeliciae Eptaticum dicitur in Vita S. Tozzonis, Boll. Ian. 2, 56, et in Vita B. Herluccae auctore Paulo Bernried. (sec. 12), Boll. April. 2, 553: in ripa Lici fluminis locus magnae antiquitatis qui vocatur *Eptaticus*. Hodie *Epfach* cum reliquiis romanae vetustatis.

exhibendum conspectum hic colligo sine notatione locorum, ubi extant. Exempla flexionum verbalium: *ropredchaisem*, *ropredchissem* (praedicavimus; *predach*), *predchibid* (praedicabit), *doaidlibea* (visitabit; *do-adal*, *tadall*), *doaidlibem* (adibimus), *dofuircifea* (inveniet; *fuirec*), *arnatomnitis* (ne cogitarent; *tomen* = *fomen*), *labrafammar* (loquemur), *labrither* (dicitur; *labar*), *predchither*, *predchidir* (praedicatur), *tomnibther* (cogitabitur), *conocomalnide* (*-ithe*, ut impleretur; *comlán*), *predchite* (qui praedicant), *oirdnithe* (ordinatus; *ordan*), *airmithi* (numerandus; *áram*), *fodlaidi* (dividendus; *fodál*), *nistectitis* (non haberent id), *foéitsider* (subauditur). Exempla derivationum: *dílgotho* (remissionis), *patnide* (leporinus; *patu* Corm., gen. *patan*), *gentlide* (gentilis), *blíadnide* (annuus; *bliadin*), *dilgadach* (indulgens), *máthrathatu* (matrimonium; *máthir*, gen. *máthar*), *immarmussa* (scandali; nom. *-us*), *rectide* (legalis), *cétnide* (primarius), *cétnidetu* (originalitas).

Post positionem vero, in qua liquidam sequitur muta, vel post liquidam geminatam non aliter ac post vocalem radicis productam vocales illae etsi interdum retinentur, saepius tamen eliduntur. Exempla retentarum vocalium in verbis: *condelgatar* (comparantur), *doellatar* (declinantur), *dugáithatar* (circumveniuntur), *cuiretar* (ponunt), *mórate* (qui magnificant); in derivatis: *londas*, gen. *londassa* (indignationis), *dilledach* (declinabilis), *stóride* (corporalis), *arside* (veterum), *arsidetu* (vetustas). Exempla elisarum vocalium: *direllsat* (declinaverunt, a vero), *roseircset* (amaverunt), *cotondelcfam* (comparabimus nos), *nertfidir* (fortificabitur), *adrímfem* (adnumerabimus), *adrímter*, *adrímfiter* (adnumerantur, -abuntur), *dofoirmfed* (adderet; = *doforímfed?*), *leicfimme*, *leicfidir* (sinemus, remittetur), *creitfider* (credetur), *doberrthe* (tonderetur), *nolíntae* (implebatur), *ersoilcthe* (apertus); in derivatione: *coitchennsa* (communitatis; nom. *coitchennas*), *tarbde* (taurinus), *marbde* (mortuus), *cercde* (gallinaceus), *corpde* (corporeus), *dóinde* (humanus), *berrthid* (tonsor), *doilbthid* (figulus), *ranntatu* (partitio), *corpthatu* (corporalitas), *béstatu* (moralitas), *foirbthetu* (firmitas). Quare sunt exempla vocalis modo retentae modo elisae in una eademque voce: *ni tartisset* (non dederunt) Wb. 1[b]. *ni tartsat* Wb. 24[b]. *atroillisset*, *adroilliset*, *assidroilliset* (meruerunt) Wb. 4[c]. 17[c]. *nid arilset*, *ni arillset* (non m.) Wb. 4[c]. 4[d]. *scribatar* (scribuntur) Wb. 17[b]. *scribtair* Sg. 6[b]. *cretite*, *crette* (qui credunt) Wb. 3[d]. 15[a]. *duforbaithe* (gl. veneretur) Ml. 31[c]. *forbuide* (gl. intentivum) Sg. 221[b]. *foirbthe* (perfectus), *foirbthetu* (firmitas) Wb. fq. *bróinidae* (gl. molaris) Sg. 57[a], sed *bróinde* (gl. rosarium) Sg. 35[b].

Denique post vocalem brevem radicis cum consona simplici vel post vocalem finientem sine consona constanter eliduntur vocales a principio terminationum; ut in verbis: *rocarsam* (amavimus), *rogabsam* (sumpsimus), *roscarsid* (secessistis), *roscarsat* (recesserunt), *asbermis* (dicebamus), *asbertis* (dicebant), *gnither* (operatur), *berthar* (fertur), *bertar* (feruntur), *etirscartar* (discernuntur), *crochthe* (crucifixus), item in verbis denominativis frequentibus in *-igim*: *-igsem*, *-igfed*, *-igther*, *-igthir*, *-igfithir*, *-igfide*, *-igthe*. Excipiuntur deponentia verba in *-igur*, quae quidem in 1. pers. plur. praes. forment *-igmar*, *-igm̄er* (pro *igammar*, *igemmar*), in 3. tamen pers. sing. et plur., ut sit differentia ab isdem personis verbi passivi reicientibus vocales, semper retineant formas *-igidir*, *-igedar*, *-igitir*, *-igetar*, ut alia verba eiusdem seriei *-athar*, *-atar* etc.: *agathar* (timet), *moladar*

(laudat), *labrathar* (loquitur), *docuirethar* (asciscit), *taidminedar* (significat), *messammar*, *messimmir* (iudicamus), *laimemmar* (audemus), *sechemmar* (sequimur), *labratar*, *labritir* (locuntur), *immechuretar* (tractant). Exempla derivatorum elidentium vocales: *imbresan* (contentio), plur. *imbresna*, *crochad* (crucifixio), gen. *crochtho*, substantiva in *-igud*, gen. *-igtho*, *-ichtho*, *domunde* (mundanus), *talmande* (terrestris), *alpande* (alpinus), *aitrebthid* (habitator), *bathach* (moribundus), *imgabthach* (vitabundus), *treodatu* (trinitas), *sechdetu* (consequentia), *nephcongabthetu* (incontinentia).

Interdum nihil interest, utrum vocalis radicis elidatur an terminationis: *roilgisidsi* (legistis) Ml. 17[b] et *rolégsid* (legistis) Wb. 7[b]. *imfogbaidetith* (usum) Wb. 9[d]. et mox eodem loco *nephcongabthetid* (incontinentiam).

Diphthongi.

Diphthongi efficiuntur binis vocalibus una syllaba comprehensis. Cuiusmodi combinationes sex, de quibus dubitari nequit, procrearunt linguae celticae, utpote principem vocalem A atque intermedias E et O iungentes cum extremis I et U: *ai*, *oi*, *ei*; *au*, *ou*, *eu*. Quae aliae inveniuntur, una fortasse *ie* excepta, de cuius natura nondum satis constat, nihil sunt nisi variationes illarum. Monendum autem est non modo e diphthongis *ei* et *ou* vocales productas *ê* et *î*, *ô* et *û* prodire potuisse, sed etiam aliarum mutationum apud Gallos factarum vestigia extare, si quidem nec temere Romani *raeda*, Graeci *ῥαῖδα* (Fleckeisen, 50 artikel etc.) scripserunt, et *Teutomati* nomen cum *Touto* similibusque coniungere licet.

Eundem ordinem etsi nihil impedit quominus sequamur in lingua hibernica, quae novis duabus *ia* et *ua* in locum gallicarum *ei* et *ou* suffectis ipsa quoque sex diphthongos habere potuit: *ai*, *oi*, *ia*; *au*, *ua*, *eu*; tamen concedendum est numerum diphthongorum hibernicarum, ut auctum mutatione vocalium ac solutione semivocalium, ita magis magisque deminutum esse commixtione et contractione. Quo factum est, ut lingua hodierna, quamvis abundare videatur diphthongis, veras tamen easdemque antiquas vix tres servaverit: *ao*, *ia*, *ua*. Codices nostri vetusti signare solent diphthongorum vocales priores accentu acuto, ut *ái*, *áu*, quo facilius discernantur ab infectionibus (*ai*, *au*), quae regulariter non signantur.

AI. Exempla gallica vetusta, cum dubitari non possit de quantitate diphthongorum, iam licet colligere ex omnibus scriptoribus, ut ex inscriptionibus, non e poëtis solis. Scriptio AI indubiam diphthongum prodit in inscriptione helvetica: Corneli Bilc*ai*sionis fil. ap. Orell. 316, cui nomini conferenda sunt G*ai*sio, C*ai*lus, C*ai*xo (n. fem.), S*ai*tullus, B*ai*corixsus, Mosg*ai*to (Beitr. III. 197), denique apud Gregor. Turon.: C*ai*nonense castrum 6, 13. In dei nomine Agganaicus (Iuppiter, Orelli-Henzen 5612) forsitan rectius separes vocales; in aliis ut Valgasm*ai*erus, vicani Alti*ai*enses, Ann*ai*us, Bed*ai*us, Ben*ai*a, Lic*ai*us, Pint*ai*us, Sas*ai*us, Tur*ai*us, Ulbocon*ai*us, Verc*ai*us Inscr., Ecc*ai*os, Vadn*ai*os Numm. (Beitr. l. c.), *Ιαρταi*[ος?] inscr. Nemaus. etsi pro consona *i* accipiendam putaveris, diphthongum tamen magis commendare videntur et formae Co-

t*aï*o, Ce*aï*o (deo) l. c. 200. et notissimum illud Ann*ae*orum nomen. Romani enim scriptores gallicam diphthongum, ut graecam AI, in suam AE verterunt: *Ae*nus Tac., *Αἶ*νος Ptol., *Ae*gus (Allobrox, Caes. B. Civ. 3, 59. 79), *Ae*dui, C*ae*roesi, P*ae*mani Caes. Quare quin B*ai*ocassis Auson. prof. 4, 7 per *āj* legendum sit, vix potest dubitari.

In codicibus hibernicis vetustis haec diphthongus scribi solet ÁI (interdum AI deficiente accentu, ut in ceteris diphthongis): *sái* (gl. lacerna, tunica) Wb. 30[d]. *soccsáil* (gl. loligo, genus piscis) Sg. 47[b]. *sáin* (diversus) Wb. fq. *cáin* (bonus) Wb. fq. *ecáin* (gl. indecens) Cr. 43[c]. *máini* (dona, pretiosa; cf. lat. *mūnia*, vet. *moenia*, diversa ea quidem diphthongo, sed cognata) Wb. 23[d]. Sg. 33[a]. *commáin* (favor) Wb. 6[d]. 25[a]. *inna degmaini* (beneficia), *honaib mordegmainib* (gl. tantis beneficiis) Ml. 27[a]. 25[c]. *sáir* (ars) Sg. 90[a]. 133[b]. *áir*, *airid* (vituperatio, vituperatis) Wb. 16[a], *tatháir* (vituperatio) 8[d], *donatháira* (quam vituperat) 3[d]. *cáirchuide* (gl. ovinus) Sg. 37[b]. *áis* (aetas) Wb. 9[c]. 12[d]. 17[b]. 21[b]. 25[e], gen. *áisa*, *áisso* Wb. 16[d]. 29[a]. *daiscuir* (gl. scurra) Sg. 56[b]. *saigul* (tempus, aetas) Wb. 15[d]. Ml. 16[d]. *sáib* (falsus) Wb. 30[c]. *sáibapstil* (pseudoapostoli) Wb. 16[b]. 28[c]. *sáibfirtu*, *sáibairde* (falsa miracula, signa) Wb. 16[a]. *gáid* (ventus) Cr. 19[e]. *táid* (gl. fur) Sg. 47[b]. *gáitha* (sapientes, plur. fem.) Wb. 18[a]. *dogáithaim̄* (gl. illudo), *dogaithaim* (gl. pellicio) Sg. 24[a], *dogáithim* (gl. lacto) Sg. 145[a]. *áith* (gl. pinna), *deáith* (gl. bipennis) Sg. 67[a]. *báith* (gl. idiota, stultus) Wb. 12[d]. *cáith*, *cáithech* (gl. acus, Pr. Cr. 26[b]: *caith*, gl. furfur) Sg. 68[a]. *sáithar* (labor) Wb. 23[c].

Deficiente tamen *a* in *o* et *i* in *e* (p. 4 et 12) haud raro in codicibus eadem scripta est ÓI, ÁE, ÓE: *adagmóini* (beneficia sua; supra *degmaini*) Wb. 28[a]. *óis* (aetas; supra *áis*) Wb. 13[c]. 21[b]. 28[d], gen. *óisa* 8[c]. 22[b]. 28[d]. *áes* Wb. 28[b]. Cr. 31[c]. 32[b]. *aes* Cr. 32[a]. *mochomáessa* (aequales meos) Wb. 18[c]. *óesa* (gen.) Wb. 10[c]. *sóibapstil* (supra *sáib*) Wb. 8[c]. 17[d], gen. *inna soebapstal* 18[d]. *inna sáebchore* (gl. syrtium) Cr. 34[b]. *indoiscairi* (gl. vilitatem; cf. *daiscuir*) Ml. 25[c]. *sáer* (:*sáer oc suidigud sil.*, gl. Victor in arte grammatica de syllabis; supra *sáir*) Sg. 7[b]. *áel* (gl. fuscina, tridens) Sg. 37[b]. Pr. Cr. 14[b]. *cáer*, *caer* (gl. bacca, gl. baccar) Sg. 22[a]. 126[a]. *caech* (gl. luscus) Sg. 24[b]. *aed* (n. propr. in notatione chronologica marginali cod. Cr. 15[a]: *DCCCXVII. aed rex hiberniæ moritur.* Cf. Aedui; hibern. hod. *aodh*, ignis). Itaque in cod. Cr. infectio genetivi propria notatur scriptione *áis* 32[a] (nom. et acc. *áes*, *aes* v. supra).

Recentioribus utriusque dialecti scriptoribus placuit *ao* scribi tam pro *ái* sive *áe* quam pro *ói*, *óe* originaria, mira quidem ea scriptione, sed quam postulare videretur nota illa orthographiae regula. Unde nova prodiit diphthongi huius infectae scriptio *aoi*.

OI gallica servata haud raro invenitur in inscriptionibus, ut in terminatione nom. plur. in inscriptione Novarensi: Tanotalikn*oi* (i. e. Dannotaliknoi), praeterea in inscr. Nemausensi in voce mutila ab initio: [*Ι*]λλανοιτακος, Divionensi: D*oi*ros, Tudertana: K*oi*sis, Moguntina: Adbogius C*oi*nagi f. na(tione) Petrucorius, Steiner. 440, quibuscum comparanda sunt: B*oi*niccus, C*oi*nus, D*oi*nus, Ess*oi*rus, C*oi*sstoboc(ensis regis), R*oi*pus, fortasse Sun*oi*va, Vindor*oi*cus, Bir*oi*nus (Beitr. III. 197), vix Ast*oi*lunnus, I*oi*ncissus, Autel*oi*us,' B*oi*us cum compositis B*oi*ocalus, B*oi*odurum, Comb*oi*omarus, B*oi*orix (ib.), quamquam scrip-

tione S*oï*o, K*oï*os, B*oï*orix his quoque diphthongus vindicari videtur. Latini scriptores hanc diphthongum more suo in OE mutarunt: M*oe*nis (nomen fluvii) Mel., M*oe*nus Plin. Tac. Eumen., M*oe*nicaptus regulus Gallorum Liv. 24, 42.* Easdem formas *oi* et *oe* servavit lingua hibernica vetusta, non servavit britannica vetusta, quae hanc diphthongum semper transformavit in *û*.**

Codices vetusti hibernici etsi OE in omnibus fere vocibus, quibus convenit haec diphthongus, passim habent, saepius tamen servarunt OI: *óin*, *óen* (unus) Wb. Sg. fq. *óentu*, *óenur*, *oenur* Wb. 7c. 13c. 14a. *intí óinas* (qui abstinet) Wb. 6b. *dóini* (homines), *dóinde* (humanus) Wb. fq. *dóinacht*, *dóinecht* Wb. 13c. 15d. *doenacht* (humanitas) Wb. 33a. 33c. *sóir* (liber) Wb. 7b. *sóer*, *soer* (gl. ingenuus) Sg. 97b. *sóirmug*, *sóirchele* (gl. libertus) Wb. 10a. *ronsóirni*, *romsóirsa* (liberavit, salvavit nos, me) Wb. 2d. 3d. *dessimrecht sóire dochách arsóireni* (exemplum salutis cuivis salus nostra) Wb. 14b. *sóere*, *sóire* (libertatis, nobilitatis) Sg. 31b. 40a. *i sóiri ceneóil* (gl. nobilitate generis) Wb. 17c. *doer* (gl. mancipium) Sg. 51b. *dóermam* (gl. squalor) Sg. 20a. *ni dóir farmbethu* (gl. vos in carne non estis sed in spiritu) Wb. 4a. *dóire* (miseria) Wb. 17c. *indóiri* (in captivitatem), *adóiri* (e captivitate) Wb. 12d. 30a. *óegid* (hospites, plur.) Wb. 21b. *oigetha* (hospites, acc.) Wb. 28d. *óigedacht* (hospitalitas) Wb. 26b. *doe* (gl. tardus) Sg. 66a. *bróen* (pluvia) Cr. 18c. *cóil* (gl. macer) Sg. 50a. *cóim* (pretiosus) Wb. 4b. 27b. *coil et cóim* (gl. species, orationis; i. e. tenuis et ornata) Sg. 26a. *inna cloen* (impiorum) Cam. *clóin* (iniquus), *clóine* (iniquitas) Wb. 4c. 26a. *derchóiniud* (desperatio) Wb. 15d. 21b. *crois* (cupedia) Wb. 9d. *fóisite* (confessio) Wb. 3d. 4a. *tóisrenn* (materia) Wb. 4c. 9b. *óiph* (forma, habitus; hod. *aoibh*) Wb. 7c. *nóib* (sanctus), *nóibe* (sanctitas), *ronóib*, *ronóibad* (sanctificavit, -atus est) Wb. fq. *tóib* (latus) Wb. 20d. 21c. *nóidiu* (gl. infans) Sg. 124b. *noidenacht* (infantia) Wb. 24d. *rofóided* (missus est), *rofóitea* (missi sunt) Wb. 23c. 27c. *nofóid* (gl. me mittere) 23d. *isdo fóitir* (ad id mittitur) 25a. *góithlachde* (gl. paluster) Sg. 54b. *móith* (tener) Wb. 19c. *troethath* (subiectio, submissio) Wb. 6a. In aliis vero *ói* vel *óe* contractione ortum est, ut in his: *arfoemat* (accipiunt) Wb. 34a. *arafóim* (quod accipit) 13c. *arafoimat*, *arafóimtar* Sg. 60b. 156b. 210b.

Quamvis frequenter *ái* variata in *ói* et *óe* in ambitum huius diphthongi transeat, rarissima in nostris codicibus sunt exempla contrariae mutationis, ut *aine* (unius, fem.) Cr. 31c. *maidem* (gloriatio) Wb. 17a, manu alia scriptum, cum alias semper *móidem*, *nosmóidet* (gloriantur) etc. inveniantur. Inferioris autem aetatis libri utramque diphthongum scriptione *ae* miscere consuerunt, quo factum-est, ut postea atque in hodiernis dialectis utraque eadem scriptione *ao* (*aoi*) notaretur; ceterum diversitatem originis prodit lingua britannica diserte distinguens *ai* (*ae*) et *u* (= *oi*).

EI gallica (nisi addere velis ea, in quibus *i* consonam esse aut patet aut verisimile est, ut D*ei*otarus Caes. Cic. *Δηιόταρος* Strab., V*ei*agenus, Emac*ei*us

* Cf. etiam: M*oe*nis villa. Monast. S. Petri Carnot. cod. diplom., ed. Guérard, p. 37. *Ἀλκιμοεννίς*, nomen loci ap. Ptol., et sine dubio fluvii, unde postea Alcmona, a parte posteriore potius conferendum erit cum loci nomine gallico Muenna in Itin. Anton., derivato Mu-enna.
** Nam cambr. vet. *oi*, arem. vet. *oe* orta est ex *ê*. Differentiae causa ab hac secundaria *oi* originariam mutatam esse in *û* affirmari nequit, cum aliis sonis mutatione coincidentibus, ut *û* originaria transgressa in *î*, nihilo magis mutetur sonus alter.

etc. Inscr. Beitr. III. 198) paucis exemplis vel ex inscriptionibus comprobatur: *Ei*deus (Iuppiter), *Ei*duor (Hermes), V*ei*tro, L*ei*turo, S*ei*ssevus, R*ei*tugenus (ibid.), quibus num Adon*ei*cus (Iuppiter) et G*ei*dumnorum populus (Caes.) conferendi sint, incertum est. Sed supra iam (p. 20) adnotavimus ad hanc diphthongum sine dubio multa eorum referenda esse, quae per *î* scribuntur, praesertim a scriptoribus latinis; ut L*î*cus nom. fluv. (L*i*cca Venant. Fort., minus recte *Λικίας* Ptol.), unde L*i*cates Plin. *Λικάτιοι* Ptol., cum hibern. *lia*, *lie* (lapis), gen. *liac*, *liacc* Sg. Wb. vel *Î*sca cum cambr. *uisc*, *wysc* comparantes ad primariam formam *Leiccos*, *Eisca* deducimur. Ceterum ne ipsam quidem linguam gallicam se abstinuisse duplici huius diphthongi mutatione patebit ei qui, quae supra commemoravimus, *Δειουονα* Numm. et D*î*vona Inscr., D*î*vo et D*ê*vognâta, vel Dubnor*ei*x, Dubnor*ê*x, Dumnor*î*x contulerit.

Hibernice haec diphthongus etsi interdum in Î abisse putanda est ut in *rí* (rex), *mín* (tener; corn. *muin*), fortasse in *síd* (pax), cui quidem cambr. *hedwch* similiter respondeat atque *lech* hibernico *lia*, regulariter tamen reddi videtur vocali Ê et diphthongo IA. E. c. nominamus *dia*, gen. *déi dé* (deus = *deivo-s*), *lia*, gen. *liacc* (lapis = *leix*), quibus forsitan alia quaedam addenda sint ut *cia* (quis?) Wb. Sg. Ml., *ciad* (silva) servatum in composito *ciadcholum* (gl. palumbes) Sg. 70[a], *cél* (gl. augurium) Sg. 69[b], quibus respondent cambr. vet. *pui*, *coit*, *coil*, ut *fér* (gramen), gen. *feiuir* Sg. 68[b], quocum conferendum est cambr. *gweir*, ut *riad* = lat. r*ae*da, ut *níœ* (nepos) Corm. = cambr. *nei*, corn. *noi*, ut *fiad* (coram), *fiadnisse* (testimonium) Wb., quae per vocalis incrementum formata sunt ex radice *fid*. Ad eandem diphthongum revocandae videntur formae geminae ut *bíu* et *béo* (vivus), *gníu* et *gnéo* (facio).

AU gallica apud scriptores latinos et vetustiores et recentiores satis frequens: T*au*nus (Tac.; "super fluvios T*au*nuco Ittaque", dipl. ap. Martène 2, 8), T*au*sius (quidam e Tungris, Capitolin. Pertin. cap. 11), *Au*lerci (Caes.), R*au*rici (Caes. Plin.; R*au*ranum oppid. Itin. Ant.; R*au*racus, nom. viri, dipl. a. 653 ap. Mabill. de re dipl. p. 467), L*au*ro (nomen figuli) Steiner. Cod. inscript. rom. Danub. et Rheni 116, L*au*riacum (oppid. Norici ripensis in Itin. et ap. Ammian.; "in Andecavo villas nuncupatas L*au*riaco et . ." Martène 1, 51), T*au*risci (Plin.), Donot*au*rus (Helvius, Caes. B. G. 7, 65), L*au*sanna (Itin.; cf. L*au*siacus Martène 1, 34, L*au*sdunum, Stabul*au*s in vitis SS.), Cassivell*au*nus, Vercassivell*au*nus, Vell*au*nodunum (Caes.), Gen*au*ni (Horat.), Nem*au*sus (Itin., Auson.), Car*au*sius (Eutrop.), *Ἀλαυνοί* (pop. noricus), *Ἀλαυνός* (fluv. Brit.), *Ἀλαυνά* (oppid. Britann.) ap. Ptolem. al*au*da: avis galerita appellata quondam, postea *gallico vocabulo* etiam legioni nomen dederat *alaudae*. Plin. 11, 17. Verum in paucis haec diphthongus comprobatur inscriptionibus vetustis: Cobl*au*noni Murat. 1490, 6 (cf. Catal*au*ni Eumen. Eutrop., Orol*au*num, vicus inter Mosam et Mosellam, in Itin. Anton.), P*au*sinnus, P*au*sinna Inscr. Helv. Orell. 5066, *ματρεβο ναμαυσικαβο*, *τοουτιους ναμαυσατις*, D(i)ont*au*rios (Inscr. 1. 2. 14. ex Beckeri ratione); in aliis inscriptiones praebent OU, quam diphthongum Romani in *au* transformasse videntur. Ac ne in iis quidem, quae per *au* recte scribuntur, vetustissimam semper formam servatam esse apparet ex vocabulis cambricis *llawen* (hilaris), *llawer* (multum), *Casswallawn*, quorum nullum ad *au* diphthongum revocari potest. Quare quae ratio inter Genava et Genauni,

Vellavii et -vellaunus intercedere videtur, eadem nescio an in aliis quibusdam statuenda sit, ut *av* excussa aliqua vocali in diphthongum transierit.

Hibernice haec diphthongus in paucissimis integra manet, nec in nostris quidem codicibus certa exempla AU servatae extant nisi peregrina: *sául* (Saul) Goid. 20. *augtortás* (auctoritas) Wb. 14[b], quibus addendum *augaist* (gen., mensis Augusti) Oeng. Fél. Aug. 31; praeterea autem ne transumpta quidem hanc diphthongum servarunt. Potius contracta *ó* conspicitur in *ór* (aurum: *or n̄glan*, aurum purum) Cod. Paul. ap. St. Goid. 39, gen. *óir* (MS. Vatic. ap. Pertz. VII. 481), in nomine Pauli in Wb.: *do pool* (Paulo), *ho pool* (a P.) 7[d]. 14[d]. *dobeir pól* (fert P.), *pól ingrentid* (P. persecutor) 4[d]. 18[d]. *robói pol* (fuit P.) 24[a]. *baga poil* (contentiones P.) 30[d]; denique infecta (ut in gen. *óir*, *póil*) in *cóisid* (gl. causativus), *hi cóis* (gl. in causa) Sg. 77[a]. *cois* (causam) Wb. 2[a]. Nec aliter in vocabulis vere hibernicis *ó* respondet *au* vetustae: *ó* (lat. *auris*, got. *ausô*) Gl. 33. Corm. v. *aire*, quare eandem contractionem statuere licet in vocibus quibusdam supra enumeratis sub Ó, ut *óg* (integer; cf. lat. *augeo*) Wb. Sg., vel quae per *-ón* sunt derivata, *medón* (medium), *inmedónach* (internus) Wb. Sg., si conferas nomina vetusta Genauni, *Ἀλαυνοί*.

Inveniuntur quidem in codicibus nostris pauca sive per AU scripta: *haue* (gl. nepos) Sg. 29[a]. *maicc 7 háui*, *m. 7 aui* (filii et nepotes) 30[b]. *do maccaib et auib* (filiis et n.) 28[a]. *la auu* (apud n.) Tir. 11; *nau* (navis) Paul.; *gáu et fír* (falsum et verum; bis), *fír et gáu* (bis; quater ergo, in textu et margine) Wb. 14[c]. *conid gau dóibsem* (ut sit falsum eis) Sg. 40[a]; sive per OU: *lour* (sufficiens, satis) Wb. 4[d]. 5[d]. 10[a]. 11[d]. 24[b]. *in lour* (gl. satin?) Sg. 15[b]. *islour coms.* (sufficit compos.) Sg. 159[a]. *ní lour less* (non sufficit ei) Ml. 35[d]. *loure*, *ar loure ni* (gl. sufficientia nostra; cf. Lauro, Lauriacum, Laurentius) Wb. 15[a]. *loun* (= *lóon*, *loon*, gl. adeps, Sg. 70[a]. 125[a], unde *lónaichthi*, gl. adipati, crassi, cordis, Ml. 20[a]?) in sententia: *ni tucsam loun linn ishibithsa* (gl. nihil intulimus in hunc mundum; i. e. non attulimus penum nobiscum) Wb. 29[b].

At nec in his negabimus diphthongum esse certe instabilem, si conferemus cambr. *llawer* (multum), arem. *gaou* et plur. hod. *gevier* (mendacia), lat. *avus*, lat. *navis*; et in isdem posteriore vocali deficiente (p. 14) vel utraque assimilata (p. 8) non solum ÁO oritur, sed etiam ÓO vel Ó contracta ut supra: *gáo et fír* Wb. in eodem loco, in quo supra *gáu*. *nách gáo dom anasbiur* (gl. deus scit, quod non mentior; i. e. quod non est falsum mihi quod dico) Wb. 17[d]. *cani góo dúibsi anasberid* (an non falsum vobis, quod dicitis?) Wb. 5[a]. *ni góo dún* (non falsum nobis, non fallimur) Wb. 14[c]. *nípa góo anduTairngert* (non erit falsum, quod promisit deus) Wb. 31[a]. *olsodin asgó doib* (ideo falluntur, haeretici) Ml. 21[c]. *sechitir goa* (secuntur falsa) Wb. 31[b]. *bit goacha* (erunt mendacia, signa) Wb. 26[a]. *inna gláosnathe* (gl. linearum), paulo infra nom. *inglósnathe* Sg. 3[b]. *donglosnaithiu* (gl. ad normam iustitiae) Ml. 35[d]. *am loor fricach réit* (gl. sum sufficiens; alias *lour*) Wb. 24[b]. *no* (navis) Lib. Lagen., ex aliis libris correctum *nói* St. Goid. VII., gen. *noe* Sg. 69[a]. 132[b]. *clói* (gl. clavi) Sg. 189[a]. *tó* (silens; cambr. *taw*, tace, *tewi*, tacere) Mss. recent. Postremo Ú, quam scriptionem exhibent pauci codicum nostrorum loci: *éssu* (Esau) Tr. 85. *ba inse dún epert gue* (difficile nobis dicere falsum; i. e. dictio falsitatis, gen.?) Wb. 14[c]. *isguforcell doberam* (est falsum testimonium quod damus) Wb. 13[b]. *guaigedar* (mentitur),

guaigitir (mentiuntur) Ml. 31[b], invaluit in libris recentioribus pro qualicunque *au*: *ughdur* (auctor) St. gl. 1107. *ugdar* Gl. 38 (*intaugdar* Gild. Lor. gl. 2), *fer cúisi do condmail* (causidicus) St. gl. 434; *ua* (nepos) Gl. 38, item MS. apud O'Don. 132. 162. 445. 446 etc., *clúi* (clavi) Vis. Adamn. (St. Beitr. I. 463). Sic hodie *ughdar*, *cúis*, *ua*, *gu* et *go*.

OU gallica vix unquam apud scriptores, nisi forte huc pertinent *Τωύγενοι* Strab. et nomen insulae *Κώουννος* Ptol., frequentissime invenitur in inscriptionibus: curator vikanor. L*ov*sonnensium, Orell (ampliss. coll.) 324. Nariae N*ov*santiae Orell. (Inscr. Helvet. Turic. 1844) 166. Mercurio T*ou*reno Inscript. ap. Stein. cod. inscript. Danub. et Rheni 1, 781. C*ou*riae Grut. 816, 6. Murat. 1390, 3. Ander*ou*do viro Murat. 1577, 3. B*ou*do, B*ou*dii, B*ou*diae Grut. 838, 6. 722, 9. 1137, 3 (cf. B*ou*dobrica Itin. Ant.). L*ou*pi fil. (inscr. Trever.) Stein. 605. L*ou*tius Orell. (ampliss. coll.) 4994 I*ou*tissia Stein. 208. T*ou*ti fil. Or. 422. T*ou*to (dativ.) Murat. 1503, 5. 1779, 13. T*ou*tia Orell. 1501. T*ou*tiorigi (Apollini) Orell. 2059. T*ou*tonis fil. Grut. 807, 11. T*ou*telae Grut. 858, 2. T*ou*tilli filiae Murat. 1281, 6. C*ov*tus Orell. 480. Tr*ov*cetei Vepi f. Momms. 80. Tr*ou*cillius Stein. 263. Al*ov*nis Orell. 1964. Ac*ov*nis (inscript. Agunt.; cf. Acaunus, Agaunus, Agaunum, i. e. petra, saxum, Boll. Febr. 3, 741, Sept. 6, 342. 345) Orell. 1995. Mog*ou*no (Apollini Granno M.) Orell. 2000 Carass*ou*nius Orell. (Inscr. Helv. Turic. 1844) 302. Oll*ou*dio (Marti) Murat. 1981, 3. Adde ex nummis: C*ou*nus (cf. Caunus, pater Gildasii, Boll. Ian. 2, 958) ap. Duchal. p. 406 n. 102; ex inscr. mere gallicis: *Τοουτιους* (civis? rex?) *Ναμαυσατις*, Andecamulos T*ou*tissicnos (Becker. 2. 10), Tekos T*ou*tiu[s] Inscr. Novar.; denique multa similia Beitr. III. 191 sqq. Sed eadem diphthongus, ut a Romanis scriptione *au* reddita (cf. Lausanna, Caunus, campi Raudii), sic apud Celtas ipsos mutata esse videtur duplici ratione in *û* et *ô* (pariter atque *ei* in *î* et *ê*). Itaque non solum cum nominibus B*ou*dius, B*ou*dia, B*ou*dicca conferre licet Bodiocasses, Bodicus, cum T*ou*tus et similibus Tutus, Tutius, Tuto, Tutia (l. c. 195), sed etiam quae videtur differentia inter gall. uxello-, Uxellodunum Hirt., et hibern. *uasal*, cambr. *uchel* (altus) interesse, hanc ita explicaveris facillime.

Hibernica enim lingua hanc diphthongum regulariter in (Ó vel) UA convertit, cuius mutationis certissima sunt exempla: *túath*, *tuad* (populus) Wb., *buáid* (victoria) Wb., *huas*, *húas* (supra) Sg. 17[b]. Cr. 18[c], unde *huasal* (sublimis) Cr 33[d], quibus gall. T*ou*tus, B*ou*dius, Uxellodunum (i. e. *Ou*xellodunum, oppidum in praerupto monte situm) conferenda sunt; adde e libris recentioribus *ruadh* (ruber), cf. Ander*ou*dus (et R*ou*dus Fröhner. 1799). Potuisse certe *ou* in *û* abire infra apparebit.

EU gallica, etsi non abundante, idonea tamen exemplorum copia probatur tam apud scriptores quam in inscriptionibus: Br*eu*ni Horat. T*eu*tates Lucan. T*eu*talus Sil. Ital. T*eu*tomatus Caes. T*eu*tobodiaci Plin. *Eu*ronius Aus. parent. 14. Pl*eu*moxii Caes. C*eu*trones Caes. L*eu*ga (miliare gallicum) fq. L*eu*ci (populus Galliae; cf. super rivum L*eu*co, super rivum qui dicitur L*eu*cus dipl. ap. Baluzium 2, p. 1429. 1462) Caes. L*eu*caro (opp. Brit.) Itin. Ant. Marti L*eu*cetio Inscript. apud Grut. 58, 3, atque, si tamen continent diphthongum,

At*eu*la Orell. 3274. Sug*eu*lo Orell. (Inscr. helvet. 1844) n. 154. D*eu*sus, D*eu*sa Grut. 807, 6. 838, 14. Mercurius L*eu*d(ici)anus Stein. 1221; denique *eu*rises Inscr. Paris. et *ieu*ru septies in inscr. repertum. Conferenda fere videtur IU rarissima: L*iu*da, L*iu*datus Grut. 824, 2. 1159, 2, item in nomine loci *Ῥιουσιανύα* (cf. R*iu*satium Mabill. sec. 2, 799. et R*iu*sa, nomen fluvii helvetici) ap. Ptolem.; in aliis vero dubitari vix potest, quin *eu* cum *ou* artissimo cognationis vinculo coniunctum sit. Nam T*eu*tomatus cum T*ou*tus, L*eu*cetius cum L*ou*cetius, L*ou*cita conferendum videtur, denique i*eu*ru in una inscriptione scriptum est *ειωρου*, in quo vocabulo *ω* eundem locum obtinet quem *ô* in Bôdicus contra B*ou*dicca. Britannicum vero nomen viri *Iolus* (Orell. 1965) non magis videtur diphthongum continere quam *Iura* nomen montis.

In vetustis codicibus hibernicis quamquam duplici scriptione inveniuntur ÍU (etiam in hodiernis dialectis, sed accentu reiecto in posteriorem vocalem: hibern. *fiú*, gael. *fiù*, subst. pretium, adi. dignus; gael. *iùl*, cognitio) et ÉU vel ÉO, de neutra tamen firmis argumentis probari potest, eam vere respondere gallicae diphthongo. Nam quae vox gallica una ex commemoratis probabili coniectura explicata est, *ieuru* vel *ειωρου* (fecit), haec eandem soni mutationem subisse videtur, quam *ou* subitura erat, si quidem recte *íurad* (gl. factum est) L. Ardm. 189. b. 1. *fritammiurat* (afficiunt me), *fritammiorsa* (gl. me adficiet) Ml. 32[d]. 33[a]. conferuntur; in his igitur non hib. *iu* gallicae *eu*, sed *í* respondet gall. *i* sive *ει* (cf. EI), *ú* vel *ó* gall. *eu* sive *ω*. Quare si recte hib. *éula*, *éola*, *eola* (peritus), plur. *eulig*, *éolig*, *eolig*, *éolich* Wb. fq. *heulas* (peritia) Sg. 209[a]. cum nominibus Iolus, Ateula conferuntur, quaerendum est, num vere contineant diphthongum, an *î* et *ê* simili ratione ad pristinam *ei* revocandae sint. Nec magis liquet de ceteris huius scriptionis exemplis: *eu* (gl. stipes) Sg. 66[b]. *deolid* (clemens) Wb. 2[c]. 31[c]. *indeolid* (gl. gratis) Wb. 26[b]. *deoladacht* (gratia, clementia) Wb. 2[b]. *beura* (gl. sudes) Sg. 67[b]. *feugud* (gl. marcor, -oris) Sg. 100[b]. *réud* (gl. gelu) Sg. 63[a]. *ar séuti* (ob pretiosa) Wb. 23[d], quorum forsitan hoc et illud ad mutationem vocalis *ê* (p. 20) referendum sit. Iam vero quae per *íu* scribuntur, *fíu* (dignus), *bíu* (vivus) Inc. Sg. sive *béu* Wb. 13[d], in his *u* ex pristina *v* prodisse infra demonstrabitur. Neque omnino huc pertinent alia, quorum *iu* aut infectionem prodit (p. 10. 12), ut *spiurt* (spiritus; al. *spirut*) Tr. 98. 100, gen. *spiurto* id. 86, aut per compositionem coaluit, ut fortasse *diuti* (gl. sinceri; cf. *diuit sillab*, gl. syllaba sincera, sola, Sg. 25[b]. 26[a]. *con diuiti*, gl. in omnem simplicitatem, Wb. 17[a]) Wb. 23[b], certo formula *diu-* non infrequens in compositis e *di-o-* (cf. compositionem), aut consona excussa ut *s* in *siur* (soror; cf. S hib.).

Quae illis sex diphthongis gallicis addenda poterat videri tanquam septima, IE, hanc in exemplis Beitr. III. 199. propositis: *Ie*ra, *Ie*gidi, *Ie*ssilus, *Ie*dussius, Dercoi*e*dus, Bor*ie*dus; L*ie*cdi, D*ie*vio, P*ie*porus, G*ie*geius, Cr*ie*lo, Dr*ie*docius, nec fere esse diphthongum suspicamur neque eadem utique ratione explicandam esse. Nam in sex primo loco positis *j* consonantem esse nobis quidem veri simillimum videtur; contra in iis, quae secuntur, diiudicare non audemus, separandaene sint vocales binis syllabis, an soni quaedam ampliatio statuenda, eius similis quae in oscis *tiurrí*, *diumpaís* facta est. Illud in verbo *ieuru* conten-

dere non dubitamus propter formas *ειωρου* et hib. *íúrad*, de quibus supra egimus; hoc ut in linguis, quas dicunt romanas, sic in vetere iam gallica factum esse credamus oportet, si recte traditum est Agedinci oppidi nomen in inscriptione aliqua *Agied.* scriptum esse (cf. Glück. 16. not. 2). Qua soni exuberatione forsitan explicetur illud *η*, quod pro *e* correpta non solum apud scriptores graecos (ut Ptol. *Νεμῆται*) invenitur, sed etiam in inscriptionibus (*νεμητον*) et nummis (*Αγηδ*) graece scriptis.

Sed utcunque de hoc *ie* statuendum est, ad hibernicam linguam certe non pertinet, quae quinque ac fere quattuor diphthongis contenta, *ai*, *oi*, *ia*, *au*, *ua*, dici vix potest sextam procreasse.

B. Consonae.

Consonarum celticarum classes ut in ceteris linguis indeuropaeis sunt semivocalium liquidae et spirantes, mutarum mediae, tenues, aspiratae. Mutarum terni quamque classem soni constituunt, qui oris organis discernuntur, labiales, dentales, gutturales, semivocalium duas classes quaterni soni, non eodem certo modo distincti. In semivocalibus quod sit proprium ac divergat a linguis affinibus non animadvertitur, sed in mutis. Quarum proprietas ea est, ut ex parte tantum cum mutis ceterarum ut latinae et germanicae concordent, ex parte ergo discordent. Res autem ita se habet.

Linguam graecam potissimum, aliquanto minus latinam tribus mutarum classibus, mediis, tenuibus, aspiratis, abundare et hac copia fere congruere cum indica constat. Ex linguis septentrionalium nationum germanica utitur quidem eadem copia, non tamen ita congruit, ut quae in vocibus harum linguarum communibus aspiratae sunt in graeca et latina, eaedem sint aspiratae in germanica. In hac enim, quae in illis sunt aspiratae, factae sunt mediae secundam regulam transpositionis mutarum germanicarum eandem, qua quae extant mediae in meridionalibus linguis, tenues, quae tenues, factae sunt aspiratae. Sistunt has classium transgressiones hae duae voces goticae *bôka* (= *fagus*, *φηγός*) et *tunthus* (= *dent-*, *ὀδόντ-*), in quibus e mediis pristinis *g*, *d* prodierunt tenues *k*, *t*, e tenui *t* aspirata *th*, ex aspirata *φ* media *b*.

Linguae ab utraque parte germanicae confines, celtica ab occidente, slavica cum lituanica ab oriente, proprium modum secutae et intermedium, id unum concordant cum germanica, quod transposuerunt aspiratas in medias, reliquerunt tamen intactas medias et tenues, ut sunt in graeca et latina. Ecce exempla.

Mediae et tenues servatae, ut in meridionalibus linguis: hib. *dia*, brit. vet. *duiu* = gall. *deivo-*, *dîvo-*, *dêvo-* (lat. *deus*, *dîvus*, lit. *dë́vas*, ind. *dêvás*). brit. vet. *dec* (hib. vet. *deich*, cambr. hod. *deg*, *c* aut infecta aut destituta; slav. *desętĭ*, = *δέκα*, *decem*, ind. *dáçan*; at got. *taihun*). hib. vet *dét*, brit. *dant* (lit. *dantìs*, = lat. *dens*, *dentis*; at got. *tunthus*). radix *gan* in variis formis ut hib. vet. *rogénir*, *gein*, *ingen* Wb. Sg., brit. *ganer*, *ganet* (gr. *γένος*, lat. *genus*; got. *kuni*) cum radice *gen*, *gné* (gr. *γιγνώσκω*, lat. (*g*)*nosco*; germ. *kennen*). Tenues: *Πετουαρία* (Brit. oppid.) ap. Ptol. e numero brit. *petuar* = hib. vet. *cethir* (lit. *keturì*, aeol *πέσυρες*, dor. *τέτορες*, lat. *quatuor*; got. *fidvor* pro *fithvor*). hib. brit. *tri* (= *τρεῖς*, *tres*, lit. *trys*, slav. *trije*; got. *threis*). rad. *trag* (currere) in gall. vet *ver-*

tragus, hib. vet. *traig* (cf. p. 4, = gr. τρέχειν; got. *thragjan*). hib. brit. *cu*, *cun* (= κύων, κυνός, lat. *canis*; germ. *hund*). hib. vet *cét*, brit. *cant* (= gr. ἑκατόν, lat. *centum*; got. *hund*). *catu* (pugna, in nominibus gallicis Caturiges, Catuslogi; brit. vet. *cat*) in statu pristino consonarum eadem vox est quae got. *hathus* (pugna, supponenda e ceteris dialectis germanicis). brit. vet. *dacr* (= gr. δάκρυ, lat. *lacrima*), ut supradictum *dec* (*decem*, δέκα)

Aspiratae pristinae factae mediae in septentrionalibus linguis universis. Labialis in principio vocis: verb. subst. hib. brit. vet. *buith*, *bôt* (slav. *byti*, lit. *búti*, germ. *bim*, *bist* etc.; at gr. φύω, lat. *fui*, *fore*). radix hib. brit. *ber* (hib. vet. *asbiur*, *dobiur* etc. fq. cambr. vet. *aperth* = *atbert*, hod. *berfa* (germ. *bahre*), got *bairan*, slav. *brati*, *berą*; gr. φέρω, lat. *fero*). hib. vet. *ben*, *be* (caesio, occisio, germ. *bano*, occisor; gr. φόνος). brit. *befer* (= *beber*, quod optimi codd. exhibent Prisc. 5, 3, 14,* vel *biber*, cf. Bibrax Remorum, Bibracte Aeduorum ap. Caes., gael. *beabhar*, germ. *biber*, anglosax. *beofor*, scand. *bifr*, slav. *bobrŭ*, lit. *bébrus*; lat. *fiber*). hib. vet. *bráthir*, brit. *braut* (got. *brothar*, slav. *bratrŭ*, lit. *brólis*; at gr. φρητήρ Hesych., lat. *frater*). cambr. *blodeu* (germ. *bloma*; at lat *flos*). hib. vet. *bris* (i. e. *briks*? got. *brikan*; lat. *frangere*). In media vel extrema: hib. dat. pl. *-ib* (lat. *-(i)bus*; ind. dat. abl. *-bhjas*, instr. *-bhis*). gall. vet. *ambi*, hib. vet. *imb* (germ. *umbi*; gr. ἀμφί). hib. gael. *grabhal* (= germ. *graben*? gr. γράφειν). — Dentalis in principio: cambr. *dor* (valva), hib. vet. *dorus*, cambr. *drws* (porta; got. *dauro*, slav. *dverĭ*, lit. *dùrys*; sed gr. θύρα). hib. *dear* (got. *dauhtar*, lit. *dukter-*, slav. *dušter-*; gr. θυγάτηρ. In media et extrema voce: brit *med*, *medu* (germ. *medo*, lit. *medùs*; gr. μέθυ). hib. *aed* (ignis, n. pr., cf. Aedui; gr. αἰθ-). In combinatione tamen originaria *thr* lege non servata extat tenuis in hib. vet. adi. *trén* (i. e. *tresn*), comp *tresa*, *tressa* (fortior) Ml. Wb., cambr. *traha* (audax, strenuus), quod vix differt a gr. θρασύς. — Gutturalis in principio: hib. vet *gaim* (lat. *hiems*), cambr vet. *gaem* (gr. χεῖμα). hib. vet. *gart* (in Sg. 92[b] *lubgartóir*, gl. olitor), cambr. *gardd* (got. *gard*, slav. *gradŭ*; gr. χόρτος, lat. *hortus*?). In media voce et extrema: hib. vet. *lige* (gl. torus, gl. lectus) Sg. 52[b]. 107[a] (got. *ligan*, iacere, subst. *ligr*, lectus; slav. verb. *lęgą*, *lešti*, *lěgati* decumbere, *ležati* iacere, subst. *lože* lectus; at gr. λέχος). hib. vet. *lígim* (slav. *lezati*, gr. λείχειν, lingere). hib. vet. *agathar* (timet; gr. ἄχεται). Radici *trag* supra gr. τρέχειν collatum est.

Possunt interdum inter se mutatae videri mediae celticae ortae ex aspiratis, ut *d* pro *b* in hib. *duile*, cambr. *delen*, gall. *dula* in nomine herbae πεμπεδουλά ap. Dioscor., si confertur gr. φύλλον, lat. *folium*, germ. *blat*; cambr vet. *datl*, hib. vet. *dál* (contio, forum), si comparandum gr. φάω, φατός, φάτις; vel *g* pro *b* in hisce: hib. *goba*, cambr. *gof* (cf. vet. nom. gall. *Gobannitio* ap. Caes.), si confertur lat. *faber*; *goithimm* (gl. futuo) Sg., cambr. *godineb* (fornicatio; utrique subest radix *got*), si confertur lat. *futuo*. At omnia haec incerta sunt admodum; certiora videntur exempla mediae *g* originariae in *b* transgressae: hib. vet. *bíu*, *béu*, *béo*, brit. vet. *biu* (vivus) = ind. *ģîvás*, lit. *gývas*, slav. *živŭ*, got. *qvius*; hib. vet. *ben* (mulier) cum derivatis brit. = ind. *ģánî*, gr. γυνή, slav. *žena*, got. *qvêns*, *qvinô*; cf. hib. *bó*, unde derivatum brit. *buch*, ut gr. βοῦς, lat. *bôs*,

* Alii *beuer*, quocum conferendum: Castor, animal quoddam quod aliter dicitur fiber, gallice autem *bevere* [hod. *bièvre*]. Lex. vet. ap. A. Mai. Auct. class. 8, 97.

contra ind. *gâus*, germ. vet. *chuo*, scand. *kû*. Contra negari nequeunt inter medias tenuesque alternationes quaedam factae contra communem regulam, partim sine dubio recentioris originis, in aliis tamen communes et antiquae. Exempla mediae in tenuem transgressae: hib. vet. *tenge* (lingua = *dingua*, got. *tungo*) pro *denge*; hib. vet. *cenél*, cambr. vet. *cenetl* (genus), cf. gallica patronymica *Toutissicnos*, *Oppianicnos*, *Trutiknos*, *Tanotaliknoi*, verum alias *rogénair* (natus est); hib. vet. *claideb*, cambr. *cleddyf* (= lat. *gladius*); his adde hib. vet. *ithim* (edo), de quo videas infra, ac voces supra dictas hib. vet. *trén*, cambr. *traha* (audax), denique cambrica: *cafael* (sumere, capere; hib. vet. *gabál*), *crafu* (radere, sculpere), *crafell* (radula, scalprum; *grauior*, sculptor, in Vocab.), *ynys prydein* (Britannia insula) Mab. fq. Exempla tenuis transgressae in mediam: hib. vet. *do*, cambr. *dy* (= *tuus*; pron. possess.), hib. *gabál* (= *capere*), hib. *gabar*, cambr. *gafar* (= *caper*; iam in vetustis nominibus gallicis *Gabali*, *Gabreta*, *Gabromagus*). De transgressae *v* in *b* exemplis, ut brit. *ber* (= *veru*) Voc., hib. vet. *birdae*, *berach* (gl. verutus) Sg. 60[a], vel hib. brit. *bran* (corvus) = slav. *vranŭ*, lit. *várnas*, *várna*, ut de cambr. vet. *iob* (= *Iov*, Iupiter) gl. Oxon. hib. vet. *tar ioib* (per Iovem) Sg. 217[b], hib. vet. *fedb* (vidua; slav. *vĭdova*) Wb. infra (p. 54) disseretur.

In lingua igitur celtica ut in slavica et lituanica destructa est classis aspiratarum pristinarum transgressione in medias, non sunt destructae ceterae quae in germanica loco motae sunt. Haec generalis est regula consonarum celticarum. Sunt tamen quasi quaedam rudera aspiratarum, tam in celtica quam in slavica lingua, de quibus infra dicetur, ubi de aspiratis disseretur.

Consonarum celticarum dispositionem eandem fuisse tempore vetustissimo et ante aetatem Romanorum, patet e vetustis nominibus gallicis supra allatis: *Πετουαρία*, *πεμπεδουλά*, Catuslogi, Gobannitio, Gabali.

Recentiore demum tempore et post aetatem Romanorum eae alterationes consonarum effectae sunt certis collocationis legibus (non illae quidem semper) tam in mediis vocibus et extremis, quam in principio in contextu sermonis, quas eodem nomine, quo designavimus vocalium alterationes, nos dicemus infectiones. Alteratio in lingua hibernica prae ceteris animadvertenda est tenuium, quae extant in gallicis vocibus atque vetustis cambricis vel aremoricis. Tenues illae hibernice aspirantur, ut in *cath* (pugna), *lethan* (latus) e vetustis *catu*, *lîtan*; in *cethir* (cambr. vet. *petuar*); in *máthir*, *bráthir* (mater, frater; cambr. vet. *braut*); in *croch* (= *cruc*; crux, crucis), *crochad* (crucifixio) aliisque. In constructione hib. vet. *tol cholno* (cupiditas carnis) genetivus *cholno* est e nom. *colin*. Eiusdem modi infectio, etsi minus late patens et diverso usu, invenitur in britannica lingua: *nerth* (vis, valor) e *nert*, quod est etiamnunc in hibernica lingua, iamque in vetustis nominibus gallicis compositis Nertomarus, Cobnertus; *marchauc* (equestris) ortum e gallico vetusto *marca* (*μάρκα*, *τριμαρκισία* ap. Pausan.), quod est servatum in hib. vet. *marcach*. Possunt ergo distingui status consonae primitivus vel originarius et status aspiratus, infectio aspirata; sed eadem res in liquidis quae expertes aspirationis pronuntiatione tantum aut duriore aut molliore proferuntur, aptius videtur designari nomine status duri (primitivi) et status mollis (secundarii) sive infectionis mollis, cum aliae quoque sint infectiones. Inprimis adnotandum est, hanc ipsam infectionem

fieri diverso prorsus modo et contrario in utraque lingua, hibernica et britannica. Nam in dialecto codicum nostrorum hibernica consonarum status pristinus servatur et ab infectione defenditur positione, i. e. sive iunctae secum sunt eaedem (geminatione), sive diversae vel eiusdem vel diversarum classium, ut liquidae post liquidas, mediae vel tenues post liquidas, tenues post tenues (quae quidem tenues in posteriore loco non solum ipsae tenentur, sed etiam antecedentes tenere solent); obnoxiae autem sunt infectioni extra positionem, i. e. si sunt simplices et singulares mediae inter duas vocales vel post vocalem finales. In britannica lingua infectionem contrariae legi parere vox ipsa proposita cambr. vet. *marchauc*, quae est hib. vet. *marcach*, comprobat. Exempla alia plurima infra sequentur.

Status aspiratus vel mollis prae ceteris infectio consonarum dici poterit; quae una fere invenitur in vetustis codicibus hibernicis. Contra pronuntiationem molliorem harum consonarum infectione correptarum codices hibernici veteres haud raro pronuntiationem duriorem status primitivi notant scriptione duplici consonarum non infectarum (in solo Sg. *m* signo plerumque notatur geminationis, utpote lineola supraducta; in ceteris autem codicibus haec quoque bis scribitur), etiam in positione, ut patebit e plurimis infra sequentibus exemplis, quamquam non in communem usum atque regulam transiit ea scriptio.

Sunt etiam aliae quaedam consonarum infectiones in vetusta lingua, sed nequaquam tam late patent quam in recentiore. Ut infectionis nasalis initia iam conspiciuntur in vetustis glossis hibernicis et cambricis, cum scribitur hib. *imme*, *imm* pro *imbe* (vetust. gall. *ambi*), vel cambr. *am* (= *amm*), mutata *b* in *m*. Latissime tam in britannica, praesertim cambrica recentiore et hodierna, quam in hibernica hodierna et gaelica patet infectio destituens. Hanc omnino ignorat lingua vetusta hibernica, in qua etiamtunc sunt *acus*, *accus* (part. et, subst. vicinitas), *cretem* (fides), *cét* (centum), quae hodie scribuntur *agus*, *credem*, *céad*. Nec magis in vetustis glossis cambricis destituuntur tenues, sed scribuntur etiamtunc *louichetic* (pellucidus), *caitoir* (pubes), *rit* (vadum; cf. Augustoritum, Galliae oppidum), *map* (filius), *crip* (pecten), quae hodie sunt *llywychedig*, *cedor*, *ryd*, *mab*, *crib*. Tamen huius quoque infectionis initia satis vetusta esse demonstrat non solum media *g* finalis saepius excussa (destituta) in isdem glossis cambricis, tam finalis quam interna in vocibus linguae romanae gallicae vel vetustioribus, sed etiam tenuium ipsarum destitutio haud rara in eadem lingua gallica aetate certe carolingica, secundum codices terrae continentis eiusdem aetatis, si non superioris. Exempla infra sequentur in classe mediarum et tenuium britannicarum.

Dicemus igitur primum de natura et infectione consonarum, praesertim internarum et finalium (de consonis principalibus videas in altero capite), ex ordine classium, quoniam consonae singularum classium fere concordant inter se infectione.

Liquidae.

L M N R. In vetustis nominibus gallicis vel britannicis. Singulares: *L*e*m*annus Caes. Γά*λ*ατος (Boiorum rex) Polyb. Ci*l*urnum (Britann. oppid.) Notit. dign. *Μ*ώ*μ*ο*ρ*ος Plut. (ed. Reiske 10, 732). Ca*m*a*r*acum Itin. Ca*m*u*l*us

Inscript. Ca*m*u*l*oge*n*us Caes. *N*e*m*etes Caes. Tac. Ge*n*ava, Ce*n*abum Caes. A*r*a*r* Caes. *R*au*r*ici Caes. Plin. Adde composita: I*n*subres Liv. Co*n*victolitavis Caes. Co*m*bretonio (opp. Brit.) Itin. Ant. Ve*r*nemetum (opp. Brit.) Itin. Ant. Ve*r*cingetorix, Ve*r*cassivellaunus Caes. Ve*r*co*m*bogius Inscr. Grut. 758, 11. Iunctae inter se vel cum aliis consonis: Pa*rm*a Liv. Ve*rn*odubrum Plin. Pe*r*-*n*iciacum (loc. Belg.) Itin. Ca*rn*utes Caes. Catu*sl*ogi (comp. Catu-sl.) Plin. *Bl*estum (opp. Brit.) Itin. *Gl*annibanta (opp. Brit.) Notit. dign. *Pl*eumoxii Caes. *Cl*avenna Itin. *Sm*ertulitanus Inscr. Orell. 188. Boduo*gn*atus (comp. Boduo-gn.) Caes. *Br*ogitarus (Gallograecus) Cic. (Har. Resp. 13. 27). *Dr*usus (Gallorum dux; cf. p. 24) Cic. *Gr*udii Caes. *Gr*inarion (loc. circa Danuv. sup.) Itin. *Pr*o-naea (fluvius Suram et Mosellam augens) Auson. *Tr*everi Caes. *Cr*itognatus Caes. Ma*ls*onis fil. Inscript. Grut. 703, 6. A*lb*a Vopisc. Ge*ld*uba Plin. Tacit. Ga*lg*acus Tac. A*lp*es fq. Ce*lt*ae, Ce*lt*illus Caes. Vo*lc*ae, Catuvo*lc*us, Vo*lc*atius Caes. A*mb*iani, A*mb*iorix Caes. Ca*mb*odunum Itin. A*nd*es Caes. A*nd*ecamulum Itin. Vi*nd*onissa, Vi*nd*obona Itin. Li*ng*ones Caes. Ci*ng*etorix Caes. Sa*nt*ones, Na*nt*uates Caes. Pervi*nc*us Inscript. Mu*rs*a, Mu*rs*ella (Pannoniae opp.) Itin. A*rb*eia (Britann.) Notit. dign. A*rd*uenna Caes. O*rd*ovices Tacit. A*rg*entoratum, A*rg*entomagus Itin. O*rg*etorix, Ge*rg*ovia Caes. Ca*rp*entoracte (opp. Galliae; ca*rp*entum, carrus) Plin. A*rt*obriga Itin. Ne*rt*omarus, Esune*rt*us etc. Inscript. Conde*rc*um (opp. Brit.) Notit. dignit. Aule*rc*i, Cadu*rc*i Caes. Geminatae, LL: Allobroges, Ollovico Caes. Vellaunus in Vellaunodunum, Cassivellaunus Caes. Sollius Inscr. ap. Orell. 3274. Condollius Steiner 31. 45. 997. Lallus (nom. figuli in vasis figlinis). Lalla Stein. 790. Aballo Itin. Cavarillus Caes. MM: Commius (Atrebas) Caes. NN: Bonna Itin. Amm. Nemetocenna Caes. Sumlo-cenna Inscr. in vasis figlinis Soliciniensibus. Adgonna Inscr. Grut. 1621, 8. Lemannus (cf. *Λεμαννόνιος κόλπος*, sinus Britann. ap. Ptol.) Caes. Cebenna Caes. Lucan. Auson. Arduenna, Gobannitio Caes. RR: carrus (currus gallicus) Caes. Ambarri Caes.

Scriptione graeca *rh*, quam in quibusdam ut *Rh*enus, *Rh*odanus (vix *rh*eda, unde *Rh*edones et *R*edones ap. Caes.) secuti sunt Romani, nec significatur apud veteres Gallos iam fuisse differentiam inter duriorem mollioremque liquidae pronuntiationem nec quidquam gallici soni redditur, cum sine *h* in eadem positione scripta sint nomina gallica Ruteni, Remi, Roscillus (Allobrox, ap. Caes. B. Civ. 3, 59; hib. vet. *rosc*, oculus), Raurici, Raeti, Rigomagus, Rigodulum, Rotomagus, Rutupiae etc. De M quoque, quae in mediis vocibus emollita iam a vetustis Gallis potest videri, si quidem nomen Exsomnus in inscript. Magunt. ap. Stein. 401, quod in alia quadam scribitur Exobnus Stein. 68, idem est atque hib. vet. *esomun*, cambr. *ehouyn* (*omun* = *ouyn*, timor; sine timore, intrepidus), cavendum est, ne nomina Cobnertus (in vasis figlinis inventum), quod scribitur Counertus Murat. 2071, 8, et Coblaunon Murat. 1493, 9 composita putes cum praep. *com*-. Nam illud quidem, Exomnus, facili mutatione prodiit ex Exobnus (ut lat. *somnus*, *Samnites* ex *sopnus*, *Sabnites*, vel celtica ipsa Du*mn*orîx e Du*b*-*n*oreix, Cogidu*mn*us e Cogidu*bn*us, de quibus cf. Glück. 69 sqq.); hoc autem ne ad praep. *com*- referas, vetant nom. vet. Vercobius Orell. 2728 et subst. hib. *cob* frequens in glossariis veteribus, idem quod gael. *cobh* (victoria, triumphus), quocum composita sunt Cobnertus, Coblaunon pro Cobon., Cobol., ut Lugdunum

pro Lugodunum. Denique quae huc pertinere videntur e codice Mariani Scoti ap. Pertz. 7, 481 (sed secundum imitationem codicis, non secundum textum expressum), hib. *obenn*, *óim* (cf. gael. *aoibh*, *aoibhinn*, *aoibhneach*, gratus) in adnotatis: *isóim dún*, *isobenn dún*, ad vulgatam postea sonorum *bh* et *mh* commutationem referenda sunt; cf. vet. *nem* (ind. *nábhas*, slav. *nebo*), *carmocol* (= carbunculus).

Status primitivus liquidarum hibernicarum servatur 1. in principio vocum constanter, si non inest causa infectionis in contextu sermonis. Notatio pronuntiationis durioris hoc loco nec in vetustis codicibus fit nec in hodierna scriptione aut hibernica aut gaelica. Unam *m* duplicatam invenio in quibusdam locis, sed in quibus praeter unum *ni m̄all* (non lente) Sg. 199[a] geminationem assimilatione effectam esse pateat: *lammenmuin* (apud mentem, in mente), *lammaccu* (apud filios), *lammarbu* (gl. simul, cum mortuis) Wb. 3[d]. 19[c]. 25[b]. *asm̄e* (quod ego sum) Sg. 202[a].

2. In mediis vel extremis vocibus: *a*) in geminatione: *ball* (membrum) Wb. *mall* (lentus) Wb. 25[d]. *imm*, *imme* (circa) Wb. Sg. *cumme* (aequalis) Wb. Sg. *rann* (pars), *cenn* (caput) fq. *inglennat* (gl. vestigant), *grinnenu* (gl. fasciolas) Ml. 37r. 10r. *barr* (gl. cassis, gl. frons, frondis) Sg. 67[b]. 113[b]. Eodem forsitan pertineant, quae tertio loco ponenda videbantur, exempla *n* vel *m* geminatae latente causa, ut *colinn* (caro) Wb. vel quae infra proponentur (c. *β*—*δ*).

b) In positione, in qua frequens est scriptio duplex: *comairlle* (consilium) Wb. 16[c]. *colmmene* (gl. nervus) Sg. 221[b]. *ainmm*, *anmman* (nomen) Wb. Sg. fq. *menmmann* (animae) Sg. 59[b]. *isindairmm* (gl. in loco) Wb. 4[d]. *tarm̄orcenn* (terminatio) Sg. 166[a]. *comalnnamar* (implemus) Cam. *furnn* (super nos) Cam. *fornn* Wb. fq. *ifurnn* (infernum) Wb. Sg. *carcar ifirnn* (carcer inferni) Wb. 32[c]. *bándœ iffirnn* (gl. Parcae) Sg. 53[b]. *lúacharnn* (lucerna), acc. *lochairnn* Sg. 24[a]. 47[a]. *cilornn* (gl. urceus; cf. Cilurnum) Sg. 49[a]. Liquidam etiam priorem status duri fuisse probant scriptiones: *œllned* (inquinatio) Wb. 8[d]. *collno*, *collnide* (al. *colno*, *colnide*, a *colinn* caro) Wb. 3[c]. 3[d]. 8[c]. *accomallte* (gl. socius) Wb. 5[b]. *comallnad* (impletio), *comallnithe* (impletus) Wb. 2[c]. *fellsube* (philosophia) Wb. 30[b]. *soillse* (lux) Cr. 33[c]. *omalldoit* (humilitas) Tr. 60. *melltach* (alias *meldach*, gratus) Wb. 4[c]. 9[d]. *aim̄ser* (tempus) Sg. fq. *cóim̄dith* (dominum, acc.) Sg. 29[c]. *immbi* (circa eum) Wb. 13[d]. *annse* (difficilis) Wb. 6[d]. *scribinnd* (scribendi, gen.) Wb. 15[a]. *forrn*, supra *fornn*) Wb. 8[d].

c) Extra positionem contra communem regulam statum durum significare videtur geminatio: *α*) in fine substantivorum quorundam: *fínn* (vinum), *línn* (pars; al. *fín*, *lín*) Wb. Sg., *camull* (camelo, dat.) Tr. 60, quibus forsitan alia quaedam addenda sint non geminata in codicibus, ut liquidae subst. *síl* (semen), *ben* (mulier) in hodierna lingua sunt status duri; *β*) in terminationibus *-im*, *-imm*, *-an*, *-ann* substantivorum ordinis II seriei V (ubi videas exempla); *γ*) in flexionibus verborum: 1. pers. sing. praes. *-im*, *-imm*; 1. pers. plur. omnium temporum *-am*, *-em*, *-im* (unde et in depon. et pass. *-amar*, *-ammar*, *-emmar*, *-immir*, et in depon. *igm̄er* in Sg.); 1. pers. sing. tempp. secund. *-in*, *-inn* (exempla in verbo); *δ*) in pronominibus suffixis 1. pers. sing. et plur.: *uáim*, *uaimm*, *uáin*, *uann* (a me, a nobis; plura exempla in pronomine).

Status mollis sive infectio liquidarum, ut omnium consonarum, in principio vocum in constructione efficitur certis legibus, de quibus in capite altero;

in mediis vel extremis vocibus extra positionem ratione communi. Scriptio infectarum semper simplex in codicibus: *nem* (caelum), gen. *nime*, *nemed* (sacellum); *lám* (manus), gen. *láme*; *lán* (plenus), *láne* (plenitudo) Wb. Sg. Pronuntiationem fortiorem et duriorem servavit hodierna lingua; lenior infectarum *l*, *n*, *r* extra positionem scriptione non notatur. Proprium autem sonum induit infecta *m* (prope ut *v*, germ. *w*), proprio signo notatum, hibernice *ṁ*, gaelice *mh*, e. c. *neaṁ*, *neamh* (caelum), gen. hib. *niṁe*, gael. *néimhe*; *láṁ*, *lámh* (manus), gen. *láṁe*, *lámhe*; hib. *carṁogal* (carbunculus).

Proprias et singulares vias inter liquidas linguae hibernicae sequitur N, de quibus separatim hoc loco post communem liquidarum regulam dicendum est; in mediis enim et extremis vocibus perit ante sonos quosdam, manet ante alios, alternat cum NN, ND, NT in positionibus quibusdam.

1. Perit *n* in media voce ante *s* et *f* (vel *b*, si locum eius spirantis tenet, cf. p. 54) et ante tenues, sive radicis est, sive terminationis grammaticae cum illis consonis. Exempla: *sét* (via; cambr. vet. *hint*, got. *sinths*) Wb., *cét* (= centum) Wb. Cr., *cóic* (= quinque) Wb. Cr., *carmocol* (= carbunculus) Sg. 47[b], *mís* gen. (= mensis) Cr. Sg., *cís* (= census) Sg., *ífurnn* (= infernum; cf. Ê et Î) Wb. Sg., *coibse* (= confessio) L. Ardm. Wb., *cobsud* (stabilis; rad. *foss*) Ml. 54r. Itaque una cum *s* terminali decidit in nom. *mí* (mensis) Cr., in terminatione comparativi *-iu*, *-a* et acc. plur. *-u*, *-a*. Producuntur fere reiecta *n* vocales radicis, non tamen semper; ut a radice *men* non solum *airmitiu* (honos, reverentia) Wb. fq. derivatur nusquam notatum accentu, sed etiam elisa vocali *oimtiu* (=*fomintiu*; observatio) Wb. 31[b]. *toimtiu* (= *dofomintiu*, opinio) Wb. 16[d]. 20[a]. Non producuntur vocales flexionum verbi *-at*, *-et*, *-it*, *-atar*, *-etar* etc. (ex *-ant*, *-ent* etc.), aut derivationum *-at* (ex *-ant*) etc., nec vocalis praep. *etar* (= inter), quibus nunquam signum productionis additum invenitur, ut ne in peregrinis quidem: *accidit*, *aiccidit* (= accidentia) Sg. 9[a]. 6[b]. *abstanit* (= abstinentia) Wb. 6[b]. 6[c]. *pennit* (= poenitentia; *nn* = *nd*, *nt*) Cam. Wb. 9[c]. 22[c]. 24[a]. 26[b].

Interdum tamen *n* in media voce ante easdem consonas manet in particulis *in* et *an* (privativa) compositis, vel si *n* est radicis, ad quam accedit terminatio vel derivatio incipiens ab illis consonis. Composita: *intonnaigim* (gl. inundo; *tonn*, unda) Sg. 141[a]. *du insudigthisiu* (gl. statuta tua; partic. pass. *suidigthe*, positum, statutum) Ml. 30[b]. *tinfet* (aspiratio; = *do-in-fet*) Sg. fq. *anfoirbthe* (imperfectus) Wb. *anfiss* (inscitia) Wb. Sg. *anbsud*, pl. *anbsidi* (instabilis) Ml. 64r. *ind ingchis* (gl. incensum; memorabili scriptione) Ml. 22r. Terminationes incipientes a consonis *t*, *s*, *f*, combinatae cum *n* exeunte radicis: *déntí* (faciendum), *déntar* (fiunt; *den-t.*), *dorigensat* (fecerunt; *gen-sat*), *línfiter* (implebuntur; *lín-f.*) et alia fq., ut derivationes: *annse*, *anse* (difficilis) Wb. 6[d]. 17[c]. *censœ*, *cense* (quies) Wb. 20[c]. 30[b]. 31[c]. *ar incensai* (gl. propter modestiam) Ml. 31[b]. *muntar*, *montar*, *muinter* (familia; cui vix videtur conferendum *Κομοντόριος* Paus.) Wb. fq. *cinteir* (gl. calcar; cf. *Centrones*, pop. alpinus, Plin.?) Sg. 50[a]. *sant* (avaritia, cupiditas; cambr. *chwant*, desiderium; cf. *Suanetes* Plin.?) Wb. 23[b]. In quibus, si non omnibus, at in plerisque excussam esse vocalem statuendum est, ut de terminationibus *-atar*, *-asat*, *-ibiter*, *-ise* supra (p. 28) exposuimus. Adde subst. *sians*, *sens* e lat. *sensus* transumptum (cf. p. 26), cum lat. *census*, *mensis* respondeant hib. *cís*, *mís*.

Ut ante tenues et spirantes reprimitur liquida *n*, ita ante medias *g* et *d* non solum servatur (ut *m* ante *b*), sed etiam praevalet in combinatione ND (ut *m* in combinatione *mb*) adeo ut mediam assimilare soleat; immutata litteris, vix sono manet NG.

2. Perit *n* terminalis flexionum, particularum, numeralium quorundam in eadem positione, ante tenues atque *s* et *f* (vel *b* infectam), a quibus incipiunt sequentes voces. Eadem liquida servatur ante vocales et mediam *d*, fit *m* ante *b*, assimilatur ante omnes liquidas plerumque, non tamen semper. Qui casus *n* terminalem hac ratione amittunt, sunt acc. sing. et gen. plur. cuiusvis generis ac nom. sing. neutr. nominum omnium, pronominum plerorumque. Sed in nominibus nonnunquam defectio consonae iustum modum excessit in codicibus nostris; certam regulam magis servant pronomina, particulae, numeralia haec:

a) Articuli nom. acc. sing. generis neutri AN, et genet. plur. cuiusvis generis INNAN vel NAN. Formae servatae ante vocales et medias: *animdibe* (circumcisio), *andliged* (lex), *angné* (forma); *innan étside* (auditorum), *innan dáne*, *nan dáne* (donorum). N excussa vel assimilata ante *s*, *f*, *b*, tenues vel liquidas: *atír* (regio), *acetharde* (quatuor), *afiadnisse* (testimonium), *ascél* (nuntius), *allae* (dies); *na persan* (personarum), *inna tol* (cupiditatum), *inna crann* (arborum), *inna forcetal*, *na forcetal* (institutionum), *na sacardd* (sacerdotum), *innamball* (membrorum). Aliam regulam sequitur forma articuli INN in acc. masc. et fem., cuius altera *n* ne ante medias quidem semper servatur, perit ante ceteras consonas omnes. Citata vel alia exempla articuli in illis formis infra sequentur, ubi de articulo agetur.

b) Pronomina possessiva trium personarum numeri pluralis ARN, FARN (BARN), AN; item pronomen relativum AN. Ante vocales et medias: *arnetargne* (cognitio nostra), *farnirnigde* (oratio vestra), *farndergud* (stratum vestrum), *an etarscarad* (seiunctio eorum), *anasbiursa* (quod dico), *andudesta* (quod deest). Ante *s*, *f*, tenues, liquidas: *ar firianugud* (iustitia nostra), *arcoscni* (institutio nostra), *farfailte* (gaudium vestrum), *barpectha* (peccata vestra), *fartoimtiu* (opinio vestra), *arropredchad* (quod praedicatum est), *apredchimme* (quod praedicamus), *acarthar* (qui amatur), *acésme* (quod patimur). Exempla haec et alia in pronomine.

c) Praepositiones IN (in), CON (cum), REN (ante), IARN (post) eodem modo haberi docent exempla frequentissima, quae videas in capite de praepositionibus.

d) Coniunctiones AN, DIAN (cum, si), ARAN (ut), quippe quibus contineatur relativum AN, ac fere CON (donec, ut): *anaslui* (cum excedit), *andoforsat* (cum condidit), *diandenmis* (si faceremus), *diambed* (si esset), *aranepertar* (ut dicatur), *arandernaid* (ut faciatis), *conda* (ut sim), *comba* (ut sis), *combi* (donec sit); *aconfoiremni* (cum comparamus nos), *diacomalnam̄ar* (si implemus), *aratartar* (ut offeratur), *aracomalnither* (ut impleatur), *arasechemmar* (ut sequamur), *cotí* (donec venit), et alia exempla, quae suo loco sequentur.

e) Numeralis hibernici II forma neutri generis DAN: *danorpe* (duae hereditates) Wb. 2[c]. *foadanóg* (sub duo eius integra) Sg. 75[b]. 98[a]. *da ṅainm̄* (duo nomina) Sg. 28[a]. *inda nainmso* (haec duo nomina) Wb. 21[d]; *da llae* (duos dies) Cr. 31[d]; sed *dasale* (duo sputa) Inc. Sg. *da cenél* (duo genera) Sg. 61[a]. *inda-*

tairn̄gire (duo promissa) Ml. 38r. Neglegentius *indagné* (duae formae) Sg. 168ª, nisi forte ante *gn* inutilis videbatur additio litterae *n*.

f) Eandem regulam secuntur numeralia hibernica VII, VIII, IX in his exemplis: *it secht n̄ocht* (gl. septies octoni) Cr. 33ª. *octn̄delbe* 7 *oct n̄gné* (gl. formae octo) Sg. 166ª. *mochoe nóin̄drommo* (Mochoe novem collium) Sg. 226. (gl. marg.) *noi mbliadna. .x. iarsin* (undeviginti annos postea) Leb. Brecc. *conrici hucht noinomne* (usque ad iugum novem quercuum) Tirech. 1. *fri ré noi nuar* (spatio novem horarum) Lib. Ballym. (O'Don. 92). Deest liquida ante tenuem: *it secht cét* (gl. septies centeni) Cr. 42ᶜ; item ante spirantem: *nói sethir* (gl. novem glandulae) Sg. 49ᵇ. Deficiunt quidem e meis codicibus exempla vetusta numeri X cum sequentibus vocalibus et mediis, sed cum in hodierna lingua inficiantur eclipsi nasali consonae etiam post hunc (*deich g-cosa*, decem pedes, ut *secht g-cosa*, *ocht g-cosa*, *noi g-cosa*), statuendae sunt formae vetustiores numerorum VII—X *sechten*, *ochten*, *nóin*, *dechen*, ut sanscr. *saptan*, *aṡtan*, *návan*, *dáçan*, ut lat. *septem*, *novem*, *decem*.

3. Alternat in quibusdam N cum formis NN, ND, NT, quarum princeps habenda est ND, quae aut assimilatione mutetur ante vocales, aut duretur ante *s* mortificatam plerumque, aut in N singularem transeat ante tenues potissimum.

Formam assimilatam NN in articulo infra patebit cum in accusativo sing. masc. et fem. gen., cuius altera N ad casus terminationem pertinet, ante vocales, tum in bisyllabis formis *inna*, *innan* viguisse.

Forma primaria ND in media voce potissimum servatur in praepositione *in* coalescente cum pronominibus suffixis (exceptis formis *inte* (in eam), *intiu* (in eos, eas), de quibus infra dicetur) ut *indium*, *indiumsa* (in me), *indiunn*, *indiunni* (in nobis), *indit* (in te), *indib* (in vobis), *indid* (in eo), *indi* (in ea), *indib* (in eis; cf. pronn. pers. suff. et praepos. *in*).* In fine extat in articuli forma *ind*, post quam vocales excidisse probatur infectione tenuium et spirantium, quae sunt in principio nominis insequentis; hanc formam servari ante vocales et liquidas et ante *f* (interdum *s*) emortuam in sing. masc. et neutr. genetivo et dativo, in plur. masc. nominativo, in fem. sing. nominativo et dativo, e paradigmate articuli apparebit.

Forma durata NT fere adhibetur, ubicunque *s* excidit aut in terminatione vocis aut in principio proximae. Invaluit igitur articuli forma durior *int* ante vocales in nom. sing. generis masculini, in quo etiam post formam *in* servatur status durus consonarum; eadem forma articuli *int* semper fere invenitur (rarius extat *ind*) ante *s* debilitatam vel ut dicunt mortificatam in omnibus trium generum casibus, in quibus *ind* est ante vocales (exempla in artic.). Item particula *ind* in compositione (vetust. gall. *ande-*) fit *int* ante *s* inficiendam sequentis vocis (cf. compos.). Denique eadem forma in duabus formulis coalescentium cum praepositione *in* pronominum invaluit cum accusativo: *inte* (in eam, fem.) Sg. 6ª. *intesi* (gl. in ipsam) Sg. 199ª. 209ᵇ. *intiu* (in eos) Sg. 7ª. Ml. 21ª. 28ᶜ, quas ab *indše*, *indšiu* profectas esse ex aliis formis quibusdam patet. (Exempla adverbiorum pronominalium AND et SUND mutatorum in *ant*, *sunt* infra sequentur, p. 61.)

* Quae formae commonefaciunt latinae vetustae *indu* pro *in*: *indu mari* Enn., *indupedio*, *induperator* Lucil. = impedio, imperator.

In omnibus his singularem quoque N scribi ante consonas, praesertim tenues, infra apparebit.

Sed est, ubi liquidam N (vel assimilatam M) ante vocales et medias positam primo aspectu superfluam et sine causa additam putaveris; id quod nunquam factum esse patebit accuratius intuenti singula exempla. Sunt autem haec varii generis:

1. In quibusdam servatae sunt, quae in aliis sive regulariter (ante tenues et spirantes) sive neglegenter perierunt, terminationes casuum, accusativi (vel nominativi neutr.) sing., genetivi plur., dativi dual., sed a fine vocis transpositae ad principium proximae, eodem more qui hodie e c l i p s i s nomine insignitur. Exempla: acc. masc. *nonguidimse dia nerutsu* (quod oro deum pro te) Wb. 27[d]. fem. *cen gutai ṅetarru* (sine vocali inter eas) Sg. 7[a]. neutr. *taibrith atéichte ṅdoib* (datis iis proprium) Wb. 6[a]. nom. neutr. *am. nách annse ṅdúib* (ut non est difficile vobis) 6[d]. gen. plur. *fognam innamball naile* (servitus ceterorum membrorum) 12[b]. dat. dual. *for deib ṅdíllib* (secundum duas declinationes) Sg. 106[b]. Interdum terminatio casus a terminali thematis consona non distinguitur: *fri alpai ṅdesiu* (ad alpem versus citra) Sg. 217[b]. *ainm napstil* (nomen apostoli) Wb. 20[c]. Accusativi forma in praepositionibus quibusdam nominalibus: *dochum ṅdée* (ad deum) Wb. 10[a]. *indegaid ṅguttae* (post vocales) Sg. 5[a]. *.u.tarhesi ṅi* (u pro i) Sg. 4[a]. Eodem modo scriptus acc. articuli: *trisin mbrat* (per pallium) Tr. 55. *lasin ṅgutai* (apud vocalem) Sg. 7[b], contra morem vulgatum in codd. nostris, qui alteram *n* omittere consuerunt ante consonam qualemcunque.

2. Non multum differunt ea, in quibus brevissimae formae articuli, nom. acc. sing. neutr. aut acc. dual., omissa vocali in solam N abierunt: *ni epur nísin* (non dico hoc; *anísin*) Sg. 73[b]. *etarṅdirainn* (inter duas illas partes; *indirainn*) Sg. 2[b]. *tresṅgné* (per figuram) Sg. 73[b]; aut ubi pronomen relativum ad eandem formam brevissimam redactum cernitur tam ante verbi formas: *céin ṅbiis ocfognam* (quamdiu est serviens) Wb. 8[b]. *am. ṅguidess* (ut rogat) 24[d]. *intain ṁbis* (cum est) 17[b], quam post verbum substantivum: *asnolcc* (gl. qui iudicas; i. e. quod est malum) 1[c]. *ní ceilsom asné cr.* (non celat ipse quod is est christus) 4[d]. *óre asṅduil* (quia est creatura) 1[b]. *céin basmbéo infer* (quamdiu vivus est vir) 10[b]. *ata nanṁan sidi* (quod sunt nomina haec) Sg. 154[b].

3. In media voce praeter infixum *n* relativum inprimis praepositio *con* obscurata est, non solum excussa vocali ut in *frecṅdirc* (praesens), *écndirc* (absens; *fre-con-d.*, *é-con-d.*) Wb. Sg. *éicndag comnissim* (gl. detrectatores; i. e. detr. proximi) Wb. 1[c], quae non discrepant a *dofoirṅde*, *tóirṅdet* (significat, -ant; = *do-fo-rinde*, *-rindet*) Sg. 9[a]. 25[b], sed etiam consona primum aspirata, ni fallimur, deinde *ch* excussa inter *r* et *n*: *forṅgaire* (praeceptum) Wb. 10[a]. *forṅgarthaid* (imperativus) Sg. 147[b]. *dorairngert* (promisit) Wb. 30[b]. 31[a]. *tairngiri* (promissionis) Wb. 2[c]. 4[c]. 11[a]. 33[a]. 33[b], in quibus *for-chon-gar*, *do-ar-chon-gar* (etiam *do-ro-ar-chon-gart*) composita insunt. Si pro his formis nonnunquam elisa *n* inveniuntur *ón tairgiriu* (gl. pollicitatione) Ml. 33[d]. *iarsintairgiriu* (secundum promissionem) Wb. 19[c]. *isindrecdairc* (in praesenti, *isindfr.*) Pr. Cr. 61[a]. *am. nonœicdichtherni* (gl. sicut blasphemamur) Wb. 2[a]. *dofoirde*, *dofoirdet* Sg. 26[b]. 203[b], quibuscum comparanda sunt *briathra aildi* (verba pulchra) Ml. 31[a]. *áildiu* (pulchrior) Wb. 12[a], ex adi. *álind*, itaque pro *áilndi*, *áilndiu* (recent.

aillne, *aille*), id vix non neglegentiae tribuendum est. De puncto alias delente, quod saepissime in his conspicitur, videas infra p. 65.

Spirantes.

H S J V. Horum sonorum bini sunt affines, *h* et *s* verae spirantes quae alternant inter sese in plurimis linguis, *j* et *v* ortae e vocalibus *i* et *u* admixta spiratione aliqua. Utrorumque priores, *h* et *j*, debiliores dici possunt, qui soni nec eadem sint frequentia iam in vetusta lingua celtica, nec eadem durandi vi in recentiore linguae conformatione, qua posteriores et fortiores. Itaque si fortiores illi soni, *s* et *v*, ex parte tantum pertulerunt oppositionem consonarum hibernicam nec praeter statum duriorem sunt servati, sed oblitterati infectione, mirandum non est debiliores ex omni radice hibernica evanuisse. Britannica quoque *j* in principio tantum vocum servata est.

H et S in vetustis nominibus gallicis. H: *H*ercynia silva Caes. et apud scriptores latinos post eundem, ut *H*ercuniates (nomen populi Pannoniae) apud Plinium, sed *Ἀρκύνια ὄρη* ap. Aristot., Orcynia apud scriptores graecos teste Caesare. *H*elvii, *H*elvetii Caes., sed Elvius, Elvorix in inscriptione Mediomatricensi (Grut. 12, 10. Stein. 996), Elvetius in inscr. helvet. (Orell. 480). Item apud Plinium 26, 7: *halus* quam Galli sic vocant, Veneti cotoneam (herbam); sed 27, 6: *alum* nos vocamus, Graeci symphyton petraeum. Non radicalis in his sine dubio *h*, sed addita eodem modo quo in nominibus vetustis germanicis *H*erminones, *H*ermunduri. Vix aliter in mediis vocibus: Va*h*alis Caes. (attamen Vacalis, Vachalis aliis). Dra*h*onus (fluv.) Auson. Mos. 365. Le*h*erenno (deo) Inscr. ap. Orell. 2020. Ne*h*alenniae (deae) Orell. 2029. 30. 31. In inscriptionibus frequentia nomina compos. -ne*h*ae: Rumanehae, Maviatinehae matronae, ut videtur, Gallorum deae. In nomine Euhages, adiuncto Bardis et Druidis apud Ammianum (15, 9), equidem non video *h*, sed nihil nisi falso lectum *ΟΥΑΤΕΙΣ* graeci fontis (Strabonis 4, 4), i. e. vâtes (hibern. vet. *fáith*). De *h* in his nominibus intromissa conferas spirantes britannicas.

S gallica vel britannica singularis: *S*abis, *S*eduni, *S*enones Caes. *Σεσηρονεύς* (*S*a*s*ranius Inscript. britann. Orell. 2779) Plut. (ed. Reiske 10, 732). Bellove*s*us, Sigove*s*us Liv. Ve*s*ontio, Ale*s*ia Caes. Ali*s*ontia Auson. Beli*s*ama (Minerva) Orell. 1969. *Βηλησαμι* Beck. 2. Adde composita: Civi*s*marus (p. 16) Liv. Carti*s*mandua (cf. Epomanduodurum, Mandubii) Tacit. Rati*s*bona (cf. Vindobona, Bononia) in chartis medii aevi. Iuncta aliis consonis: Catu*sl*ogi (compos. -*sl*ogi p. 22) Plin. *Σμέρται* (pop. Britann.) Ptol. *Sm*ertulitanus Inscr. Orell. 188. Ro*sm*erta (dea; compos. Ro-*sm.*) Inscr. Bratu*sp*antium (compos. Bratu-*sp.*) Caes *Sp*arnacum (hod. Epernay) chart. med. aev. *St*anacum, *St*iriate (loc. Noric.) Itin. *Στουκκία* (fluv. Brit.) Ptol. *Sc*aldis Caes. Plin. *Sc*arponna (ad Mosellam) Itin. In media voce: Ta*sg*etius, Morita*sg*us Caes. Ca*sp*ingium (ad Rhen. infer.). Itin. *Ἀνηρόεστος* (Gallor. rex) Polyb. Pi*st*illus Inscript. Orell. 2776. I*sc*a (fluv. Brit.) Ptol. Itin. Mati*sc*o Caes. Isini*sc*a (loc. Vindelic.) Itin. Ma*ls*onis fil. Inscript. Grut. 763, 6. Mu*rs*a, Mu*rs*ella (Pannon. oppid.) Itin. *Καρσίγνατος* Polyb. (25, 4). Duplicata SS: Casses (di) Inscr. Orell. 1979. Cassivellaunus

Caes. Tricasses, Viducasses, Bodiocasses (populi gallici) Plin. Baiocasses Notit. provinc. Galliar. Vindonissa Itin. Salassi Liv. Revessio Itin.

Eandem spirantem subiunctam gutturali in vetusta lingua gallica significari littera X patet inde, quod eius loco modo *s* modo *ch* (vel *h*) profertur tam hibernice quam britannice. Cui sono si ob scriptionem XS haud infrequentem in inscriptionibus eandem pronuntiationem vindicare velis, qua indicum *kš* effertur ut in notissimis *kšatrám* (imperium), *kšatríjas* (miles, optimas), obstat isti opinioni altera scribendi consuetudo, qua non solum in media voce sed etiam in extrema X et S commutatae inveniuntur, ut *Atimetux*, *Alanux* et *Atimetus*, *Alanus* (Beitr. III. 211). Qua scriptione illum potius sonum significari haud improbabile videtur, quem Germani etiamnunc scribimus, tametsi non iam pronuntiamus: *chs*. Exempla vetusta: A*x*ona, Ta*x*imagulus, U*x*ellodunum Caes. A*x*uenna Itin. Anton. Vena*x*omodurum (Raet. oppid.) Notit. dignit. U*x*acona (Brit.) Itin. Anton. *Οὔξελλον*, *Οὔξελλα* (oppida Brit.), *Οὐέξαλλα* (aestuar. Brit.), *Λόξας* (fluv. Brit.) Ptol. Le*x*ovii Caes. Lu*x*ovio Inscr. Orell. 2024. Lu*x*ovium (monast. medii aevi, hod. Luxeuil). Pleumo*x*ii Caes. Mo*xs*ius Inscript. Orell. 429. Ri*xs*ius Orell. 4983. De*xs*iva, De*xs*ivia (dea; *θέξιμον*, herbae nomen gallicum ap. Dioscor. leg. *δέξιμον*? cf. sanscr. *dákšiṇa*, gr. *δεξιός*, lat. *dexter*, hib. vet. *des*, brit. *deheu*) Orell. 1988. Bri*x*ia (Cenomanorum caput) Liv. Bri*x*ellum Tac. Itin. Chri*x*us (Boiorum rex) Sil. Ital. Senicco Seni*xs*onis fil. Inscript. Murat. 1402, 5. Adde: Ombe*xo*, Bonne*xis*, Hanna*x*us, Berha*x*is et Barho*s*is, Dunnoho*xs*is, Uloho*xs*is et Uloho*x*is, Biho*xs*is et Biho*s*cinnis (? si tamen recte huc referuntur) Beitr. l. c. In compositis: E*x*obnus, E*x*omnus (hib. vet. *esomun*, cambr. *ehouyn* Mab. 2, 64, intrepidus) Inscr. Stein. 68, 401. E*x*cingilla Murat. 1621. E*x*cincomarus Grut. 911, 2. In positione: Ando*x*ponni fil. Inscr. Murat. 1204, 5. Medivi*x*ta Grut. 795, 8. Murat. 2073, 1. Abre*x*tubogius Murat. 22, 5. Addo *Ταξγαίτιον* (Raet. loc.) Ptol., Bono*x*us (nomen figuli) Stein. cod. inscript. Danub. et Rheni 207, Pi*x*tilos Duchalais p. 171. 460 sqq., Ali*x*ie Beck. 4, quae nomina alibi scripta sunt per solam *s*: Ta*s*getius Caes., Bono*s*us ("origine Britannus, Galla matre") Vopisc. Firmus etc. cap. 14, Pi*s*tillus Grut. 130, 9, Ali*s*iia Beck. 3 et Ale*s*ia Caes.; denique Ando*ss*o et Ando*x*us in eadem inscr. (l. c. III. 211). Quare cum de *h* radicali linguae gallicae vetustae dubitandum sit, quasi duo gradus spirationis in ea videntur fuisse *s* et *x*.

J et V in nominibus gallicis vetustis. J in principio potissimum: *I*ura Caes. *I*uvavum Itin. Inscript. *I*ovincilli fil. Inscr. Brix. Murat. 1353, 6. *I*oincissus Steiner. 1583. *I*aso, *I*assus (in vas. figlin.) Orell. 429. Ver*i*ugodumnus Inscr. Orell. 2062. *I*umma Exobni fil. civ. Mediomatric. Atuns *I*unnae fil. Stein. 68. *I*antumarus Grut. 807, 5. 880, 4. Dubitationem movent *ἰουπικέλλουσον* (iuniperus Gallis), *ἰουμβαρούμ* (veratrum nigrum G.) Dioscor. 1, 103. 4, 16. In media voce: Ba*i*ocasses, Ba*i*ocassi Notit. provinc. Galliar. Auson. Beda*i*um Itin. De*i*otarus Cic. Caes. Nore*i*a Caes. Itin. Cele*i*a, Matre*i*a Itin. Sidonie*i*a Inscr. Grut. 736, 2. Bo*i*us (nomen viri) Auct. ad Herenn. 4, 3. Bo*i*odurum (nom. oppid.) Ptol. Itin. Bo*ï*i (nomen gentis) Caes. Tac. Praeterea in inscriptionibus non modo *aïi*, *oïi* reperta sunt, quorum exempla supra (pp. 30. 31) proposuimus, sed etiam *ii* bis in una inscr. (Beck. 3): dug*ii*ont*ii*o, Alis*ii*a, qua scriptione *ij* significari non est quod dubites. Alternatio inter *j* et *gi* colligenda

videtur e nominibus quibusdam vetustis: Q. *Gi*amius Bellus et Communis *Gi*ami fil. Inscr. Stein. 996, si confertur *I*amillius Orell. 4983. Item qui Livio Tolistoboïi, sunt -bo*gi* Plinio, -*βόγιοι* graecis scriptoribus, cui nomini adiungo virorum nomina iam dicta Abrextubo*gi*us, Vercombo*gi*us, et apud Livium 38, 19 Combo*l*omarus, siquidem legendum est Combo*i*omarus (cf. Bo*l*odurum Tab. Peut. pro Bo*i*odurum).

V: *V*ahalis, *V*ellavii, *V*ellaunodunum, *V*eliocasses, *V*eneti, *V*enelli, *V*ercingetorix, *V*erucloetius, *V*erbigenus, *V*iridomarus, *V*iridovix, *V*ocontii, *V*olcae, *V*osegus Caes. *V*assus, *v*asallus in media latinitate. *V*i*v*isci Auson. etc. A*v*aricum Caes. A*v*enticum Tac. A*v*icantus Inscr. Orell. 2033. Andeca*v*i Tac. Plin. Ra*v*enna (cf. *Ῥαούιος*, Hibern. fluv., Ptol.) Plin. Cla*v*enna Itin. Ca*v*ares (pop. gall.) Plin. *Καύαρος* (rex Gallor.) Polyb. Ca*v*arinus, Ca*v*arillus Caes. Li*v*io (Apollini) Inscr. Bonn. Orell. 2021. Di*v*ico, Di*v*itiacus Caes. Di*v*ona Auson. No*v*iodunum Caes. No*v*iomagus Itin. Iuva*v*um Itin. In derivationibus: Lita*v*iccus Caes. Ausa*v*a Itin. Gena*v*a Caes. Dexsi*v*ia (dea) Inscript. Gergo*v*ia, Lexo*v*ii Caes. Durocorno*v*ium Itin., aliisque pluribus (cf. sub derivatione). In positione: He*lv*ii, He*lv*etii, E*lv*ius, E*lv*etius, E*lv*orix (p. 46). deo A*rv*alo Inscript. Orell. 1510. 1511. A*rv*erni, Ne*rv*ii Caes. Elisae inter duas vocales V exemplum gallicum videtur esse Io*i*ncissus Steiner. 1583, si conferas Io*vi*ncillus (v. supra).

De linguae vetustae hibernicae sonis spirantibus agentes primum debiliores, *h* et *j*, deinde fortiores, *s* et *v*, tractabimus, quia eadem ratione illi omnino, hi partim perierunt.

H in voce hibernica radicalis non est, nec sicubi in codicibus vetustis extra combinationes *ph*, *th*, *ch* scripta est in principio vocum, quidquam est nisi spiritus praemissus vocali inchoanti, ut in vetustis nominibus gallicis Hercynia, Helvii. Quae *h* cum nec radicalis nec necessaria sit, sine certa regula modo extat, modo abest: *uile*, *huile* (omnis) Wb. fq. *éula* (peritus) Wb., *heulas* (peritia) Sg. 209[a]. *aui*, *háui* (nepotes) Sg. 28[a]. 30[b] etc. Regularem usum, quo hodiernae dialecti, hibernica et gaelica, in hiatu post articuli formas *na* (gen. sing. fem., nom. acc. dat. plur.) vel praepositiones vocalibus terminatas *h* praefigunt ante vocalem nominis sequentis, nescit vetusta lingua, quae etsi habet *inna hirise* (fidei) Sg. 209[b], tamen etiam: *inna idbairte* (oblationis), *inna indocbale* (gloriae), *inna anme* (animae), *na æcilse* (ecclesiae) Wb. 22[a]. 22[b]. 25[c]. 27[a]. *na accobra* (cupiditates) Wb. 20[c]. *la atacu* (apud Atticos) Sg. 147[a]. *a oentu* (ex unitate) Wb. 26[b]. *aalbain* (ex Albania) cod. Mariani Scoti ap. Pertz. 7, 481.

J quoque, quam servavit lingua gallica, prorsus evanuit ex hibernica, non solum e mediis vel extremis vocibus, sed etiam e principio, ubi etiamnunc extat in lingua britannica, atque in hibernica ipsa servantur reliquae spirantes *s* et *v*. Cuius rei insigne exemplum praebet vox *óc* (hodiern. *óg*, destituta *c*) ap. Corm. v. *gluss*, unde derivatum *óclachdi* (gl. iuvenilia) Wb. 30[b], compositum *ócmil* (gl. tyro) Sg. 77[b], eadem ac brit. *iouenc* (iuvenis). In hac ergo voce hibernica vetusta *óc* iam perierunt *j* principalis, *v* media (nisi statuenda est diphthongus; cf. AU), *n* ante tenuem (cf. *coic* = quinc, brit. *pimp*, quinque;

p. 42), vocalesque residuae coaluerunt in productam *ó*. Nec aliter subst. *aig* (gl. cristallus) Sg. 67[b] est pro *jaig*, cambr. hod. *ia* (= *jag*, glacies), unde arem. adi. *yen* (= *yein*, *yagin*, glacialis, gelidus) Buh. 40, 5. 92, 15. 23. In aliis *j* incipiens cum sequentibus vocalibus transiit in *í* productam: *íc*, *ícc*, gen. *ícce* (salus, salutis), e quo *íccthe* (salvatus, sanatus) Wb. fq., ortum e *jacc*, cambr. hod. *iach* (sanus), unde subst. *iechyt* (sanitas) Mab. 1, 283, arem. *jechet* Buh. 46, 5, particip. *jachet* (sanatus) Buh. 130, 2. 200, 3, ut cambr. vet. *iot* (gl. puls) gl. Ox. factum est hib. *hith*, *íth* (gl. puls) Sg. 20[a]. 70[a]. Item in nomine Iesu: *íssu*, *ísu* Tr. 39. 74, cum in aliis *i* vocalis scripta sit: *tar ioib* (gl. per Iovem) Sg. 217[b]. *iohain* (Iohannes) Tr. 26. 29. 39. 40. 48. 49. *iordánein* (Iordanis) Tr. 65. *iudide*, *iudeu* (Iudaeus, -os) Wb. fq. *iacaum* (Iacob) Tr. 128. *ré niuil* (luna Iulii) Cr. 32[b].

S ubi status duri est, maiorem vim destructioni opposuit quam reliquae spirantes. Est autem status duri 1. in principio vocum, si non est causa infectionis. Quo loco usitata est scriptio simplex: *sen* (senex), *senm* (sonitus; cf. Senones) Wb. Sg. *suide*, *suidigud* (sessio, positio; cf. Sudeta ? hibern. hod. *suidhte*, positus, in ordine, serie) Wb. Duplex vero in combinatis *cosse*, *cossin* (adhuc, pro *co se*, *co sin*) Wb. 1[a]. 2[b]. *lasse* (apud hoc, cum; alias *lase*) Wb. fq. prodit geminationem vel assimilationem.

2. In mediis et extremis vocibus *a*) in geminatione: *iress*, *airess*, gen. *irisse* (comp. *air-ess*, fides, instantia; cf. Suessiones, esseda) Wb. fq. *uisse* (iustus) Wb. fq. *less* (commodum) Wb. 12[a]. *less* (gl. clunis) Sg. 67[a]. *mess* (iudicium) Wb. 6[b]. 11[b]. *ness* (gl. mustella, mus longa) Sg. 36[a]. *indfiss*, *fessa* (scientiae, gen.; cf. got. *vissa*) Wb. 5[c]. 26[d]. *sossad* (positio) Wb. 4[b]. *cissib* (cincinnis) Wb. 28[b]. *airchissi*, *airchissecht* (parcit, clementia) Wb. 4[c]. *coss*, plur. *cossa* (pes) Wb. 12[a]. *eross* (gl. puppis) Sg. 105[a]. Ob fortiorem semper *s* intactae pronuntiationem in isdem saepius *s* simplex scripta est ut *ires*, *hires* Wb. fq. *cosaib* (pedibus) Sg. 33[b]. *sosad* Sg. 7[a] etc. Vocum harum aliquibus supponendam esse vetustam gallicam *x* comprobant partic. privat. *es-* (*escara*, inimicus; alias *é-* ut *sé* sex, e *ses*) = gall. *ex-* in compositis, et adi. *dess*, *des* = *dex* (dexter; cf. nomen *Dexsiva*); nec aliter in latinis vocibus transumptis *x* in *s* mutatur: *diesamni* (de examine) Ml. 33[c]. *anesíd* (gl. exitium) Ml. 15[d]. 34[a]. *doessíd* (gl. exitio) Ml. 36[c].* In aliis dentalis muta ante *s* vel *t* in *s* abiit, cui sequens *t* interdum ipsa quoque assimilata est, ut *mess* (iudicium), *fiss*, *fius* (scientia) ex radicibus *med*, *fid* prodierunt; servatae *t* post illam *s* exemplum est *tinfesti* (gl. flatilem; subst. *tinfeth*, *tinfed*, flatus, aspiratio) Sg. 17[b].

b) In positione. Scriptionem duplicem in posteriore loco non inveni, ubi semper *arsaidi* (vetustos) Sg. 75[b]. *tursitnech* (gl. irriguus) Sg. 24[a]. similia, at in priore: *tesst* (testes) Wb. 14[a]. *cosscc* (institutio) Wb. 9[a].

c) Extra positionem nonnunquam contra regulam servari videtur: *α*) in radicibus post productas quasdam vocales: *fass* (vanus; alias *fáas*) Wb. 13[b]. *dá*-

* Idem vel post vel ante alias consonas fieri docet *do imchomairsnechaib* (interrogativis; *imchomarc*, interrogatio) Sg. 30[a]; nisi quod ante *t* in hibernica lingua (aeque atque in graeca: ἐκτός) *c* potius servatur *s* extruso, quare a particulis *es* (ex), *ós*, *uas* (super) derivata sunt *echtar* (extra), *óchtar* (superius). Discordat *nephlax* (gl. inremissa; i. e. non laxa) Ml. 51r.

sact (insania), *dássactig* (insani) Wb. 9[b]. 12[d]. *bés*, *bées*, *béss*, plur. *béssi*, *bessa* (mos, mores) Wb. fq. *rochéss* (passus est), *césad* (passio) Wb. fq., *céssad* Wb. 19[b]. *mís* (mensis, gen.), *cís* (census) cf. p. 42. *gúassacht* (periculum) Wb. 13[c]. *tuus* (initium) in formula *arthuus* (initio, primum) Ml. 19[b]. 29[a], unde *tóisech* (princeps), *tosach*, *tossach* (initium) Wb. Sg.; *β*) in signo praeteriti *s* (in plur. *-set* et *-isset*) et in terminationibus 1. et 3. pers. plur. *-mis*, *-tis* temporum secundariorum, et *-as*, *-es* formae relativae; *γ*) in pronomine 3. pers. sing. masc. suffixo praepositionibus quibusdam accusativum poscentibus: *less*, *leiss*, *fris*, *friss*, *triuss* (cf. pronom.); *δ*) in derivationibus *-as*, *-es*, *-is*, *-us*, gen. *-assa*, *-essa*, *-ussa*, et *-so*, *-ise*, *-isiu*, *-ius*, *-nise*, *-nisse* etc. Verum dubitari vix potest, quin in plerisque si non in omnibus his causa servatae *s* sit aut geminatio vel assimilatio (*γ*. *δ*) aut excussio consonae ut in *cís* (= census).

Ad *x* hib. in *ss* vel *s* mutatam referendae sunt formae quaedam verborum, in quibus *s* e gutturalibus *c*, *g* orta videri possit, sive primariae sunt formae (futuri aut coniunctivi) sive secundariae. Quas infra suo quamque loco accuratius tractandas hic, ut in uno conspectu colligantur, strictim attingimus: *dofuthrisse* (velim) Wb. 32[a]. *nad duthrised anicc* (quod nollet eorum salutem; cf. *dofuthractar*, gl. volunt, Wb. 20[c] et subst. fq. *duthract*, *duthracht*, voluntas) 4[d]. *dondnindnisinse. dodnindnastise* (leg. *nastesi*; traderem eum, traderetis eum, Satanae) 9[b]. *mani tindnised* (nisi tradidisset) 4[b]. *atdomindnastar* (gl. deducar illuc, in Hispaniam) 7[a]. *atomanaste* (gl. a vobis deduci in Iudaeam) 14[c]. *mad condiuiti doindnasatar* (si cum simplicitate tribuentur, dona; cf. *doindnagar*, gl. tribuitur, Wb. 16[d] et subst. fq. *tindnacul*, tributio) 17[a]. *doinnasatar* (tribuentur) Ml. 30[c]. *ciathiasusa martri* (etsi subeo martyrium; *tiag*) Wb. 23[c]. *mathéis cucuibsi* (si contenderit ad vos) 14[a]. *cithes hí loc bes ardu* (etsi contenderit in locum altiorem) Ml. 23[d]. *ni imthesid cen imdéicsin* (ne ambulaveritis sine circumspectione; *imthiag*) Wb. 22[c]. *cofardumthésidse* (ut me adiuvetis; *fortiag*) 7[a]. *diandremthiasat* (si ei praecesserint) 5[a]. *am. bid me féin notheised cucut* (acsi ipse ad te contendissem) 32[a]. *comairle do abisolon notésed* (consilium Abs. ut contenderet) Ml. 23[b]. *aracleisid* (gl. scutum fidei, in quo possitis tela nequissimi extinguere; additur vox: *irchlige*) Wb. 22[d]. *bad nertad dúib inso asnéirsid* (sit firmatio vobis haec, quod resurgetis) 25[b]. *ní do dechur uirt in esseirgu inso arbid immalle asseirset* (non ad differentiam ordinis in resurrectione hoc, dictum est, nam una resurgent, mortui) 13[b]. *cindas inchoirp ineséirset* (gl. quali enim corpore venient?) 13[c]. *ceni esérsitis. mani esersitis* (si non resurgerent) Ml. 15[c]. *condéirsid a forcital sosceligthide* (ut deseratis doctrinam evangelicam) Wb. 25[d]. *ni dérsid forsóiri ar fognam* (ne deserueritis libertatem vestram ob servitutem) 20[b]. *naich ndeirsed* (quod eum non deserturus esset; mox subst. *anephdeírge som*) Sg. 209[b]. *diandaithirsid ón* (si id correxeritis) Wb. 9[a]. *dúus indaithirset* (si forte paenitentiam agant; *aithirge*, paenitentia) 30[b]. *ní taidirsed nech huann* (nemo misereretur nostri; subst. *taidirge*) 4[d]. *ni conairsoilset* (non quod aperuerint; *ersoilcthe*, apertus) Ml. 31[b]. *nech immechomairsed* (qui interrogasset; *imchomarc*) Ml. 20[b]. *ní inchoissised* (aliquid quod significaret; *inchosig*, *inchoisig*, significat Sg.) Wb. 2[c]. *mani coméitis do* (si non indulseris ei) 6[c]. *mani cometsam deartolaib* (si non indulserimus voluntatibus nostris; *cométig*) Cam. *diatormastar amét* (si aucta fuerit eius magnitudo; *tórmag* = *doformag*) Ml. 20[a]. Inprimis ex radice *ic* cum

variis praepositionibus composita multas eiusmodi formas natas esse docebunt haec exempla: *resíu ríssa* (antequam veniam) Wb. 14[a]. *muriissi farndochum* (gl. donec veniam) Ml. 34[a]. *act rísam* (?) *nem* (si assecuti erimus caelum) Wb. 12[c]. *neich risid aless* (cuius rei indigueritis) 24[b]. *rísat ade* (consequentur hoc) 5[b]. *arnachatísat sóibapstil* (ne veniant falsi apostoli) 17[d]. *am. ni risinse* (acsi non essem venturus) 9[a]. *resiu rísinse* (antequam venirem) 18[a]. *conroissinn* (ut assequar) 26[d]. *manithised*, *condid tísed*, *condísed*, *resíu tised* (nisi venisset, donec, antequam veniret) 4[c]. 21[a]. 25[a]. 27[c]. *connatissed etir indigal* (ne veniret omnino ultio) Ml. 27[c]. *machotísmis* (si id possemus) Wb. 25[a]. *cechoníis cor dosétche uait* (quamvis possis ponere tuam uxorem de te) 10[a]. *cechonístis* (etsi possent) Sg. 138[a]. *forsanairisedar ingním* (in quem facta erit actio) Sg. 139[b]. Perit *n* combinationis *ng*: *ma fristossam* (si abiuraverimus) Cam. *ni robe nech taratoissed* (non erat per quem iuraret; *tongad* Ml. 36[a]) Wb. 33[d]. *fulós* (gl. sustinere) Ml. 33[a]. *arafulsam ar fochidi* (ut toleremus tribulationes nostras; *fulang*) Wb. 14[c]; nescio an eiusdem radicis sint: *fochith nadfochomolsam*, *nadfochomalsid* (tribulatio quam non sustineamus, sustineatis) 14[b]. 11[b]; *am. ni cuimsin* (ac si non possem; *cumang*) 17[b]. *am. ni cuimsimmis adenum* (acsi non possemus id facere) 17[c]. *am. bid dúib doecmoised* (acsi vobis accidisset; *tecmang*) 5[d]. *resíu forchuimsed* (antequam eveniret) 4[d]. *am. farcuimsitis* (acsi facta essent) Sg. 148[a]. *cochotabosadsi* (ut vos confringeret; *comboing*, confringit, Wb. 4[d]) Ml. 18[a]. — Nec minus certa sunt exempla *ss* vel *s* a dentalibus profectae in eiusmodi formis, ut *inhí asindisset* (ii qui enarraverint) Wb. 30[d]. *sechis asnindised ón* (gl. argumenta curavit exprimere; *aisndedat*, *asindedar*) Ml. 31[a]. *cini estar*, *cia estir* (quamvis non edat, q. edat; *ithim*) Wb. 6[b]. *ismacc míastar* (filius iudicabit) 1[d]. *messimmir inna fíraingliu* (iudicabimus ipsos angelos) 9[c]. *mestar* (gl. aestimari; *midiur*) Ml. 24[a]. *rofessursa* (sciam), *rofestar*, *ni fiastar* (sciet, nesciet), *confestar* (ut sciat), *nad fiastar* (quod nesciat) Wb. et multa alia eiusdem radicis (*fid*).

Interdum *s* in principio vocum aut prorsus periit, cuius rei certissimum exemplum praebet *amal*, *amail* (instar), contra *cosmil* (similis), *samlith* (ita) aliaque derivata et composita, aut in quibusdam tantum positionibus servatur, ut leviter intuenti adiecta videatur, ut ante articuli formas *inn*, *ind* (*in*), *an* (*a*), *naib* (dat. plur.), *na* (acc. pl.) et ante pronomen relativum *an* (*a*) post praepp. *in*, *con*, *ren*, *iarn* (quae reiciunt *n* ante *s*), *a*, *la*, *co*, *fri*, *tre*, *tar*, *for*, ut fiant combinationes: *isin*, *resin*, *iarsin*, *cosin*, *cosa*, *cosnaib*, *tarsna*, *isnaib*, *forsnaib*, *isna*, *trisna*, *frisna* etc., quarum exempla proponentur, ubi de pronomine et de praepositionibus agetur. Eadem ratione forsitan explicandum sit: *condib sinonn persan* (ut sit eadem persona; alias *innon*) Sg. 189[b].

Infectione *s* perit in vetusta lingua. Recentior quidem lingua, quae hanc spirantem in statu primitivo profert ut *s* fortem, prope ut *ss*, pronuntiat infectam ut *h*; sed recentioris originis puto hanc *h*, ut *h* in hiatu inter articulum vel praepositionem et vocalem sequentis nominis, de qua supra dictum (p. 48). Codices enim vetusti hibernici infectam *s*, ut *f*, in principio vocum aut notant puncto delente,* aut omnino omittunt. Punctum delens in solo

* Signo hoc, quod in Sg. in usum grammaticum abiit, in eodem codice saepe significatur in vocibus latinis litteram falso scriptam esse delendam, quae consuetudo est communis codicum medii aevi.

codice Sg. adhibetur, omissio consonae in omnibus. Idem punctum hodierna adhibet orthographia hibernica, verum usu multo magis dilatato, non solum pro *s* et *f*, sed consonae qualiscunque infectae signum, cum gaelica pro eo *h* postponat consonae (quam scriptionem in hoc opere etiam in vocibus recentioris hibernicae linguae adoptavimus). Exempla signi delentis in Sg.: *di ṡerc* (amore) 1^a. *foṡodin* (hoc modo) 182^b. 220^b. *roṡechestar* (secutus est) 208^b. *intṡamil* (imitatio, instar) 6^a. 64^a. *intṡliucht* (sensus, intellectus) 39^a. 50^a. *indṡrotho* (fluvii, gen.) 35^b. *dálṡuidæ* (gl. forum) 59^a. *comṡuidigthi* (composita) 222^b, et sic in locis plurimis. Omissa *s* infecta in Sg.: *intliucht*, *dindindliucht*, *frislond nintliuchta* (*intṡliucht*) 3^a. 42^b. 53^a. 198^a. *remuidigthe* (gl. praeposita; = *remṡuidigthe*) 3^b. *díruidigud*, *díruidigthe* (derivatio, derivatus; pro *diṡruidigud* a *sruth*, rivus, pro quo in eodem loco bis male *dirṡuidigud*) 188^a. Omissio in Wb.: *intliucht* 5^b. 5^c. 26^d. 33^d. *intamil*, *intamlitis*, *intamlid* (= *intṡamil*; 9^a: *intsamlatar*) 5^a. 5^b. *indeircc* (in amore) 25^a. *indearc bratharde* (amor fraternus; = *indeṡerc* 33^d. Minus accurata scriptione interdum in codice Sg., frequenter in aliis codicibus nec punctatur *s* infecta, nec omittitur.

E mediis et extremis vocibus *s* singularis infecta evanuit nullo vestigio relicto: *híairn* (= *íairn*, gen. hib. vet. *hiarn* Corm., hod. *iaran*, gael. *iarunn*, ferrum; adi. *iarnach*) Inc. Sg. ex *ísarn*, quod redit in vetustis dialectis germanicis. *siur* (soror) in demin. *siurnat* (gl. sororcula) Sg. 46^b e *sisur* (lat. *soror* pro *sosor*, sanscr. *svásṛ*). *giall* (gl. obses) Sg. 102^b, *gell* (gl. pignus) Ml. 27^a, siquidem conferendum est cum germ. vet. *gisal* (obses). *gaide* (gl. pilatus: a pilo pilatus; i. e. pilo, hasta praeditus) Sg. 159^b* cognatum est vetusto gallico *Gaesati* (*Γαισάτοι* Polyb.), utpote derivatum *gai-de* e substantivo *gai* orto e *gais*, quod etiam in lingua vetusta germanica invenitur in nominibus Gaisericus, Radagaisus. Addenda sunt num. *sé* (sex) pro *ses*, et terminationes quaedam grammaticae, ut comparativi *-u*, *-iu* (lat. *-ior* cum *r* pro *s* ut in *soror*), secundae personae singularis *-e*, *-i* (*dene*, *gaibi*, lat. *-as*, *-es*, *-is*), denique quorundam nominis casuum.

---

* Eadem vox Sg. 57^b: *sabindae* .i. *gaide* (gl. Quiritis pro Quiris, Sabinus; post formas Tiburtis, Laurentis i. e. Laurentinus), ubi glossatori interpretanti nomen Quiritis nescio an in mentem venerit vocis hibernicae assonantis; est enim hodie quoque gael. *coir*, hasta. At cf. Macrob. 1, 9: Quirinus quasi bellorum potens, ab hasta, quam Sabini *curim* vocant. Ab eodem errore profecta est interpretatio: *gaigim* (gl. quirito et quiritor) Sg. 144^b. Apud O'Donov. p. 284: *crand gae cen iarn fair* (lignum hastae i. e. hastile sine ferro in eo), et p. 319: *in gai sea* (hastam hanc) e vetustis libris. Non bene ergo Polybius 2, 22: *διεπέμποντο πρὸς τοὺς κατὰ τὰς Ἄλπεις καὶ τὸν Ῥοδανὸν ποταμὸν κατοικοῦντας Γαλάτας, προσαγορευομένους δὲ διὰ τὸ μισθοῦ στρατεύειν Γαισάτους· ἡ γὰρ λέξις αὕτη τοῦτο σημαίνει κυρίως.* A mercede enim Gaesati omnino non sunt denominati. Eadem vox fortasse inest nominibus virorum galaticis in Asia minore: *Γαιζατοδίαστος* Inscript. ap. Murat. 2, 643. *τοῦ Γαιζοτόριος* ap. Polyb. 25, 4, quod rectius erit *Γαιζατόριγος*, gen. nominis *Γαιζατόριξ*, significantis *pilatum*, *armatum* aut *armatorum dominum*. Nec aliis graecis interpretationibus plane fides est habenda, ut ei quae servatur e Clitophonte apud Plutarchum (ed. Reiske 10, 732. 733): *παράκειται αὐτῷ (Ἄραρι ποταμῷ) ὄρος, Λούγδουνος καλούμενον, μετωνομάσθη δὲ δι' αἰτίαν τοιαύτην. Μώμορος καὶ Ἀτεπόμαρος, ὑπὸ Σεσηρονέως τῆς ἀρχῆς ἐκβληθέντες, εἰς τοῦτον κατὰ προσταγὴν τὸν λόφον πόλιν κτίσαι θέλοντες· τῶν δὲ θεμελίων ὀρυσσομένων αἰφνιδίως κόρακες ἐπιφανέντες καὶ διαπτερυξάμενοι τὰ πέριξ ἐπλήρωσαν τὰ δένδρα. Μώμορος δ' οἰωνοσκοπίας ἔμπειρος ὑπάρχων τὴν πόλιν Λούγδουνον προσηγόρευσεν. λοῦγον γὰρ τῇ σφῶν διαλέκτῳ τὸν κόρακα καλοῦσι· δοῦνον δὲ τὸν ἐξέχοντα· καθὼς ἱστορεῖ Κλειτοφῶν ἐν ιγ' Κτίσεων.* *Munitum* enim *locum* proprie significat vox celtica *dûn* (p. 24), non *eminentem* (legendum *τόπον ἐξέχοντα*?) vel *montem*; atque oppida quaedam indidem denominata non in monte, sed in planitie sita sunt, ut Lupodunum, Camulodunum etc.

Nunquam aut in principio vocum aut in mediis infici *s*, quam sive muta sive *m* excipiat, cum scriptione codicis Sg., in quo ante has consonas nec periit unquam *s* nec puncto delente notata est, tum praeceptis grammaticorum linguae hodiernae comprobatur. Itaque exemplis supra (p. 52) prolatis *intṡamil*, *intṡliucht*, *diṡruidigud* opponuntur *tinscana*, *intinnscana* (incipit) Sg. similia.

V etsi sequitur analogiam spirantis *s*, tamen cum non sit eadem intensitate nec vi resistendi, est paulo minoris ambitus. E mediis enim et extremis vocibus post vocales evanuit omnino praeterquam in transumptis quibusdam ut *graif* (gravis), *breib* (brevis) Sg., nec nisi post liquidas et mediam *d* servata est, scripta B, quam infectam esse probat scriptio hodierna *ḃ*, *bh*; perstitit in solo principio in statu duro, in quo fere scribitur F. Quodsi unquam, hic quadrat denominatio status duri, quo ex *v* (= germ. *w*) prodit *f*, cuius pronuntiationem eandem ac latinae *f*, *ph* demonstrant tam transumpta *fellsube* (philosophia; *b* quoque leniter hic aspiranda extra positionem, totum fere ut *felsufe*) Wb., *ifurnn* (infernum) Wb. Sg., *inmetafordid* (μεταφορικῶς) Ml. 44 r. quam scriptio varians *tinfed*, *tinphed* (aspiratio) Sg. 6ᵃ. 9ᵃ. Inde patet oppositione consonarum hibernicarum inter sese et distinctione inter pronuntiationem duram et mollem facta sonum quorundam, ut nonnunquam in nimiam mollitiem transiit, qua omnino evanescerent, ita interdum in nimiam duritiam protrusum esse. Exempla status duri in principio vocum: *fín*, *fínn* (vinum) Wb. Sg. *fin* (albus; cambr. *gwin*, e *find*; cf. Vindobona, Vindonissa) Sg. 35ᵇ. *fini* (cognati; in Ml. 18ᵇ: *fingalcha*, gl. parricidalia, arma; cf. vetust. nom. Veneti?) Wb. 28ᵃ. *fír*, *fírian* (verus, iustus), *fírinne* (iustitia) Wb. fq. *fial* (velum, velamen) Wb. 15ᵃ. *fiss* (scientia; cf. got. *vissa*) Wb. fq. *fissith* (gl. catus) Sg. 52ᵃ. *fissid* (gnarus, sciens), *anfissid* (ignarus) Wb. 26ᵈ. 29ᵇ. *fedb* (vidua) Wb. 28ᵈ. *fid* (arbor; cf. brit. *guiden* Voc., gall. Viducasses) Sg. 53ᵃ. *fích* (pagus) Sg. 37ᵇ. 53ᵃ. *ó folt* (a caesarie; brit. *gualt*, capillus) Wb. 11ᶜ. *folcaim*, *folcaim̄* (gl. humecto gl. lavo; brit. *golchi*, lavare, cf. Volcae, Volcatius) Sg. 145ᵃ. 146ᵇ. *fers* (versus) Sg. 59ᵇ.* Etiam cum liquidis *l* et *r*, quae in aliis linguis post vocalem reponuntur, haec spirans in principio vocum coniungitur, ut in lingua slavica *vl*, *vr*: *flaith* (imperium; brit. vet. *gulat*, hod. *gwlad*, regio, ex quo adi. *guletic*, *gwledig* potens; cf. slav. *vladiti*, sed germ. *waldan*) Wb. 9ᵈ. *hífl̇id cr.* (gl. epulemur non in fermento veteri; i. e. in epulis Christi, nom. *fled*) Wb. 9ᵇ. *ifledaib* (in epulis) Wb. 27ᵇ. *fledaichthith*, *fledaichthidi* (gl. epulo, gl. epulones; cambr. hod. *gwledd*, epulae) Sg. 52ᵃ. *fliuchdercc* (gl. lippus), *fliuchaigim* (gl. lippio) Sg. 24ᵃ. 10ᵇ. *fliuchidi* (gl. humectiora) Cr. 34ᵇ. *inna fliuchaide* (gl. humidorum) Sg. 73ᵃ. *fliuchaidatu* (humiditas; cf. cambr. *gwlyp*, madidus, Mab. 2, 378, *rogulipias*, gl. olivavit, gl. Lxb.) Cr. 18ᶜ. *flesc* (linea, virga) Sg. 3ᵇ. 40ᵇ. *fracc* (mulier; cambr. *gurehic* gl. Ox. *gwreic* Mab.) O'Dav. De praep. *fri*, *frith* (cambr. *gwrth*) infra disseretur (p. 66).

Haud raro B pro *f* sive *v* primitiva positum est, duplici ratione:

1. Media vera non emollita extat in principio hib. brit. *bran* (corvus, cor-

* Latinae *v* pronuntiationem ut *f* pro *w* in Germania, quae etiamnunc in usu est, a monachis Scotis vel Hibernis, frequentibus in monasteriis Germaniae, initium sumpsisse credibile est.

nix; slav. *vranŭ*, lit. *várnas*, *várna*), nescio an in aliis quoque ut hib. *beura* (gl. sudes) Sg. 67[b], *bir* (gl. sudum) St. app. 152, *berach*, *birdae* (gl. verutus) Sg. 60[a], brit. *ber* (gl. veru) Voc., si comparandum est lat. *veru*. Ne tamen his admisceas ea, quorum *b* ad *gv* pristinam redire videatur, ut hib. *bíu*, *beo*, cambr. *byw* (vivus), hib. *bethu* (vita), quibus non solum lat. *vivus*, *vita*, sed etiam graec. *βίος*, *βιῶναι* atque got. *qvius*, germ. vet. *quek* respondent, aut hib. cambr. *ben* (mulier), quocum conferimus graec. *γυνή*, boeot. *βάνα*, got. *qvêns* et *qvinô*.

2. Media infecta (quam prodit scriptio recentior, *ḃ* sive *bh*) sine dubio locum tenet *v* primitivae, cuius sonum aut servavit aut resumpsit:

a) in mediis vel extremis vocibus post liquidas *l*, *r*, *n* (quae non mutatur in *m*, in quam mutari debebat ante *b* veram) ac post mediam *d* (mollem post vocales, *ḋ* sive *dh*): *delb* (imago) Wb. Sg., recent. *dealbh*, cambr. *delw* Mab. *tarb* (taurus), rec. *tarbh*, cambr. *taru* Leg., corn. *tarow* O. 123. Cr. 403, gall. *tarvos* Inscr. Par. *banb* m. (sus), gen. *bainb* Corm. (v. *bab*) O'Dav. (vv. *fuirec*, *lupait*, *scuithid*), corn. *baneu* Voc., cambr. rec. *banw*. *fedb* (vidua), corn. *guedeu* Voc., cambr. rec. *gweddw*; in quibus omnibus infectae *b* hibernicae respondet cambr. vet. *u*, rec. *w*, corn. vet. *eu*, rec. *ow*, nisi tota periit ut in corn. *del* Pass. Post vocalem eadem *b* cernitur in pron. person. 2. plur. infixo vel suffixo: *dobtromma* (gravat vos), *airib* (pro vobis), *sib* (vos), *adib* (estis) Wb., quam infectam prodit non modo hodierna scriptio, sed etiam omissio relativi N ante hoc pronomen semper facta: *nobcara* (quod vos amat) Wb. 27[d], contra *am. nondubcairimse* (ut ego vos amo) 23[c]. Item in latinis interdum *b* scriptum est loco *v* originariae: *bobes* (boves) Wb. 10[d], ut in transumptis *tar ioib* (gl. per Iovem) Sg. 217[b]. *breib* (brevis) Sg., cum in aliis *u* extet: *snechti ioiuis* (nives Iovis) Sg. 8[a]. Hoc quoque memorandum videtur, quod pro latina *f* in vocabulis transumptis eadem *b* invenitur: *nipa lour do sacarbaicc* (gl. si quis esurit, domi manducet, 1. Cor. 11, 34; i. e. non sufficiet ei sacrificium) Wb. 11[d], ut pro graeco *φ* in *felsub*, *fellsube* (philosophus, philosophia) Wb.

b) Eadem ratione in principio pronominis possess. *farn*, *far* (vester) saepius molliorem sonum (ut in hod. *ḃar*) significat scriptio *barn*, *bar*, itaque in uno eodemque loco: *dofarforcitlidib et dobarnanamchairtib* (praeceptoribus vestris) Wb. 14[a]. Quae scriptio post vocales potissimum invaluit: *dobarrucu* (gl. ad verecundiam vestram) Wb. 9[a]. *dobarcursagad* (ad reprehensionem vestri) 20[a]. *dobarcélib* (sociis vestris) 25[d]. *dobarniráil* (ad confirmationem vestram) 26[a]. *dobartabart ó sos.* (ad ferendos vos de evangelio) 18[c]. *fobarmbídsi* (vestra causa) 23[d]. *níbaı scéuilsi* (non vestri nuntii) 17[b], sed etiam post consonas invenitur: *ni arbarseirc* (non propter amorem vestri) 19[d]. Ante hanc quoque formam semper excidit *n* terminalis praepositionum: *ibartintúth* (in interpretatione vestra) Wb. 19[d]. *hibarpeccad* (in peccato vestro) 20[b]. *ibarfoirbthetusi* (in perfectione vestra) 25[d]. *mabeid hibarcumung* (si est in potestate vestra) 5[d] — perinde atque ante *f*: *iarfartoimtinsi* (secundum vestram opinionem) 20[b]. *hifarnirnigdibsi* (in vestris orationibus) 7[a] — nunquam in *m* transit ut ante *b* primitivam: *iarmbaithis* (post baptisma), *imbélre naill* (in aliam linguam) 12[d]. *imbélre* 13[a]. *imbás*, *imbethith* (in mortem, in vitam) 13[d]. *imbethu* (in vita) 14[b]. 25[b]. *imbrecairecht* (gl. in astutia) 15[b]. *formbriathar* (sermo vester) 26[a]. *farmbethusi* (vita

vestra) 27[b]. *friambriathra* (contra verba eorum) 31[b]. *combíu* (donec sum) 30[a]. *diambemni* (si sumus nos) 24[a]. *rambia* (erit ei) 27[c]. *arambere biuth* (quod fruaris) 28[c].

c) Minus certa sunt alia quaedam exempla *b* pro *f* scriptae, ex quibus certiora videntur haec: *imbresna* (gl. pugnas verborum) Wb. 29[b]. *ni imbresnat* (non adversantur) 29[d]. *oc imbresun* (in altercatione) 30[c], sed *arimfresna* (nam altercatur) 30[c]. *imfresnat* (adversantur) 31[b]. *donaibhí immafresnat* (gl. inficientibus) Ml. 20[d], cf. *dondfresndid* (gl. satanae; i. e. adversario, impugnatori) Wb. 9[b]; *abamin* (optat) Sg. 161[b], sed *afameinn* 207[b]. *affamenad*, *afamenad* (optaret) 148[a]; *cúbus* (conscientia; *con-fius*) Wb.; *coibnes*, *coibnesta* (affinitas, affinis; *fini* p. 53) Sg., item *coibse*, *cobsud*, *anbsud* (p. 42).

Assimilatam esse *v* liquidae *l* in subst. *uall* (superbia) Wb. 10[b]. 15[d], *indhuall* (gl. elatio) Ml. 28[a], unde *huallaig* (gl. elati) Ml. 34[c], *na hualcha* (gl. superba) Ml. 31[c], *ualligim* (gl. abrogo; i. e. arrogans sum) Sg. 22[a], docet genetivus *bes uáilbe* (mos arrogantiae) Wb. 14[c]. *uáilbe et utmaille* (gl. iuvenilia desideria fuge; i. e. arrogantiae et instabilitatis) Wb. 30[b].

Interdum praeter regulam communem sicut *s* (p. 51) *v* quoque in principio vocum aut deperiit, ut in *espartain* (tempus vespertinum) Corm. (v. *crepscuil*), cui conferendum est, quod praep. *fri* non modo in inferioris aetatis libris saepissime in *ri* abiit, sed etiam in cod. Wb. bis cum pronomine suffixo scripta est *riumsa* (a me) 14[a]. 16[d]; quapropter *errach* (ver) — dat. *ó errug* (gl. vere) Cr. 37[a] — cum gr. ἔαρ, lat. *ver*, cum lit. *vasarà* (aestas) comparantes vix errabimus; aut cum vocali, quae eam excipiebat, in *ú* contracta est: *úr* (recens) Corm. cum derivatis *úrde* (cambr. *gwyrdd*): *húrda* (gl. viridarium) Sg. 35[b]. *húrdai* (gl. viridia) Ml. 18[b], *ondúrdatu* (gl. virore), *nuraigedar* (gl. virere) Ml. 15[b].

Si *f* hibernica inchoans e regula accipit infectionem, signatur eodem modo quo *s*, i. e. mortificatur puncto delente, vel omittitur. Signum delens hic quoque in solo codice Sg.: *derbḟogir* (gl. ipsae pronuntiationes) 3[b]. *do immḟolung ḟuit* (ad efficiendam longitudinem) 6[b]. *isindḟrecṅdairc* (in praesenti) 166[a], atque in aliis locis multis. Omissio tam in Sg. quam in ceteris codicibus; in Sg.: *indeoger* (diphthongus; = *indefoger*) 18[a]. *toirṅdet* (significant; = *dofoirṅdet* 72[b]) 25[b]; in Pr. Cr.: *isindrecdairc* (idem quod supra allatum *isindfrecṅdairc*) 61[a]; in Wb.: *indectsa* (nunc; i. e. *indfectso*, hoc momento, hac vice) 3[a]. *oinecht*, *oinect* (gl. semel; i. e. *oinfecht*, una vice) 3[b]. *aralaith*, *innalaith* (propter regnum eius, in regnum suum; *flaith*) Wb. 30[d]. 31[a]. *a orcital* (doctrina eius; *aforcital*) 8[b]. *duthracht* (voluntas; = *dofuthracht*, ut *dofuthrisse*, velim, *dofuthractar*, volunt, Wb. 32[a]. 20[c]) fq. Attamen saepius etiam *f*, ut *s*, quamvis sit in statu infectionis, ergo oblitteranda, nec puncto notatur nec omittitur in codicibus, sed manet, non pronuntianda, sola scriptione etymologica.

Nihil retinuit in lingua hibernica *v* primitivam post vocales, non solum in extremitate vocum, ubi vix retinetur in ulla lingua, sed etiam in mediis. Nusquam servata est in vocibus, quae produnt eam in vetustis nominibus gallicis vel linguis affinibus. Verum non una eademque in omnibus his ratione *v* habetur, sed modis variis. Nonnunquam enim, etsi non intacta, servata tamen quodammodo dici potest, utpote in vocales sono proximas transgressa *u* (ut in nomine *leui* Tr. 6) vel *o*; unde diphthongi prodierunt *iu*, *eo*, *au*, *ou* vel harum mutationes hibernicae *ó*, *ú*, *ua* (cf. p. 33. 34).

Servatae igitur *íu* vel alternantis cum *éu* et *éo* exempla certa haec habemus: *fíu* (dignus; cambr. *gwiw* Mab. et hodie; cf. gall. Vîviscus?) in cod. Wb. *mad fíu lib* (gl. quod si dignum fuerit) 14[a]. *ni fíu* (non decet) 13[c]. 15[c]. 18[c]. 20[b]. *ni fiu* 10[b]; *bíu* (vivus; corn. *biu*, vita, Voc., cambr. *byw*, *buw*, vivus, Mab.) Inc. Sg., *béu* Wb. 13[d], frequentius *béo* ut Wb. 10[b]. 19[a] vel *beo* (arem. *beo*) 3[c]. 4[a], unde derivata sunt adi. *beode* Sg. 39[a], subst. *beothu*, *beotho* (vita) Wb. 3[c]. 11[a], verb. *beoigidir*, *beoigedar* (vivificat) Wb. 13[d]. 19[a]. Cum his conferendum videtur *genitiu* (genetivus) transumptum, sed quod totum abiit in hibernicum flexionis modum.

Servatae *au* vel *ou* exempla supra proposuimus *gáu*, *gáo* (falsus), *aue* (nepos), *nau* (navis), *lour* (sufficiens), a quibus vix sunt disparanda *glaosnathe* (linea) et *loun* (penus, copia; cf. *lón*, food, provision, O'R.); ibidem tamen adnotavimus saepius *ó* (*ua*) vel *ú* proferri tam in isdem vocabulis alternantes cum diphthongis ut *gó*, *gu*, *guaigedar*, quam solas in aliis ut *clói* (clavi), *óc* (iuvenis). Sic igitur diphthongum coartatam habent

in *ô*: *oí* sive rectius *ói* (ovis; ind. *ávis*, lit. *avìs*) Corm., idem *uí* scriptum O'Dav. *nói* (navis), gen. *nóe*: *sainécosc noe* (gl. celox; i. e genus singulare navis), *inchruth noe* (gl. aplustre; i. e. apparatus navis) Sg. 69[a]. 132[b]; sed etiam *nau* (p. 33), *naueirchinniuch* (gl. nauiclero) L. Ardm. 188. b. 2, diphthongo servata, ut in Adamnani vita S. Columbae ap. Boll. Iun. 2, 197: matris pater latine *filius navis* dici potest, scotica vero lingua *Macnaue*. Nec aliter in subst. *bó* (bos) Br. h. 50. 52, Corm. — unde comp. *bóchaill* (gl. bubulcus) Sg. 58[b], deriv. *Bóinne*, gen. *na Bóinni* (ap. O'Donov. p. 318 e libro vetusto), nomen fluvii Hiberniae meridionalis, qui Ptolemaeo dicitur *Βουουίνδα* (i. e. *Buvinda*) — si recta lectio est (nam alias duas memorat St. 54: *achetbbou*, *achadh bó*), diphthongus servata est in eadem vita S. Columbae ap. Boll. Iun. 2, 216: monasterium quod latine Campulus bovis dicitur, scotice vero *Achad bou*; cf. *Inis bou finde*, Beda.

In *û*: *tuus*, *tús* (principium) Ml., e quo derivata *toisech* (princeps, dux), comp. *tóisechu* (gl. prior), *toisigiu*, sup. *tóisigem* (gl. primus), *tosach*, *tossach* (initium) satis frequentia in Wb. et Sg., *tóisechaire* (gl. primas) Sg. 50[a], videtur ortum e *tovus*, cum in privilegio ecclesiae Landavensis in libro Land. p. 113 scribatur *touyssogion* (principes; cambr. hodiern. *tywysogion*, sing. *tywysawg* e subst. *tywys*, ductus). Etiam adi. *núe* (novus: *fon mám nuu .i. isindfeni nui*, gl. sub iugo novo, Ml. 2[b]. *dóini nui*, homines novi, Wb. 22[a]), unde deriv. *núide*, compos. *núiadnisse*, i. e. *núefiadnisse* (:*i comairbirt núidi*, in novo testamento, Wb. 3[c]. *indocbal núiednissi*, *rect núiadnissi*, gloria, lex novi testamenti, Wb. 15[a]. *inúiethnissiu*, in novo testamento, Wb. 10[d]) ad formam *novia* respondentem indico *návja* (lit. *naújas*) reducendum est, quam prae se ferunt tam vetusta nomina Noviodunum (quattuor oppida huius nominis ap. Caes.), Noviomagus, Novesium Itin., quam quae inferioris sunt aetatis, Novesium Ammian. (18, 2), Novigentum (super Matronam, Bolland. Mai. 6, 804). Itaque hib. *núide* et quae ei respondent, arem. vetust. *nowid* (*Lis nowid*, i. e. Curia nova, bis in charta de a. 826, in Chart. Rhedon. 1, 14), recent. *newez*, cambr. *newydd* infecta *o* ad formam derivatam *novidia* revocanda sunt. Ceterum concedenda est vocalium assimilatio facta iam in vetustis Nîvomagus (pro Niviomagus? in quo diversa vox vix statuenda) Auson., Nivisium (= Novesium Amm.) Sulpic. Alex. ap. Gregor. Tur. 2, 9, villa Nivella, Nivialla, Nivigella ap. Bolland. (Iun. 2, 832.

Iul. 3, 61. Sept. 5, 580; cf. Nuella Sept. 5, 601). Addendum videtur subst. *clú* (gl. rumor; cf. slav. *slovo, slava*) Sg. 46[b], si conferas cambr. *clyw* (auditus) et verbi cambrici formam *clywet* (audire), a qua discedit tam hibernicum verbum idem significans variis formis anomalis quam deriv. *clúas*: *clúasa* (aures), *donaib clúasaib* (auribus) Sg. 3[a]. 50[a], quocum forsitan cambr. *clust* comparaveris. Variat formis nomen Davidis: *duaid* Ml. 2[b]. 30[c], *duid* Ml. 14[b], *dauid* Goid. 20 (*dabid* scriptum Oeng. Fél. Mart. 1). De aliis, ut *súil* (oculus) Wb. 9[a]. 12[a]. 15[a]. 27[c]. plur. *súili*, *súli* 19[d]. 25[c], fortasse de quibusdam supra sub U producta enumeratis, dubia res est. Etiam inchoantem *v* cum proxima vocali hac formula *û* absorptam esse in adi. *úrde* (viridis) supra diximus.

In omnibus igitur his, etiamsi non servatam ipsam *v*, attamen quasi vestigium eius impressum habemus *u* vel *o* vocalem aut conspicuam in diphthongis aut e productis vocalibus *ô* et *û* investigandam. Contra in aliis (quin etiam in isdem vocibus) spirans illa tota periit, variis vocalibus, plerumque productis, quae interdum inter se alternant, absorpta.

Exemplum *v* deperditae post *a* incertum: *ola* (oleum; cambr. *aleu* Cant. *oleu* gl. Ox. arem. *oleo* Buh. hod. *olew*, got. *alêv*) in compositis *olachrann* (gl. oliva) Wb. 5[b], *olachaill* (olivetum) Sg. Ml., si ad lat. *oliva*, *olivum* revocandum est; hibernicam tamen formam negari nequit propius accedere ad lat. *olea*, *oleum*. Certiora *Letha* (Litavia, Letavia) O'C. 503 nomen britannicum terrae Aremoricae, sed idem (quasi *Laithe*) nomen Latii F. h. 10, Oing. Fél. ut cambr. vet. *litau* gl. Ox. *tana* (tenuis; cambr. *teneu* Mab. 1, 259) Sg. 248[b], cf. Praef. XII.

Post *ê*: *déad* (finis, unde adi. *dédenach*, finalis; e *deved*, cambr. *diwedd*) Wb. Sg. *dia*, gen. *dé*, plur. *dé*, *déib* (deus; cf. pp. 20. 32), unde adi. *diade* (divinus) Wb. Sg. Fortasse *glé* (clarus, conspicuus) Wb. 9[d]. 11[a]. 12[d]. *glée* 12[a]. *glœe* 12[c], siquidem conferendum est cambr. *gloiu* (gl. liquidum) Cant. 86. *gloyw* (pellucidus) Mab. 2, 10. 36. *gloew* 3, 152.

Post *î*: *íar* (posterior, occidens) tam in formula adverbiali *aníar* (in, ab occidente) Wb. Cr., quam in praep. *iarn* (post) et adv. *iarum* (postea),* siquidem recte confero nomina Ἰουέρνιοι (n. populi in angulo Hiberniae spectante occidentem et meridiem), Ἰουερνίς (oppid. Hiberniae), Ἰουερνία (nomen insulae) ap. Ptolem., quae Romani accommodaverunt ad vocem suam *hibernus* i. e. hiemalis. Item *lí*, *líi* (color, splendor; cambr. *lliw*; cf. Livius, livor) Wb. 12[b]. 15[a]. Transgreditur *é* in *í* (quaeritur, utrum abundantia formarum an per flexionem solam) in adi. *clé* (sinister): *cle* St. gl. 387, dat. fem. *duchli* (gl. ad sinistram) L. Ardm. 184. b. *for laim chlí* (gl. a sinistris; cf. *laevus*) Cr. 19[c]. Transgrediuntur *íu*, *éu*, *éo* in *í*, *i* non modo in flexione adi. *bíu*, *béu*, *béo* (vivus), cuius pluralis *bí* Sg. 39[a] vel *bíi* scribitur: *bíi in hiris ex mortuis* (vivi in fide) Wb. 5[b] — nec aliter in comp. *bithbéo* (semper vivus), plur. *bithbí* Sg. *bithbíi* Wb. — sed etiam

* *Iar*, occidens, principio significat regionem posticam, cui opponitur *áir*, *air*, oriens (regio antica), unde deriv. *airech* (primus, primas) et subst. *airechas* (principatus). Celta enim sicut Indus denominat mundi regiones ad solem orientem conversus; oriens igitur ipsi quoque est antica regio, occidens postica, septentrio sinistra, meridies dextra. Quamobrem non solum in libris hibernicis septentrionalis pars Momoniae vocatur *Tuathṁúmha* (unde angl. *Thomond*), meridionalis *Deasṁúmha* (ad verbum: sinistra, dextra M.), cuius incolae *dési* (Desii) dicuntur, sed etiam a scribentibus latine saepe nominatur *dextralis* Britannia. (Lib. Land. 111. 143. 213 etc.)

in derivato eiusdem radicis *bíad* (victus) Wb. 18[a]. *biad* fq. (cf. gr. *βίοτος*), ac quod supra *beothu* scriptum memoravimus, alibi semper *bethu* est.

In aliis *v* una cum vocali praecedente deperiit, ut in transumptis *primit*, plur. *primiti* (primitivus) Wb. 13[b]. *posit*, *comparit*, *superlit* (positivus, comparativus, superlativus) Sg., quibus nescio an addenda sint et *éc* (mors): *ec* L. Hymn. ap. O'Don. 64, gen. *eca* Corm. (v. *audacht*), et *des*, *dess* (dexter), collata cum corn. *ancou* Voc., cambr. *angheu* Mab., et brit. *dehou*, *deheu*.

Denique prorsus periit *v* post consonam praeter memoratas *l*, *r*, *n*, *d* qualemcunque, ut post *c* (*qv*), de qua infra inter tenues dissereturr, post *s*, siquidem vocibus hibernicis *sé* (sex), *si* (vos), *sant* (cupiditas), *siur* (soror) supponendae sunt formae vetustiores *svex* (cambr. *chwech*, at lat. *sex*, got. *saihs*), *svi* (cambr. *chwi*), *svant* (cambr. *chwant*), *sviur*, *svisur* (cambr. *chwaer*, sanscr. *svásr*, germ. *swestar*, at slav. *sestra* et lat. *soror*); nisi quod interdum *s* abiecta potius *f* servatam esse apparet ex his exemplis: *morfeser* (*mórḟéser* i. q. *mórṡéser*, magnus seviratus, i. e. septem viri) L. Ardm. 18. a. 2. *mo fiur*, *mo fiar* (soror mea) L. Hymn. (Beitr. I. 338), quibus addenda esse videntur *farn*, *barn* (vester) et pronomen *b* (vos).

Mediae.

B D G. In vetustis nominibus gallicis vel britannicis. Singulares: *B*agacum Itin. Ga*b*ali, Atre*b*ates Caes. Co*b*nertus (comp. Cob-n.) Inscr. *D*ivico, *D*ivitiacus Caes. A*d*iatunnus Caes. Se*d*uni Caes. Bou*d*icca Tac. A*d*bucillus (comp. Ad-b.) Caes. Vo*d*goriacum (loc. Belg.; compos. Vod-g.?) Itin. *G*enava, *G*utruatus Caes. Li*g*er, Se*g*ovax, Se*g*ontiaci, Se*g*usiani Caes. Lu*g*dunum (comp. Lug-d.) Tac. Itin. Iunctae consonis aliis: *Bl*avutum (oppid. Gall. occident.), *Bl*aboriciacum (opp. Norici), *Bl*estium (opp. Brit.) Itin. *Br*igantium Itin. *Br*igantes (pop. Brit.) Tac. *Br*ogitarus Cic. Allo*br*oges Caes. *Dr*appes Caes. *Gl*annoventa, Ambo*gl*anna (oppida Brit.) Notit. dign. Boduo*gn*atus Caes. *Gr*aioceli, *Gr*udii Caes. A*lb*a Vopisc. To*lb*iacum Tac. A*mb*iani, A*mb*iorix, A*mb*arri Caes. Ca*mb*odunum Itin. A*rb*eia (Britann. opp.) Notit. dign. Ve*rb*eia (dea) Inscript. Orell. 2061. So*rb*iodunum (oppid. Brit.) Itin. Me*ld*ae Caes. Ge*ld*uba Plin. Tac. A*nd*es, A*nd*ecumborius Caes. A*nd*ematunnum, A*nd*ecamulum Itin. Vi*nd*onissa Itin. A*rd*uenna Caes. O*rd*ovices Tac. Ga*lg*acus Tac. Be*lg*ae Caes. Li*ng*ones, Ci*ng*etorix Caes. O*rg*etorix, Ge*rg*ovia Caes. Ta*sg*etius, Morita*sg*us Caes. *Ῥοβόγδιοι* (pop. Hibern.) Ptol. Duplices; BB: Abbo (in vas. figl.) Inscr. Abbatus Sil. Ital. (4, 239; sed lectio incerta, cum alii legant at Batus, Acatus etc.). DD: Addua (fluv.; sed Aduatuci Caes.) Tac. Plin. Ad D notatum lineola perducta, de quo infra inter aspiratas dissereturr, pertinere videntur: Meddic (figuli nomen) Stein. cod. inscript. Danub. et Rheni 207. 219. 224. Meddignatius (sed Medivixta Grut. 795, 8) Inscr. Orell. 2064. Coddacatus (?) Inscr. Vesont. Orell. 2064. GG: Setuboggius Esuggii fil. (sed Vercombogi fil. Grut. 758, 11. Abrextubogius Murat. 22, 5. Adbogius Stein. 440) Inscript. Ambian. Orell. 2062. Flaniggo Inscript. Brix. Orell. 3543.

Mediarum hibernicarum status durus in vetustis codicibus non modo (sicut liquidarum et spirantis *s*) geminatione significatur, praesertim in codice Sg., sed etiam positis mediarum loco tenuibus, nimirum ob duriorem pronuntia-

tionem, quae scriptio cum in aliis codicibus frequenter, tum semper fere in quibusdam adhibetur in Wb., cuius tenues P, T, C respondent geminatis BB, DD, GG codicis Sg. Esse vero pro mediis tenues ut scriptas sic prolatas, eadem pronuntiationis duritia, qua *v* in *f* provectam supra cognovimus, quamquam inferiore aetate mediae redierunt, apparet inde, quod haec scriptio, cuius eadem varietas in tenuibus primitivis observatur (cf. infra p. 70), nisi secundum certas leges fere non adhibetur in mediis, quare interdum nec haec nec illa status duri fit significatio, sed simplices manent integrae *b*, *d*, *g*; accedit quod nonnunquam mediae loco vel geminata tenuis invenitur, etiam in cod. Sg., qui raro utatur tenui pro media, ut *borcc* (burgum), *roppad* (esset).

Est autem status durus mediarum 1. in principio vocum extra causam infectionis. Scribi hoc loco solet media simplex, ut *bennach* (gl. cornutus; cf. Benacus?) Sg. 60ª. *dia* (deus; cf. Divodurum), *dún* (arx; cf. -dunum) Wb. Sg. *gen* (os; cf. Genava) Wb. Invenitur tamen scriptio duplex sive durior post pronomen possess. 3. pers. sing. feminin.: *a ggním feisne* (eius, fem., ipsius actio) Sg. 199ª; item post praepp. *for*, *id* etc in compositione: *forbbart* (gl. abolitio) Sg. 52ª. *idpart* (oblatio; *edbart* alias, = *idbbart*) Wb. fq.; dat. *edpairt*, *edpartaib* Sg. (cf. p 5). *ní œdparthi inso* (gl. minime hoc est adhibendum) Sg. 6ᵇ. *forggnuis* (forma, figura) Sg. 76ᵇ. 216ᵇ. *etarcne* (et *etargne*, cognitio, = *etarggne*; gen. *etarccnai* Ml. 14ᶜ) Wb. fq. *etarcnad* Wb. 26ᵈ. Tr. 22. Ac semper in tenuem progressa est media *d* praepositionis *do*, cuius in compositione periit vocalis ante vocales vel consonas emortuas *ṡ* et *ḟ*, ut in *tanicc* (venit, = *doanicc*), *tuidecht* (positio, = *doṡuidecht*) multisque dupliciter compositis cum *tair-* (= *doair-*), *taith-* (= *doaith-*), *tes-* (= *does-*), *tiar-* (= *doiar-*), *timm-* (= *doimm-*), *tin-* (= *doin-*), *tind-* (= *doind-*), *tó-* (= *doḟo-*), *tór-* (= *doḟor-*), de quibus infra (V. 2) disseretur. Denique exemplis supra (p. 37. 38) prolatis tenuis pro media positae *tenge*, *trén*, *cenél* addi possunt alia ex libris recentioribus ut *póc* (osculum, = *bóc* Sg. 46ª) Corm. et *péist* (bestia, ibid. *béist*) Corm. v. *prúll*. Ad geminationem alia pertinere videntur ut formae verbi substantivi coalescentes cum particulis *ro*, *ni*, *ce* praefixis: *robbói*, *robbu*, *robbe*, *robbatar*, *nibbu*, *nibbe* Sg. fq. *ropo* (fuit, = *robbo*), *nipo*, *cepu*, usitata scriptio in Wb.; fortasse *nitobartatháirsi* (non ad vos reprehendendos, = *ni d.*) Wb. 16ª. *ni ténat* (non faciunt) Wb. 24ª.

2. In mediis et extremis vocibus: *a*) in geminatione. Quae quamquam in nominibus gallicis vetustis quibusdam supra allatis invenitur, rara est in hibernicis. Illustria tamen geminatae mediae exempla habemus transumpta *abb* (abbas) Oeng. Fél. (St. 72. O'C. 504), *ab* Corm., unde *secndabb* (Corm. *secnab .i. secundab* id est secundas abbas vel secundus abbati): plur. *secndapid* (gl. gubernationes), dat. *secndapthib* (gl. actoribus) Wb. 12ᵇ. 19ᵈ; *assapati* (eorum sabbata) Wb. 27ª; illustria tenuis exempla *rochretti* (credidit) Wb. 5ᵇ. 11ª. 12ª. *crettes* (qui credit) 2ᵇ. *do creittim* (credere) 1ᵇ, *cretem* etc. fq., cf. ind. *çraddadhâmi*, ac, nisi vehementer fallimur, transumptum *fetarlicce* (gen., veteris legis) Wb. 4ᵈ. 26ª. 27ª. dat. *fetarlicci* 10ᵈ. 27ª. Geminationi praeterea sunt adnumeranda, in quibus vel compositis vel usitatissima illa in hibernicis coartatione comprehensis finalem prioris vocis consonam principalis alterius excepit eadem sive ab initio sive assimilatione facta. Ut in formis verbi substantivi cum

pronomine *b* infixo: *robbia* (erit vobis) Wb. 13[d] = *ropia* 16[a]. 23[c]. 27[c], *tresindippiat* (per quam vobis erunt) 25[d]; ut in compositis *inepbuith* (ἐν τῷ οὐκ εἶναι, = *neb-buith*) Wb. 14[c]. *tecnate* (gl. domesticus, = *teg-gnate*, domo assuetus; cf. *teagno*, an old habitation, O'R. et *gnáth*, *gnás* p. 16. 25) Wb. 7[b], unde *tecnatatu* (gl. familiaritas) Ml. 22[a]. 28[b]; in formulis *atom-*, *cotom-*, *fritom-* (= *ad-dom-*, *cot-dom-*, *frith-dom-*), etc., de quibus inter pronomina infixa agetur; denique in plurimis compositis cum praepositionibus *ad-*, *aith-*, *frith-*, *ód-*, quarum consona terminalis assimilata sit sequenti. Quorum ex magna copia infra (V. 2) proferenda satis erunt haec: *apélugud* (adulatio; = *adbélugud*) Sg. 45[b]. *apelugud ho belugud ho belaib 7 fomraid hi cridiu* (gl. tales amicitiae, falsae; i. e. adulatio loquendo labiis et falsitas in corde) Ml. 31[a]. *innan apelaigthe* (gl. adulatorum) Ml 28[a]. *apthin* (perditionem, perniciem, = *adb.*) Wb. 23[c]. 32[c]. *indepaidse* (hoc veneficium, = *aithb.*) Inc. Sg., pl. *aipthi* (gl. veneficia) Wb. 20[b], unde *ipthach* (gl. maledicus) Wb. 9[b], *ibdach* Inc. Sg. *ni epil* (non perit, = *aithbil*) Sg. 30[a]. Wb. 30[d]. *epiur*, *epur*, *epert* (dico, dicere, = *aithb.*) Wb. fq. *taipe* (concisio, brevitas, = *doaidbe*) Ml. 14[d]. *obbad* (gl. recusatio, = *odbad*) Sg. 90[a]. *doopir* (privat, = *diodbir*) Sg. 221[a]. *diuparthe* (privatus) Sg. 28[b]. *topur* (fons, = *dofoodb.*) Wb. 29[c]; *accaldam* (allocutio, = *adgaldam*; cf. *adgládur*, gl. appello, Sg. 146[b]) Wb. *acaldam* Sg. 153[b]. *écne* (sapiens, neutr. sapientia, = *aithgne*) Wb. 7[c]. 8[a]. 8[b]. 26[d]. *tacair* (decens, = *doathg.*) Wb. fq. *taiccéra* (rationem reddet) Wb. 6[b]. *frecre* (responsum, = *frithg.*) Wb. Sg. *fócre* (monitio, = *foodg.*) Wb. 31[c]. Rariora sunt eiusdemmodi exempla, in quibus tenuis assimilatione effecta nasalem sequatur, ut in his compositis cum praep. *imb* et *ind*: *imcaib* (gl. devita, = *imbgaib*) Wb. 28[c]. *isimcabthi* (vitandum est) 30[b]. *immanimcab* (vita eum) 30[d]. *imcabál* (vitatio) Sg. 203[a]. *incébthar* (vituperabitur, = *indgébthar*) Wb. 15[d].

b) In positione. Frequentior hic scriptionis varietas, quam supra memoravimus, exemplis mediarum singularum illustrabitur.

B, BB, P: *deirbbœ*, *indeirbbœ*, *inderbbe* (*aimsire*, temporis certi, incerti, gen. adi. *derb*) Sg. 66[b]. *nomérpimm* (committo me) Wb. 6[c]. *roerpad* (commissum est) 10[d]. 18[d]. 31[a]. *comarpi* (coheredes; = *arbb*, *erbb*, cf. *roerbad*, *comarbus* 4[c]. 10[d]) 19[c]. *burpe* (stultitia; = *burbbe*, cf. *burbe* Wb. 8[a]. 17[a]) Wb. 5[c]. 17[c]. 19[b]. adi. *borp*: *dangíid borp* (gl. stultus fiat) 8[d]. *a galatu burpu* (gl. o insensati Galatae!) 19[b]. *ingulpan* (gl. aculeum) Ml. 20[d]. *in impudiu* (*impúth* p. 25) Wb 9[c]. *impessi* (gl. obesi cordis) Ml. 20[a]. *timpne* (mandatum; al. *timne*) Wb. 4[d]. *impdibthe ut boetius* (gl. cirtensis) Sg. 57[a]. *imp* (sitne; al. *imb*, *im*) Wb. 10[a]. *arimp* (ut sit; plur. *armbat*) Wb. 14[b]. 15[c]. 32[a].

D, DD, T: *ardda* (gl. sublimia) Cr. 18[b]. *arddu* (altior) Sg. 161[b] = *artu* (cf. Arduenna) Inc. Sg. *ordd*, gen. *uirdd* (ordo) Sg. fq. *ord* Sg. 159[b]. *ort* (ordinatio, missio) Wb. fq. *dodechur uirt* (ad differentiam ordinis), *inúrt*, *inurt* (gl. in suo ordine) Wb. 13[b]. *darési afoduirt* (gl. quidam murmuraverunt et perierunt; i. e. post, propter murmurationem suam; cf. *fodordchu*, gl. susurratores, Wb. 1[c]) Wb. 11[a]. *cert* (= *cerdd*, gl. aerarius, qui idola aere faciebat; i. e. faber, lat. *cerdo*, lat. med. specialiter coriarius ap. Cangium) Wb. 28[a]. 30[d]. *cerddchae* (gl. officina; compositum: fabri domus) Sg. 51[a]; ex eadem radice nata esse videntur *focheirt* (gl. seminas) Wb 13[c]. *am. foceirt* (ut deponit) 32[c]. *focertam* (de-

ponimus) 15[b]. *fuscerdam*, *fucertar* (reponamus, ponitur) 34[a]. *isin oena focerddar* (gl. in id ipsum desolvuntur) Sg. 71[a]. *na sacardd* (sacerdotum; mox *sacart*) Sg. 54[a]. *primsacairt* (summi sacerdotes) Wb. 10[d]. *acaltam* (allocutio; al. *accaldam*) Wb. 4[d]. *issuacaltmichi* (gl. in suavitate) 15[d]. *doacaldmacha* (appellativa) Sg. 29[b]. 31[a]. *melltach* (gratus, = *melddach*, Wb. 4[c]. *meldach*, cf. Meldi) Wb. 9[d]. *do intamil* (ad imitationem; *indsamuil* Wb. 13[a]) Wb. 5[a]. *intsamil* (gl. instar) Sg. 64[a]. *intamlid* (imitamini), *intamlitis* (imitarentur) Wb. 5[b]. *tintúth* (interpretatio) etc. (p. 25). *int* (articuli forma, cf. p. 44). *ant* (ibi; *and* paulo ante) Ml. 14[d]. *antsin* Ml. 36[a]. *sunt* (hic, = *sund*) Wb. 12[a]. 13[a]. 14[d]. 23[a]. *dosunt* (ad hoc) Wb. 21[d]. *scribent* (scribere) Wb 27[d], gen. *scríbint* Wb. 6[c]. 13[a], dat. *scríbunt* (al. *scríbend*, *scríbind*, *scríbund*) Sg. 9[a]. 213[b]. *hisintórunt* (in figura), *cen torant persine* (sine significatione personae) Sg. 3[b]. 154[a]. *claindde* (gen. a *cland*, liber, proles) Wb. 28[b]. Ad tenuem pertinere videntur: *arcoimddim* (gl. causor) Sg. 59[a]. *cumddubartaig* (gl. ancipitis; alias *cumtubart*) Sg. 104[a].

G, GG, C: *huathecmungg* (gl. eventu) Sg. 28[a]. *do omalgg* (gl. mulxi) Sg. 23[b]. *condelgg* (comparatio) Sg. 42[a]. 45[a], *hi condeulgg* (in comparatione), *conrodelgg* (comparavit), *condelggaddar* (comparantur) 25[b]. 39[a]. 40[a], in eodem cod. *condelg*, *condelgatar* 41[b]. 42[a]. 43[a] et *hi coindeilc* 3[b]. *bolc mergach* (gl. uter rugatus; cf. *bulga* ap. Festum, supra p. 14; post *mergach* mox *meirc* acc. subst.; eodem pertinet cambr. vet. *mergidhaham*, gl. evanesco, gl. Ox.) Ml. 57r. *penbolcc* (gl. paenula) Wb. 30[d]. *foirggae* (gl. Thetis) Sg. 124[a].* *borcc*, *borggde* (gl. cirta, cirtensis; i. e. burgum, burgensis, ob hebr. cirta, urbs) Sg. 57[b]. *frigargg* (erga austerum; cf. *rogarg* Inc. Sg.) Bern. 115[a]. *lorc* (gl. trames) Sg. 66[b]. *derc* (ruber) Sg. 35[b]. Cam. Conferenda igitur et radix *orc*, unde *orcas* (qui occidit) Wb. 28[a]. *bith moircc domsa* (gl. vae mihi est, i. e. interfectio mea, *m-oirc*) Wb. 10[d]. *ní am. inní asoírcc* (gl. non quasi aërem verberans) 11[a]. ac plura derivata et composita ut *orcun* (occisio) Wb. 4[b]. *oircnid* (occisor) Sg. 12[b]. 13[a]. *frithorcon* (offensio, = *frithorgon* Cam.) Wb. 16[c]. 18[a]. Ml. 22[d], cum cambr. vet. *orgiat* (gl. caesar; i. e. qui caedit) gl. Oxon. et vetusto nomine *Org*etorix; et subst. *ferc* (ira), adi. *fercach* (iratus) Ml. 22[c]. 22[d] cum cambr. vet. *guerg* (gl. efficax) gl. Oxon. et nomine gallico *vergo*bretus.

c) Extra positionem etsi infecta semper media expectanda erat, nonnunquam tamen integra servata, immo in tenuem provecta invenitur in extremitate vocum: *níp*, *nip* (ne sit, non sit; *nib* Sg. 158[a]) Wb. 5[c]. 28[b]. 30[d]. 26[b]. 28[c]. *manip* (nisi sit) Wb. Sg. *cinip* (ut non sit) Wb. 11[d]. *cip* et *cib* (quicunque est) Wb. *rop* (fuerit, sit) Wb. 18[a]. 23[b]. Sg. 169[a]. Inc. Sg. *corop* (ut sit) Wb Sg. Inc. Sg. *condip* (*condib* Sg. Wb.) Wb. *arnap*, *arndip*, *airndip* (ne sit; *arnab* Sg. 179[b].) Wb. *indip* (num sit) Wb. 26[b]. — at constanter *conroib* (ut sit), *arnaroib*, *conaroib* (ut sit, ne sit) Wb. — *barnaip* (Barnabas) Wb. 10[d]. 18[d], quocum conferenda videntur exempla *b* duri in fine syllabae notati: *abbgitir* (alphabetum; hib. hod. *aibgidir*) Sg. 21[a]. 23[b]. Cr. 33[a]. *apgitri*, *apgitrib* (gl. elementa, elementis mundi) Wb. 19[d]. *gibbne* (gl. cirrus) Pr. Cr. 63[b]; *doadbit* (demonstras) Sg. 159[a]. *tadbat* (demonstrat, = *doadbat*, v. supra) Wb. 10[b]. *donadbat* (quod demonstrat;

---

* Eadem vox in sententia poëtica margini adscripta in Sg. p. 112: *faircœ* cum puncto delente sub *c*, cui suprascriptae sunt *gg*. Ac Sg. 67[b]: *foirrœ* (gl. tithis), neglegentius. Patet inde forma *foirge*, de cuius etymologia p. 11.

doadbadar, demonstratur, fq.) Sg. 27[b]. Ml. 15[a], cf. *tinfet* (inflat), *hóre doninfet* (quia inflat) Wb. 4[b], etiamsi *tinfeth* (aspiratio) verior scriptio videtur quam *tinfed*; *c* pro *g* post vocalem scriptae exemplum nobis non occurrit, ne in fine quidem syllabae, nisi ei tribuere velis composita ut supra (p. 60) allatum *tecnate* vel ut *trócar* (misericors, = *tróg-car*, miseri amans), unde fluxit *trócaire* (misericordia) Wb. 4[c]. etc., in quo assimilata est media tenui eiusdem organi. In mediis autem vocibus, praeterquam in transumptis ut supra memorato *apgitir* (= abecedarium), ut med. hib. *táiplis* (gl. alea, = angl. *tables*) St. gl. 27, vix unquam extra positionem dura inveniatur media (nec tenuis); quare si in vocibus quibusdam *bb* scriptum est vel *p*, aut geminatio (vel assimilatio) statuenda est, ut in *roppad diil tan.* (esset secundae declinationis) Sg. 111[b]. *ropat* Sg. 199[a]. *obbad* (gael. *obadh*) Sg. (supra p. 60), aut tenuis ab initio infuit, ut infuisse conicimus in voce *caebb* (gl. iecur) Sg. 6[b]. De *bb*, *dd* primitivarum loco tenuium *p*, *t* in codice Sg. scriptis infra (p. 70) dicetur.

Conferenti quae adhuc proposuimus exempla patebit medias servatas quidem esse integras in positione post qualemcunque consonam, ad tenuis tamen duritiam legitime non progressas nisi aut muta antecedente (ut geminatas vel assimilatas) aut *r* (vel *l*), post nasales vero (ut interdum post vocales) in extremitate tantum vocum saepius in tenues abisse, rarius in extremitate syllabae praeterquam ante *ṡ* emortuam. De mediis assimilatis nasali praecedenti infra disseretur (p. 63 sqq.).

I n f e c t a r u m mediarum scriptio simplex esse solet, ut *claideb* (gladius) Wb. Sg., *teg*, gen. *tige* (domus) Wb. Ob aspiratam tamen earum pronuntiationem frequenter etiam scribuntur aspiratae, ita quidem ut pro *b* infecta inveniatur *f* vel *ph*, *th* pro *d*, *ch* pro *g* infecta. Hodierna scriptio gaelica est *bh*, *dh*, *gh*, hibernica *b*, *d*, *g* cum punctis; pronuntiantur autem aliquanto mollius quam aspiratae, *bh* ut *v* (aut *w* Anglorum), *dh* et *gh* (nullo discrimine intercedente) ut *j* (aut *g* Batavorum).

Aspirata quam dicunt infectione et scriptione tanguntur mediae 1. in principio vocum, si extat causa infectionis. Inde oritur scriptio alternans: *ba* (sive) Wb. 23[b], alias *fa*, *ciafa* (quamvis sis) Ml. 36[a], sed *comba*, *armba* (ut sis) Wb. 22[c]. 30[b]. Sic *fadésin* (ipse) in libris recentioribus saepe *bodesin* vel *budéin* scribitur. (O'Don. 130.)

2. In mediis vel extremis vocibus extra positionem. Ob scriptionem aspiratam in his locis frequentiorem exempla singularum mediarum separabimus.

F, PH = B infecta. Futuri signum *b* fit *f*: *labrafammar* (loquemur) Wb. 12[c]. *nonsamlafammar* (comparabimus nos) 17[b]. *dofuircifea* (inveniet) 25[b]. *sóirfa*, *sóirfed* (salvabit) 11[a]. 32[d]. *noibfea* (sanctificabit) 13[b]. *íccfe* (salvabis) 10[a]. *tucfa* (intelleget) 12[d]. *leícfidir* (sinetur) 6[b]. Scribitur tamen etiam *predchibid* (praedicabit) ibid. 26[a]. *ditróscibea* (gl. iudicabit te) 1[d]. *samlibidsi* (aemulabimini) 21[c]. *daucbaidsi* (intellegetis) 21[c]. *dalugub* (ignoscam), *dílgibther* (ignoscetur) 14[d]. 32[a]. 33[a]. Terminales *-ub*, *-ibther* nusquam scribuntur *-uf*, *-ifther*, quamquam vix non sunt ita pronuntiatae; positio autem nec in *-ibther* (ex *-ibither*) nec in *sóirfa* etc. statuenda, quia vocales ante terminationes excussae sunt. Particula privativa *neb-* in Sg. saepius scribitur *neph-*; *cammaib* (etiam) Wb. 3[d] est et *cammaif* Wb. 10[b] et *camaiph* Sg. 9[a]. 21[a]. 198[a]. 209[b]. Sic *dephthigim* (gl. dissideo) Ml. 21[a], verbum

denom. a subst. *debuid*, *debuith* (altercatio) Wb. 10[a]. 30[b], adi. *debthach* (contentiosus) Wb. 11[d], pl. *debthich* 11[d]; *alind dóiph inforcitil nemnech im ainne* (formosus eius habitus institutionis, virulentus autem eius sensus; O'R. *aoibh*) 7[c].

TH = D infecta.* Subst. *buáid* (victoria) Wb. fq. est scriptum *buáith* Wb. 11[a]; e *núiadnisse*, *núiednisse* (novum testamentum) prodit dativus *inúiethnissiu* Wb. 10[d]; e *pridchim* (= praedico) Wb. fq. *pridchis* Tir. 8, *pridchais*, *pridchad* F. h., sed *prithchite* (qui praedicant) Tr. 71. Ad commutationem vero sonorum supra (p. 38) memoratam referendum est, quod verbum *edo* non modo in libris vetustis scribitur *ithim* (gl. mando, is) Sg. 146[b], ut derivata et composita *comithi* (gl. comessationes) Wb. 20[c], *ithemair* (plur., voraces) Wb. 31[b], sed hodie quoque. De aliis admodum dubia est res, ut de *flaith* (imperium, dominus), *flaithemnacht* (gloria) Wb., quocum comparare possis slav. *vladiti*, got. *valdan*, de *arriuth* (gl. adorior; i. e. accurro, incurro) Pr. Cr. 57[a]. *rethit* (currunt), *rethess* (qui currit) Wb. 11[a]. 24[a]. *dindriuth* (de cursu) Wb. 20[b]. *innarrith* (gl. in nostro curriculo) Sg. 108[b], quae legenti in mentem venit gallicorum vetustorum Eporedia, Eporedii Plin., Eporedorix Caes., Rhodanus, reda; concordant enim cum hibernicis formae britannicae ut cambr. hod. *gwlad*, vet. *gulat*, unde adi. *guletic*, cambr. hod. *rhed* e vet. *ret*; quapropter hib. *flaith*, brit. *gulat* ut plurima feminina addito *t* (*ti*) ex radice *vla*, *val* (lat. *valeo*) manasse putamus, *reth* prorsus disiungendum esse a gall. *rêda*, cui respondet hib. *dériad* (gl. bigae) Sg. 24[a]. De contraria *th* infectae in *d* mutatione infra agetur, cum dicetur de tenuibus.

CH = G infecta. Subst. *teg* (domus; brit. *ti* = *tig*) scribitur *tech* Wb. 15[c]. 33[c]. *isaichti* (gl. metuendus; = *isaigthi*, Wb. *agathar*, timet) Sg. 33[b]. *traichthechdae* (gl. pedester; *traigthech* 50[b]. 38[b]) Sg. 54[b]. Etiam excussae *g* infectae exemplum unicum esse videtur *sái* (gl. paenula; cf. lat. *sagum* et nomen gall. vet. Tecto*sagi*) Wb. 30[d]; ante consonas saepius excussam esse *g* infectam supra (pp. 17. 19. 23) diximus.

In positione contra legem consonarum communem infectas esse medias hoc minus est credendum, quod etiam in iis vocibus, in quibus vocalis sit excussa, positio ergo universe non statuenda, interdum mediae integrae servantur, ut hodiernum *diolgadh* (p. 25. not.**) respondet vet. *dílgud* (de quo cf. p. 27). Quae igitur in positione infectae videri possunt mediae, illae aut ad *b* infectam respondentem gall. V, ut *delb*, *tarb*, *banb*, *fedb* (p. 54), aut ad tenues sunt revocandae, quae excussa vocali extra positionem habeantur, ut *d* in *ibdach* = *ipthach* (p. 60). Nescio tamen an hodierna lingua in quibusdam iustum excesserit aspirationis modum, ut in adi. *dearbh* (certus) certe excessit, cuius quidem formae *deirbbæ*, *indeirbbæ*, *inderbbæ* Sg. supra propositae sint.

In mediis vetustae linguae hibernicae iam prima conspiciuntur initia infectionis, quae in recentiore lingua atque in britannica paulo latius est progressa, infectionis nasalis. Mediae enim duae, *b* et *d*, in mediis et extremis vocibus praecedenti liquidae *n* (vel *m*) haud raro assimilantur; eadem assimilatio mediae *g* interdum puncto liquidae imposito significari videtur *ṅg*,

---

* Diversa est infectio illa mediae *d*, satis vetus in terra continenti, quam efficit sequens *i*: Abu*z*acum Itin. Anton. pro Abu*di*acum Tab. Peut., Scan*z*a ap. Iornand. pro Scan*dia*; etiam in initio: *z*aconus pro *di*aconus, Inscr. Orell. 2620. Cf. ital. *mezzo* e *medius*, *pranzo* e *prandium*. Eandem tamen in nom. gall. Re*ds*omarus Inscr. Grut. 806, 11 statuendam esse vix credideris.

quamquam plerumque nihil mutatur in scriptione *ng*, et ipsae quoque assimilatae NN, MM (neglegentius interdum scriptae simpliciter N, M) alternant in vetustioribus codicibus cum primitivis ND, MB, vel cum tenuibus NT, MP, NGG (supra p. 60). Exempla: nomen fluvii Hiberniae meridionalis hib. vet. *Bóinne* (cf. p. 56) apud Ptolemaeum est *Βουουίνδα*, i. e. Buvinda, Bovinda. Pluralis subst. *rind* neutr. (signum caeleste) Sg. 70[b]. Cr. 18[d], gen. *renda* Sg. 73[a], scribitur *inna rinn* (gl. astra) Ml. 5 r., sed *inna rind*, *na rind* Cr. 18[b]. Ml. 2[a], ut masc. *inrinnd* (aculeus) Wb. 13[d]. et comp. *indá érrend* (gl. stigmata; i. e. duo signa, vulnera, an: duorum v.?) Wb. 20[d]; a verbo eiusdem radicis comp., cuius infinitivi vice fungitur subst *torand* (significatio, = *doforand*) Sg. 198[a], iuxta formas *dofoirn̄de*, *dofoirn̄det*, *toirn̄det* (significat, -ant) invenitur *tororansom* (gl. signavit) Ml. 29[b], ut iuxta *slond*, *sluindi* (significatio, significat) Sg. fq. *nunsluinfemni* (nos significabimus nos) Wb. 15[a], iuxta *ógdílgend* (gl. internecio) Sg. 52[a]. *diandilgiunn* (ad eorum deletionem) Ml. 33[c]. Adi. *fin* (= *finn*, albus: *dindluibfin .i. luibderc*, gl. de rosa, Sg. 35[b]) scribitur *find* in nomine proprio hibernico *Fiacc Find* L. Ardm. 18. a. 2. (cf. gall. vet. *Vindo*bona, Vindonissa, Vindomagus), ut adi. hod. hib. et gael. *cruinn* (rotundus) servata media *cruind* in Sg. 49[b]. 66[a]. et Ml. 18[b].* Praep. *im*, *imm*, *imme* (circa) in Wb. et Sg. passim scripta, et separata et in compositis, servavit formam originariam *mb* (in gallicis vetustis: Ambigatus Liv. *Ἀμβιδραυοί*, *Ἀμβιλικοί* Ptol. Ambarri, ambacti Caes.; cf. p. 5) in quibusdam locis codicis Wb.: *imbráti* (cogitationes; sed 1[d]: *imrádat imráti*, cogitant cogitationes) 31[b]. *gním et briathar et imbrádud* (gl. occulta cordis manifesta fiunt; i. e. actio et verbum et cogitatio) 12[d]. *isar farnimbrádudsi* (gl. sollicitudinem quam pro vobis habemus) 16[b]. *lasse gabas immbi* (gl. cum mortale induerit immortalitatem; i. e. cum sumpserit circa se) 13[d]. Adi. *imde* (multus, abundans): *imda* (gl. opulentus) Sg. 125[a]. *cit imdi far forcitlidi* (gl. si decem milia paedagogorum habeatis; i. e quamvis sint multi praeceptores vestri) Wb. 9[a]. *ifochidib imdib* (gl. in tribulatione multa) Wb. 24[c]. *corop imdu de dúán* (gl. ut gratia abundet; i. e. ut sit abundantior nobis; compar.) Wb. 3[a], prodiit ex *imbde*, *imbide*, cuius radix *imb* (= *ambi*; cf. gall. vet. Ambiorix, Ambiani Caes.) extare videtur in deriv. subst. *imbed* (gl. ops, copia) Sg. 125[a]. *rommúnus imbed dom* (gl. scio abundare) Wb. 24[b]. Adi. *camm*, *cam* (curvus; cf. Cambodunum Ptol. Itin. Cambolectri Plin. *Μορικάμβη εἴςχυσις* Ptol. Cambete Itin. Camba fluv.): *honaib crichaib cammaib* (gl. obliquis sulcis) Ml. 2[a], ut in compositis: *cam̄derc* (gl. strabo; i. e. curve prospiciens; cf. *fiuchdercc*, gl. lippus, Sg.) Sg. 63[a]. 70[b]. 93[b]. *camthuisil* (casus obliqui) Sg. 197[a]. 209[a]. Quin etiam radicalis consona verbi substantivi haud raro assimilata est antecedenti *m* (*n*) coniunctionis *con* vel pronominis relativi: *commiu inricc dó* (gl. ut iam perfectus sim; i. e. ut sim dignus eo; *combíu* Wb. 30[a]) Wb. 24[b]. *comman* (ut simus) 31[c].

* Per mediam autem aetatem linguae hibernicae contraria viguit consuetudo scribendi *nd* pro *nn* primitivo, ut pro *cenn* (caput) Wb. Sg. Ml. legitur *cend* apud Corm. (vv. *cáinte*, *coire Brecain*), ut e nomine Hiberniae ipsius *Ériu* Corm. (gl. *Elg*), cuius gen. *érenn*, dat. acc. *érinn* semper legitime scripti sunt apud eundem, — *érenn* pro *érinn* apud Mar. Scot.: *bennach érenn* (benedic Hiberniam) Pertz. 7, 481 — formatur gen. *érend*: *fir erend*, *fer nerend* (viri, virorum Hiberniae), *co tír nerend* (ad terram Hib.) ap. O'Donov. p. 217. 235. 359 e codicibus servatis in Hibernia, libro Lecan. et alio dicto "Leabhar Breac"; ex inscriptione vetusta circa a. 1123 apud eund. p. 234: *do rig erend* (regi H.); cf. *i Rachraind* („in Rachrainn", nom. insulae cuiusdam) e codice dicto "Leabhar Breac" apud O'Donov. p. 155.

commimmis (ut essemus) 6[b]. 26[b]. 29[d]. *comtis* (ut essent) Wb. 10[d]. Sg. 7[b]. *amtar* (cum essent) Sg. 31[b]. *hore romtar* (quia fuerunt) Wb. 7[b]. *arrumtar* (cum essent) Ml. 34[d]. *námminduine* (quod non essem homo) Wb. 17[d]. *cid armad* (quid propter quod esset? cur esset?) Sg. 167[a]. *ni armad* (non quo esset) Wb. 25[d].

Ex horum exemplorum analogia conicere licet, ubi nasalis mediae anteposita puncto delente notetur, mediam potius quam nasalem perire assimilatione. Ut in compositis: *éc̄ndairc*, *éic̄ndirc* (absens), *frec̄ndairc*, *frec̄ndirc* (praesens), *tóir̄ndet*, *dofoir̄ndet* (significant), *sec̄ndapid* (p. 59), *ais̄ndedat* (gl. conserunt verba) Ml. 31[a], *forn̄gaire* (mandatum), *durairn̄gred* (promissum est), *immefoln̄get* (efficiunt); ut interposito pronomine, vel relativo: *frism̄biat* (ad quas pertinent) Sg. 202[b], vel personali: *nosn̄guidsom* (rogat eos) Wb. 25[b]; item in principio vocum, sive praemissum est pronomen: *am. n̄guidess* (ut rogat) Wb. 24[d]. *céin m̄biis* (quamdiu est) 8[b], sive nasalis ab extremitate vocis antecedentis transposita: *dered m̄betho* (finis mundi) Wb. 10[b]. *etargne n̄dé* (cognitionem dei) 21[a]. *lasin n̄gutai* (apud vocalem) Sg. 7[b]. Quae notatio quod etiam ante vocales invenitur, tam in media voce quam in principio: *am. as̄nindedar* (ut profertur) Wb. 13[a]. *frirainn n̄aili* (ad aliam partem) Sg. 212[a]. *cen rian n̄etron* (sine Rheno inter nos) 217[b]. *isfuath n̄eperta* (est figura dictionis) 137[b], ubi nasalis perire omnino non potuit, id omnem dubitationem tollere videtur.

Ceterum infectio haec quamquam initio nihil est nisi assimilatio mediarum *b*, *d*, *g* ad praecedentes liquidas nasales, in compluribus tamen exemplis quae protulimus (*lasin n̄gutai*, *dered m̄betho*, *etargne n̄dé*) iam in vetusta lingua hibernica ad eandem prorsus speciem progressa est, quam dilatata huius assimilationis consuetudine praebet infectio nasalis in recentiore lingua hibernica. Qua non in mediis tantum vel extremis vocibus assimilatione semper existunt *nn*, *mm* (*m*), sed etiam in principio omnes tres mediae, *b*, *d*, *g*, post pronomina et particulas terminatas littera *n* (*m* ante *b*), quas supra enumeravimus (p. 43), omittuntur pronuntiatione, quamvis ut in antiquis illis *lasin n̄gutai* etc. sic hodie quoque scribantur, i. e. assimilantur vel obscurantur secundum grammaticos hibernicos, unde eclipsis nomine rem signaverunt. Tam de hac eclipsi, quam equidem dixerim nasalem, quam de altera, destituente, infra in capite altero.

Tenues.

P T C (Q). In nominibus gallicis et britannicis. Singulares: *P*arisii, *P*etrocorii, *P*ictones Caes. E*p*ona Iuven. E*p*oredia Plin. Lu*p*odunum Auson. Sa*p*audia Ammian. Mena*p*ii Caes. Rutu*p*iae Itin. *T*urones, *T*eu*t*oma*t*us Caes. *Ἄτις* (Boiorum rex), *Αὐτάριτος* (Gallorum dux) Polyb. Ru*t*eni, Lu*t*e*t*ia Caes. Li*t*ana Liv. Neme*t*es, Vene*t*i, Cale*t*es Caes. *C*arausius Eutrop. *C*arantonus Auson. *C*aratacus Tac. O*c*elum, Vo*c*ates Caes. Li*c*ates Plin. *Λικίας* Ptol. Ni*c*er Vopisc. Rauri*c*i Caes. Plin. Ebora*c*um, Iulia*c*um, Magontia*c*um Itin. Iunctae: *Pl*eumoxii Caes. *Pr*onaea Auson. *Tr*everi Caes. *Cl*avenna, *Cl*arenna Itin. Veru*cl*oetius, *Cr*itognatus Caes. *Cr*uppellarii Tac. Bratu*sp*antium (compos. Bratu-sp.) Caes. *St*anacum (Noric.) Itin. *Sc*aldis Caes. Plin. A*lp*es fq. Car*p*entoracte Plin. Ca*sp*ingium Itin. Ando*xp*onni fil. Inscript. Murat. 1204, 5. Ce*lt*ae,

Ce*lt*illus Caes. Ca*nt*ium, Na*nt*uates, Ce*nt*rones Caes. Ὀρτιάγων (Galatar. rex) Polyb. Ne*rt*omarus, Esune*rt*us Inscript. Ca*st*icus Caes. Medivi*xt*a, Abre*xt*ubogius Inscriptt. Moenica*pt*us Liv. Ve*ct*is Plin. Vo*lc*ae, Vo*lc*atius, Catuvo*lc*us Caes. Iovi*nc*illus, Pervi*nc*us Inscriptt. *μάρκα*, *τριμαρκισία* Paus. Ma*rc*omagus Itin. Conde*rc*um (opp. Brit.) Notit. dign. Ca*rc*aso Caes. Aule*rc*i, Cadu*rci* Caes. I*sc*a Itin. Li*sc*us, Ro*sc*illus Caes. Tauri*sc*i, Scordi*sc*i Liv. Plin. Duplices; PP: Luppo, Peppo, Inscr. vasor. figl., Drappes Caes. TT: Atto Inscr. (Act. Palat. 1, 33), Vettius Inscr. (Orell. 4295. Stein. 996), Solovettius Liv. CC: Acco (Senonum princeps), Iccius (Remus), Voccio (Noricorum rex) Caes. Nicco Inscr. (Act. Pal. 1, 33), Becco Mocconis fil., Utilia Veccati f., Cracca Livonis f. Inscr. (Orell. 4901).

QV etsi nec in gallicis nec in britannicis (aut vetustis aut recentioribus) nominibus vocabulisve unquam invenitur, quoniam in iis vocibus ipsis, quae latine cum *qu* proferuntur, et Galli et Britanni perinde ac Graeci P in eius locum substituerunt, ut *Epona*, *petorritum*, *pempedula* (contra lat. *equos*, *quattuor*, *quinque*), eandem tamen linguae vetustissimae hibernicae sine ulla dubitatione tribuendam esse non modo nomine litterae docemur servato in utroque alphabeto, si rei auctoribus fides est habenda (O'Don. XXXI. sqq.), sed etiam ogmica figura comprobata inscriptionibus vetustissimis, in quibus tam nomen CORPIMAQvAS (postea *Corbmac*, *Cormac*) extat quam genetivus MAQvI (hib. *maicc*, filii, cui responderet gall. *mapi*, cf. brit. *map*) aliquotiens est repertus. Itaque coniciendum est maiorem partem earum vocum, in quibus hib. *c* opponitur brit. (vel gall.) *p*, antiquissimis temporibus per *qv* prolatam esse, postea vero *v* ut post *s* (p. 58) sic post *c* perisse, aut nullo vestigio relicto: *ech* (lat. *equos*, brit. *ep*), *cách* (lat. *quisque*, cambr. *paup*), *cethir* (lat. *quattuor*, brit. *petuar*), *ce*, *cia* (lat. *quis*, cambr. *pui*), *cóic* (lat. *quinque*, brit. *pimp*), aut quasi assimilatione quadam geminata tenui: *macc* (filius, brit. *map*), aut vocali per *u* infecta: *fliuch* (humidus, cambr. *gulip*, *gwlyp*, p. 12). Quodsi pristina *qv* abiit in gallicam et britannicam *p*, nemini mirum esse debet tenuem P hibernicam multo artioribus finibus contineri quam *p* britannicam. Adde, quod in aliis quibusdam *c* hib. respondet *p* brit., non solum ut *c* (*q*) in *p* transgressa esse videatur: *cenn* (caput); = brit. *penn*, cf. mons Appenninus), *ciall* (intellectus, = cambr. *pwyll*), *cland* (proles; = cambr. *plant*), *cruim* (vermis, = cambr. *pryf*), *crann* (arbor; cambr. *pren*), rad. verb. *cren* (emere; cambr. *prenu*), sed etiam in quibus *p* initio fuisse pateat, ut in compluribus peregrinis: *casc* (pascha) Cr., *indchorcur* (purpura)* Tr. 115, cf. *dubchorcur* (gl. ferrugo) Sg. 52^{a}. *ondfescur* (vespera) Sg. 183^{b}. *clúm* (= pluma) Corm. v. *orc tréith*. Inprimis autem a principio vocum omnis fere *p* evanuit, ut vix ulla vox hibernica *p* principali utatur, praeter *patu* (lepus) Corm., unde *patnide* (leporinus) Sg. 37^{b}, et transumpta: *persan* (persona) Wb. Sg. *peccad* (peccatum), *pridchim* (praedico), *precept* (praeceptio, doctrina), *pían* (poena) Wb. fq. *pennit* (paenitentia) Wb. 9^{c}. 22^{c}. 24^{a}. 26^{b}. *ni farcuairt parche docoid* (non in circuitum parochiae venit; *pairche* a parochia

---

* Simplex eadem vox restituenda est pro *cocuir* (gl. murex) Sg. 68^{b}, cf. *corcair* (gl. purpura) St. gl. 224. Derivatum adi. *corcra* (purpureus, ruber) in libris inferioris aetatis (O'Don. 119. St. 122. n. Beitr. I. 350).

Corm.) Wb. 21ᵃ. *fiche pond* (gl. pondo viginti) Sg. 70ᵃ. *samlaid fri ponc* (pariter ac punctum) Sg. 150ᵇ. *proind less* (prandium, prandere apud eum) Wb. 9ᵇ, gen. *nepproinde la genti* (gl. simulatio; i. e. non prandendi cum gentibus) 19ᵃ, dat. *reproinn* (ante prandium) 28ᶜ, unde compositum *praintech* (refectorium, = *praind-teg*, domus prandii) L. Ardm. 18. b. 1. *pardus, parduis* (paradiso, paradisi) Tr. 17. 18. 19. *promthe in iriss* (gl. probus in Christo) Wb. 7ᵇ, *promfidir* (probabitur) 17ᵇ, *dopromad forndeserce* (gl. ingenium bonum conprobans) 16ᶜ, *intais amprom* (aetas improba) Ml. 31ᶜ, *indamprome* (improbitas) Sg. 42ᵇ. *piss* (gl. pissa, i. e. pisa) Sg. 73ᵃ. *propiri dílsi anísiu* (gl. alia vero propria, nomina) Sg. 32ᵇ. *pupall* (gl. tentorium, = *papilio* Lamprid.) Sg. 50ᵃ. *popul* (populus) Wb. 33ᵃ. Ml. 27ᵃ. *it primiti .i. is primit som mor. inesseirgiu* (gl. primitiae dormientium, 1 Cor. 15, 20) Wb. 13ᵇ. *primsacairt* (primi sacerdotes) Wb. 10ᵈ. *cia port indib* Wb. 26ᵇ. Ibi enim *p* in *f* (et *v*) mutata, ut in praep. *fri, frith* (ind. *práti*, graec. *προτί, πρός*, cambr. *gwrth*), saepius prorsus periit, ut in vocibus: *athir* (= pater), *lán, línad* (plenus, pleo), *il* (= got. *filus, πολύς*), *lia* (= *πλείων*), *ro* (= pro), *ar* (= *παρά*) etc.

In lingua hibernica vetusta tenuium status primitivus servatus 1. in principio vocum, si non est causa infectionis, in codicibus non scribitur alio modo nisi simplici: *patnide* (gl. leporinus) Sg. *tol* (voluntas), *tar* (trans) Wb. Sg. *cath* (pugna), *carid* (amat) Wb.

2. In mediis et extremis vocibus servantur tenues intactae: *a*) in geminatione: *upp* (interiectio, gl. ei, hei) Sg. 120ᵇ. *att* (gl. tuber) Sg. 61ᵇ. *crottichther* (gl. citharizatur; cf. chrotta Britanna, Venant. Fortun. 7, 8) Wb. 12ᶜ. *littir* (dat., litterae) Cr. 31ᵈ. *peccad* (peccatum) Wb. fq. *macc* (filius) Wb. fq. *bacc* (gl. ligo) Sg. 52ᵃ. 62ᵇ. *liacc* (lapidis) Wb. 4ᵈ. *ícc*, gen. *ícce* (salus) Wb. fq. *becc* (parvus) Wb. fq. *cnocc* (gl. gibber, gl. ulcus) Sg. 22ᵃ. 23ᵇ. Pr. Cr. 9ᵃ. *sebocc* (gl. capus) Sg. 105ᵇ. Eaedem simpliciter scriptae: *cnocach* (gl. gibberosus) Sg. 22ᵃ. *liac* Sg. 22ᵃ. 65ᵃ. *lieic* (lapides) 18ᵇ. *íc, áhíc* (salutem, s. suam) Ml. 34ᵈ. Wb. 2ᵇ. *bec* Sg. fq. *liter, litre, litridi* (littera, litterae, litteratores) Sg. fq. *crot* (gl. cithara; vox scripta post *buinne*, gl. tibia) Wb. 12ᶜ, et mox in eodem loco dat. *croit*: *angaibther isindbuinniu l. croit* (gl. quod canitur; i. e. tibia vel crotta). *mac* (filius) Wb. Sg. Huc sine dubio pertinet pars vocum earum, quae secuntur sub *d*.

b) In positione, in qua frequenter status durus notatur duplici scriptione (praesertim in Wb., qui pro duplicandis mediis tenues simplices scribere solet): *corpp* (corpus) Wb. 3ᵈ. *rectto* (legis) Wb. 1ᵈ. 4ᵈ. *ni écen dobimchomartt* (gl. oboedistis ex corde, in eam formam doctrinae) Wb. 3ᵇ. *censectti* (gl. sine simulatione) Wb. 5ᵈ. *tecttaire* (gl. dispensator; i. e. legatus) 8ᵈ. *cumactte* (potestates; ter in eodem loco ita scriptum) 6ᵃ. *olcc, ulcc* (malus) Wb. fq. *imchumarcc* (interrogatio, salutatio) 7ᵇ. *sercc, desercc* (amor), gen. *desercce* Wb. fq. *fliuchdercc* (gl. lippus) Sg. 24ᵃ. *airdircc, irdircc* (conspicuus) Wb. 1ᵃ. 7ᶜ. *anaithescc* (responsum) 9ᵈ. *leiscc* (gl. pigri) 31ᵇ. *nebleiscc* (gl. non pigri; cf. Liscus Caes.) 5ᵈ. *mescc* (ebrius) 28ᵇ. *tairmescc* (perturbatio) 10ᵇ. *coscc* (institutio) 5ᵃ. 5ᵇ. *cosscc* 9ᵃ. *écoscc* (habitus) 6ᵈ. *sainecoscc* (proprius habitus) 5ᵃ. Exempla scriptionis simplicis: *alpai-ṅ* (Alpes; cf. nom. pr. hib. *Alpin, Elpin* in Annal. Tigern. ap. O'Conn. 2, 216. 253) Sg. 217ᵇ. *heirp* (gl. capra, gl. damma) Sg. 48ᵃ. 61ᵃ. *saltlae* (gl. calx) Sg. 50ᵃ. *molt* (gl. vervex) Sg. 68ᵇ. *cinteir* (gl. calcar) Sg. 50ᵃ.

muntar, *móntar* (familia) Wb. fq. *santach* (cupidus) Wb. 28[b]. *sant* (cupiditas, avaritia) Wb. 20[b]. 31[b]. *art* (lapis) Corm., servatum in nominibus virorum vetustis *Artgal*, *Artbran* in Annal. Tigern. ap. O'Conn. 2, 221. 228, *Artur* ibid. p. 160 (cf. Artalbinnum, Artobriga Itin. et in Vita S. Domitiani abbatis apud Segusianos, Boll. Iul. 1, 53: usque ad petram quae *Artemia* dicitur). *cocart* (corrige), *cocarti* (corrigendum) Sg. (cf. praef. XII). *incoceirt* (gl. emendationem) Ml. 2[a]. *etarcert* (interpretatio) Wb. Sg. *nert* (virtus, valor; in nominibus gallicis compositis Nerto- et -nertus) Wb. fq. *gort* (gl. seges) Sg. 66[b]. *certle* (gl. glomus) Sg. 70[b]. *olc* (malus) Wb. fq. *folcaim* (gl. humecto, gl. lavo; cf. Volcae, Volcatius Caes.) Sg. 145[a]. *marcach* (gl. equester) Sg. 50[b]. *torc* (gl. aper) Sg. 37[b]. *rosc* (oculus) Wb. 21[b]. *cosc* (institutio) Wb. fq.

Priorem quoque positionis litteram durius prolatam indicat tam mira scriptio supra allata *cosscc*, quam *tesst* (testis) Wb. 14[a]. Excipitur tamen positio *ct*, quae etsi frequenter integra servatur ut in vocibus: *octe* (angustia; cf. Octodurum Caes.) Wb. 16[a]. *tectiri* (legati; supra *tecttaire*) Wb. 15[a]. *rect* (lex), *infectso*, *indectsa* (nunc) Wb. fq. *oinect* (semel) Wb. 3[b]. *oct* (octo) Sg. 166[a]. *luct* (agmen, pars; cf. Lucterius Caes.) Wb. 12[b]. 14[b]. *deact* (deitas) Wb. interdum, ut *dóinect* (humanitas) Wb. 15[a]; frequentius tamen infecta littera priore fit *cht*, tam in substantivis derivatis in *-acht*, *-echt*, quae passim inveniuntur, quam in radice ipsa vel accedente *t* ad gutturalem radicis: *locht* (crimen) Wb. 31[b]. *ochte* (angustia) Wb. 16[a]. *ontechtairiu*, *techtiri* (de legato, legati) Wb. 14[d]. 24[d]. *innocht* (hac nocte) Sg. 112. Ml. 1. *nochtchenn* (nudus capite) Wb. 11[c]. *snechti* (gl. nives) Sg. 8[a]. *ocht* (octo) Cr. *recht* (lex) Wb. fq. *lucht* (pars) Wb. 16[c]. *co muir nIcht* (ad mare Ictium) Corm. v. *Mogheime*, ut in Vita S. Declani episc. hibern. ap. Boll. Iul. 5, 597: mare *Ycht* quod dividit Galliam et Britanniam. Nec aliter variat scriptio *n* antecedente: *sancht* L. Hymn. (Beitr. I. 451), sed *sanctáir* (gl. sanctuarium) Sg. 33[a]. Contra inter *r* et *t* eliditur gutturalis: *ascomort* (gl. occidi) Sg. 210[a]. *contochmairtsiu* (gl. contrivisti) Ml. 17[a]. *dobimchomartt* (compulit vos) Wb. 3[b]. *friscomartatar* (gl. offenderunt) Wb. 5[b]. *timmorte*, *timmarte* (coartatus) Sg. Ml. e radice *arc* (*arg*). Eodem modo *cht* e *pt* prodit, commutatis ut supra *p* et *c*: *necht* (gl. neptis) Sg. 67[b]. *secht* (septem) Cr. *sechtmaine* (gen., septimanae) Cr. 32[c], in libris recentioribus etiam in peregrinis ut *cacht* (capta, serva) Gl. 9. O'Dav. *aicecht* (acceptum, gl. lectio) St. gl. 898, unde *uraicecht* (prima institutio), quamquam nostri codd. servant *pt* in *exceptaid* (exceptio) Sg. 37[a], *exceptid* Wb. 2[a]. 25[c]. *precept* (praeceptum, doctrina) Wb. fq. ut in *œgeptacdi* Wb. 30[e].

c) Extra positionem servantur tenues in statu duro, si *n* ante eas excussa est (cf. p. 42; fuerunt ergo principio in positione): *etar* (= inter), *cétne* (primus; cambr. *kyntaf*) Wb. Sg. fq. *cét* (centum) fq. *sét* (via; cambr. vet. *hint*) Wb. 24[d]. *do déit* (gl. ad dentem) Sg. 67[b]. *létenach* (gl. audax; cf. *rulaimur*) Sg. 50[b]. *tét* (gl. fidis; cambr. *tant*) Sg. 46[b]. *léic*, *léicci* (sine, sinit; lat. *linquo*) Wb. fq. *cóic* (= quinque) Sg. Cr. *óc* (iuvenis; = cambr. *iouenc*) Wb. Sg. Frequentissima *t* non infecta in derivationibus nominum *-at*, *-et*, *-it*, *-ate*, *-ite*, *-thatu*, *-thetu*, quibus supponendae sunt vetustiores *-ant*, *-ent*, *-ante* etc., quibusque possunt adnumerari, si ex *-anc*, *-inc* (cf. arinca, frumenti genus gallicum, Plin.), *unc* sunt ortae, *-ac*, *-acc*, *-icc*, *-ucc*. Exempla: *fiche* (= viginti) Cr. Sg. in gen. *fichet* Cr., plur. *fichit* L. Ardm. *foisite* (confessio), *foirbthetu* (firmitas) Wb. *derucc* (gl.

glans; e *derunc*, *dervinca*?) Sg. 113[b]. Eadem *t* in terminationibus 3. pers. plur. activi et passivi *-at*, *-et*, *-itis*, *-atar*, *-etar*, *-itir*, quibus respondent britannicae et latinae *-ant*, *-ent*, *-antur* etc.; vel amissa vocali *-te*, *-tis*, *-tar*, *-tir*, praesertim post vocalem radicis brevem et consonam simplicem: *berte* (qui ferunt) Wb. 9[c]. *asbertis* (dicebant) Wb. 4[c]. 25[b]. *no gaibtis* (sumebant) Ml. 2[b]. *bertar* (feruntur) Wb. fq. *etirscartar* (separantur) Sg. 73[b], sed etiam post vocalem productam: *scríbtir* (scribuntur), *adrímter* (adnumerantur), quamquam inveniuntur *dénatar*, *légatar* (cf. p. 28 et verb. passiv.).

d) Servatus videri potest status primitivus tenuium extra positionem in vocibus quibusdam, plerumque post productam vocalem: *dítiu* (gl. teges, gl. velare) Sg. 50[b]. 57[a]. *séuti* (pretiosa) Wb. 23[d]. *ét* (zelus) Wb. fq. *hétt*, *héet* 5[a] *ínéutt* (gl. in aemulatione) 6[a]. *rét*, *réta*, *rétu* (res) Wb. fq. *dorat* (dedit) Wb. fq. *téte* (fervor) Wb. 20[b], *téit* (fervidae; cf. Teteus, Tettaeus, Sylvanus Tettaeus in Inscriptt.) Wb. 29[a]. *fiacail* (dens) Inc. Sg. *fíaclaich* (gl. dentatam) Sg. 49[a]. *sléic* (gl. lodix) Sg. 69[a]. *décu*, *déccu* (video) Wb. fq. *deac* (= *déc*, numerus X postpositus aliis, cum solitarius sit *deich*) Cr. *bréic* (acc., dolum, fraudem) Wb. 27[b]. *brecairecht* (gl. astutia) Wb. 15[b]. *bóc* (gl. osculum) Sg. 46[a]. *mocoll* (gl. subtel) Sg. 63[a]. *crocenn* (gl. tergus) Sg. 111[b], gen. *inchrocainn* (cuticulae) Sg. 95[a], *croicend* (pellis, rheno) Corm. *ocus*, *accus* (vicinus) Pr. Cr. 59[b]. Wb. 23[b]. *acus*, *ocus* (et; cambr. *a* = *ach*) fq. *aicmae* (genus) Sg. 34[b] — num conferendum cambr. *ach*, genus, generatio (*ch* = *cc*) ? vix eidem radici tribuendum *aicsendaid** (gl. causidicus; cf. *accuis*, causa) Sg. 74[b]. At in quibusdam harum vocum *n* (vel *m*) excussa statuenda erit, in aliis geminatio vel assimilatio ut in *trócaire* (misericordia, = *trógcaire*, p. 62) Wb. 4[c]. 5[c]. 15[b]. et compluribus infra (p. 72) sequentibus. Praeterea duplex causa invenitur, quare interdum sit servata tenuis singularis. Tum enim non tanguntur tenues in vocibus peregrinis receptis, ut *oipred* (opus, operatio) Wb. 1[b]. 10[c]. 21[a]. Sg. 190[a]. *papa* (papa, pontifex) Cr. 40[a]. *popul* (populus) Wb. 33[a]. *pupall* (gl. tentorium; = *papilio* Lamprid., cambr. *pabell* e *papell*, unde hispan. *pabellon*, gall. hodiern. *pavillon*) Sg. 50[a]. *etal* (Italia) Wb. Sg. *metir*, *metair* (gen. metri) Sg. 8[a]. 25[b]. *metarde* (metricus) Ml. 27[d]. *not* (nota), *nota* (notae), *notaitir* (notantur) Sg. 3[b]. 6[b]. 28[a]. *notire* (notarius) Wb. 27[d]. *cucann*, *cucan* (gl. pistrinum, gl. cocina, gl. culina, gl. penus) Sg. 49[b]. 51[b]. 68[a]. 107[b]. *sacart* (sacerdos) Wb. Sg. *loc*, *locc*, *luc*, *lucc* (locus) Wb. Sg. *fín acat* (gl. acetum) Sg. 73[a]. *trop* (tropus) Ml. 15[a], gen. *truip* 53r. *intropdaid* (gl. tropicos, i. e. τροπικῶς) 16r. sicut in peregrinis etiam mediarum loco tenues efferri supra dictum est; tum terminalis consona particulae frequentis in compositione, quae respondet gallicae *ate-*, quamque varie scriptam et formatam esse supra (p. 5) exposuimus, praesertim ante medias (quas ipsas quoque indurari p. 60 demonstratum est) haud raro dura servatur: *atbail* (perit) Sg. 4[b]. Wb. 4[d]. *ciatbela* (ut pereat, etsi perit) Sg. 30[a]. *atbélmis* (perituri eramus) Wb. 4[d]. *ætgnithi* (gl. intellecta) Wb. 1[b]. De tenuibus mediarum locum simili ratione obtinentibus v. supra.

e) Manet intactum, ni fallimur, propter pristinum *v* excussum (sive assimi-

---

* Pro qua *cs* in aliis scribitur *x*: *do naib oxalaib* (gl. ad ascellas) Tr. 35. *foxlid* (ablativus) Sg. fq., *forróxul* (gl. tulit) Wb. 27[a]. *dixnigur* (appareo, sum; cf. *déicsiu*, visio, *décu*, video) fq.

latum ut *macc* = *maqvas*), pronomen 2. pers. sing. T infixum vel suffixum, et personale: *notail* (te alit) Wb. 5[b]. *notbeir* (fert te) Wb. 6[c]. *duit* (tibi), *uait* (a te), *lat* (apud te) etc. Wb., et possessivum: *ditgnímaib* (de factis tuis) Wb. 31[c], non tamen in principio: *ni tussu thóenur* (non tu solus; i. e. tua solitudo) Wb. 5[a].

P, T, C saepius pro mediis status duri i. e. pro *bb*, *dd*, *gg* scribi supra dictum est (p. 59); codex Sg. e contrario geminationem mediarum adhibet pro tenuibus originariis, praesertim DD pro T: *díddith* (gl. velox; cf. supra *dítiu*) 60[b]. *inis maddoc* (insula Matoci; gl. marg.) 194[a]. *meirddrech loc* (gl. fornix; Wb. *mertrech*, meretrix) 113[a]; ac, nisi forte haec ad D (p. 60) pertinent, *hilddai* (plurales) 71[b]. *dáldde* (gl. forensis) 57[a]. *coldde* (gl. colurnus) 33[b]. 35[b]. *geinddae* (gl. genitalis) 64[a]. *randdatu* (partitio; de *t* post *l*, *n* videas p. 72) 27[a]; saepissime vero in terminationibus verborum in *-addar*, *-eddar*, *-ddar*, *-dde*, *-ddis*, pro *-atar*, *-etar*, *-tar*, *-te*, *-tis* (exempla videas in verbo). Scriptio BB pro P in nomine proprio viri *Coirbbre* (in gloss. marg.: *meisse 7 choirbbre*, i. e. ego et C.) Sg. 194[a], = *Coirpre*, *Corpire* (term. *-ire*, *-re* ut in *rectire*, *notire* etc.) i. e. Carpentarius, si conferamus vocem gallicae originis *carpentum*; recentius idem nomen est *Cairbre* e subst. *cairb*, currus, quocum congruit *carbad* = *carpant*, *carpent* (cf. nom. gall. hod. *Charpentier*, germ. *Wagner*).

I n f e c t i o n e tenues transeunt in aspirationem, quae simplici modo significatur addita post easdem H, ut P, T, C infectae scribantur PH, TH, CH. Quae scriptio hodie quoque adhibetur in lingua gaelica; hibernica autem etiam hic, ut alias semper, tanquam signum infectionis punctum superadditum assumpsit (cf. pp. 51 et 55). Quae aspirationis significatio prodisse videtur e vetusta eiusdem nota, dimidio litterae H priore, quod in scriptura minore etiam in codicibus hibernicis vetustis interdum superadditum invenitur tenui aspirandae, ut in Sg. *tri dígbail fa tormach* (= *fa thormach*, cum signo supra *t*) 188[a]. *tre comais*. (= *ch*) 159[a]. *gním l. cesad* 209[a]. *taibsiu gníme l. cesta* 209[b]. *inconsain isindfrecndairc issí bís*.. 166[a]. *istim act asringba oin syl.* 169[a]. *atrebtar and* 198[a]. *isairi ní tabur* 207[a]. *ascoimtig* (quod est usitatum) 54[b], in cod. Ld. *dubthac* (= *Dubthach*) nomen scribae, in cod. Neoburg. *cris natrac mucris natair* (= *cris nathrach muchris nathair*, cum isdem signis supra utramque *t* et *c*). Pronuntiatio recentior aspiratarum est communis, *ph* = φ, *ch* = χ, excepta *th*, quae ut *h* profertur, hibernice et gaelice.

Inficiuntur autem tenues 1. in principio vocum in constructione sermonis (secundum leges infra dicendas): *onphapa* (a papa) Cr. 40[a]. *inphreceptori* (praeceptores) Wb. 5[a]. *ón chetni phersin* (a prima persona) Sg. 191[a]. *rophroidech* (praedicavit) Wb. 5[a]. 10[c]. *mo thol cholnide* (voluntas mea carnalis), *hó thoil cholno* (voluntate carnis; *tol*, *colinn*) Wb. 3[c]. 20[c]. Sola H loco aspiratae CH scripta: *nipo hetóir dorat digail* (non statim dedit ultionem; *cetóir*) Wb. 4[c].

2. In mediis et extremis vocibus extra positionem secundum communem regulam.

TH = T infecta: *athir* (pater), *máthir* (mater), *bráthir* (frater), fq. *cethir* (quattuor) Sg. Cr. *lethan* (latus; cf. Litana Liv.) Wb. 16[a]. *irroithinchi* (gl. in hilaritate) Wb. 5[d]. *roithnech* (gl. serenus; = *roithinech*, cf. Ruteni?) Ml. 33[a]. *breth*, gen. *brithe* (iudicium; cf. Vergobretus Caes.) Wb. fq. *bith*, *betho* (mundus), *bith-* (sensum augens; cf. Bituriges) fq. *loth*, gen. *loithe* (palus, coenum; cf.

Lutetia) Sg. 34ª. 127ª. *roth* (gl. rota) Sg. 18ᵇ. *rith*, *riuth*, *rethit* pp. 12. 63. *cath* (pugna; cf. Caturiges, Catuslogi Plin.) Wb. 9ª. 22ᵈ. 23ᵈ. *fonchath* (gl. sub Marte) Sg. 44ª. *do chathugud* (ad pugnandum) Wb. 22ᵈ. *gáitha* (sapientes, fem.) Wb. 18ª. *gnáth* (consuetus; cf. Boduognatus, Critognatus Caes.) Wb. Sg. *sciath* (scutum) Sg. 49ᵇ. Ml. 22ᶜ. *brothad* (momentum) Ml. 48r. Adde quod *th* infecta interna passim invenitur in flexionibus verborum et derivationibus *-athar*, *-ithir*, *-ithe*, *-ithi* etc., respondentibus latinis *-atur*, *-itur*, *-atus*, *-itus* etc., finalis tam in derivatis substantivis *-ath*, *-eth*, *-ith*, *-uth* (cf. lat. *peccatum*, *senatus*, *penates*, *monitum*, *monitus*) quam in terminationibus verbi passivi *-ath*, *-eth* (lat. *-atus*, *-itus*). Tamen haec scriptio *th* quamvis in mediis vocibus communis, rarior est in extremis, ut in substantivis: *peccath* (peccatum) Wb. 9ᶜ. *troethath* (submissio) 6ª. *césath* (passio) 6ª. *iarsinchumsanathso* (post hanc requiem; al. *cumsanad*) 33ᵇ. *molath* (laus) Sg. 59ᵇ. *uathath*, *huathath* (singularis) Sg. 71ᵇ. *dligeth* (lex) Sg. 2ᵇ. *toschith* (victus) Wb. 10ᵈ. *samlith* (ita) 12ᵈ. 13ª. *imbethith* (in vitam) 13ᵈ. *dondirsolcoth* (gl. ad apertionem oris) 22ᵈ. *sens*, *ciall saichdetath* (sensus consequentiae) Sg. 149ᵇ. *indoentath* (unitatis) Sg. 28ª. *randatath* (partialitatis) Sg. 220ᵇ. *cotarsnataith* (oppositionem) Sg. 29ᵇ. *hicomśuidiguth* (in compositione) Sg. 2ᵇ. *díltuth* (scandalum) Wb. 6ᶜ; in verbis: *érbrath* (dictum est) Sg. 220ª. *doratath* (datum est) Sg. 7ᵇ. *durónath* (factum est) Wb. 33ª. *roslogeth* (gl. absorpta est, mors) Wb. 13ᵈ. *tintáith* (interpretamini), *asberith* (dicitis), *irmith* (iudicatis) Wb. 12ᵈ. *taibrith* (datis) 6ª. *nachomalnith* (ea impletis) 13ª. *décith* (videte) 20ᶜ. *gniith* (facit) 21ᵇ. *sluindith* (significat) Sg. 29ᵇ. Solet enim in hoc loco scribi *d*, cuius scriptionis infra sequentur exempla. — Exempla quaedam excussae in media voce infectae *th*, ut *dál* (forum) pro *dathl*, *én* (avis) pro *ethn*, *cenél* (genus) pro *cenethl*, supra proposita sunt (pp. 17. 19). Eadem excussione inter vocales facta explicantur formae *lac*, *laa* similesque vocis *lathe*, *laithe* (dies), de quibus in declinatione.

CH = C infecta: *sechem*, *sechemmar*, *sechitir* (sequimur etc.) Wb. fq. *crochad* (crucifixio), *croch*, gen. *cruche* (crux) Wb. fq. *mertrech*, *meirddrech* (meretrix) Wb. Sg. E vita S. Congalli abbatis hibern. ap. Boll. Mai. 2, 584: hominis mater *Luch* vocabatur quod sonat latine mus (cambr. hod. *logod* e vet. *locot*, idem significans). Addenda est hic quoque *ch* infecta interna in derivationibus *-achas*, *-echas*, *-echaire*, *-echide* etc.: *airechas* (primatus) Wb. 1ᵈ. 3ᵈ. Sg 174ª. *tóisechaire* (gl. primas) Sg. 50ª; finalis frequentissima in derivationibus *-ach*, *-ech*, *-uch*, quibus respondent gallicae vetustae *-âc*, *-ec*, *-ic*, *-uc* in nominibus Divitiacus Caes., Raurici Plin. Inscr., Turecum Inscr., Avaricum Caes., Aventicum Tac., Aduatuci Caes. De terminatione *-ach* pro *ách*, eadem quae est in nominibus gallicis derivatis *-âcum*, *-iâcum* atque in cambricis derivatis *-auc* (= *âc*), videas p. 16 sq. — CH = Q, brit. P: *fliuch*, *fliuchide* (humidus, madidus, cf. p. 66; cambr. *gwlyp*: *kynwlypet*, aeque madidus, Mab. 2, 378, *roguli-pias*, gl. olivavit, gl. Lxb.) Sg. Cr. *ech* (equus) L. Ardm. 17 b. 1, unde deriv. *echaire* (gl. mulio), compos. *echlas*: *inechlas múldae* (gl. mulionicam paenulam; cf. Epona, Eporedia, Eporedii, nomina gallica) Sg. 33ᵇ. 62ᵇ. *nech* (pron., brit. *nep*) fq. *sech* (praep., cambr. vet. *hep*) fq. *cách* (quivis; cambr. vet. *paup*) fq. Excidisse videtur *ch* in *na*, nom. acc. neutr. pronominis *nach*.

In flexionibus verborum et derivationibus duarum vel plurium syllabarum si excutitur vocalis incipiens (cf. p. 27), *th* et *ch* legitime nihilo minus inficiun-

tur, nec valet positionis lex. Exempla TH accedentis, in flexione verborum: *adrimther* (adnumeratur) Cam. *carthar* (amatur) Sg. 193[b]. *asberthar* (dicitur) Wb. fq. *berrthar* (gl. tondeatur) Wb. 11[c]. *gaibther* (sumitur, canitur) Wb. 12[c]. 28[c]. Tr. 68. *scríbthar* (scribitur) Sg. 28[a]. *legthar* (legitur) Wb. 9[b]. *tucthar* (intellegitur) Wb. 12[c]. *crochthe* (crucifixus) Wb. 29[d]. *œrsoilcthe* (apertus) Sg. 147[c]. *foirbthe* (perfectus) Wb. fq. In derivatione: *eperthith* (gl. lelex; i. e. locutor) Pr. Cr. 48[a]. *indílegthith* (gl. exterminator) Cr. 43[b]. *fledaichthith* (gl. epulo) Sg. 52[a]. *pectha*, *pecthe* (plur. a *peccad*) Wb. fq. *carthaig* (gl. amantes), *carthacha* (gl. affecta) Ml. 52r. 66r. et nomen viri *Carthachus* (cambr. vet. *Caratauc*, gall. vet. *Caratacus* Inscr.) Boll. Aug. 1, 343. Hic quoque *th* prorsus abolita in formis passivis: *berir* (fertur) Wb. 12[d]. 31[a]. 32[a]. *berar* (feratur) 7[b]. 16[d]. 27[a]. *asberr* (dicitur) Sg. 21[a]. *tabarr* (datur) Wb. 17[a]. aliisque, quae videas in coniugatione. — Exempla CH accedentis: *cenélcha* (generalia, sing. *cenélach*) Sg. 3[a]. *sualchi*, *dualchi* (virtutes, vitia; sing. *sualig*, *sualich*, *dualich*) Wb. fq. *ishitilchaib ardaib* .i. *isnaib telchaib* (gl. in excelsis) Ml. 14[a]. *tailchube* (gl. crater), *indœlchubi* (gl. cadi) Sg. 95[b]. 180[a]. *dedencha* (finalia) Wb. 30[d]. *inmedónchaib* (gl. pro intestinis) Sg. 111[a]. *inmedónchu* (interior) Sg. 39[a]. 40[a]. *diairchinchib* (de primariis; *airchinnech*) Wb. 7[b]. *sinnchenae* (gl. vulpecula) Sg. 47[a]. *senchas* (vetus historia, vetus lex) Wb. 20[a]. 30[c], plur. *senchassa*, *senchaissi* 28[c]. 31[b], dat. *senchassib*, *senchassaib* 30[d]. 31[b]. *ainches* (gl. fiscina) Sg. 37[b]. *centarcha* (gl. citima) Cr. 36[a]. *centarchu* (citerior; *centarach*) Sg. 39[a]. 72[a]. *curchas* (gl. arundo) Sg. 52[b]. *cáirchuide* (gl. ovinus) Sg. 37[b]. *do hireschaib*, *hireschu* (fidelibus, fideles) Wb. 3[a]. 4[b]. *frissna diltadchu* (gl. adversum negatores) Ml. 20[a]. *fodordchu* (gl. susurratores) Wb. 1[c]. *cumachtchu* (gl. potior) Sg. 39[b].

Radicis consonas vocali elisa non magis servari probatur exemplo vocis *dorche* (obscurus, obscuritas) Sg. 165[a]. 183[b]. Ml. 26r. 30[b], quacum sunt conferenda *riched* (caelum) Oing. Fél. et *richis* (ignis) O'Dav. *richiss*, dem. *richisán* (carbo, carbunculus) Sg. 47[b]. Memorandum autem est, in compositis utriusque radicis *sech* (sequi; dicere) elisione facta, etsi interdum tenuis aspiratur: *diuschi* (excitat) Sg. 6[b]. vel media scribitur: *diusgea* (expergefaciat) Wb. 4[a], plerumque tamen integram servari non modo *s* sed etiam tenuem: *cosc* (*coscc*, *cosscc* p. 67) Wb. fq. *aithescc*, *taithesc* (responsum) Wb. 9[d]. 27[c]. *honaib ascadaib* (gl. ab aemulis), *á ascada* (gl. aemuli) Ml. 3[a]. 49r. *insce* (sermo) Sg. Wb. Ml. Cam., quare scriptione admodum variant derivata decompositi *toisc* (necessarius, = *dofosich?*) Wb. 12[b]. 31[d]: *tascide* Ml. 20[a]. Pr. Cr. 1[a]. *taschide* Wb. 10[a]. *taschidetu* (necessitas) 23[b]. *toschith, toschid* (victus) 10[d]. *tasgid* 29[a]. Ac prorsus tollitur haec lex assimilatione, si consonae affines se secuntur. Itaque a nomine numerali *cóic* (quinque) derivatur *cóica*, gen. *cóicat* (quinquaginta; non *cóiccha* ut *fiche*, *tricha*, *cethorcha*) Sg. Cr., a *túath* (populus), *brothad* (momentum), *guidimm* (rogo), *troethath* (subactio), *imrádud* (cogitatio) per derivationem vel flexionem proficiscuntur *túati* (laici) Wb. 27[c], *ambrotte* (gl. momentaneum) 15[c]. *guiter* (petitur) 30[d]. *gute* (supplicantium), *mani erthroitar* (nisi subigitur) Ml. 48r. *imráti*, *imbráti* (plur.) Wb. 1[d]. 31[b]. *dagimrata*, *drogimrato* (gen., bonae, malae cogitationis) 3[d]; eadem ratione qua per compositionem formata sunt *trócaire* (supra p. 62), *marcír* (*márcir* in cod., gl. strigilis; i. e. equi pecten, *marc-cír*) Pr. Cr. 27[b]. *foraitbi* (risit; *fo-ro-aith-tibi*) Tr. 62. *frituidecht* (obiectio) Sg. 21[a]. 189[a], gen. *frith-*

tuidechtae Ml. 25[b], cf. *nephpiandatu* (impunitas) Ml. 28[a]. Inprimis vero tres consonae L, N, S finientes radicem augendam a ceteris plerisque hoc differunt, quod respuunt post se infectam TH et positione iunctae servant integram T terminationum, *-tar*, *-ter*, *-tith* etc.: *réltar* (manifestatur) Wb. 12[d]. *rélto* (manifestationis; nom. *rélath*) Wb. 12[d]. *adcomaltar* (coniungitur) Sg. 148[b]. *accomallte* (gl. socius; i. e. iunctus) Wb. 5[b]. *boltigetar* (odorem faciunt; *bolad*, odor) Wb. 14[d]. *cumsanto* (quietis; *cumsanad*) 33[b]. *dénti* (faciendum) Wb. fq. *forcanti* (intimandum, praecipiendum) Cr. 33[c]. *digente* (faceretis) Wb. 9[d]. *múntith* (gl. eruditor) 1[d]. *ingrentid* (persecutor) 18[d]. *rufeste* (sciretis) 9[d]. *césto* (passionis; *césad*) Wb. Sg. fq. Item, in quibus T e D prodire potuit, *dalta* (gl. curialis) Sg. 55[b]. *remdedólte* (gl. antelucanus) Sg. 36[a]. *béste* (moralis), *béstatu* (moralitas) Wb. 12[d]. *bastai* (gl. letales), *bastu* (gl. letali) Ml. 65r. *inbastaid* (gl. letaliter) 46r. *nephchostae* (gl. apes) Sg. 102[b]. *glanchosta* (gl. merops) Pr. Cr. 48[a]. *lámostae* (gl. manulatus) Sg. 60[a]. — Simili condicione tenuem priore loco positam servari potuisse patet hinc, quod T, secundum regulam aspiratum in nomine *baithis* (baptismus) Wb. L. Ardm., excussa vocali ante S restituitur in verbo: *baitsimse* (baptizo), *marudbaitsius* (si baptizavi) Wb. 8[a]. *iarnabaitzed* (post eius baptizationem), *baitzisi* (baptizavit eum) L. Ardm. 18. a. 1. 2; tamen etiam *baithsetar*, *baithsed* Tr. 49.

In positione, contra communem regulam, statui posse infectionem tenuium in quibusdam vocibus vix credendum est. In his enim, quarum etymologia obscura est: *úrphaisiu* (cancer, morbus), *do úrfuisin* (gl. ad cancer) Sg. 100[a]. *corthón* (: *lester chorthón bis ocedpartaib dodeib*, gl. effutilis) Sg. 56[b]. *múlchumae* (gl. cimex) Sg. 69[b]. *inna coilchomæ* (gl. intestinorum) Sg. 49[b], aut derivatio aut compositio supponenda est.

Exemplis supra propositis (p. 63) apparet saepius TH locum tenere D infectae in codicibus vetustis; plura multo alia exempla demonstrant, e contrario D et G (quae sunt pronuntiandae certo cum aspiratione) locum tenere TH et CH infectione ortarum e T et C.

D = TH interdum in radice: *mádramil* (maternus; = *máthr.*) Wb. 13. *illed* (in latus), *alled* (ex parte), *innarleid* (in latere nostro), *cách led* (quodvis latus; *leth*, *leith* fq.) 1[d]. 2[c]. 4[b]. 14[c]. *ledmarb* (semimortuus), *cen ledfognam* (sine servitio dimidiato) 2[c]. 10[a]. *gnád* (= *gnáth*, consuetus) 8[d]. *inbaid* (alia manu additum, gl. idiota; *báith* ibid.) 12[d]. *rad* (gratia) 1[c]. 3[d]. 13[b]. 21[c]. *maid* (bonus) 1[c]. 1[d]. 2[a]. 4[a]. *bidbéo* (semper vivus, immortalis; alias *bith-*) 3[b]. *bidbethu*, *bidcore* (aeterna vita, pax) 3[d]. *aidgne* (= *aithgne*, cognitio) 1[c]. *deidbir* (indubius, necessarius; *deithbir* Sg. 3[b]. 71[a]. Wb. 33[c]) Wb. 6[a]. 17[d], *dedbir* 3[b], comp. *deidbiriu* 6[a]. 9[c]. *artroidfeasiu* (subiges; supra *troethath*) Ml. 48r. *tinfed*, *tinphed* (spiritus, aspiratio; *tinfeth* Sg. 9[a]) Sg. fq. *indindrid naimtidi* (gl. vastationis; supra *rith*) Ml. 26[d]. *féid* (debitus; *airmitin féith donfiur* Wb. 11[c].) Wb. (p. 19). Multo frequentior est in flexionibus verbi deponentis *-adar*, *-edar*, et verbi passiv. *-idir*, *-fidir*: *moladar* (laudat) Wb. 17[b]. *comalnadar* (implet) 15[b]. 29[a]. *mididar* (cogitat) Sg. 63[a]. *predchidir* (praedicatur) Wb. 14[d]. *fírfidir* (verum fiet) 13[d]. *íccfidir* (salvabitur) 25[a], pro quibus in aliis locis inveniuntur *-athar*, *-ethar*, *-ither*, *-fither*; in verbi tamen deponentis *-igur* tertia persona solam formam cum *d* in usum venisse *-igedar*, *-igidir*, exempla docent satis frequentia

(sub verbo). Sed frequentissima est *d* pro *th* in fine terminationum, ut in flexionibus praeteriti passivi *-ad*, *-ed*, quae in plur. fiunt *-atha*, *-etha* (cf. verbum), in terminatione et 3. pers. sing. et 2. plur. *-id*, ubi rarius est *-ith* (p. 71), in derivationibus substantivorum *-ad*, *-ed*, *-id*, *-ud*, e quibus accedente flexione prodit *th*: *comalnad* (impletio) Wb. fq., gen. *comalnatha*. *dliged* (lex), plur. *dligetha* Sg. fq. *buid* (esse, = *buith*) Wb. 2ᵃ. 5ᵇ. *dilgud* (remissio), gen. *dilgotho*, *dílgutha* 2ᶜ. 18ᵇ. *crochad* (crucifixio), gen. *crochtho* 8ᵃ. *peccad* (peccatum), gen. *pectho* Wb. fq. *foilsigud* (manifestatio) 3ᵃ. 12ᵈ, gen. *foilsichtho* 12ᵈ. *incholnigud* (incarnatio), gen. *incholnichtho*, *incholnigthea* 4ᵈ. 27ᵈ. *cosind loscud* (cum adustione), *huanaib loiscthib* (gl. adustionibus) Ml. 55r. Manere autem solet D etiam in media voce, ubi alias praevalet scriptio *th*, in derivationibus substantivorum *-id* (*-lid*, *-nid*, *-thid*) per flexionem aucta et *-idetu* atque in adiectivis in *-ide* frequentissimis: *forcitlid* (praeceptor), plur. *forcitlidi* Wb. fq. *aitribthid* (incola; cf. supra scriptionis *-thith* exempla) Sg. 57ᵇ, dat. pl. *aitrebthidib* 32ᵇ. *timthirthidi* (servi, plur.), *fognamthidi* (ministri) Wb. 8ᶜ. *foglimthidi* (discipuli) 13ᵃ. *ailidetu* (alternitas) Sg. 38 . 60ᵇ. *cétnidetu* (primitivitas) Sg. 188ᵃ. *forbuide* (gl. intentivum) Sg. 221ᵇ. *lathidi* (gl. diurno) Ml. 54r. *stóride* (corporalis), *colnide* (carnalis), *rechtide* (legalis) Wb. fq. etc., tamen *humaithe* (aëneus) Tr. 129. Quae *d* [primitiva?], excussa huius derivationis vocali inchoante, manet tam post binas consonas, quam post *l*, *n*, nunquam tamen post *s* (post quam *t* scribitur, non infecta secundum regulam): *torcde* (aprinus), *ilde* (pluralis), *conde* (caninus) Sg. Plura alia exempla sub derivatione. Praecipuum addo exemplum incertitudinis, quae oritur varietate scriptionis tam in radice quam in terminatione: *macdath* (mirum) Wb. 17ᶜ. *magthad* 5ᵃ. *machthad* 18ᶜ. *machdath* Sg. 6ᵃ. 65ᵃ. 222ᵃ. *machdad* 62ᵇ. 68ᵃ. 158ᵃ. 161ᵇ. 167ᵃ. *admachdursa .i. ismachdad lim̄* (gl. miror) Sg. 6ᵃ. *ismachdad* (gl. mirus calculandi praeceptor) Cr. 41ᵈ. *hónmachdad líntair* (gl. ingenti stupore; st. impletur) Ml. 25ᵃ.

G = CH in radice: *doig* (verisimilis; alias *doich*, comp. *dochu*) Wb. 5ᵈ. Frequentior est in derivatione *-ech* aucta, ut *-egas*: *airegas* (primatus) Wb. 7ᵇ. 12ᵇ; in gen. *mertrige* (meretricis) Wb. 9ᵈ. *samthige* (manubrii) Tr. 131; in comp. et sup. *-egu*, *-igiu*, *-igem*: *tóisegu* (prior; *tóisech*) Wb. 18ᵈ. *toisigiu* Sg. 153ᵇ. 189ᵇ. *tóisigem* (gl. primus) Sg. 42ᵃ. *dligthigiu* (rationabilior; *dligthech*) Sg. 22ᵃ, cum sint in aliis locis: *airechas* (principatus) Wb. Sg. *tóisechu* (gl. prior) Sg. 42ᵃ. *tairismechu* (fortior) Wb. 28ᵇ. *inna mindechu* (gl. tenuiores) Ml. 26ᵇ. 27ᵈ; in verbis: *intosgaigther* (gl. initiatur) Tr. 47. *rosariged* (contemptus est; *rósárichset*, quem contempserunt, Wb. 1ᵈ) Wb. 3ᶜ; denique in combinatione GD pro CHD: *airegde* (praestans; *airech-de*, cf. *airech*, *airechas*) Wb. 4ᶜ, comp. *airegdu* (praestantior) 1ᶜ. 18ᵈ. 25ᵇ. *irnigde* (oratio) Wb. fq.; contra *mindchichthiu* (gl. tenuior; e *mindchich-the*) Ml. 19ᵈ. *irnichthe* (oratio) Wb. 17ᵃ. In terminationibus tamen *-igud*, *-ugud*, gen. *-igtho* vel *ichtho*, dubitare licet, num semper *ch* originaria, an potius *g* ante *th* transiens interdum in *ch* sit statuenda (cf. derivatio). Praecipuam sedem haec quoque *g* pro *ch* sumpsit in fine vocum, in flexionibus derivatorum in *-ach*, *-ech* et substantivorum et adiectivorum: *itossug* (in initio; nom. *tossach*, et dat. *itossuch* 14ᶜ. 19ᵇ) Wb. 17ᵃ. *ó errug* (gl. vere: nom. *errach*, hod. *earrach*) Cr. 37ᵃ. *isinteglugsin* (in hac familia) Wb. 21ᵃ. *óis teglig* (gen., aetas familiae, i. e. ii qui familiae sunt, familiares; nom. *teglach*, ut *tenlach*,

catlach etc. composita cum *-lach* derivationis instar) Wb. 7[b]. *in ellug* (in unione) Wb. fq. *tunig* (tunicam), *samthig* (manubrium) Tr. 128. 131. *indetaig* (vestimenti; *étach*) Ml. 10r. Sic acc. sing. et nom. plur. substantivi *cathir* (civitas), gen. *cathrach*, scribitur in Sg. et Ml. *cathraig* (cf. declinatio). Adiectivorum derivatorum in *-ach*, *-ech* pluralis item satis frequenter scribitur *-ig*: *cumachtig* (potentes) Wb. 14[c]. *dúthrachtig* (volentes, prompti) 23[b]. *dássactig* (stulti) 12[d]. *hiressig*, *amhiressig* (fideles, inf.) 12[d]. 19[b]. *cretmig* (credentes) 15[a]. *eulaig* (gl. experti; sg. *eolach*) Ml. 51r., *eolig* Wb. 14[d]. 26[b]. 31[d]. *airig* (primi; sg. *airech*) 25[b], *erig* Ml. 47r. *toirsig* (tristes; sing. *toirsech*) Wb. 27[c]. *carthaig* (amantes) Ml. 52r. Sed etiam *-ich*: *dasachtaich* (gl. insensati) Wb. 19[b]. *iressich* (fideles) 24[c]. *éolich* (sapientes) 15[b]. *toirsich* (tristes) 26[d]. *fíachaich* (debentes) 7[a]. *buidich* (grati) 7[a]. 29[b]. *tairismich* (constantes), *cretmich* (credentes; *-mech*) 5[d]. 10[c]. Non aliter in sing. gen. masc., dat. et acc. fem.: *toirthich* (frugiferae, arboris) Wb. 5[b], *toirthig* Ml. 15[b]. *isindepistil tóisich*, *isindedenich* (in prima epistola, in ultima) Wb. 14[d]. *ónd rainn dídenig* (a parte posteriore) Pr. Cr. 62[b]. *cumddubartaig* (gl. ancipiti, terminant genetivo) Sg. 104[a]. *sainredaig* (gl. peculiari) Ml. 35r. *fíaclaich* (gl. dentatam) Sg. 49[a]. *forbartaig* (gl. exoletam, virginem) Sg. 173[a]. *frisintitacht tóisig* (ad adventum primum) Wb. 25[d].

Alia infectio tenuium in lingua vetusta hibernica nondum extat. Tenuium infectio nasalis in cambricis tantum quibusdam vocibus invenitur; a lingua hibernica, tam vetere quam recenti, aliena est, in qua quidem destrui soleat liquida nasalis ante tenues, tam in mediis vocibus quam extremis, si sequitur vox a tenui inchoata (p. 42 sqq.).

Recentioris demum linguae hibernicae, ut britannicae, est tenuium infectio destituens, qua tenues P, T, C debilitatae transeunt in medias B, D, G. Infectio haec destituens, de qua et hic et in altero capite dicendum est, ut comparetur cum infectione destituente britannica, praesertim cambrica, infra exponenda, in lingua hibernica recentiore et gaelica in maiore parte earum vocum viget, quae statum durum tenuium servant in vetusta lingua. Destituuntur enim tenues:

1. In principio vocum post terminationes ac pronomina et particulas, quae *n* finientem reiciunt ante tenues, a quibus inchoantur proximae voces. Plura de hac infectione, vel eclipsi, quo nomine utuntur grammatici hibernici, destituente infra in capite altero.

2. In mediis et extremis vocibus: *a*) In positione, in combinationibus *rp*, *sp*, *st*, *sc*, et cum maiore quidem aliquanto ambitu in lingua gaelica, quam hibernica: hib. gael. *carbad* (= carpentum; vet. hib. *carpat* Corm.: gen. *mac carpait*, dat. *isincarput* v. *Cormac*, plur. nom. *carpait* v. *orc tréith*). hib. *easbog*, gael. *easbuig* (episcopus; vet. *epscop*, postea *espoc*). gael. *Criosd* (Christus; hib. vet. *críst*), hib. hod. *Criost*, sed *criosdaidh* (christianus). *éisdeacht* (auditus; vet. *étsecht*). hib. gael. *iasg* (piscis; vet. *iasc* Corm.). Extat tamen etiam *corp* (corpus), *corpardhe* (corporalis). Tam gaelice quam hibernice etiam in principio vocum *sg* in usu est, ut *sgaradh* (separari; vet. hib. *scarad*), *sgéal* (nuntius; vet. *scél*), *sgríobhaim* (scribo; vet. *scríbim*), sed magis *sp*, ut *spiorad* (spiritus), quam *sb*, quamquam ut *sd* haec quoque in principio interdum invaluit. Combinatio *cht* gaelice semper fere, hibernice rarius est *chd*: hib. *reacht*, gael.

reachd (lex), hib. *seacht*, gael. *seachd* (septem), hib. *daoineacht*, gael. *daoineachd* (populatio); attamen etiam hibernice: *achd* (sed), *uchd* (pectus), *umhlachd* (humilitas). Combinationes *lt*, *lc*, *rt*, *rc*, *nt* non solum hibernice, sed etiam gaelice servantur: *alt* (artus), *olc* (malus), *neart* (virtus), *marc* (equus), *seirc* (amor), hib. *muinter*, gael. *muinnter* (familia), hib. *sant*, gael. *sannt* (avaritia).

b) Extra positionem consueta est destitutio, sive excidit *n* ante tenues sive non excidit: *eadar* (vet. *etar*, inter), *céad* sive *ceud* (vet. *cét*, centum), *déad* sive *deud* (= *dét*, dens), *óg* (iuvenis), *cúig* (quinque); *pubull*, *puball* (tentorium; vet. *pupall*), *pobull* (populus), *abgidir* (vet. *apgitir*, alphabetum), *caibidil* (capitulum), *creideamh* (vet. *cretem*, fides), *agus* (et; vet. *acus*, *ocus*), *mogul* (vet. *mocoll*, gl. subtel), *sagart* (sacerdos), *leig*, *leigid* (permittere; vet. *léic*), *deug* (decem), *póg* (osculum; vet. *bóc*), *seabhag* (falco; vet. *sebocc*). Item in derivationibus *-ad*, *-ed* etc.: *carbad* (= carpentum), *airgiod* (= argentum), *fichead* (vet. *fichet*, viginti), atque in flexionibus verborum *-ad*, *-id*, *-adar* (vet. *-at*, *-it*, *-atar*). Destituitur *t* pronominis suffixi personalis et infixi possessivi, hibernice et gaelice: *agad* (apud te), *asad* (e te), *ionnad*, *annad* (in te), *umad* (circa te), *fúd*, *fodhad* (sub te) etc., quamquam hib. etiam scribitur *agat* etc.; *ód láimh* (a manu tua; vet. *ótláim*), *read láimh* (ante manum tuam). Sed tamen: *leat* (apud te), *uait* (a te), *diot* (de te), *duit* (ad te), *riot*, *riut* (ante te) etc.; *do téadan* (ad faciem tuam), *do tfáighe* (ad prophetam tuum; *t* ante vocales et *f*). Excipiuntur etiam aliae quaedam voces, ut videtur, ob geminationem tenuium: *mac* (filius), *cnoc*, *cnocán* (collis, colliculus), *leac* (lapis), *íoc* (salvare, sanare), *fiacail* (dens) etc.

Aspiratae.

Φ Θ X. Liceat has simplicibus signis notare, ergo e graeca lingua petitis, cum in ceteris linguis non sint singularum aspiratarum signa simplicia. In vetustis nominibus gallicis sine dubio extat aspirata labialis *Φ*, F (PH), quamvis de eius origine nihil constet, incipiens: *F*ocunates (pop. raeticus) Plin. 3, 20. Arria *F*adilla, Iulia *F*adilla (mater et soror Antonini Pii, generis Nemausensis) Capitolin. Antonin. P. c. 1. In chartis et libris medii aevi: villa *F*ornolus, dipl. a. 632 ap. Mabill. dipl. p. 464. villa quae dicitur *F*elgerias, dipl. a. 998 ap. Mabill. p. 579. pagus *F*alminensis (al. Falmenna, hodie Famène, regio ad Arduennam silvam) Boll. Sept. 1, 700. ecclesia *F*asleia, Boll. Octob. 1, 295. Combinatio FL: *Fl*aniggo Inscr. Brix. Orell. 3543. FR: *Φρουδις* (fluv. Belg.) Ptol. *Fr*egus (Raetus) Inscr. Orell. 484. *Fr*icus, nomen figuli in vasis figlinis. Iuliae Mursae Roa*fr*iti feminae (cf. nomina virorum cambrica vetusta compos. *Milfrit*, *Guorfrit* in libro Landav.) Inscript. Ratisbon. ap. Gruter. 527, 2. *Fr*ontasia *Fr*ontonis fil. (-asia ut in aliis nominibus gallicis Mercasia, Ocrasia) Inscr. Grut. 741, 4. *Fr*onto Cosonis fil. Inscr. Iuvav. Grut. 872, 2. In media voce: Pompeii Magni primum ludi ostenderunt chama, quem Galli *rufium* vocabant, effigie lupi, pardorum maculis (ita ed. Sillig., al. *chaum* pro *chama*, *raphium* pro *rufium*) Plin. 8, 19. *Ῥουφιάνα* (nomen loci a parte sinistra Rheni superioris, inter nomina indubie celtica Borbetomagus, Noviomagus, Argentoratum) Ptol. 2, 8. *Ῥουφῖνος Κελτὸς τὸ γένος* Zosim. 4, 51. Sau*f*ellus Trogus Tac. Annal. 11, 35. Matronis Au*f*aniabus, Au*f*anis Inscr. Noviomag. et Lugdun. Orell. 2079. 2106. Au*f*ustius Catuso Inscr. Orell. 273.

Incerta sunt quae gallicarum aspiratarum praeter *f* exempla apud scriptores inveniuntur. Nam *Θ*, TH falsa est sine dubio in his nominibus: *Βαθανάτιος* (dux Gallorum) ap. Athenaeum 6, 5, idem in diversis codicibus scriptum *Βατάνατος* et *Ἀθανάτιος*, secundum nomen populi *Adanates* in vet. inscr. ap. Orell. 626 rectius erit *Adanatius*. *Ambacthius*, nomen viri in inscr. ap. Orell. 2774, est idem quod in alia quadam ap. Stein. 877 rectius scribitur *Ambactus*, ipsum quoque nomen viri (cf. *ambacti* Gallorum ap. Caes.). Inscriptio ap. Orell. 3582: Virdomárus *Th*artontis f. domo Biturix, eadem quae ap. Murator. 870; verumtamen hic legitur *Tr*arontis pro Thartontis. Rio*th*imus (Britonum rex) ap. Iornandem c. 45 idem est quod Riotimus, vel potius Riotamus (nom. propr. viri cambr. vet. *Riatam*, *Riataf* Lib. Land. 176. 177, ut arem. *Riatham* e cod. S. Vedast. ap. D. Mor. 211, cum sint in Rhed. *Woratam*, *Conatam* 1, 22. 34; cf. Cunotamus Orell. 2779), sicut in media latinitate alternant spata et spatha (cf. Cangium). Nec magnam fidem habeo nominibus herbarum gallicis apud Dioscoridem, nisi ex lingua celtica ipsa comprobentur incorrupta. Sed sine dubio corruptum est *ταρβηλοδάθιον* (gr. *ἀρνόγλωσσον*, lat. plantago minor) 2, 152. De eadem herba legitur apud L. Apuleium Madaurensem (Medici antiqui. Venet. 1547. p. 211[a]): arnoglosson, arnion.., cynoglosson... Galli Tardos, Lotios.... Romani plantaginem latam, alii plantaginem maiorem. Nomen Tardos, Lotios = tardoslotios etiam hic corruptum; ex utroque tamen combinato possit erui *Ταρβοταβάτιον*, i. e. lingua tauri Gallis, quae aliis dicebatur lingua agni, lingua canis, ex hib. vet. *tarb*, cambr. *tarw* (taurus) et cambr. *tafawd* (lingua; = vet. *tabât*). Nec vero plus auctoritatis afferent ad vindicandam Gallis *θ* relicua herbarum nomina duo ap. Diosc.: *θῶνα* (gr. *χελιδόνιον*, lat. fabium) 2, 211. *θέξιμον* (gr. *ἀριστολοχία*; cf. p. 47). Attamen sonum dentali aspiratae *θ* simillimum, si non eundem, in vetere Gallorum lingua viguisse quominus prorsus negemus, impedimur disertis testimoniis nummorum et inscriptionum, de quibus post alios novissime disputavit Becker. (Beitr. III. 207 sqq.). Primum enim invenitur D notatum lineola traiciente, quod hic anglosaxonica figura reddemus, tam simplex: Þirona (*De*irona?) dea, Epað, Hpað, Abudoð, Caraðitonu, quam geminatum: Teððiatius, Teððignius, Caððarenses, Boððu.., Geððì, Billiceððni, Coneððì, Caraððouna, Meððu, Meððul. Meððic. [Me]ððil, Meððillu, Meððirius, Miððirius, Meððignatius, Coððacatus (?). Deinde ex his nominibus compluria vel ipsa vel parum mutata per S scripta extant: *S*irona, Abudo*s*, Te*ss*ignius, Cara*ss*ounius, quae scriptio conferenda est notissimo illi Laconum *Σ* pro communi Graecorum *Θ* prolato. Denique TH et *Θ* ipsum produnt duo nomina: Ca*tth*arenses (Ca*tth*ar, Ca*tth*r) et [V]elioca*θ*i, quorum illud supra cum ðð scriptum redit, alterum ap. Caes. Plin. Oros. atque in Inscr. Orell. 6991 scriptum est Velioca*ss*es. Omnibus igitur his collatis dubitari vix poterit, quin Galli quoque usi sint dentali aspirata, quam *θ* graeco vel *th* anglico respondisse inde colligendum est, quod simili ratione in spirantem *s* abiit, quam qua Lacones *θεός* in *σιός*, Angli *hath* in *has* (habet) mutarunt. Quare quod sine nota invenitur *d* in Me*dd*ic. Me*dd*ignatius, Me*d*ivixta, id non tam soni quam signi similitudine factum esse credimus, haud aliter ac si umbrica *s* et *ç* in tabulis commutantur. Ceterum scriptionis varietati — ð (*d*),

s, *th*, *ϑ* — *ds* quoque addendum esse videtur ex nomine Re*ds*omarus (= Reð-ðomarus?), supra (p. 63 not.) memorato.

Gutturalem autem aspiratam X, CH a gallica lingua penitus alienam iudicamus, quae in summa nominum gallicorum copia apud Caesarem, Plinium aliosque scriptores atque in Itinerariis romanis nusquam inveniatur. Apud Gregorium demum Turonensem nomina quaedam aremorica extant in quibus *ch* non sit infitiandum: *Ch*anao, *Ch*onomorus, *Ch*onober, Britannorum comites, 4, 4. 20; Waro*ch*us Macliavi filius, 5, 16. 27. 9, 18. At non difficile perspicias in his *ch* obtinere locum *c*, si conferas nomina virorum britannica tam *Keneu* (i. e. Catulus) Mab. 2, 236, *Morcenou* Lib. Land. 136, *Junkeneu* Rhed. ap. D. Mor. 357, quam composita cum *cun-*, *con-* ut *Cunotamus*, *Conomaclus*, *Maglocunus* (infra sub U brit.); sic Warochus est nomen arem. *Weroc*, *Gueroc* Rhed. ap. D. Mor. 331, servatum etiam in nomine frequenti regionis aremoricae *Broweroc*, quae dicitur *patria Gueroci* Rhed. ap. D. Mor. 339, derivatum ut plurima in *-ôc* (cambr. vet. *auc*, = vet. gall. *-âc*). Nec aliter se habebit res in paucis nominibus alibi traditis: *Χιομάρα* (uxor Ortiagontis Galatarum regis; a quo nomine diversum non fuerit nomen viri Civismarus ap. Liv.)* Polyb. 22, 21. Chrixus (Boiorum dux; in quo equidem nihil video nisi adi. cambr. *crych*, crispus, cf. *ch* = x inter spirantes britannicas) Sil. Ital. 4, 248. *Ἀκιχώριος* (Gallorum dux) Pausan. 10, 19. Fenochea Inscr. Nannet. Orell. 4459. Principio vero haec *ch* tam aliena existimanda est a lingua gallica quam a latina, quae etsi pristinas aspiratas aut reiecit aut in spirantes *f*, *h* convertit, postea tamen paucas formas procreavit, quales sunt *pulcher*, *sepulchrum*, *triumphus*.

Sed, utut res se habet, in recentioribus certe dialectis celticis aspiratarum praeter unam *f* (spirantem) nullum extat vestigium. De destructione pristinarum aspiratarum facta in linguis ab utraque parte germanicae confinibus, slavica et celtica, supra dictum est (p. 36 sqq.); qua re plurimum distant illae linguae a graeca, nec multo propius accedunt ad latinam. Cum enim dialecti balticae (lituanica, lettica, prussica) omnibus careant aspiratis, et slavica lingua et celtica, etsi maiorem partem earum aspernatae sunt, quasdam tamen si non aspiratas ipsas, at spirantes similes sono ut magis gratas receperunt ac servarunt.

Et slavica quidem *ch* servavit, aspiratam sive potius spirantem gutturalem. Verum haec lingua etiamsi in gutturalibus summam infectionis vim varietatemque explicuisse dicenda est, quae non modo ad servatas *k* et *g* (tam mediam ab initio quam aspiratam in mediam progressam: *gostĭ* = hostis, got. *gasts*, *gradŭ* = got. *gards*) additis *s* et *z*: *srŭdĭce* = cor cordis (hib. *cride*), *desętĭ* = decem, *slu* = *κλυ* (hib. *clu*); *znają* = gnosco, *zima* = hiems, *zemja* (*zemlja*) = humus, *mlŭzą* = mulgeo, *azŭ* = ego, sed etiam isdem ante *j* et *ĭ*, *i*, *e*, *ě* vocales infectis miram sibilantium varietatem procreaverit: *četyrije* = quattuor (lit. *keturì*, hib. *cethir*), *lěčiti* (mederi) e *lěkŭ* (medicus, = got. *lêkeis*, *leikeis*, hib. *liaig*); *žena* = *γυνή* (got. *qvinô*), *ležati* = germ. *ligan*, *lože* = hib. *lige*; *carĭ* (rex) = Caesar, *cělŭ* (sanus) = got. *hails*; *mnichŭ* (monachus), voc. *mniše*, plur.

---

* Nomina peregrina a graecis scriptoribus minus accurate sine dubio reddita sunt quam a latinis, utpote ori graeco magis accommodata, quamquam praeterea a librariis depravari potuerunt. E. c. addo gallica quaedam nomina ab iis corrupta: *Οὐεϱγέντοϱιξ* (= Vercingetorix Caes., cuius formam genuinam comprobat nomen *Cinget*orix Caes., sine particula *ver* praemissa) ap. Plut., *Λουκοτεκία* (= Lutetia; cf. p. 15) ap. Ptol., *Ἴσομβϱες* (= Insubres) ap. Polyb.

mnisi; eadem tamen nunquam veteris aspiratae vice fungentem habet illam *ch*. Quae, si excipias pauca vocabula obscurae originis, partim quae transumpta videantur, in quibus respondet *h* goticae, ut *chlěbŭ*, panis, got. *hlaibs*, *chwila* (germ. *hwila*, *weile*), utique (ut *h* graecum, persicum, *h* et *ch* britannica) ex *s* progressa est, ut in vocibus *snŭcha* (nurus) = ind. *snušā́*, *jucha* (ius) = ind. *jûšá*, *mucha* (musca) = lit. *musė́*, *blocha* (pulex) = lit. *blusà*; in terminationibus praeteriti verborum *-chŭ*, *-chomŭ*, *-cha* etc., quae respondent tam hibernicis et britannicis *-as*, *-asam* etc. quam graecis in *-σα*, atque in terminatione locativi pluralis *-achŭ*, *-ěchŭ*, *-ichŭ*, sine dubio eadem atque indica *-su*.

Qua re lingua slavica tota differt a latina, quae etsi non ut lingua graeca omnes tres aspiratas servavit, sed una *th* protinus amissa ceteras duas aut mediis *b* et *g* aut spirantibus *f* et *h* commutavit, tamen has spirantes semper aspiratarum instar adhibuit. In principio igitur vocum plerumque vel suo utramque loco servavit, ut *f* = φ: *fero* = φέρω, *fur* = φώρ, *fui* = ἔφυν; *h* = χ: *hiems* = χιών, χεῖμα, *hortus* = χόρτος, *vehere*, *vehi* = ὀχεῖν, ὀχεῖσθαι; vel *f* potissimum substituit in locum aspiratae dentalis: *fores* = θύρα, *ferus* = θήρ, quamobrem in media voce media *b* aspiratae loco *f* respondet graeco θ: *uber* = οὖθαρ, *ruber* = ἐρυθρός.

Haec de aspiratis slavicis et latinis praemittenda videbantur, ut haberemus quibuscum compararemus celticas; iam quaeritur, utri harum linguarum sit conferenda celtica de aspiratis (sive potius spirantibus). Ac primum quidem britannicae dialecti, quae solae duos eiusmodi sonos procrearunt, *f* et *ch*, hac re differre videntur a lingua slavica et propius accedere ad latinam; verum accuratius rem intuenti patebit *ch*, quae tota aliena ab hibernica lingua ne in britannica quidem extra iunctionem *chw* reperitur, sicut *h*, quae praeterea semper eius locum obtinet, nihil aliud esse nisi *s* variatum, regulariter igitur respondere slavico *ch*. Ergo si forte *h* in vetustis nonnullis nominibus gallicis in media voce scriptum residuum putaveris ex aspirata gutturali eodem modo quo *h* latinum, id comprobari nullo modo potest. Deinde *f* etsi diversam rationem sequitur in hibernica lingua atque in britannica, in neutra tamen primitiva aspirata habenda est. Quae extat quidem in vocibus britannicis, ut vetustis hodie quoque, non solum in principio, sed etiam in mediis et extremis: *fun* (ligatura; iam in glossis Oxon. *funiou*, gl. vittae), *fol*, *foll* (stultus, gall. hod. *fou*, *fol*, *folle* = *follis*, cf. Diez.), *fur* (prudens; utraque vox etiam in Voc. et Buh.), *falm* (cambr. hod. *gwynt falm*, turbo, ventus vehemens; cf. Falmenna, Falminensis pagus), *forest* (silva; quae silva dicta est *forestella* ab antiquo, dipl. a. 691. Miraei opp. p. 1126; vox ut hodie iam antiquitus etiam apud Germanos audita: *foreste* dominicum, i. e. silva regia, in leg. Langobardor. 1, 22. 7), *coffr*, *cofawr* (cista, arca; med. lat. *cofferum*, *coferum*, *cofrum*, *cofrus*, *cophrus*, *cophinus*, *cophinellus* in diplom. inde a sec. 12 ap. Cangium; gall. hod. *coffre*, vox item ad Germanos transgressa), *cof* (venter; *coff* Buh. 12, 18). Hae voces e lexicis linguae cambricae; alia exempla e libris vetustioribus, cambrica, cornica, aremorica, infra sub F britannica. At harum vocum praeter *falm* vix ulla conferri potest cum gallica vetusta; ex ceteris vero illae quae certam comparationem habent cum vocibus affinium linguarum, eaedem ipso *f* congruente cum lat. *f* praeter regulam, e qua supra (p. 37) diximus pristinas aspiratas ut slavice item

celtice mediis commutari, transumptae produntur ut *fur* e lat. *fur*, *fol* e lat. *follis*, *fun* e lat. *funis*, *fa* (= *fab*) e lat. *faba*, *fo* (= *fog*) e lat. *fugere*, *frwyn* e lat. *frenum*, *frowyll* e lat. *flagellum*, *forest* e lat. med. *forestis*, *grefiat* (notarius; lat. med. *grafarius*, gall. hod. *greffier*), *gref* (liber, lat. med. *grafia*, scriptura) in cod. Lichfeld. et libro Landav. (cf. F britann.) e gr. *γράφειν*; incerta est aliarum comparatio, ut si *fraeth* (eloquens) cum gr. *ῥήτωρ*, *froen* (nasus) cum gr. *ῥίς ῥινός*, *frau* (torrens), *frut* (*frot* Voc., *ffrwd* Mab. rivus) cum lat. *flumen* conferas; in mediis vero vocibus *f* e legibus linguae britannicae postea demum a media *b* vel liquida *m* proficisci potuit. Denique certiore linguae hibernicae comparatione statim videbimus longe aliam viam demonstrari, qua *f* ut *h* (*ch*) progressa sit.

Patet igitur linguam celticam, quamvis cum latina id habeat commune, quod binos eiusmodi sonos utraque servavit, ad slavicam tamen hoc propius accedere, quod neuter illorum verae et antiquae aspiratae locum obtinuit. Haec de aspiratis linguae celticae universe dicenda erant.

In lingua vetusta hibernica, de qua iam seorsum disserendum est, ne unius quidem illius, quam servavit, aspiratae celticae *f* idem est ambitus qui in britannica. Nam ut pristina *v* principalis hibernice contra ac britannice in *f* transiit, ita pro britannica *f* in principio vocum supra propositarum, quae quidem utrique linguae sint communes, hibernice profertur *s*, ac duplici quidem ratione. In aliis enim primitiva *s*, hibernice servata, britannice in *f* mutata est sequente *r* (ut *w* sequente in *ch*, alias in *h*): *srón* (gl. nasus; cambr. *froen*) Sg. 95[b]. *sruth*, gen. *srotha*, *srotho* (cambr. vet. *frut*, flumen, rivus) Wb. 32[c]. Sg. 35[b]; in aliis *f* latina, britannice servata, hibernice in *s* mutata est: *seib* (gl. faba: brit. *fa*) Sg. 73[a]. *srogell* (gl. flagrum; cambr. *frowyll* = flagellum) Sg. 48[b], gen. *srogill* Wb. 17[d]. hib. med. *srian* (= cambr. *frwyn*, lat. *frenum*) St. gl. 819. *sust* (= fustis; cambr. *ffust* Mab.) O'Dav. gl. *fleasc*. *sinister* (fenestra; cambr. *ffenestyr*, *ffenestr* Mab.) O'Dav. gl. *dorncla*. Quamquam servatae quoque *f* exempla extant: *felsub* (philosophus), *fellsube* (philosophia), *ifurnn* (infernum) Wb. Sg. ut hod. *fonn*, gen. *fuinn* (fundus, terra, regio), *forc* (furca; cambr. *forch*). Ad haec accedunt pauca quaedam, in quibus *f* a *p* profectam esse admodum probabile est: *fri*, *frith* (= *πρός*, *προτί*) supra memoratum, *fo* (sub) et *for* (super), quae eadem formae et sensus ratione sibi opponuntur qua ind. *úpa* et *upári*, graec. *ὑπό* et *ὑπέρ*, got. *uf* et *ufar*, lat. *sub* et *super*; sed in his ut in slav. *po* abiectio litterae principalis statuenda est, post quam legitima aspiratione *p* in *ph* mutatum facile in *f* abire potuit; mirum quod brit. in omnibus his *gu* (= *v*) protulit: vet. *gurth*, *guo*, *guor*. Praeterea, quorum *f* obscura est origine: *fáilid* (laetus), unde plur. *fáilti* Wb. 16[a]. 24[c], derivatum *fáilte* (gaudium) Wb. fq. *faling* (pallium, tunica; hib. gael. *fallaing*, *falluing*, cambr. *faling*) apud Girald. Cambr. in topographia Hiberniae 3, 10: gens ista, hibernica, vice palliorum *phalingis* laneis (al. *falangis* nigris) utitur. Fortasse gael. hod. *fochann*, *fochunn* (frumentum, seges; cf. nom. vetust. Focunates?). In media voce, in qua aspiratam transgressam in mediam, ut alibi, proderet verb. gael. *grabhal* (sculpere), si esset eiusdem originis cuius allata cambr. *gref*, *grefiat*, interdum quaeritur, utrum *f* e *b* sit orta (cf. p. 62) an e *p*: *brefe* (gl. anus; = *cuairt*, circus), *bréfean* (gl. anulus) Sg. 59[b]. In vita S. Endei Hiberni ap. Boll. Mart. 3, 271: cam-

pus qui in hibernico *Magh-liffe* vocatur. De voce hib. vet. *úrphaisiu*, *úrfuisiu* (gl. cancer, morbus) Sg. cf. p. 73.

In lingua cambrica aspirata *f* ut *ch* combinationis *chw* infectionis expers est; in hibernica omnis *f* uno et eodem numero habetur: *cuir t' fallaing iomat* (pone pallium tuum circa te) O'Don. p. 309.

II. Soni britannici.

A. Vocales.

Constituta regula sonorum celticorum ex hibernica vetustate vel gallica, iam satis erit levius eam attingere vel in memoriam revocare, sed modo amplius comprobemus oportebit leges propositas desumptis e britannica dialectorum varietate exemplis tam cambricis quam cornicis et aremoricis, modo exponamus propria sonorum britannicorum. Ita hic in parte de vocalibus, ut mox de consonis et in ceteris partibus. Quantitas vocalium, cum productarum notatio in codicibus britannicis in usu non sit, statuenda est comparatione. Soli libri cornici interdum productam vocalem, maxime *o* et *u*, notant addita vocali, praesertim *y* vel *e*: *tays* (pater, al. *tas*) P. 1, 1. *boys* (esse, al. *bos*) 49, 2. 110, 2. 122, 1, de *boys*, *bovs* (cibus), *luer* (solum), *luef* (manus), *brues* (iudicium) cf. pp. 95. 97, quae consuetudo postea in Cr. increbruit; tamen nec regularis est illa notatio, et interdum postea demum productae sunt vocales, quae hoc modo signantur, ut *deak*, *deag* (decem) Cr. 1977. 2265. Infectio vocalium britannicarum eadem fere est atque hibernicarum, quamquam in his paulo latius patet.

Vocales breves.

A correpta intacta mansit in plurimis vocibus britannicis.

Cambrica exempla: *car* (amicus, cognatus; hib. vet. *cara*; in vetustis nominibus gallicis frequens radix *car*) Mab. 2, 226. 231. *guas*, *gwas* (puer, servus; cf. *vassus*, *vasallus*, *vassallus* apud scriptores medii aevi) gl. Ox. Mab. *ma* (= *mag*, locus): *Ma Mouric* (Mauriciomagus, locus Mauricii) Land. 197, frequens praesertim in compositis *-ma*, *-fa*. *cat*, *kat* (pugna; hib. vet. *cath*, in gallicis nominibus vetustis *catu*) Corm. v. *cathal*, Mab. 2, 381. 389. *map* (filius) gl. Ox. 39[b]. *rannam* (gl. partior), *lammam* (gl. salio), *carr* (gl. vehiculum; *carrus* apud Caesarem Gallorum currus, unde *carrata*, *carrada*, i. e. quantum carrus capit, in libris medii aevi) gl. Ox. *tal* (frons) Cb. 51. Cott. *cam* (= *camb*, curvus; cf. Cambodunum, Moricambe) fq. Nomen Taranis, Gallorum dei apud Lucanum, etiamnunc intactum in voce cambrica *taran* (tonitru).

Cornica e Voc.: *car* (amicus), *tal* (frons), *glan* (ripa), *bras* (grossus), *cam* (strabo), *garan* (grus), *taran* (tonitru), *mab aflauar* (infans), *gauar* (capra). E Pass.: *car* (parens) 93, 3. *gwan* (debilis) 166, 4. *mab*, *mam* (filius, mater) fq. *garm* (clamor) 4, 2. 207, 4.

Aremorica: *car* (cognatus) Buh. 8, 23. 192, 8; verb. *caret* (amare) frequens ibid. *tal* (frons) 126, 21. *mat* (bonus) fq. *cam* (curvus) 174, 8. 194, 18 etc.

Addo vetusta nomina propria virorum cambrica et aremorica satis frequentia, derivata vel composita e vocibus allatis *car*, *guas*, *mat*, *cat*. Cambrica e libro Land.: *Caratauc* (= *Caratacus* Inscript. Grut. 902, 5. *Karadawc* Mab. 2, 379. 3, 271) 71. 155. 206. 248. 259. 261. 263. *Atgar* 138, *Adgar* 149. *Concar* 180. *Juncar* 149. *Guassauc* 264. *Guasfuith* 263. *Guasduin* 267. *Conguas* 165. *Melguas* 174. *Drutguas* 265. *Matauc*, *Matoc* 73. 194. *Matgueith* 267. *Catell* (cf. Catullus nom. gall. in inscr. p. 4) 213. 236. 241, *Cattell* 230. 231. *Catleu* 130. 135. *Catgen* 136. 140. *Catguare* 140. *Catguaret* 188. 206, *Catguoret* 195. 206. *Catgucaun*, *Catguocaun* 111. 126. *Catgueithen* 174. *Guencat* 137. 141. *Dincat* 194. Aremorica e Chartul. Rhedon.: *Karmonoc* 1, 11. *Haelcar* 1, 5. *Hencar* 1, 15. 21. *Jarncar* 1, 21. *Lowencar* 1, 8. *Jodicar* 1, 39. *Wethencar*, *Guethengar* 1, 2. 3. 2, 13. *Comaltcar* 1, 44. 2, 30. *Wasbidoe* M. 304. *Penwas* 1, 53. *Matwor* 1, 41. *Matfred* 1, 20. *Matwethen* 2, 15. *Matwidoe*, *Matvedoi* M. 305. 315. 340. *Catoc*, *Katoc* 1, 53. *Catbud* M. 302. *Catwodu* 1, 20. *Catlowen*, *Catlon* 1, 1. 3. 20. 23. 2, 27. *Catloiant*, *Catloient* 1, 8. 2, 16. 24. *Catwollon* 2, 18. *Catwethen* 1, 5. *Catworet* 1, 1. 2, 16. *Maelcat* 1, 32. M. 304. *Worocat* M. 275.

Infectione, quam britannice quoque efficit sequens *i* vel *e* orta ex *i*, vix efficit *u*, *a* correpta mutatur in E. Vocalis inficiens hic quoque ut in lingua hibernica saepius decidit vel coaluit cum vocali radicis.

Cambrice: *eu* in frequentibus nominibus propriis virorum derivatis vel compositis ex *avi* (cf. Avicantus in Inscript. Nemaus. Orell. 2033.* *eunt* (gl. aequus; *eunhinsic*, iustus, Voc. = *eunthintic*, qui aequa, iusta via procedit) Ox. 8[a] ex *avent* (cf. Dea Aventia Inscr. Orell. 368. 369. 370, unde Aventicum, nomen oppidi). *peri* (infin. verbi *param*, *paraf*, efficio, unde nomen Parisii, Parisi, efficaces, strenui) Mab. fq. *enw* (nomen; hib. vet. *ainm*) Mab. 1, 235. *cledyf* (gladius; hib. vet. *claideb*) Mab. fq. *betid*, *bedyd* (baptismus; hib. vet. *baithis*) Cb. Mab. 1, 265. 266. *emenyn* (butyrum; hib. vet. *imb*) Leg. 2, 1, 5. *centhiliat*, *centhliat* (gl. canorum) Cb. 7. 49. *keryd* (reprehensio, castigatio; hod. *kerydd*) Mab. 1, 244. 246. 2, 7.** Item in transumptis: *cepister*, *kebyster* (capistrum) gl. Ox. B. 43[a]. Leg. 1, 12, 6. *cestill* (castella, sg. *castell*) Land. 173. *mentil*, *mentyl* (pallia; sg. *mantell*) Leg. 2, 1, 6. *selsic* (gl. lucanica; salsicium) Ox. B. 42[a]. Eadem *e* ante *ei* vel alias vocales infectas: *cemmein* (gl. gradibus) Ox. 38[b]. *deueyt*, *deueit* (oves) Leg. 2, 1, 2. Mab. 1, 274. *meneich* (monachi) Land. 121. 151. 231. *esgyrn* (ossa; sg. *asgwrn*) Mab. 1, 263. Continuatur haec infectio per duas syllabas: *leguenid* (laetitia; *llewenyd* Mab. ex adi. *llawen* ibid.) carm. Cb. *eterinn* (volucris; ex *atar* collect., *adar* Mab.), *lemenic* (gl. salax, e verb. *lammam*,

---

* Quod nomen servatum est in Chart. Rhedon.: *Eucant* Mor. 307, in quo cum eadem voce alia videntur composita *Eubodu* M. 328. *Eudon* 1, 20. 2, 21. *Eumonoc* 2, 22. *Euhoiarn* 1, 4. 8. 2, 13, ut cambrica in Libro Land.: *Eudem* 181. *Eutut* 264. *Eutigirn* 133. 136. 235, et aliter mutato *a* (p. 84): *Oudem* 176. *Oudocui*, *Oudochui* 147. 212. Derivatum inde nomen vulgatissimum *Owen*, *Owein*, *Ywein* (= Avinus), cuius formae in L. Land. *Euguen* 196. *Eugein* 213. *Iguein* 231. *Yugein* 229. 230. *Yuein* 226. *Ouein* 214. 236. 241. *Auguinn* 236, in Chartul. Rhed.: *Ewen* 1, 5. 32. *Ewon* 1, 5. 6. Mor. 293 et *Owen* in comp. *Riowen* 1, 6. *Haelowen* M. 305. Significare videtur nomen virum impigrum, diligentem, vigilantem; est enim arem. verb. deriv. *euezhat* (vigilare) 90, 12. De scriptione *gu*, *ug*, *ugu* = *w* videas sub V.

** At *cared* (gl. nota, gl. nequitiae) Ox. 38[b]. Cb. 86, ut arem. *carez* Buh. 50, 4.

gl. salio) Ox. 8ª. 5ᵇ. *Brecheniauc* Land. 227 = regio *Brachani* (hod. Brecknok) ib. 210. *kedernyt* (securitas; adi. *kadarn*, firmus) Mab. 1, 249. *menegi* (monstrare, dicere, e rad. *manac*) Mab. fq. Addo exemplum e Mab. 2, 211: *medyr vab methredyd auetrei* (Iaculans filius Iaculatoris qui iaculabatur), cuius tribus vocibus subest formula *meteri* = *matari* (*mataris*, telum vel missile gallicum, ap. Liv. 7, 24; *mataris* transalpina, Auct. ad Herenn., restituendum ap. Caes. 1, 26; cf. nomen vetustum Mediomatrici).

Hibernica infectionis ratio, quam in quibusdam cambrica hodierna amplexa est, (epenthesis) *ai* aliena est a lingua vetere. Saepius autem vocalis inficiens subiuncta vocali infectae aliam efficit epenthesin EI, praesertim si post hanc defecit *i* inficiens ipsa: *map meir* (filius Mariae) Cb. *keis* (quaestio, expeditio, aggressio) Mab. 2, 372, unde verb. *keissaw* (quaerere, = *kassiaw*; cf. Cassivellaunus et nom. compos. -casses p. 46) Mab. fq. *breich* (= brachium) Mab. 1, 258. *yspeit* (= spatium) Leg. 2, 10, 9. Mab. 1, 248. 2, 19. *Breichaul* (nom. propr. viri) L. Land. 217, quod nomen est ibid. 208. 254 *Brechiaul*. *Brecheinauc* (regio Brachani, supra *Brecheniauc*) L. Land. 258, *Brecheinoc* apud Girald. Cambr. *march uab meirchawn* (= *merchiawn*: Marcus fil. Marciani) Mab. 2, 380; item plerumque in formis pluralibus, quarum exempla infra (II. 2.) proponentur; verum etiam servata insuper vocali inficiente: *guodeimisauch* (passi estis; cf. hib. vet. *forodamassa*, passus sum, *fodamtis*, patiebantur, Ml. 22ᵈ. 34ᵈ (gl. Ox. 39ª). *Brecheiniauc* (regio Brach.) L. Land. 138. *meibion*, *gweision* (filii, pueri) Mab. fq. Hic quoque infectionis modus interdum per duas syllabas pergit: *meineich* (supra *meneich*) Land. 192. *peilcidyr* (hastilia, al. *peleidyr*, *pelydyr* a sg. *paladyr*) Mab. 2, 60. cf. *twrneimeint* (torneamenta) 1, 235.

Cornica *a* infecta e Voc.: *brech* (brachium) 7ª. *enef* (anima) 8ᵇ. *renniat* (divisor, discifer) 8ª. 10ᵇ. *esel* (membrum; cambr. *esill*, hib. vet. *asil*, gl. artus, Sg. 68ª) 7ª; in duabus subsequentibus syllabis: *emenin* (butyrum) 10ª. *guirleueriat*, *gouleueriat* (veridicus, falsidicus; e *lauar*, hib. vet. *labar*) 8ª. 8ᵇ. E Pass. et Dram. *bregh* (brachium) O. 262. D. 2754. 2762. *merwell* (mori; *marow*) P. 121, 2, *merwel* 70, 4. 89, 3. D. 446. 1713. 1755. *enef* (anima) O. 479. 849. 1273. P. 199, 1. *eneff* P. 106, 1. 4, pl. *enevow* 1, 4. 17, 4. *leuer* (loquitur), *leuerel*, *leuerell* (loqui), *leuerys* (locutus est) fq. *kyn leuerryf* (quamvis loquar) D. 1481. Interdum tamen sine infectionis causa *e* pro *a* scriptum est ut *leuaraf* (loquor) O. 1653. D. 14. 1834. *leuara* D. 59 (rectius *lauaraff* P. 8, 1. *lauaraf* O. 7. D. 532. 1947. *lauara* D. 1). In aliis ante *i* (*y*), parcius ante *e* flexionis *a* infecta scribitur *y*: *rynnys* (divisus; cf. *rannam*, *renniat* supra) P. 190, 1. *may hyllyf* (ut possim; *gallaf*, possum P. 156, 4. D. 51. 54. 1162. 1427.) D. 554. *pan vyrwyf* (cum moriar) D. 227. *gylwys* (clamavit; *galw*) P. 43, 2. 121, 3. 142, 1; plerumque tamen incerta scriptione et variante non modo inter *y* et *e*: *hynwys* (nominatus; *hanow*, nomen) D. 1951. P. 214, 1. 217, 1 et *henwys* D. 778. 790. P. 208, 1, *kyry* (ames) D. 991. 1289. 1736. *kyrry* O. 537 et *kerry* O. 2142. D. 2240, *gylwel* (clamare, vocare) D. 955. 1897, et *gelwel* 1816. P. 203, 2, *gelwys* (supra *gylwys*) P. 30, 1. 128, 1, *lyuerel* (supra *leuerel*) D. 1230, sed etiam inter *e* (*y*) et *a*: *marwel* (supra *merwel*) D. 324. *may allyf* (supra *hyllyf*) D. 83. *ysyly* (membra) O. 1797. D. 1733. *ysely* P. 173, 3. *esely* 184, 4. 235, 1. 3. O. 2735. *asely* P. 183, 2. Ab epenthesi *ei* abhorret cornica dialectus, quae cambri-

cis *meirch* (equi), *deueit* (oves) opponit *mergh* O. 1065. *deues*, *deves* D. 894. P. 48, 4. Contra in monosyllabis quoque invenitur *y*, ut *gyll* (potest), *kyf* (capit, capiet) fq.; sed *why a ergh* (iubebitis) P. 170, 1. iuxta *yrghys* (iussit) 28, 1. 72, 1. 147, 4. 241, 1. *yrghy* (posceret) 201, 4.

Aremoricae infectionis exempla e Buh.: *brech* (brachium) 168, 8. *Devvy*, *Devy*, *Deuy* (Davidagius) fq. *clezef* (gladius) 90, 10. *cleffet* (morbus; adi. *claff*) 8, 20. 168, 10. 198, 6. *meruell* (mori; adi. *maru*) 40, 7. *eneff* (= anima) 62, 8. Duarum *a* subsequentium infectio: *leuerez* (dicis) 56, 10. *leueret* (dicite; cf. *da lauaret*, ad dicendum, 126, 7) 22, 12. 140, 12. 168, 14. Ab *ei* ex *a* progressa ut cornica sic aremorica se abstinet; contra constanter *a* infectam assimilat insequenti *i* flexionis vel derivationis: *compizrien* (compatres) 98, 21. *ysily* (membra; sg. *esel*) 196, 2. 204, 8. *guillif*, *guillit* (possim, possitis; *gallaf*, possum) 44, 12. 19. 90, 22; 194, 20. *guiluit* (vocate; id. *gueluet* 156, 26) 168, 12. *quiri* (ames; = *cari*) 178, 8. *quiffif*, *quifi* (capiam, inveniam, -ies; inf. *caffout*) 206, 1; 64, 1. 88, 20. *na millic* (ne maledixeris; = *maldic*, *mallic*) 70, 3. *liuiris* (dixi) 122, 16.

Invenitur praeterea in cambricis quibusdam vocibus *a* assimilata sequenti *o* vel *u*, eodem fere modo quo in hibernicis fit *au*, *o* ante *u* (p. 6. 7), ut in *montol* (gl. trutina; hod. *mantawl*, plur. *mantolion*; cf. Petromantalum Itin.) Ox. 7ᵇ. *morthol*, *myrthwl* (malleus; = *martul*, *martellus*, gall. hod. *marteau*) gl. Ox. B. 42ᵇ. Mab. 3, 89; *notuid* (acus; hod. *nydwydd*, *nodwydd*, sed arem. *nadoz*) gl. Ox. B. 42ᵇ. *ocoluin* (cos; *agalen* Mab. 2, 229) ibid. 43ᵃ. Verum nec constanter fit haec assimilatio, praeterquam in diphthongo *ou* = *au*, et extra assimilationis causam *a* in *o* interdum transit, ut *-oeth*, *-uith*, *-uid* oritur e terminatione *-act*, quae alias fit *-aeth*: *kyfoeth* (potestas; hib. vet. *cumact*, *cumacht*) Mab. 1, 11. 19, unde adi. *kyuoethawc* (potens) Mab. 1, 16. Eodem modo cornice: *morogeth* (equitare) P. 28, 4. *morogyon* (milites) 250, 1. *molloȝ* (maledictio) 66, 3. *moleythy* (maledicere) 18, 2. *poruit* (paries) Voc. 9ᵇ. *ganow* (os, Voc. *genau*) P. 106, 1. 2. *chefuidoc* (= hib. *cumachtach*) Voc. 7ᵃ; vix ita *galluidoc* (potens; arem. *galloudek*!) Voc. 7ᵇ. Nec prorsus differt corn. *oin* (agnus; cambr. *oen*) Voc. 9ᵃ. *oan* D. 697, quamquam etiam hib. *uan* (= *ón*, *ogn*, p. 63) St. gl. 459 ad *o* vocalem referendum est.

Abest interdum britannice infectio ab iis vocibus, in quibus insit hibernice, ut in praep. *am*, quae iam in cambr. vet. *amlais* (gl. demissus; i. e. circumsolutus) Ox. 39ᵃ invenitur, eadem ac vet. hib. *imme*, *im* (vet. gall. *ambi*); in part. insep. *at-*, hib. *aith-*, *id-*, *ed-*, quae inest in subst. *aperth* (gl. victima), plur. *aperthou* (gl. munera, gl. sacra) Ox. 41ᵇ. 37ᵇ. 38ᵃ, pro *atberth*, hib. vet. *idpart*, *edbart* (victima, oblatio). Item in subst. *cams* (alba; hib. vet. *caimmse* Sg. 23ᵇ, *camisia* in libris medii aevi) Voc. 9ᵇ, *camse* Mab. 2, 218. Quibus omnibus conferenda, de quibus infra, *mor* (mare, hib. *muir*), *oll*, *ol* (omnis, hib. *uile*) in tribus dialectis. Rursus extat infectio in iis vocibus, in quibus causa perspici non possit: *etem* (filum; cambr. hod. *edau*) gl. Ox. 37ᵃ, plur. sine infectione *adaued* Mab. 2, 241. 374. 383. *lleydyr*, *lleidr*, *lleidyr* (latro; at corn. *lader* V. 8ᵃ. D. 1174. P. 74, 4. 99, 4. 192, 1. 193, 1, *ladar* D. 2577) Leg. 2, 4, 9. Mab. 3, 156—158, ibid. verb. *lettratta*, *latratta* (latrocinari), *llugorn eliffeint* (cornu bellicum eburneum; *eliphant*, elephas, 1, 17) Mab. 2, 200. *dreic* (draco), plur. *dreigeu*

Mab. 3, 301. 302. Item in derivatione *-eit* (hod. *-aid*) substantivorum, ut *carreyt* (quantum carrus capit) Leg. 2, 1, 34, quae vox in latine scriptis est *carrata*. Adde arem. *a perz* (a parte) Buh. 36, 4 contra cambr. *o barth* Mab. 2, 206, corn. *abard*, *abarh* V. 7[a]. *abarth* P. 198, 1. O. 1792. 2539. 2700. D. 1152. 1322. 1348. R. 1725. *abart* D. 1329, sed *aberth* P. 30, 3. 44, 3. 89, 1. 151, 1. 185, 1. 197, 1. R. 2083, *aber* R. 2108, *berth* R. 860.

E cambrica: *nef* (caelum; hib. *nem*) fq. *hen* (senex) fq. *mefyl* (dedecus; hib. *mebul*) Mab. fq. *ebawl* (pullus equinus; = *epaul* deriv. ex *ep*, quod extat in vetustis nominibus gallicis Epona, Eporedia etc.; hib. vet. *ech*) Mab. *penn*, *pen* (caput; cf. iugum Penninum, deus Penninus Liv.; hib. *cenn*, *cen*) fq. *delw* (imago; hib. vet. *delb*) Mab. 1, 15. *guerg* (gl. efficax; cf. Vergobretus Caes.) gl. Ox. *nerth* (vis, valor; cf. Cobnertus Inscr., hib. *nert*) fq.

Cornica: *nef* (caelum), *les* (herba; cf. gall. vet. Lesura (p. 10), *pen* (caput) Vocab. E Pass.: *nef*, *neff* (caelum) 4, 1. 7, 2. *ger* (verbum) 83, 3. 92, 3. 247, 3. *nerth* (vis, valor) fq. *gwerthe* (vendere; cf. cambr. *gwerthuawr*, magni pretii, Mab.) 38, 4.

Aremorica: *guelet* (videre) Buh. fq. *bled* (lupus) in nomine viri deriv. *Bledic* (cf. nomina virorum cambrica *Bledud* L. Land. 195. *Bledris* 176. *Bledbui* 190. *Bledgur* 214. 233. 246 et hib. vet. *bled*, gl. pistrix, gl. belua marina, Sg. 15[b]) Chart. Rhed. 1, 2. *ret*, *rez* (necessarius) Buh. fq. *nerz* (vis) Buh. 194, 11. 196, 1. 5.

Accedente derivatione prodit *i* in pluribus vocibus cambricis: *hinham* (gl. patricius; i. e. senator, germ. ältester, ab *hen*) Ox. B. 45[a]. *Nimet*, *Dimet* (nomina virorum propria; cf. *Neuet*, n. pr. viri, Mab. 2, 243. Nemetacum, Belgiae locus, Tab. Peut., e n. pr. derivatum ut Avitacum, Iuliacum etc., et nomina populorum Nemetes, Demetae) Chron. cambr. ed. in praef. edit. Leg. H., ut in compositis: *Gornivet*, *Gurniuet*, *Eidnivet* Land. 195. 202. 263. *Dyuet* (Demetia) Mab. 2, 240. 242. 3, 189. *Guined* (regio Cambriae Venedotia) Nenn. p. 53. *Gwyned* Mab. 2, 391. 3, 189. *guirgiriam* (gl. hinnio; cf. *guerg*) Ox. 8[a]. *binfic* (gl. beneficium) Ox. B. 43[b].* Eadem *i* in monosyllaba infectionis instar intrat: *tig* (domus; cambr. hod. *ty*, arem. *ti*; hib. vet. *teg*, gen. *tige*) in comp. *boutig* (gl. stabulum) Ox. 6[a], unde hib. *tigerne* (dominus), cambr. vet. *tigirn* in n. pr. *Eutigirn* Land. 133. 136. 235, *Eutegirn* 136. (*Edern*, *Edyrn* Mab. 2, 19. 23). Est tamen inter *e* et *i* alternatio tam in vetustis nominibus gallicis quam in vocibus recentioris linguae, ut saepe nequeat discerni, utra vocalis prior sit. Ante *e* syllabae derivantis extat *e* radicalis in nominibus vetustis: Nemetes, -nemetum, Demetae (apud Ptol. bene *Αὐγουστονέμετον*, sed minus bene *Νεμῆται* et male *Δημῆται*), Veneti, Belenus (Apollo), Bregetion (locus ad Danuvium infra Carnuntum, ap. Ptol. Itin. Ammian.). Ante alias vocales derivationis tam *e* invenitur, ut in nominibus Lemannus, Nemavia, Nemausus, quam *i*: Cunobilin, Cunobiline (Cunobilinus rex

---

* Num his adnumerandum sit *linn liuan*, stagnum *Liuan* (Cambriae lacus; cf. Lemannus lacus Caes., *Λεμαννόνιος κόλπος* Ptol. Brit.?) Nenn. p. 75. 76, *pull lyfann*, *pull lifan* L Land. 219, diiudicare non audemus propter varias formas: *Lumond* Godofr. Monm. 9, c. 6, *Lumonoy* (*Limmonium*, *Lunmonui*) Nenn. §. 67 (cf. cambr. *lumon*, germ. *born*, *quelle*, San-Marte, Gottfr. v. Monm. p. 377) ac *Linligwan* ibid. c. 7, quae summam movent dubitationem.

Camulodunensis, *Κυνοβέλλινος* Dioni) in monetis britannicis vetustis ap. Camden. *Βιλινουντία* (Apollinaris herba) Dioscor. 4, 69. Tigurinus pagus Caes. Litana silva Liv., -litanus in nominibus virorum gallicis. Conferatur etiam nomen Vergilius, Virgilius (p. 11). In libro Land. saepius invenitur nomen viri modo *Eli* modo *Ili* scriptum, ac nomen cambricum *Beli* L. Land. 209. 215. 230. Mab. 2, 26. 3, 297 aremorice est *Bili* Chart. Rhed. 1, 7, idem frequentius in compositis. Est subst. *llet* (latitudo) Mab. 3, 301, sed adi. *llydan* (latus) Mab. fq., ut in hodierna quoque lingua *lled* et *llyd* (latitudo), *lledanu* (dilatare) et *llydan* (latus). Ideo et subst. *breenhin, breeninn*, *brennhin*, *brennin* (rex; = *breennin*, *breentin*, deriv. *-entin* e *bre* = *breg*, cf. corn. *den bryntyn*, homo nobilis, D. 1542) Privil. eccles. Land. in libr. Land. p. 113 consocio cum adi. *bry* (altus, sublimis; = *brig*), et confero cum supra memorato nomine Bregetion (cuius alia lectio in Itin. Anton. est Bregention) vocem vetustam *briga* in compositis Artobriga (collis lapidosus, germ. steinbühel?), Litanobriga (latus collis?), Brigobanne in Itin. et nomina Brigantium (a quo lacus Brigantinus), Brigantes (pop. britann., collium habitatores?).*

In hodierna lingua cambrica interdum *ei*, *ai* quasi infectione ex *e* prodire videtur, ut si conferas subst. *caib* (ligo), plur. *ceibiau* (= gael. *ceaba*), cum vet. *cep* (gl. fossarium) Ox. B. 42[b], subst. verb. *eistedd* (sessio, sedere) cum vet. *estid* (gl. sedile) Ox. 6[a], subst. *sain*, plur. *seiniau* (sonus), verb. *seiniaw* (sonare) cum hib. vet. *sen*, *senn* (sonare) radice verbali, e qua subst. *senm* (sonus). Hoc idem ut in *a* infecta (p. 82) ita in *o* (*u*) infecta accidit in subst. *dail, deilion* (folia) e vet. *delen* (Voc.), si conferendum est hib. gael. *duille.* Initia huius scriptionis conspiciuntur in voce *bleid* pro *bled* scripta in nominibus propriis virorum: *Bleidud* Cod. Lichf. (App. L. Land. p. 273) atque in L. Land. ipso: *Bleideu* 147. *Cinbleidiou* 188. *Arthbleid* 236. Ex *telu* autem (familia) carm. Cb. hoc modo iam in Leg. cod. A. non solum *teylu* 1, 7, 7. 13. 16. *penteylu* 1, 7, 1. prodiit, sed etiam *teulu* 1, 1, 1. 4, 1. *penteulu* 1, 7, 1. et sic saepissime, ut semper in Mab. Addo adi. *reit* (necessarius) Mab. fq., subst. *offeiriet*, *offeirat* (sacerdos) Mab. 2, 19. 211, terminationem *-meint* in *twrneimeint* Mab. fq., *-ment* in formis latinis *turneimentum*, *torneamentum* et gallicis rec. *tornoyment*, *tornoiement* ap. Cang.

Cornice tum maxime *e* et *i* alternant, cum sequitur *i* flexionis, ut *gwerthys* (venditus) P. 36, 2, sed *gwyrȝyns* (vendat) 51, 2. Eadem tamen alternatio in monosyllabis invenitur, in quibus non modo *i* vel *y* scriptum est: *me a gris* (credo) 63, 2. 126, 1. 200, 4. 230, 4. *ny a grys* (credimus) 197, 3. *my a grys* (credo) D. 74. 870. *me a grys* D. 282. 286. 323. 358 etc. iuxta *cresyn* (credimus) P. 258, 4, *pys* (petit) P. 1, 1. 126, 2. 170, 2. 182, 3. D. 27. 117. 196. 272 etc. iuxta *pigyn* (petimus) D. 199, *rys* (necessarius; = arem. *ret*) P. 51, 1. 4. 89, 3. 98, 4. 116, 4. 121, 4. etc. *ris* 117, 3, sed etiam *ey*: *me a greys* D. 305. 413. 1199. *peys* 455. 784. 1033. 1341. *reys* P. 73, 4. 94, 4. 121, 2. 157, 1, quibuscum con-

---

* In his igitur vetustior *i* quam *e*. Ab adi. hod. *bry* discernendum est subst. hod. *bri* (auctoritas), unde prodiit adi. cambr. vet. *guobri* (gl. gravis, i. e. auctoritate praeditus) gl. Ox. 40, quippe quod sit = *brîg* cum *i* producta, hib. vet. *brig* (p. 22). Subst. *bryn*, *brynn* (vallum) Mab. 1, 30. 2, 372. forsitan rectius cum hib. *brú* (margo, vallum, litus) conferatur.

ferenda sunt *bleit* (lupus) Voc. 8[b]. et *teilu* (familia) 7[a] ut *penteilu*, *mamteilu* (pater, mater familias) 7[b].

Aremorica dialectus, quae primitivam *i* in *e* destituere solet, *e* originariam in *i* non mutat, nisi in proxima syllaba sequitur *i* flexionis: *pidif*, *pidiff* (petere; in aliis formis *pet*, *pedaf*) Buh. 44, 11. 52, 8. *cridif* (credere) 106, 4. 142, 21. In vetustioribus tamen libris ne haec quidem regula anxie observatur, ut in nominibus propriis chartularii Rhedonensis, in quo etsi *Bili* scriptum est pro cambr. *Beli*, *Rivilin* (= Rigobilinus, an Rigomilinus?) 1, 19. 2, 21, tamen etiam *Rivelin* 1, 24. *Rivilen* 1, 10. *Riv.len* (cf. Belenus) 1, 27. *Riwelen* 1, 10. 2, 21 invenitur. Vox *nemet* semper *e* in syllaba posteriore, *i* in priore exhibet in uno nomine viri comp. *Vidnimet* in chart. Rhed. Mor. 330, sed alias ubique *e*: *Canemet* (leg. *Catnemet*) in chart. Rhed. Mor. 341, ut in chart. Kemperleg. *Nemet* (silva) Mor. 368. *Cadnemet*, *Kadnemedus* M. 389. 513. In Buh. etiam *ei* ortum ex *e* scribitur: *bleiz* (lupus) 30, 19. *sacrileig* (sacrilegium) 40, 20. *ampeig* (impeditio, impedimentum) 78, 5. 144, 12.

In alias quoque vocales *e* britannice mutatur.

1. In *a*: cambr. corn. arem. *tan* (ignis) gl. Ox. 8[a]. P. 211, 1. Buh. 174, 5; sed hib. vet. *tene*, gen. *tened* Sg. (cf. Tenedon, nomen loci gall. in Itin.); cambr. *bannawc* (cornutus) Mab. 2, 222, hib. vet. *bennach* (cf. Benacus?) Sg. Vox cambr. arem. *guallaun*, *guallon* in frequentibus nominibus virorum compositis, ut in Mab. 3, 297 *Casswallawn*, in L. Land. *Riguallaun*, *Riuallavn* 138. 143. 146. 249. *Judguallaun*, *Judguallon* 143. 157. 168. 205. *Catguallaun* 251, in Chart. Rhed. *Wallon* 1, 4. 20. *Riwallon* 1, 36. *Roinwallon*, *Roenwallon* 1, 1. 14. 22. 2, 16. *Roiantwallon* 1, 4. 19. *Maenwallon* 1, 3. 19. 20. *Judwallon* 1, 25. *Tutwallon* Mor. 275. *Kintwallon* 1, 2. *Catwallon* 2, 5. 18. 20, respondet gallico *vellauno* in nominibus vetustis Vellaunodunum, Cassivellaunus, Vercassivellaunus. Apud Greg. Tur. e contrario nomina aremorica vetusta, quae in chartis aremoricis cum *e* sunt *Keneu*, *Weroc*, scribuntur Chanao, Warochus (cf. p. 78). Frequentissima exempla qualiscunque *e* in *a* mutatae habet cornica recentior, ut *ganow* (os; Voc. *genau* = gall. vet. *Genava*) P. 106, 1. 2. *arta* (rursus; al. *arte*) 34, 3. 56, 1. 84, 4. 93, 1. *neffra* (semper; al. *neffre*) 5, 4, quae consuetudo mirum quantum increbruit in Cr.

2. In *o*: fortasse cambr. vet. *nom* (gl. templa memphitica; i. e. templum; hod. adi. *nwf*, sacer) Ox. 38[a], si conferas hib. vet. *nemed* (gl. sacellum) Sg., ac nomen viri cambr. *Nemniuus* (cf. alphabetum Nemnivi in append.) gl. Ox. 20[a], arem. *Nemenoius* in chart. cod. Rhed. (a. 1101) M. 506, *Nemenoi* in chart. S. Mich. M. 381, *Nominoe* in chart. Rhed. (a. 833. 834) 1, 4. 5. 7. Certius exemplum habemus corn. *oliphans* (elephantus) Voc. 9[a], at cambr. *eliphant* Mab. 1, 17. Perspicua causa *e* in *o* (vel *u*) mutatae vel assimilatae est antecedens *u*, *w* in particula *guor-*, *gur-* (gall. vet. *ver-*) atque in nomine ipso, quod memoravimus, *Catguollaun* scripto in Ann. cambr. (ap. Petrie 1, 832. 883), a quo non differt nomen gentis *Catuvellaunorum* (Inscr. apud eundem p. CXIX.).

3. Alternationis inter *e* et *â*, ut in hib. vet. *breth* et *bráth* (iudicium; cf. p. 11), exemplum videri potest cambr. hod. *rhed* (cursus) cum suis derivatis, et *rhawd* (via, cursus), *rhawden* (vestigium pedis); dubitari tamen vix potest, quin *rhed* e forma primitiva *ritâ* natum, ergo ad aliam radicem quamvis cog-

natam referendum sit. Hibernico *bráth* respondet cambr. *braut* (iudicium) Leg. praef., corn. *brues* (= brât) Pass. 259, 2.

I correpta cambrica: *rit* (gl. vadum) Ox. 6[a]. *ryt* (id.; cf. Augustoritum, Galliae opp. Itin.) Mab. 1, 35. 2, 12. *byt* (mundus; hib. *bith*, cf. Bituriges) Mab. fq. *ynys* (insula; hib. *inis*) Mab. fq. Scriptio *y* pro *i* correpta, in recentioribus libris et hodie usitata, in vetustis glossis cambricis nondum invenitur, in quibus obscurior ille sonus (secundum Dav. graeco *v* conferendus) modo non significatur, modo per *e* (ut interdum in Leg.): *lemhaam* (gl. arguo; hod. *llym* argutus) Ox. 3[b], in cod. Leg. A autem atque in Mab. iam frequentissima est. Impura hac pronuntiatione factum est, ut interdum ipsa *u* (= *v*) locum correptae huius vocalis occuparet, ut in num. *pump* (quinque) Mab. fq. pro vetustiore *pimp*, *duw* (deus; *diu* Leg.) Mab. fq. *duw* (dies; *diu* Leg.) Mab. 1, 4. 287. adi. *buw* (vivus; = *byw*) Mab. 1, 22. *budugawl* (victor; *budicawl* gl. Ox.) Mab. fq. ac iam in Leg. cod. A. *gleduchu* (regnare) 1, 5, 1. De *u* pro *i* producta vel in diphthongis infra in EI et EU dicetur.

Correptam *i* (si neglegas parvam hanc soni mutationem) praeter ceteras dialectas celticas* servavit cambrica, id quod patet e n. pr. *Litau* (gl. Latium) Ox. 39[b], hodie quoque *Llydaw* (Britannia aremorica), ut in vetusto nomine gallico *Litaviccus* ap. Caes., cum hibernice sit *Letha*, *Leatha* (p. 57), *Letavia* iam in vitis Sanctorum vetustis; ex adi. *litan*: *carn litan* (acervus lapidum latus) L. Land. 219. *rit litan* (vadum latum), *ford litan* (via lata) 247, etiamnunc masc. *llydan*, ut in vetustis nominibus gallicis *Litana* silva Liv., Litanobriga Itin., *Κογκολίτανος* (Gallorum rex) Ptol., Smertulitanes Inscr. Orell. 188, contra hib. *lethan*; *byrr* (brevis; hib. *bearr* Gl. 5) Mab. 2, 20. Item in derivationibus hodie quoque: *cleddyf* (gladius; hib. vet. *claideb*), *newydd* (novus). In solis femininis (*â* terminali deperdita) *e* ex *i* defectione prodiit, ut in hod. *rhed* (cursus), quare ad genus femininum discernendum in adiectivis cambricis regulariter adhibetur: *berr* Mab. 2, 209, *bechan* (parva), *melen* (flava) e masc. *byrr*, *bychan*, *melyn*. Praeterea in diphthongo *eu i* in *e* transgressam praebet adi. *teu* (densus, spissus, crassus; = *tigu*, hib. *tiug* Sg. 27[b], comp. *tigiu*, crassior, Ml. 20[b]; cf. germ. *dick*), quod extat tam in glossis vetustis: *orteu* (gl. obtunso) Cb. 37, quam in Mab. *tew* (pinguis, densus, firmus, efficax) 2, 210. 3, 302 et hodie, in compositis augens significationem: *cadarndew* (*catmarch*, equus bellatorius fortissimus) Mab. 2, 40. *byrgoet pendew* (silva spissa) 2, 38, unde non tantum subst. *tewder* (spissitas: *yn tewder y daryan*, in medium scuti, idem fere quod 2, 65: *yghedernit y daryan*) 2, 37. 49, hod. *tewder*, *tewdra* (pinguitas, densitas) et adi. *tewdws* (densus, intensivus), sed etiam nomina propria in libro Land. *Teudur* 158. 227. 228 etc. *Teudric*, *Teudiric* 111. 130. 133. *Teudus* 177. 227. 236. 259. 265. *Teudos* in Chron. cambr. (praef. ad edit. Leg.) fluxisse videntur. E contrario cum hib. vet. *feugud* (gl. marcor) Sg. 100[b]. comparandae sunt hodier-

* Etiam gallica ipsa *i* in *e* convertit, si recte nomina vetusta *Eburodûnum*, *Eburovîces*, *Eburomagus*, *Eburobriga*, *Eburones* conferimus cum brit. *iuenn* Land. 157, *hiuin* Voc. 9a, ac cum hib. hod. *iubhar* (taxus), quod etsi *hibar* scribitur in Corm. glossario, antiquitus tamen *ibur* scribendum fuisse patet ex iis quae de *dilgud*, *diolgadh* supra (p. 25) adnotavimus. De hib. hod. *eabar* (lutum) certe non est cogitandum, quod quidem derivetur ex antiquiore forma *epar* (p. 62. 75).

nae voces cambr. *gwyw* (languidus), *gwywaw* (languescere), *gwywder* (languor, marcor). Praeter hanc regulam *e* pro *y* in glossis vetustis et in Leg. interdum inveniri supra dictum est.

Cornice contra pro *i* vel *y*, scriptis promiscue, quamquam in Voc. *i*, in P. et Dr. *y* frequentior est, saepe invenitur *e* etiam in una eademque voce. Ita quidem in Voc.: *ti* (domus) 9[b]. *milin* (fulvus, flavus) 8[b]. *guiden* (arbor) 9[a]. *prit* (hora), *spirit* (spiritus) 8[b]. *rid* (vadum) 9[b]. *bis* (digitus) 7[a]. *bisou* (anulus) 8[a]. *guyn* (albus) 8[b]. *bleu yn pen* (capillus in capite) 7[a]; sed etiam *bes*, *bess*.. (digiti, cambr. *bys*, *byssedd*) 7[a]. *menit* (mons; cambr. *mynydd*) 9[b]. *det* (dies; cambr. *dydd*) 8[b]. *redegua* (cursus) 7[a]. *chefuidoc* (omnipotens; cambr. *cyfoethawc*), *chefals* (artus; cambr. compos. *cyf-*), *biu en lagat* (pupilla) 7[a]. Alternant *y* et *e* in Dr. et P.: *prys* (tempus) fq., *pres* 20, 3. *dyth* (dies) 10, 3 etc. *deth* 259, 2, pl. *deȝyow* 169, 2. *fyth* (facies) 244, 2, *feth* 200, 3. 216, 3. *fyth* (fides; cambr. *ffyd* Mab. 1, 243. 251) 155, 4, *feth* 49, 4. *kyns* (antea) 194, 2, *kens* 254, 2. *gwyȝe* (servare) 125, 1, *gweȝe* 127, 2. *scyntyll*, *skyntyll* (sapiens) 134, 1. 216, 1, *skentyll* 8, 1. Conferantur *gweskis* (vestitus) 64, 2. *meneth* (mons) 16, 1. 53, 2. *beghan* (parvus) 53, 3. *resas* (cucurrit) 219, 2. 221, 2. *leden* (latus) 237, 2, *les* (latitudo) 29, 3. 178, 2. Interdum autem utraque vocali coniuncta scribitur *ey*: *heys* (longitudo; *hes* 109, 4) 178, 1. 233, 4. *seygh* (siccus) 170, 4. *yn geyth* (in die) 20, 3.

Aremorica dialectus vetustior *i* originariam retinere solet, id quod patet e nn. propr. *Lis-Ranac* (curia R.) in chart. Rhed. 2, 26. *Lis-nowid* (curia nova; cambr. *llys newyd*) ibid. 1, 14. 42. 2, 28, *Inisan* (n. pr. viri) ibid. Mor. 433 multisque nominibus propriis virorum compositis cum *guin*, *guid*, *biu*, *bidoe* in eodem chartulario obviis. In isdem tamen saepius scriptum extat *guen*, *beu*, *bedoi*. Recentior autem lingua, etsi in flexionibus maxime et derivationibus quibusdam servat *i*, ante quam non solum retinet originariam *i*, sed etiam vocales *a*, *e*, *ê*, *o* assimilat (cf. sub his vocalibus), in radice tamen atque in aliis derivationibus profert *e* pro *i*. Ita quamquam hodie quoque *bihan* (parvus; cambr. *bychan*), *ti*(domus; cambr. *ty*), multo tamen frequentiora sunt exempla deficientis *i*, ut e Buh.: *les* (aula, curia; cambr. *llys*) 146, 12. 208, 11. *ret* (cursus) 138, 8. *guen* (masc., albus; cambr. *gwyn*) 18, 1. *guez* (arbores; cambr. *gwydd*) 94, 14. *dez* (dies) 30, 11. *ed* (frumentum; = *et*, cambr. *yd*) 204, 18. *bet* (mundus; cambr. *byd*) 2, 2. *guent* (ventus; cambr. *gwynt*) in compos. *coruent* (turbo, i. e. ventus pygmaei) 94, 1. *hent* (via; cambr. *hynt*) 58, 8. *menaf*, *mennaf* (cogito, volo; cambr. *mynnaf*) fq. *nezaff* (nere; cambr. *nyddu*) 168, 17. *quent*, *quentaff* (antea, primus; cambr. *kynt*, *kyntaf*) 20, 17. 8, 3. *querchat* (quaerere; cambr. *kyrchu*) 138, 7. 208, 2. *enes*, *enesen* (insula; cambr. *ynys*) 16, 1. 3; 6, 22. 80, 11 *speret* (spiritus) fq. *desq* (disce) 26, 21. *desquebl* (discipulus) 118, 6. Eodem modo in derivationibus: *clezef* (gladius), *nevez* (novus). Pro hac *e* orta ex *i* interdum, ut pro originaria *e*, invenitur *ei* extra positionem: *deiz* (dies) 190, 10. *feiz* (fides) fq. *breiz* (Britannia) fq. *heizes* (cervi; cambr. *hyddod*) 30, 19. Quibus quodammodo conferendum est, etsi a pristina forma *tensa*, *tensia* profectum, nomen mensurae *tisa*, quod extat in charta wizenburgensi a. 713 (Traditt. wizenburg. n. 244), cum formis *tesa*, *teisa* in chartis a. 1202. 1250. 1265. 1270 ap. Cangium, et *ei* in *oi* conversa *toisa*, *toisia* in chart. a. 1250. 1207 ap. eundem,

unde gall. hod. *toise*, sicut gall. hod. *foi* (= *feiz*) e fides, *Loire* e *Liger*, *Leger*, *croire* e *credere*, excussis *d* et *g*; in positione hic quoque manet *e*, ut in *chercher* (ital. *cercare*, arem. *querchat*, cambr. *kyrchu*). Servatur autem omnis *i*, si sequitur *i* flexionis vel derivationis: *diziou* (dies) 150, 12. *minif* (cogitare) 90, 22. *disquiblion* (discipuli) 118, 22. *disquif* (discere) 108, 23. *na fizi* (ne fidas) 206, 4. *fizianc* (confidentia) 64, 12.

Alternantis *i* cum aliis vocalibus praeter *u*, quam supra (p. 87) attigimus, vix sunt exempla, nisi forte cum *o*: *boghan* (gl. parvus) Voc. 10[a], cambr. *bichan*, *bychan*, arem. *bihan*, et *Roton* nomen aremoricum monasterii Rhedonensis in chartis vetustis, cuius significatio *vadum* (*rit*) proditur in ipsius monasterii scriptis e sec. XI (Courson, Hist. des peuples Bretons 1, 326, not. 3); memorabili tamen mutatione *a* ex *i* natam in corn. arem. *lagat* (oculus) Voc. 7[a], *lagas* O. 1109. 2058. D. 396. 1193. P. 83, 2. 222, 2, *lagat* (*laguat*) Buh. (104, 16. 106, 12.) 120, 5. 162, 8. 192, 6. prodere videtur cambr. *lygat* Mab. 1, 271, cuius antiquior forma *licat* saepe redit in L. Land., praesertim *licat finnaun* (oculus fontis) 152. 218. 231. 253 etc. Num alternatio, ut inter *e* et *â*, sic inter *i* et *î* statuenda sit, ut subst. *bri* (auctoritas; = *brîg*) cum adi. *bry* (altus, sublimis, = *brig*, cf. p. 86) conferri possit, non discepto.

O correpta intacta. Cambrica: *ouyn* (timor; hib. vet. *omun*, cf. Exomnus Inscr.) Mab. 2, 241. *gof* (faber, cf. hib. gael. *gobha*, faber, et nomen viri gallicum Gobannitio ap. Caes.) Leg. 1, 31, 9. 40, 1. Mab. 2, 219. *bro* (terra, regio; = *brog*, cf. Brogitarus Cic., Allobroges Caes.) Mab. fq. *coc* (gl. pistor; = coquus) Ox. B. 44[a]. *llong* (navis; hib. gael. *long*) Mab. 3, 264. 265. 300.

Cornica: *gof* (faber), *gofail* (officina), *popei* (pistrinum), *kog* (coquus), *corn* (cornu) Voc. *lovan*, *loven* (funis; hib. vet. *loman*) Voc. P. 105, 4; 181, 1. 3. *nowyth* (novus) P. 107, 4. 109, 3. 252, 1. *monas* (ire) P. fq.

Aremorica: *bro* (regio), *monet*, *mont* (ire) Buh. fq. *broch* in n. pr. *Brochan*, *Brocan* (ut in cambr. compos. *Brochmail* L. Land. 149. 150. 151. *Brochuail* 133. *Brocmail* 124. 136; *broch*, taxo vel melus, Voc.; cf. Brocomagus) Chart. Rhed. 1, 17.

Infectae *o* correptae, ut infectae *a*, scriptio britannica usitata est E.

Cambrica exempla: *newyd* (novus; e *nowid*) fq. *kyfnewit* (concambium, commercium), *kyfnewityaw* (cambiare; in gl. Ox. 7[b]: *nouitiou*, gl. nundinae, sine infectione) Mab. 3, 192. 193. *kegin* (coquina, culina) Mab. 1, 2. *effeiryat*, *efeyryat*, *efeyrat* (sacerdos) Leg. 1, 1, 1. 1, 2. 6, 1. Haec quoque vocalis infecta, ut *a*, adiuncta vocali inficienti efficit combinationem EI: *meichat*, *meichiat* (= *mochiat*, custos suum, a *moch*, sus; cf. *Winmochiat*, n. pr. viri aremoricum in chart. Rhed. 1, 17) Mab. 2, 198. *Gereint* (n. propr. viri; cf. Gerontius Ammian. 14, 5) Mab. 2 fq. *eydyon* (bos; *odion* Voc.) Leg. 2, 4, 8. *yspeil* (spolium) Mab. 2, 39. Alia infectionis forma posset haberi *y* = *i* in vocibus compluribus, ut in particulis *ry-* (verbali), *ym-* (reciproca; *ro-*, *om-* in glossis Lxb.: *roluncas*, *roricseti*, *omcobloent*) fq., in derivatis: *tywi* (fluv. Cambriae, *Τόβιος* Ptol.) Mab. 2, 244. *bydin* (turma; *bodin* gl. Lxb.) Mab. 1, 30. *tywyssawc* (princeps; *touyssauc* Lib. Land. p. 113) Mab. 2, 380. *llynghes*, *llyghes* (classis; a *llong*, navis) Mab. 3, 264. 300, unde nom. propr. viri *Lyggessauc* (i. e. Classicus) L. Land. 140.

llywychedic (pellucidus; cf. *diguolouichetic* gl. Ox.) Mab. fq. *kaer vyrdin*, *kaer vyrddin* (hod. Caermarthen; = *Myrdin* = Moridunum? Mab. 3, 271. 272,* ut in transumptis *finnaun*, *ffynnawn* (fontana) L. Land. Mab. 1 fq. *ystyr* (argumentum, causa, i. e. historia, hib. *stoir* Ml. 14[a]) Mab. fq., unde *ystyryaw* (considerare) 2, 11. Sed potius haec *y* ex *o* secundum analogiam *u* correptae in *y* vel *i* in *e* mutatae prodiit, infectionis igitur nomine vix est significanda.

Cornica *o* infecta: *peber* (pistor; cf. *popei* (pistrinum), *clechti* (cloccarium, *e cloch*, clocca), *berri* (pinguedo, ab adi. *bor*, pinguis), *cherniat* (cornicen, a *corn*), *estren* (ostreum) Voc. E Pass.: *newyth* (novus) 233, 2. *telly* (perforare; subst. *toll*, *tol*, foramen, 178, 2. 180, 2) 159, 3. 178, 4. *kellys* (perditus, amissus; rad. *koll*) 153, 4. *terry* (frangere; rad. *torr*) 35, 2. 229, 3. *prevys* (probatus) 85, 2. Haec quoque *e* interdum assimilatur sequenti *y* flexionis: *tylly* (perforabat) P. 231, 4.

Aremorica exempla infectae *o*: *newed*, *neued*, *neuez*, *neues* (novus) in nominibus propriis: *Trefnewed* (novus vicus), *Plueu-Negued* (plebs nova) in chartul. Landev. ap. Mor. 345. 379. *Ploe-newes*, *Ploenevez* in chartul. Coriosopit. ap. Mor. 377. 378, e vetustiore *nowid*, quod servatum est in chart. Rhed.: *Lisnowid* 1, 14. 42. 2, 28. Mor. 265, salina *Scamnowid* Mor. 302. In Buh.: *chemet* (manete; verb. *chom*) 58, 2. 112, 16. *reif* (dare; aliae formae *roet*, datus, *roy*, dat, e rad. *rod*) fq. *quell* (perdit; e *coll*) 172, 3. Quae *e* ut alias ante *i* flexionis fit *i*: [*chimy*] *chimiff* (morabor) 54, 10. 118, 5. Alia infectionis forma esse videtur *eu*, quamquam maxime in vocibus peregrinis, *meulet* (laudatus; hib. vet. *molad*, laus) Buh. 108, 9. 130, 13. *feunten* (fontana), plur. *feuntenyou* 190, 20. 23. 192, 3. *euffrou* (opera) 102, 24. *sceurt* (= *sört*: *a pep sceurt*, quocumque modo, 30, 3) 40, 6. 8.

Ex allatis vocibus cambricis, cornicis, aremoricis *nouitiou*, *nowyth*, *nowid*, *(Win)mochiat* apparet, in recentiore demum lingua, tam cambrica quam cornica et aremorica, *o* correptam analogiam vocalis *a* secutam infectioni patere. Sunt tamen etiam in hac voces eius expertes, quamvis extet causa infectionis: *mor* (hib. *muir*) fq. *oll* (omnis, hib. *uile*) fq. *godineb* (fornicatio, cf. hib. *goithimm*). Item cornice et aremorice in P. et Buh.: *ol*, *oll*, *hol* (omnis) fq. *mor armoric* (mare aremoricum) Buh. 148, 21.

U britannica principio correpta est, in quibus vocibus non est orta ex *o* producta vel diphthongis *ou*, *oe*. Alia non est *u*, cum *u* producta iam in vetustioribus glossis facta sit *i*.

Exempla cambrica: *du* (niger; hib. *dub*) Mab. fq. *suh*, *such* (vomer) gl. Ox. B. 42[b]. Leg. 2, 1, 4. *hucc* (sus) Leg. 1, 36, 8. *tuscois* (gl. tuscus) Ox. 38[b]. *rump* (gl. ungulum), *sumpl* (gl. stimulus) Ox. B. 42[b]. In codice rubro, ut *y* pro *i*, successit *v* (sed cuius prior linea elongata est in litterae b similitudinem) pro vetustiore *u* (exempla depromo ex imitatione codicis addita editioni): *hvn*, *gvr*, *vrth*, *yn gvniav*, *avneuthum*, *mvy*, *bvyt*, *lvyt*, *golvython*, *llavr*, *mavr*, *porthavr*, *effravc*, *marchavc*, *idav*, *attav*, *ymdidanvr*, *oedvn*, *kyskvn*, *gellvch*, *goganevch*; etiam

---

* Ibidem falsa interpretatione: *o achaws ynteu gwneuthur y gaer o vyrd o wyr y gelwit kaer vyrdin* (propterea quod constructum oppidum a myriade [*myrd*] virorum, dictum est Caer Myrdin).

in combinationibus *gu*, *chu*: *gvell*, *gvedy*, *gvylltineb*, *chvitheu*, *chvemeib*. In eodem tamen iam invenitur *w*: *awneuthum*, *oirvrwyn*, *gvenhwyuar*, *diffeithwch*, *gwell*, *chwitheu*. Quae *w* pro correpta *u* communis est in recentioribus codicibus et in hodiernis librorum editionibus, ut codicis rubri ipsius. Itaque *llw* (iusiurandum, = hib. vet. *luge*) discernitur a *llu* (agmen, exercitus, = hib. vet. *sluag*, *slôg*). Servatur tamen scripta *u* (mutata igitur pronuntiatio) in quibusdam ut *du* (utpote ex *duv* contracto), *aoruc*, *arthur*, maximeque in diphthongis: *eur*; de *u* in aliis scripta pro $y = i$ supra dictum est (p. 87).

Cornica: *rusc* (cortex), *cuske* (dormire), *cuscadur* (dormitor) Voc. Scribitur *u* etiam in Dr. atque in P. ipsa: *a guskus* (dormivit) 243, 1. *na guskens* (ne dormirent) 241, 3; sed in principio vocis saepius invenitur *v*, in extremitate atque in diphthongis *v* vel *w*, praesertim in P., in quo e. c. extant *crous* (crux) 152, 3. 184, 1. 189, 1, *crovs* 180, 1. 181, 2, saepissime tamen *crows* 151, 3. 153, 1. 160, 3 etc.

Aremorice solet scribi *ou* (legenda *u*): *dour* (aqua), *sourci* (victus) Buh. 50, 17. Voces hodiernae linguae secundum Leg.: *iourc'h* (capreolus), *koulm* (columba), *askourn* (os). Alii tamen ut Dumoul. scripserunt *u*: *cupabl* (reus).

Infectio iusta per vocalem inficientem effecta ut conspici non potest in *i* transeunte in *e*, ne in *u* quidem in *o* transgressa inest: *holeused* (gl. canoris; compos. *ho-* = gall. vet. *su-*, p. 14) gl. Lxb. cf. alia mox sequentia. Accedit autem ad hanc alia defectio, qua *u* in *y* (*e*) mutatur in omnibus dialectis britannicis.

Cambrica *u*, *w* transgreditur 1. in *o*, ut *i* in *e*, regulari defectione (quam effecit *ā* terminalis deperdita) ad discernendum genus femininum a masculino in adiectivis, ut *cron* (rotunda) a masc. *crwn* (rotundus; hib. vet. *cruind*). Cf. flexionem.

2. In *y* frequenter, accedentibus flexionibus vel derivationibus: *pyllawc* (lacunosus, paluster) Mab. 2, 372 e subst. *pull* (fossa, lacuna) L. Land. fq., hod. *pwll*. *Tyfhei*, *Typhei*, *Tyfei* (n. propr. viri) L. Land. 109. 120. 123, *tyfwys*, *tyvwys* (crevit) Mab. 2, 232. 233 e subst. adi. *twf* (vigor, vigorosus), compos. *hydwf* (qui bene crevit, formosus) 2, 383. *byryei* (iaciebat) 2, 247 e verb. *bwrw* (iacere, fundere) 2, 246; quare alternant *w* et *y* in una eademque voce: *dwvyn* (profundus) 2, 41, *dyfynn* 1, 263. et saepius in syllaba finali ut *twrwf* 2, 10, *twrf* 2, 9. 10. etc. Ita hodie quoque e *swch* (vomer), pl. *sychod*, e *swmwl* (stimulus) pl. *symylau*, e subst. *cwn* (altitudo, summitas) verb. *cynu* (surgere), *erchynu* (elevare, exaltare), *erchyniad* (elevatio); quae vox *cun* inesse videtur in nominibus vetustis Cunobilinus in monetis brit. ap. Camdenum, Cunotamus (ut in bilingui ogmica: *Sagramni maqi Cunatami*, Sagrani fili Cunotami, Stokes Thr. Ir. Gloss. LVI.) Inscr. Orell. 2779, Cunetion (loc. Britann.) Itin. Anton., Hercuniates (pop. Pannon.) Plin., Maglocunus Gild. epist. (Nennius et Gildas, recens. Stevenson, ed. San-Marte, p. 161) et graeco more scripta *cyn* in nominibus *Ἀρκύνια ὄρη* Aristot., Hercynia silva Caes., Cynobellinus Sueton. Calig. 44, *Κυνοβέλλινος* Dio Cass. ed. Reim. p. 957. 959.

Etiam in monosyllabas voces et derivationes intravit *y*: *dyn* (homo) fq. partic. insep. *hy-* (bene; hib. vet. *su-*, *so-*). *ouyn* (timor; hib. vet. *omun*) Mab. 2, 241. *mefyl* (dedecus; hib. vet. *mebul*) Mab. fq. In vetustioribus libris pro

hac quoque *y* modo *i* invenitur modo *e*: *cilcet* (= culcita) gl. Ox. B. 44ᵃ, pl. *cilchetou* A. 38ᵃ. *helabar* (hod. *hylafar*, eloquens, hib. vet. *sulbair*) gl. Ox. 8ᵃ. *creman* (gl. baxus; hod. *cryman*, falx) Ox. B. 42ᵇ. Leg. 2, 1, 4, quocum conferendum esse videtur *o crummanhuo* (leg. *-hou*, gl. scropibus; i. e. falcibus, *cremaneu* Leg. l. c.) Cb. 77. Quin etiam in Mab. legitur: *gwr anhegar* (vir inamabilis, iniucundus) 1, 6. *yn y wed y bo hegaraf gennyt* (quomodo gratissimum tibi fuerit) 1, 253. Notissimum nomen legislatoris *Hywel* (comp. *Hy-wel* a *gwelet*, videre; i. e. aut conspicuus, aut perspicax, sagax) in L. Land. non solum *Huwel* 237. 238. *Houel* 203. 209. 217 (cf. *Howel* Mab. 1, 282. 2, 30) legitur, sed etiam *Hiugel* (*ug* = *w*) 226. 246. 248. *Hiuel* 219. 230. 238. *Heuel* 176. Dubitationem movet subst. collect. *deil* (folia) Mab. 2, 375, cum nota singularitatis *dalen* (folium) Mab. 1, 8, pro quo rectius scriptum foret corn. *delen* Voc. 9ᵃ, si repetendum esset e gall. vet. *dula* (*πεμπέδουλα* = quinquefolium, gallicum nomen herbae apud Dioscor.; hib. gael. *duille*); videtur tamen potius ad aliam formam reducendum esse, cognatam quidem illam, sed non eandem.

Cornica exempla *u* defectione mutatae 1. in *o*: *coske* (dormire) P. 51, 1. 55, 3. 2. in *y*: *hyblyth* (placens, commodus; compos. *hy-*, cambr. *hyblydd*) P. 131, 3, cui addenda sunt, ob alternantes *y* et *e*, fortasse subst. *delen* (folium) Voc. 9ᵃ, certo *den* (homo) Vocab. 7ᵃ. P. fq. *neuer* (numerus) 228, 4, *neuera* (numerare) 183, 3.

Aremorica *u* in *o* mutata iam in vetustis nominibus virorum cernitur: *Chonomoris*, *Chonober* ap. Gregor. Turon. 4, 4. 20. *Conatam* in Chart. Rhedon. 1, 34. 2, 27. *Conwoion* ibid. 1, 1. *Conomaglus* ap. Bolland. Mart. 1, 258, iuxta quae etiam cum primitiva *u* inveniuntur: *Cunwoion* Chart. Rhed. Mor. 268. *Cunmailus* ibid. 1, 25. *Cunmarch* 1, 33. Frequentior item scriptio particulae inseparabilis est *ho-* in vetustis nominibus aremoricis: *Howori* Chart. Rhed. 1, 9. 39. *Hocunan* 1, 15. 2, 20. *Hocunnan* 2, 26. *Hoel*, *Houel* Chart. Kemperl. Mor. 431. 432. In *e* vel *i* in recentioribus demum libris defectione mutatur, ut in Buh. in partic. *he-* (bene), *re* (nimis; hib. *su-*, *so-*, *ru-*, *ro-*), in subst *den* (homo) fq. *lech* (locus; hib. *lucc*, *loc*) fq., plur. *lichou* 182, 7. Nomen vetustum gallicum *Sucarus*, de quo supra diximus (p. 14), est *hocar*, *hucar* in nominibus virorum chartularii Rhedonensis compositis: *Euhocar* Mor. 267. *Anahocar* 1, 21. *Worhocar* 2, 31. *Branhucar* 1, 17, idem quod adi. *hegar* (benignus, comis, amicabilis; comp. *he-car*, cambr. *hygar* Mab. 1, 259. 286) Buh. 20, 19. 50, 20, 62, 10. 80, 13, in quo libro non minus frequens est forma *hegarat*, conferenda nominibus virorum in Rhed. *Hocart* 1, 29. *Euhocart* 1, 42.

Vocales longae.

Â producta non manet britannice, sed varias transformationes subit.

Cambrice fit AU scriptione vetustiore, AW recentiore et hodierna, in radice vel derivatione non aucta a fine: *didaul* (gl. expers; hib. vet. *dál*, pars) Ox. B. 45ᵃ. 47ᵃ. *diauc* (gl. segnem) Cb. 93. *llawn* (plenus; hib. *lán*) Mab. 1, 16. *guithlaun* (gl. duelli; i. e. irae plenus) Cb. 51. *bodlaun* (nummorum plenus) Cb. 35. *laur*, *llawr* (solum; hib. gael. *lár*, fundus, solum) gl. Ox. 8ᵃ. Mab. 1, 2. 14. 24. *maur*, *mawr* (magnus, hib. *mór*) Cb. 18. 90. Ox. 22ᵇ. L. Land. Mab. fq.

gurmaur (permagnus) carm. Cb. *coscoruaur* (gl. magne familie) Cott. *claur, clawr* (tabula; hib. gael. *clár*) Cb. 78. Leg. 1, 2, 3. Mab. 1, 292. *kaus, caus, caws* (caseus) Leg. 1, 36, 12. 2, 1, 5. Mab. 2, 373. *paup* (quivis; hib. *cách*) gl. Ox. 39ᵇ. *brawt* (frater; hib. vet. *bráthir*) Mab. 1, 37. *braut* (iudicium; hib. *bráth*) Leg. praef. Corm. (vv. *brath, mo debroth*). *gnawt* (forma, habitus; hib. *gnáth*, mos, consuetudo) Mab. 1, 28. 29. *dauu, daw* (gener) gl. Ox. 38ᵃ. Mab. 2, 219. *blawt* (farina) Mab. 3, 96. *is amraud* (gl. mens est; hib. *imrád-*) Cb. 78. *claud* (fossa) Land. Frequentes sunt derivationes *-aul, -aun, -aur, -aut*, ortae ex *-âl* etc., ac potissimum *-auc, -awc* e vetusta *-âc* (cf. p. 15): *anbithaul* (gl. fervida) Cb. 61. *budicaul* (victor) gl. Ox. 39ᵇ. *creaticaul* (gl. genialis) Ox. 38ᵇ. *cristawn* (Christianus) Mab. 1, 262. 266. *calaur, kallaur* (m. lat. caldaria) carm. Cb. Leg. 2, 1, 4. *hestaur* (sextarius) gl. Ox. 22ᵇ. *scipaur, escubaur* (horreum) Cb. 14. Leg. 1, 10, 4. 12, 4. *porthaur, porthawr* (portarius) Leg. 1, 31, 5. 36, 1. Mab. 1, 1. 2, 6. *bracaut, brachaut* (gl. mulsum, gl. mellicatum) Ox. B. 42ᵃ. 44ᵃ. *tauaut* (lingua) Leg. 1, 11, 18. *trintaut* (trinitas), *caraut* (amor), *araut* (oratio; hib. vet. *oráit*) Cb. *plumauc* (gl. pulvinare; med. lat. plumacus, plumacium) Ox. B. 44ᵃ. *marchauc, marchawc* (eques) gl. Ox. 41ᵃ. Mab. fq. *latharauc* (gl. barathri coeno; hib. *lothrach* Gl. 28. v. *andomuin*, hod. *latharach*, palus) Cb. 81. *trucarauc* (gl. mitia; cf. hib. vet. *trócaire*, misericordia) Cb. 42. *caiauc* (libellus) gl. Ox. 39ᵃ. *hebauc* (accipiter) Leg. 1, 10, 7. *echitrauc* (leg. *escithrauc*, dentatus) Cott. *Cair Ebrauc* (Eborâcum), *Cair Caratauc* (oppidum Carataci) Nenn. p. 80.

Accedentibus autem sive flexionis sive derivationis terminationibus *au* etsi servatur in *ringuedaulion* (gl. arcana) Ox. 38ᵇ, regulariter tamen contrahitur in Ô: *o cloriou* (gl. tabellis, sing. *claur*) Ox. 38ᵃ. *modreped* (gl. materterae) Ox. B. 43ᵇ. *dlonaid* (gl. fertilitas) 46ᵇ. *bloteit* (gl. spumaticum) 42ᵃ. *polyon* (sing. *pawl*, palus, Mab. 2, 248) Mab. 2, 64. *y uorwyn glutuoraf* (puella famosissima; *clotmaur*) 2, 28. *lloneit* (plenitudo) 1, 27. *bodi* (mergere, mergi; cf. hib. vet. *bádud* naufragium, Wb.) 2, 246. *hestoriou* (sextarii; sg. *hestaur*) gl. Ox. 22ᵇ. *ebolyon* (pulli; *ebawl*) Mab. 3, 30. *aylodeu* (connexiones; sing. *aylaut*), *guyrodeu* (liquores; *guyraut*) Leg. 1, 5, 5. 9, 19. *hebogyt* (falconarius), *hebogeu* (accipitres) Leg. 1, 10, 1. 8. *marchogyon* (equites; *marchawc*) Mab. fq.

Sic quidem regulariter. Invenitur tamen *o* cambrica, etiamsi non secuntur terminationes, cum in radice, ut in adi. *mor* in libro Land. in frequentibus virorum nominibus compos. *Morleu*, *Morcant*, *Conmor*, *Catmor* etc. (vet. gall. *-marus*, p. 16), a quo vix differat interiectio *mor*, iam in gl. Ox.: *morliaus, mortru* (gl. quam multos, gl. eheu; i. e. magna multitudo, valde miser) 39ᵃ, in pronom. *paup* et *pop* (quivis) Leg. praef., in composito *dacrlon* (gl. uvidus) Ox. 8ᵃ, tum in derivatione: *montol* (gl. trutina) Ox. 7ᵇ; pro *-auc* non solum *-oc*, sed etiam *-uc* in nominibus libri Land.: *Matauc* 73, *Matoc* (cf. *inis maddoc*, insula Matauci, Matoci, in Sg., supra p. 70) 194, *Matuc* 136, *Guinoc* 135, *Guenoc* 177, *Guinuc* 195, *Guallauc* 254, *Gualluc* 198; atque in glossis Lux. vetustis semper non modo *atonocion* (gl. aligeris). *beuolion* (gl. esciferis). *couuantolion* (gl. andrivenereis). *toruisiolion* (gl. fidis). *tirolíou* (gl. agrica), sed etiam in extrema voce: *euonoc* (gl. spumaticus), *diprim euonoc* (gl. essum afroniosus). *golbinoc* (gl. rostratam). *catol* (gl. avelloso). *ascrunol* (gl. ossilem). *cobrouol* (gl. verbialia).

C o r n i c a dialectus etiam maiorem sonorum varietatem exhibet pro pristina

â. Leguntur enim cum *au* in Voc. *bregaud* (hydromellum, mulsum) 10ᵃ, *lau* iuxta *lof* (manus), *braud* iuxta *broder* (frater) 7ᵃ, *caus* iuxta *cos* (caseus), *maur* (magnus) cum suprascripta *o* i. e. *mor* 10ᵃ, sed plerumque *o* pro *au* invaluit, ut in his: *dioc* (piger) 8ᵃ. *scod* (umbra; hib. *scáth*) 8ᵇ. *blot* (farina) 10ᵃ. *lor* (pavimentum, solum) 9ᵇ. *dof* (gener) 7ᵇ. *snod* (vitta; hib. vet. *snáthe*) 8ᵃ. *noden* (filum) 9ᵇ. *troster* (trabes; cambr. *trostyr*, *trawst*) 10ᵃ. *caltor* (cacabus; cambr. vet. *calaur*) 10ᵃ. *ebol* (pullus) 8ᵇ. *diot* (potus; cambr. *diawt*) 7ᵇ. 10ᵃ. *gur priot* (gl. sponsus; cambr. *priawt*) 7ᵇ. *tauot* (lingua; cambr. *tafawt*) 7ᵃ; inprimis in derivatis in *-auc*: *plufoc* (pulvinar) 9ᵇ. *chuillioc* (augur), *cuillioges* (pythonissa) 8ᵃ. *gouhoc* (mendax) 8ᵇ. *teithioc* (vernaculus) 7ᵇ. *guludoc* (dives), *bochodoc* (inops) 8ᵃ. *chefuidoc* (omnipotens) 7ᵃ. *galluidoc* (potens) 7ᵇ. etc. Rariora sunt exempla *ê* pro *â* prolatae in eodem Voc.: *funten* (gl. fons; i. e. fontâna) 9ᵇ. *soler* (gl. solarium), *peber* (pistor; cf. aremorica subst. in *-er*) 10ᵃ. Sed haec *ê* pro *â* in regulam fere abit in P. et Dr., sive sola sive additis vocalibus *u*, *y*.

E cornica = *â* e P. et Dr.: *ler* (solum) 211, 1. *leff*, *lef*, *le* (manus) 136, 4. 149, 1. 156, 2. 178, 3. 179, 2; 178, 1; 48, 4. 130, 4. 131, 1. 157, 1. 158, 2. 217, 3. 219, 2. *peb* (quivis) 33, 3. 77, 1. *bres* (iudicium; cambr. *brawt*, hib. vet. *bráth*) 32, 2. 98, 2. *fynten* (fontâna) 224, 2. 4. *er* (hora, cambr. *awr* Mab. 2, 36. 55) 23, 1. 37, 3. 87, 3. 102, 3. 170, 1. 4. 175, 3. 200, 2. 201, 2. 206, 2. 252, 4. 259, 1. 3. *ebel* (pullus) D. 177. 193. 201. 219. 321. *lyes* (multitudo) D. 1168. Deriv. *-ek* = *âc*: *marrek*, *marreg* (miles; = cambr. *marchawc*) P. 241, 4. 242, 1. 244, 1. 245, 1; 190, 2. — EU, EY = *â*: *leun* (plenus) 3, 3. 25, 3. 30, 1. 75, 4. 186, 3. 228, 2. *levn* 1, 1. *leur* (solum) 8, 4. *levff* (manus) 180, 1. 181, 1. 182, 1. *leyff* (id.) 46, 4. 159, 3. 219, 3. *cleyr* (clârus) 243, 3. 252, 2. *meyr* (magnus) 108, 4. *eyr* (hora) 108, 4.

Interdum tamen inveniuntur *a*, *o*, *u* pro *â* in Pass.: *leas* (multus; cambr. vet. *liaus*) 22, 2. 62, 4. 73, 3. 107, 4. 138, 3. 165, 3. 189, 4. 208, 4. *luas* (id.) 204, 3. 210, 3. *marrak* (miles) 246, 1, pl. *morogyon*, *marogyon* 250, 1. 251, 1. *morogeth* (equitare; cambr. *marchogaeth*) 28, 4. *mur* (magnus, multum) 29, 1. 85, 1. 88, 4. 156, 1. 164, 2. 168, 3. 176, 3. 177, 2. 220, 1. 254, 4. *pub tra*, *pub vr*, *pub tu* etc. (omnis res, omni hora, omne latus) 24, 1. 54, 3. 163, 2. *vr* (hora) 12, 3. 54, 1. 3. 73, 2. 76, 1. 78, 4. 82, 1. 86, 3. 94, 1. 110, 4. 145, 1. 171, 1. 193, 3. 240, 4. *brusy* (iudicare) 113, 4. 117, 4. Scriptione *brues* (iudicium) 259, 2. *luef* (manus) D. 2743. 2755. *luen* (plenus) D. 234. *luer* (solum) D. 1515. — cf. *clochmuer* (campana) Voc. 9ᵇ — ut alibi nihil nisi productionem vocalis significari, qui usus in Cr. creberrimus est, patet e consonantia, quae est inter *luer* et *mur* (magnus).

Aremoricam quoque vestutiorem huius vocalis pronuntiationem *ô* fuisse patet e nominibus virorum aremoricis: *Chonomoris* (= Cunimarus) Greg. Tur. 4, 4. *Conmorin* Chart. Rhed. 1, 12. *Ermor*, *Hermorus* ibid. 1, 5. 6. *Morman* 1, 2. 7. 37. *Morwethen* 1, 5. *Mormoet* ibid. M. 296, in quibus potius adi. *môr* = *maur* quam subst. *mor* (mare) statuendum esse probant terminationes *-or* etc., *-oc*, interdum *-uc*, pro *-aur*, *-auc*: *Kenetlor* (e *kenetel*, genus) Chart. Rhed. 1, 5. *Warochus* Greg. Turon., *Weroc* in Chart. Rhed. fq., *Kenmarhoc*, *Breselmarhoc*, *Hedremarhoc* ibid. M. 307. 328. 339. *Hedremarchuc* ibid. 1, 2. *Kenmarchuc* Chart. Kemperleg. M. 367. *Karaduc* (= cambr. vet. *Caratauc*, gall. vet. Cara-

tacus Inscr.) M. 432; ut hodie quoque Veneti cum parte Cornugallorum efferunt *-our* derivantem, ceteri *-eur* vel *-er* pro dialecti varietate.

Recentior autem lingua aremorica pro *â* non modo EU (*oe* pronuntiandum, cf. supra *eu* e correpta *o*, p. 91) exhibet, sed etiam frequentius E.

EU aremorica = *â* e Buh.: *leun* (plenus; cambr. *llawn*) fq. *meur* (magnus) in adv. *meurbet* (valde; i. e. magna res) 16, 15. 54, 21. *peuch* (pax, pâcis) 66. 11. 80, 5. *ma breuder* (fratres mei!) 202, 9. *feunteun* (fontâna) 100, 15. 102, 2. 104, 14. 106, 27. Sic apud Quill. *deuff* (gener).

E aremorica = *â* e Buh.: *quer* (cârus) 14, 5. *scler* (clârus) fq. *pep* (quivis; = cambr. *paup*) fq. *dieguy* (pigritia) 72, 1. In derivationibus: *santel* (sanctus; = *-aul?*) fq. *christen* (Christianus; cambr. *cristawn*) 132, 22. *cristenez* (Christianitas) 182, 10. *feunten* (fontâna), plur. *feuntenyou* 190, 20; 23. 192, 3. *sarmoner* (sermonarius, orator) 48, 9. 54, 15. *flatrer* (adulator) 68, 5. *soliter* (solitarius) 28, 12. *priet* (sponsus; cambr. *priawt, priodas*) 126, 8. 13. *pechet* (peccatum; cambr. *pechawt*) fq. *baelec* (presbyter; cambr. *balawg*) 176, 5. *lealtet* (legalitas) 68, 10. *trindet* (trinitas) 72, 13. 98, 3. *vueldet* (humilitas; cambr. *-dawt*) 84, 14.

Est etiam infectio cambrica huius vocalis, scripta EW: *llewni* (implere; *llawn*, plenus) Mab. 1, 16. Quin cornica et aremorica pronuntiatio omnis infectione nimis extensa orta videtur, cum vox *diner* (denarius; *er* = *ari*, ut in vocibus modo dictis) Buh. 162, 2. *dyner* D. 536. 1514. 1538. *dynar* (cf. p. 87) P. 36, 1, scripta sit *dinair* (gl. numus) in Voc. 10ª, *dinaer* in chart. Rhed. in n. pr. viri *Dinaeron* 1, 4. *Dinaerou* 1, 17. Cf. *madaelez* (bonitas) Buh. 86, 14.

Ê producta vix servata est britannice. Cambrica enim pauca, quae sola eius servatae (vel correptae) exempla putaveris, haec potius aut ad *ei* videntur referenda esse, ut *llech*, *hedwch*, de quibus infra disseretur, aut ad *êj*, ut *Cunueon* (nom. viri, quod aremorice semper est *Conwoion*) L. Land. 142. *Conueon* 133. 146, ut *gware* (ludus) Mab. 2, 63. 246, quod redit in nominibus virorum compositis *Conguare* Land. 133. 174. 176. *Gurguare* 155. 156. *Catguare* 140. Sed in his ipsis saepius invenitur *guarui*: *Conguarui* 115. 180. *Gurguarui* 154. *Guruarui* 157. *Elguarui* 181, ut *guaroi* in nomine castri *Dinguoaroy* ap. Nennium p. 73; *guarai* (gl. scena) et *guaroimaou*, *guaroiou* (gl. theatra) in gl. Ox. 38ª. 38ᵇ. Item in terminatione aliorum nominum: *Guordoce* 155. *Oudoceus* 109. *Loudoce* 142 (cum in aliis sit *-docui*: *Guordocui* 72. 115. 156. *Gurdocui* 74. 160. *Oudocui* 148). *Lourone* 169 (*Louronui* 175). — Addenda tamen sunt rara exempla cornica *e* (vel *a*) scriptae in isdem vocabulis, quae alias legitime mutantur, ut *profes* (propheta) D. 562. *moren* (puella) O. 2649. *moran* (cf. p. 87) R. 1044, ac conferenda arem. hod. *morzed* (coxa), *kolen* (catulus).

Regulariter *ê* cambrice fit OI, UI, WY: *troi*, *trui*, *trwy* (per, praep., hib. *tre*, *tri*, vocali ut alias correpta) fq. *pui* (gl. quid? hib. *cia*) Ox. 41ª. *loinou* (gl. frutices; cambr. hod. *llwyn*, fruticetum, gael. *lian*, pratum) Ox. 37ᵇ. *awyr* (aer: hib. vet. *aér*, *áiar* Wb.) Mab. 1, 7. 13. *cruitr* (gl. pala; hib. *criathar* p. 18) Cb. 14. *buyt*, *bwyt* (cibus) Leg. 1, 39, 2. Mab. fq. *moruyn*, *morwyn* (puella) Leg. 2, 1, 9. 27. 38. Mab. fq. *argluyt*, *arglwyd* (dominus) Leg. 2, 1, 13. 34. Mab. fq. *morduyt*, *mordwyt* (femur) Leg. 2, 1, 23. Mab. 1, 267. *bluydyn*, *blwydyn* (annus; hib. vet. *bliadain*) Leg. Mab. fq. *luit*, *llwyt* (fuscus; hib. *liath*) L. Land. Mab.

cluit (crates: *dor cluit*, porta viminea; hib. *cliath*, p. 18) Land. 148. *ysgwyd* (scutum; hib. *sciath*) Mab. 2, 211. *ysgwyd* (umerus; hod. *ysgwydd*) 1, 15. 2, 57. *pwyll* (intellectus; hib. *ciall*) in deriv. et comp. Mab. fq. *twym* (calidus) 1, 17. 2, 210. *colwyn* (catulus; hib. *culian .i. cuilén* Corm.) 1, 293 sq. Item in transumptis: *fruinn*, *fruyn*, *ffrwyn* (frenum; hib. *srian*) gl. Ox. B. 43ª. Leg. 1, 5, 5. Mab. 1, 10. 26. *kuyr*, *kwyr* (cera) Leg. 1, 17, 7. Mab. 1, 16. *cannuill*, *kanuyl*, *kannwyll* (candela) gl. Ox. B. 44ᵇ. Leg. 1, 22, 4. Mab. 2, 47. *kanuyllyt* (candelarius) Leg. 1, 1, 1. *a ceroenhou* (gl. et dolia; cf. caroenum, caroenaria) Cb. 78, *keruyn*, *cerwyn* Leg. 1, 17, 5. 6. Mab. 3, 302. *postoloin* (= postilena, med. lat. tegmen equi) gl. Ox. B. 43ª. *cadwyn* (catena) Mab. 1, 8. *eccluis*, *eglwys* (ecclesia) Land. 231. Mab. 1, 267. *tuscois* (tuscus; lat. *-ensis*, ital. *-ese*) gl. Ox. 38ᵇ.

Cornica scriptio UI usitata in Voc.: *plui* (= plebs) 7ª. *ruif* (rêmus; cambr. hod. *rhwyf*), *ruifadur* (remex, nauta) 7ᵇ. *muis* (mensa) 10ª. *scuid* (scapula) 7ª. *scuidlien* (superhumerale) 9ᵇ. *ruid* (rête) 7ᵇ. *les luit* (gl. marrubium; cambr. *llwyt*) 9ᶜ. *buit* (esca), *cluit* (gl. clita; i. e. clêta, p. 18) 10ª. *cluit duiuron* (gl. pectus), *profuit* (propheta) 7ª. *cantuil* (candela), sed *cantulbren* (candelabrum) 9ᵇ. Rarior OI: *encois* (thus, = incensum), *incoislester* (thuribulum), *coir* (cêra) 9ᵇ. *croider* (cribrum), *ceroin* (cupa), *toim* (calidam) 10ª. *coloin* (catulus) 9ª. *mordoit* (femur l. coxa), *cloireg* (clêricus) 7ª. *moroin* (puella) 7ᵇ. *guenoinreiat* (veneficus) 8ª, vel sola O vel U: *eglos* (ecclesia) 9ᵇ. *gurbulloc* (insanus; cf. cambr. *pwyll*) 8ª. In P. et Dr. etsi invenitur OY: *poys* (gravis, ponderosus; cambr. *pwys*) P. 10, 2. 237, 2. *boys* (cibus; cambr. *bwyt*) 10, 4. 42, 1. 122, 1. D. 720, plerumque tamen excussa *i* scriptum est O vel U: *morvoron* (puella maris, Siren) D. 1742. *ydolla* (eum decipere; cambr. *twyll*) P. 13, 1. *morȝosow* (femora) P. 229, 4. *bos* (cibus) D. 458. 618. 623. 639. 651. 672. 695. 701. 745. O. 366. 378. *tommans* (calefaciat), *tommys* (calefactus; cf. *toim*) D. 833. 839. *ros* (rete) D. 54. *coȝe* (cadere; cambr. hod. *cwyddaw*) P. 170, 1. 184, 3. *y coȝas* (cecidit) 220, 2. *scoth* (umerus) 162, 3. 205, 3. *eglos* (ecclesia) 13, 4. D. 333, pl. *eglusyow* D. 1175. *arluth* (dominus; in Voc. *arluit*, fem. *arludes* 7ᵇ, cambr. hod. *arglwydd*) fq. *arloth* O. 2595, pl. *arlythy* O. 2383. D. 1900, fem. *arluthes* R. 1701, *arlothes* D. 1965. *profus* (propheta) O. 1799. D. 325. 489. 988, pl. *profusy* P. 73, 3, *profugy* D. 1480. Quare in illis libris scriptione *oy* nihil nisi productam vocalem *ô* signari arbitramur (cf. pp. 81. 95). Vix differt, quod interdum invenitur, OU (*ov*, *ow*): *lovs* (canus) D. 19. *bovs* (cibus) D. 688. *scouth* (umerus) D. 658. 2623; item in terminatione formarum *caradow* (amandus, amabilis; cambr. *caradwy*) P. 45, 4. 159, 3. 193, 3. 218, 3, *casadow* (abominandus) 159, 1. 170, 4.

Aremorica vetustior huius vocalis solutio est OI, OE, rarius UI, ut in nominibus propriis chartularii Rhedonensis: *Ploilan*, in charta a. 862 (= *plebs Laan*, *Lan* in aliis chartis 1, 50. 51) 1, 23. villa quae nuncupatur *Loencetenoc* (a. 871) 1, 44. exclusa quae dicitur *Coretloen Cras* (a. 847; cambr. *loin*, *llwyn*) 1, 47. *Moeni*, *Haelmoini* (nn. pr. virorum; cf. cambr. *kymmwynas*, benevolentia, Mab. 2, 12 et adi. *mwyn*, urbanus, benevolus 1, 243) 2, 30. 1, 29. *Hoiarscoit*, *Hoiarnscoet* (n. pr. viri, i. e. scutum ferreum; hib. vet. *sciath* Sg., cambr. hod. *ysgwyd*, scutum) 1, 35. 45. Mor. 296. *Harscuit* Mor. 406. *Harscuet* in chartular. Kemperl. Mor. 456, quod nomen in aliis et recentioribus chartis etiam magis corruptum invenitur: *Arscot*, *Arscodius* Mor. 351. 470. *Hascodius*, *Ascutus*, *Ascu-*

tius Mor. 381. 457. 471. Item in terminationibus *-oi*, *-oe* (cambr. *-oi*, *-ui* alternans cum *e*), *-inoi*, *-inoe*, *-itoe* (cf. cambr. hodiern. *caradwy*, amandus) in frequentibus nominibus virorum: *Suloe*, *Erispoe*, *Riskipoe*, *Nominoe*, *Benitoe*, *Portitoe* in chart. Rhedon.

In recentiore lingua aremorica et OE, interdum OUE (leg. *ue*), et OA scribuntur.

OE (OUE) aremorica = *ê* in Buh.: *ploe* (= plêb; plebs, vicus) 158, 12. 198, 1, pl. *ploueou* 54, 17. 108, 11. *ploeys* (plebani, homines in vicis habitantes) 144, 9. *nep am croueas* (qui me creavit) 106, 17. *coezet* (qui cecidit) 4, 16. 168, 6. 10. 174, 4. 8. *roedou* (retia; sing. *roed* = rête) 32, 14.

OA arem. = *ê* in Buh.: *poan*, pl. *poanyou* (poena; hib. *pian*) 20, 12. 7. *coar* (cambr. *kwyr* = cêra) 96, 16. *boas* (consuetudo; hib. vet. *bés*?) 120, 3. 124, 6. 142, 19. *cloarec* (clericus) 112, 13. 118, 2. *scoacc* (umerus) 172, 10. *bloaz* (annus; cf. hib. vet. *bliadan*, cambr. *blwyddyn*) 2, 10. 4, 20. *bloazuez* (anni spatium) 204, 21.

Î producta britannica solet manere intacta.

Cambrica: *guin* (vinum; hib. vet. *fín*) gl. Ox. *hir* (longus; hib. vet. *sír*, hib. gael. *síor*) gl. Ox. Mab. *tir* (terra; hib. vet. *tír*, *tiir*) Leg. fq. et hodie. *ri* (vet. gall. *rîx*, hib. *rí*, p. 20) in nominibus virorum compositis in priore loco et in posteriore in L. Land.: *Riataf* 176. *Riuallaun*, *Riguallaun* 138 etc. (cf. hib. *Rigbardan* Ann. Tigern. ap. O'Conor. 2, 308). *Bledri* 236. *Rotri* 182. 196. 199. *Clotri* 169. *Judri* in cod. Lichf. *bri* (cambr. hod. *bri* auctoritas; hib. vet. *brig*) in adi. *guobri* (gl. gravis), comp. *guobriach* (gl. sapientior) gl. Ox. 40[a]. 37[b], et simplex et compositum in nominibus virorum in L. Land. *Brii* 190. *Briavail*, *Briauail* 135; 137. 140. *Briguan* 209. *Ilbri* 194. In nomine vetusto cambrico *Eltguhebrie*, in cod. Lichf., in app. L. Land. p. 273, equidem inesse credo idem adiectivum, legendo nimirum *Eltguebrie*, *Eltguobri*. Scriptio et pronuntiatio recentior productae *i* est *i*, ut correptae *y*. Ergo hodiernum quoque adi. *brith* (variegatus) concordat cum vet. Brîto (Auson. epigr. 109—114). De hoc tamen et de *rí* (rex) conferas, quae infra disserentur de diphthongo EI.

Cornica *î* e Voc.: *guinbren* (vitis) 9[b]. *guin* (vinum), *guin fellet* (gl. acetum) 10[a]. *guir* (verus), *guirion* (verax; hib. vet. *fír*, *fírian*) 8[a]. *hir* (longus) 10[a]. *tir* (terra) 7[a]. *scriuit*, *scriuen* (scriptum) 8[a]. Pro *î* in extremitate vocum semper, in mediis promiscue scriptum invenitur *y* in P. et Dr.: *gwyn* (vinum) P. 45, 1. *gwyr* (verus) 50, 4. 100, 4, ut *scrifys* (scriptus) 14, 2. 21, 1. 22, 2. 73, 2. 183, 1. 186, 4. 206, 2. *scrifis* 125, 2, sed *scryfys* 17, 1. *scryfis* 209, 1; quin etiam anglico more *e*: *screfys* (scripsi) 188, 4. In P. semper *me* (ego), in Dr. *my* et *me*.

Aremorica exempla: *ri* et *bri* voces supra memoratae in nominibus compositis vel derivatis virorum in chart. Rhed.: *Rianau* 1, 15. *Riowen* 1, 6. Mor. 268. *Riwalt* 1, 5. 6. 30. *Riwallon* 1, 36. *Riwalatrus*, *Riwalart* 1, 14. 2, 15. *Riworet* 1, 29 etc. *Brient* 2, 16. Mor. 293. *Wobrian* 1, 38. *Driwobri* 1, 7. 9. 2, 14. *Drewobri*, *Drehwobri* 2, 15. 30. 1, 38. *Haelwobri* 1, 9. *Maenwobri* 2, 15. *Catwobri* 1, 9. 2, 31. *Breselwobri* 2, 31. *Rethwobri* Mor. 265. 266. Etiam in Buh. *i* usitata est, rarior *y*: *lin* (linum) 168, 18. *hir* (longus) 12, 23. 154, 17. *guir* (verus) fq. *tir* (terra) 6, 25. 114, 5. *ysel* (demissus; hib. vet. *ísil*) 4, 24. 100, 8. 206, 17.

Inveniuntur quidem alternantes *î* et *ê*, non solum in vocibus britannicis et hibernicis, sed etiam in isdem britannicis. Pro *î* (et *i*) britannica *ê* hibernica: cambr. *diu* (deus; pro quo in compluribus locis, ut *tyr* pro *tir*, est *dyuu*, *dyu*, *dyhu*) in Leg., *dioer* (scit deus) 2, 6, 2. Mab. 1, 2. 18, e quo prodiit *duhu*, *duo* Leg. 1, 14, 5. 2, 6, 2, *duw* Mab. semper, est hib. *dia*, *dé* (= *dêv*; cf. p. 20) eodem modo, quo cambr. *diu* (dies) Leg. 2, 6, 40, *duw* (cf. *buw*, vivus, M. 1, 22) Mab. 1, 4. 287 est hib. vet. *dia* (dies), unde *fridé* (interdiu). Pro *ê* (et *e*) britannica *î* hibernica: cambr. hod. *hedd* (pax; cf. *hedwch*, pax, Mab. 3, 305) respondet hib. vet. *síd*; adi. corn. *muin*, arem. *moan* (tenuis, exilis) hib. gael. *mín*. In britannicis ipsis alternatio: *bruit* (gl. varius; = brêt) Voc. 8[b], sed cambr. hod. *brith*; *duy* (deus) Voc. 7[a], arem. *doe* Buh. fq., e quo adi. *duyuaul* (divinus; = dêvâl) Leg. 1, 14, 5, pro *diu*; *ruy* (rex) Voc. 7[b], cui respondent arem. vet. *roiant* (= rêgant; cf. hod. arem. *ruantelez*, regnum) et *roen* in nominibus virorum compositis, *roen* (rex) Buh. fq., sed cambr. *ri*; arem. *paradoes* Buh. 16, 4. 64, 1. 146, 13, sed *paradis* 160, 12; cambr. hod. *olwyn*, vet. *olin* (gl. rota) Ox. 37[b]. *blithen* (annus; cf. arem. *bloaz*, plur. *blizien* Buh. 4, 5) Voc. 8[b] est cambr. *blwyddyn* (= blêd.); arem. terminatio *-is*, *-ys* in Buh.: *bedis* (mundani, habitantes mundi; e *bet*) 160, 11. 192, 21. *ploeys* (plebani, homines in vico habitantes) 144, 9, respondet cambr. vet. *-ois*, hod. *-wys*, ut in *tuscois* (gl. Tuscus) Ox. 38[b]. *Lloegrwys* (Loegriae habitatores, Loegrenses).

Pleraque tamen huius alternationis exempla, ad quam accedunt in quibusdam *ei* et *ai*, ut cambr. *Cair Lundein* (Londinium) Nenn. p. 80. *breith*, hod. *braith* (varius), supra (pp. 20. 32) memoravimus ad EI diphthongum referenda esse. Conferantur igitur, quae de illa disserentur (p. 104).

Ô productae britannicae servatae vix unum vel alterum exemplum extat, et quae huc pertinere videntur, cambr. *o* (praep., a, ab, hib. *ó*, *ua*) fq. corn. *impoc* (osculum), *poccuil* (basium; hib. vet. *bóc*, gl. osculum, Sg., hod. *póg*) Voc. 7[b], forsitan ad contractam *au* diphthongum referenda sint. Cf. hib. *au* (p. 33).

Profertur enim Û pro *ô*, tam cambrice quam cornice et aremorice.

C a m b r i c a exempla: *uch* (supra), *uchel* (altus; hib. vet. *uas*, *uasal*) fq. *tru* (miser; hib. vet. *tróg*) gl. Ox. *bud* (gl. bradium; hib. vet. *bóid*, gl. bradium [sic], destinatum persequor, Wb. 24[a], alias *buáid*, cf. p. 23) gl. Lxb. = *bud* (victoria, fortuna) Mab. 2, 216, quod inest in nom. pr. virorum comp. et deriv. in Lib. Land.: *Budgualan* 156. *Gurbud* 153. *Catuud* (= *Catbud*) 191. *Budat* 209. *Budic* (sed *Bodicus* cum *o* servato ap. Greg. Tur. 5, 16) 123, unde adi. *budicaul* (gl. victor) Ox. 39[b], *budugawl* (victoriosus, felix) Mab. 2, 213. *tut* (populus; hib. vet. *tuath*) ipsum quoque frequens in nn. pr. compositis et derivatis, ut in cod. Lichf.: *tutri*, *tutbulc* (in L. Land. *Tutbulch* 231. 253) App. L. Land. p. 271. *tutnred* (= *tutnerd*; *Tutnerth* L. Land. fq.) p. 273; ut in ipso L. Land.: *Tutmab* 191. 218. *Tutmar* 217. *Eutut* 264. *Margetud* 118. 259. *Tutuc* 120. Hodierna huius vocalis scriptio eadem est quae vetusta, differtque haec *u* recentior impure pronuntiata propior *i* vocali ab *w*, quae prodiit ex *u* correpta atque sonum purum *u* significat.

C o r n i c a e Voc.: *luulistri* (gl. classis; i. e. naves agminis, cambr. *llu*, hib. vet. *sluag*) 7[b]. *grud* (maxilla; hib. vet. *gruad* Sg.) 7[a]. *huchot* (sursum; = *uchot*) 8[b].

E P.: *lu* (agmen) 163, 3. *tru* (miser) 246, 2. *tus* (populus; = *tut*), *ugh*, *ughell* (supra, altus; = *uch*) fq.

Aremorica: *bud* (victoria) et *tut* (populus) item in nom. virorum chart. Rhed.: *Budworet* 1, 14. 25. 27. 2, 28. *Budhoiarn* Mor. 297. *Catbud* Mor. 302. *Budic* Mor. 332. 333. *Wrbudic* 1, 21. *Loiesbudic* Mor. 328. *Anbudiat* 2, 21. *Tutwal* 1, 5. *Tutwallon* Mor. 275. *Tutworet* Mor. 273. 293. E Buh.: *tru* (miser) 72, 10. 90, 6. *truez* (miseria) 182, 14. *trugarez* (misericordia; hib. vet. *trócaire*) 106, 2. 194, 5. *tut* (populus), *vhel* (altus) fq.

Num huius vocalis infectio insit in subst *teilyngdawt* (dignitas) Mab. 3, 298, ex adi. *teilwng* (dignus), ut conferendum sit hib. vet. *tualang* (aptus), in medio relinquimus.

Û producta originaria ipsa quoque britannice in alium sonum transiit in Î.

Cambrica exempla: *rin* (mysterium; hib. vet. *rún*, *ruun*) in adi. compos. *ringuedaulion* (gl. arcana) Ox. 38[b], deriv. e subst. *rhinwed* (mysterium, virtus arcana) Mab. fq. *din* (castellum, oppidum, hib. vet. *dún*, gall. *-dunum* p. 24) in nominibus locorum praecedens more cambrico: *castellum Dinducill id est Cair Duicil* L. Land. 216. *Din Birrion* 201. *portum vocatum Dingerein* (*Gerennii regis*) 108. *Dintywi* (locus ad Tobium Cambriae fluvium) Mab. 2, 244. 245, unde derivat. *dinas* (oppidum) Mab. 1, 16, quae voces hodie quoque scribuntur *din*, *dinas*. *glin* (genu; hib. vet. *glún*) Mab. 2, 19. 51. 380. *ir* (viridis, recens; hib. *úr* Corm.) Mab. 1, 274. 2, 210. Ut primitiva *î* sic etiam haec vocalis producta in hodierna lingua servata est *i*, cum *i* correptae locum obtineat *y*.

Cornica: *chil* (gl. cervix; = *cil*, hib. vet. *cúl*, tergum), *penclin* (gl. genu; *pen glin*?) Voc. Ut pro *î* primitiva *y*, quacum alternat *ey*, invenitur in P.: *dewlyn* (genua) P. 58, 1. 196, 1. *dowlyn* 137, 1. 171, 3. 220, 2. *dewleyn* 54, 4. *war ben gleyn* (super genua) 56, 2. *kyl* (tergum) O. 1781.

Aremoricum exemplum e Buh.: *glin* (genu) 96, 12. 98, 2. 180, 5.

Sed interdum transumpta per *û* scribuntur, ut cambrica *funiou* (gl. vittae; funes) Ox. 37[a]. *dur* (gl. dira) Ox. 41[b]. *strutur*, *strotur* (stratura) Ox. B. 42[a]. 43[a]. *munutolau* (gl. fornilium; minuta ligna) Ox. B. 44[b]. *mur* (murus) Cb. 1. Mab. 1, 36. *mul* (mulus) Mab. 1, 282. *mut* (mutus) 1, 268. *pur* (pure) fq. in compositis ut *purgoch* (mere ruber) 1, 10. 290, ad quae addendum videtur *prud* (hod. *prudd*, prudens), comp. *prudach* 3, 204; cornicum *pur* in compositis ut *purwyr* (verissimus) P. 68, 1. 91, 2. *purdek* (pulcherrimus) 66, 1. 232, 2, superl. *purre* 90, 4; aremorica plurima, in quibus pronuntiatio gallica hodierna statuenda est, ut *prudant* 22, 14. *saludaff* (salutare) 36, 8. 18, 12. *vsaff* (usitare) 142, 23.

Diphthongi.

AI in britannicis dialectis easdem quas in hibernica lingua variationes subit, non modo alternans cum AE, sed etiam nutans in OI et OE:

Cambrica exempla: *hail* (largus) in nn. pr. virorum *Conhail*, *Judhail* L. Land. 137. 149. *haelaf* (largissimus) Mab. 1, 17. *main*, *maen* (lapis) Land. 137. 186. Leg. 1, 35, 9. 2, 1, 4. *o caitoir* (gl. pube) Ox. 41[b]. *blain*, *blaen* (principium, fons, cuspis) Land. Mab. fq. *blayn* Leg. 1, 7, 17. *mair* (gl. praepositus) Ox. B.

45[a] (bis), item in priv. eccl. Land. L. Land. p. 113, sed *maer* (maior domus, vilicus) Leg. 1, 9, 9. Mab. 2, 224. 239, *maer kernyw adyfneint* (praepositus, gubernator Cornubiae et Domnoniae) Mab. 2, 209. *di guairet* (deorsum) L. Land. fq. *y waeret* Mab. 2, 211. *guaeu*, *guayu*, *gwaew* (lancea; hod. *gwaew*) Leg. 1, 35, 11. 40, 3. Mab. 1, 8. 10. 259. *guayd*, *guaet*, *gwaet* (sanguis; hod. *gwaed*) Leg. 1, 18, 6. Mab. 1, 17.

In aliis *ai* (*ae*) in *oi* (*oe*) conversum est ut in nomine *oed brenhin Iwerdon* (Aed rex Hiberniae) Mab. 2, 209, item in *moel* (calvus, hib. *mael*) 2, 208, vix aliter in *oet* (aetas) Leg. Mab. fq. *i ois oisoud* (in saecula saeculorum) Cod. Lichf. (App. L. Land. p. 271), quae nunquam cambrice per *ui* scribuntur, sed etiamnunc proferuntur *moel*, *oed*, *oes* (cf. hib. *áis* p. 30). In *e* mutatum *ai* prodere videtur hod. *cedawr* (supra *caitoir*).

Cornice item *ai* vel *ae* scribitur in Voc.: *hail* (largus) 8[a]. *mair* (praepositus), *huheluair* (vicecomes) 7[b]. *maer buit* (dispensator) 8[a]. In eodem tamen cum *e* invenitur vox *gueret* (humus; cambr. *guairet*, *gwaeret*, solum) 7[a]. Quae *e* usitata est in P.: *gew* (hasta; = *gwaew*) 217, 3. 218, 3, *gyw* 219, 2. 221, 1. *men* (lapis; cambr. *maen*) 237, 1, *meyn* 244, 3. De *oi* in voce *gwoys*, *goys* (sanguis; cambr. *gwaet*) P. 10, 3. 45, 2. partim per *v* effecto conferas hanc spirantem. Sed etiam *oys* (aetas; cambr. *oet*) P. 10, 1. 135, 4. atque *huis* (saeculum; cambr. *ois*) Voc. 8[b]. *hochvuyu* (venabulum) 7[b]. *cuic* (luscus; hib. *caech*, cambr. hod. *coeg*) 8[a].

Aremorica *ai* etsi extat in vetustis nominibus propriis, ut in chart. Rhed. *Hailgugar* 1, 2. *Mainworon* 1, 1, solet tamen converti in *ae*; cf. *Haeloc* 1, 5. *Haelin* 1, 8. 44. *Haelcar*, *Haelwobri*, *Haeldetwid*, *Detwidhael*, *Nodethael*, *Sulhael* etc. *Maenwili*, *Maenworon*, *Maenwobri*, *Maenworet* et alia fq. in chart. Rhed. Etiam in Buh. invenitur *ae*, sed saepius pro illa scribitur *e*: *hael*, *hel* (bonus, placidus, salvus) fq. *men* (lapis; cambr. *maen*) 42, 8. 96, 9; recentius *maen* Q., *men* Man., hod. *méan* Lgn.

Nihilominus etiam *oe* et *oi* exhibent chartularia aremorica in nominibus propriis, ut chart. Landev. *Loeswethen* (*laes*, lex, v. infra; cf. n. pr. *llaesgymyn*, *llaeskenym*, *llaesgeuyn* Mab. 2, 6. 201. 243) Mor. 379, chart. Kemperleg. *Loescant* Mor. 456. *Guerloesius*, *Gorloesius*, *Gurloesius* Mor. 366. 367. 368. Chartularium Rhedonense in his post diphthongum, quam scribit *oi*, inserit *e* plerumque, vel aliam vocalem: *Loiesic* 1, 52. *Loiesoc* 2, 14. 17. *Loiasou* 2, 19. *Loiesworet*, *Loiesweten* 2, 20. 28. *Loiesbudic* Mor. 228. *Loieiscar* (leg. *Loiascar?*) Mor. 329. *Gorloios* Mor. 515. Recentior lingua hanc ut omnem *oi* in *oa* mutavit: *môal* (calvus; hib. *mail*), *oad* (aetas) Lgn. Ob formam illam vetustiorem erit *Treb Moiaroc* (a. 834) in chart. Rhed. 1, 4 idem quod *vicus Mairoc*, *Maeroc* (v. Maeroci; deriv. e voce supra allata *mair*, *maer*).*

De *ai* et *oi* ab *ei* repetendis videas infra (p. 104). In vocibus quibusdam diphthongus *ai*, *ae* orta est excussione consonarum. In cambricis: *mail*, *mael* (e *magil*, *magl*) in nominibus compositis *Mailcun* (= Maglocunus Gild. epist.

---

* Si non eadem pronuntiandi formula, assimilatio certe ad vocem latinam *maior* statuenda est in Inscript. ap. Orell.: Maior Magiati fil. 1987, atque in notissima denominatione *maior domus*. Eadem vox formae cambricae etiam propior gall. hodiern. *maire*; sed angl. *mayor*, germ. *meier*, *mayer*.

p. 161) L. Land. 111. *Mailseru*, *Mailsercu* 208. 221. *Melguas* (i. e. Maelguas) 174. *Maelwys* Mab. 2, 205. *Arthmail* L. Land. 213. *Brocmail*, *Brochmail* 124. 149. 150. *Brochuail* 133. *Fernuail* 149. 167 (cf. Taximagulus Caes.);* *air*, *aer* (proelium) ex *agr* (cf. hib. *ár* p. 17) in nominibus virorum compositis L. Land. *Aircol* 111. 118. 206. *Aircon* 70. *Aerthirn* 142, ac iam in glossis vetustis *hair* (gl. clades) Ox. B. 45[a], pl. *airou* (gl. strages) Lxb. Item in transumptis *lais* (gl. diffusa; lat. *laxus*) Cb. 76. *amlais* (gl. demissa) Ox. 39[a]. Nec aliter *mais*, *maes* (campus, = *mages*; cf. hib. *mag*) Land. 152. Mab. 1, 3. *saeth* (= sagitta) Mab. 1, 3. *sarhayt*, *saraet*, *sarhaet* (contumelia; hib. *sárugud*) Priv. eccl. Land. Leg. 1, 2, 1. 2. 3. 3, 1. Mab. 1, 240. 243. 244. 261. *maeth* (nutritio; verb. *magu*) Mab. 2, 372. 3, 33. 215. *cair*, *kaer* (castrum, oppidum; hib. vet. *cathir*) Land. Mab.

In cornicis: *maister* (magister) Voc. 8[a]. *strail* (tapeta, = stragula) 10[a]. *flair* (odor; cf. *fragrare*) 9[b]. *mamaid* (altrix; i. e. *mam maith*) 7[a]. *caid* (servus, = captus, hib. *cacht*) 7[b]. *ail* (angelus) 7[a]. Cum *e* pro *ai*, *ae* in P.: *mester* (magister) 60, 4. 89, 1. 111, 4. 122, 4. 215, 1. *mestry* (= magisterium; potentia) 17, 4. 57, 2. 144, 3. 194, 3. 197, 3. *mes* (campus) in formulis *ȝe ves*, *yn mes* (foras, i. e. in campum) fq. *el* (angulus) 13, 2. 58, 2. 122, 1. 3. vel *eyll* (i. e. *êl*) 254, 3. 255, 1. pl. *eleth* 18, 4.

In aremoricis vocibus: *mail*, *mael* in nominibus propriis chartularii Rhedonensis: *Maeloc* Mor. 307. *Mailon* Mor. 264. *Gurmahilon* (= -*mailon*) Mor. 339. *Wrmaelon* Mor. 307. *Maelcat* 1, 32. *Arthmael* 1, 5. 2. 23. *Cunmailus* (= Conomaglus Bolland. Mart. 1, 258) 1, 25. *Aerviu* chart. Rhed. 1, 11. *Haerveu* chart. Landev. Mor. 348. 467. In Buh.: *ael*, *el* (angelus) fq. *maes* (campus) fq. *mester* (= *maester*, magister) fq. *kaer* (oppidum) 182, 12. 188, 1. 19. 200, 11. *ker* 42, 1. 148, 11. 16. 25. Item in voce *laes* 150, 1. *lesen* (lex) 26, 20, plur. *laesennou* 150, 9 (cf. corn. *lahys*, P. 75, 1. 80, 1. atque hib. vet. *fetarlicce* p. 59; hib. gael. *lagh*); eadem scripta invenitur *leasen* 20, 13 per errorem, id quod probatur et syllabarum numero et consonantiae lege, quamquam conferri poterat nomen proprium quod supra memoravimus *Loiesic*, *Loiesoc* scriptum in chart. Rhed. *Liosic* 1, 52. 2, 24. *Liosac*, *Liosoc* 2, 23. 27. Non aliter frequens adi. arem. *kaer* (formosus, pulcher; *cadr* Q. ut cambr. vet. *cadr*, gl. decorus, Lxb.). Addimus recentiora: *caeth* (miser), *flair* (foetor), *maeth* (nutrimentum), *saeth* (sagitta) Quill. *saez* Man. Lgn. *méaz* (campus), *kéaz* (miser), *fléar*, *fler* (foetor), *ker*, *kéar* (oppidum) Lgn.

Infectae huius diphthongi invenitur scriptio EI: *Meilic* (n. pr. viri, *mael*) L. Land. 153. 154. 170. *Heilyn* (= *Haelin* chart. Rhed.) Mab. 2, 372. *mein*, *meini* (lapides; *maen*) Cb. 55. Mab. 1, 259. *meirri* (praepositi; *maer*) Leg. 2, 11, 25. *meithrin*, *meithryn* (nutritio) Mab. 2, 198. 3, 91. *cein* (= hib. vet. *cáin*, hod. *caoin*) in his: *ceinmicun* (adoramus) Cb. *ni ceinguodeimisauch* (gl. non bene

---

* Supponenda voci significatio *puer, juvenis, servus* (cf. got. *magus*, *magula*, filius, puer, et hib. vet. *mug* p. 14). Servatum est *mael* (miles gregarius) in poëmate aremorico ap. Villemarqué, Barzaz-Breiz, 4. edit. 1, 86: *penn-lu am mael* (dux agminis pro milite). Ita frequens subst. brit. *guas* (puer) in media latinitate est *vassus*, *vasallus*, i. e. ambactus, servus, et cornic. *floh* (gl. puer), plur. *flechet* (gl. liberi) Voc., *flough*, pl. *flehys*, *fleghys* P., est arem. *floch* (puer serviens; gall. hod. page). Differre videntur cambr. *Mailbrigit* Land. 230, arem. *Maeltiern* chart. Rhed. 1, 14. 2, 28, utpote conferenda cum hibernicis quae supra (Praef. XII. not.) allata sunt: calvus Brigitae, calvus Domini.

passa) Ox. 39ª. Cornica: *mab meidrin* (alumpnus) Voc. 7ª. *meyn* (lapides) P. 11, 3. 209, 4. D. 62. Arem. hod. *mein* (lapides).

Cambrice interdum *ae* in *eu* transgreditur: *aeth* (ivit), *euthum* (ivi); *haer* (certus), *heurwyd* (certa scientia) Mab. 1, 289.

OI in vocibus britannicis maxime usitatis transgressa invenitur in Û.*

In cambricis: *culed* (gl. macies; hib. vet. *cóil*, gl. macer, Sg. 50ª, cambr. hod. *cul*) Ox. 8ᵇ. *un* (unus; hib. vet. *óen*) fq. *tu* (latus; hib. vet. *tóib*) Mab. fq. *anutonou*, *anutonau* (gl. periuria; hib. vet. *oeth*, iusiurandum, Corm.) Ox. 45ᵇ. Cb. 21. — Discrepat tamen *lo* (vitulus; hib. *loeg*, gen. *lóig* Br. h. 52) gl. Ox. 38ª.

In cornicis: *cul* (macer) Voc. *un* (unus) P. fq. *tu* (latus) P. 105, 3. 163, 2. 207, 3. *cuf* (pretiosus, carus; hib. *cóim*) D. 621. 641, *kuf* P. 256, 3, *kveff* (significata productione, p. 81) 101, 1. — Hic quoque *loch* (vitulus) Voc. 9ª.

In aremoricis: *un* (unus) fq. *tu* (latus) Buh. 72, 10. *cuff*, *cuf* (carus, amicus) 8, 23. 192, 8. — Cambr. *lo*, corn. *loch* respondet hod. *lué*, *leué*. Praeterea *i* pro *u* in voce *intanvv* Man. *iñtañv* Lgn. (viduus), si conferendum est hib. vet. *óentaim*, *óintam* (gl. caèlebs) Sg. 9ª. 16ª.

Invenitur sane ipsum OI, alternans cum OE, in compluribus vocibus cambricis, non solum in vetustiore lingua, sed etiam in hodierna: *hoedel*, *hoedyl* (vita) Mab. 2, 218. 3, 267. 268, idemque in nominibus virorum compositis L. Land.: *Rihoithil*, *Rioidyl* 141. 143. *Guorhoidil* 180. *Loegria* (cf. *Loygare*, rex Hibern., Nenn. p. 64) Galfred. Monum. fq. *tir lloegyr* (terra Loegria, terra a Saxonibus et Anglis occupata, Anglia) Mab. 2, 56. *lloegyr* 3, 145. *lloeger* 2, 372. *lloygyr* 3, 157. *hoel* (clavus) Mab. 1, 15. *croyn* (pellis) Leg. 1, 10, 11. *croen* 1, 9, 10. 22. 10, 11. 12, 10. 16, 9. *croen*, *kroen* Mab. 1, 9. 13. *croew* (dulcis) Mab. 2, 210, quae voces quoniam hodie quoque scribuntur *hoedyl*, *lloegyr*, *hoel*, *croen*, *croew*, seiungendae sunt ab iis quas supra (p. 96) memoravimus, quibus convenit *ui*, *wy* (= *ê*). Verum ut ne illis quidem primitivam *oi* concedamus, movemur exemplo aliarum vocum, in quibus eadem haec diphthongus certo aut ex *ai*, *ei* prodiit (cf. p. 101 et quae sub *ei* sequentur) aut excussione consonae alicuius orta est, ut in *henoid* (hac nocte; hib. *innocht*) carm. Cb. *tranoheth*, *tranoet*, *dranoeht* (trans noctem, mane) Leg. 2, 1, 27. *peunoeth* (quavis nocte) Mab. 1, 293. *doeth* (prudens, = doctus) Mab. 2, 11, pl. *doython*, *doythyon* Leg. praef. *coes* (femur, = coxa, hib. *cos*) Mab. 2, 209. 212, pl. *coeseu* Leg. 1, 12, 13. *croes* (crux), unde *croysan*, *croessan* (scurra, hib. *crosán* St. gl. 14) Leg. 1, 12, 6. *ffroen* (=*frogn*? cf. hib. *srón*) in composito *ffroenuoll* (naribus anhelis) Mab. fq. *oer* (frigidus: *finnaun oir*, *fontem Oir* Land. 253; cf. *Ogrigenus* Steiner. 469) Mab. 2, 210. *oen* (agnus; hib. *uan*) Mab. 2, 215. *kyfoeth* (cf. p. 84); quibus non dubitamus adnumerare, quod proposuimus, *croen* (cf. hib. *crocenn*, pellis, cutis, p. 69). Ad alterutram igitur seriem referenda esse videntur, quae supra sunt allata. — Infectioni hanc diphthongum patere docemur formis plur. *cruyn* (pelles) Leg. 1, 7, 22. 9, 9. 10. 12, 12, rec. *crwyn* et *wyn* (agni).

Cornica OI servata in Voc. *crois* (crux) 9ᵇ. *oir* (frigidam, aquam) 10ª. *oin*

---

* Ita latinae voces quaedam *u* ex *oe* proferunt, ut *unus* e vetusto *oenus*, *punicus* e *poenicus* (gr. Φοῖνιξ, Φοινικικός), cum aliae servarint diphthongum.

(agnus) 9ᵃ. *croin* (pellis) 7ᵃ, unde *croinoc* (rubeta) 9ᵃ; vel UI: *chefuidoc* (omnipotens) 7ᵃ. In Dr. et P. ut supra (p. 97) O, OU: *crous* O. 1952. D. 2586. P. 152, 3. 184, 1. 189, 1. *crovs* D. 766. P. 180, 1. 181, 2. *crows* P. 151, 3. 153, 1. 160, 3 etc. fq. *on* (agnus) D. 707. *cronek* (bufo) O. 1778. D. 2732. P. 47, 4; tamen etiam bisyllabe: *oan* (agnus) D. 697. *crohen* (cutis) P. 135, 2. O. 2713. *croghen* D. 2686.

Arem. OE, OA: *croas* (crux) Buh. 120, 3. 14. 152, 11. *croen* (cutis), *croass* (crux) Quill. *oan* (agnus), *croaz* (crux) Man., sed *croc'hen* (cutis) apud eundem. Hod. *kroc'hen*, *kroâz*, *oan*, pl. *ein* per infectionem. E Buh. memorabile *oe* ortae excussa consona exemplum est *soez* (maeror, cura), *soezet* (maerori deditus) 4, 9. 56, 6, cuius forma plena *sebezaff* (angi) 4, 13. In eodem libro *oe* et *oa* tenere locum originariae *ê* supra diximus (p. 98).

EI ut in hibernica lingua (atque in ipsa gallica p. 20. 32) sic in britannicis dialectis varie formatur, non solum eodem numero habita quo *ê* et *î* productae, sed etiam servata, cambrice potissimum, vel diphthongis AI et OI commutata.

Cambrica EI collatis formis gallicis, hibernicis, britannicis, quae modo ad *ê*, modo ad *î* redeunt, servata comprobatur in his exemplis: *breith* (varius, versicolor; hib. *brit*, gall. vet. *Brîto* Auson. epigr. 109. 110. 112. 113. 114, *Brittae* Momms. Inscr. Helv. 124, matribus *Brittis* Orell. 2094, ergo *brîtt-*, quod a *breitt* profectum probatur cornico *bruit* = *brêtt-*) in nomine loci: *guoun breith* (palus variegata) Land. 186. 187, in comp. *bronnbreithet* (variegatae pectore) gl. Ox. 40ᵇ, cf. hod. *breithwyn* (varie albus). *mein* (tenuis, exilis; hib. *mín*, sed corn. *muin*) gl. Ox. 37ᵃ, unde deriv. *meynnyholi*, *meynholy* (imminuere, comprimere mulierem) Leg. 2, 1, 26. 4, 7, comp. *goaduein* (subgracilis) Mab. 2, 42. *gueir* (gramen; hib. *fær* Ml. 44r., rectius *fér* O'Dav. vv. *fer folo*, *férsamla*, gen. *feiuir* Sg. 68ᵇ; corn *guyr-*) in comp. *gueirclaud* (pratum) Land. 204. 231. 234. 257, *gweirglawd* Mab. 1, 242. 243. 253. 282 etc., *gweirglod* 1, 240, hod. *gweirglawdd*, cf. *gweirdir*, *gweirdy* (foeni terra, domus). *ney*, *nei* (fratris, sororis filius; hib. *níæ* Corm., corn. *noi*) Leg. 1, 5, 2. 7, 1. Mab. 2, 14. 216. 3, 97. 212, plur. *neyeynt* Leg. 1, 5, 5. *peis* (tunica; corn. *peis*, *pous*) Mab. 1, 3. 4. 20 etc. Sed AI non modo hodie (cf. p. 86) in isdem substituitur: *braith*, *main*, *gwair*, *nai*, *pais*, in quibus aucto syllabarum numero redit *ei* ut in plur. *gweiriau*, *neiaint*, *peisiau*, verum etiam antiquitus extat (vel in AE mutatur) in quibusdam: *hayarn* (ferrum; hib. *íarn*, got. *eisarn*) Mab. 1, 7. 243. 282. 2, 220. 221 etc., *haearn* 2, 219, hod. *haiarn*, *haearn*. *raeadyr* (profluvium; hib. *inriathor*, gl. torrens, Ml. 50r.) Mab. 1, 283, hod. *rhaiadr* (catarrhacta), pl. *rheieidr*. *traian* (tertia pars) Leg. 2, 6, 18, *trayan* 1, 1, 5. Mab. 1, 253, *traean* L. 2, 1, 15. M. 2, 239. *bahell*, *laubael* (securis, s. manualis; hib. *biáil*, *biail* Sg. 46ᵇ. 67ᵃ) gl. Ox. B. 42ᵇ. *gaem* (cf. gr. χεῖμα, lit. *žëmà*, slav. *zima*): *in ir gaem* (ἐν τῷ χειμῶνι) Cod. Lichf. (App. L. Land. p. 272), postea inserta post diphthongum *a*: *gayaf* Leg. 1, 12, 10. 16, 10. 2, 11, 2. 5. Mab. 2, 200. 215, hodie mutato *y* in *u* (p. 87) *gauaf*; item in comp. *kynnhaeaf* (autumnus, = *kynt-g.*, germ. *vorwinter*) Mab. 3, 154, hod. *kynauaf*. *dair*, *dayr* (terra) Priv. eccl. Land. (L. Land. p. 113), postea *daiar* Leg. 2, 11, 34, *daear* (ut hod.) 2, 1, 4. 6, 27, *dayar* 1, 1, 5. 8, 10. 10, 15. 11, 12. 2, 6, 27. 11, 1. 8. 11. Mab. 1, 8. 2, 49. 201. 3, 144. Adde hod. *graian*, *graean* (arena).

Quibuscum conferendum est *guarai* (gl. scena) Ox. 38[a], quod e *varej-* prodisse videtur (p. 96). Huius diphthongi loco posita OI (vel OE), quam nunquam *ui* scribi supra diximus, ad *ei* vetustam pertinere videtur in his: *coit* (silva; hib. *ciad-* p. 32, cf. got. *haithi*?) Land. 69. 164. 197, *cat coit Celidon* (bellum silvae Caledoniae) Nenn. p. 68, *coyt* Land. 237, *koet, coet* Leg. 1, 16, 10. Mab. 1, 8. 238. 244 etc., hod. *coed. gloiu* (gl. liquidum; cf. hib. *glé*) Cb. 86, *gloyw*, *gloew* (pellucidus) Mab. 2, 10. 36. 389. 3, 152, idem in nominibus *tref Gloyuid* (vicus Gl.) Land. 237, *kaerloyw* (castrum splendidum, angl. *Gloucester*) Mab. 1, 256. 295. 296. 2, 234. 235. *coil* (augurium; hib. *cél*, scand. *heill*): *ocoilou* (gl. auspiciis) Ox. 39[b], *etncoilhaam* (gl. aspicio auspex) Ox. 6[b]. Cf. *guaroimaou*, *guaroiou* (gl. theatra; supra *guarai*) Ox. 38[a]. 38[b] et quae supra (p. 96) allata sunt.

His autem diphthongi formis insuper addendae sunt vocales *e*, *i*, non modo productae vel *ê* in *ui* mutata, sed etiam correptae (vel *e* servata), ut Ī in his: *brith* (gl. pictam; ergo *Picti* nihil aliud nisi *Brīttones*?) Cb. 30, *main brith* (lapis versicolor) Land. 182, *brith* Mab. 1, 14. et hodie. *diu* (deus; gall. *deivo-*) Cb. 68. Leg. 2, 6, 2, *dioer* (deus scit) ibid. *diu* (dies; hib. *dia*): *diu nodolyc*, *dihu pasc* (natalicia domini, pascha) Leg. 2, 6, 40. *hediw* (hodie) Mab. *ri* (rex) pp. 20. 98. Adde *olin* (gl. rota; hod. *olwyn*) Ox. 37[b]. *guillihim* (gl. forceps, i. e. *guillîm*; hod. *gwellaif*) Ox. B. 42[b]. *tiis* (gl. staptum; hod. *tais*, comp. *teisban*, tapetum) ibid. 44[a]. Correpta *i*, quin etiam in *u* mutata: *duhu* (deus) Leg. 1, 14, 5, *duo* 2, 6, 2, *duw* Mab. semper. *duw* (dies; hod. *dyw*) Mab.: *duw nadolic neu duw pasc* 1, 4. *duw gwener*, *duw sadwrn* (d. Veneris, Saturni) 1, 287. 2, 217. *nyeint* (e *nei*) 3, 191. 197. Cf. *gwaryeu* (e *gware*) 2, 62. 63. Ê more britannico in UI mutata: *duiutit* (divinitas) Cb. *duyuaul* (divinus) Leg. 1, 43, 20. *uisc*, *wysc* (n. fluvii, Romanis *Isca*) Land. Mab. fq. *buyall*, *bwyall* (securis; supra *baell*) Leg. 1, 35, 9. 2, 1, 4. Mab. 1, 280, hod. *bwyell*. Adde hod. *olwyn* (rota), fortasse cum irregularitate quadam *chwiliog*, *chwilioges* (fatidicus, saga; cf. *coel*). Servata E vel correpta: *reatir* (gl. torrentum; supra *raeadyr*) Cb. 28. *trean* (tertia pars) gl. Ox. 22[b]. *hearn* (ferrum) in nominibus: *Biuhearn* Land. 166. 169. 175. *Cunhearn* 176. *Elhearn* 157. *Guoidhearn* 193. *Trahearn* 196. (*Leuhaiarn* 153); pl. *heyrn* Mab. 2, 222. *llech* (lapis; hib. vet. *lie, lia* = *leix*, p. 32) Mab. fq. *hedd* (pax; hib. vet. *síd*) hod., unde *hedwch* Mab. 3, 305. *gwelleu* (forceps; supra *guillihim*, *gwellaif*) Mab. 2, 204. 225. 242. Cf. *gware* (ludus) Mab. 2, 63. 246.

Cornice EI vix usquam est servatum, ne in Voc. quidem praeter *peis* (tunica) 9[b] et *heirnior* (ferrarius) 7[b], e quibus illud peregrinum (= *pexa*, tunica), ni fallimur, consona excussa diphthongum assumpsit, hoc infectionis instar habet *ei*; ibidem *peus gruec* (gl. toral) 9[b]. *hetheu* (hodie) 8[b]. Sed his exceptis semper fere ad easdem formas devenit, quibus *ê* commutatam esse supra demonstravimus: *oi* (*oe*) et *ui*. OI, OE: *noi* (nepos), *noit* (neptis) 7[a]. *goyf* (hiemps) 8[b]. *hoern* (ferrum) 9[b]. 10[a]. *doer* (terra) 7[a]. 8[a]. UI: *bruit* (varius) 8[b]. *muin* (gracilis) 10[a]. *cuit* (silva), *guyraf* (foenum) 9[b]. *duy* (deus) 7[a]. *ruy* (rex) 7[b]. *chuillioc*, *cuillioges* (augur, pythonissa) 8[a]. Discrepant *kyniaf* (autumnus) 8[b], si recte scriptum, et *cudon* (palumbes) 8[b], si a *cuit* derivatum est. Postea hanc quoque *oi*, *ui* in O, OU abisse docent *bool*, *boell* (securis) O. 1001. Cr. 2282. *horn* (ferrum) D. 2719. R. 2135. *dor* (terra) O. 64. 96. D. 2441. P. 14, 4. 97, 4. 136, 2. 209, 3. 221, 3. *dour* 33, 3. 152, 2. *gorra* vel *gorre* (foenum) O. 1058. *côs*, pl. *cossow*

(silva) O. 364. 2558; quin etiam *pous* (tunica) D. 2846. 2854. R. 1924. P. 190, 3, *povs* R. 1921, *pows* P. 51, 2. 161, 4. 190, 4, *powys* (monosyll.) 161, 2, et *heȝow* P. 157, 4. Sic in Voc. *grou* (arena) 9[b]. Inveniuntur tamen etiam *hern* (ferrum) D. 2938; *du* (deus) D. 3028, ut semper in P., *duv* R. 1601, saepissime vero aut *dev* scriptum ut O. 105. D. 3. aut *dew* ut semper, ni fallimur, in Cr., qua scriptionis varietate hic ut in *hethyv* (hodie) O. 5, *hetheu* D. 1113, *hethew* R. 825, *hythew* D. 147, *hyȝew* P. 172, 3. idem sonus signari videtur more anglico.

Aremorice item OI invaluit in nominibus propriis chart. Rhed., quae continent vocem *hoiarn* (ferrum): *Hoiarn* 1, 7. 37. *Hoiernin* (cf. Iserninus, Isserninus ap. Tirech. 7. 8) 1, 26. *Hoiarnscoet* 1, 45. *Gurhoiarn* 1, 3. *Euhoiarn* 1, 4. *Sulhoiarn* 1, 4. *Rathoiarn* 1, 25. *Winhoiarn* 1, 14. 33. *Hoiarnmin* 1, 3. *Merthinhoiarn* 1, 14. *Loieshoiarn* 1, 2. *Haelhoiarn* 1, 5. 16. 20. *Rishoiarn* 1, 8. 2, 16. *Cathoiarn* 1, 8. etc.; in recentioribus tamen chartis AI: *Haiarn* (a. 1037) chart. Kemperleg. Mor. 374. *Haiarn*, *Haiarnus* (a. 1026. 1050) chart. Rhed. Mor. 356. 357. OE: adi. *gloeu* in n. pr. composito *Witengloeu* chart. Rhed. 1, 29. subst. *coet* in nomine loci *Poutrecoet* (i. e. „in pago trans sylvam“ 1, 32) 2, 23.

In Buh. haec ut qualiscunque OE aut servatur: *doe* (deus) fq. cf. *roen* (rex); aut in OA (OUA) transgreditur: *doar* (terra) 142, 14. *douar* 46, 16. 86, 17. 148, 7. 156, 18. *gouaff* (hiems) 154, 4. *moan* (tenuis, debilis) 10, 9. 32, 10. *coat* (silva) 30, 16. 38, 22, quibuscum conferenda sunt: *daouar*, *gauaf*, *houarn* (ferrum) Q., hod. *douar*, *goañv*, *moan*, *koad*, *groan*, *grouan* (arena; cambr. *graian*, corn. *grou* v. supra), sed *doué* (deus), *roué* (rex). Cum I ut cambr. corn. *hediw*, *hetheu* sic arem. *hedhyu* (hodie) Q., hod. *hiziô* vel *hiriô* profertur; addenda sunt e chart. Rhed. *Iarncar* 1, 21. *Iarnhaitoui* 1, 3. *Iarnconan* 1, 11. *Iarnoc* 1, 16. *Iarnhitin* 1, 20. 30. 34. 38. 40. *Iarnweten* 1, 24. *Iarnwocon* 1, 30. 49. *Iarndetwid* 1, 41. *Iarnogon* 2, 6. 10. *Iarncant* 2, 27, in quibus temere per *j* ab editore scriptis quin eadem vox insit quae in supra positis *Hoiarn* etc., dubitari nequit.

Ceterum *ei* diphthongum sicut *ai* et *oi* excussione consonae interdum ortam esse vix est quod memoremus, ut in *peis* (v. supra); in cambricis: *Breit* (Brigita) Land. 225. 251. *cadeir* (arem. *cador* Buh. 152, 4, = cathedra) Mab. 1, 239. *gwein* (vagina) 2, 209. *carrei* (corrigia) 2, 374; in cornicis *streil* (strigil) Voc. 10[a]. *guein* (vagina) 9[b], rec. *gwon* D. 1156, *goyn* P. 72, 1. Sed hoc memorandum est, hanc quoque *ei* infectione natam in *ai*, *ae* abire in substantivi cambrici *troet* (pes) plurali forma *trayt*, *traet* Leg. 1, 3, 5. 4. Mab. fq.

AU britannice nisi in peregrinis ut *caul* (caules) Voc. 9[a] non servata, sed bis mutata, in OU et EU, in hodierna lingua aut ad sonum aut ad signum originarium rediit; conferas tamen quae sub V adnotantur.

Cambricae variationes. OU pro *au* in libris vetustioribus, ut in glossis Oxoniensibus, in terminatione substantivorum *-ou* (hod. *-au*) numeri pluralis, cuius exempla infra sub nomine. In radice: *dou* (duo; hod. *dau*) gl. Ox. 22[b]. *lou* (lumen) in compos. *louber* (hodie *lleufer*, splendor) gl. Ox. 20[a], unde comp. et derivat. *diguolouichetic* (gl. proditus; i. e. ad lucem editus) Ox. 41[b], in quo ut in subst. plur. *nouitiou* (gl. nundinae) ib. 7[b], *touyssogion* (principes) L. Land. p. 113. servata esse videtur diphthongus. Attamen alternatio concedenda inter

au, ou et *aw*, *ew* (cf. p. 82 not.), ac lingua hodierna ipsa in aliis diphthongum profert, in aliis *w* consonam: *iau* et *ieuanc* (iuvenis); sed *newid* (concambium), *llywychedig* (pellucidus), *tywysawg* (princeps). Voces *lou*, *iou*, aliaeque ut *ou*, *our*, *gnou*, *cenou* extant in nominibus cambricis personarum libri Landavensis: *Oudem* 176. *Oudocui* 147. *Gurou*, *Guorou* 163. 165. *Riou* 200. *Ourdilat* (fem., i. e. auro vestita) 259. *Loumarch* 212. 213. 230. *Loubui* 71. *Loubran* 135. *Loubrit* 201. *Loudoc*, *Loudoce* 142. 227. *Jouaf* 207. 250. *Joubiu* (161) 163. *Gnouan* 171. *Ellgnou*, *Elgnou* 192. 193. *Gueithgnou* 137. *Judnou* 70. 74. 165. *Morcenou* (*Riceneu* 162)′136. Adde *Lourone* 169. *Louronui* 175. *Mouric* fq. *Poul* 218. Eandem scriptionem a Demetis (qui australem Cambriae regionem incolunt) servari tradit Davies ut in *our* (aurum), *houl* (sol), ceteris *aur*, *haul*.

EU cambrica ex *au* vel *ou* iam in vetustioribus libris infectione prodiit, ut in voce *eu* (= *avi-* p. 82) in nominibus compositis: *Eudem* (= *Oudem* supra) L. Land. 181. *Eutigirn* etc., in adi. *eunt* (gl. aequus; = *avent* supra) Ox. 8[a], in nomine poëtae vetusti *Aneurin*, ut in nominibus virorum L. Land. *Leui* 160. 221. 222. *Conleui* 207, quocum conferendum *Leu* (cf. *Lleuelys*, *Lleulys*, *Lleulis* Mab. 3, 297. 298. 300) in compositis: *Leumarch* (supra *Loumarch*) 208. *Leubrit* (= *Loubrit*) 200. *Leuhaiarn* 153. *Marchleu* 193. *Tutleu* 254. *Catleu* 130. 135. Verum in his vocibus et similibus statuenda est primitiva forma cum *v* consona, quam produnt *Legui* Land. 226 = *Luigui* 225. *Auguinn* 236 = *Euguen* 196.

In recentioribus autem codicibus cambricis, ut Leg. A et Mab., pro vetusta *ou*, hodierna *au*, sive originaria est sive ex *av*, *ov* prodiit, etiam extra causam infectionis scribi solet EU, ut in terminatione pluralis *-eu* frequentissima (exempla videas infra in nomine). Item in radice: *deu* (duo) Leg. praef. *lleuuer* (= *louber*, lumen) Mab. 2, 18. *heul* (sol; hod. *haul*) Mab. 1, 27. *geu* (falsum; hib. vet. *gáu*) Mab. 3, 29. *eur* (aurum) Leg. 1, 2, 3. 3, 1. Mab. fq.

Etiam post hanc diphthongum (ut post *ae* = *ei*) vocalis *e* inserta videri potest in voce *poues* (gl. quies) Ox. 6[b], si conferuntur nomina vetusta Pausinnus, Pausinna in Inscr. helvet. ap. Orell. 5066, Possenna (fem. hibernica) Boll. Febr. 2, 53. Neque vero neglegenda est forma *poguis*, quae inest in composito *poguisma* (locus quietis) Land. 249, qua forma ut similibus infra proferendis prodi videtur *v* antiqua. — Contra negari vix potest interdum cambrice quoque (sicut vulgo hibernice) *au* primitivam non minus quam *au* = *á* in Ô contrahi ut in infinitivo *bot*, *bod* (esse; arem. *bout*) Mab. Leg. fq., fortasse in *orubimnit* (gl. aurichalcum) Ox. B. 42[a].

Cornicae. OU (sive ab *au* sive ab *av*, *ov* profecta) regularis est in Voc.: *iouenc*, *youonc* (iuvenis) 7[b]. *golou* (lux), *gouhoc* (mendax), *gouleueriat* (falsidicus) 8[b]. *brou* (mola) 10[a]; item in terminationibus: *tivulgou* (tenebrae) 8[a]. *ancou* (mors) 8[b]. *dehoules* (abrotanum, herba; *dehou*, dexter) 9[a]. Atque in P.: *houl* (sol) 152, 2. 211, 1. 226, 4. D. 2992. 3083. 3123, quamquam in illo libro frequentior est scriptio OW: *kentrow* (clavi) P. 160, 1. *golow* (lumen) 64, 3. *gow* (falsus) fq. *owr* (aurum) 16, 2. *cows* (verbum, loqui) 81, 4. 95, 1. etc. *dyghow* (dexter) fq. *ancow*, *ankow* (mors) 174, 4. 234, 2; item in terminatione numeri pluralis *-ow*.

Interdum EU extra causam infectionis invenitur in Voc.: *heuul* (sol) 7[a]. *fosaneu* (gl. calcias), *eskidieu* (sotulares) 9[b]. cf. *heul* (sol) O. 36. 38. In Pass.

EW modo infectione orta est ex qualicunque *ow*: *a dewlys towll* (consilium cepit), *y doul ef o tewlys* (consilium eius captum erat) 15, 3. 214, 3. *y kewsens* (dicebant) 137, 1. *kewsel* (loqui; *cows*) 83, 3. *eȝewon* (Iudaei; sg. *eȝow*) fq., modo praeter infectionis causam cum *ow* alternat: *dow* (duo) P. 137, 1. 171, 3. 220, 2. *dew* 42, 1. 91, 1. 163, 1. *dev* D. 247. 2577.

Insertae vocalis exemplum cornicum videri poterat *powesough* (quiescite), *powessens* (quiescebant) P. 61, 2. 254, 1; sed cf. quae de cambr. *poues* adnotavimus. — Contractione periit diphthongus in infinitivis ut *bos* (esse) fq., *cafos* (capere) P. fq. D. 378 vel *cafus* D. 588. 594 etc., quibus respondent arem. *bout*, *caffout* Buh. fq.

Aremoricae variationes. Originariam formam AU prodit nomen *Chanao* (cf. cambr. vet. *Morcenou*, *Riceneu* in L. Land., et subst. *keneu*, catulus, animal iuvencum, Mab. 2, 210. 225. 226. 235. 236) ap. Greg. Tur. 4, 4. In nominibus chartulariorum pro *au* est OU: *Joumonoc* Chart. Rhed. 1, 10. 2, 21. *Jouwoion* ibid. Mor. 265. *Guriou*, *Bluchiou*, *Druniou* in chart. Kemperleg. Mor. 441. 464. *Gurgnou* chart. Rhed. Mor. 340. *Haelnou* 1, 4. *Budnou*, *Arthnou* ibid. Mor. 272. 307. *Loudinoc*, *Loutinoc*, *Loutenoc* 1, 39. 41. 43. *Louran* ibid. Mor. 339.

Infecta diphthongus etiam aremorica EU, quae patere videtur e nominibus compositis cum voce *eu*: *Eudon*, *Eucant* etc. (cf. 82), ad *av* vel *ov* primitivam revocanda est, quae tam non infecta quam infecta vocali cernitur in aliis: *Lowi* (cambr. *Lewi*, *Legui*) chart. Rhed. 2, 15. *Ewen* ibid. 1, 5. 32. Tamen hodie quoque *héol* (sol) Lgn.

In recentiore lingua, iam in Vita Sanctae Nonnae, pro qualicunque *ou* effertur AU, in illo libro semper scripta AOU*: *daou* (duo) fq. *gaou* (falsus; cf. *gouleueriat*, *gouhoc* Voc.) fq. *laouen* (laetus) 98, 4. *laouenhat* (gaudere) 44, 19. 76, 18. *saouzan* (cura) 38, 21. 50, 22. *caoudet* (internum) 56, 2; quin etiam *aoun* (timor; al. *oun* = hib. *omun*, gall. *omn-* p. 40) 94, 7. Frequentius tamen in Buh. scribitur OU, aut servata scriptione vetustiore: *dou* (duo) fq. *gou* (falsum) 4, 16. *louen* (laetus) fq. *louenhat* (gaudere) 28, 22. *poues* (quies) 172, 13. *souzan* (cura) fq. *coudet* (internum) 62, 6. 72, 15; aut scriptione recentiore, qua hodie in Gallia significatur U (ergo distinguenda a supra memorata *ou* vetustiore cambrica, cornica, aremorica), ut in terminatione pl. *-ou* frequentissima ac fortasse in aliis quibusdam ut *louarn* (vulpes) 32, 8, *goulou* (lux; cambr. hod. *golau*) 184, 7. 192, 4, quae hodie sic proferuntur. Aliam contractionem huius diphthongi aremorica, quae cambr. *bot*, corn. *bos*, *caffos* opponit *bout*, *caffout*, vix procreavit, nisi quod Cornugalli hodie efferunt *tadô* (patres) etc.

OU gallica in dialectis britannicis eodem sono redditur quo *ó* gallica et hibernica, producto Ù. Cf. quae supra (p. 99) proposita sunt, *bud* (victoria), *tut* (populus), *uchel* (altus); adde *rud* (ruber) Voc. 8b, idem in compositis cambr. *rudlan* (landa rubra), *rudpull* (palus rubra) Land. 146. 148, arem. *rudfos* (fossa rubra) chart. Rhed. 1, 39.

Quae igitur *ou* invenitur in dialectis britannicis, haec nisi recentiore trans-

---

* Scriptio *au* in eodem libro adhibetur pro *o*, ut in frequenti voce *auber* (operari); in aliis orta est e mollita *l*: *autrou* (dominus; *altrou*, nutritius, Voc., cambr. *alltraw*) fq. *psaulter* (psalterium; gall. hod. *psautier*) 26, 21.

formatione cornica (vix aremorica) ex *ê*, *ei*, *oi* prodiit, ad antiquam *au* vel *av*, *ov* fere est revocanda. Praeterea autem in omnibus dialectis britannicis eadem diphthongus interdum orta est excussa consona: cambr. vet. *iou* (gl. iugum; cf. arem. hod. *iaô*, *jaô*, iumentum, Leg.) Ox. B. 42[b]. corn. *pow* (= pagus, regio) P. fq. arem. vet. *pou* in nomine pagi *Poutrecoet* (p. trans silvam) chart. Rhed. 2, 23. Cambr. *dwfr* (aqua; = *dubr*, *duber*) respondent formae cornicae *dur*, *dour*, *douer*, *dowr* in Voc. et P.

EU ut in hibernica lingua (cf. p. 35) sic in dialectis britannicis etsi in compluribus vocabulis aut sola invenitur aut alternans cum IU, in nullo tamen praeter unum (ne hoc quidem satis certum) arem. hod. *léu*, *léö*, *lév* (= *leuga*, gall. hod. *lieue*) ad gallicam diphthongum *eu* revocari potest. Comparanda sane videntur et corn. *reu* (gelu) Voc. 8[b], arem. *reau* Buh. 32, 10. et cambr. hod. *gwyw* (languidus; cf. p. 88) cum hibernicis, quae supra attulimus, *réud* et *feugud*. Sed neque in his neque in ceteris, quae statim proferentur, quidquam causae inest, cur primitivam diphthongum *eu* sumamus. Sunt enim cum EU:

Cambrica, de quibus certius aliquid statui possit comparatis hibernicis, vocabula duo: *teu*, *tew* (densus, crassus, = hib. *tiug*) Cb. Mab. et *teneu*, *tenev* (tenuis, = hib. *tana*) Mab. 1, 259. 2, 210. E quibus illud media *g* excussa e *tigu* prodisse, hoc *v* consona emollita transformatum esse supra (pp. 88. 57) adnotavimus. De ceteris igitur aliter vix iudicaveris: *bleu* in plur. *ableuou* (gl. iubis) Lxb. et in compos. *bleuporthetic* (gl. laniger; i. e. criniger) Ox. 38[a], quae vox est in Mab. *blew* (crines) 1, 27. 29, ut hodie quoque. *gleu* in nominibus propriis virorum *Gleu*, *Ellgleu* L. Land. 171. 195. *Glewlwyt* Mab. 2, 6. 243, hod. adi. *glew* (fortis, penetrans, strenuus). Adde transumpta *llew* (leo) Mab. 1, 20. 30 et *oleu*, *olew* (oleum) Ox. 22[b]. Mab. 1, 16, unde *aleulinn* (gl. olivum) Cb. 85.

Ac semper fere ad *v* consonam revocanda est cambrica IU, scriptione recentiore IW, YW: *biu* (vivus) in nominibus propriis L. Land.: *Biuhearn* 166. 169. 175. *Byuci* 267. *Joubiu* 163. *Conuiu* 169. *Judbiu* 175. 177. In Mab. *byw*, ut in nom. pr. *Ruduyw* 2, 245, atque hodie *byw* etiam ante consonas: *bywdel* (existentia), *bywfyth* (immortalis; inversum hib. vet. *bithbeo*). De cambr. hod. *gwyw* supra disseruimus. Ex *wyf* (sum) prodiit 3. pers. sg. *eu* Leg., *yw* Mab. fq. ut hodie. Hib. *nél*, a. pl. *níulu* (p. 20) respondet cambr. *nywl* (nebula) Mab. 2, 48; hod. *nifwl* videtur accommodatum esse ad lat. nebula. Vocalem *i* productam indicant hod. *gwiw* (dignus, aptus, *gwiw* Mab. 1, 16. 2, 199), *lliw* (color, *liu*, gl. gratia, Cb. 25, *diliu*, gl. daemonis, Cb. 16; cf. Lîvius), de quibus cf. pp. 56. 57. Mixtas in his vocales breves et longas docet hod. *dyw* (dies; cf. *hetheu*, hodie, Voc., cambr. hod. *heddyw*), *duw* in Mab. ut *buw* (vivus) et *duw* (deus; = *dîv*, *deiv*, cf. p. 105).

Cornica EU: *reu* (gelu), *leu* (leo) Voc. 8[b]. *bleu yn pen* (capillus), *bleu en lagat* (palpebrae) 7[a], *blew* D. 484. 521. Eodem *iu* transgressa videri potest (sed cf. p. 106) in *hetheu* (hodie) Voc., saepius in aliis in Dr. et P.

Cornica IU in Voc.: *liu* (color) 8[b]. *liuor* (pictor) 8[a]. *biu* (vita) 8[b]. *biu en lagat* (gl. pupilla) 7[a]. In P.: *lyw* (color, splendor, gloria) 68, 3. 226, 4. *gyw* (dignus, aptus, cambr. *gwiw*) 68, 4. 129, 2. 226, 2. *yu* (est) D. 1569. 2002, *yv* D. fq. P. 43, 2. 47, 2 etc., *yw* P. fq. D. 78. 304 etc. In aliis tamen *eu*, *ew*

praebent Dr. et P. ut *bev* (vivus) D. 1592. 3158, *bew* (vita) R. 74. *bewe* (vivere) P. 204, 1. 207, 2. *a veughe* (qui vivit) 72, 2. *bewnas*, *bewnans* (vita) 12, 1; 73, 2. 103, 1. 241, 1.

Aremorica EU, recentius EO scripta: *gleu* in nominibus virorum: *Gleu* chart. Kemperl. Mor. 432. *Gleudanet*, *Gleucunnan* ibid. Mor. 431. 456. *Gleümin* chart. Rhed. 1, 6. *Gleudalan*, *Gleuchourant*, *Gleuhoiarn* ibid. Mor. 307. 342. Rec. *bleo* (capilli) Man. = *bléô* Lgn., unde *v* restituto *bleuen* Man. = *bléven* Lgn. (capillus). De *reau* (gelu; i. e. *reo*) Buh. 32, 10. ac de hod. *léô* (= *leuga*) supra dictum est, de *beo*, *eo* v. infra.

Aremorica IU servata est in voce *guiu*, *wiu* (cambr. *gwiw*, hib. vet. *fíu*) frequenti in nominibus virorum chart. Rhed.: *Wiuhamal* Mor. 266. *in domo Viwhamaeli* Mor. 271. *Wiuhoiarn* Mor. 273. *Viwhoiarnus* Mor. 265. *Wiomarch*, *Viuhomarch* Mor. 275. 293. *Guihomarch* (= *guio-m.*, *guiu-m.*, a. 1029) in chart. Kemperl. Mor. 366. 456. *Arthwiu* in Rhed. 2, 31. *Tanetwiu* 1, 6, aliisque. Fortasse in subst. *liufre* (= gall. hod. *livrée*; si est compositum e *liu*, hod. *liou*, color, Buh. 166, 13. ut *hunfre*, somnium, 30, 10 ex *hun*, somnus) Buh. 104, 7. Adi. *biu* servatum videtur in nominibus compositis *Arthuiu* chart. Rhed. 1, 7. 20. *Aerviu*, *Rinviu* 1, 11, nisi in his potius *wiu*, *guiu* ut supra agnoscendum est. In aliis *beu*: *Aellifeu* chart. Rhed. 1, 7. *Arthueu* 1, 3. 41. *Uhelveu*, *Colveu* chart. Kemperleg. Mor. 456. 513. Item in Buh. *beo* (vivus) 2, 11. 32, 11. 96, 20. 184, 11, unde soluta diphthongo *beuaf* (vivere) 28, 15. 44, 7. Ibidem *eu* (est) 24, 4. 108, 16. 166, 13. 206, 9, *eo* fq.

B. Consonae.

Britannicarum consonarum vetustiore formatione maxime docemur, infectionem eam, qua consonas hibernicas in duas series, duram et mollem, dispesci supra demonstratum est, esse recentioris originis, neque extitisse in prisca lingua celtica. Etiamsi enim britannicarum quoque consonarum ea est infectio, qua aspirentur quae sunt alias tenues, tum illa ipsa multo angustius patet quam infectio hibernica, quatenus ne tenues quidem semper arripit, medias vix tangit, nedum liquidas et spirantes, tum quae invenitur infectio aspirata tenuis britannicae, facta est secundum legem prorsus oppositam hibernicae, utpote in positione effecta liquidis quibusdam (praesertim *r*, interdum *l*, raro *n*), atque extra positionem in vocibus eis, in quibus hibernice servatur status consonae originarius. Contra ubi inficit hibernica lingua extra positionem, britannice servatur status primitivus. Praeter hanc regularem tum iam tenuium infectionem aspiratam linguae britannicae monumenta vetera, tam cambrica quam aremorica, non exhibent nisi initia infectionis destituentis et nasalis.

Recentior lingua trium dialectorum (inde a codicibus Leg., Mab., Voc., Buh.) magis magisque propagavit infectionem destituentem (p. 39), quae non solas amplectitur tenues, ut in hibernica recentiore et gaelica (p. 75), sed etiam medias et liquidas, solas aspiratas et spirantes intactas relinquens. Exempla ergo consonarum britannicarum, ut hibernicarum, tam servatarum in statu primitivo quam infectarum sequentur secundum genera.

Liquidae.

L M N R. In vetustissimis britannice scriptis nulla etiamtum animadvertitur liquidarum infectio, neque alia nisi haec ipsa forma simplex.

Cambricae voces e glossis Oxoniensibus: *ladam* (gl. caedo) 7[a]. *laur* (gl. solum) 8[a]. *loinou* (gl. frutices) 37[b]. *rit* (gl. vadum) 6[a]. *montol* (gl. trutina) 7[b].

Aremoricae: *Laloc*, *Lowenan*, *Haelmonoc*, *Resmonoc*, *Riskipoe*, *Rietoc*, *Rianau* etc. inter nomina propria chartularii Rhedonensis.

Ne M quidem, quae infecta in recentiore lingua in alium prorsus sonum transit, ulla ratione variatam demonstrant plurima exempla.

Cambrica M intacta in principio vocis: *hin map* (ut filius) gl. Ox. 39[b]. *pamint* (gl. quam; i. e. quanta magnitudo) Cb. 31. *irruim mein* (in vinculo lapidum) Cb. 55. *irmesur* (gl. nummum) Cb. 80. *or maur* (gl. magno) Cb. 90; in compositis: *digatma* (gl. area, gl. circus) Ox. 37[b]. 38[b]. *digatmaou* (gl. circi) 39[a]. *guaroimaou* (gl. theatra) 38[a]. *guordiminn:u:* (gl. invitus; *di-m.*) 39[b]. *henmam* (avia) Ox. B. 43[b]. *litimaur* (gl. frequens populis) Cb. 18. *anter metetic* (gl. semiputata) Cb. 77. *etmet* (gl. retonde) ibid. In mediis vocibus extra positionem vel in priore loco positionis: *emedou* (gl. aera) Ox. 38[a]. *guodeimisauch* (passi estis), *dometic* (domitus) 39[a]. *nimer* (numerus) 22[b]. *creman* (gl. baxus) Ox. B. 42[b]. *plumauc* (pulvinar) 44[a]. *amal* (gl. ut) Cb. 32. *calamennou* (gl. culmos) Cb. 25. *remedau* (miracula), *humil* (humilis) Cb. init. *Nimet*, *Dimet*, *Dumn*, *Gurdumn* (nomina virorum) Chron. cambr. in praef. edit. Leg. *scamnhegint* (gl. levant) Cb. 4; in posteriore loco positionis: *permed* (medius) Cb. 35. 51. *celmed* (gl. efficax) Ox. 5[b]. *armel* (gl. armella) Ox. B. 43[a]. In fine vocum: *in ir ham* (aestate), *in ir gaem* (hieme) in cod. Lichf. (Append. L. Land. p. 272). *nom* (gl. templa) Ox. 38[a]. *cemecid* (gl. lapidaria; compos. *cem-e.*) Ox. B. 42[b]. In derivationibus substantivorum: *achmonou* (gl. inguina) Ox. 41[b]. *etem* (gl. instita) 37[a]. *nedim* (gl. ascia) Ox. B. 42[b]; denique in terminationibus superlativi *-am* (*hinham* gl. Ox. B. 45[a].) atque verbi *-am*, *-iam*, *-aam*.

Aremorica M intacta regulariter in nominibus propriis chartularii Rhedonensis: *Roencomal* 1, 7. *Worcomet* 1, 42. *Wiuhamal* Mor. 266. *Leuhemel* fq. *Nemet* (cf. p. 87). *Nominoe* fq. *Morman* 1, 2. 7. 37. *Mormoet* Mor. 296. *Catman* Mor. 300. *Woratam* 1, 22. *Conatam* 1, 34. *Critcanam* 1, 22. Quin etiam in Buh. integra *m* extat in vocibus quibusdam: *armory* (Aremorica), *mor armoric* (mare aremoricum) 48, 18. 148, 21. *demetri* (Demetia) 30, 1. 34, 4. *nam*, *anam* (menda, macula; cambr. vet. *anamou*, gl. mendae, Ox. 40[a].) 72, 16. 104, 6. *dinam* (sine macula; in aliis locis *dianaff*) 72, 17.

Liquidae geminatae in vetustioribus codicibus cambricis scribuntur plerumque more communi, ut in Ox. A.: *lammam* (gl. salio) 5[b]. *cemmein* (viae) 38[b]. *rannam* (gl. partior) 4[a]. *corsenn* (gl. arundo) 40[a]. *carr* (gl. vehiculum) 5[a]; in Cb.: *o crummanhuo* (gl. scropibus) 77. *trumm* (gl. aegrum) 88. *calamennou* v. supra. *guinlann* (vinea) 77; in Ox. B.: *guillihim* (gl. forceps), *bahell* (gl. securis), *guopell* (gl. ultia, sudaris), *epill* (gl. clavus), *emmeni* (butyrum), *ennian* (gl. incudo), *elinn* (gl. novacula), *barr* (gl. colomaticus); *serr* (gl. falce, gl. voscera) Cb. 77. Ox. B. 42[b]. Sunt tamen in isdem iam initia tam *h* duplicantis: *lemhaam* (gl. arguo), *guorimhetic* (gl. argutus), *etncoilhaam* (gl. auspicio; cf. *chuillioc*,

augur, Voc.) Ox. A. vel sine causa perspicua additae: *hinham* (gl. patricius, cf. p. 85) Ox. B. *aceroenhou* (gl. et dolia) Cb. 78. *cuinhaunt* (deflebunt) Cb. 55. *crummanhuo*, *scamnhegint* v. supra; quam scriptionis simplicis: *bael* (= *bahell*), *armel* (armella) Ox. B. *lemenic* (salax; e *lammam*), *am* in *amlais* (p. 102) Ox. A.

In recentiore demum lingua magis magisque propagata infectione destituente oppositio inter liquidas oritur similis hibernicae oppositioni liquidarum. Ex quo enim haec infectio notari coepta est, liquidae britannicae sunt aut originariae, non destitutae, aut destitutae.

Cambrica scriptio, nimirum quia illa oppositione facta liquidae non destitutae fortius prolatae sunt, haud aliter acsi essent geminatae, communiter est una eademque primitivarum atque geminatarum (una fortasse *n* excepta, cuius in hodierna saltem scriptione nusquam est differentia); destitutarum scriptio est simplex, *l*, *n*, *r*, excepta *m*, quae infecta scribitur *u* (*v*) vel *f*, interdum *fu* (cui conferendum suecicum *fv*) ut *cyfuarch gwell* (salutem dicere) Mab. 3, 24. 201. *yn agkyfuartal* (indecenter) 1, 259, hodie *f* (pronuntianda *v*).

Ad designandam liquidam *l* non destitutam et in codicibus, ut in Mab., et hodie adhibetur geminatio *ll*, etiam in principio vocum; liquida *r* non destituta signatur *rh* hodie, nondum in codicibus. In his tamen addita *h* etiam post alias liquidas geminationem (praesertim assimilatione ortam) significat, iam in cod. Ox. A. in quibusdam exemplis, quae supra allata sunt, frequentius in aliis codicibus: *iarlhes* (alias *iarlles*, comitissa) in inscriptione codicis rubri incipientis. *amherawdyr* (= *ammer.*, e lat. imperator) Mab. fq. *licat arganhell* (mox *l. argannel*, fons [ad verbum: oculus] Argantelli?), *pull penhic* (mox *p. pennic*, lacus P.) L. Land. 164. 165. *Saranhon* (n. pr. viri, in aliis *-annon*: *Youannon*, *Riannon* Mab. 2, 222. 3, 144. *Waranton*, *Caranton*, *Treanton* in chart. Rhed.) Mab. 2, 206. *minheu* (alias *minneu*, ego), *kyuanhed* (in aliis locis *kyfanned*, regio habitata), *kerenhyd* (in aliis locis *kerennyd*, amor) Mab. fq. Liquidae *m* originariae, quippe quae destituta fiat *u*, *f*, sufficit scriptio simplex *m*, quae ipsa semper fere in usu est pro geminata eadem; eodemque usu minus accurate interdum aliae liquidae simpliciter scribuntur ut in *-el* (pro *-ell*, in supra dictis exemplis), *car* (= *carr*, carrus) Leg., *rhan* (pars) hodie pro *rhann*.

Cornice quoque ut cambrice interdum in mediis vocibus liquidae geminandae significantur addita *h*: *lanherch* (saltus; *llannerch* Mab. fq.) Voc. *gwelha* (optimus; *guella* P. 112, 4) P. 115, 2. *a vynha* (qui vellet; al. *mynn*) 139, 1. Veruntamen nusquam eadem scriptione, ne *rh* quidem aut *lh*, significatam video liquidam primitivam in principio vocis. Ac semper fere simplex invenitur *m*, ut in adi. *cam* (curvus) Voc., in particula reflexiva *om-* frequenti in P. Quamquam in media voce eiusdem geminatae sunt exempla ut *a gamma* (curvabat) P. 137, 2. *a amme* (osculabatur) 231, 1. In infimae aetatis libris *nn* et *mm* saepissime in *dn* et *bm* transgressa inveniuntur ut *pedn* (caput) Cr. 182. 916. 1019. 1597, *mabm* (mater) 1203. 1910.

Aremorici codices non magis statum primitivum liquidarum ulla propria scriptione distinguunt, nec geminatione, nec addita *h*. Immo interdum *h* ita addita est, ut destitutas liquidas significare videatur, ut in n. pr. chart. Rhed.: *Wrmhaelon* (*Gurmaelon* in Kemperl. Mor. 465) 2, 25. *Wrmhowen*, *Guormhowen*

1, 7. 2, 13, cum ibidem 1, 19 sit *Worwohen* (si tamen recte est impressum). *Maelhoc* (*Maeloc* Mor. 307) 2, 13. *Hetrhewedoe* (alibi *Hetre-*, *Hedre-*) Mor. 307. Item in Buh. *h* scripta est post consonas indubie destitutas: *euezhat* (vigilare) 90, 12. *neuezhat* (renovare; *neuez* = cambr. hod. *newydd*) 14, 2. In aliis tamen eiusdem litterae additae aut latet causa aut plus minusve perspicua est geminatio, ut in superlativis: *santelhaff* (sanctissimus) 48, 11. *furhaff* (sapientissimus) 182, 23, quibuscum comparandae sunt formae cambricae *trymmach*, *trymmaf* (e *trwm*, gravis) ap. Dav. et cornicae similes, in *louenhat*, *laouenhat* (gaudere) 28, 22. 144, 4; 44, 19. *carhe* (amaret) 164, 14. 158, 15. 170, 18. *falhe* (oporteret, cf. gall. hod. *faille*; sed *falle* 154, 12) 164, 12. 172, 5. Inprimis *nh* alternat cum *nn* assimilatione nato: *enhaf*, *enhaff* (in eo) Buh. 86, 10. 154, 22; 40, 3. 96, 13. *bed enhaff* (ad eum) 184, 1. *enhy* (in ea) 20, 18. 30, 3. *bet enhy* (ad eam) 30, 2, sed *ennaff* (in eo) 166, 19; *ordrenhet* (ordinate) 142, 9 ab *ordren* (ordinatio) 78, 17, cum terminatio *-en* (= hib. *-end*, lat. *-endum*, *-enda*) aucta in aliis fiat *nn*: *pedennou* (orationes) 4, 14. 108, 12 a sing. *peden* (= petenda) 124, 8. *offerennou* (oblationes) 130, 23 a sing. *oferen* (= offerenda) 26, 21. Eodem modo *mh* pro *mm* ab *mp* profecto scriptum in chart. Rhed.: *imhoir* (egressus, = emporium) 1, 39. In Buh. autem nec *mm* nec *mh* scribitur, sed etiam geminandae sufficit simplex *m*, ut in adi. *cam* (curvus; = camm, camb) 174, 8. 194, 18, cum eadem initio simplex destitutione transeat in alium sonum.

S t a t u s p r i m i t i v u s a destituto in codicibus c a m b r i c i s in solis fere liquidis *l* et *m* discernitur; *n* enim ne hodie quidem distinguitur, et *rh* vix nota codici ulli, quamvis in his eadem atque in illis pronuntiationis fuerit differentia. Servatur autem status primitivus: 1. in principio vocum, si non est causa infectionis destituentis: *lle* (locus) Mab. fq. *llann* (ecclesia) 1, 16. *llech* (lapis) 1, 8. *llew* (leo) 1, 20. *chwe meib* (sex filii), *ameibon* (et filii) 1, 235. 236. *y marchawc* (eques) 1, 239.

2. In mediis vel extremis vocibus *a*) in geminatione: *pell*, *pellach* (remotus, remotior) Mab. fq. *mam* (= mamma, mater) Mab. fq. *am* (circa; = amm, ambi) fq. *cam* (curvus, iniustus; = camm, camb) Leg. Mab. Hodie *llamu* (salire), *llemeinig* (vagans; cambr. vet. *lammam*, *lemenic*), *llymhau* (acuere; cf. supra dictum vet. *lemhaam*). *b*) In positionis priore loco invenitur *ll*: *allt* (collis) L. Land. 219. Mab. 2, 220. *gwallt* (caesaries) Mab. 1, 17. 251. *gwellt* (stramen) 2, 374. *gwillt* (ferus) 1, 6. *hollt* (fissura) 1, 30. *swllt* (pecunia) 2, 34. *cysswllt* (iunctio) 1, 14; servatur *m*: *pimp*, *pump* (quinque) gl. Ox. Mab. *kwymp* (casus) Mab. 1, 261; pro *mm* in *amser* (tempus) fq. *camse* (alba) Mab. In posteriore loco *m* destituitur; *ll* autem extat in voce *iarll* (comes) atque derivatis *iarlles* (comitissa), *iarllaeth* (comitatus) Mab. fq. *c*) Liquida *m* intacta (geminata igitur principio?) manet in pronominibus quibusdam, in pronomine personali 1. pers. plur. suffixo praepositionibus, ut *attam*, *ydym* (ad nos, nobis), atque in personali et in possessivo 1. pers. sing. infixo, ut *ti amgwely* (tu videbis me), *ymgwyd* (in praesentia mea). Exempla alia sub pronomine.

C o r n i c e et a r e m o r i c e solius liquidae *m* status durus ab infecto distinctus est scriptione. Status durus cernitur 1. in principio vocum extra causam infectionis: corn. *In del ma* (hoc modo), *an den ma* (hic vir) P. 48, 1. 99, 2.

arem. *tost dan mor* (prope mare) Buh. 148, 21. *en bet man* (in hoc mundo) ib. 4, 15. *an bro man* (haec regio) 6, 5.

2. In media voce vel in fine: *a*) in geminatione: corn. *kemeres* (sumpsit) P. 70, 1. arem. *quemeret* (sumere; cambr. *cymert*, = *cym-bert*) Buh. 18, 5. 188, 3. corn. arem. *cam* (curvus), *mam* (mater). *b*) In positionis priore loco: corn. *cams* (alba) Voc., corn. arem *amser* (tempus) fq.; arem. in terminationibus verborum *-imp*, *-omp*, ut in pron. pers. 1. pl. suffixo *-omp*. In posteriore loco positionis praeter regulam in subst. corn. *garm* (clamor) P. 207, 4, quod etiamnunc servatur aremorice. *c*) In pronomine pers. et possess. 1. pers. sing. infixo: corn. *wy amgwylvyth* (vos me videbitis) P. 93, 4. *am scudel* (e lance mea) ib. 43, 3. arem. *nem guelo* (non videbit me) Buh. 44, 6. *em calon* (in corde meo) ib. 4, 11.

Destitutarum infectione liquidarum exempla cambrica: 1. in principio vocum, si extat causa infectionis (de cuius legibus in capite altero): *o lawer* (multo) Mab. 1, 7. *ar lys arthur* (ad aulam Arthuri) 1, 1. *kynon uab klydno* (C. filius Cl.; *mab*) 1, 1. *minneu a vynnaf* (ego volo; *mynnaf*) 1, 2. *yn vam* (ut mater; *mam*) 1, 236. *yworduit* (eius crus; *morduit*) Leg. 2, 5, 2. In compositis: *helua* (locus venationis), *pebyllua* locus tentoriorum; *-ma* in gloss. Oxon.) Mab. 2, 7. 3, 272. *llawuorynyon* (puellae manu operantes; *morwyn*) 1, 1. Pro *u* vel *v* scribitur hodie *f*: *Crist fab Dafydd fab Abraham.*

2. In mediis vocibus et extremis quin *l*, *r*, *n* secutae sint eandem regulam ac liquida *m*, in qua maxime animadvertitur destitutio, vix potest dubitari. Destitutae liquidae *m* exemplum iam in glossis Oxoniensibus, quae ceteroquin *m* servarunt, invenitur post productam *a* (cambr. *au*) [ut *b* in voce *dauu* (cambr. hod. *dawf*, gener) Ox. 38[a]]: *lau* (manus; hib. vet. *lám*) in composito *laubael* (gl. secularia; cf. *lauhir*, longimanus, cognomen virorum: *Catgocaun lauhir* chron. cambr. in praef. edit. Leg. *Aircol Lauhir* Land. 111. 118. 123.) Ox. B. 42[b]. In libro Landavensi, qui saeculo duodecimo ineunte e vetustioribus libris est conscriptus, modo servata est *m*, modo transcripta in infectionem, quam *f* vel *u*, *v* signari supra diximus, ut in nominibus his propriis virorum: *Arthmail* 213. 227. 233. 234, sed *Arthuail* 190. 213. 214. 226. *Brochmail* 149. 150. 151 etc., sed *Brochuail* 190. 191. 195 etc. *Fernuail* 149. 167 etc. *Leumarch* 208, *Loumarch* 212. 213, *Lumarch* 141, sed *Luuarch* 143, *Lyuarchhen* 138. *Cimeilliauc* 225. 226. 227. 246. 253, *Cimelliauc* 240, *Cimeiliauc* 248. 252. 253, sed *Ciueilliauc* 221. 222 etc. et *Ciueiliauc* 224. *Gurcimanu* 235 (= *Gurcunanu* 233) et *Morciuanu* 193. 194. 198. *Domnguaret* (cf. Dumnacus, Dumnorix Caes., Veriugodumnus Orell. 2062; hib. vet. *domun*, mundus, cambr. *dwvyn*, *dyfynn*, profundus, Mab. 2, 41. 1, 263) 199 et *Dofngarth* (= hib. *Domangart* Tigern. apud O'Con. 2, 136. 160) 160. *Duun*, *Conduun* (cf. *Dumn*, *Gurdumn* nomina virorum in chron. cambr. praef. ed. Leg.) 228. 182 *Conatam* 228. *Riatam* 177 et *Riataf* 176. *Selim* 265. 267 et *Selif* 257. 260. 262. Item in appellativis cambricis: *cymreith* et *cyfreith* (lex, privilegium) in Priv. eccl. Land. p. 113. *poguisma*, *pouisma* (locus quietis) 249 et *pouisua* 149.

Destituitur autem *m* in mediis vel extremis vocibus *a*) in positionis loco posteriore: *arueu* (arma) Leg. Mab. fq. *b*) Extra positionem: *ouyn*, *ofyn* (timor; hib. vet. *omun*) Mab. 2, 241. 375. *euyd* (aes; *emed* gl. Ox.) Mab. 3, 300. *deueit*, *deveit* (oves) Mab. 1, 274. 2, 215. *nyfer* (numerus; cambr. vet. *nimer*) Mab. fq.

diodef (tolerare), *diodevueynt*, *diodeiueint* (patientia; cambr. vet. *guodeimisauch*, passi estis, hod. *goddef*, *dyoddef*, cf. hib. vet. *fodam*) Mab. fq. *nef* (caelum, hib. vet. *nem*) fq. *haf* (aestas; cambr. vet. *ham*), *gayaf* (hiems; cambr. vet. *gaem*) Leg. Mab. *guelleu* (forceps; cambr. vet. *guillihim*) Mab. 2, 204. *cyv-*, *cyu-*, *cyf-* in compositis (= lat. *com-*; cambr. vet. *cem-* in *cemecid*) fq. In terminatione verborum *-af*, *-iaf*, *-aaf*, atque superlativi *-af*, ut *henaf*, *yeuhaf* (natu maximus, minimus; cambr. vet. *-am*) Leg. 2, 1, 3. *ieuhaf* Mab. 1, 235.

Addo vocum aliquarum, quae supra e vetustis libris cum *m* allatae sunt, formas hodiernas: *celfydd* (versutus; vet. *celmed*), *dofedig* (domitus; vet. *dometic*), *nwf* (sacellum; vet. *nom*), *achfen* (inguen; vet. *achmon*), *anaf* (macula; vet. *anam*), *edaf* (filum; vet. *etem*). In quibusdam vocibus *m* destitutione etiam magis emollitam in *u* vel *w* transisse probat hodierna scriptio: *edau* (filum, pro *edaf*), *neuad* (aula; *neuat* Leg. fq.; hib. vet. *nemed*), *goreu* (optimus; *goreu* Leg. 1, 7, 9), *enw* (nomen; *enw* Mab. 1, 235, hib. vet. *ainm*), *cwrw* (cerevisia, cf. mox *coruf*, *coref* Vocab.), *tywyllet* (obscuritas; hib. *temel*) Mab. 3, 31. In subst. hodierno *llaw* (manus; *lau* iam in Ox. B.) *m* destitutione deperisse putanda est, ut pereunt interdum *b* et *d*, semper *g* (cf. quae de mediis disseruntur), nec aliter in infinitivis ut *erchi* (poscere) Mab., quorum *m* terminalem servarunt *dierchim* (ad poscendum) Cod. Lichf. (p. 271), *diprim* (gl. essum) Lxb.

Cornice liquidarum infectio in sola *m* notata invenitur, quae infecta scribitur *u* vel *v*, constanter in P., minus constanter in Voc., in quo pro eadem non modo vetustior nota similis anglosaxonicae ƿ, sed etiam *f* ut cambrice promiscue adhibentur. Quae *f* vel *ff* in P. (item fere in Dr., etsi non eadem constantia) non invenitur nisi sono mutato, ut semper in extremitate vocis, in principio secundum leges infra exponendas: *yn fas* (bene; *mas*) 64, 3. *may fynnas* (ut vellet; *mynnas*) 4, 3; in mediis vocibus certe non sine causa: *a woȝaffo* (qui patiatur) 24, 2.

Inficitur autem *m* in principio vocis, si extat causa infectionis: *mar vur* (tam magnus; *mur*) P. 8, 3. *pan vynnas* (cum voluit; *mynnas*) 3, 4; in compositis: *moruil* (cetus), *guitfil* (fera; *mil*, animal) Voc. 8ᵇ. *ysethva*, *asethva* (sedes; *ma*, locus) P. 13, 4. 143, 4. In mediis vel extremis vocibus, in positione: *arvow* (arma) 64, 2. 74, 1. 170, 3. *palf* (= palma) Voc. 7ᵃ. *coruf*, *coref* (gl. cervisia, gl. celea, pro *corf*, ut *baref* Voc. 7ᵃ. pro *barf*; cf. κόρμα Athen. 4, 13. κοῦρμι σκευαζόμενον ἐκ τῆς κριθῆς, Dioscor. 2, 110. *curmen* ap. Cangium e glossar. latino-graec. et Ulpiano) Voc. 10ᵃ. Extra positionem infectae *m* exempla e Voc.: *nef* (caelum) 7ᵃ. *louan* (gl. funis l. funiculus, hib. vet. *loman* Wb.), *tivulgou* (tenebrae; hib. vet. *temel*), *claf* (aegrotus), *clevet* (morbus), *pluuen* (penna; = pluma) 8ᵃ. *plufoc* (pulvinar; cambr. vet. *plumauc*) 9ᵇ. *dauat* (ovis) 9ᵃ. *enef* (anima), *haf* (aestas), *goyf* (hiems) 8ᵇ; e P. et Dr.: *lovan*, *loven* (funis) P. 105, 4. 181, 3. *claff* (aegrotus) 25, 3. *clevas* (morbus) 24, 3. *never*, *nevera* (numerus, numerare) 228, 4. 183, 3. *enef*, *eneff* (anima) P. 199, 1; 106, 1. 4, plur. *enevow* 17, 4. *daves*, *dauas* (ovis) O. 127. 2230, pl. *deves* P. 48, 4. *goȝevell*, *goȝaff* (tolerare; rad. *dam*) 134, 4; 3, 4. 60, 3. *leyff*, *levff*, *leff* (manus), *nef*, *neff* (caelum) fq. Interdum *m* cornice aeque ac cambrice maiore emollitione aut in *w* (*u*) abit et intra positionem et extra: *tewolgow* (tenebrae) 79, 4. 209, 2. *own* (timor; hib. *omun*) 53, 4. 57, 2. 68, 3. *ownek* (timidus) 77, 2. *down* (profundus) 66, 4. *henwys*, *hynwys*

(nominatus) 208, 1. 214, 1, cuius subst. *hanow* (nomen) fq.; aut prorsus perit in extremitate vocis: *lau* (manus; iuxta *lof*) Voc. 7[a], *le* (al. *leff, leyff, levff*) P. fq. *-a* (= *-am*) terminatio tam superlativi semper in P. et Dr., quam interdum 1. pers. sing. praesentis: *me ny gafa* (ego non invenio; al. *-aff*) P. 117, 4. *lauara, leuara* (loquor) D. 1. 59. *del gresa* (ut credo) 216. *a wra* (quod facio) 1934.

In vetusta lingua aremorica statum liquidarum primitivum integrum fuisse, ut in vetusta cambrica, colligi potest ex *m* communiter intacta in nominibus propriis (p. 111). Animadvertuntur tamen etiam hic initia quaedam infectae *m*, quae videtur scripta *mh*, *w* vel *v*, ut in nominibus *Wrmhaelon*, *Wrmhowen*, *Worwohen* supra dictis (p. 112 sq.) atque in aliis quibusdam: *Maelcowal* 1, 54. *Cowalcar* 2, 19. *Cowellic* (= supra dict. cambr. *Ciucilliauc*, *Cimelliauc*)* 1, 45. pro quibus in aliis locis *Comalcar* 2, 15. 30. *Comaltcar* 1, 44. 2, 30. *Comalton* 1, 25. *Roencomal* 1, 7. *Morvannus* (in chart. a. 1089; = *Morman*, supra) 2, 6. *ecclesia Selefiac* (chart. a. 871; cf. nomen viri in L. Land. *Selif* 257. 260. 262. *Selim* 265. 267) 1, 52. [?] In vita autem sanctae Nonnae (Buh.) iam regularis est infecta *m*, scripta *v*, *u*, *f*, *ff*, nec nisi in paucis *m* servata invenitur (p. 111).

Infecta *m*, si est causa inficiens, in Buh. ut in compositis: *diualicc* (sine malitia) 70, 5. *Moruan* (= *Morman*, n. pr.) 150, 21. 168, 12. *Morvan* 168, 14. In media vel extrema voce: *vuel* (humilis) 76, 15. 100, 6. *vueldet* (humilitas) 84, 14. *niuer* (numerus) 18, 5. *gouzaf*, *gouzaff*, *gouzafen*, *gouzaffen* (tolerare, -arem) 154, 28. 206, 9. 40, 5. 94, 8. *daffny* (damnes) 172, 15. *dafnet*, *daffnet* (damnatus) 66, 5. 162, 6. *daneffou* (ad caelos) 144, 3. *claf*, *claff* (aegrotus) 108, 3. 136, 12. *cleffet* (morbus) 8, 20. 200, 6. *claffet* (infirmatus) 128, 23. 140, 4. *haff* (aestas) 96, 27. *haff ha gouaff* (aestate et hieme) 154, 4. *eneff*, *enef* (anima) 62, 8. 142, 13. Item apud Quill. (in Lhuyd. Arch. brit.) *clâf* (aegrotus), *cleuell* (aegrotare), *eff* (is), *gauaf* (hiems), *hâv* (aestas) atque in infinitivis *alaznaff* (spirare), *coeddaf* (cadere), *damnaff* (damnare) etc. Proprium vero sonum nasalem (conferendum hodierno hib. gael. *mh*) variatum dialecti differentia et loci, quem aut in media voce aut extrema obtinet, iam inde a saeculo 17. medio alii alia scriptione circumscribunt, ut Man. *ên* (is), *goân* (hiems), *hân* (aestas), *ên* (caelum), pl. *ênvou*, *clênuet* (morbus), *prênv*, pl. *-et* (vermis), *dânvat*, pl. *dênvet* (ovis), *roênvv*, pl. *roênvou* (remus), *gouzânvv* (tolerare), *intanvv* (viduus), pl. *intânvien*; Dum. *claon* (aegrotus), *scaon* (levis), *eon* (is), *preon* (vermis), pl. *prenvet*, *envel* (similis), *tenval* (tenebrosus), *danvat*, pl. *denvet* (ovis); Lgn. *klañ*, *klañv* (aegrotus), *kleñved* (morbus), *dañvad*, pl. *déñved* (ovis), *goañv* (hiems), *hañ*, *hañv* (aestas), *iñtañv* (viduus), *héñ*, *hen* (is), *préñv* (vermis), *doñ* (mansuetus), *roéñv* (ramus), *éñ*, *éñv*, pl. *éñvou* (caelum). Sed eadem liquida interdum in dentalem *n* abiit, ut in *hen* (is) et infinitivi formis veneticis *malein* (molere), *meulein* (laudare), in aliis magis emollita est vel tota periit ut in vocibus: *hanu* (nomen; semper monosyllabum) Buh. 60, 3. 102, 4. 130, 17. [*henu* Quill., *hanu* Kik., *hano* Man., *hanô* Lgn.] *aoun, oun* (timor) 94, 7. 162, 6. *don* (profundus; *doon* Dum.)

---

* Composita et derivata *Com-ellic*, *Comeltic*, *Comaltic*, et *Cim-eilliauc*, *Cem-elliauc*, *Comeltiauc*, *Comaltiauc*. Hib. vet. verb. *comaltar* (iungitur) Sg., *accomallte* (gl. socius) Wb.; subst. brit. *chefals* (artus) Vocab., cambr. hod. *kyfall* (iunctus). Ergo *Comaltic*, *Comaltiauc* iunctus, i. e. amicitia, amicus? *Comaltcar*, qui amat iunctionem, affabilis?

4, 11. 30, 4. 50, 16, in terminatione hodierna superlativi *-a*, quae in Buh. est *-af*, *-aff* servata etiamtum consona finali. Quare infinitivorum vetustae terminationi *-am* vel *-im* secundum temporis et dialecti differentiam variae respondent formae: *bezaf* (esse) Buh.; *malañ*, *maleiñ*, *malein*, *mala*, *malô* (molere) Lgn.; *cana* Man., *canu* (canere) Quill.; *cridif* (credere) Buh., *cridi* Man., *credu* Quill.; *meuliñ*, *meuleiñ*, *meulein*, *meuli*, *meulô* (laudare) Lgn.

Liquidae N sunt variationes quaedam propriae britannicae, concordantes cum hibernicis in quibusdam, ut cum excutitur in fine vel ante *s* et *f*.

In cambricis codicibus vetustioribus interdum deest liquida praepositionis *in*: *hí hestaur* (in sextario) gl. Ox. 22[b]. *ilau elcu* (in manu E.), *í ois oisoud* (in saeculum saeculorum) Cod. Lichf. in Append. L. Land. p. 271. Nesciunt hanc formam codices recentiores; *n* autem originariam deperditam in fine numeralium VII—X produnt idem et ipsa hodierna lingua infectione nasali sequentium mediarum (cf. numeralia). Exempla cambrica *n* evanescentis ante *s* et *f*: *mys*, *mis* (mensis; hib. vet. *mí*) Leg. 1, 16, 8. Mab. 1, 25. *doguomisur*. (leg. *doguomisuram*, emensuro) gl. Ox. 3[a]. *mwys* (= mensa) Mab. 2, 223. *Clemuis* (Clemens, n. pr.) L. Land. 155. Respondet igitur lat. *-ensis* terminatio cambr. *-ois*, *-wys* in nominibus gentilibus: *tuscois* (gl. tuscus, = tuscensis) gl. Ox. 38[b], ut etiamnunc *Monwys* (Monensis), *Lloegrwys* (Loegrensis). Item *vfern*, *uffern* (infernum; hib. vet. *ifurnn*) Leg. 2, 6, 27. Mab. 2, 224. 247.

Cornice etsi servatur *n* praepositionis *in*, *yn*, sunt tamen liquidae oppressae ante *s* et *f* exempla: *cusul* (consilium), *cusulioder* (consiliarius) Voc. 7[b]. *cusyll* (consilium) P. 31, 3, *cvsyl* O. 188. 1567, *cusyl* O. 2041. 2267. D. 555. *ny ad cusyll* (consulimus tibi) P. 116, 2. *ȝy gusulye* (ad consulendum ei) 119, 2. *mis* (mensis), *muis* (mensa) Voc. 8[b]. 10[a]. *yfarn*, *yffarn* (infernum) P. 106, 3; 66, 4. 212, 1.

Aremorice saepius est *e* pro *en* (in): *e martir* (in martyrio) Buh. 50, 1. *e berr amser* (brevi tempore) ibid. 96, 1. *e bro breton*, *e bro bretonet* (in terra Britannorum) ib. 44, 16. 84, 20. 88, 18. *e gou* (in errorem) 4, 16. Item excutitur nasalis ante *s* et *f*: *musur* (mensura) Buh. 68, 9. *cusul* (consilium) 6, 4. *coffes* (confessio), *coffessat* (confessionem facere) 42, 2. 132, 18. *iffam* (infamis) 174, 3.

Adnotanda est hoc loco varietas scriptionis cambrica, qua liquida *n* mutatur tam in radice quam in particulis *an-* (privativa), *cyn-* (con-), *yn* (praep., in), et pronomine possessivo *myn* (meus), praesertim ante medias et tenues labiales et gutturales.

Ante labiales mutas et *m* liquida *n* assimilatione transit in *m*: *hyt ym mor Iwerdon* (usque ad mare hibernicum) Mab. 3, 271. *vym merch* (filia mea) 1, 291. *uymbwyt* (cibus meus) 2, 233. *ymys* (in digitum; = *ym bys*, *ymmys*) 2, 216. *vympenn* (caput meum) 1, 9. *yn mhenn* (in capite, margine) 1, 3.

Pro *ng* scriptum invenitur *gg* iam in Libro Landavensi: *loggeu* (naves; *llongeu* Mab.), *Lyggessauc* (n. pr.) 113. 140, quare *g* simplex (neglegentius) in glossis vetustis: *torcigel* (gl. ventris lora) Ox. B. 43[a]. *mogou* (gl. comas) Lxb. In recentioribus quoque codicibus pro *ng* adhibetur *gg* vel *ngg*, cum *n* finalis particulae iungitur incipienti *g*: *yggwyd arthur* (in praesentia A.) Mab. 1, 241. *vyggwreic* (uxor mea) 1, 274. *yggladoed* (in terris) 3, 272. *hyt yggwauan yggwarthaf arwystli* (usque ad Gw. in superiore regione A.) 2, 371. *yggwae-*

lawt, *yng gwaelawt* (in valle) 2, 202. 210. *vynggwely* (lectus meus) 1, 290. In radice ipsa pro *ng* non modo *gh*, *ngh* extat: *ryghyll* (apparitor;, suprascribitur *rhingyll*) Leg. 1, 35, 1. *penpighon*, *pennpingon* (n. pr. viri) Mab. 2, 6. 243. *llyghes*, *llynghes* (classis; deriv. e *llong*) 3, 300. *ellyghwys*, *ellynghawd* (formae verbi *gellwng*, mittere) 1, 289. 294; sed etiam simplex *g*: *egyl*, *egylion* (angelus, angeli) Mab. 1, 237, ibid. *eḡylyon*; *kyfyg*, *kyfyḡ* (angustus; hib. *cumang*) 1, 14. 7. Pro combinatione liquidae cum tenui gutturali, pro *nc*, *nk* scribuntur *g*, *gh*, *ngh*, *gk*, *ngk*: *kaghellaur* (cancellarius) Leg. fq. *cyghellaur* L. Land. p. 113. *agheu*, *angheu* (mors; *ancou* Voc.) Mab. 1, 33. 2, 237, unde adi. *angheuawl*, *angheuach* (letalis, taetrior) 1, 13. 2, 202. *kyieuanghet* (aeque iuvenis; e *ieuanc*) 2, 391. *myghyghor* (consilium meum; *kyghor* = *kyn-cor*) 1, 286. *aghyngor* (dementia), *agkyghorus* (demens) 2, 54. 55. *ygyffelyp* (similiter) 1, 5. *ygkarchar* (in carcere) 1, 291. *myn vygret*, *vygkret*, *vygcret* (per fidem meam; *kret*) 1, 240. 241. 250. *vygcryuangheu* (ungulae meae) 2, 233. *yngkernyw* (in Cornubia) 2, 202.

Spirantes.

H S J V. Extant spirantes in libris britannicis vetustioribus scriptae *h*, *s*, *i*, *gu* vel *u*, expertes infectionis aut alius variationis; eaedemque manent intactae in lingua recentiore omnes, excepta *gu*, *gw*, quae regulam sequitur mediae *g*. Duabus veris spirantibus prioribus *h* et *s* adnumeranda est *ch* britannica, quoad non prodiit ex *k*, *g*, sed est eiusdem originis et affinitatis, alternans cum *h*, quam utramque modo ex *s*, modo ex *x* progressam complures voces demonstrant, quibus respondent vetusta nomina gallica vel voces affinium linguarum. Qua re comprobatur, id quod supra dictum est (pp. 46. 47), a lingua vetusta gallica afuisse veram *h*, sed quasi duos spirationis gradus fuisse *s* et *x*, quodammodo conferendos cum *h* (*ch*) et *s* recentioris formationis.*

H primitivam ut in nulla lingua indeuropaea, sic ne in gallica quidem vetusta aut britannica, cambrica, cornica, aremorica, certis exemplis probari posse supra dictum est (pp. 46 sq. et 79). Vox *hos* (gl. ocrea) Voc., *hosan*, *hossan*, plur. *hossaneu* (braccae) Mab. 2, 382. 3, 149, med. lat. *hosa*, *hossa* apud Cangium, communis Celtis et Germanis, aut ab his ad illos transmigravisse putanda est, aut si est celticae originis, id quod admodum probabile redditur hibernicis vocabulis *hais* (calceus) O'Dav., plur. *asai* Corm. v. *fual*, atque *assan* (gl. caliga) St. gl. 72, non aliter praefixam habet *h*, ac multae voces in codicibus hibernicis (p. 48). Eadem enim *h*, quae longe abest ut sit radicalis, in codicibus britannicis non solum in principio vocum vocalibus praefigitur, sed etiam in mediis intromittitur inter duas vocales.

Cambrica exempla: *ha* (= *a*, interiectio), *hac* (= *ac*, et), *hin* (= *in*, hod. *yn*, ut), *hair* (= *air*, hod. *aer*, strages), *-aham* (pro *-aam* in verbis denominati-

---

* Sunt vero *s* et *h* unius eiusdemque gradus formae alternantes, quoniam ex linguarum affinium numero complures ut aricae occidentales, graeca, slavica, in quibus vocibus non servant *s* primitivam, *h* (*ch*) pro ea proferunt. In latina et germanica linguis, quae originariam *s* etsi non semper servant, nunquam tamen cum *h* commutant, *h* destituta est ex aspirata gutturali *ch*, ut in lat. *hortus* = *chortus*, germ. *hund* = *chund* = *canis*.

vis), *bahell* (ibidem *bael*, securis), *guillihim* (pro *guilliim*, *guillîm*, hod. *gwellaif*, forceps), *delehid* (sera), *hac diglniuhit* (de sapuna elique), *gurehic* (hodie *gwraig*, mulier) in glossis Oxoniensibus. *eltguhebrie* (n. pr. viri; = *eltguebrie*, *eltguobri*) cod. Lichf. *yeuhaf*, *ieuhaf* (natu minimus) Leg. 2, 1, 3. Mab. 1, 235. *y deyhei* (veniebat) Mab. 2, 208. *yd aho* (eat) 2, 245. *bwyttehych* (cenes) 2, 63.

Cornica: *euhic* (cerva; *euyc* Leg. 1, 9, 22. *ewic* Mab. 1, 236), *gouhoc* (mendax; = *gouoc*) Voc. *ha*, *hag* (et) P. fq. *crohen* (cutis; = *croen*) P. 135, 2.

Aremorica exempla e chartulariis: *Haerveu* Landev. Mor. 348. 467. *Haervi* Rhed. 2, 21 (= *Aerviu* 1, 11). *plohe* (plebs) 2, 12; e Buh.: *ha*, *hac*, *hoz*, *hon*, *hol* (= *ol*, *oll*), particulae et pronomina frequentia. *hel* (= *el*, *ael*, angelus) 112, 18. *buhez* (vita; alias *buez*) 12, 7. 48, 10. *buhan* (cito; hod. *buan*) 12, 9. 34, 16. *maz vihet* (ut sitis) 16, 10. *ez rahen* (facerem) 20, 5.

Eundem usum praemittendi spiritus *h* non radicalis iam in vetustis nominibus gallicis *Helvii*, *Helvetii*, *Hercynia* silva (cf. p. 46) animadvertimus. Eiusdem igitur intromittendi usum, ut in vocibus britannicis modo dictis, suspicari licebit in nominibus item gallicis: *Drahonus* (fluvius in regionibus Mosellanis; cf. *dreis*, vepres, *drain*, spina, in Voc., cambr. hod. *draen*, cum nota singularitatis *-in*, *-en* e *dra*,* ergo Draonus, fluvius spinosus, vepretis consitus?) Auson. Mosell., ut in nominibus, quae extant in inscriptionibus, compositis *-nehae* (cf. hod. *nwy*, spiritus, vivacitas, = nê). At *Vahalis* ap. Caes., quod supra (pp. 46. 48) per errorem admisimus, in optimis codicibus recte scribitur *Vacalus*, al. *Vacalis*; *Vertraha* in Gratii Cynegetico minus accurate redditum est quam *vertraga*, *vertragus* aliorum scriptorum (cf. G britannicam).

Ceterum ne utique supervacaneam hanc *h* putemus in media voce, monet eiusdem usus plus minusve constans post consonas, praesertim liquidas, ut in *gwrhau* (se addicere) Mab. et aremoricis supra (p. 113) allatis, sed etiam tenues: *crethe* (crederet) Buh. 94, 14. 114, 17. 146, 14, quae in aliis geminantur vel servantur: *bwytta*, *bwyta* (cenare) Mab. (assimilata *j*?)

S ergo spirationis celticae dux et princeps est. Inter quam et *h* affinitatem esse eam constat in linguis indeuropaeis, qua alternent inter vocales positae vel in principio vocis ante vocales, ut persica iam inde ab antiquissimis temporibus *h* profert in iis vocibus in quibus *s* invenitur in indica, ut in nomine sanscrito *Sindhu*, fluvii et regionis, quod Persis est *Hindu*, nomen fluvii principio, deinde et regionis et incolarum, atque e persico ore ad Graecos et Romanos transgressum *Indus*, *Indi*. Nec aliter graeca lingua pro *s* latina exhibet aspirationem. Sunt exempla eiusmodi alternationis in una eademque lingua factae in una voce, ut in graeca σῦς, συΐδιον, συηνός atque ὗς, ὕαινα, in cambrica *sil* et *hil* (semen, progenies, productio; hib. vet. *síl*). Sed sunt rarissima eius rei exempla, cum singulae fere linguae constanter aut servarint *s* aut pari condicione cum *h* commutarint. Quaeri tamen potest, nonne sit aliqua lingua quae neglecta illa lege utramque spirantem amplexa sit. Ac sane est, britannica nostra ipsa, quae post aetatem Romanorum iis vocibus, quae servarunt

---

* Nisi huic supponenda est vetustior *g*, ut in *tra*, *traet*, *troet* (pes; hib. vet. *traigid*, pes, *traigthech*, gl. pedester, Sg.); est enim et hib. vet. *driss* (gl. vepres) Sg. 47[a], pro *draiss*, *dress*, infecta *a* = *dreis* Voc., et *draigen* (gl. pirus) Sg. 61[b] = hod. *droigheann* (prunus spinosa).

s in aliis linguis, ut in proxima hibernica, in gallica, latina, indica, in aliis, ut in persica, graeca, *h* (vel *ch*, ut in slavica) sibi sumpserunt, quasi in duo agmina separatis, priori *s*, alteri *h* attribuit, primitivam igitur *s* linguae celticae, quae *h* radicalem nesciebat, servavit in altero agmine, in altero mutavit in *h*. Ecce duorum horum agminum exempla.

Cambrica *s* extra positionem: 1. in principio vocum. Exempla quaedam vocum aliunde notarum: *seith* (hib. vet. *secht*, septem) Leg. Mab. *saethu* (= sagittare) Mab. fq. E lexico cambrico: *sae* (pannus laneus, arem. hod. *saé*, tunica, hib. vet. *sái*, gl. paenula, tunica, lacerna, Wb. 30[d]), *sain*, pl. *seiniau* (= sonus), *seiniaw* (sonare; vet. hib. rad. verb. *senn*, unde subst. *senm*, sonitus), *sedd* (= sedes), *seddu* (sedere; germ. *sitan*; cf. hib. vet. *suide*), *serch* (amor, hib. vet. *serc*).

2. In mediis et extremis vocibus quae extant exempla *s* simplicis, haec praeterquam in transumptis sunt eiusdem generis cuius hibernica supradicta (p. 49 sq., *a* et *c*), ergo *s* aut initio geminata aut post consonam excussam servata, sed semper fortius prolata est, quam ob causam frequentior est in isdem geminatio: *guas* (puer, servus; cf. *vassus*, *vasallus*) gl. Ox., pl. *gweision*, *gweisson*, unde verbum *gwassanaethu* (ministrare) Mab. fq. *assen* (asinus), pl. *assennoed* Mab. 2, 391. *nessaf* (proximus; hib. *nesa*, *nessa*, propior) 1, 5. *ynys* (insula), pl. *ynyssed* 2, 391. *bis* (digitus) gl. Ox. 23[a]. Posse in quibusdam vetustiorem *x* supponi monet subst. *lisiu*, *lissiu* (= lixivium) gl. Ox. 8[a]. B. 44[b], quocum conferenda sunt, quae supra (p. 102 sqq.) proposuimus, *lais*, *amlais*, *coes*, *croes*, *peis*. In terminationibus grammaticis *s* saepissime servatur, ut in formis praeteriti *-as*, *-is*, *-wys*, *-sam*, *-asam*, *-assam* etc., in derivationibus *-as*, *-es* (*iarlles*, comitissa), *-ois*, *-wys* etc.

In positione in media vel exeunte voce servatur *s*, cum in loco posteriore, ut in *corsenn* (gl. arundo) gl. Ox. 40[a], tum in priore, si combinationem iniit cum tenuibus: *pispaur* (tibicen) gl. Ox. 38[b]. *estid* (sedile) 6[a]. *rascl* (gl. sartum) B. 42[b].

In principio vocum *s* coniuncta cum tenuibus in vetusta tantum lingua suum locum obtinet: *strouis* (gl. stravit) gl. Lxb. *stirenn* (stella) gl. Ox. *scamnhegint* (gl. levant) Cb. 4. *scipaur* (gl. horrea) Cb. 14. *strutiu* (gl. antiquam gentem) Cb. 6. *ad stebill* (gl. ad limina) Cb. 52. Recentior enim lingua cambrica (iam inde a codd. Leg. et Mab.) has combinationes in principio vocum non tulit, sed vocalem *e*, *i*, *y* praeposuit: *yspeit* (spatium) Mab. 1, 248. *esparduneu*, *yspardunen* (calcaria, germ. *sporn*) Leg. 1, 12, 8. Mab. 1, 13. *estauell*, *ystauell* (cubiculum) Leg. 1, 9, 25. Mab. fq. *ystabyl* (stabulum) Mab. 2, 8. *estarn*, *ystarn* (ephippium) Leg. 1, 32, 3. Mab. 1, 4. *ystrat* (planities, vallis aperta, dilatata: *ystrat megys dyffrynn mawr*, planities ut magnae vallis) Mab. 1, 7. *ystrat yw*, *ystrat tywi* (vallis Y., T., fluviorum) Mab. 2, 245. 3, 36. 189. *escoleycyon* (scholastici) Leg. praef. *yscar* (separatio; hib. vet. *scarad*) Mab. 2, 244. *yscawl*, pl. *ysgolyon* (scala) 3, 273. *yscwyd*, *ysgwyd* (umerus) 2, 234. 235. *ystret* (series) 1, 14. *esgit*, *eskit* (calceus), pl. *esgidyeu*, *yskidyeu* 3, 149. 153. Liber Landavensis hic ut semper inter vetustiores et recentiores linguae formas nutat: *fraxinus stilifat* 234. *strat hafren* (vallis Sabrinae; cf. *Strat-Cletenses*, *Stræcledvealas*, apud scriptores anglicos, i. e. habitantes vallem Clotae) 219. *strat haner*, *strat elei* (vallis H., E., fluviorum) 170. 194. *Sciblon*, *Sciplan* (n. pr. viri) 71. 217; sed etiam: *iniaun dir ispidatenn* (recta usque ad rosam caninam; cambr. hod.

yspyddaden, germ. *hagedorn*) 192. *diuinid istrathafren* (sursum in vallem Sabrinae), *ecclesia Istrathafren* 165. 166. *Ystrathafren* 219. Et iam in cod. Cb. alternant *o glanstlinnim* (gl. famine sancto) 5 et *istlinnit.i.loquitur* (gl. profatur) 4. Muta excussa esse videtur in cambr. hodierno *seren*, *ser*, *syr* (stella, stellae), cum in glossis Ox. sit *stirenn*.

Combinationes cum liquidis et *w* eodem modo tractari solent: *yslipanwr* (politor) Mab. 2, 228. *ysleipanu*, *yslipanu* (polire, acuere; germ. *schleifen*) 2, 12. 229. *ysnoden* (vitta; hib. vet. *snáthe* Sg.) 1, 3 et hodie. hod. *ysmwg*, *ysmwcan* (vapor; angl. *smoke*). *yswein* (eques iuvenis, scand. *swein*, famulus), pl. *ysweinieit* Mab. 1, 4. 2, 51. In his tamen saepius *s* aut periit, ut in *llu* (agmen, exercitus; hib. vet. *sluag*), *muc*, *mwc*, hod. *mwg* (fumus) Leg. 1, 10, 4. Mab. 2, 236, *noden* (filum), in cambr. *nedden*, arem. *niz* (lens, lendis, hib. vet. *sned* Sg. 113[b]), aut in alium sonum transiit, ut semper fere in *sw* (cf. mox HW, CHW). Combinatio *sr*, satis frequens in lingua hibernica, aliena videtur a cambrica (vocabula pauca hodierna inchoata ab *ysr-* videntur composita *ys-r.*), quae in pluribus vocibus pro ea *fr* exhibet (p. 80), in aliis interponit *t* ut in *strutiu* (gl. antiquam gentem; hib. *inna sruthe*, gl. veterum, Ml. 53r.) Cb. 6; cf. *istlinnit* (loquitur), *o glanstlinnim* (famine sancto) supra memorata, at hib. *sluindi* (significat) Sg.

Satis vetusta sunt exempla praemissae in principio ante illas combinationes vocalis *e* vel *i* etiam apud scribentes latine vel romanice: *scripsi ego Perteradus sup istipulationem isponsionemque interposita* in Chart. a. 746 ap. Murat. Antiqq. Ital. med. aevi 6, 412. *istrica* (= strica, striga) in cod. Mutin. leg. Langobard. ap. Mur. t. 1, p. 1, p. 31. Recentiora quaedam exempla e Cangio: *espatla*, *espalla*, *espaula* (= spalla, armus aut membrum ferarum vel porcorum, quod vasalli dominis saepius praestare tenebantur) Chart. a. 1150. 1225. *eschevini* (scabini) 1204. *estugium* (gall. *estuy*, *étui*, theca) 1231. *escuerius* (*écuyer*, scutifer) a. 1234.

C o r n i c a et a r e m o r i c a *s* servata in isdem positionibus atque cambrica. In principio vocum cornica: *sach* (saccus) Voc. 8[a]. *sair* (artifex, faber; hib. *sáir*, ars, in comp. *sáirdénmidecht*, gl. artificium, Sg.) 7[b]. *sichor* (siccitas; cambr. hod. *sychder*, verb. *sychu*, siccare) 8[b]. *sinsiat* (gl. tenax; pro *sintiat*, *sentiat*) 8[a]. *seth* (sagittare) P. 223, 1. *seygh* (siccus) ib. 170, 40. Aremorica: *sechet* (siccatus) Buh. 168, 8. *sebezaff* (stupere, turbari), *soezet* (turbatus) 4, 9. 13. *so* (est) fq. In mediis et extremis cornica: *asen* (asinus), *esel* (membrum, hib. vet. *asil*, gl. artus, Sg.), *isot* (deorsum; cf. hib. vet. *ísil*, inferior), *nesheuin* (= *nessemin*, gl. propinquus), *cussin* (osculum; cambr. hod. *cus*, *cusan*), *cassec* (equa; cambr. hod. *caseg*), *airos* (puppis; hib. vet. *eross* Sg. 105[a]), *bis* (digitus), *les* (herba; cf. *Lesura*, fluv. Auson., mons Sidon.) in Vocab.; e Pass.: *asen* (asinus) 27, 3. *esely* (membra) 184, 4. 235, 1. 3, terminatio verb. *-as*, *-es*, *-ys*, derivatio *-es*. Aremorica: *goas* (puer, servus), *goasoniez* (servitium) Buh. 6, 2. 50, 7; 54, 26. *enesen* (insula) 6, 22. *guerches* (virgo) 18, 16. 46, 2. *guelas* (vidit) 88, 23. In fine interdum scriptio *z* pro *s* (vulgata hodie propter leniorem pronuntiationem, e. c. *azen*, asinus, *braz*, magnus) iam in eodem libro invenitur: *santez Nonn* (sancta Nonna; *santes* 46, 2) in titulo. *guerchez* (virgo) 92, 19. *ez breiniz* (putrefactus sum; = *-is*) 12, 18. In positione cornica: *ors* (ursus) Voc. 9[a]. *troster* (trabs; hib. vet. *trost* Sg. 70[a]) 10[a]. *lester* (vas; hib. vet. *lester*), *losc* (ustulatio; hib. vet. *loscad*, urere, comburere) 7[b]. *pisc* (piscis) 8[b]. *gustle* (spondere)

P. 249, 4. *dysky* (discere, docere) 80, 3. Aremorica: *gousper* (vespera) Buh. 52, 1. *goestlas* (spopondit) 158, 14. *lestrat* (navigare) 14, 12. *guisquaff* (= *gwiscaf*, vestire) 24, 18. *disquif* (discere) 108, 23. *desq* (disce) 26, 21. *clasq* (quaerere) 32, 13. 184, 10.

A consuetudine autem cambrica praemittendi vocales *e*, *i* ante combinationes *sl*, *sn*, *sp*, *st*, *sc* inchoantes discordant dialecti et cornica et aremorica, et haec quidem non solum vetustior, sed etiam recentior et hodierna.

Cornica exempla e Voc.: *snod* (vitta) 8ᵃ. *spauen mor* (gl. aequor), *steren* (stella), *stefenic* (palatum) 7ᵃ. *steuel* (triclinium) 10ᵃ. *stret* (latex) 9ᵇ. *strifor* (contentiosus), *scinen* (inauris) 8ᵃ. *scorren* (ramus) 9ᵃ. *scod* (umbra) 8ᵇ. *scouarn* (auris), *sceuens* (pulmo), *scuid* (scapula) 7ᵃ. E Pass.: *spern*, *sperne* (spinae) 165, 2. 133, 1. *steyr* (stellae) 211, 1. *stret* (radius, flumen sanguinis) 219, 1. *strekis* (plaga), pl. *strocosow*, *strokosow* 227, 2. 174, 3. 173, 2. *stryff* (contentio) 160, 4. *strevye* (altercari) 73, 4. 248, 3. *scruth* (statim) 254, 4. *scyle* (causa) 116, 3. 142, 4. *sconyas*, *sconye* (recusavit, recusare) 174, 3. 4. *scovern* (auris) 71, 2. 3. 81, 2. *scoth* (umerus) 162, 3. 205, 3. *strirya* (interpretari) 201, 3.

Nomina propria vetusta aremorica e chart. Rhed.: *Spiluc* (chart. a. 834) 1, 2. *Sprewi*, *Sperevi* Mor. 315 (chart. a. 860). 293. 328. *Stodken* Mor. 297. *Stumou* Mor. 300. *Schiriou* Mor. 302. Exempla e Buh.: *span* (quies) 4, 22. *speret* (spiritus) fq. *splet* (modus) 56, 13. *ster*, *steret* (stella, stellae) fq. *stat* (status) fq. *stroton* (potentia) 88, 21. *scoacc* (umerus; *scuid* Voc.) 172, 10. In paucis e romana gallica transumptis servari praemissam *e* non est quod mireris: *estonaff*, *estonet* (*étonne*, *étonné*) 4, 11. 206, 3. 82, 19. *esper* (*espoir*) 18, 3. 200, 15. Hodiernae voces: *sparf* (flabellum), *strív* (contentio), *skourr* (ramus). Quare quod apud Lhuyd. e Quill. profertur *ysguydh* (scutum), aremoricum certe vix potest haberi.

H britannicae ante vocalem ex *s* primitiva celtica ortae exemplum illustre est nomen fluvii *Habren* ap. Nennium (p. 75), *Hafren*, frequens in libro Landavensi, apud Giraldum Cambrensem, in codice rubro, quod Romanorum aetate integrum est *Sabrina*. Alia quaedam eiusmodi: *haloin*, *halein* (sal) Voc. 10ᵃ, cambr. hod. *halen* = hib. vet. *salann*, e *sal*, unde derivatum est vetustum nomen gallicum *Salusa* („fons non dulcibus sed salsioribus, quam marinae sint, aquis defluens") Mel. 2, 5, cui addo nomen loci *Saliso*, *Saletio* (in sinistra Rheni superioris ripa) apud Ammianum et in Tab. Peut.; particula inseparabilis cambr. vet. *hu-*, *ho-*, *he-*, cambr. hod. *hy-*, arem. *he-*, hib. vet. *su-*, *so-*, quae etiamtum est *su-* in nominibus gallicis *Suessiones*, *Sucarus* aliisque (p. 14). Ante liquidas quoque *l*, *m*, *n* antequam excideret *s* (p. 121) nescio an mutata sit in *h*, quemadmodum inter formam indicam *ásmi* (sum) et vet. pers. *amij* intermedia est bactr. *ahmi*.

Cambrica exempla, in quibus *s* aliarum linguarum, praesertim hibernicae, respondet: 1. in principio vocum iam in vetustis nostris glossis Oxoniensibus: *huil* (hod. *hwyl*, unde *hwylbrenni*, mali, Mab. 3, 93; hib. vet. *seol*, *sóol* Sg., germ. *segel*, velum) 20ᵃ. *helabar* (eloquens; hib. vet. *sulbir*) 8ᵃ. *hir* (longus; hib. vet. *sír*) 37ᵃ. *hep* (praeter, sine, praep.; hib. vet. *sech*) 38ᵇ. *helghati* (gl. venare, venare tu; hib. vet. *selg*; cf. nomen pop. Brit. *Σελγοοῦαι*, ut nunc recte legitur in

editione Wilbergiana) 38ª. *hint* (via; hod. *hynt*, hib. vet. *sét*, got. *sinths*) in comp. et deriv. *doguohintiliat* (gl. inceduus) 5ᵇ. *hanther* (dimidium; *han-* = ἡμι-, semi-?), *hestaur* (sextarius, *hestawr* Mab. 2, 222) 22ᵇ. Adde *hen* (senex), unde superl. *hinham* (gl. patricius) Ox. B. 45ª, et *hendat* (avus), *henmam* (avia) ibid. 43ᵇ, *hencassou* (gl. veteris scripti monimēnta; hib. *senchassi*) Cb. 49. In Mab.: *heul* (hodie *haul*, = *sol*, got. *sauil*) 1, 27. 2, 208. *hun* (= somnus) 2, 374. *helw* (possessio; hib. *selb*, dat. *seilb* Corm. v. *mogheime*) 1, 28. 2, 35. *heu* (serere), *yd hewyt* (satum est; cf. lat. *sevi*, *satum*) 2, 221. 222. *hedwch* (pax; hib. vet. *síd*) 3, 305. In Leg. 1, 10, 7: *hebauc* (falco; hib. vet. *sebocc*, gl. capus, Sg.). Addo pronomina *yr-hwn*, *hwnn*, *yr- hon* (hic, haec; hib. *in-so*). Plurima alia in lexicis.

2. In mediis et extremis vocibus: *ehawc* (= *esox*) Mab. 2, 233. 234. *traha* (hod. arrogantia, exaltatio, unde adi. *trahaawg*, *trahaawl*; hib. vet. *trén*, comp. *tresa*, *tressa*, fortior Wb. 25ᵇ. Ml. 19ᵈ, gr. θρασύς) in composito *didraha* (animo carens, timidus) Mab. 1, 236. 3, 24, quocum conferenda videntur non solum *trahawc* (oppressor) 1, 271, sed etiam cum *ch*: *trech* (fortior) 1, 20. 3, 304; cum *s* servato: *traws* (vir ferus) 1, 36. *treys*, *treis* (oppressio) Leg. 2, 1, 35 sqq. Land. 113. Mab. 2, 222. *treissaw* (opprimere) Mab. 2, 223. *treissiur* (oppressor) Leg. 2, 11, 50. Vitare tamen hoc loco videtur lingua cambrica spirantem, excutiens eam interdum vel transponens, ut in *chwaer* (pro *chweihur*? = hib. *siur* e *sisur*, *svisur*, sanscr. *svasṛ*, cf. p. 52. 58), *haearn* (pro *aeharn*, *eiharn*, hib. *iarn* ex *isarn*, got. *eisarn*). Nequaquam vero servari potest *h* in fine, unde aut transposita est ad principium vocis proximae ut in *yny hol* (in eius vestigio = *yn yh-ol*) Mab. 2, 48. et exemplis in capite altero proferendis, aut prorsus decidit ut in *aro*, *kyuaro* (expecta) Mab. 2, 57. 56, quibuscum conferendae sunt tam quae formae *s* servarunt, inf. *aros*, *kyuaros* 2, 38. 41; 10. 37, quam *h* transposito *arhowch* (expectate) 2, 33. *arhoy* (expectas) 1, 8. Differt *ch* in formis num. *chwe*, *chwech* (sex), fortasse in terminatione 2. pers. sing. coniunctivi *-ych*, cambricae propria, in terminatione comparativi *-ach*, arem. *-och*, quae iam in glossa Ox. *guobriach* (sapientior) extat, cum hib. vet. *-u*, *-iu* sit pro *-us*, *-ius* (cf. p. 52 et infra formas comparationis).

Cornica exempla *h* inchoantis et mediae, e Voc.: *hir* (longus) 10ᶜ. *heligen* (= salix) 9ᵇ. *helhvur* (venator) 7ᵇ. *helhiat* (persecutor), *eunhinsic* (iustus), *camhinsic* (iniustus; e subst. *hins*, *hint*, via) 8ª. *ehoc* (esucius l. salmo) 8ᵇ. E P.: *helheys* (agitatus) 2, 2, *holye* (sequi) fq. Deficit spirans et in media voce *huir* (soror) Voc. 7ª = *hoer* Cr. 1332. 1338, et in extrema in terminatione comparativi *-a*, *-e* in P. et Dr. Alternant tamen formae numeralis *whe* (sex) D. 351 (cf. Borde ap. Uncle Jan Treenoodle, Specimens of cornish provincial dialect. Lond. 1846, p. 85), *whea* Cr. 413 et *whegh*, *whêh* (= cambr. *chwech*) Dec.

Aremorica: *hir* (longus), *hirder* (longitudo) Buh. 12, 23. 17. *hun* (somnus), *hunfre* (somnium) ibid. 4, 18. 30, 10. *hep* (sine) fq. *hent* (via) fq. Pronomina *he*, *hont* (hic), *hunan* (ipse).

In media voce elidi solet spirans: *eog*, *eaug* (salmo), *c'hoar* (soror). Cum cambrico subst. *haearn*, *haiarn* (ferrum) *h* transposita concordat aremor. *hoiarn*, *haiarn* (p. 106). Finalis *ch* respondet cambricae in numerali *c'houec'h*, in terminatione comparativi *-oc'h*.

In principio vocum condensata est spirans in cambrica combinatione CHW usitatae scriptionis in Mab. atque hodie, quippe cui combinationi respondeat *sv* aliarum linguarum. Exempla e Mab.: *chwi* (vos; = *svi*, hib. vet. *si*, cf. sanscr. *vas*, lat. *vos*) fq. *chwe*, *chwech* (sex) fq. *chwaer* (soror) 1, 248. 275. 2, 61, pl. *chwioryd* 1, 275. *chwys* (sudor; germ. vet. *sweit*, *swit*) 2, 18. 52. *chwechach* (dulcior; cambr. hod. *chweg*, dulcis, cf. sanscr. *svâdus*, angl. *sweet*) 2, 223. *chwannocket* (pariter desiderans; hod. *chwant*, desiderium, hib. vet. *sant*, pro *suant*; cf. gall. vet. *Suanetes?*) 2, 375. *chwerthin* (risus) 1, 29. 289. 2, 40. 377. *chwerw* (acerbus, amarus; hib. vet. *serb*) 2, 40. 41.* In vetustioribus libris inconstantia quaedam scriptionis hic quoque reperitur: *ishui* (gl. quos; i. e. est, estis vos) Cb. 19. *huechet*, *chuehet*, *chueched*, *chuechet* (sextus) Leg. 1, 12, 1. 28, 1. 31, 6. 37, 1. Propriam eiusdem soni significationem praebere videntur glossae Luxemb. in adi. *couuantolion* (gl. andrivenereis; i. e. cupidi, libidinosi, cambr. hod. *chwantolion*), si non legendum *chuuantolion*. Mutatur *chwe* in *choe* in verbo *ymchoelut* (convertere) Mab. 1, 9. 13. 2, 48. 49. 61 etc. In extremitate vocis *w* aut omittitur aut transposita fit vocalis *u* (*w*, *o*, *y*) in pronomine 2. pers. pl. infixo vel suffixo: *-wch* etc.

A cambrica CHW abhorrere demeticam dialecti varietatem servata HW, anglico more fere scripta *wh*, non modo Dav. testatur additis exemplis *whaer* (soror), *wharae* (ludus), *ymwhelo* (convertat), sed ipsa quoque Legum recensio demetica, e qua e. c. proponimus *whegỽyr* (sex viri, = *chueguyr* cod. A.) Praef. *whebu ahỽeugeint*, *ỽhwebu a wheugein* (sex vaccae et sexies vicena, = *chue byu a chue ugeyn* cod. A. 1, 10, 17. 18. 28, 9) 1, 8. 5. 6. Quibuscum concinit cornica HV in Voc.: *hvigeren* (socer), *hveger* (socrus; cambr. hod. *chwegrwn*, *chwegr* = *svecr*, lat. *socer*, *socrus*, got. *svaihra*, *svaihro*, gr. *Ϝεκυρός*, *Ϝεκυρά*) 7[b]. *hvilen* (scarabaeus; cambr. *chwilen*), *hvirnores* (crabro; cambr. *chwyrnores*) 8[b]. *hvannen* (pulex; cambr. *chwanen*) 9[a]. *hverthin* (risus; cambr. *chwerthin*) 10[a]. In eodem legitur *huir* (soror) pro *hvuir*. In Dr. et P. etsi forsitan pauca exempla *hw* (vel *hu*) servatae reperiri queant, ut *y hwalsons* (quaesiverunt) P. 154, 2, plerumque tamen sicut apud Demetas scribitur WH: *why* (vos) fq. *whek* (dulcis) 47, 2. 66, 2. 77, 4. 171, 1. 185, 3. 222, 3. *whans* (desiderium) 1, 2. 222, 1. *ȝe w heȝyn* (ad ridendum) 222, 1. *y whela* (quaerit), *na wheleugh* (nolite quaerere), *na whelyn* (ne quaeramus) 21, 3. 168, 4. 247, 1. *rag whelas*, *ȝy whelas* (ad quaerendum, ad eum q.) 257, 2. 4, ut apud Borde (sec. 16) *why* (vos), *whe* (sex); item cum de aliis causis *w*, *gw* in eundem sonum mutatur: *y wholhas* (lavit), *y whelas* (vidit) 219, 3. 4. *may whane* (ut perforaret) 218, 2; cf. *ȝe wolhy* (ad lavandum), *golhys* (lavatus) 46, 1. 4. *gwelas*, *guelas*, *rag y welas* (videre, ad eum videndum) 12, 3. 96, 1. 29, 2. *rag y wane* (ad eum incutiendum) 217, 4. Interdum autem propter neglegentiam in P. (vix in Dr.) aut *h* omissum est: *neb a weleugh wy* (quem quaeritis vos; rectius *neb a wheleugh why* 68, 2) 69, 2, *wek* (dulcis) 132, 3. 257, 4, saepissime *wy* pro *why*; aut *w*: *vmhelys* (conversus)

---

* Contra linguae regulam *chw* scribi videtur pro *gw*, *w* in voce *gware* (ludus; *guaroi* gl. Ox.): *achwaryy di... gwaryaf* (an ludes? ludam), *gware dy chware*, *gware dy whare* (lude ludum tuum) Mab. 2, 383. 384. 387. *ny chwaryei weisson* (non ludebant pueri) 1, 242. At nonne ut hibernica (cf. *siur*, *séser*, et *fiur*, *féser* p. 58) sic cambrica quoque duplices formas *chware* et *gware* procreare potuit?

244, 3. atque *ommelys* (convertit) 253, 4; recte *ymwhelaf* (me verto) D. 2594, cf. cambr. *ymchoelut* supra memoratum. In extrema voce *-ugh*, *-wgh* (cf. pron.).

Aremorica scriptio varians invenitur in vetustis virorum nominibus chartularii Rhed.: *Wrhwant*, *Wrwant*, *Gurwant* 1, 49. 51. 53. *Riwhant* 2, 17. HU vel HO secundum differentiam vocalis proxime sequentis in Buh.: *hui*, *huy* (vos) fq. *huec* (dulcis) 38, 9. 180, 1. *hoant* (desiderium) 24, 21. 76, 12.* *hoantec* (desiderans) 14, 3. 108, 2. In his legendum esse *cho*, *chu*, *chw*, probabile fit scriptione *h* pro *ch* etiam in aliis adhibita: *gourhemen* (mandatum; alias *gourchemen*) 12, 11. *guelhy* (lavare; 104, 15 *guelchi*) 106, 26. Apud Quill. (secundum Lhuyd.) *hoar* (soror), *hoannen* (pulex), *hoarier* (lusor), apud Man. *c'hues* (sudor), *c'houanen* (pulex), *c'hoari* (ludus), sed *hoar* (soror). Hodie scribitur *c'hou*, *c'ho*: *c'houi* (vos), *c'houec'h* (sex), *c'houék* (dulcis), *c'houenn* (pulices; collect.), *c'hoar* (soror), *c'hoari* (ludus) Lgn. *c'huero* (amarus), *c'hoanen* (pulex), *c'hoantus* (appetens) Dum. In extrema voce (pron.) scribitur *-ouch* vel *-och*, hod. *-oc'h*.

H, CH in plurimis vocibus britannicis e primitiva *s* prodisse patet propositis exemplis; easdem a vetustiore X, servata in nominibus gallicis, progressas alia quaedam demonstrant, in quibus media fere extat H, extrema CH (interdum *c* propter inconstantiam scriptionis in L. Land. et Leg.).

Cambrica exempla. H $= x$ ante vocales: *dehou*, *deheu* (dexter, meridionalis; cf. Dexsiva dea Inscr., got. *taihsvs*, lat. *dexter*, gr. *δεξιός*, sanscr. *dákšiṇa*, hib. vet. *des*, *dess*): *ar parth dehou* (ad latus dexterum, meridionale) L. Land. 216. *llaw deheu* (dextera manus) Mab. 1, 275. *eh-* (= hib. *és-*, *é-*, gall. *ex-* in nominibus Exomnus, Excingillus etc.) in compositis: *ehouyn*, *ehofyn* (expers timoris, intrepidus; *ofyn* = hib. *omun*), *yn ehouyn* (intrepide) Mab. 2, 64, unde *kynehofnet* (aeque intrepidus) 2, 379, *ehouyndra* (intrepiditas) 3, 153. *ehang* (non angustus, amplus) Mab. 2, 44, unde sup. *ehangaf* 2, 43, composita *bronehang* (amplo pectore) 2, 50. et *Ehangwen* (nomen aulae Arthuri) 2, 208. Ante consonas etsi *s* invenitur in transumptis *hestaur*, *hestawr* (sextarius) gl. Ox. Mab. *estrawn* (extraneus) Mab. 3, 298 cum derivato *estronawl* (peregrinus, mirus) 2, 10. 17. 36, ut ante vocalem in transumpto *lisiu*, *lissiu* (lixivium) gl. Ox., regularem tamen *s* spirantis excussionem eandem atque hib. *echtar* (p. 49 not.) produnt *heitham* (extimus) gl. Ox. *eithyr* (extra) Mab., de quibus cf. p 155 sqq.

CH $= x$ in fine, eademque servata accedente derivatione: *chwech* (in compositis *chwe*; a vetustissima forma *xvax* progressum, unde gr. *Fέξ*, lat. *sex*, germ. *saihs*, hib. vet. *sé* = *ses* = *sex*, ut *és-* et *é-* = gall. vet. *ex-*) Mab. *crych* (crispus; cf. Chrixus, leg. Crixus, rex Boiorum, ap. Sil. Ital.) in comp. *penngrych* fq. in Mab. *ych* (bos; sanscr. *úkšan*, nom. sg. *úkšâ*, got. *auhsa*, germ. vet. *ohso*; minus recte *hyc* Leg. 1, 12, 10. 16, 9. *ycch* 1, 14, 7. *hych* Cott.) Mab. 2, 222, du. et pl. *ychen* ibid. ut in nominibus locorum: *rytychen* (vadum boum, nomen cambricum civitatis Oxoniae, *Oxenaford*) Mab. 3, 303. *Penychen*, *de regione Pennichenn* (caput boum) Land. 237. 185. *uch* (supra; hib. vet. *ós*, *uas*; cf. *Wenthuccoyt*, Guentia supra silvam, Land. 237) Land. Leg. Mab., adi. *uchel*

---

* Seiungenda sunt ab hac voce *coant* (bellus, pulcher, gratus) 36, 11. 40, 3 ut hodie, et *dicoant* (turpis) 70, 15, et conferenda gallicano vet. *cointe*.

(altus; hib. vet. *uasal*) Mab., quocum supra (p. 34) comparavimus nomina vetusta Uxellodunum (oppid. gall.) Hirt., *Οὔξελλον*, *Οὔξελλα* (oppida Britann.) Ptol.* In media voce *ucher* (vesper; cf. *crych* = crispus) Mab. 1, 24. 31. Addo voces hodiernae linguae terminatas a *ch*, quae servatur media in isdem auctis derivatione: *llech* (locus absconditus), *llechu* (speculari), *llechiad* (speculator; cf. Lexovii Caes.), *llwch* (stagnatio; cf. *Λόξας*, Brit. fluv., Ptol., Luxovium, Galliae loc.), adi. *gwych*, *gwech* (laetus, hilaris; cf. *Οὐέξαλλα*, Brit. opp. Ptol.), *brych*, *brech* (nigellus, variegatus: *ych brych* Mab. 2, 222), *brychell* (salmo fario, piscis; cf. Brixia, Brixellum).

Cornica exempla: *dehoules* (gl. aprotanum, herba; cf. *θέξιμον*, aristolochia Gallis, ap. Dioscor. 3, 6, leg. *δέξιμον*, *δέξιβον*?) Voc. 9ª. *huchot* (sursum) 8ᵇ. *uher* in composito *gurthuher* (vespera) Voc. 8ᵇ. Gen. 1, 5, *gorthuhar* v. 8, *gorthuer* R. 1304, varie corrupto eodem *gothewher* Gen. 1, 19. 23. *gathewher* v. 31, *gathewer* v. 13. In P.: *dyghow* (dexter) 93, 3. 193, 1. 198, 1. 218, 1. *ugh*, *ughell* (supra, altus) fq., sed *dyov*, *dyow* D. 1487. 1329. R. 1582. *dyhow* Cr. 65. *vhel* D. 1324. *huhel* D. 1330. O. 509. 1088. R. 2117, ut in compositis *huheltat* (patriarcha), *huhelvur* (clito), *huheluair* (vicecomes) Voc. 7ª. 7ᵇ. De *whe*, *whegh* (sex) v. supra p. 123.

Aremorica eiusmodi vox *ohen* (boves): provincia quae lingua Britonum *Pennohen* dicitur, latino vero eloquio caput boum interpretatur. Vita S. Pauli episc. Leonensis apud Aremoricos, Boll. Mart. 2, 112. E Buh. *re ehaffn* (nimis intrepide) 172, 15. *vhel* (altus) fq. Hod. *déou* (dexter), sed *c'houec'h* (sex).

J integra servata est in principio vocum britannicarum. Scribitur in codicibus *i*, ut hodie quoque, rarius *y*.

Cambrica e gl. Ox.: *iob* (Iupiter) 39ᵇ. *iou* (iugum; hod. *iau*) B. 42ᵇ. *iot* (puls) 42ª; e Cb. *iar* (gallina, gl. ales) 82. Item in margine codicis Lichfeld. (App. L. Land. secundum imitationem) † *iudoni* (i. e. signum Iudonis). In libro Landavensi ipso et frequens locutio *iniaun* (recta) et nomina propria virorum composita vel derivata a vocibus *iou*, *iud*, vel *jou*, *jud*, ut impressum est in editione: *Jouaf* 207. 250. *Joubui* 166. 206. *Joubiu* 163. *Joubin* 161. *Joude* 254. *Judic* 141. 142. 148. *Judnerth* 154. 176. *Judnoe* 167. *Judnoc* 178. *Judnou* 165. *Judon* 162. *Judhail* 149 etc. *Judguallaun* 157. 178. *Judcant* 203. Scriptio codicis apparet ex *uidon* (leg. *iudon*, *Judon*) 161. *Eliud* 138. 142. 196. In isdem tamen nominibus haud raro facta est contractio, quae regularis est in lingua hibernica (p. 49): *Idguallaun* 210. 231. *Idnerth* 124. 165. *Idon* 158. *Idcant* 229. *Ithail* (i. q. *Judhail*) 166 sqq. In Mab. *iarll ieuanc* (comes iuvenis) 2, 20. 21. *ieu hyd* (cervus iuvencus) 1, 3. *ieuhaf* (natu minimus) 1, 235. *iarlles*, *iarllaeth* (comitissa, comitatus) fq. *iach* (sanus) 2, 55. 56. *iat* (facies) 2, 18. Pronuntiationem huius semivocalis nutasse, ut modo mollius modo durius efferretur, inde patere videtur, quod articuli forma modo eadem quae ante consonas profertur, *y* (quem Demetarum morem esse dicit Dav.): *rodi y iwrch* (dare hinnuleum) 1, 31. *allawen uu y iarlles* (et hilaris fuit comitissa), *hyt yn*

* Cum nominibus Graioceli, Ocelum Caes., *Ὀκέλου ἄκρον* (Oceli promontorium, Britanniae) Ptol. potius concordare videtur hod. cambr. subst. adi. *ogyl* (vigor, vigorosus).

ystauell y iarlles (usque in cubiculum comitissae) 1, 20. *gwyr y iarllaeth* (viri comitatus) 1, 21. *gressawu owein aoruc y iarll* (salutavit Owenum comes) 1, 33. *ar y iawnder* (secundum aequitatem) 2, 21; modo quae ante vocales (more communi), *yr*: *heb yr iarlles* (inquit comitissa) 1, 18. 19. 20. *eisted aoruc yr iarll* (sedit comes) 1, 33. *heb yr iarll* (inquit comes) 1, 34. 2, 21; utriusque vero consuetudinis exemplis abundat ille liber. In media voce *j* vix extat (assimilata vel in *h* mutata? cf. p. 119); finalis fortasse in terminatione *-ei* quae est in nominibus propriis virorum L. Land.: *(Lann)gemei* 130. *Guidei*, *Guodei*, *Guoidei* 70. 71. 73. 217. *Tyfhei*, *Typhei*, *Tyfei* 109. 120. 123.

Cornica e Voc.: *ieu* (iugum), *iach* (sanus), *aniach* (infirmus) 8ᵃ. *yar* (gallina), *iein* (frigus) 8ᵇ. *yeugen* (feruncus), *yorch* (caprea), *kytiorch* (capreolus) 9ᵃ. *iot* (puls) 10ᵃ. *iouenc*, *youonc* (iuvenis) 7ᵇ. E Dr. et P.: *yeyn* (frigidus) D. 1209. 1622. 2729, *yen* D. 2060. *yehes* (sanatio) D. 1150. *yar* (gallina) O. 129. *yowynk* (iuvenis) D. 19, *yonk* D. 1184. R. 1639. P. 175, 3. 254, 3. *yethow* (Iudaeus) D. 2003. 2027, sed *eȝow* P. 145, 3. 239, 2. *ethow* 131, 1. 152, 1. 182, 2; pl. *yuthewon* D. 982. *yethewen* D. 2796. 2797. 2800, *yethewon* D. 1080 etc., sed etiam *huthewon* D. 756. P. 152, 3. ac praeterea semper in P. *eȝewon* (vel *ethewon*). Qua abolitione inchoantis *j* forsitan rectiorem, quam quae supra (p. 82) temptata est, explicationem inveniat *evn* (iustus) P. 18, 2. 147, 2. *ewn* 218, 4. *eyn* 207, 4. 235, 4, unde *eunhinsic* (qui recta via incedit) Voc. 8ᵃ, comparato cambrico *iaun*, *iawn* (p. 95).

Aremorica e Buh.: *iechet* (sanitas) 46, 5. *iachet* (sanatus; impressa *jechet*, *jachet*; sed quamvis sint in imitatione primae paginae codicis *ioaeus*, *iust*, haec quoque impressa sunt *joaeus*, *just*) 130, 2. 200, 3. *yen* (frigidus) 40, 5. 92, 15. 23. Differt *youl* (voluntas) semper disyllabum: *hep youl* (invitus), *gant youl* (bono animo, libenter) 46, 13. 128, 1. 134, 6, conferendum cambr. *ewyllys*. Hodiernae voces: *iac'h* (sanus), *ien* (frigidus), *iar* (gallina), *iaouank* (iuvenis).

V in dialectis britannicis mediam gutturalem *g* fere sibi praefigens induit formam GU vetustioris, GW recentioris scriptionis.

Cambrica dialectus vetustior, quae destitutionem respuit in principio et in mediis vocibus nec nisi in extremis interdum admittit (ut in *m* et *g*), ubicunque est locus huic sono sive in principio sive in mediis vocibus, eandem formam exhibet.

GU in principio vocum: *guarai* (scena) gl. Ox. 38ᵃ. *guaroiou* (theatra) 38ᵇ. *guaroimaou* (theatra) 38ᵃ. *guas* (servus) 41ᵃ. *gueig* (testrix) 6ᵇ. *guerg* (efficax) 5ᵇ. *guiannuin* (ver) 40ᵇ. *guorimhetic* (argutus) 38ᵃ. *guoguith* (victus) 41ᵃ. *guobri* (gravis) 40ᵃ. *guobriach* (gl. sapientior) 37ᵇ. *guordiminnuu* (invitus) 39ᵇ. *gueli* (cubile), *guin* (vinum) B. 44ᵃ. *guillihim* (forceps) 42ᵇ. *guertland* (pratum) 41ᵇ. *guilat* (hilaris) 45ᵃ. *guithlaun* (duellis) Cb. 51. *guerin* (factio; hib. vet. *foirenn*) Cb. 24. *guollung* (vacuus) Cb. 65. *guithennou* (venae) Cb. 43. *guichir* (effrenus), *guichr* (efferus) Cb. 27. 69. *guorsed* (alta sedes), *guorgnim* (magnum opus) Cb. init. *guiltiatou* (tonsuras) gl. Lxb. In nominibus propriis libri Landavensis: *Gueir* 265. *Guern* 154. *Guerngen* 203. *Guernabui* 72. *Guernonoe* 205. *Guidoc* (*Guidauc* cod. Lichf.) 136. *Guidgen* 124. *Guinan* 140. 150. *Guinoc*, *Guenoc* 135. 177. *Guinnonui*, *Guennonoe* 170. 182. *Guallonir* 136. 141 etc. Post prae-

positionem *o*, quae in recentiore lingua efficit destitutionem: *o guiled* (pudore) Cb. 5. *o guiannuin* (vere) gl. Ox. 40[b].

GU a principio in medias voces transposita compositione in isdem glossis: *clutgued* (strues) 9[a]. *guoguith* (victus), *onguedou* (exta) 41[a]. *ringuedaulion* (arcana) 38[b]. *anguoconam* (vigilo) 8[a]. *doguohintiliat* (incedens) 5[b]. *diguolouichetic* (proditus), *malgueretic* (deceptus) 41[b]. *diguormechis* (testatus est) 22[b]. *taguelguiliat* (silicernium, i. e. silens aspectio) 5[a]. Eodem modo in plurimis nominibus propriis quae traduntur in vetustioribus codicibus: *Guocein*, *Catgualart*, *Tutgual*, *Brithguein*, *Gloitguin*, *Amguoloyt*, *Guortepir*, *Guordoli* in praef. ed. Leg. p. XV. XVI. *Saturnguid* cod. Lichf. *Auallguid*, *Helicguid* (i. e. malus, salix arbor) L. Land. 190. 217. *Matgueith* (i. e. bonum opus) 267. *Judguallaun* 157. *Riguallaun* 215. 263. *Catguistil* 157 etc. In mediis vocibus non compositis: *egui* (diligentia? cf. p. 82 not.) gl. Ox. 20[a]. *eguin* (unguis) 23[a]. *taguel* (silens) 5[a]. *petguar* (quattuor) 22[b], *petguared* (quarta) 23[a]. *leguenid* (laetitia) carm. Cb. In libro Land.: *nant yr eguic* (vallis cervae), *ilgui*, *mingui*, *tigui* (nomina fluviorum) 69. 150. 152. 248, in quo eodem invenitur et inverse *ug* et abundanter *ugu* tam in compositis quam in simplicibus nominibus: *Hiugel* (= *Higuel* nomen legislatoris, e chron. cambr. in praef. ed. Leg.) 226. 246. 247. *crucou leugirn* (nomen villae, paulo ante: *crucou leuirn* = *lewirn*, vulpium) 251. *Eugias* (nomen regionis, *Euias* 41. 185. 238, *Ewyas* 237) 187. *Eugein*, *Yugein* (alias *Yuein*, *Ouein*) 213. 229, eodem nomine quod est *Euguen* 196, *Auguinn* 236. *mynugui* (fluv., alias *mingui*, *myngui*, *mynuy* = *Mynwi*) 187. *tyugui* (fl. *Τόβιος* Ptol., supra *tigui*, al. *tyui*, Mab. *tywi*) 243. *Lanndeugui* (*Lanndegui*, *Lanndeui* 263) 264. *Riuguallaun* (*Ruguallaun* 216, supra *Riguallaun*) 241. 246. 250. 253. 254. 261. 262. *Nougui* (*Nogui* 211. 233. 234) 208—210. 212. 233. Quae media *gu* in ipso quoque codice Leg. A., in quo regularis iam est destitutio, residua interdum reperitur: *a deguysso* (quod eliget; contra *teuuyssauc*, hod. *tywyssawg*, dux, e verb. *tywysaw*, ducere), *dyguedaf* (ultimus; alibi *dyuedaf*), *neguyt* (recens; al. *neuuyt*) 1, 11, 11. 17. 2, 1, 66. Nutant tamen inter *gu* et *u* iam glossae vetustae Luxemburgenses: *rogulipias* (gl. olivavit), *doguorennam* (gl. profundo) et *douohinnom* (leg. *douorinnom*? gl. austum, i. e. haustus), *douolouse* (gl. depromis). *torguisi* (gl. fido) et *toruisiolion* (gl. fidis); ut in L. Land. quae supra proposuimus exempla *gu* servatae, eadem aliis locis per *u* scripta extant: *Hiuel*, *Heuel*, *Houel* (cf. p. 93) vel *Hiueil* 263. *leuirn*, *Euias*, *tyui*, *mynuy* (v. supra). *Riuallaun* 145. 250.

Alternationem inter *au*, *oü* et *av*, *ev* concedi debere supra (p. 106) adnotavimus. Itaque diphthongus vel in media voce *poues* (quies) iam in gl. Ox. extat iuxta *poguisma* (locus quietis) Land., ut in *yeuhaf* (minimus natu) Leg. 2, 1, 3. *ieuanc* (iuvenis) Mab. iuxta nomina gallica *Jovin*cillus, *Join*cissus (p. 47), quibus conferendum videtur *iou* in nn. pr. e L. Land. supra prolatis (p. 126). Quod autem in nominibus L. Land. quibus respondent gallica vetusta ut Cata*launi*, Cob*laun*on, Cassi*vellaun*us, non solum *-laun*, *-guallaun* vel *-lon*, *-guallon* (cf. p. 94) invenitur, sed etiam *-lan*, *-guallan*: *Gratlaun* 227. 244. *Euilaun* 230. *Sciblon* 71. *Sciplan* 217. *Catlan* 231. *Riguallaun* 215. 263. *Judguallaun* 157. 168. *Judguallon*, *Judgualon* 143. 167. *Cingualan*, *Cyngualan* 136. *Budgualan* 156, cf. *Casswallawn* (= Cassivellaunus) Mab. 3, 297, id aliter vix explicaveris,

nisi ut formam originariam *-lavanos*, *-vellavanos* (cf. p. 32), servatam in nominibus aremoricis, diverso contractionis modo lingua gallica in *-launos*, *-vellaunos*, cambrica in *-lân*, *-guallân* mutasse videatur. Ad instar igitur horum nominum et *llawer* (multus, multitudo) Mab. fq. cum gall. *Lauro*, *Lauriacum*, hib. *lour*, *lór* (satis, sufficiens) conferre licebit et *cawr* (gigas) Mab. 2, 57. 216, pl. *cewri* 1, 264. 2, 57 cum gallicis nominibus *Cavares*, *Cavarinus*, *Cavarillus*.

In fine vero vocum teneri non potuit *gu*, ne *v* quidem post vocales, sed transiit in *u*, praesertim in terminationibus *-au* et *-iu* vetustioris scriptionis, *-aw* et *-yw* recentioris saepius inventis. -AU: *litau* (gl. Latium; i. e. Letavia) gl. Ox. 39[b]. *llydaw* (Aremorica) Mab. 2, 30. 206. 245. *Minau* insula in vita S. Gildae (Nenn. p. 119). *Anau* (hodie *anaw*, harmonia, in nominibus propriis libri Land.: *Anauoc* 156. *Anaugen* 194. *Anauued* fem., sed aremorica natione 123) aliaque ibidem nomina in *iau*: *Eliau* 217. *Leliau* 153. *Teliau*, *Teiliau* fq. *Pepiau*, *Peipiau* 69. 72. In his *au* nec antiqua diphthongus *au* est, cuius vetustior scriptio semper *ou* vel *eu* (e. c. *Chanao*, i. e. *Canau*, apud Greg. Tur. 4, 4, *Morcenou* L. Land. 136. *Riceneu* 162, subst. *keneu* Mab.), nec *a* producta, sed ex *av* prodiit, cuius *v* restituitur accedente terminatione: *Lletewic*, *Lledewic* (*Glythmyr*, *Glythvyr L.*; = Litavicus, e Litavia oriundus, quod esset glossis Ox. *liteguic*) Mab. 2, 238. 239. 242. *Macliavus* Greg. Tur. 5, 16. *Iuniavus* Boll. Iul. 6, 584 (= *Magliau*, *Macliau*, *Iuniau* ut supra dicta in *-iau*). Ceterum interdum hanc quoque diphthongum sicut *au* primitivam in *ou*, *eu* transgressam prodere videntur haec exempla: *genou* (os; corn. *genau* Voc., cf. gall. *Genava*) L. Land. 231. *dehou*, *deheu* (dexter, australis; hib. *des*, cf. got. *taihsva*, germ. vet. *zëswa*, *zësawa*, med. *zëswe*, dextra) Land. Mab. *agheu*, *angheu* (mors; hib. vet. *éc*) Mab. 1, 36. 2, 237. *teneu* (tenuis; hib. *tana*) 1, 259; quin etiam ex *keneu* (catulus) formari videtur pl. *kenawon*, *kynawon* 3, 28. Non tangitur *av*, *aw* finalis in monosyllabis: *nau* (novem) Leg. *naw* Mab. ut hodie (sanscr. *návan*). *glau*, *glaw* (pluvia) Leg. 1, 12, 8. Mab. 2, 213. *taw* (tace!) Mab. 2, 39, imper. verbi *tewi* (tacere; cf. supra *taguel*, hod. *tawel*, silens) 2, 37. 224; nisi per infectionem. Infecta autem haec diphthongus in extremitate vocis semper scribitur *eu*, ut in formis verbalibus *teu* (tacet) Mab. 2, 224. *edeu* (sinit) 1, 8. 2, 217, imper. *adaw* 2, 47, inf. *adaw* 1, 10. 2, 13; quamquam accedente terminatione redit *w*: *tewy* (taces) 2, 39. 48. *edewis* (concessit, desiit) 1, 9. 2, 64. Qua re diserte distinguitur a qualicunque *ew* terminali, quam variis modis ortam esse in *llew* (leo), *olew* (oleum), *tew* (crassus), *blew* (crinis), *glew* (strenuus) supra (p. 109) exposuimus. — Terminatio -IU: *lisiu*, *lissiu* (= lixivium) gl. Ox. 8[a]. B. 44[b]. Eadem ex *-ov* (cf. Durocornovium) prodisse videtur in *Cerniu*, nomine villae et regionis: *Lann Cerniu* L. Land. 69. 156. 157. *Cornubium* id est *Lancerniu* 183. Cornugallia quae postea dicta est *Cerniu Budic* 124. *Cernyw*, *Kernyw* (Cornubia) Mab. 2 fq. *Mynyw* (n. pr. loci) Mab. 2, 242. *iarll rāgyw* (comes Rang.) 1, 24. De monosyllabis *lliw* (color), *gwiw* (dignus), *dyw* (deus), *dyw* (dies), *byw* (vivus), *gwyw* (languidus) cf. p. 109. — Eandem *u*, *w* post diphthongos habent *guayu*, *guaeu*, *gwaew* (hasta) Leg. Mab. *gloiu*, *gloyw*, *gloew* (pellucidus) Cb. Mab. *croew* (dulcis) Mab. (p. 101 sqq.); post consonas *ceintiru*, *keuenderu* (patrueles) gl. Ox. 38[a]. Leg. 1, 5, 5, sg. *keuynderw* (patruelis, consobrinus) Mab. 2, 29. 198. 204. 3, 143. 144, *kefnderw* 1, 25. *maru*, *marw* (mors) Leg. 2, 1, 11. 5, 4.

Mab. 1, 252. (mortuus) Leg. 1, 5, 5. 7, 23. 35, 13. Mab. 1, 16. 28, cf. *marulinniou* (mortuae paludes) Land. 174. *taru* (taurus) Leg. 1, 35, 12. 4, 1, 13. *karw, carw* (cervus) Mab. 1, 7. 293. sq. 2, 7. 22. 3, 198. *chwerw* (acerbus, amarus) 2, 40. 41. *Garu* n. v. L. Land. 73 = *garw* (austerus, hib. *garbh*? an *gargg*? p. 61) Mab. 1, 7. *delu*, *delw* (forma) Cb. 80. Leg. 2, 6, 2. Mab. 1, 15. 2, 241. *helu*, *helw* (possessio) Leg. 4, 1, 19. Mab. 1, 28. 2, 35. *galw* (clamare, vocare) Mab. 2, 8. 9. 18 etc. *geilw* (vocat) 2, 50. *banw* (sus) 2, 244. *cadu*, *cadw* (servare) Leg. praef. et 1, 9, 23. Mab. 2, 29 sqq. *gwedw* (vidua) Mab. 1, 27. *medw* (ebrius) 1, 36. In quibus omnibus hodiernam linguam *w* reprimere testatur Davies, sicut *bh* in gaelicis vocabulis *marbh, tarbh* etc. paene evanescere dicit Stewart.

In recentiore lingua cambrica, iam inde a Leg. cod. A, GW sequitur regulam mediae *g*, cuius status primitivus, non destitutus, non manet nisi in principio vocum, cum non est causa infectionis destituentis. Exempla e Mab.: *ae gwallt, y gwallt hitheu* (caesaries eius, feminae) 1, 17. 251. *yn gwassanaethu* (ministrans) fq. *lliw gwerthuawr* (color pretiosus) 1, 15. *sef y gwelei* (ipse videbat) 1, 14. *anniueileit gwyllt* (animalia fera) 1, 6. *kyfodi aorugum agwisgaw* (surgere coepi et vestiri) 1, 6. *dim gwynnaf* (res maxime alba) 1, 4.

Combinatio GUO, GWO (ipsa interdum a *gua* vel *gue* profecta, cf. p. 87) etsi in vetustioribus libris fere servatur ut in particulis *guo* (hib. *fo*), *guor* (hib. *for*) in vocibus *guobri*, *guoguith*, *guorimhetic*, *doguohintiliat*, *diguolouichetic*, *diguormechis*, in *anguoconam* gl. Ox., ut in *guollung*, *guorsed*, *guorgnim*, *guorcosam* Cb., tamen iam in isdem glossis transit in GO, GU in subst. *gubennid* (gl. cervicale; i. e. quod sub capite) B. 44ᵃ, ut in *gurmaur* (permagnus) carm. Cb., in n. pr. *Catgocaun* (*Catguocaun*, *Catguocan* L. Land. 126. 214. 249. 212, *Catcugaun* 215, *Catgucaun* 111 etc.) in chron. cambr. (Praef. Ed. Leg. p. XV), e quo ibidem traditur *Catgollaun*, *Catgolaun*, quod est *Catguallaun* Land. 251. 252, *Catguollaun* alibi (p. 87). Quae contractio praesertim in recentiore lingua invaluit et in particulis *go*, *gor* et in aliis, ut in verbo *golchi* (lavare), *golchuries* (lotrix, e *gwolchi*; conferantur hib. *folcaim* et vetusta nomina Volcatius, Volcae, p. 53) Leg. fq. Eadem contractione vel solutione spirans *w* combinationis GWE abolita est in vocibus praesertim multum usitatis, ut *gwr* (vir; = *gur*, cf. *gurehic*, femina, gl. Ox., hod. *gwraig*, e *gwer*, hib. *fer*), *gwrth*, *gwrth* (praep.; = *vert*, hib. *frith*). Alternant tamen saepe formae pleniores et contractae, ut in L. Land. vocatur *Guaidnerth f. Guallonir* 140. 141. idem qui *Guidnerth f. Gullonar* 137, in Mab. est *gwahanu* (separare) 2, 62 i. q. *gohanu* 1, 8, iuxta particulam *gor* extant *guarthaf*, *gwarthaf* (supremus) Land. Mab. et *gwarchadw* (servare) Mab. 2, 29; particula intensiva gallica *ver-*, quae extat in nominibus Vercingetorix, Vernemetum aliisque, in hodiernis compositis cambricis est *gwer-*, *gwr-*, *gor-*, ut ipse rex Britannorum, qui fuit tempore invasionis Saxonum, in chronico quodam (ap. Roncall. 2, 451 not., et Praef. L) *Vertigernus*, in codicibus Gildasii et Nennii dicitur *Guerthigernus*, *Guorthigernus*, *Gurthigernus* (*tigern*, hod. *teyrn*, dominus). Inveniuntur in libro Landavensi plurima nomina virorum composita *Guor-*, *Gur-*.

Ante *u* vocalem *gu* non invenitur, contra haud raro ante liquidas *l* et *r* (cf. p. 53): *gulat* (imperium) Cb. 19. Land. 113. 238. 245. 262. *gulip* (liquidus) Cb. 60. *guled* (gl. pompae; epulae) Cb. 86. Leg. 1, 9, 25. *gulan* (lana) Ox. 40ᵃ.

gurehic (mulier) Ox. B. 43ª, in Leg. varie scriptum: *gureyc* 1, 2, 2. 2, 1, 2 etc. *gureic* 2, 1, 18. 27. 28. 39. 72. *greic* 2, 1, 1. 39. 40. *greyc* 2, 1, 2. 4 etc. *grueic* 2, 1, 15. *grueyc* 2, 1, 4. 5. 17; cf. *gleduchu* (imperare) 1, 5, 1.

Cornicae voces hac spirante inchoatae, paucis exceptis, quae in Voc. per ꝩ vel *w* scribuntur ut *ꝩeidꝩur ti* (architectus) 7ᵇ. *ꝩuludoc* (dives) 8ª. *win l. guin* (vinum) 10ª, extra statum infectionis prae se ferunt GU vel GW, ut in Voc. *guan* (debilis) 8ª. *guar* (collum) 7ª. *guernen* (alnus), *guis* (scrofa) 9ª. *guistel* (obses) 7ᵇ. *guisc* (vestimentum) 9ᵇ; in P. et Dr.: *guyv* (dignus) D. 284. *gwan* (debilis) P. 53, 2. *gwespar* (vespera) 230, 1. *guyn*, *gvyn*, *gwyn* (candidus) D. 122. 284; 156. P. 114, 1. *guella gwas* (optimus puer) 112, 4. *gwyls* (ferus) 206, 3. Eadem tamen non solum cum proxima *o* vel *u*, sed cum omnibus vocalibus potest transformari in GO, GU: *gols* (caesaries; cambr. *gwallt*) Voc. 7ª. *gur* (vir) 7ᵇ, *gour* D. 2810. P. 66, 3. 123, 1, *gorty* (vir domus, maritus) O. 181. 295. *goyn* (vagina; cambr. *gwain*) P. 72, 1. *goys* (sanguis; cambr. *gwaet*) 45, 2. 58, 4. *guȝyll* (facere; = *gwethyll*) 15, 4. 155, 4. *gustle* (spondere; cf. *guistel* supra) 249, 4. *goȝaff*, *goȝevell* (tolerare; *guo-*) 3, 4. 134, 4; quin etiam tota evanescit *w*, ut ante *u* diphthongi *ui*: *guil* (velum) Voc. 7ᵇ, e vocibus *gyw* (dignus; cambr. *gwiw*) P. 68, 4. 226, 2. et *gew* (hasta; cambr. *gwaew*) 217, 3. 218, 3 = *gyw* 221, 1, cuius diphthongum servavit compositum *hochꝩuyu* (venabulum; cf. p. 101) Voc. 7ᵇ. Si principalem *v* secuntur liquidae *l*, *r*, variat scriptio (ut in Leg. v. supra): *gulat* (patria), *gluan* (lana) Voc. 9ᵇ. *glibor* (humor) 8ᵇ. *greg*, *grueg* (mulier) 7ᵇ. 9ᵇ. *gruah* (anus; cambr. *gwrach*) 7ᵇ. *grueiten* (radix; cambr. *gwreiddyn*) 9ª. *gulas* (regio) O. 492. 518. 1505. *gurek*, *gwrek* (mulier) P. 158, 1. 66, 3. *gura* (fac) 11, 3. 55, 1 etc. *gvrythyow*, *gurythyow*, *gwrythyow* (radices) O. 687. 782. 802; sed syllabarum numerus nunquam augetur. In mediis vocibus *v* vel diphthongis absorbetur (*au* transeunte in *ou*, *ow*): *louen* (laetus; cambr. *llawen*) Voc. 10ª, *lowen* D. 3157. P. 71, 4. *couat* (nimbus; cambr. *cawat*) 8ᵇ = *cowes* O. 1080. *lower* (multitudo; cambr. *lawer*) P. 210, 1. *louuern*, *lowarn* (vulpes) Voc. 8ᵇ. O. 895, vel maiore contractione ut *yonk* iuxta *iouenc*, *youonk* (p. 127); cambrico *cawr* (gigas) respondet *caur*: *caurmarch* (camelus) Voc. 9ª. In extremis *-ou*, *-ow*: *ancou*, *dehou* (p. 107); servatae terminationis *-au* exemplum in Voc. (in quo plur. formatur in *-ou*, *-eu*) est *genau* (os; cf. Genava), quae eadem vox scribitur *ganow* (cambr. *genou ir pant*, os vallis, L. Land. 231) P. 106, 1. 2. D. 1500, terminata ut substantiva numeri pluralis; monosyllaba *glau* (pluvia) Voc. 8ᵇ. *glaw* O. 23. 1028 etc. *naw* (novem) O. 493. R. 31. *tav*, *taw* (tace) D. 855. P. 46, 2. 84, 3. Terminationis *-iu* exemplum est *Cornubium*, nomen locorum cambricorum, sed scriptum cornice, a notario ut videtur cornico saec. 14: *Iscorney*, *Vghcorney* (Cornivium inferius, superius) Leg. et Consuet. Wall. in Registr. Caernarv. p. 153. 154. 202, tamen etiam *kernow* D. 2712; monosyllaba *liu*, *biu*, *gyw*, *gew*, *bleu*, *dew* v. supra (pp. 109. 106). Post consonas *v* finalem ne in Voc. quidem invenimus praeter *erꝩ* (ager) 9ᵇ et fortasse *caruu* (cervus) 9ª; aut enim interposita vocali oritur diphthongus *eu*: *ereu* (ager) 8ª. *baneu* (sus) 9ª. *guedeu* (vidua) 7ᵇ, vel *ou*: *malou* (malva) 9ª, *ow* in libris recentioribus: *karow*, *carow* (cervus) O. 126. P. 2, 2. *garow* (rudis) P. 2, 3. 159, 4. *tarow* (taurus) O. 123. Cr. 403. *marow* (mortuus) D. 422. P. 2, 4. 215, 4. 233, 2. 234, 3. *gelow* (clamat; cambr. *geilw*) O. 1864, *o* scripta a Lhuydio, qui addit *huero* (amarus),

gụedho (vidua), *medho* (ebrius); aut evanescit *v* (sive potius assimilatur liquidae, ut in hib. *uall* p. 55): *del* (forma, instar) adverbii et coniunctionis loco passim in P. et Dr.

Provectione mediarum cornica, cuius leges infra exponentur, *gu* in QU mutatur: *ef nan quelse* (quod ipse eum non vidisset; *gwelse*) P. 85, 4. *gorqvyth* (cura, = *gorth-gwyth*) 139, 4. *ov querȝe* (in vendendo; *gwerȝe*) 104, 2. *dek can quyth* (decies centum vicibus; *gwyth*) D. 574. *mar qureugh* (si facitis; *gwreugh*) D. 1121. Ante liquidas tamen haud raro C scribitur: *ow crowethe* (in iacendo; *gwrowethe*) P. 25, 3, ut semper ante vocales contractione ortas: *ow coȝaff* (in patiendo; *goȝaff*) P. 211, 2. *ow kuȝyll* (in faciendo; *guȝyll*) 96, 2. *mar coȝas* (si scis) 92, 3. *mara custa* (si scis tu) Cr. 2331.

In aremoricis libris vetustioribus neque in principio vocum neque in mediis *gu* regularis est, sed *w* (in codicibus procul dubio *uu*, ab editoribus transcripta *W*, *w*, *Vu*, *vu*): *Warochus* apud Greg. Tur. 5, 16, et nomina frequentissima in chartulario Rhedonensi: *Wasbidoe* Mor. 304. *Penwas* 1, 53. *Wesilloc* Mor. 331. *Wiuhamal* Mor. 266. *Wiuhoiarn* Mor. 273. *Tanetwiu* 1, 6. *Winan* 1, 29. *Winchon* 1, 10. 2, 21. *Winlowen* 1, 16. *Wincalon* 1, 18. 2, 23. *Botwen* 1, 23. *Wallon* 1, 4. 20. *Riwallon* 1, 36. *Catwallon* 2, 18. 20. *Roinwallon*, *Roiantwallon* 1, 1. 4. *Weroc* Mor. 331. *Wetenoc* 1, 20. 38. *Wetenmonoc* Mor. 268. *Winweten* 1, 11. *Pascweten* 1, 10. *Matwethen* 2, 15. *Catwethen* 1, 5. 2, 17. *Woletec* 1, 5. 6. 22. *Worethoiarn* 1, 35. *Sulworet* 1, 5. *Catworet* 1, 4. 29. 30. *Woionan* 1, 9. *Sulwoion* 1, 41. *Conwoion* 1, 1. *Wocon* 1, 29. *Rinwocon* 1, 21. *Judwocon* 1, 46. *Jarnwocon* 1, 30. 2, 23. etc.; *enepwert* (dotatio) 1, 49, ut in media voce ipsa *nowid* (novus), *Owen* (n. pr.; cf. p. 82 not.). Etiam in recentioribus, in chart. Nannet. a. 1123 ap. Dom Mor. 1, 548: *Wenmened* id est montem candidum. Interdum tamen, etsi rarius, in eodem chart. Rhed scriptum invenitur *gu*: *Kueroc* (filius Alani dulcis, qui ante dicitur *Weroc*, a. 888) Mor. 332. *Gueten* 2, 17. *Guethenoc* 2, 13. *Guethencar*, *Guethengar* 1, 2. 2, 13. *Guencalon*, *Guincalon* (a. 833) 1, 5. 6. *Guoletec* 2, 16. *Guoretan* 2, 16. In media voce: *Ritguoret* 2, 20. *Reitgualart* Mor. 340. *Iarnguallon* Mor. 340. *Guidgual*, *Tutgualus* Mor. 341. *Tutgual* (a. 1089) 2, 6. In aliis chartulariis ap. Dom Mor., in Kemperleg.: *Dungual* 374. *Pritgual* 432. *Clutgual* 465. *Tanguethen* 373; in Landevenec.: *Guethencar* 338. *Catguallon* 338. *enepguerth* (dotatio) ap Cours. 1, p. 424. *Plueu negued* (nova parochia) Mor. 379. Cambrico *-laun*, *-lon*, *-lan* (p. 128) non solum *lowen* (ut cornice) respondet in nominibus compositis vel derivatis Chart. Rhed.: *Lowenan* Mor. 304. *Lowinid* 1, 42. *Lowencar* 1, 8. *Winlowen* 1, 16. *Judlowen* 2, 16. *Drelowen* 2, 23. 26. *Trehlowen* 1, 5. 6. *Catlowen* (pugna gaudens) 1, 20. 24. 2, 27. *Argantlowen* (argento gaudens) 1, 37, sed etiam contractum *-lon*: *Catlon* 1, 1. 3. 4. *Argantlon* 1, 36. *Aithlon* 1, 2. *Urblon* 1, 21. *Gradlon* Mor. 265. *Prostlon* Mor. 329. In Buh. diphthongum *aou* (vel *ou* inde profectam) continent supra (p. 108) memorata *laouen*, *louen* (laetus), *poues* (quies), *louarn* (vulpes), hod. *laouen*, *paouez*, sed *louarn*, pl. *lern* per maiorem contractionem.

Conversio in diphthongum eadem quae cambrica spirantis finientis vocem colligenda est e voce *anau* frequenti in nominibus compositis: *Anaumonoc* Mor. 331. *Anauhoiarn* 1, 48. 2, 31. *Anauweten* Mor. 331. *Anauworet* 1, 25. *Anau-*

bechan 1, 35. *Anaugen* 1, 43. 2, 14. (*Anogen* 2, 13) *Rianau* 1, 15. *Dreanau*, *Doitanau*, *Balanau* Mor. 265. 267. 307. Simplex *Anau* 1, 48. M. 272. Recentius *glau* (pluvia) Buh. 92, 23, consonans cum *so* (est); hod. *glaô*, ut *taô* (tace; silentium), *naô* (novem). Sed *ancou*, *ancquou* (mors) Buh. 10, 1. 144, 5. *guenou* (os) 66, 2, hod. *génou*, *déou* (dexter) ut cambrice; quare forsitan *tnou* (vallis) Buh. 10, 3. 44, 21. 54, 18. cum adi. cambr. *teneu*, hib. *tana* (tenuis) conferendum sit. Terminatio *-yw* cambrica aremorice hodie est *-eo*, sed etiam *-é*, in nomine regionis Britanniae gallicae *Kerneo* (Cornubia), *Kerné*. De monosyllabis ut *liou*, *léô*, *bléô* supra dictum est (p. 110). Ceterum in aremorica hodierna etiam magis quam in ceteris dialectis viget alternatio inter *ou*, *o* terminalem et *v* mediam; e. c. *gaou* (mendacium), pl. *gévier*; *bléô* (capilli), sg. *bléven*; *liou* (color), *livadurez* (coloratio, tinctio). — Post consonas in fine vocis in Buh. scribitur *u*, syllabam non efficiens: *maru* (mors) 10, 3. (mortuus) 10, 17. *caru* (cervus) 32, 5. *garu* (rudis, crudelis) 40, 5; apud Man. *taro* (taurus), *maro* (mortuus), *caro* (cervus), sed etiam *taru*, ut hodie *taro*, *maro*, *karo*, *bano* (sus) et *tarv*, *marv*, *karv*, *banv*, *galv* (voca), *berv* (coque) vel *tarf* etc.

In recentiore lingua aremorica secundum regulam cambricam in principio vocum extra infectionem scribitur GO, GU in Buh., GW hodierna scriptione. Exempla e Buh.: *goall* (malum, error; hod. *gwall*) fq. *goas* (puer, servus), *goasoniez* (servitium) 6, 2. 54, 26. *goalen* (virga; hod. *gwalen*) 150, 3. 188, 14. *goez* (coram; cambr. *gwydd*, hib. *fiad*) 124, 14. *goestlas* (spopondit; hod. *gwestl*, votum) 158, 14. *guelet* (videre) fq. *guell*, *guellaf* (melius, optimus; hod. *gwell*, *gwella*) fq. *guerches* (virgo; hod. *gwerch*) 18, 16. 22, 7, *guin* (vinum; hod. *gwin*) 70, 10. *guir*, *guirion* (verus, iustus), *guirionez* (iustitia; hod. *gwir*, *gwirionez*) fq. *guisquaff* (vestire; hod. *gwiska*) 26, 19. Etiam in mediis vocibus interdum *gu*, *go* non destituta scribitur: *eguit* (propter; alias *euit*) 12, 10. 34, 2. *Rigoal*, *Rigoall* (n. pr. viri) 162, 13. 15. 16. 166, 4.

GWO eodem modo tractatur quo cambrice. Quod etsi intactum invenitur in adi. *guobri*, *wobri* in nominibus compositis chartularii Rhedonensis, ut *Haelwobri* 1, 9. *Catwobri* 1, 9. 2, 31. *Breselwobri* 2, 31, etc., in aliis tamen transgreditur in *gu*: *Gulugan* 1, 2. *Gulchuenn* in Kemperl. ap. Mor. 431. 432. Particula *gwer*, *wer* hanc formam non servavit, sed semper scribitur *uuor*, *guor*, *gor*, *gur*, *uur* in nominibus frequentissimis ita compositis. Exempla quaedam e chart. Rhed.: *Guorgomet*, *Worcomet* 1, 8. 42. *Wrcomet* Mor. 265. *Guorwelet* 2, 14. *Guorweten* 2, 17. *Worlowen*, *Wrlowen* 2, 23. 26. *Wrmaelon*, *Gurmahilon* Mor. 307. 339. *Vurwal*, *Vurcondelu*, *Vurvidoe* (cod. sine dubio *uur-*) Mor. 275. 309. *Gurvili* 1, 8. *Wrbili* 1, 14. 39. *Wrwili* 40. *Wrhwant*, *Gurwant*, *Wrwant* 1, 49. 51. 53. *Gurgnou* Mor. 340. *Gurdiernus* (= Vertigernus) Mor. 416. *Gorloios* Mor. 515. E chartul. Coriosop. et Kemperl. ap. Mor.: *Gorhezre* 378. *Gurserch* 456. In recentiore aremorica, iam inde a Buh. sicut hodie, scribitur *gou*, *gour* (= *gu*, *gur*) pro *gwo*, *gwe*, *gwi*, *gwor*, *gwer*: *gouzaf*, *gouzaff* (tolerare; = hib. vet. *fodam*) Buh. fq. *goude* (post, postea; cambr. vet. *guetig*, hod. *gwedy*) fq. *gousper*, (vespera) Buh. 52, 1. *gouzout* (scire; cambr. *gwydd*) fq. *gourchemen*, *gourhemen* (mandatum; simpl. *quemen*) fq. Sed etiam *go*: *goel* (velum; corn. *guil*, cf. p. 97) 14, 8.

GWL, GWR mutantur aut transposita *o*, *u* aut excussa: *gloan* (lana) Buh. 170, 6. 172, 9. *glat* (regio, imperium) 160, 12. 172, 7. *gleb* (humidus) 100, 13.

gruec (mulier) 96, 7. *groay* (faciet) 134, 23. 176, 9 = *gray* 100, 18. 142, 1. 164, 11. *gruech* (faceretis) 74, 25. Hod. *gléb* (humidus), *grég* (femina), *grai* (faciet) etc.

Provectione mediarum hodierna *gw* in KW mutatur (ut *g* in K): *mé az kwélô* (te videbo; *gwélô*), *hô kwiriou* (vestra iura; *gwiriou*), *pemp kwélé* (quinque lecti; *gwélé*), *hô kreg* (femina vestra; *grég*).

Spirantem hanc eodem modo quo a loquentibus britannice esse tractatam a loquentibus vel scribentibus romanice, exempla docent iam satis vetusta, ut *Gwodan* pro *Wodan*: Wodan adiecta littera Gwodan dixerunt. Paul. Diac. 1, 9, et, ni fallor, *Gulfila* pro *Wulfila* in vetustis scriptis. Quas formulas scriptio gallicanae linguae adhuc retinuit tam *gu* (ante *e*, *i*) quam *g* (ante *a*), quamquam utraque pronuntiatur *g*, non solum in vocibus germanicis receptis: *guerre* (bellum; germ. vet. *werra*), *guérir*, *guérite* (med. lat. *guarida*, *guarita*; *warjan*, *werjan*), *gué* (vadum; *wat*), *guise* (modus; *wîsa*), sed etiam in latinis: *gaîne* (e *guaine*, cambr. hod. *gwain*, med. lat. *guainarius*, = vagina, vaginarius), *gâter* (med. lat. *guastare* pro vastare), a quibus fere abest *g*: *verité* (veritas), *vin* (vinum).

Infectione destituente recentioris linguae *gu*, *gw* excussa *g* fit *u*, *uu*, *w*.

Cambrice 1. in principio vocum: *a*) in constructione, si extat causa infectionis: *yr weirglod*, *yr weirglawd* (ad pratum; *gweirgl.*) Mab. 1, 240. 242. *a weleist* (vidisti; *gweleist*) Mab. 1, 2; *b*) in compositione inchoans vocem alteram: *Huwel*, *Howel*, *Heuuel*, *Hiuel*, *Hywel* (vet. *Higuel*, p. 128), scriptione nominis recentiore et hodierna. *rinwedeu* (arcana; hod. *rhinwedd* compos. ut alia: *bronwedd*, prominentia, *tarwedd*, fermentatio; cf. vet. *ringuedaulion*) Mab. 1, 271. *unwisc* (una veste indutus; *gwisc*) Mab. 1, 250. E particulis *gwo* et *gwor* mutatis in *go* et *gor* excussa *g* nihil manet nisi *o* et *or* in compositis recentioris et hodiernae linguae: *diodeiueint* (passio; *dy-o-d.*, quod esset in vetusta lingua *do-guo-d.*) Mab., hod. *dyorfod* (victoria; *dy-or-f.*, quod esset vet. *do-guor-b.*).

2. In media voce: *tawel* (vet. *taguel*; silens), *petuuar*, *pedwar* (vet. *petguar*, quattuor), *ewin* (vet. *eguin*; unguis), *kawat*, *cawad* (tempestas), *newyd*, *newydd* (novus) in Leg. et Mab. atque hodie. In fine vocum spirans iam in vetustis libris destituta est et emollita (p. 129).

Cornice. In principio vocum in constructione vel compositione: *pan welas* (cum vidit) P. 13, 1. 26, 1 etc. *a warnyas* (monuit) 42, 3. *an wlas* (regio) 56, 4. 89, 3. *y wrek* (mulier eius) 157, 2. *tebell was* (malus puer; *gwas*) 38, 3. *finweth* (finis; arem. *finuez*) 212, 4. *ef a omwra* (se facit) 143, 2. Vario modo habentur formae *go*, *gu*, quarum *w* fere redit: *ʒe weʒyll*, *ʒe wuʒyll* (ad faciendum; supra *guʒyll*) 21, 2. 159, 2. 151, 4. *a wovynnys* (interrogavit; *gȯvynny*, interrogare) 67, 1. *a woʒevy* (tolerabat; *goʒevell*) 54, 1. *a worthebys*, *a worʒebys* (respondit) 43, 1; 67, 3. 4. *rag y worʒye* (ad eum venerandum; *rag gorʒye*, ad ven., 228, 2) 29, 2; sed etiam *y oys* (sanguis eius; *y woys* 10, 3. 135, 2. 149, 2. 207, 2) 133, 3, ut *me a ra* (faciam) 39, 2. 63, 4. *ef a rug* (iste fecit) 30, 4. 118, 4. iuxta *me a wra* (faciam) 198, 3. *del wrussys* (ut fecisti) 115, 4. In mediis: *euuin* (unguis) Voc. 7ᵃ. *nowyth*, *newyth* (novus) P. fq. *peswar* (quattuor) P. 190, 2. 241, 4.

Provectione mediarum infectarum cornicae propria *gw*, *w* in *wh*

mutari supra (p. 124) significatum est et illustratum exemplis, ad quae addimus: *maga whyn* (aeque albus) D. 3138. et neglegentius scripta sine *h*: *may wrellons* (ut faciant) P. 229, 3. *may weȝe* (ut servaret) 235, 2. *y wreg* (fecit) 27, 2.

Aremorica exempla e Vita S. Nonnae, in qua interdum *gu* etiam in media voce servata est, alia eiusdem destitutae in *uo* (= *uu*, *w*), *u*: *Riuoall* (supra *Rigoall*, *Rigoal* = *Riwall*) 150, 20. *dezuez* (dies), *finuez* (finis; compos. cum *guez*, cambr. hod. *gwedd*) 102, 18. 104, 5. *diuisquaff* (vestibus exuere; *güiscaff*) 10, 19. *euezhat* (vigilare) 90, 12. *neuez* (novus) fq. Hodie scribitur *w* principalis, *v* media: *ar wirionez* (veritas; *ar* artic.), *nevez* (novus); Leonenses tamen Lgn. testatur in principio quoque vocum proferre *v*, quam scriptionem secutus est Dum.: *ar vreg* (mulier), *ur vreg* (mulier quaedam), *me a veel* (video), et ante eum Man. *ar verc'hes* (virgo). E particulis *gwo*, *gwor* transgressis aremorice in *gou*, *gour* excussa *g* in compositione hic quoque solum *ou*, *our* remansit: *diouganet* (praescriptus, praedictus; cambr. hod. *dyogan* = *do-guo-c.*) Buh. 8, 8 etc. *diouguel* (securus; cambr. *diogel* = *do-guo-c.*) 178, 4.

Mediae.

B D G. Formae primitivae in britannica lingua, eaedem quae in ceteris omnibus, servatae sunt in libris vetustis. Prius tamen alterationi obnoxiae sunt mediae britannicae quam aliud consonarum genus ullum.

Cambricae mediae vetustioris dialecti inchoantes: *bis* (digitus), *bichan* (parvus) gl. Ox. 23ᵃ. *buch* (vacca) 38ᵃ. *becel* (bulla) 4ᵃ. *bit* (cibus; rect. *buit*) Cb. 92. *breni* (prora) Cb. 31. *brith* (pictus) Cb. 30. *betid* (baptisma) Cb. in.; *di* (de) gl. Ox. 39ᵇ. *di* (ad) 37ᵇ. 39ᵇ. *dur* (durus) 41ᵇ. *dihel* (deses) 6ᵇ. *dificiuou* (gl. dispendia) Cb. 4. *diruestiat* (ieiunus) Cb. 64. *drus* (gl. claustrum) Cb. 66. *gen* (obex) gl. Ox. 6ᵇ. *gruiam* (suo) 3ᵇ. Intermedias iam in isdem glossis esse alteratas scriptione aspirata notatas in vocibus *mergidhaham* (evanesco) 2ᵇ. *helghati* (venare) 38ᵃ. concedendum non erit, et *h* in his, ut in *hinham* (patricius; hod. *hynaf*) Ox. B. 45ᵃ, etsi posita post consonas, adnumeranda exemplis *h* supervacaneae supra allatis (p. 112). Nam cum apposita tenuibus aspirationem constanter significet *h*, in vetustissimis glossis ut hodie, vix tamen usquam extat subiuncta mediis. Aspirationis igitur expertes putandae sunt mediae in lingua cambrica et vetere et recenti, quamquam mutatio mediarum antecedente *r* vel *l* effecta quodammodo comparari potest cum aspiratione tenuium. Esse autem in vetere lingua medias, ut ceteras consonas, expertes etiam infectionis destituentis universe patebit ex his exemplis.

B cambrica intacta in principio vocum: *nom ir bleuporthetic buch* (gl. lanigerae templa iuvencae) gl. Ox. 38ᵃ. B intacta inchoans alteram partem compositi in glossis isdem: *etbinam* (lanio) 4ᵃ. *louber* (splendor) 20ᵃ. *morbran* (mergus) 5ᵇ. *guobri*, *guobriach* (gl. gravis, gl. sapientior) 40ᵃ. 37ᵇ. *bronnbreithet* (*etinet*, volucres variegatae pectore) 40ᵇ. *laubael* (gl. secularia) B. 42ᵇ. *arber* (utitur) Cb. 92. *Colbiu* (n. pr. viri) in cod. Lichf. In libro Landavensi ipso nomina composita cum *biu* (vivus), *bri* (auctoritas), *bran* (corvus), *bresel* (bellum), servata procul dubio e vetustiore codice: *Joubiu* 163. *Judbiu* 175. 177. *Merchbiu* 154. *Edilbiu* 160. *Ilbri* 194. *Morbran* 191. 263. *Cinbran* 148. 264.

Cunbran 142. *Conbran* fq. *Columpbran* 138. *Cenbresel* 221. *Conbresel*, *Combresel* 191. 202. *Cilbresel* 213. In mediis et extremis: *helabar* (eloquens) gl. Ox. 8ª. *gebel* (dolabra) gl. Ox. B. 42ᵇ. *stebill* (gl. limina) Cb. 52. *trebou* (gl. turmae) Lxb. *dir aballen* (ad malum; cf. Aballone, loc. Gall., in Itin. Ant.) L. Land. 164. *carn cabal* (cumulus lapidum Cabali, canis Arthuri) Nenn., secundum imitationem codicis saec. 10 in Mab. 2, 359. *camdubr* (n. fluv., i. e. curva aqua) cod. Lichf. (App. L. Land. p. 273.)* *gilb* (foratorium vel rostrum) gl. Ox. B. 42ᵇ. *gilbin* (gl. acumine; hib. *gulpan* p. 60) Cb. 70.

D intacta principalis: *pa diu* (quid?) gl. Ox. 41ª. Cb. 19. *odas* (gl. acervo) Cb. 45. Inchoans alteram partem compositi in gl. Ox.: *didioulam* (glisco) 2ᵇ. *guodeimisauch* (passi estis) 39ª. *guordiminn:u:* (invitus) 39ᵇ. *didaul* (expers) B. 47ª. In mediis vocibus et extremis: *ladam* (caedo) 7ª. *credam* (vado) 6ª. *ringuedaulion* (arcana) 38ᵇ. *onguedou* (exta) 41ª. *emedou* (aera) 38ª. *budicaul* (victoriosus) 39ᵇ. *edil* (tenuis), *nedim* (ascia) B. 42ᵇ. *clutgued* (strues) 9ª. *culed* (macies) 8ᵇ. *cared* (nota) 38ᵇ. *criched* (ruga) 40ª. *celmed* (efficax) 5ᵇ. *estid* (sedile) 6ª. *notuid* (acus), *cemecid* (lapidaria) B. 42ᵇ. *med* (sicera), *bronnced* (bullo) 43ª. *gubennid* (pulvinar) 44ª.

G servata in principio: *o glanstlinnim* (gl. famine sancto) Cb. 5. Inchoans alteram partem compositi: *digatma* (area, circus) gl. Ox. 37ᵇ. 38ᵇ. *Urbgen* (n. pr. viri; cf. Verbigenus pagus et Camulogenus Caes.) Nenn. p. 72. 73. *Sulgen*, *Signou* (nn. pr. virorum) in cod. Lichf. p. 273, ut alia plurima in L. Land.: *Anaugen* 194. *Morgen* 254. *Guidgen* 124. 141. *Catgen* 136. 140. *Guerngen* 203. 206. *Elgnou*, *Ellgnou* 192. 193. *Gueithgnou* (cf. *Gnouan* 171) 137. In media voce: *Regin* (n. pr. viri: cf. Reginum Itin.) Chron. cambr. vet. praef. ed. Leg. p. V. *Eutigirn* (n. pr. viri; cf. Tigurini) L. Land. 133. 136. 235. *Eutegirn* 136. *Maglocunus* (n. pr.; cf. Taximagulus Caes.) Gild. epist. (Nenn. p. 161). *mergidhaham* (evanesco) gl. Ox. 2ᵇ. *guirgiriam* (hinnio) 4ª. *orgiat* (caesar, qui caedit) 7ª. *Margetut*, *Margetud* (n. viri) Chron. cambr. L. Land. 118. 259. In fine: *guetig* (postea) cod. Lichf. (app. L. Land. p. 271.) *guerg* (efficax) gl. Ox. 5ᵇ. *boutig* (stabulum) 6ª. *dou rig Habren*, id est duo reges Sabrinae, Nenn. p. 75.

Servatae igitur fere sunt omnes mediae cambricae in vetustioribus libris. Iam in his tamen initia infectionis, sicut in liquida *m* post *â* in voce *lau* (p. 114), in *b* et maxime in *g* animadvertuntur in fine praesertim post vocales productas: *dauu* (gener) Ox. 38ª. *iacou* (Iacôb) Cod. Lichf. (app. L. Land. p. 272.) *guobri*, *guobriach* (gravis, gravior, sapientior; simplex *Brii*, n. pr. viri, in L. Land. 190, hib. vet. *bríg*, valor, p. 21) gl. Ox. 40ª. 37ᵇ. *tru* (miser; hib. vet. *tróg*) 39ª. *ri* in nominibus compositis ut *Judri* Cod. Lichf. *Clotri* L. Land. (= rîg, cf. p. 20. 98). Post brevem vocalem in isdem glossis destituta *g* in voce *ma* in compositis (p. 111) *guaroima*, *digatma* (= *mag*; cf. p. 4 not.). In codice Lichf. (App. L. Land. p. 271, 1 et 2) invenitur nomen viri *Gelhi* et *Gelhig*. Transumpta latina videntur: *liuou* (gl. ligones) Cb. 25. *iou* (= iugum), *corruui* (gl. corigium, i. e. corrigia; *carrei* Mab. 2, 374, hod. *carai*) gl. Ox. B. 42ᵇ. 43ª.

---

* Vox in nominibus fluviorum et alibi inventa: flumen *Vernodubrum* (in Gallia Narb.) Plin. 3, 4; *Dubra* (in Germania mer., hod. Tauber) Geogr. Ravenn. 4, 24. Etiam hibernice: fluvius *Dobur Artbranani* usque in hodiernum nominatus diem. Adamnani Vita S. Columbae, ap. Boll. Iun. 2, 207.

Aremoricae mediae dialecti vetustae intactae in principio ut nominum quae extant in chartulariis: *Bili* Rhed. 1, 7. *Bran* 1, 10. 19. *Bresel* Kemperl. Mor. 465. *Breselan* Rhed. 1, 24. *Datlin* Rhed. 2, 31. *Diles* ib. Mor. 271. 515. *Gleu* Kemperl. Mor. 432. *Gleudalan* Rhed. Mor. 307. *Gradlon* Mor. 265. In mediis nominibus vetustioribus: *Vidimaclus* (lege *-maglus*) Greg. Tur. 9, 18. *Macliavus* (lege *Magliavus*, id quod invenitur in Greg. Tur. Histor. Francor. epitom. 77) Greg. Tur. 4, 4. 5, 16. 27. *Maglus Conomagli* filius in Vita S. Winwaloei ap. Boll. Mart. 1, 258. 15. *Catmaglus* ibid. 259. 13 (cf p. 4. 102 not.). In extremis vocibus quibusdam *treb* (vicus), *nowid* (novus), in chartulariis vetustis: *Trebmoetcar* (chart. a. 834), *Treb Querman* (a. 865), *Trebetwal* (a. 829), *Trebhinoi* (a. 854; cum nominibus virorum) in chart. Rhed. 1, 4. 24. 42. 45. *Lis-Nowid* (a. 826) 1, 14. 42.

Haec tamen chartularia aremorica amplius iam progressam infectionem produnt quam glossae vetustae cambricae. Nam etsi in eis intactae interdum inveniuntur mediae, ut inchoantes vocem alteram in compositione: *Wobrian* Rhed. 1, 38. *Maenwobri* 2, 15. *Wrbili* 1, 14. 19. 39. 41. *Worbili* 2, 28. *Urbili* 1, 36. *Arbidoe* Mor. 331. *Wasbidoe* Mor. 304. *Grenbidoe* 1, 54. *Eubodu* Mor. 328. *Tribodu* 2, 13. *Hobrit* Mor. 275. *Wenbrit* 1, 19. *Anaugen* 1, 43. 2, 14. *Wrgen* 1, 24. *Dergen, Dorgen* Mor. 332. 2, 26. *Ritgen* Mor. 273. *Festgen*, *Festgent* Mor. 293. 296. *Hoiargen* 1, 35. *Gurgnou* Mor. 340, saepissime tamen sunt infectae: *Gurvili*, *Wrwili* 1, 8. 40. *Maenwili*, *Maenvili* 1, 9. 39. *Haelvili* 2, 14. 16. *Ratuili*, *Ratwili* 1, 1. 3. 2, 16. *Aellifeu* 1, 7. *Aerviu* 1, 11. *Colveu* (*beu*, *biu*) Kemperl. M. 513. *Arvidoe* Rhed. M. 307. *Vurvidoe* M. 309. *Matwidoe*, *Matvedoi*, *Matuetdoi* M. 305. 340. *Catwodu* 1, 20. *Catuodus* Kemperl. M. 360. *Guenwreth*, *Guenvret* (supra *Wenbrit*, coniunx Salomonis principis, chart. a. 869) 1, 50. *Derien*, *Derianus* 1, 2. 2, 7. *Derian* Mor. 339. *Urbien* (cf. cambr. *Urbgen* supra et *Urblon* Rhed. 1, 21. 47; = *Uryen* Mab. 2, 212) 2, 21. Mor. 304. *Festien* Mor. 300. *Ritient* Mor. 330. *Pritien*, *Pritient* Mor. 294. 307. *Haelnou* 1, 4. *Budnou* Mor. 272. *Arthnou* Mor. 307. *Cadnou* Landev. Mor. 338.

Infectae mediae in mediis vocibus: *Courantgen* (cf. hib. vet. *cobir*, auxilium, Wb., et Caburus Caes.?) Rhed. fq. *Kobbrantgen* Mor. 297. *Courantmonoc* Mor. 267. *Gleuchourant* Mor. 307. *Maelcat* (cf. supra *Catmaglus*) 1, 32. *Cunmailus* (= *Conomaglus* supra) 1, 25. *Arthmael* 1, 5. 2, 23. *Mailon*, *Maeloc* Mor. 264. 307. *Tiernan* (hib. vet. *tigerne*, dominus) 1, 31. *Tiarnan* 1, 20. 2, 27. *Maeltiern* 1, 14. 2, 28.

In fine vocum, ubi intactae interdum servantur post vocales breves, ut in supra dictis *treb*, *nowid*, in isdem chartulariis aremoricis destituuntur mediae, ut in glossis cambricis, praesertim post vocales productas: *Jacu* (= Iacôb) Rhed. 1, 29. *ploi* (= plebs; in nomine *Ploilan*, in chart. a. 862, *plebs Lan*, *Laan* in aliis chartis) 1, 23. *pou* (pagus; in nomine *Poutrecoet* in chart. a. 833, "pagus trans silvam" 1, 50) 1, 5. *ri* et *bri*, *wobri* (= *rîg*, *brîg*) in nominibus compositis supra dictis (p. 98). Tamen etiam post breves destituitur *g*, ut in voce *bro* (terra; cf. Brogitarus Cic., Allobroges Caes.) quam continent composita nomina praediorum vel pagorum: *Bronantcar* (a. 833) Rhed. 1, 8. pagus *Broweroc* (a. 832; "patria Gueroci" Mor. 339) 1, 20. *Bronaril* (a. 867) 1, 22; *b* in chart. Landev. in nominibus vicorum: *Tref Wilermeam*, *Tref Harthoc* (= *treb*) ap. Cours.

1, 423 ac, ni fallor, in chart. Rhed. in nominibus comp. *Worgou*, *Riworgou* 2, 14. *Worgouan* (cf. *Ran-gaf* ibid 2, 26; cambr. *gof*, faber, et nom. gall. Gobannitio Caes.) 2, 19. 25.

In recentiore demum lingua britannica, tam cambrica, quam cornica et aremorica, destitutio haec mediarum perfecta est adeo ut latius pateat quam in ceteris consonis. Status primitivus in principio tantum vocum tenetur, si non est causa infectionis, vix in mediis vel extremis, excepta fortasse *g* in combinatione *ng*. Mutatur autem hac infectione B in eundem sonum atque *m*, in *v*, fere scriptum *f* vel *u*. D infecta (pronuntiata ut anglica *th* vocalibus circumdata) cambrice vulgo scribitur *dd*, cornice ʒ vel *th*, aremorice *z*. G destituta in media voce post *r* et *l* interdum fit cambrice *i*, *y*, cornice *h*, *gh*, aremorice *c'h*, plerumque autem tota omittitur, vel mortificatur, in quovis loco. Eandem oblitterationem interdum ceterae mediae, *b* et *d*, patiuntur in media voce et extrema.

B cambrica destituta in principio vocum, si extat causa infectionis (de qua videas infra), ubi scriptio vulgata in codicibus est *u*: *ir urenynes* (reginae, dat.; *brenynes*) Leg. *y uaraf* (barbam eius) Mab. 1, 7. 18. Inchoans alteram partem compositi: *anuonhedigeid* (ignobilis; *bonhedig*, nobilis) Mab. 1, 260. In nominibus propriis compositis *-biu*, *-bud*, *-bran*, *-brit* etc. iam liber Landavensis interdum nutat in recentiorem scriptionem: *Conuiu* 169. *Catuud* 191. *Conuran* 69. 73. 158. (cf. *Moruran* Mab. 2, 206). *Sulurit* (*Sulbrit* 229) 267. *Conurit* 159. Addo vocum compositarum, quae supra allatae sunt, veterum formas hodiernas: *llawfwyall* (securis manualis; vet. *laubael*), *lleufer* (splendor; vet. *louber*, *lleuver* Mab. 2, 42), *morfran* (mergus), *gofri* (praeminentia; vet. adi. *guobri*), *bronfraith* (pectore variegatus).

In mediis vocibus alternant *f* et *u*, interdum *v*: *dufyr* (aqua) L. Land. p. 113. *dwfyr* Mab. 1, 4. 5. 2, 213. 246. *dwuyr* 2, 42. 208. *dyfyr* 3, 302. *dwfr* 1, 13 (supra *dubr*; cf. med. lat. *dovra*, fossa, locus ubi est aqua stagnans, vulgo *douvre*, ap. Carpent.), plur. *dyfred* (aquae, fluvii) 3, 302. In libro Land. *Gafran* (n. viri, ibidem 150. 172. 178 *Gabran*) 171. *Auallguid* (n. viri) 217. *auallen* (malus, supra *aballen*) 197. Mab. 2, 64. *aual*, pl. *aualeu* (pomum) Mab. 2, 200. 1, 237. *Cauall* (nomen canis Arthuri; supra *Cabal*) 2, 22. 239. *kefyn* (tergum; cf. Cebenna mons) Mab. 1, 37, unde *trachefyn*, *tracheuyn* (retro) Mab. fq., *drachefn* 1, 20. Rarius scribitur *fu*: *dufuyrguyr* (aquatici viri) L. Land. 121. In positione post *r*: *Eruic* (n. viri; ibid. 115. 193 *Erbic*) L. Land. 153. 154. De scriptione *fh*, ut in *arafhau* (quiescere; adi. *araf*, mitis, placidus, Mab. 2, 47; cf. Arabo nom. fluv.) Mab. 2, 381, videas supra (p. 119). Interdum *f* (= *v*) in *ff* (= *f*) provehitur: *dyffrynn* (vallis; e *dwfr*) Mab. 1, 6. *caffel*, *kaffel* (sumere; *cavail*, sumptio, captivatio, L. Land. p. 113; hib. vet. *gabál*) Mab. 1, 5. 18. 2, 12. 18. 39. 59. 199. 222. 246; item regulariter in formis compositis verbalibus *hanffei* (se habebat), *darffei* (perfectum erat), *kyuarffei* (conveniebat), *pyeufo* (possideat) etc. e radice *bu* (cf. III. 2. verb. anom.), quarum *ff* ex *fw* (*vu*) provectum esse videtur cum assimilatione. Varietate formarum excellit verbum *caffel*, in quo iuxta *u* sive *f* et *ff* non solum semper *w* invenitur ante *s* praeteriti: *ni a gawssam* (accepimus) Mab. 1, 36. *a gawssawch* (accepistis) 3, 200. *a gawssant* (acceperunt) 2, 20. 49. 61. *ykawssei* (acceperat) 2, 52, sed etiam alias

b excussa est: *cael* (sumere) 2, 11. 218. 246. *key*, *kehy* (sumes, accipies: *ti aekey*, id accipies. *aminneu agey*, et accipies me. *ti a gehy*; paulo ante: *titheu a geffy*, tu accipies; *ageffydi* 2, 60) 2, 63. 219. 221. *ageis* (accepi; *agefeis*, *ageueis* 1, 10. 2, 19) 2, 15. *ny chawn* (non acciperem; *caffwn* 1, 10. 2, 46) 2, 14. *ny chahat* (non est inventum; *y kaffat* 2, 246) 2, 9. ac semper fere in 1. pers. sg. praes.: *agaf* (inveniam) 2, 58. *agafi* (habeone? *agaffafi* 1, 278) 2, 45. *mi ath gaf* (sumam te) 2, 46. *ony chaf* (si non accipio) 2, 19. Quae excussio consonae praeterea inest in exemplo hoc, si recte scriptum: *drachen* (retro; *dracheuyn* ibid.) 2, 36.

In fine scribi solet *f*: *tref* (vicus) Mab. 1, 20. *cledyf* (gladius; hib. vet. *claideb*) Mab. fq. Hodierna vox *gylf* est vet. *gilb* (foratorium vel rostrum) gl. Ox. B. 42[b]. Tota oblitterata *b*: *tu* (latus; hib. vet. *tóib*) Mab. fq. *du* (niger; hib. vet. *dub*): *guern du*, *nant du* L. Land. 182. 247, *du* Mab. fq. hod. *ffa*, *ffaen* (= faba).

D cambrica infecta scribitur hodie *dd* (Owenus in lexici prima editione *z* aremoricam adoptaverat), quae scriptio in ipsis quoque codicibus invenitur, quamquam in isdem infectio aliis modis, saepius vero omnino non significatur. Scriptio *dd* in Voc. 10[a]: *meddou*, quam vocem iam vetusta manus suprascripsit supra aliam eiusdem formam *medu* (gl. medum), et in Registri Caernarvonensis (e saec. 14) partibus iis, in quibus orthographia cambrica adhibetur (in aliis enim cornica invaluit): *Bleddyn* (nom. viri, corn. *Blethyn* p. 1 sqq.) p. 93 sqq. *Jarddur* (alibi *Yarthur*) p. 109. 110. 111. *Moriddik* (al. *Morithik*; P. 77, 1. 232, 4 *moreȝek*, sollicitus) p. 100. *Boteridd*, *Beddegroes*, *Penhyddgen*, *Moweddus*, *Llechiddiawr* (nomina locorum) p. 257. Opus inscriptum Mabinogion, continens praecipuas codicis rubri narrationes, eandem quidem *dd* interdum habet typis expressam, ut 1, 1: *ydoedd yn eisted* (erat sedens), et 1, 2: *ydoedd yr amherawdyr* (erat imperator), *adrythyll oeddwn* (audax eram); sed cum in imitatione codicis addita legatur *ydoed*, *oedvn*, ne in his quidem suspicamur ipsam codicis scriptionem redditam esse: *mi a wyddwn* (sciebam) 2, 198. *ny wyddynt* (nesciebant) 3, 268. *byddaf* (ero) 3, 197. *cerddeu* (cantus, carmina) 2, 201. *cerddawr* (operarius, mox *cerd*, opera) 2, 201. *Kaervyrddin* (n. pr. oppidi) 3, 271. *ynddaw* (in eo) 3, 143. *yrddaw* (propter eum) 2, 203. 3, 159. *yr wedd* (modus, forma, via) 3, 9. *neuadd* (aula) 3, 269. Eadem suspitio nascitur, ubi editum est *dh*: *nodho* (propitius erit) 2, 228. *rodho* (det) 2, 28. 3, 193. *rodhom* (dederimus) 2, 203. *rydhau* (liberare), *rydhaa* (libera), *rydhaf* (liberabo; hod. *rhyddaf*) 1, 22.* 3, 160. *rydhaer* (liberatur) 3, 196; sed cf. p. 119. Alias ne editio quidem notat infectionem: *ymdidan* (discursus, narratio; hod. *ymddyddan*), *cledyf* (gladius; hod. *cleddyf*), *med* (medum; hod. *medd*), *rud* (ruber; hod. *rhudd*) fq. etc. In codice Leg. A inveniuntur *dh*, *h*: *emdhihan* (= *ymdidan* Mab.) 2, 11, 48. *grahur* (hod. *graddwr* e subst. *gradd*; gradus) 1, 24, 11. *yhi* (= *ydy* Mab., hod. *yddi*, ei, ad eam) 2, 1, 9. Interdum *d* tota periit: *en anilis* (insecure; sequitur mox in eodem loco *en dilis*, secure) 2, 6, 17. 31. *roy* (dare), *aroes* (dedit; alibi *rody*, *rodes*) 1, 25, 3. 2, 10, 2. Oblitteratae *d* exempla etiam in Mab.: *dielw* (deformis; *di-delw*) 2, 17. *mi athroessum* (darem te) 3, 145. *y mywn* (*y meun* L. Land. 113, in medium, in medio; hib. vet. *inmedón*) fq. Addo hodiernas formas quarundam vocum, quarum vetustae supra allatae sunt, derivatarum in *-ed*, *-id*: *culedd* (macies; vet. *culed*), *caredd* (amor; vet. *cared*), *crychedd* (ruga; vet. *criched*),

efydd (aes; vet. *emed*), *cyfegydd* (lapidaria; vet. *cemecid*), *gobenydd* (pulvinar; vet. *gubennid*), *celfydd* (industrius; vet. *celmed*), *nydwydd* (acus; vet. *notuid*).

In extremis vocibus, vix in mediis, saepius pro infecta *d* codices quidam improbanda sane consuetudine promiscue habent *t* ut Leg. cod. A. *hebogyt* (falconarius) 1, 1, 1. 10, 1. *penhebogyt* (summus f.) 1, 9, 18. *medyt* (medi coctor) 1, 1, 1. *kynyt* (venator) 1, 16, 11, pl. *kanetyon* 1, 9, 22. *penkynyt*, *penkenyt* (summus v.) 1, 1, 1. 16, 11. 12; 16, 1. 11. *kanuyllyt*, *canhuyllyt*, *kanhuyllyt* (candelarius) 1, 1, 1. 9, 25. 22, 1. *argluyt* (dominus) 2, 1, 13. 24. 36 etc. cf. *bet* (sepulcrum; hod. *bedd*) L. Land. 216. Alia exempla videas ap. Stephens. Liter. of the Kymry pp. 121. 453. Sed inconstantiam scriptionis uno exemplo illustrasse satis erit: *peduerryd* (quartus) Leg. 1, 10, 1. *peduueryt* 1, 31, 4. *peduare* 1, 10, 3.

G cambrica destitutione deperire solet, tam in principio vocum, si extat causa infectionis, quam in mediis extra positionem et extremis. In principio: *aorugam* (coepi; mox: *ae gorugant*, et eum coeperunt, exuere, ubi abest causa inficiens) Mab. 1, 4. Inchoans alteram partem compositi: *Judnou* (cf. supra compos. *-gnou*) L. Land. 70. 74. 165. *Gwydneu* (nomina virorum) Mab. 2, 210. 223. *bleidast* (lupa) 2, 235. 3, 199. *gellast* (canis femina) 3, 28. *rudem* (rubrae gemmae, rubini) 3, 265. 266. Interdum vero sicut in mediis vocibus post *r* et *l* in Y mutatur: *Sulyen* (= *Sulgen*), *Uryen*, *Moryen* (nomina virorum) Mab. 2, 206. 212. 390. *Owein uab Uryen* 1, 1. 32. *brynn aryen* (nomen collis) 3, 204; quin etiam post alias consonas: *Grudyen* (n. pr.) 3, 98.

In mediis et extremis vocibus tenetur in sola positione NG; in ceteris magis minusve oblitterationi obnoxia est. Transit in Y in positionibus RG, LG in mediis vocibus: *aryant* (argentum) Leg. 1, 3, 1. Mab. 1, 4. *aryanneit* (argenteus) Mab. 3, 264. *taryan* (pelta, scutum; lat. med. *targa*, *targia*, *targonus*, maior targa, *targeta*, targa minor, ap. Cangium) Mab. fq. In extrema voce iuxta *boly*, pl. *bolyeu* (saccus; hib. vet. *bolc*, *bolcc* = *bolg*, gall. *bulga*, pp. 14. 61) Mab. 3, 95. 96. invenitur *bol* ap. Owen., in postrema parte Mab. e recentiore codice edita *boly croen* (saccus scorteus) et *bol croen* 3, 324; ac *prenuol* (theca lignea) 1, 17. In aliis tamen etiam medium *g* deperit pariter ac finale: *Maredud* (= *Margetut*, supra) Mab. 2, 371. *mererit* (margaritae) Mab. 2, 218. 3, 266. Addo voces hodiernas: *gweryru* (hinnire; vet. *guirgiriam*, hinnio, gl. Ox. 4[a], deriv. e *guerg*? cf. p. 11 not.), *merydd* (subst. debilitas, adi. flaccidus, e vet. *mergid*, unde verb. denom. *mergidhaham*, gl. evanesco, i. e. flaccesco, gl. Ox. 2[b]), *hela*, *hel* (venari; cf. *helghati* gl. Ox. 38[a], hib. vet. *selg*). Forsitan igitur cum *bela* (bellare) comparaveris nomina *Belg*arum et regis qui Paus. 10, 19, 7. dicitur *Βόλγιος*.

Extra positionem in mediis vocibus et extremis semper deficit in recentiore lingua. In mediis: *bwa* (arcus; hib. hod. *bogha*) Mab. 1, 3. *mael*, *mail* (= *magl*) in nominibus virorum compositis supra dictis (p. 101). *mais* (campus) L. Land. 152, *maes* (= *magi*, *mages*, cf. p. 4 not) Mab. fq. *dayoni* (bonitas; hib. *dag*) Mab. 1, 238. *y divayassant* (deleverunt; *ma*, hib. *mag*) 3, 160. *aphan darllewyt y llythyr* (et cum lectae essent litterae; cf. hib. vet. *arlég*) 3, 91. Vocalis *i* alterari solet excussa *g*: *Breit* (Brigita) L. Land. 225. 263. *ateilwyt* (aedificatus est; e *ti*, domus) Mab. 3, 95. *teulu* (familia; *telu* carm. Cb.; cf. hib. *teglach*) Leg. Mab. fq. *teu*, *tew* (densus, spissus, crassus; hib. *tiug*) Cb. Mab. *tern* (hod. *teyrn*, ominus) in nominibus compositis ut *Etern* L. Land. 240. *Edern* Mab. 2, 19 (cf.

Aerthirn L. Land. 142 et *Edyrn* Mab. 2, 23 ac supra dicta comp. *-tigirn*). Quamobrem nomen supra dictum *Breit* et vocem *breenhin*, *breeninn*, *brennhin*, *brennin* (rex; hod. *brenin*) L. Land. 113 licet revocare ad formas *brigit*, *brigentin* repetendas ex adi. *bry* (altus; cf. p. 86), subst. *breint* (privilegium) ibid. ad formam *brigent*, fortasse derivatam e subst. *bri* (hib. *bríg*, p. 21. 98) cum producta vocali, cum in duobus aliis locis eiusdem privilegii ecclesiae Landavensis servata vocali scribatur *bryeint*. Abolitae *g* in fine vocum exempla quaedam: *da* (bonus; hib. vet. *dag*) fq. *ffa* (fagus; *ffawyd*, fagus arbor) Mab. 1, 29. *llu* (agmen; hib. *sluag*, gall. Catu*slôgi*) 1, 16. 17, unde *teulu* (v. supra). *llw* (iusiurandum; hib. *luge*) 1, 244. *ty* (domus; hib. vet. *teg*) Mab. fq. *to* (agmen, copia, numerus; cf. Togius, Togia Inscr. Stein. 434. Togitius Stein. 324. Togirix Orell. 347. *Τογόδουμνος* Dio Cass. ed. Reim. p. 957) Mab. 2, 17. 65. *ffo* (fugere) Mab. 1, 13. *tru* (miser; hib. vet. *tróg*) fq.

B infecta cornica ut aremorica scribitur *v*, *u*, neglegentius aut cum mutatione soni *f*, *ff*.

Cornica regulari scriptione, quam semper servavit P., plerumque servarunt Dr., *v*, *u* in principio vocum in constructione: *ran vras* (pars magna) P. 38, 2. *an venyn* (mulier) 33, 2. *vn venyn* (m. quaedam) 84, 1. 177, 1. *dre y vres* (per iudicium eius) 98, 2. *dre ȝe vay* (per basium tuum) 66, 2. *ha pan ve* (acsi esset) 40, 3. *del ve* (ut erat) 2, 2. 8, 2. 55, 2; ut in compositis: *mar vold* (tam audax) 78, 2. *gwylvyth* (videbit) 93, 4. *asswonvos* (cognoscere) 63, 4. In mediis vocibus: *lauar* (verbum, locutio) fq. *avel*, *avell* (pomum) 6, 3. 152, 4. *gevys* (condonatus) 9, 1. 23, 2. 113, 3. 185, 3. *gevyans*, *gevyons* (venia) 220, 2. 104, 3. *drehevell* (erigere) 195, 4. 203, 3. *provas* (probavit) 6, 4. *dylyver* (liberum dare) 162, 2, ut in Voc.: *lauar* (sermo, locutio) 8ᵇ. *gauar* (capra, capella), *auallen* (malus) 9ᵃ. *diauol* (diabolus) 8ᵃ. *scauel* (scabellum) 9ᵇ. *liuer* (liber, codex) 9ᵇ. *geluin* (rostrum) 8ᵇ, in quo etiamtum scriptum est *duv* (niger) 8ᵇ, quamquam in eodem cum *f* ut cambrice inveniuntur: *doferghi* (lutrius) 9ᵃ. *gofail* (officina) 7ᵇ. Soluta *b* media in *u*, *w*, *ow*: *dour*, *douer* (aqua) Voc. 9ᵇ. 10ᵃ, *dour* O. 1666. 1685. 2790. D. 833. 839. P. 45, 3. 219, 1, *dowr* 58, 4. 211, 1. *dyaul*, *deaul*, *dyowl*, *deawl* (diabolus) R. 132. 2104. O. 301. D. 137, *iaul* D. 1461, *ioul* O. 2700. P. 14, 1. 15, 3. 16, 3, *ioull* 11, 1. *dowtyth* (dubitas, times) 192, 2; ut in composito *lowarth* (hortus; hib. *lubgort*) 140, 1. 233, 1; vel oblitterata omnino: *dúr* (aqua) Voc. 10ᵃ. *chein* (dorsum; cambr. *kefyn*) 7ᵃ, praesertim finalis extra positionem: *plui* (= *plêb*, plebs, parochia) 7ᵃ. *cleȝe* (gladius) P. 51, 2. 71, 1. *tre* (vicus) 27, 2. 162, 2. *tu* (latus) 105, 3. *do*, *du* (niger) O. 1778. R. 2101. *me an dreha*, *ef an dregha* (id erigam, eriget, templum) D. 346. 1697.

Regulariter provehitur haec *v* in *f* in principio vocum secundum leges cornicae proprias, quae infra exponentur: *y fe* (fuit) P. 7, 1. 18, 2. 4. *may fe* (ut esset) 3, 3. 9, 1. *kyn fo* (quamvis sit) 99, 4. *yn fras* (magnopere) 149, 4. *y ret flamyas* (ii te vituperarunt) 92, 2. *te a feth*, *te a fyth* (habebis) 16, 3. 136, 3; ut in compositis: *a wothfe* (sciret) P. 158, 4. *may whothfough* (ut sciatis) D. 2156. Item semper, nisi decidit, in extremitate vocum: *barf*, *baref* (barba) Voc. 7ᵃ. *gof* (faber) 7ᵇ. D. 1695. 2712. 2724, *goff*, *goyff* (faber) P. 154, 2. 156, 3. 158, 1; 155, 1. *why a gyf*, *wy a gyff* (invenietis) D. 176. 543. P. 37, 3. *why an kyf*, *wy an kyff* (invenietis eum, id) D. 1496. P. 256, 3. *gaf* (ignosce) D. 1437. 1445. 3019. *yn prof* (probe, probate) D. 1496. 1698. *a pref*, *a bref*

(probat) D. 214. 1408, *me a bref* (probabo) 1729. In mediis vocibus causa provectionis (ac, nisi fallimur, geminationis) interdum non liquet ut in verbo *cafos* (capere, invenire) P. 38, 2. 39, 2 etc. *caffos* 148, 4, unde *kefis*, *kefys*, *keffys*, *kyfys* (captus) 6, 2. 151, 4. 206, 4; 98, 3. 246, 4; 128, 4. 119, 3; 141, 2 et aliae formae, semper cum *f*, *ff*; in aliis aut *s* causa efficiens esse videtur aut *r* vel *l*: *drehafse* (erexisset, erigeret) D. 383. 387. 1766. *me an gafse* (id ignoscerem) D. 1815. *nym delyrfsens* (non tradidissent me) P. 102, 2. *delyffris*, *delyffrys* (liber datus) 125, 3. 124, 4. 184, 2. *lyffrow* (libri) 17, 1. 73, 3. 206, 2, *lyfryow* D. 78. 101. 138. 435 a sing. *lyvyr*, *leuyr* D. 95. 1157; ut in compositis *dyffry* (indubie, hib. *dethbir* p. 73) P. 146, 4. *deflam* (excusatio) 32, 4. Ceterum postrema aetate linguae evanescentis haec quoque *f* mollita rediit in *v*, ut in Cr. *devery* 101. 136. 169. 531 scriptum est iuxta *defry* 182. 632, *deffry* 224. 606.

Aremorica in principio vocum, si est causa infectionis, *v*: *ez ve*, *ez vezo* (formae verbi substantivi, extra infectionem *be*, *bezo*) Buh. fq. ut in composito *a hoaruezo* (quod accidat) 168, 1. In media voce: *lauar* (loquere, imp.) 2, 8. 74, 6. 7. In extrema *f*, *ff*: *clezef*, *clezeff* (gladius) 90, 10. 152, 3. *proff* (probare) 84, 5; item in media voce: *cafaf* (sumo, invenio) 22, 6. *caffout* (invenire) 4, 25. *leiffriou* (libri) 118, 10. *euffrou* (opera) 102, 24. *proffen*, *prouffen* (probarem) 164, 9. 170, 15. *proffe*, *prouffe* (probaret) 164, 6. 170, 12; 158, 10. Emollita vel excussa tam media quam finalis: *diaoul* (diabolus) 86, 6. *saouzan*, *souzan* (cura) 4, 16. 38, 21. *soezet* (perturbatus; cf. 4, 13 *sebezaff*, turbari) 4, 9. *douetaf* (dubitare) 64, 8. *doetancc* (dubitatio, dubium) 30, 8. *dour* (aqua) fq. *quein* (dorsum; cambr. *kefyn*) 12, 18. *du* (niger) 32, 4. 192, 20. *ploe*, *ploue* (plebs, vicus, parochia) 108, 11. 158, 12. *tu* (latus) 72, 10. Hodierna scriptio fere *v*, interdum *f*: *da veva* (ad vivendum; *beva*), *lavarout* (dicere), *kavout* et *kafout* (invenire) vel excussa *b kaout*, *klézé* (gladius).

D infecta cornica scribitur ȝ vel *th* (*dh*, *t*), aremorica *z*.

Cornica ȝ regulari scriptione in P. (interdum tamen *th* ut fere in Dr.) in principio vocis: *drok ȝen* (malus vir) Pass. 192, 1. 259, 4. *te ȝen* (tu homo! *den*) 144, 1. *a ȝyghow* (a dextra) 97, 3. 186, 2. 236, 2. 242, 3. *ȝe ȝu*, *ȝe thu* (deo) 27, 4. 1, 4. *ȝe ȝv*, *ȝe thu* (deum tuum) 17, 2. 15, 1. *a thu* (o deus) 246, 2. *goȝaff*, *goȝevell* (tolerare; = *go-d.*) 3, 4. 134, 4. Item in media voce ȝ, raro *th*, in P.: *Eȝow*, *Eȝewon* (Iudaeus, Iudaei) fq. *boȝar* (surdus) 25, 2. *leȝys* (caesus; cambr. vet. *ladam*) 49, 4. *coȝe* (cadere; cambr. *cwyddaw*) 170, 1. *cuthe* (celare; cambr. hod. *cuddiaw*) 170, 2. *cleȝe* (gladius) 51, 2. 71, 1. *deȝyow* pl. (dies) 169, 2. *menyȝyow* (montes) 170, 1. *beȝow* (sepulcra) 210, 1; contra in Voc. fere *th* (ut in Dr.), interdum *þ*: *heþeu* (hodie; cambr. *heddyw*) 8ᵇ. *bothar* (surdus; cambr. hod. *byddar*) 8ᵃ. *bliþen* (annus; cambr. *blwyddyn*, hib. vet. *bliadain*) 8ᵇ, vel *d*: *guedeu* (vidua), *arludes* (domina) 7ᵇ; tamen etiam *dh*: *medhec*, *medhecnaid* (medicus, medicina) 7ᵇ. In fine vocum regulari scriptione *th* in Dr. et P.: *gweth* (arbor) 16, 2. *dyth* (dies) fq., *deth* 259, 2. *cleth* (sinister; cambr. *cledd*) fq. *scoth* (umerus) 162, 3. 205, 3. *beth* (sepulcrum) 242, 1. 253, 1. 254, 1. 2. *meth* (ait) fq. *meneth* (mons) 16, 1. *deweth* (finis; cambr. *diwedd*) 40, 4. 166, 4 etc.; in positione post *r*: *forth* (via) 15, 4, ut in Voc. *barth* (tubicen, mimus; i. e. bardus, cambr. *bardd*) 7ᵇ; praeterea autem in Voc. in paucis *d*: *rud* (ruber), *neid* (nidus) 8ᵇ. *god* (talpa) 9ᵃ. *scuid* (scapula; cambr. hod. *ysgwydd*) 7ᵃ. *kerd* (iter),

ford (via) 9ᵇ; plerumque vero (cf. p. 140) *t*: *guit* (arbores; cambr. *gwydd*, hib. vet. *fid*) 9ᵃ. *guit* (auca; cambr. *gwydd*), *guitfil* (fera; cambr. *gwyddfil*), *bleit* (lupus), *det* (dies; cambr. *dydd*) 8ᵇ. *menit* (mons; cambr. *mynydd*) 9ᵇ. *ehidit* (alauda) 8ᵇ. *arluit* (dominus), *guhit* (nurus), *brodit* (iudex), *pridit* (poëta), *piphit* (tibicen) 7ᵇ. Abolitae *d* infectae exempla e Voc.: *reu* (gelu; cambr. *rhew*, hib. vet. *réud*, gl. gelu, Sg., gael. *reodh*) 8ᵇ; e P. et Dr.: *ro*, *rohow* (donum, dona) 215, 2. 251, 3. *a roys* (dedit) 23, 4. *mab Davy* (filius Davidis) 197, 2. *dyswe*, *dyswa* (detege, monstra) 78, 3. 191, 3, *dysqua* D. 82, *dyswe* D. 1248. 1738. 1770, *me a thysque*, *me a thyswe*, *ef a thyswe* (monstrabo, monstrabit) D. 126. 673. 637, iuxta pleniores formas *del dyswy3y* (quomodo monstrabat) P. 65, 4. *y tysque3as*, *y tysquethas*, *a 3yswe3as*, *ef a 3yswe3as* (monstravit) 11, 2. 16, 2. 5, 1. 147, 2. *dysque3as* (monstrare) 157, 1. *a thysquythysta* (monstrabas) D. 339. *dyswethough* (monstrate) D. 978; *yse* (sede) D. 576 iuxta *ese3a* (sedere) P. 13, 3.

Minus inficitur *d* quam ceterae mediae, quatenus, ubi illae mutantur, post aliam dentalem fere servatur: *del dyskas* (ut docuit) P. 64, 4. *parth dyghow* (pars dextra) 93, 3. *mollo3 den* (maledictio hominum) 66, 3. *nyth dampnyaf* (non damnabo te) 34, 4. *pan deth* (cum venit) 182, 1. *kymmes drok* (tantum mali) 120, 1. *bys deso* (usque ad te) 99, 2. *vn venyn da* (mulier quaedam bona) 177, 1. Contra quod non infecta *d* alia quadam mutationis ratione in *ǵ* (signatum *g*, *gy*, *i*, *j*, *gg*, *dg*) translata invenitur, id infra explicabitur, ubi de propriis dentalium mutationibus agemus.

Provectae 3 in aspiratam *th* eadem de causa rara sunt exempla. Pertinere tamen eo videntur haec: *ragtho* (propter eum) P. 6, 1. *rygthy* (pro ea) 184, 2. *ragthe* (pro iis) 118, 2, si conferas *do3o* (ad eum, ei), *ano3o* (de eo), *warno3o* (super eum) et similia.

Aremorica *z* pro *d* infecta (indubie eundem sonum significans quem cambr. *dd* et corn. 3, quoniam usque ad suam memoriam a senioribus hominibus sic pronuntiari tradit Lgn., etsi vulgo plane ut gallicanum *z* hodie effertur atque a Dum. scribitur *s*) num iam in chartulario Rhedonensi extet, in quo *Hedre, Budic, Bled, nowid*, alia exempla *d* etiamtum servatam ostendunt, dubitandum est, etsi cum *z* inveniuntur: *Suzannus* 1, 21. 41. plebs *Avizac* (in *Avisiaco* 1, 21) 1, 35. 47. plebs *Clavizac* (mox pl. *Claviciaca*) Mor. 307. *Muzin* M. 300 (*Mutsin* 1, 2). *Puz* 1, 21. Invenitur enim eadem *z* alias pro aliis sonis, ut pro *s* in eodem Rhed.: *Mezetus* (ibidem *Mesetus*) M. 341, et in chart. Coriosop.: *Brizac* (paulo ante *Brisac*) M. 378, ut hodie quoque *azen* (asinus), *braz* (magnus) secundum Lgn., pro quibus rectius *asen*, *bras* ap. Dum.; pro *th*: *Guezen*, *Guezenec* (*Wethen*, *Wethenoc* in chart. Rhed.) ibid. Prima exempla certa, in quibus *z* locum cambricae *dd* obtinet, sunt saeculi undecimi ex eodem chartulario Coriosopit. ap. Mor. 378: *Juzeth* comitisse (*Judith*), villa *Gorhezre* (i. e. *Treb G.*, vicus Verhedri; n. pr. viri *Gurhedr* chart. Kemperl. Mor. 366, cf. *Kalanhedre* Rhed. 1, 2, *Hedremarhoc* M. 339), *Ploenevez* (plebs nova; *nevez* = *nowid* in chart. Rhed.). Exempla e Buhez: in principio vocis alterius in compositione: *gouzaf*, *gouzaff* (tolerare; cambr. hod. *goddef*, hib. vet. *fodam*) 154, 28. 206, 9. In mediis vel extremis in positione post *r*: *querzet* (pergere; cambr. hod. *kerdded*) 2, 6. 194, 11. 196, 5. *urz* (ordo) 176, 10. Extra positionem: *laziff*, *lazaff* (occidam, occidere) 10, 8. 86, 4. *nezaff* (nere; cambr. *nyddu*) 168, 17. 172, 20.

gouzout (scire) 18, 19. *bouzar* (surdus) 154, 10. *cuzet* (occultare) 42, 8. 46, 15. *clezef*, *clezeff* (gladius) 90, 10. 152, 3. 10. *prezec* (praedicare) 8, 17. *heizes* (cervi; cambr. hod. *hyddod*) 30, 19. *neuez* (novus; cambr. *newydd*) fq. *neuezhat* (renovare) 14, 2. *badez* (baptisma), *badezaff* (baptizare; cambr. *bedyddyaw*) 52, 6. 98, 17. *guez* (modus; cambr. *gwedd*) in compos. *-uez: dezuez*, *finuez* fq. *guez* (arbores) 94, 14. *goez* (coram; cambr. *gwydd*) 124, 14. *bez* (sepulcrum; cambr. *bedd*) 12, 2. 146, 18. *dezuez* (dies) 102, 18. *endez* (hodie) 30, 11. *fez*, *feiz* (fides) fq. *bleiz* (lupus; arem. vet. *bled*) 30, 19. *bloaz* (annus) 2, 10. Interdum *s* scripta pro *z*: *gousoch* (scitis) 40, 12. *alhuesou* (pl. claves; *alved*, clausura, Voc. 9[b]) 180, 11. *diuesaf* (ultimus; *diuez*, finis, 102, 16) 102, 18. *fes* (fides) 202, 11; vel *cc* (leg. *z*, *s*): *scoacc* (umerus; cambr. hod. *ysgwydd*, corn. *scoth*) 172, 10. Abolita *d* media et finalis: *kaer* (pulcher, decorus; cambr. vet. *cadr*, gl. decoreo, gl. Lxb., cf. deo Belatucadro Inscript. Orell. 1965) Buh. fq. *ra roy* (det), *royf* (dabit), *roet* (datus) 16, 4. 78, 8. 18. *cruel* (crudelis) fq. *Devvy*, *Davy* (David) fq.

Hodierna lingua admodum variat, praesertim in extremis vocibus, modo retinens modo excutiens hanc mediam infectam, ut quae apud Lgn. sunt *bleiz*, pl. *bleizi* (lupus), *deiz* (dies), *ruz* (ruber), *ozac'h* (maritus), eadem a Dum. scribuntur *blei* (pl. *bleisi*), *dei*, *ru*, *oac'h*; in aliis excussio ultra est progressa: *loezn* (bestia), pl. *loznet* Buh. 32, 4. 30, 18. *loen*, *lôéned* Lgn. *lon*, *lonet* Man. Dum.; *ezneo* (novit) Buh. 184, 10. *ene*, *éné* Man. Lgn.

G tam cornica quam aremorica infectione fere perit, ut cambrica.

Cornica inchoans vocem in constructione, si est causa inficiens: *leun a ras* (plenus gratia; *gras*) P. fq. *ʒe alyle* (ad Galilaeam; sed 87, 4. *ʒe galyle*) 256, 2. 258, 1. *y a armas* (clamaverunt; *garmas*) 42, 4. *an arlont* (sertum; *garlont*) 134, 2. *ny yll* (non potest; *gyll*) 194, 4. *y anow* (eius os; *ganow*) 106, 1. Media vel finalis *g* extra positionem non minus evanescit: *guein* (vagina) Voc. 9[b]. *maister* (magister) 8[a]. *streil* (strigil) 10[a]. *mester* (magister) P. 60, 4. *migtern* (rex; = *-tegirn*) fq. *ti* (domus) Voc. 9[b]. *teilu* (familia) 7[a]. 7[b]. *lu* (*luu* Voc. 7[b], agmen; hib. vet. *slóg*) P. 163, 3. *tru* (miser) 246, 2. *maw* (puer; hib. *mug*, cf. got. *magus*) D. 1794. 1883. *mowes* (ancilla) 1876, pl. *mowysy* 944. Positione vero plerumque defenditur ab abolitione, quamquam extant *arluit* (dominus), *arludes* (domina) Voc. 7[b]. *arluth* (cambr. *arglwydd*, *arlwydd*) P. fq. ac nasali excussa *ail*, *el*, *eyll* (*angelus*) Voc. 7[a]. P. 13, 2. 254, 3. et *aweil*, *awayl*, *awell* (evangelium) Voc. 8[a]. D. 551. 924. Cr. 569. Sed aspirata *h*, *gh* fere scribitur post *r*, *l*, etsi non semper: *argans* (argentum) Voc. 7[b], *arghans* P. 16, 2. 103, 2. *helhvur* (venator) Voc. 7[b]. *helhiat* (persecutor; cf. cambr. vet. *helgha*) 8[a]. *burges* (burgensis, castrensis) P. 214, 1.

Regulariter autem et ex certis legibus haec aspiratio mediae infectae *h* ponitur in principio vocum: *y hyller* (quitur), *may hallo* (ut possit; *gyller*, *gallo*) P. 20, 1. 32, 4. *y hawlsons* (clamaverunt; *gawlsons* e *galwsons*) 126, 4. 128, 3. *yn harow* (ruditer, *garow*) 2, 3.

Aremoricae *g* — quae non infecta *gu* ante *e*, *i* scribitur in Buh.: *mar guellomp* (si possumus; *gellomp*) 86, 4. *maz guillif* (ut possim) 44, 12. 19. *gueluet* (vocate; leg. *geluet*) 156, 26. *guenou* (os; l. *genou*) 66, 2. 166, 15. *guer* (vox, verbum; *ger*) fq.; semel etiam *ne guallaf* (non possum; lege *gallaf*) 56, 13. — infectio in principio vocis ibidem vix notatur praeter unum exemplum: *ez rahen*

facerem; *grahen*) 20, 5, hoc magis mirum,quod semper intactum relinquitur *a gra*, *a groa* (facit) etc. In media voce etsi servatur positione in *argant* (argentum) Buh. 10, 20. 26, 3, tamen excidit excussa nasali in *ael*, *el* (angelus) fq. *auiel* (evangelium) 52, 2. Hodierna lingua non solum in voce *arc'hant* (*archant* MJC. 15[b]), sed etiam in principio vocum infectam *g* in *c'h* mutavit. Extra positionem deletur *g* destitutione in mediis et extremis vocibus. Exempla e Buh.: *maes* (campus) 28, 17. *dleaf* (debere), *dleet* (debitus) fq. *dlehemp* (debemus; cf. hib. vet. *dliged*, debitum) 22, 15. *ti*, *ty* (domus) fq. *bro* (terra) fq. *tru* (miser), *truez*, *truant* (miseria) fq. Transumpta e sermone latino vel gallicano: *reol* (regula) 20, 16. 142, 5. *sin* (signum) 120, 3. *din* (dignus) 82, 13. *renaff* (regnare) 78, 3.

Excussarum mediarum, praesertim *g*, in vocibus et nominibus gallicis satis vetusta exempla inveniuntur apud scriptores terrae continentis. Nolo equidem urgeri apud Hesychium: *λειούσματα ἢ λεγούσματα εἶδος καταφράκτου. Γαλάται*, ed. Schmidt. 3, 21, aut nomen Tolistoboii apud Livium, quod Plinio et Graecis est Tolistobogi, Tolistobogii, cum male audiri haec potuerint a peregrinis. Certiora vero exempla praebent voces gallicae *vertragus* et *leuga*. Qui dicitur apud Martialem 14, 200: *vertragus* acer (ut e codicibus restituit Schneidewin.), *a* recte correpta ob compositionem e rad. *trag* (p. 4 et 36), quocum concordant *ποδώκεις κύνες οὐέρτραγοι ἀπὸ τῆς ὠκύτητος*, Arrian. de venatione, cap. 3, iam apud Gratium in Cynegetico est *vertrâha*, minus accurate ob *a* productam et *h* pro *g*. Ubi autem iterum auditur vox, iam inde a legibus, Salica, Burgundica, in glossis medii aevi, variatae formae inveniuntur *veltra*, *veltraus*, *veltris*, *veltrix*, *velter* (gall. hod. *viautre*; cf. Cangium s. v., et Graffii thes. ling. germ. 1, 626), deleta *g* et *r* mutata in *l*. Quae mutatio communis, quoniam etiam in Voc. est *guilter* (gl. molossus) 9[a], cum dissimilatione videtur orta tum assonantia ad adi. *gwyllt* (ferus), contra quam germanice cum *n* pro *r* vel *l* factum est *wint* (ventus; *windhund*, cf. Graff. l. c.). Vox *leuga* in Itin., Inscriptt., ap. Ammian., Iornand., *λεύγη* ap. Hesychium (*leuca* in recentioribus libris, minus recte sine dubio, si quidem *c* tum iam destitutione in *g* mutatam statuere non possumus, at male scriptum *c* pro *g* in codicibus) est *leua*, *lewa*, excussa *g*, apud scriptores medii aevi, iam apud Bedam, in polyptycho Irmionis (ineuntis saec. 9.), ut aremorice *leo*, *lew* (cf. Cang. s. v.). Addi potest *striga* (venefica mulier; cf. lat. *strix*, *strigis*, ulula, harpyia, unde de scriptione *strica* iudicandum est ut de *leuca*) in glossis, *stria* in lege Salica; item canis *Segusius*, a gallica gente denominatus, apud Arrianum et in lege Burgundica, qui in legibus Salica et Alamannorum dicitur *Seusius* (unde germ. vet. *siuso*, *suso*, ut bene me monet Hauptius). Est ita quidem oppidum alpinum *Segusio* ap. Plin. (3, 17) et in Itin., sed etiam ap. Plinium populi *Secusses, Secusiani* liberi (3, 20. 4, 18; cf. hib. vet. *sechim*, sequi), quare haec vox forsitan inter tenues possit referri. Addo exempla recentiora excussae non modo *g*, sed etiam aliarum mediarum, haud infrequentia: *teula* (= tegula), e quo *teuleria* (tegularum officina, unde nomen palatii Parisiaci *Tuileriès*) in charta a. 1322 ap. Cang., *tulerius* (teg. fabricator) 1352, *merlare* (hod. gall. *marler*, agros merla, seu marga, margila stercorare), *meala*, *mailla* (= *medala* 1132, minutioris monetae species) a. 1144. 1159, *Savoia* (= Sabaudia) in chartis ap. Cang. Hodierna exempla linguae gallicanae: *Loire* (Liger), *lieue*

(leuga), *Cahors* (Cadurci), *Caen* (Cadomum), *moyen* (medianus), *demi* (dimidius), *croire* (credere), *boire* (bibere).

Saepe ad tenuium duritiam provehuntur mediae, sive destitutae sunt sive non destitutae. Et infectas quidem duas maxime, *b* et *g*, cornice aspiratis *f* et *h* commutari supra adnotavimus. Ex integris autem mediis

cambrice B sola fere in tenuem *p* mutari videtur, sive praeter regulam certam ut in *pei* (esset; *bei*) quod abiit in coniunctionem (si), *poet* (esto; *boet*), in transumpto *pipenn* (bipennis) Cb. 14, quin etiam in latina voce ipsa *pipinnis* Ox. B. 42[b] apud Cambrum codicis scriptorem; sive secundum regulam, ut ad *p* = *bw* revocanda videntur exempla radicis *bu* compositae cum thematis verbalibus: *gwypwn*, *gwypwyf* (scirem, sciam), *adnapo* s. *adnappo*, *adnapei*, *adnepit* (norit, nosceret, nosceretur), *henpych* (habeas te), *dywetpwyt*, *aethpwyt*, *gwnaethpwyt*, *deuthpwyt* s. *doethpwyt*, *ducpwyt*, *aorucpwyt* (dictum, itum, factum, ventum, sumptum, factum est), quibuscum conferenda sunt quae supra (p. 138) proposuimus exempla *ff* pro *f* positi; ad alium assimilationis modum pertinent exempla *p* ex *tb* ortae, quae infra p. 148 proferentur.

Cornice vero et aremorice cunctae secundum certas leges provehuntur.

Cornice enim cum post tenues praesertim dentales, etiamsi aspiratae sunt aut assimilatione perierunt, (et quascunque consonas surdas vocant indici grammatici) ex certa lege omnes mediae provehantur, ut destitutae (v. supra) ita integrae: *pub teȝoll* (omnis dies; *pup deth oll*) P. 228, 1. *ow pewe* (in vivendo; *orth bewe*) 220, 3. 223, 4. 256, 4. 258, 2. *ow tybbry* (in edendo; *dybbry*) 43, 1. *ow carme* (in clamando; *garme*) 37, 3. *woteweth* (in fine; *worth deweth*) 10, 4. 38, 3. *a pe* (si esset) 73, 1. 102, 2. *mar pyth* (si erit, sitne) 73, 1. 102, 2. *wostalleth*, *wosteweth* (initio, postremo; *dalleth*, *deweth*) O. 2762. *mara peȝa* (si sit) P. 240, 3. *a calla* (si posset) 21, 4. *mar callo* (si possit) 109, 3. 4. *mar a calle* (sicut posset) 38, 2. *mar te*, *mar a te* (si venit) 149, 3. 170, 3, tum media dentalis D, quae assimilante vi dentalium antecedentium defendatur ab infectione (p. 143), ibi quoque in tenuem T provehitur, ubi ceterae mediae infectae in aspiratas transgrediuntur. Itaque exemplis supra (pp. 141. 144) allatis opponenda sunt *y to* (veniat) P. 87, 4. 122, 4. 123, 4. *may teth*, *mateth* (ut venerit) 153, 4. 59, 2. *yn ta* (bene) 21, 3. 60, 1. *maga town* (aeque profundus) 85, 3. Plura exempla in capite altero proferentur.

Aremorica hodierna (in Buh. enim eiusmodi nihil notatur) isdem de causis, etsi alio modo, duplici ratione usa est in mediis provehendis. Nam cum in his exemplis cunctae mediae in tenues mutentur: *hô preûr*, *hô tourn*, *hô kénou* (frater vester, manus vestra, os vestrum), *mé hô pêv*, *talc'h*, *kalv* (vos alo, teneo, voco), *mé az pévô*, *talc'hô*, *kalvô* (te alam, tenebo, vocabo), in aliis assimilationis vi effectum est, ut una vel altera media proveheretur, reliquae aut manerent aut inficerentur. Ut D post *ô*, *é*, *ma* (ex *oz*, *ez*, *maz* natas): *ô terc'hel* (in tenendo), *é tebrô* (edet), *ma tebrinn* (ut edam), post quas destituuntur *b* et *g* (item *gw* et *m*); ut G (et *gw*) post *dék*: *dék kad* (decem lepores). Quod autem post *pemp* (quinque), cum B et G provehantur, D sola manet, id quidem magis scriptionis esse videtur quam pronuntiationis.

Infectionis nasalis britannicae, qua pereunt mediae *b* et *d* in positionibus nasalibus MB et ND sive potius assimilantur, initia inveniuntur ve-

tustiora, ut in cambricis vocibus *am* (circum), *cam* (curvus) in compositis *amlais*, *amgnaubot* iam inter glossas Oxonienses, *camdubr* in codice Lichfeld., in adi. plur. *cronion* (gl. assiles; i. e. rotundi) gl. Lxb., et in formis aremoricis *guin*, *win*, *guen*, *wen* (albus, alba), quibuscum sunt composita nomina frequentissima in chartulario Rhedonensi, ortis e vetustioribus *amm*, *amb*, *camm*, *camb*, *cronn*, *crond*, *guinn*, *guind*, *guenn*, *guend* (cf. p. 64).

Infectio nasalis cambrica: 1. in principio vocum, si extat causa inficiens, quae est *n* praecedens particularum *an*, *con*, *cyn*, *yn*, ac pronominis possess. *vy*, sive extra compositionem in constructione sermonis, sive in compositione in principio vocis alterius, ut *cymwt* (districtus) Mab. 2, 372, quod in chartulario Rhed. est etiamtum *combot*. Exempla in altero capite sub D. cons. cambr.

2. In mediis et extremis vocibus simplex *m* pro originaria *mb* scribi solet, ut iam in vocibus *am*, *cam* vetustiorum glossarum: *amyl* (multus, numerosus; hib. vet. *imbde*, *imde*, p. 64) Mab. 2, 64. *Amyr*, *Amir* (fluvii nomen; cf. Amber, Ambre Itin., Vindeliciae locus ad fluv. Ambrem, hod. Ammer) L. Land. 165 (in quo loco idem scriptum extat *Ambyr*). 191. 216. *cam*, *kam* (curvus, iniustus) Leg. Mab. fq. *camfrut* (fluvius curvus; = *camdubr* cod. Lichf.) L. Land. 218. Pro *nd* autem primitivo frequentissima est geminatio *nn*, *nh*: *lann* (gl. aethra, gl. aula) Cb. 16. *itlann* (area; cf. vet. hib. *isindithlaind*, gl. in area, Sg. 68ª. e *land*, composito cum subst. *ith*, frumentum) Cb. 14. *cannwyll* (= candela) Mab. 1, 241. 2, 47. *kanhuyllyt* (candelarius) Leg. 1, 22, 1. *eskenho*, *eskynho* (scanderit), *dyskenno*, *dyskenho* (descenderit) Leg. 1, 10, 7; 32, 5. *yscynnu* (scandere, *ar varch*, in equum), *disgynnu* (descendere) Mab. 1, 6. 8. *tynnu* (= tendere) 2, 56. *cynwynnet*, *cywynnhet* (aeque albus) 2, 377. 378. *gwynnach* (magis albus; hib. *find*, *finn*) 2, 377. *crwnn* (rotundus; hib. vet. *cruind*) 1, 262. Quamquam iam in Mab. aliisque libris inveniuntur *gwyn*, *gwen*, *gwynyon* (albus, alba, albi), *bord gron* (tabula rotunda), ut hodie scribuntur *canwyll*, *ysgynu*, *disgynu*, *crwn*, *gwyn*.

Infectio nasalis cornica et aremorica concordat cum cambrica.

Cornica in medio vel fine: *dijskynna* (descendere), *deyskynnas* (descendit), *dijskyn* (descende) P. 4, 3. 5, 2. 14, 4. *cam* (curvus) Voc. 8ª. *colom* (columba) 8ᵇ. O. 132. *guyn*, *gwyn* (albus) Voc. 8ᵇ. P. Dr.

Aremorica exempla infectionis in principio vocum, ut *an naou*, *dan naou* (= *daou*), videas in capite altero. In mediis et extremis *m* simplex: *cam* (curvus) Buh. 174, 8. 194, 18. *camet* (curvatus) 194, 9. *coulm* (columba) 116, 17; hodie *mm*: *kemm*, *kemma* (cambium, cambiare); sed *n* modo simplex modo duplex: *lann* (= *land*: per *lannam*,* per *landam*) chart. Rhed. 1, 39. 41, *lan* in nominibus locorum chart. Landev.: *Lanloehan*, *Lanhoiarnuc*, *Lantewennuc* (Landevenec) ap. Cours. 1, 422. 423. Exempla e Buh.: *disquennet* (descendere) 94, 13. 116, 17. 124, 2. *disquen* (descendit) 116, 19. *benniguet*, *beniguet* (benedictus; = *bendiget*) 94, 15. 108, 7. *guen* (albus) fq. *difen* (defendere) 42, 24.

Expertem huius infectionis nasalis scriptio facit *g*, quae manet intacta post *n* in mediis et extremis vocibus in quavis dialecto, contra in cambrica finalem *n* praecedentis particulae sibi assimilat (cuius rei exempla videas supra sub N, p. 117).

* Item in Vita S. Pauli episc. Leonens. Boll. Mart. 2, 116. 28: locus usque hodie monasterium, sive quod notius est lingua Britonum, *Lanna* Pauli vocatur.

Tenues.

P T C. Tenuium britannica eadem quae in aliis linguis et scriptio est et sine dubio pronuntiatio, ut *c* = *k* ante omnes vocales. Ex originario autem statu transgressae in aspiratum signantur addita *h*: *ph* (interdum *f*, *ff*), *th* (raro *d*, arem. *z*), *ch* (aremorice interdum simpliciter *h*, itemque cornice semper in principio vocum, cum in mediis alternent *h* et *gh*, quae in fine scribi solet). Aspiratio, ante cetera omnia consonarum genera has tenues aggressa, in quasdam potissimum positiones invasit iam in vetustiore lingua britannica. Attamen status primitivus, quamvis multum aspiratione turbatus sit, etiamtum late patet in vetustissimis codicibus. Exempla tenuium vetustioris linguae servatarum in statu originario.

P cambrica vetusta in principio vocis: *papeth* (quid?) Cb. 37. ut in parte altera compositi: *arpeteticion* (miseri), *bleuporthetic* (laniger) gl. Ox. 38ª. In media et extrema extra positionem: *scipaur* (gl. horrea) Cb. 14. *pipenn* (bipennis) ibid. *Vortipori* (Demetarum tyranne!) Epist. Gild. (Nenn. p. 159). *Guortepir* (n. viri) Chron. cambr. in praef. ed. Leg. p. XV. *Pepidiauc* regio, Vita S. Gild. (Nenn. p. 117). *Pepiau, Peipiau* (n. viri; *Peibaw* Mab. 2, 222) L. Land. 69. 72. 154. *gulip* (gl. liquidis, gl. liquefacta) Cb. 60. *rogulipias* (gl. olivavit) Lxb. *map* (filius), *paup* (quivis) gl. Ox. 39ᵇ. *hep* (sine) 38ᵇ. *crip* (pecten) 42ª. *cep* (fossarium) B. 42ᵇ.

In quibusdam vocibus *p* media iam in vetusta lingua per assimilationem orta est e duabus consonis coalescentibus: *aper* (ostium fluvii) Cod. Lichf. L. Land. fq. ex *atber* (ut patet e compositis aliis idem significantibus, cambr. *cimer*, *cymer*, i. e. *cymber*, in L. Land. 127. 128. 204, et hib. gael. *inbhir*). *aperth* (victima) ex *atberth* (hib. vet. *edbart*) gl. Ox. 41ᵇ.

T principalis: *mor tru* (gl. eheu!) gl. Ox. 39ᶜ. In compositione: *boutig* (stabulum) ibid. 6ª. *Eutut*, *Teirtut* (nn. vir.) L. Land. 264. 126. In mediis vocibus et extremis: *etem* (instita) gl. Ox. 37ª. *ætinet* (volucres) 40ᵇ. *eterin*, *eterinn* (avis, volucris), *petguar* (quatuor) 22ᵇ. *caitoir* (pubes) 41ᵇ. *anutonou*, *anutonau* (periuria) 45ᵇ. Cb. 21. *betid* (baptisma) Cb. in. *litimaur* (frequens populis) Cb. 18. *strutiu* (veteres) Cb. 6. *reatir* (gl torrentum) Cb. 28. *cruitr* (gl. pala) Cb. 14. *it* (frumentum) in comp. *itlann* (gl. area) ibid. *gulat* (imperium) Cb. 19. *bit* (gl. assit) Cb. 32; praeterea in glossis Oxoniensibus: *litau* (Letavia) 39ᵇ. *scruitiam* (screo), *enmetiam* (innuo) 3ᵇ. *enmeituou* (nutus) 38ᵇ. *datl* (forum) 38ª. *datolaham* (lego) 5ᵇ. *clutam* (struo) 5ᵇ. *clutgued* (strues) 9ª. *rit* (vadum) 6ª. *bot* (in compos. *amgnaubot*) 38ᵇ. *braut* (frater; iudicium) 20ª. *peteu* (puteus) B. 41ᵇ. *bloteit* (spumaticum) 42ª. *notuid* (acus), *gratell* (craticula), *tarater* (foratorium) 42ᵇ. In isdem frequentiores derivationes vel terminationes *-etic*, *-at*, *-iat* (*cannat*, *orgiat*, *guiliat*), *-aut* (*bracaut*), *-et* (term. plur., et deriv. *cilchet*, *cilchetou*), *-it* (*nouitiou*), *-uit* (*iechuit*) Nomina virorum e chron. cambr. (in praef. Leg. p. IV. V): *Catell* (= Catullus, p. 4), *Catman*, *Catgualart*, *Catgocaun*, *Clotri*, *Nimet*, *Dimet*.

C in principio vocum (ubi in recentiore lingua destituatur vel aspiretur) *a*) in constructione: *o coilou* (auspiciis) gl. Ox. 39ᵇ. *o corsenn* (arundine), *o ceen* (murice) 40ᶜ. *o caitoir* (pube) 41ᵇ. *o cloriou* (tabellis) 38ª. *ocrit* (tremore) Cb. 5.

ha crip (pectine) gl. Ox. 42ᵃ. *aceroenhou* (et dolia) Cb. 78; *b*) in compositione: *torcigel* (lora ventris), *bronnced* (bullo) gl. Ox. B. 43ᵃ. *trucarauc* (mitis) Cb. 42. *Mailcun* (n. viri) Chron. cambr. in praef. ed. Leg. p. V. In mediis et extremis: *dificiuou* (dispendia) Cb. 4. *carnecou* (scrupea) Cb. 29. *anguoconam* (vigilo), *dacr* (*δάκρυ*, in comp. *dacrlon*, uvidus) gl. Ox. 8ᵃ. *cemecid* (lapidaria), *ocet* (raster) B. 42ᵇ. *ocoluin* (cos) 43ᵃ. *coc* (pistor) 44ᵃ; ibidemque in derivationibus *-icaul* (*budicaul*, *creaticaul*), *-eticion* (*arpeteticion*) plur. e sing. *-etic*, atque *-auc* (*marchauc*, *plumauc*), ut *-oc* (p. 94), *-ocion* (*atanocion*) in glossis Luxemb.

P aremorica vetustioris dialecti in mediis vocibus et extremis: *Riskipoe* (n. pr. viri) chart. Rhed. 1, 2. *enep* in comp. *enepguerth* (dotatio) chart. Land. ap. Cours. I, p. 424.

T inchoans alteram partem compositi: *Wotalin* (n. pr., cf. *Talan* Mor. 309) chart. Rhed. 1, 2. *Maeltiern* 1, 14. 2, 28. Media et finalis in nominibus propriis virorum chartularii Rhedonensis: *Woratam*, *Conatam* 1, 22. 34. *Litoc* 2, 20. 24. *Hitin* Mor. 266. *Jarnhitin* 1, 7. 20. 30. *Jarnhatoe*, *Jarnhaitou* 1, 7. 29. *Datlin* 2, 31. Mor. 273. *Woletec*, *Guoletec* (= cambr. vet. *guletic*) 1, 5. 6. 22. 36. 2, 16. *Catoc* 1, 53. *Maelcat* 1, 32. Mor. 304, eademque in voce *mat* (bonus) frequenti in nominibus compositis.

C inchoans in compositis *-car*, *-cat*, *-cant*, *-calon* frequentibus in chartulario Rhedonensi aliisque, e. c. *Hocar*, *Ritcant*, *Guincalon* etc. Media et finalis: *Jacu* (Iacob) ibidem, ac praecipue in terminationibus *-ic*, *-oc*, *-ocan* frequentibus, ut *Budic*, *Loiesic*, *Catoc*, *Laloc*, *Lalocan* etc.

Originarius ergo status tenuium in his regularis est, nec aliam infectionem admittit vetustior lingua britannica nisi aspiratam, quae tenues in mediis vel extremis vocibus in positione magis minusve tangit: minus tangit coniunctas cum S, saepius cum liquidis, semper iunctas inter semet ipsas vel geminatas.

Exempla tenuium post S positarum, coniunctarum igitur SP, ST, SC, in mediis vocibus vel extremis supra data sunt (pp. 120 sqq.). In illis quidem aspirationis vestigium nullum; potuisse tamen tenues britannicas hic quoque ea infici docemur tam vocibus cambr. *ucher* (vespera; hib. vet. *fescor* Sg.) Mab. 1, 24. 31, *trichanawl* (tricuspis, pro *triscan.*? cf. in altero capite partis britannicae B. I. 1. 2. 3. II. 1. 2) quam inversae positionis CS = X originariae transitu in *ch*, *h* (p. 125 sq.).

Potuisse vero aspiratione infici tenues britannicas subiunctas qualicunque liquidae comprobari videtur vocibus quae iam in glossis Oxoniensibus extant: *cilchetou* (vela, velamina; sing. *cilchet*) 38ᵃ. *pimphet* (quintus; e *pimp*), *hanther* (dimidium; cambr. rec. et hod. *hanner* e *hanter*) 22ᵇ. *aperth* (victima; hib. vet. *idbart*) 41ᵇ. Nec tamen aequabiliter aspirationi favit lingua in omnibus eiusmodi combinationibus, quarum sunt series tres: MP, NT, NC; LP, LT, LC; RP, RT, RC.

Regulariter tangitur aspiratione series tertia. Exempla cambrica praeter memorata e gl. Ox.: *nerthiti* (gl hortabere; subst. *nerth*, hib. vet. *nert*, cf p. 38) 39ᵇ. *bleuporthetic* (laniger) 38ᵃ. *parth* (pars) 20ᵃ. *marchauc* (equester; hib. vet. *marcach*) 41ᵃ. *morthol* (seta; lat. med. *martulus*, *martellus*, gall. hod. *marteau*), *gerthi* (virgae) B. 42ᵇ. *gurtharet* (appetitorium) 43ᵃ. E cod. Cantabrig. *circhinn* (= circinus) 84. *ordamcirchinnucu* (ambagibus) 56. *archinn* (gl. adveniet) 66.

gurthdo (gl. obsistit; contra ea) 3. E cod. Lichf. *Arthan* (n. viri), *torth* (panis); e L. Land.: *Arthur* 74. 126. 171. *Arthbodu* 77. 136. *Arthbleid* 236 (hib. *Artur*, *Artgal*, *Artbran*, nomina virorum in Ann. Tigern. ap. O'Con. 2, 160. 221. 228). *Dofngarth* (hib. *Domangart*, supra p. 114) 160. Rarior et minus accurata scriptio *rt*, *rd* inter glossas Ox. in vocibus: *gurt* (contra; pro *gurth*) 39ª. *part*, *pard* 23ª. ut *gurd* Cb. init. Combinationis RP exemplum vetustum non invenimus; recentiora mutantia *p* in *f* videas infra.

E secunda serie aspiratione mutantur LP et LC: *Elfin* (n. pr. viri; *Elphin* Mab. 2, 379; cf. Alpinia, Alpinula Inscr. Orell. 457 et *Alpin*, *Elpin*, nomen viri hibernicum in Ann. Tigern. ap. O'Con. 2, 216. 253) L. Land. 150. 171. 178. 237. *cilchetou* (gl. vela; cuius sing. *cilcet*, gl. stratorium, neglegentius inter easdem glossas) Ox. 38ª. Contra LT, nimirum propter nimiam horum sonorum affinitatem, tenuem vel servat vel assimilat in vetustioribus scriptis: *Eltguhebric* (n. viri) in cod. Lichf., compositum cum *elt*, pro quo in libro Land. est *ell*, *el* in nominibus *Ellgnou*, *Elgnou* 192. 193. *Ellgleu* 195. *Ellgualt* 240, ut in eodem libro alternant formae vocis *alt*, *allt*, *all* (collis, acclivitas) frequentes.

Seriei primae MP, NT, NC quae sola exempla aspirata videri possunt, supra dicta *pimphet*, *hanther* in gl. Ox., certo non magis huc pertinent quam cornicum *cancher* (cancer) Voc. Alias enim manent intactae hae combinationes: *temperam* (condio) gl. Ox. 4ª. *pimp* (quinque) 22ᵇ. *montol* (trutina), *hint* (via) 5ᵇ. *eunt* (aequus) 8ª; *nant* (vallis) L. Land. fq., *ieuanc* (iuvenis) hodie quoque. Recentior est assimilatio tenuis *p* in *pymhet* (quintus; = *pimphet*, *pimpet*) Mab. 2, 241; restituendum igitur videtur *hint* in Cb. 26: *or cled hin* (gl. limite laevo).

Communis omnibus britannicis et dialectis et codicibus, vel vetustissimis, est aspiratio tenuium iunctarum inter semet ipsas, sive sunt diversae, quoad quidem coniungi possunt, ut PT, CT, sive eaedem vel geminatae, ut PP, TT, CC. Perit autem in his consona tenuis prior, eiusque locum occupat *i* vel *e* inter vocalem antecedentem et posteriorem tenuem aspirandam.

Combinationum PT et CT posterior in vetustis codicibus aliquotiens extat, transformata in ID vel ITH. Anglosaxonica aspirata *đ* scripta est in gl. Ox. B. 42ª. in voce *laiđver* (gl. lacocula [sic]), composita cum *laiđ* (cambr. rec. *laith*, *laeth* = *lact*, lac). Eadem igitur lineola aspirationis nota postulari videtur, ubi est omissa: *henoid* (hac nocte; *heno* in Mab., sed *peunoeth*, quavis nocte, ibid.; *noid* = *noeth* = *noct*) in carmine Cantabrig. *cenitolaidou* (gl. natales; cambr. hod. *cenedlaethau*, e subst. *cenitol*, generatio, derivatum in *-aid*, *-aeth* = hib. *-act*, *-acht*) Ox. 39ᵇ. In glossis Luxemb. scribitur *-ith*: *creithi* (gl. ulcera; cf. hib. *crecht*, ulcus, Ml. 10r. [gl. *nes*] Gl. 24. *crécht* Corm. v. *ness*); item in libro Landavensi: *guasanaith* (servitium), *bathoriayth* (ius signandi nummos), *cymreith* (ius; *reith* = hib. vet. *recht*, *recht*) in priv. eccl. p. 113. Ad eandem scriptionem pertinere videntur *guithlaun* (gl. duellis) Cb. 51. *guoguith* (gl. victus; cf. Victisirana Inscr. Grut. 700, 6. Convictolitavis Caes. et cambr. subst. *gweith*, proelium, proprie opus, Mab. 3, 379, ut hib. *incath fectha*, in pugna quae acta, pugnata est, Hymn. Fiacci v. 57) Ox. 41ª. Combinationis PT nescio exemplum vetustum; e dictis colligi potest e. c. pro numerali VII forma *seid*, *seith* (cambr. hod. *saeth*, *seith*).

Combinationes TT et CC infectae aspiratione: *bathoriayth* (cf. *bathor*, num-

mularius, trapezita, Voc. 7ᵇ.) Priv. Land., ex originaria radice *batt*, servata in lat. med. *battare*, *battuere*, *battire* (ap. Cang.), gall. hod. *battre* (tundere, caedere). *iechuit* (sanitas; *iechyt* Mab., hod. *iechyd*) gl. Ox. 20ᵃ, e radice primitiva *jacc* (hib. vet. *ícc*, salus, sanitas, *íccad*, sanatio; cf. p. 49). *bichan* (parvus; hib. vet. *becc*), *buch* (vacca) gl. Ox. 23ᵃ. 38ᵃ. Combinationis PP transgressae in aspirationem exemplum ignoro. Quo tamen pluribus exemplis regula firmetur, non possum non addere hoc statim loco exempla recentiora ex singulis dialectis et hodierna aspirationis duplicatarum. TT: cambr. *llythyr* (= litterae) Mab. 3, 272. *Math vab Mathonwy*, *Matholwch* (nomina virorum; cf. Matto Inscript. Vindoniss. ap. Orell. 437, et nomina Mattium, Mattiaci Tacit.?) Mab. 3, 94. 189. *Coth* (n. pr. viri; cf. Melocottius Orell. 437 et nomen populi Atacotti) Mab. 2, 206. cambr. hod. *crwth* (fidicula, = crotta Venant. Fortun.; hib. vet. *crot*, cithara, unde verb. *crottichther*, citharizatur, in Wb., cf. p. 67), unde *crythawr*, *crythor* (fidicen, citharoedus), *saethu* (= sagittare), *saeth* (sagitta); corn. *seth* (sagitta) P. 223, 1. *coth* (senex) Voc.; arem. *coz* (senex), *cozni* (senectus) Buh. 8, 22. 136, 11. Et CC: cambr. *pechawt* (= peccatum) Mab. 1, 243. 2, 218. *o achaus* (propter; hib. vet. *hua accuiss* Sg. 45ᵇ) Leg. Mab. *moch* (sus, sues, collect.; hib. vet. *mucc*) Mab. 2, 212. *sych* (siccus; hod. *sychu*, siccare, *sychder*, siccitas) Mab. 2, 210. *coch* (ruber; cf. coccus, coccineus) Mab. fq. *mynych* (frequens; hib. vet. *menicc*) Mab. fq.; corn. *menough* (= *mynych*) P. 2, 3. *beghan* (parvus) P. 53, 3. 166, 2. *boghan* Voc. 10ᵃ. *baghan* Registr. Caernarv. fq. *seygh* (siccus) P. 170, 4. *sichor* (siccitas) Voc. 8ᵇ. *sach* (saccus) 8ᵃ. *boch* (hircus; germ. *bock*) 8ᵇ. *cloch* (= clocca), *clechti* (cloccarium), *clechic* (demin., tintinnabulum) 9ᵇ; arem. *sechet* (siccatus) Buh. 168, 8. *bihan* (parvus) Buh. fq. et hodie.

His adnumerandae sunt voces, quarum duplex forma traditur, altera cum tenui duplicata (post vocalem brevem?), altera cum tenui simplici post vocalem longam, sed in quibus hibernice e lege cambricae opposita servari statum originarium supra dictum est, p. 69). Quae proprietas iam animadvertitur in vetustis nominibus *Scotti* (apud Ammianum aliosque scriptores frequentissime) et *Scoti* (*Scôti* apud Claudianum), ut *Britto*, *Brittones* in Inscriptt. fq. et *Brito* (*Brîto* apud Auson. epigr. 109—114 alternans cum *Britannus*, cuius *i* corripitur). Exempla cambrica aspiratae (T) TT, conferenda cum ipsis his nominibus: *ansceth* (leniter, non impetuose; cf. hod. *ysgeth*, hasta; *ysgethiad*, propulsio, alternans cum *u*: *ysgwth*, ictus, *ysgwthiad*, propulsio, *ysgwthiaw*, pellere) gl. Ox. 39ᵃ. *breithet* (plur., variegati) ibid. 40ᵇ (in isdem glossis 39ᵇ: subst. *brethinnou*, gl. cunae, e sing. *brethyn* Mab. 2, 382) e sing. *brith*, *breith*: *main brith* (lapis variegatus), *guoun breith* (palus variegata) L. Land. 182. 186. 187. *cordwal brith* (corium variegatum; cf. pp. 99. 104) Mab. 2, 382; cf. corn. *bruit* (i. e. *bruith*) Voc. 8ᵇ. Exempla aspiratae (C) CC: *llech* (lapis; hib. vet. *liac*, *liacc* = lêcⁱ; cf. *Λικίας* Ptol., *Licus* fluv.? de *ê* et *î* alternante pp. 32. 105, qui idem fluvius Venantio Fortunato bis dicitur *Licca*) fq. *achmonou* (gl. inguina) gl. Ox. 41ᵇ, e simplici hod. *ach* (progenies; cf. hib. vet. *aicmae*, genus: *aicmae di grecaib*, gl. Iones, Sg. 34ᵇ; num etiam *aicned*, natura, Wb. Ml.?). *crochan* (vas, olla; differt tamen hib. vet. *crocenn*, gl. tergus, i. e. pellis, Sg. 95ᵃ. 111ᵇ) Mab. 1, 17.

Aremorica dialecti vetustioris exempla aspirationis tenuium e nominibus chartulariorum.

In positione cum liquidis: *Arthur* Rhed. 2, 21. M. 293. *Arthmael* 1, 5.

2, 23. *Arthwall* 1, 33. *Arthueu*, *Arthuiu* 1, 3. 7. 41. 2, 27. *Arthwiu* 2, 31. *Arthuou* 2, 31. *Arthnou* M. 307. *Duenerth* Kemperl. M. 454. *Doenerth* Chart. Coriosop. ap. M. 376. *Hedremarchuc* Rhed. 1, 2. *Hedremarhoc* Mor. 339. *Breselmarhoc* Mor. 328. *Kenmarchuc* Kemperl. Mor. 367. *Cunmarch* Rhed. 1, 33. *Wiomarch* Mor. 275. *Guihomarch* Kemperl. Mor. 366. 456. Minus accurate ergo scripta *Portitoe* (i. e. adiuvandus? cf. Mab. 2, 231: *vy nerth amporth*, vis mea et auxilium meum) Rhed. 1, 9. 36. 2, 14. *enepwert* 1, 49. *Artwolau* Mor. 268. *Conmarc* 1, 5. 6. In nominibus *Hocart*, *Euhocart cart* videtur scriptum pro *carat* (*hegarat* Buh., p. 93), ut *gent* in compositis quibusdam (p. 137) pro *-genet*. Intactae autem manent regulariter combinationes NT, LT: *Riantcar* Rhed. 1, 39. *Treanton*, *Caranton*, *Waranton* Mor. 300. 304. 315. *Hincant* 1, 21. *Jarncant* 2, 25. 27. 31. *Argant* Mor. 304. *Argantan* (fem.) 1, 42. Mor. 267. *Argantlon*, *Argantlowen* 1, 36. 37. *Roiantwallon* 1, 4. 19. 2, 20. *Roiantdreh* (fem.) 1, 32. *Roiantken* (fem.) 1, 39. 40. 49. *Wenruant* (fem.) Landev. Mor. 387. *Comaltcar* Rhed. 1, 44. 2, 30; nisi quod interdum assimilatur tenuis: *Ritcan* Rhed. 1, 27. *Roinwallon*, *Roenwallon* 1, 1. 7. 14. 2, 16. *Roienhoiarn*, *Rohenhoiarn* 1, 5. 6. 2, 28. *Comalcar*, *Cowalcar* 2, 15. 19. 30. *Roencomal* 1, 7.

A combinatione CT profecta videntur haecce: *Guithenoc*, *Guethenoc* Rhed. 2, 1. 13. *Guethencar*, *Wethencar* 1, 2. *Inwethen* 1, 5. *Morwethen* 1, 5. *Matwethen* 2, 15. *Catwethen* 1, 5. 2, 17. *Morwethen*, *Loeswethen* Landev. Mor. 338. 379 (cf. cambr. hod. *gwaith*, opus, industria, adi. comp. *gweithgar*, industrius). *Doethwal* Rhed. 1, 14. 2, 14. *Doethgen* Vita S. Conwoionis ap. Mor. 1, 248 (cambr. *doeth*, prudens, Mab. 2, 11; = lat. *doctus*). *Tethviu*, *Tethwiu* Rhed. 1, 47. Mor. 268. *Tehviu* 1, 42. *Tethguithel* 2, 4 (cambr. *taith*, iter). *Trethien* (= *Trethgen*) Rhed. Mor. 307. *Treithian*, *Trehian* 1, 55. *Torithien* 2, 19 (cf. cambr. *traith*, *treith*, expressio, relatio?) In chartulario Rhed. minus accurate scriptum *t* pro *th*, saepius extat in compositis *-weten*, in *Doitanau* Mor. 267, ac iam *z*, ut recentiore scriptione, in charta montis S. Michaelis a. 990: *Guezenoc* ap. Mor. 351, atque e saeculo insequenti in chartul. Coriosop.: *Haelguezen*, *Guezenec* Mor. 378.

Geminationis CC aspiratione infectae exempla: *Winmochiat* (e *moch* = hib. *mucc*, cf. p. 90) Rhed. 1, 17. *Anaubechan* 1, 35.

In recentiore lingua britannica status originarius tenuium mutatur et turbatur infectionibus variis, non solum aspirata, quae iam extat in vetustiore lingua, sed etiam destituente et nasali, ut artioribus in dies finibus circumscribantur tenues primitivae.

Cambrice status primitivus non turbatur in paucis his, in quae illarum infectionum non est aditus: 1. in principio vocum tum, cum secundum regulam abest omnis infectio: *heb y kei* (dixit Caius), *mynet aoruc kei* (ire coepit C.) Mab. 1, 2.

2. In mediis et extremis vocibus in positione effecta iunctis LT potissimum (*llt*, cf. p. 113), MP, NT, NC, ST, quae hodie quoque servantur, ut in vocibus: *gwallt* (caesaries), *gwyllt* (ferus), *pump* (quinque), *mantawl* (trutina), *mantell* (pallium), *cant* (centum), *hynt* (via), *gwynt* (ventus), *ieuanc* (iuvenis), *llestr* (vas), ut in frequentibus verborum terminationibus *-ant*, *-ent*, *-ynt*, *-eist*, *-ost*. Tamen etiam ex his MP et NT mutantur infectione nasali (cf. infra), SP, SC destituente, iam in Mab., ubi ita quidem *yspeilaw* (spoliari, de praemissa *y* p. 120)

fq., sed etiam *ysbydinongyl* (n. pr.) 1, 292, ut *kyscu* (dormire) fq. et *kysgu* 1, 12. *yscwyd* et *ysgwyd* (umerus) 2, 234. 235. *gwisc* (vestis) fq. et *gwisg* 1, 17. In hodierna lingua solent scribi *sb* et *sg*.

Extra positionem tenues non servantur nisi in fine, praesertim *t* et *c* in fine sive radicis sive terminationum *-t*, *-et*, *-it*, *-ut*, *-awt*, *-eit*, *-wyt*, *-ec*, *-ic*, *-awc* etc.: *brawt* (frater), *gwlat* (regio), *bot* (esse), *mynet* (ire), *dywedut* (dicere), *carrec* (rupes), *pethedic* (minutus), *marchawc* (eques) fqq. in Mab. Minus hic quoque servatur *p*, quoniam ut *pawp*, *pop* (quivis) ita *pawb* invenitur, et vix *map*, *hep*, sed *mab*, *heb* in Mab.

Accedente flexione, in media igitur voce extra positionem destitutio tenuium regularis est: *brodyr* (fratres), *pethedigach* (minutior), *marchogyon* (equites) Mab. Sunt tamen exempla tenuium servatarum et sine causa perspicua ut *lludeticwisc* (vestis coenosa) Mab. 1, 4, pro quo *lludedic* 1, 285. *petwar* (quattuor) 2, 48, al. *pedwar*, in quibus scriptio vetustior servata est; et quorum tenuis geminata, secundum Daviesii praecepta congruens cum addito *h* in iis quae supra (pp. 113. 119) prolata sunt, assimilationem prodere videtur, quamquam in isdem scriptio est incerta: *bwytta* (cenare) Mab. 1, 11. 12. 16. 2, 29. 59. 63, *bwyta* 1, 5. 2, 14. 20. 59. *plycca* (flectere) 3, 302, sed *a blygwys* (flexit) 3, 303. *tybyckwn* (cogitabam) 1, 5, *tybygwn* 1, 2. *atteppych* (respondeas) 1, 18. *teckaf* (pulcherrimus) 1, 4. 17. 251, sed *tegach* (pulchrior) 1, 4. *bonhedickaf* (nobilissimus) 1, 17 ex adi. *bonhedic* (at *pethedigach*, minutior, e *pethedic*). *arbennickaf* (praestantissimus) 2, 385. *chwannocket* (aeque desiderans; e *chwannawc*) 2, 375. In hodierna lingua extra positionem nusquam iam extat tenuis originaria.

Status originarius tenuium cornice et aremorice paucis exceptis pari modo servatur atque cambrice.

Cornice 1. in principio vocum in constructione secundum regulam: *ow prene* (redimens) P. 196, 4. *rag kerense* (prae amore) 167, 4. *luhas tol* (multitudo foraminum) 133, 4. Medias in eodem loco e certis legibus, a cambrica alienis, in tenues provehi supra significavimus; quarum exempla infra sequentur (in capite altero). Pro aspiratione non est accipiendum, si interdum scriptum extat *ch* pro *c*, *k* ante *e* vel *i*, vix praeterea, in Voc.: *chil* (cervix), *chein* (dorsum), *chefals* (artus) etc. In Dr. et P. plerumque more anglico aut *c* aut *k* adhibetur.

2. In mediis et extremis vocibus in positione effecta iunctis SP, ST, SC: *gwesper* (vespera) P. 230, 1. *lester* (navis), *guistel* (obses) Voc. 7ᵇ. *gustle* (spondere) P. 249, 4. *guisc* (vestimentum) Voc. 9ᵇ. *gweskis* (vestitus) P. 64, 2. *coske* (dormire) Pass. fq. Subiunctae liquidis ex parte tantum tenentur. Servantur enim MP: *pymp* (quinque) D. 505. P. 227, 2. [*pemp* (a. 1776) ap. Treen. p. 82.]; NC: *iouenc*, *youonc* (iuvenis) Voc. 7ᵇ. *yonk* P. Dr. *cancher* (cancer; *ch* = *k* sicut in *chein* etc.) Voc. 8ᵇ; NT: *skientoc* (sapiens), *diskient* (insipiens) Voc. 8ᵃ. *mantel* (mantellum) 9ᵇ. *guaintoin* (ver) 8ᵇ. *funten*, *fynten* (fons) Voc. 9ᵇ. P. 224, 2. *hanter* (dimidium) P. 201, 1. *kenter* (clavus) 154, 4. *skentyll*, *scyntyll*, *skyntyll* (sapiens) 8, 1. 134, 1. 216, 1. At fere NT ut semper finale LT cornice ita mutatur, ut *t* in *s* transgrediatur. NS iam in Voc. praesertim finiens vocem: *dans* (dens) 7ᵃ. *nans* (vallis) 9ᵇ. *cans*, *gans* (cum), *argans* (argentum) 7ᵇ. *oliphans* (elephas; = *-ant*) 9ᵃ. *sceuens* (pulmo; *eskeueynt* Leg.) 7ᵃ. *guins* (ventus; cambr. *gwynt*) 8ᵇ; praeterea: *sinsiat* (tenax), *eunhinsic* (iustus), *camhinsic* (in-

iustus; e subst. *hins*, cambr. *hynt*, via) 8[a]. *denshoc dour* (gl. luceus; i. e. dentatus aquae) 8[b]. In P.: *gans* (cum) fq. *cans* (centum) 227, 2. *arghans* (argentum) 16, 2. *myns* (quantitas, magnitudo) fq. *gwyns* (ventus) 211, 1, in terminationibus verborum *-ens*, *-yns*; *nanssow* (valles) 170, 2. *kerense*, *kerensa* (amor; cambr. *kerennyd* Mab., = *kerentid*) 58, 4. 167, 4. LS in Voc.: *als* (litus; cambr. hod. *allt*, scopulus) 9[b]. *chefals* (artus; hib. vet. *alt* Sg.) 7[a]. *mols* (vervex; hib. vet. *molt* Sg., lat. med. *multo*, gall. hod. *mouton*) 9[d]. *sols* (pecunia; cambr. *swllt* Mab. 2, 240; lat. med. *solta*, pecunia quae in permutationibus compensationis gratia rei commutatae additur, ap. Cangium) 10[a]. *gols* (caesaries; cambr. *gwallt* Mab. et hodie) 7[a]. In eodem tamen extant *guill* (*asen guill*, onager; cambr. hod. *gwyllt*, ferus), *guilter* (molossus) 9[a]. E P.: *gwyls* (ferus) 206, 3. *gwels* (stramen; cambr. *gwellt*) 16, 2.

In mediis vocibus extra positionem legitime destituuntur tenues; in extremis fere excipiuntur *c* et *t*. Servatur C in terminationibus frequentibus *-ic*, *-oc* Voc., *-ek* P., praeterea: *whek* (dulcis) P. 66, 2. *dek* (decem) D. 574. *duk* (duxit) fq. *tek* (pulcher) P. 177, 3. *drok* (malus) 101, 4. 120, 1. *gwrek*, *gurek* (mulier) 66, 3. 158, 1; ibidem tamen *wreg*, *rug* (fecit) 27, 2. 28, 1 etc. ut in Voc. *greg*, *grueg*, *freg* (mulier) 7[b]. Finalis T servata etiamtum in Voc.: *tat* (pater) 7[a]. *prit* (hora) 8[b]. *gulat* (patria) 9[b]. *buit* (cibus) 10[a]. *truit* (pes), *lagat* (oculus) 7[a]. *dillat* (vestis) 9[b]. *diot* (potio) 10[a]. *tauot* (lingua), *cheniat* (cantor) 7[a]. *cherniat* (cornicen) 7[b], in terminatione *-et* numeri plur. et participii ut *flechet* (liberi) 7[a]. *fellet* (corruptus: *guin fellet*, acetum) 10[a]. Pro illa autem habent *s* P. et Dr., in extrema voce semper: *mas* (bonus), *tas* (pater), *tus* (populus) fq. *reys*, *rys* (necessarius; arem. *ret*) fq. *prys*, *pres* (tempus) fq. *(g)woys*, *goys* (sanguis; cambr. *gwaet*) P. 10, 3. 45, 2. *boys* (cibus) 10, 4. *lagas* (oculus) 83, 2. *dyllas* (vestis) 28, 3. 94, 2. *calys* (durus) 209, 4 etc., item in terminationibus numeri plur. ac praet. et ptcp. pass. *-as*, *-is*, *-ys*. In media etsi invenitur destitutione ortum *d*: *peder* (quattuor, fem.: *pedar ran*, quattuor partes, *peder gwyth*, quattuor vicibus) 190, 1. 227, 2. *pedyr streyth* (q. fontes) O. 772. *lader* (latro) P. 74, 4. 163, 1. 192, 1, plerumque tamen iterum mutatum est aut in *s*, nimirum mollius prolatum: *peswar* (quattuor) 190, 2. 241, 4. *peswore* (quartus) 247, 1. *resas* (cucurrit) 219, 2. *pesys* (petivit) 9, 1. *cresyn* (credimus) 258, 4. *profusy* (prophetae) 73, 3. aut, quam soni mutationem praesertim infima linguae aetate serpsisse patet, in *ǵ* (notatum quomodo supra p. 143 diximus): *cregyans* (fides) P. 44, 4. *profugy* (prophetae) D. 1480. *pager* (quattuor, masc.) in epist. (a. 1776) ap. Treen. p. 82. Qua de re ut de *t* in *ch* mutato infra disseretur.

Aremorice status originarius servatur: 1. in principio vocum semper in Vita S. Nonnae (Buh.), in hodierna lingua secundum certas leges (de quibus cf. caput alterum).

2. In mediis et extremis vocibus in positione, in isdem combinationibus in quibus cambrice servatur omnibus; etiam in quibus in infectionem nutat cambrica, ut in NT: *hanter* (dimidium; cambr. *hanner*) Buh. 148, 22; SP, SC, pro qua in Buh. saepe invenitur *sq*, *squ* (cf. p. 122), sicut pro NC *nq*, *ncq*: *stanc*, *stanq*, *stancq* (tantum) 102, 14. 92, 14. 190, 26. *franc*, *francq* (liber) 192. 14. 198, 21.

In mediis vocibus et extremis extra positionem eadem regula quae in cam-

bricis tenuibus servata invenitur in Vita S. Nonnae. In fine ergo vocum P: *enep* (facies) 124, 7. *nep* (aliquis), *hep* (sine), *pep* (quivis) fq. T: *mat* (bonus) fq. *gat* (lepus) 32, 8. *tat* (pater) 14, 4. *ret* (cursus) 138, 8. *pret* (tempus) fq. *bout* (esse) fq. *tut* (populus) fq. *coat* (silva) 30, 16. *quenet* (pulchritudo) 38, 8. 46, 6. *pechet* (peccatum) fq. Flexiones substantivorum vel verborum *-at*, *-et*, *-it* etc. In *z* transire *t* non est statuendum, cum *rez*, *reiz* (iustus, rectus) Buh. 146, 4. 190, 9 sit = *reth* i. e. *recht*, item *compizrien*, *comazreset* (compatres, commatres) 98, 21. 22 cum *z* = *th* ob sequentem *r* aspirantem. C: *huec* (dulcis) 38, 9. 54, 2. *drouc* (malus) 10, 16. 62, 22. *prezec* (praedicare) 54, 19. *baelec* (presbyter) 176, 5. *piuizic* (dives) 38, 1. Invenitur tamen hic quoque *b* pro *p*, in *mab* (filius) semper, in *archescob* (archiepiscopus) 182, 15. 22; rariora alia destitutionis exempla: *ed* (frumentum) 204, 18. Nutat hodierna lingua, quae adhuc servavit *pep* (quivis), sed destituit *mab* (filius), *krib* (pecten). Tenetur *k*: *dek* (decem), *drouk* (malus), *gwiziek* (sapiens), *pinvidik* (dives); sed destituitur *t*: *ed* (frumentum), *mad* (bonus), *tad* (pater).

Tenuium in mediis vocibus extra positionem destitutarum exempla sequentur infra, ubi de destitutione dicetur.

Infectio aspirata cambrica recentior tenuium efficitur 1. in principio vocum certis legibus in constructione: *ysp aphellennigyon* (hospites et extranei; *pellennic*) Mab. 1, 1. *ny thybygwn* (non cogitabam; *tyb.*) 1, 2. *owein..achynon..achei* (Owenus et Cynon et Caius) 1, 1. *llad achledyf* (occidere gladio; *cledyf*; cf. vet. *ha crip*, pectine) 1, 247; initio alterius vocis in compositione: *trachefyn* (iterum) Mab. fq. De legibus cf. caput alterum.

2. In mediis et extremis vocibus tam iunctione cum liquidis quibusdam quam combinatione tenuium inter se vel geminatione, ut iam in vetusta lingua.

Inter combinationes tenuium cum liquidis factas inprimis aspirationi favent LP, LC, RP, RT, RC, e quibus frequentiores sunt LC, RT, RC. Exempla LC: *golchi* (lavare; hib. vet. *folcaim* Sg.), *golchuries* (lotrix) Leg. et hodie. *ymolchi* (lavari) Mab. 1, 4. *kylch* (circuitus) Mab. fq. hod. *cylched*, vet. *cilchet* (= culcita; tapiseta). RT: *Arthur* (n. pr.) Mab. fq. *porthawr* (portarius) fq. *nerth* (virtus) fq. *myrthwl* (malleus) Mab. 3, 89. *chwerthin* (risus) 2, 40. *garth* (hortus, ager) 2, 221. 245. *gwerth* (pretium) 1, 21. 270. *torth* (torta, panis) 1, 251. *y perthyn itti* (pertinet ad te) 1, 259. RC: *march*, *marchawc* (equus, eques) Mab. fq. *serch* (amor; hib. *serc*) Mab. 2, 199. *cyrchu*, *kyrchu* (quaerere; lat. med. *cercare*, gall. hod. *chercher*) Mab. fq. *torch* (torques) 2, 225. Sequens *r* ut saepius efficit aremorice, item cambrice aspirationem efficere videtur in *guichr* (gl. effera), *guichir* (gl. effrenus) Cb. 69. 27, si comparandum est hib. vet. *feuchuir* (gl. severus) Ml. 24[a], unde derivatum subst. fem. *feuchrae* (gl. feritas) Ml. 33[c]. 33[d]. Exempla LP, RP: *Elphin* (n. pr., cf. p. 150) Mab. 2, 379. *porffor* (purpura) 2, 9. 388. *sarff*, *sarf* (serpens) 1, 30. 266. 2, 381. *corff*, *korff* (corpus) 1, 16. 27. Secedunt ab his combinationes LT, NT, NC, MP, de quibus supra (pp. 150. 152) dictum est.

Combinationum PT et CT iam in vetustiore lingua in aspirationem transgressarum exempla recentiora passim inveniuntur, in quibus pro vetusta scriptione *-id*, *-idh*, *-ith* (p. 150) constanter formulae *-eth*, *-ith*, *-yth* obtinent locum illarum combinationum. APT: hod. *caeth* (= captus; servus). EPT: *seith*, *seyth*

(septem), *seythuet*, *seythued* (septimus) Leg. fq. IPT: *escrythur* (scriptura) Leg. praef. ACT: *amaeth* (agricola, operarius: *amaeth a amaetho y tir hwnnw*, colonus qui colat terram hanc; vox gallica *ambactus* Caes. 6, 15, etsi paulum differens significatione, de qua re conferri potest lat. *colonus*, germ. *bauer*) Mab. 2, 222. *traeth* (tractus, an traiectus?* *traeth sych*, sabulum maris siccum; cf. Girald. Cambr. Itin. 2, 6: "*Traeth mawr* et *Traeth bechan* id est tractus maris maior et tractus minor. Dicitur autem *traeth* lingua cambrica sabulum mari influente longius et se retrahente nudatum." *trait*, arena, Voc. leg. *traith*) Mab. 2, 210. Frequentissima est haec formula in derivatis *-aeth*, *-iaeth* (hib. *-act*, *-iact*), ut *gwassanaeth* (servitium) Mab. fq. *meccnyaeth*, *meichniaith* (securitas) Leg. 2, 4, 7. 10, 1. Exemplum a in o mutatae *cyfoeth* (potestas) Mab. fq. supra (p. 84) prolatum est. ECT: *reith*, *reyth*, *kefreith*, *cymreith*, *cyfreith* (lex; hib. vet. *rect*, *recht*) Leg. fq. L. Land. p. 113. *gweith* (opus) Mab. 2, 230, unde corn. *gueidvur* Voc. (opifex, faber; cf. Trebell. Poll. trig. tyr. c. 8: "Marium plerique Mamurium, nonnulli *Vecturium*, opificem utpote ferrarium, nuncuparunt"), cambr. *weithonn*, *weithon* (nunc; = hib. vet. *infectso*, hac vice) Mab. fq., *eilweith* (altera vice) Mab. 1, 247. *leithic* (= lectica) 1, 269. ICT: *bendith* (benedictio) Mab. 2, 247. *rith* (forma; hib. *richt*, status, Sg. 197ᵃ) Mab. 2, 235. 239. 241. 3, 302. Cf. *guoguith* supra p. 150. OCT: *noeth* (= *noct*, nox) in composito *trannoeth* (post noctem, postridie) Mab. fq. *doeth* (prudens; = doctus) Mab. 2, 11, plur. *doythion* (sapientes) Leg. fq. Vocalem mutat num. *uyth* (octo; hib. vet. *ocht*), *uythued*, *huethuet* (octavus) Leg., *vithnos*, *wythnos* (hebdomas) Leg. 2, 6, 3. Mab. 1, 244. UCT: *ffrwyth* (fructus) in compositis *ffrwythlawn* (fructus plenus, prosper) 2, 26. *diffrwyth* (fructu carens, inutilis) 2, 29. 3, 299. et derivato *ffrwytha* (fructum fert, prodest) 3, 190. *llwyth* (*pedwar milwr*, onus quattuor militum) Mab. 1, 7. *llwyth* (familia, homines; hib. vet. *luct*, *lucht*, copia, pars, aliqui, de quo cf. pronom. hib.; cf. Lucterius Caes.) 2, 34, unde composita *tylwyth* (familia) 2, 12. 34 et *golwyth*, pl. *golwython* (frusta, partes dissectae) 1, 2. 2, 201.

Pro *th* etiam aliae quaedam significationes aspirationis in codicibus inveniuntur, ut *d* more vetusto (potius *đ* aspirata anglosaxonica): *seyduet*, *seuduet* (septimus) Leg. 1, 13, 1. 29, 1. *huyduet* (octavus) 1, 30, 1. 39, 1; ut *h* transposito vel omisso *kefreyht* (lex) 2, 11, 48. *kefreytyaul* (legitimus) 2, 1, 69. Inprimis autem memoranda est scriptio *s* vel *h*, frequens in Leg. (quin etiam *sh*, *his*): *mab seihisbluit* (puer septem annorum) 2, 7, 4. *seyhuet* (septimus) 2, 1, 1. *gneihur* (facere; al. *guneuthur*) 2, 8, 2. *guassanaessu kefreis* (= *guassanaethu kefreith*, servire legi) 2, 6, 39. *e reis honno*, *erreihis honno* (lex haec; ibid. *er reith*) 2, 6, 3. *kefreis*, *kafreis*, *kefreihis* (lex), *kefreishiaul*, *kefreissiaul* (legalis) frequenter, ut *gueisret* (opus, in aliis locis *gueythret*) 2, 5, 1. *y vn gueys* (una vice) 2, 1, 69. *eilgueis*, *eilweys* (altera vice) 2, 5, 4. 11, 48. [a qua voce discernenda est vox *gwers* (spatium) in Mab.: *eilwers* (alternatim) 1, 24. *ywershonn* (hoc spatio, nunc) 1, 246.] *reyhur* (in eodem loco *reythur*), *reihiuuir* 2, 8, 4. 11, 43. 44. *kefreih*, *kereih*, *kefreihaul* fq. *vhvehnos* (hebdomas; = *wythnos*) 2, 6, 40.

Geminatis tenuibus TT vel CC infectis, quarum (ut substituti T vel C

---

* Beda hist. eccl. 5, 12. castellum Wiltaburg i. e. oppidum Wiltorum *lingua gallica Traiectus* vocatur. *Traiectus* etiam Britanniae oppidum in Itin. Ant. Aremorice hodie quoque *treiz* (traiectus), unde *treiza* (traicere) Buh. 8, 18.

antecedente vocali longa) exempla aliquot recentiora supra prolata sunt (p. 151), lingua recentior alias quasdam voces addidisse videtur, quibus principio conveniret tenuis simplex cum vocali brevi, ut contra quam hibernica forma docet, *byth* (semper, in aeternum; hib. vet. *bith*); sed congruens cum hibernicis formis pronomen infixum 2. ps. sing., et personale et possessivum: *yth welaf* (video te) Mab. 1, 285. *yth wlat* (in regione tua) 1, 8, in quo e contrario lingua vetus hibernica servat integrum *t*; eodem pertinent formae pronominales auctae *titheu* (tu), *hitheu* (ipsa), si conferuntur cum aliis, ut *ynteu* (ille), *wynteu* (illi). At videndum est, ne in illis, si non geminatio, alia aspirationis causa insit; inest certe geminatio in *cath* (catus, at lat. med. *cattus, catta* ap. Cang. ut hib. *cat* St. gl. 499; neglegentius igitur in Vocab. *kat*, rectius *kathe* (i. e. *kath*) Cr. 407), *cachu* (cacare; at graecum *κάκκη, κακκᾶν*, ut hib. *cac* St. gl. 1075). His adnumeranda videntur rara exempla C vel T aspiratae excussa N contra communem morem dialectorum britannicarum, ut *trwch* (truncatus) Cott. *trech* (truncus) Voc. 9[b]. *yskithyr, ysgithyr* (dens exertus; = spinther?) Mab. 2, 224. 239. *ewythyr* (avunculus; corn. *euiter* Voc. 7[a], arem. hod. *éoñtr*) 1, 246 sqq. 2, 28. *kythreul* (daemon; arem. *contrel*, contrarius, daemon, MJC. 84[b]. 197[a]) 1, 36.

Infectio aspiràta tenuium cornica et aremorica recentioris dialecti non multum differt.

Cornica 1. in principio vocum compositione vel constructione subiunctarum secundum leges: *trehans* (trecenti; cambr. *trichant, cant*) P. 36, 1. *ow thus* (populus meus) 102, 2. *ow holon* (cor meum) 166, 3. 172, 2. *y holon* (cor eius, feminae; *colon*) 164, 2. 225, 2. *ow faynys, ov feynys* (dolores mei; *peynys*) 166, 2. 168, 4.

2. In media et extrema voce, ubi positio efficitur liquidis *r* et *l*. *Mp, nc* servari, *nt* et *lt* fere in *ns*, *ls* abire supra dictum est. E reliquis iunctionibus aspiratae inveniuntur LC: *ȝe wolhy* (ad lavandum), *a wolhas* (lavit) P. 46, 1. 149, 1. RP: *corf, corff* (corpus) fq.; servatur *rp* in *purpyr, purpur* (purpura) D. 2122. 2128. RT: *garthou* (stimulus) Voc. 8[a]. *hwerthin* (risus) 10[a]. *nerth* (virtus) P. 91, 4. 224, 2. 3. *marth* (miraculum) 120, 1. 166, 3. *parth* (pars) fq. RC: *march* (equus), *torch* (maialis), *porchel* (porcellus) Voc. 9[a]. *keirch* (avena) 10[a]. *ergh* (iubet), *yrghys* (mandavit; cambr. *erchi*) P. 170, 1. 28, 1. 72, 1. 147, 4. 241, 1. *yrhys* (id.) 218, 2. *arhadow* (mandata) 247, 4. *a gerhas* (abstulit), *kerhys* (allatus; cambr. *kyrchu*) 106, 4. 153, 1. Adnotandum tamen est in media voce non modo *th* in P., quae sola *th* et ȝ distinguit, semper fere in ȝ transire: *wherȝyn* (risus) 222, 1. *gwerȝe* (vendere) 38, 4. *porȝow* (portae) 212, 1. *porȝas* (nutrivit) 26, 3, sed etiam *gh*, *h* emollitione interdum perire ut in *kerugh* (afferte) D. 1359. *marrek* (miles; = cambr. *marchawc*) P. 241, 4. 242, 1. 244, 1. 245, 1, unde pl. *marregyon* D. 1613. *marogyon, morogyon* P. 251, 1. 250, 1, derivatum *morogeth* (equitare) 28, 4. Postea saepe *th* quoque perisse probatur scriptionis incertitudine, quae est in Cr.; cf. *bedna* (benedictio; *bennath*) 1541. *arthelath* (archangeli; sg. *archail* Voc. 7[a]) 61. *marth* (equus; *margh* O. 124) 406. *kerth* (avena; *keirch* Voc.) 1066, contra *segh* (sagitta; *seth* 1564) 1573.

Combinationis CT aspiratae exempla *d* fere exhibent in Vocab.: *gueid* (opus), *gueiduur* (operarius) 7[b]. *chefuidoc* (omnipotens), *mamaid* (altrix), *mab meidrin* (alumnus) 7[a]. *maidor* (caupo) 8[a]. *ruifanaid* (regnum) 7[a]. *medhecnaid*

(medicina) 7[b]; rarius *t*: *lait* (lac) 10[a]. *trait* (arena) 9[b]. Sed *th*, ut alibi, finale in P.: *gweyth* (opus), *gweyth*, *gweth*, *gwyth* (*tergweyth*, ter, etc.) 18, 2. 49, 3. 227, 2. *haneth* (hac nocte) 49, 2. 52, 2. *dyspyth* (despectus) 139, 2. *noyth* (nudus) 130, 1, mollitum regulariter in media voce: *gweȝyll, guȝyll* (facere) fq. *moloȝek* (maledictus) 47, 3, quamquam interdum scriptum est *th*: *guthyll* 26, 1. 155, 3. *moleythy* (maledicere) 18, 2; irregulariter in extrema: *molloȝ* (maledictio) 66, 3. PT aspirata: *caid* (servus; = captus; cf. hib. *cacht* p. 68), *caites* (serva) Voc. 7[b]. *noit* (gl. neptis) 7[a]. *seyth*, *syth* (septem) O. 599. R. 2494. Exempla aspiratarum CC et TT supra allata sunt (p. 151).

Aremorica: 1. in principio vocum nondum scripta in Vita S. Nonnae, in hodierna lingua obtinet secundum leges.

2. In mediis et extremis vocibus. Significatio aspirationis eadem, quae alias, excepta *th*, pro qua scribitur *z*.

Positionis cum liquidis exempla e Buh. LC: *guelchi*, *guelhy* (lavare) 104, 15. 106, 26. *golchet* (lavatus) 102, 8. RP: *corf*, *corff* (corpus) fq. RT: *nerz* (virtus; cambr. *nerth*) 194, 11. 196, 1. 5. *parz*, *perz* (pars; cambr. *parth*) in formulis praepositionum vice fungentibus: *a perz* (a parte) 36, 4, *a parz* (ante) 84, 9. *porz* (iuvare), *porzit* (iuvate) 122, 4. 196, 17. In quibus exemplis *z* = *th*, cum in aliis respondeat cambr. *dd* (p. 143); *z* cum *ch* alternans ut in *dezrou* (incipit, incipere; cambr. *dechreu*) 90, 21. 184, 11, in pronomine *hoz* (vester), infixo *oz* (vos, vester; suff. *-och*, ut hod. *hoc'h* et cambr. *-auch*, *-ch*) ad *s* referendum videtur. Utraque tenuis, *p* et *t*, interdum etiam *r* sequente aspiratur: *loffr* (leprosus), *lofrnez* (lepra) Buh. 196, 8. 21 [quocum conferenda *leffriou* (libri, *livres*) 118, 10 et *euffrou* (opera, *oeuvres*) 102, 24], *compizrien*, *comazreset* (compatres, commatres) 98, 21. 22. RC: *guerches* (virgo) 18, 16. *querchat*, *querchit* (quaerere, quaerite; cambr. *kyrchu*) 138, 7. 146, 1. *merch* (filia, puella), *derch* (aspectus; hib. vet. *derc*) 18, 16. De *quaserch* (grando) 92, 24. ut de hodierno *erc'h* (nix), unde illud videtur per compositionem formatum, dubitationem, an *ch* a *g* profectum sit, iniciunt nobis tam corn. *keser* (grando) Voc. 8[b] quam cambr. *eiry*, *eira* (nix) Mab. 1, 257. 260, quoniam nec cornica iam in Voc. nec cambrica omnino extant exempla *ch* post *r* excussae.

Combinationis CT formulae quaedam. ACT: *mezur* (nutrimentum; cf. supra cambr. *maeth*, corn. *maid*) MJC. 235 a. ECT: *guez* (= cambr. *gweith*: *vn guez arall*, *an guez man*, alia vice, hac vice) Buh. 74, 9. 80, 14. *despez* (despectus) 86, 9. OCT: *noaz* (nudus; cambr. *noeth* Mab. 2, 9, hib. vet. *nocht*) 90, 10. *noazder* (nuditas) 12, 16. UCT: *luz* (luctus) 42, 8. *frouez* (fructus) 46, 18. Iunctarum PT exempla: *quaeth* (hod. *kéz*, = captus) MJC. 141 a. *seiz* (septem) MJC. 13 b.

Geminatam TT aspiratam produnt *Breiz* (Britannia) Buh. fq. cum hodierno *brezonek*, *brezounek* (lingua britannica) reducendum ad antiquam formam *Britt-* pp. 104. 151, seiungendum a *breton* (= Britannus) Buh. fq.; hod. *kâz* (= cattus, cf. p. 157) et *raz* (= rattus; hib. hod. *ráta* et *radán* O'R.) respondentia formis linguarum romanarum, quas dicunt. CC: *pechet*, *pechedou* (peccatum, -a) fq. *sechet* (siccatus) 168, 8. Conferri quodammodo potest *ch* = *cc* in compluribus vocibus linguae gallicanae, ut *cloche* (*clochia* a. 1359, *clochetta* a. 1397 apud Cangium = *clocca*), *roche* (= *rocca*, *roccha*), *bouche* (= *bocca*), *péché* (pecca-

tum) etc.; quamquam ne hoc quidem neglegendum est, quod simplex *c* eadem mutatione soni tangitur ante *a* primitivam positum: *chien* (canis), *chose* (causa), *cher* (carus) etc.

Infectio destituens in recentiore lingua britannica incipit valere, ubi desinit infectio aspirata, ergo extra positionem. Inveniuntur quidem *b* pro *p* originaria, *d* pro *t*, *g* pro *c* iam in vetustioribus quibusdam exemplis, tam in cambricis vocibus glossarum Oxoniensium: *gubennid* (cervical; *guo-penn*), *hendat* (avus; *tat*), *dadl* (concio), *dadlt.* (curia; sed in isdem glossis *datolaham*), *modreped* (materterae; pro *motreped* e *moter* obsoleto, hib. vet. *máthir*), *petguared* (quarta, fem.; pro *-et*), quam in nominibus aremoricis chartularii Rhedonensis: *Maelhogar*, *Gurhugar* 1, 4. *Anugar* 1, 17. *Guethengar* (contra alibi frequentissime *-car*) 2, 13, ita ut in his ipsis initia infectionis destituentis suspicari possis. Equidem in illis nihil video nisi neglegentiam scriptionis, cum in exemplis multo pluribus quaelibet tenuis, tam inchoans partem alteram compositi, quam in mediis et extremis vocibus extra positionem (p. 148 sq.), servaverit statum originarium. Secundum leges certas tenues *p*, *t*, *c* in recentioribus demum codicibus, ut in lingua hodierna, destitutione transeunt in *b*, *d*, *g*.

Cambrica destitutio tenuium fit 1. in principio vocum in constructione (leges cf. in capite altero): *y gan gei* (a Caio; *Cei*), *tal y gei* (ad Caium, solve Caio) Mab. 1, 2. *y wreic deckaf* (mulier formosissima; *teckaf*, *teg*) 1, 273. *y bori* (ad pascendum; *pori*) 1, 7. Initio vocis alterius in compositione: *medgell* (cella medi) Mab. 1, 2.

2. In media voce extra positionem regulariter. P destituta: *ebawl*, plur. *ebolyon* (pullus, pulli; cf. hib. vet. *ech* et gall. vet. *ep* in Eporedia etc.) Mab. 3, 30. Leg. 1, 12, 7. *pebyll* (tentorium; hib. vet. *pupall*) Mab. fq. *pebreid*, *pybreid* (piperosus) Mab. 2, 201. 203. T: *adar* (aves, collect.; *eterin*, *eterinn*, cum nota singularitatis ex *atar*, gl. Ox. 22[b].) Mab. 1, 8. *llydan* (latus; cambr. vet. *litan*, hib. vet. *lethan*) 1, 4. In derivatis *-edic* (cambr. vet. *-etic*): *bonhedic* (nobilis), *llywychedic* (pellucidus), *lludedic* (coenosus), *pethedic* (minutus) Mab. C: *kegin* (coquina) Mab. 1, 2. In derivationibus *-ogi*, *-ogion* auctis ex *-awc*: *mabinogi* (narratio puerilis), plur. *mabinogion*, *marchogion* (equites) Mab. Exempla servatae interdum tenuis videas supra (p. 153).

3. In fine vocum destitutionem rarius fieri, magis in tenui labiali quam in ceteris, ut in *heb* (sine), *mab* (filius), plerumque teneri statum primitivum in codicibus recentioribus, supra dictum est. In hodierna autem lingua destitutio ut in media etiam in extrema voce regularis est. Nec mirum, quoniam infectio hodie ipsam quoque combinationem SC semper mutavit in SG, saepius SP in SB (exempla in Mab. nutantia inter *sp* et *sb*, *sc* et *sg* supra p. 152 sq.), ST solam intactam reliquit.

Destitutio tenuium cornica et aremorica. Cornica: 1. in principio vocum in compositione vel constructione secundum certas leges: *hendat* (avus; *tat*), *hirgorn* (tuba; *corn*) Vocab, *an bobyll* (populus) P. 67, 1. *yn y golon* (in eius corde; *colon*) 89, 2. *ȝe droys* (pes tuus; *troys*) 14, 3. Semper ibidem cum destituta *c* ob frequentiam praep. *gans* (cum; = *cans* Voc.).

2. In mediis vocibus extra positionem regula poscit destitutas tenues. P: *aber* (gurges; cambr. vet. *aper*), *oberor* (operarius), *drochoberor* (maleficus),

cober (cuprum), *glibor* (humor; cambr. vet. *gulip*) Vocab. *ober* (opus) P. 31, 2. 220, 1. *pobyll* (populus) 89, 3. 4. T: *lader* (latro), *nader* (anguis; hib. vet. *nathir*), *redegua* (cursus; arem. *ret*) Vocab. *lader* (latro), *pedar*, *peder* (quattuor, fem.) P., sed saepius inveniri *s* supra adnotavimus (p. 153. 154). C: *lagat* (oculus), *diagon* (diaconus), *cugol* (cucullus), *cuillioges* (gl. phitonissa; praecedit *chuillioc*, augur) Vocab. *lagas* (oculus) P 83, 2. *dagrow* (lacrimae) 222, 2. Interdum geminatio scribitur *bb*, *dd*, *gg*: *dybbry* (edere; servatum *p* in *deppro*, edat, 44, 4; cambr. vet. *diprim*, cibus, gl. Lxb.) 43, 1. 87, 3. 173, 1. *laddron* (latrones) 186, 4. 192, 4. 229, 1. *daggrow* 231, 2. D. 482. 519.

3. In extrema voce extra positionem destitui solet *p*, ut in voce *mab* (filius) fq., vix *c*, e. c. *cloireg* (clericus) Voc. 7ᵃ, *marreg* (miles; at *marrek* P. 241, 4. 242, 1. 244, 1. 245, 1. *marrak* 246, 1) P. 190, 2. Servatur enim haec plerumque in fine in Voc., sicut *t*, quam in P. et Dr. transire in *s* supra demonstratum est. Paulum differt *whegol* (tota dulcis; al. *whek*) P. 164, 1, in quo *k* propter inclinatum *ol* quasi in mediam vocem transposita videtur.

Aremorica destitutio. 1. In principio vocum in constructione tenues intactae fere manent in Vita S. Nonnae (cum sint exempla destitutarum mediarum vel *m*, pp. 116 et 142. 144). In quibusdam tantum vocibus maxime usitatis, praepositionibus vel aliis particulis, tenues semper destitutae inveniuntur, etiam extra causam infectionis, ut initio vocis alterius in compositione e regula (cf. in cap. altero C. I. 6 extr., C. II. 1. 6).

2. In mediis vocibus extra positionem destitutae tenues. P: *ober* (operari), *oberou* (opera) Buh 26, 7. 8. 28, 12. *sebeliaf*, *sebeliet* (sepelire, sepultus) 20, 23. 25. *desquebl*, *desquiblion* (discipulus, -i) 118, 6. 22. T: *roedou* (retia) 32, 14. *madou* (bona) 28, 10. *madaelez* (bonitas; *mat*) 86, 14. *breuder* (fratres) 202, 9. *pedaf* (peto), *peden*, *pedennou* (petitio) fq. *pechedou*, *speredou*, *preladet* (sing. *pechet*, *speret*, *prelat*) fq. C: *trugarez* (misericordia; hib. vet. *trócaire*) fq. *laguat* (oculus; hod. *lagad*) 96, 8. *beleguet* (presbyteri; sing. *baelec*), *baeleguiez* (presbyterium) 178, 14. 18. *prezeguen* (praedicatio; hod. *prezek*, praedicare, *prezeget*, praedicatus) 54, 2.

3. In fine vocum etiam extra positionem status primitivus fere servatur, exceptis paucis exemplis e Buh., pluribus ex hodierna lingua supra (p. 155) allatis. Molliuntur tamen saepe non solum in hodierna lingua tenues ante vocalem principalem vocis proxime sequentis (vel *h* mutam), ut apud Legon. *ar gwîn a garoñd holl enn ti-mañ* (vinum amant omnes in hac domo; *caroñt*), *abréd é leinimb hiriô* (mature cenabimus hodie; *leinimp*), item apud Manorium: *liuirid oll* (dicite omnes), sed iam in Buh. ante pronomina inclinata mollitam *t* invenimus in his exemplis: *edoll* (ite omnes; al. *it*, *yt*) 56, 17. *advertisydy* (advertite eos) 150, 11. *anedindy* (nonne sunt ii? *int*) 158, 8, quibuscum corn. *whegol* supra allatum comparari potest.

Res certe notatu digna est et hoc loco exemplis clarius illustranda, destitutionem hanc, qua tenues in mediis vel extremis vocibus extra positionem in medias transeunt, prius quam in britannicis inveniri in libris latinis vel romanicis terrae continentis, nec solum hoc, sed etiam medias has per destitutionem e tenuibus ortas postea tractari velut si essent mediae originariae, iterum igitur destitui atque excuti (cf. p. 138 sqq.) excepta *p*, *b*, e qua residua manet *v*. Exempla singularum tenuium separabo.

P hoc modo tractatae exempla vetustissima sunt vox gallica *sapo*: "prodest et *sapo*; *Galliarum* hoc inventum rutilandis capillis." Plin. 28, 12, et nomen *Sapaudia* in Notit. dign. et ap. Ammian. 15, 11, cum nomine viri *Sapaudus* ap. Sidon. epist. 5, 10. Iam ap. Greg. Tur. 4, 30. 8, 38 est nomen viri *Sabaudus* et *Sabaudia*, *Sabaudiensis* in libris medii aevi, et ex hac demum forma prodiit *Savoya* in chart. Frid. imp. a. 1157 ap. Cang., ut pro *sapo* scribitur *sabona*, *savo* in glossis ap. Graff. 6, 172 et alibi. Alia quaedam: lat. med. *riparia*, *ripera* (fluvius, litus), in chartis a. 1067. 1190 *riberia*, *ribera* ap. Cang., gall. hod. *rivière*. *papilio* (tentorium; hib. vet. *pupall*, cambr. hod. *pabell*) ap. Lamprid., in chartis a. 1202. 1308 ap. Cang. *pavilio*, *pavilionus*, gall. hod. *pavillon*. *Lupara*, *Luppera*, *Luppara* (cf. lat. med. *luperia*, locus ubi sunt lupi, *luparius*, qui lupos venatur, gall. *louvetier*) servatum in chart. a. 1031. 1358. 1364 ap. Cang., gall. hod. *Louvre*, nomen palatii Parisiensis. Interdum iterata haec destitutio latius propagata est, ut ex *episcopus* prodierunt ital. *vescovo*, hisp. *ovispo*, gall. hod. *évêque*.

T in *d* destitutione transgressae exempla satis vetusta sunt *lidus* pro *litus*, scriptione frequenti in lege Salica, capitulariis, codicibus aliis, et *nimidas* in indiculo superstitionum in capit. Carlomanni a. 743: "de sacris silvarum, quae *nimidas* vocant" (cf. *δρυνέμετον* Strab. 12, 17, arem. *nemet* servatum a. 1031 in chart. Kemperl. ap. Dom Mor. 1, 368: silva quae vocatur *Nemet*, denique quae supra dicta sunt pp. 10. 85. 87). Item vox *clida*, *cleida*, *clidus* scripta in leg. Baiovar. c. 77, in capitul. ad leg. Alamann. c. 22, in Annal. Franc. Loisel. ad a. 776 eademque *cleta* in Leg. Heinrici I. reg. Angl. c. 92, *clitella* (i. e. crates, craticula; hib. vet. *cliath* supra p. 21, cambr. vet. *cluit* p. 114; = *clêt*) ap. Greg. Tur. 7, 37; ulterioris destitutionis formae *cleia*, *cloia*, *claia* ap. Cangium iam inde a saec. 11 inveniuntur, gall. hod. *claye*, *cloie*. Eodem modo progrediuntur *patella*, *padella*, *paella* (sartago); *spata*, *spada*, hod. *épée*; *scutum*, *scudo*, hod. *écu* (cf. Cang. s. vocibus), quibus adiungenda sunt hodierna *mère*, *père*, *frère* e *mater*, *pater*, *frater*. *Gadales* in capitular. Car. M. ap. Baluz. 1, 343: "de *gadalibus* et meretricibus volumus", reducendum erit ad *gatal*, propter arem. hod. cum *d*, non *z*, *gadalez*, meretrix, *gadal*, libidinosus, sicut provinc. *godina*, *godineta*, unde gall. hod. *gouine*, reducendum est ad *gotin* (hib. vet. *goithimm*, gl. futuo, Sg., cambr. hod. *godineb*, fornicatio), atque ut lat. med. *gradella*, gallican. vet. *greil* ap. Cang., est cambr. vet. *gratell* (gl. graticula; leg. gratella) Ox. B. 42[b].

C destitutae vetustum exemplum est *Sauconna* ap. Ammian., nomen fluvii, qui iam Fredegario (42. 90) dicitur *Saogonna*, *Sagonna*, recentius *Sagona*, hodie *Saone*. Alia: *auca* (anser) in Leg. Alamann., ap. Bedam, *auga*, *oga* in scriptis medii aevi ap. Cang., gall. hod. *oie*; *nogarius* (nux arbor), *nogareda*, *nogaderia* (nucetum, ager nucibus consitus) in chartis vetustis ap. Cang., pro *nucarius*, *nucaretum*, sine *g* *noieria*, *noiarius* iam in chart. a. 1022. 1108; apud eundem *logaderius* (operarius, operae locator) a. 1341, *logerium*, *loherium* (locarium; gall. hod. *loyer*) a. 1333. 1374, a verb. lat. *locare*, unde gall. hod. *louer*

Infectio nasalis sicut in medias, item in tenues britannicas invadit, potissimum in combinationibus MP et NT, quae transeunt in *mm*, *mh*, *m*, et *nn*, *nh*, *n*, cum in NC haud raro tenuis maneat intacta. Certa scriptione hodie demum distinguuntur *mh*, *nh*, *ngh* (ex *mp*, *nt*, *nc* natae) et *m*, *n*, *ng* (ex *mb*, *nd*, *ng*).

Cambrica dialectus magis quam ceterae indulget huic infectioni. Quae fit 1. in principio vocum in constructione vel compositione, ut in *yn mhenn* (in capite; rectius *ym menn*, *ymhenn*, i. e. *yn penn*), *kynhewi* (subtacere; = *kyn-tewi*), *vyghyghor* (consilium meum; = *vyn-kyghor*) aliisque, quae videas in capite altero.

2. In mediis et extremis. MP: *amherawdyr* (= imperator) Mab. fq. *pemhet*, *pemhed*, *pemet*, *pymet* (quintus; *pimphet* gl. Ox. 22ᵇ) Leg. fq. *pymhet* Mab. 2, 241. Hod. *swmwl* (stimulus; *sumpl* gl. Ox.) sed etiam *swmbwl*, sicut manet *p* in fine num. *pump* (quinque). NT: *hanner* (dimidium; vet. *hanther*, gl. Ox.), *kerennyd*, *karenhyd* (amicitia, favor; e vetust. *carentid*, cf. nomina gall. Carantonus, Carentomagus) Mab. fq. *aryanneit*, *aryannheit* (argenteus) Mab. 2, 200. 3, 264. *Saranhon*, *Gouannon*, *Riannon* (nn. pr. virorum; cf. arem. *Waranton*, *Caranton* etc. in chartulariis) Mab. 2, 206. 222. 3, 144. 145. *Morcanhuc*, *Morcannhuc*, *Morgannhuc* (regio Cambriae denominata a nomine viri *Morcant*, hodie *Glamorgan* i. e. *gulat Morcant*, regio Morcanti) L. Land. p. 113 et al. *cann* (albus; cf. Cantium Caes., Britanniae regio, ob album litoris colorem) Mab. 1, 251. *gan* (cum, praep.; cambr. vet. *cant*, arem. *gant*), *cyn* (antea; arem. *quent*) Mab. fq. Expertes tamen infectionis sunt terminationes quaedam, ut *-eint*, *-ant*, *-ynt* substantivorum et verborum, atque formae pronominales. Combinationis NC tam in principio in constructione quam in mediis vocibus in scriptionem *gh*, *ngh*, *gk* transeuntis exempla videas supra (p. 118) et infra in capite altero, ubi dicetur de infectione nasali.

Cornica eiusmodi exempla pauciora sunt: *pymȝek* (quindecim) P. 227, 3. 228, 1. *can* (albus) Voc. vix *eun* ibid. in composito *eunhinsic* (iustus), quod potius ad *iaun* (rectus) quam ad cambr. vet. *eunt* (aequus) referendum videtur. Sunt alibi *pymp* (quinque) P. 227, 2, item *nt* vel *ns*: *hanter* (dimidium), *kerense* (amor), *gans* (cum) P. (p. 153.)

Aremorica dialectus etiam magis restitit huic infectioni. Nam in hodierna lingua etsi extat *pemved* (quintus), servatur tamen *pemp* (quinque), quin etiam *p* supervacanea videtur in terminationibus verbalibus *-imp*, *-omp* pro cambr. *-im*, *-om*; item in chartulario Rhed. quamquam scriptum est *Roen*, *Roin*, *Roien* in nominibus propriis quibusdam, servatur *Roiant* in aliis (p. 152), et hodie quoque *anter*, *hanter* (dimidium; *hanter* Buh.) et *gant* (cum).

Aspirata.

F, quam unam esse aspiratam celticam supra demonstratum est (p. 76 sqq.), eadem sola dici potest originaria aspirata britannica. Ceteras enim, TH et CH, nusquam esse aspiratas a principio, sed semper e tenuibus progressas, ex iis quae hucusque diximus affatim patet; et vel immobili aspiratae inchoanti combinationem CHW, quae poterat videri primitiva, alium sonum originarium subesse S idonea exemplorum copia comprobatur (p. 124). Verum ne F quidem primitivam britannicae linguae certo tribuendam esse supra diximus (p. 79). Ceterum aspirata (sive potius spirans) britannica *f*, ut *ch* combinationis *chw*, omnis infectionis expers est et immutabilis.

Cambrica. Scriptio hodie usitata *ff* (quoniam *f* simplex sonum *v* significat) iam extat in codice rubro, in aliis scribitur simplex *f*. Quae *ff* in prin-

cipio vocum intacta manet, etiam si est causa infectionis. In constructione: *kymer y fford* (sume viam; *fford* fem.) Mab. 1, 6. *ef a ffustawd* (pulsavit) 1, 250. *a ffust hayarn* (flagello ferreo) 2, 210. *tri ffrwt owaet* (tria flumina sanguinis) 1, 247. In compositione: *ymffust* (caedere invicem, pugnam committere) Mab. 1, 24. 2, 18. 51. *kyffroi* (expergefacere) 1, 259. *deffroi* (expergefieri) 1, 11. 252.

Exempla inchoantis *ff* e Mab.: *ffiol* (calix) 2, 42. *ffoc* (focus) 2, 220. 221. *ffol* (stupidus) 1, 242. *ffo* (fugere) fq. *ffonn*, pl. *ffynn* (clava) 1, 6. 245. *fford* (via) fq. *fforch*, pl. *ffyrch* (furcā) 2, 15. 219. 3, 156. *fforest* (silva) 1, 236. *ffuon* (rosae) 2, 218. *Fflergant* (n. pr. viri) 2, 206. *Fflewdur*, *Ffleudor* (n. pr. viri) 2, 205. 209. *ffraeth* (eloquens) 2, 9. *ffrawdunyaw* (frui, cibo et potu) 2, 204. *ffreinc* (Franci) 2, 50. *ffroen* (nasus) 1, 283. 285. 2, 373. *ffrowyll* (flagellum) 2, 10.

Addo nomina virorum e libro Landavensi: *Fanu* 161. *Febric* (= Fabricius) 209. *Fermarch* 254. *Fernuail* 149. 167. *Fomre* 171. *Fuedlid* 259. *Freudur* (cf. supra *Fflewdur* Mab.) 186. 193. *Freudubur* 115. *Frioc*, *Friauc* 140. 236. Aspirata inchoans alteram partem nominis compositi: *Eifest* 149. 153. 154. 156. *Confur* 140. 170. 172. 189. *Guelfrid*, *Gulfridus*, *Gulfre* 210. 213. *Guorfrit* 205. *Milfrit* (cf. *Roafritus* Inscript. Ratisbon. Grut. 527, 2) 165. *Edilfred* 160. In eodem libro in vetustis descriptionibus finium satis frequentia sunt appellativa: *fos*, *foss* (fossa), *ford* (via), *finnaun* (fons), *frut* (rivus).

Maior pars et harum vocum et illarum, quae in lexicis enumerantur, originem peregrinam prae se fert, ut *ffaith* (factum), *ffals* (falsus), *ffa* (fabae), *ffawydd* (fagi), *ffenestr* (fenestra), *ffoc* (focus), *ffugr* (figura), *ffurfafen* (firmamentum), *ffynnon* (fontana), *ffwyn* (foenum), *fflam* (flamma), *ffrwyth* (fructus). In aliis *f*, praesertim ante liquidam *r*, ex *s* prodisse supra demonstratum est exemplis *ffroen* (nasus, = hib. *srón*), *frut*, *ffrwd* (flumen, = hib. *sruth*). Sed restant aliquot originis obscurae ut *ffraeth* (eloquens).

Non aliter res se habet in mediis vel extremis vocibus: *lefet* (gl. fordalium) Ox. B. 42ª. *grefiat* (notarius; cf. ap. Cangium lat. med. *grafare*, *grafiare*, *graffiare*, scribere, unde *grafia*, *graphia*, scriptura, et *grafarius*, *grefferius*, gall. hod. *greffier*; divergit germ. *grâfio*, ob *â*) cod. Lichf. *gref* Teliau (liber, chirographum Teliavi) L. Land. 237. *Griff*, *Gruff*, *Griffin*, *Griffud*, *Gruffud* (*Griffuth*, *Gruffuth* cornice scriptum), *Griffri* nomina frequentia in Registro Caernarv. *ysglyffyaw* (captare, inhiare) Mab. 2, 239. *lloff t* (conclave) 1, 15. 2, 13. *craff* (firmus) 1, 269. *craffu* (fortiter invadere) 2, 51. *hoff* (praestans) Mab. fq. Sed est cavendum ne *ff* aspiratione ortam putes aspiratam originariam, tam in principio vocum quam in mediis vel extremis, ut in Mab.: *ny fflygwys* (non curvatus est; cf. *plycca*, *a blygwys*, supra p. 153) 2, 207. *cloff* (claudus; cf. lett. *klibs*) 1, 245. 2, 236. *coff* (memoria, = *com*, cf. arem. *coûn* Man.) 1, 260. 2, 52. *coffa* (animadverte) 2, 17. 18, vel apud Owenum, cui *b* infecta scribebatur *v*, *cafael* (sumere; hib. *gabál*).

C o r n i c a *f* e Voc.: *faidus* (formosus), *fer* (crus) 7ª. *fadic* (profugus), *ferhiat* (fur), *fol* (stultus) 8ª. *fiol* (ciffus), *forn* (clibanus) 10ª. *ford* (via), *hebford* (inviam), *frot* (alveus), *flair* (odor) 9ᵇ. *fodic* (felix), *fur* (sollers, prudens) 8ª. *flurrag* (prora), *floh* (puer) 7ᵇ. pl. *flechet* (liberi), *fruc* (naris) 7ª. E P.: *fall*, *fyllell* (defectus) 192, 3. 91, 3. *fallens* (deficerent, peccarent) 49, 1. *fyll* (deerit; cf. *guin*

fellet, acetum, i. e. vinum quod defecit, Voc. 10[a].) 158, 1. *a fyas* (fugit) 77, 1. *fijs* (fugatus) 48, 4. *fo* (fuga) 250, 4. *fol*, *foll* (insanus) fq. *forth* (via) 15, 4. 164, 3. 245, 4. *flough* (puer) 254, 3, pl. *flehys*, *fleghys* (liberi) 149, 4. 168, 3; 169, 1. 246, 3. In mediis vocibus et extremis: *yffarn*, *yfarn* (infernum) 66, 4. 212, 1; 106, 3. *creff*, *cryff*, *cref* (fortis, gravis) 104, 2. 105, 4. 122, 4.

Aremorica aspiratae exempla vetustiora e nominibus virorum chartularii Rhedonensis: *Felius* 2, 21. *Feleus* Mor. 293. *Feinoes* 2, 21. *Finoes* Mor. 300. 309. *Festwore* 2, 23. *Festgen*, *Festien* Mor. 293. 300. *Festgent* Mor. 296. *Fetmer*, *Fitmer* Mor. 275. *Finitworet* 1, 54. *Finitweten* Mor. 302. *Maenfinit* 2, 22. *Haelfinit* Mor. 328. *Fomus* 1, 22. 38. 2, 13. *Fulcri* 2, 24. *Fracan* 1, 5. *Framwal*, *Franwal* 1, 8. M. 266. *Freoc* 1, 16. 49. *Fredur* M. 391. *Fredgor* M. 406. *Matfred* 1, 20. *Ratfred* 1, 4. *Dumfredus* 1, 13. *Frodic* M. 273. E chart. Kemperl.: *Follahethou*, *Fredur* Mor. 366. 431. Nomina locorum in chart. Rhed.: alodus qui vocatur *Foubleth* (i. e. fuga luporum) 2, 30. ecclesia, plebs, vicus *Rufiac* (cf. p. 76) 1, 38. 39. 41. 53. villa quae vocatur *Brufi* 1, 55. In eodem appellativa: *fos*, *fosan*, *rudfos* (translata 1, 41 fossata, fossatella, rubra fossata) 1, 39; adi. *dicofrit*, *difosot* (expers servitiorum, quae dicuntur *cofrit*, *fosot*) 1, 39. 41. 42.

Exempla inchoantis aspiratae e Buh.: *fall* (malus) 74, 11. 90, 25. 166, 21. *foll* (stultus) 72, 2. *fur* (sapiens) 82, 5. *furnez* (sapientia) 46, 12. 48, 24. 110, 1. *forest* (silva) 32, 1. 34, 15. *fetou* (mysterium) 4, 10. 170, 16. *flerius* (foetidus) 68, 13. *flour* (dulcis) fq. *franc* (liber) 192, 14. 198, 3. *framet*, *fromet* (contractus) 194, 18. 196, 9. In compositione: *liufre* (vestimentum; gall. hod. *livrée*) 104, 7. *hunfre* (somnium) 30, 10.

In mediis et extremis vocibus: *caffou* (sollicitudines) 4, 13. 38, 21. *coff* (venter) 12, 18. Sed dubitandum, an in huiusmodi vocibus sit infecta *f*, *ff*, ut est in *coff* (memoria; e *com*, cf. *coûn* Man.) 60, 10. 118, 18. *loffr* (leprosus), *lofrnez* (lepra) 196, 8. 21. *queffret* (simul; e *pret*, tempus) 102, 4. *cleffet* (morbus) fq. *claf*, *claff* (aegrotus; = *clam*, hod. *klañv*) 38, 12. 56, 7. 108, 3. *cuf*, *cuff* (probus, mitis; hib. *cóim*) 100, 6. 112, 18.

III. Varia quaedam.

Antequam huic capiti finem imponimus, addenda sunt quaedam tam de vocalibus quam de consonis, vel in quibus lingua hibernica cum britannicis dialectis concordat aut discordat, vel quae ad quasdam dialecti alicuius proprietates spectant.

A. De inconstantia temporum.

Ut igitur a vocalibus initium faciamus, accentum acutum, quo productae vocales signari solent hibernice, saepe omitti plurimis exemplis demonstratur; in paucis supervacanea esse videtur notatio: *ishéd dim* (est id ergo) Wb. 26[d]. *túercómlassat* (collegerunt), *cómtinól* (collatio; gl. probaverunt collationem) 7[a]. *scéláib* (narrationibus) 31[b]. *illed nach áili* (in latus alius cuiusquam) 1[d]. *forsná dlígetha remeperthi* (super leges antedictas) 13[a]. *dísndís* (elocutio) Ml. 14[d]; in aliis vitio scriptoris festinantis ad aliam vocalem transposita est ut in *márcir*

pro *marcír*, quod supra (p. 72) memoravimus. Alternationem vero inter productas vocales et correptas factam in monosyllabis potissimum pronominibus et particulis in vocalem desinentibus agnoscimus E quibus *ré*, *í*, quamquam *re*, *i* (*hi*) fere scriptae inveniuntur, rectius tamen produci videntur, utpote e *ren*, *in* ortae, in his exemplis: *réforciunn* (ante finem) Sg. 169[a]. *hí constan.* (Constantinopoli) 174[a]. *hí suidib* (in his) 165[b]. *ínim* (in caelo) Wb. 10[d]. *ínem* (in caelum) 6[c]. *cachóen creitfess hícr.* (quisquis credet in Chr.) 4[d]. *inúiethnissiu* (in novo testamento) 10[d]. *íforus cen oclatid* (gl. in longanimitate) 15[d]. *ituil dée* (in voluntate dei) 9[d]. *hí fáithib* (in prophetis) 13[a]. *hí tintud septien. hí tintud teoth.* (in interpretatione septuaginta, in int. Theodotionis) Ml. 2[a]; eadem de causa, excusso *n* relativo, particula verbalis *ró* in hoc exemplo: *inrect rósárichset* (lex quam contempserunt) Wb. 1[d]. Item producta vocalis praepositionis *trí*, quam retinuit cambr. *troi*, *trwy*, corripuit fere hib. *tri*, *tre*, servata esse videtur in uno exemplo: *trí drochgnimu* (per malefacta) Ml. 14[c]; in pluribus productio pronominis *á* (eius), quacum congruit forma *ái*, etsi plerumque scribitur *a* (II. 4. B.); formae verbalis *fá* in coniunctionis usum transgressae in his: *imcara fá œscare* (sive est amicus sive in imicus) Sg. 12[b]. *immasc. fá fem.* (sitne masc. an fem.) Sg. 61[a]. Magis dubia est res de aliis ut de coniunctione *tra* (igitur), semel scripta *trá* Cr. 3[b], de praepositionibus *di* vel *de*, praesertim in compositis producta, et *co*: *có osnada* (ad superiora) Ml. 31[c], de particulis negativis saepe scriptis *ní*, *ná* cum compositis *arná*, *arnách*, at cambrice semper *ny*, *na*, de privativis *mí*-, *dí*-, de intensiva *ró*: *rómár* (nimius) Wb. 11[c]. — In britannicis codicibus acuto, qui saepissime in codice Cb. nec raro in glossis Ox. invenitur, potissimum supra *i* et *u*, nunquam productionem vocalium significari, sed aliud nescio quid distingui hinc maxime patet, quod interdum idem consonis impositus est, non solum semivocali *u* in *ceíntírú* gl. Ox. 38[a]. *gúotíg* 22[b]. *petgúared*, *egúin* 23[a], sed etiam utrique *n* in *áńutońou* 45[b].

B. De vocalibus interpositis et consonis transpositis.

De elisione vocalium facta in lingua hibernica supra (p. 27 sqq.) actum est, quae eadem fit in peregrinis ut *apstal* (apostolus), *epscop* (episcopus) Wb. At multa exempla alia praebet utraque lingua, etsi potissimum hibernica, in quibus vocalem interpositam esse probatur argumentis plus minusve certis, sive inter radicem et derivationem sive inter elementa derivantia ipsa quae constituunt syllabam finalem. Hibernicam enim linguam hodie tantum mollitia progressam esse accepimus, ut quattuordecim consonarum iunctiones enumerentur ap. O'Don. (in his eae, quae nostro ori commodissimae videantur, ut *lb*, *lg*, *lp*, *rb*, *rḃ*, *rg*), quae vel in mediis vocibus separandae sint interposita inter pronuntiandum vocali brevissima, etsi non scripta: e. c. proponimus *borb* (superbus) pronuntiatum *bor°b.* Scripta est eiusmodi vocalis in hod. *iaran* — *iarunn*, *iarund* iam ap. O'Dav. et in St. gl. 790 — pro vet. *hiarn* (ferrum) Corm. Inc. Sg.* Eandem igitur non mirabimur iam inde ab ultima aetate, ex qua ad nostram memoriam pervenerunt libri scripti, difficiliores ad efferendum iunctiones consonarum, praesertim in quibus liquida sequeretur mutam,

* Quamquam ne illam quidem singularem hibernicae proprietatem esse probatur analogia multorum exemplorum, quae in aliis linguis inveniuntur, ut germ. vet. *duruh*, *aram*, *puruc*, *cho-*

vitavisse in extrema voce positas amissis terminationum vocalibus pristinis. Vitavit autem ratione duplici. In aliis enim consona elisa vocalem produxit, cuius rei exempla supra sunt proposita *én* (avis, = *ethn*), *dál* (contio, = *dathl*), *cenél* (genus, = *cenethl*), *scél* (nuntius, = *scethl*), *mám* (iugum, = *magm*), *fén* (currus, = *vegn*, *vign*), *srón* (nasus, = *srogn*), *uan* (agnus, = *ogn*), *ár* (strages, = *agr*), *trén* (fortis, = *tresn*); in aliis vero haec, de qua agitur, vocalium insertio facta est.* Quae etsi in multis quae variant formis, ut *amlabar* (mutus), *sulbair* (eloquens) iuxta *labrar* (loquor), in dubium vocari potest propter illam, de qua supra dictum est, consuetudinem hibernicam vocalium excutiendarum, in aliis tamen certa et indubia est. Ut in transumptis *nathir* (= natrix, gen. *nathrach*) Sg. 6[b]. 69[a]. 181[a]. *metir*, *metair* (metri) Sg. 8[a]. 25[b]. *sollumun* (sollemne) Wb. 9[b]. *immun*, *immon* (hymnus) L. Hymn. fq. *ribar* (*.i.criathar*, cribrum) Corm. *sinister* (fenestra, p. 80) O'Dav. *soilestar* (= salicastrum) St. gl. 795. O'Dav. v. *riasc.* Ut in genuinis ac domesticis: *ogam* (scripturae genus) Corm. (vv. *fé*, *orc treith*), sed *Ogma* = gall. *Ὄγμιος* (p. 1); *omun*, *homun*, *homon* (timor) Wb. Cr., in quo vocalem postea demum interpositam esse cum nomine gallico composito *Exsomnus* (= hib. *essamin*, arem. *ehaffn?*) probatur tum assimilatione consonae facta, quam prodit primitiva eiusdem forma *Exobnus* (intrepidus, p. 40); *domun* (mundus) Wb., *domnu* (profundior) Inc. Sg. Br. h. 18, *fudomain*, *fudumain* (profundus) Sg. 29[b]. Ml. 33[c], in quibus eandem mutationem factam esse patet collatis gallicis formis *Dubnoreix*, *Dubnorex*, *Dumnorix* (l. c.) similibus ut cambr. *Dumn*, *Gurdumn* (p. 111); *slemain* (lubricus; cambr. hod. *llyfn*) St. gl. 639, quocum forsitan *sliab* (mons) ad eandem radicem referendum sit; *gabor* (gl. caper; cf. gall. *Gabromagus*, brit. *Gabrosentum*, alia ap. Glück. 43, atque arem. hod. *gavr*) Sg. 37[b]. *dobur* (aqua; gall. *Dubra*, *Vernodubrum*, cambr. vet. *camdubr* p. 136) Corm. *criathar* (cribrum; cambr. vet. *cruitr* p. 96) Sg. 48[b]. Corm. (gl. *ribar*) St. gl. 700. *tarathar* (terebra; *taratrum* Isid.; cambr. hod. *taradr*) Gl. 37. *feuchuir* (ferus; cambr. *guichr* Cb. 69. Ox. 20[a]) Ml. 24[a]. *lester*, *lestar* (vas; arem. hod. *léstr*) Sg. 56[b]. Wb. 4[c]. *cinteir* (gl. calcar; arem. hod. *kentr*) Sg. 50[a]. Eodem haud cunctanter multa alia referremus, praesertim quae per *-tar* et *-tal* e radice derivata sunt ut *briathar* (verbum; cf. *ῥήτρα*, *Fρήτρα*) Wb. Sg. fq., *forcital* (doctrina) Wb. fq., nisi consulto exemplis iis abstineremus, quae non possent ex celticis linguis ipsis confirmari.

Britannicae dialecti etsi neque illam consonarum iunctionem, cuius priorem locum tenet liquida, separare consuerunt vocali interiecta nec de altera, in qua liquida mutam sequitur, vitanda inter se consentiunt, tamen ipsae quoque haud spernendam praebent exemplorum copiam, excepta aremorica, quae quamvis in emolliendis mutis congruat cum ceteris (pp. 101 sqq.), vocali tamen interposita nunquam separavit iunctas consonas, nec in Buh.: *loezn* (bestia) 32, 4. *guentl* (dolor) 92, 15. 94, 22. *quehezl* (nuntius) 30, 15. *cuffr* (deditus) 66, 2. *loffr* (leprosus) 196, 21. *gobr* (merces) 66, 4. *breuzr* (frater) MJ. 9, nec hodie: *gwestl* (votum), *éoñtr* (avunculus), *léstr* (navis), *paotr* (puer). Secundum aremoricam

---

rop (contra got. *pairh*, *arms*, *baurgs*, lat. *corbis*), osc. *aragetud*, *Alafaternum*, *teremniss* (contra lat. *argento*, *Alfaternorum*, *terminos*) etc.

* Qua re item cum aliis linguis saepe concordat hibernica, cf. ex magna exemplorum copia lat. *aper apri*, *caper capri*, *silvester silvestris*, *ter* = *τρίς*, germ. vet. *widar*, sax. *wethar*, anglosax. *veðer* (contra got. *viþrus*, scand. *veðr*), anglosax. *häfer* contra scand. *hafr*.

maxime insertione vocalium abstinere dixeris cambricam, quae iunctarum in extrema voce consonarum non modo vetusta praebeat exempla: *etn* (avis, in comp. *etncoilhaam*) gl. Ox. 6[b]. *dacr* (lacrima, in comp. *dacrlon*) 8[a]. *datl* (gl. forum) 38[a]. *dadl* (gl. contio) 8[a]. L. Land. 113. *cenetl* (genus) cod. Lichf. *rascl* (gl. sartum), *sumpl* (gl. stimulus) Ox. B. 42[b]. *cadr* (decorus) gl. Lxb., et quae supra attulimus, *cruitr* (cribrum), *guichr* (ferus), *camdubr* (curva aqua), *Dumn* (gall. *Dubnus*); sed etiam hodierna: *hoedl* (vita), *chwedl* (narratio), *cenedl* (genus), *Lloegr* (Anglus), *chwegr* (socrus), *gwychr* (fortis), *meidr* (mensura), *llyfr* (liber), ut apud Dav. *paladr*, pl. *pelydr* (hastile), *lleidr* (latro), *aradr* (aratrum), *taradr* (terebra), *neidr* (natrix; hib. *nathir*), *daigr* (lacrima; hib. *dér* St. p. 41), *ffenestr* (fenestra), *perygl* (periculum) etc. Adde quod excutitur vocalis pristina in nominibus transumptis ut *amherawdr* (imperator), *creawdr* (creator), pl. *-odron*, quamquam hodie eadem saepe transformata scribuntur *amherawdwr*, *creawdwr*, pl. *-wyr*. At vel in antiquissimis libris ita variat scriptio, ut in isdem vocibus ante liquidam finalem vocalis modo absit, modo addatur; itaque iuxta *guichr*, *datl*, *cenetl*, *etn* inveniuntur *guichir* Cb. 27. *tarater* (foratorium) gl. Ox. B. 42[b] = *taradyr* Leg. 2, 1, 4. *cepister* (capistrum) Ox. B 43[a] = *kebyster* Leg. 1, 12, 6, atque in media voce ipsa *datolaham* (gl. lego) Ox. 5[b]. *cenitolaidou* (gl. natales) 39[b]. *cetinet* (aves) 40[b]. (Differt *rydyl* (cribrum; angl. *riddle*) Leg. 2, 1, 4, cuius vocalem hod. *rhidyll* servavit ob liquidam geminatam.) Eandem inconstantiam scriptionis produnt libri recentiores, in quibus non modo adduntur vocales quae hodie reiciuntur: *perykyl*, *perigyl* (periculum) Leg. 1, 7, 21. Mab. 2, 49. *aradyr* (aratrum) Mab. 2, 222. *Rihoithil*, *Rioidil*, *Guorhoidil* (hod. *hoedl*) L. Land. 141. 143. 180. *kolheuen*, *kolouen* (columna; hod. *colofn*, hib. pl. *colomna* Corm.) Leg. praef. 1, 7, 21. *lludyn*, *llwdyn* (bestia, hod. *llwdn*) Leg. 1, 36, 9. Mab. 1, 9, vel addita vocalis alternat cum omissa: *mynwgl* (collum, cervix) Mab. 1, 17. 242 = *mynwgyl* 1, 18. 25. 256. 3, 300. *chwedl* (nuntius, narratio) 2, 19 = *chwedyl* 1, 10. 11. 38. 2, 26. 3, 305. *kenedl* (genus) 3, 301 = *kenedyl* 1, 26. 3, 299—302, *kenedel* Leg. 1, 18, 14. *dwfr* (aqua) Mab. 1, 13 = *dufyr* Land. 113, *dwuyr* Mab. 2, 42, *dwfyr* 1, 4. 8 etc. *lleidr* (latro) Mab. 3, 156 = *leityr* Land. 113, *lleydyr* Leg. 2, 4, 9, *lleidyr* Mab. 3, 156 —158. *ffenestr* (fenestra) Mab. 1, 1 = *ffenestyr* 1, 4. *Gwadn* (n. v.) 2, 209 = *Gwadyn* 2, 209. 210. *hagr* (deformis) 1, 6. 28 = *hagyr* 2, 11. *Kelydr* (n. v.) 2, 238 = *Kyledyr* ibid. *paladr* (hastile) 2, 17 = *paladyr* 1, 23. 2, 37. 39; pl. *peleidr* 2, 17. 3, 266 = *pelydyr* 1, 3, *peleidyr* 1, 24. 2, 17, *peileidyr* 2, 60; sed etiam interpositae ipsae variant: *baraf* (barba; *barmb* Cott., hod. *barf*) Mab. 1, 18. 2, 236 = *baryf* 1, 3. 2, 226. 236. *lloeger* (Anglus) 2, 372 = *lloegyr* 2, 36. 3, 145, ut *paladr*, *paladyr* Mab. est *paladar* Leg. 2, 1, 65; unde saepe prodit forma triplex: *cwbl* (totum) Mab. 2, 25 = *kwbwl*, *cwbwl* 1, 154. 2, 21, sed *kubyl*, *cwbyl* Leg. praef. Mab. 1, 12. 27—30. 2, 34. 47. *twrf* (strepitus) Mab. 1, 23 = *twrwf* 1, 8. 9. 2, 47, sed *twryf* 1, 8. 9. 13. 23. 2, 49. 60. 64 sqq. *drachefn* (retro) 1, 20 = *drachefen* 1, 10, *drachefyn* 1, 19. 24. 2, 36. Quae omnia terminatione accedente vocalem nunquam intromittunt: *mynygleu* (colla) 1, 3. *chwedleu* (nuntii) 1, 20. 2, 6. 12. 202. *dafneu* (guttae; *dafyn*) 1, 260. *llydnot* (bestiae) 3, 199. *llatron* (latrones) 2, 36. *hacraf* (deformissimus) 1, 4. De tota vero hac re audiendus est Dav., qui docet *y* (*y* obscura) in extrema syllaba post consonas posita ante *f*, *l*, *n*, *r*, quae *y fudsain* (mutisona) vel *fyddarsain* (surdisona) vo-

cetur, syllabarum numerum non augeri, eandem plerumque non scribi. In extrema igitur syllaba cambrice non minus quam hibernice vocalem (etsi pronuntiatione sola, hodierna scriptione reiectam ut aremorica) interponi apparet brevissimam, quam recte comparat Dav. cum *sh^{e}va* Hebraeorum et *e* tantum non muta Germanorum.

Receptae autem sunt eiusmodi vocales scriptione cornica iam in Voc., ubi *e* fere scribitur: *kinethel* (generatio), *datheluur* (contionator) 7[b]. *banathel* (genista) 9[a]. *cober* (cuprum), *hveger* (socrus), *araderuur* (arator), *lester* (navis) 7[b]. *euiter* (patruus, avunculus), *cader* (ut, ni fallimur, emendandum est *carder*, speciosus vel decorus) 7[a]. *lader* (latro) 8[c]. *nader* (serpens) 9[c]. *liuer* (liber), *loder* (caliga), *fenester* (fenestra) 9[b]. *clauster*, *cloister* (claustrum), *croider* (cribrum) 10[a]. *hethen* (avis) 8[b]; etiam in mediis vocibus *hvigeren* (socer; cambr. *chwegrwn*) 7[b]. *modereb* (amita, matertera; cambr. *modryb*) 7[a]. *moderuy* (armilla; cambr. *modrwy*) 8[a], quamquam secundum regulam formantur *listri* (naves), *idne* (auceps) 7[b], ut *laddron* (latrones) P. 90, 4. 229, 1. *lyffrow* (libri) 17, 1. 73, 3. 206, 2. *templys* (templa) 30, 3. Aliam vocalem prae se ferunt *aradar* (aratrum) Voc. 8[a]. *gauar* (capra) 9[a], in media voce *pirgirin* (peregrinus) 8[a], comparanda hib. *tarathar*, *omon*, *lester*, cambr. *turwf*, *baraf*, *drachefen* etc. Eadem vocalium interpositione non modo postea ipsa cornica combinatio *dn* (= *nn*, p. 112) separatur: *me euyden* (volo, = *me a vydn*, *vidn* Cr. 2485. 2486, *me a vyn* 1033) Borde, *edenger* (unum verbum; *idn*, *udn* Cr. = *un* P. Dr.) Epist. ap. Treen. p. 82; sed etiam syllabarum numerus augetur in carminibus: *ethen* (avis) O. 1111. *nader* (serpens) O. 1756. *gaver* (capra) O. 126. *lader* (latro) P. 74, 4. *hager* (turpis) 47, 3. *gober* (merces) 44, 4. *lester* (navis) O. 956. 996. *tempil*, *tempel*, *tempyll* (templum) D. 314. 355. P. 91, 2. 209, 3. *lyvyr*, *leuyr* (liber) D. 95. 1157 Quibus exemplis cum cornica dialectus longe non modo aremoricam, quae iunctas consonas nunquam separat, sed etiam cambricam superare ostendatur ac plane aequare linguam hibernicam, accedit quod eodem modo vocales intromittit ante *v* terminalem (v. supra pp. 54. 131), qua re tam ab hibernica quam a ceteris secedit, etsi concedendum est propius ad cornicam accedere aremoricam hodiernam, quae quidem variet formis *tarv*, *tarf*, *taro* (taurus).

Est autem praeter hanc vocalium interpositionem et emollitionem consonarum, de qua supra diximus, alia quoque ratio quam ad ingratas consonarum iunctiones abolendas saepe vel in mediis vocibus hibernica recentior, raro nec nisi in extremis britannicae dialecti inierunt, ut consonae transponerentur sive inter se sive cum vocalibus. Hibernica exempla transpositionis inter liquidas et vocales factae vetusta: *comalnad* (impletio, implere) Wb. fq., derivatum e *comlán* (plenus), unde gen subst. *comláinso* (completionis) Cr. 3[b]. *accaldam* (allocutio) Wb. derivatum e verbo *adgládur* (appello) Sg. 146[b]. *comracc* in compositis *terchomracc* (convocatio), *cáinchomracc* (benevolentia) Wb. e *comarc*, unde *im̃chomarc* Wb. Sg. Recentiora consonarum inter semet ipsas transpositarum: *bérla* iam inde a codicibus quibus continentur Senchas Mór et Cormaci Glossarium, hod. *béarla* sive *beurla*, pro vetere *bélre* (lingua) Wb. fq., cuius gen. semel scriptus est *bérli* Wb. 12[d], vix non per errorem. *baist* (baptiza) L. Br. ap. O'Don. 249, hod. *baisdim* pro antiquo *baitsimm* (baptizo). *do eist* (auscultavit) Ann. Tigern. (ibid. 341), hod. *eistim*, *eisdim* pro vet. *éitsimm*

(ausculto). *taispenad*, gen. *taispenta* (demonstratio) L. Hymn. (St. p. 106), *rothaispen* (demonstravit), *cotaispentar* (donec demonstretur) Corm. (vv. *gaileng*, *himbas forosnai*), hod. *taisbéanadh*, *taisbéunaim* O'R. ex antiquo *taidbsiu* (demonstratio) Wb. Sg. hod. *fiafraighidh* (quaestio, quaerere) e *fiarfaighidh*, neglegentius scripto *fiarfaidhe*, *fiarfuidhi* O'Dav. (vv. *friscomarser*, *fuirmedh*), vet. *iarfaigid* (quaestio, inquisitio) Ml. *easpog*, *easbog* (ut hodie) St. gl. 982. 448, transpositum ex *escop* Oeng. Fél. pro vet. *epscop* (episcopus) Wb. L. Ardm. Accedit transpositio vocalis in *coisreaghadh* O'Molloy, hod. *coisrigheadh*, *coisrighim* (consecratio, consecro) contra *coisergdais* (consecrabant) Corm. v. *Mairt*, *coisecrad* (consecratio) L. Ardm. 18 b. 1, *consecraim̄* (consecro) Sg. Cambricum transpositionis exemplum inest in nomine *Catgualatyr* L. Land. 124, quod scribitur *Catgualart* in chron. cambr. (praef. ed. Leg. XV); aremorica in compluribus ex eadem voce (*walatr*, *gualatr*) compositis: *Rethwalatr* chart. Rhed. 1, 9. Mor. 293. *Redwalatrus* 2, 23. *Riwalatrus* 1, 14, sed *Berthwalart* 1, 9. *Rethwalart* 1, 7. 38. *Reitgualart* Mor. 340. *Riwalart* 2, 15. His conferendum est ex ipsa gallica vetere *Belatucardus* Orell. 1966 i. q. *Belatucadrus* fq. (Glück. p. 6), nisi sculptoris vitium statuendum est. Sed etiam cornica, quae semper eiusmodi iunctiones separare consuevisset, tamen in uno exemplo consonas transponere maluit: *whelth* (narratio; cambr. *chwedl*) P. 109, 3, pl. *whethlow* (*t* aspirata propter sequens *l*) D. 369.

Denique abiectae consonae exempla extant aremorica ap. Dum. *pot*, *pod* (famulus), pl. *potri*, *kender* (cognatus), pl. *kendirvi*, *prop* (aptus, = proprius), ac iam in Buh. *lest* (navis) 8, 13, ut cambricum *arad* (aratrum) iuxta *aradr*, sed arem. *arar*.

C. De zetacismo.

Ab infectionibus illis consonarum, de quibus supra actum est, propriis celticarum linguarum recentiorum distinguendae sunt hae consonarum mutationes, latissime cum per alias linguas tum per slavicas patentes, sed ne a celticis quidem alienae, quas zetacismi nomine post Schleicherum plerique comprehendere consuerunt; quas mutationes efficit sequens *i* vocalis, sive servatur ipsa sive in consonam transgreditur vel per assimilationem deperit. E celticis autem linguis sola praeter gallicam eiusmodi affectiones aversatur cambrica, in qua (nisi forte *s*) vix ullam soni alterationem a diversitate vocalium consonae accipere videntur; admittunt ceterae dialecti omnes, etsi variatas tempore et loco. Cum enim huius affectionis duplex potissimum modus sit, quo aut servatae generatim consonae modice afficiuntur subiuncta semivocali sive ut aiunt ieriantur, aut deperdita proprietate in novos quosdam sonos transgrediuntur vel sibilantes vel assibilatos, quae soni affectio maxime zetacismi nomine digna est: prior illa et subtilior variatio soni (ieriatio) ad omnes consonas primitivas pertinens per hibernicam linguam pervasit nec aliena est ab aremorica; alteram violentiorem mutationem (zetacismum verum), qua in slavicis gutturales et dentales, in celticis dentales solae afficiuntur, ne hibernica quidem ipsa, quae minus ei favet, utique vitavit, dialecti vero quaedam illius linguae eandem perinde sunt amplexae atque cornica et aremorica.

Hibernica enim lingua recentior eandem quam slavicae pronuntiationis

legem secuta singulas consonas (verum non modo primitivas, sed etiam aspiratas omnes exceptis *f*, *ś*, *th*, quae obmutuerunt aut in spiritum *h* transierunt) duplici modo profert, variato sono pro natura vocalium quae secuntur vel sequebantur. Quemadmodum igitur in polonicis vocibus *pan* (dominus), *pana* (domini) consona *n*, quae dicitur *twarda* (dura), aliter effertur quam *n miękka* (mollis; = *ń*) in *pań* (dominarum), *pani* (domina), *panie* (domine), ita in hibernicis *bean* (mulier), *nós* (consuetudo) eadem liquida ut *leathan* (larga) differt ab *n caol* (subtili) in *neart* (fortitudo), *Niall* (n. v.). Hoc quidem interest, quod hibernice praecedente quoque vocali finitur sonus consonae, quare cum *n* larga scribitur *bean* (mulier), cum *n* subtili *cáin* (tributum); quamquam qui Polonos audierit pronuntiantes *pań*, *pani*, cum leget apud O'Don. *ái* sonare ut *á* productum addito *i* brevissimo, illud discrimen magis scriptionis esse existimabit quam pronuntiationis. Sed patet hanc esse causam et hanc veram sententiam praecepti illius supra (p. 9) memorati, quo observato tollitur dubitatio de pronuntiatione consonarum, quae oritura erat, si inter vocales diversas positae essent. Denique quae differentia soni signatur hac vocalium congruentia, in plerisque consonis vel eadem est ieriatio quae in polonicis acuto suprapposito notari solet, vel quae in germanico *ch* efficitur antecedente vocali larga aut subtili; maiorem vero mutationem ab *i* sequente vel antecedente accipiunt, qua dentales in linguales transeunt, tres consonae *s*, *t*, *d*. E quibus illa per omnem Hiberniam non ut polon. *ś* profertur sed ut *š* (pol. *sz*, angl. *sh*), etiamsi intercedit *l*: *sliabh* (mons) = *šlîw* ut *inis* (insula) = *iniš*; item mutae dentales, etsi regulariter modice afficiuntur, tamen non solum apud Scotos et Monenses, sed etiam in parte Hiberniae ipsius (ut in Ultonia) transeunt in linguales assibilatas *č* et *dž* (angl. *ch* et *j*).

A r e m o r i c e quoque subtiliorem soni affectionem, qua fiat discrimen soni f o r t i s et d e b i l i s, Lgn. in his exemplis inesse dicit: *glébia* (humectare), *gléb* (humectat), *glébit* (humectatis), *beria* (transfigere), *ber* (transfigit), *berit* (transfigitis) et similibus, quae affectio soni difficilior ad percipiendum tum maxime audiatur, cum sequatur vox a vocali incipiens: *ann dra-zé a ver ac'hanoun* (haec res me cruciat). Quae plane congruunt cum polonicis ut *pań*, *grab'* (carpinus). Est autem praeter hanc ieriationem alia quoque mutatio, qua *t* et *d* dentales in spirantes transeunt *š* et *ž* (gall. hod. *ch* et *j*). Ut e sing. *tourmant*, *rent* Man. testatur plur. duplici modo formari, aut (per *-ou*) *tourmantou*, *rentou* aut (per *-iou*) *tourmanchou*, *renchou*, e sg. *aut* (ora), *poent* (punctum) pl. *auchou*, *poenchou*, quocum consentit Dum. tradens e sg. *cuvent* (monasterium) pl. *cuvenschu*, et Lgn. quamvis improbans ipse tradit ex *heñt* (via) non solum *heñtou*, sed etiam *heñchou* formari; e gallicano *métier* iam in Buh. prodit *mecher* 40, 20. 74, 15. 17. 186, 17. Nec aliter cambr. *eidion*, corn. *odion* Voc. respondet arem. hod. *ejenn* (bos); cf. plur. *coaju* (ligna), *clenveju* (morbi) secundum Dum. e sg. *coat*, *clenvet*; ac iam in Buh. *breuiou*, *breuigou* (iudicia; sg. hod. *breûd*) 150, 9. 16. Simili modo plur. *chas* (*schass* Dum.) e sing. *ki* (canis) prodisse posset videri, nisi nullum praeterea gutturalis sic mutatae exemplum inveniretur, immo arem. hod. *amézeien*, *gwenneien*, *gwizieien*, *kleier*, *seier* (apud Man. *klec'h*, *sec'hier*) a sg. *amézek* (vicinus), *gwennek* (denarius), *gwiziek* (sapiens), *kloc'h* (clocca), *sac'h* (saccus) — ut iam in Buh. 138, 18. *beleyen* (presbyteri) a sg. *baelec*,

in MJ. 12b. *ezomeyen* (= corn. *ȝomogyon*, egeni) — gutturales non aliter ante *i* suppressas demonstrarent atque ante alias vocales. Quare ne in aliis quidem ut *plig* (placet) Buh. 12, 5. 186, 3. *pliche* (placeret) 18, 4. mutationem gutturalium suspicari licet, potius in illo verbo transumpto e gallicano *plaire* (*plaisir*) eadem variatio irregularis (similis illa quidem sono effecto, at dissimilis causa efficiente) spirantis *s* agnoscenda est, quae cernitur in hodiernis formis: *chétu* (ecce), *kéfchoud* (nactus es), *kanjoud* (cantasti) aliisque dialectice variatis e *sétu*, *kéfsoud*, *kanzoud* etc., in quibus nihil zetacismi inest.

E cornica dialecto de ieriatione nihil constat. Contra assibilationis magis magisque increbrescentis exemplis plus minusve abundant quaecunque post Voc. cornice scripta extant. Transit igitur *t* in assibilatam *č*, *ch* scriptam sicut anglice: *ti* (domus) Voc. 9[b] est *chy* P. 159, 1. D. 524. 582. 633 etc. Primitivam *d* in *ǵ* transgressam his exemplis illustrasse satis erit: *gyth* (dies) P. 41, 3. 243, 1. 244, 1. 252, 1. 259, 4 = *geyth* 20, 3, i. q. *dyth* 10, 3. 91, 3. 124, 3. 201, 1. 209, 1. 229, 2. 238, 4. 240, 2. 259, 1 = *deth* 259, 2; *ioul*, *ioull* (diabolus) P. 14, 1. 18, 1. 47, 4; 6, 3. 11, 1, *iaul* D. 1461, *jawl* O. 2527, i. q. *deaul* R. 2104. 2111, *deawl* D. 137, *dyaul* D. 1618. R. 132, *dyowl* O. 301; *ievan*, *gevan* (daemon) D. 154. 1338; in quibus exemplis scriptionis varietate non prodi differentiam soni hinc patet, quod eadem incertitudo cernitur in transumptis *venions* (angl. *vengeance*) P. 122, 4. 123, 4. 149, 2. *scorgye* (= *scourge*) 130, 3. *iudgye*, *yvggye* (*to judge*) 116, 1. 118, 4. *sordyas* (surrexit; *surge*) 238, 1. Eadem *ǵ* per destitutionem nata est: *agy* (intra, intus; = *a chy*) O. 953. R. 223. 275 = *agey* D. 627, non aliter atque in peregrinis (anglicis) transumptis *cheryte*, *cheryta* (caritas) P. 35, 1. 45, 2 post praepositionem: *dre geryte* (per caritatem) 38, 1; item frequentissime in media voce: *cregyans*, *crygyans* (fides) P. 44, 4. D. 1813. *a begyas* (defecit; cambr. hod. *peidio*, cessare) P. 201, 1. *pigy* (petere, orare) D. 109. 357. *pigyn* (petimus) D. 199. *sengys*, *senges*, *syngys* (tentus, habitus) D. 510; 773; 782. 1204. *mestrigi* (pl. magistri) 1647. *servygy* (servitores) 279. *profugy* (prophetae) 1480. *kyngys* (antequam; = *kynt ys*) 324. 1713, quamquam saepissime in isdem et similibus invenitur *s* (p. 154). Plurima vero eiusmodi exempla praebet Cr. ut *trengys* (trinitas) 126. 2008. 2238, *carenga* (amor) 359. 847, *devidgyow* (oves) 1070, *marrudgyan* (miracula) 1765. 2124 = *marodgyan* 1804. 1898 = *marogyan* 1876, *canhagowe* (legati) 67, etsi in eadem cum *s* inveniuntur *carensa* 840, *canhasawe* 29. Addimus *udgian*, *udzheon* (bos; Voc. *odion*) ex interpretationibus Decalogi; *boadjaek* (pauper; Voc. *bochodoc*) et *pager* (m., quattuor; *peswar* P. et Dr.) ex epistula piscatoris ap. Treen.

D. De alia quadam variatione consonarum.

Supra (p. 151) adnotatum est iam inde ab antiquissimis temporibus tenuem simplicem cum geminata alternantem in isdem vocibus interdum inveniri ut in nominibus *Brîto* et *Britto*, *Scôti* et *Scotti*, *Lîcus* et *Licca*; qua variatione soni inscriptiones, nummi, scriptores inprimis inter *c* et *cc* fluctuant tam in radice ipsa: *Voccio*, *Doccius*, *Occellio*, *Cricconia* et *Vocius*, *Docio*, *Docirix*, *Ocella*, *Ocellio*, *Criciro*, *Cricirus* (Glück. 187 sq.) quam in terminatione: *Litavicus* et *Litaviccus*, *Bôdicus* et *Bodiccius*, *Boudicca* (id. 119 sq.). Eadem variatione explicatur dis-

crimen, quod haud raro intercedit inter hibernicas formas et britannicas, ubi contra leges supra (pp. 67 sqq. 150 sqq.) expositas communem utraeque habent *c* (vel rec. *g*), ut hib. *sebocc* et cambr. *hebauc*, hod. *hebog* (germ. *hapuh*, ags. *hafoc*, angl. *hawk*, accipiter), hib. *cnocc* (gibber, ulcus), hod. *cnoc* (collis) et cambr. hod. *cwnwg*, ac nomina linguarum (feminina) hod. hib. gael. *-ig*, *-g*, cambr. *-eg* terminata: hib. *gaoidhilig*, *gaoidhilg* (lingua gaedelica), gael. *gaelig* (l. gaelica), ut iam apud Corm. *gœdelg*, gen. *gœdelgi*, dat. *gœdilg* (hibernica), *combrec*, dat. *combreic* (cambrica), cambr. hod. *cymraeg* (cambrica), *ffrangeg* (francica), a quibus genere tantum differunt arem. masc. *brézonek*, *brézounek* (lingua aremorica), *gallek* (gallicana); de genere cornicorum *cornoack* (cornica), *sowsnack* (anglica) non liquet In omnibus his hibernica forma comparanda est veteri *Litaviccos*, britannica alteri formae *Litavicos*.

In aliis vero alia ratione distingui videntur hibernicae formae et britannicae. Cum enim in britannicis ipsis nasalem modo retentam modo excussam esse appareat, ut in corn. *kymmys* (aequa multitudo, tantum) P. 9, 4. 16, 3. 24, 2 etc. iuxta *myns* (magnitudo, multum) 40, 2. 59, 4. 117, 3, vel cum emollitione mediae in corn. arem. *ail* (angelus) Voc. *el*, *eyll* P. *ael*, *el* Buh. iuxta cambr. *engyl* (Mab. *egyl* p. 118) et hib. *aingel*, non est quod mireris eandem rationem nonnunquam intercedere inter hibernica et britannica, ut hib. *accus*, *ocus* (propinquus) Wb. 23[c]. Pr. Cr. 59[b], cambr. *agos* Mab. 1, 24. 25. 239, cuius vetustiorem formam prodit comp. *kavacos* Leg. 1, 32, 6, corn. *ogas* P. 19, 4. 140, 2. 189, 3. 200, 1. 253, 1. In eiusdem autem radicis derivatis et compositis hibernicis alia sonorum mutatio apparet, qua non solum CC (= *nc*) et NG alternant, ut *cumang* (angustus) Corm. v. *slábhradh* scribitur *cumac* ap. eundem v. *sín*, sed etiam *c* et *g*, ut *cumcai* (gl. angores, acc.) Ml. 18[d]. est *cumgai* ib. 19[b], e *cumcigim* (gl. ango) Sg. 16[b] prodit *cumgaigther* (gl. angitur) Ml. 32[d]. Itaque ex una eademque radice fluxerunt *cumaing*, *cumuing*, *cumúing* (potest) Sg. 50[a]. Wb. 9[d]. 11[a], *cumcam* (possumus), *cumcat* (possunt) Wb. 4[a]. Sg. 198[a], atque variata praepositionis forma *conicc* (potest) Sg. 27[a]. Wb. 4[b], *conecat* (possunt) Sg. 33[a]. 39[b], *conicub* (potero) Wb. 32[a]. Quibus si addas regularem mutationem, qua excutitur nasalis in *cumachte* (potentia) Wb. Sg. Ml. fq., una cum tenui ipsa in *coníis* (possis), *conístis* (possent), *cuimsin* (possem), *cuimsimmis* (possemus), de quibus cf. p. 51, satis magnam formarum varietatem in hibernica ipsa extare fatendum est. Maiorem praebent alia exempla: *fulang* (toleratio) Wb. 17[c]. 14[b]. 25[d]. *fulach* (nisi forte corrigendum est: *fulacht*) Ml. 22[d]. *follo* (gl. perferre) Ml. 32[d]. *follós*, *fulsam* (v. p. 51), vel quae inter anomala proferentur sub radice *icc*: *tí* (venit), *roích* (attingit), *roig*, *rí*, *riga* (veniet), *riccub* (veniam), *ricu* (adeo). Quare quod britannicae formae verbi *af*, *aff* (eo) ab hibernicis, quas modo commemoravimus, pleraeque tota specie differre videntur, id nobis quidem nec mirationem affert nec dubitationem, quin eidem radici tribuendae sint.

E. De syllabis finalibus.

Compluribus exemplis supra p. 165 sqq. propositis apparet non solum in monosyllabis hibernicis vocales principio productas saepe corripi, sed etiam maiore destructione tam vocalium quam consonarum in utraque lingua postremas syl-

labas earum vocum affectas esse quae essent duarum vel plurium syllabarum. Quae destructio syllabarum finalium in hibernica potissimum, quae quidem aliquanto plus quam britannicae dialecti servaverit et de flexione et de effectu vocalium et consonarum deperditarum, ad certas leges revocari potest comparatis linguarum cognatarum formis.

I. Hibernice igitur quae pristina fuerit terminatio vocum, apparet legibus, e quibus consonae in principio vocis insequentis positae aut servantur aut inficiuntur. Unde patet

1. consonas finales fuisse tres *r*, *n*, *s*, non fuisse *t* vel *d*, quam vetustissimo tempore decidisse probatur exemplis, quale est *alaill ṡain* (gl. aliud aliquid) Sg. 6ᵇ; in quo infecta *ṡ* ostendit neutrum pronominis non ut latinum *aliud* in consonam, sed ut graecum ἄλλο in vocalem desisse. Ex illis autem tribus consonis (quas vetustissima hibernica cum graeca lingua communes habuit finales) *r* adhuc remansit ut in *athir*, hod. *athair* (pater); *n* secundum certas leges supra (pp. 43. 45. 65) adumbratas modo periit, modo servatur; *s* non modo ipsa interiit ut in *aile* (alius), *dia* (deus), sed etiam consonam antecedentem una secum interemit ut *c* (*g*) in *lia*, *lie* (lapis), *rí* (rex), *t* (*d*) in *dánatu* (audacia), *tene* (ignis), eandem loco iunctarum *nt* in *cara* (amicus), *náma* (inimicus), *s* (pro *ns*) in *mí* (mensis).

2. Vocales, quas in extrema voce perisse demonstrat infectio consonae inchoantis quae sequitur, etiam ante consonas in postrema syllaba positae plerumque perierunt, nec nisi illis infectionibus et defectionibus vocalium antecedentium (et hodierna pronuntiatione consonarum) produntur, de quibus supra actum est. Quare ad pristinas linguae formas restituendas non minore quam ad finiendam consonarum pronuntiationem momento est illa regula scribendi saepius memorata, qua sola interdum consimilia distinguuntur, ut *síol* (nom. acc. = *sîlan*, semen) et *síl* (gen., = *sîlî*, seminis), hib. vet. *síl* utrumque scriptum, vel *lionn* (potus, = *lindu*) et *rinn* (sidus, = *rindi*), hib. vet. *lind* et *rind*.

a) Correptae enim vocales utique exciderunt, sive sequebatur sive non sequebatur consona. E. c. *fer* (hod. *fear*, vir, = *feras*, *firas*), *aile* (alius, = *aileas*, *alias*); *fer-ṅ* (virum, = *firan*), *aile-ṅ* (alium, = *alian*); *fir* (vir, voc. = *fire*), *duini* (homo, voc. = *duinie*, *dunie*).

b) Productae (et diphthongi) in extremitate vocis non magis sunt servatae: *fir* (viri, gen. sg. et nom. pl. = *firi*, *firî*), *aili* (alîus, alii, = *ailii*, *aliî*); *fiur* (viro, = *fiuru*, *firû*), *ailiu* (dat., alii, = *aili-u*, *ali-û*); *cland* (proles, = *clanda*, *clandâ*), *ben* (mulier, hod. *bean*, = *bena*, *benâ*), *aile* (alia, = *ailea*, *aliâ*). Ne ante consonas quidem semper: *fer-ṅ* (virorum, = *feran*, *firân*), *aile-ṅ* (aliorum, = *ailean*, *aliân*). Sed ubi servantur, ante *s* potissimum, productae corripiuntur: *firu* (viros, = *firû*, *firûs*), *dúli* (elementa, = *dûlî*, *dûlîs*), quare diphthongi variis formis redduntur: *betha*, *betho* (mundi, gen. = *bethaus*, *bithaus*), *gnímai*, *gníma*, *gníme*, *gními* (facta, pl. = *gnîmais*).

c) Maiore destructione duas vocales, postremam una cum *i* (vel *j*) antecedente, abreptas conicere licet in terminatione dativi pluralis *-ib*, *-aib* (= *abias*?); certius exemplum est *aill*, neutrum pronominis *aile* (alius). Inprimis vero eiusmodi destructione syllabae finales saepe perierunt in transumptis: *abstanit* (abstinentia), *pennit* (paenitentia), *accidit* (= accidentia) p. 42. *stoir* (= historia)

Ml. 14[d]. *eclais* (ecclesia) Tr. 60. *etáil* (Italia) Wb. 6[d]. *béist*, *péist* (bestia) Corm. *esíd*, *essíd* (exitium) Ml. (p. 49). *testemin*, *testimin* (testimonium) Sg. Wb. Ml. *proind* (prandium) Wb. 9[b]. *gerind* (gerundium) Sg. (cf. App.) *scrín* (scrinium) Sg. 33[a]. *sacarbaicc* (sacrificium) Wb. 11[d]. *saltir* (psalterium) Ml. 2[c]. *notlaic* (natalicia) Oing. Fél. Dec. 24. *cuisil* (consilium) Corm. *relec*, *relicc* (= reliquiae) Corm. *purgatoir* (purgatorium) Gl. 34; quibus addenda sunt, quae supra (p. 58) memoravimus, exempla *v* cum praecedente vocali deperditae: *posit*, *comparit*, *superlit*, *primit*. Haec quidem ex antiquitate linguae; recentior autem gaelica potissimum dialectus similia multa habet, quae *e* finalem abicere consuevit in vocibus plurium syllabarum ut in nom. *cealgair* (hib. *cealgaire*, fraudator), *iasgair* (hib. *iasgaire*, piscator), in gen. *caillich* (anus), *aimsir* (temporis), pro quibus non modo hibernica hodierna servavit plenas formas *cailllighe*, *aimsire*, sed ipsa quoque scotica vetustior: *éclasi* (ecclesiae) L. Dér. 43.

II. Britannicas dialectos in syllabis terminalibus aliquanto maiorem quam linguam hibernicam tam vocalium quam consonarum iacturam fecisse cum probabile fiat detrimento flexionum ut in cambr. corn. arem. *car* (amat) contra hib. *cara*, *carid*, in *car* (amicus, cognatus, parens) contra hib. *cara*, tum hinc apparet quod neque in praecedentibus vocalibus nec in consonis sequentibus eadem quae in hibernicis cernitur efficientia perditarum aut vocalium aut consonarum.

1. Consonae enim, quae olim fuerunt in extremitate vocis, nisi in monosyllabis quibusdam (de quibus conferatur caput alterum) vix ullum vestigium sui reliquerunt ut aspirationem aut nasalem infectionem insequentis consonae principalis. Immo indubia exempla extant mutationis consonarum inchoantium effectae vi illarum consonarum, quae detritis terminationum vel vocalibus vel consonis ad extremitatem vocis devenerunt, inprimis cornica, ut *ger vas* (verbum bonum, *ger* m., *mas*; cf. *arvow*, arma) P. 83, 3. *pub teȝoll* (unoquoque die; *pup*, *deȝ* m.) 228, 1. *y ret flamyas* (illi te vituperarunt; *t' vlamyas* = *bl.*) 92, 2; sed etiam aremorica: *en noar* (in terra; *doar*) Buh. 8, 24. *an nou men* (duo lapides; *dou*) 148, 1. *an or* (porta; *dor*) 51, 1, atque hodierna: *hor c'hî* (canis noster; *hor* = *hon*, *kî*), *teir flac'h* (tres filiae, *plac'h*), *pemp kad* (quinque lepores; *gad*). In aliis illae consonae ipsae quoque detritae effectu solo agnoscuntur, ut in cambrico *athi* (tecum; *ac ti*), aremoricis *é tebrô* (edet; *ez debrô*), *ô terc'hel* (in tenendo; *ouz derc'hel*), cornicis *ow pewe* (in vivendo; *orth bewe*) P. 220, 3. *mara kyll* (si potest, *gyll*) 21, 2. *y whelas* (vidit; *yth welas* = *gwelas*) 219, 4, multisque aliis, in quibus aut vi consonae solius aut admixta vocalis deperditae vi inficiente magna oritur varietas mutationum.

2. Vocales syllabarum finalium, quas ne hibernica quidem lingua fere servaverit, in britannicis dialectis facile intellegitur non solum omnes detritas esse, tam positas ante consonas quam ipsas terminales, tam productas quam correptas, sed ne vestigium quidem saepe reliquisse impressum aut vocalibus aut consonis. Ut supra (pp. 84. 88. 92) adnotatum est nec infectione nec defectione regulari vocales antecedentium syllabarum pari modo mutari atque in hibernica, ne in cambrica quidem, quae maiorem in his quam ceterae dialecti prae se ferat regularitatem. In qua quam illarum mutationum legem comparatis omnibus, quaecunque eodem pertinent, detexisse nobis videmur, haec est.

Productae initio vocales *â* et *î*, antequam intercciderent, correptae sunt, correptae eaedem statim interciderunt; quo factum est, ut illae quidem, etsi postea ipsae quoque perierunt, satis tamen valerent ad mutandas vocales praecedentes, correptae vero non valerent. Paulo maiorem *u* vocalis pertinaciam fuisse credideris, quae sicut in goticae linguae terminationibus sola permansit, cum *a* et *i* perirent: *dags* (dies), *gasts* (hospes), *sunus* (filius), ita in britannicis, etsi nunquam ceteras vocales infecit, cf. *kat* (pugna, gall. *catu-*), *byt* (mundus, gall. *bitu-*) Mab., ipsa tamen servata cum antecedente vocali in diphthongum coaluit in paucis, in quibus mediam *g* excussam probant formae hibernicae respondentes, ut in *teu*, *tew* (densus, crassus) Cb. Mab. = arem. hod. *téô*, in cambr. hod. *gwyw* (languidus), de quibus cf. supra p. 88, item in corn. *maw* (puer; hib. *mug*, got. *magus*) D. 1794. 1883. Dubitari tamen potest, an his vetustior forma supponenda sit, qualem prae se ferunt vel latina *brevis*, *levis*, *tenuis* (= *βραχύς*, *ἐλαχύς*, ind. *tanú-s*) vel graecum *ταναϜός*; id quod cum analogia formarum britannicarum, quas p. 129 sqq. proposuimus, tum hac re commendari videtur, quod *u* (*w*) in derivatis vel servatur, ut in cambr. *tewder* = arem. *téôder* (spissitas), cambr. hod. *gwywder* (marcor), corn. *mowes* (puella) D. 1876, pl. *mowysy* 944 = arem. hod. *maouez*, vel in *v* recedit, ut in arem. comp. et sup. *tévoc'h*, *téva*, fortasse in *mével* (famulus). Sed ut ad *a* et *i* redeamus, ex exemplis, quae supra l. c. sunt prolata, *rhed*, *berr*, *melen*, *cron* a formis priscis *ritâ*, *birrâ*, *melinâ*, *crundâ* repetenda sunt, *meneich* sive *meineich*, *deueit*, *esgyrn* a *monachî*, *davatî*, *ascurnî*; contra *ryt*, hod. *rhyd*, *byrr*, *melyn*, *crwn* ad *ritas*, *birras*, *melinas*, *crundas* revocanda, *am*, *mor* ad *ambi*, *mori*. Denique quae supra abnormia videbantur, transumpta *lleidr*, *dreic* eadem ratione explicari possunt, quorum vetustiores formae coniciendae sunt *latrî*, *dracî*, legitima in britannicis mutatione (p. 100) progressae e *latrû*, *dracû*, substitutis pro latinis *latrô*, *dracô*.

Si qua sunt vocabula, in quibus neglecta hac lege vocalis infecta esse videatur vi correptae *i*, in his non dubitamus quin alia infectionis ratio sit, qualis est in *meir* (Maria) Cb., *breich* (brachium), *yspeit* (spatium), *yspeil* (spolium) Mab., in quibus *i* inficiens a media voce ad extremam devenit, antequam periret ipsa; ac conferenda sunt quae supra disputavimus de hibernicis I. 2. *c*. Maiore enim illa destructione, qua inter hibernica potissimum peregrina binas vocales perdiderunt, britannica magis quam hibernica tacta esse nullo negotio intellegitur, quamquam ne in illis quidem eandem semper rationem valuisse uno exemplo probasse satis erit: *camse* (hib. *caimmse*, camisia) Mab. *cams* Voc. (p. 84). Itaque non solum in transumptis eadem haec destructio cernitur: *eccluis*, *eglwys* (ecclesia) Land. Mab. *selsic* (= salsicium) gl. Ox. *neges* (negotium), *ystyr* (historia) Mab. *nodolyc*, *nadolic* (natalicia) Leg. Mab. *anyueyl*, *anieuil* (= animalia) Leg. Mab. *bwystuil* (bestia, in quo vocabulo peregrinum *bwyst* compositum est cum domestico *mil* ut in germanicis *maultier*, *lorbeer*, *buchsbaum* vel inverso ordine in gallicanis *cormoran*, *loup-garou*) Mab., sed etiam in nativis ut *newyd* (= hib. *núide*, novus p. 56) Mab., interdum ne infectione quidem effecta: *oll*, *ol* (omnis) = hib. *uile*. Simili igitur ratione cetera explicabuntur, in quibus latet causa infectionis. Cum cambricis his concordant cornica et aremorica ut *brech*, *bregh* (brachium) Voc. Dr. P. *brech* Buh. Quare si in quibusdam miro modo finale *i* servatum esse videtur, ut in plur. cambr. *llestri*

(vasa) Leg. Mab., corn. *listri* (naves) Voc., arem. hod. *listri* etiam contra hibernicam regulam, in his recentius potius additamentum statuendum est, id quod interdum probatur formis aliis, ut pro cambrico *meini* (lapides) Mab. et hodierno non solum extat corn. *meyn* P. atque arem. hod. *mein*, sed ipsum quoque cambr. vet. *mein* Cb. 55 apud poëtas etiamnunc vigere traditur.

CAPUT ALTERUM.

De consonis voces inchoantibus earumque infectione.

Patet ex iis ipsis, quae supra disputata sunt, consonas in principio vocum, non solum earum, quae sunt in altero loco compositi, sed etiam quae sunt extra compositionem sola constructione sermonis coniunctae cum antecedentibus, infectionem subire tam in hibernica lingua quam in britannica secundum leges non diversas generatim a legibus infectionis in mediis et extremis vocibus. Ut consonae inchoantes alteram vocem in exemplis hibernicis: *dán caich* (ars cuiusvis), *i cath* (in pugna; ex *in cath*), *mo chenéel*, *mo chland* (genus meum, proles mea), *mo thol* (voluntas mea), *do phopul* (populo) desumptis e Wb., secuntur easdem regulas, quas secuntur in mediis et extremis vocibus *marc* (equus; *c* non infecta ob positionem), *coic* (quinque; e *coinc*), *lethan* (latus; e *letan*), *cethir* (quatuor; e *cetir*), *ech* (ex *ec*, equus; *t*, *c* infectae extra positionem). Item infectio consonae *k* nominis *kei* in exemplis cambricis: *a chei* (et Caius), *y gei* (ad Caium, Caio), *mynghei* (Caius meus) Mab. eodem modo in constructione fit atque in mediis vel extremis vocibus *buch* (= *bucc*, vacca; *achei* pro *ac cai*), *marchogyon* (equites, e *marchawc*), *angheu* (mors, ex *ancou*). Quodsi videntur quaedam contradicere, nec statim perspicua est causa infectionis, ut cur scriptum inveniatur hibernice *airchinnech* (princeps), *fírthrebaire* (vera prudentia), *imm chenn* (circa caput), cum potius ob positionem liquida effectam expectares *aircinnech*, *fírtrebaire*, *imm cenn*; aut cur cambrice scribatur *arbennic* (princeps; e subst. *penn*), contra post eandem consonam *gwrtheyrn*, *gortheyrn* (magnus dominus; *Gurthigernus* n. pr. viri; e subst. *teyrn*, *tigern*): solvitur contradictio collatis vetustissimis formis vocum, utpote *ambi* pro *imm*, *ari*, *are* pro *air* (p. 6. 7), unde *ambi qvinnan* et *areqvinnicas* fiunt *imme chenn*, *imm chenn* et *airchinnech* hibernice, et *arepennicas* cambrice *arbennic*, *arbenig*, secundum regulam propriam singularum linguarum, quarum altera aspirat extra positionem, altera destituit. Nec magis laesa est regula hibernica in composito hib. *fírthrebaire*, cui supponenda est forma vetusta *virotrebaria* ad instar vetustorum nominum Cambodunum, Virdomarus (cf. pronomina possessiva infixa *m*, *t* orta e *mo*, *do* cum infectione sequentis consonae: *remchuimriug*, *inchuimriug*, ante captivitatem meam, in c. m., Wb., *itchóimthecht*, in comitatu tuo, Sg.); nec aliter cambr. *Gurthigernus* sequitur legem cambricam aspirandarum tenuium post liquidam *r*, quia abest vocalis post vetustam formam *ver* in nominibus

Vercingetorix, Vernemetum. Sed cum et rarissime appareant formae eiusmodi vetustissimae, in quibus causa patet huius vel illius infectionis factae aut servati status originarii, et utraque lingua interdum anomalias et proprietates produxisse videatur, necesse est praecepta de consonis inchoantibus voces earumque infectione separatim exponi.

Tangunt autem haec praecepta consonas principales vocum earum, aut quae artius iunctae sunt cum antecedentibus constructione, ut substantivum cum articulo, pronomine possessivo, praepositione, item substantivum in genetivo vel accusativo post substantivum vel verbum, adiectivum post substantivum etc., aut quae coniunctae sunt antecedenti per compositionem. Quae voces extra eiusmodi iunctiones sive intra sententiam sive in principio eius positae sunt, isdem legibus solutae servant statum originarium consonarum. Ceterum per scriptionem coniunguntur in vetustis codicibus, praesertim hibernicis, non solum voces vere compositae, vel pronominum infigendorum litterae singulares residuae cum particulis et vocibus, inter quas sunt infigenda, sed etiam eae voces, quae etsi quodam vinculo iunctionis, attamen non tam arto continentur, praesertim articuli, pronominum possessivorum formae monosyllabae, praepositiones monosyllabae cum substantivis, particulae verbales cum verbis etc. Quae vocum iunctio secundum consuetudinem codicum etiam in hoc opere fere expressa est.

Quoniam in vetustis codicibus hibernicis infectio in solis fere tenuibus inchoantibus, et in *s*, *f*, ne in his quidem semper, notata invenitur, oritur penuria exemplorum, quae genere tenuium plerumque continentur. In parte britannica quamquam aremoricorum ante hodiernam linguam exemplorum eadem est penuria, codex tamen ruber perfectam fere notationem cambricam exhibens omni genere exemplorum abundat, nec deficit cornicorum idonea copia.

I. Consonae hibernicae inchoantes.

A. Status originarius consonarum inchoantium voces vel constructione vel compositione subiunctas antecedentibus servatur e regula generali, si vocis praecedentis forma vetustior terminabatur consona. Sed cum secundum ea, quae supra p. 173 disputata sunt, e tribus illis consonis, quas lingua vetustissima admisit in extremitate verborum, semper servata sit *r*, semper abiecta *s*, *n* ante tenues solas et spirantes tota perierit, ante ceteras tamen consonas posita vel illas sibi assimilaverit vel se illis, duplicem patet principalium consonarum esse condicionem, aut qua legitime omnes integrae serventur (post *r* finalem vel excussam *s*), aut qua tenues, spirantes, liquidae maneant intactae regulariter (post *n* elisam vel assimilatam), mediae autem incerta ratione modo maneant modo assimilentur. Duplicis igitur generis sunt quaecunque praecepta hoc loco tradentur, ut aut (*a*) ad universas consonas pertineant aut (*b*) ad tenues et spirantes solas. Sunt autem hae iunctiones, in quibus permanet status primitivus consonarum inchoantium, aut omnium aut praeter medias omnium.

I. In constructione: 1. nominis post articulum sive substantivi sive adiectivi *a*) in singularis numeri casibus nominativo generis masculini, genetivo ge-

neris feminini; pluralis numeri cuiusvis generis accusativo et, ut videtur, dativo, in quibus *s* terminalis supponenda est, praeterea in pluralis nominativo non modo feminini sed etiam contra regulam communem neutri generis, cuius pristina forma in vocalem desinens expectanda erat; *b*) in singularis numeri accusativo (ac nom. gen. neutri), pluralis genetivo, dualis dativo cuiuslibet generis secundum praecepta supra (p. 43) tradita. Exempla in capite proximo proferentur.

2. Adiectivi post substantivum (ut solet poni) vel substantivi post adiectivum (ut post adi. pronominalia et numeralia) positi consona principalis servatur in isdem casibus, sive antecedit articulus sive abest. Videas exempla in libro proximo. Item post genetivum sing. nominum, quae secuntur ordinis prioris seriem secundam vel tertiam, legitime servari videtur consona proxima, ut in hoc exemplo: *hi coindeilc ingotho comtherchomraicthi o litrib* (gl. quantum ad totam comprehensionem vocis literatae) Sg. 3[b].

De numeralibus VII—X ac de neutro *dán* videas supra pp. 43. 44.

3. Nominis in genetivo positi consona principalis servatur post antecedentis substantivi eosdem casus: *a*) *cindas persine* (qualitas personae) Wb. 6[b]. *airechas cenéoil* (praestantia generis) 1[b]. *cosmuilius tuib* (similitudo tubae) 12[c]. *sainigud truip* (variatio tropi, schematis) Ml. 53r. *bandea* cruithnechta* (dea frumenti) Sg. 66[c]. *accobra colna* (cupiditates carnis) Wb. 20[a]. *tíre tairngiri* (terrae promissionis) 11[a]. *cathraig tíre* (oppida terrae) Ml. 17[c]; *b*) *torand folaid cenchinniuth persine* (significatio sensus sine demonstratione personae) Sg. 27[a]. *cen torant persine* (sine significatione personae) 154[a]. *dessimrecht comdíthnatha* (exemplum consolationis) Wb. 14[b]. *colaa poil* (ad diem Pauli) 5[b]. *dliged coimdemnachtae* (ius dominationis) Ml. 17[b]. *tir tairngeri* (terra promissionis) 38r. *tosach preceptae* (initium doctrinae) Tr. 29. 39. Item post substantiva numeralia ut *fiche* (viginti).

4. Post pronomina: *a*) post pronomen possessivum generis feminini 3. ps. sing. *a* (eius) servatum statum primitivum in vetere lingua, ut in hodierna hibernica et gaelica, produnt haec exempla: *aggním féisne im̃efolṅgai cesad fuiri* (gl. ipsa in se agit, tertia persona; i. e. eius ipsius actio efficit passionem sibi, cum *gg* signo status prim. p. 59) Sg. 199[a]. *cenchaille foraciunn* (gl. non velato capite, mulier orans deturpat caput suum) Wb. 11[c]. *a tindnacul ade* (receptio huius; *flatho*, imperii, nisi pertinet ad praecedens *diachlaind*, proli suae) Ml. 38r. Item post pronomina personalia infixa *n* (nos), *b* (vos): *fordoncain* (docet nos), *ninta* (non est nobis) Wb. 31[c]. *robcarsi* (amavit vos) 23[d]. *dobtromma* (gravat vos) 8[c]; cf. libri proximi caput quod est de pronomine.

b) Post pronomina possessiva trium personarum numeri pluralis: *arn* (noster), *barn* (vester), *an* (earum, eorum), de quibus cf. p. 43 et videas exempla in capite de pronominibus. Post pronomina personalia infixa 3. pers. *an* (eum) et *sn* (eum, eam, eos) ac post pronomen relativum tam absolutum *an* (*a*, cf. p. 43) quam infixum *n* consona verbi principalis eodem modo habetur, quo substantivi post pronomina illa possessiva. Idem pronomen relativum con-

---

* Eiusmodi enim composita masculinum genus servare docet O'Molloy (ap. Lhuyd. Arch. Brit.); concordat nom. plur. *bandechuin* (diaconissae) Wb. 28[c].

tineri in particulis *an* (cum), *dian* (si), *aran* (ut), *con* (donec, ut) supra dictum est. Exempla inter pronomina et particulas.

5. Post verbi formas plurimas: *ammi corp* (sumus corpus), *iscenn* (est caput) Wb. 5[d]. *iscésad* (est passio) Sg. 188[a]. *iscoitchen* (est commune) Ml. 14[d]. *intan aramberar ciall* (cum adhibetur sensus) Sg. 148[b]. *aranecatar coitchena* (quod inveniuntur communia) Sg. 65[a]. Conferantur tamen exempla infectionis tam post verbum substantivum, quam si post verbum sequitur obiectum, infra sub B. I. 5.

6. Post praepositiones: *a*) *for* (pro), *tar* (trans), *etar* (inter), *ís* (infra), *ós* (supra), *oc* (apud), *sech* (praeter); item post *a* (ex) ortam ex *as*, et post *co* (ad), *la* (apud), *fri* (contra) ortas sine dubio ipsas quoque e formis exeuntibus in consonas (*cos*, *las*, *fris*, cf. p. 51); *b*) *in* (in), *ren* (ante), *con* (cum), *iarn* (post), cf. p. 43. Exempla in capite de praepositionibus.

7. Post particulas *os* (emphatice pronominibus praemissam), *in* (interrogativam): *ostú* (gl. tutemet) Sg. 201[b]. *incoscramni* (num destruimus?) Wb. 2[b]. Post negativam *ni* ceterae praeter verbum orationis partes intactam servare videntur consonam inchoantem: *ni m̄all* (non lente) Sg. 199[a]. *ni clóin* (non iniquus) Wb. 4[c]. *niconchoscram* (non quod destruamus) 2[b]. *ni tairmthecht* (non transgressio) 2[c]. Post eandem nescio qua de causa *t* non solum in pronomine personali absoluto 2. pers. sing., quod idem infixum et suffixum tenuem duram servat (p. 70), non notatur infectum: *ni tussu* (non tu ipse), *nitú* (non tu), *cani tú* (annon tu?) Wb. 5[a]. 5[b]. 8[d]; sed ne in verbalibus quidem formis: *nitam* (non sumus) Wb. 15[b]. *nitat* (non sunt) 8[a]. *nitad* (non estis) 9[d]. *ni tabair*, *ni tabir* (non affert) Sg. 202[a]. 214[a]. Wb. 14[b]. 16[a]. *ni táibrid* (ne dederitis) 6[c]. *ni taibrem* (non damus) 15[c], quamquam alibi scriptum est *níthabur*, *nithabur* (non do) Sg. 173[b]. 179[a].

8. Post particulam verbalem *ro*, et negativam *ni* contra communem regulam in statu duro servari principalem *b* verbi substantivi comprobant scriptiones *robbu*, *robboi*, *nipi*, *nipat*, *nipia*, *nipiam*, quas videas infra in hoc verbo.

9. Post causam infectionis qualemcunque in statu primitivo semper manet spirans *s* coniuncta cum *m* et cum tenuibus: *sm*, *sp*, *st*, *sc*, *spr*, *spl* etc., non manet coniuncta cum ceteris liquidis: *sl*, *sn*, *sr*.

10. Post *l*, *n*, *s*, *t*, *d*, *th*, quaecunque causa est infectionis, propter sonorum congruentiam intacta manet *t* (et sine dubio *d*): *cen torbatid* (sine utilitate) Wb. 12[d]. *cen torant* (sine significatione) Sg. 154[a]. *inchruinn toirthig* (arboris frugiferae) Ml. 15[b]. *indolachruinn toirthich* (gl. olivae) Wb. 5[b]. *do persin tanaisi*, *hí persin tánaisi* (personae secundae, in persona s.) Sg. 212[b]. 215[a]. *isindepistil tóisich* (in epistula prima) Wb. 14[d]. *diil tanisi* (declinationis secundae), *far diull tan.* (secundum decl. s.) Sg. 50[b]. 106[a]. *ond áes tuaithe* (gl. ab iis qui foris sunt) Wb. 28[b]. *dothabairt toirse*, *dothabairt testassa* (ad afferendam tristitiam, ad proferendum testimonium) 14[d]. 15[a]. *cland tuicse* (gens electa) 5[c]. Eadem ratio nescio an in aliis valuerit, ut *indithrub parduis* (in deserto paradisi) Tr. 18. 19. *fomám pectho* (sub iugo peccati) Wb. 3[c]. 21[b]. *anman inchoisc cenéuil* (nomina significationis gentis) Sg. 32[b]. *dochosc cintach* (ad correptionem noxiorum) Wb. 28[a]. *nach cruth ailiu* (ullo modo alio) Sg. 58[b]. *caich ceneúil* (cuiusvis generis) Wb. 5[c]; cf. exempla huius pronominis, quae infra suo loco proferentur, insignia servato *c* proximo. Quamquam negari nequit infectionis notationem saepe propter

meram neglegentiam scribentis omissam esse, ut in his: *oc ascnam tíre* (in possessione terrae) Wb. 11[a]. *a rainn pectha* (ratione peccati), *dí rect pectho* (de lege peccati) 3[b]. 3[d]. *hi claar cridi* (in tabula cordis) 15[a]. *hires creitme* (firmitas fidei) 2[b]. *isóiri ceneóil* (gl. nobilitate generis) 17[c].

II. In compositione principalis vocis alterius consona servatur dura: 1. substantivi compositi cum plerisque praepositionibus supra dictis (I. 6): *forbbart* (gl. abolitio) Sg. 52[a]. *forggnus* (forma, figura) Sg. 76[b]. 216[b]. *fortacht* (auxilium), *forcital* (doctrina) Wb. fq. *forcenn* (finis) Sg. 28[b]. 169[a]. 203[b]. Ml. 2[d]. *etargne*, *etarcne* (cognitio), *etarcert* (interpretatio) Wb. fq. *cotecht* (aditus) Wb. 9[d]. *cocéilsine* (gl. societas) Wb. 19[a]; item adiectivorum et verborum compositorum consonae inchoantes: *forbartaig* (gl. exoletam, virginem) Sg. 173[a]. *fortéit* (adiuvat) Wb. 4[a]. *forcanad*, *forcanid* (doceat, docete) Wb. 12[d]. 22[d]. et alia, quae videas sub compositione.

Inficiunt tamen consonam proximam *in* et *frith* et quae praepositiones assumunt *m*, ut *com-*, *iarm-*, *rem-*, *tarm*, *tairm-*; praeterea inveniuntur *forthéit, forchun*, *forchongrimm* etc. in Wb. (cf. hib. hod. *foircheann*, finis).

2. Cum particulis privativis *an-*, *es-*: *amprome* (improbitas) Sg. 42[b]. *ancride* (iniuria) Wb. 9[c]. *ancretem* (infidelitas), *ancretmech* (infidelis) Wb. 5[b]. 10[c]. 12[d]. *escarit* (inimicum) Wb. 30[b]. Eodem modo post *é-*, *éi-* ortam ex *es-*: *écmacht* (gl. nequam; = *écumacht, escumacht*) Sg. 50[a]. *écndairc* (absens), *éicndarcus* (absentia; = *écond.*, *escond*) Wb. Sg. Post particulam *ad-*: *adcobraim* (volo), *adcomaltar* (adiungitur) Sg., e qua combinatione prodit *acc-*, *att-*, *at-*: *accobor* (voluntas), *accaldam* (appellatio), *atreba* (habitat, possidet; *ad-tr.*) Wb. Sg. fq. Alia exempla in comp.

3. In omni compositorum genere infectionem regularem prohiberi isdem causis quibus in constructione verborum (I. 9. 10.) facile intellegitur. Quare integra manet *s* in his: *doscéulaim* (gl. experior) Sg. 145[b]. *incomscribndaith* (gl. syngraphum) Sg. 24[a], integra *t* in *cáintol* (bona voluntas), *cáinteist* (bonum testimonium) Wb. 20[d]. 23[d]. *rostan* (gl. rosetum) Sg. 53[a]. *indidultaigœ* (gl. fani) Sg. 66[a]. De aliis exemplis tenuis servatae propter affinitatem sonorum supra (p. 72) actum est.

B. Infectione aspirata vel molli consona vocem inchoans secundum legem generalem tangitur, si vocis antecedentis forma vetustior terminabatur vocali, etiamsi eandem abiecit lingua recentior. Invenitur igitur infecta consona inchoans alteram vocem in his praecipue iunctionibus.

I. In constructione: 1. nominis post articulum, sive substantivi sive adiectivi, in singularis numeri casibus genetivo et dativo generis masculini vel neutri, nominativo et dativo generis feminini; in numeri pluralis casu solo nominativo generis masculini. De differentia formarum articuli IND (IN) inficientis, INT (IN) non inficientis supra dictum est (p. 44).

2. Adiectivi post substantivum vel substantivi post adiectivum (ut pronominale vel numerale) positi consona inchoans inficitur in isdem casibus, si excipias quae de gen. sg. supra (A. I. 2.) adnotata sunt. Accedit infectio post dualis numeri nominativum et accusativum utriusque generis, cuius exempla videas in declinatione nominis, ac sine dubio post vocativum numeri singularis, etsi exemplis probari nequit. Masc. et neutr.: *inpain chondai* (gl. Panos de

more Lycaei, Verg. ap. Prisc. 6, 5, 25) Sg. 95[b]. *forcenn indfolaid chétnai* (finis sensus primi) 28[b]. *ainm alaili thríuin* (nomen cuiusdam herois) 96[a]. *cach folaid* (cuiusvis sensus) 200[b]. *huand ascnom ṡoinmech* (aggressu felici) 69[b]. *isindanm̄aim̄ chétnidiu* (in nomine primitivo) 54[b]. *hi togarmim frecn̄dairc* (in appellatione praesenti) 207[b]. *re cach thuisiul* (ante quemvis casum) 210[a]. *onach fochun ailiu* (nulla alia causa) 6[a]. *icachthir* (in omni terra) Wb. 1[a]. *itchethir chét* (gl. quater centeni) Cr. 42[c]. *eter da ṡon* (inter duos sonos) Sg. 150[b]. Fem.: *sál chuach* (gl. salinator) Sg. 100[b]. *mo thol cholnide* (voluntas mea carnalis) Wb. 3[c]. *cach thúare* (omnis cibus) Wb. 6[b]. *issí indobre.chétna* (hoc est adverbium primum) Sg. 71[b]. *iar riagoil chenelaig aiccend* (secundum regulam generalem accentuum) Sg. 220[a]. *din gutai thóisig* (de vocali priore), *ón chetni phersin* (a prima persona) Sg. 9[b]. 191[a]. *for laim chlí* (ad manum sinistram; *tol*, *riagol*, *lám*, fem.) Cr. 19[c]. *foncheill thoisech* (sub notione prima) Sg. 67[a], quo exemplo violatur lex supra A. I. 10. proposita; *díguttai fodlaidi* (duae vocales seiunctae) Sg. 54[a]. Alia exempla videas infra in flexione nominis.

3. Nominis post substantivum in genetivo positi consona inchoans secundum eandem legem inficitur: *trebaire chollno* (prudentia carnis), *tol cholno* (voluntas carnis) Wb. 3[d]. 19[a]. *chiall chomthinóil* (notio copulationis) Sg. 222[a]. *ciall chésto*, *ciall chesta* (sensus passionis, passivi) Sg. fq. *frithorgon chaich* (offensio cuiusvis) Cam. *inaicniud chaich* (in natura cuiusvis) Ml. 14[c]. *hitosug ṡuin* (in principio vocis) Sg. 3[b]. *do thaidbse ṡuperlait* (ad signum superlativi) 40[b]. *do láni chétbutho* (ad completionem sensus) 25[b]. *hó thoil cholno* (a voluntate carnis) Wb. 20[c]. Cf. supra A. I. 3.

4. Post pronomina terminata vocalibus: *a*) personalia infixa, etiamsi vocalem abiecerunt: *m* (me), *t* (te), *d*, *n* (eum, id), *a* (id, eos), quorum exempla infra proferentur. *b*) Post possessiva: *mochland et mochenéel* (proles mea et genus meum), *mothol* (voluntas mea) Wb. 3[c]. 29[d]. *ni tussu thóenur* (non tu solus; ad verbum: solitudine tua) 5[a]. *aorcital* (= *aforcital*, doctrina eius) 8[b]. *innathechtu* (in ordine suo) 13[a]. *achland* (semen eius) 2[c]; etiamsi excussa est vocalis ut in infixis 1. et 2. pers. sing.: *remchuimriug et imchuimriug* (ante meam captivitatem et in mea captivitate) Wb. 30[a]. *itchóimthecht* (in comitatu tuo) Sg. 208[b]. Excipitur *a* 3. pers. sing. fem., de quo supra A. I. 4. *c*) Post demonstrativa: *innaní chóinte* (gl. deplorantium) Ml. 29[b]. *intí thall* (ille) Sg. 179[a]. *cenmithá innahí thechtaite* (exceptis iis quae habent) 179[b]. *inti theste* (is qui iret [?]) 114[b]. *gním domsa thindnacol inna hirise* (actio mihi receptio fidei) 209[b]. *d*) Post interrogativum: *aircia chruth arafóimtar* (gl. quomodo enim ... accipiantur?) Sg. 210[b]. *cidchenél* (quod genus) 197[b]. *cisi chiall* (quae significatio) 217[a]. — Quin etiam mira irregularitate: *docuirethar cétna persan sin persana aili chucae* (adsciscit prima persona haec personas alias ad se) Sg. 191[a].

5. Post verbi substantivi formas qualiscunque radicis, sive servarunt terminantem vocalem sive abiecerunt: *ished bes chobuir dó* (hoc erit auxilium ei) Wb. 20[c]. *bes chuibsech* (qui sit confessor) L. Ardm. 17 a. 2. *cid druailnide n̄bes chechtar indarann* (quamvis corrupta sit utraque pars) Sg. 202[b]. *beta thuicsi* (qui sunt electi) Wb. 4[c]. *robói chocad* (fuit bellum) Ml. 37r. *ropo thol* (fuit voluntas) Wb. 14[b]. *ropo thróg* (fuit miserum) 21[b]. *acht ropo cho torbu*, *chon etarceirt* (modo fuerit cum utilitate, cum interpretatione) 13[a]. *naba thoirsech* (noli tristis esse)

29[d]. *nabad chotarsne fribarnícc* (ne sit contrarium saluti vestrae) 24[b]. *ban chossmaili* (simus similes) 33[b]. *bat chosmuli frinni* (sint nostri similes) 17[c]. *bed chuimnech inna degnímæ durigensidsi* (esset memor benefactorum quae fecistis vos) 33[d]. *acht ropat ṡaini tert persin* (modo sint diversae tertiae personae) Sg. 199[a]. *caith bed ṡrethi* (gl. acus substernendum) 68[a]. *combad chircumflex* (ut sit circumflexus) 30[a]. *níbad ṡamlaid son* (non esset ita hoc) 4[b]. *nifil chumtubairt* (non est dubium) 154[b]. *nifail chumscugud ṅhuirdd* (non est permutatio ordinis) 215[a]. *isfollus dún file choibnius* (est manifestum nobis esse affinitatem) 151[b]. *nidan chumachtig* (non sumus potentes) Wb. 14[c]. *ataat chétnaidi* (sunt priores) Sg. 28[a]. *itchethir chét* (sunt 400) Cr. 42[c]. *aschoimtig* (quod est usitatum) Sg. 54[b]. *aní tra aschotarsne frihícc* (id ergo quod contrarium est saluti) Wb. 17[d]. *ṡci. et iusti ithé aschorp dosom xps. aschenn indnoib aschorp* (gl. caput super omnem ecclesiam quae est corpus ipsius; i. e. sancti et iusti, illi sunt corpus ei; Christus est caput, sancti sunt corpus) 21[a]. *aschentarchu* (quae est citerior, Gallia) Sg. 72[b]. *aschomaicsiu* (gl. viciniore), *aschubaithiu* (gl. concinniore) Ml. 7r. De *asm̄e* (quod ego sum) Sg. 202[a] cf. pron. relativum.

Post activa quoque verba inficitur consona principalis sequentis substantivi, si est obiectum: *foilsigdde phersin* (quae significant personam) Sg. 200[b]. *nád tóirṅdet folad* (quae non finiunt sensum) 25[b]. *rogab chrine* (cepit marcorem) Ml. 38r. *fodalet chenél* (distinguunt genus), *ni fodlat chenél* (non distingunnt genus) Sg. 72[a]. 197[a]. Praeterea cf. *asm̄biur frit* (quod dico tibi) Sg. 151[a] atque post passivum: *asberr chial ches. asindí asdifficio* (profertur sensus passivi ex eo quod est difficio) Sg. 146[a].

6. Post praepositiones finitas vocalibus: *ó*, *ua* (a, ab), *fo* (sub), *de*, *di* (de), *do* (ad), *tre, tri* (per), quibus adnumerandae sunt *ar*, *air* (ad, e vetust. *ari, are*), *imm* (circum, e vet. *imme, imbe*, *ambi*), *cen* (sine), *ol* (supra), *fiad* (coram). Exempla inter praepositiones.

7. Post particulas: *a*) verbales *ro* et *no*; exempla infra in capite de isdem. His addi potest *con* (quod) negationi subiuncta: *ni conchoimnucuir* (non quod potuerit, non potuit) Wb. 19[c]. *b*) Post negativas *ni*, *nad*: *ni thabur* (non do) Sg. 173[b]. 179[a]. *ní chumċamni* (non possumus) Wb. 4[a]. *ní chen dliged* (non sine regula) Sg. 75[a]. *nad chaithi* (qui non edit) Wb. 6[c]. De exceptionibus supra A. I. 7. 8. *c*) Post particulas copulativas vel disiunctivas: *meisse 7 choirbbre* (ego et C.) Sg. 194[a]. *diis no thriur* (duo vel tres) Wb. 13[a]. *gním doib diblínaib 7 chésad* (actio utrique earum et passio), *gním 7 chésad hisuidiv* (actio et passio in hoc) Sg. 209[b]. *gním l. chesad* (activum vel passivum) 209[a]. *taibsiv gnímo l. chesta* (demonstratio actionis vel passionis) 209[b]. *im tri dígbail fa thormach* (sive est demptione sive additione) 188[a]. *imfochróib bá chian* (utrum sit ad manum an remotum) Sg. 151[b]. *d*) Post coniunctiones *ma*, *ce*, *co*, *air* et illarum formas quasdam ampliatas ut *masu*, *cetu*: *ma thech. í retus* (si habent i ante tus) Sg. 187[a]. *cechonístis* (etsi possent) 138[a]. *cechoníis* (quamvis possis) Wb. 10[a]. *masu chundubart* (si est dubium) 4[d]. *massu thol* (si est voluntas) 10[d]. *ciaso folud frecṅdairc sluindes aprono.* (quamvis sensu praesenti significet pronomen) Sg. 211[b]. *cetu chum̄ascthai* (quod sunt promiscua) 62[a]. *ceto thóisegu* (quamquam sunt priores) Wb. 18[d]. *cochonerchloatar* (gl. ut per multos gratiae agantur) 14[c]. *cochotabosadsi* (gl. ut vos comminueret) Ml. 18[a]. *aircheso in .us. conosna són* (nam quamvis in us desinat hoc) Sg. 206[a].

8. Post interiectionem *a*: *athvsv* (o tu!) Sg. 204[b]. *achossa* (o pedes!) Wb. 12[a].

II. In compositione principalis vocis alterius consona inficitur: 1. cum substantivo compositi substantivi, sive desinit in vocalem antecedens, sive in consonam (excussa vocali pristina intermedia): *bóchaill* (gl. bubulcus) Sg. 58[b]. *olachaill* (gl. olivetum) Sg. 50[a]. 53[a]. *roschaill* (gl. rosetum) Sg. 50[b]. *mirtchaill* (gl. myrtetum), *escalchaill* (gl. esculetum) Sg. 53[a]. *dálsuidœ* (gl. forum) Sg. 57[a]. *iúgsuide* (gl. tribunal), *trebunsuide* (gl. tribunal) Sg. 50[a]. *muccfoil* (gl. stabulum porcorum), *mucfoil* (gl. hara) Sg. 26[a]. 214[a]. *banchu* (canis femina) 67[a]. *erochair-chétlaid* (gl. tibicen) 12[b].

Pertinet idem sine dubio ad composita adiectiva vel verba cum praecedente substantivo, ut est *cennmar* (gl. capito; i. e. capite magnus) Sg. 52[a], quamquam exemplum, in quo notata esset infectio, non legi.

2. Cum adiectivo (vel numerali) compositi substantivi, adiectivi vel verbi consona inchoans eodem modo tractatur: *derbfogir* (gl. ipsae pronuntiationes) Sg. 3[b]. *nuiethicid* (gl. neophytus) Wb. 28[b]. *dagtheist* (bonum testimonium) Wb. 25[a]. *dubchorcur* (gl. ferrugo) Sg. 52[a]. *ilchathraig* (multae civitates) Sg. 13[a]. *nochtchenn* (capite nudus) Wb. 11[c]. *sóirchele* (libertus) 10[a]. *sainchenelœ* (proprium genus) 17[d]. *ártphersine* (sublimis personae) 24[d]. *cáinchomracc* (benevolentia) Wb. fq. Cum numeralibus compositi nominis exempla infra sequentur.

Eiusdem generis, cum adiectivum regulariter sequatur post substantivum, exempla ea fere putanda sunt, in quibus idem praecedit, ut certo haec: *ní gnáth choms.* (non consueta compositio; *comsuidiguth* m.) Sg. 201[a]. *nírbu lán folid* (non fuit pleni sensus, vox) 42[a]. *ní óg thindnacal* (non perfecta receptio) Wb. 1[a]; fortasse illa quoque: *indfír threbaire* (vera prudentia) Wb. 5[d]. *islán chiall* (est plena notio) Sg. 140[b]. *ní lán chiall and* (non plenus sensus ibi) 209[b]. Item post numerale *óen*, *óin* (unus): *tri oén pheccad* (per unum peccatum), *isóin chorp* (est unum corpus) Wb. 3[a]. 12[b]. *inóen sosuth* (in una positione) Sg. 7[a].

3. Post praepositiones supra dictas (sub B. I. 6), si compositae sunt cum substantivis, verbis etc., inficitur consona inchoans: *fochomolsam*, *fochomalsid* (toleremus, toleretis) Wb. 14[a]. 11[b]. *dechoms.* (decomposita) Sg. 73[b]. *dosuidigthi* (apposita) Sg. 63[a]. *airchinnech* (princeps) Wb. fq. *airchissecht* (clementia) Wb. 4[c]. *airchissi*, *airchissa* (gl. parcit) 4[c]. 5[b]. *irchre* (interitus) Wb. 26[a]. *irchride* (perniciosus) 24[b]. *erchoitech* (gl. nocens) Sg. 34[a]. *immfognam*, *immognam* (constructio) Sg. fq. *immcfolńgai*, *immolńgaithœr* (efficit, efficitur) Sg. 3[a]. 127[b]. 157[b]. *innimthánad* (gl. talionem) Sg. 181[a]. *imthrenugud* (confirmatio) Wb. 24[c]. 29[a]. *imchomarc* (salutatio) Wb. fq. *im̄echomarcar* (interrogatur) Sg. 197[b]. *im̄chenda* (gl. anceps) Sg. 14[b].

4. Etiam *rem*, *com*, *iarm*, *tairm*, *frith*, quas formas praepositiones *ren*, *con*, *iarn*, *tar*, *fri* (A. I. 6) induunt in compositione, inficiunt consonam sequentem: *remthiasat* (praecesserint) Wb. 5[a]. *remsuidigud* (praepositio) Sg. 215[a]. *remsamugud* (antepositio) Sg. 27[b]. *comsuidiguth* (compositio), *comsuidigthi* (composita) Sg. 2[b]. 201[b]. *comfoger* (assonantia, consonantia) 6[b]. 152[b]. *comthúarcon* (gl. contritio) Wb. 2[b]. *coimthecht* (conventus, coitus; differt Wb. *coimtecht*, *comitecht*, *cometecht*, sine notatione infectionis) Sg. 2[a]. 208[b]. Cr. 32[a]. *coimthechtid* (gl. comes) Sg. 66[a]. *comchlante* (gl. conseminatus) Sg. 24[a]. *iarmuidigthe* (= *iarmsuidigthe*,

postpositus) Sg. 3[b]. *tairmthecht* (transgressio) Wb. 13[d]. 19[b]. *tairmchrutto* (transformationis) Wb. 15[b]. *ifrithcheist*, *hifrithcheist* (in oppositione) Sg. 163[b]. Cr. 32[b]. *indfrithchathaigtho* (oppugnationis), *frithchathaigthiu* (gl. rebelli animo) Ml. 25[b]. Praeterea infectio regularis est in compositione post *in*: *incholnichtho*, *incholnigthea* (incarnationis) Wb. 4[d]. 27[c]. *inchosc* (significatio), *inchosig*, *inchoisig* (significat) Sg. fq.; mira post *co*: *cochutrummaigidir* (gl. exaequat) Ml. 25[c]. *cochutrummaigthi* (gl. comparationes) Sg. 39[a]. Denique *for*, ut supra adnotavimus, praesertim in verbis compositis inficere solet consonam proximam: *forthéit* (adiuvat) Wb. 4[a]. *forchun*, *forchanim* (praecipio) 8[c]. 10[a]. *forchongrimm* (praecipio) 9[d]. *arforchelta* (cunctatur) 4[c].

5. Infectio post particulas inseparabiles *so-*, *do-*, *mi-*, *neb-*, *aith-*, *ind-*, *ro-*, *ér-*, *der-*: *sochrud* (gl. honestus), *dochrud* (gl. indecor) Sg. 60[b]. 65[a]. 203[b]. *michruthaigthe* (gl. informis; *cruth*, forma) Sg. 5[a]. Alia exempla infra in capite de compositione.

Has quidem leges, quibus in lingua vetusta status durus aut infectio consonarum inchoantium constituitur, generatim adhuc servavit lingua hodierna, et hibernica et gaelica.

C. Infectionem nasalem vetusta iam lingua hibernica admisit, quamquam non eadem constantia qua in lingua recentiore, infectionem destituentem prorsus respuit. In hodierna demum lingua hibernica infectio utraque semper non solum in mediis et extremis vocibus adhibetur (de infectione nasali cf. p. 63, de destituente p. 75), sed etiam in principio vocum, diciturque inchoans haec communi utriusque nomine *eclipsis* ab hodiernis grammaticis (p. 65). Fit autem eclipsis post pronomina vel particulas desinentes in *n*, quae in vetusta lingua servant *n* ante vocales et medias, eandem abiciunt ante tenues et *s* et *f* (p. 43. 44); accedunt paucae voculae, post quas eclipsis nihil est nisi destitutio tenuium. Est enim duplex omnis eclipsis, altera mediarum, quae pronuntiatione assimilantur praecedenti *n* (*b* praecedenti *m*), altera tenuium, quae post excussam *n* non aliter ac post alios sonos pronuntiatione destituuntur (eodem modo quo finalis in *ceud*, vet. *cét* = *cent*, centum; media post *r* in *carbad*, vet. *carpat* = carpentum). Priorem igitur dicemus eclipsin nasalem, posteriorem destituentem, si retinebimus denominationem consuetam grammaticis. Est autem nihil nisi infectio nasalis vel destituens consonarum principalium.

1. Eclipsi nasali mediae, etsi etiamnunc scribuntur, pereunt in pronuntiatione, i. e. assimilantur praecedenti nasali. Eiusdem assimilationis exempla e vetusta lingua supra p. 63 sqq. prolata sunt, plerumque illius quidem in mediis vel extremis vocibus factae, tamen etiam in principio. Aliis exemplis ibidem (et p. 45) allatis patet ne scribendi quidem illam consuetudinem novam atque inauditam esse, quam tanquam regulam sequitur scriptio hodierna. Quae miro modo (sed quo infectio nasalis mediarum inchoantium simul cum etymologia indicatur) nasalem a sua voce separat atque mediae obscurandae praefigit: *ar mbrón*, legendum *ar mrón* (= *arm mrón*), pro *arm brón* (cura nostra); *iar ndéanadh*, legendum *iar néanadh* (= *iarn nén.*, *d* mutata in *n*), pro *iarn dèanadh* (post factum). Alii post nasalem lineolam interponunt: *ar m-buachaill* (puer noster), *ar n-dia* (deus noster). Item *bhar ngúais*, *bhar n-gúais*

(periculum vestrum) pro *bharn gúais*; qua combinatione *ng* simplicem sonum notari recte dicit O'Don. Eadem scribendi consuetudine nasalis ab extremitate vocis ad principium proximae transposita vocalibus praefigitur: *ar narán*, *ar n-arán* (panis noster).

2. Eclipsi destituente nasalis finiens praecedentem vocem excutitur ante tenues, ut in vetusta lingua; tenues autem, sono destituto pronuntiandae, inter scribendum servantur aeque miro modo (quo destitutio tenuium indicatur), addita originaria forma post destitutam. Ut *páisde* (infans) cum pron. possess. *arn*, cuius *n* excutienda est ante tenuem, si scriberetur ut pronuntiatur, esset *ar báisde* (parvulus noster), sed scribitur hodie *ar bpáisde*, *ar b-páisde*. Item pro *ar dír* (terra nostra; hib. vet. *ar tír*) scribitur *ar dtír, ar d-tír*; pro *na cos* (pedum) *na gcos*, *na g-cos*, pro *iar geilt* (post celationem) *iar gceilt, iar g-ceilt* Patitur destitutionem post illas voculas etiam *f*, quae scribitur cum *b* vel *bh*, pronuntiatur autem *v* vel *w*: *ar fuil* (sanguis noster), pronuntiatum *ar bhuil*, scriptum *ar bfuil*, *ar bh-fuil*. Ante *s* principalem substantivorum, in quibus casibus inficitur, pro *ind*, *in*, quae est forma articuli in ceteris iunctionibus, antecedit *int* iam in vetusta lingua et hodie quoque *ant*; est ergo in exemplo hib. *ant ṡlat* (virga), aeque atque in gael. *ant ṡùil* (oculus), quae scripta hodie *an tslat*, *an t-slat*, *an t-sùil* adnumerant exemplis eclipseos, nihil nisi infectio aspirata vel mollis

Haec hibernica recentior lingua excoluit sola Gaelica nec medias nec tenues tangit in eadem positione, sed elidit *n* particularum vel pronominum, excepta forma articuli genetivi plur. *nan*, quae *n* servat vel ante labiales mutat in *m*: *ar dia* (deus noster) *ar tìr* (terra nostra), *iar bualadh* (post caesionem), *nan cos* (pedum), *nam bard* (bardorum).

II. Consonae britannicae inchoantes.

A. Status primitivus consonarum inchoantium (cui subiungemus mediarum provectionem cornicam vel aremoricam) britannice servatus regulariter, ubi vocis praecedentis si non hodierna, at vetustior forma terminata est consona non inficiente, in his potissimum invenitur iunctionibus. Exempla cambrica e codice rubro satis numerosa sunt, nec desunt cornica; aremorica, ubi deficiunt vetustiora, ex hodierna lingua proferentur.

I. In constructione 1. nominis post articulum, sive substantivi sive adiectivi, servatur status originarius: cambrice *a*) in numeri singularis casibus omnibus, si substantivum est generis masculini: *heb y kei* (dixit Caius) Mab. 1, 2. *goruc y gwr* (fecit vir) Mab. 1, 5. *guneyr saraet yr brenyn* (fit iniuria regi) Leg. 1, 2, 2. *ar pedwyryd dyd* (et quarto die, *dyd* masc.) Mab. 1, 288. *b*) In plurali per omnes casus utriusque generis: *ar gwraged ar meibon ar merchet* (et mulieres et pueri et puellae) Mab. 3, 299. *y gwelei y gweison* (videbat pueros), *ar y gweisson* (ad pueros), *or gweisson* (a pueris) 1, 12. 35. 36. 245. *y kyweirdebeu awelei ef ar y gwyr* (ornamenta quae videbat in viris) 1, 237. *y coranneit* (pygmaei), *or coranneit* (a pygm.) 3, 303. 302. *llud aorchy-*

mynnwys yr kiwtawtwyr (L. praecepit civibus) 3, 298. *ar gwraged oll* (et omnes mulieres), *teckaf or gwraged* (pulcherrima e mulieribus) 1, 5. 17. *vn or morynyon* (una e puellis), *awelei ymorynyon* (videbat puellas) 1, 5. 12. De formis articuli *y*, *ar*, *or*, ortis ex *yr*, *a'r*, *o'r*, cum *r*, quacum dialectice alternat *n*, infra dicetur in capite de articulo.

Eodem modo tractatur consona principalis adiectivi post substantivum, ut solet, positi vel substantivi post adiectivum (nisi per compositionem sunt coniuncta): *ar pedwyryd dyd* (et quarto die) Mab. 1, 288. *y marchawc kyntaf* (primus eques) 1, 244. *y gwas coch mawr* (puer rubicundus magnus) 2, 382.

Etiam si abest articulus vel inficitur substantivum antecedens, adiectivi consona integra servatur: *gwr gwynllwyt telediw* (vir albofuscus formosus) Mab. 1, 244. *y gwelwn wr pengrych melyn* (videbam virum crispum flavum) 1, 3. *y goet mawr* (ad silvam magnam) 1, 238. 244. *o vara cann* (e pane albo) 1, 251. *ar uarch coch mawr* (in equo rubro magno) 2, 381. *llyma was ieuanc coch gobengrych gwineu llygadawc* (ibi puer iuvenis ruber subcrispus fuscus magnis oculis) 2, 383. *achledyf mawr trwm trichanawl* (cum gladio magno gravi tricuspide) 2, 384. Plur.: *danned hiryon melynyon* (dentes longi flavi) Mab. 1, 283. *y mae gweisson bychein* (sunt pueri parvi) 2, 383.

Cornice *a*) eadem lex valet per numerum singularem: *an pren* (arbor) P. 205, 4. *an termyn* (tempus) 48, 3. *en colyek* (gallum) 86, 1. *an bara* (panem) 44, 1. *vn den* (homo quidam) 174, 1. 208, 1. 234, 1. *gurek an goff* (mulier fabri) 158, 1. *en gwyr* (verum) 210, 4. *an meyn*, *han meyn* (lapidem, et lapidem) 253, 2. 244, 3. *virtu an tas* (virtus patris) 3, 1. *pobyll an bys* (populus mundi) 6, 2. *ȝe worth an prins* (a principe) 88, 1. *ȝen bys* (ad mundum) 5, 2. *war an bys* (in mundum) 2, 2. 41, 4. 60, 4; item adiuncto adiectivo: *en tebell el* (malus angelus) 13, 2. *yn tressa dyth* (tertio die) 91, 3. 238, 4. *ȝen tressa dyth* (ad tertium diem) 240, 2. 259, 1. *an guella gwas* (optimus puer) 112, 4. *mester bras* (magister magnus) 89, 1. 111, 4. *vn ger gow* (verbum falsum) 247, 3, nisi quod in uno exemplo *m* post *r* invenitur infectum (cf. p. 115): *ger vas* (verbum bonum) 83, 3. *b*) In plurali vero feminina sola constanter servare videntur consonam inchoantem: *an deves* (oves), *han deves* (et oves) D. 894. P. 48, 4. *en benenas* (mulieres) 253, 3. 254, 1. *han benenas* (et mulieres) 169, 4. *an tyr marea* (tres Mariae) 253, 1; masculina autem etsi saepius servarunt duram: *an peynys* (dolores, e doloribus) 6, 1. 251, 3. *an princis* (principes) 64, 1. *an prennyer*, *en prynnyer* (arbores) 151, 4. 153, 1. *ȝen menyȝyow* (montibus) 170, 1. *en deȝyow* (dies) 169, 2. *en beȝow* (sepulcra) 210, 1. *peynys bras* (dolores magni) 86, 2. 9, 2. *gans an eȝewon goky* (cum Iudaeis stultis) 238, 1, haud raro tamen eandem habent infectam: *en veyn*, *an veyn ma* (lapides, ex lapidibus his) 209, 4. 11, 3. *an vuscogyon* (insani) 26, 3. *en varogyon*, *ȝen vorogyon* (milites, militibus) 243, 1. 251, 1; 250, 1. *an glevyon* (aegrotos) 25, 1. *laddron dres* (latrones audaces) 192, 4. *an eȝewon debel* (Iudaei mali) 140, 4. *orth en eȝewon woky* (ad Iudaeos stultos; supra *goky*) 69, 1.

Aremorica concordat cum cornica. Exempla hodierna: *ar mével* (servus), *ar gwîn* (vinum), *ar penn* (caput), *ar pennou* (capita), *an tâd* (pater), *an tâdou* (patres), *ar mammou* (matres), *ar pédennou* (orationes; fem.), *eur marc'hadour pinvidik* (mercator dives). Excipitur *k*, quae aspiratur post *r* articuli: *ar c'hî*,

eur c'hî (canis), *ar c'herrek* (rupes; plur. fem. a sing. *karrek*); praeterea masculina quaedam in plurali destituunt consonam inchoantem.

2. Substantivi in genetivo positi: cambrice post substantiva utriusque generis: *mab clydno* (filius Cl.), *breint porthawr* (officium portarii) Mab. 1, 1. *vn mab mam* (unicus filius matris) 1, 2. *blodeu marchogyon* (flos equitum; *blodeu* fem.) 1, 241.

Cornice post masculina sola: *ancredvur mor* (pirata), *den coscor* (cliens), *gueiduur cober* (aerarius) Voc. 7[b]. *maister mebion* (paedagogus), *maer buit* (dispensator) 8[a]. *hebrenchiat plui* (presbyter), *bis truit* (allex) 7[a]. *mab marya* (filius Mariae) 52, 1. 54, 1. *mab du* (filius dei) P. 8, 4 etc. *yn hanow du* (in nomine dei) 93, 1. *myns peynys* (magnitudo dolorum) 59, 4. Destitutio, nisi alia lege prohibetur, fit post feminina: *fynten woys* (fons sanguinis) 224, 2.

Aremorica concordat cum cornica; inficit lingua hodierna post substantivum generis feminini: *poan benn* (dolor capitis).

3. Post numeralia: cambrice, exceptis *deu*, *dwy*, quod consonas destituit, *tri* (masc.) et *chwe*, quae aspirant tenues, paucis nasalem poscentibus post cetera omnia: *vn mab* (unus filius) Mab. 1, 2. *teir blyned* (tres anni) 1, 21. 26. *pump morwyn* (quinque puellae), *cant marchawc* (centum equites) 1, 250. 280. [Item post *tri* et *chwe*, si non sequitur tenuis: *tri marchawc* (tres equites) 1, 237.] Alia exempla inter numeralia.

Cornica fere concordant: *pencanguer* (gl. centurio) Voc. 8[a]. *vn marreg*, *vn marrek* (unus miles) P. 217, 1. 242, 1. *tergweyth*, *tergweth* (tribus vicibus) 18, 2. 49, 3. *peswar marrek*, *peswar marreg* (quattuor milites) 241, 4. 190, 2. *pymp myll* (quinque milia) 227, 2. *pymȝek pater* (quindecim pater noster) 228, 1. *cans goly* (centum vulnera) 227, 2. Quin etiam provecta invenitur media post formam *can*: *dek can quyth* (decies centum vicibus) D. 574. Excipiuntur destituentia *dou*, *dyu* ac *myl* (ut substantivum gen. fem.), aspirans *tri* m.

Aremoricus modus idem fere est, si excipias propria quaedam hodiernae linguae, quae cum post *daou*, *diou* consonas destituat, tum tenues non solum post *tri*, sed etiam post *teir* (fem.), *pevar* (masc.), *péder* (fem.), *naô* aspirat, ac diverso modo tractat medias *b* et *g* post *pemp* et *dék*, utramque provehens in tenuem post *pemp*: *pemp pioc'h* (quinque vaccae; *bioc'h*), *pemp kad* (quinque lepores; *gad*), sed provehens *g*, destituens *b* post *dék*: *dék kad* (decem lepores), *dék vloaz* (decem anni).

4. Post pronomina quaedam: cambrice *a*) post possessiva absoluta trium personarum pluralis numeri *an*, *awch*, *eu*, quorum exempla infra sequentur, sicut *h* vocalibus praemissi post *eu*: cf. *eu hesmwythter* (commoditatem suam) Mab. 1, 279; *b*) post personalia infixa 1. pers. sing. M, plur. N, 2. pers. plur. CH, 3. pers. sing. et plur. E, S; *c*) post possessiva infixa 1. pers. sing. M, plur. N, 2. pers. plur. CH, 3. pers. plur. E (excipitur E sing.). [Possessivis absolutis adnumerandum est fem. 3. pers. sing. *y*, si non secuntur tenues, quas aspirat idem.] Exempla infra in capite de pronominibus.

Cornice: *a*) post pronomina personalia absoluta *te* (tu) et *why* (vos); *b*) post possessiva absoluta 1. et 2. pers. plur. *agan*, *agis*; *c*) post personalia infixa 1. pers. sing. M (*am*), plur. N (*agan*), 2. pers. plur. S (*agis*), 3. pers. sing. et plur. N (*an*), S (*as*); media provecta: *ef nan quelse* (quod ipse non

vidisset eum; *na-ns*, *-nt gwelse*) P. 85, 4; *d*) post possessiva infixa 1. pers. sing. M (*am*), plur. N; *e*) post adiectiva pronominalia *ken*, etiamsi sequitur nomen femininum ut *ken mam* (aliam matrem) P. 198, 4; *neb*: *nebtra* (aliquid) Voc. 10ª. *nep peyth* (id.) O. 327; *pub*, post quod etiam provecta media invenitur: *pub teȝoll* (unoquoque die) P. 228, 1. [Addenda sunt pronomina poss. absoluta 1. pers. *ow*, 3. pers. sing. fem. *y* et plur. *aga*, si non secuntur tenues, quippe quae solae aspirentur post eadem.] Exempla videas infra.

Aremorice in Vita S. Nonnae post pronomina infectio omnino non invenitur notata. Hodierna lingua aremorica generatim concordat cum cambrica, sed hic quoque, ut alias, propria et anomala quaedam produxit. Manet status originarius consonarum post possessiva *hon* (noster), *hô* (vester) et post personalia infixa *z* (te), *hô* (vos), exceptis tamen mediis *b*, *d*, *g*, quae post *hô* (vester, vos) et *z*, *az* (te) provehuntur in tenues *p*, *t*, *k*, et excepta forma possess. et pers. *hor* (noster, nos), quae sequentem *k* aspirat. [Manent praeterea consonae intactae post possessiva 1. pers. sing. *va* (meus), 3. pers. sing. fem. *hé* (cambr. *y*, fem.), 3. pers. plur. *hô* (eorum; cambr. *eu*); post pron. pers. 3. pers. sing. fem. *hé* (eam), 2. et 3. pers. plur. *hô* (vos, eos) ante verba (alias infixa), exceptis tenuibus, quae aspirantur. His adnumerari potest pron. pers. infixum 1. pers. sing. *m*, *am* (me), quatenus solas tenues *k* et *t* aspirat.]

5. Post verbi substantivi formas: cambrice post *mae*, *oed* etc.: *mae mwyhaf gwreic* (est maxime mulier) Mab. 1, 17. *ymae bwystuil* (est bestia) 1, 33. *ydoed kaer* (fuit castrum) 1, 3. *nyt oed kyuurd gwr ac ef* (non fuit aeque nobilis vir atque ipse) 2, 371. Extant tamen exempla infectionis destituentis, quae videas sub C. I. 6.

Vocis verba sequentis, sive subiectum est sive obiectum, consona inchoans item frequenter manet intacta: *mynet aoruc kei* (ire coepit Caius) Mab. 1, 2. *ymchoelut aoruc peredur* (invertere coepit P.) 1, 237. *ymchoelut penn y varch* (invertere caput equi sui) 1, 13. 242. *or gwely tlws tec* (si videbis gemmam pulchram), *y gwelwn tlws tec* (viderem g. p.) 1, 238. 239. *dispeilaw cledyf* (nudare gladium) 1, 31. *y klywynt marchawc* (audiebant equitem) 2, 386. *sef awelei gwr penngrych melyn* (ipse videbat virum crispum flavum) 2, 374. Sed conf. C. I. 6.

Cornice post omnes fere verbi substantivi formas: *yma dew* (sunt duo) P. 51, 3. *kyn nagoff den skentyll* (etsi non sum homo sapiens) 8, 1. *wy yv glan* (vos estis puri) 47, 2. *o keris* (erat amatus) 214, 4. *ytho gylwys* (erat nominatus) 124, 1. *may fo prennys* (ut redimatur) 9, 2. *pan vo clewys* (cum audiatur) 109, 4. *pren be tewlys* (sors iacta est) 190, 4. *re ben tullys* (sumus decepti) 246, 2. *may fons parys* (ut sint parati) 18, 3. *na veȝens clewys* (ne audiatur) 148, 2. *may fo colenwys* (ut impleatur) 48, 2. Contraria exempla quaedam destitutionis infra proferentur.

Aremorice hodie quoque: *va breûr a zô klañv* (frater meus aegrotus est). *hen a vézô pinvidik* (erit dives). *ar mével a év gwîn* (servus bibit vinum).

6. Post praepositiones quasdam desinentes in consonas: cambrice post *ys* (infra), *uch* supra), *rac* (prae), *dan* (sub), *eythyr* (extra). Exempla infra sequentur. Addenda est *gwedy* (post, cambr. vet. *guetig*): *gwedy marw* (post mortem, postquam mortuus est) Mab. 3, 297. *gwedy clybot* (postquam audivit)

3, 298. *gwedy blinaw yn ymlad* (postquam defessus est pugnando) 1, 259; praep. *a* (cum), quae aspirat sequentes tenues, non tangit ceteras consonas. Exempla infectionis post alias, ut *heb*, *can*, videas infra C. I. 7.

Cornice item post praepositiones *yn* (in), *rag* (prae), *gans* (cum), *worth* (contra), *dris* (trans), *yntre* (inter), *dan* (sub), *a ugh* (supra), *troha*, *trogha* (versus): *yn kemeskis* (in commixtione) P. 58, 4. *yn kyg yn goys* (in carne, in sanguine) 256, 4. *rag kerense* (prae amore) 167, 4. *gans dour* (aqua) 45, 2. *gans meth* (cum dedecore) 97, 4. *cans gur, cans grueg* (cum viro, cum muliere) Voc. 7ᵇ. *worth mab den* (erga filium hominis) P. 227, 4. *orth gwelen* (ad virgam) 202, 3. *dris pub tra* (super omnem rem) 24, 1. *yntre dew* (in duo) 209, 3. *yn dan gen* (sub maxillam) O. 2172. *a vgh pen crist* (supra caput Christi) P. 189, 2. *trogha parathys* (ad paradisum versus), *troha ken pow* (ad aliam terram versus) O. 332. 344.

Aremorica exempla hodierna: *enn dez* (die), *é ker*, *enn ker* (in urbe), *uc'h penn* (supra caput, supra), *hep moni* (sine argento), *gant kalz a dûd* (apud plures), *évit kenderc'hel* (ad conservandum).

7. Post particulas: cambrice post *mal* (ut): *val kent* (ut antea) Leg. 2, 5, 2. *ual kynon* (ut C.) Mab. 1, 12. Post *yn* (ut) consona originaria saepius servata invenitur in Mab., interdum irregulariter: *yn tywyssawc* (ut princeps) 2, 380. *yn llawen* (libenter) fq. *bot yn tegach* (esse formosiorem) 1, 4. *yn purwynn, yn purdu* (mere albus, niger) 2, 380; regulariter in infinitivo: *llawuorynyon yn gwniaw* (puellae operantes) 1, 1. *yn gwassanaethu* (serviens) 1, 5. *bot yn keissaw* (esse quaerentem) 1, 5. *anniueileit gwyllt yn pori* (animalia fera pascentia) 1, 6. *yn penydyaw* (paenitens) 2, 376. Infectae in substantivo vel adiectivo sequenti consonae exempla videas infra C. I. 8.

Post particulas *os*, *or* (si), *pei* (si), *kan*, *kanys* (nam): *os byw vydafi* (si vivus ero) Mab. 2, 12. *or gwely* (si videris), *or clywy* (si audieris) 1, 238. *pei gwypei* (si sciret), *pei kaffwn* (si caperem) 1, 35. 247. *kan gwydwn* (nam sciebam) 1, 25. *kanys gwr prud adoeth oed* (nam vir prudens et doctus erat) 3, 298. Item post particulam verbalem *e*, *y*: *os ouaru e guahanant* (si morte separantur) Leg. 2, 1, 11. *y gwelwn*, *y gweleis i* (videbam, vidi), *y menegeis i* (dixi ego) Mab. 1, 3. 5. *y kyscwys maxen ac yna y gwelei vreidwyt* (dormivit Maximus et tunc vidit somnium) 3, 264.

Post particulas *a* (et; = *ac*), *no* (vel; = *noc*), *ny* (non), *na* (non, nec; = *nac*), *o* (si; = *os*), quae aspirant tenues, ceterae consonae, quae non sunt capaces aspirationis, intactae fere manent: *abwyta aorugam* (et cenare coepi) Mab. 1, 5. *agofyn aoruc* (et interrogare coepit) 1, 2. *gwell no mi* (melior quam ego) 1, 2. *kynt no miui* (prius quam ego) 1, 4. *ny bo llei* (non erat minor) 1, 6. *ony bei* (si non esset) 1, 240. *na dyn na llwdyn* (nec homo nec bestia) 1, 9. *na meirch nac arueu* (nec equos nec arma) 1, 236. *na chynt na gwedy* (nec antea nec postea) 1, 9. *o gwely* (si videbis) 1, 238. Exempla tamen factae post *ny*, *na* destitutionis videas infra C. I. 11.

Cornice post particulas comparantes *avel* (ut) — quam in uno exemplo provecta media sequitur: *avell pyth foll* (ut omnino stultus; *byth*) P. 182, 2 — et *ys*, *agis* (quam): *avell du* (ut deus) P. 6, 4. *avel carow* (ut cervus) 2, 2. *kyns ys boys* (prius quam est) 49, 2. *kyns ys coske* (prius quam dormire) 51, 1. *gweth agis cronek* (peior quam bufo) 47, 4.

Post particulae *worth* curtatas formas *wos*, *wo*, *ow* (arem. *ouz*; quae respondet cambr. *yn* iunctae cum infinitivis) non modo tenues servantur: *ow pesy* (orans) P. 62, 1. 65, 1. *ow prenne* (redimens) 196, 4. *ow cows*, *ov cows* (loquens) 95, 1. 251, 1. *ow coske* (dormiens) 55, 3. *ow tryle*, *ov tryle* (convertens) 40, 1. 107, 4; sed etiam mediae eodem modo quo aremorice post numeralia et pronomina quaedam (cf. n. 3. 4) provectione in tenues transeunt: *wostalleth* (initio) O. 2762. *wosteweth* (postremo) ibid. *wortyweth* (id.) D. 1818. *woteweth* (id.) P. 10, 4. 38, 3. *ow pewe* (vivens; *bewe*) 220, 3. 223, 4. 256, 4. 258, 2. *ow tybbry* (edens; *dibbry*) 43, 1. *ow tysky*, *ov tesky* (docens; *dysky*) 75, 1. 107, 4. *ow coȝaff*, *ow coȝevell* (tolerans; *goȝ.*) 211, 2. 134, 4. *ow kuȝyll* (faciens; *guȝyll*) 96, 2. *ov querȝe* (vendens, *gw.*) 104, 2. *ow crowethe* (iacens; *gwroweȝe*) 25, 3.

Post coniunctiones *a* (si), *mar*, *mara* (sicut, si) item servantur tenues et *m*: *a mynnen* (si vellem) P. 72, 4. *mar a mynnyth* (si vis) 80, 2. *mar pesy* (si orabat) 25, 3. *mar teffa* (si veniret) 27, 4. *mar a cresyn* (si credimus) 258, 4, ac mediae provehuntur: *mar te* (si veniet, venturusne sit; *de*) 149, 3. 203, 3. *mar a te* (si venit, fit) 170, 3. *a pe* (si esset; *be*) 73, 1. 102, 2. *leuerough mar pyth sawys* (dicite num salvetur) 95, 1. *mara peȝa degis* (si demeretur) 240, 3. *mar coȝas* (si scis; *gwoȝas*) 92, 3. *a calla* (si posset; *galla*) 21, 4. *mar calle* (si posset) 15, 3. 164, 3. *mar a calle* (sicut posset) 38, 2. *mar qureugh* (si facitis; *gwreugh*) D. 1121. *mara qureth* (si facis) 845. 1772. 1901. Post *mar*, *mara* vocalibus praeponitur *s*: *mar sew*, *mara sew* (si est) P. 61, 2. 55, 1.

De particulis *yn*, *maga*, *kyn*, *y* (*yth*), *may*, post quas tenues solae servantur, videas infra C. I. 8. 9.

Post *ha* (et), *na* (nec; *nag* ante vocales) cornice tenuium non invenitur aspiratio, sed status originarius: *yntre du ha pehadur* (inter deum et peccatorem) P. 8, 2. *ha te* (et tu) 92, 3. *ha tus* (et populus) 100, 2. *na boȝar .... na claff* (nec surdum nec aegrotum) 25, 2. 3. Post particulas negativas *ny*, *na* cornice destituuntur consonae.

Aremorica particula *mar* (si), post quam in Vita S. Nonnae semper statum originarium servat consona principalis verbi subst. *bout* (esse), quae alias infecta scribitur *v*, ne hodie quidem inficit: *mar gellann*, *mar gell* (si possum, si potest), *mar kirit* (si amatis, si libet). Post *ha* (et, ante vocales *hag*), *na* (nec, ante vocales *nag*) nusquam extat infectio, nec aspiratio tenuium, in hodierna lingua: *iaouank ha koant* (iuvenis et alacer). *na dour na gwîn* (nec aqua nec vinum). *na kik na pesked* (nec caro nec pisces). Post *ne* (non) autem viget infectio destituens.

8. Interdum cornica et aremorica dialecti servatam consonam vel mediam provectam habent praecedentis consonae, etiamsi ipsa excidit, vi assimilante, quae est duplex. Aut enim *a*) post tenuem vel quamlibet surdam consonam (cf. p. 146) media sive sequebatur non infecta, in tenuem conversa est, sive sequi debebat per destitutionem orta e tenui, rediit in tenuem; aut *b*) consona sequens consonam eodem oris organo prolatam servata est, praesertim dentalis post dentalem; nonnunquam *c*) ad dentales potissimum vel tenues servandas vel medias provehendas ambae rationes valuerunt. Itaque explicantur

cornica exempla: *a*) *an debell wrek casadow* (mala mulier abominanda) P. 159, 1. *a vgh eglos tek* (supra ecclesiam pulchram) 13, 4. *an barth cleth* (a

parte sinistra) 186, 1. 259, 4. *tus crist* (populus Christi) 77, 1. 257, 2. *levff crist* (manus Chr.) 181, 1. 182, 1. *ȝe wrek pylat* (ad uxorem Pilati) 122, 2. *yt colon* (in corde tuo) 81, 4. *ȝet pow* (ad regnum tuum) 193, 2. *ny ad cusyll* (tibi suademus) 116, 2. *nyth kemerse* (non ceperat te) 157, 4. *heb pedry* (sine putrore) 235, 2. *heb cows* (sine loquela) 165, 4; cf. provectae mediae exempla supra prolata 3. 4. 7. et infra C. I. 8. 9. — *b*) *vn venyn da* (mulier quaedam bona) 177, 1. *an barth dyghow* (a parte dextra) 93, 3. 193, 1. 218, 1. *colon den* (cor hominis) 139, 1. *molloȝ den* (maledictio hominum) 66, 3. *me nyth dampnyaf* (ego te non damnabo) 34, 4. *pan deth* (cum venit) 182, 1. *del dyskas* (ut docuit) 64, 4. *fatel dons* (ut veniant) 61, 4. *yntre myll darn* (in milla frusta) 166, 3. Excipiuntur *han ȝewna* (et illi duo) 132, 1. *bys yn ȝewen* (usque ad malas) 242, 2. — *c*) Post particulas *y*, *may*, *yn maga*, *kyn* (C. I. 8. 9.).

Aremorica hodierna: *a*) *hô preûr* (frater vester), *mé hô talc'h* (vos teneo), *mé az kalvo* (te vocabo), *pemp kwélé* (quinque lecti); cf. pp. 146. 187. 188. — *b*) *c'houi am pédô* (me rogabitis), *an dour* (aqua). — *c*) *ô terc'hel* (tenens), *é tebrô* (edet), *ma tebrinn* (ut edam), *dék kad* (decem lepores).

II. In compositione: cambrice 1. post numeralia finita consonis consona inchoans servata invenitur: *teirgweith* (tribus vicibus, ter) Mab. 1, 294. *pumpmeib* (quinque filii, copia quinque filiorum) 3, 101. *seithmeib* (septem filii), *seithmeirch* (septem equi) 1, 235. 2, 39. *pumcant* (quingenti) 1, 284; tamen etiam infecta: *pumwyr*, *seithwyr* (quinque, septem viri) 2, 41. 3, 99. [Item post numeralia *tri* (tres; e vetusto *tris*?) et *chwe* (sex; e *chwech*), quae tenuem sequentem aspirant, consonae expertes aspirationis regulariter servantur: *trimis* (tempus trium mensium) Mab. 1, 26. *chwemeib* (sex filii, copia sex filiorum) 1, 235. *chwegwyr* (sex viri) 3, 99. *chweblwyd* (sexennis) 3, 32; sed interdum inficiuntur: *trywyr* (tres viri) 1, 282.] Destitutio poterit videri regularis ob vocalem principio sine dubio intercedentem (cf. πεμπέδουλα Dioscor.), contra status originarius aut a forma curtata repetendus aut non ad compositionem referendus, sed ad constructionem (A. 1. 3.).

Praevalet hodie quoque status originarius non solum post *tri* et *chwe* in consonis expertibus aspirationis, sed in omnibus post numeralia consonis finita: *trimis* (tres menses, spatium trium mensium), *tribys* (tribus digitis praeditus, τριδάκτυλος), *tridyn* (tres personae), *chwegwaith* (sex vicibus, sexies), *teirgwaith* (tribus vicibus, ter), *pedeirgwaith* (quater), *pumcant* (quingenti), *canmil* (100,000). Etiam post *naw* (= *nawan*, p. 44. 129): *nawgwaith* (9 vic.), *nawcant* (900); sed contra: *pumwaith* (5 v.), *canwaith* (100 v.), *seithwaith* (7 v.), *wythwaith* (8 v.).

Cornica exempla: *tergweyth* (ter) P. 18, 2. *pymp myll* (quinque milia) 227, 2; si tamen sunt composita, cf. supra I. 3.

Aremorice regulariter status originarius servatur. In Buh.: *cant guez* (centies) 86, 13. 172, 5. In hodierna lingua: *teirgweiz* (ter), *pédergweiz* (quater), *pempgweiz* (quinquies), *c'houec'hgweiz* (sexies), *seizgweiz*, *eizgweiz*, *naogweiz*, *dekgweiz*, *ugentgweiz* (vicies), *kantgweiz* (centies).

2. Composita cum praepositionibus supra dictis (sub A. I. 6.) servant consonam principalem alterius vocis originariam. Cambrice: *ractal* (frontale; e praep. *rac* et subst. *tal*, frons) Mab. fq.

Praep. *tra* (trans, supra), eadem fungens vice coniunctionis (quamdiu), quae aspirat tenues sequentes, ne hodie quidem tangit ceteras consonas expertes aspirationis: *trabychan* (valde parvus), *trada* (perbonus), *tragalar* (nimius dolor, morbus). In constructione tamen post eandem *tra* destitutio invenitur in Mab., atque ipsius tenuis sequentis (C. I. 11.). Post particulam *gor-*, *gwer-* (gall. vet. *ver-*) alias modo aspirantem modo destituentem haud raro *m* servatur integra, tam hodie quam in Mab., ut in *gormes* (oppressio, afflictio) fq.

Post vocales vocum *tra*, *tri*, *chwe*, *a*, *no*, *na* etc. ob perditam consonam finalem, sive potius assimilatam, supponenda est geminatio consonae proximae, quae si est tenuis, aspiratur (p. 150), si media vel *m*, servatur in statu originario (p. 113). Non eadem res est post particulae *gwer-*, *gor-* terminalem *r*, quae cum sequentes tenues ipsa quoque aspiret secundum regulam (p. 149), medias et *m* pari modo destituit, atque destituuntur in mediis vel extremis vocibus in positione cum *r* (p. 114. 138 sqq.) Exempla destitutionis infra afferentur C. II. 7.

Cornice post *kem-*, *kym-* (con-) servatur *m* in vocibus *kymmys* (tantum, eadem magnitudo) P. 9, 4. 16, 3. 24, 2, *kemeskis*, *kemyskis* (= *kem-m.*, commixtio) 58, 4. 202, 2, assimilatur *b* in *kemeres* (sumere; arem. *quemeret* Buh. 18, 5. 188, 3, cambr. hod. *cymmeryd*) P. 61, 4, siquidem est pro *kem-ber*.

Aremorice quia minus infectioni nasali conceditur quam cambrice (p. 162), magis servatur status originarius etiam post partic. *kem-* (con-): *kemmeski* (miscere), *kember* (confluxus, confluentes fluvii, cambr. *cymer*, *aper*, p. 148). Immo media in hac positione in tenuem provehitur iam in vetustis chartulariis, ut in Kemperlegiensi: factum est hoc in publico conventu apud *Kemperele* in sanctae crucis monasterio inter duo flumina Elegium ac Idol (*Kemperele*, hod. *Quimperle* = ostium Elegii) chart. a. 1069, ap. Mor. 432. In Rhed. 1, 14. 2, 28: *compot Roienhoiarn*, *compot Rohenhoiarn* (= *combot*, cf. ibid. *Botlowernoc*, *Botcuach* 1, 6. 15; cambr. *cymwt*, hod. *cymmwd*, *cwmmwd* = *cymbwt*) chart. a. 826.

Alia composita eiusmodi praebet hodierna lingua, praepositionum vice fungentia: *é-tâl* (apud; pro *en-tal*), *rak-tâl* (coram).

3. Extant exempla tenuis servatae isdem de causis quas supra I. 8. exposuimus, cum pauca cambrica, quae videas p. 146, tum cornica: *brathky* (molossus) P. 65, 2, pl. *brathken* 96, 3. *kveffkolon*, *cufcolon* (cari animi) 101, 1. 256, 3. *keskeweȝa* (sodalis) 110, 4. *kepar* (pariter), *kekyffris* (simul) fq. *gorqvyth* (= *gorth-gwyth?* cura) 139, 4. *mygtern*, *myghtern* (dominus) P. 102, 3. O. 1712 etc., cui respondet arem. vet. *machtiern* chart. Rhed. 1, 9. 10. 43. 53. 54. 2, 21. 23. *mactiern* 1, 7. 2, 20. *matthiern* 2, 10 (= tyrannus 1, 1. 52). Item provectae mediae: corn. *kettel*, *kettyl* (simulac; *keth-del*) R. 1318. 1329. D. 986. *ketelma*, *ketella* (eodem modo) fq. *kettoth*, *ketoth* (tanta celeritate, simul) R. 1970. O. 1908; 2272; arem. hod. *seiték* (17), *naoñték* (19).

B. Aspiratione consonae britannicae inchoantes alteram vocem in constructione vel compositione secundum easdem leges inficiuntur, secundum quas in mediis et extremis vocibus fit aspiratio, si positionem ineunt cum consonis quibusdam terminantibus voces praecedentes, praesertim particulas, sive servatis, ut *r*, sive ipsis evanescentibus ex ea positione aspiranda, ut *c*, *t*, *s*, *ch*.

Tanguntur autem aspiratione solae tenues tam principales quam mediae vel finales (p. 149 sq.) De mediis alia ac diversa lege in aspiratas mutatis infra disseretur (sub C.). Ceterarum consonarum ut mediarum et *m*, quae expertes sunt aspirationis, aut servatarum post easdem voces, aut destitutarum, ut post *r*, aut modo destitutarum modo servatarum exempla vel supra prolata sunt vel infra proferentur (A. I. 7. A. II. 1. 2. C. I. 11.). Aspirant tenuem sequentem voculae hae.

I. In constructione 1. numeralia: cambrice *tri* (tres, m.) et *chwe* (sex), quibus supponendae sunt formae originariae *trîs*, *chwech* = sex (p. 125): *hoffach no thri chymeint* (maior quam tres aeque magni) Mab. 1, 6. *chwe thorth* (sex panes) 1, 251.

Cornica exempla: *trehans* (trecenti) P. 36, 1. *try fersons* (tres personae; at *try person* Cr. 6) Cr. 1960. Praeterea memorabilis est assimilatio in *triddyth* (triduum) D. 352. et *wheddyth* (sex dies) O. 142.

Aremorice hod. tam *tri* (cf. *trichant*, trecenti; nisi hoc ad compositionem referendum est,) quam *teir* (fem.), *pevar* (masc.) et *péder* (fem.), quin etiam *naô*; cf. A. I. 3.

2. Pronomina possessiva quaedam: cambrice pron. poss. 3. pers. sg. generis feminini, tam absolutum *y*, quam infixum *e* (hib. vet. *a*, ex *âs*, *îs*?): *am y phenn*, *am y thraet* (circa eius caput, eius pedes, puellae) Mab. 1, 14. *ractal eur am y thal* (frontale aureum circa eius frontem, puellae) 1, 239. *yn y chyghor* (in consilium suum, feminae) 1, 236. *y mab ae chyfoeth* (filius et dominatio eius, comitissae) 1, 236. Post eadem pronomina praemissae ante vocales *h* exempla videas infra inter pronomina.

Pronomina possessiva cornica et aremorica, quae aspirent sequentes tenues, sunt plura cambricis.

Cornica: pron. poss. 1. pers. sing. *ow*: *ow faynys*, *ov feynys* (dolores mei; *peynys*) P. 166, 2. 168. 4. *ow thus* (populus meus; *tus*) 102, 2. *ow thermyn* (dies mea) 37, 2. *ow holon* (cor meum; *colon*) 166, 3. 172, 2. *ow horf* (corpus meum) 44, 2. *thov hemeres* (ad me capiendum) 61, 4. Adde *ow ȝas* (rectius *ow thas*, pater meus) 52, 3. 72, 4. 185, 3. Pron. 3. pers. sing. fem. *y*: *I feynys* (dolores eius, Mariae) P. 226, 1. *y holon* (cor eius, feminae) 122, 3. 164, 2. 223, 1. 224, 2. 225, 2. *worth y homfortye* (ad eam confirmandam) 167, 1. Pron. 3. pers. plur. *aga*: *aga fen* (caput suum; *pen*) P. 195, 2. *aga fryns* (princeps eorum) 76, 4. *dre aga husyll* (secundum consilium suum, eorum; *cusyll*) 133, 2.

Aremorice quoque hodie fit aspiratio post pronomina possessiva 1. pers. sing. *va* (meus), 3. pers. sing. fem. *hé*, 3. pers. plur. *hô* (suus, eorum). Post *m*, *am* personale infixum 1. pers. sg. aspirantur *k* et *t*, post formam possessivi 1. pers. plur. *hor* (alias *hon*) sola *k*. Cf. A. I. 4. 8.

3. Praepositio cambrica *a* (cum): *a thi*, *a thitheu* (tecum) Mab. 1, 5. 242. *ymlad a chledyf* (pugnare gladio, cum gladio) 1, 245. Forma praepositionis vetustior *ac* servatur ante vocales; in allatis ergo exemplis (= *ac-ti*, *ac-cledyf*) transiit *ct* in *th*, *cc* in *ch* ut in mediis vel extremis vocibus. Eadem vis inficiens inest in praep. *tra* (trans, supra), quae eadem est coniunctio (quamdiu), orta e *trach*?

Cornica et aremorica praep. *a* destituens sequentem consonam est diversae significationis, iam in P. et Buh. respondens cambr. *o*.

4. Particulae cambricae *o* (si), *a* (et), *no* (quam), *na* (vel), quarum formae vetustiores, *os* (?), *ac*, *noc*, *nac*, manent ante vocales: *ochigleu i dim* (si audivi quidquam) Mab. 2, 232. *ysp aphellennigyon* (hospites et peregrini) 1, 1. *a ffarth ar coet y deuthant* (et ad silvam versus ierunt; = *pharth* e *parth*) 2, 36. *mam a that* (mater et pater) 1, 2. *atheirnos athridieu* (et tres noctes et tres dies) 3, 274. *athrwy y kroen* (et per cutem) 1, 13. *achyscu aoruc* (et dormire coepit) 1, 2. *can wyr achan wraged* (cum viris et cum mulieribus), *hoffach...can owein...no chan gynon* (maior secundum O. quam secundum C.) 1, 10. 12. *gwaeth no chynt* (peius quam antea) 2, 384. *na marchawc naphedestyr* (vel eques vel pedes) 2, 7. Aspirat in lingua hodierna etiam coni. *neu* (vel). Sed vetustum aspirationis exemplum nescio, destitutionis aliqua sequentur infra sub C. I. 11.

5. Eiusdem seriei est particula cambrica negativa *na* (*nac* ante vocales): *yspys yw na chynt na gwedy na chiglefi kerd kystal* (manifestum est, nec antea nec postea me audisse cantum aeque dulcem) Mab. 1, 9. Aspirat tenues etiam particula negativa absoluta *ny* (cuius formae pleniores extant *nyt* ante vocales, *nys* etiam ante consonas: *ny fflygwys* (non flexit; = *ny phlygwys*, cf. *a blygwys*, flexit, Mab. 3, 303) Mab. 2, 207. *ny thybygwn* (non cogitabam; = *nyttybygwn*, *tt* = *th*) 1, 2. *ny chlywyssynt* (non audiverant) 1, 23, e *nys-c.*, *nyt-c.*, *nyc-c.*? Eiusdem modi assimilatio statuenda videtur ante medias et *m*, non tactas aspiratione: *na bychydic*, *na meirch* (cf. A. I. 7; = *nammeirch*), ut est in *trannoeth* (mane, supra noctem) Mab. fq. e *trachnoeth*. Post easdem tamen destitutionis mediarum exempla videas infra C. I. 11.

De cornicis et aremoricis particulis *ha*, *hag* (et), *na*, *nag* (nec) supra dictum est A. I. 7.

6. Cornica quaedam singularia aspirationis exempla: *deyow hablys* (dies Iovis capitolavii) P. 41, 3 = *duyow hamlos* D. 654. *calys feyn* (durus dolor) P. 196, 4.

II. In compositione: 1. numeralia cambrica *tri* (tres), *chwe* (sex): *cledyf trichanawl* (gladius tricuspis) Mab. 2, 384. 387. Cf. supra B. I. 1. De forma *pymthek* (quindecim) cf. infra C. II. 3.

2. Praepositiones cambricae *a* (= *at*?) et *tra*: *athrugar* (miserandus) Mab. fq. Frequentissimum est adverbium *trachefyn*, *trachevyn* (retro, rursus; subst. *kefyn*, tergum) Mab. Ibidem 1, 267. 2, 374: *draegeuyn*, *drae gefn* (retro, post tergum suum) cum consona destituta ob *e* pron. possess. masc. infixum.

3. Particula intensiva cambrica *gwer*, *gur*, *gor* (p. 130) et praep. *gor* (vet. *guor*, hib. *for*): *gorffwys* (margo, limbus; hod. *gorphwyso*, desistere, e *pwys*) Mab. 1, 4. *Gurthigirnus*, nomen regis Britannorum Vertigerni in codicibus vetustis. Post easdem particulas recentior lingua etsi servat interdum aspirationem tenuium: *gorphwys* (cessatio, quies; *pwys*, *powys*), *gorthewi* (nimium silere, obstupescere), *gorthrwm* (pergravis; *trwm*), *gorchrwm* (nimis curvus; *crwm*), *gorchadw* (superinspicere); saepius tamen, interdum in isdem vocibus, destitutionem exhibet pro aspiratione, modo mutata, modo servata significatione, ut in his: *gorbwys* (submissio), *gordewi* (obstupescere), *gordrwm* (pergravis), *gorgrwm* (nimis curvus), *gorgadw* (inspicere). Item in plurimis. In aliis apud Owenum

tenuium una fere invenitur infectio, modo aspirata modo destituta. Ceterae autem consonae, quae expertes sunt aspirationis, praeter *m*, quae interdum integra servatur, omnes semper post utramque particulam destituuntur, non solum in hodierna lingua, sed iam in Mab. Exempla videas infra C. II. 7.

Cornica exempla aspirationis: *gorfen* (finis; hib. vet. *forcenn*) O. 227. 274. 584. D. 42. 1530. *gorhemmyn* (mandatum; cambr. *gorchymmyn*) O. 654. 1941. D. 1364. R. 1993. Destitutionis exemplum: *gorwyth*, *gorweyth* (cura) O. 1356. P. 107, 2.

In nominibus aremoricis vetustis post particulam intensivam *gur*, *guor*, *uur*, *uuor* aspiratio non invenitur, sed destitutio: *Gurvili*, *Wrwili* (alias *Wrbili*, *Worbili*) Rhed. 1, 8. 40. *Vurvidoe* (cf. *Arbidoe*, *Wasbidoe* p. 137) Mor. 309. Etiam tenuis destitutae exemplum *Guorgomet* (alias *Wrcomet*, *Worcomet*) Rhed. 1, 8. E Buh. contra aspiratae tenuis exemplum frequens subst. *gourchemen*, *gourhemen* (mandatum; cambr. *gorchymmyn*, corn. *gorhemmyn*; simplex arem. *quemen* Buh. 154, 1).

C. Destitutio consonarum inchoantium britannica efficitur eadem causa atque infectio aspirans hibernica, si vetustior vocis forma terminabatur vocali, sive servata sive abiecta est. Qua vocali abiecta si tenuis vel aspirata praesertim dentalis ad extremitatem vocis devenit, saepius sequentes medias destitutas in aspiratas (at *d* in *t*, p. 146) mutavit provectione cornicae propria, quam statim hoc loco exemplis illustrabimus, quae videas I. 5 *c*. 8. 9. II. 4. Tam cornice quam aremorice interdum prohiberi destitutionem vi assimilante consonae praecedentis supra (A. I. 8) exposuimus.

In codice rubro nondum perfectam et absolutam esse hanc infectionem docebunt haec exempla, in quibus modo servatus est status originarius, praeprimis tenuis *p*, acsi scriptor hausisset e vetustioribus libris, modo nutatio inter hunc vel illum usum: *y penytyaw* (ad paenitendum) 2, 376. *mynet y pob* (ire ad coquendum) 2, 373. *dwy fflam o tan* (duae flammae ignis) 2, 381. *o penn y dwygoes, o penn y dwy ysgwyd* (a femoribus, ab umeris) 2, 374. 376. *o porfoed hyt yggwauan* (a P. usque ad Gw.) 2, 371. *o pebyll* (a tentorio) 2, 382. 383. *o pali melyn*, *o pali coch*, *o pali purdu* (a panno flavo, rubro, mere nigro) 2, 376. 377. 383, cum alias sit *o bali melyn* 1, 2. 2, 374. *o bali gwyn* 2, 380. *am penn*, *ar penn* (circa caput, ad caput) 1, 252. 295. *ar vor ac ar tir* (terra marique; *ar dir*) 3, 270. *rwawn pebyr* et *rwawn bybyr* (nom. propr. cum agnomine) 2, 376. 378. 390. *uch penn y gwal* et *vch ben y wal* (super cubile eius, apri) 2, 239. 241. Plerumque tamen legitima invenitur infectio.

Similiter etsi rarius cornice omissa est notatio infectionis ut in P.: *y pray* (praedam suam) 21, 3. *ȝy tyller* (ad regionem suam) 18, 1. *gans oll y tretury* (omni sua proditione) 194, 4. *y dampnye* (eum damnare) 107, 2. 116, 4. *ȝe crist*, *the crist* (ad Chr.) 184, 4. 63, 4. 206, 4. *war penakyll* (in pinnaculo) 13, 3. *pan prederis* (cum cogitavit) 19, 2.

Destituuntur consonae inchoantes in his praecipue iunctionibus.

I. In constructione 1. nominis sive substantivi sive adiectivi post articulum positi: cambrice per numeri singularis, si substantivum est generis feminini, casus omnes: *y uodrwy honno* (hic annulus; *modrwy*) Mab. 2, 216. *llawen uu y uorwyn* (laeta fuit puella; *morwyn*) 1, 239. *gofyn aoruc owein yr*

uorwyn pwy oed ywreic (quaerere O. e puella, quae esset mulier; *gwreic*) 1, 17. *porth y gaer a welei yn agoret. adyuot yr gaer awnaeth* (porta castri erat aperta, et ire ad castrum coepit; *kaer*) 3, 265. *yr weirglawd* (ad pratum; *gweirgl.*) 1, 240. 242. *roy ir urenynes* (dare reginae, *brenines*) Leg. 1, 1, 5. *yr gegin* (ad culinam; *kegin*) Mab. 1, 2. *kymryt aoruc hitheu y vodrwy* (sumere coepit ipsa annulum) 2, 216. *y bedwared vlwydyn* (quarto anno; *pedw.*) 1, 21. *y dryded weith* (tertia vice; *tryd.*) 1, 280.

Eandem legem sequitur consona principalis vel adiectivi, ut solet, post substantivum positi vel substantivi post adiectivum: *tegach nor vorwyn deckaf* (formosior quam formosissima puella) Mab. 1, 4. *y rann vwyhaf or vlwydyn* (maximam partem anni; *mwyhaf*) 3, 298; cf. supra *y bedwared vlwydyn* (*blwydyn*), *y dryded weith* (*gweith*).

Etiamsi abest articulus: *gwreic veinlas vechan* (mulier pallida parva; *meinl.*, *bych.*) Mab. 2, 373. *a morwyn wineu delediw yny gadeir yn eisted* (et puella fusca formosa in sella sedebat) 1, 239. *awelei morwyn benngrech uelen* (vidit puellam crispam flavam; *penngrych*, *melyn*) 1, 14. 282. *ynys deckaf or holl vyt* (insula pulcherrima totius mundi) 3, 265. *yd oed kaer dec* (fuit castrum pulchrum; *tec*) 1, 244. *awelei gaer uawr lywychedic* (vidit castrum magnum pellucidum) 1, 13.

Cornica exempla concordantia: *an venyn* (mulier) P. 33, 2. *vn venyn* (femina quaedam) 84, 1. *dris an vro* (per terram; *bro*, fem.) 250, 2. *Marya wyn* (Maria candida) 171, 1. *ran vras* (magnam partem) 38, 2. *yn y leff ʒyghow* (in eius manu dextra) 136, 4. *an dus vas* (populus bonus; *tus*, fem.) 4, 1. Item *an debell wrek* (mala mulier) 159, 1, nisi hoc et similia ad compositionem referenda sunt. Excipiuntur tum superlativi vel numeri ordinales, post quos sequitur consona primitiva: *tresse gwyth* (tertia vice) 57, 3; tum exempla tenuis vel dentalis per assimilationem servatae, de quibus supra disputavimus A. I. 8.

De masculinorum numero plurali cf. A. I. 1.

Aremorica lingua hodierna sicut cornica destituit consonas post articulum utrumque, excepta *d*, quae manet intacta (A. I. 8): *ar verc'h*, *eur verc'h* (puella), *ar vioc'h*, *eur vioc'h* (vacca), *ar ger*, *eur ger* (oppidum) etc. Cum adiectivo: *eur galoun vad* (bonum cor; *kaloun*, *mad*). Notatio rara est in Buh.: *an dra se* (res haec) 128, 10. 142, 1. *dan baradoes* (in paradisum; *tra*, *paradoz* hodie fem.) 146, 13, nondum post articulum indefinitum: *euel vn merch* (ut puella) 18, 8. *me guel vng merch* (video puellam) 34, 17. E Cath. huc pertinent: *doe an uell* (Mars; i. e. deus belli), *doe an uugale* (Pan; i. e. deus pastorum).

2. Post substantivum, si sequitur substantivum in appositione, cambrice: *llech uarmor* (lapis marmor) Mab. 1, 8. *owein uab uryen achynon uab clydno* (O. filius U. et C. filius Cl.) 1, 1. *madawc uab maredud* (M. filius M.) 2, 371. Unde per frequentem usum orta est formula *ab*, vel *ap* servata *p*, pro *uab*, *uap*, excusso sono infecto, ut in pronomine *i* pro *ui*, *mi*, quae formula *ap* iam una adhiberi solet in Registro Caernarv. Adnotat Davies (Gramm. p. 159), ex ea formula residuam *p* nominibus praemissam effecisse nomina *Powell*, *Prichard*, alia eiusmodi pro *ap Howell*, *ap Richard*; simili modo *Bowen*, *Beynon* nata sunt ex *ab Owein*, *ab Einion*. Item agnominum consonae inchoantes: *kelydon wledic*, *maxen wledic* (C., M. princeps) Mab. 2, 197. 3, 263. *cadwgawn vras* (C.

crassus) 2, 372. *karadawc vreichuras* (C. brachio crasso), *osla gyllelluawr* (O. magni cultelli) 2, 209. 379. *gwgawn gledyfrud* (G. gladii rubri) 2, 389. — Cornice haec infectio non extat in P. 19, 2: *Christ mab an arluth ughell* (Christus filius domini sublimis), nec aremorice in charta a. 1069 ap. D. Mor. 1, 432: *Kadou mab David. Killœ mab Gutfred. Saliou mab Gulchuenn. Guenn mab Gualch. Lancelin mab Budoere* etc. Ceterum omnis haec infectionis species cambricae propria, cum post masculina quoque nomina sequatur, potius ad compositionem referenda esse videtur quam ad constructionem, et conferenda gallicano *Charlemagne*.

Contra substantivi post substantiva feminini generis in genetivo positi consonam principalem destitui cornice et aremorice, non destitui cambrice, supra (A. I. 2) dictum est.

3. Post praedicatum, si sequitur verbum substantivum, cambrice: *llawenach uuwyt y nos honno* (laetiores fuerunt nocte hac) Mab. 1, 10. *llawen uu y uorwyn* (laeta fuit puella) 1, 239.

Cornice non modo in eodem: *lader vye* (fur erat) P. 38, 3. *gwel vya* (melius esset) 36, 3. *pe penag vo*, *py penag vo*, *pynak vo* (quicunque est) O. 662. 1154. D. 681; sed etiam in aliis verbis post obiectum: *pandra wylly* (quid videas) O. 801. *pendra wreth* (quid facies?) R. 203. *pendra vynta* (quid vis tu?) O. 1311.

Aremorice item in verbo substantivo: *vezo* (erit), *ve* (esset) Buh. fq. *guell ue gueneff* (mallem) Cath.

4. Post formas numeralis II. in utroque genere cambrice: *y dwylaw* (duae manus) Mab. 1, 17. *deu was* (duo pueri), *deu gledyf* (duo gladii) 1, 3. 13. *yn rith deu barchell* (in forma duorum porcellorum) 3, 302. Adiectivum, si additum est, congruit in destitutione cum substantivo: *deu uann gochyon vychein* (duo loci rubri parvi; *mann*, *coch*, *bychan*) Mab. 1, 251. *deu vackwy wineuon icueinc* (duo pueri fusci adulescentes; *mackwy*, *gwineu*) 3, 265. De ceteris numeralibus cf. supra A. I. 3. II. 1.

Cornica et aremorica constructio huius numeralis eadem est.

Cornica: *dew ȝen* (duo viri) P. 42, 1. *ij venyn* (duae mulieres) 167, 1. *dew lader drevs* (duo latrones audaces) 163, 1. *en thyv grous* (duae cruces) D. 2820. Accedit *myl* (mille) destituens utpote subst. fem.: *myl woly* (mille vulnera) R. 998.

Aremorica hodierna: *daou dâd* (duo patres), *diou verc'h* (duae puellae). De *dék* — *dék vloaz* (decem anni) — cf. A. I. 3.

5. Post pronomina quaedam cambrica: *a*) possessivum 2. pers. sing., tam absolutum quam infixum; *b*) possessivum 3. pers. sing. generis masculini, absolutum ut infixum; *c*) pronomen personale 2. pers. sing. infixum. Exempla infra afferentur inter pronomina. *d*) Post pronomina interrogativa *pwy*, *py*, *pa*: *pwy oreu* (quis optimus? *goreu*) Mab. 1, 245. *py le*, *pa le* (ubi?), *py beth* (quid? *peth*) Mab. fq.

Cornice: *a*) post pron. possess. 2. pers. sing. absolutum: *ȝe voth* (voluntas tua; *both*) P. 48, 2. *ȝe droys* (pes tuus; *tr.*) 14, 3. *dre ȝe gows* (per sermonem tuum; *cows*) 85, 2. *ȝe vestry* (potentia tua; *mestry*) 197, 3. *b*) Post pron. poss. 3. pers. sing. masc.: *y oys* (sanguis eius) P. 133, 3. *yn y woys* (in eius sanguine; *goys*) 135, 2. *y anow* (ôs eius) 106, 1. 2. *y ȝyllas* (vestis eius;

dyllas) 94, 2. 254, 3. *y das* (pater eius) 9, 1. 213, 2. *ȝy gomfortye* (ad eius confirmationem) 18, 3. 58, 2. *c*) Post pron. 2. pers. sing. tam pers. quam poss. infixum mediae solae (et *m*, *gw*) destituuntur: *me ad welas* (te vidi) P. 84, 3. *mar nyth wolhaff* (si non lavabo te) 46, 3. *yt allos* (in potestate tua) 22, 3; tenuium et *d* servatarum exempla videas A. I. 8. Praeterea interdum media destituta in aspiratam (p. 141) provehitur, cum post servatum *t*: *y ret flamyas* (ii te vituperarunt) P. 92, 2, tum *t* (*th*) excusso, ut in verbo substantivo: *ny fyth* (non erit tibi) D. 1902. *onor a fyth* (honor tibi erit) D. 1904. *ty a fyth* (tibi erit, tu habebis) D. 128. 134. 590. 600. 1367 = *te a fyth*, *te a feth* P. 136, 3. 16, 3. *d*) Post *ty*, *te* in vocativo solo: *te ȝen* (tu homo) P. 177, 3. *ty venen* (tu mulier) R. 917. *ty vaow* (tu puer) O. 2317. *e*) Post pronomina interrogativa: *pan dra* (quae res? quid?) P. 46, 2. 50, 3. 67, 2. 80, 1. *py gymmys* (quantum? *kymm.*) 185, 4. O. 2104.

Aremorica pronomina item destituentia *da* (tuus, te), *hé* (suus, masc., eum). De pronom. *az* (te) confer. A. I. 4. 8. Pron. interrogativum: *pebez* (quid? *pe pez*) Buh. 58, 14. *peguement* (quantum), *peguen bras* (quantus), *peguen pell* (quamdiu), *pe du* (quorsus? *tu*) Cath. Item hodie: *pé verch* (quae puella?).

6. Post verbum substantivum cambricum: *tra vwyf vyw* (quam diu ero vivus) Mab. 1, 37. *yn y lle y bei vrynn*, .. *yny lle y bei bwll* (in loco, ubi erat elevatio, .. in loco ubi erat demissio; *brynn*, *pwll*) 2, 372. 373. *aphan uu uarw y gwr* (et cum esset mortuus vir) 1, 28. *y buassei gynt* (fuerat antea; *kynt*) 1, 29. *pwy auuassei oreu* (quis fuisset fortissimus; *goreu*) 1, 290. *yttoedynt gynwynet* (erant aeque alba, arma) 1, 4. Sed videas etiam exempla servatae consonae originariae supra A. I. 5.

Post verbum cambricum activum vel neutrum vel passivum item consona principalis, sive sequitur subiectum sive obiectum, modo manet intacta modo destituitur. Destitutionis exempla: *ygwelsei gynon* (viderat Cynon), *ydywedassei gynon* (dixerat C.) Mab. 1, 12. 13. *ny chwaryei weisson* (non ludebant pueri) 1, 242. *kyfodwch weisson* (surgite pueri!) 1, 245. Cum est obiectum: *y gwelynt vackwy* (videbant puerum) 2, 384. *awelei varchawc*, *y gwelynt uarchawc* (videbat, videbant equitem) 1, 13. 33. 2, 388. *ef awelei vwyt* (videbat cibum; *bwyt*) 1, 239. *y gwelwn wr* (videbam virum), *or gwely wreic* (si vides feminam) 1, 3. 238. *y gwelei bebyll* (videbat tentorium; *pebyll*) 1, 239. *or kaffei vedic da* (si acciperet medicum bonum) 1, 258. Exempla consonae primitivae servatae A. I. 5.

Pronominis cambrici personalis 2. pers. sing. *ti*, *tidi*, *titheu* consona principalis post verba destituitur regulariter: *a wely di* (an vides tu?), *a bery di* (an parabis tu?) Mab. 1, 7. 264. *a weleist di* (num vidisti tu?) 1, 237. *aovynny ditheu* (quod interrogabis tu) 1, 237. *minneu ath garaf di* (ego amabo te) 1, 268. *nyt atwaenwn i didi* (non cognoscebam ego te) 1, 25. *euo ath gud ditheu* (ipse celabit te) 1, 14. Non tamen semper: *rodeist ti* (dedisti) 1, 282. *pei rodut ti* (si dares tu) 1, 273. *pan wnelut titheu* (cum tu faciebas) 1, 9.

Eodem modo consona principalis pronominis personalis 1. pers. sing. *mi* (*mivi*, *minneu*) destituitur, si est obiectum: *arhowch viui* (exspectate me!) Mab. 1, 30. Sin est subiectum, deperit consona inchoans: *y gweleis i* (vidi ego) Mab. 1, 3. *y rodaf inneu* (dabo ego) 1, 21.

Pronomina cambrica possessiva 1. et 2. pers. sing. absoluta semper fere

destitutam habent consonam inchoantem, *vy* et *dy* (e *my*, *ty*), non solum post verbum, sed post voces qualescunque.

Praepositiones cambricae *gwedy* (post), *gwrth* (contra), *trwy* (per), *tros* (trans), *can* (cum), *tan* (sub) item frequentissime scribuntur *wedy*, *wrth*, *drwy*, *dros*, *gan*, *dan* destituta consona inchoante non modo post verbum, sed etiam in aliis iunctionibus, in quibus non sit necessaria aspiratio aut status primitivus secundum leges. Praeterea praepositiones cambr. vet. *di* (= hib. vet. *do*, ad), *di* (hib. vet. *di*, de) perdita *d* in formam recentioris linguae *y* transierunt, detritae frequentiore usu ut pronomen illud *i* pro *ui*, *mi*.

Adverbii quoque consona principalis destituta invenitur post verbum: *nys gwney bellach* (non facies amplius; *pellach*) Mab. 3, 304.

Cornice post verbum substantivum vel aliud consona inchoans solet servari primitiva (A. I. 5), quamquam ne ab hoc quidem loco abest destitutio: *vs vas* (quod est bonum) P. 16, 3. *cusyll nago vas* (consilium quod non erat bonum) 31, 3. *bos vas* (esse bonum) 258, 4. *na wre vry* (quod non faceret momentum) 26, 2. *ny wraf vry* (non faciam momentum) D. 2244. Contra, ut cambrica, etiam cornica quaedam pronomina usus frequentioris semper infecta inveniuntur, ut pron. pers. 1. pers. sing. postpositum, tam obiecti vice fungens: *holyough ve* (sequimini me) P. 53, 1. 63, 3. *dylyr vy* (libera me) 57, 3. *pragh y hysta vy* (cur deseruisti tu me?) 201, 3. — contra *ha saw te ha me* (et salva te et me) 191, 4. — quam subiecti: *marsof vy* (num ego sim) D. 742. 2003. *oma vy* (num ego sum?) D. 755. ac maxime possessiva 1. et 2. pers., quae e formis primitivis *mo*, *ma*, *do*, *da* cornice facta sunt *ow*, *ȝy*, *ȝe*. Item perpetua fere destitutione infectae sunt in P. praepositiones *ȝe*, *worth*, *dre*, *drys*, *gans* (in Voc. servatur *cans*).

Aremoricae quaedam particulae frequentis usus ob easdem causas consonas inchoantes semper destitutas exhibent iam in Vita S. Nonnae, ut praepp. *gant* (cum), *dre* (per), adv. *breman*, *abreman* (nunc, pro *pretman*, hoc tempore), *bepret* (semper; pro *pep pret*, omne tempus) fq., coni. *drez* (quam diu) 52, 15.

7. Post praepositiones, quae terminantur vocalibus, cambricas: *o* (a), *y* (ortam e *dy*, ad), *y* (ortam e *di*, de), *gwo*, *go* (sub), *trwy* (per), quibus adnumerandae sunt *ar* (ad; e vet. *are*), *am* (circa; e vet. *ambi*), *at* (ad; vet. *ate*?), *can* (vet. *cant*, cum), *heb* (sine), *gwrth* (contra), *tros* (trans): *o gic* (e carne; *kig*) Mab. 1, 239. *y gei* (ad Caium, Caio) 1, 2. *ar ureint* (in officio; *breint*) 1, 1. *ar bob* (supra quemvis; *pob*), *am bop* (circa quemvis) 1, 3. *am vynwgyl* (circa collum) 3, 266. *att vwyalch gilgwri* (ad merulam Cilguriensem) 2, 232. *att uath uab mathonwy* (ad M. filium M.) 3, 195. *att wr mawr* (ad virum magnum) 3, 192. *gan wyr achan wraged* (cum viris et mulieribus) 1, 10. *gan vissweil gwarthec* (prae stercore pecudis; *bisweil*) 2, 373. *gan gymysc dwfyr a thrwnc* (in mixtione aquae et urinae) ibid. *heb vwyt* (sine cibo; *bwyt*) 1, 238. *wrth gyghor* (cum consilio) 2, 378. *wrth uessur* (ad mensuram) 3, 203. *wrth lunet* (ad Lunetam) 1, 19. *wrth wr*, *wrth wreic* (in virum, in mulierem) 1, 11. 14. *dros uor* (trans mare) 2, 244. *dros vynyd* (trans montem) 2, 235. Praepositiones iunctae inter sese: *y gan gei* (a Caio; = de cum C.) 1, 2. *y gantaw* (ab eo) 1, 242. *y wrthaw* (ab eo; = de apud eum) 1, 27. 31.

His ex hodiernae linguae analogia *tan* (sub) addenda videtur, quamquam in Mab. invenimus: *dan penn* (sub capite) 1, 2; cf. supra p. 195.

Cornicae praepositiones destituentes: *a* (a, ex), *ʒe* (ad), *ʒe* (de), *dre* (per), *war* (ad; = cambr. *ar*): *leun a ras* (plenus gratia) P. 3, 3. *a ʒyghow hag a gleth* (a dextera et sinistra; *dyghow*, *cleth*) 97, 3. 236, 2. 242, 3. *ʒe ves* (in campum, foras) fq. *ʒe thu*, *ʒe ʒu* (deo) 1, 4. 27, 4. *ʒe wolhy* (ad lavandum) 46, 1. *ʒe worth* (a; = cambr. *y wrth*) fq. *dre gleʒe* (per gladium) 72, 2. *dre ǵeryte* (per caritatem) 38, 1. *dyr vur cheryte* (per magnam caritatem) 35, 1. *war thu* (in deum) 90, 3. *ʒe war breder* (inde a meditatione; *preder*) 129, 1. Post *hep*, *heb* (sine) mediae solae destituuntur: *hep worfen* (sine fine) D. 1562. *hep thanger* (sine periculo) O. 1615. *heb thout* (sine dubio) O. 2668. *heb velyny* (sine malitia; *belyny*) P. 80, 4. 127, 2. *heb wow* (sine mendacio; *gow*) 76, 3. 174, 2; servantur tenues (A. I. 8).

Aremorica infectio post praepositiones vocalibus terminatas nondum semper notatur in Buh., unde e. c. affero *diabell* (e longinquo) 156, 16, sed *diapell* 38, 7. *da pen* (ad caput) 2, 10. *da perchen* (ad dominum) 6, 9. *da tregont* (ad triginta) 4, 5. Item in Cath. *diabell*, *a zor en dor* (ostiatim), *azouar* (terreus), sed *a pell* (de longe, eminus). In hodierna lingua aremorica infectio destituens post praepositiones *a* (cambr. *o*), *da* (ad, cambr. *y* = *dy*, corn. *ʒe*), *dré* (per), *war* (cambr. *ar*), *diwar* (e; cambr. *y ar*, corn. *ʒe war*): *a bell* (e longinquo), *da walc'hi* (ad lavandum; *gwalc'hi*), *dré c'haou* (per mendacium; *gaou*, cf. p. 145), *war zouar* (in terra; *douar*), *diwar varc'h* (ex equo).

8. Post particulam cambricam *yn* (ut): *yn vam* (ut mater), *yn varchawc* (ut eques) Mab. 1, 236. 241. 242. *yn datmaeth* (ut pater nutricius) 2, 375. *yn uawr* (admodum, multum), *yn gyntaf* (primum; *kyntaf*) Mab. fq. *yn vynych* (saepe) 3, 304. *bot yn well gennyf* (esse melius mihi; *gwell*) 1, 5. *y gellir dywedut idi y bot yn deckaf or gwraged ac yn doethaf ac yn vonhedickaf* (dici potest de ea, esse eam formosissimam e mulieribus et sapientissimam et nobilissimam) 1, 17. Conferantur tamen exempla consonae originariae manentis post eandem particulam supra A. I. 7.

Cornice post eandem particulam illa, de qua supra disseruimus, provectione mediae *b* et *g* (ac *gw* et *m*) destitutae transeunt in aspiratas, sed *d* non destituta (A. I. 8) in tenuem *t*; tenues servantur integrae: *yn fras* (valde; *bras*) P. 149, 4. *yn fas* (bene; *mas*) 64, 3. 156, 4. 220, 3. *yn harow* (ruditer; *garow*) 2, 3. *yn whar* (placide; *gwar*) 24, 2. 93, 2. *yn ta* (bene; *da*) 21, 3. 60, 1. 63, 2. 82, 3. 127, 1. 145, 3. 194, 2. *yn creff* (fortiter) 104, 2. *yn tebel* (male) 130, 3. Eandem legem post *maga* (aeque) valere probatur his exemplis: *maga whyn* (aeque albus; *gwyn*) D. 3138. *maga ta* (aeque bene) P. 198, 2. *maga town* (aeque profundum; *down*) 85, 3. *maga tek* (aeque pulchrum) 71, 4. Contra post *mar* (tam) regularis est destitutio: *mar vur* (tantus) P. 8, 3. *mar vras* (tam latus) 31, 2. *mar ʒa* (tam bonus) 251, 3. *mar dek* (tam pulcher) 190, 3; sed forsitan haec ad compositionem rectius referantur.

Aremorice item destitutio post particulam *ez* in Buh.: *ez veo* (ut vivus; cambr. *yn vyw*) 32, 11. Pro *yn* cambrica ante infinitivos sunt aremorice hodie *ô*, *enn eur* destituentes: *ô walc'hi* (lavans), *enn eur garout* (amans); nisi quod post *ô* (pp. 146. 191) servatur *t*, provehitur *d*. Ante adiectiva *ent* in Cath.: *ent abil*, *ent abiloch*, *ent pur abilaff* (habiliter etc.)

9. Post coniunctiones et particulas verbales: cambrice post frequentissi-

mam *a*: *owein a uenegis* (O. dixit; *menegis*) Mab. 1, 237. *gofyn aoruc* (interrogare coepit; *goruc*) 1, 2. *ti aglywy* (tu audies; *clywy*) 1, 8. Item post alias particulas, ut post *pan*: *hardach no gwenhwyuar pan uu hardaf* (venustior quam G., cum fuit venustissima) Mab. 1, 4. *hyt pan vu hanner dyd* (donec esset meridies) 3, 263. *aphan welsant* (et cum viderunt) 1, 236.

Cornice semper post *a*: *y a armas* (illi clamaverunt; *garmas*) P. 42, 4. *an arghans a gemeras* (argentum sumpsit) 103, 2. *a ve* (erat) fq. Item post *pan*, *del*, *fatel*: *pan gemert* (cum sumpsit) P. 3, 2. *pan glewas* (cum audivit) 11, 1. *pan welas* (cum vidit) 13, 1. 26, 1. *pan vynnas* (cum voluit; *mynnas*) 3, 4. *del won* (ut scio) 8, 1. *del ve kemerys* (quomodo captus sit) 8, 2. *par del vynnas* (sicut voluit) 11, 4. *del ylly* (ut poterat) 166, 1. *fatel ve* (quomodo esset) 170, 4. *fatell vye* (id.) 73, 2. 245, 2. *fatel yl* (quomodo potest), *fettel allaf* (q. possum), *fettyl allo* (q. possit) R. 229. 1423. O. 228; nisi quod post has servari solet *d* (A. I. 8).

Post *y* (*yth*), *may*, *kyn* provectione mediarum destitutarum nascuntur aspiratae: *y fyth* (erit) P. 72, 2. 259, 4. *y hyller* (quitur) 20, 1. *y whelas* (vidit) 219, 4. *y fyn* (vult.) 111, 4. *may fyth* (quod erit, ut sit) 48, 3. 169, 3. *may fons* (ut sint) 18, 3. 131, 3. *may hylly* (quod poterat, ut posset) 189, 2. 199, 3. *may hallo* (ut possit) 32, 4. *may halle* (ut posset) 53, 3. 70, 4. 171, 2. *may hallough* (ut possitis) 52, 3. 63, 4. *may whane* (ut perforaret) 218, 2. *may whothfough* (ut sciatis) D. 2156. *may fynnas* (ut vellet) P. 4, 3. *may farwe* (ut moreretur) 151, 1. *kyn fy* (quamvis sis) 22, 1. *kyn fo* (quamvis sit) 99, 4, neglegentius, ut saepe, *kyn wrello* (quamvis faciat; *whr.*) R. 2016; e *d* prodit *t*: *y to* (veniat) P. 87, 4. 122, 4. 123, 4. *y tons* (veniant) 97, 4. *may teth* (ut venerit) 153, 4 = *mateth* 59, 2. 134, 3; servantur tenues: *y trylyas* (se vertit) P. 55, 3. 143, 4. *y clamderis* (collapsa est) 165, 4. *y pesys* (rogavit) 9, 1. 57, 3. *may tensons* (quod tetenderunt) 182, 1. *may cowsas* (ut locutus sit) 89, 2. *may peghse* (quod peccaverat) 152, 4. Post easdem ȝ vel *th* servatur ante vocales: *y thew*, *y ȝew* (est) P. 14, 2. 85, 2. *y ȝeth* (ivit) 52, 1. *y ȝolyas* (flevit) 237, 3. *may ȝello* (ut eat) 178, 3. *may ȝelle* (ut iret) 131, 4. 150, 4. *kyn ȝo* (quamvis esset) 163, 4. *bys may thyllyf* (donec eam) D. 726; interdum ante consonas: *yth halsan* (potuissem) Cr. 607, neglegentius *yth alsan* (id.) 601.

Aremorice post particulas *a*, *ra*, *ez*, *maz*, *pan* vérbi substantivi consona principalis iam in Buh. destituitur: *a ve* (esset, sit) 138, 3. 146, 16. 182, 22. *re ve meulet*, *ra ve m.* (laudetur) 108, 9. 130, 13. *ra vizi* (sis) 76, 17. 178, 5. *ez vizif* (ero) 60, 14. *ez vezo* (erit) fq. *maz vizif*, *maz viziff* (ut sim) fq. *maz vizimp ha maz veohimp* (ut simus et vivamus) 52, 14. 15. *pan vezo* (cum erit) 78, 1. 80, 8. 100, 11. 112, 19. 142, 5. *pan vezer ganet* (cum quis nascitur) 16, 17. Hodie item destituunt particulae praecedentes verba: *pa* (cum; cambr. *pan*), *aba* (ex quo), *ra* (ut); post *é* et *ma* (pp. 146. 191) servatur *t*, provehitur *d*.

10. Post interiectiones cambrice: *ha vorwyn* (o puella!) Mab. 1, 28. *aha was* (eheu puer!) 1, 242.

Cornice: *a vester* (o magister!) P. 65, 2. *a thu* (o deus!) 246, 2. *a vreder* (o fratres!) D. 692. *a venen*, *a debel venyn* (o mulier! o mala mulier!) O. 173. 251. *a das* (o pater!) O. 85. 111. 325. 407. 443.

11. Post particulas cambricas *neu* (vel), *ny*, *na* (non, ne), *tra* (quam-

diu), quae cum aspirent tenues sequentes, ceteras consonas regulariter non tangunt (cf. A. I. 7. II. 2. B. I. 3. 5), saepius invenitur destitutio pro statu originario consonae inchoantis: *nyt oed namyn eur neu aryant neu vueli* (non erat nisi aurum vel argentum vel cornu bovis; *bueli*) Mab. 1, 5. *ny wahardwyt* (non interdictum est) 2, 387. *ny wnaf y gyffelyb o hynn allan* (non faciam eiusmodi inde) 3, 305. *diheu oed ... na weleis i eirmoet* (certum erat me non vidisse unquam) 1, 5. *na vit ryued* (ne sit admiratio) 2, 383. *tra vwyf vyw, trauu vyw hi* (quamdiu ero vivus, quamdiu fuit viva ipsa), *travych vyw* (quamdiu eris vivus) 1, 8. 36. 37. Part. *tra* et *neu* destituentium etiam tenues exempla: *athra gudyych ti euo* (et quamdiu celabis tu eum; hod. *cuddio*, celare) Mab. 1, 14. *tra deweis wrthyt ti* (dum tacui coram te; *tewi*, tacere) 3, 15. *na charchar llud neu garchar greit* (non carcer Ludi aut carcer Greiti) 2, 234.

Cornice constanter destituuntur consonae post particulas *ny*, *na* (non), *hedre* (dum): *na guskens* (ne dormirent; *coske*) P. 241, 3. *ny wely* (non videbat; *gwely*) 217, 2. *ny yl* (non potest; *gyll*) 40, 2. 57, 4. *hedre vons y ov plentye* (dum fuerunt illi accusantes) 33, 3. *hedre veyf* (quamdiu sim) D. 847. 1020. *hedre vyma* (id.) 1013.

Aremoricae particulae *né* (non), *endra* (quamdiu) item destituunt regulariter: *né gâr* (non amat), *né veul* (non laudat; *meul*), *endra vévinn* (quamdiu vivam; *bévinn*). Notatio in verbo substantivo iam in Buh.: *ne vezo* (non erit) 4, 21. 48, 6. *ne vizimp* (non erimus) 86, 1. *drez vizimp beo* (quamdiu erimus vivi) 52, 15.

II. In compositione 1. cum antecedente substantivo vel themate verbali substantivi vel adiectivi consona principalis destituitur cambrice: *llawuorynyon* (puellae manu operantes; *morwyn*) Mab. 1, 1. *bleidast* (lupa; *gast*, canis femina) 2, 235. 3, 199. *gwydweli* (lectus ligneus; *gweli*) 1, 250. *prenuol* (theca lignea; *bol*) 1, 17. *medgell* (cella medi; *kell*) 1, 2. *discynua* (egressus; *ma*) L. Land. 135. *esgynuaen* (lapis ascensorius) Mab. 1, 14. *gwerthuawr* (pretiosus; i. e. pretio magnus) 1, 28. *bronnwynyon* (pectore albi, canes) 1, 274. *llygatlas* (oculis caeruleus; *glas*) 2, 382. *grudgoch* (genis ruber; *coch*) 2, 385. *penngrych*, *penngrech* (capite crispus, crispa) Mab. fq.

Cornica exempla e Voc.: *redegua* (cursus; *redeg-ma*, locus currendi), *moruil* (cetus; *mil*), *ofergugol* (casula). E P.: *tregva* (habitationis locus, habitatio; *treg-ma*) 213, 2. *olua* (lamentatio) 4, 2. *ysethva*, *asethva* (sedes) 13, 4. 143, 4. *fynweth* (finis; *-gweth*) 212, 4. *lowarth* (hortus; hib. vet. *lubgort*) 140, 1. 233, 1. Ad compositionem referenda sunt exempla *vyth* (= *byth*, destituta consona) subiuncti substantivis, quamquam raro coniungitur per scriptionem: *ʒe worre trevyth ynne* (ad ponendam ullam re in ea; *tra byth*) 50, 3. *yn trevyth y nyngens gyw* (in nulla re illi erant apti) 68, 4. *trevyth ny worʒebys* (nihil respondit) 111, 2, plerumque separatur: *cleves vyth nyth kemerse* (morbus omnino non ceperat te) 157, 4. *na claff vyth* (nec aegrotum unquam) 25, 3. *ger vyth ny gewsys* (verbum ne ullum quidem dixisti) 92, 3. *den vyth* (homo quisquam) 34, 3. 40, 2. 59, 3.

Aremorica quaedam destitutarum in eadem iunctione *m* et mediarum exempla iam vetusta e chartulariis supra allata sunt (pp. 116. 137). Regulariter haec destitutio iam notatur in Buh.: *moruan*, *morvan*, *malgon* (nn. vir., vet.

Morman, *Maglocunus*) 150, 21. 168, 14. 208, 17. *coruent* (turbo; *guent*) 94, 1. *dezuez* (dies), *finuez* (finis; *guez*) fq. *leandi* (monasterium; *lean-ti*, *leanes*, sanctimonialis) 18, 15. 38, 4. Cf. *liorz* (hortus) MJ. 64a.

2. Cum antecedente adiectivo substantivi vel adiectivi cambrice: *alldut* (peregrinus; *tut*, *tud*) Leg. 2, 1, 47. 53. *henwisc* (vetusta vestis), *lludeticwisc* (vestis coenosa) Mab. 1, 4. 250. *pybyrvelyn* (mere flavus), *brithuelyn* (variegate flavus) Mab. 2, 384. 385. *melyngoch* (flavoruber) 1, 2. 2, 376. *purgoch* (pure ruber; *coch*) 1, 10. 290. Saepius tamen servatur scriptione status primitivus in his, ut *blaenllym*, *gwynllwyt*, *llwytkoch*, *brastoll* 1, 238. 244. 286. 2, 374.

Cornice: *hendat* (avus), *hirgorn* (tuba; i. e. cornu longum), *ucheluair* (vicecomes; i. e. summus praepositus), *guitfil* (fera) Voc. Composita, etsi per scriptionem separata, certo sunt habenda: *drok ȝen* (malus vir) P. 192, 1. 259, 4. *tebel was* (malus puer) 38, 3. *gwan wecor* (debilis mercator) 40, 1. *pur wyr* (pure verus) 68, 1. 91, 2. *pur voreȝek* (pure maestus) 77, 1. *pur dek* (pure pulcher) 66, 1. 232, 2; cf. *mar vold* (tam audax) 78, 2 et alia supra prolata (C. I. 8).

Aremorica eiusmodi composita etiam hodierna sunt, quamvis separatim scribantur: *hanter zall* (luscus), *hanter wisket* (e dimidia parte vestitus), *peuz vélen* (paene flavus), *ré vad* (nimium bonus), *ré bell* (nimium remotus) etc. Cf. Legonid. pp. 20. 21. 22.

3. Cum numeralibus: cambrica composita frequentiora cum *un* et *deu*, *dwy*: *unbenn* (dominus princeps), *unbennes* (domina; *penn*) Mab. fq. *dwyweith* (bis; *gweith*) Mab. 1, 267. Cum isdem composita sunt hodierna *unwaith* (semel), *dwywaith* (bis), atque cum aliis quaedam, de quibus supra dictum est (A. II. 1). Numerorum minorum secum compositorum cambrice supersunt sola exempla *doudec*, *deudec* (duodecim) L. Land. Mab., hod. *deuddeg*, et *pemdec* (quindecim) Leg. 1, 9, 25. 22; 1, cuius loco mira forma *pymthec* (quindecim) Mab. 1, 244. ac iam Leg. 1, 9, 25. scripta extat, ut hod. *pymtheg*, cornicae provectioni similis (= *pympdec*, *pymptec*? cf. p. 150).

Cornica: *dewleyn*, *dewlyn*, *dowlyn* (duo genua; *glyn*) P. 54, 4. 58, 1. 137, 1. *dewen* (malae, genae) 138, 4. 242, 2; irregulariter *defregh*, *deffregh* (brachia) 76, 1; nisi potius haec ut *vnwyth* (semel) 130, 2. supra (C. I. 4) reponenda sunt. Numeri secum compositi: *dowȝek*, *dewȝek* (duodecim) P. 47, 1. 61, 1; 72, 3. *pymȝek* (quindecim) 227, 3. 228, 1, e quibus ceteri coniciendi sunt.

Aremorice item: *eurweiz* (semel), *diouweiz* (bis), et numeri compositi: *daouzék* (12), *trizék* (13), *pevarzék* (14), *pemzék* (15), *c'houézék* (16), exceptis *unnék* (11), *seiték* (17), *naoñték* (19), iam in Cath. *unnec*, *nauntec*, at *seizdec*; ibidem *un uanyer* (unimodus).

4. Compositi cum thematis verbalibus verbi substantivi, praesertim cornice: *ef a dalvyth* (ipse pendet) P. 115, 4. *gwylvyth* (videbit) 93, 4. *asswonvos* (cognoscere) 63, 4. *gothveȝough* (scite) 63, 3. 141, 3, et cum profectione mediae infectae: *a wothfe* (qui sciret) P. 158, 4. *may whothfough* (ut sciatis) D. 2156, vel ipsa quoque *th* assimilata: *a cuffan* (si scirem) Cr. 672.

De cambricis formis similibus cf. supra p. 138.

5. Compositorum cum praepositionibus supra dictis (C. I. 7) nominum vel verborum consonae principales destituuntur: cambrice: *gouot* (subesse, per-

stare; *bot*) Mab. fq. *arwyd*, *kyfarwyd*, *kyfarwydyt*, *kauarwydyt* (signum, cognitio, historia; *gwyd*) Mab. 1, 285. 288. 294; 3, 297. *arbennic* (princeps; *penn*) 1, 241. 253. *amliw* (variegatus) 1, 278. *amofyn* (inquirere; *gofyn*) 1, 8. 237. Item post *cy-*, *kyn-*, praep. *can* compositam, si non statum nasalem efficit: *kyweirer*, *kyweirwyt* (praeparatur, praeparatus est, equus; simpl. *gweirwyt*, paratum est, cubiculum, 1, 251) 1, 253. *kynvelynet* (aeque flavus) 2, 375. *kynvlaenllymet* (cuspide aeque acuta; *blaen*) 1, 293. *kynvrasset* (aeque crassus; *bras*) 2, 384. *kyndecket* (aeque formosus; *tec*) 1, 250. 276. *cygadarnet* (aeque potens; *cadarn*) 1, 290.

Cornice; *govyn* (quaerere; *go-m.*), *goȝaff*, *goȝevell* (tolerare; *daf*, *dam*) P. fq. *koweras* (paratio; simpl. *gweras* 3, 1) 83, 4. *coweȝe* (sodales) 41, 2. 150, 2. *coweȝas* (sodalitas) 110, 2.

Aremorica eiusmodi composita, in significationem adverbiorum vel praepositionum transeuntia: *abreman* (nunc, inde) Buh. fq., hodierna: *abarz* (a parte, ante), *abenn* (inde a; *penn*), *didân* (infra; *tan*). E Buh. porro: *digacc* (mittere, hod. *digas*, apportare; simpl. *cacc*, inducere, 110, 1) fq. *diouganet* (praescriptus; *-canet*) 62, 3. Deest tamen notatio in *armory* (Aremorica; = *armorry*, ut *britonery*, *bretonery*, *bretoneri*, Britannia, 36, 23. 48, 15. 78, 21, *demetri*, Demetia, 30, 1. 34, 4) 48, 18. *armoric* (armoricus) 148, 21.

Eodem pertinet particula reflexiva et reciproca verborum cambr. *ym*: *ymwelet* (visitare inter se; *ym-gwelet*) Mab. 1, 20. 260. *ymolchi* (lavari; *ymgolchi*) 1, 11. 15. 263. *ymgaru* (amplecti se; *ym-caru*, amare inter se) 1, 25. *ymgudiaw* (abscondere se; hod. *cuddio*) 1, 27.

Corn. *om*: *a omdennas* (se vertit, abiit; arem. *emten* Buh. 4, 3) P. 33, 4. 68, 2. *ȝe omgregy* (ad se suspendendum; *cregy*) 105, 3. *yth om brovas* (probavi me) Cr. 920. *ef a omwra* (ille se facit) P. 143, 2. *onweyth* (leg. *omveyth*, serva te) 92, 3. *nag omlanas* (qui non purus fieret) 25, 2. *om ȝyghtyn* (paremus nos) 246, 4.

Post aremoricam particulam eandem *em* Buh. more suo non notat infectionem, quam hodierna forma *en em* semper postulat.

6. Destituunt sequentem consonam particulae inseparabiles cambricae *an-* (privativa; si non efficit statum nasalem), *at-*, *ad-* (hib. vet. *ath-*, *aith-*, re-), *he-*, *hy-* (hib. vet. *so-*), *di-* (dis-): *anueidrawl*, *anveitrawl* (immensus, sine mensura) Mab. 1, 16. 34. 247. *atueiryaw* (repellere; hod. *adfeiriaw*, *ad-mar*) 1, 28. *atwaenat*, *adwaency* (cognoscere, recognoscere) 1, 267. *Heuel*, *Hywel* (*hygwel*, conspicuus; nom. propr. legislatoris; cf. p. 92) Leg. *hydwf* (bene formatus; *tyfu*, crescere) Mab. 2, 383. *didraha* (timidus; *traha*, audax, arrogans) 1, 236.

Cornica et aremorica exempla composita cum part. *he-*, *hy-*, *di-*. Cornica e P.: *hegar* (amicus) 40, 3. *hyblyth* (flexibilis; cambr. *pleth*) 131, 3. *dyveth*, *deveth* (impudens; *meth*, pudor) 191, 1. 242, 4. *dygonfortys* (infirmatus) 58, 1.

Aremorica e Buh.: *hegar*, *hegarat* (amicus, comis; cf. p. 93) fq. *hegredic* (credulus; *he-cred.*) 154, 11. *diualicc* (sine malitia) 70, 5. *diuisguaff* (vestibus exuere) 10, 19. Non aliter hod. *am-*, *di-*: *amc'houlou* (tenebrae; *goulou*, lux), *divroet* (exul; *bro*, terra), *dibenna* (decapitare; *penn*). Servata est in huiusmodi vocibus, non solum aremoricis sed etiam cambricis, haud dubie praep. *di.*

7. De particulis cambricis *gwer-*, *gor-*, quae cum aspirent tenues regulariter, easdem in hodierna lingua modo aspirant, modo destituunt sicut consonas aspirationis expertes, supra dictum est (B. II. 3). Destitutionis exempla e Mab.: *y widon ordu*, *y widon orwenn*, *orwen* (strix pernigra, peralba; *gordu*, hod. *gorddu*, *gorwen* e *gwyn*, *gwen*) 2, 224. 247. *goruot* (superare; *bot*), *gorflwch*, *gorvlwch* (poculum; *blwch*) fq.

Cornica ac vetusta iam aremorica exempla quaedam destitutae post eandem particulam consonae supra allata sunt (B. II. 3 et pp. 112. 137).

D. Infectio nasalis britannica consonarum illarum, quae ea tanguntur, mediarum et tenuium, sicut in mediis et extremis vocibus iam in vetustioribus libris invenitur (pp. 147 et 162); eadem in principio vocum iunctarum constructione vel compositione in recentioribus codicibus invenitur, magis tamen exculta in cambrica quam in ceteris dialectis. Absoluta et perfecta est in hodierna demum lingua cambrica; in hac igitur quae sit eius proprietas primum est demonstrandum.

Efficitur in constructione pronomine possessivo *fy* (meus, e *myn*) et praep. *yn* (in), in compositione particula privativa *an-* et praep. *cy-*, *cyn-*. Post quas voculas terminatas liquida *n* sequentes consonae, et mediae et tenues, assimilantur, ut mediae *b d g* fiant *m n ng*, tenues autem *p t c*, addita *h* insuper, *mh nh ngh*. Exempla mediarum: B: *fy mwyd* (cibus meus; *bwyd*); compos. *cymro* (indigena; *cyn-bro*), *cymreig* (cambricus). D: *yn nydd* (die; *dydd*), *fy nuw* (deus meus; *duw*); compos. *annoeth* (insipiens; *an-doeth*). G: *yng ngwisgodd* (in vestibus), *fy ngrudd* (mala mea); compos. *cyngorphen* (completio; *gorphen*). Exempla tenuium: P: *fy mhenn*, *ym mhenn* (caput meum, in capite); compos. *cymhlanfa* (complantatio; *planfa*, locus plantationis). T: *fy nheyrnas* (dominium meum; *teyrnas*), *yn nheyrnas* (in d.); compos. *cynhesu* (calefacere; *cyn-tesu*). C: *fy ngherdd* (cantus meus; *cerdd*), *yng nghad* (in proelio; *cad*); compos. *anghymmedrol* (immoderatus; *cymmedrol*).

Addenda post num. *saith* (septem), *wyth* (octo) sequens infectio nasalis mediarum: *seithmlwydd*, *wythmlwydd* (septennis, octennis), *seithnyn* (septem homines; *dyn*).

E ceteris consonis liquidae habent propria quaedam post easdem voces. Ut post particulam *an-* destituitur *m*, non tanguntur *ll*, *rh*. Item *cy-* in compositis interdum destituit *m*, sed interdum non tangit (ibi tamen est propria forma *cym-*, *cyf-*, quae eadem ante *r*, *l* praecedit, ut *am-*, *af-*, pro *an-*, ante easdem liquidas). Contra hanc ipsam infectionis nasalis regulam eadem part. *cy-* interdum medias destituit.

E codicibus britannicis infectionis nasalis consonarum inchoantium post easdem voces exempla.

I. In constructione: 1. infectae mediae cambricae: *ynaros vy mwyt* (exspectans cibum meum; = *vym-bwyt*, *vym mwyt*, *vy mwyt*) Mab. 1, 2. *adywedut vy mot yn keissaw* (et dixi me esse quaerentem, me quaerere; *vym bot*) 1, 5. *meuyl ar vymarafi* (dedecus super barbam meam; = *vym baraf i*) 3, 101. *vy mrawt* (frater meus; *brawt*) 3, 144. *or mynnir vy nyuot y mywn* (si placuerit ingressus meus; = *vyndyuot*, *vynnyuot*, *vy nyuot*) 1, 250. *att vyggwreic* (ad uxorem meam) 1, 274. *vynggwely* (lectus meus) 1, 290.

Post numeralia *seith* (septem), *wyth* (octo), *naw* (novem) infectio nasalis: *seith mlyned* (septem anni) Mab. 2, 198. 212. 376. 3, 29. 98. 272. *naw nos a naw nieu* (novem noctes et novem dies; *dieu*) 2, 241. *nau nieu* (novem dies) Leg. 2, 11, 7. Exemplum num. *wyth* mox inter composita. De causa infectionis supra dictum (pp. 44. 117); translata tamen invenitur infectionis vis in alia numeralia, in quibus non sit eadem causa: *pedwar ugeint mlyned* (24 anni) 3, 98. 100. *chue ugeyn myu* (sexies vicenae vaccae) Leg. 1, 10, 18. 11, 20 etc. *can myhu* (centum vaccae) 1, 2, 3.

In lingua aremorica etsi infectione nasali plerumque vacant mediae inchoantes, pauca tamen illius exempla non solum e Buh. afferri possunt: *entre an nou men bras* (inter duos lapides crassos; = *an dou*) 148, 1. *dan naou glin* (in duobus genubus; = *dan daou*) 96, 12. 180, 5. *en noar* (in terra; *doar*) 4, 12. 8, 24. *a dreff an or man* (post portam hanc; *dor*) 54, 1, e Cath. *guignal an noulagat* (connivere), *gant ioy squeiff an nou dorn* (complodere), *crochen an niuquell* (i. e. cutis testiculorum, scrotum), *barrenn an nor* (clatrus), sed etiam in hodierna lingua formulam *an or*, de qua monet Man., non monent Dum. Lgn., vigere patet e dictionibus: *dirac an or* (ante portam) D., *war ann ôr* (ad portam), *dré doull ann ôr* (per foramen portae) L. De scriptione conferatur *ann ên* M. *an eon* D. *an eñv* L. *eff* Cath. respondens vetusto *an nef* (caelum). Nusquam invenimus cornicum exemplum.

2. Infectae tenues cambricae: *ymhoen* (in poena; = *yn poen*, *ympoen*, *ymmoen*, *ymhoen*) Mab. 3, 199. *yn mhenn y maes* (in capite, fine planitiei; *yn penn*, *ymmenn*, *ymhenn*, *yn mhenn*) 1, 3. *ygharat* (nom. propr. fem.) 1, 262. *vyghyghor* (consilium meum; *cyghor*) 1, 286. *ygkarchar* (in carcere) 1, 290. 291. Exempla tenuis *t* transeuntis in *nh* mox in compositione proferentur; in constructione nulla inveniuntur, contra *seith gantref*, *seith cantref* (septem pagi) 3, 144.

A cornica dialecto haec tenuium infectio aliena est perinde atque ab aremorica tam vetere quam hodierna, quae profert *é ti* vel *enn ti* (in domo), ut *é tâl* (in fronte, prope), *é pâd* (in duratione, durante tempore), *é ker*, *enn ker* (in urbe).

Ceterum in combinationibus cambricis enumeratis non aliter assimilantur mutae labiales et gutturales atque liquida ipsa (cf. p. 117 sq.). Itaque invenitur liquida assimilata cum servata tenui, ut cum labiali: *vymporthawr* (portarius meus) Mab. 1, 263. *ympenn y uantell* (in margine pallii eius) 1, 3. *ympop dyn* (in quovis homine) 1, 33. Interdum omnino nihil mutatur, si secuntur dentales: *uyndeu uab* (duo filii mei), *vyndihenyd* (occisio mea) 1, 33. 253. *yn deu hanner* (in duas partes dimidias) 1, 13. *vyntaryan* (clipeus meus) 1, 9. *vyntebic* (opinio mea) 1, 245. *vyntat*, *vynntat* (pater meus) 1, 252. Immo destituta invenitur consona inchoans: *ym benn* (in initio), *yn gyfagos* (in vicinitate; *penn*, *cyfagos*) Mab. 1, 236. cf. *seith gantref* (supra).

Ceterae consonae non tanguntur: *vy lludeticwisc* (vestis mea lutosa) Mab. 1, 4. *yn lle arall* (in alio loco), *yn llys* (in aula) 1, 5. 237. *uy march* (equus meus) 1, 4. *vym merch* (filia mea) 1, 291. *yn ryuygus* (in superbia) 1, 242. *vy ffyd* (fides mea) 1, 243. *vy chwaer* (soror mea) 1, 252.

II. In compositione 1. infectae sive assimilatae post nasalem mediae exemplum cambricum notissimum est nomen Cambrorum ipsum, quod in codice

Leg. scribitur *Kemro*, *Kemry* (Camber, Cambri), fem. *Camraes*, *Camaraes* (Cambra), plur. *cymry*, *kymry* in Lib. Land. privileg. eccl. p. 113 et Mab. 2, 50. 242. 3, 90. Hodiernae formae: *Cymro*, plur. *Cymry* (Camber, Cambri), fem. *Cymraës* (Cambra), unde *Cymreig* (cambricus), *Cymraeg* (lingua cambrica; cf. *Saesoneg*, *Seisoneg*, lingua saxonica, anglica), *Cymru* (Cambria). Est compositum e praep. *can*, iuncta *cyn-* (*con-*), et subst. *bro* (terra, = *brog*, pp. 90. 137) significatque in sensum adiectivi versum (ut graeca eiusmodi composita) conterraneum (cf. lat. contubernalis pro contabernalis), eandem terram habitantem, indigenam. E forma *Cymro*, plur. *Cymry* (flexionis internae, = *Cymbryg*, ut *escyb*, episcopi, ex *escob*, *kyrn*, cornua, e *korn*, quamquam e simplici *bro* formatur pl. *bröydd*; pariter atque e *penn*, caput, pl. *penneu*, hod. *pennau*, compositum est *kytunbenn*, pl. *kytunbynn*, qui una sunt principes, Mab. 2, 389) prodierunt, vocali mire immutata, formae *Cymru* et *Cymraes*; vetustissima forma (quam audissent Romani, nisi hoc nomen ortum esset post invasionem Saxonum) foret *Combroges*, cui oppositum est significatione vetustum nomen gallicum *Allobroges*, i. e. alienae terrae incolae.* Eiusdem modi composita hodie extant complura: *cymmraint* (subst. comprivilegium, idem privilegium, adi. comprivilegiatus, qui eodem fruitur privilegio; *cyn-braint*), *cymmrawdd* (confabulatio; *brawdd*), *cymmrawd* (confrater; *brawd*), *cymmriw* (contusio; *briw*) etc. Item in Mab. *cymwt* (= *cymbwt*, arem. *combot*, *compot*, p. 192) 2, 372.

Mediarum infectio nasalis in compositione post numeralia supra dicta *seith*, *wyth*, *naw*: *seithnyn* (septem homines; *dyn*) Leg. 2, 1, 74. *wythmlwyd* (octennis) Mab. 3, 201.

2. Infectae tenues cambricae: *cymhar* (coniux; = *cym-par*, compar) Mab. 2, 216. *kynhewi* (subtacere; *kyn-tewi*) 2, 42. *kynhebic* (similis; *kyn-tebic*) 2, 378. *kynnwryf* (tumultus; *kyn-twryf*) 2, 381. *keghor*, *kyghor* (consilium) Leg. Mab. fq. *agherdet* (deviatio; *kerd*) Mab. 1, 266 (cf. p. 118).

Sunt autem hic quoque neglectae infectionis exempla: *ambreinaul* (non privilegiatus), *ampriodaur* (non possidens) Leg. 2, 11, 29. 32. Ac particulam *kyn-* compositam cum adiectivis, etsi origine vix diversam a praepositione, semper consona destituta sequitur in Mab.: *kynwynnet* (aeque albus) 1, 257. *kynuonhedicket* (aeque nobilis) 1, 264. *kyndecket* (aeque pulcher) 1, 250. 276. *kyndristet* (aeque tristis) 1, 33. *kyngryfet* (aeque fortis; *cryf*) 1, 24.

Ante liquidas praeter *m*, quae post *cy-*, *an-* destituitur, pro *cy-*, *cyn-* et *an-* sunt formae *cym-*, *cyf-* et *am-*, *af-*. Exempla infra inter composita.

---

* Cui confero germ. *Alisati*, *Alisatia*, sedes, terra aliena, terra romana ab Alamannis occupata. Interpretatio vetusta ap. Scholiast. in Iuvenal. p. 347. ed. Crameri: "*Allobrogae* Galli sunt. Ideo autem dicti *Allobrogae*, quoniam *brogae* Galli *agrum* dicunt, *alla* autem *aliud*, dicti igitur quia ex *alio loco fuerant translati*." Forsitan rectius, quia in alienam terram, a Gallis ante non possessam, translati erant. Eodem modo compos. cambr. *alldut* (alienigena, ex alieno populo oriundus; *tut* p. 99) Leg. fq.; cum altera parte nominis conferenda vetusta Antebrogius Caes., Antebroges Plin. E voce *cyn* (primas, praeeminens; = *kynt*, in superlat. *kyntaf*, cf. nom. gall. Cintognatus) si compositum esset nomen *Cymro*, ut putat Owenus, inveniretur destitutio mediae, non infectio nasalis.

LIBER SECUNDUS.

DE NOMINE ET PRONOMINE.

Perlustrata regula sonorum et interna vocum structura transimus ad externam structuram flexionum, quibus ceteras orationis partes superant nomen, pronomen, verbum. Nomen et pronomen tractabimus hoc libro secundo, quo de flexionibus praesertim substantivi et adiectivi agetur, concordantibus in monumentis nostris, addentur quae his vocibus praeterea adhaerent, deminutionis et gradationis formae. Quibus omnibus praemittendae sunt articuli formae, subiungenda nomina numeralia, tandem pronomina, in singulis capitibus.

CAPUT PRIMUM.

De tribus generibus veteris linguae et articulo.

In omnibus linguis celticis hodie non plus quam duo nominis genera distinguuntur, genus masculinum et femininum. Sed patet tam e vetustis nostris glossis hibernicis quam e cambricis pronominis demonstrativi formis, ut in ceteris omnibus linguis huius affinitatis sic in vetere celtica tria genera fuisse non solum pronominum sed etiam substantivorum et adiectivorum, postea demum deleto discrimine inter masculinum et neutrum grammatico haec duo genera in unum commixta esse, eodem modo quo in lingua gallicana. Id quod inprimis probatur articulo veteris linguae hibernicae, qui proprias cuiusque generis in numero saltem singulari formas exhibet.

I. Articulus hibernicus.

In lingua hibernica radicalis articuli consona N plerumque aut geminata invenitur (ut in genetivo sing. generis feminini, genetivo et accusativo plur.

cuiusvis generis, denique in formis INNA et INNAN) aut aucta accedente media D (ut in gen. sing. et nom. plur. generis masculini et in dat. sing. cuiusvis generis, in forma IND) quae in tenuem quoque T provehitur, sive sequitur S in principio vocis mortificanda, sive periit S terminalis (id quod in nom. sing. masculini generis factum esse ostendit analogia cum linguarum cognatarum tum priscae gallicae conspicua in flexione nominum). Singularis N (praeterquam in neutri generis nominativo et accusativo numeri singularis casibus, qui simplicem N ante vocales, medias, liquidas servant vel assimilant, eandem amittunt ante tenues et spirantes, non igitur radici sed terminationi tribuendam) non extat nisi in formis aphaeresi curtatis eorundem casuum, qui bisyllaba alias forma utuntur, ac semper fere in dat. plur., aut cum periit consona terminalis. Quare suspicari licet, ND ab origine ad thema articuli hibernici pertinuisse nec nisi assimilatione facta in NN et N transisse. Apparet autem ex altera forma dativi et accusativi, quae sola sequitur praepositiones quasdam (*a*, *ren*, *iarn*, *con* cum dativo, *la*, *fri*, *tri*, *tar*, *co* cum accusativo, *in*, *for* cum utroque casu constructas), S quoque principio articuli propriam fuisse, quae postea fere perierit, servetur tamen post illas praepositiones. Statuimus igitur thema articuli SIND (= *sanda*), cuius locum in nom. et acc. sing. neutr. tenet SA.

Itaque formae pleniores extant: INT, IND (SIND), INN (SINN), INNA, INNAN, AN (SAN); formae curtatae: NA, NAN, SN, NAIB (SNAIB). Ex his INNA (NA) et NAIB (SNAIB) nec ipsae in fine mutantur nec mutant consonam sequentem; INNAN (NAN) et AN (SAN) integrae servantur ante vocales, medias, liquidas (nisi quod mediae *b* et liquidis *m*, *l*, *r* assimilatur *n* terminalis), ante ceteras consonas reiciunt *n*, nihil tamen mutare solent in consona proxima; INT, cuius analogiam fere sequitur INN (SINN), ante vocales solas integra servatur, ante quamlibet consonam privatur consona terminali, sequentem autem litteram non mutat. Magis variat IND (SIND), quae sola inficit consonam sequentem, servata ante liquidas et mortificatam *f* ac vocales, transiens in INT ante *s* emortuam, in IN ante tenues et medias. Distinguendae igitur sunt collocationes ante tenues, ante medias, ante liquidas, ante vocales, ante *s* et *f*. De duali ac de ablativi reliquiis infra agetur.

Schema autem articuli, probandum deinceps exemplis e codicibus nostris, est hocce:

Sing.

	Masc.	Fem.	Neutr.
Nom.	*int*, *in*	*ind*, *in*	*an*, *a*
Gen.	*ind*, *in*	*inna*, *na*	*ind*, *in*
Dat.	*(si)nd*, *(si)n*	*(si)nd*, *(si)n*	*(si)nd*, *(si)n*
Acc.	*(s)inn*, *(s)in*	*(s)inn*, *(s)in*	*(s)an*, *(s)a*.

Plur.

	Masc.	Fem.	Neutr.
Nom.	*ind*, *in*	*inna*, *na*	*inna*, *na*
Gen.	*(in)nan*, *(in)na*	in tribus generibus.	
Dat.	*(s)naib*, *(s)nab*	in tribus generibus.	
Acc.	*inna*, *(s)na*	in tribus generibus.	

Singularis.

Masculinum. Forma primaria (SIND) IND quae servatur ante vocales, liquidas, spirantes, nisi quod ante *s* fere in INT transit, mutatur in IN ante tenues et medias, in interioribus huius numeri casibus, genetivo et dativo, inficit consonam sequentem, sive servata sive excussa est ipsius consona terminalis. Non tangit consonam sequentem forma nominativi INT, vix accusativi (SINN) INN, etsi ipsae integrae non servantur nisi ante vocales. Ecce exempla singulorum casuum:

Nominat. INT, cuius *t* servatur ante vocales, sed perit ante quamvis consonam, non inficiens. INT: *intathir nemde* (pater caelestis) Wb. 4[b]. *ní corp intóin ball* (non corpus unum id membrum) 12[a]. *asber intóis anfoirbthe* (dicit aetas imperfecta, homines imp.) 13[c]. *intimmormus dognither friusom* (scandalum quod fit contra eos) 10[c]. *ní ní dam intídol* (ne est quidem quidquam idolum) 11[b]. *intintšliucht* (intellectus, sensus) Sg. 201[a]. *intí* (is) pron. fq. Pro quo INDT in uno exemplo: *indtairdircus* (gl. claritudo) Sg. 2[a]. IN: *am. fondrodil incoimdiu dochách* (gl. unicuique sicut divisit deus) Wb. 10[a]. *cid incoimdiu dodgné friamug* [*cid*]*inmug friachoimdid* (sive dominus id facit in servum suum sive servus in dominum suum) 27[c]. *issí indainim aslam dochomalnad recto dé ní incorpp* (gl. secundum interiorem hominem; i. e. est anima quae est parata ad explendam legem dei, non corpus) 3[d]. *intecttaire maith* (gl. bonus dispensator) 8[d]. *ingnim, ingnímson* (factum, hoc f.) Tr. 103. 104. *mad slán inball* (si sanum est membrum) Wb. 12[b]. *indomunso* (mundus hic) 9[c]. *lasse donindin inmacc* (cum tradit filius) 13[b]. *ishé insenduine* (est hic vetus homo) 27[b]. *céin basmbéo infer* (donec vivus sit vir) 10[b]. *anasrubart infáith* (quod dixit propheta) 13[d].

Accus. SINN, INN ante vocales. SINN post praepositiones supra commemoratas: *frissinnebride* (adversus Hebraeum) Ml. 2[d]. *isinnáiar* (gl. in aëra) Wb. 25[b]. *cid cossinnóin l. cosinnóin .i. co cr.* (gl. usque ad unum, non est qui faciat bonum) 2[a]. *lasinnathir nemde* (apud patrem caelestem) 19[d]. *tresinnainmnigudsin* (per hanc denominationem) Sg. 59[b]; alias INN: *innáis déed* (gl. inquietos, corripite; i. e. aetatem inquietam) Wb. 25[c]. *innairdegnúsigud* (significationem) Sg. 77[a]. *innimthánad* (gl. talionem) 181[a]. *cenmá innainmnid* (excepto nominativo; *cenmá* cum accus.) 201[b]. Sed SIN ante consonas: *lassincoimdid* (apud dominum) Wb. 25[b]. *lassinfer, lasinfer, lassinfeir* (apud virum) 9[d]. 13[a]. *frisinfer* (contra virum) 10[a]. *frisincethir* (ad animal quadrupes) 13[c]. *tarsin corpsin* (trans hoc corpus) 15[c]; item IN ut in nominativo: *ní gebat incomarbus* (non accipient hereditatem) Wb. 4[c]. *ar incorp marbde* (ad corpus mortuum) 3[a]. *inbrón* (maerorem) 5[d]. Eclipsi hodiernae comparanda sunt *trisin mbrat find* (per pallium album) Tr. 55. *in nerchoimded* (gl. apologiam) Tr. 82, ut acc. fem. *lasin ṅgutai* (cum vocali) Sg. 7[b]. *tris in niris* (per fidem) Tr. 43, gen. plur. *tridluthad inna ṅnél* (per compaginem nubium) Ml. 9r.

Genet. IND ante liquidas, consonam emortuam *f*, vocales, IN ante tenues et medias, inficiens. IND: *rún indrechto, cosmulius indrechto* (mysterium, similitudo legis) Wb. 15[a]. 20[a]. *rectire indríg* (praepositus regis) 17[d]. *indfogair* (gl. pronuntiationis) Sg. 3[b]. *darcenn indóesa lobuir* (pro aetate infirma, pro infirmis) Wb. 10[c]. *foraltóir indídil* (super altari idoli) 10[c]. *béssi indepscuip* (mores

episcopi) 31ᵇ. *comalnad indhuili rechto* (impletio omnis legis) 20ᵃ. Pro quo effertur INT ante *s* emortuam: *intsechtaigtha* (gl. simulationis) Ml. 31ᵃ. *fomam intsommai* (sub iugo divitis) Ml. 27ᵈ. *dotrachtad intsailm* (ad tractationem psalmi) Ml. 25ᵃ; minus accurate: *boill indsenduini* (membra veteris hominis) Wb. 27ᵇ. *ainm indṡrotho* (gl. Anio; i. e. nomen fluvii) Sg. 35ᵇ. IN: *ires inchaich* (fides cuiusvis) Wb. 2ᵇ. *isinanmim inchoimded* (est in nomine domini) 9ᶜ. *dochum inchoirpsin* (ad hoc corpus) 3ᵃ. *gním inchrochtho* (actio crucifixionis) 8ᵃ. *doecmalla side foir indluim mair inchoirpsin et inphectasin* (colligit hic in se massam magnam huius corporis et huius peccati) 9ᵈ. *glicc ocaslug inphectho* (callidus in persuasione peccati) 14ᵈ. Non tanguntur infectione dentales (cf. p. 179): *intempuil* (templi) Tr. 80. *intairmchrutto* (transformationis, imago; *tairmchruthad*) Wb. 15ᵇ. *intesa* (gl. caloris) Sg. 5ᵃ; quare hic quoque IND notatum invenitur ut in neutro: *indtóraind* (gl. qualitate, i. e. formae) Sg. 3ᵇ; eadem igitur ratione accipiendum *forbe indagimrata* (perfectio bonae cogitationis) Wb. 3ᵈ. *induini* (hominis) 12ᵃ. *dinchamull indiumsa* (de camelo superbiae) Tr. 60. In mediis *b* et *g* etsi notata non est infectio: *imnetha inbetho* (tribulationes mundi), *ó dethidin inbetho* (a cura mundi), *accobra inbetha* (cupiditates mundi) Wb. 10ᵇ. 14ᵇ. 15ᵈ. *hi coindeilc ingotho* (in comparatione vocis) Sg. 3ᵇ, sine dubio tamen valuit in pronuntiatione.

Dativus ut genetivus, nisi quod S inchoans eadem qua in accusativo ratione aut servatur aut perit; quacum una absorbetur vocalis articuli terminalibus vocalibus praepositionum praecedentium, ut *do*, *ó*, *di*. Exempla formae IND: *dondlucht ailiu* (alteri parti) Wb. 16ᵃ. *dondmacc* (filio) 7ᶜ. *dindriuth* (de cursu) 20ᵇ. *óndrectairiu* (gl. a villico) Pr. Cr. 62ᵃ. *ondfescur* (a vespera) Sg. 183ᵇ. *dondfiur* (ad virum, viro) Ml. 14ᵇ. *dindfiur* (de viro) Wb. 22ᶜ. *óndfogur* (voce) 12ᵈ. *dondathir* (patri) 13ᵇ. *dondoscar* (gl. idiotae) 12ᵈ; SIND: *forsindimmarmus* (in scandalo) Wb. 1ᵈ. *forsindainmnid* (in nominativo) Sg. 207ᵃ. *hisindlucsin* (hoc loco) Sg. 8ᵇ. Ante *s* mortificandam item SINT, INT: *issintsalm* (in psalmo) Ml. 14ᵇ. *isintsalm* (id.) 43r. 32r. *isintsalmso* (in hoc ps.) 14ᵇ. 24ᶜ. *dintsens* (de sensu) 14ᵈ.. *dintsruth buadarthu* (gl. de turbulento rivo) 2ᵇ. *huantsommu* (a divite, accepit munera) 36ᵃ; minus accurate *húandsnáthiu* (a filo) Sg. 54ᵃ. IN, SIN: *onphapa leo* (a papa Leone) Cr. 40ᵃ. *donchoimdid nemdu* (domino caelesti) Wb. 27ᶜ. *ónchiunn* (e capite) 22ᵃ. *dunchrunn* (arbori) 8ᵃ. *donchorp marbdu* (corpori mortali) 3ᵃ. Non notatur infectio in mediis *b* et *g*: *dunbráthir* (fratri) Wb. 10ᶜ. *donbáith* (gl. idiotae) 12ᵈ. *isinbiuth* (in mundo), *isinbiuthso* (in hoc mundo) 12ᶜ. 12ᵈ; hic quoque IND scriptum: *dindbéstatu* (de moralitate) 5ᶜ. Non inficiuntur dentales: *ontechtairiu* (de legato) Wb. 14ᵈ. *dintemul* (gl. obscuratione solis) Ml. 16ᶜ. *isintuisiulsin* (in hoc casu) Sg. 204ᵃ. *dintecnatatu* (gl. de familiaritate) Ml. 2ᵃ. *hontecnatatu* (familiaritate), *hondoirmaigthetaid* (gl. squalore) Ml. 28ᵇ. *isindomunsan* (in hoc mundo) Tr. 16. *donduini* (homini) Wb. 4ᵇ. *dondaum* (bovi) 10ᵈ. *isindánsin* (in hac scientia) 18ᶜ.

Femininum. Sunt articuli feminini formae in singulari IND, INN, INNA, e quibus prima sola inficit, quae est nominativi et dativi, alternans cum IN. Formae accusativi, quae fit IN ante vocales, et INNA genetivi non inficiunt.

Nom. IND, IN ut gen. masc. Forma IND: *indalmsan* (eleemosyna) Wb.

16[d]. 17[a]. *isbeo indanim*, *isirlam indanim* (est viva, prompta anima) 4[a]. 5[c]. *indeclais* (ecclesia) Tr. 60. *indencae* (innocentia) Ml. 24[a]. *indecmailte* (gl. insolentia) 31[b]. *indingen* (filia) Wb. 10[b]. *indepistilse* (epistula haec) 27[d]. *indhuall* (gl. elatio) Ml. 28[a]. *indlaám* (manus) Wb. 12[a]. *indnóibe* (sanctitas) 9[c]. *indrann insce* (pars orationis) Sg. 3[b]. *indróm* (Roma) 174[a]. *indfáilte* (gaudium) Wb. 16[b]. *indfoille* (gl. calliditas) Ml. 28[b]. *indfoirinn* (gl. factio) 33[a]. *indfoisitiu* (confessio) Wb. 4[d]. INT ante *s* emortuam: *mór intserc condechuith in cru.* (magnus amor donec venit in crucem, Christus) Wb. 22[b]. *intserc* (gl. affectus) Ml. 43r. *intsoilse* (lux, sol) 26r. 5r. *intṡillab* (syllaba) Sg. 25[a], *intsillab* 25[b], sed *indsillab* 26[a]. *intsartol* (gl. libido) Ml. 34[a]. Forma IN: *inchathir* (civitas) Wb. 21[c]. *niincholinn donatháira* (non caro est, quam vituperat) 3[d]. *inchorcur* (purpura) Tr. 115. *inchiall* (intellectus, notio) Sg. 27[a]. *inchoss* (pes) Wb. 12[a]. Non infecta tenuis dentalis ut supra notatur in Ml. 28[b]: *indtogas* (gl. circumventio); itaque ne media quidem *d* infecta putari debet: *indiassin* (gl. uterque; i. e. haec duitas) Sg. 2[a]. *indearc bratharde* (amor fraternus, = *deṡerc*) Wb. 33[d]. Non notata infectio ceterarum mediarum: *léicfidir dúib inbrithemnactsin* (sinetur, concedetur vobis hoc iudicium) Wb. 6[b]. *inben* (mulier) 22[c]. *inglainesin* (haec puritas) 9[c].

Dat. ut dat. masc.: *isindaimsirsin* (hoc tempore) Wb. 13[b]. *isindinducbáil* (in gloria) 4[c]. *dondingin* (filiae) 10[b]. *dindluib* (gl. de rosa) Sg. 35[b]. *as ind fetarlaici* (e vetere testamento) Tr. 39. *dondfritobairt* (oppositioni) Sg. 183[b]; minus accurate *dindséit* (de via) Wb. 24[a]. *donṡoilsi* (luci) Sg. 183[b], ubi *dint-*, *dont-* expectares. *robói issinchaithir* (fuit in civitate) Wb. 13[b]. *hisinchathir* (in civ.) Sg. 28[a]. *isinchétne tuiste* (in prima creatione) Wb. 1[a]. *iarsincháintoil* (gl. secundum bonum placitum) Wb. 20[d]. *isintuaichli* (in astutia) 8[d]. *dondeacht*, *dondóinecht* (deitati, humanitati) 32[b]. *dinddeilb* (de forma) Sg. 5[a].

Acc. SINN, INN ante vocales, SIN, IN non inficiens ante quamlibet consonam, ut in accus. gen. masc. Forma SINN: *tresinnaimsir feissin* (gl. tempus per se) Sg. 188[a]. *tresinnóenméit* (gl. per tantundem temporis, i. e. per eandem magnitudinem; *méit* fem.) Cr. 34[c]. *isinnaisndís* (gl. in sui adsertionem) Ml. 29[b]. *frisinniarfaigid* (gl. adversum inquisitionem) Ml. 20[c]; INN: *conrịcci innaimsir hítaam* (gl. usque adhuc; i. e. donec attingit tempus quo sumus) Wb. 9[a]. *sech innaimsir* (ultra tempus) Sg. 217[b]. *ni epur frib innalmsin* (non dico vobis eleemosynam) Wb. 16[d]. *innaudbirt* (gl. phase, facies; i. e. oblationem) Cr. 37[b]. *huare nád forcmat inninni* (quia non servant significationem) Sg. 50[a]. *ar inninni* (gl. propter significationem) Sg. 137[b]. Forma SIN: *forsinmertrich* (super meretricem) Wb. 9[d]. *frissinlainn .i. frisinfochricc nemdi* (ad bravium, i. e. ad mercedem caelestem) 24[a]. *trissinprecept* (per doctrinam) Wb. 12[d]. *tresinfuil* (per sanguinem) Wb. 20[d]; IN: *doforsat incathraig* (condidit civitatem), *conrotgatar incathraig* (construxerunt civitatem) Sg. 31[b]. 32[b]. *incairi* (gl. notam) Ml. 28[c]. *incaisc* (gl. phase, facies; i. e. pascha) Cr. 37[b]. *incoimdemnacht* (gl. dominatum, ferre) Ml. 35[a]. *inlainn* (gl. coronam) Wb. 11[a]. *infáiltisin* (gaudium hoc) 5[d]. *infirinni* (veritatem) Ml. 36[b]. *infectso* (nunc) fq., cuius altera forma *indectso* ad ablativum adverbialem referenda est (cf. sub adverb.). Est tamen etiam ante vocales liquidae scriptio simplex: *ar inœncai* (gl. propter morum modestiam; supra nom. *encae*, *ence*, innocentia) Ml. 31[c]. *in arim* (gl. summam) Ml. 36[a].

Gen. INNA et NA: *aitribtheid inna cathrach* (incola civitatis) Sg. 124[b].

rún inna cruche (mysterium crucis) Wb. 8ª. *inna togaise* (gl. simulationis) Ml. 31ª. *írúnaib inna deacte*, *hi rúnaib inna deacte* (in mysteriis deitatis) Wb. 2ᵇ. 5ᶜ. *dineurt inna deserce* (virtute amoris) Wb. 16ᶜ. *airechas inna rómæ* (principatus Romae) Sg. 174ª. *dothaidbse inna méite* (gl. explanandae quantitatis causa) Sg. 151ª. *inna flaithemnachtæ* (gl. dignitatis, gradus) Sg. 2ª. *rann airegde inna anme* (pars principalis animae) Wb. 25ᶜ. *bolad inna idbairtesin* (odor huius oblationis) Wb. 22ᵇ. *issóinmichi inna indocbále* (in abundantia gloriae) Wb. 27ª. *tindnacol inna hirise* (receptio fidei) Sg. 209ᵇ. NA: *ó aicniud na cétne tuisten* (natura primae creationis) Wb. 21ᵇ. *hi foirciunn na cetnæ rainne* (in fine prioris partis) Sg. 18ᵇ. *isdochruth comirsire na desse* (est inhonestum simul sermocinari duos) Wb. 13ª. *accomol cr. et na æcilse* (iunctio Chr. et ecclesiae) Wb. 22ᶜ.

Neutrum. Differt hoc genus a masculino et feminino sola forma primaria AN in casibus rectis; in casibus obliquis IND habetur eodem modo quo in obliquis generis masculini.

Nom. AN ante vocales et medias, A ante ceteras consonas (p. 43), exceptis liquidis, ante quas *n* articuli saepius assimilatur quam omittitur. AN (*am* ante *b*): *anaccobor* (gl. animus voluntatis; i. e. voluntas) Wb. 16ᶜ. *dobtromma anaccobor collnide beos* (gravat vos voluntas carnalis adhuc) 8ᶜ. *asn̄dirruidig. anainm̄sin* (est derivatum nomen hoc) Sg. 56ᵇ. *ished inso anaithescc* (est hoc responsum) Wb. 9ᵈ. *animdibe adchi cách* (circumcisio quam scit quivis) 2ª. *ropo fochonn anirgaire* (fuit interdictio causa, peccandi) 3ᶜ. *anorpe nemde* (hereditas caelestis) 27ᶜ. *atá lib anuilese* (sunt vobis haec omnia), *anuile robói ifetarlicci* (omne quod fuit in vetustate) 16ᶜ. 27ª. *aní*, *anísiu* (id, hoc; masc. *intí*, *intísiu*, fem. *indí*) pron. fq. *ambás tiagmeni* (mors quam subimus) Wb. 15ᵇ. *ished ambeccsin nammá* (est id hoc parvum solum) 24ª. *andechor feil eter corpu nemdi* (differentia quae est inter corpora caelestia) 13ᶜ. *andéainm̄neichthech* (denominativum) Sg. 29ᵇ. *am. rombói andligedsin ifetarlicci* (ut fuit lex haec in vetustate) Wb. 10ᵈ. *andligednísin* (lex, regula haec), *andliged dogniat greic* (regula, quam observant Graeci) Sg. 7ᵇ. 40ª. *andiall cechtar indarann* (declinatio utriusque partis), *iss. andiall ninmedonach* (haec est flexio interna) Sg. 74ᵇ. 158ᵇ. *inmaith andubso amne* (bonumne hoc atramentum ita? glossa scriptoris codicis atramentum temptantis, infra in folio) Ml. 13ᵈ. Substantivi numeralis *andéde* (utrumque), *andédeso*, *andedesin* (horum utrumque) exempla inter numeralia. *angair robói..* (vox [?] quae fuit) Sg. 176ᵇ. *ised angné cetne* (gl. eadem ratio; i. e. haec est ratio prior) Cr. 33ᶜ. *angrád asisliu* (gradus qui est inferior) Wb. 4ᵇ. Forma A: *atimne sainemailsin* (singulare hoc mandatum) Wb. 3ᶜ. *atinphed* (gl. spiritus), *atinfed* (aspiratio, per h) Sg. 6ª. 9ª. *atir romanach* (gl. romanus ager), *atir centarach* (gl. citer ager) Sg. 33ª. 39ᵇ. *atrédeso*, *atrédesin* (haec tria; cf. inter numeralia) Wb. 5ᶜ. 9ᶜ. 12ᶜ. *acethardeso* (haec quaternitas; i. e. haec quattuor) Wb. 21ᵈ. *araaric acenelæ fothaircthesin* (gl. balneae pallacinae: de nomine philosophi; i. e. nam eius inventum hoc genus balnearum) Sg. 217ª. *isfrideacht afiadnissesin* (gl. testimonium diximus adversus deum; i. e. est contra deitatem hoc test.) Wb. 13ᵇ. *afírluge* (gl. iusiurandum) Ml. 36ª. *iss. afolad cétnae* (hic est sensus prior), *afolad 7 inchiall* (gl. vis et significatio) Sg. 9ᵇ. 27ª. *aforcital forndobcanar* (doctrina quae praecipitur vobis), *aforcital íccas* (doctrina quae salvat) Wb. 3ᵇ. 30ᵈ. *guidmini airn̄dip maith aforcell doberam dúbsi* (gl. oramus semper pro

vobis; i. e. ut sit bonus nuntius quem feramus de vobis) Wb. 25[d]. *aforóil bess lib dinaib anib* (abundantia quae est vobis divitiarum) Wb. 16[c]. *asainreth* (gl. proprium, est nominis) Sg. 26[b]. *attáa lemsa asainredsa* (est mihi haec proprietas) Wb. 32[a]. *ataa icach epistil asainchomardesin* (gl. quod signum in omni epistula; hoc proprium signum) Wb. 26[b]. Articulus ante liquidas: *isderb alín lathe* (est certus numerus dierum) Sg. 66[b].* *ished allíinn* (est haec pars, est hoc illud quod etc.) Wb. 12[c]. *ished insin allínn* (hoc est rete) 29[b]. *doairchet alladá* (praedictus est dies) 6[b]. *isáildiu ammag rogab súil* (est pulchrior locus quem cepit oculus) 12[a]. *isspirtide annuiadniss uile* (est spirituale omne testamentum novum) 15[b]. *arrindsiu* (hoc signum caeleste) Sg. 70[b].**

Acc. ut in nominativo, nisi quod S servatur post praepositiones supra nominatas. SAN: *trissandedesin* (per hoc utrumque) Wb. 4[d]. *forsaní asrubart* (super id quod dixit) 9[c]. *trisanimthanadsa* (per hanc alternationem) 13[a]. *isanindarbae* (gl. in repulsam) Ml. 23[c]; elisa vocali forma SN: *tresńgné* (per figuram) Sg. 73[b]. AN: *gaibid immib anetach macc cóimsa* (sumite circa vos hanc vestem filiorum carorum) Wb. 27[b]. *ni dunaibhí fodaimet animdibe colnide tm. mani comal. anim. uitiorum* (gl. pater circumcisionis; i. e. non iis qui patiuntur circumcisionem carnalem tantum, si non perficiunt circumcisionem vitiorum) Wb. 2[c]. *cid anuathathnísiu* (gl. relictus sum solus et quaerunt animam meam; i. e. adeo hanc singularitatem, etiam hanc unam) 5[a]. *hóre dorrigeni cr. anuileso* (quia fecit Chr. omne hoc) 15[d]. *ni tucci ambéelre asbiur* (non intellegit sermonem quem dico) 12[d]. *conecat andéde* (possunt utrumque) Sg. 39[b]. *immefolńgai andligedsin* (efficit hanc legem) 157[b]. *angaimredsa* (hanc hiemem, hac h.) Wb. 31[d]. *dindí dobeir angrád* (ab eo qui dat gradum) Wb. 29[a]; hic quoque elisa vocali N: *ni epur nísin* (non dico hoc) Sg. 73[b]. Forma SA, A: *conecat atrédesin* (valent haec tria) Wb. 33[a]. *aracethardese* (propter haec quattuor), *tressacetharde* (per quattuor) Wb. 31[b]. 32[c]. *forsacenélæ metirsin* (gl. inter Phalecios; i. e. genus hoc metri) Sg. 8[a]. *aprono. narticoldae .i. aprono. gaibes engrucus ńarticuil* (gl. articulum sive articulare pronomen tam masculini quam feminini generis assumit, commune genus) 61[a]. *sluindid afolad cétnae* (gl. nec minuit significationem; i. e. significat sensum priorem) 9[b]. *rocreitsidsi aforcell* (credidistis nuntium) Wb. 25[d]. Ante liquidas: *cossalaasa* (gl. usque nunc; i. e. usque ad hunc diem) Wb. 23[a]. *allaesin* (hunc diem) Wb. 15[c]. *alleth o laim deiss* (gl. dextram eius, h litterae partem; i. e. dimidium e dextra manu) Sg. 17[b]. *arrad* (gratiam) Wb. 29[d]. *frisarind* (circa constellationem) Cr. 18[d].

Gen. IND, IN, ut in genetivo generis masculini: *éicndag indraith diadi* (obtrectatio gratiae divinae) Wb. 29[a]. *cosmulius indfíadnissi* (similitudo testimonii) Wb. 19[c]. *intaidlich* (gl. satisfactionis) Ml. 23[a]. *indfolaid* (gl. significationis, proprietas) Sg. 27[a]. *indforcitil* (gl. eruditionis) Ml. 19[a]. *oc airitin indforcitilsa* (in receptione huius doctrinae) Wb. 16[a]. *rún indforcillsin* (mysterium huius doctrinae) Wb. 28[b]. *archuit indanm̄e* (ratione nominis) Sg. 211[b]. *indanm̄a dilis*

---

* Alias hoc substantivum est generis masc., cuius exempla videas inter subst. pronominalia. Variant etiam alia quaedam, ut *imthánad.*

** Satis frequens praeterea articulus generis neutri ante voces latinas, quae afferuntur in codd. Wb. et Sg.: *ished anoneste insin* (est hoc τὸ honeste), *ished dim allegitime* (est hoc τὸ legitime) Wb. 25[b]. 30[a]. *ishinunn analtus 7 analitus* (est idem τὸ altus et τὸ alitus) Sg. 56[b]. etc.

(nominis proprii) Sg. 26[b]. *ocslund indedisin* (in significatione utriusque) Sg. 209[b]. Neglegenter scriptum *incethardaiseo* (horum quattuor) Ml. 36[c], quod debebat esse *inch.*

Dat. (DO)ND, (DO)N, ut in ceteris generibus: *dondédiusin* (utrique horum) Wb. 9[c]. *dindtinchosc* (institutione) 5[c]. *dindtrediu* (de tribus) Sg. 3[b]. *dontorud* (fructui) Sg. 61[b]. *isindanm̄aim̄* (in nomine) Sg. 30[b]. 31[b]. 54[b]. *ón bunud* (gl. a principali; i. e. ab origine) Sg. 33[b]. Ante *s* item *int* pro *ind*: *isintsenmuim*, *isintsenmim* (in sonitu) Wb. 12[c]. 13[d]. *hisindlucsin intṡainriuth* (gl. in Xerolopho Byzantii; i. e. in loco hoc proprie, ablat. adverbii loco) Sg. 8[b], *intsainriud* Ml. 38r.; sed *indsainriud* Pr. Cr. 1[a], minus accurate.

Miscentur tamen hic ut in aliis casibus et generibus interdum duae formae dictae, ut IN pro IND: *ocinforcitul* (in doctrina) Wb. 31[c], ut in masculinis *forsinmug* (in servo) 8[b]. *dunmoindeinmidetu* (gl. ad generalem munificentiam) Ml. 8r. *donfiur* (viro; supra *dondfiur*, *dindfiur*) Wb. 11[c]. *fochumachte inmaicc* (sub potestatem filii; cf. supra *dondmacc*) 13[b]. *estosc innfine* (expressio vini) Ml. 24[d]. IND pro IN: *isindbuinniu* (in tuba) Wb. 12[c], ut in nom. fem. *indbendacht* (benedictio) 19[b], dat. masc. *cosindbrud .i. cosindepert asingaib méit* (gl. dicuntur autem ista cum emphasi) Ml. 23[a], acc. fem. *cen frescsin .i. áice trisindchomairli dorat achitofel* (gl. praeter spem, i. e. eius salvationis per consilium quod dedit A.) Ml. 23[c]. *am. indclainn* (ut stirps; *amal* cum acc.) Wb. 5[b].

Pluralis.

Non est in hoc numero formarum articuli pro singulis generibus diversitas. In solo nominativo distinguitur masculina forma a feminina, quae eadem est generis neutri. Per ceteros casus eaedem trium generum sunt formae.

Nom. masc. IND, IN ut in gen. sing. masc.: *bit less indhuili dáni* (erunt ei omnia dona) Wb. 27[b]. *isdo tiagait indrétaisin huili* (illuc pertinent omnes res hae) 5[c]. *indnóib ata ellachti hí cr.* (sancti qui sunt uniti in Chr.) 21[b]. *indrígain* (gl. reguli) Sg. 45[b]. INT ante *s* emortuam: *dagnitis dam intṡabindai anísin* (faciebant etiam Sabini hoc) Sg. 28[a]. *intsailm* (psalmi) Ml. 30[a]. *doib doaisilbter intsailmsin* (iis attribuuntur psalmi hi) 2[c]. *intsommai* (divites) 28[d]. *intseuit bite hí cach crích* (viae [?] quae sunt in omnem finem) Ml. Sed etiam: *isicr. ataat insétisin* (gl. viae meae quae sunt in Christo Iesu) Wb. 9[a]. *indslici* (gl. ostreae) Cr. 34[b]. IN: *inphreceptori* (gl. praedicabunt, praeceptores) Wb. 5[a]. *inchaingnímai* (benefacta) 29[a]. *inchnamai* (ossa) Ml. 22[d]. *itmóirb inboillsin* (sunt emortua haec membra), *itcorp inboillsin* (sunt corpus haec membra) Wb. 11[d]. 12[a]. *indóini hisiu* (homines hi) 12[d].

Nom. fem. INNA, NA: *hithésin inna ranna aili* (sunt hae partes ceterae), *inna teoir rannasa* (hae tres partes) Sg. 22[a]. 26[b]. *itmóra na bretha* (gravia sunt iudicia) Wb. 17[b]. *fritataibret na dorche* (opponunt eam tenebrae) Sg. 183[b].

Nom. neutr. ut fem.: *inna tóranda* (gl. figurae) Sg. 4[a]. *inna anm̄ann tréna .. doform̄agddar* (nomina substantiva adiunguntur) Sg. 28[b].

Gen. INNAN, NAN (INNA, NA, p. 43 ut *an*, *a* p. 213.) in tribus generibus. Masc.: *esséirge innanuile marb* (resurrectio omnium mortuorum) Wb. 13[d]. *molad ingni innanétside* (laus cognitionis auditorum) 11[b]. *persan nan abstal olchene* (persona ceterorum apostolorum) 18[d]. *tindnacul innan dánœ* (largitio do-

norum), *ilar nan dáne* (multitudo donorum) 21c. 22a. *candadas innan degnimaeso* (candor benefactorum horum) Tr. 55. *fognam innamball* (servitium membrorum) Wb. 12b. *nertad nam braithre* (exhortatio fratrum) 10c. *indocbál inna nóib* (gloria sanctorum) 13c. *buáid innammíled* (victoria militum) 11a. *cosc innammoge* (institutio servorum) 29b. *diserc inna grec* (amore Graecorum; pro *innan grec*) Sg. 1a. *anmmann inna crann* (nomina arborum) Sg. 61b. *dechor inna corp tal.* (differentia corporum terrestrium) Wb. 13c. *dluimm inna senpecthe. dluim inna sualche* (gl. veterem hominem, novum hominem; i. e. massam veterum peccatorum, m. virtutum) 22a. *toissech na f . . tœ* (princeps prophetarum) 33a. *him̄chenn nasacardd* (circa caput sacerdotum) Sg. 54a.

Fem.: *octimthirecht innanidbart* (in ministerio oblationum) Wb. 10d. *innan dule* (gl. mundi elementorum) Sg. 3b. *cosc innamban* (habitus mulierum) Wb. 22c. *dechor inna pían* (differentia poenarum) 13c. *na persan* (personarum) 1d. 22a. *temel inna tol domunde* (obscuritas voluntatum mundanarum) 21a. *bésse inna fedb* (mores viduarum) 29a. *accomol inna ranngabál* (coniunctio participiorum) Sg. 193b. *etarcne narrúun díade* (cognitio mysteriorum divinorum) Wb. 26c.

Neutr.: *con etarceirt innambélresin* (cum interpretatione harum linguarum) Wb. 13a. *inna forcetal* (gl. institutionum) Sg. 9a. *airitin na forcetalsin* (receptionem harum doctrinarum) Wb. 16a. *innarrath* (gl. gratiarum) Wb. 15c.

Dat. SNAIB, SNAB post praepositiones ante dictas, alias NAIB, NAB in quolibet genere: *donaib ballaib* (membris) Wb. 7d. 12b. *donaib nóibaib* (sanctis), *donaib uilib nóibaib* (omnibus sanctis) 14b. 17a. *donab huilib doinib* (omnibus hominibus) Sg. 189b. *arnaib huilib geintib* (gl. Graecis; i. e. omnibus gentibus), *arnab geintib huilib* Wb. 1b. 2a. *dinab gabalib* (gl. de collectis; i. e. de donis, eleemosynis) 13d. *arnab uilib cumactib* (supra omnes potestates) 21a. *arnaib grádib nemdib* (supra gradus caelestes) 21a. *arnaib réib ilib* (gl. super omnes caelos) 22a. *honaib crichaib cammaib* (gl. obliquis sulcis) Ml. 2a. *honaib iarfaigthib mesidib* (gl. iudiciariis inquisitionibus) Ml. 15a. *huanaib herchoiltib tóisechaib* (gl. praepositis personarum definitionibus, est usus Apollonius) Sg. 199b. *onaib rannaib* (partibus) Sg. 202b. *arasoirad són dinaib fochaidib* (gl. pro absolutione malorum, refert gratias) Ml. 19a. *dinaib eulasaib no donaib etarcnaib* (gl. de experimentis) Ml. 19d. Formae plenioris SNAIB exempla: *isfollus isnaib dobriathraibso* (est perspicuum in his adverbiis) Sg. 201b. *isnaib desimrectaib* (in exemplis) Sg. 209b. Alia videas infra IV. 2. Cum ND semel: *dundaib abstolaib* (apostolis) Cam. Omittitur *b* interdum sequente labiali: *dona ballaib ailib* (aliis membris; sequitur mox in eadem columna: *donaib ballaib ailib.* Cf. in eod. cod. 16a: *i cacha bésaib*, pro *i cachab*) Wb. 12b. *oc na fothairclhib palnacdib* (gl. ad balneas pallacinas) Sg. 217a. Infectionem consonae sequentis, quam habet unum exemplum a Stokesio allatum L. Ardm. 178 b. 2: *dunaib chethrairib* (gl. quaternionibus), respuunt *donaib cairciib*, *forsnaib caircib* (de scopulis, super sc.) Tr. 115. *forsnaib conaraib* (gl. in semitis) Ml. 15r. *huanaib celloríb* (gl. ex prumptuaris) 12r. *donaib cenelaibsin* (his gentibus) Sg. 201b.

Acc. INNA, NA, SNA (post praepositiones ante dictas) forma trium generum communis. Masc.: *messimmir inna fíraingliu* (iudicabimus veros angelos) Wb. 9c. *dodúrget inna firu* (pelliciunt viros, pellices) Sg. 68b. *ciadugneid na ré-*

tusa (quamvis faciatis res has) Wb. 22[b]. *niriat nadánu diadi aranindeb domunde* (gl. non turpe lucrum sectantes, sint diaconi) 28[c]. *cosmili frisna preceptori* (similes praeceptorum) 14[d]. *lasna litridi aili* (apud ceteros litteratores) Sg. 28[a]. *tarsna deo* (per deos) 217[b]. *isna cammaigthiu* (gl. oblicationes) Ml. 48 r. Fem.: *leíc úait inna tuari* (mitte a te cibos) Wb. 6[c]. *adciamni na rúna diadi* (noscimus mysteria divina) 12[c]. Neutr.: *forsna dligetha remeperthi* (super officiis antedictis) Wb. 13[a]. *inna cemmen* (gl. gressus) Ml. 22[a]. *innatíreso* (has terras) L. Ardm. 17 b. 1.

Dualis numeri exempla, per quem in omnibus praeter dativum casibus una articuli forma IN extat, infra sequentur.

II. Articulus britannicus.

Maior formarum penuria britannicae linguae, qua inprimis flexio nominis differt ab hibernica, vel in articulo conspicitur, cuius hibernica formarum varietas neque in hodiernis dialectis britannicis extat, neque in vetustis. In quibus cum sola radix supersit abiecto omni casuum numerorumve discrimine, in tanta hac formarum inopia patet britannice parum distincte designari substantivorum genera, quae diserte distinguit vetusta lingua hibernica.

Radicalis britannici articuli ut hibernici est littera N, quae per se apparet inclinata ad praepositiones praecedentes vocalibus terminatas, ut *do*, *da*, *di* (ad), *tre* (per), *o* (ex) etc., in lingua aremorica tam vetusta, ut in chart. Rhed. 1, 39 in chart. a. 821: *don roch* ("ad rocham" ibid. 1, 41 in chart. a. 824; i. e. ad rupem), quam in Vita S. Nonnae: *dan bro* (ad terram) 16, 7. *dren bro* (per terram) 2, 6. *etren bedis* (inter mundi habitatores) 160, 11, in quo libro absoluta eiusdem articuli definiti est forma *an*, indefiniti *un*, semper etiamtunc per *n* scripta. Nec differt cornicus articulus definitus *an* vel *en*, inclinatus item ad vocales finales praecedentium particularum, ut *ȝe* (ad), *ha* (et): *ȝen bys* (ad mundum) P. 5, 2. 43, 4. *ȝen meneth* (ad montem) 52, 1. *ȝen menyȝyow* (montibus) 170, 1. *han benenas* (et mulieres) 169, 4, indefinitus *un*: *war ben vn meneth* (ad apicem montis cuiusdam) P. 16, 1. *vn venyn* (mulier quaedam) 84, 1. *vn burges, vn marreg* (civis, miles quidam) 214, 1. 217, 1. Propius ad hib. ND accedunt corn. *ȝen neȝyn* (avibus) P. 206, 3. *ȝen nempynnyon* (cerebro) 134, 3. *han nohan* (et boves) Cr. 1069; proxime arem. *and erc'h* (nix) Barz. Br. ed. I. 4, 13. Mirus ideo usus est hodiernae linguae aremoricae, quae *n* utriusque articuli *an* (*ann*), *un* (*eunn*) non servat nisi ante vocales et *h*, ante liquidam *n* (ante *l* assimilatur), ante dentales *d*, *t*, eandem ante ceteras consonas omnes mutat in *r*; magisque mirus communis usus liquidae *r* pro *n* articuli definiti (indefinitum enim recentiorem respuit ut hibernica) iam in vetusta lingua cambrica, in qua articulus absolutae positionis est *ir*, cuius *r*, ut *n* aremorica, sola inclinatur ad praepositiones *di* (= hib. *do*), *o* (ex): *dir* (= arem. hib. *don*), *or* (= hib. *on*).

1. Cambricus vetustioris linguae IR, (I)R per omnes casus.

Sing. nom.: *irdigatma* (gl. area), *irtinetic oceenn gulan* (gl. tincta murice lana) Ox. 37[b]. 40[a]. In notatis Ox. 22[b]. 23[a]. de mensuris: *irpimphet eterin* (quinta

avis), *irnimer bichan*, *irmaur nimer* (numerus parvus, magnus), *ir bis bichan* (parvus digitus). *maliduc ir claud* (ut ducit fossa) L. Land. 216.

Gen. *nom ir bleuporthetic buch* (gl. lanigerae, templa iuvencae) Ox. 38ᵃ. In L. Land.: *nant ir hebauc* (vallis accipitris), *allt ir cicbran* (rupes corvi), *ar hit ir nant* (in longitudine vallis) 150. *penn ir claud* (caput fossae) 216. *dicirchu ir guoun breith* (ad petendam paludem, ad paludem variegatam versus) 187. *dicirchu ir pant* (ad cavitatem versus) 231.

Dat. *in irguorimhetic datl* (gl. in arguto foro) Ox. 38ᵃ. *in irham, in irgaem* (aestate, hieme) cod. Lichf. *or dometic* (gl. domito, orbi), *or guordiminn:u:* (gl. ab invito) gl. Ox. 39ᵃ. 39ᵇ. *dir minid* (ad montem, sursum), *dir pant* (ad cavum), *dir finnaun* (ad fontem) L. Land. 149. 150, ibid. talia plurima.

Acc. *ircaiauc* (gl. libellum) Ox. 39ᵃ. *trus ir all* (trans acclivitatem), *trui ir gueirclaud* (per pratum) L. Land. 231. 234. *trui ir coit* (per silvam) ibid. etc.

Plur. nom. *ircilchetou* (gl. vela), *ir leill* (alii), *ir anamou* (gl. mendae), *ir onguedou* (gl. exta) Ox. 38ᵃ. 39ᵇ. 40ᵃ. 41ᵃ. *ir hestoriou* (sextarii) gl. Ox. 22ᵇ.

Gen. *bet ir alltudion* (sepulcrum peregrinorum) L. Land. 216.

Dat. *dir arpeteticion ceintiru* (gl. miseris patruelibus) Ox. 38ᵃ. *dir escip* (episcopis) L. Land. 113. *dir marulinniou* (ad mortuas paludes), *dir carnou* (ad lapidum cumulos) 174. 226.

Acc. *ir emedou* (gl. aera, pulsat; sing. aes) Ox. 38ᵃ. *irdigatmaou* (gl. circus, pl.) 39ᵃ.

In recentioribus codicibus etsi ante vocales semper manet articulus plenus YR (in Leg. interdum *er*), ante consonas tamen R non servatur nisi sola coalescens cum praecedentibus praepositionibus *di*, quae excusso *d* tum iam in *i*, *y* abiit (tam hib. *do*, ad, quam hib. *di*, de, p. 199), *a* (cum), *o* (a) vel coniunctione *a* (et). Exempla: *yn erbyn er escrythur lan* (contra scripturam sacram), *en yr amser glan hunnu* (sacro hoc tempore) Leg. praef. *yr amherawdyr arthur* (imperator Arthur) Mab. fq. *y bwyt arllyn* (cibus et potus), *y nef ar dayar* (caelum et terra) Mab. 1, 5. 8. *kynamlet ar syr* (aeque numerosus ac stellae) Mab. 1, 7. *dechreu di or hyn odidockaf* (incipe tu ab eo quod maxime mirandum) Mab. 1, 2. *e brenyn adele roy ir urenynes* (rex dare debet reginae) Leg. 1, 1, 5. *egueneyr saraet yr brenyn* (fit sar. regi) Leg. 1, 2, 2. *mynet yr gegin ac yr vedgell* (ire ad coquinam et ad cellam mulsi), *eisted yr bwrd* (sedere ad mensam; *y* = *di* = hib. *do*), *yn gyuagos yr gaer* (in vicinitate castri), *ar dryll arall yr march* (et pars altera equi; non *y march* ut alias ante consonas, ergo *y* = *di* = hib. *di*, *de*, gall. hod. *du cheval*) Mab. 1, 2. 3. 5. 14.

Exutus autem illis particulis in isdem codicibus ante consonas articulus reiecta consona *r* est Y (*e* Leg.): *auelles e Kemry* (vidit Cambros), *amser e garauuys* (tempus ieiunii) Leg. praef. *y uys e becan* (digitus eius parvus) Leg. 1, 2, 3. *dechreu yvet y med* (coeperunt bibere mulsum) Mab. 1, 2. *yn mhenn y maes* (in capite campi) Mab. 1, 3. In Libro quoque Landavensi, cuius scriptio fluctuat inter vetustiorem et recentiorem, pro *ir* frequens est *i*: *trui i coit* (per silvam) 197. *nant i meneich* (vallis monachorum) 192 etc.

2. Cornicus articulus AN (vel EN) et (A)N, vocalem absorbente praecedente finali particulae. De consonae sequentis infectione supra actum est (pp. 186. 196).

Sing. nom. *an gusyl o* (consilium erat) P. 32, 1. *an dus vas a ȝeserya* (po-

pulus bonus desiderabat) 4, 1. *han dus esa ol yn dre* (et populus omnis qui erat in oppido) 97, 2. *I ȝesa an venyn ganse paris ens ȝy huhuȝas* (erat mulier cum iis, quam volebant accusare) 33, 2. *ol en da han drok kepar* (omne bonum et malum pariter) 24, 4. *en tebell el a vynnas.. y demptya* (malus angelus voluit eum temptare) 13, 2. *en debell wrek . . . eth* (mala mulier ivit) 159, 1.

Gen. *pobyll an bys* (populus mundi) 6, 2. *dre virtu an tas* (per virtutem patris) 3, 1.

Dat. *mos ȝen dre* (ire ad urbem) 27, 2. *ogas ȝen beth* (prope ad sepulcrum) 253, 1. *an ughelder.. ȝen bys pan deyskynnas* (ex altitudine in mundum cum descendit) 5, 2.

Acc. *terry an tempel* (frangere templum) 91, 2. *war an bys*, *dris an bys ol* (in mundum, per totum mundum) 2, 2. 31, 2. *dris an vro* (per terram) 250, 2.

Plur. nom. *an princis esa yn pow* (principes qui erant in regione) 64, 1. *y torras en veyn* (fracti sunt lapides) 209, 4. *may fyth torrow benegis.. han benenas* (ut sint ventres benedicti et mulieres) 169, 3. 4. *en eȝewon* (Iudaei) fq.

Gen. *why pryncys an dewolow* (vos principes diabolorum) R. 97.

Dat. *ȝen menyȝyow why a ergh* (montibus mandabitis) P. 170, 1. *Iesus.. a leueris ȝen dowȝek* (Jesus dixit duodecim apostolis) 47, 1. *pylat a ros ȝen vorogyon aga ro* (P. dedit militibus eorum donum) 250, 1.

Acc. *an veyn ma gura bara* (hos lapides fac panem) 11, 3. *ef a sawye an glevyon* (sanabat aegrotos) 25, 1. *war en enevow* (super animas) 17, 4.

3. Aremoricus vetustior AN, (A)N in qualicunque locatione, casus et numeri. Exempla e Vita S. Nonnae (Buh.).

Sing. nom. *doe an roen mat* (deus rex bonus) 12, 25. *duêt eo an pret* (venit tempus) 8, 21.

Gen. *e les an roen* (in aula regis) 208, 10. *a perz an roen* (a parte regis) 36, 4. *quent comancc an bet* (ante initium mundi) 78, 24. *tremen an mor* (percursus maris) 8, 10.

Dat. *tost dan mor* (vicinus mari) 32, 1. *dan tut* (populo) 46, 10. 108, 10. *an lech hont* (e loco illo) 2, 4.

Acc. *voar an bet* (in mundum) 2, 2. *dren bro*, *dre an bro* (per terram) 2, 6. 6, 12. *dren bet* (per mundum) 204, 4. *dren forest man* (per hanc silvam) 34, 15. *beden maru* (usque ad mortem) 102, 15.

Plur. nom. *an peoryen bezent plen soutenet* (pauperes sint optime sustentati) 68, 11. *an hol loznet* (omnia animalia) 30, 18.

Gen. *nation an bretonet* (natio Britannorum) 78, 25. *crouer an steret* (creator stellarum) 90, 15. *dre splet an pechedou* (per consequentiam peccatorum) 10, 2.

Dat. *doe so guir roen dan ploueou* (deus qui verus rex est vicis) 54, 17. *obediant .. dan mandamantou* (oboediens mandatis) 28, 14.

Acc. *mir.. an hol gourchemenou* (serva omnia praecepta) 62, 4. *gouden poanyou* (post dolores) 146, 2. *entren preladet* (inter praelatos) 208, 19.

In eodem libro articulus indefinitus, ignotus linguae cambricae, extat dupliciter scriptus VN (semper sic in MJ.), VNG: *vng mab bihan* (puer parvus) 46, 20. *euel vn merch* (ut puella) 18, 8. *da vng mestr* (magistro) 110, 11. *me guel vng merch* (video puellam) 34, 17. *greomp vng anclin* (faciamus inclinationem) 72, 13.

CAPUT SECUNDUM.

De nominis flexione.

1. Nomen hibernicum.

A. Declinatio.

In vetusta lingua hibernica, quae magna formarum nominis varietate servata longe superat eiusdem aetatis cambricam, est duplex declinandi ordo, quorum prior ea nomina amplectitur, quorum themata vocalibus terminantur, posterior, quorum themata in consonas desinunt. Ita rem se habere cum probetur analogia ceterarum linguarum cognatarum, tum praeclare confirmatur casuum reliquiis quamvis tenuibus priscae gallicae et cascae hibernicae (ogmicis litteris scriptae). Quae cum tenuiores quidem sint, quam ex quibus iusta et perfecta declinationis imago construi possit, tamen haud mediocriter in quibusdam ad rem faciant, suo quaeque loco sequentur praemissae formis, quas codices nostri praebent. Ad priorem illum ordinem fere pertinent adiectiva, quae in paucissimis proprium modum secuntur, non tota specie ut in aliis linguis, e. c. germanica et slavica; posterior ordo solorum fere substantivorum est, nec tam frequens exemplis quam prior. In utroque ordine vocales flexionum sunt aut externae, in fine accedentes, aut internae, locum occupantes ante consonam terminalem, sive est radicis sive derivationis. Sunt praeterea substantiva quaedam discrepantia ab usitatis declinationis modis propriis formis, sive anomala. Omnium horum dualis numerus non per se solus, ut in aliis linguis quae dualem servarunt, personas vel res duas significat, sed constructus cum numerali *dá* pariter atque in dialectis britannicis. Ceterum sola substantiva in formam dualem flexa sunt, adiectiva semper pluralem induerunt.

Ordo prior.

Substantiva et adiectiva generis masculini et neutri concordant flexione; substantiva et adiectiva generis feminini ex parte proprios modos secuntur. Exhibeo primum schema omnium declinandi modorum, quos dico series, proponens paradigmata singulorum, omissis tamen locativo et ablativo casibus, quorum reliquiae, ubi sunt diversae a dativo formae, suo quaeque loco infra tradentur; profero deinde substantiva et adiectiva probantia formas cuiusvis seriei hic expositas, aut varietates earum offerentia, ex ipsis codicibus.

Declinatio masculina et generis neutri.

Paradigmata: I. a. Exemplum non derivatum *ball* (membrum), derivatum *tuisel* (casus); b. *céle* (socius). Exemplum huius divisionis derivatum, ut *echire* (mulio), *tectire* (legatus), addere non tam necessarium videtur, quam in priore ob internas flexionis vocales. II. *fáith* (vates). III. *bith* (mundus).

Neutrum a masculino illud tantum differt, quod nominativus et vocativus formantur ut accusativus, et hi idem tres casus in numero plurali proprias flexiones induunt, diversas a masculinis, quae ex exemplis infra sequentibus patebunt.

		Ser. I. a.		Ser. I. b.	Ser. II.	Ser. III.
Sing.	nom.	*ball*	*tuisel*	*céle*	*fáith*	*bith*
	gen.	*baill*	*tuisil*	*céli*	*fátho*	*betho*
	dat.	*baull*	*tuisiul*	*céliu*	*fáith*	*biuth*
	acc.	*ball-ṅ*	*tuisel-ṅ*	*céle-ṅ*	*faith-ṅ*	*bith-ṅ*
	voc.	*baill*	*tuisil*	*céli*	*fáith*	*bith*
Plur.	nom.	*baill*	*tuisil*	*céli*	*fáithi*	*bethai*
	gen.	*ball-ṅ*	*tuisel-ṅ*	*céle-ṅ*	*fáithe-ṅ*	*bithe-ṅ*
	dat.	*ballaib*	*tuislib*	*célib*	*fáithib*	*bethaib*
	a. v.	*baullu*	*tuisliu*	*céliu*	*fáithi*	*bithu*
Dual.	n. a. v.	*ball*	*tuisel*	*céle*	*fáith*	*bith*
	gen.	*ball*	*tuisel*	*céle*	*(fátho)*	*betho*
	dat.	*ballaib*	*tuislib*	*célib*	*fáithib*	*bethaib*

Declinatio feminina.

Paradigmata: IV. a. Exemplum non derivatum *rann* (pars), derivatum *briathar* (verbum); b. *tuare* (cibus). V. *dúil* (creatura, elementum).

		Ser. IV. a.		Ser. IV. b.	Ser. V.
Sing.	nom.	*rann*	*briathar*	*tuare*	*dúil*
	gen.	*rainne*	*bréthre*	*tuare*	*dúlo*
	dat.	*rainn*	*bréthir*	*tuari*	*dúil*
	acc.	*rainn-ṅ*	*bréthir-ṅ*	*tuari-ṅ*	*dúil-ṅ*
	voc.	*rann*	*briathar*	*tuare*	*dúil*
Plur.	nom.	*ranna*	*briathra*	*tuari*	*dúili*
	gen.	*rann-ṅ*	*briathar-ṅ*	*tuare-ṅ*	*dúile-ṅ*
	dat.	*rannaib*	*briathraib*	*tuarib*	*dúilib*
	a. v.	*ranna*	*briathra*	*tuari*	*dúili*
Dual.	n. a. v.	*rainn*	*bréthir*	*tuari*	*dúil*
	gen.	*rann*	*briathar*	*tuare*	*(dúlo)*
	dat.	*rannaib*	*briathraib*	*tuarib*	*dúilib*

Series I.

Thematum principio in A (O) exeuntium, quam vocalem servarunt formae gallicae ac vetustissimae hibernicae, amissam produnt hibernicae mutationes vocalium *i*, *u*, *ê*, *ô* deficientium in *e*, *o*, *ia*, *ua* in singularis numeri casibus nominativo et accusativo, pluralis genetivo. Postea abolitis plerisque terminationibus oritur species flexionis internae, qua in pluribus casibus, praesertim gen. dat. sing. et nom. plur., notae horum casuum *i* et *u* proximam sive radicis sive derivationis vocalem aut comitantur aut supprimunt. Frequentius ita inficiuntur *a* et *e*; et *a* in illis casibus aut in *ai* (*oi*, *ui*) et *au* transit, aut evanescens in *i* et *u*; *e* autem, ubi defectione ex *i* profecta est, in *i* redit et in *iu* mutatur, *e* primitiva aut in eosdem sonos aut in *ei* et *eu* transit. Item *o* defectione orta ad *u* redit, sed primitiva *o*, *ó*, *á*, *ia* vix suscipiunt *u* iuxta se, cum *i* transeunt in *oi* (*ui*), *ói*, *ái*, *éi* (*é*); *é* cum *i* in *eiui*, *iui*, *eoi*, *eui* (p. 19. 20), cum *u* in *éu*, *éo*, *íu*; *ói* et *ái* nusquam mutantur. Cum nomina, quae in *-e* desinunt, in formis quibusdam discrepent a ceteris, duae fiunt divisiones.

Divisio A.

Ex reliquiis priscae linguae gallicae, quibuscum concordant formae in inscriptionibus ogmicis repertae, hoc fere schema construi potest declinationis masculinae:

Sing. Nom.	*-os*	Plur.	*-oi*
Gen.	*-i*		(*-on*)
Dat.	*-u*		(*-abos*)
Acc.	*-on*		(*-ûs*)
Voc.	*-e*		

Quarum terminationum abolitis vocalibus praeter *u* acc. et *a* (*ai*) dat. plur. omnibus in codicibus nihil relicuum est nisi *n* acc. sing. et gen. plur. (p. 45); produntur tamen vocales olim terminales infectione consonarum sequentium (I. 2.). Voc. plur. hic ut in omnibus utriusque ordinis seriebus propria forma amissa in accusativi formam abiit; abl. et loc. in plurali et duali a dativo non differunt; loc. sing. huius seriei cum genetivo congruit Substantiva et adiectiva generis neutri in n. a. v. plur. fere feminini terminationem *-a* adsciscunt.

Singularis.

Nom. subst. masc. Gallica: Σεγομαρος, Contexto*s*, Iccavo*s*, Oppianicno*s*, Doiro*s*, Andecamulo*s*, Toutissicno*s*, Tarbellino*s*, Cernunno*s*, tarvo*s*; Trutikno*s*, Kvito*s*, Lekato*s*, Tanotalo*s* Inscr. calocatano*s* (papaver silvestre), odoco*s* (herbae nomen) Marc. Burd. Hibernica: Corpimaqva*s* Inscr. Ogm. = *Corbmac*; e codd. nostris: *inball* (membrum) Wb. 12[b]. *inmacc* (filius) Wb. Sg. *infer* (vir) fq. *indomunso* (hic mundus) Wb. 9[c]. *felsub* (philosophus) 26[d]. — *dia* (deus) fq. *bandea* (dea; cf. p. 178 not.) Sg. 53[a]. 60[a]. 66[b].

Subst. neutr.: *anaccobor* (voluntas, cupiditas) Wb. 3[d]. 8[c]. 16[c]. *anatrabsin* (gl. possessio haec) Ml. 17[b]. *ambás, ambásnisin* (mors, haec mors) Wb. 15[b]. 15[d]. *bás naill* (alia mors) Ml. 30 r. *andiall* (declinatio) Sg. 74[b]. *anderbad* (certitudo) Sg. 90[a]. *andliged* (lex, regula) Sg. 7[b]. 40[a]. *andechor* (differentia) Wb. 13[c]. *ang-*

galar (morbus) Cam. *angrád* (gradus, ordo) Wb. 4[b]. *angell* (*ang. taraisse*, gl. idoneum pignus) Ml. 27[a]. *andermet* (gl. oblivio), *aformet* (memoria) Ml. 23[d]. *aforcell* (institutio) Wb. 25[d]. *áforcital* (doctrina) 3[b]. 30[d]. *asaitharsin* (hic labor) 11[a]. *afolad* (significatio) Sg. 9[b]. 27[a]. *ascélso* (narratio haec) Ml. 16[d]. *acenél* (genus) Sg. 211[a]. *ished bunad mochlainde* (haec est origo generis mei) Wb. 5[a]. *isfuath ṅeperta* (est figura loquendi) Sg. 137[b]. *leth ṅgotho* (dimidium vocis) Sg. 5[a]. *ré niuil* (luna Iulii) Cr. 32[b]. *asíl nairegde* (semen eius principale) Wb. 4[d]. *aes ṅesci*, *aes nescai* (aetas lunae) Cr. 32. Nc.

Adi. masc.: *inspirut nóib* (spiritus sanctus) Wb. 4[a]. 4[b]. 8[b]. *béo* (vivus) 10[b]. 19[a]. E derivatis pertinent huc frequentissima adi. in *-ach*, *-ech*.

Adi. neutr.: *atir romanach* (gl. romanus ager), *atír centarach* (gl. citer ager) Sg. 33[a]. 39[b]. *andiall ninmedonach* (declinatio interna) Sg. 158[b].

Gen. subst. masc. Gallica: Segomar*i*, Dannotal*i* (cf. Oppian*i*cnos, Toutis*si*cnos, Trut*i*knos?). Ogmica: Nocat*i*, maq*i* (filii), muco*i* (nepotis? cf. *maccu*, *mocu* Beitr. I. 344 sq.), Uddam*i*, Curc*i*, Sagramn*i* maq*i* Cunatam*i* (Sagrani filii Cunotami). E codd. hib.: *fochumachte inmaicc* (sub potestatem filii) Wb. 13[b]. *armenmuin indfir* (in mentem viri) 13[a]. *beim a cinn* (illisio eorum capitis) Ml. 30r. *colaa poil* (usque ad diem Pauli) Wb. 5[b]. *ainm alaili thríuin* (nomen cuiusdam herois; *trén*) Sg. 96[a]. *di mvntir cessair* (gl. de cessaris domo, Caesaris) Wb. 24[b]. *gníma adim* (facta Adami) 13[d]. *síl adim* (seminis Adami) 15[d]. *apstal apstil* (apostolus apostoli) 18[c]. *ni arnert indomuin* (non propter virtutem mundi) 15[d]. *ointad inpopuil* (unitatis populi) Ml. 37r. *maldacht in popoil* (maledictio populi) Tr. 111. *indithrub parduis* (in deserto paradisi) Tr. 18. 19. — *fochumachte dǽi* (sub potestatem dei) Wb. 22[b]. *rad dǽ* (gratia dei) 3[d]. 12[c]. *etargne ṅdǽ* (cognitionem dei) 21[a]. *díltod dé* (gl. sacrilegium, i. e. abnegationem dei) 1[d]. *tuicsiu dé* (electos dei) 4[b]. *dothuil dée*, *ituil dée* (ad voluntatem, in voluntate dei) 5[c]. 10[a]. *rúna dée* (mysteria dei) 8[b]. *irrúnaib dǽe*, *dirúnaib dǽe* (in mysteriis dei, de m. d.) 12[c]; cf. *no. bandeae* (nomen deae) Sg. 29[a].

Subst. neutr.: *sainigud truip són* (gl. schema variare; *trop*, tropus) Ml. 53r. *imchloud ceneíuil na diill* (mutatio generis vel declinationis) Sg. 31[b]. *fobíth sóire ceneiuil* (propter nobilitatem gentis) 40[a]. *ecsamlus ceneiuil* (diversitas generis) 211[a]. *incheniuilsin*, *incheniúilsin* (gl. lingua Iadis, gl. Iadis) 31[b]. 32[b]. *inchoisc ceníuil* (significationis gentis) 28[a]. 28[b] = *inchoisc cenéuil* 32[b]. *airechas ceneóil* (praestantia generis) Wb. 1[b]. *isóiri ceneóil* (gl. nobilitate generis) Wb. 17[c]. *cen fodail ceneuil*, *cen fodail ceniuil* (sine distinctione generis) Sg. 33[a]. 152[a]. *fodail cenéiuil* Sg. 61[a]. *octáircud raith* (in effectione gratiae) Wb. 14[c]. *intaidlich* (gl. satisfactionis; acc. *ataidlech* infra) Ml. 23[a]. *rún indforcillsin* (mysterium huius doctrinae) Wb. 28[b]. *bibdu báis* (reus mortis) 1[d]. *darcenn pecca. didiu síl adim* (pro peccato igitur seminis Adami) 15[d]. *ancride indermait* (gl. iniuria oblivionis) Ml. 23[d]. *doforaithmit* (memoriae tuae) 44r. *oéntu forcitil* (unitas doctrinae) Wb. 13[b]. *tórmach galir* (auctio morbi) 29[a]. *torad sathir* (fructus laboris) 10[c]. *lóg sáithir* (merces laboris; *sáithar*) 23[c]. 29[a]. *rect comaccobuir* (lex concupiscentiae) 13[d]. *airitiu abiith* (sumptio victus sui) 9[b]. *am. indclaínn bunid* (ut stirps originis; *biad*, *bunad*) 5[b]. *anmmann atoraid* (nomina fructus earum, arborum) Sg. 61[b]. *torand folaid* (signum sensus) 26[b]. 27[a]. *archuit folid* (ratione significationis), *herchoiliud folid* (definitio sign.) 138[a]. 189[a]. *isinnunn fúad folid*

leu (gl. qui cum sit ... figura substantiae eius, patris; i. e. est eadem figura significationis apud eos) Wb. 32[b]. *fírmac aicnid* (gl. filius meus es tu; i. e. verus filius naturae; *aicned*) 32[c]. *tar recht ṅaicnid* (trans legem naturae) Sg. 217[b]. *forbrisiud dligid* (infractio legis) 181[a]. *foditiu cech imnid* (toleratio cuiusvis passionis) Wb. 1[c]. *dothoscelad áis ésci*, *dotōs aissescai* (ad cognitionem aetatis lunae) Cr. 32[a]. Nc.

Adi. masc.: *tre thesbaid naich baill* (per defectum membri alicuius) Sg. 5[a]. *isinanmim inspiruto nóib* (est in nomine spiritus sancti) Wb. 9[c]. *inneurt inspirto nóib* (gl. virtute spiritus sancti) 6[d]. *fobés srotha luaith* (in modum torrentis rapidi) 32[e]. *indaisso boicht* (aetatis pauperis; i. e. pauperum) Ml. 31[c]. *inchruinn toirthig* (arboris frugiferae; nom. *crann toirthech*) Ml. 15[b]. *indolachruinn toirthich* (gl. olivae) Wb. 5[b]. *comnessim*, *comnissim* (proximi; nom. *comnessam*) Wb. 23[b]. 1[c]. *cuilich*, *inchulich* (gl. profani, hominis; *cuilech*) Ml. 28[a]. 30[c].

Adi. neutr.: *asainreth indanm̄a dílis* (peculiare nominis proprii; nom. *ainm̄ díles*) Sg. 26[b]. *méith* (gl. adipati, obesi), *maill* (gl. tardi, cordis) Ml. 20[a].

Dat. subst. masc. Gallica: Alisan*u*, Magal*u*, Anvalonnac*u*. Hib. e codd. *dondaum* (bovi) Wb. 10[d]. *dofiur*, *donfiur*, *do óen fiur* (viro, uni viro) 10[b]. 11[c]. 21[a]. *ónchiunn* (e capite) 11[c]. *isindóinbull* (in eodem membro) 12[c]. *dunchrunn*, *donchrunn* (arbori) Wb. 8[a]. Sg. 61[b]. *dondmacc* (filio) Wb. 7[c]. *isintsalm* (in psalmo) Ml. 43 r. *ó folt* (capillo, decalvetur) Wb. 11[c]. *onach mud*, *onach múd* (nullo modo) Sg. 25[b]. 203[b]. *iccach lucc*, *icach lucc* (gl. in omni loco) Wb. 7[d]. 24[c]. *do cach cathrúr* (omni civi) Sg. 33[a]. *do æneus* (Aeneae) Sg. 31[b]. *den chamull*, *din chamull* (de camelo) Tr. 60. *hipardus* (in paradiso) Tr. 17. *iar fíach* (gl. secundum debitum) Wb. 2[b]. — *hua dia* (a deo) Ml. 48 r. *ó dia* Wb. 15[d]. *rocretsisi do dia* (credidistis deo) 1[a]. *bad india indfáilte* (gl. gaudete in domino; i. e. sit in deo gaudium) 23[d]. *du dea* (deo) Cam.

Subst. neutr.: *far cétnu diull* (in prima declinatione; *diall*) Sg. 90[b]. *do atrub* (ad domicilium: *atrab*) Wb. 21[c]. *dinrath* (de gratia) 5[d]. *dongrádsin* (huic gradui) 29[a]. *ó bás* (a morte) 14[b]. *hisintórunt* (in forma) Sg. 3[b]. *noichthiche colleuth* (undetricenale spatium, undetricenorum dierum cum dimidio) Cr. 3[b]. *hi forcitul*, *do forcitul* (in doctrina, ad doctr.), *iar forcitul*, *di forcitul* (post d., de doctr.) Wb. 5[d]. 15[a]. 16[a]. 18[a]. *do intinscitul* (ad inceptionem) Ml. 15[a]. *ón bunud* (gl. a principali) Sg. 33[b]. *do ǽtrud* (ad libidinem) Sg. 68[b]. *dothorud*, *dithorud* (ad fructum, de fructu) Wb. 10[d]. *dontorud* (fructui) Sg. 61[b]. *hua dligud*, *di dligud* (a lege) Sg. 181[a]. Ml. 19[d]. *illestur* (in vase) Wb. 22[b]. *indithrub*, *indíthrub* (in deserto) Tr. 18. 19. *dindhuiliu cheneul* (de omni genere) Sg. 40[b]. *hicach ceniul* (in omni g.) 2[a]. *docach ceníul* (omni genti) 31[b]. *docach ceniul* 10[a]. Mira scriptione *docheneiuil* (gl. communia sunt, i. e. ad genus) 64[b]. *íbarscéuilsi* (in nuntio vestro) Wb. 17[b]. — *itossuch*, *itossoch*, *itossug*, *itosug* (initio) 14[c]. 15[a]. 22[c]. 28[a]. *ó thossuch* (ab initio) 7[b]. *ingalar*, *renagalarsom* (in morbo, ante illius morbum) 23[d]. *iarnagalar* (post eius morbum) 12[b]. *issirrǽ choir* (iusto tempore) 25[d].

Aut his aut masculini generis substantivis sunt adnumeranda: *do thormuch*, *iar tormuch* (ad, post auctionem) Sg. 77[b]. 153[a]. *ó fugull* (gl. iudicio; nom. *fugall*) Wb. 9[c]. *ín ilur* (in multitudine) Wb. 22[a]. *hibarcumung* (in vestra potestate) Wb. 5[d]. *uathecmungg* (gl. ab eventu) Sg. 28[a]. *dofulung* (ad tolerationem) Wb. 25[a].

Adi. masc.: *ondfescur maull* (a vespera sera) Sg. 183[b]. *on spirut nóib* (a spiritu sancto) Wb. 14[c]. *dindancretmiuch* (ab infideli; nom. *ancretmech*) 10[a]. Adi. in *-ach* non mutantur: *dundfercach* (irato) Ml. 22[d]. *donbráthir hiressach* (fratri fideli), *donlobur hiressach* (infirmo fideli) Wb. 10[b]. 11[b].

Adi. neutr.: *i cach imniud* (in quavis tribulatione; *imned*) Wb. 7[b]. *ó nach uathuth* (ab aliquo singulari; *uathad*, singularis numerus) Sg. 71[b]. *ar anmmaimm dílius* (pro nomine proprio) 27[a]. *huansuidiu biuc* (gl. modica sessione) Ml. 47r. *indforcunn dúthrach* (gl. votivo exitu, destituti) 19[c]. Ad idem genus referendi esse videntur ablativi adverbiales ut *inbiucc* (gl. paulatim) Sg. 12[b]. *innephdilius* (gl. impropric) Ml. 28[d]. *intsoer* (gl. libere) 31[b]. *diriug*, *diriuch* (recte) Wb. 17[b]. Sg. 197[a], de quibus cf. libri IV. cap. I.

Acc. subst. et adi. masc.: *ar óen fer* (pro uno viro) Wb. 4[b]. *íccfe infer* (gl. virum salvum facies) 10[a]. *corp nduini* (corpus hominis) 12[a]. *inmeccun l. intamun* (gl. radicem) Ml. 45r. *darcenn* (trans caput, pro) Wb. fq. *arech .n. donn* (pro equo fusco), *facib nóib .n. aile isuidiu* (reliquit sanctum alium in hoc) Tir. 6. 8. *fri nech* (contra aliquem), *fri cách* (contra quemvis) Wb. 10[a]. 30[c]. *tessurc marb bíu* (servo mortuum, vivum) Inc. Sg. — *la dia* (apud deum), *fri dia* (ad deum) Wb. 14[a]. 17[c]. *guidimse dia nerutsu* (precor deum pro te) 27[d]. *conroigset dia nairiuibsi* (ut orent deum pro vobis) 16[c]. *ar dea* (propter deum) Cam *ni reid a forg*[*aire*] *isindea* (non facilis iussio in deum) Sg. 161[b].

Incerti generis gallica: cantal*on*, canecosedl*on*, celicn*on*, νεμητ*ον*.

Subst. et adi. neutr.: *cid anuathathnísiu* (etiam hanc singularitatem) Wb. 5[a]. *anaccobor* (cupiditatem) 4[b]. *arrad* (gratiam) 29[d]. *condéirsid aforcital sosceligthide* (ut deseratis doctrinam evangelicam) 25[d]. *aranindeb domunde* (propter lucrum mundanum) 28[c]. *ataidlech* (gl. satisfactionem) Ml. 23[a]. *dobeir angrád* (fert gradum) Wb. 29[a]. *gaibid immib anetach* (sumite circum vos vestem) 27[b]. *cen sáithar* (sine labore) 27[b]. *tri lathar* (per temptationem) 9[d]. *fodalet chenél* (distinguunt genus) Sg. 72[a]. *mochenél colnide* (gl. carnem meam) Wb. 5[b]. *hi nephchenéil* (gl. in non gentem) 5[a]. *etir diall nanmann* (inter declinationem nominum) Sg. 27[a]. *fritinfed nícce dochách* (gl. facit angelos suos spiritus, Hebr. 1, 7; i. e. ad inspirationem salutis unicuique) Wb. 32[b]. *tar áes ńesci* (trans aetatem lunae) Cr. 31[c]. *isandedenach* (gl. in posterum) Ml. 59r.

Voc. subst. masc.: *á fir* (o vir!) Wb. 10[a]. *a dǽ* (o deus) Wb. 5[b]. Ml. 22[a]. 51r. *adé* Wb. 5[a]. *adœ* Ml. 41r. 48r.

Subst. neutr. *a bas pene* (gl. ó mors) Tr. 95.

Adi. masc.: *a cach duini* (o omnis homo) 1[c]. *adé bí* (o deus vive) Ml. carm. 1.

Loc. subst. masc.: *conggab patricc iarnaid puirt indruimm daro* (consedit P. postea in domo quadam in Dr. D.) Tir. 2. Fortasse: *cinn* (gl. capite) Tr. 54.

Pluralis.

Nom. subst. masc. Gallicum: Tanotalikn*oi* (Dannotaliknoi) Inscr. Nov. — Hibernica: *adimmaicc* (vos estis filii), *maic ni dosom* (filii nos ei, deo) Wb. 9[a]. 19[d]. *adabaill* (estis membra), *tesbanat bóill* (deficiunt membra), *itmóirb inboillsin* (sunt emortua haec membra), *itcorp inboillsin* (sunt corpus haec membra) 3[b].

11^d. 12^b. *indfir* (viri) 22^c. *indluic* (loca) Sg. 5^a. *idail* (idola) Ml. 34r. *angil* (angeli) Wb. 4^b. *apstil*, *sóibapstil* (apostoli, pseudapostoli) 8^c. *magistir* (magistri) 30^d. *indescipuil* (discipuli) 7^d. *bandechuin* (diaconissae; cf. 178n.) 28^c. *románn* (Romani) Sg. 33^a. *indrígain* (gl. reguli) 45^b. Mutatur *é* ut in gen. sing.: *asbérat mo beiúil* (dicent labia mea; *bél*) Wb. 12^d; *ía* cum *i* fit *éi*: *dlegtir féich* (debentur debita; *fíach*) Wb. 4^a. — *dé nemdai són* (gl. superi; i. e. di caelestes), *dé bithbí* (gl. vivi; i. e. di immortales) Sg. 39^a. Item *bandée* (deae) Sg. 53^b.

Adi. masc.: *irlaim*, *irlim* (parati; *irlam*) Wb. 7^b. 16^a. *utmuill* (gl. inquieti) 26^b. *itmóirb inboill* (sunt emortua membra; *marb*) 11^c. *sláin* (salvi; *slán*) 28^b. *bad fíriainsi am. asfírian som* (este iusti vos, ut est iustus ipse) 22^a. *bad treúin* (este fortes) 27^a. *indóini bí* (homines vivi), *dé bithbí* (di immortales; *béo*) Sg. 39^a. *luind* (gl. amari, immites) 27^c. 30^c. *uilc*, *uilcc* (mali; *olc*) 5^d. 11^a. 30^c. *lobuir* (gl. imbecilles, estis) 33^d. *dichoim* (immites) Ml. carm. 2. *sóir* (idonei) Wb. 12^b. *indnóib* (sancti) 21^a. 21^c. *bimmi nóibni* (erimus sancti; sg. *dichoim*, *sóir*, *nóib*) 3^d. *adib iressich* (estis fideles; *iressach*), *hiressig*, *amhiressig* (fideles, infideles) Wb. 12^d. 19^b. 24^c. *itdássactig* (sunt insani) 12^d. *itfíachaich* (sunt debentes) 7^a. *issninni carthaig* (gl. nos amantes) Ml. 52r. *toirsich*, *toirsig* (tristes; *toirsech*) Wb. 26^d. 27^c. *ban buidich*, *bat buidich* (simus, sint grati) 7^a. 29^b. *tairismich* (constantes), *cretmich* (credentes; *-mech*) 5^d. 10^a.

Subst. et adi. neutr. sicut feminina terminari solent *-a*: *átercitla* (gl. vaticinia sua; *tercital*) Ml. 19^b. *na imneda* (tribulationes) 22^d. *inna dligeda* (leges) 17^c. *na cenela* (gl. nationes) 26^b. *attaat scela linn* (sunt nuntii nobis) Wb. 18^d. *inna tóranda* (gl. figurae) Sg. 4^a. Extant tamen exempla huius casus vel accusativi sine terminatione ac sine infectione formati, quae sine dubio est vetustissima formatio: *sé tarm̄orcenn* (sex terminationes) Sg. 166^a. *arm aili* (arma alia) Wb. 22^d. *oire nundem membur* (quia sumus membra) Cam. ac fortasse *itsecht cét*, *itchethir chét* (sunt 700, 400) Cr. 42^c.

Adi. neutr.: *inna anm̄ann tréna* (nomina substantiva) Sg. 28^b. *isairi asbertar étrumma 7 slemna huare nád techtat tinf.* (gl. in levibus; i. e. ideo dicuntur levia et lêvia, quia non habent aspirationem) 10^a. *aranecatar coitchena in or dam* (quod inveniuntur communia in or quoque) 65^a. *bit goacha uili* (sunt mendacia omnia, prodigia) Wb. 26^a. *inna pnoa. aittrebthacha* (pronomina possessiva) Sg. 200^b. *carthacha* (gl. affecta) Ml. 66r. *centarcha* (gl. citima) Cr. 36^a. *cenélcha* (generalia) Sg. 3^a. *octngné cenelcha* (octo formae generales) 166^a. *inmedóncha* (intestina) Wb. 12^b. Sg. 111^a.

Gen. subst. masc.: *fognam innam ball naile* (servitus membrorum ceterorum) Wb. 12^b. *anmmann inna crann* (nomina arborum) Sg. 61^b. *inna fer* (virorum), *cindas fer* (quae qualitas v.) Wb. 4^c. 8^c. *irchre flatho román* (interitus imperii Romanorum) Wb. 26^a. *diserc inna grec* (amore Graecorum), *riagoil sengrec* (regulam veterum Graecorum) Sg. 1^a. 9^a. *ecosc nabstal* (habitus apostolorum) Wb. 24^a. *him̄chenn nasacardd* (circum caput sacerdotum) Sg. 54^a. *besad felsub* (mos philosophorum) Wb. 27^a. — *apersin innan̄dea* (ex persona deorum) Sg. 162^a.

Subst. neutr.: *fis scél*, *fius scél* (scientia narrationum) Wb. 14^b. 25^a. *airitiu na forcetalsin* (receptio doctrinarum harum) 16^a. *inna forcetal* (gl. institutionum, liber) Sg. 9^a. *spatia narree* (sp. siderum) Cr. 18^c.

Adi. masc.: *esseirge innanuile marb* (resurrectio omnium mortuorum) Wb.

13[d]. *indocbál inna nóib innim* (gloria sanctorum in caelo) 13[e]. *tóiniud niressach* (adventum fidelium) 26[a]. *inna culech* (gl. profanorum) Ml. 32[a]. 48r. *innanguidech* (gl. supplicum) 35r. *anetach ṁacc cóimsa* (hanc vestem filiorum carorum) Wb. 27[b].

Adi. neutr.: *foragab duaid inna anman adiecta cen tabairt anman tren friu* (posuit ea Davides, nomina adiectiva, sine additione nominum substantivorum ad ea) Ml. 30[a].

Dat. subst. et adi. masc.: *domaccaib* (filiis) Sg. 28[a]. *dumanchuib*, *diamanchib* (monachis, de mon. eius) Tir. 3. *hisalmaib* (in psalmis) Ml. 52r. *donaib ballaib ailib* (aliis membris) Wb. 12[b]. *ó ilballaib*, *di ilballaib* (e multis membris) 12[a]. *dinaib feraib* (de viris) 12[d]. *di anglib* (de angelis) 18[c]. *o bélib* (a labiis) 14[c]. *do...apstalib* (apostolis) 30[d]. *donaib nóibaib*, *donaib huilib nóibaib* (sanctis, omnibus sanctis) 14[b]. 17[a]. *do phectachaib* (peccatoribus) 13[b]. *do hireschaib* (fidelibus) 4[b]. *diairchinchib* (de principibus) 7[b]. — *ar déib iffirnn* (gl. pro manibus; i. e. pro dis inferni), *do déib* (gl. ad sacra; i. e. dis) Sg. 39[a]. 39[b]. *oc edpartaib do deib* (in sacrificiis pro dis) 56[b]. *forgare fordeib* (iussio de dis) 161[b].

Subst. et adi. neutr.: *dinaib imnedaib* (de passionibus) Ml. 40r. *arnaib grádaib nemdib* (super gradus caelestes) Wb. 21[a]. *arnaib réib ilib* (gl. super omnes caelos) 22[a]. *inmedónchaib* (gl. pro intestinis) Sg. 111[a]. *donaib anṁanaib adiectaib* (nominibus adiectivis), *trenaib* (substantivis) Sg. 28[b]. Hanc *-aib* vel *-ib* non inficientem ex *-ab* defecisse probant articuli formae *donab*, *dinab*, *arnab* supra commemoratae.

Acc. subst. masc.: *ni tidbarid farmbaullu* (ne obtuleritis membra vestra), *farnuili baullu* (omnia membra vestra) Wb. 3[b]. *eter baullu* (inter membra) 12[b]. *bullu* (bis ita scriptum) 9[d]. *doróigu dia immaccu do* (elegit deus filios sibi) 4[b]. *lammaccu* (apud filios) 19[c]. *forsnasunu* (de verbis) Ml. 52r. *tri beulu* (per labia) Sg. 6[a]. *lasna firu* (apud viros) 28[a]. *amal nagrinnenu .i. bite imchre[ch]tu* (gl. tamquam ulceribus fasceolas) Ml. 10r. — *cindas fer diandenidsi deu .i. moge et timthirthidi indí diaruchretsidsi* (gl. quid igitur est Apollo? quid vero Paulus? ministri eius cui credidistis, 1. Cor. 3, 4; i. e. quales viri, quos [ex quibus] facitis deos? i. e. servi et ministri eius cui credidistis) Wb. 8[c]. *mogi sidi uili dodia act dorigénsat indescipuil dechor etarru et deu diib ished on cosecha som* (gl. significatum est mihi de vobis... quia contentiones sunt inter vos, 1. Cor. 1, 11; i. e. servi hi omnes deo, sed fecerunt discipuli discrimen inter eos et deos ex iis, hoc castigat ipse, Paulus) 7[d]. *andeuson* (deos ipsorum) Ml. 34r. *tarsna deo* (per deos) Sg. 217[b].

Adi. masc.: *lammarbu* (cum mortuis) Wb. 25[b]. *consechat nulcu* (reprehendunt malos, potestates) 6[a]. *fáilte frinóibu* (gaudium sanctis) 7[b]. *teidmlenamnachu* (gl. pestilentes, vocat) Ml. 15[a]. *lasna cuilechu* (gl. apud profanos) 36[d]. *deochratechu* (gl. sacrilegos) 16[a]. *frisna diltadchu* (gl. adversum negatores, providentiae) 20[a]. *la amireschu* (apud infideles) Wb. 9[c]. Huc transgressum *e[u]lachu* (gl. expertos) Ml. 7r. Terminatio *-a* in Sg. 33[a]: *sanctáir. arindí atreba rétu nóiba and* (gl. sanctuarium, i. e. quia continet res sanctas).

Subst. et adi. neutr. ut in nom.: *leic úait inna biada milsi* (sine de te cibos suaves) Wb. 6[c]. *eter imnetha* (inter tribulationes); *fodaimimse imnetha* (tolero tribulationes) 14[b]. 23[b]. *dligetha* (gl. debita, reddite) 6[a]. *forsna dligetha* (in debita)

13ª. *la dligeda* (ad normas, leges) Sg. 207ª. *accobra* (cupiditates) Wb. 20ᶜ. Item sine terminatione: *condermanammarni inna imnedsin* (ut obliviscamur harum tribulationum) Ml. 21ᶜ. *inna grán* (grana) Sg. 184ᵇ. *inna fess* (gl. scita, sectamur Nicenae synodi) Cr. 39ᵇ. *nahuile nertso* (omnes has virtutes) Patr. h. *inna olcsa* (gl. ad haec mala) Sg. 217ª.

Adi. neutr.: *inna anman adiecta* (nomina adiectiva; cf. sub genet. adi. neutr.) Ml. 30ª. *frisnadedencha* (ad postrema) Wb. 30ᵈ.

Voc. subst. et adi. masc.: *a rómanu* (gl. Quirites!) Sg. 41ᵇ. *a galatu burpu* (o Galatae stulti! adi. *borp*, stultus, p. 60) Wb. 19ᵇ. *a iudeu et geinti hireschu* (o Iudaei et gentes fideles!) 3ª. *á fírianu* (gl. vos: iustum est apud deum retribuere tribulationem iis qui vos tribulant) 25ᵈ.

Dualis.

Nom. masc.: *óen fol. da son són* (gl. una est res supposita, duae vero voces) Sg. 73ᵇ. *dason* Tr. 2. *da mod* (duo modi) Sg. 138ᵇ. *ó óin síl rogénartar da macc de* (gl. Rebecca ex uno concubitu habens) Wb. 4ᶜ. *dafoccul* (duo vocabula) Corm. v. *trefocal.* E Leb. Brec.: *da ṡlog* (duo agmina) apud O'Don. p. 307.

Neutr.: *comescatar da cenél indib* (gl. in utroque genere promiscua sunt) Sg. 61ª. — cf. *imbat da.g.and* (num ibi sint duo *g*) Sg. 15ª. — *adánimmechtar* (duo eius extrema), *da ngruad corcra* (duae genae purpureae) Vis. Adamn. apud Stok. (Beitr. I. 350).

Gen. masc.: *frihimcomarc da charpat* (ad evitationem duorum carpentorum) Corm. v. *Rot. cechtar a dá lethcend* (in utroque eius capitis dimidio) id. v. *Rangc. mathair dá mac* (mater duorum filiorum) Oengus apud St. (Beitr. I. 348). *mac dáthó* (filius duorum silentium) cognomen Mesroedai Lageniorum regis cf. O'Curry pp. 486. 591. *i cath Cluana dá tarb* (in proelio campi duorum taurorum) Ann. of Boyle ap. O'Don. p. 446.

Neutr.: *hí scríbiunt da carachtar, hí scríbunt inda carac.* (in scriptione duarum litterarum) Sg. 9ª. cf. *inda ṅs* (gl. unam *s*; i. e. duarum *s*) Sg. 16ᵇ.

Dat. masc.: *isindib salmaibso* (gl. ambobus unus sensus; i. e. in duobus his psalmis) Ml. 34r.

Neutr.: *biid for deib ṅdíllib* (gl. fastus; i. e. est secundum duas declinationes) Sg. 106ᵇ. *frisgair intesteminse doṅdib dligedib remeperthib* (respondet hoc testimonium duabus legibus antedictis) 193ᵇ. *coms. ó dib nógaib* (compositum e duobus integris; *óg* neutr. idem quod alias *rann óg*, integra dictio, ut Sg. 6ᵇ.) 75ª. 75ᵇ. 98ª. *inna deich ar dib cetaib* (gl. ducenti decus) Cr. 33ª.

Acc. masc.: *imbir indamér* (circumfer duos digitos) Inc. Sg. *ardesimrecht dobersem inda articul* (pro exemplo profert duos articulos) Sg. 76ᵇ. *eter da ṡon* (inter duo sonos) 150ᵇ. *indá érrend* (gl. stigmata, porto) Wb. 20ᵈ.

Neutr.: *daeltais dam foadánog inna genitin* (gl. alterius utrius; i. e. declinabant id etiam ex duobus eius integris in eius genetivo) Sg. 75ᵇ. *andiall foadanóg* (gl. ex utraque parte, declinavit Cicero alterum utrum; i. e. declinatio ex duobus eius integris) Sg. 98ª.

Divisio B.

Thematum principio in *-ia* (*io*) desinentium, quorum *i* hibernice semper, interdum iam gallice in *e* transit: *Ουιλλουεος*, Anareviśeos, sed Anokopok*ios*, Setupok*ios*. Hibernicum *-e* in gen. voc. sing., nom. plur. redit in *-i*, in dat. sing. mutatur in *-iu*; ceterum haec divisio a priore nihil differt, nisi quod *e* (*i*) semper evanuit ante *-ib* dativi pl., interdum ante *-u* dat. sg. et acc. pl., et quod substantiva neutra in pluralis casibus nominativo et accusativo servata formatione vetusta desinunt in *-e*, adiectiva femininorum instar in *-i*. Pro *-e* non rarum est *-a*, ut alias hic quoque, praesertim in cod. Sg.: *fotha* (gl. crepido) Cr. 33[b]. *infotha* (gl. fundamentum) Sg. 4[b]. *aesca* (luna, al. *æsce*) Cr. 33[b]. *cétna netargna* (prima cognitio) Sg. 197[b]. *inna frecra* (gl. responsa) Sg. 26[a], item in multis adiectivis, partim assimilatione ortum: *arabda* (arabicus), *afracda* (africus) Sg. 16[a]. 19[a]; itaque pro *-i* saepe invenitur *-ai*.

Singularis.

Nom. subst. masc.: *céle* (socius, maritus) Wb. Sg. *haue* (nepos) Sg. 29[a]. *dalte* (alumnus, discipulus) Wb. 23[a]. 24[a]. *scrinire* (gl. arcarius) 7[c]. *intecttaire* (gl. dispensator) 8[d]. *rectire* (gl. praepositus) 17[d]. *notire* (notarius) 27[d]. *echaire* (gl. mulio) Sg. 33[b]. 62[b]. *tablaire* (gl. tabellarius) 35[a]. *fuirsire* (gl. parasitus) 49[b]. *cennige* (gl. lixa) Pr. Cr. 25[a]. *duine* (homo) fq., cuius pluralem supplet forma *dóini*.

Subst. neutr.: *anesseirge* (resurrectio) Wb. 30[b]. *aneséirgesin* (res. haec) 18[b]. *animdibe* (circumcisio) 2[a]. *anirgaire* (vetitum) 3[c]. *andédesin* (haec duitas, haec duo) 10[b]. 14[c]. 25[d]. *atréde* (trinitas, tria), *acetharde* (quattuor) Wb. fq. *afiadnisse* (testimonium) Wb. 13[b]. *afírluge* (iusiurandum; cf. *luige limsa inso* (gl. ego autem deum testem invoco) Wb. 14[c].) Ml. 36[a]. *asainchomarde* (signum proprium; *arde*, signum) Wb. 26[b]. *atimne* (praeceptum) 3[c]. *atuile* (accessus maris) Cr. 25[c]. *acumachtae* (gl. manus, conserenda) Ml. 16[a]. *cumachtae* (gl. potestas) Sg. 6[a]. *ácenele*, *acenele*, *cenélae* (genus) Wb. 5[c]. Sg. 8[a]. 46[b]. 67[b]. *anésca* (luna, mensis lunaris) Cr. 3[b]. Extat etiam forma *cenél* sequens ser. I. a., gen. *cenéiuil*; quare mirum non est semper inveniri formam *soscéle* (evangelium), quamvis simplex *scél* (nuntius) Wb. semper priorem divisionem sequatur. Irregularitatis specie fallit *lathe*, *laithe* (dies) excussa saepius consona (p. 71) et assimilata *e*, ut hae formae oriantur: *alaithe* (dies) Ml. 21[c]. *laithe rongenair* (dies quo natus est) Sg. 31[a]. *cid lae sechtmaine. dofis cid lae sechtmaine* (gl. quae sit feria; i. e. ad sciendum qui sit dies hebdomadis) Cr. 32[c]. *dotōs cidlae saecht.* (ad explorandum qui sit dies hebdomadis) Nc. *coti lae messa* (donec venit dies iudicii) Ml. 26[a]. *doairchet allaa m̄brithemnactesin* (gl. scriptum est enim: vivo ego, dicit dominus, Rom. 14, 11; i. e. praedicta est dies haec iudicii) Wb. 6[b]. *asberat dofeil laa m̄brátha* (dicunt adesse diem iudicii) 26[a]. *sainláa* (dies singularis) 6[b].

Adi. masc.: *céetne fer* (primus vir) Wb. 7[b]. *intathir nemde* (pater caelestis) 4[b]. Frequentissima adiectiva derivata in *-de*, *-te*, *-the*.

Adi. neutr.: *anuile* (omne), *anuilese* (omne hoc) Wb. 16[b]. 27[a]. *angné cetne* (ratio eadem) Cr. 33[e]. *anorpe nemde* (hereditas caelestis) Wb. 27[c]. *anaccobor collnide* (concupiscentia carnalis) 8[c]. *ni nuae n̄do anatrabsin* (non novum ei hoc domicilium) Ml. 17[b]. Frequentia *asse* (facile), *anse* (difficile).

Gen. subst. masc.: *ocmunud ádalti* (in educatione, instructione alumni sui)

Wb. 24[d]. *corp ñduini* (corpus hominis) 12[a]. *darcenn indiudidi* (trans caput Iudaei, pro Iudaeo) 2[a]. *indfuirsiri* (gl. histrionis) Sg. 103[a].

Subst. neutr.: *occomalnad soscéli, ar precept soscéli, darcenn sosceli* (in impletione, propter doctrinam evangelii, propter evangelium) Wb. 7[b]. 10[d]. 32[a]. *preceptori nuiadnissi. indocbál núiednissi* (praeceptores, gloria novi testamenti) 15[a]. *tír tairngiri* (terra promissionis) 2[c]. 33[a]. 33[b]. *torbe nimdibi, recht nimdibi* (utilitatem, legem circumcisionis) 2[a]. 20[a]. *ocslund indedisin* (gl. cum significatione utriusque) Sg. 209[b]. *indsuidi* (gl. sessionis) Ml. 15[a]. *hi claar cridi* (in tabula cordis) Wb. 15[a]. *dílgud cech ancridi* (remissio omnis iniuriae) 7[c]. *ilchenéle bérli* (multa genera locutionis) 12[d]. *dulchinne inmílti* (remuneratio militiae) 11[a]. *cosmailius indarpi* (similitudo reiectionis) Sg. 106[b]. *etergne muchumachti* (cognitio potestatis meae) Wb. 33[a]. *archuit cumachti* (ratione potestatis, variae sunt litterae) Sg. 7[a]. *inchumachtai 7 indfogair* (potestatis et soni) Sg. 3[b]. *do hícc inchenéli dóine, rún ícce incheneli doine, rúin ícce incheneli dóine, rúun ícce incheneli dóine* (ad salutem, mysterium salutis generis hominum) Wb. 7[c]. 21[c]. 21[d]. 26[d]. *cachmí aescai* (omnis mensis lunae), *aes ñesci, aes nescai* (aetas lunae) Cr. 3[b]. 32[a]. Nc. — *huide laithi beos* (profectio diei adhuc) Cr. 31[c]. *huan cetnu dedol indlaithi* (gl. a primo ergo crepusculo) Ml. 42r. *medonlathi* (gl. certum tempus; i. e. meridie) Sg. 66[b]. *medon lai* Sg. 246 (marg.), *medonlai* (gl. hisdem horis; i. e. meridie) Cr. 35[c]. *fot lai and* (gl. solstitio; i. e. longitudo diei tum) Cr. 18[e]. *ammi maicc lai* (sumus filii diei) Wb. 25[c]. *dotos. laisecht.* (ad explorationem diei hebdomadis) Nc. *du intiuch óinlai* (gl. cotidiano itineri; i. e. itineri unius diei) Ml. 28r.

Adi. masc.: *comalnad indhuili recto* (impletio omnis legis) Wb. 20[a]. *ainm alaili thríuin* (nomen cuiusdam herois) Sg. 96[a]. *ainm reto nephchorpdi* (nomen rei incorporalis) 187[b]. *duchoscrad intempuil storidi* (ad destructionem templi historici) Tr. 80.

Adi. neutr.: *áinsid..cetni diil* (accusativus primae declinationis) Sg. 91[b]. *cenn forcenn indfolaid chéthnai* (gl. sine substantiae consumptione; i. e. significationis primae) Sg. 28[b]. *cosmulius inmílti domundi* (similitudinem militiae mundanae) Wb. 30[a]. *doi* (gl. tardi, cordis) Ml. 20[a].

Dat. subst. masc.: *do duiniu* (homini) Ml. 20[d]. *on techtairiu* (a legato) Wb. 14[d]. *óndrectairiu* (gl. a villico) Pr. Cr. 62[a]. *diuisciu* (aqua) Inc. Sg. Pro *-iu* saepius *-u* scriptum: *donfothu* (fundamento) Wb. 8[c]. *do daltu* (alumno) 27[d]. Suppressa quoque *u*: *donduini* (homini) Wb. 4[b]. *diathigerni* (domino suo) 8[d].

Subst. neutr.: *inimdibiu, inimdibu* (in circumcisione) Wb. 2[a]. 23[d]. *dondédiusin* (his duobus) 9[c]. *itrédiu* (in tribus), *óntrédiu* (a tribus) 21[b]. 27[d]. *hi cridiu* (in corde), *hi farcridiu* (in vestro corde), *ó chridiu* (e corde) 5[d]. 7[d]. 14[c]. *iccach œcnu* (in omni cognitione), *iarnarnetargnu* (post nostram cognitionem), *iarnetarcnu* (post cognitionem) 8[a]. 15[a]. 26[d]. *iartimnu* (secundum mandatum) 6[d]. *a bélru* (e lingua) 12[b]. 12[d]. *in heseírgiu, in esseirgu* (in resurrectione) 4[b]. 13[b]. *iarnesseírgu, iarnesseírgiu* (post resurrectionem) 3[c]. 4[a]. *diaforbu* (ad perfectionem eius) 3[d]. *incéscu, cachóen aescu* (in mense lunari, unoquoque m. l.) Cr. 3[b]. 18[c]. *huansuidiu biuc* (gl. modica sessione) Ml. 47r. *húa indarpu* (gl. subiectione) Sg. 106[b]. *hí fírlugu* (gl. in iureiurando) Sg. 217[b]. *donchumachtu* (potestati) Sg. 7[b]. *ibarcumactusi* (in vestra potestate), *icumachtu, cocumachtu* (in, cum pot.)

Wb. 9ᶜ. 23ᶜ. 29ᶜ. *o cech cenélu*, *do cach cenéolu* (a quovis genere, ad quodv. g.) 2ᵇ. 3ᵇ. *dindsoscélu*, *issoscélu*, *isoscelu* (de, in evangelio) 13ᵃ. 18ᶜ. — *illaithiu brátho*, *dilaithiu brátho* (die, de die iudicii) 25ᵈ. *illaithiu díxnichthetad na deachte* (die manifestationis deitatis) 32ᵇ. *isindlaithiu* Ml. 21ᶜ. *ar cach óen laithiu* (quovis die) Cr. 25ᶜ. *illau báiss* (die mortis) Wb. 29ᶜ. *ar cech lau du écnduch dé* (ad deum blasphemandum quovis die) Ml. 29ᵃ. *hicach láo* (quovis die) Wb. 4ᵇ. *isindlaosin* (hoc die) 6ᵇ. *amal isilóu* (gl. sicut in die) 6ᵃ.

Adi. masc.: *do nach ailiu* (nulli alii) Wb. 12ᵈ. *donchoimdid nemdu* (domino caelesti) 27ᶜ. *fon mám nuu* (gl. sub iugo novo) Ml. 2ᵇ.

Adi. neutr.: *far cétnu diull* (in prima declinatione) Sg. 90ᵇ. *dondimdibu colnidiu*, *do imdibu colnidu* (circumcisioni carnali) Wb. 10ᵃ. *dindtrediu remeperthu* (de tribus ante dictis) Sg. 3ᵇ. *inchotarsnu* (gl. e contrario) Sg. 17ᵇ.

Acc. subst. masc.: *imfolngi induine firian. imfolngi induine slán* (facit hominem iustum, salvum) Wb. 4ᵈ. *na tiubrad cách achéle. indnadad cách achéle. carad cách uáib achéile* (ne fraudet quivis, expectet quivis, amet unusquisque vestrum socium suum) 9ᵈ. 11ᵈ. 25ᵃ. *fácab patricc adaltae.n.and* (reliquit Patricius alumnum suum ibi) L. Ardm. 17a. 1. *inuisce* (in aquam) Inc. Sg.

Subst. neutr.: *cen æccne, cen engne* (sine cognitione), *tre etargne* (per cognitionem) Wb. 2ᵃ. 14ᵈ. *trissasuide* (gl. per cathedrae sessionem) Ml. 15ᵃ. *ni dilgaid anancride* (non ignoscitis iniuriam) Wb. 9ᶜ. *dar timne* (per mandatum) 3ᶜ. *ni tucci ambéelre* (non intellegit linguam) 12ᵈ. *isanindarbae* (gl. in repulsam) Ml. 23ᶜ. *conaci anæscae* (donec vides lunam) Cr. 33ᵇ. *afirluige* (gl. iusiurandum, interposuit) Wb. 33ᵈ. *aracumactte nangid ní ármisom archumactte* (gl. non est potestas nisi a deo) 6ᵃ. *fochumachte*, *fochumacte* (sub potestatem) 13ᵇ. 22ᵇ. 31ᵇ. *ho arícc dia ácenele ṅdoine* (ex quo creavit deus genus hominum; cf. *acenelæ fothairethesin*, *forsacenélæ metirsin* Sg., supra p. 213. 214) 5ᶜ. *predchimmi soscéle* (praedicamus evangelium) 14ᶜ. — *allaithe ṅdedenach* (die postremo; acc. temporis) Cr. 18ᵈ. *cenmitha laithe inna fetarlaice.i.laithe nuaidnisi* (gl. diem quendam, determinat) Ml. 17ᵈ. *fri laithe* (ad diem, cum die comparatur) Wb. 8ᵈ. *allae sin* (die illo) 15ᶜ. *cullae.m.brátho* (usque ad diem iudicii) L. Ardm. 17 b. 1. *collae messa* (id.) Ml. 38r. *fri laa brátha* (ad diem iudicii) Wb. 29ᵃ. *cossalaásа* (usque ad hunc diem) 23ᵃ. *colaa poil. collaa ambáis* (gl. usque in hodiernum diem) 5ᵇ.

Adi. masc.: *cofer naile* (ad alium virum) Wb. 9ᵈ. *lasinnathir nemde* (ad patrem caelestem) 19ᵈ.

Adi. neutr.: *ten imdibe stóride* (sine circumcisione historica) Wb. 2ᵇ. *fodaimet animdibe colnide* (tolerant circumcisionem carnalem) 2ᶜ.

Voc. subst. et adi. masc.: *á huili duini. a cach duini* (gl. o homo omnis!) Wb. 1ᶜ. *ditróscibea a iudidi* (iudicabit te, o Iudaee!) 1ᵈ. *a gentlidi* (o gentilis!) 5ᵇ. *a már thormachtai* (gl. macte, magis aucte) Sg. 76ᵃ. Generis neutri non extat exemplum.

Loc. subst.: *co foetar aidchi Fertai for Boind* (ut requiescerent noctem F. ad Bovindam) SM. 64.

Abl. adi. propriae formae (cf. gallicum *βρατουδε*): *indoracdid* (gl. dorice) Sg. 204ᵇ. *inbastaid* (gl. letaliter) Ml. 46r. etc.

Pluralis.

Nom. subst. masc.: *comarpi* (coheredes) Wb. 19[c]. *israelti* (Israelitae) 4[c]. *fortectiri* (vestri legati), *ammi techtiri* (sumus l.) 15[a]. 24[d]. *uisci* (aquae) Ml. 33r.

Subst. neutr. hic et in acc. in *-e* desinunt: *ataat ilchenéle* (sunt varia genera) Wb. 12[d]. *na cumachte file (a deo) itordigthi* (gl. quae sunt potestates a deo ordinatae sunt) 6[a].

Adi. masc.: *dé nemdai* (di caelestes) Sg. 39[a]. *bimmi œcni et bimmi foirbthi uili* (erimus sapientes et perfecti omnes) Wb. 12[c]. *robtar irlithi armoge dúun . . . robtar anirlithi iarum* (fuerunt oboedientes servi nostri nobis, fuerunt inoboedientes postea) 27[c]. *ithuissi l. itcointsi* (gl. digni sunt morte) 1[c]. *intudrachtai* (gl. inviti) Ml. 46r. *da druith œgeptacdi* (duo magi aegyptiaci) Wb. 30[c].

Adi. neutr. sicut feminina *-i*: *ordigthi* vid. supra.

Gen. masc.: *inna cennaige* (gl. negotiatorum) Ml. 27r. *fognam innam ball naile* (servitus ceterorum membrorum) Wb. 12[b]. *buáid innam míled talmande* (victoria militum terrestrium) 11[a]. *ishé asairchinnech innan uile* (gl. super omnia deus; i. e. ipse est princeps omnium) 4[c]. *ciall innan ule mod* (sensus omnium modorum) Sg. 190[a].

Neutr.: *dochuingid timpne naile* (ad petitionem mandatorum aliorum) Wb. 4[d]. *comét timnœ ndœ* (servatio mandatorum dei) Ml. 45r. *isderb alín lathe dindapir* (est certus numerus dierum, de quo dicis) Sg. 66[b]. *arlín inna laithe* (gl. in numero dierum) Ml. 17[d]. *na tri noilaithe* (gl. trinum nundinum) Sg. 116[b].

Dat. subst. masc.: *dobarcélib* (sociis vestris; i. e. inter vos) Wb. 25[d]. *dimdaltib huilib* (de omnibus meis alumnis) 29[d]. *domaccaib 7 auib* (filiis et nepotibus) Sg. 28 .

Adi. masc.: *donab huilib doinib* (omnibus hominibus) Sg. 189[b]. *arnaib huilib geintib ecnib* (gl. graecis ac barbaris, sapientibus et insipientibus) Wb. 1[b].

Subst. et adi. neutr.: *arnab uilib cumactib* (supra omnes potestates) 21[a]. *honaib selib eritib* (gl. sputaminibus susceptis) Tr. 91. *illaithib* (in diebus) Regula Columb. apud St. (Beitr. I. 352.) *nuib* (gl. ad recentia) Ml. 32r.

Acc. subst. masc.: *friarceiliu* (contra socios nostros; i. e. inter nos, cf. pron. G) Wb. 33[b]. *fri maccidóndu* (gl. apud Macedonas) 16[d]. *nád carad som iudeiu* (quod non amaret ipse Iudaeos) 4[d]. *la iudeu*, *fri iudeu* (apud, erga Iudaeos) 5[b]. 19[a]. *afrithchathaigthiu* (gl. im[illegible]matores suos) Ml. 49r. *có iadomdu l. co ammondu* (ad Edomitas vel ad Am[illegible]nitas) Ml. (Goid. p. 20.)

Subst. neutr. ut in nom.: *dagé[illegible] sáibairde* (faciet iis falsa signa) Wb. 26[a]. *ruchualatar ilbélre* (audiverunt multas [illegible]nguas) 12[d]. *aithchumbe* (gl. combustiones, cauteria, infligunt) 1[b]. *roainmnig[illegible] geinti alaithe* (nominaverant gentiles dies suos) Corm. v. *die. sainilaa* (diversos dies) Wb. 33[b].

Adi. masc.: *farnuili baullu* (omnia membra vestra) Wb. 3[b]. *friu huili* (in eos omnes), *leu uili* (apud eos omnes) 7[b]. 12[b]. *dogní colnidi diib* (facit carnales ex eis) 8[c]. *tri gnímu rechtidi* (per actus legales) 2[b].

Adi. neutr.: *accobra colnidi* (cupiditates carnales) Wb. 20[c]. *forsna dligetha remeperthi* (in normas, leges, ante dictas) 13[a]. *na huli dorigniussa* (omnia quae feci) 24[b]. Sed etiam *nahuile nertso* (supra p. 228).

Voc. masc.: *a iudeu, á iudeiu* (o Iudaei!) Wb. 3[a]. 5[a]. 4[c].

Dualis.

Nom. neutr.: *ataat danorpe rogab abram* (sunt duae hereditates, quas accepit A.) Wb. 2[c]. *da llae for óin littir* (gl. diebus alternis apposuimus litteras; i. e. duo dies sub una littera, in tabula chronologica) Cr. 31[d]. *indataiṅgire* (duo promissa) Ml. 38r.

Gen. et dat. desunt exempla.

Acc. neutr.: *dobir dasale* (affer duo sputa) Inc. Sg.

Series II.

Thematum principio in I desinentium, quae vocalis abolita etiamnunc cernitur in infectione dativi ac fere nominativi et accusativi singularis; ceterum externae flexionis. Transeunt autem in eandem fere formam peregrina, praesertim in *-it* et *-óir*. A substantivis masculinis (quibuscum principio congruunt feminina ser. V.) non differunt neutra nisi nom. sing. consona *n* terminato et nom. acc. plur. Magis differunt adiectiva, quae in singularis genetivo primam fere seriem secuntur.

Singularis.

Nom. subst. masc. Gallica: Namausat*is* (Nemausensis), Kois*is*, transumptaque Iov*is*, Martial*is* Inscr., alia ut Taran*is* apud scriptores. Hibernica: *faith*, *infáith* (propheta) Wb. 12[d]. 13[d]. *inrinnd* (cuspis) Wb. 13[d]. *imb úr* (butyrum recens) Corm. v. *ur*, *intim* (butyrum) Cod. apud St. 96. *insualig* (virtus) Wb. 9[b]. *lubgartóir* (gl. olitor) Sg. 92[b]. Frequentissima derivata in *-id*: *intainmnid* (nominativus) Sg. 71[a]. *intansid* (accusativus) Pr. Cr. 58[b]. *indoilbthid* (figulus) Wb. 4[c]. *indílegthith* (gl. exterminator) Cr. 43[b]. *salmscribdid* (psalmista) Ml. 14[a]. *ingraintid* (gl. exsequutor) Ml. 65r. *forcetlid*, *forcitlid* (praeceptor) Wb. 14[b]. 29[d]. *taircetlid* (gl. sagax) Sg. 60[b]. *erochairchétlaid* (gl. tibicen) 12[b]. *berrthaid* (gl. tonsor) 54[b]. *athiroircnid*, *tuistidoircnid* (gl. parricida), *setharoircnid* (gl. sororicida) 12[b]. 13[a]. *cotarsnid* (adversarius) Wb. 25[a]. *cimbid* (captivus) 4[b]. 15[a]. 30[c]. *dechraigthid* (gl. disceptatrix) Ml. 52r. *banterismid* (gl. obstetrix) Sg. 69[a]. Frequentia transumpta in *-it* et *-óir*: *inposit* (positivus) Sg. 41[b]. *incomparit* (comparativus) 40[a]. 40[b]. *optait* (optativus) 148[a]. *primit* (primitivus, primitiae) Wb. 13[b], quibus addendum est *indinfinit* (infinitivus) Sg. 54[a], quod sine dubio *intinfinit* scribi debebat; *precéptóir* (praeceptor) Wb. 18[d]. 22[c]. 25[a]. *dictatóir* (gl. dictator) Sg. 54[b]. *senatóir* (gl. senator) 50[a]. 54[b]. Alia ut *ingerind* (gerundium) Sg. 148[b]. *intesteminse* (hoc testimonium) 193[b].

Subst. neutr.: *arrindsiu* (haec constellatio) Sg. 70[b]. *anguin* (vulnus) Ml. 55r. *atír*, *atir* (gl. ager) Sg. 39[b]. 33[a]. *muir* (mare) 8[a]. *buáid* (victoria) Wb. 11[a]. 27[c]. 30[d].

Adi. masc.: *cosmil fricethir* (similis quadrupedis)', *cosmil fri cr. fessin* (similis Christi ipsius) Wb. 8[b]. 13[d]. *sainsamail* (gl. potis), *sainsamail* (gl. optimas) Sg. 39[b]. 50[a]. *cóir infognam* (iustum est servire) Wb. 6[c]. *isfrecndirc side* (est praesens hic) 22[d]. *dég rombu ecndaircc* (quia fuit absens) Sg. 148[a]. *cid glicc et cid sulbir* (quamvis sapiens et quamvis eloquens) Wb. 27[a]. *bethu suthin* (vita perpetua) 13[b]. 23[b]. *énirt menme* (infirmus animus) 10[b]. *inricc* (dignus) 7[b]. *son diuit* (vox simplex) Sg. 207[b]. *maith* (bonus) fq. *léir* (gl. industrius) Sg. 41[a]. *[s]eim* (gl. macer) Sg. 37[a]. *ni sain cachhœ hicr.* (non diversus quisque eorum in

Christo) Wb. 19[c]. *feuchuir* (gl. severus) Ml. 24[a]. *fulumain* (gl. volubilis) Sg. 61[b]. *demin* (gl. immunis, a caric) Cr. 34[b]. *hore am essaminse* (quia intrepidus sum) Wb. 23[b]. *torc allaid* (aper ferus) Br. h. 57. In aliis formae alternantes inveniuntur, ut in hod. *caom* et *caoim* (pretiosus, carus, mitis); unde *nipo chóim less frinn* (non fuit ei carus prae nobis) Wb. 4[b]; sic *slemon* L. H. et *slemain* (lubricus) St. gl. 639. *am tualang*, *istualáng* (sum, est gnarus) Wb. 12[d]. 31[b], sed *tualaing* e cod. ap. St. (Beitr. I. 467.)

Adi. neutr.: *iscosmail són dam* (est simile hoc quoque) Sg. 11[a]. *isécsamil acenél* (est diversum genus) 211[a]. *atimne sainemailsin* (mandatum hoc peculiare) Wb. 3[c]. *sech ropo léir són* (quatenus fuit sollicitum hoc) 27[d]. *noch ní cóir son* (sed non congruum hoc) Sg. 40[b]. *ecóir* (gl. incongruum) 30[a]. *níp sain anásberthar* (ne sit diversum quod dicatur) Wb. 5[d]. *ished asmaith dúib* (id vobis est bonum) 6[c]. *indoich* (num verisimile est?) 4[c]. *dogéntar toich diétoich and* (fiet probabile ex improbabili ibi) 4[d]. *diuit im qui linni* (simplex autem *qui* apud nos) Sg. 207[b]. *cid álind cid etig* (aut formosum aut turpe) 28[b]. *intain rombo mithig less* (cum fuit commodum ei) Wb. 31[a]. *nipu decming* (non fuit absonum) 14[b]. *istacir deit* (est aptum tibi, decet te) 30[d]. *erdirc* (gl. celebre) Ml. 25[a]. *suthain dam la laitnori anisin* (perpetuum etiam apud Latinos hoc) Sg. 5[b]. *fudomain* (gl. altum, mare) 29[b]. *aní as dílmain* (id quod est licitum) Wb. 11[b]. *airndib ecmailt á nétach* (ut sit insolita eorum vestis) Tr. 71. *inmain nainm* (carum nomen) Paul. carm. 1. Alternationem formae habet *cian*: *cid cían cid gair* (sive longum est sive breve) Wb. 3[c].

Gen. subst. masc.: Atilogd*o* (an Apilogd*o*?) iam in inscr. ogmica, quocum si congruat gall. Taran*u*cno (Taranis filio) Inscr. Orell. 2055. 2056. 2057, formam genetivi Taran*ou* habeamus. E codd. tam *indaitrebthado* (possessoris) Sg. 200[b]. *nert togarthado* (vis vocativi) 215[a]. *indóinainmnedo so* (gl. huius ipsius nominativi) 209[b], quam *dennada* (gl. factoris) Ml. 27[b]. *tarhǽsi foxlada* (pro ablativo) Sg. 207[a]. *ainmneda* (nominativi) 209[b]. *Semeoin srotha* (Simeonis veteris) Fél. Ian. 5.

Subst. neutr.: *mucc mora* (gl. delphinus; i. e. sus maris) Sg. 94[a]. *ainm renda* (gl. pisces; i. e. nomen sideris) 73[a]. Interdum cum *-e* assimilata antecedenti vocali: *oc ascnam tíre tairngiri* (in possessione terrae promissionis) Wb. 11[a]. *cathraig tíre iudae* (oppida terrae Iudaeae) Ml. 17[c]. *talam fortiresi* (terra vestri agri) Ml. 34[a]. Item in masculinis: *imme* (butyri) V. Trip. ap. St. 96.

Adiectivorum, quae hodie quoque ex regula huius seriei flectuntur, cum *samail* compositorum gen. sing. non invenitur in codicibus nostris; cetera, quorum genetivus exemplis collustrari potest, in primam seriem transire supra diximus. Masc.: *inbetho frecndirc* (mundi praesentis) Wb. 14[b]. Neutr.: *esrantaid cech maith* (gl. boni et utilitatis expers) Ml. 31[a]. *denum maith* (facere bonum) Ml. 14[c]. *denum domuin* (facere profundum sive mysterium) Wb. 13[a]. *sens indiuit* (sensum simplicis) Sg. 221[b].

Ceterum eadem irregularitate excellunt substantiva transumpta in *-it*: *con intsliucht posit* (gl. cum positivi intellectu), *sens magis 7 posit leiss* (sensus vocis magis et positivi in eo, comparativo) Sg. 39[a]. *do thaidbse superlait* (ad significationem superlativi) 40[b]; ac nescio an alia quoque ut: *fer brithe lésboir* (gl. Onesimum acolitum; i. e. vir (virum) ferendi luminis, quocum comparandum

est: *da léspaire móra* (duo lumina magna) L. Ballym. apud O'Don. 352) Wb. 25[d]. *lunáir* (gl. mensis paschalis, principium) Cr. 37[c]. *ordd abbgitir* (ordo alphabeti) Sg. 23[b]. 24[a].

Dat. Abl. subst. masc. Gallicum: Ucuete? Hibernica: *ochnáim* (gl. ex osse) Sg. 106[a]. *dondúalig* (vitio) Wb. 9[b]. [*forrind in ghaí* (in cuspide gaesi) Bell. M. R. ap. O'Don. 108.] *dondfresndid* (gl. satanae) Wb. 9[b]. *forsindainm̄nid* (in nominativo) Sg. 207[a]. *isincomparit hisin* (in hoc comparativo) 39[a]. *di posit, di comparit, di superlait* (a pos., a comp., a sup.) 42[a]. 42[b]. *in optit* (in optativo) 190[b]. *ainfinit* (ex infinitivo) 190[a]. *uan gerind* (gerundio) 148[b]. *iartestimin* (post testimonium) Ml. 19[d].

Subst. neutr.: *icachthir* (in omni terra), *dithír* (de terra) Wb. 1[a]. 9[b]. *donbúaith* (ad victoriam) 11[a].

Adi. masc. fortasse: *isingoithluch fudumain* (gl. in profunda palude) Ml. 33[c]. Neutr.: *mór dimaid*, *mór dimaith* (multum boni) Wb. 4[b]. 11[a]. *isindfrecn̄dairc, isindrecdairc* (in praesentia) Sg. 166[a]. Pr. Cr. 61[a]. *diétoich* (ex improbabili) Wb. 4[d]. *issirrǽchoir* (in spatio, tempore iusto) 23[d]. *dichéin* (ex longinquo, dudum) 6[d]. 20[c]. *iarcéin* (post longinquum, multo post) 29[a]. *icéin* (in remoto) 23[b]. *coleir, colleir* (industrie) Ml. 14[d]. 21[a]. *commaith* (bene) Wb. 7[b]. *condiuit* (gl. sincerum) Ml. 14[c]. *cofailid* (laete) Gild. gl. 267. Sic ablativi adverbiales: *infrecn̄dirc* Wb. 17[b]. *indinricc* (gl. digne) 7[b]. *indandgid* (gl. nequiter) Ml. 28[a]. *indemilt* (leg. *indecmilt*? gl. moleste) 36[d]. *inmenicc* (frequenter) Sg. 21[b]. *níntsain* (gl. non aliter) 9[b].

Acc. subst. masc.: *cen dualich* (sine vitio) Sg. 26[a]. *gnéthid* (gl. operarium) Wb. 30[b]. *cen forcitlaid* (sine praeceptore) 31[d]. *cen forn̄garthid* (sine imperativo) Sg. 163[b]. *imfogni fri foxlid. fri tobarthid dam* (construitur cum ablativo, cum dativo quoque) Ml. 27[c]. *friáinsid fogní* (cum accusativo construitur) Sg. 149[a]. *coms. fri togarthith* (compositum cum vocativo) 76[b]. *cenodfil posit grecda do* (quamquam ei est positivus graecus) 192[b]. *caindlóir* (candelarium) Wb. 31[d].

Subst. neutr.: *frisarind* (circum constellationem) Cr. 18[d]. *amind* (gl. diadema) Tr. 96. *mind nabstalacte* (gl. ego enim stigmata Iesu in corpore meo porto, Gal. 6, 17; i. e. insigne apostolatus) Wb. 20[d]. *gebas ambuáid* (qui assequetur victoriam) 11[a]. *ani atreba búaid* (gl. palmarium; i. e. id quod continet palmam) Sg. 35[a]. *crenas tíir* (qui emit agrum) 29[d]. *issammuir* (in mare) Tr. 132. *comuir nIcht* (usque ad mare Ictium) Corm. v. *Moghéime*.

Adi. masc.: *sochoisc* (gl. docibilem) Wb. 30[b]. *socheneúil** (honesto loco ortum) L. Ardm. 18 a. 2. *in ordd cóir* (gl. in ordinem) Sg. 25[b].

Adi. neutr.: *acumactte nangid* (potestatem nequam) Wb. 6[a]. *ni forcital sonirt* (non doctrinam fortem, dedi) 8[c]. *taithesc coir* (responsum aptum) 27[c]. *cachmaid* (omne bonum) Wb. 1[c]. *amaithsin* (hoc bonum) 14[b]. 33[d]. *sech afrecndairc* (ultra praesens) Sg. 167[a].

Voc. masc.: *ámélbrigte clvsenáir* (o Calve Brigittae recluse) Cod. Mar. Sc. (Praef. XX.) *á rí fírian fírmaith* (o rex iuste, vere bone) Oing. Fél. prol. 10.

Loc. neutr.: *ni domnu ni muir* (non profundius quidquam in mari) Inc. Sg.

---

* Si accurate scriptum est; nam contrapugnare videtur abl. adv. *indechenéul paseir* (bigenere passer) Sg. 203[a]. Saepius tamen composita ex prima in hanc seriem transire probant *énirt, sonirt, sulbir*, quae optime concordant cum latinis *imbellis, inermis, insignis* aliisque.

Pluralis.

Nom. subst. masc.: *inchnamai* (ossa) Ml. 22[d]. *fathi*, *fáithi* (prophetae) Wb. 5[a]. 21[c]. *sualchi* (virtutes), *dualchi* (vitia) 29[a]. 30[b]. *riaglori* (regulares) Cr. 32[c]. *inphreceptori*, *preceptori* (praeceptores) Wb. 5[a]. 28[c]. *forcitlidi* (praeceptores) 9[a]. 12[b]. *foglimthidi* (discipuli) 13[a]. *fognamthidi*, *timthirthidi* (ministri) 8[c]. *indfresligthidi* (gl. masculorum concupitores) 9[c]. *indhéitsidi* (auditores) 30[d]. *intuistidi* (parentes) 28[d]. *a dorsidi* (eius portarii) Ml. carm. 2. *líntidi* (gl. fartores), *óigthidi* (gl. sartores) Sg. 186[b]. *foxlidi* (ablativi) 104[b]. *indainm̄nidi hísin* (hi nominativi) 57[b]. *atobarthidi* (eorum dativi) 200[a]. *intsuperlati*, *compariti* (superlativi, comparativi) 40[b]. 44[b]. *intestimni* (testimonia) Tr. 39. *apgitri* (gl. elementa) Wb. 19[d]. Huc pertinere videntur, quorum singularis defecerit aut alia forma utatur: *geinti*, *genti* (gentes, gentiles) Wb. 5[a]. 7[c]. *huili genti* (omnes gentes) 5[c]. *bieit cit geinti hiressich* (erunt etiam gentes credentes) 4[c]. *laitnori*, *litridi* (cf. infra). *dóini* (homines) Wb. 8[a]. 22[a], *indóini* Wb. 12[d]. Sg. 39[a].

Subst. neutr. differunt terminatione *-e* vel *-a*: *mora* (maria) Ml. 3[a], quae plerumque periit: *na rind astoidet* (gl. signa radiantia) Ml. 2[a]. *andusleicet inna rind* (gl. residentibus sideribus) Cr. 18[b]. *it saini inna rinn* (sunt diversa sidera) Ml. 5r.

Adi. masc.: *erdarcai* (gl. honore conspicui) Ml. 36[a]. *gnímai sainemlae* (facta praeclara) 14[c]. *ammi tuailn̄ge* (sumus gnari) Wb. 17[b]. *am. nondad maicc cóima* (ut estis filii cari) 27[b]. *coin alta* (canes feri, i. e. lupi) Br. h. 60. Vulgo *-i*: *itsaini riaglori inso* (sunt diversi regulares hi) Cr. 32[c]. *mathi* (boni) Wb. 11[c]. 16[a], *maithi* 16[b]. 16[c]. *ammi fáilti* (sumus laeti), *fáiltisi* (laeti vos) 16[a]. 24[c]. *diuti* (gl. sinceri) 23[b]. *indenmi* (gl. imbecilles) 11[d]. *cosmili friadam*, *cosmili fri cr.* (similes Adami, Christi) 13[d]. *ammi cosmili*, *nidan chosmili*, *bat chosmuli* (sumus, non sumus, sint similes) 13[c]. 14[d]. 17[c]. *bed adthramli* (este patris similes) 9[a]. 23[b]. Cum his faciunt quaecunque ad tertiam principio seriem pertinent: *biit sualchi and itfoilsi* (sunt virtutes quae sint manifestae; *follus*) Wb. 29[a]; sic fortasse *it anbsidi* (gl. motabiles; sing. *anbsud* ibid., cf. *cobsud*, stabilis, 54r.) Ml. 64r. *cit íli* (quamvis sint multa, membra: *inboillsin*), *tresaníccatar híli* (per quam salvantur multi; *il*) Wb. 12[a]. 27[c].

Adi. neutr.: *it saini inna rinn* (diversa sunt sidera) Ml. 5r. *comaicsi* (gl. vicinae; *na cenela*, nationes) Ml. 26[b]. *it íli im̄ dona gratiae* (sunt autem multa d. gr.) Wb. 12[a]. *coitchendechenelisin*, *coit. dechenéli indiu* (communia bigenera haec, hodie) Sg. 62[b]. 90[b]. Sic ex prima serie transgressa, nimirum propter *í* antecedens: *anm̄ann dílsi*, *anmann dílsi* (nomina propria) Sg. 31[a]. 35[b]. *ísli* (gl. demersa), *ísli doibsom infechtsa innahí ruptar ardda dunnai* (demersa illis nunc quae fuerunt sublimia nobis, sidera) Cr. 18[b]. E contrario seriem primam sequitur: *slemna* (gl. levia) Sg. 10[a] (v. supra).

Gen. subst.: *rechto et fáithae* (legis et prophetarum) Wb. 21[b]. *fribiathad na forcitlaide*, *caingníme na forcitlaide* (ad sustentationem praeceptorum, benefactorum pr.) 31[d]. *innanétside* (auditorum) 11[b]. *fornaib gnímaib inna preceptore* (in factis praeceptorum) 5[a]. *dluim inna sualche* (massam virtutum) 22[a]. *imdibe dualche* (circumcisio vitiorum) 21[b]. *uilidetu nandúalche* (universitas vitiorum) 27[b]. *fochumachte atuistide* (gl. subditos; i. e. sub potestatem parentum suorum) 31[b]. *inna sruthe* (gl. veterum) Ml. 55r. *do luc infinite* (gl. loco infinitivorum)

Sg. 154[b]. *na conparite* (comparativorum) 45[a]. *apstal geinte*, *indarpe geinte*, *forcitlid geinte* (apostolus, exheredatio, praeceptor gentium) Wb. 5[b]. 19[a]. 29[d]. *ácenele ńdoine*, *tinchosc innandoine* (genus, institutio hominum) 5[c]. *inchenéli dóine* (generis hominum) 7[c]. 21[c]. 21[d]. 26[d]. *arthoil doine* (propter voluntatem hominum) 18[c]. *icoimthecht dagdóine* (in consuetudine bonorum hominum) 16[d]. — Gen. neutr. exempla desunt.

Adi. masc.: *iardligud arside*, *la dligeda arside* (secundum legem, ad normas veterum) Sg. 178[a]. 207[a]. *ínna comailte* (gl. quietorum) Ml. 27[c]. Seriem primam sequitur: *etach macc cóim* (vestem filiorum carorum) Wb. 27[b] (v. supra).

Adi. neutr.: *doślund hile* (ad significationem multorum) Sg. 28[b].

Dat. subst. masc.: *hi fáithib* (in prophetis), *dohúasalathrachaib et fathib* (patriarchis et prophetis) Wb. 13[a]. 30[d]. *imdibe ó dúalchib* (circumcisionem a vitiis) 27[a]. *forsnaib cnamaib* (in ossibus) Ml. 22[d]. *do farforcitlidib*, *donaib dagforcitlidib* (praeceptoribus vestris, bonis praeceptoribus) Wb. 14[c]. 11[b]. *donaib essoircnidib* (gl. plagiariis) 28[a]. *húnaib aitrebthidib* (ab incolis) Sg. 32[b]. *onaib rechttáircidib* (gl. a legislatoribus) 44[a]. *laitnorib* (latinis) Sg. 4[a]. *donaib preceptorib* (praeceptoribus) Wb. 15[a]. *dinaib preceptoribsin* (de his pr.) 5[a]. *apgitrib* (gl. sub elementis huius mundi) 19[d]. *dogeintib* (gentibus) 2[b]. 5[a]. *digeintib* (de gentibus) 18[d]. *do dóinib* (hominibus) 3[a]. 18[c]. *donab huilib doinib* (omnibus hominibus) Sg. 189[b].

Subst. neutr.: *isnaib rendaib* (in sideribus) Cr. 18[c], mira scriptione, pro qua puram *i* exhibent: *domnu murib* (profundior maribus) Br. h. 18. *hi tíribh namhad* (in agris hostium) Long. mac nUisn. (Beitr. I. 343).

Adi.: *dumaithib* (bonis, optimatibus) Tir. 3. *iarnarsidib* (secundum veteres) Sg. 57[b]. *dihilib acheneiuil feissin*, *dihilib . . acheniuil feissin* (a multis sui generis) Sg. 40[a]. *donaib íslib* (gl. ad inferna) Ml. 27[b]. Sed etiam *-aib* per assimilationem (p. 9): *arnaib fedaib sonartaib ardaib* (gl. pro terribilibus arbustis) Ml. 4r.

Acc. subst. masc.: *ɔboing achnámi* (confringit ossa sua) Wb. 4[b]. *conafil dualchi* (ut non sint vitia) 20[c]. *cen dualchi* (sine vitiis) Sg. 25[b]. *arenindarbe analchi. aratinola soalchi* (ut abigat vitia, ut colligat virtutes) Cam. *lasna litridi aili* (apud ceteros litteratores) Sg. 28[a]. *la nuelitridi* (apud novos scriptores) 5[b]. 90[b]. *inna sechimtidi* (gl. sectatores) Ml. 31[a]. *fortactidi* (gl. opitulationes) Wb. 12[b]. *tuistidi* (parentes) 28[d]. *cimbidi* (gl. custodias) L. Ardm. 189b. 1. *amal donuic testimni* (ut dedit testimonia) Wb. 10[d]. *seeh positi* (ultra positivos) Sg. 45[c]. *fri riaglori* (ad regulares) Cr. 32[a]. *la laitnori* (apud Latinos) Sg. 5[b]. *cosmili frisna preceptori* (similes praeceptorum) Wb. 14[d]. *lasna meithleorai* (gl. apud messores) Ml. 44r. *la genti* (apud gentes) Wb. 6[d]. *frigenti* (ad gentes) 4[d]. 9[b]. *isairi doroigu dia geinti* (propterea delegit deus gentes) 5[b]. *fri dia et dóini* (erga deum et homines) 20[d]. *etir fessin et dóini* (inter ipsum et homines) 28[b]. *carid dagdóini* (amate bonos homines) 27[d].

Subst. neutr.: *hitíre Connacht* (in agros Connactiae) Tir. 11. *immransat… innatíreso dupatricc* (tradiderunt has terras Patricio) Tir. 5. cf. *fudumne* (gl. profunda) Wb. 8[b]. *fudumne indfiss* (profunda scientiae) 5[c]. Perdita terminatione: *inna mínd* (gl. insignia, celebramus nostrae redemptionis) Cr. 41[c].

Adi. masc.: *gnímu sainemli* (facta praeclara) Wb. 12[b]. *mórate mathi* (qui magnificant bonos) 6[a]. *atá nili dána inspirto* (quod sunt multa dona spiritus) 12[a]. *la arsidi* (apud veteres) Sg. 91[b].

Adi. neutr.: *inna biada milsi* (cibos suaves) Wb. 6ᶜ. *etir da ṅainm̄ cosmaili* (inter duo nomina similia) Sg. 28ᵃ. Sic: *tre anm̄an dilsi, cenmithá inna anmann dílsi* (per nomina propria, praeter n. pr.) Sg. 29ᵃ. 29ᵇ. Substantivi vice fungitur *fudumne* (profunda), v. supra.

Voc. masc.: *a iudeu et geinti hireschu* (o Iudaei et gentes credentes) Wb. 3ᵃ.

Dualis.

Nom. masc.: *da preceptóir* (duo praeceptores) Wb. 13ᵃ.

Ceterorum casuum desunt exempla.

Series III.

Thematum principio in U desinentium, quae vocalis abiecta saepius in dativo, rarius in nominativo et accusativo sing. infectionem generavit; ceterum externae flexionis sicut series praecedens, quacum in plerisque congruit. Adiectivorum rara sunt exempla, quae in plurali secundam seriem sequi solere supra adnotavimus.

Singularis.

Nom. subst. masc.: *bith* (mundus), *mug* (servus), *recht* (lex), *dán* (donum, ars), *rét* (res), *gním* (actio), *bráth* (iudicium), *guth* (vox), *intṡliucht* (intellectus), alia frequentia in Wb. vel Sg. *infid* (arbor), *fid aile* (arbor alia) Wb. 5ᵇ. *líth* (dies festus; cf. gall. Lit*u*-mara) Oing. Fél. Ian. 25. *intais* (aetas) Ml. 31ᶜ. *intóis* Wb. 3ᶜ. 13ᶜ. *ishé cruth inso* (haec est forma) 9ᶜ. *inlínn* (pars) 4ᵈ. 29ᵃ. *línn cretmech* (pars credens, qui credunt) 10ᵈ, cf. subst. pron. Praeterea derivata in *-as*, *-chas*, *-us*, *-ius*, *-ad*, *-ud*, *-iud*, *-igud*. Exempla cum articulo: *intimmarmus*, *intimmormus* (scandalum) Wb. 3ᶜ. 10ᶜ. *inmorthomus* (gl. pondus) Ml. 33ᵃ. *cani mebuir lib insenchasso* (nonne in memoria vobis vetus illa historia?) Wb. 20ᵃ. *intærchoiliud* (decretum) Ml. 22ᶜ. *incotlud* (somnus) Ml. 47r. *isimmaircide doib incairigud* (est directa ad eos reprehensio) Ml. 34ᵃ.

Subst. neutr.: *andorus* (gl. limen) Ml. 56r. *óendoros* (una porta) Ml. carm. 2. *anól* (potus) Br. h. 85. *alín lathe* (numerus dierum; supra *inlínn*) Sg. 66ᵇ. Eandem generis alternationem habet *recht* (lex). Neutra videntur *ith* (frumentum), *sruth* (flumen), quae hodie femininis adnumerantur ap. O'R. ut *soth* et alia eiusdem generis.

Adi. masc.: *comocus afogur* (affinis eorum sonus) Sg. 6ᵃ. *cobsud* (stabilis), *anbsud* (instabilis) Ml. 54r. 64r. *il* (multus) semper init compositionem.

Adi. neutr.: *sechmadachta ṅocus 7 cían* (praeteritum propinquum et remotum) Pr. Cr. 59ᵇ.

Gen. masc.: *ó dethidin inbetho* (a cura mundi), *imnetha inbetho* (tribulationes mundi), *accobra inbetha* (cupiditates mundi) Wb. 10ᵇ. 14ᵇ. 15ᵈ. *gníma moga* (actus servi) 17ᵃ. *ainm réto* (nomen rei) Sg. 187ᵇ. *comalnad recto* (impletio legis) Wb. 2ᵇ. *ainm dáno* (nomen artis) 27ᵃ. *pecthu indlína* (peccata partis) 9ᵈ. *no. fedo* (nomen arboris) Sg. 33ᵇ. 35ᵇ. *no. feda* (gl. platanus) 121ᵇ. *fochonn gnímo* (occasio actionis) Wb. 3ᶜ. *mórad daggnímo* (laudatio boni operis), *lóg dodaggníma* (merces boni tui operis) 6ᵃ. *rect fognamo*, *rect fognama* (lex servitutis) 3ᵈ. 10ᵇ. *indlondassa* (gl. indignationis) Ml. 20ᵇ. *dligeda inchoitchennsa* (regulae

communitatis; *londas*, *coitchennas*) Sg. 203ᵃ. *bás etarscartha* (mors separationis; *scarad*) Wb. 13ᵈ. *do gním inchrochtho* (actioni crucifixionis; *crochad*) 8ᵃ. *oinchorp pectho* (unum corpus peccati) 9ᵈ. *di rect pectho* (de lege p.) 3ᵈ. *arainn pectha* (ratione p.) 3ᵇ. *torand gnima l. césta* (significatio activi vel passivi) Sg. 26ᵇ. *ciall chésto* (sensus passivi; *césad*) 140ᵃ. 178ᵇ. *hi fóisitc césto* (in confessione passionis) Wb. 3ᵈ. *alarann deac brotto* (duodecima pars momenti; *brothad*) Cr. 18ᶜ. *ainm cumsanto* (nomen quietis; *cumsanad*) Wb. 33ᵇ. *dessimrecht comdíthnatha* (exemplum consolationis) 14ᵇ. *rath dílgotho* (gratia remissionis) 2ᶜ. *creitem incholnichtho* (fides incarnationis; *dílgud*, *incholnigud*) 4ᵈ. *intsechtaigtha* (gl. simulationis) Ml. 31ᵃ. *tintuda* (interpretationis) 2ᵈ. 3ᵃ. *oengusso* (gen. nom. pr.) Cr. 4ᵃ. *bás muirchatho* (mors Muirchadi) Cr. 17ᵃ. *slán dliged salto* (salva ratio saltus), *duslúnd comláinso* (ad significationem completionis) Cr. 3ᵇ. *hi coindeilc ingotho* (in comparatione vocis) Sg. 3ᵇ. *cenascur sáitha* (sine intermissione tribulationis) Wb. 25ᵈ.

Neutr.: *asmáthir aṡotho feissin* (quod est mater ipsa sui fetus) Sg. 65ᵃ.

Alia quaedam, de quorum genere non liquet: *bandea hetho* (dea frumenti, gl. Ceres) Sg. 60ᵃ. *ainm ṅhetha* (gl. maza, ador; i. e. nomen frumenti) Sg. 17ᵇ. *intesa* (gl. caloris, expers) Sg. 5ᵃ. *ainm indṡrotho* (nomen fluvii, gl. Anio) Sg. 35ᵇ. *fobés srotha* (more fluvii) Wb. 32ᶜ. *dublocho* (lacus nigri) Tir. 1. *anól meda* (potus medi) Br. h. 85.

Pro *-o* vel *-a* invenitur et *-e* accommodata magis praecedenti *i*: *estosc innfíne* (expressio vini) Ml. 24ᵈ. *dliged suidigthe* (lex positionis, ponendi) Sg. 193ᵃ. *mét asuidigthe* (magnitudo eius positionis) Cr. 18ᵇ. *moidem aarilte* (laus meriti sui; *arilliud*) Wb. 5ᶜ. *utmalligthe* (gl. nutandi) Cr. 32ᵇ. *do línad indfoilsigthe* (ad explendam manifestationem; *foilsigud*) Sg. 211ᵃ. *arimmgabáil ménaichthe* (ad vitationem dissonantiae; *ménogud* 40ᵇ) 8ᵇ; et *-ea*, *-eo* (cf. p. 8): *inchoteicthea* (gl. concretionis) Ml. 8r. *indairilteo* (gl. meriti) 34r. *serc feidligtheo* (cupido permanendi) 15ᵃ. *deirchóintea* (gl. diffidentiae) Wb. 21ᵇ.

Dat. masc.: *isinbiuth* (in mundo), *isinbiuthso* (in hoc mundo) Wb. 12ᶜ. 12ᵈ. *doguth* (voci) Sg. 3ᵃ. *inchruthsin* (hoc modo, abl. adv.) Wb. fq. *domug* (servo) Wb. 30ᵇ. *irect*, *di rect* (in lege, de lege) 3ᶜ. 3ᵈ. *isindánsin* (in hac scientia) 18ᶜ. *innargním* (in actu nostro) 17ᵇ. *do fognam* (servituti) 4ᵃ. *inimmognom* (in constructione) Sg. 66ᵃ. 198ᵃ. 203ᵃ. *hondlondas* (gl. indignatione) Ml. 29ᵃ. *hó airegas* (gl. a principio) Wb. 7ᵇ. *dumberradsa*, *duaberrad*, *dummimdídnaad* (ad tonsionem meam, suam, ad praeservationem meam) L. Ardm. 18 a. 2. *do mórad dǽ* (gl. in gloriam dei) Wb. 15ᶜ. *isindrélad* (gl. in manifestatione) 15ᵇ. *do pheccad* (peccato) 3ᵈ. *do chrochad* (ad crucifixionem) 8ᵃ. *do chomalnad* (ad impletionem) 3ᵈ. *do demnigud*, *do imthrenugud* (ad confirmationem) 13ᵇ. 18ᶜ. 30ᵃ.

Neutr.: *collind*, *colind*, *culind* (cum potu) carm. vet. (Goid. VII. et 42.)

Adi.: *in accus* (in propinquo) Wb. 23ᵇ. *inchomocus* (gl. fere, gl. iuxta) Sg. 188ᵃ. 197ᵃ. A secunda serie non differt *indil* (multo) Wb. 2ᵃ.

Acc. masc.: *tri fognam* (per servitutem) Wb. 12ᵇ. *tri óen pheccad* (per unum peccatum) Wb. 3ᵃ. *toddiusgat guth nintiu* (movent vocem in eas) Sg. 7ᵃ. *lassin lín naile* (apud alteram partem) Ml. 37r. *brothad* (momentum) 48r. *sech mochomáessa* (gl. supra coaetaneos meos) Wb. 18ᶜ.

Neutr.: *frissalind serb* (ad potum amarum) Wb. 7ᵈ.

Voc. masc.: *a aed* (n. pr.) ap. St. (Beitr. I. 336.)

Pluralis.

Nom. masc.: *líthai* (dies festi) Ml. 60r. *iltintudai* (multae interpretationes) 3[a]. *indrétaisin huili* (omnes res hae) Wb. 5[c]. *indréta* (res) Sg. 148[a]. *mobéssise* (mei mores), *formbesusi* (vestri mores), *bésse* (mores) Wb. 9[a]. 16[b]. 29[a]. *gnímai sainemlae* (facta praeclara) Ml. 14[c]. *gníma* (actiones) Wb. 4[d]. 5[c]. 19[b]. *gnímæ*, *arngnímæ*, *angníme* (actus, a. nostri, eorum) 20[c]. 31[b]. *forngnimae*, *inchaingnímai* (vestrae actiones, actiones bonae) 8[c]. 29[a]. *gnímí epscuip* (actiones episcopi) 28[b]. *moge* (servi), *adib mogæ* (vos estis servi), *mogi sidi uili* (servi hi omnes) Wb. 8[c]. 3[b]. 7[d]. *ili dána*, *ildáni* (varia dona, ingenia) 12[a]. 21[c]. *indhuili dáni* (omnes artes) 27[b]. *nitat cosnama domundi* (non sunt contentiones mundanae), *ithé coisnimi inso* (sunt hae contentiones) 7[d]. *senchassa*, *senchaissi* (antiquitates) 28[c]. 31[b]. *arpecthani* (gl. iniquitas nostra; i. e. peccata nostra), *act ní robat pecthe less* (si non fuerint peccata in eo), *dorolgetha arpecthi* (remissa sunt peccata nostra) 2[a]. 11[d]. 26[c]. *cethir brottae* (quattuor momenta) Cr. 18[c]. *aarilti* (eius merita) Wb. 16[c].

Neutr.: *na trirecte* (tres leges) Wb. 29[a]. *na sothe* (gl. terrae fetus) Sg. 64[a].

Gen. masc.: *cosc innammoge* (institutio servorum) Wb. 29[b]. *tindnacul innan dánæ* (receptio donorum), *ilar nan dáne* (multitudo artium) 21[c]. 22[a]. *cosmailius inna rétae tanide* (similitudo rerum internarum) Ml. 15[a]. *imradud inna réte domunde* (cogitatio rerum mundanarum) Wb. 3[d]. *ishé astopur innan ane* (is est fons divitiarum) 29[c]. *frifoirbthetid caingníme* (ad perfectionem benefactorum) 31[d]. *lóg apecthe* (merces peccatorum eorum) 1[c]. *dilgud apecthe ndoib* (remissio peccatorum iis) Tr. 45. *inna cumscaigthe* (motuum) Ml. 15[a]. *acenélæ fothairethesin* (hoc genus balnearum; nom. sing. *infothrugud* Br. h. 38) Sg. 217[a].

Dat.: *diamogaib* (servis suis) Wb. 22[d]. *fornaib gnímaib*, *diacáingnímaib* (factis) 5[a]. 7[b]. *arnaib fedaib* (pro arbustis) Ml. 4r. *doscélaib et senchassib* (ad fabulas et historiolas) Wb. 30[d]. *iscéláib et senchassaib* (in f. et h.) 31[b]. *oc na fothairethib* (ad balneas) Sg. 217[a]. *huanaib loiscthib* (gl. adustionibus) Ml. 55r. *dinaib anaib*, *donaib ánib* (de divitiis, divitiis) Wb. 16[c]. 27[b]. *issíansib spirităldib* (in sensibus spiritualibus) 27[a]. *ho pecthib* (a peccatis) Ml. 15[b].

Acc. masc.: *isna bidthu* (leg. *bithu*, gl. in saecula) Wb. 4[c]. *na dánu diadi* (dona divina) 28[c]. *ciadugneid na rétusa* (quamvis faciatis res has) 22[b]. *intamlid a béssu* (imitamini mores eius) 9[a]. *trignímu* (per actus), *treagnímosom* (per a. suos) 2[b]. 29[d]. *innallíthu* (in eorum dies festos) 27[a]. *sclictu* (vestigia, leg. *slictu*) Cam. *isna cammaigthiu* (gl. oblicationes) Ml. 48r. *coic brotu deac* (quindecim momenta) Ml. 16[d]. *imforling anu* (effecit divitias) Wb. 16[c]. *ceste saithu* (qui patiuntur tribulationes) Cam. *inna ailichthiusa* (gl. has ad alternationes; sing. *ailigud*) Ml. 19[b]. *isna imratiu* (in cogitationes) 15[a].

Neutr.: *ní tabair desimrechta* (non dat exempla) Sg. 214[a].

Vocativi exemplum deest.

Dualis.

Nom. masc.: *biet da atarcud and* (duae relationes) Sg. 198[b].

Neutr.: *mani astat indarecht peccad foir* (gl. adversus presbyterum accusationem noli recipere nisi sub duobus et tribus testibus; i. e. nisi comprobant duae leges peccatum ei) Wb. 29[a].

Gen.: *cechtar da líno* (utraque earum partium) Sg. 162[b]. *tresanacomol*

inddá aimserda (gl. Demades; i. e. per synaeresin duorum temporum vocalium, nom. *aimserad*) Sg. 32[a].

Dat. adverbialis *diblínaib* (e duabus partibus, utrimque) Sg. fq. Wb. 4[c]. 5[d].

Acc. masc.: *indasian* [leg. *indasians*] *.i. imbucai l. lethit* (gl. latitudinem; i. e. in utrumque sensum i. e. angustiam aut latitudinem) Sg. 3[b].

Series IV.

Generis feminini thematum principio in A desinentium externae simul et internae flexionis, respondens igitur seriei I. masc. et neutr. Hic quoque duae fiunt divisiones, quarum altera complectitur themata in *-ia* exeuntia.

Divisio A.

Ad themata principio in *-a* desinentia accedunt alia quaedam aut per omnem flexionem aut in plurali solo in hanc seriem transgressa vel fluctuantia inter duplices formas, plerumque propter vocalium assimilationem. Conspicuae sunt vocales externae *-e* in gen. sing., *-a* in nom. et acc. plur.; interna *i* in dat. ac fere in acc. sing., si vocalis antecedens infectionem admittit. A dativo principio differt ablativi forma, infectione vacans. Commiscentur tamen interdum formae huius et seriei quintae.

Singularis.

Nom. substantivorum frequentium in codicibus: *iress* (fides), *ícc* (salus), *crích* (finis), *uall* (superbia), *tuath* (populus), *ciall* (intellectus), *coss* (pes), *lám* (manus), *áram* (numerus), *rún* (mysterium), *tol* (voluntas), *grían* (sol), *lub* (frutex), *breth* (iudicium), *rann* (pars), *cland* (progenies), *delb* (imago), *serc* (amor), *ferc* (ira), *dias* (dualitas; cf. num.), *mebul* (dedecus), *móidem* (laus), *cretem* (fides), *eregem* (querimonia), *ingen* (filia), *bairgen* (panis), *caingen* (negotium), *dethiden* (cura), *briathar* (verbum), *muntar*, *muinter* (familia), *aimser* (tempus); *indacaldam* (gl. colloqutio) Ml. 47 r. *inchumalsin* (hoc pretium) L. Ardm. 17 b. 1. *ingáith* (ventus) Sg. 229. *gnás*: *ágnasi* (consuetudo eius) Wb. 10[a]. *andeug* (potus eorum) Tr. 71. Fluctuant inter hanc et ser. V. *gabál* (sumptio), *tabart* (datio). Huc pertinent derivata in *-t*, *-acht*, *-echt*; transumpta ut *sithal* (situla) Tr. 109. *not* (nota) Sg. 3[b]. *inchorcur* (purpura) Tr. 115. *carcar* (carcer) Wb. 32[c]. *croch* (crux), *pían* (poena), *gluas* (glossa), *liter* (littera), *persan* (persona), *almsan* (eleemosyna), *conson* (consona), *sillab* (syllaba), *interiecht* (interiectio), *precept* (praeceptum, doctrina) fq.; item *bendacht* (benedictio) Sg. 114. et *maldacht* (maledictio); sed haec cum aliis ut *fortacht* (auxilium) Ml. 1[a]. plerumque secuntur ordinis posterioris seriem IV. — Cum irregularitate quadam formarum *ben* (mulier): *isball dindfiur inben* (est membrum viri mulier) Wb. 22[c], unde *ban-* in compositione.

Adiectiva item frequentia, ut *serc mór* (magnus amor), *aimser derb* (certum tempus), *aimser becc* (parvum tempus), *rann inmedónach*, *dédenach* (pars media, finalis) etc. *ismútsi* (est muta haec) Sg. 6[a].

Gen. subst.: *tindnacol inna hirise* (receptio fidei) Sg. 209[b]. *foirbthetu fornirisse* (perfectio fidei vestrae) Wb. 1[a]. *dochum nirse* (ad fidem) Tr. 45. *rún ícce*, *rún arnícceni* (mysterium salvationis, salv. nostrae) Wb. 21[c]. 20[d]. *comarde*

artaidchrecce et arnicce insin (signum redemptionis et salutis nostrae hoc) 21ª. *bes uáilbe* (mos superbiae) 14ᶜ. *foróis tuaithe, ondáes tuaithe* (de hominibus, ab hominibus plebis) 16ᵈ. 28ᵇ. *orddu lámae* (gl. pollex) Sg. 68ᵇ. *do inchosc ceille* (ad significationem sensus) Sg. 189ᵇ. *inna grene* (solis) Ml. 16ᶜ. *a bas pene* (o mors supplicii) Tr. 95. *sercc atuile* (amor voluntatis suae) Wb. 30ᶜ. *rún inna cruche* (mysterium crucis) 8ª. *ainm lubae* (gl. gummi; i. e. nomen fruticis) Sg. 61ª. *cosmulius delbe* (similitudo imaginis) Wb. 1ᵇ. *irgal, gním desercce* (fervor, actus amoris), *dineurt inna deserce* (de virtute caritatis) 5ᵈ. 6ª. 16ᶜ. *méit forserce* (magnitudo amoris vestri) 14ᵈ. *torad forferce* (fructus irae vestrae) 22ᵇ. *bunad mochlainde* (origo generis mei) 5ª. *hi foirciunn na cetnœ rainne* (in fine primae partis) Sg. 18ᵇ. *ar seirc móidme* (propter amorem laudis) Wb. 17ª. *hires creitme* (firmitas fidei) 2ᵇ. *dobriathar áirme* (adverbium numeri) Sg. 71ᵇ. *i fomailt do ene do daibche* (in abusu urcei tui, amphorae tuae; *dabach* Corm.) SM. 166. *archenn inna samthige* (ad faciem manubrii; nom. *sámthach*) Tr. 131. *inna almsine* (eleemosynae) Wb. 16ᶜ. *cindas persine* (qualitas personae) 6ᵇ. *tarhesi .u. consone* (gl. pro consonante u) Sg. 8ª. *carac. consine* (litterae consonantis) 9ª. *fer dénma bairgine* (vir faciendi panis, pistor) 184ᵇ. *céle ingine* (maritus filiae) 100ª. *cen fochunn frithoircne huadsom doneuch* (gl. adversantes sine causa; *frithorcon*) Ml. 19ᶜ. *foditu chruche ocus diorcne* (toleratio crucis et interemptionis) Cam. *óis carcre* (aetatem carceris, captivos) Wb. 28ᵈ. *armbrethre* (verbi nostri) 17ᵇ. *óentu muintire* (unitas familiae) 9ᶜ. *áis muntaire* (aetas, homines familiae) 21ᵇ. *dechor naimsire* (differentia temporis) Sg. 146ª. *sainred litre* (proprietatem litterae) 6ª. *accuiss na preceptesin* (huius doctrinae causa) Wb. 9ᵇ. *tosach preceptae* (initium doctrinae) Tr. 29. 39. *inna rosachtae* (gl. haesitationis) Ml. 19ª. *dliged coimdemnachtae* (ius dominationis) 17ᵇ. *lasinmes firbrithemnachtae dǽ* (gl. apud examen dei) 24ᵇ. *innammraithemnachtœ fri dauid* (gl. iniquae simulationis) 55 r. *innadeachtae* (deitatis) Tr. 25. *illáni etargni deachte et doinechte* (in plenitudine cognitionis deitatis et humanitatis) Wb. 24ᶜ. *mo forcitlaidechtaese* (gl. magisterii mei) Ml. 17ᵈ. *octabairt bendachtae* (in danda benedictione) Tr. 85. Cum *-a*: *bandea cruithnechta* (dea frumenti) Sg. 66ᵇ, sed etiam: *recht frecoir chéill cruithnechtae* (gl. frumentaria lex) 35ª. *graine cruithnechte, diass cruithnechte* (granulum, spica frumenti) Wb. 13ᶜ. — *bolad inna idbairtesin* (odor huius oblationis) Wb. 22ᵇ. *inna ergabale* (gl. comprehensionis) Ml. 29ᶜ. *áiritiu indocbále* (receptio gloriae) Wb. 4ᵇ. — E *ben* excussa vocali et assimilata *b* prodit *mná*: *cia ainm inna mna so* (quod nomen huius mulieris?), *inanmaim ina mna* (in nomine mulieris) SM. 250.

Adi.: *airde serce móre insin* (signum magni amoris hoc) Wb. 24ᶜ. *erchradchae* (pl. perfunctoriae) Ml. 44 r. *inseo bicœ* (insulae parvae; n. loci) L. Ardm. 18 a. 2. *doslund aimsire deirbbœ.. aimsire indeirbbœ* (ad significationem temporis certi, incerti) Sg. 66ᵇ. *inna rainne dedenchœ in choms.* (partis posterioris compositi) 157ᵇ. *inna inne doacaldmaiche són* (gl. appellativa communis qualitatis; i. e. sensus appellativi hoc) 201ª. *hicoindeulgg inna insce óge* (in comparatione sermonis totius) Sg. 25ᵇ. Interdum sicut alias (p. 229) *-e* cum *-a* mutatur, praesertim post *a*: *sainfolad cacha rainne* (propria cuiusque partis significatio) Sg. 26ᵇ. *iscoitchen ade cacha áirme* (est commune hoc cuiusvis numeri) 198ª. *dochum nacha rainne aile* (ad aliam aliquam partem) 188ª; sed etiam: *inna óena méite*

(gl. tantidem; i. e. unius, eiusdem magnitudinis) Sg. 203[a], contra in Cr. 31[c]: *cuit inna aine 7 inna aile* (ratione unius et alterius, fem.).

Dat. subst.: *hó hiriss, in hiris, in iriss* (a fide, in fide) Wb. 5[a]. 5[b]. 9[b]. *híflid cr.* (in cena Christi) 9[b]. *itbois* (in manu tua; *bas*) Inc. Sg. *indoim induiniu* (in domo, in homine) Tir. 6. *inechuis* (in eius pede) Cam. *dindluib* (gl. de rosa) Sg. 35[a]. *hi croich* (in cruce) Wb. 28[b]. *conaseilb* (cum eius possessione) Tir. 6. *dodeilb* (imagini), *indeilb* (in imagine) Wb. 22[b]. 27[b]. *isindeseircc* (in amore) 9[a]. *diaclaind* (proli suae) 11[c]. *dichlaind latin* (de populo latino) Sg. 33[a]. *ho thuil, ho thoil* (a voluntate) 3[c]. 19[a]. *do hícc* (saluti) 4[a]. 7[c]. *for laim chlí* (ad manum sinistram), *donfrímgáid* (vento cardinali) Cr. 19[c]. *cona grein* (cum sole suo) Paul. carm. 2. *húas gréin* (supra solem) Cr. 18[c]. *ipéin* (in poena) Wb. 26[a]. *hiceill* (in sensu) Sg. 139[a]. *docer inbiail diasamthig* (cecidit securis de manubrio suo) Tr. 131. *occo esorcuin* (in excisione sua) Sg. 67[a]. *hicétni persin, hi tert persin* (in prima persona, in tertia p.) Sg. 163[b]. *resindalmsin* (ante eleemosynam) Wb. 16[c]. *archonsain, archonsin* (pro consona) Sg. 6[a]. 7[b]. 8[a]. *fobairgin* (sub pane) Wb. 9[d]. *icomrorcuin* (in errore) 22[a]. *dondingin* (filiae) 10[b]. *icach caingin* (in quovis negotio, pacto) 25[b]. *inarim* (in numero) Sg. 66[b]. *huanderegim* (gl. questione) Ml. 32r. *oc accaldim dé* (in collocutione dei) Wb. 15[a]. *do chretim* (fidei) 2[d]. *isindaimsirsin* (hoc tempore) 13[b]. *ónbréthir* (a verbo) Sg. 39[b]. 54[a]. *huas litir* (supra litteram) 17[b]. *icarcair, hicarcair, isincharcair* (in carcere) Wb. 23[b]. 30[a]. 29[d]. Sg. 229. *diamuintir* (familiae suae), *conamuntir* (cum fam. sua), *domuntir, dimuntir* (familiae, de fam.) Wb. 11[c]. 16[a]. 21[c]. 24[b]. *cosindsaigit áin* (sagitta ignea) Ml. 55r. *duthabairt diglae do dia* (ad dandam deo ultionem) Ml. 54r. *dumgabaïlse* (gl. ad capiendum me) 29[d]. *horanngabáil* (a participio) Sg. 196[b]. *isindinducbáilsin* (in hac gloria) Wb. 4[c]. Sine infectione: *ocprecept* (in praecipiendo) Wb. 14[d]. 21[c]. 24[a]. 28[d]. *dondeacht, dondóinecht* (deitati, humanitati) 32[b]. *dundarchogacht* (gl. venationi) Ml. 38r. *cosindepert* (cum dictione) Ml. 23[a]. *retecht* (ante itionem) 22[a]. Tr. 55. — *o mnai for mnai, o mnai for fer* (a muliere in mulierem, a m. in virum) SM. 146.

Adi.: *hi cach bliadin, hi cach óen bliadin* (quovis anno) Cr. 32[a]. 39[c]. *dondfritobairt maill* (oppositione lenta) Sg. 183[b]. *o laim deiss* (a manu dextera) 17[b]. *archonsin diabuil* (pro consona duplici) 8[a]. *o aimsir bicc* (parvo tempore) Wb. 5[c]. *dindluib fin* (de rosa alba) Sg. 35[b]. *itbois láin diuisciu* (in manu tua plena aquae) Inc. Sg. *do seirc móir* (ad magnum amorem) Wb. 31[d]. *ondrainn inmedonich* (a parte interiore) Sg. 198[a]. *óndrainn dídenig* (gl. extrinsecus; i. e. a parte posteriore) Pr. Cr. 62[b]. *isindepistil tóisich, isindedenich* (in epistula prima, postrema) Wb. 14[d]. *iarriagoil chenelaig* (secundum regulam generalem) Sg. 20[a]. *sainredaig* (gl. peculiari) Ml. 35r.

Loc. (?): *fer dénma bairgine tuarcain* (vir faciens panem in conterendo) Sg. 184[b]. *tuaith benna bairche* (in populo B. B.) F. h. 29.

Acc. subst.: *hore . . . adciam arconair* (quia cernimus iter nostrum) Wb. 6[a] *tris in niris* (per fidem) Tr. 43. *tri hiris* (per fidem), *pridchossa hiris* (praedicavi fidem), *rofitir hiriss* (scit fidem) Wb. 2[c]. 7[b]. 7[c]. *imfolngub aamairis* (efficiam diffidentiam eius) Ml. 19r. *etirtuaith, etertuáith, etirtuáith* (inter plebem) Wb. 28[d]. *ni tabir uáil na toris fornn* (non dat superbiam nec tristitiam super nos) Wb. 16[a]. *cretes a híc* (qui credit salutem suam) 2[b]. *ni thucat rúin* (non intelle-

gunt mysterium) 15ª. *fri toil dé* (contra voluntatem dei) 4ᶜ. *tarsin gréin* (super solem) Ml. 16ᶜ. *hicach n̄deilb* (in quamvis formam) Sg. 31ª. *frirainn n̄aili* (ad aliam partem) 212ª. *aclaind* (prolem suam) Wb. 28ᵇ. *inlainn* (gl. coronam) 11ª. *berat brith* (ferant iudicium) 13ª. *innandig* (in eorum potum) 27ª. *tre chroich* (per crucem) 20ª. *fri cloich* (ad lapidem) Ml. 30r. *taidbdid forndeseirc* (ostendite amorem vestrum), *ni taibrem seirc* (non damus amorem) Wb. 14ᵈ. 15ᶜ. *romgab meirc són* (accepit rugam hoc) Ml. 57r. *innalmsin* (eleemosynam) Wb. 16ᵈ. *caingin* (gl. negotium, habet aliquis) 9ᶜ. *ipersin naili* (in personam aliam) Sg. 189ª. *cen chomrorcain* (sine errore) 90ª. *infrithorcuin* (gl. offensam) Ml. 22ᵈ. *dofoirn̄de dobre. árim* (gl. adverbium demonstrat numerum) Sg. 71ᵇ. *nitechtat arim* (non habent numerum) 161ª. *cen̄ acaldaim nachaili* (sine allocutione alius cuiusquam) Sg. 153ᵇ. *dogneo móidim* (facio laudem, glorior) Wb. 17ᶜ. *trichretim* (per fidem), *cen chretim* (sine fide) 2ᵇ. 3ᶜ. 4ᵇ. *doroigatar ancretim* (elegerunt infidelitatem) 5ᵇ. *forchanat brethir dǽ* (praecipiunt verbum dei) 29ª. *marudchoisc-set ammuintir* (si educarunt familiam suam) 28ᶜ. *fricach naimsir* (ad omne tempus) Sg. 158ᵇ. *forelgatar abrathir a tunig som do fuil* (illiverunt fratres eius tunicam eius sanguine) Tr. 128. *focaird eleseus asamthig* (deiecit Elisaeus manubrium eius, securis) Tr. 131. *senais incaillig* (cruce signavit monacham) Br. h. 39. *am. inlochairnn n̄affracdai* (gl. quasi laterna punica) Sg. 24ª. *in mebuil* (gl. turpitudinem, operantes) Wb. 1ᶜ. *archumil.n.arggit* (pro pretio argenti) L. Ardm. 17b. 1. *guidmeni inducbáil* (petimus gloriam), *condaig inducbáil* (quaerit gloriam) Wb. 4ª. 8ᵈ. Sine *i* interna: *adgeúin indeacht* (cognovit deitatem) Wb. 12ᶜ. *trissinprecept, frisinprecept* (per doctrinam, ad doctrinam) 12ᵈ. 13ª. *doratsat a mbendacht* (dederunt benedictionem suam) Fél. Epil. *inderbamnacht* (gl. diffidentiam) Ml. 19r. *cen fortacht* (sine auxilio) Sg. 30ª. *intoissigecht* (gl. ductum) Ml. 37r. — *íccfe inmnái* (salvabis mulierem) Wb. 10ª. *in mnai n̄ultaig* (feminam Ultoniensem) e cod. vetere St. (Beitr. I. 452.)

Adi.: *isarnach nindocbáil móir* (est propter magnam gloriam) Wb. 23ᵇ. *sluindid aimsir nindeirb* ... *ni sluindi aimsir deirb* (significat tempus incertum, non signif. tempus certum) Sg. 66ᵇ. *forcmat inninni saindilis* (servant sensum proprium) 50ª. *cosmuil frisintitacht tóisig* (similis adventui primo) Wb. 25ᵈ. *forbartaig* (gl. exoletam, virginem) Sg. 173ª. *fíaclaich* (gl. dentatam) 49ª.

Voc.: *a mo chland* (o mea proles!) Sg. 204ᵇ. *a nóib ingen* (o sancta virgo! gl. marg.) 211ª. *á gelgrían* (o lucide sol) Fél. Prol. *achaillech* (o anus!) Corm. *prúll.* — *mo bensa* (mea mulier) Sg. 61ᵇ.

Abl. subst.: *indorsa* (hac hora, nunc) Wb. 12ᶜ.

Adi.: *isuáisliu cach céitbuid córe* (est sublimior omni sensu pax) Wb. 24ᵈ. *creitmechsin asmessa ancreitmech* (fidelis haec, quae sit peior infideli) 28ᵈ.

Pluralis.

Nom. subst.: *inna.iii.caillechaso* (hae tres religiosae) L. Ardm. 17b. 1. *cosa doine* (pedes hominum) Tr. 65. *láma et cossa* (manus et pedes) Wb. 12ᵇ. *na bretha* (iudicia) 17ᵇ. *inna ranna* (partes), *inna teoir rannasa* (hae tres partes) Sg. 22ª. 26ᵇ. *piana* (poenae) Ml. 15ᶜ. *na briathrasa* (haec verba) Wb. 28ᶜ. *nota* (notae) Sg. 6ᵇ. *na precepta cétni* (praecepta prima) Wb. 17ᵇ. *teora tonna torunni* (tres undae supra nos) 27ª. *inna eperta* (dictiones) Sg. 73ᵇ. *inna ranngabala* (parti-

cipia) 191ᵃ. Sed etiam *-e* per assimilationem: *octn̄delbœ andsom* (gl. sunt formae octo) Sg. 166ᵃ. *litre*, *na litre* (litterae) 6ᵇ. 7ᵃ. 10ᵃ; alibi *-ea* (cf. pp. 8. 239): *cecha dethidnea domundi* (omnes curae mundanae) Wb. 3ᵈ. — *naramillet mná* (ne me perdant mulieres) cod. Neob. *na mna* (mulieres) SM. 144.

In ordinem posteriorem transgressa: *intinscanat inna aimsir* (incipiunt tempora) Sg. 157ᵇ. *saini persin hi suidiu* (diversae sunt personae in hoc) 28ᵇ. *ataat persin in noe. 7 in par. ceto écintecha* (sunt personae in nomine et in participio, quamvis sint infinitae) 203ᵇ. *fobith nád cinnet tert persin bre. persain acht isgnim persine sluindite* (gl. non irrationabiliter tertias verborum personas infinitas Apollonius dicit, Prisc. 12, 1, 2; i. e. quia non finiunt tertiae personae verbi personam, est actio tantum personae quam significant) 197ᵃ. *7 it tert persin* (gl. sunt personae et tertiae) 211ᵇ.

Adi.: *itmóra na bretha* (sunt gravia iudicia) Wb. 17ᵇ. *béisti olca* (gl. malae bestiae) 31ᵇ. *nirubtar gáitha forcomairli* (non fuerunt sapientia consilia vestra) 18ᶜ. *teora bliadni frithriagla namma leissem* (gl. sunt autem anni tres circuli) Cr. 32ᵇ. *hit lechdacha* (sunt liquidae) Sg. 5ᵃ. *stába beca* (paterae parvae) Corm. *ána.*

Gen. subst.: *bésse inna fedb* (mores viduarum) Wb. 29ᵃ. *mesce caillech* (ebrietas anuum) 31ᶜ. *etarcne narúun* (cognitio mysteriorum) 26ᶜ. *dechor inna pían bete donaib pecthachaib* (differentiâ poenarum quae sunt peccatoribus) 13ᶜ. *temel inna tol* (obscuritas voluntatum) 21ᵃ. *torad aláam* (fructus manuum eius, alebat eum) 9ᵃ. *cumgabal inna lam*, *briathar lám* (consurrectio manuum, vox manuum), *briathar glunœ 7 chos* (vox genuum et pedum) Ml. 36 r. *drissi inna senchomrorcan* (spinae veterum errorum) Ml. col. 1. *ba mían n̄ingen et ban* (erat desiderium virginum et mulierum) Ml. carm. 1. *hi forciun na rann olchenœ* (in fine partium ceterarum) Sg. 213ᵃ. *inninni saindilis innan̄delb* (significationem propriam formarum) 50ᵃ. *octimthirecht innan idbart* (in ministerio oblationum) Wb. 26ᵃ. *na conson* (consonarum) Sg. 9ᵃ. *ní na persan ateclimm* (non personarum respectus eius [?]) Wb. 1ᵈ. *deich míli briathar* (decem milia verborum) 12ᵈ. *accomol innam̄briathar 7 inna ranngabál* (coniunctio verborum et participiorum) Sg. 193ᵇ. *nota aram* (notae numerorum) 6ᵇ. *inna teora liter* (trium literarum) 7ᵇ. *comét aim̄ser bes indi* (tenorem temporum qui sit in ea) 25ᵇ. — *cosc innamban* (institutio mulierum) Wb. 22ᶜ. *nintá airli armban* (non est nobis oboedientia mulierum nostrarum) 31ᶜ.

Adi.: *dán ńamban n̄dáer* (ars mulierum servarum) Corm. *cumal.* Servata *-a*: *inna teora liter* (trium litterarum), *inna teora n̄guttae* (trium vocalium) Sg. 7ᵇ. 40ᵇ. *cretem cet[h]eora persann* (fides quattuor personarum) Tr. 86.

Dat. subst.: *hó lámaib* (a manibus) Wb. 9ᵃ. *deartolaib* (cupiditatibus nostris) Cam. *ho briathraib*, *donaib briathraib* (a verbis, ad verba) Ml. 31ᵇ. *arnaib pianaib* (pro poenis) 18ᶜ. *diflescaib* (de lineis) Sg. 3ᵇ. *ifledaib* (in epulis) Wb. 27ᵇ. *forsnaib conaraib* (gl. in semitis) Ml. 15 r. *icarcraib* (in vinculis) Wb. 30ᵃ. *irrúnaib* (in mysteriis) 12ᶜ. 15ᵃ. 15ᵇ. 21ᶜ. 21ᵈ. *foachossaib som* (sub pedibus eius) 32ᶜ. *dochiallaib* (gl. ad sensus) Sg. 139ᵃ. *di delbaib* (gl. de speciebus sive formis) 61ᵃ. *in epertaib* (in dictionibus), *isnaib consonaib* (in consonis) 9ᵃ. *onaib rannaib* (a partibus) 202ᵇ. *donaib teoraib personaib uathataib* (in tribus personis singularibus) 186ᵃ. *honaib crichaib* (gl. sulcis) Ml. 2ᵃ. *arnaib damdabchaib* (gl. pro torcularibus) 24ᵈ. Sed etiam: *dimuccib* (de suibus) Tir. 6. *dochenelaib et airmib*

(generibus et numeris) Sg. 211ᵃ. *huas litrib* (supra litteras) 17ᵇ. *in esaircnib* (gl. in plagis), *itimmaircnib* (in carceribus) Wb. 15ᵈ. *dinab gabalib* (gl. de collectis) 13ᵇ. — *aile do mnaib* (biduum mulieribus) SM. 78.

Adi.: *honaib crichaib cammaib* (gl. obliquis sulcis) Ml. 2ᵃ. *hi cacha persanaib* (in omnibus personis) Sg. 208ᵃ. Substantivi loco: *di mútaib* (de mutis) Sg. 7ᵃ. *dolechdagaib* (liquidis) 5ᵃ. *relechdachaib* (ante liquidas) 6ᵃ.

Acc. subst.: *adciamni na rúna* (intellegimus mysteria) Wb. 12ᶜ. *fri tola inbetho* (contra cupiditates mundi) 29ᵃ. *bathé berte bretha lib* (hi ferant iudicia apud vos) 9ᶜ. *saini aimsera* (diversa tempora) 33ᵇ. *liamucca* (cum suibus eius) Br. h. 58. *adchomaltar frisna briathra* (adiunguntur ad verba) Sg. 71ᵇ. *piana* (poenas) Ml. 15ᶜ. *nifetarsa moimthechta* (nescio ambulationes meas) Wb. 28ᶜ. *deg cinte persana* (quia finiunt personas) Sg. 197ᵃ. *am. consana, forsna consona* (ut consonae, super consonas) 6ᵇ. 23ᵇ. *la ranna insce* (apud partes orationis) 26ᵇ. *doberid idbarta dún* (fertis nobis oblationes), *ni tartsat idbarta dúnni* (non tulerunt nobis dona) Wb. 24ᵇ. *congabtis gabala* (ut acciperent dona) 19ᵃ. Cum *-ea*: *na erigmea* (gl. querellas) Ml. 26ᵇ. *acomroircnea* (errores eorum) Wb. 30ᶜ; cum *e*: *eter litre* (inter litteras) Sg. 17ᵇ.

Adi.: *nigette na brithemnachta becca* (non fraudaretis parva iudicia) Wb. 9ᶜ. *cuitbedcha* (gl. frivolas, fabulas) Ml. 57r. *michlodcha* (gl. nefarias) 48r. *am. nathracha bodra* (gl. sicut aspides surdae) Tr. 11. *athisca* (gl. probrosas) Ml. 60r. *fri muta* (contra mutas) Sg. 6ᵃ.

Voc.: *ni riccim forless a chossa* (non indigeo vestri, o pedes!) Wb. 12ᵃ.

Dualis.

Nom.: *di húair* (duae horae) Cr. 31ᵇ. *di huáir deac* (duodecim horae) Cr. 3ᵇ (bis). *di flisc* (duae lineae; sing. *flesc*) Sg. 3ᵇ. *dorruairthetar di aimsir* (remanserunt duo tempora) 18ᵃ. *a dí choiss roime* (eius duo pedes ante eum) Corm. *tuirgin. dí boiss uime* (duae manus circa eum) id. *himbas forosnai.*

Gen.: *cechtar indarann* (utraque harum partium) Sg. 74ᵇ. 75ᵃ. 202ᵇ. *condeimnichther indi cosmilius indarann* (gl. nomen participii a grammaticis inditum per confirmationem duarum partium, nominis et verbi) Sg. 188ᵇ. *accomol indarann* (coniunctio duarum partium) 148ᵃ. *forcechtar adaśyl.* (super utramque eius syllabam) 220ᵇ. *cosescen indacor, asescunn dacor* (usque ad paludem duarum gruum, e palude d. gr.) Tir. 1. *hicarput darath* (in carpento duarum rotarum) Br. h. 84.

Dat.: *ní chen dliged anephdiall ó dib rannaib* (gl. alteruter, alterutrius non absque ratione non declinatur; i. e. eius nondeclinatio e duabus partibus) Sg. 75ᵃ. *indib ńuarib deac* (duodecim horis) Cr. 3ᵇ. *ar dib consonaib* (pro duabus consonis) Sg.

Acc.: *acobás m̃bís etar ńdirainn hi comśuidiguth* (gl. de earum compage; i. e. earum comp., quae est inter duas partes in compositione) Sg. 2ᵇ. *atuasulcud adi indirainn iñgraidi* (gl. composita necesse est in duas partes intellegibiles resolvi) 74ᵇ. *coitchenaso etir di árim* (communia inter duos numeros) 72ᵃ. *atá coitchennas itar indibrethirso in im̃ognom* (est communitas inter haec duo verba in constructione) 203ᵃ. *di persin in óin gním* (gl. coniungunt duas substantias cum uno accidente; i. e. duas personas in una actione) 212ᵇ. *ni roig*

di hudir deac (non attingit duodecim horas) Cr. 33ᵇ. *lasindi hudir deac* (apud duodecim horas) 18ᶜ. *fail dichaillig irriched* (sunt duae religiosae in caelo) Br. h. 105. *dosber a dí boiss* (ponit eas, duas suas palmas) Corm. *himbas forosnai.* — hib. med. *indamnái* (duas mulieres) Sergl. Conc. St. 121 n.

Divisio B.

Thematum in *-ia* desinentium, quorum *i* in *-e* mutatum habent nom. sing. et gen. plur. dual. Pro *-e* et *-i*, sicut in seriei I. masc. et neutr., interdum inveniuntur *-a* et *-ai*.

Singularis.

Nom. subst.: *láne*, *lanæ* (plenitudo) Wb. 26ᵈ. 27ᵃ. *sóire* (salus) 14ᵃ. *dóire* (ignobilitas, miseria, captivitas) 13ᶜ. 17ᶜ. *túare* (cibus) 6ᵇ. *córe* (pax) 2ᵈ. 3ᵈ. 7ᵇ. 26ᵇ. *óge* (integritas, virginitas) 10ᵃ. *guide* (precatio) 7ᵃ. *inne* (sensus) 25ᵃ. 28ᵃ. *censæ* (mansuetudo) 20ᶜ. *indencae* (innocentia) Ml. 24ᵃ. *insce* (sententia, sermo) Wb. Sg. *soillse* (lumen) Cr. 33ᵈ. *intsoilse* (lux) Ml. 26 r. 5 r. *fáilte* (gaudium) Wb. 5ᵈ. 14ᵈ. *indfáilte* 16ᵇ. *indleire* (industria) 13ᵈ. *diute* (sinceritas), *aithe* (talio) 14ᶜ. *granne, grainne, indóengránne* (granum, idem gr.) 13ᶜ. *trebaire*, *indfírthrebaire* (prudentia, vera pr.) 3ᵈ. 5ᵈ. *gorte* (fames) 15ᵈ. *sétche* (uxor) 10ᵃ. *irnigde*, *irnichthe* (oratio) 5ᶜ. 17ᵃ. *trócaire* (misericordia) 4ᶜ. *fírinne* (iustitia) 2ᵈ. 9ᵇ. 9ᶜ. *ingute* (vocalis) Sg. 7ᵇ. *indfechtnige* (prosperitas) Ml. 45 r. *trichtaige* (spatium triginta dierum) Cr. 3ᵇ.

Adi.: *serc foirbthe* (amor perfectus) Tr. 32. *condib foirbthe* (gl. instet orationibus vidua; i. e. ut sit perfecta) Wb. 28ᵈ. *mothol cholnide* (voluntas mea carnalis) 3ᵇ. *fírinne rectide* (iustitia legalis) 24ᵃ. *etalacda* (gl. Italica) L. Ardm. 177 a. 2.

Gen. subst.: *lóg leith ungæ* (pretium semunciae) Tir. 6. *fer oínsétche* (vir unius uxoris) Tir. 11. *inna sulbaire* (eloquentiae) Sg. 9ᵃ. *inna drochomairle* (gl. consilii pravitate) Ml. col. 301. *inna caire* (gl. accusationis) Ml. 34ᵃ. *do immarchor chóre* (ad negotiationem pacis) Wb. 5ᵃ. *airde chóre* (signum pacis) 7ᵇ. *asdia side et asd. córe* (gl. non est dissensionis deus sed pacis sicut et in omnibus ecclesiis sanctorum doceo; i. e. quod est deus pacis et concordiae) 13ᵃ. *ocdenum rectche* (in effectione iurisprudentiae) 28ᵃ. *do cach cenéolu anglaine* (omni genere immunditiae) 3ᵇ. *o cech cenélu serbe* (omni genere iniquitatis) 2ᵃ. *rann insce* (pars orationis) Sg. 3ᵇ. 25ᵇ. 26ᵇ. *maicc soilse* (filii luminis) Wb. 25ᶜ. *imthanu aidche* (vicissitudo noctis), *cumsanad inna aidche* (quies noctis) Ml. 21ᶜ. *inna feuchrae* (gl. feritatis) 33ᵈ. *inna sochuide* (gl. totius, pars) Sg. 199. *istorbe sochuide son* (gl. ecclesiam aedificat; i. e. est utilitas ecclesiae haec) Wb. 12ᶜ. *félire* (gl. codice; i. e. fastorum) Cr. 32ᵃ.

Adi.: *doláni chétbutho inna huilæ insce* (gl. ad totum intellegendum; i. e. ad complendum sensum totius orationis) Sg. 25ᵇ. *eola na huile fetarlice* (peritus totius antiquitatis) Wb. 30ᶜ. *hi foirciunn na cetnæ rainne* (in fine primae partis) Sg. 18ᵇ. *foglaim inna hirisse foirbthe* (gl. fidei comprehensio res ardua; i. e. fidei perfectae) Ml. 14ᶜ. *o inni inna eperta grecda* (a sensu vocis graecae) Sg. 207ᵇ.

Dat. subst.: *inógi* (in virginitate) Wb. 10ᵇ. *isindinsciso* (gl. in hoc verbo) 6ᵃ. *do láni* (ad impletionem) Sg. 25ᵇ. 202ᵇ. *isóiri* (in nobilitate) Wb. 17ᶜ. 23ᵈ.

indóiri (in captivitate) 20ᵈ. *isindísli* (gl. in devexitate) Cr. 18ᵇ. *ataat dam indílsi* (sunt etiam in proprietate) Sg. 29ᵇ. *dondsochudi*, *do sochudi* (multitudini, multis) Wb. 11ᶜ. 14ᵈ. 21ᵃ. *o cach indírgi* (ab omni iniquitate) 1ᶜ. *huandfailti* (gl. hilaritate) Ml. 53r. *co fáilti* (cum gaudio) Wb. 24ᵇ. *in gorti* (in fame) 16ᵃ. *isintuaichli. isinglicci. ifoili* (gl. sapientes in astutia) 8ᵈ. *huath remglicci* (gl. pervicacia) Ml. 22r. *ho feuchrai* (gl. feritate, morum) Ml. 35ᶜ. *o soilsi* (a luce) Wb. 1ᵇ. 26ᵃ. *donsoilsi* (ad lucem) Sg. 183ᵇ. *do irnigdi* (ad orationem) Wb. 5ᵈ. *cutséitchi* (cum uxore tua) 10ᵃ. *do fírinni* (veritati) 3ᵇ. *issóinmichi* (in abundantia) 27ᵇ. *issuacaltmichi* (gl. in suavitate) 15ᵈ. *ó eritnichi* (gl. acceptabilitate) Ml. 57r. *huandfairsingmenmnaigi sláin* (gl. magnanimitate salva) 43r. *ineilithri* (in peregrinatione) 38r. *dicachthrichtaigi* (de quovis mense solari) Cr. 3ᵇ.

Adi.: *don chétni persin, hicétni persin, ón chetni phersin* (primae personae, in, a prima persona) Sg. 52ᵃ. 163ᵇ. 191ᵃ. *dotmuintir uili* (toti familiae tuae) Wb. 32ᵃ. *isindfeni nui* (gl. sub iugo novo) Ml. 2ᵇ. *icomairbirt núidi* (in novo testamento) Wb. 3ᶜ. *on desercc brathardi, dendeserc brathardi* (amore, de a. fraterno) 5ᵈ. 25ᵇ. *do persin tanaisi* (personae secundae) Sg. 212ᵇ.

Acc. subst.: *mani fessid inni* (si nescietis sensum) Wb. 12ᵈ. *léri* (gl. operam) Ml. 32ᵇ. *intain bérthar indóiri* (cum feretur in captivitatem) Wb. 12ᵈ. *cini estar cach túari* (etsi non edit omnem cibum) 6ᵇ. *immechuretar cori* (negotiantur pacem) 5ᵃ. *tri guidi* (per precationem) 7ᵃ. *tri ithirgi, cen aithirgi* (per paenitentiam, sine p.) 11ᵈ. 20ᵇ. *cen lóg cen aithi* (sine mercede, sine talione) 14ᶜ. *cen serbi* (sine acerbitate) 9ᵇ. *fodera fáilti, immafolngi fáilti* (efficit gaudium) 14ᶜ. 16ᵇ. *la irnigdi* (apud orationem) 27ᶜ. *rumuinestar som trócairi* (destinavit misericordiam) 4ᶜ. *airindi atreba sulbairi* (gl. rhetoricus; i. e. quia possidet facundiam) Sg. 33ᵃ. *cen fírinni* (sine veritate) Wb. 2ᵃ. *immefolngi sonartai* (efficit firmitatem) Ml. 47r.

Adi.: *tresinfuil storidi, tresinfuil spirtaldi* (per sanguinem historicum, spiritualem) Wb. 20ᵈ. *frisinfochricc nemdi* (in mercedem caelestem) 24ᵃ. *sech innaimsir crichnigthi* (ultra tempus finitum) Sg. 217ᵇ. *arná coscrad indeseircc m̃bráthardı* (ne destruat amorem fraternum) Wb. 10ᵇ. *seircc imircidi dodia* (gl. caritatem, si non habeam) 12ᵇ.

Voc.: *a mo aine a mo chland* (gl. o mea Thais, meum savium) Sg. 204ᵇ.

Abl.: *etarcert diphecthib et cobre domunde* (interpretatio de peccatis et cupidine mundana) Wb. 29ᶜ.

Pluralis.

Nom. subst.: *cit sochudi* (ut sint multitudines, plurimi) Wb. 4ᵈ. *forcomairli* (consilia vestra) 18ᶜ. *.iii. ungai argait* (tres unciae argenti) Tir. 6. Videntur huc pertinere subst. in Wb.: *sotli* (gl. animositates), *menmnihi* (gl. dissensiones) 18ᵃ. *comithi* (gl. commessationes) 20ᵇ.

Adi.: *na litre cétni* (litterae primae) Sg. 10ᵃ. *inna ranna aili* (ceterae partes) 22ᵃ. *cecha dethidnea domundi* (omnes curae mundanae) Wb. 3ᵈ.

Gen. subst.: *do airbirt biuth inna túaresin* (ad fruendum his cibis; phrasis *airbert biuth*, uti victu, sequente gen.; i. e. frui, vesci) Wb. 10ᶜ. *muince .iii. nungae* (torques trium unciarum) Tir. 6. *conrici hucht noinomne* (usque ad collem novem quercuum) Tir. 1.

Adi.: *fogur na liter naile* (sonus ceterarum litterarum) Sg. 4ª. *temel inna tol domunde* (obscuritas voluntatum mundanarum) Wb. 21ª. *etarcne narrúun díade* (cognitio mysteriorum divinorum) 26ᶜ.

Dat. subst.: *accidit tecmaiṅg dogutaib anísin* (gl. quod vocalibus accidens esse videtur) Sg. 9ª. *hifarnirnigdibsi* (in precationibus vestris) Wb. 7ª. *isnaib inscib* (in sermonibus) Cam.

Adi.: *donaib huilib rannaib* (omnibus partibus) Sg. 161ᵇ. *ibartolaib marbdib* (in vestris voluntatibus mortalibus) Wb. 3ᵇ. *ifochidib imdib* (in tribulationibus abundantibus) 24ᶜ. *huanaib cosaib hilignidib* (gl. iligneis pedibus) Sg. 33ᵇ. *donaib teoraib personaib uathataib* (tribus personis singularibus) 186ª.

Acc. subst.: *.iii. aithgi* (tres noctes) Tir. 14. *léic uáit inna tuari* (sine a te cibos) Wb. 6ᶜ. *inna lobri* (gl. infirmitates, sustinere) ibid. *inna leri ili* (gl. operas multas, pauperum) Ml. 28ᶜ.

Adi.: *adciamni na rúna diadi* (intellegimus mysteria divina) Wb. 12ᶜ. *frisna briathra huathati 7 hilddai* (ad verba singularia et pluralia) Sg. 71ᵇ. *murdai* (gl. muratas) Ml. 24 r.

Voc., cuius non inveni exemplum, sine dubio hic quoque cum nom. et acc. concordat.

Dualis.

Nom.: *it digutai bíte indeog.* (duae vocales sunt in diphthongo) Sg. 18ª. *díguttai fodlaidi* (duae vocales seiunctae) Sg. 54ª. *di míli déec* (duodecim milia) Wb. 15ᵇ.

Gen.: *fogor dagutæ indeog.* (pronuntiatio duarum vocalium in diphthongo) Sg. 18ª. *tresanacomol inddá aimserda indá gutae* (gl. Demades per synaeresin pro Demeades, Prisc. 2, 7, 37; i. e. per iunctionem duorum temporum duarum vocalium) 32ª.

Dat. esset haud dubie *do dib ṅguttib.*

Acc.: *indiguthaigthi airdixi* (in duas vocales productas) Sg. 18ª.

Series V.

Generis feminini, principio thematum in *i* desinentium (congruentium cum masculinis seriei II.); ad haec tamen accesserunt alia quaedam, praesertim transumpta, tam curtata (cf. p. 174) ut *eclais* (ecclesia), *etáil* (Italia), quam quorum vocalis assimilatione mutata sit ut *epistil* (epistula).

Singularis.

Nom. subst.: *indfeúil* (caro) Ml. 22ᵈ. *induil* (creatura) Ml. 6 r. *indindéiricc* (vindicta) Wb. 25ᶜ. *indingchis* (gl. incensum) Ml. 22 r. *indeclais* (ecclesia) Tr. 60. *indæpistil, indepistilse, indepistilso* (epistula, haec ep.) Wb. 27ᵈ. 3ᵇ. *indetarceirt* (interpretatio) Sg. 207ᵇ. *colinn* (corpus, caro) Wb. 2ᵇ. 3ᵇ. *indaltóir* (altare) 5ᵇ. *indfochricc* (praemium) 16ª. *indfochraicc* (gl. meritum) Ml. 45 r. *indepaidse* (hoc veneficium, incantamentum) Inc. Sg. *niáil dúib áiarfigid* (non placet vobis eius inquisitio) Wb. 11ᵇ. *exceptaid* (exceptio) Sg. 37ª. *sirid* (longitudo) Cr. 33ᵈ. *buith* (esse) fq. *debuith, debuid* (dissensio) Wb. 10ᶜ. 31ª. *issí cétbaid* (is est sensus) Ml. 36ª. *indairigid* (gl. delibatio, Rom. 11, 16) Wb. 5ᵇ. *indfochith* (passio)

14[b]. *gnúis* (facies) 12[b]. *féith* (gl. rien, gl. fibra) Sg. 63[b]. 69[b]. 100[a]. *flaith* (potestas, dominus) Wb. 9[d]. Tir. 1. Ml. 53r. *indflaith* Paul. carm. 1. *inchruim* (vermis) Corm. *cruimther*. *achoméit* (eius servatio) Wb. 29[c]. *aforcomét* (eius observatio) Sg. 22[a]. *méit* (magnitudo) Wb. 5[b]. *fuil* (sanguis) Inc. Sg. *súil* (oculus) Wb. 12[a]. *biáil*, *biail* (gl. securis) Sg. 46[b]. 67[a]. *inbiail* Tr. 131. *isglae thegdais* (est splendida domus) Ml. carm. 2. Ordinis posterioris seriem IV. fere secuntur *anim* (anima), de quo vid. infra, et *aisndíis*, *áisndís* (expositio) Wb. 12[d]. Ml. 14[d]. Incerta inter ser. IV. et V. *imgabáil* (vitatio) Wb. 9[d]. Sg. 59[a]. Ml. 14[c]. *tabairt* (datio) Wb. 6[a].

Adi.: *issain intsoilse* (diversa est lux) Ml. 5r. *issain indí asidrubart* (est diversa ea quae id dixit, persona) Sg. 220[a]. *liter ṡain* (littera alia), *bad liter sain* (esset littera alia) 6[b]. *bes sonirt forniressi* (quod sit firma fides vestra) Wb. 14[b]. *isdo iscoir indocbáal* (illi est debita gloria) 7[c]. *isdiamuin leiss cachthúare* (est purus secundum eum omnis cibus) 6[b]. *isdílmain lacách arnorcunni* (est licita secundum quemvis occisio nostra) 4[b]. *isirdicc forniress* (est conspicua fides vestra) 24[c]. *mad sulbair et mad án inprecept* (si est eloquens et dives doctrina) 8[a]. *sulbair* (gl. lepida) Ld. 61[a]. *istacair censœ* (est iusta, decet mansuetudo) Wb. 20[c]. *ismenic anirnichthe* (est frequens eorum precatio) 17[a]. *isfudumuin indrúnso* (est profundum hoc mysterium) 5[c]. *indsillab diuit* (syllaba simplex) Sg. 26[a].

Gen. subst.: *archenn focheda* (ad faciem passionis) Wb. 25[a]. *do fulung inna fochathosa* (ad tolerationem huius p.) 17[d]. *fulach inna fochodo* (toleratio p.) Ml. 22[d]. *doláni chétbutho* (ad completionem sensus) Sg. 25[b]. *frislond dúlo* (ad significationem rei), *ainmnigud inna dulo* (nominatio rei) 76[b]. *timtherecht cacha dúlo* (ministratio omnis creaturae) Wb. 13[b]. *i fomaílt dobéla* (in abusu securis tuae) SM. 166. 170. *téne na súla* (ignis oculi) Cod. ap. St. 45. *ainm̄ ṅgnúso* (nomen figurae) Sg. 215[a]. *torand inna forgnúso* (significatio formae) 198[a]. *iscomfuirmud forgnúsa* (est compositio formae) 203[a]. *déicsin agnúsa* (aspectum faciei, aspicere faciem eius) Wb. 15[a]. *iarnardbiu inna banflathasin* (gl. interfecta Athalia; i. e. post interfectionem huius dominae) Ml. 14[a]. *irchre flatho* (interitus imperii) Wb. 26[a]. *condid flaith do incoimdiu isbésad inna flatho . .* (gl. corpus non fornicationi convenit, sed domino et dominus corpori; i. e. ut sit imperans ei dominus, est mos imperantis...) 9[d]. *tairṅgire flatho* (promissio imperii) Ml. 38r. *flatha* (imperii) Ult. h. 9. *timmchell nasanto* (circa S., nomen loci) Tir. 1. *apersain na colno* (e persona carnis) Wb. 9[c]. *trebaire chollno* (prudentia c.) 3[d]. *accobra colna* (cupiditates c.) 20[a]. *intóentu inna œccalsa* (unitas ecclesiae), *ais œccalsa, luct inna œcolsa* (homines ecclesiae) Wb. 7[c]. 9[c]. 12[b]. *fri cumtach necolso* (ad aedificationem ecclesiae), *co torbu œcolsa* (cum utilitate ecclesiae) 13[a]. 17[d]. *augustín inseo bicœ* (Aug. de insula parva) Tir. 11. *rith folo* (gl. dysenteria; i. e. fluxus sanguinis) L. Ardm. 189b.2. *inna iarfaigtho* (gl. quaestionis), *inna iarfaichtheo* (gl. inquisitionis) Ml. 24[b]. 35[c]. *o inni aetercerta sidi* (e sensu interpretationis, interpretandi huius), *o inni inna eperta grecda ὅςτις* (a sensu graecae vocis ὅςτις) Sg. 207[b]. *hi luc ranngabala* (gl. participii officio) 193[a].

In aliis tamen, atque interdum in isdem vocibus, *-e* terminalis invenitur: *inellug inna œcaillse* (in communione ecclesiae), *accomol cr. et na œcilse* (iunctio Chr. et ecclesiae) Wb. 22[c]. *muchatócc inse fáil* (M. de insula F.) Tir. 11. *fer brithe lésboir* (vir ferendi luminis, acoluthus) Wb. 25[d]. *othosuch bliadne* (ab initio anni) Cr. 32[c]. *arthaírcud fochricce* (ad effectionem praemii) Wb. 10[b]. *hi-*

tindnacul fochraice (gl. in iustorum remuneratione) Ml. 15^d^. *comarde artaidchrecce* (signum redemptionis nostrae) Wb. 21^a^. *dothaidbse inna méite* (gl. explanandae quantitatis causa) Sg. 151^a^. *comláinso inna tesbuithe* (completionis defectus) Cr. 3^b^.

Dat. subst.: *hifochaid* (in tribulatione) Ml. 56r. *isinbliadinsin* (hoc anno) Cr. 32^b^. *ditherfochraic* (de munere) Ml. 36^b^. *dofuil* (sanguine) Tr. 128. *donbiail* (securi) Tr. 131. *ishuaisliu cech duil* (est sublimior omni creatura) Ml. 25^a^. *isuáisliu cach céitbuid* (est sublimior omni sensu) Wb. 24^b^. *dochuindchid á altrama* (ad petitionem nutrimenti sui) Ml. carm. 1. *dochuingid neich* (ad petitionem alicuius rei) Wb. 27^c^. *foraltóir* (super altari) 10^c^. 10^d^. 11^b^. *forsindaltóir* 20^d^. *ó gnúis* (gl. a facie) 25^d^. *hi saingnúis* (in propria forma) Sg. 71^a^. *hua accuiss* (gl. causa) 45^b^. *icolin*, *icolinn* (in carne) Wb. 14^b^. 19^a^. *iarcolain* (secundum carnem) Ml. 24^d^. *do inis maddoc* (ad insulam M.) Sg. 194^a^. *intain nombeid arsúil* (gl. ad oculum) Wb. 27^c^. *icach omaldoit* (in omni humilitate) 31^c^. *himeit 7 lagait* (in magnitudine et parvitate) Sg. 26^a^. *imgnáis féin* (in mea ipsius consuetudine) Wb. 32^a^. *ocaisndís* (in expositione) 27^a^. *dondforcomét* (observationi) Sg. 214^a^. Sed etiam cum *-i* externa ut in ser. IV. b.: *dintrindoti* (de trinitate) Ml. 15^b^.

Adi.: *huandlúithi séim* (gl. tenui rima) Sg. 46^a^. *archonsin diuit* (pro consona simplici) 8^a^. *nisinchomairbirt arsid* (non in testamento vetere) Wb. 3^c^.

Locativi forma videtur: *mebuir* (in memoria) Wb. 20^a^; v. supra p. 238.

Acc. subst.: *iter crochaingel 7 altóir* (inter cancellos et altare; i. e. tam laici quam ecclesiastici) Tir. 3. *aromalldóit spírto* (propter humilitatem spiritus) Tr. 60. *hi terfochraic* (in mercedem) Ml. (Goid. 20). *am. tegdais* (ut domus) Tr. 14. *tresinfuil* (per sanguinem) Wb. 20^d^. *fri etáil* (ad Italiam versus) 6^d^. *furruimtis aneclis* (aedificarent ecclesiam suam) Tir. 13. *adopart . . . a eclis* (obtulit ecclesiam suam) ib. 15. *in œclis* (in ecclesiam) Wb. 28^d^ (ter). *arróit colinn* (accepit carnem) 32^d^. *caní ralsid súil torunn* (nonne iecistis oculum super nos?) *rolasid suil torunn* (iecistis oculum super nos) 15^a^. 15^d^. *innalaith* (in regnum suum) 31^a^. *ni tabir . . . fochith* (non dat passionem) 14^b^. *frisinniarfaigid* (gl. adversum inquisitionem) Ml. 20^c^. *cen exceptid* (sine exceptione) Wb. 2^a^. 25^c^. *incetbuidnísiv* (hunc sensum) Sg. 201^b^. *tresinnóenméit* (per eandem magnitudinem) Cr. 34^c^. *triagnáissi* (per consuetudinem eius) Wb. 10^a^. *aisndis*, *aisndis* (expositionem), *isinnaisndís* (gl. in sui adsertionem) Tr. 40. Ml. 14^d^. 29^b^. *trisincainaisndíis* (per eloquentiam) Wb. 12^d^. *frisinstoir* (ad historiam, argumentum) Ml. 14^d^.

Adi.: *foilsigdde phersin frecndairc* (qui significant personam praesentem) Sg. 200^b^.

Pluralis.

Nom. subst.: *aipthi* (gl. veneficia) Wb. 29^b^. *teora bliadni* (tres anni) Cr. 32^b^. *farsúli* (oculi vestri) Wb. 19^d^. *fochricci* (praemia) 25^d^. *inna fochaidi* (tribulationes) Ml. 20^b^. *inbértar epistli uáin* (num ferentur epistolae a nobis?) Wb. 15^a^. *béisti olca* (gl. malae bestiae) 31^b^. *teora bliadni* (tres anni) Cr. 32^b^. *na gnuissi* (gl. ora) Ml. 32^c^. *físi* (visiones) Wb. 27^a^. *ardlathi inbetho* (summae potestates mundi) 1^a^. *teora féthi* (tres fibrae) Inc. Sg. *athissi* (gl. conflictiones; sing. nom. *aithiss* Wb. 13^b^, comp. ut *iress?*) Wb. 29^b^. *ithe acsi* (hae sunt causae) Corm. *rot.*

Adi.: *saini* (gl. aliae) Sg. 6^a^ (bis). *saini persin* (diversae personae) 28^b^. *aritmathi side ocaslug* (nam sunt bonae hae in persuadendo) Wb. 30^c^.

Gen. subst.: *trifichtea bliadne* (tria vicennia) L. Ardm. 17a. 1. *teistiu fuile* (profusio sanguinum) Wb. 2[b]. *foditiu fochide* (toleratio tribulationum) 14[b]. 25[d]. *oc tuiste dúile, iar tuiste dúile* (in creatione, post creationem rerum) 5[c]. 33[b]. *tri accomol nildule* (per coniunctionem multorum elementorum), *tri chocetal innanule ṅdule* (per concentum omnium rerum) Ml. 6r. *briathar sule* (sermo oculorum) 36r.

Dat. subst.: *itduilib* (in creaturis, operibus tuis) Wb. 32[c]. *didulib* (de elementis) 27[a]. *isnaib dulib* (in creaturis) Ml. 17[b]. *sulib* (gl. oculis) Tr. 84. *hifochidib* (in tribulationibus) Wb. 6[c]. 8[d]. 21[d]. *hignuisib* (in formis) Sg. 29[b]. *honaib iarfaigthib mesidib* (gl. iudiciariis inquisitionibus) Ml. 15[c]. *donaib cairćib* (de saxis), *forsnaib caircib* (in saxis) Tr. 115. *arfuilib hiairn* (prae sanguinibus, vulneribus ferri) Inc. Sg. *indebthib* (in disceptationibus) Wb. 6[b]. *ó altorib innan ídol* (de altaribus idolorum) 10[d]. *huanaib cellorib* (gl. ex promptuariis) Ml. 12r.

Adi.: *hi personaib sainib* (in personis diversis) Sg. 28[b]. *dochenelaib et airmib ecsamlib* (generibus et numeris dissimilibus) 211[a]. *hignuisib hilib* (in formis multis) 29[b].

Acc. subst.: *doforsat inna duli* (qui creavit res) Ml. 17[b]. *acosmiligmer dv́li ecsamli* (cum comparamus res dissimiles) Sg. 211[a]. *doesmet fuili* (profundunt sanguines) Wb. 31[b]. *inna gnuissi* (gl. ora) Ml. 16[c]. *arafulsam arfochidi* (ut toleremus passiones nostras) Wb. 14[c]. *assapati* (eorum sabbata) 27[a].

Adi.: *inna leri ili* (gl. operas multas) Ml. 28[c]. *inna pina suthini* (poenas aeternas) 15[c]. *dv́li ecsamli* (res dissimiles) Sg. 211[a]. *saini aimsera* (diversa tempora) Wb. 33[b].

Dualis.

Nom.: *ataat di chétbuid* (sunt duo sensus) Wb. 18[d]. *ité tra indi accuis insin* (sunt hae ergo duae causae illae) Sg. 200[a]. *cach di dúil* (gl. illa coëuntia; i. e. bina mundi elementa) 3[b]. *adísuil, adiśúil* (duo eius oculi) Br. h. 42. Corm. *prúll.*

Gen.: *mathair ... comgain mic da cerda* (mater C. filii duarum artium) Oing. (Beitr. I. 455.) *mac da cherda* (v. l. *da cherdda*) Corm. *ána.*

Dativi exemplum nondum invenimus.

Acc.: *dibliadin rembas dáu* (acc. temporis: biennio ante mortem ei) Tir. 3.

Quae nomina anomaliae speciem prae se ferunt, partim cum ceteris huius ordinis exemplis supra sunt proposita, ut *dia* (deus) I. a., *laithe, lá* (dies) I. b., *duine* (homo) I. b. et *dóini* (homines) II., *ben* (mulier) IV. a., partim alternatione quadam sunt insignes aut generis aut thematis.

Ut genere alternant *lestar, lester* (vas): neutr. *lestar narggit* (vas argenteum) Paul. carm. 2, dat. *illestur ferce* (in vase irae) Wb. 22[b]; fem. *lester chorthón* (gl. effutilis) Sg. 56[b]. — *guide* (precatio): neutr. (an masc.?) dat. *ocduguidiusiu* (in tua precatione) Ml. 22[a]; fem. gen. *guide dœ erutsu* (gl. sine intermissione; i. e. precationis dei pro te) Wb. 29[d], acc. *triguidi náirium* (precatione pro me) 7[a]. — *fetarlicce* (vetus lex): neutr. (an masc.?) gen. *canóin fetarlaici* (canonem veteris testamenti) Ml. 24[d]. *desimrecht fetarlicci* (exemplum veteris t.) Wb. 29[a]; fem. gen. *eola na húile fetarlice* (peritus omnis legis veteris) Wb. 30[c]. *doscélaib et senchassib fetarlice* (ad fabulas et historiolas vet. t.)

30[d]. *smactu rechto fetarlicce, ismachtu rechta fetarlicce* (ritus, in ritus legis vet. test.) 26[a]. 27[a]. *cenmitha laithe inna fetarlaice* (excepto die vet. t.) Ml. 17[d], dat. *ifetarlicci, hi fetarlici* (in vet. test.) Wb. 10[d]. 27[a]. 33[a]. *as ind fetarlaici* (e vet. test.) Tr. 39. — Formae fem. sing. et neutr. plur. miscentur in substantivo *casc* (pascha) Gl. 12. *caisc* Corm.: Gen. *nomen dochendló chasc* (n. die principalis paschorum) Corm. gl. *caplat. satharn casc innocht* (sabbatum p. hac nocte) Cod. Mar. Sc. (Praef. XVIII. n.) *satharnn samchasc* Sg. 233. Dat. *isin cáisc* (in pascha) Corm. *caplat. acóicetmad laa o chaisc* (gl. quinquagesimus dies a pascha) Corm. *cingciges.* Acc. *incaisc* (pascham) Cr. 37[b]. — *comrorcon* (error): fem. dat. *ho chomrorcain* (ab errore) Ml. 14[a]. *icomrorcuin* (in err.) Wb. 22[a], acc. *cen chomrorcain* (sine err.) Sg. 90[a]. Plur. acc. *acomroircnea* (errores eorum) Wb. 30[c]; masc. *acomroi[r]cniu* Sg. 1[a]. — *imthánad* (alternatio): masc. acc. *innimthánad* (gl. talionem) Sg. 181[a]; neutr. *trisanimthanadsa* (per hanc alternationem) Wb. 13[a]. — *lín* (numerus, pars), *recht* (lex) masc. et neutr. vid. supra p. 238.

Thematis variationem praeter adiectiva quaedam et substantiva ut *cenél, cenéle* (genus) atque feminina supra (pp. 234. 241) memorata produnt haec exempla: *adaig tarœsi laithi* (gl. noctis vicissitudo; i. e. nox post diem) Ml. 21[c] et *aidche* (= hod. *oídhche*) fem.: gen. *imthanu aidche* (per requiem noctis) ibid., dat. *inaidchi* (nocte) Wb. 24[d]. 26[b]. 28[c]. Ad quam accedit generis alternatio in aliis ut *accaldam* (collocutio): fem. *indacaldam*, dat. *oc accaldim*, acc. *cen acaldaim* v. supra; masc. dat. *do accaldam* (ad colloquendum) Wb. 3[c]. Item masc. et neutr. *áes* (aetas), gen. *áis* vel *áisa* (v. supra pp. 30. 223); vix aliter *fiss, fius* (scientia), gen. *fessa* Wb. 26[d], et *fess*, gen. *indfis* Wb. 5[c]. *fis* Sg. 2[a], acc. pl. *inna fess* (p. 227). Eadem alternatione sine dubio natae sunt hodiernae formae geminae ut *aoibneasa* et *aoibnis* (oblectationis), *daorta* et *daoraid* (condemnationis) O'Don. 94. 95, conferendae cum latinis ut *monitus* et *monitum, incestus* et *incestum.*

In aliis ut *mag* (locus, campus), *leth* (dimidium, latus), *ingreim* (persecutio), *anim* (anima), *bendacht* (benedictio), *imthánu* (vicissitudo), altera forma ad ordinem posteriorem pertinet, de quibus vid. infra.

Ordo posterior.

Thematum terminatorum consonis, quae in nominativo singularis una cum *-s* finali deciderunt, excepta *-r* (ser. III.), quae hodie quoque servatur, et excepta *-n* in subst. neutr. (ser. V.), quae secundum leges supra expositas modo periit modo servata est (p. 173). Ceterum ex mutatione vocalium antecedentium pristinae casuum terminationes conici possunt hae:

Sing.	nom. *-s*	Plur. *-es (-is?)*, neutr. *-a*
	gen. *-as*, gall. *-os*	*-an*, gall. *-on*
	dat. *-i*	*-bias*, gall. *-bos*
	acc. *-en (-in?)*	*-âs*, neutr. *-a.*

Secundum ordinem consonarum has series constituimus, quarum declinatio idonea exemplorum copia illustrari potest: mutarum I. dentalium: *fili* (poëta), *cara* (amicus); II. gutturalium: *cathir* (oppidum); liquidarum III. *-r*: *athir*

(pater); IV. -*n*: *menme* (mens), *dítiu* (teges); V. neutrorum, quae proprias quasdam formas produxerunt, ut *ainm* (nomen).

	I.		II.	III.	IV.	
Sg. n.	*fili*	*cara*	*cathir*	*athir*	*menme*	*dítiu*
gen.	*filed*	*carat*	*cathrach*	*athar*	*menman*	*díten*
dat.	*filid*	*carit*	*cathraich*	*athir*	*menmin*	*dítin*
acc.	*filid-ṅ*	*carit-ṅ*	*cathraich-ṅ*	*athir-ṅ*	*menmin-ṅ*	*dítin-ṅ*
Pl. n.	*filid*	*carit*	*cathraich*	*athir*	*menmin*	*dítin*
gen.	*filed-ṅ*	*carat-ṅ*	*cathrach-ṅ*	*athre-ṅ*	*menman-ṅ*	*díten-ṅ*
dat.	*filedaib*	*cairtib*	*cathrachaib*	*athrib*	*menmanaib*	*dítnib*
acc.	*fileda*	*cairtea*	*cathracha*	*aithrea*	*menmana*	*dítnea*
D. n. a.	*da filid*	*da charit*	*di chathraich*	*da athir*	*da menmin*	*di ditin*
gen.	*da filed*	*da carat*	*(da cathrach)*	*da athar*	*da menman*	*da díten*
dat.	*dib filedaib*	*dib cairtib*	*(dib cathrachaib)*	*(dib ṅathrib)*	*dib menmanaib*	*dib ṅdítnib*

V.

	Sing.	Plur.	Dual.
nom. acc.	*ainm-ṅ*	*anmann*	*dán ainm-ṅ*
gen.	*anme*	*anmann-ṅ*	*(dá anmann)*
dat.	*anmimm*	*anmannaib*	*(dib ṅanmannaib)*

Seriem sextam constituunt pauca in -*s* desinentia, quorum quae invenimus exempla infra proferentur. Singularia et propria quaedam, quae in hoc conspectu omittenda erant, infra apparebunt; e quibus quae ablativo tribuenda videri possunt, separatim collocavimus. Vocativus, cuius exempla rara sunt, dubitari non potest quin in singulari numero cum nominativo concordet, in plurali cum accusativo.

Series I.

Thematum in dentales exeuntium, in -*th* et -*d*, quae cum saepe nequeant discerni, secundum vocales antecedentes *a* (*o*) vel *i* (*e*) disponimus, atque in -*t* (= *nt*); unde existunt divisiones tres. Primae sunt substantiva frequentissima in -*tu*, gen. -*tath*; accedunt pauca alia masculina et unum femininum *cré*. Secundae divisionis nominativus vix in -*iu*, plerumque in -*i* vel -*e*, genetivus in -*ed* desinit. Tertiae nominativus in -*a*, -*e*, -*u*, genetivus in -*at* vel -*et* (interdum eiusdem vocis ut *bráge*) exit. Paucis exceptis omnia haec sunt generis masculini. Consona terminalis servatur in substantivis vel adiectivis multipliciter derivatis: *filedacht* (poësis; *fili*, gen. *filed*) Sg. 213[a]. *óigedacht* (hospitium; *ogi*) Wb. 26[b], quibus addo *Tenedon* (*tene*, *tened*) nomen loci gallicum in Itin.; *traigthech* (gl. pedester; *traigid* Wb.) Sg. 38[b]. 50[b]; *anamchairtes* (institutio), gen. *anamchairtessa* Wb. 12[b]. *naimtide* (hostilis) Wb. 26[b].

Singularis.

Nom. a. substantivorum abstractorum derivatorum ex adiectivis frequentissimorum desinens in *u*. Terminatio *-tu*, *-atu*, *-etu* accedit ad adiectiva qualiscunque formae: *óentu* (unitas; *óen*, unus) Wb. 7[d]. 9[d]. 12[b]. 13[b]. *nebmarbtu* (immortalitas; *marb*, mortuus) 29[d]. *bethu* (vita) 3[d]. 4[a]. 29[d] vel *beothu*, *beotho* (adi. *béo* p. 56) 3[c]. 11[a]. *dánatu* (audacia; *dana*) Sg. 90[a]. *torbatu* (utilitas; *torbe*) Wb. 12[d]. *dommetu* (paupertas; *domme*, inops) Cam. *huasletu* (gl. apex; *uasal*, altus) Sg. 16[a]; item ad *-de*, *-the*, *-te*: *fliuchaidatu* (humiditas; *fliuchidi*, *fliuchaide* p. 53) Cr. 18[c]. *corpthatu* (corporalitas) Wb. 15[b]. *béstatu* (moralitas; adi. *béste* e subst. *bés*, mos) Wb. 12[d]. *ailidetu* (gl. alternitas) Sg. 59[a]. *foirbthetu* (perfectio) Wb. fq.; alia plura huiusmodi exempla videas sub derivationis formula ATT; nominativi cum articulo masculino exempla: *intóentu* (unitas) Wb. 7[c]. *bad in dno. intaurlatu* (gl. sicut oportet in domino; i. e. sit in domino oboedientia) 27[c]. Praeterea huc pertinent: *tenge* (lingua) Wb. 23[d]. *mothenga* (l. mea) Sanct. h. 18. *in t-ara, a ara, aru Patraig* (auriga, auriga eius, aur. P.) SM. 72. 70. 6. *airchoige* (canis venaticus) O'Dav. *nia* (*.i. trenfer*, vir fortis) Gl. 33. *nihe intí dogní* (*n.* is qui facit *guin duine*, vulnerationem hominum) Corm. *nith. niœ mac sethur* (*n.* filius sororis) Corm. *imthanu* (vicissitudo) Ml. 21[c], alibi *imthánad* (v. supra). *indrui* (druida) St. Thr. Ir. Gloss. praef. XLII. *drai* ibid. O'Don. 129. 215. 317, hod. *draoi*; *suí*, *sui* SM. 16. 78. *sái*, *suí*, *sui* Gl. 6. 8. L. H. (St. 37). *saí* St. gl. 4, hod. *saoi* (vir doctus, doctor); denique subst. fem. *cré* (lutum): *cid cré cid táis* (gl. massam; i. e. sive lutum est s. massa) Ml. 27r. Vocalem abiecerunt: *eirr* (gl. curruum princeps) Ld. *abb* (abbas) ap. St. 37n. 72 = *in tap* SM. 52, *ab* Corm. O'Dav. gl. *luam*, cum composito *secnab* (i. e. *secn̄dabb*) Corm. *sab*, *sabh* (princeps, fortis) O'Dav. = *sabb*, *saph* (St. 37n.). *cin* (delictum) SM. 238.

Adiectivum invenitur unum: *bibdu* (gl. damnatus) Wb. 6[e]. *bibdu báis* (reus mortis), *bibdu recto* (reus legis) 1[d]. 4[d].

b. *cóimdiu*, *coimdiu* (dominus) Wb. fq. *ogi* (hospes) in comp. *banogi* (gl. hospes, fem.) Sg. 66[a]. *fili* (poëta) Wb. 31[b]. Sg. 29[a]. *tene* (ignis) Sg. 96[b]. Inc. Sg. *slige* (via) Corm. *rot. léine a línea* Corm. *lín* = *léine* (camisia) St. gl. 38. *banleni* (indusium mulieris) Corm. *caimmse*. Vocali abiecta *míl* (miles): *ócmil* (gl. tiro) Sg. 47[b]. *banmil* (gl. miles femina) 66[a]; *cing* (vir fortis) O'Dav. Fél. Mart. 7. ac, quod videtur neutri generis, *traig* (pes) Sg. 7[b]. 130[b].

c. *imcara fá œscare* (sive amicus sive inimicus est) Sg. 12[b]. *ismaid mo anamchare* (gl. nonne Iesum Christum dominum vidi? i. e. est bonus meus institutor) Wb. 10[c]. *bannamae* (gl. inimica) Ml. 26[a]. *bráge* (gl. cervix) Sg. 50[a]. *dínu* (gl. agna) 49[a]. *fiadu*, *fiado* (Dominus) Sanct. h. 7. 16. *arfeda* (Dominus noster) Cam. *tipra* (fons) Corm. *Nuadu*, *Nuada* (n. v.) SM. 4. 12. Pertinent huc nomina decadum: *fiche* (viginti), *tricha*, *cethorcha*, *cóica*, *sechtmoga*, *ochtmoga*. — Praeterea unum adiectivum *té* (fervidus, hod. *teo*): *lind tee* (gl. fervor; i. e. aqua fervida) Ld. 62[a].

Gen. a. *fri imfolang armbethad* (gl. ad conversationem naturae) Ml. 20[d]. *drochet bethad* (pons vitae) Sanct. h. 4. *ointad inpopuil són* (gl. felicitatis eventum; i. e. unitatis populi hoc) Ml. 37r. *do accomol inna cairddine 7 indoentath* (gl. ad confirmandam coniunctionem) Sg. 28[a]. *tech nebmarbtath* (domus immortalitatis) Wb. 15[c]. *indaurlatath* (gl. oboeditionis) 3[b]. *a esbatad* (gl. inutilitatis

suae) Ml. 65r. *indaithimfolṅgitad* (gl. efficacitatis) 47r. *inmucnatad* (gl. truculentiae) 33[d]. *precept béstatad* (doctrina moralitatis) Wb. 16[d]. *ciall indildatad* (sensus pluralitatis) Sg. 198[b]. *hi comdeilb randatad* (gl. in eandem notionem, partialitatis) 188[a]. *ond óengne randatad* (gl. ex eadem specie; i. e. partialitatis) 203[b]. *ailidetad* (gl. alternitatis) 38[a]. 60[b]. *dochum cétnidetad* (ad prioritatem) 188[a]. *indḟormúichdetad* (gl. absconditae extremitatis, pars) 9[b]. *coforcenn foirbthetad* (usque ad finem perfectionis) Wb. 14[c]. *illaithiu dixnichthetad na deachte* (gl. ego hodie genui te; i. e. die manifestationis dieitatis) 32[b]. Praeterea *gním tengad* (gl. officium linguae) Ml. 31[b]. *do suidhiu ind errad isin charput* (sedi bellatoris in curru), *do suidhiu indarad* (sedi aurigae) Corm. B. *gaire. maicc cathbad* (filii C.) Tir. 9. *maccu cathbad, dumaccaib cathbad, sechtmaicc cathboth* (filios, filiis, septem filii C.) Tir. 8. *in regno Coirpri Nioth-fer* (nom. *Nia-fer*) L. Ardm. 14 a. (ap. St. Three Ir. Gl. XLIX.) *frifraicc indniad* (contra mulierem N.) Br. h. 71. *im orba mic niath* (circa hereditatem filii sororis) SM. 202. *ingen Scath druad* (filia Sc. druidae) Corm. *serb.* atque e chronicis hibernicis: *Dubcomair ainim druadh* (D. nomen druidae) Tig. ap. O'Con. 2, 65. *bel. ratho in druadh* (proelium collis druidae) Ann. Ulton. ap. O'Con. 4, 33. *cumachte . . . inna criad* (potestatem luti, habet figulus) Wb. 4[c].

Irregulariter *bibdid* (gl. obnoxii) Ml. 15r.

b. *isinanmim inchoimded* (est in nomine domini) Wb. 9[c]. *homolad 7 adamrugud inchoimded intinscana insalmsa* (a laude et admiratione domini incipit psalmus hic) Ml. 26[b]. *intugen filed* (pallium poëtae) Corm. F. *tugen. macc Miled* (filiorum M.) SM. 20. *ainmm lénead* (nomen indusii) Corm. *caimmse. sét slighedh* (iter) St. gl. 1073. *bandea tened* (gl. Vesta; i. e. dea ignis) Sg. 53[a]. *asurnn tened* (ex furno* ignis) Colm. h. 29. *áne thened* (fulgor ignis) Patr. h. *coclaidib tened* (cum gladio ignis, igneo) Br. h. 91.

c. *coscc carat* (correptio amici) Wb. 5[b]. *fáthi fiadat* (prophetae dei) Colm. h. 14. *taithmet fiadat* (memoria, celebratio Domini) Br. h. 94. *sclictu arfedot* (vestigia Domini nostri) Cam. *Mug mac Nuadat* (M. filius N.) SM. 64. *lafortacht arfiadat* (cum auxilio Domini nostri) Nin. *déne lóchet* (celeritas fulminis) Patr. h. *isdochuimriug braiget isainmm* (vinculo cervicis est nomen) Corm. *basc. don uball bragat* (gl. gurgulioni), *donchuirr bragat* (gl. cervici) Gild. gl. 131. 133. Cf. in capite tertio *fichet, coicat, sechtmogat.*

Dat. a. *hi cétnidetid* (gl. in positione; i. e. in prioritate) Sg. 188[a]. *du erchradaitid* (gl. vanitati) Ml. 64r. *in oentid* (in unitate) Wb. 27[a]. *in urlataid aingel* (in oboedientia angelorum) Patr. h. *do tharbataid* (gl. utilitati) Sg. 193[a]. *hondoirmaigthetaid* (gl. squalore) Ml. 28[b]. *huandhuligdettuid* (gl. ab universitate) Ml. 16[b]. *dontengaid* (linguae) Gild. gl. 87. 127. 130. *doṡáid legis* (professori medicinae) Corm. *Diancécht.* Sed etiam hic ut alias forma curtata: *imbem imbethu* (sive sumus in vita sive . .) Wb. 25[c]. *dobethu* (ad vitam) F. h. 18. 34. 36. *nibiat inoéntu muintire nime* (gl. regnum dei non possidebunt; i. e. non erunt in unitate familiae caeli) 9[c]. *do aurlatu* (gl. ad oboedientiam) 3[b]. 6[c]. *dindbéstatu* (de moralitate) 5[c]. *dunmoindeinmidetu* (gl. ad generalem munificentiam) Ml. 8r. *ondnephpiandatu* (gl. impunitate) 28[a]. *ondúrdatu* (gl. virore) 15[b]. *hon-*

---

* *sorn* = furnus; cf. p. 80.

chocrichthatu (gl. adfinitate) 36[a]. *dintecnatatu* (gl. de familiaritate) 21[a]. *hontecnatatu formachtu* (gl. vitia familiaritate facta) 28[b].

b. *ocfognam diachoimdid* (in serviendo domino suo), *infognam donchoimdid nemdu* (servire domino caelesti) Wb. 8[b]. 27[c]. *do filid* (poëtae) Sg. 14[a]. 140[a]. *icontenid* (apud ignem) Corm. *orc tréith.*

c. *manumgaibi archarit* (gl. si habes me socium) Wb. 32[a]. *dindínit* (gl. de agna) Sg. 39[b]. *ba fairsing dia bragait* (fuit amplum collo eius) Corm. *sín. a bráge mar braigit cuirre* (collum eius par collo gruis), *luathither lochait* (velocior fulmine) Corm. *prúll.*

Acc. a. *doáirci bethid* (efficit vitam) Wb. 15[b]. *imm inbidbethid* (gl. ingemiscimus; i. e. circa vitam aeternam) 15[c]. *trianuile m̄bethaid* (per omnem eorum vitam) Tr. 71. *in óentid* (in unitatem, vocati estis) Wb. 7[d]. *íforus cen oclatid* (gl. in longanimitate, 2. Cor. 6, 6; i. e. in explanatione sine amaritudine) 15[d]. *inaurlatid* (gl. in oboedientiam) 6[d]. *cen torbatid* (sine utilitate) 12[a]. *treodatid* (trinitatem, ostendit) 26[a]. *cretim treodataid* (credo trinitatem) Patr. h. *ní cethardataid* (non quaternitatem) Tr. 86. *inrandatid* (gl. vim, nominum) Sg. 203[a]. *innuaisletaid* (gl. apicem) Ml. 14[b]. *tri immaircidetaid* (gl. per consequentiam) Sg. 213[b]. *trisinnimmaircidetaid* (gl. per sequentiam dictionis) Ml. 19[b]. *inmarcidetaid* (gl. sequellam) 9 r. *innaní techte foirbthetith* (eorum qui habent perfectionem) Wb. 2[c]. *tre foirbthetith*, *fri foirbthetid* (per, ad perf.) 27[c]. 31[d]. *tribarnebcongabthetitsi* (per vestram incontinentiam) 9[d]. *disin dufoid pátricc incarpat cusechnall cenarith .n. and* (inde misit P. carpentum ad S. sine auriga in eo) Tir. 14. *gabsi cadessin abbaith* (cepit eum ipse abbatem) Tir. 15. *cor manaig cen apaid* (pactum monachi sine abbate) SM. 50. *im cinaid*, *im chinaid* (circa delictum) SM. 156. 162. *cin chinaid* (sine culpa), *fri cinaid* (ad culpam) SM. 90. *im arrchocaid* (circa canem venaticum) SM. 126. *for sabaidh* (super principem) O'Dav. *sab.* Terminatio item curtata: *rofitir aurlatu* (scit oboedientiam, deus) Wb. 7[c]. *huaisletu*) gl. altitudinem) Ml. 32[a]. *archródatu* (propter duritiam) Wb. 31[b]. *nach torbatu coitchenn* (gl. communem utilitatem) Ml. 9 r. *frisincinsin* (contra hoc scelus) Wb. 9[b].

b. *lassincoimdid* (apud dominum) Wb. 25[b]. *inmug friachoimdid* (servus in dominum suum) 27[c]. *file chóimdith leiss* (gl. dicendo servum dominum quoque intellego; i. e. dominum ei esse) Sg. 29[c]. *amail tenid* (ut ignis) Corm. *nescoit. frimílid* (contra militem) Wb. 24[a]. *lasin cingidh baghe* (cum heroe pugnae) Fél. Sept. 13. — Acc. neutri (?) *traig cethargarait* (gl. proceleusmaticum) Sg. 7[b].

c. *eter carit et escarit* (inter amicum et inimicum, tam am. quam in.) Wb. 30[b]. *in bannamit* (gl. hostem, feminam) Sg. 67[a]. *dobert goiste immabragait fadessin* (posuit laqueum circum suam ipse cervicem) Ml. 23[b]. *epistil boi ima brágait* (epistula quae fuit circa collum eius) Corm. *sín. coabragit* (usque ad cervicem eius) v. l. *coambráigit* (ad c. eorum) Corm. *tugen. imbraigit na cetra* (circum c. pecudum) SM. 142.

Voc. b. *á choimdiu* (o domine) Fél. Prol. 2. 8. 9. epil. 559.

c. *a fiada* (o Domine) Colm. h. 39. 41.

Abl. (?) a. *hi tengad* (in lingua) Ml. 33[d].

b. *asintened* (gl. *asinten*, ex igne) F. h. 48.

Pluralis.

Nom. a. *dorigénsat druid* (fecerunt druidae) Wb. 26ª. *secndapid* (gl. gubernationes) Wb. 12ᵇ. *indforid* (gl. phari) Cr. 33ᵈ. *Ulaid* (Ultonii) SM. 74. *atat ceitheora sabaid tuaite .i. ceitri sapuid iat* (sunt quattuor principes populi) SM. 54. = *atait .iiii. sabaidh tuaithi* O'Dav. *sabh. cuic cinaid* (quinque delicta) SM. 238.

Adi. *bit bibdid huili* (sunt omnes rei, noxii) Wb. 2ª. *bibdaid són* (gl. obnoxii) Ml. 50r.

b. *intan labratar indfilid* (cum locuntur poëtae) Sg. 162ª. *nidad óegid na œchtrinn infechtso* (gl. eratis hospites testamentorum nunc autem in Christo Iesu vos; i. e. non estis hospites nec extranei nunc) Wb. 21ᵇ. *da noct dec milid* (bis duodeviceni milites) SM. 20. *milid roduscrochsat* (milites qui eum crucifixerunt), *nimtat milid isu* (non sic sunt milites Iesu) Fél. prol. 73. 77.

c. *it carit* (sunt amici) Wb. 5ᶜ. *robatar carait iresaig adí* (fuerunt amici fideles hi) Ml. 31ª. *bieit anamait foachossaib som* (erunt hostes eius sub pedibus ipsius) Wb. 32ᶜ. *arnamit* (hostes nostri) Ml. 44r. *rucsat námait a chend di* (abstulerunt inimici eius caput) Corm. *orc tréith.* Cf. in capite tertio *fichit*, *trichit*, *cethorchuit.*

Adi. *betatéit* (gl. luxuriatae fuerint; i. e. quae erunt fervidae) Wb. 29ª.

Gen. a. *fribrichta ban 7 goband 7 druad* (contra carmina mulierum et fabrorum et druidum) Patr. h. *co gaeta Ulad* (ad sapientes Ultoniorum) SM. 72. *Muiredac na tengad* (M. linguarum professor) Tigern. ap. O'Con. 2, 275.

b. *dogneith toil far coimded* (faciatis voluntatem dominorum vestrorum), *cosc inna coimded inso* (institutio dominorum hoc) Wb. 27ᶜ. *ateg noigedsin* (haec domus hospitum, hoc hospitium) 4ª. *dolbud filed* (gl. figurate; i. e. figura poëtarum) Sg. 71ᵈ. *innammíled* (militum) Wb. 11ª. *ochtmoga cain cinged* (octoginta boni bellatores) Fél. Febr. 14.

c. *hua imbiud innanamat* (abundantia hostium) Ml. 50r. *forsnadrummaib anamat* (super tergis [?] hostium suorum) 44r. *mong thiprat no srothai* (coma fontium vel fluminum) Corm. *biror.*

Dat. a. *honaib ascadaib .i. ab inimicis* (gl. ab aemulis) Ml. 3ª. *Laegaire cona druidib* (L. cum druidibus suis) SM. 14. *secndapthib* (gl. actoribus) Wb. 19ᵈ. *iar cintaib* (post delicta) 33ᵇ. *ar Ultaib* (super Ultonios) SM. 74.

b. *domiledaib* (militibus) Wb. 3ᶜ. *do filedaib* (poëtis) Corm. *nemfuath. cusnaténdtibsi* (cum his ignibus) Corm. *belltaine. roloiscthi uasteinntibh* (usti sunt super ignibus) Fél. prol. 39. *doslig̃tib .i. na srona* (gl. naribus) Gild. 117.

c. *dobarnanamchairtib* (institutoribus vestris) Wb. 14ª. *di naimtib* (gl. de osoribus) Ml. 16ᵈ. *huanaimtib* (gl. osoribus) 23ª. *dobráigtib* (de collis) Corm. *tugen. fortipraitib*, *forsnatipraitib* (ad fontes) Corm. *ána.*

Acc. a. *cen chinta* (sine delictis) Wb. 27ᶜ. *cen chinta friusom* (gl. gratis) Ml. 19r. *itir Feine ocus Ulta* (inter Fenios et Ultonios) SM. 74. *fridruide durchride* (contra druidas duri animi) Nin.

b. *lasna filedasin* (gl. apud comicos; i. e. apud hos poëtas) Sg. 63ᵇ. *eter fileda* (inter poëtas) 212ª. *ma arroéit oigetha* (gl. si hospitio recepit; i. e. hospites) Wb. 28ᵈ. — Acc. neutr. (?) *nitarlicid traigid seodoapos.* (gl. in nullo terreamini ab adversariis; i. e. ne sequamini pedes pseudapostolorum?) Wb. 23ᶜ.

c. *anamchairtea* (gl. doctores) Wb. 22ª. *lamnaimtea*, *formunaimtea*, *forna-*

naimdea (apud osores meos, super inimicos meos, super hostes) Ml. 2[d]. 54r. 36r. *eter caratnáimta* (inter amicos hostiles) Wb. 23[c]. *trifichtea bliadne* (ter vicenos annos) Tir. 2.

Voc. b. *á ascada* (gl. aemuli) Ml. 49r.

c. *a naimtea* (o hostes; cod. *naintea*) Ml. 49r.

Dualis.

Nom. a. *da druith œgeptacdi* (duo magi aegyptiaci) Wb. 30[c].

b. Forma curtata: *dáthene* (duo ignes) Corm. *belltaine.*

c. *di tiprait indsin* (duo fontes ibi) L. Lag. (Beitr. I. 254).

Gen. a. *du láthruch daarad* (ad sedem duorum aurigarum, n. loci) Tir. 8.

Dat. b. *sill. for deib traigthib* (gl. semiquinariae heroicae, Prisc. 7, 5, 21) Sg. 120[b].

c. *ar dib fichtib* (ad bis vicenos) Oing. (Beitr. I. 455.)

Acc. b. *iter daśligid* (inter duas vias) Corm. *rót.*

Series II.

Thematum gutturalibus terminatorum, *ch* et *g* ac *cc.* E quibus illa maiore exemplorum copia illustrari possunt, tam masculini generis quam feminini, tam quae a principio huc pertineant, quam in quibus additamentum recentius sit *-ch*, ut in hodiernis pl. *aithreacha* (patres), *máthracha* (matres). Eodem pertinet adi. *éula*, *eola* (peritus) Wb. Hic quoque *ch* derivans apparet in adi. *cáirchuide* (gl. ovinus; cf. nom. gall. Caeracates ap. Tacit.) Sg. 37[b], idem deest in *trechatharde* (gl. tripolites) Sg. 38[b]. Ceterorum singula sunt exempla: *rí* (gall. *-reix*) et *lia* (lapis), masc. generis.

Singularis.

Nom. a. *cr. dim issí inchathir* (Christus ergo, haec est civitas) Wb. 21[c]. *indnathirsin* (gl. natrix; i. e. haec natrix) Sg. 69[a]. *indnaith*[*i*]*r humaithe thal* serpens aëneus illic) Tr. 129. *naithir bémnech* (serpens vulnifer) Br. h. 6. *letir* (*.i. tirim a leath 7 fliuch a leat*[*h*]*aile*, siccum eius dimidium et humidum eius dimidium alterum) Gl. 30. *láir* (gl. equa) Sg. 49[b]. *lasair* (gl. *bréo*) Fél. Apr. 15. (flamma) St. gl. 128. *temair* (specula) Corm. O'Dav. *doglinn*, idem nomen urbis F. h. 44. *tellur a tellure* Gl. 37. *daur* (gl. quercus) Sg. 38[a]. *mala* (supercilium) Gl. 31. *ail* (saxum) Corm. *altan*, *caisel*, *cathal. caera* (gl. *oí*, ovis) Corm. Masculina *airœ* (tempus capitis) Corm. *ruire nime* (dominus caeli) Colm. h. 4. i. q. *ruri* ibid. 27. 29. *Tethra .i. rí Fomóire* (rex Fomoriorum) Corm. *Lugaid* (n. v.) Corm. *coire Brecain. Eochaid* (n. v.) Corm. *Muma*, *art. aire* (gl. primas) Sg. 50[a]. SM. 54. *in taire* SM. 60. 206. *boeire* (homo dives armentis) SM. 60.

Adi. *intóis éula* (aetas perita) Wb. 3[c]. *eola* (peritus) 1[a]. 4[b]. 30[c]. 33[b].

b. *ríi trembethe* (gl. regi autem saeculorum) Wb. 28[a]. *inrí* (rex) Br. h. 23. 32. *degri* (bonus rex) Colm. h. 38. *mór rí* (magnus rex) Sanct. h. 7. *cach rí gaibes flaithius óc hiúrusalem* (quicunque rex capit imperium Hierosolymis) Ps. 47a. cf. Praef. XX. not.

c. *lia* (gl. cos) Sg. 67[b]. *anaslie uilnech and ihu. cr.* (gl. ipso summo angulari lapide; i. e. cum est lapis angularis I. Chr.) Wb. 21[c]. *ní ceilsom tra asné*

cr. inlie asrubart (gl. ecce pono in Sion lapidem offensionis etc. Rom. 93, 3; i. e. non celat ille ergo quod is est Chr. lapis quem dixit) 4[d]. *lie lugnaedon* (lapis Lugnaethonis) Inscr. vet. ap. O'Don. LII. *liae* SM. 124.

Gen. a. *aitribtheid innaac thrach asb. tibur* (gl. Tiburs; i. e. incola oppidi quod dicitur Tibur) Sg. 124[b]. *cris nathrach* (cingulum serpentis) carm. Neoburg. *lassrach* (flammae) L. H. (St. 50). *cobsaidecht ailech* (firmitas saxi) Patr. h. *tír temrach* (terra Temorae) F. h. 10. *dorsaidh temrach* (gl. *Mol*; i. e. portarius T.) Gl. 22. *tellur.i.talom oní is tellus. tellrach aréim* (terra ab eo quod est tellus. *tellrach* eius progressus, genetivus) Gl. 27. *itaib na lettrach* (in latere clivi) L. Lag. (Beitr. I. 345.) *uath na darach* (horror quercus) v. *tarathar* Gl. 37. *cnu na darach* (nux quercus) v. *dercu* Gl. 16. *finda malach silan* (crinis supercilii Silani) L. Br. (ap. St. Glossar. praef. LXXIII.) *immedon iach* (in medio, ventre, esocis) Br. h. 72. *ass caerach* (lac ovis) Corm. *oí. toll arach* (cavitatem temporis) Nenn. (Beitr. I. 349.) *Brigit mathair mo ruirech* (Br. mater domini mei) Br. h. 4. *iter triuna Tethrach* (inter bellatores T.) Corm. *hui luigdech* (nepotis L.) Corm. *bót. mac Lúgdhach* (filius L.) Corm. *fói. múr Téa ingine Lúgdach* (murus T. filiae L.) Corm. *temair. prainn lugdach* (prandium L.) Br. h. 68. *ecosc nanerc niuchna Echdach echbel* (habitus boum flavorum Ech. E.) Corm. *fir. gaire Echach* (risus E.) id. *cermnas, páin. Signum Echoch episcopi*, *S. Erdomnach epi.* Praef. XIV. *forus airech*, *forus arech* (fundus primatis) SM. 292. *scoloca manestrech* (coloni monasterii) Cod. Mar. Sc. (Praef. XXI.) Alibi tamen sine *-ch*: *indruimm daro* (in Dorso quercus, n. l.) Tir. 2. cf. *do druim dara, indruim daro* V. Trip. *cosanctaib cille dara* (cum sanctis Cellae quercus) Br. h. 95.

b. *rectire indríg arathae* (gl. praepositus Arathae regis) Wb. 17[d]. *itaig ríg* (gl. in praetorio; i. e. in domo regis) 23[b]. *cachóen digní toil ind ríg* (quisquis facit voluntatem regis) Paul. carm. 2. *sith indrig* (pacem regis) Colm. h. 41. *baóenmathair maic ríg máir* (erat una e matribus filii regis magni) Br. h. 63.

c. *cenéla liac* (gl. abbadir; i. e. genus lapidis) Sg. 22[a]. *isbéss didu indliacc berir ilbeim friss et intí dothuit foir ↄboing achnámi intí foratuitsom im̄. atbail side* (gl. offenderunt in lapidem offensionis etc. Rom. 9, 32; i. e. est mos hic ergo lapidis, fertur offensio in eum, et is qui cadit super eum, confringit ossa sua, is autem super quem cadit is, perit ipse) Wb. 4[d]. *im denum liacc bron* (circa parationem lapidis molaris) SM. 185.

Dat. a. *hitemraig* (Temorae) L. H. (praef. hymni F.) *í Temraig* Corm. *mogheime. laith find fortellraig* (liquor albus super terram) SM. 64 = Corm. *laith. donaraid* (tempori) Gild. gl. 109. *blog dindailig* (fragmentum de saxo) Corm. B. *gaire. ac in airig* (primati) SM. 60. *samaisc do occeirig bo do bo-eirig* (iuvenca primati iuveni, vacca homini diviti armentis) SM. 58. Sine *-ch*: *robói issinchaithir* (fuit in civitate) Wb. 13[b]. *do chathraraib dóib hisinchathir* (gl. Sabinos Romani asciverunt civitati; i. e. ad cives sibi in civitate) Sg. 28[a]. *dulluid pátricc othemuir* (venit P. Temora) Tir. 11. *luathither séig dó ail* (velocior accipitre de saxo) Corm. *prúll.*

b. *ainm̄ diaríg* (gl. Lar imperator Veientum; i. e. nomen regis eorum) Sg. 64[a]. *doríg aingel fogniad* (regi angelorum serviebat) F. h. 30.

c. *forsindleicc* (in lapide) F. h. 8, nisi hoc quoque ad femininum *lecc* recentioris formae referendum est, quo certo pertinet: *for leicc luim* (in lapide nudo) ibid. 31; sed cf. abl.

Acc. a. *Romuil doforsat incathraig* (Romulus condidit civitatem) Sg. 31[b]. *ithe conrotgatar incathraig* (hi extruxerunt civitatem) 32[b]. *bennacht forsincathraigse* (benedictio super hanc urbem) Colm. h. 47. *cotemraig* (Temoram) L. H. prooem. h. Patr. *co Lugdaig* (ad L.) Corm. *coire Brecain.* Sine *-ch*: *doléic insléig for lugaid* (immisit hastam in L.) Corm. *ringcne. formaig arutacht cathir* (in planitie extruxit urbem) Br. h. 10.

b. *acht ducoistis oinecht cosinríg* (modo venissent semel ad regem) Ml. 34[a]. *corig nilainglech nuasal* (ad regem πολυάγγελον sublimem) Colm. h. 10. *ateoch ríg*, *ateoch inrig* (oro regem) Sanct. h. 1. 20.

c. (?) *co tard a druim frisinliic* (ut poneret tergum suum contra lapidem) Seirgl. Conc. (St. 121 n.), si huc referendum est.

Voc. a. *a ruire nime* (o domine caeli) Bell. M. R. 120 (Beitr. I. 454.).

b. *ari gréni gile*, *a rí conic aingliu*, *a ri fírian firmaith* (o rex solis candidi, o rex qui regis angelos, o rex iuste vere bone) Fél. Prol. *arí duile* (o rex creaturarum) v. *suine* Gl. 36.

Abl. (?) b. *níbu machdath dorónta dia dindliac* (gl. hic abbadir, deus esse dicitur hoc nomine lapis ille quem Saturnus vorasse traditur, Prisc. 5, 3, 18; i. e. non fuit mirum quod fieret deus ex lapide) Sg. 65[a]. Curtata forma *illia* (in lapide) L. Lag. ap. O'Don. 281.

Pluralis.

Nom. a. *ilchathraig* (gl. aliquot Italiae civitates) Sg. 13[a]. *cathraig tíre iudae insin* (gl. Chorizin, Bethsaida; i. e. urbes terrae Iudae hae) Ml. 17[c]. *cairig*, *cairig* (oves) SM. 148. 304. 268. *reraig* (domini) Colm. h. 44. *huasalathraig* (patriarchae) Fél. Epil. 13. *airig* (principes) Wb. 25[b]. *osní erig* (gl. honesti, nos) Ml. 47 r.

Adi. *ammi néulig* (sumus gnari), *condan éolich* (ut simus gnari), *armbat eolig* (ut sint gnari) Wb. 14[d]. 15[b]. 31[d]. *eulaig* (gl. experti) Ml. 51 r.

b. *tri ríg* (tres reges) v. *nós* Gl. 24 = Corm. *noes*, cf. SM. 16.

c. *lieic* (gl. cotes pro cautes) Sg. 18[b].

Gen. a. *inernaigthib huasalathrach* (in precationibus patriarcharum) Patr. h. *daurauch* (gl. quercetum; i. e. quercuum) Sg. 53[a]. *i ngait do muc*, *do chairech* (in furto suum tuarum, ovium tuarum) SM. 166.

b. *hi lebraib ríg* (in libris regum) Ml. 30[b]. *na ríg* (regum), *dichlaind chéit rig céit rignae* (de prole centum regum, centum reginarum) Paul. carm. 1.

c. *dún tri liacc* (castrum trium lapidum) L. Lism. ap. O'R. Suppl. *oṡoillsi 7 oetrochta liacc logmar* (a luce et splendore lapidum pretiosorum) V. Ad. (Beitr. I. 460.), nisi potius ad fem. pertinet.

Dat. a. *dohúasalathrachaib* (patriarchis) Wb. 30[d]. *donamailgib* (gl. superciliis) Gild. 112. Sine *-ch*: *lóg leith dicháirib* (pretium dimidii de ovibus) Tir. 6. *co coirib* (cum ovibus) SM. 148.

b. *immechuretar cori ho rígaib* (negotiantur pacem a regibus) Wb. 5[a]. *dirígaib massaib marggae* (de regibus eximiis M.) Paul. carm. 1.

c. (?) *forleccaib*, *coleccaib* (super lapides, cum lapidibus) V. Ad. (Beitr. I. 460.)

Acc. a. *am. nathracha bodra* (gl. sicut aspides surdae) Tr. 11. *inna mailgea*

(gl. palpebras) Ml. 30[c]. *coercha* (oves) Br. h. 33. *tré nailce* (tria saxa) SM. 30 = *teora ailche* v. *tubhtar* Gl. 1.

In ordinis prioris ser. I. transit adi. *e[u]lachu* (gl. expertos) Ml. 7r.

b. *oc denum rectche la riga* (facientes legis doctrinam apud reges) Wb. 28[a].

Dualis.

Nom. a. *di cairig* (duae oves) SM. 148.

Gen. aut dat. exempla non invenimus.

Acc. a. *aire itir da eirig* (primas inter duo primates) SM. 58. 60. *forus airech etir da erig* (fundus primatis inter duo primates) SM. 292. Curtata forma: *imdudaare* (circum tua tempora) Inc. Sg.

Series III.

Substantivorum desinentium in *-r*, inprimis nominum cognationis tam masculini generis quam feminini. Ad quae accedunt formae quaedam plurales, ut numeralium *teoir* (tres) f., *cethir* m., *cetheoir* f. (quattuor), quae saepius in ordinem priorem transeunt.

Singularis.

Nom.: *athir* (pater), *bráthir* (frater), *máthir* (mater) Wb. Sg. fq. *siur* (soror) Sg. Num his adnumerandum *amnair* (gl. avunculus) Sg. 61[a].?

Gen.: *bráthir athar* (gl. patruus; i. e. frater patris) Sg. 56[a]. *siur athar* (gl. amita; i. e. soror patris) Sg. 61[a]. *deacht athar* (deitas patris) Ml. 17[c]. 24[d]. *ainm nathar* (nomen patris) Wb. 21[d]. *persan athar* (persona patris) Tr. 86. *fri aidgne indathar* (ad cognitionem patris) Wb. 19[d]. *ism. hitaig aathar* (gl. tanquam filius in domo sua) Wb. 33[a]. *comarbus fornathar* (hereditatem patris vestri) Wb. 9[a]. *macc bráthar athar* (gl. patruelis; i. e. filius fratris patris) Sg. 56[a]. *necht ingen brathar* (gl. neptis; i. e. neptis filia fratris) 67[b]. *amnair bráthair máthar* (gl. avunculus; i. e. av.[?] frater matris), *siur máthar*, *siur mathar* (gl. martertera) Sg. 61[a]. Pr. Cr. 24[b]. *athair amáthar inachus* (gl. Inachides filius Ionis Epaphus, Prisc. 2, 6, 34; i. e. pater matris eius Inachus) Sg. 31[a]. *hires domathar et dosenmathar* (fides matris tuae et aviae tuae) Wb. 29[d]. *coibce na sethar* (dos sororis) SM. 154. *mac sethar* (gl. *mic niath*) SM. 206. *mac sethar*, *mac sethur* (filius sororis) Corm. *niæ*. *mac do ṡethar* (filius sororis tuae) id. *enech ruice*. *mac dechtere do phetharsu* (f. D. sororis tuae) L. na huidre (St. 68). *Signum Suathar epi.* Praef. XIV.

Dat.: *dondathir* (patri), *do athir* (patri) Wb. 13[b]. 14[b]. 26[c]. *hoathir* (a patre) Ml. 17[c]. *cach dúil dianeper ainm nathar inim et italam isónd athir dó* (gl. flecto genua mea ad patrem ... ex quo omnis paternitas in caelis et in terra nominatur, Eph. 3, 14; i. e. omnis creatura cui tribuit nomen patris in caelo et in terra, est e patre ei) Wb. 21[d]. *dia athir* (patri eius) Tr. 128. *obrathir* (a fratre) Sg. 31[b]. *donbráthir*, *dunbráthir* (fratri) Wb. 10[b]. 10[c]. *itsenmathir* (gl. in avia tua, habitavit fides) 29[d].

Acc.: *lasinnathir nemde* (apud patrem caelestem) Wb. 19[d]. *ailme athair tri cethrur* (oramus patrem ter quaternorum virorum) Colm. h. 9. *lasinbrathir* (apud fratrem) Wb. 10[c]. *cenmathir* (sine matre) Ml. carm. 1. *conúargaib focétóir*

in siair (ut tolleret statim sororem), *roboi bara do patricc fri fiair* (fuit ira Patricio contra sororem) V. Trip. (St. 68.)

Voc.: *aathair fil hinimib* (o pater qui es in caelis) L. Br. (Beitr. I. 342.) *derbráthir* (gl. germane) Wb. 24[a].

Pluralis.

Nom.: *itanathir inna fer fel and nc.* (gl. Israelitae, .. quorum patres, Rom. 9, 5; i. e. sunt eorum patres, virorum qui sunt nunc) Wb. 4[c]. *abrathir* (fratres eius) Tr. 128. *nói sethir* (gl. novem glandulae, sorores?) Sg. 49[b]. Transiit huc ex ordine priore: *aimsir* (tempora) p. 245.

Gen.: *maic indegaid anathre* (filii post patres suos) Wb. 30[b]. *nertad nam braithre* (confirmatio fratrum) 10[c]. *dobeir som ainm brathre doib* (gl. obsecro vos, fratres; i. e. tribuit ipse nomen fratrum iis) 7[d]. — At: *huathraib amáthar* (a patribus matrum suarum) Sg. 31[a]. *docum a mathar* (ad matres suas) V. Trip. (Beitr. I. 456.) *cessad secht mbrathar* (passio septem fratrum) Fél. Iul. 10.

Dat.: *huathraib amáthar* (gl. ab avis maternis) Sg. 31[a]. *uambraithrib* (gl. a fratribus suis) Wb. 34[a].

Acc.: *ba arscinsin la aithrea* (gl. institutione patria; i. e. erat antiquum (?) hoc apud patres) Ml. 43r.

Dualis.

Nom.: *a dí fier* (duae sorores eius) V. Trip. = *a di śiair* L. Br. (Beitr. I. 454.)
Gen.: *anmanda in da brathar* (nomina duorum fratrum) SM. 154.
Dat. exemplum deest.
Acc.: *rorensat a dí síair* (vendiderunt duas eius sorores) L. H. (Beitr. I. 456.)

Series IV.

Substantivorum masculini vel feminini generis, quorum themata terminantur *an* (*-on*) et *in*, unde duae divisiones. Prioris frequentissima sunt substantiva derivationis *-man*, quorum nominativus sing. desinit in *-me* vel solam *-m*, posterioris substantiva verbalia derivationis *-tin* (*-sin*), quorum nominativus exit in *-tiu*, *-tu*. Accedunt quaedam themata terminata duplici *-nn*: *-ann* (*-onn*) vel *-inn*, ex quibus tertiam divisionem constituimus, ut *goba* (cf. gall. Gobannicnus, Gobannitio). Etiam in casibus obliquis sing., praesertim in dat., formae curtatae inveniuntur iuxta plenas. Quae derivationum plenae formae apparent in vocibus dupliciter derivatis: *brithemnacht*, *brithemnact* (iudicium) Wb. 6[b]. *brithemandu* (gl. iudiciali suggesto, e nom. *brithemande; brithem*) Ml. 26[c]. *anmande* (ad animam pertinens; *anim*) Wb. 13[d]. *talmande* (terrestris; *talam*) Wb. 3[d]. *noidenacht* (infantia; *noidiu*) Wb. 24[d]. *caintoimtenach* (bene cogitans; *toimtiu*) Ml. 31[b]. *ermitnech* (gl. reverens; *ermitiu*) Ml. 32[b].

Generis feminini sunt substantiva frequentiora alterius divisionis huius seriei e verbis derivata desinentia in *-tiu* (vel *-tu*, discernenda a masculinis *-tu*, gen. *-tad* primae seriei, derivatis ex adiectivis) vel *-siu*. Primae et tertiae divisionum inveniuntur tam masculina, ut *brithem*, *cú*, *goba*, quam feminina, ut *talam*, *anim*, *Ériu*.

Singularis.

Nom. a. *óin menme lib occo* (gl. unanimes honorificetis deum; i. e. sit una mens vobis in hoc) Wb. 6[d]. *énirt menme* (deficiens animus) 10[b]. *ni thucci mo menme im̄* (gl. mens mea sine fructu est) 12[d]. *atá brithem* (est iudex) 6[b]. 9[c]. *infírbrithem* (verus iudex) 8[d]. *atfechem dom* (es debitor mihi) 32[a]. *dúlem* (creator) 1[b]. *cairem* (gl. sutor) Sg. 156[b]. *dálem, dalem* (gl. caupo), *bandálem* (gl. caupona; i. e. copa) Sg. 63[a]. *flaithem* (dominus) Colm. h. 31. *ollam* (princeps poëtarum) Corm. *in tollam filed* SM. 42. *isbeo indanim* (est anima viva) Wb. 4[a]. *issí indainim aslam* (anima parata est) 3[d]. *áru* (gl. rien) Sg. 96[b] = *ára* (rén) St. gl. 1011. *cethramthu* (quarta pars) SM. 258. *ulcha* (barba) v. *dobrach* Gl. 14. *leco* (gena) Gl. 30 = *leca in duini* (gl. maxilla; i. e. gena hominis) St. gl. 89. *patu*, *inpatu* (lepus) Corm. = *pattu* Gl. 25. *lúta* (cod. *lúda*, digitus minimus) Corm. *a lurga* (crus, tibia eius) Corm. *prúll. aursa*, *irsu* (postis) Corm. Gl. 20. *Ára airther*, *Ára irther* (Ara orientalis, A. occidentalis) Corm. *airber. Muma* (Mumonia) Corm. *triath* (mare) Corm. *cú* (canis) Corm. *cáinte*, *culian*; cum articulo: *incu*, *incú* Br. h. 28. 46. *banchu* (canis, fem.) Sg. 67[a]. *dobarchu .i. dobran* (canis aquae, id est lutra) Corm. *dobur. broo* (mola trusatilis) Corm. *muilend.*

b. *nóidiu* (gl. infans) Sg. 124[b]. *dítiu* (gl. teges, gl. velare) Sg. 50[b]. 55[b]. 57[a]. *ditu* (gl. teges) Sg. 66[b]. *tíchtu* (adventus) Wb. 25[b]. *epeltu* (interitus; ab *epil*, *atbil*, p. 80) 14[d]. 13[b]. *tuistiu* (generatio) 28[b]. *aritiu*, *airitiu* (receptio) 6[d]. 7[b]. 18[d]. 29[a]. *robói indaritiu hísin* (fuit receptio haec) 6[d]. *foisitiu* (confessio) 4[d]. 17[a]. *foditiu* (toleratio) 14[b]. *toimtiu* (cogitatio) 23[a]. *ermitiu* (gl. reverentia) Ml. 22[a]. 22[c]. *genitiu* (genetivus) Sg. 9[b]. *úrphaisiu* (gl. cancer, morbus) Sg. 100[a]. *im̄caisiu* (gl. specimen) Sg. 54[a]. *remcaissiu* (providentia) Ml. 20[c]. *comaicsiu* (gl. vicinia) 21[d]. *déicsiu* (visio) Wb. 25[a]. *remdeicsiu* (providentia) Ml. 20[b]. *frescsiu* (spes) Wb. 4[a]. 10[c]. *issí inso coibse fétho fio* (haec est confessio F. F.) Tir. 3. De formis *fortacht* (auxilium) Ml. 1[a], *bendacht* (benedictio) Sg. 114, *aisndís* (expositio) vide supra ord. I. ser. IV. V.

c. *goba* (faber) Corm. *nescoit. Ana* mater deorum Hibernensium Corm. *Ánu* id. *Buanand. lachu*, *lacha* (anas) Gl. 22. 45. *guala*, *gualu* (umerus) Corm. *asgland*, gl. *glang. muirduchu* (siren) St. gl. 1020. *Góibniu* (n. v.) Corm. *nescoit. Ériu* (gl. *Elg*; Hibernia) Corm. *abrú* (venter eius) id. *prúll. cusle* (vena) St. gl. 99. *itla coitċend* (area communis) SM. 140.

Gen. a. *do thudidin do menman do aidgniu* (ad ductionem mentis tuae ad cognitionem) Wb. 1[c]. *do gnim menmmann* (ad actum mentis) Sg. 59[b]. *arindocbáil talman* (propter gloriam terrae), *muntar nime et talman* (familia caeli et terrae) Wb. 23[d]. 26[d]. *suide bri[th]emon* (gl. tribunal) L. Ardm. 187 b. 1. *lie lugnaethon* (lapis Lugnaeth.) Inscr. O'Don. LII. *meicc eremon* (filii Erem.) F. h. 37. *forus ollaman* (fundus summi poëtae) SM. 292. *sellach cethram̄tan feich* (spectator quartae partis debiti, qui debet q. p.) SM. 240. *connoebaib alban* (cum sanctis Scotiae) Colm. h. 50. *rig Erenn 7 Alpan* (regis Hiberniae et Sc.) Corm. *moghcime. forcuairt Erenn 7 Alpan* (in circuitu H. et Sc.), *sechnon Erenn 7 Alpan* (per totam H. et Sc.) id. *prúll. firu muman* (viros Momoniae) Cod. Mar. Sc. (Pertz VII. 481). *trethan* (gl. gurges; i. e. maris) Sg. 66[b]. *trethan a reimm* (*tr.* eius genetivus) Corm. *triath*, *tar tuinn treathan* (trans undam maris) O'Dav.

treathan. cend con (caput canis) Corm. *cáinte. mír do charnna dhergmuice no chon no chatt* (frustum de carne suis rubrae vel canis vel felis) id. *himbas forosnai. broon* (gl. molae) L. Ardm. 10 a. 2. *clocha broon* (lapides molae) Corm. *muilend. liacc bron* (lapidis molae) SM. 185. Subst. *anim* in ordinem priorem transit in genetivo: *rosc fornanme* (oculus animae vestrae) Wb. 21ᵃ. *rann inna anme* (pars animae) 25ᶜ. *bás etarscartha coirp et anme* (mors separationis corporis et animae) 13ᶜ. Quocum comparandum videtur *bacc boana fínime* (gl. ligo; i. e. ligo metendae vitis) Sg. 62ᵇ; cf. *fínemain* (vitis) L. Br. et *caer finem[n]ach* (gl. uva) St. gl. 267.

b. *cliab noiden* (gl. cunabulum; i. e. corbis infantis) Sg. 53ᵃ. *ó aicniud na cétne tuisten* (natura primae creationis) Wb. 21ᵇ. *urt airiten* (ordo receptionis) 13ᵇ. *airiten irisse dochách et airiten cáich ó dia* (gl. tempus acceptabile; i. e. receptionis fidei per quemvis et receptionis cuiusvis a deo) 15ᵈ. *toimten* (gl. suspitionis) Ml. 58 r. *andíten* (gl. quae putamus ignobiliora esse membra corporis, his honorem abundantiorem circumdamus; i. e. eorum tegimenti) Wb. 12ᵇ. *frislond geniten* (ad significationem genetivi) Sg. 4ᵇ. *inna aisndísen* (gl. expositionis), *epert inna aisndisen* (verbum elocutionis) Ml. 32 r. 16ᵈ. *archuit aisndisen* (ratione pronuntiationis) Sg. 3ᵇ. *dliged remcaissen, dliged remdeicsen* (lex providentiae) Ml. 27ᵈ. 19ᵈ. Sed etiam *-an* per assimilationem: *ainm bendachtan* (nomen benedictionis) Wb. 16ᵈ. *immehimgabam són huandinnilliugud talmaidech .i. fortachtan dǽ tanaic talmaidiu doib* (gl. declinare ab subita tuitione; i. e. auxilii dei quod venit subito iis) Ml. 35ᵈ.

c. *urbuinde gabond* (... fabri) Corm. *prúll. dochum nerenn, tuatha herenn, fortuaith herenn, fir herenn, clerich herenn* (ad Hiberniam, populi Hiberniae, super populum H., viri H., clerici H.) F. h. 13. 19. 41. 52. 61. *connoebaib herenn, conogaib herenn* (cum sanctis, cum virginibus H.) Colm. h. 46. 48. *primabstal herenn* (princeps apostolus H.) Nin. *ainm dośáid legis nahErenn* (nomen doctoris medicinae Hiberniae) Corm. *Diancécht. fri iath nAnann* (ad terram A.) O'Dav. *benAnand* (mulier A.) Corm. *Buanand. inis Manand* (insula Monae) Corm. *Manannan. aird Goibnenn* Inc. Sg. *didindgnaib roerenn rede* (de collibus R. planae) Paul. carm. 1. *donloing brond* (gl. cartilagini) Gild. 136. *cusinalt nagualand, co halt na gualand* (usque ad iuncturam umeri) Corm. *deach.*

Dat. a. *frecre do menmain* (responsum ad mentem, opinionem) Wb. 2ᵇ. *hisinmenmain* (in mente), *don menm̄ain* (ad mentem) Sg. 3ᵃ. 137ᵇ. *dondfírbrithemain* (vero iudici) Ml. 26ᶜ. *assaanmin* (ex anima eius) Wb. 2ᶜ. *dommanmain* (animae meae) Sanct. h. 8. Patr. h. *bid do toil italmain am. ata innim* (fiat voluntas tua in terra ut in caelo) L. Br. ap. O'Don. p. 442. *ní asriad do fichemain rodlígestar ní do* (non exposuit debitori quod meruit quid ei) Ml. 36ᵃ. *dongulbain* (gl. rostro) Gild. 106. *donulchain* (gl. barbae) ibid. 111. *atanessam dolutain* (qui est proximus digito minimo) Inc. Sg. *lec in árain* (gl. lapifulta; i. e. lapis in rene) St. gl. 246. *tanacsa aalbain* (veni ex Scotia) Cod. Mar. Sc. (cf. praef. XX.) *for Mumain* (super Momoniam, rex) Corm. *mogheime. donchoin* (cani) ibid. *mimir do cor do coin* (frustum malum, incantatum, ponere cani) SM. 176. Forma curtata: *hi talam* (in terra) Wb. 7ᶜ. *dithír et talam* (de agro et terra) 9ᵇ. *inim et talam, inim et italam* (in caelo et in terra) 21ᵃ. 21ᵈ. *aesca bís commattun ostalam* (gl. pernox luna; i. e. luna quae est usque ad

mane supra terram; *os* cum dat.) Cr. 33^c. *do chorp et anim* (corpori et animae), *diarcorp et diarnanimm* (corpori et animae nostrae) Wb. 30^c. 4^a.

b. *diarndítin* (ad tutelam nostram) Wb. 15^d. *sciath dé domdítin* (scutum dei ad protectionem meam) Patr. h. *hi foditin fochide* (in toleratione tribulationum), *inso uile do foditin* (omne hoc ad tolerationem, tolerandum est) 14^b. 17^c. *íarfartoimtinsi* (secundum vestram opinionem) 20^a. *iar foisitin* (secundum confessionem) Wb. 3^c. *dofóisitin in pecthe* (ad confessionem peccati) Tr. 58. *dligid remdeicsen oc tuisin domuin* (leg. *tuistin*, gl. rationis; i. e. legis providentiae in creatione mundi) Ml. 19^d. *do úrfuisin* (gl. ad cancer) Sg. 100^a. *isina imcaisin adi* (gl. in cuius conspectu) Ml. 36^a. *ho imcaisin dǽ* (circumspectione dei) Ml. 28^b. Cum assimilatione: *isin apartain* (in benedictione operis) SM. 132. Terminatio sicut in nom. *-iu*, atque magis decurtata *-e*: *do foditiu* (ad tolerationem) Wb. 30^c. *in áiritiu hirisse* (in receptione fidei) 5^a. *itoimtiu* (in opinione) 16^d. *isinchétne tuiste* (in prima creatione) 1^a. *di tuiste dúile*, *oc tuiste dúile* (de, in creatione mundi) 5^c. *hi fóisite chésto* (in professione passionis) 3^d. *renairite gráid* (ante receptionem gradus) 28^b. 28^c. *iarnatíchte* (post eius adventum) 4^d. *íarníchte* (post adventum) 17^b. *rosc dé domreimcíse* (oculus dei ad providentiam meam) Patr. h.

c. *faobar a fabro .i. on gobaind* Gl. 44. *robochobair donderinn* (fuit auxilium Hiberniae) F. h. 15. *Ára airther as nessa do Eirinn* (A. orientalis quae est propior Hiberniae) Corm. *airber*. *imbroind* (in ventre meo) V. Trip. (St. 48.) *donbroind* (gl. alvum) Gild. 210. *ima ċota is in itlainn* (circa partes eius in area) SM. 140.

Acc. a. *accobor lammenmuin* (cupiditas in mente), *dothéi ar menmuin* (venit in mentem) Wb. 3^d. 13^a. *intan domberam armenmain* (si intendimus mentem nostram) Ml. 21^a. *am. bid moanmainse* (gl. tu illum id est viscera mea suscipe; i. e. ac si esset animam meam) Wb. 32^a. *ní techtat sidi anmain* (non habent illi animam) Ml. 34r. *bendacht for anm̄in ferguso* (benedictio super animam Fergusi, gl. marg.) Sg. 114. *la hollamain* (apud supremum poëtam) SM. 44. *dorannsat Alpain eturru* (diviserunt Scotiam inter eos) Corm. *mogheime*. *dartrethain.i. darfairrgi* (trans oceanum) Fél. Dec. 11. *lasincoin* (cum cane) Br. h. 46. *im choin* (propter canem), *im archoin* (propter canem vigilem) SM. 126. *sellach dosli cethramthain feich* (spectator qui meretur quartam partem culpae) SM. 242. Forma curtata: *inmuir timchelles Alpu anairtúaid* (mare quod cingit Scotiam inter orientem et septentriones) Corm. *coire Brecain*; magis curtata vel secundum ordinem priorem: *la corp et anim* (apud corpus et animam) Wb. 4^a.

b. *tíchtin inna epistle adrímisom aratíchtin fessin* (adventum epistulae comparat ad adventum suum ipsius) Wb. 14^d. *cotíchtin* (usque ad adventum) 25^d. *imfolngi apthin* (efficit perniciem) 23^c. *tre airitin* (gl. per assumptionem) Sg. 201^b. *la airitin* (in receptione) Wb. 32^a. *tri nebairitin* (non recipiendo) 11^a. *taibred cách airmitin* (det quivis honorem), *dobeir airmitin* (fert honorem) 5^d. 11^c. *trisintuistin* (gl. creatione) Ml. 36r. *ingenitin asquor.* (gl. non addens quorum; i. e. genetivum 'quorum') Sg. 43^a. *tresingenitin* (per genetivum) 201^a. *la bendachtin* (cum benedictione) Wb. 16^d. *doberat maldactin* (ferunt maledictionem) 2^a. *tre eiscsin* (gl. per porrectionem) Sg. 201^b. *cen imdéicsin* (sine circumspectione) Wb. 22^c. *cen frescsin* (sine spe) Wb. 3^a. Ml. 23^c. *nertid arfrescsinni* (firmat spem nostram) Wb. 5^d. *am. tuthle l. ailsin* (gl. ut cancer) 30^b. Cum

assimilatione: *dobera fortachtain* (feret auxilium) Ml. 27[a]. *im opartain*, *im apartain* (de benedictione operis) SM. 124. 150.

c. *iter Erinn 7 Alpain* (inter Hiberniam et Scotiam) Corm. *coire Brecain* (ter). *iter Erinn 7 Albain* id. *himbath. recait iarom co Manaind* (perveniunt postea Monam) Corm. *prúll. for a gualaind* (super umerum suum) Nenn. (St. 151.) *im ithlaind i cuitib* (circa aream in partibus) SM. 124. Curtata forma: *curreiriu* (usque ad R.) Tir. 1.

Abl. (?) a. *inna cumscaigthe hímenman* (motionum in mente) Ml. 15[a]. *dobur díthrethan* (aqua de mari) Corm. *coire Brecain. ben bís ocbleth brón* (mulier quae est molens mola) id. *cumal.* Item curtatae formae: *amal soeras ionas faith abru mil moir* (sicut salvavit Ionam prophetam e ventre ceti) Colm. h. 37. *ah Alpa* (ex Scotia) Corm. *fir.* Sed cf. supra: *aalbain.*

Pluralis.

Nom. a. *eterscértar acoirp et ananmin friu* (gl. destruuntur; i. e. separabuntur eorum corpora et animae ab eis) Wb. 8[b]. *matuhé ata horpamin* (si hi sunt heredes), *ata brithemin lib* (sunt iudices apud vos) Wb. 2[c]. 9[c]. *fechemain* (debitores) Ml. 50r. *teora cethramdin* (dodrans) Cr. 25[c]. *coin alta* (lupi; sg. *cu allaid* St. gl. 417) Br. h. 60. *in choin* (canes) Corm. B. *gaire. milchoin* (vertragi) id. *orc tréith. dobarchoin* (lutrae) id. *coinfodorne.* Transiit huc ex ordine priore *persin* (personae) p. 245 (ut hodie totum *pearsa* et *fealsam*, philosophus).

b. *derbaisńdísin* (gl. ipsae pronuntiationes) Sg. 3[b].

c. recent. *murdúcainn* (sirenes) Keat. 48 (O'Don. 177).

Gen. a. *do ícc anman sochuide* (ad salutem animarum plurium) Wb. 24[d]. *huasalgabáltaid arcon* (gl. arquitenens; i. e. summus acceptor canum sagacium?) Sg. 24[a]. *faeḃur a lurgan* (acies tibiarum eorum) Bell. M. R. (O'Don. 105.) *cacc na con* (stercus canum) O'Dav. gl. *conluan no conlon.*

b. *dedliguth innan iltoimddensin* (ob causam variarum harum opinionum; = *toimten*, a *toimtiu*) Sg. 26[b]. *octabairt coibsen* (in dandis confessionibus) Wb. 15[c].

c. *fribrichta ban 7 goband 7 druad* (contra incantationes mulierum et fabrorum et druidum) Patr. h. *dobráigtib coilech lachan*, v. l. *debraigtib cailech lochend* (de collis anatum marium) Corm. *tugen. ar ċeol na murdúcann* (prae cantu sirenum) Keat. 48 (O'Don. 294).

Dat. a. *frecre inso do menmanaib* (responsum hoc mentibus, opinionibus; item 3[a]: *frecre inso mentibus hereticorum*) Wb. 25[b]. *diarnanmanaib* (pro animabus nostris) 24[d]. hib. med. *diarḟéchemnaib* (debitoribus nostris) P. N. *cusnahairnib* (gl. cum renibus), *cusnahairnib toli* (gl. cum genuclis), *donahairnib* (gl. lumbos) Gild. 175. 183. 208. *donahingnib* (gl. ungues), *dona.X.ningnib* (gl. binos quinquies) ibid. 197. 198. *donaluirgnib* (gl. crura) ibid. 189. *ima leccnib* (circum genas suas) Corm. *himbas forosnai. donaconaib* (canibus) id. *orc tréith.*

b. *huaḟóisitnib* (gl. a professionibus) Sg. 33[a].

Acc. a. *icorpu et anmana* (in corpora et animas) Wb. 2[b]. *aforcital íccas corpu et anmana* (doctrina salvans corpora et animas) 30[d]. *sechis namenmana son* (gl. eorum sensus) Ml. 35[c]. *nichorcu m'ingne* (non rubefacio ungues meos) Long. m. Usn. (Beitr. III. 48.)

b. *á aisndisnea* (gl. allegationes suas) Ml. 24[b]. *dobérat huili acoibsena* (da-

bunt omnes confessiones suas) Wb. 6[b]. *an dumbertis á coibsena* (cum dabant conf. suas) Tr. 58. *for genitne* (gl. per genetivos), *coms. fri genitne* (compositio cum genetivis; *-e* pro *-ea*, *-a* assimilatione) Sg. 45[a]. 75[b].

c. *ar attat nateora hAirne and* (nam extant tres A., insulae cognomines; acc. loco nom.) Corm. *airber. na cuislenna* (gl. venas) Gild. 222. *na cuisleanna* (tibias) O'Dav. *inneall. nahuille* (pro *uillnea*, gl. ulnas) Gild. 163.

Dualis.

Nom. a. *dalurgain* (duo crura) Corm. *prúll.*

Gen. c. *cechtar a da gualand* (in utroque eius umero) O'Dav. *rigbeann.*

Dat. a. *ima díb lecnib* (circum duas genas suas) Corm. *himbas forosnai.*

Acc. a. Forma curtata: *iter dathalum* (inter duas terras) Corm. *etarce,* nisi potius genus masculinum ord. prior. ser. I. prodit.

Series V.

Thematum quorundam neutri generis desinentium in *-mann*, quae terminatio servatur in plur., interdum, sed non regulariter, in *-menn* mutata. Genus neutrum, cuius sunt haud dubie omnia, monstrat substantivum frequentissimum *ainm* (nomen) in uno hoc loco: *asndirruidig. anainmsin* (est derivatum nomen hoc) Sg. 56[b]. Propriam formam (etsi non semper) induit dativus singularis *-imm*; genetivus sicut in ordinis prioris serie tertia finitur in *-a* (*-o*) vel *-e*. Maiore formarum varietate excellit *ingreimm* (persecutio), quod etiam in plurali numero masculini generis formas procreavit: nom. *indingraimme són* (gl. inter adversa; i. e. persecutiones sunt hae) Ml. 18[d]. *indingraimmae dorigensat* (persecutiones quas fecerunt) 29[d]. gen. *innan ingraimmai* (gl. inter discrimina; i. e. persecutionum) 18[d]. Vocativi in hac serie vix extat exemplum.

Singularis.

Nom.: *ainm*, *ainmm* (nomen; = anmin, p. 4) Wb. Sg. fq. *senim* (sonitus) Wb. 13[d]. *ám* (gl. manus, hostium) Ml. 36[b]. *combad tothim cen éirge* (ut esset casus sine surrectione; rectius *totim*) Wb. 5[b]. *coirm* (cerevisia) Corm. *flaith. cuirm 7 cárna* (cerevisia et caro) id. *orc tréith. druim* (dorsum) St. gl. 745. *dithim* (dilatio) SM. 144. 210. 258. *noebtogairm* (sancta invocatio) Sanct. h. 3. *beim a cinn* (illisio eorum capitis) Ml. 30r. *beim foris* (auxilium intellectus, explanatio) Wb. 9[c]. 13[d]. 28[a]. *berir ilbeim friss* (gl. in lapidem offensionis; i. e. fertur offensio in eum) Wb. 4[d]. *acheimsón ingaibthe cechsalm* (gl. parva planities; i. e. gradus suus hic in quo quisque psalmus canebatur) Ml. 54r. *reimm in eich 7 réimm in duine* (cursus equi et cursus hominis) Corm. *himrimm. tréith a reimm*, *trethan a reimm* (*tr.* eius progressus, genetivus) id. *triath. tellrach aréim* (*t.* eius genetivus) Gl. 27 v. *tellur. léimm* (gl. saltus) Corm. *salt.* Supponenda sunt *teidm* (pestis, unde comp. *teidmlenamnachu* Ml. 15[b]) et *ingreimm* (persecutio), cuius accusativus invenitur.

Gen.: *indanm̄a dilis* (nominis proprii) Sg. 26[b]. *cen fortacht indanm̄a aili* (sine auxilio nominis alterius) 30[a]. *indanm̄a remtharcidi riam* (gl. cognitionis antelatae, repraesentatio est relatio) 200[a]. *do denom anma díib insin* (ad faciendum nomen ex iis hoc) Sg. 149[a]. *gaibit engraic anmæ dilis* (obtinent locum no-

minis proprii, pronomina) 200[b]. 204[a]. *less indanm̄ae* (commodum nominis), *archuit indanm̄e* (ratione nominis) 208[a]. 211[b]. *ciababeo bid doprecept anme cr.* (gl. semper et nunc magnificabitur xps. in corpore meo) Wb. 23[b]. *ní dígu anme són ém* (non contemptio nominis hoc) Wb. 4[d]. *dliged suidigthe anmme 7 bre. tarahésisi* (lex ponendi nominis et verbi pro ea) Sg. 193[a]. *co aurlaind a dithma* (usque ad finem dilationis eius) SM. 102. *aimsera a ndithma* (tempora eorum dilationis) 210. *ól corma* (potus cerevisiae) Corm. v. *lathirt. son agarma* (sonus clamoris eorum) F. h. 16. *crích drommo. nit.* (finis iugi N.) Tir. 1. *dumanchuib drommo liás, altóir drommo liás, dimuintir drommo lías* (monachis, altare, de familia Iugi tuguriorum) Tr. 3. cf. *mochoe nóiñdrommo* Sg. 226. *ecoir nadma* (impos contrahendi) SM. 84.

Dat.: *isinanmim inchoimded ihu. cr.* (est in nomine domini Iesu Christi) Wb. 9[c]. *oscech anmimm ainmnigther* (supra omne nomen quod nominatur) 21[a]. *hond anmim* (e nomine) Ml. 17[b]. *aranmmaimm, do anm̄im* (pro nomine, nomini) Sg. 27[a]. 31[b]. *hua anmmaim ailiu* (ab alio nomine), *isindanm̄aim̄ chétnidiu* (in primitivo n.) 30[b]. 54[b]. *bis ísindanm̄aim riam* (in n. ante) 211[a]. *dechur isintsenmuim* (differentia in sonitu), *isintsenmim dedenach* (in sonitu ultimo) Wb. 12[c]. 13[d]. *ocmingraimmaimse* (in persecutione mea) Ml. 33[a]. *oc ingrimmim inna cloen* (in persecutione pravorum) Cam. *ondammaim* (gl. manu) Ml. 36[d]. *ontedmaim indaccumuil* (gl. tabe consortii) Ml. 15[b]. *itogarmaim aanme* (in invocatione nominis eius, Christi) Wb. 27[c]. *hi togarmim frecndairc* (gl. in demonstratione; i. e. in appellatione, significatione praesenti) Sg. 207[b]. *oc cormaim* (inter cerevisiam) Paul. carm. 1. *don cormuim* (cerevisiae) O'Dav. *timgart. cin coisi dibemium* (delictum pedis calcitrando) SM. 238. Sed etiam sine illa terminatione, non solum: *ocfarningrim* (in vestra persecutione) Wb. 5[d], de qua voce supra dictum est, verum alias quoque: *condruim toidached* (cum iugo T.) Tir. 1. *indruimm daro .i. druim lias* (in iugo quercus, id est iugum tuguriorum) Tir. 2. *fordruimm leas* (super Dr. L.) Tir. 3. *ness ainm do béim* (*ness* nomen plagae) Corm.

Acc.: *engraicigidir moainm díles* (supplet nomen meum proprium, pronom.) Sg. 200[b]. *cen ainm* (sine nomine) Sg. 211[a]. *ni tuicsom st. tra ainm nabstil* (non ponit ille hic igitur nomen apostoli) Wb. 23[a]. *ní agathar áingreim* (non timet persecutionem suam) 1[a]. *ni fodmat ingreimm ar chroich cr.* (non tolerant persecutionem propter crucem Chr.) 20[c]. *adcomcisset ilbéim friss* (gl. offenderunt in lapidem offensionis, Rom. 9, 32) 4[d]. *ni ágor reim̄ mora minn* (non timeo cursum maris limpidi) Sg. 112. *frimort et mothogairm* (contra ordinationem et vocationem meam) Wb. 29[d].

Pluralis.

Nom. a. *asbertar ananman* (dicuntur nomina eorum) Wb. 28[a]. 30[a]. *inna anm̄ann tréna* (nomina appellativa), *itanm̄ann* (sunt nomina) Sg. 28[b]. 39[b]. 41[b]. *ataat ilsenman dosuidiu* (sunt multi sonitus huic, tubae) Wb. 12[c]. *ceithri dithmand* (quattuor dilationes) SM. 264. *bémen dígle* (verbera vindictae) Wb. 17[d]. *inna fochaidi 7 inna ingramman* (gl. adversa; i. e. passiones et persecutiones) Ml. 20[b], contrario assimilationis modo.

Gen. *diall nanmann* (declinatio nominum) Sg. 27[a]. *innañanmann etargnai* (gl. loco nominum), *do luc innananm̄an inchoisc ceníuil* (gl. loco cognominum)

28[b]. *foditiu nan ingremmen* (toleratio persecutionum), *tre foditin ingremmen* (per tolerationem persecut.) Wb. 23[c]. 25[d]. *coic cethorchuit béimmen* (gl. quinquies quadragenae plagae) 17[d]. *mile chemenn* (gl. divisiones; i. e. mille passuum) Ps. 92b.

Dat.: *inanmanaib lait.* (in nominibus latinis) Sg. 6[a]. *doformagddar donaib anm̄anaib adiectaib* (adduntur nominibus adiectivis) 28[b]. *isnaib anmannaib in es* (in nominibus in es) 66[a]. *arthedmannaib*, *arthedmannuib* (prae morbis) Corm. *belltaine.* Gl. 5. *bil.*

Acc.: *ni epur ananman sund* (non dico nomina eorum hoc loco) Wb. 24[a]. *tre anm̄an* (per nomina) Sg. 29[a]. *do dechor eter anmmann inna crann 7 anmmann atoraid* (gl. haec malus, hoc malum ; i. e. ad differentiam inter nomina arborum et nomina fructus earum) Sg. 61[b]. *immuntisat artedmann* (circumveniant nos contra pestilentias) Colm. h. 8. *na dromand* (gl. terga) Gild. 171. *inna totman* (gl. varios casus periculorum) Ml. 19[d]. *for nadmand* (super obligationes) SM. 210. *inna cemmen* (gl. gressus: redeuntis ad te, deum, gressus nullus impediat) Ml. 22[a]. *trisna ceimmen* (per gradus) Ml. 54r.

Dualis.

Nom.: *dá ainm batar fort cusandiu* (duo nomina fuerunt tibi usque ad hodiernum diem) Tochm. Mon. (Beitr. I. 439.)

Gen. et dat. desunt exempla.

Acc.: *tuicsom inda nainmso* (ponit haec duo nomina) Wb. 21[d]. *ar dechor etir da ṅainm̄ cosmaili* (ad differentiam inter duo nomina similia) Sg. 28[a].

Series VI.

Thematum consona *s* terminatorum, quae singularis utique periit nec servatur nisi aut geminata aut antecedente alia consona (p. 52). Huic seriei praeter comparativos, quorum vix ulla casuum exempla inveniuntur, plus minusve certis argumentis tribuuntur nomina quaedam, exigua vel nulla formarum differentia insignia, in primis substantiva neutri generis, respondentia indicis in *-as* desinentibus, quae eandem vocalium mutationem habent quam graeca in *-ος*, *-εος*, latina in *-us*, *-eris*, slavica in *-o*, *-ese*, postremo singularia *mí* (mensis) et adiectivum numerale *tris* (tertius).

Singularis.

Nom. a. *máa*, *móo* (maior), *ferr* (melior), *laigiu*, *lugu* (minor) etc., quae videas infra p. 274 sq. Subst.: *togu indalanái damnad alaili* (electio alterius, damnatio alterius) Wb. 4[c]. *islib atá arogu* (penes vos est electio eius) 9[a]. *dígu anme* (reiectio nominis) 4[d]. — *ised angné cetne* (gl. eadem ratio) Cr. 33[c]. *die* (dies) Corm.

b. *ni dóir ateg noigedsin* (non ignobilis haec domus hospitum) Wb. 4[a]. *leissom atech didiu* (illius igitur domus) 33[a]. *tech nebmarbtath* (domus immortalitatis) 15[c]. *istech ndagfir* (est domus boni viri), *cultech ndemin* (culina secura) Ml. carm. 2. *rigteg* (gl. praetorium) Wb. 23[b]. *daltech* (gl. forum) L. Ardm. 189b. 2 (St. 80). *sliab nossa* (gl. mons Ossa) Sg. 63[a]. *lóg* (pretium) Tir. 6. Wb. 1[c]. 6[a]. 23[c]. 29[a]. *log nenech* (pretium honoris) SM. 92. *alled frispirut* (pars spiritualis)

Wb. 8[b]. *ropia nem* (erit vobis caelum) 22[b]. *dún* (gl. castrum, gl. arx) Sg. 57[a]. 60[b]. *glún* (gl. genu) Sg. 63[a]. 172[a]. *mag* (campus) cf. p. 4n. 81.

c. *inmí* (mensis) Cr. 32[b]. *cach mí aescai* (omnis mensis lunae) 3[b]. *trisfer* (tertius vir) Sg. 2[a]. *in tris diltud* (tertia negatio) Tr. 103.

Gen. a. *maicc togu* (filii electionis) Wb. 20[d]. *all togu* (saxum electionis) Paul. carm. 1. *dia domnich* (die dominica, gen. temp. ut sequentia) Wb. 14[a]. *cach dia* (cotidie) 13[c]. 16[a]. *dia brátha* (gl. in die Christi) 23[c].

b. *im secht seotu tige airech* (circa septem res pretiosas domus primatis), *im lomain tige gniad* (circa funem domus coloni) SM. 124. *intige* (domus) Cod. Mar. Sc. (Praet. XXI.n.) *indidultaigœ* (gl. fani) Sg. 66[a]. *re hucht intsleibe* (ad iugum montis) L. Lism. (O'C. 594.) *ainm indlóge* (nomen pretii) Wb. 3[c]. *flaithem nime locharnaig* (dominus caeli lucernosi) Colm. h. 31. *tuag nime* (arcus caeli) Sg. 107[b]. *di anglib nime* (de angelis caeli) Wb. 18[b]. *muntar nime*, *muinter nime* (familia caeli) 21[c]. 26[d]. *ainm in duine* (nomen castri) SM. 146. 154. *formedon maige* (in medio campi) Br. h. 11. *cath muige Tuired* (pugna campi T.) Corm. *nescoit.*

c. *for kl. cach mís*, *foa kl. caich mís* (in kalendis cuiusvis mensis) Cr. 32[a]. 32[c]. *co cend mis* (ad finem mensis) SM. 74. *foxlidi tres diil* (ablativi tertiae declinationis) Sg. 104[b].

Dat. a. *ond óengne* (gl. ex eadem specie) Sg. 203[b].

b. *itaig ríg*, *itaig cáich* (in domo regis, cuiusvis) Wb. 23[b]. *proind less hitaig* (prandere cum eo domi) 9[b]. *hitaig aathar* (in domo patris sui) 33[a]. *isintig* (in domo) L. H. (Goid. 71.) *isleib tabór* (in monte T.) Wb. 15[b]. *ho sleib do sleib* (de monte ad montem) Ml. 29[d]. *disleib* (de monte) Tir. 1. *dicach leith* (ab omni parte) Wb. 17[b]. *hóre attá innarleid* (quia est in latere nostro) 4[b]. *foleith* (sub latere, seorsum) Wb. 17[d]. Sg. 63[a]. 187[b]. 217[a]. *inim*, *innim* (in caelo) Wb. 10[d]. 21[d]. 13[c]. 15[b]. 26[d]. 29[c]. *dinim* (de caelo) 10[d]. 15[c]. *fornim* (in caelo) F. h. 28. Br. h. 16. *formaig* (in campo) Br. h. 10. *domuich* (de campo, extrinsecus) Corm. *orc tréith*; cf. hod. *amuigh* (foris, vet. *immaig*).

c. *isintsesed mís* (sexto mense) L. H. (Beitr. I. 461.) *imis Enair* (mense Ianuario) etc. SM. 30.

Abl. (?) a. *immou* (gl. magis) Ml. 22[c]. *nesso assa nesso* (propius propiusque) Wb. 12[b]. cf. lib. IV. cap. 1. *indiu* (tum) Wb. 20[a]. (hodie) Sg. 90[b]. Patr. h. *hindiu* (id.) Sg. 178[a].

b. *cechtar ai áleth* (uterque eorum suo latere) Inc. Sg.

c. *hésom triuss* (ipse tertio) Wb. 7[c].

Acc. a. *airitiu et togu* (acceptionem et electionem) Wb. 4[a]. *fridei* (interdiu) Wb. 9[a]. 24[d]. 26[b]. *fride* (id.) Cr. 33[c]. Wb. 6[a]. *code* (ad diem) F. h. 20. — *tresńgné* (per figuram) Sg. 73[b].

b. *tancatar atech* (venerunt domum suam) Br. h. 54. *cotech* (ad domum) L. H. (Goid. 71.) *cintech* (gl. *eistig*; i. e. sine domo) SM. 218. *níterpi illed nach aili* (non committis te in latus alius cuiusquam) Wb. 1[d]. *act rísam nem* (si assecuti erimus caelum) 12[c]. *nihed notbeir ínem* (non hoc te fert in caelum) 6[c]. *techt innarcorp for nem* (escendere in corpore nostro ad caelum) 15[c]. *cen lóg* (sine mercede) 14[c]. *ní ar lóg* (non propter pretium) 14[c]. 15[b]. 24[d]. *arluach* (gl. propter foenus) Sg. 41[b]. *i sliab n-Uaid* (in montem Fuad) SM. 68. *iterfid 7 mag*

(inter arbustum et campum) Tir. 6. *osein immach* (inde porro) L. H. (Goid. 71); cf. hod. *amach* (foras, vet. *immach*).

c. *a sechtmain i mís* (ex hebdomade in mensem) Bell. M. R. (Beitr. I. 461.) *tris litir* (tertiam litteram) Sg. 20[b]. Curtata forma: *robói mí lán lasincoin* (fuit mensem plenum cum cane) Br. h. 46.

Pluralis.

Nom. a. *armbat irlamu de indfir* (quo sint paratiores viri) Wb. 22[c]. *ceto thóisegu iniriss* (quamquam sunt priores in fide) 18[d]. — *oct ṅgné cenelcha* (octo formae generales) Sg. 166[a].

b. *namórslebe annaigh* (magni montes irae) Fél. prol. 237. *siar atát mo glúne* (retro sunt mea genua) L. Lag. (Goid. VII.) Item hodie *glúine*, *dúine*.

c. *da se mis* (bis seni menses) SM. 28.

Gen. b. *á choimdiu secht nime* (o domine septem caelorum), *for dingna secht nime* (super colles s. c.) Fél. prol. 2. epil. 132. *briathar glunæ* (sermo genuum) Ml. 36r.

c. *laithi namis morsa .i. na mis ngrene* (dies horum mensium magnorum, i. e. mensium solarium) Fél. prol. 301.

Dat. b. *ocdigde dé denimib* (in precatione dei caelorum) Sanct. h. 19. *co tri nimib*, *i tri nimib* (cum tribus caelis, in tr. c.) SM. 30. *isnaib slebib* (in montibus) Ml. 29[d]. *donaglunib* (gl. genua) Gild. 185.

c. *a misaib* (in mensibus) Cod. ap. O'Don. 448. 449.

Acc. a. *tri gné* (tres formas) Cr. 33[a].

b. *tar glúne* (trans genua) Sg. 172[a]. *co tri nime* (ad tria caela) SM. 30.

c. *fri tri mísa* (ad tres menses) Bell. M. R. (O'Don. 108.)

Dualis.

Nom. a. *indagné* (duae formae) Sg. 168[a].

Gen. b. *cechtar inda leithesin* (utraque harum partium) Sg. 25[b].

Dat. b. *indibmaigib* (in duobus campis) Tir. 8. *do da tigib* (ad duas domos) SM. 190.

Acc. exemplum non invenimus.

Seriem septimam constituerent themata diphthongis terminata, nisi unum esset exemplum *bó* (= bos, *βοῦς*), insigne praeterea irregularitate mira dat. et acc. sing., qui transeunt in ser. IV.; cum graeco *βοῦς* concinit acc. pl. *bú*.

Sing. nom.: *inbó indliaid indlóig* (vacca post vitulum) Br. h. 52. *ferb bó cétamus* (*ferb* vacca primum) Corm. Gen.: *achad bou s. achetbbou s. achadh bó* ("campulus bovis") Boll. *inis bou finde* (insula vaccae albae) Beda — supra p. 56 — *láeg bó* (gl. *fíthal*; i. e. vitulus vaccae) Corm. Dat.: *don boin sin* (illi vaccae) SM. 228. Acc.: *im boin*, *imin boin* (circa vaccam), *in ti na comcreca in mboin sin* (is qui non una solvit illam vaccam) SM. 124. 228. 136.

Plur. nom.: *teora bai*, *deic mbai*, *noi mbai*, *sé bai* (tres, decem, novem, sex vaccae) SM. 64. 136. 138. 226. *teora ba*, *tri ba*, *cuic ba*, *oct mba*, *ceitri ba* (3, 5, 8, 4 v.) SM. 64. 102. 136. 138. 270. Gen.: *blegon innambo* (lactis ubertatem vaccarum), *forgglu innambo* (electionem v.) Br. h. 32. 50. *as nambó iarsatalmai*

(gl. *laith lind fortellraig*; i. e. lac vaccarum super terram), *na teora mbo*, *na sé mbó* (trium, sex v.) SM. 66. *buachail cometa na mbo* (bubulcus servandarum v.) SM. 90. Dat.: *do buaib* (vaccis) SM. 168. Acc.: *tar cúic bú* (ultra quinque vaccas), *co ruice dech mbu* (usque ad 10 v.) SM. 270. *rogab...tribu...rogab se bu iar sin* (cepit tres v., cepit sex v. postea) SM. 74.

Dual. nom.: *di ba* (gl. *cuic seoit*; i. e. duae vaccae) SM. 102. Gen. exemplum non invenimus. Dat.: *tri ba inlaega ar da m-buaib tre laega* (gl. *tri seota*; i. e. tres vaccae gravidae pro duabis vaccis fetis) SM. 102. Acc.: *talla dí boin* (gl. *bothor*, via, quae capit duas vaccas) Corm. *rot*, sed etiam *tar dá ba* (ultra duas vaccas) SM. 270.

B. Deminutio.

Communis, ut declinatio, substantivi et adiectivi. Exempla, quae maxime in codice Sg. inveniuntur, exhibent terminationes *-án*, *-én*, *-tat* frequentiores in genere masc. et neutr., *-éne*, *-ne*, *-nat*, *-net* in fem.

Masc. et neutr.: ÁN in substantivis: *inmodán* (gl. modulus) Ml. 42r. *huandaisleán* (gl. articulo; *asil*) 56r. *mu nóidenán* (parvulus meus), *cia bu nóidenán* (quamquam fuit parvulus) Ml. carm. 1. *ferán* (gl. masculus) Sg. 46ª. *danán* (gl. munusculum) 46ª. *ginán* (gl. osculum) 46ª. *lecán* (gl. lapillus) 46ᵇ. *bechán* (gl. apicula; praecedit *bech*, gl. apes) 47ª. *rétan* (gl. recula) 47ª. *duinán* (gl. homuncio) 47ᵇ. *táidán* (gl. furunculus; praecedit *táid*, gl. fur) 47ᵇ. *fínan* (gl. villum) 48ᵇ. *cuán* (gl. canicula) 49ᵇ. *glasán* (gl. serrula) 49ᵇ. *senán* (gl. senecio) 49ᵇ. *usceán* (gl. aquula; *uisce*, aqua) 49ᵇ. *bréfean* (gl. anulus; in eodem loco *brefe*, gl. annus, cui additur *cuairt*, i. e. circus) 59ᵇ. *fuirserán* (gl. parasitaster; *fuirsire*, gl. parasitus, 49ᵇ) 45ᵇ. *richisán* (gl. carbunculus; praecedit *richis*, gl. carbo) 47ᵇ. *sericán* (gl. Sergiolus) 45ᵇ. In eodem loco vocativus a glossatore scriptus est in his: *bráithráin* (gl. fraterculus), *á chatuláin* (gl. Catulaster), *antonain* (gl. Antoniaster, Prisc. 3, 5, 26; sed 49ª: *arnantonánni intí siu*, gl. hic noster Antoniaster), *patracáin* (gl. patriciolus). Plur. nom.: *indrígain* (gl. reguli) 45ᵇ.

In adiectivis: *becán* (gl. paululus) Sg. 48ª. *becán* (gl. pauxillum; praecedit *bec*, gl. paulum) 14ª. *oenán* (gl. ullus; = unulus) 37ᵇ. *trogán* (gl. misellus) 48ª. *boctán* (gl. pauperculus) 46ª. *arsidán* (gl. vetulus) 47ª. *sainemlan* (gl. bellus) 37ᵇ. Accedente terminatione comparativi: *madánu* (gl. maiusculus) 40ª. 45ª. In forma adverbiorum: *inmeincán* (gl. saepiuscule) 46ª. *indiamrán* (gl. clanculum) 218ª. *indinidleán* (gl. clanculum; sequitur mox: *inidil*, gl. clandestinus) 222ª.

Eiusdem terminationis sunt Hibernorum nomina vetusta plurima, ut *Comgan*, *macc Longáin*, *mac Ciadain* Bern. 32ª. 94ᵇ. 127ᵇ. *Tresanus* Hibernia insula Scotorum genere ortus, et fratres *Gibrianus*, *Helanus*, *Germanus*, *Veranus*, *Abranus*, *Petranus*. Vita S. Tresani, Boll. Febr. 2, 53. *Foelanus* filius *Ronani*. Vita S. Mochoemoci, Boll. Mart. 2, 284. *Olcanus*, *Cartanus*, *Columbanus*, *Meldanus*, *Cassanus*, *Ceranus*, *Aedanus* fil. *Gabrani*. Vita S. Patricii, Boll. Mart. 2, 558. 559. 568. *Meldanus*, *Ernanus*, *Trenanus*, *Laisranus*, *Baitanus*, *Nemanus*, *Brendanus*, *Technanus*, *Cailtanus*, *Artbrananus*. Vita S. Columbae, Boll. Iun. 2, 203. 204. 207. E chronicis hibernicis, ut Annal. Tigernachi: *Ronan* O'Con. 2, 200. *Senan* 298. *Faelan* 252. *Aedan* 160. *Ultan* 202. *Ernan* 193. *Beccan* 210. *Bar-*

dan 189. *Rigbardan* 308. *Mongan* 187. *Comaltan* 261. *Congassan* 246. *Tigernan* 261; ex Annal. 4 Magistr.: *Ulltan* O'Con. 3, 229. *Marcan* 210.

ÉN: *duinén* (gl. homuncio; supra *duinán*) Sg. 45ᵇ. *nagrinnenu* (fasciolas) Ml. 10r. In adiectivis accedente terminatione comparativi: *laigeniu* (gl. minusculus) Sg. 45ᵃ. *huillénu* (gl. pluscula, supellectile) 46ᵃ. Praeterea *caichen* (gl. cerritus; i. e. caeculus, occaecatus) Pr. Cr. 64ᵃ.

TAT (cf. pp. 28. 72): *sráthatath* (gl. aculeus ab acu; leg. *sráthatat*?) Sg. 47ᵃ. *tirthat* (gl. agellus) 47ᵇ. *centat* (gl. capitulum) 47ᵃ. Rariores CHAT (leg. *-that*?), NAT, NET: *glainechat* (gl. maxilla; cf. infra *glaine*, *glainine*) 14ᵃ. *óthatnat* (gl. pauculus) 49ᵃ. *duinenet* (gl. homunculus) 45ᵇ.

Feminina: ÉNE: *laréne* (gl. equula; praecedit *láir*, gl. equa) Sg. 49ᵇ. *adercéne* (gl. corniculum) 47ᵃ. *bróitene* (gl. palliolum) 49ᵃ. *clebéne* (gl. quasillum; praecedit *cliab*, gl. qualus) 49ᵇ. *claidbene* (gl. ensiculus) 49ᵇ. *sinnchenae* (gl. vulpecula) 47ᵃ. NE: *ánne* (gl. anellus) 47ᵇ. *glainine* (gl. maxilla; est 48ᵃ *glaine*, gl. mala) 45ᵇ. *airune* (gl. glandula) 49ᵇ. *granne*, *grainne*, *indóengránne* (granulum) Wb 13ᶜ. *ailcne .i. scillec beac e romebaid don ailig* (fragmentum parvum id quod desiliit de saxo) Corm. *Diancécht* = *alccne .i. ail bec .i. digabthach indi is ail* (saxum parvum, id est deminutivum eius quod est *ail*) Gl. 28. Sunt tamen hodie quoque *cliabh*, *claidheamh* gen. masc.; quare nescio an haec terminatio sit utriusque generis communis.

NAT in subst.: *siurnat* (gl. sororcula) Sg. 46ᵇ. *lemnat* (gl. malvaceus, inter demin. formas ap. Pr. 3, 8, 44) 49ᵇ. *clethnat* (gl. tigillum) 48ᵇ. *talamnat* (gl. terrula) 48ᵃ. *columnat* (gl. columella) 48ᵃ. *altóirnat* (gl. arula) 48ᵃ. *mo gligernatsa. mo bensa* (gl. gligerium mea, leg. Glycerium), *gligernat* (gl. gligerium) 61ᵇ. 63ᵇ. In adi.: *oénnat* (gl. ulla) Sg. 37ᵇ.

NET, NIT: *fochricnet* (gl. mercedula) Sg. 47ᵃ. *inuṅgainet* (gl. unciolam; cf. *ungae*, gl. uncia, 45ᵇ) 49ᵃ. *tonnait* (gl. cuticula) 46ᵇ. *hís bronnait* (gl. infra ventriculum) 46ᵃ.

C. Gradatio.

Propria adiectivorum in binis gradibus, comparativo et superlativo. Copiosiores in vetusta lingua sunt comparativi formae, quae sunt aut regulares aut irregulares.

Comparativus.

Sunt duae terminationes comparativi, *-thir* et *-iu*, *-u*, quarum prior comparanda est cum graeca *-τερος*, posterior cum latina vetusta *-ios*, *-ius*, cuius *s* transiit in *r* (p. 52). Flexio non invenitur.

Terminatio THIR in nostris codicibus rarissima: *islerithir inso nonguidimse dia nerutsu am. rotgádsa imanad inephis sech ropo léir són* (gl. precor multifariam a deo sicut rogavi te ut remaneres Ephesi; i. e. est magis sollicitum quod precor deum pro te, ut rogavi te ut remaneres Ephesi, quatenus fuit sollicitum hoc; cf. infra *léir*, gl. industrius, *lériu*, gl. industrior, Sg.) Wb. 27ᵈ. *ciaso demnithirso forcomnucuir bieid aimser nad creitfider et dosluinfider* (etsi certius est hoc accidisse, erit tempus quo non credetur et negabitur) 28ᶜ. Addenda tamen e nostris videtur vox *airthir*, *airther* (gr. πρότερος, προτέρω, ex *air*, ante, oriens, cf. p. 57, not.): *airthir achinn* (prior, dens, capitis sui?) Inc. Sg. *arindi*

atreba airther (gl. eous; i. e. quia habitat versus orientem) Sg. 34[a]; O'Donov. p. 155 e codice vetusto: *rachraind oirthir breg* (R., insula, versus orientem a Bregia). Idem p. 119 enumerat alia huiusmodi. Haud spernendam vero exemplorum copiam praebet Cormaci glossarium, ut v. *prúll* in una pagina haec inveniuntur: *cuirrither* (rotundior), *luathither*, *luaithither* (velocior), *buidither* (magis badius), *librither* (longior), *métither* (largior).

Terminatio IU sicut in dat. sing. et acc. plur. ord. prior. ser. I. b. haud raro transit in U, videtur tamen *iu* magis servari in monosyllabis, *u* frequentior esse in polysyllabis. Post comparativum frequens est *de*, ablativus pronominis (an praepositio *di* cum pron. suffixo?) respondens lat. *eo*; de formis *oldaas*, *oldate*, *inda*, quae significant lat. *quam*, conferas verbum subst. *tá* et coniunctionem *ol*.

IU: *níbia di mútaib bes huilliu inoensill.* (gl. nulla syllaba plus duabus mutis potest habere), *huilliu óin sill.* (gl. supra syllabam; i. e. plus una syllaba) Sg. 7[a]. 70[a]. *maissiu máenib* (pulchrior divitiis) Paul. carm. 1. *lériu* (gl. industrior; praecedit *léir*, gl. industrius) Sg. 41[a]. *aslaigiu* (qui est minor), *combad laigiu* (ut sit minor), *arnab laigiu inaimserad* (gl. ne sit minorum temporum) 42[a]. 120[b]. 179[b]. *islaigiu, aslaigiu* Ml. 17[c]. 24[d]. 26[b]. *moithiu* (gl. molliorem), *asoirbiu* (gl. et volubiliorem, sonitum) Sg. 16[a]. *assoiriu* (gl. liberior) Ml. 58 r. *issoiriu* (est nobilior) 34 r. *issairiu doib fognam* (est nobilior iis servitus) Wb. 12[b]. *asiniu* (= *assiniu*, qui est senior), *issiniu infer* (est senior vir; *sen*) 4[c]. 28[b]. *isáiniu duibsi* (est diversius vobis, aversius vobis; *sáin*) 5[a]. *semiu* (gl. exilior) Sg. 14[b]. *intí asemiu .i. inti as mindchichthiu* (gl. tenuior) Ml. 19[d]. *isdiliu do*, *isdiliu lemm*, *isdiliu limsa*, *ropo diliu linn* (propius, acceptius ei, mihi, nobis; cf. Wb. 14[a]: *isdil laee maid do dénum dúibsi*, gl. salutat vos Priscilla, i. e. est gratum ei, bonum facere vos) Wb. 8[d]. 11[b]. 14[d]. 23[c]. *goiriu* (gl. magis pius) Sg. 40[b]. *astigiu .i. asmethiu* (gl. crassioris, cordis) Ml. 20[b]. *isgnathiu són*, *isgnaithiv* (est usitatius) Sg. 179[a]. 200[b]. *loindiu* (gl. commotior, ira) Ml. 23[d]. *bindiu* (gl. sonorius) Sg. 21[b]. *issochrudiu laám* (est nobilior manus) Wb. 12[a]. *andgidiu* (gl. nequior) Sg. 40[b]. *as chubaithiu* (gl. concinniore) Ml. 7 r. *écmailtiu* (gl. insolentior) 41 r. *onaibhi ata ireiu* (gl. a superioribus; *ire*) Cr. 44[a]. *laigeniu* (gl. minusculus) Sg. 45[a]. *trebairiu* (gl. minus stultus; i. e. prudentior) 42[b]. *ísliu*, *isliu æscæ* (gl. deiectior, luna), *húaisliu* (gl. eminentior; *ísil*, *úasal*) Cr. 33[c]. 33[d]. *angrád asisliu* (gradus qui est inferior) Wb. 4[b]. *aschomaicsiu* (gl. viciniore) Ml. 7 r. *soirthiu de inlabrad* (gl. celeriorem motum linguae), *soirthiu sonu* (gl. expeditior) Sg. 15[a]. 16[a]. *isdligthigiu acumscugud* (gl. rationabilius mutatur) 22[a]. *iscoimddigiu*, *comtigiu són* (est usitatius, usitatius hoc) 92[b]. 127[b]. *istoisigiu ingním*, *istoisigiu a fol.*, *istoisigiu cétna netargnæ* (est prior, praestantior) 153[b]. 189[b]. 198[a]. *isáildiu ammag rogab súil oldósa* (gl. si dixerit auris quoniam non sum oculus, non sum de corpore, 1. Cor. 12, 16; i. e. est pulchrior locus quem cepit oculus quam ego; *álind*, accuratius *áilndiu*, rec. *áilne* (*áille*) O'Donov. 112. 372.) Wb. 12[a]. *istarissiu leu precept* (est firmior in eis doctrina; *tar-isse*) 23[b]. *ba uissiu* (esset iustius) 9[b]. 9[d]. 14[d]. 18[c]. *isuissiu duit* (est iustius tibi; *uisse*) 29[b]. *armbat irlithiu dé* (quo sint magis oboedientes) 22[d].

Terminatio U: *oillu oldate cóiccet fer* (plus quam quingenti viri; supra *uilliu*) Wb. 13[d]. *ni arddu feisin* (non altior ipse) Sg. 161[b]. *asardu* (gl. eminen-

tiorem) Ml. 33r. *nipu lugu* (non fuit minus) Wb. 16[c]. *ní lugu* (non minus) Ml. 47r. *aslaigu*, *baslaigu* (quod est, sit minor) Cr. 3[b]. *armbad irlamu de* (quo sit paratior), *combat*, *armbat irlamu de* (quo sint promptiores) Wb. 11[a]. 12[d]. 22[c]. *isdochu*, *badochu* (verisimilius; *doich*) 4[b]. 5[b]. 10[d]. *ba coru* (iustius; *cóir*) 5[d]. *gliccu* (sapientior) 26[d]. *ceméit asinu* (quanto sit senior; supra *siniu*) 34[a]. *siru* (longior) SM. 120. *artu* (altius), *domnu* (profundius) Inc. Sg. *domnu murib* (profundior maribus) Br. h. 18. *isdínnimu dongní alaill* (ignobilius facit alterum, vas) Wb. 4[c]. *snisni ata sonortu* (nos qui firmiores; *sonirt*) 6[c]. *isirdurcu epert lim*, *isirdurcu epert*, *isirdorcu epirt iarum* (est magis perspicue dictum; *airdirc*) 9[b]. 28[b]. 31[b]. *isairdircu epert lim̄ son* Sg. 23[b]. *condid fírianu de* (gl. iustitiam dei commendat iniquitas nostra) Wb. 2[a]. *fírianu* (gl. iustior) Sg. 43[a]. *maánu* (gl. maiusculus) Sg. 40[a]. 45[a]. *huillénu* (gl. pluscula) Sg. 46[a]. *dersciddu* (gl. potiora) Wb. 23[b]. *inna mindechu* (gl. tenuiores, quosque) Ml. 26[b]. 27[d]. *istairismechu infer* (est fortior vir, quam mulier) Wb. 28[b]. *tóisechu* (gl. prior; supra *toisigiu*) Sg. 42[a]. *ceto thóisegu iniriss* (quamvis priores in fide) Wb. 18[d]. *as imbechtrachu* (gl. exteriore) Ml. 6r. *inmedónchu* (gl. interior, magis intra, gl. penitior; *inmedónach*) Sg. 39[a]. 40[a]. *centarchu* (gl. citerior), *aschentarchu* (gl. citerior, Gallia; *centarach*) Sg. 39[a]. 72[b]. *cumachtchu* (gl. potior) Sg. 39[b]. *as uachtarchu* (gl. superius) Ml. 66r. *ata lobru* (gl. membra corporis infirmiora), *aslobru* (est infirmior, mulier) Wb. 12[b]. 17[b]. *it essamnu de* (gl. abundantius audent) 23[b]. *nipu imdu* (non fuit abundantius) 16[c]. *isassu*, *ba assu* (facilius; *asse*) 15[c]. 20[b]. 25[b]. *ni ansu* (non difficilius; *anse*) 6[c]. 17[c]. 22[a]. *is ansu* (est gravius) Ml. 55r. *airegdu infer* (praestantior, superior, vir muliere) Wb. 11[c]. *ni airegdu* (non praestantior) 18[d]. 25[b].

Sunt comparativi quidam a n o m a l i vel terminationis A, quae transit in O interdum, vel propriae cuiusdam formae: *máa*, *máo*, *móa*, *móo* (maior), *messa* (peior), *nessa* (propior), *tressa* (fortior), *óa* (minor), *lia* (plus, plures), *sía* (longior), *ferr* (melior).

Máa ex adi. *már* (magnus), pro quo est etiam *mór* (pp. 16. 17). E forma *már* prodeunt *máa*, *má*, *máo*: *asmáa alailiu* (maior altero) Wb. 12[a]. *corop máa inoénsill. incomparit* (ut sit maior una syllaba comparativus) Sg. 40[b]. *nand m̄áasin abríg. ní maasin abríg* (non maior est valor eius hoc, puncto) Sg. 150[b]. *bith má de* (eo maius erit) Sg. 2[a]. *isbec máo. isbec asmao oldáusa* (gl. Thais quam ego sum maiuscula est id est parvo maior quam ego) Sg. 45[a]. E *mór* nascuntur *móa*, *móo*, *mó*: *móa léu sercc atuile* (maior apud eos amor voluntatis suae, quam dei) Wb. 30[c]. *móa óensill. móa oldaas óensill.* (gl. supra syllabam, feminina sunt; i. e. maiora una syllaba) Sg. 68[b]. *frescsiu fogchricce asmóo* (spes mercedis maioris) Wb. 10[c]. *móo suidiu ambríg limm* (maior quam hoc eorum valor apud me, plus valent) 24[a]. *ni sain cachhœ hicr. ni mó bríg cachhe alailiu* (gl. quicunque Christum induistis non est Iudaeus neque Graecus, non est servus; i. e. non diversus quisque in Christo, non plus valet quisque altero) 19[c]. *mo turim* (maior enuntiatione) Br. h. 18.

Messa (peior): *fodaimid nech asmessa dúib* (gl. supportate me; i. e. sustinete aliquem qui peior vobis) Wb. 17[b]. *creitmechsin asmessa ancreitmech* (gl. fidem negavit et est infideli deterior; i. e. fidelis haec, quae est peior infideli) 28[d]. *ismessa indamprome q. indanfele* (gl. improbior, impurior; i. e. est peior improbitas quam inhonestas) Sg. 42[b]. *ni mesa* (non peior) Ml. 34[a].

Nessa (propior): *isnesa do geintib* (gl. immo et gentium, deus; i. e. est propior gentibus, quam Iudaeis) Wb. 2[b]. *innahi ata nessa* (quae sunt propiora) Cr. 44[a]. O pro *a*: *nesso assa nesso* (propius propiusque) Wb., de qua phrasi, ut de superl. *nessam*, videas paulo infra.

Tressa (firmior, fortior): *combad tressa de hiress apstal dofulung* (gl. passuros nos tribulationes scitis ut xps. passus est et ut praedixit apostolis suis antequam pateretur; i. e. ut esset fortior fides apostolorum ad tolerandum, tribulationes) Wb. 25[a]. *ishé dim ambés adi intí diib bes tresa orcaid alaile* (gl. more bestiarum; i. e. est igitur is horum mos, qui eorum fortior est occidit alterum) Ml. 19[d].

Oa (minor): *ata óa* (gl. minores) Sg. 30[b]. *indoa* (gl. minus), *acoic indid oa q. xxx* (gl. quinto minus a triginta) Cr. 33[b]. De superl. *oam* (minimus) videas infra.

Lia (maior numerus, plures, plus; cf. cambr. vĕt. *liaus*, multus, hod. *lliaws*, multitudo): *nabad lia diis no thriur dam* (ne sit maior numerus, ne sint plures, quam duo vel etiam tres) Wb. 13[a]. *islia de creitfess* (maior eo numerus qui credet, eo plures credent) 23[b]. *huare islia aní dianeper casus and* (gl. a maiore et frequentiore parte casuum) Sg. 71[a]. *ni asse acleith rafitir aslia* (non potest id abscondi, sciunt id plures) Wb. 23[c]. Constructio pluralis: *itlia désillabchi* (gl. duarum excedunt numerum syllabarum) Sg. 44[b]. *itlia sillaba o illitrib* (sunt plures syllabae e multis litteris) 71[a].

Sía (longior): *issia afindsen* (est longior eius crinis) Corm. *croicend. issia iarom rosiacht indelg uathi sair forabeolu* (longius postea progressa est spina ab ea ad orientem ante eam) id. *Emain.*

Ferr (melior; cf. cambr. *guell*, *ll* pro *rr*): *ni ferr nech alailiu and* (nemo melior altero) Wb. 2[a]. *ni ferr lethscripul* (gl. fribolus, fere obolo dignus; i. e. non melior dimidio scripuli) Sg. 49[b]. *nipat ferr de* (non sunt eo meliores) Wb. 12[d].

Denique comparativi vim assumpsit positivi forma *ire* (ulterior): *aither. ní ashire oldáta m. 7 aui* (patronymica non ulteriora, quam sunt filii et nepotes) Sg. 30[b]. *aschentarchu. ashire* (gl. citerior, ulterior Gallia) 72[b]. *hire* (gl. ulterior, magis ultra) 39[a]. *ni bes íre* (non ultra) Wb. 31[d]. *nimmerat bes hire* (gl. sed ultra non proficient) 30[c]. Cf. supra formam comp. *ireiu* (superior).

In plurimis exemplis supra dictis *as* praecedens comparativo sine dubio est verb. subst. 3. ps. sg. constructionis relativae. Interdum tamen *as* videri potest vox diversa, augens sensum: *ni asse acleith rafitir aslia* (non potest abscondi, sciunt id nimis multi) Wb. 23[c]. Magis augetur significatio repetito comparativo cum formula intermedia *assa*: *bit messa assa messa* (gl. seductores proficient peius; i. e. erunt peiores atque peiores) Wb. 30[c]. *dagní sochuide báas aracharit nesso assa nesso condíd tanicc fessin* (gl. si tradidero corpus meum ut ardeam in mortem; i. e. faciunt id multi, mortem pro amico suo propius propiusque, donec venit ipsa) Wb. 12[b]. *corrop moo assa moo et corrop ferr assa ferr donimdigidesseirc dé et comnessim* (gl. ut caritas vestra magis ac magis abundet in scientia; leg. *donimdigid deseirc*? quod augeatis amorem dei et proximi) 23[b]. *ferr asaferr* (gl. de die in diem, renovatur anima) 15[c].

Superlativus.

Sunt terminationes duae, *-em* et *-am*, illa fere adiectivorum, quae comparativum in *-iu*, *-u* formant, haec anomalorum desinentium in *-a* in comparativo. Flexionis internae exempla praebet *-am.*

EM: *dilem limm inso* (gl. hoc oro), *ished asdilem lémm* (proximum, maxime instans mihi, maximae curae; cf. *dil*, *diliu* supra) Wb. 23ª. 26ª. *faillsem* (gl. luculentissimam, reddens rationem; ex adi. *follus*, apertus, clarus) Cr. 40ª. *tóisigem* (gl. primus; in versu: primus de Danaum magna comitante caterva) Sg. 42ª. *ised trede insin astoisechem do duiniu. bairgen rl.* (gl. primum obtinent locum; i. e. haec tria sunt prima homini, panis et reliqua; ex adi. *tóisech*, comp. *tóisechu*, *toisigiu* supra) Ml. 20ᵈ. *dilgedchem* (gl. indulgentissimam) Ml. 63r. *aschóemem* (qui est praestantissimus) Paul. carm. 1. *isdeach islugem* (est pes minimus) Corm. *deach.* Sed etiam: *isé islugam* (is est minimus, *sét*) id. *clitharsét.*

Terminationem ampliorem *-imem* geminatione ortam vel inde natam dissimilatione *-ibem, -bem* exhibent haec exempla: *huaislimem* (gl. altissimum, te esse comprobabit; *uasal*) Ml. 28ᵈ. *innesamni nadlugimem* (gl. confidentiam non minimam) 14ᵇ. *itdoini saibibem dogniat inso* (gl. perversissimi homines; *sáib*, falsus, p. 30) Ml. 3ª. *iss. asdoirbem de uerbo airli sechmadach. foirb.* (gl. difficillima est tractatio, omnium verbi quaestionum, Pr. 9, 6, 32; i. e. hoc est difficillimum de verbo, formatio praet. perf.; adi. *dóir*, p. 31) Sg. 168ª. Alia huiusmodi mihi non occurrunt.

AM: *oam* (gl. minimus, apostolorum ego sum) Wb. 13ᵇ. *asmaam rosechestar arsidetaid* (gl. vetustissimus omnium Homerus; i. e. qui maximam consecutus est vetustatem) Sg. 208ᵇ. *ainmnigud dindrét asmám and* (gl. sicut in aliis quoque multis hoc invenimus, a potioribus et frequentioribus acceperunt denominationem, Pr. 5, 13, 73; i. e. denominatio a re maxima in iis) 77ª. *iss. asmaam gním preteriti* (gl. nec mirum tam late patere praeteritum tempus) 147ª. *inmaam* (gl. primum; i. e. maxime) Wb. 1ᶜ. *ainm as tressam* (nomen potentissimum) Sanct. h. 1. *ata nessam* (proximus) Inc. Sg. *comnesam* (gl. proximus) Ml. 36ª. Gen.: *desseirc dé et comnessim* (amorem dei et proximi) Wb. 23ᵇ. Dat.: *ho chomnesam* (a proximo) Ml. 36ª. Acc.: *galar bess fairechomnessam* (morbus qui est super proximo suo) Cam. *athis forachomnesam* (gl. opprobrium adversus proximum) Ml. 36ª.

II. Nomen britannicum.

A. Declinatio.

Quamquam britannica coniugatio formarum copia hibernicae vix cedit, magna in declinatione post observatam hibernicae varietatem deprehenditur paupertas et formarum penuria. Species enim substantivorum casuum flexione britannice nullo modo discernuntur, ut discernuntur in vetusta lingua hibernica, nomen potius indeclinabile fere dicendum est per casus. Itaque cum in singulari numero vix ulla differentia inveniatur, nisi qua adiectivorum genera discernuntur, dualis autem forma semper eadem sit quae singularis, solae fere pluralis nu-

meri flexiones enumerandae sunt, tam substantivorum quam adiectivorum. In flexionis tamen usum abierunt propriae quaedam derivationis formae, substantivorum linguae britannicae et collectivorum et singularitatis.

Nec vero pluralis numeri flexiones vel terminationes frequentiores propriae sunt huius vel illius generis, sed communes duorum illorum generum, masculini et feminini, quae britannice sola distinguuntur. Neutri enim generis quae fuerunt principio substantiva inter masculina fere recepta sunt, ut hibernicis vetustis neutris *tír* (terra), *ainm* (nomen) respondent masculina hodierna tam cambrica *tir* et *enw*, quam aremorica *tir* et *hano*. Servatorum duorum generum britannicorum cum distributio certa nisi secundum terminationes derivantes fieri non possit (quae terminationes genus substantivorum britannicorum prodentes proferentur infra in capite de derivatione), immo interdum nutatio sit inter masculinum et femininum,* non secundum genera enumerabuntur exempla, quamquam frequentius addetur genus vetustioris, si apparet, vel hodiernae linguae.

Singularis.

Vix ulla casuum flexio aut substantivi aut adiectivi, ne in vetustioribus quidem glossis, ut in Ox.: *nom ir bleuporthetic buch* (gl. templa lanigerae iuvencae), *in ir guorimhetic datl* (gl. in arguto foro) 38[a]. *or garn* (gl. medio) 37[b]. *or dometic* (gl. a domito) 39[a]; vel Cb.: *or cled hin*[*t*] (gl. limite laevo) 26. *or maur dluithruim* (gl. multo vecte) 90. *orteu* (gl. obtunso, sensu) 37. *or guithlaun tal* (gl. fronte duelli) 51. *ir tir* (gl. fundum) 73. *irmesur* (gl. nummum) 80. *ir breni* (gl. proram) 31. Vestigium aliquod flexionis substantivorum internae inesse putares in vocibus cornicis: *barba*: *barf*. *barbam*: *baref*. *digitus*: *bis*. *digitum*: *bes* Voc. 7[a]; at huic formarum varietati maiorem differentiam subesse vix statuendum est, quam quae subest scriptionis varietati, qua in libris cornicis alternant formae *deth*, *dyth*, *deyth* (dies) etc. (cf. p. 89) nullo significationis discrimine. Nec veriora esse videntur, quae de propria genetivi forma cornica praecepit Lhuydius (Arch. Brit. p. 242), nullo librorum scriptorum testimonio comprobata. Contra in uno certe exemplo dubitari vix potest quin propria casus forma servata sit, substantivi *pen* (caput) cum praepositione *er* constructi: corn. *erbyn*, cambr. hod. *erbyn* (obviam); cf. hib. vet. *archiunn* (coram). Praeterea omnis flexio interna si quando extitit in substantivo singulari, oblitterata est nec adhibetur nisi ad derivanda adiectiva feminina e masculinis in cambrica lingua, ut in hodierna iam in vetustis glossis, quae formatio fit destitutione praesertim vocalium *i* (*y*) et *u* (*w*) in *e* et *o* (pp. 88. 92).

Cambrica exempla adiectivi feminini vetustiora: *guenfrut* (alveus albus) L. Land. 148, e masc. *guin*. *petguared pard* (quarta pars) gl. Ox. 23[a], e masc. *petguerid*. *finnaun bechan* (parva fontana) L. Land. 231. *hal melen* (lucus flavus), *dylyt melen* (flava pestis) 70. 136. *guoun breith* (palus variegata; hod. *gwaen* fem.) 186. 187. Adi. masc. *bichan*, *melin*, *brith*: *irnimer bichan* (numerus parvus), *bis bichan* (digitus parvus) gl. Ox. 22[b]. 23[a]. *nant bichan* (vallis parva) L. Land.

---

* Ut subst. fem. hib. vet. *aimser* (tempus) est etiam aremorice femininum *amser*, sed cambrice masculinum, ut hodie, iam in Leg. praef.: *en yr amser glan hunnu* (sacro hoc tempore; pron. *hwnnw* masc.).

231. *hitir melin*, *hytir melin*, *hittir melin* (nomen loci) Cod. Lichf. L. Land. 74. 133. *main melin* (lapis flavus) L. Land. 261. *main brith* (lapis versicolor) 182.

Exempla e codice rubro: *Gwenhwyuar* (Arthuri uxor; cf. masc. *Gwynnhyuar* 2, 209) fq. *Tannwen*, *Eurolwen*, *Gwennalarch* (nomina propria feminarum; cf. 2, 218: *alarch gwynn*, olor albus) 2, 212. *y vydin burwenn* (agmen mere album) 2, 380. *gwreic veinlas vechan* (mulier pallida parva) 2, 373. *morwyn benngrech uelen* (puella crispa flava; masc. *gwr penngrych melyn* 1, 3) 1, 14. *breckan lwytkoch galetlom toll* (tegmen rubicundum detritum laceratum; masc. *llwm*, *twll*) 2, 374. *neuad trydoll* (aula collapsa; *trydwll*) 2, 12. Superlat. *ucheneit dromhaf* (gemitus gravissimus; hod. *uchenaid* fem.) 3, 190. Item hodie: *gwyn* (albus), fem. *gwen*; *bychan* (parvus), fem. *bechan*; *melyn* (flavus), fem. *melen*; *crwn* (rotundus), fem. *cron*; *llwm* (destitutus, nudus), fem. *llom*; *brith* (versicolor), fem. *braith*.

Reliquae dialecti, tam cornica quam aremorica, quae illas vocales semper destituere soleant (pp. 89 et 93), carent adiectivorum formis pro genere diversis.

Externae flexionis reliquias etsi vix expectares, servarunt tamen N terminalem accusativi conspicuam infectione nasali tam cambrica dialectus quam aremorica in uno vel duobus adverbiis compositis: cambr. *peunyd*, *beunyd* (hod. *peunydd*, cotidie; = *paupn-dyd*, *paundyd*, *paunyd* cum infectione) Mab. 1, 236. et arem. *pemdez* (id., = *pepn-dez*, *pepmdez*) Cath., quocum forsitan conferendum sit cambr. *trennyd* (hod. *trenydd*, perendie; = *tredn-dyd*?) Mab. 1, 288. Nullum eiusmodi vestigium inest in corn. *pubtezoll* (singulis diebus) P. 228, 1.

Dualis.

A singulari forma vix differt dualis substantivorum, quae sola in hanc formam flectuntur, cum adiectiva britannica ut hibernica pluralem fere induerint. Ne thematis quidem consonam terminalem, quae in singulari decidit, servatam invenimus in duali praeter unum exemplum cambr.: *deu ychen* (duo boves; sg. *ych*) Mab. 2, 222, contra arem. *dou lazr* (duo latrones) MJ. 42b. Afferam exempla quaedam huius numeri veri et naturalis, utpote substantivorum quae membra corporis duplicia significent, qui numerus accuratius significatur celtice quam in aliis linguis, praemissa semper numeri II forma vel masculina vel feminina.

Cambrica. Masc.: *dyrchauel y gledyf. agossot ar y marchawc ... yny y marchawc arydeulin* (tollere gladium coepit et ferire equitem,.. donec eques in genua, decidit; *glin*, genu) Mab. 2, 18. *y tlysseu y rwng deuglust twrch trwyth* (pretiosa inter aures apri Tr.; *clust*, auris) 2, 239. *adyuot aoruc y llew rwng deutroet owein dan y bord* (et venire leo inter pedes Oweni sub mensam) 1, 33. Fem.: *mal y crettoch doet un ar vyndwy ysgwyd i yma ohonawch. ac ysef y daeth ar dwy ysgwyd yr ehawc* (ut credatis, unus veniat in umeros meos hic e vobis, et ipsi iverunt in umeros esocis) Mab. 2, 234. *ac o penn ydwygoes athal ydeulin y waeret yn las. ac o penn y dwy ysgwyd. athal y deulin y waeret yr march yn velyn* (et a femoribus et a genibus deorsum glaucus, et ab umeris et a genibus deorsum equus flavus) 2, 374. 376. *amodrwyeu amyl am ydwylaw* (et annuli multi circa eius manus) 3, 266. *adodi awnaeth ynteu ydwylaw am vynwgyl yuorwyn* (et posuit ipse manus suas circum cervicem puellae) ibid.

dwyuron (mammae, pectus), *dwureich* (brachia) 2, 35. *dwyclun* (coxae) 2, 34. Item *deu uab* (duo filii; *mab*, cum post alia numeralia sequatur *meib*, p. 283) Mab. 1, 33, et substantiva singulativa ut *dou eterinn* (duae aves) gl. Ox. 22[b].

Cornica. Masc.: *may ʒeth war ben y ʒewleyn. y thens ʒe ben dowlyn* (ut caderet in genua sua, ceciderunt in genua) P. 54, 4. 137, 1. *trewe yn y ʒew lagas* (spuere in oculos eius), *dagrow . . . ay dew lagas* (lacrymae ex eius oculis) 83, 2. 222, 2. *dre the dev tros* (per pedes tuos) D. 2781. Fem.: *Y thewleff pylat a wolhas* (manus suas Pilatus lavit) P. 149, 1. *treys ha devle*, *treys ha dule*, *treys ha dyvlef* (pedes et manus) D. 474. 2163. 2937. *y dreys hay dule* (p. et m. eius) D. 2516. *tel yth dyvluef* (foramina in manibus tuis) D. 3174. *y a colmas y ʒefregh* (ligaverunt brachia eius) P. 76, 1. *kelmeugh warbarth y thyw-vreg* (colligate brachia eius) D. 1179. In Voc. 7[a]: *duiglun* (gl. renes), *cluit duiuron* (gl. pectus; i. e. corbis duorum pectorum, *bron*).

Aremorica. Masc.: *guelchi a mennaff ma daoulaguat* (lavare cupio oculos meos) Buh. 104, 16. *ma doulagat . . . badet* (oculi mei obscurati) 120, 5. 162, 8. 192, 6. *ret eo dan naou glin anclinaff* (oportet inclinari in genua; *daou glin*), *rentaf gracou voar ma dou glin* (reddam gratias in genibus meis) 96, 12. 98, 2. *stouet oar pennou ma dou glin* (inclinatus in genua mea) MJ. 54b. *ez stouaff dan tnou dan dou glin* (procumbo in genua), *da guelchiff hep gou da dou troat* (ad lavandos vere tuos pedes) 51b. *ez golchaf . . ma daou dorn* (lavo manus meas) 120a. *am dou dorn iffam* (manibus meis nefariis) 100a. Fem.: *oar ann niou avenn . . avoe cannet* (super genas verberatus est) MJ. 79a. *chenchet eu liu voar da diu guen* (mutatus est color in genis tuis) Buh. 166, 13. *mazoff camet ha ma diuesquer leheryet* (quod sum curvatus et femora mea clauda) 194, 10. *ez golche mab doe . . divesquer e servicherien* (lavaret filius dei crura famulorum suorum) MJ. 52a. *me so e cals lastez coezet ma deuesquer so leheryet ma diu brech sechet* (in magnam aegritudinem lapsus sum, femora mea clauda, brachia mea siccata sunt) Buh. 168, 7. 8. *entre e diou brech hep nech ho sechas* (inter brachia sua sine taedio eos siccavit) MJ. 19b. *en quemeras . . entre he diou brech* (eum sumpsit inter brachia sua) 222b. *ma diou scouarn ameux barnet* (meas aures damnavi) 98b. *crochen an niuquell* (scrotum, cutis testiculorum) Cath.

Pluralis.

Deficientibus fere casuum terminationibus in plurali ut in singulari, inter nominum flexiones generum communes aliud discrimen statui vix potest, nisi quo distinguitur substantivum ab adiectivo vel pluralis a singulari. Casuum discriminis unum est vestigium, genetivi, cuius forma differt abiecta terminatione, plerumque igitur cum singulari congruit, posita cum in aliis ut in cornicis: *molloʒ den* (maledictio hominum) P. 66, 3. *dyllas pan* (vestis pannorum) 28, 3, in aremoricis: *roen ster* (rex stellarum; nom. pl. *steret*) MJ. 16b. Buh. 14, 5. 16, 9. 18, 5. 28, 11 etc. *roen tron* (rex thronorum) Buh. 52, 8. 14, 16. 44, 4. 50, 3. 52, 8 etc. *e bro breton* (in terra Britannorum) 48, 3. 84, 20. 88, 18 (unde corrigendum 78, 3); tum maiore constantia post substantiva quaedam collectiva ut cambr. *llawer*, *sawl* (multitudo), corn. *lower le* (multi loci) P. 210, 1. *leas le* (id.) 22, 2. 73, 3 = *luas le* 204, 3. *luas scoren* (multitudo ramorum) O.

776. *kynyuer tra* (tot res) P. 208, 2. *kymmys tra* (id.) 112, 1. et numeralia *cans goly* (centum vulnera) 227, 2. *myll darn* (mille frusta) 166, 3. arem. *quenliez guez* (quotienscunque) Cath. Ceterum etsi britannicae dialecti cum lingua hibernica concordare videntur, quod pluralem aut vocalibus distingunt intrinsecus vel extrinsecus additis, ut in declinationis hibernicae ordine priore, aut consonantibus, ut in posteriore, tamen ne hanc quidem distinctionem rite servatam esse patet, quoniam tam themata consonis finita in priorem ordinem transgressa invenimus quam cumulata terminatione modo vocales modo consonas vel vocalibus vel consonis additas.

Pluralis distinctus vocalibus.

Thematum vocalibus finitorum numerus pluralis aut I vocali distingui solet, saepius interna, qua inficiuntur praecedentes vocales infectionis capaces, rarius externa, aut diphthongo AU. Terminationi *i* externae, quae sola rarior est, saepissime insuper adduntur terminationes OU (AU) vel ON, quarum utraque sola quoque per se non inficiens pluralis nota est, sed prior illa solorum substantivorum, altera paucis substantivis conveniens, praecipua adiectivorum nota.

I interna, respondens hib. *i* internae ord. prior. ser. I., sed ne a femininis quidem aliena, cambrice cum vocalibus, ad quas accedit, *a* et *e* in *ei* vel *y*, cum *o* vel *u* in *y* transgressa, inficiens etiam praecedentium syllabarum vocales infectionis capaces, extat in substantivis et adiectivis quibusdam. Exempla vetustiora: *cemmein* (gl. gradus; sg. *camman?*) Ox. 38[b]. *ceintiru* (gl. patrueles; sg. *kefnderw*, *keuynderw* Mab.) 38[a]. *ad stebill* (gl. ad limina) Cb. 52.

Substantiva: *guyr*, *gwyr* (viri; sg. *gur*, *gwr*) Leg. Mab. fq., comparandum hib. *fir*, sg. *fer*. *mein* (lapides; sg. hod. *maen* masc.) Cb. 55. *cruyn* (pelles; *croen* masc.) Leg. 1, 7, 22. 9, 10. 16, 11. 21, 4. 34, 12. 13. *huyn* (agni; *oen* masc.) Leg. 1, 9, 10. Inprimis A cum *i*: *seint* (sancti; *sant*) L. Land. 122. 138. Mab. 2, 241. *ieirll* (comites; *iarll*) Mab. 1, 21. *beird* (bardi) 2, 206. 391. *seirff* (serpentes; *sarff* 1, 30. 31) 1, 7. *meirch* (equi; *march* masc.) fq. *ffreinc* (Franci) 2, 50. *keyru* (cervi; hod. *ceirw*) Leg. 1, 16, 10. *llygeit* (oculi; hod. *llygad* masc.) Mab. 2, 385. *eircheit* (officiales; hod. *eirchiaid*, sg. *eirchiad*) 2, 6. *disgwyleit* (custodes; *disgwylat* 2, 26) 2, 23. 26. *diswyleit* (id.) 2, 23. *ruvein* (Romani) 3, 267 sqq. *meneich* (monachi; *manach*) L. Land. 121. 151. 192. 231. *yeyr* (gallinae; sg. hod. *iâr* fem.) Leg. 1, 35, 9. *brein* (corvi; *brân* fem.) Mab. 2, 383. *geyuyr*, *geifyr* (caprae; sg. *gafr* fem.) Leg. 2, 1, 2. Mab. 1, 236. *deueyt*, *deueit* (oves; sg. *dauat*) Leg. 1, 9, 10. 2, 1, 2. Mab. 1, 274. E cum *i*: *kytunbynn* (comprincipes; *unbenn*) Mab. 2, 289. *dinewyt* (iuvenci; sg. hod. *dyniawed*) 2, 373. 374. *gwydyl* (Hiberni; sg. *gwydel* 2, 239) 2, 241. *cestill*, *cestyll* (castella) L. Land. 173. Mab. 3, 274. *leuirn*, *leugirn*, *leuyrn* (vulpes; corn. *louuern* Voc.) L. Land. 135. 251. *twrneimeint* (torneamenta) Mab. 1, 235. *eskeueynt* (pulmones; hod. *ysgyfaint*) Leg. 1, 10, 8. *mentil*, *mentyl* (pallia; sg. *mantell* fem.) 2, 1, 6. *esteuyll* (cubicula; sg. *ystafell* fem.) 1, 9, 25. *esgyll* (alae; sg. *asgell* fem.) Mab. 3, 91. *cerric* (rupes; *carrec* fem. 1, 31) 3, 265. *kylleill* (cultelli, sicae; sg. *cyllell* fem.) 1, 3. 12. 263. O, U cum *i*: *kyrn* (cornua; sg. *corn* masc.) Leg. 1, 13, 10. 16, 8. 11. Mab. 1, 236. *yrch* (capreoli; sg. *iwrch* masc. Mab. 1, 31) Leg. 1, 9, 9. *ysp* (hospites) Mab. 1, 1. *pyrth* (portae; sg. *porth* masc.) 3, 274. *escyb ac archescyb*

(episcopi et archiepiscopi; *escob*) 1, 21. *dieuyl* (diaboli) 2, 226. *esgyrn* (ossa; sg. *asgwrn* masc.) 1, 263. *ffynn* (clavae; sg. *ffonn* fem. 1, 7) 1, 245. *ffyrch* (furcae; sg. *fforch* fem.) 2, 219.

Eandem flexionem — paucis exceptis ut *gwraged* (mulieres), *blyned* (anni), *chwioryd* (sorores), *dieu* (dies) — substantiva, quorum pluralis alias consonis terminatur, praesertim *-ion*, servarunt constructa cum numeralibus post II: *deunawweis* (duodeviginti pueri) Mab. 1, 250. *trigweis* (tres p.) 2, 243. *trimeib* (tres filii) 3, 297. *chwemeib, seithmeib* (sex, septem filii) 1, 235. *seithlydyn moch* (septem porcelli) 2, 241. Contra cum II constructa substantiva non differunt a forma singulari: *deu uab*, *uyndeu uab* (duo filii, d. f. mei) Mab. 1, 33. Item, quae infectionem non admittunt: *tridyn* (tres homines) Leg. 1, 12, 16. *teir morwyn* (tres puellae) Mab. 1, 269. *teir eglwys ardec, naw eglwys* (tredecim, novem ecclesiae) 2, 6. *naw brenhin* (novem reges) 2, 5. *naw nos* (novem noctes) 2, 241; quin etiam *deudec milgi* (duodecim vertragi) 3, 192. 193.

Adiectiva cum vocali *a* praesertim in syllaba derivante: *pillou bichein* (nomen loci) L. Land. 182. *dynyon bychein* (homines parvi; *bichan*) Mab. 2, 376. 377. *deu was ieueinc* (duo pueri iuvenes; *ieuanc* 1, 28) 1, 263. *ynys y kedyrn* (insula fortium; *cadarn*) 3, 83. 85; sed etiam cum *a* radicali: pron. *ir leill* (alii; *lall*) gl. Ox. 39[b]. et adi. hod. *heirdd* (lepidi, *hardd*), *meirw* (mortui), quamquam eadem cum aliis assumunt flexionem *-ion*, ut *marw* (mortuus), plur. *meirwon, gwag* (vanus), plur. *gweigion, dall* (caecus), plur. *deillion*, atque inter ipsas glossas Lxb. extat *buenion* (celeres) pro hod. *buain* (sing. *buan*).

Differunt ab iis, quae hactenus enumeravimus, irregulari forma singulari: *troet* (pes) Leg. 2, 5, 1. Mab. fq. pl. *trayt, traet* Leg. 1, 33, 5. 4. Mab. 1, 3 etc. ac *ty* (domus) fq., pl. *tei* 1, 262. 2, 372.

Cornica et aremorica flexio interna principio eadem sine dubio est quae cambrica, sed in utraque dialecto *e* fere invenitur ex *a* et *o* progressa pro cambr. *ei*, *y*.

Cornica exempla: *legeit* (oculi; sg. *lagat*) Voc. 7[a]. *mergh* (equi; sg. *margh* O. 124) O. 1065. *deues*, *deves* (oves; sg. *davas*, *daves* O. 2230. 127) D. 894. P. 48, 4. *dyns* (dentes; sg. *dans* Voc. 7[a]) O. 826. D. 1218. P. 96, 3. *syns* (sancti; *sans* P. 1, 1) R. 190. P. 211, 4. *tell, tel* (foramina; sg. *tol* 133, 4) 134, 3. D. 3174. *yscren*, *yscarn*, *escarn* (ossa; *ascorn* Voc. 7[a]. O. 112) P. 183, 3; D. 3173. 3179. R. 848; O. 2743. *kerdyn* (funes; sg. *corden* Voc. 7[b]) P. 131, 2. *krehen* (pelles; sg. *crohen* P. 135, 2) Cr. 1477. *eȝyn*, *ethyn* (aves; sg. *ethen* O. 223. 1111) P. 206, 3. O. 43. 130. 1023. 1181. *drein* (sentes; sg. *drain*) Voc. 9[b]. *dreyn* (spinae) D. 2119. 2137. R. 2557. P. 133, 4. *meyn*, *myyn* (lapides; cambr. *mein* supra) P. 11, 3. 209, 4; O. 2694. 2756.

Transierunt huc, quorum themata principio consonis terminantur: *truit* (pes) Voc. 7[a]. *trois* O. 1758. *troys* O. 68. P. 14, 3. 46, 4. 179, 3. *tros* O. 262. 1762. D. 98. *trovs* D. 860, pl. *tryys* O. 711. 2807. *trys* D. 835. 841. 1216. *treys* O. 760. D. 251. 474. 480. 483. 488. 518. 846. 863. 876. 877. 2163. 2516. 2937. R. 2082. 2501. P. 46, 1. 178, 4. 236, 3; ac *broder* (frater) Voc. 7[a]. O. 449. 525. 572. 578. 606. 1819. 1827. *bruder* D. 188. *brodar* Cr. 82, pl. *breder* R. 1163. (sg. *breder* D. 692).

Aremorica: *sent* (sancti; sg. *sant*) fq. *dent* (dentes; sg. *dant* Cath.) MJ.

88b. Cath. *crou an gueffr* (caprile; *gaffr*, capra), *mirer an guefr* (caprarius), *crou an deuet* (caula, ovile; *davat*, ovis, MJ. 30b), *mirer an defuet* (opilio) Cath. *ezrevent* (hostes; *azrouant* Cath.) MJ. 21b. 32b. 58a. *mirer an esenn* (agaso; *asenn*, asinus) Cath. *querden* (funes; *corden* MJ. 96a.) 73b. *esquep* (episcopi; *escop* Cath.) MJ. 61b. *esquern* (ossa; *ascorn* Cath.) 43a. 115a. 134a. *abestel* (apostoli; *abostol* Cath.) 8b. *mein* (lapides; *men*, petra, 196b.) 144a. *bernn mein* (congeries; *men*, lapis) Cath. Hodierna: *ier* (gallinae; sg. *iar*), *mein* (lapides: sg. *mean*), *gevr* (caprae; sg. *gavr*), *menec'h* (monachi; *manac'h*), *ezec'h* (mariti, sg. *ozac'h*), *kregin* (conchae; *krogen*), *eskern* (ossa; *askourn*).

Transiit huc *troat* (pes) MJ. 33a. Cath. *bes an troet* (articulus) Cath., pl. *treit* MJ. 4b. 19b. 51b sqq.

I externa sola saepius abundans in locum *i* internae successit. Cambrica exempla: *creithi* (gl. ulcera) gl. Lxb. *drissi* (gl. spinis, gl. dumos), *ordrissi* (gl. de tribulis) Cb. 56. 87. 27. *guerni* (alni; hod. sg. *creithen*, *dyrysïen*, *gwernen* fem.) L. Land. 74. *menechi*, *lann menechi* (= *villa meneich*, nomen loci) L. Land. 119. 150. 151. 244. *ae vintoe en veirri* (an sint praepositi; sg. hod. *maer* masc. sicut proxime sequentia) Leg. 2, 11, 25. *lloneyt e llestri* (impletio, vasorum) Leg. 1, 19, 9. 35, 6. E Mab.: *hwylbrenni* (mali; sg. *prenn*) 3, 93. *meini* (supra *mein*, lapides; *maen*) 1, 239. *seiri* (fabri; sg. *saer*) 3, 273. *cewri* (gigantes; sg. *cawr*) 1, 264. 2, 57. *llestri* (vasa; sg. *llestr*) 1, 15. 16.

Cornica: *luulistri* (gl. classis, mox *lester*, gl. navis; i. e. exercitus navium) Voc. 7b. E P. et Dr.: *gwyȝy* (venae) P. 183, 4. *bryny* (cornices; sg. *bran* O. 1099) O. 133. *barfusy* (pisces barbati) O. 138. *asely*, *esely*, *ysely*, *ysyly* (membra; sg. *esel* Voc., hib. vet. *asil* Sg.) P. 183, 2; 184, 4. 235, 1. 3; 173, 3; O. 1797. *arlythy* (domini) O. 2383. D. 1558. 1900. R. 325. *mowysy* (puellae) D. 944. *karrygy* (saxa) O. 478. *guelynny*, *gvelynny*, *gvellynny* (virgae) D. 1390. O. 1931; 1747; 1791. *castilly* (castella) D. 133. *guythysy*, *guyththysy* (custodes; sg. *gvythyas*, *gwythyes*, *gwythes* O. 75. 609. 576) O. 2038. 2397. *gonesugy* (operae, ministri; *gonidoc* Voc. 10a.) O. 2438. 2447. 2489. *profusy*, *profugy* (prophetae) P. 73, 3. D. 1480. *abestely* (apostoli) P. 27, 1. 44, 1. 57, 1. Eiusdem *-i* post terminationem *-et* (infra p. 292) additae certius exemplum: *mestrysy*, *mestrigi*, *mestrygy*, *mestrygi* (magistri; sg. *mester*) O. 2468. D. 1647. 1711. 2346; minus certum *servysi*, *seruysy*, *servysy*, *servygy* (servi) D. 172. 713. O. 235. D. 279.

Aremorica: *ysily* (membra; secundum Man. carens singulari, cuius locum obtinet *membr*) Buh. 196, 2. 204, 8. *merdeidi*, *merdeydy* (nautae; sg. *merdeat* Cath. Man.) 14, 11. 8, 14. *liffrini* (canes venatici; sg. *levvran* Man.) 30, 13. 32, 6. *tremenidy*, *tremenydy* (viatores) MJ. 200b. *bell an queguy* ('gallimachium'; *coq*, *quoc*, gallus, MJ. 63a. 79b.) Cath. Hodierna: *inizi* (insulae; sg. *enez* fem.), *irvi* (sulci; *ero* masc.), *tirvi* (tauri; *taro*), *bleizi* (lupi; *bleiz*), *listri* (vasa; *lestr* masc.).

AU aut sola frequentissima aut IAU (cambrica scriptione vetustiore OU, IOU, p. 106).

Cambrica vetusta OU — semel *-au*: *anutonau* (gl. periuria) Cb. 21 — principio thematum in *-u* exeuntium, ut *dacr* (= δάκρυ), sed plurimis aliis addita, nuda in glossis Ox.: *guaroimaou* (gl. theatra) 38a. *irdigatmaou* (gl. circi; sg. hod. *ma* fem., locus) 39a. *ocoilou* (gl. auspiciis) 39b. *lichou* (gl. palu[de]s),

halou (gl. stercora) 44[b]. *ir onguedou* (gl. exta) 41[a]. *datlocou* (gl. fora) 38[a]. *guaroiou* (gl. theatra; hod. *gware* masc., ludus) 38[b]. *ir anamou* (gl. mendae) 40[a]. *anutonou* (gl. periuria) 45[b]. *ir emedou* (gl. aera; hod. sg. *anaf*, *anudon*, *efydd* masc.), *aperthou* (gl. sacra) 38[a]. *diaperthou* (gl. muneribus), *loinou* (gl. frutices) 37[b]. *ircilchetou* (gl. vela) 38[a]. *troi enmeituou* (gl. per nutus) 38[b]. *cenitolaidou* (gl. natales), *map brethinnou* (gl. in cunis) 39[b]. *orachmonou* (gl. inguinibus) 41[b]. *ha arcibrenou* (gl. gaudete sepulti, Crassi) 39[a]. E cod. Cb.: *calamennou* (gl. culmos), *liuou* (gl. ligones) 25. *ir tonnou* (gl. aequora) 60. *carnecou* (gl. scrupea) 26. *ceroenhou* (gl. dolia) 78. *o crummanhuo* (gl. scropibus) 77. *permedinteredou* (gl. ilia), *opermedinteredou* (gl. medullis) 35. 51. *guithennou* (gl. venae) 43. *hencassou* (gl. monimenta) 49. *dificiuou* diminutiones (gl. dispendia) 4. *tuorchennou* (gl. glebis) 56. *ordamcirchinnucu* (gl. ambagibus) 56. E gl. Lxb.: *airmaou* (gl. machide . . .; i. e. loci pugnae), *airou* (gl. strages), *caiou* (gl. munimenta; sg. *kae* masc., saepimentum, Mab. 2, 63. 64 ut hod. *cae*), *comtoou* (gl. stemicamina), *ableuou* (gl. iubis), *imrogalou* (gl. orgiis), *trebou* (gl. turmae), *rannou* (gl. partimonia; hod. *rhan* fem., hib. vet. *rann*, pars, fem.), *mogou* (gl. comas, leg. *mongou*; cambr. *mwng*, iuba, Mab. 1, 9 et hodie, hib. vet. *mong*, gl. cirrus, Pr. Cr. 63[b]), *cuntelletou* (gl. collegia), *guiltiatou* (gl. tonsuras). In libro Landavensi, nutante inter vetustiora et recentiora, eadem scriptio: *lechou* (lapides) 188. *loggou* (= *longou*, naves; sg. hod. *llech*, *llong* fem.) 135. *carnou* (lapidum cumuli; hod. *carn* fem., at *carn*, manubrium, ungula, masc.) 226. *crucou* (cacumina) 251. *coretou* (piscinae) 135. 137. Sed etiam recentior: *papeu* (papae), *loggeu* (naves) p. 113.

Recentiore scriptione EU (hod. AU). E Leg.: *uyeu* (ova) 1, 36, 4. *ieneu* (labra) 2, 6, 2. *cloeu* (clavi) 1, 19, 4. 26, 6. *arueu* (arma) 1, 5, 5. 12, 9. *coeseu* (femora) 1, 12, 13. *kefruyeu* (ephippia), *fruyneu* (frena), *esparduneu* (calcaria) 1, 12, 8. 32, 3. *nekesseu* (negotia) 1, 13, 4. *kanhuylleu*, *kanuylleu* (candelae) 1, 22, 7. 8. 9. 30, 5. 6. *bronneu* (mammae; sg. hod. *bron* fem.) 2, 1, 27. *tlesseu* (ornamenta) 1, 5, 5. *crysseu* (indumenta; sg. hod. *tlws*, *crys* masc.) 1, 27, 3. *dadeleu*, *dadaleu*, *daetleu*, *dadleu* (causae, iudicia) 1, 34, 8. 2, 11, 34. 50. *calonneu* (corda) 1, 10, 8. *lluedeu* (exercitus, copiae) 1, 18, 15. *aylodeu* (connexiones; sg. *aylaut*) 1, 5, 5. *hebokeu*, *hebogeu* (accipitres) 1, 7, 11. 10, 15; 10, 8. *abbadeu* (abbates) 2, 10, 4. *personeu* (personae) 2, 10, 2. E Mab.: *aeruaeu* (loci proelii; = vet. *airmaou* gl. Lxb.) 3, 102. *erhyluaeu* (loci venationis; *-maeu*, e *ma* p. 4 not. et 136) 2, 22. *aeleu* (supercilia) 2, 377. *cegleu* (lora; sg. *tor-cigel* Ox. B.) 2, 18. 65. *clwyueu* (vulnera; sg. *clwyf* 2, 51) 2, 27. *cyfrangeu* (congressus; sg. *cyfranc* 3, 297) 2, 28. *dagreu* (lacrimae) 2, 35. *oleu* (vestigia) 2, 48. *teruyneu* (termini) 2, 29. *kyfrwyeu* (ephippia) 3, 147. *doreu* (valvae; sg. hod. *ael*, *dor* fem.) 3, 265. *geireu* (verba) 1, 289. 2, 34. *tyreu* (turres) 1, 32. 250. 285. *dafneu* (guttae) 1, 260. *badeu* (scaphae; hod. *gair*, *twr*, *dafn*, *bad* masc.) 3, 82. *petheu* (res) 1, 2. *breicheu* (brachia) 2, 386. *penneu* (capita) 1, 3. 7. 17. *brynneu* (colles) 1, 268. *tlysseu* (pretiosa) 1, 30. 37. *llongeu* (naves) 3, 298. *byrdeu* (mensae; *bwrd* masc.) 1, 4. 11. *clusteu* (aures) 2, 386. *aueleu* (poma) 1, 237. *chwedleu* (nuntii, narrationes; *chwedyl* masc. Mab. 1, 10. 11, hodie *chwedl* fem.) 1, 20. 253. *tyweleu* (gausapae) 1, 5. *llieineu* (panni) 1, 4. *melineu* (molinae) 1, 278. *yspardunen* (calcaria) 1, 13. 14. *cledyfeu* (gladii) 1, 24. *kennadeu*, *kenadeu* (nuntii) 1, 26.

3, 298. *calonneu* (corda; sg. hod. *calon* fem.) 3, 299. *mynachesseu* (monachae) 1, 252. Iam scriptum *-au* (si recte impressum) in his: *pennau* (capita) 2, 374. *parthau* (partes, conclavia) 2, 373.

Cambrica IOU vetusta in gl. Ox.: *funiou* (gl. vittae; sg. hod. *ffun* fem.) 37ᵃ. *o cloriou* (gl. tabellis; hib. vet. *clár*, hod. cambr. *clawr* masc.) 37ᵇ. *nouitiou* (gl. nundinae) 7ᵇ. *hestoriou* (sextarii) 22ᵇ. Item *bodiniou* (gl. phalanges; *bydin* fem. Mab. 2, 378 et hodie), *cipriou* (gl. tignae) in gl. Lxb. *dir marulinniou* (ad paludes mortuas; *llynn* fem. Mab. 1, 244, hod. *llyn* masc.) L. Land. 174.

Recentiore scriptione IEU, YEU (hod. IAU). Praemitto exempla exhibentia *-eu* et *-ieu*: *devnidev* et *devnidieu*, *defnetyeu* (res necessariae; hod. *defnyddyau*) Leg. 2, 11, 23. 24. *kebystreu* et *kebesteryeu* (capistra; sg. *cepister* gl. Ox. B. 43ᵃ. *kebyster* Leg. 1, 12, 6.) Leg. cod. D. 1, 12, 10; cod. A. ib. 12. *pebylleu* et *pebyllyeu* (tentoria; hod. *pebyll*, *pebyllau* masc., sed etiam pl. *pebyll* a sg. *pabell* fem., hib. vet. *pupall*) Mab. 1, 25. 253. 278. *kefreytheu* et *kefreythieu* (leges; sg. hod. *cyfraith* fem., comp. *-reyth*, hib. masc. *recht*) Leg. 2, 1. init. et praef.* Alia: *meychieu*, *mechieu* (vades; sg. *mach*) Leg. 2, 1, 28. 11, 24. *temoryeu* (tempora anni) 1, 9, 22. *glinyeu* (genua; sg. *glin* masc. Mab. fq.) Mab. 2, 51. *ysgydyeu* (calcei; *esgit*) 3, 153. *grudyeu* (genae) 1, 257. *gweirglodyeu* (prata; sg. *gweirglawd* fem. Mab. 1, 240. 242 et hodie) 1, 262. 274. *dryllyeu* (frusta) 1, 247. *gobennydyeu* (cervicalia) 1, 4.

E cornicis et aremoricis libris eaedem terminationes AU, IAU.

Cornica scriptio eadem quae cambrica recentior in Voc.: *fosaneu* (gl. calcias), *eskidieu* (gl. sotulares) 9ᵇ, *erieu* (gl. timpus) 7ᵃ; in eodem tamen alterius scriptionis sunt exempla: *pobel tiogou* (vulgus) 7ᵇ. *tivulgou* (tenebrae) 8ᵃ, quae sola invenitur in P. et Dr. (apud Lhuyd. *-ô*).

OW: *asow* (costae) P. 218, 4. *cronow* (lora) 76, 1. 131, 2. *roow*, *rohow* (dona) O. 2314. 2598. P. 251, 3. *beȝow* (sepulcra) 210, 1. *darnow* (frusta) 106, 3. *lyffrow* (libri) 17, 1. 73, 3. 206, 2. *pederow* (precationes; sg. *pader*) 228, 3. *prederow* (sollicitudines) 249, 2. *epscobow* (episcopi) D. 1266. 2005. *manegow* (chirothecae) R. 2589. *goleow*, *gowleow*, *golyow* (vulnera) P. 165, 3. 228, 4. R. 1050. *dustuneow*, *dusteneow*, *dustenyow*, *dustynyow* (testimonia) P. 90, 1; 94, 3. 131, 2; D. 1318; 1302. 1498. *alwethow*, *alwhethow*, *alwheow* (claves) R. 84. 634. 650. *pannow* (panni) R. 1509. *trevow* (vici) D. 132. P. 79, 3. *tassow* (patres) O. 1409. *dewow*, *dvow* (di) O. 178. 1818. 2692; 1840. *cosow*, *cossow* (silvae) O. 2495. 2558. *tennow* (tigna) O. 2445. 2474. *sethow* (sagittae) Cr. 1493. *fosow*, *fossow* (valla) O. 2472. 2485. *erberow* (horti) O. 32. *porthow*, *porȝow* (portae) D. 3040. P. 212, 1. *garlontow* (serta) O. 2499. *colonow* (corda) D. 879. 1026. *bronnow* (mammae) D. 2648. *lagasow* (oculi) R. 1492. *scovornow* (aures) D. 1361. 1391. *dornow* (manus) D. 1132. 1360. 1390. *olow* (vestigia) O. 711. 760. *garrow* (crura) P. 45, 3. 232, 1. *morȝosow* (femora) 229, 4. *torrow* (ventres) 169, 3. *boxow*, *buxow* (ictus) 120, 4. 138, 3. *arvow* (arma) 74, 1. D. 614. 1171. *nanssow* (valles) P. 170, 2. *corfow* (corpora) 210, 2. *dagrow*, *daggrow* (lacrimae)

---

* Differunt in his et inter se dialecti: cambr. *doreu* (valvae) Mab. 3, 265. arem. hod. *doriou* (portae); et variant ipsae: corn. *lyffrow* et *lyfryow* (libri), arem. *lefrou* et *lefryou*, *leiffriou*.

222, 2. 231, 2. *kentrow* (clavi) 2, 4. 154, 1. 155, 1. 158, 1. 159, 2. 160, 1. 178, 3. *galarow* (dolores) 59, 1. R. 487. *lauarow* (verba) P. 1, 3. 2, 1. 12, 2. 70, 2. 79, 2. 238, 2. D. 453. 664, *lauarov* 908, *leuarow* 67. 76. *othommow*, *ovthommow* (necessitates) O. 2684. D. 952. *bannethow* (benedictiones) O. 464. *enevow* (animae) D. 144. P. 1, 4. 17, 4. *tewolgow* (tenebrae) 17, 3. 79, 4. 106, 4. 212, 4. *dywolow*, *dewolow* (diaboli) D. 77. P. 106, 3; 212, 2. *pesadow* (orationes) 61, 1. *arghadow*, *arhadow* (mandata) O. 997; D. 185. 463. P. 247, 4. *plegadow* (placita) P. 90, 2. Cr. 735. 2410. *falladow* (vitia) O. 1037. 2268. D. 186. 466. *danvonadow* (missiones) D. 998. *govynnadow* (postulata) D. 599. *gorhemmynnadow*, *gorhemynnadow* (iussa) O. 481. 636. D. 158. *ambosow* (pacta, promissa) O. 1235. D. 949. *tummasow* (colaphi) P. 138, 3. *darasow* (portae) D. 3041. R. 81. *barennow* (rami) O. 788. 839. *tenwennow*, *tynwennow* (latera; *tenewen*) O. 2442. D. 2084. *peydrennow* (terga) D. 2094. *blethynnow* (anni) O. 657. Item post terminationem singulativam (quae in aliis ut *asow*, *dagrow*, *gwrythyow*, *delyow* excidit): *dagrennow* (lacrimae) P. 225, 1. *blewennow* (capilli) D. 2095. *scorennow* (rami) O. 780. 838. 2444. *plynkennow* (trabes) O. 2475. Abundat eadem terminatio post themata consonis terminata: *colmennow*, *colmmenow* (nodi) P. 76, 2. 212, 3; 131, 3. *bommennow* (plagae) O. 2324. Tandem in transumptis quibusdam anglicae terminationi insuper addita videtur: *boxsesow*, *boxsusow* (colaphi; supra *boxow*) D. 1367. 1389. *strokosow* (verbera) P. 173, 2. O. 2225. *strecusow* D. 2072. *strekesow* 2081.

YOW: *blegyow* (flores) P. 27, 1. *deȝyow* (dies) 169, 2. *tellyryow* (loci; sg. *tyller* fq.) 206, 3. *menyȝyow* (montes) 170, 1. *tyryow* (terrae) O. 26. *lyfryow* (libri; supra *lyffrow*) D. 78. 101. 138. 435. *cussullyow*, *cusullyow* (consilia) O. 2269. 2681. *eglusyow* (ecclesiae) D. 1175. *runyow* (colles) D. 2654. *gvrythyow*, *gurythyow*, *gwrythyow* (radices) O. 687. 782. 802. *delyow*, *dylyow* (folia) O. 30. 777. *the skyggyow* (calceos tuos) O. 1406.

Aremorica vetusta terminatio OU (= *au*, ut in nominibus *Joumonoc*, *Louran*, p. 108) invenitur in chart. Rhed. 2, 17.: arbores *pirinou*. Recentior est *-u*, *-iu*, sed scribitur *-ou*, *-iou*, ut hodie, iam in Buh. et MJ.

OU: *losou* (herbae) Buh. 44, 27. *roedou* (retia) 32, 14. *gourchemenou* (mandata) 62, 4. *diaoulou* (diaboli) 88, 8. 102, 23. *comsou*, *compsou* (sermones) 60, 19; 54, 6. MJ. 7 a. *doeou* (di): *doeou priuet* (Penates) Cath. *boedou* (cibi, cenae; sg. *boet* ibid.) MJ. 6 a. *madou* (bona) 9 a. 62 a. Buh. 28, 10. 34, 5. *coatdou* (silvae; *coat* 38, 22) 32, 19. *traou* (res) 110, 15. 22. *guentlou* (dolores parturientis; *guentl* 92, 15. 94, 22) 90, 21. *curunou* (tonitrua) 92, 20. *burzudou* (miracula; *burzut* 46, 10) 44, 21. 108, 10. MJ. 80 a. *pennou* (capita) 54 b. *dazlou* (lacrimae) 4 b. 190 a. 204 a. *dazrou* Cath. *quehezlou* (nuntii) 162 a. b. 189 a. *tachou* (clavi) 42 b. 115 b. *toullou* (foramina) 43 a. *goulyou* (plagae; *gouly* Cath.) 43 a. 105 b. *uuyou* (ova) 201 b. *fryou* (nasi; *fry* 78 b.) 104 b. *festou* (festa; sg. *fest* Cath.) MJ. 62 a. *rodou* (rotae; *rot* Cath.) 10 b. *costou* (costae), *membrou* (membra) 33 a. *palvou* (palmae, manus) 121 b. *lefrou* (libri) 30 b. *enorou* (honores) 62 a. *errorou* (errores) 80 a. *beneficzou* (beneficia) 128 b. *officzou*, *officou* (officia) Buh. 110, 22. 118, 1. *gracou*, *graczou* (gratiae) 8, 3. 98, 2; 54, 18. MJ. 63 b. *ylisou* (ecclesiae) Buh. 52, 16. *misterou*, *mysterou* (mysteria) 74, 8. MJ. 62 a. *maruaillou* (mirabilia) 128 b. Buh. 44, 25. 116, 15. *couiou*, *couvyou* (convivia; *couvy*, *couui* MJ.

4a. Cath.) 34, 4. MJ. 9a. *profeciou*, *prophecyou*, *prophiciou* (prophetiae) 33b. 167b. Buh. 116, 22. *articlou* (articuli; *articl* Cath.) 60, 18. 110, 5. *ardou* (artes; *art* Cath.) 116, 21. *ploueou* (vici) 54, 17. 108, 11. *banquedou* (comessationes) 34, 3. *speredou* (piritus) 10, 16. 102, 22. *pechedou* (peccata) 10, 2. 14. 26, 6. 28, 16. 118, 11. MJ. 12a. *tourmantou* (tormenta) 9b. *mandamantou* (mandata) Buh. 28, 14. 62, 5. *paramantou* (paratus) 26, 3. *oberou* (opera) 28, 12. *euffrou*, *eufrou* (id.) 102, 24. MJ. 128b. *auielou* (evangelia) Buh. 50, 22. *pedennou* (precationes) 4, 14. 108, 12. *alusenou* (eleemosynae) 26, 7. *oresonou* (orationes) 26, 8. *vanesonou* (venationes) 34, 1. 10. *devotionou* (devotiones) 26, 9. *joaeou*, *yoaou* (gaudia) 64, 4. 146, 1. *cerimoniou* ('cerimonia') Cath. *sichou* (sedes; sg. *sig* Cath.) MJ. 20b. *scourgezou* (flagella; sg. *scourgez* Cath.) 105a. *entrentraezou man* (interea) Cath. Memorabili forma *treitou* (pedes; al. *treit*) MJ. 51a. Eadem scriptio apud Legonidec. (Par. 1838, p. 38. 42): *besiou* (sepulcra), *kelc'hiou* (circuli), *traou* (res), *kribou* (pectina), *poullou* (fossae; sg. cambr. *pull* L. Land.), *toullou* (foramina; sg. cambr. hod. *twll* = *tull*), sed *-iu*, *-u* apud Alan. Dumoulin (Prag. 1800, p. 52 sq.): *leoriu* (libri), *tadu* (patres), *pennu* (capita).

IOU: *diziou* (dies; hod. *dez* masc.) Buh. 150, 12. 15. 152, 1. *gueriou*, *gueryou* (verba) MJ. 15a. 62a. 63b. *lechyou* (loca) 190a. *griziou* (radices) 222a. *meneziou* (montes; sg. *menez* 13a.) 10b. *euryou* (horae) Cath. *scripturyou* (scripturae) MJ. 43b. *muryou troy* (moenia, Troiae) Cath. *vertuziou* (virtutes) Buh. 26, 9. 62, 6. 118, 12. *feuntenyou* (fontanae) 190, 23. 192, 3. *poanyou* (poenae) 4, 15. 20, 7. 200, 9. MJ. 10b. *pouanyou* (id.) 9b. *termenyou* (termini) 61b. *cauteriou* (caldariae; sg. *cauter* Cath.) 12a. *leiffriou*, *lefryou* (libri; supra *lefrou*) Buh. 118, 10. MJ. 234b. Eodem vix non pertinent *breuiou*, *breuigou* (iudicia) Buh. 150, 9. 16. — *breuiou, breugou, breuiou* ('lis, placitum') Cath. — *eureugou* (nuptiae; sg. *euret* Man., hod. *eûreûd*), *can an neuregeou* (epithalamium) Cath., alia de quibus cf. p. 170.

Pluralis distinctus consonantibus.

Quae consonae pluralem britannicum distingunt, etsi in paucis (de quibus postremo loco agetur) a principio ad themata pertinent, plerumque tamen postea additae, derivantes in flexionis usum transgressae sunt putandae, ut in peregrinis *testyon* (testes), *aniueileit* (animalia), *kalaned* (coloni). Terminantur autem eiusmodi syllabae derivantes aut liquidis aut mutis.

E liquidarum numero ad formandum pluralem saepissime (ut in germanica adiectivorum declinatione) adhibetur N, praecedente fere O, raro praeterquam aremorice R.

Terminatio cambrica ON, saepius ION. ON nuda extare videtur in substantivis: *gweison*, *gweisson* (pueri) Mab. 1, 12. 22. 32. 250. *meibon* (filii) 1, 33. 236, sed haec pro *gwesion*, *mebion* (p. 83). Vix aliter *disgyblon* (discipuli; hod. *dysgyblion*) 2, 25. 56. Verius huc pertinent: *medygon* (medici) 1, 258. 2, 25. 56. *guistelon*, *guystlon*, *gwystlon* (obsides, pignora) Leg. 2, 11, 23. 24. Mab. 1, 30. *athrawon* (praeceptores) Mab. 3, 29. *kynawon*, *kenawon* (catuli) 3, 28. *ffuon* (rosae) 2, 218. *golwython* (frusta) 1, 2. 31. 2, 201. *kedymdeithon* (socii) 1, 24. 2, 27. 28. 372. De *mabynogyon* (narrationes; sg. *mabinogi* 3, 7. 81. 189) 3, 36 videas infra.

In adiectivis: iam inter glossas Lxb. *milinon* (gl. libosas, i. e. lividas; = *melynyon*, Mab.). In L. Land.: *guerni duon* (alni nigrae) 74. Recentiora: *doython* (viri docti) Leg. praef. *doethon ruvein* (docti Romanorum) Mab. 3, 267. 268, alias *doythyon*, *doethion*; *tei duon* (domus nigrae), *deueit duon* (oves nigrae) 1, 262. 274. *yn wyr llwydon* (ut viri cani) 3, 274. *deu vackwy wineuon* (duo pueri fusci) 3, 265.

Terminatio ION cambrice format substantiva quaedam, sed plerumque significat adiectiva numeri pluralis, inficiens praecedentes vocales capaces infectionis.

Substantiva: *merion* (gl. actores; *maer*) Cb. 78. *dennion*, *deneon*, *denyon* (homines; sg. *den*, *dyn* masc.) Leg. 2, 6, 39. 11, 24. 4, 1, 2. *dynyon* (id.) Mab. 1, 5. 33. 250. *gueysyon*, *gueyssion* (pueri; *guas*) Leg. 1, 4, 1. 2, 2, 1. *testion*, *testyon* (testes) 2, 11, 24. 25; 37. 38. *meybyon*, *meibion* (filii) Leg. 2, 1, 3. Mab. 1, 33, *egylyon*, *egylion* (angeli) Mab. 1, 237. *gelynyon* (hostes) 1, 29. *morwynyon*, *morynyon* (puellae; *morwyn* fem.) 1, 1. 5. 22. *anregyon* (dona; *anrec* 1, 15) 2, 20. 27. 31. 63. *rodyon* (dona) 2, 27. *llysgyon ac yskyryon* (virgae et baculi) 1, 236. *crydyon* (sutores) 3, 149. *kynnydyon* (venatores) 2, 244. *guastrodyon* (equisones) Leg. 1, 12, 6. 7. 15. *hebokedyon* (falconarii) 1, 10, 10. *achuysyon* (causae; *achaus* masc.) 1, 12, 6. *delehedyon*, *deleedyon* (debita; hib. vet. *dligetha*) 2, 1, 13.

Adiectivorum exempla vetustiora: inter glossas Oxon.: *arpeteticion* (gl. miseri), *termisceticion* (gl. sollicitos) 38ª. *ringuedaulion* (gl. arcana) 38ᵇ. Inter gl. Lxb.: *blinion* (gl. inertes), *cronion* (gl. assiles; i. e. rotundi? sg. ibid. *cron*, gl. tornatilis), *riglion* (gl. garrulis), *arotrion* (gl. atrocia), *buenion* (gl. concitis), *benolion* (gl. esciferis), *tirolion* (gl. agrica), *couuantolion* (gl. andrivenereis), *toruisiolion* (gl. fidis), *natrolion* (gl. regulosis), *atanocion* (gl. alligeris; i. e. alig., cf. *ætinet*, volucres, Ox. 40ᵇ.). E libro Land.: *bet ir alltudion* (sepulcrum peregrinorum) 216. *nant y clauorion* ('vallis leprosorum' 217) 119.

Exempla recentiora e Mab.: *deueit gwynyon* (oves albae; hod. *dafad* fem.) 1, 274. *deu vilgi bronnwynyon vrychyon* (duo vertragi albo pectore maculosi; *ci* masc.) 1, 274. *gweisson culyon cochyon* (pueri macri rubri) 1, 250. *danned hiryon melynyon* (dentes longi flavi) 1, 283. *arueu trymyon* (arma gravia) 3, 304. *y pedeir ystondard melynynon* (quattuor signa flava) 1, 30. *marchogyon urdolyon* (equites ordinati) 1, 241. Saepe quae videntur substantiva, sunt principio adiectiva ut *doythyon*, *doethion* (viri docti) Leg. praef. Mab. 3, 29; inprimis derivata in *-aul*, *-aur*, *-auc* etc., ut *ebolyon* (pulli; sg. *ebawl* e subst. *eb*, *ep*, equus) Leg. 1, 12, 7. Mab. 3, 30. 87. *kerdhoryon* (ministri; sg. *kerdawr* e subst. *kerd*, iter) Leg. 1, 4, 1. *brodoryon* (socii; *brodawr* e *brawt*, frater), *karcharoryon* (captivi) Mab., 372. *lleycyon* (laici), *escoleycyon*, *escolycyon* (scholastici, ecclesiastici) Leg. praef. *suydocyon* (ministri; sg. *swydawc*) Leg. 1, 10, 16. *perchenokyon* (possessores) 2, 4, 10. *touyssogion*, *tywyssogyon* (principes) L. Land. 113. Mab. 3, 298. *marchogyon* (equites) Mab. fq. *taeogyon* (agricolae) Mab. 3, 148. *cymodogyon* (vicini) 1, 269. *dylyedogyon* (debitores) 1, 269. 3, 36. *kyttirogyon* (finitimi) 2, 29. *pellennigyon* (peregrini) 1, 1. Item compositum *fydlonyon* (fideles; sg. *gwr ffydlawn* 3, 305) 2, 30. Nec aliter hodie *mabinogion* (sg. *mabinog*, puerilis) usurpari solet tanquam pluralis substantivi *mabinogi* (narratio puerilis).

Cambrica R in uno exemplo *gwewyr* (hastae; hod. *gwaewyr* a sg. *gwaew* f.) Mab. 2, 60. *gwaewar* 3, 264. 266. forsitan compositioni potius tribuenda sit.

Terminationum earundem cornica et aremorica exempla.

Cornica ON nuda vix extat nisi in: *iuthewon*, *iethewon*, *eȝewon* (Iudaei; sg. *iethow*, *eȝow*) D. P. fq. (supra p. 135) et *ȝy ȝyschyblon* (ad discipulos eius) P. 256, 1. *dyskyblon* (discipuli) D. 457. 774. 911. 1011, quorum illud infectione insigne est, hoc alternat cum *dyscyblyon.*

ION substantivorum: *maister mebion* (gl. paedagogus) Voc. 8ª. *mebbyon*, *mebyon* (filii) O. 437. 1038. *guesyon*, *gwesion* (pueri) D. 615. 1299; 2605. *impinion* (cerebrum) Voc. 7ª. *empynyon* D. 2120. *empynnyon* P. 134, 3. D. 2138. R. 2557. *ympynnyon* (id.) D. 2142, forma sine dubio plurali, cum sit arem. *empenn* (*penn*, caput), cambr. *emennyd* Mab. 1, 13, hod. *ymenydd* (= *ym-p.*). *dyskyblyon*, *dyscyblyon* (discipuli) D. 1. 69. 462. *prevyon* (vermes) O. 1160.

Adiectivorum: *an glevyon* (aegrotos, sanavit) P. 25, 1. *bohosugyon*, *bohosogyon* (pauperes; sg. *bochodoc*, gl. inops, pauper, Vocab.) D. 543. 3108. P. 36, 3. 37, 3. *boghesegyon* (id.) D. 538. *eȝomogyon*, *othomegyon* (egeni) P. 26, 2. D. 2636. *an vuscogyon* (insani) P. 26, 3. *tormentours cardowyon*, *arlythy caradowyon* (tortores, domini amandi) D. 1357. 3163. *cufyon*, *kefyon* (cari) D. 1075. 1093; 1026. E derivatis principio adiectivis orta substantiva: *pehadoryon* (peccatores) P. 5, 3. *pronteryon* (presbyteri) 89, 1. *palmoryon* (peregrinatores) R. 1477. *flatturyon* (garruli) R. 1511. *guycoryon*, *guykcoryon* (mercatores) D. 331. 1304. *marogyon*, *morogyon*, *marregyon*, *marrouggyon* (milites; = cambr. *marchogyon*) P. 243, 1. 251, 1; 250, 1; D. 1613; O. 1639. *gowygyon* (mendaces) R. 1478. 1510. *cristenyon*, *crystenyon*, *crystunyon* (Christiani) D. 979. 1564. 1545. Huius locum obtinet -ER in *prenyer*, *prennyer*, *prynnyer* (arbores) P. 131, 1. 151, 4. 153, 1.

Aremorica N, quia adiectiva vera non flectuntur, est substantivorum; in his tamen derivata in *-en*, *-er*, *-ec* etc. originem ex adiectivis produnt.

ON nuda vix extat nisi forte in *anaffuon* (animae) Buh. 154, 21. *anafcon* MJ. 13a. *anauon an iffernn* ('manes') Cath. et hod. *gadon*, *gedon* (lepores; sg. *gat* Buh. 32, 8. Cath., hod. *gad*).

ION non extat nisi in *disquiblion* (discipuli) Buh. 118, 22. et *yuzevyon* (Iudaei) MJ. 115a, quae, etsi proximorum versiculorum consonantia probantur, tamen ipsa quoque alibi scribuntur *disquiblyen* MJ. 19b. 47b. 76b. *yuzevien*, *yuzevyen* 128a. 129a. In aliis IEN: *blizien* (anni; hod. *bloaz* masc.) Buh. 4, 5. *compizrien* (compatres) 98, 21. *peoryen*, *peauryen*, *peouryen*, *peuryen* (pauperes) 68, 11. 142, 16. 154, 3. MJ. 12b. 15b. *christenien*, *christenyen* (Christiani) Buh. 54, 16; 62, 1. 74, 13. *toueryen* (blasphematores) 150, 5. *pecheryen* (peccatores) MJ. 11b. *servicheryen* (servi) 52a. *prisonerien* (captivi) 117a. *mesfaectouryen* (malefactores) Buh. 152, 25. *marchadouryen* (mercatores) MJ. 76b. *bourchysyen* (burgenses) 81a. *ostysien* (hospites; sg. *ostis* Cath.) 208b. *beleyen* (presbyteri; pro *belegien*, e sg. *baelec*) Buh. 58, 8. 138, 18. 140, 15. *ezomeyen* (egeni; *ezomec* Cath.) MJ. 12b. *marehyen* (milites; *marhec* Cath.) 123a. Item hodierna: *mipien* (filii; *mab*), *kanerien* (cantores; *kaner*), *gwizieien* (sapientes; sg. *gwiziek*), *amezeien* (vicini; *amezek*). Pro *-ien* non infrequens -IER, ut hodie: *gevier* (mendacia; sg. *gaou*), *bisier* (baculi; *baz*), *klézeier* (gladii; *klézé*), *seier* (sacci; *sac'h*), *kleier* (cloccae; *kloc'h*), *ilc'hier* (marsupia; *ialc'h*), *ferc'hier* (furcae; *forc'h*) etc., iam apud Manorium.

Mutae consonae ad formandum pluralem praesertim substantivorum adhibentur T et D, praecedentibus vocalibus, quarum maior multo in cambrica est varietas quam in cornica vel aremorica.

Cambricae enim terminationes variae fiunt cum T: *-et*, *-ot*, *-awt*, *-ieit*, *-eit* (hod. *-ed*, *-od*, *-iaid*); cum D: *-ed*, *-yd*, *-oed* (hod. *-edd*, *-ydd*, *-odd*). Harum exempla primo loco enumerabimus.

ET. Conferenda videntur nomina gallica Usip*et*es Caes., Vennon*et*es Plin. (Praef. VII.) Vetustius exemplum tam substantivi quam adiectivi in gl. Ox. 40[b]: *ætinet bronnbreithet* (gl. cicadae; i. e. volucres variegatae; hod. *ednod* a sg. *edn* comm.). Recentiora: *merchet* (filiae; hod. *merch*, *merched* fem.) Leg. 1, 10, 10. 16, 6 (*merched* 12, 15). Mab. 1, 36. 2, 378. *pryuet* (vermes; hod. *pryf*, *pryfed* masc.) Mab. 3, 301. 303. *euychet*, *ewiged* (cervae; hod. *ewigod*) Leg. 1, 16, 8. Mab. 1, 236. *alanet* (animalia; *alanot* Mab.) Leg. 1, 9, 9.

OT: *hydot* (cervi; hod. *hyddod* masc.) Mab. 1, 274. *gwiberot* (viperae; hod. *gwiberod* fem.) 1, 7. *llydnot* (bestiae; hod. *llydnod*, sg. *llwdn* masc.) 3, 199. *dynyon ac alanot* (homines et animalia; hod. *alanod*) 1, 250. *llamestenhot* (nisi; hod. *llemystenod*; sg. *llamhystaen* Mab. 2, 15—17) Leg. 1, 10, 15. *gwidonot* (sagae, veneficae mulieres; hod. *gwiddanod*) Mab. 1, 256. 295.

AWT: *pescaut*, *pyscawt* (pisces; hod. *pysgod*) Leg. 4, 1, 23. Mab. 1, 293. 3, 147.

IEIT, EIT: *mackwyeit* (servi, pueri) Mab. 1, 29. 30. 2, 55. *correit* (pygmaei) 1, 248. *corannyeit*, *coranyeit*, *coranneit* (Coranni, Corantii, pygmaei) 3, 299 sqq. *brytanyeit* (Britanni) 3, 273. 303. *barwnyeit*, *barwneit* (barones) 1, 21. 277. 2, 5. *byleyneyt*, *byleynyeyt* (villani) Leg. 1, 10, 9. 43, 16. *mileit* (animalia) Mab. 2, 232. *bwystuileit* (bestiae; sg. *bwystuil*, comp. *-mil*) 1, 27. *anyueylyeyt*, *annuieileit*, *aniueileit*, *anniueilet* (animalia; hod. *anifeiliaid*) Leg. 1, 10, 8. 37, 4. Mab. 1, 6. 7; 263; 2, 231.

ED. Vetustius exemplum: *modreped* (gl. materterae; hod. *modrybedd*), rectius *motreped*, gl. Ox. B. 43[b]. In Mab.: *byssed* (digiti; hod. *bysedd* masc.) 1, 17. *danned* (dentes; hod. *dannedd* — vel *daint* — e sg. *dant* masc.) 1, 283. *adaued* (fila; hod. *edafedd* ab *edaf* fem.) 2, 241. 374. *rianed* (mulieres nobiles; hod. *rhianedd* fem.) 1, 240. 2, 6. *adaned* (pennae) 1, 3. *kalaned* (habitatores) 2, 372. *dyfred* (aquae; hod. *dyfroedd* masc.) 3, 299. *ewythred* (avunculi) 2, 245. *brenhined* (reges; hod. *breninoedd*) 1, 277. 3, 263 sq. *teyrned* (domini) 2, 6. *gwraged* (mulieres) fq. *ynyssed* (insulae; hod. *ynysoedd* fem.) 2, 391. 3, 299. *mynyded* (montes; hod. *mynyddoedd* masc., cum *-oedd* ut alia inter haec) 1, 11.

YD: *heolyd* (viae, vici; hod. *heolydd* fem.) Mab. 1, 16. *keyryd* (castra; sg. *kaer* 1, 3 fem. ut hod.) 2, 214. 3, 298. *fforestyd* (silvae; *fforest* fem.) 1, 238. *auonyd* (fluvii; *afon* fem.) 3, 264. *gwledyd* (regiones; hod. *gwledydd* fem.) 3, 274. Cum irregularitate quadam *chwioryd* (sorores; hod. *chwiorydd*) Mab. 1, 275. e sg. *chwaer* (ut hodie) 1, 248. 249. 262. 275. 2, 61. 3, 92.

OED: *moroed* (maria; hod. *moroedd* masc.) Mab. 3, 300. *muroed* (muri), *tyroed* (turres) 3, 297. *llyssoed* (aulae) 3, 299. *bydoed* (mundi; *byt* masc. 1, 6) 1, 26. *lluoed* (copiae) 1, 16. 2, 240. *gwelioed* (vulnera) 2, 25. *ieithoed* (linguae; hod. *ieithoedd* fem.) 2, 211. *gwladoed* (regiones; hod. *gwladoedd* fem.) 1, 246. 2, 201. 3, 264. *gwiscoed* (vestes; hod. *gwisgoedd* fem.) 2, 20. *nerthoed* (vires; hod.

nerthoedd masc. ut mox sequentia) 2, 18. 35. *ryfeloed* (eventus, res mire gestae) 1, 235. *eithauoed* (fines) 2, 33. *niueroed* (numeri) 2, 63. 240. *amseroyd* (tempora) Leg. 2, 11, 8. *assennoed* (asini) Mab. 2, 391. *dinassoed* (oppida; hod. *dinasoedd* fem., sg. *dinas* fem. 1, 290) 3, 274. 298. *teyrnassoed* (dominationes; hod. *teyrnasoedd* fem.) 3, 298. In postrema narratione recentiore *brenhinoedd* (reges) 3, 330.

Addi poterat hic vetustius exemplum e codice Lichfeldensi (in ed. L. Land. p. 271): *i ois oisoud* (locutione etiamnunc usitata: *yn oes oesoedd*, in perpetuum, cf. Spurrelli Gramm. cambr. p. 72), si ita esset legendum. At res minime certa est, tam ob diphthongum *ou* = *au*, *eu*, quam quod in codice secundum imitationem additam editioni nimium remota est a voce *oisou* littera *d* cum lineola aut aspirante anglosaxonica (impressum *oisouth* pro *oisoudh*, quod si rectum esset, extaret hic vetustissimum exemplum infectae *d*, p. 139) aut abbreviante aliud vocabulum. Etiamsi igitur alternare possunt *oisou* et *oisoed*, ut hodie alternant *oesau* et *oesoedd*, atque ut in aliis variant terminationes, praesertim *eu* et *oed*: *tyreu* et *tyroed* (turres) Mab. 1, 32. 250. 285; 3, 297. *gormesseu* et *gormessoed* (miseriae) 3, 299, vel *-yd* et *-oed*: *gwledyd* et *gwladoed* (vid. supra), inaudita tamen est terminatio *-oudh* = *-audd*.

Isdem consonis *t* et *d* finalibus numeri pluralis cornica et aremorica dialecti *e* vocalem fere praemittunt, etsi alternantem cornice cum *a* et *y*.

Cornica exempla. ET (corn. *-es*, *-as*, *-ys*, p. 154): *flechet* (liberi) Voc. 7ᵃ. *fleghes*, *flehes*, *fleghas*, *flehas*, *fleghys*, *flehys* (id.) D. 239. R. 162; O. 932. 1036. 1258. D. 2643; D. 1924. 2503; O. 975. 1031; O. 1553. 1575. 1611. D. 1945. P. 169, 1. 246, 3; P. 149, 4. 168, 3. *benenes*, *benenas* (mulieres; sg. *benen*, *benyn* O. 256. P. 167, 1) O. 1575. 1611. 2247; P. 29, 1. 168, 1. 3. 169, 4. 253, 3. 254, 1. *myrghes*, *myrhes* (filiae; sg. *myrgh* O. 2736) D. 2639. O. 1038. *syllyes* (anguillae) O. 136. *golowys* (lumina) O. 34. 1831. P. 248, 3. *losowys* (herbae) O. 31. *puskes* (pisces) O. 43. 52. 117. *enevalles* (animalia) D. 205. *bestes* (bestiae) O. 43. 52. 118. 312. *prevas* (vermes) Cr. 111. *skennys* (nervi) P. 183, 4. *iunctis* (articuli) 181, 4. *princis*, *pryncis* (principes) 64, 1. 97, 2. Alternat cum *-on*: *dyscyplys* (discipuli) 52, 2. 55, 3, supra *dyscyblon*, *dyscyblyon*. De *-i* post hanc terminationem addita v. supra (p. 284).

Saepe tamen in peregrinis *-is* vel *-es* nihil aliud est nisi transumpta terminatio anglica, ut in his: *mowys* (truces vultus) P. 95, 3. 196, 1. *strekis* (verbera) 227, 2. *scherewys* (scelerati) 31, 1. 203, 4. *scherewes* (id.) 213, 4. cf. *treytours* (traditores) 157, 1. *resons* (rationes) 100, 2. 118, 2.

ED (corn. *-eth*, p. 142): *eleth* (angeli) D. 6. 31. 96. P. 14, 2. 18, 4. 226, 3. *abesteleth* (apostoli) R. 893. *bredereth*, *brudereth* (fratres) D. 714. 1430. *gvraget[h]*, *gwregath* (uxores) O. 976. Cr. 2437. Abolita *th* finali (p. 143) huc pertinere videtur: *coweȝe*, *cowethe*, *cowythe* (sodales) P. 41, 2; O. 2478. 2727. D. 1580; 107.

Aremorica. ET: *steret* (stellae) Buh. 90, 15. 128, 18. *goezet* (ferae) 30, 11. 32, 13. *loznet* (animalia; cambr. *llydnot*) 30, 18. *bretonet* (Britanni) 44, 16. 78, 19. *venedotonet* (Venedoti) 208, 17. *leaneset* (sanctimoniales) 22, 2. *santeset* (sanctae) 136, 22. *aneualet* (animalia) 128, 7. *preladet* (praelati) 78, 20. 208, 19. *goaziet* (venae) 204, 9. *princet* (principes), *scribet* (scribae) MJ. 16b. *proffedet*, *proffoedet*, *prophedet* (prophetae) 31b. 33b. 205a. *bilenet* (villani) 73b. *romanet* (Romani) 121a. *pharisianet* (Pharisaei) 112a. *touceget*, *touceguet* (bufones) 11a.

13a. *serpantet* (serpentes) 11a. 12a. *dragonet* (dracones), *prefvet* (vermes) 13a. *merchet* (filiae) 125a. *Mariet* (Mariae) 156b. 214a. *mirer an milet* ('bestiarius, armentarius'), *mirer an mulet* ('mulio'), *mirer an roncet* ('equarius') Cath. Item ap. Man. *doctoret* (doctores), *personet* (parochi), *eontret* (avunculi), *rouanet* (reges; sg. *roe*) etc. Hodie *-ed*: *merc'hed* (filiae), *koulmed* (columbae).

In nominibus quibusdam femininis intromisso -ES- (= *issa*): *itronneset* (dominae) MJ. 5b. *comazreset* (commatres) Buh. 98, 22. *hoareset* (sorores), *maëronneset* (matrinae), *quiniderveset* (consobrinae), *femmelleset* (feminae) Man. e sg. *itron*, *ytron* MJ. 161b. Buh. 204, 6. *comhazr* Cath. *hoar*, *hoer* MJ. 9b. 130a. *mazron*, *queniteru*, *femell* Cath. Intromisso -ENN-: *biochennet* (vaccae) Man. e sg. *buch* Cath. *buoch* Man.

ED (arem. *z*, p. 143): *aelez* (angeli) Buh. 144, 23. 206, 13. 16. *autronez* (domini) 34, 8. 60, 15. MJ. 5b. *autrounez* (id.) Buh. 52, 11. 78, 10. 182, 12. *graguez* (feminae; sg. *grec*, *gruec* MJ. 14a. 115b. 211a.) 128a. 186a. 205b. 218b. *groaguez* (id.) 219a. *doees an groaguez* ('Iuno') Cath. Eodem forsitan *z* excusso (p. 144) pertineat *bugale* (pueri) Buh. 52, 5. 114, 17. 118, 25. 204, 14. MJ. 23b. e sg. *buguel* (infans) Buh. 80, 16. Cath. *buguel an chatal* ('armentarius') Cath.; cf. cambr. hod. *bugeiliaidd* e sg. *bugail* (pastor). Hodierna: *aotrounez* (domini), *gragez* (feminae, sg. *grég*; cambr. *gwragedd*), *tiez* (domus); *bugalé* (sg. *bugel*).

Themata consonis terminata etsi haud raro ad ceterorum similitudinem transformata sunt, consona terminali aut in singulari praeter analogiam servata, ut cambr. *troet*, corn. *troys*, arem. *troat* (pes), aut in plurali quoque amissa ut cambr. *dreigeu* (dracones), interdum tamen proprias formas servarunt, praesertim quae in N vel NT desinerent.

Cambrica: *ci*, *ki* (canis) Mab. fq. cum compositis *kellky* (canis venaticus), *mylky* (vertragus) Leg. 1, 16, 11. *milgi* Mab. 1, 31. *annwylgi* (canis carissimus) 2, 22; pl. *kun*, *cun* Leg. 1, 5, 5. 11. 7, 11. 23. 16, 11. 12. 4, 1, 19. *kellchun*, *mylchun* 1, 16, 11. *cwn*, *kwn* Mab. 2, 22. 239. 241. 245. 3, 8. — *ych* (bos) Mab. 2, 222; pl. *ychen* ibid. et in nominibus locorum *Pennichenn* L. Land. 185. *rytychen* Mab. 3, 303. — *lleidr*, *lleidyr* (latro) Mab. 3, 156—158. *lleydyr* cum comp. *kydleydyr* (socius latrocinii) Leg. 2, 4, 9; pl. *llatron* Mab. 2, 36. *lladron* 3, 149. *kydlladron* Leg. 2, 4, 9. — Cum infectione *cemmein* (gl. gradus) Ox. 38[b] e sg. hod. *cam*? cf. hib. *céim* p. 268. — *ney*, *nei* (fratris vel sororis filius) Leg. 1, 5, 2. 7, 1. Mab. 2, 14. 216. 3, 97. 212; pl. *neyeynt*, *nyeint* Leg. 1, 5, 5. Mab. 3, 190. 197. — *car* (amicus, cognatus) Mab. 2, 226. 231; pl. *carant*(?) 2, 30. 234, hod. *ceraint* (vel *cerynt* Dav.). — *gof* (faber) Leg. 1, 31, 9. 40, 1. Mab. 2, 219; pl. *gofaint* (vel *gofien*) Dav.; ex hodierna tamen lingua variae formae enumerantur *gof gofiaid*, *gofant gofaint*, *gofan gofain*. — *brawt* (frater) Mab. 1, 37; pl. *brodyr* 2, 245. 3, 82. 273. De *chwaer* (soror) vid. supra p. 291.

Cornica: *chi*, *ki* (canis) Voc. 8[b]. 9[a]. *ky* D. 2242. R. 2026. cum comp. *brathky* (molossus) O. 895. D. 2087. P. 65, 2; pl. *kuen* R. 172. *brathken* P. 96, 3. — Plur. *ohan* (boves) Cr. 1069. caret singulari, cuius locum obtinet *odion* Voc. 9[a]. — *lader* (latro) Voc. 8[a]. D. 1174. P. 38, 3. 74, 4. 99, 4. 191, 1. 192, 1. 193, 1. *ladar* D. 2577; pl. *laddron* D. 2255. P. 90, 4. 186, 4. 192, 4. 229, 1. — *hanow* (nomen) fq.; pl. *hynwyn* O. 120. 135. *henwyn* Cr. 405. — *bom* (ictus) O. 2744.

D. 2111; pl. *bommyn* D. 2088. 2729. — *tam* (frustum) O. 762. 2743. P. 6, 3. 241, 3; pl. *tymmyn* O. 357. 2228. — *bram* (crepitus ventris) D. 3078. O. 2739; pl. *bremmyn* D. 2104. — *colm* (nodus, vinculum) D. 1525. 2042; pl. *yn vn golmen* (in isdem vinculis) D. 177. — *car* (parens) P. 93, 3. cum comp. *eskar* (inimicus) O. 627. 2143; pl. *kerans* Lhuyd., *yskerens*, *yskerans* D. 737. P. 241, 2. — De *broder* (frater) vid. p. 283.

Aremorica: *quy*, *qui* (canis) MJ. 16b. Cath.; pl. *con* MJ. 13a. 128a. 234a. *mirer an con* ('canicularius') Cath. — Plur. *ouhen* (boves): *crou ann ouhen* ('bostar'), *mirer an nouhen* ('bubulcus') Cath., cuius singularem supplet *egenn*, *eugenn* (hod. *éjenn*) Cath. — *lazr* (latro) MJ. 86b. 117b. 119a. 139b sqq. Cath., pl. *lazron* MJ. 145a. *doees an lazron* ('Laverna') Cath. — Eodem forsitan pertineant *anafvon* (animae) et hod. *gadon* (lepores), quae supra posuimus. — *car* (amicus, cognatus) MJ. 51b. 70a. 82a. Buh. 8, 23; pl. *querent* Buh. 26, 5. 36, 20. 22. MJ. 42a. 70b. 120b. — *breuzr* (frater) MJ. 9. Cath.; pl. *breuder* Buh. 202, 9. MJ. 54a. 69b. 200a, *breudeur* 211a. De *hoer*, *hoar* (soror) cf. p. 293.

Formae collectivae et singulativae.

Pluralis significationem, non formam prae se ferunt britannica quaedam substantiva collectiva, quibus opposita sunt, quae singulativa appellabo.

E collectivis ea primum plurali subiungo, quorum etiam forma pluralis videri poterat, terminata cambrice hodie quoque in WYS, ut *Monwys* (Monenses), *Lloegrwys* (Loegrenses). Hanc tamen terminationem equidem non ut hactenus enumeratas flexioni numeri pluralis tribuo, sed derivationi, quae iam in vetusta voce cambrica *tuscois* (gl. tuscus; cf. p. 117) conspicitur, et in significationem sensus collectivi et numeri pluralis transiit. Sunt eiusdemmodi aremorica in IS: *maz vezo aeset an bedis* (ut sint contenti homines), *un maruaill meurbet dan bedis* (magnum miraculum hominibus), *allas dan bedis pen ysel* (heu coram hominibus capite demisso) Buh. 76, 1. 192, 1. 21. *bezout laetet etren bedis* (vituperari inter homines, i. e. mundi habitatores, e *bet*, mundus) 160, 11. *doe guir roen bet distro vn tro ouz an brois* (deus vere rex mundi vertaris momento ad regionis habitatores; *bro*, terra, regio) 190, 25. *ha huy broys ha bourchysyen* (et vos, plebani et oppidani) MJ. 81a. *hac ylys bourch hac an ploeys* (ecclesiae homines et civitatis et rusticos, punio; *ploe*, plebs, vicus, rus) Buh. 144, 9. Nec sine sensu collectivo sunt cambrica fem. in ES: *llyghes*, *llynghes* (navium agmen, classis; *llong*, navis) Mab. 3, 264. 269. 300. *dauattes* (grex ovium; *dauat*, ovis) 2, 215; sed sine eodem corn. *burges* (burgensis, oppidi habitator) P. 214, 1. ut arem. *bourchys* (videas supra), *bourchis* Cath.

Praeterea sunt collectiva nuda non derivata: cambr. vet. *atar* (volucres, avium agmen) gl. Ox. 22[b], *adar* Leg. 1, 10, 4. 5. 6. Mab. 1, 8. 2, 231 et hodie. *tywys* (complures spicae, spicarum copia) Mab. 3, 155. *llinat* (semen lini, complura grana eius seminis) 2, 236. *cenllysc* (grando, grandinis grana) 1, 8. *rudem agem* (rubini et gemmae) 3, 265. 266. *syr* (stellae) 1, 7. *llythyr* (litterae) 3, 91. 272. *gwrych* (saetae) 2, 241. 242. *pluf* (pennae) 3, 91. *guarthec*, *guardhec*, *gwarthec* (armenta) Leg. 1, 34, 12. 13. Mab. 2, 242. *moch* (porci) Leg. 2, 1, 2. Mab. 2, 241. 244. 3, 192 sqq. Paulum differt *biu* (vaccae), quatenus cum numeralibus construitur: *teyrbiu* (tres vaccae) Leg. 1, 35, 16. 2, 11, 24. *can myhu*

(centum vaccae) 1, 2, 3. *nau myu* (novem v.) 1, 9, 3. *chue byu* (sex v.), *chue ugeyn myu* (120 v.) 1, 10, 18 etc.

Cornica: *an guelma* (hae virgae) O. 1739. *en gueel* O. 2079. *gweth*, *gveyth*, *gwyth* (arbores) P. 16, 2. O. 28. 51. Cr. 93. *deyl*, *deel* (folia) O. 254. Cr. 858. *spern* (spinae) O. 275. D. 2064. *spethes* (sentes) O. 275. 687. *guarthek* (armenta), *mogh* (porci) O. 1065. *guryghon* (scintillae) D. 2101. *blew* (capilli) D. 484. 521. *lughas*, *luhes* (fulgura) P. 209, 2. R. 296. *steyr* (stellae) P. 211, 1.

Aremorica: *spern* (spinae) MJ. 109b. 115a. *lyzer* (litterae) 116b. *bleau* (capilli) 4b. *col* (olera), *fau* (fabae), *merien* (formicae), *moc'h* (porci), *biou* (vaccae) Man. cf. *plantaff caul* ('olerare'), *planter da caul* ('olitor'), *preff an caul* ('eruca'), *preff an faff* ('curculio'), *cruguell meryen* ('miricarium, miricetum'), *crou an moch* ('hara'), *mirer an moch* ('porcarius'), *mirer an biu* ('vaccarius') Cath. Tandem *chas*, *schass* (canes) Man. Dum. nihil aliud est nisi transumptum gallicanum *chasse*.

His collectivis modo diversae originis vocabula opponuntur, ut cambr. *huch*, *hucc*, *hwch* (sus) Cod. Lichf. Leg. 1, 36, 8. Mab. 2, 241, corn. *hoch* (porcus) Voc., arem. *houch* (porcus) Cath., modo singularis numerus circumscribitur vel circumlocutione adhibita ut cambr. *un parchell oe voch*, *banw oeuoch* Mab. 2, 241. 244, arem. *penmoc'h* Man., vel derivatione ut cambr. *buch* (vacca) gl. Ox. 38ª. Leg. 1, 16, 9, corn. *buch*, *bugh*, *bewgh* Voc. 9ª. O. 123. 1185. Cr. 403, arem. *buch*, *buoc'h* Cath. Man. Saepissime vero nomen singulativum britannice derivatur n o t a s i n g u l a r i t a t i s propria addita ad substantivum collectivum nudum, quam vix non recte Davies deminutivam principio iudicat, praesertim cum hib. eiusdem usus exemplum inveniri videatur: *di dullind* (duo folia) Corm. *fochlocon*.

C a m b r i c a nota singulativa ob alternantes vocales *i* et *e* pro genere, ut in adiectivis quibus convenit mutabilis *i* (p. 279), duplex est, INN, IN masculina, inficiens antecedentes vocales, ENN, EN feminina.

Vetustiora exempla inter glossas Ox.: *eterinn* (avis singularis; ex *atar*, hod. *adar*) 22ᵇ. *corsenn* (gl. arundo; hod. *cors* fem., palus, iuncetum, *corsen*, iuncus vel planta paludinosa singularis, arundo) 40ª. *scirenn* (gl. stella; hod. *ser*, stellae, *seren* fem., stella singularis) B. 44ᵇ. E libro Land. feminina: *finnaun he collenn* (fons coryli; collect. *coll*, coryli, coryletum) 137. *bet ir onnen*, *dir onnen*, *or onnenn* (usque ad fraxinum, a fraxino) 192. 240. *dir aballen*, *bet ir auallen* (usque ad malum; *aball*, mali) 164. 197. *dir ispidatenn* (usque ad crataegum; germ. hagedorn) 192.

Terminationis *-in* exempla recentiora: *ederyn* (avis; collect. *adar*, supra) Leg. 1, 10, 12. 14. Mab. 2, 232. 239. *keleuyn* (calamus; collect. *kalaf*) 3, 155. *un llinhedyn* (unum granum seminis lini; collect. *llinat* in eodem loco) 2, 236. *gwydbedyn*, *gwybedyn* (culex) 2, 208. 212. *morgrugyn* (formica) 2, 211. 236.

Terminatio *-en* e Mab.: *dalen* (folium) 1, 8. *derwen* (quercus; collect. *dar* ibid.) 2, 232. *auallen* (malus) 2, 64. *meillonen* (trifolium) 2, 218. *tywyssen* (spica; collect. *tywys*, supra) 3, 155. *cleheren* (tabanus) 2, 219. *cenllysgen* (granum grandinis; collect. *cenllysc*, supra) 1, 9. Terminatio IEN: *dryssien* (frutex) Mab. 2, 198.

C o r n i c a exempla e Voc. semper in *-en* exeuntia (cf. p. 89) plurima significantia arbores vel herbas et earum partes: *guiden* (arbor), *colviden* (corylus),

onnen (fraxinus), *glastanen* (quercus, ilex), *guernen* (alnus), *auallen* (malus) 9ᵃ. *heligen* (salix) 9ᵇ. *askellen* (carduus), *reden* (filex), *etestren* (carex), *brunnen* (iuncus), *korsen* (calamus), *heschen* (arundo), *linhaden* (urtica), *delen* (folium), *scorren* (ramus), *guailen*, *guaylen* (virga, baculus), *mesen* (glans), *gronen* (granum), *grueiten* (radix) 9ᵃ; praeterea animalia, praesertim insecta: *logoden* (mus), *loven* (pediculus; cambr. hod. *llau*, pediculi, sg. *lleuen*), *hvannen* (pulex; cambr. hod. *chwain*, *chwanen*) 9ᵃ. *guenenen* (apis; cambr. hod. *gwenyn*, *gwenynen*), *kelionen* (musca), *guibeden* (scinifes), *hvilen* (scarabaeus), *sudronen* (fucus) 8ᵇ. *menvionen* (formica), *contronen* (cimex); membra ut *asen* (costa), *briansen* (guttur), *enederen* (extum) 7ᵃ, denique alias res minutas: *breuyonen* (mica) 10ᵃ. *litheren* (littera) 9ᵇ. Terminatio *-ien* in Voc.: *guhien* (vespa) 8ᵇ. E Dr. et P.: *guelen*, *gwelen* f. (virga) O. 1729. 1732 etc. P. 136, 4. 202, 3. *gvethen*, *guethen* f. (arbor) O. 29. 775. 797. 800. *gryghonen* (scintilla) D. 2717. *scoren* (ramus) O. 802. 805. *luhesen* (fulgur) R. 293. *asen* (costa) Cr. 385.

Aremorica item in *-en*: *goulouen* (candela; *goulou*, lux) Buh. 104, 8. *goalen* (virga) 150, 3. 188, 14. *enesen* (insula) 6, 22. 80, 11. 118, 7. *lizerenn* (littera) MJ. 32b. Plurima continet Cath. ut *guezenn* (arbor), *guezenn prun* (prunus), *queluezenn* ('nuclearius', i. e. corylus), *deruenn* (quercus), *glastannenn* (ilex), *pinenn* (pinus), *fauenn* (fagus), *guernenn* (alnus), *ounenn* (fraxinus), *auallenn* (pomus), *ausillenn* (salix), *prunenn* (prunum), *pechesenn* (persicum), *queresenn* (cerasum, cerasus), *quistinenn* (castanea, iuglans), *iuinenn* (taxus), *loreenn* (laurus), *agroasenn* (arbustum, rubus), *ilyeauenn* (hedera), *gueautenn*, *lousouenn* (herba), *lusenn* (vaccinium), *elestrenn* (gladiolus), *seuuienn* (fragum), *iruinenn* (napus, rapa), *faffuenn* (faba), *melchouenn* (trifolium), *corsenn* (arundo, canna), *delyenn* ('frons', i. e. folium), *goalenn* (virga), *bleuzuenn* (flos), *gruizyenn* (radix), *mesenn* (glans), *fagodenn* (fasciculus); *logodenn* (mus), *louenn* (pediculus), *hoanenn* (pulex), *guenanenn* (apis), *quelyenenn* (musca), *guespedenn* (vespa), *meryenenn* (formica), *fubuenn* (scinifes, culex), *controunenn* (tarmus), *queffnidenn* (aranea), *lencquernenn* (lumbricus); *breyenenn bara* (mica), *choanenn* (mica), *bleuenn* (pilus), *maluenn* (palpebra), *pluuenn* (pluma), *goazenn* (vena), *neruenn* (nervus), *neudenn* (filum), *cordenn* (corda), *greunenn* (granum), *grouanenn* (arena), *glouenn* (carbo), *silienn* (anguilla), *goabien* (anguillula), *goagrenn* (glandula), *guennhaenn* (verruca), *mesclenn* (concha), *faeczenn* (pyga), *sterenn* (stella), *laesenn* (lex), *quenechenn* (collis), *laguenn* (lacus), *iauelinenn* (missile), *lizerenn* (littera), *iguenn* (hamus), *seruiedenn* (facitergium, manutergium).

Iam in gallicis his herbarum nominibus possis supponere notam singularitatis: *γελασονέν* (centunculum herba Gallis) Dioscor. 3, 120. *σκοβιήν* (sambucus Gallis; cambr. hod. *ysgawen*, alnus, collect. *ysgaw*) Dioscor. 4, 171. *titumen* (artemisia herba Gallis) Apulei. Madaur., Medici antiqui. Venet. 1547, p. 213ᵃ. *betilolen* (leg. *betidolen?* manifolium herba Gallis) id. ibid. p. 215ᵃ. At nimis incerta haec.

Hoc tamen memoria dignum praetereundum non censuimus, quod tam e pluralibus formis singulativa derivantur ut arem. *lousouen* (herba) Cath., cambr. hod. *lysieuenn* e pl. *losou* Buh., cambr. *lysiau*, quam e singulativis formae plurales, ut corn. *kerden* (funes), *guelynny* (virgae), *dagrennow* (lacrimae), *blewennow* (rami), *scorennow* (rami), *plynkennow* (trabes), arem. *bioc'hennet* (vaccae), *querden* (funes),

de quibus vid. supra. Paulo alia ratio intercedit inter corn. *asen* (costa) et *asow* (costae), *delen* (folium) et *delyow*, *grueiten* (radix) et *gwrythyow*, arem. *gruizyenn* et *griziou* (radices).

B. Deminutio.

Terminationes deminutivae britannicae frequentiores sunt *-an* et *-ic*. AN (vocali correpta differens a cambr. *-aun*, arem. *-en* = hib. vet. *-án*), usitata hodie quoque cambrice in utroque genere, iam in vetustis nominibus propriis virorum extat, tam cambricis quam aremoricis.

Cambrica e L. Land.: *Daganus* 149. *Guinan*, *Conocan* 150. *Marchan* 188. *Gabran* 150. *Manachan* 205.

Aremorica e chart. Rhed.: *Louran* Mor. 339. *Ninan*, *Nennan* 1. 3. *Winan* 1, 29. *Conan* 1, 2. *Risan* 1, 15. *Maban* 1, 7. *Brocan*, *Brochan* 1, 17. *Fracan* 1, 5. *Gulugan* 1, 2. *Wrgitan* 1, 5. *Wobrian* 1, 38. *Breselan*, *Martinan* 1, 24. *Guoretan*, *Hidran* 2, 16. *Tiarnan*, *Tiernan* 1, 20. 31. *fosan* (fossula) 1, 39.

Cambrica terminatio *-an* etiam hodie deminuit utriusque generis substantiva: masc. *llyfran* (libellus), fem. *dynan*, *gwreigan* (muliercula). Frequentior tamen in genere masculino est *-yn*, ut *dynyn* (homunculus), qua eadem terminatione interdum e substantivis femininis prodeunt masculina, ut *rheffyn* (funiculus) e fem. *rhaff* (funis). Cf. notam singularitatis masculinam *-yn*.

IC cambrice magis ex usu cessit, tamen hodie quoque femininis adfigitur, ut *llances* (iuvenis femina), *llancesig* (iuvencula).

Cornica exempla: *ydnic* (pullus; i. e. avicula, avis pulla) Voc. 8ᵇ. *clechic* (tintinnabulum; i. e. cloccula, e subst. *cloch*, clocca) 9ᵇ. *kellillic* (artavus; e *collell*, culter) 10ᵃ. E plurali derivatum cum plurali terminatione: *flehesygow*, *flehesyggow* (pueruli) O. 1868. D. 2649, comparandum cum aremoricis, quae statim proferentur.

Aremoricum e Buh.: *an mabic devy* (puerulus David.) 106, 21. Hodierna utriusque generis: *tadik* (paterculus), *gwazik* (homunculus), *merc'hik* (filiola). E plurali derivata cum plurali terminatione: *tadouigou* (paterculi), *gwazédigou* (homunculi), *merchédigou* (filiolae), *tiëzigou* (domus parvae), *breûdeûrigou* (fraterculi) ap. Legon.

OS, ACH, IACH rariores sunt terminationes deminuentes cambricae, additae substantivis plur. vel collect., ut *gwrageddos* (mulierculae), *wynos*, *wyniach* (agnelli; *wyn* ex *oen*), *gwarthegach* (parva armenta, cum contemptione dictum). Exemplum prioris terminationis additae substantivi formae singulari in Mab.: *vymranos* (parvi, pauperes mei corvi; *bran*, pl. *brein*) 2, 383.

ILL et ELL frequentes terminationes in nominibus vetustis gallicis deminuentes videri possunt, praesertim in nominibus virorum et feminarum, ut *Roscillus*, *Celtillus*, *Adbucillus* apud Caesarem, *Otacillus*, *Otacilla*, *Excingilla* etc. in inscriptionibus (quae videas in capite de derivatione); praeterea in nominibus fluviorum vel locorum, ut *Mosella* iuxta *Mosa*, *Mursella* iuxta *Mursa*. Rara tamen (nec certum omnino num sint deminutiva) eiusmodi nomina iam apud veteres Hibernos et Britannos, ut hib. *Sinill* (nom. viri) in Annal. Tigern. ap. O'Con. 2, 177, *Colmanellus* (cf. *colm̃ene*, gl. nervus, Sg., an pro *Columbanell*?) Boll. Mart. 2, 560, cambr. *Cuillus* (Gildasii frater) Boll. Ian. 2, 958. Et sub-

stantiva britannica, quae videntur deminutiva eiusdem terminationis, forsitan omnia sint transumpta latina: cambr. *gratell* (gl. graticula, med. lat. *gradella* p. 161; i. e. craticula), *celeell*, *cultel* (gl. artuus; = cultellus) Ox. B. 42[b]. *kyllell*, pl. *kylleill* (sica) Mab. fq. *parchell* (porcellus) Mab. 2, 241. 3, 302. corn. *collel l. kethel* (gl. cultellus; cambr. hod. *cyllell*) Voc. 10[a]. *porchel* (gl. porcellus) 9[a]. *logel* (gl. loculus) 9[b]. arem. *pomell* (globulus ensis; gall. hod. *pommaille*) Buh. 152, 13.

C. Gradatio.

Sunt duae gradationis britannicae terminationes, *-ach* (arem. *-oc'h*) comparativi, *-am* (*-af*) superlativi, quarum illa supplet hibernicam vetustam *-iu*, *-u* (p. 123), altera respondet hibernicae *-em*; utraque ita fere addita, ut consona antecedens (quae si est tenuis, servatur) geminetur vel *h* intromittatur, ni fallimur, per assimilationem (pp. 113. 119. 153). Praeterea, ut in lingua hibernica, sunt formae quaedam anomalae.

Comparativus.

ACH cambrica terminatio. Vetustius exemplum: *guobriach* (gl. sapientior: sera et sapientior aetas; posit. *guobri*, gl. gravis, Ox. 40[a]) gl. Ox. 37[b].

Exempla e Mab.: *hardach oed no gwenhwyuar* (amabilior erat quam Genevara) 1, 4. *glassach yw yvric nor ffenytwyd* (viridiores sunt eius rami quam pinorum) 1, 7. *ny welsei eiryoet morwyn degach* (non viderat unquam puellam formosiorem) 1, 279. *llawenach uuwyt wrthyf y nos honno* (laetiores erga me fuerunt hac nocte) 1, 10. *ryuedach oed gantaw* (mirabilius erat ei) 1, 278. Adverb. *yn gallach* (fortius) 3, 273. E substantivis derivatus comparativus: *a phan vu amserach kymryt hun no chyuedach* (et cum esset tempestivius sumere somnum quam comessationem) Mab. 3, 14. *oed llessach yr march* (esset commodius equo) 3, 19.

OCH aremorica: *brassoch* (maior) Buh. 74, 23. 88, 19. *pelhoch*, *pelloch* (diutius, porro) MJ. 21b. 54b. *abiloch* (habilior) Cath. Item hodie *kaeroc'h* (formosior), *uheloc'h* (altior).

Cornica dialectus caret hac terminatione, pro qua in comparativo ut in superlativo A vel E sola invenitur: *haccra mernans byth ordnys . . ny vye* (terribilior mors nunquam ordinata est) P. 151, 2. *lacka* (peior) D. 2175. *tecke ys houl yv y lyw* (formosior quam sol est eius aspectus) P. 226, 4. *folle* (furiosius) 21, 3. *vylle* (insolentius) 176, 4. *tekke, teke* O. 1177. D. 348. *lelle* (legalior, fidelior) O. 1111. *whekke* (suavior) R. 144. *hyrre* (longior), *cotta* (brevior) O. 2511. 2512. Latino *eo* respondet antepositum *de*: *the voy* (eo magis) D. 1679. *the wel* (eo melius) D. 2080. *ȝe weth* (eo peius) P. 239, 4.

Superlativus.

AM cambrica vetustior terminatio. Exemplum cambricum vetustum: *hinham* (gl. patricius; hod. *hynaf*, ex *hen*, senex, germ. ältester) gl. Ox. B. 45[a].

AF cum infecta *m* cambrica exempla recentiora semper iam exhibent: *maen yssaf yr ureuan* (lapis infimus molinae), *emaen vchaf*, *er hyshaf* (lapis summus, infimus; superior, inferior) Leg. 1, 35, 9. 2, 1, 4. In Mab.: *ar y glynn teckaf yn y byt* (in vallem pulcherrimam mundi) 1, 3. *yggwarthaf arwystli* (in suprema

parte A., fluvii) 2, 371. E substantivis: *pennaf neges iui* (primarium negotium mihi) Mab. 3, 20. *ar uorwyn pennaf onadunt* (et puella prima, princeps earum) 1, 250. *ynbennaf* (potissimum) 2, 21. In libro Landavensi eadem scriptio: *bet in finnaun eithaf* (usque in fontem extremum) 164. *o guarthaf luin ili* (a summa parte nemoris I.) 166. 219. Interdum tamen excussa consona *-a*: *ir tu guartha* (latus supremum) L. Land. 148. *hit guartha ir alt* (ad summitatem acclivitatis) 149. *iniguartha* (in eius, insulae, suprema parte) 187. *diguartha nant hela* (ad summitatem vallis H.) 251. *athecca merch or byd oed honno* (et pulcherrima filia mundi erat haec) Mab. 3, 321.

Cornicus superlativus finitur ut comparativus: *an purra lader*, *an purre laddron* (perfectissimus latro, -imi latrones) P. 74, 4. 90, 4. *a vyne gwarȝe*, *awarȝa* (ab, in summa parte) 135, 1. 253, 2. *lowenna* (laetissime) 115, 2. *ow map kerra*, *the vap kerra* (meus, tuus filius carissimus) D. 153. O. 2341. *uhella* (altissimus, supremus) D. 2189. *brasa*, *brassa*, *brasse* (maximus) D. 793. 778. 773. *gokye* (stultissimus) R. 1454.

AF, AFF aremorica terminatio: *caezraf* (pulcherrimus) Buh. 100, 16. *diuesaf* (ultimus) 102, 18. *furhaff* (sapientissimus) 124, 19. 182, 23. *vhelaff* (altissimus) 146, 13. *hegarataff* (amicissimus) 64, 6. 102, 2. *ma merch henaf* (filia mea natu maxima) MJ. 88 a. *scaffhaf* (levissimus) 41 b. *querhaf* (carissimus) 6 a. 44 a. *brassaf*, *brashaf* (maximus) 10 b. 19 a. *byanaf*, *bianhaff*, *bihanhaf* (minimus) 8 a. 46 b. 138[a]. *falhaf* (minimus) 10 b. *garvhaf*, *garuhaff* (crudelissimus) 41 b. Buh. 10, 17. *abilaff* (habilissimus) Cath. Sed etiam deficiente *f*: *brassa* (maximus) MJ. 145 b., ut semper in hodierna lingua: *ann uhela* (altissimus), *ar pinvidika* (ditissimus).

Anomalae gradationis sunt adiectiva quaedam britannica, quorum comparativus caret terminatione vulgari, superlativus eandem assumpsit, sive ex eadem radice, quae est positivi, sive e diversa uterque gradus derivatus est.

Cambrica eiusdem radicis: *mawr* (magnus), comp. *mwy*, superl. *mwyaf*, *mwyhaf*. *Hir* (longus), comp. *hwy*, superl. *hwyaf*. *Isel* (humilis), comp. *is*, superl. *isaf*. *Uchel* (altus), comp. *uch*, superl. *uchaf*. *Ieuanc* (iuvenis), comp. *ieu*, superl. *ieuaf*, *yeuhaf*. *Hen* (senex), comp. *hyn*, superl. *hynaf*.

Alia quorum positivus deest aut diversae est radicis: comp. *cynt* (prior), superl. *cyntaf* (primus). *Trech* (fortior; = hib. *tressa*) Mab. 1, 20. *Bychan* (parvus), comp. *llei*, superl. *lleiaf*, *lleyaf*. *Agos*, *cyfagos* (vicinus), comp. *nes*, superl. *nesaf*. *Drwc* (malus), comp. *gwaeth*, superl. *gwaethaf*. Diversae in quoque gradu radices: *da*, *mat* (bonus), comp. *guell*, *gwell* (melior), superl. *goreu* (optimus). Exempla horum omnium non infrequentia in Leg. et Mab., ut: *ny bu hwy no hynny* (non fuit longius quam hoc) Mab. 1, 244. *kyn no mi* (prius quam ego; *kynt*) 1, 260. Item hodie, nisi quod interdum comparativorum terminatio vulgaris accedit: *mwyach*, *hwyach*, *ieuach*, *hynach*, *lleiach*, *gwaethach*, *gwellach*.

Cornica et aremorica eadem fere anomala. Cornica: *le* (minus) D. 594. *lyha* (minimus) D. 794. *nes* (propius) P. 172, 4. O. 149. 1404. D. 576. *nessa* (proximus, proxime) R. 1867. Cr. 37. 1678. *moy* (maior, magis, plus) fq. *moghya* (maximus, maxime) D. 513. 777. 792. 798, *moghye* 514, *mogha* O. 2033. D. 510, *moygha* P. 112, 4. 196, 3. *kyns* (prior, prius) 49, 2. 51, 1. O. 377. 724. 1095. 1533. 1722. D. 787. R. 900, *kens* O. 2294. D. 2902. R. 457. *kynsa*, *kynso*,

kynse (primus, primum) O. 20; 2162; 2613. D. 2947; *kensa*, *kenso*, *kense* D. 795. 2051. R. 863. *gueth*, *gweth* (peior) R. 2026. D. 2732. P. 47, 4. 205, 4. *guetha* (?pessimus) D. 1130. *gwel*, *guell*, *gwell* (melior, melius) P. 36, 3. 91, 4. 158, 4. *guel* O. 1914. D. 446. 1910. *an guella gwas* (optimus puer) P. 112, 4. *gwelha* (optime) 115, 2. *an guyn guella* (vinum optimum) O. 1904. *ow dyllas guella* (meum vestitum optimum) D. 256. *an gusyl wella* (optimum consilium) D. 555.

Aremorica: *muy*, *mui* (maior) MJ. 111 b. 113 b. *muy* ('magis') Cath. *muyhaf* (maximus) MJ. 6 b. *muyhaff* Buh. fq. *guell* ('melior') Cath. (melius) MJ. 107 b. 116 b. *guelhaf* (optimus, optime) 5 b. 6 b. 8 a. 45 b. *guellaf* Buh. fq. *quentaff* (primus) Buh. 36, 18. MJ. 47 a. *quentaf* 7 a. b. 10 b. 52 b. Item hodie: *mad* (bonus), comp. *gwell* (*gwelloc'h*), superl. *ar gwella*; *drouk* (malus), comp. *gwaz* (*gwasoc'h*), superl. *ar gwasa*.

Memoranda est post enumeratas terminationes gradationis cambrica terminatio aequalitatis -ET, addita adiectivis, quibus praefigitur compositione part. *ky*, *kyn*, subditurque coni. *a*, *ac* (atque): *niuer kyhardet a hwnnw* (congregatio aeque splendens atque haec) Mab. 1, 16. *gwas kynuonhedicket athi* (puer aeque nobilis ac tu) 1, 264. *achyntristet oedynt ac agheu* (et aeque tristes erant ac mors) 1, 36.

CAPUT TERTIUM.

De numeralibus.

Sunt numeri celtici ut in ceteris linguis vel cardinales vel ordinales; sed addit lingua hibernica genus, quo carent britannica et pleraeque ceterae linguae, substantivorum numeralium.

I. Numeralia hibernica.

1. Numeri cardinales exceptis illis sex a V usque ad X declinantur omnes. Ante numeros per se positos praecedere solet aut A (nec mutatum ante vocales et medias, nec consonas inficiens, diversum igitur ab articulo), aut articulus neutr. plur. Addentur ob conspectum formarum etiam composita et derivata.

Forma substantivorum sequentium praeter dualem post II post numeros minores omnes est pluralis, nec discordant ab usu aliarum linguarum exempla infra suis locis sequentia: *tri tuisil* (tres casus), *tri tuisel* (trium casuum; gen.), *teora bliadni* (tres anni), *cethir brottae* (quattuor momenta), *coic sailm* (quinque psalmi), *coic bliadni* (quinque anni), *coic míli* (quinque milia), *coic brotu* (quinque momenta; acc.), *octṅdelbæ* (octo formae), *deich míli* (decem milia). Contra omnes numeri maiores, tam decadum nomina quam *cét* (centum) et *míle* (mille), utpote substantiva postulant genetivum pluralis: *fiche pond* (viginti pondo), *coic cethorchuit béimmen* (quinquies quadragena verbera); pro quo genetivo sicut pro duali recentior et hodierna lingua substituit formam singularem.

I. ÓIN, ÓEN: *óin diairchinchib* (gl. primitius; i. e. unus e primis) Wb. 7[b].

óin menme lib occo et óin gním (gl. unanimes honorificetis deum; i. e. una mens sit vobis in eo et una actio) 6[d]. *ishinonn óen leiss natura 7 signi.* (gl. sunt alia natura et significatione mobilia; i. e est idem unum, unum et idem ei n. et s.). *ishinon óin signi. 7 discre.* (gl. significantiam et discretionem; cf. Sg. 201[a]: *ednonóen*, gl. identidem) Sg. 61[a]. 208[b]. *aóen fodeich* (unum decies) Cr. 31[c]. Gen. fem.: *cuit inna aine 7 inna aile* (ratione unius et alterius) Cr. 31[c]. Dat.: *isinóinchorp ataat* (in uno corpore sunt) Wb. 12[b]. *o óin síl* (ex uno semine) 4[c]. Acc.: *ni ar óen fer* (non propter unum virum, passus est Christus) 4[b]. Addito articulo interdum significatur lat. idem: *ní corp intóin báll* (gl. corpus non est unum membrum; i. e. unum illud) Wb. 12[a]. *indóengránne* (unum illum granulum) 13[c]. *inna oena méite* (gl. tantidem, i. e. eiusdem magnitudinis) Sg. 203[a]. *ondóentóisrinn* (gl. ex eadem massa) Wb. 4[c]. *issindóinbull* (in uno illo membro) 12[b]. *isindóinuáir* (eadem hora, resurgent mortui) 25[b]. *tresinnóenméit* (gl. per tantundem, temporis) Cr. 34[c]. De formula *cachóen* videas inter pronomina.

Composita: *óinechaid*, *óenechaid* (gl. eques) Sg. 50[b]. 55[b]. *óentaim*, *óintam* (gl. caelebs) 9[a]. 16[a]. *óinsyllabche* (monosyllabae, voces) 207[a]. *fer oínsétche* (vir unius uxoris) Tir. 11; atque alia quae scriptione separantur ut *óen choimdiu lib* (unus dominus vobis) Wb. 22[d]. Nomen viri *oengus* (gen. † *oengusso*, gl. marg.; cf *fergus*, supra p. 266) Cr. 4[a]. Derivata: *óinar*, *óenar* (cf. infra subst. numeralia), *óentu*, *ointu* (unitas) Wb. fq. *óinugud* (unio) Wb. 21[c]. *óende*, *óindæ* (unicus) 12[a]. *óendai*, *óindai*, *óindi* (singuli, singulae) Sg. 9[a]. 18[a]. 197[a]. *indóindid*, *indoindid* (gl. semel) Ml. 29[a]. 34[a]. *indóendaid* (gl. singulatim) Sg. 71[b].

II. DÁ, DÍ (DÉ). Paradigma flexionis huius numeralis constructi cum substantivis:

	Masc.	Fem.	Neutr.
Nom.	*dá*	*dí*	*dá-ṅ*
Gen.	*dá* }		
Dat.	*dib-ṅ (deib-ṅ)* }		
Acc.	*dá*	*dí*	*dá-ṅ*

Quarum formarum exempla supra sunt prolata cum nominum numero duali; formulae pronominalis *diblínaib* (utrobique, ab utraque parte) plura infra inter pronomina. Dativi forma *deib* extat in Sg. 8[a]: *sill. fordeib dacti. són* (gl. penthemimeri heroicae; i. e. syllaba super duo dactylos hoc). Idem cum articulo sine substantivo: *nochishonaib dib són* (est tamen ab utroque hoc) Ml. 14[c]. Praeter *dá* extat forma absoluta *dáu*, rec. et hod. *dó* (= cambr. *dou*, *deu*, hod. *dau*): *itadáu coicat archét* (sunt 152) Cr. 42[b]. *it lia inatri oldáte adó* (sunt plus tria quam duo), *adó ille 7 adó anund* (duo illinc et duo hinc) Corm. *deach. ni hoen acht a dhó* (non unus sed duo) id. *emuin. cocend nómaide no a dó no a tri* (ad finem momenti [?] vel duorum vel trium) id. *himbas forosnai.*

DÉ in compositis et derivatis: *deoger* (diphthongus; = *defoger* a *fogur*, sonus) Sg. fq. *deáith* (gl. bipennis) Sg. 67[a]. *dériad* (gl. bigae, biugae, bina iuga) 54[a]. *désillabchi* (bisyllabae, voces) 44[b]. 68[b]. 187[a]. *coit. dechenéli indiu la nuelitridi* (gl. terrigenus, taurigenus; i. e. communia bigenera hodie apud novos scriptores) 90[b]. *coitchen dechenelisin ap. ḡcos* (gl. ὁ ἄνθρωπος καὶ ἡ ἄνθρωπος) 62[b]. *inpaseir .i. indechenéul paseir* (gl. unde sit, ne parseris, in cod. passeris, Prisc. 12, 6, 29) 203[a]. *déchorpdae* (gl. bicorpor) 65[a]. *robói chocad etir deichthriub*

7 dethriub corricisin (fuit bellum inter decem tribus et duas tribus usque eo) Ml. 37r. De subst. numerali *déde* paulo infra; adi. *deidi* (gl. bini) Cr. 32[d].

III. TRÍ masc. neutr., TEOIR, TEORA fem. Paradigma flexionis:

	Masc. et neutr.	Fem.
Nom.	*trí*	*teoir, teora*
Gen.	*trí*	*teora-ṅ*
Dat.	*trib*	*teoraib*
Acc.	*trí*	*teora.*

Exempla gen. masc. et neutr.: Nom. *islour da preceptóir in œclis no thríi* (sufficiunt duo praeceptores in ecclesia vel tres) Wb. 13[a]. *na tri recte* (tres leges, naturae etc.; *rect* neutr., alibi masc.) Wb. 29[a]. *it tri tuisil* (gl. gerundia nominum habent casus aliquos; i. e. sunt tres casus) Sg. 148[b]. Gen.: *delb tri tuisel foraib* (species trium casuum in eis, gerundiis) Sg. 148[b]. *na tri noilaithe* (gl. trinum nundinum; i. e. -arum) Sg. 116[b]. *ní gnáth choms. in ainmnidib pronomen acht inna trí domber ṡom* (gl. per nominativos tria tantum componuntur, pronomina; i. e. non consueta compositio in nominativis pronominum nisi trium, quae profert) Sg. 201[a]. Dat.: *diatrib nonbaruib* (tribus suis enneadibus) Corm. B. *orc tréith.* Acc.: *ruri anacht trimaccu asurnn tened* (dominus qui servavit tres filios e furno ignis) Colm. h. 29. *tri gné forsin apgitir* (gl. terna tenent alphabeta; i. e. tres formas pro alphabeto) Cr. 33[a]. *tri anman dobeir, tri anman tra dober doib* (tria nomina dat, tria nomina ergo dat eis) Wb. 12[c]. 16[a]. *annoi frisinna tri* (gl. ille ipse iste et reliqua novem; i. e. novem ad tria, pronomina dicta) Sg. 197[b]. *commebaid hitrí* (ut frangeretur in tria) Br. h. 78.

Fem.: *inna teoir rannasa isóin rann fardiṅgrat* (gl. ergo tria una pars est orationis) Sg. 26[b]. *teora tonna torunni in bab. trédenus dosom in sepul.* (gl. consepulti estis ei, Christo, in baptismo; i. e. tres undationes super nos in bapt., triduum ei in sepulcro) Wb. 27[a]. *teora bliadni frithriagla namma leissem* (gl. sunt autem anni tres circuli) Cr. 32[b]. *itnephchumscaichti na teora litreso* (immutabiles sunt hae tres litterae) Sg. 10[a]. *teora greca inso dondí aslegendi* (scil. *briathra*, voces: hae tres graecae pro *legendi*, τοῦ ἀναγνωστέον καὶ τοῦ ἀναγινώσκειν καὶ τοῦ ἀναγινώσκεσθαι) Sg. 148[b]. *teora ferba fira* (tres vaccae candidae) SM. 64. Gen.: *nephaccomol inna teora liter* (non iunctio trium litterarum). *ménogud inna teora ṅguttae iṁalle* (dissonantia trium vocalium insimul) Sg. 7[b]. 40[b]. *muince .iii. nungae* (collare trium unciarum) Tir. 6. *na teora mbo* (gl. *di gabail*; i. e. trium vaccarum) SM. 66. Dat.: *donaib teoraib personaib uathataib* (in tribus personis singularibus, numeri singularis) Sg. 186[a]. Acc.: *taidmenadar sunt t̄ na teora persana* (significat hic ergo tres personas, deitatis) Wb. 9[c]. *adopart teora lethindli* (obtulit tria dimidia *i.*) Tir. 4. *ar teora ferba tic so* (ad tres vaccas pertinet hoc) SM. 68.

TRE in compositis et derivatis: *isintrechostu* (gl. in tripode) Sg. 8[b]. *treode, trecoste* (gl. tricuspis) Sg. 67[b]. *trechatharde* (gl. tripolites) Sg. 38[b]. *treceneli* (gl. trigena) Sg. 66[a]. *ingenitin coit. trechinélai* (gl. alteram servat, regulam; i. e. genetivum communem trigenerum), *coitchen trechenelœ .sui.* (commune trigenerum est *sui*) Sg. 75[a]. 200[a]. Supra allatum est subst. *trédenus* compositum e *denus* (*roscarsam frib denus ṁbeicc*, gl. desoluti a vobis ad tempus horae, Wb. 24[d]). Derivatum *trian* (tertia pars, triens) SM. 96. 100. 200. 246. 258. 260, cuius genus

neutrum recentior quoque lingua significat: *dá d-trian* (duae partes, bes) Keat. ap. O'Don. 372. Subst. numerale, de quo infra, *tréde* est neutrum adi. *tréde* (ternus): *isnaib tredaib* (gl. in ternis) Sg. 10[a].

IV. CETHIR masc. neutr., CETHEOIR, CETHEORA fem. Exempla masc. et neutr.: *cethir brottae* (quattuor momenta; in sententia, quam videas totam infra sub X) Cr. 18[d]. *itchethir chét* (gl. quater centeni; = 400) Cr. 42[c]. Fem.: *ceteora athgabala* (quattuor districtiones) SM. 258. *cetheora duillne fair* (quattuor folia super eo) Corm. *doss.* Gen.: *condib cretem cet[h]eora persann linn* (ut sit fides quattuor personarum nobis) Tr. 86. Accedit forma utriusque generis communis *ceithre*, *ceithri* in codicibus recentioribus. Masc.: *ceitre sellaig* (quattuor spectatores) SM. 240. *ceitri sapuid* (quattuor principes), *ceitri triuin* (quattuor viri fortes) SM. 54. *ceitri mic Buide* (quattuor filii B.) SM. 70. Fem.: *ceitri primgaeta ocus ceitri fogaeta* (quattuor venti cardinales et quattuor venti laterales) SM. 26. *ceithri ba* (quattuor vaccae) 270.

Est etiam subst. *cethir* (gl. hic et hoc pecus; i. e. quadrupes) Sg. 70[b]. *cosmil fricethir* (gl. animalis homo; i. e. similis animalis quadrupedis) Wb. 8[b]. Plur. *cethra*: *na hethat cethra na gurta* (ne edant pecudes segetes) Corm. *gelistar.* *is ingnadh ronucsat daine 7 cethra ananmanna as* (est mirum quod tulerunt homines et pecudes animas suas inde) Gl. 2. *im fulusa cacha cethra* (circa fetus omnium pecudum) SM. 184. *o na cetraib* (a pecoribus) SM. 190. *combertis na cethrai* (ut afferrent pecudes) Corm. *belltaine.* Idem adiective positum: *im rubu cethra* (circa bestias quadrupedes) SM. 184. Composita: *mincetra* (pecora iuvenca) SM. 184. *beoceathra* (viva pecora), *for beoceathraib* (de vivis pecoribus) SM. 258. In compositione CETHAR: *traig cethargarait* (gl. proceleusmaticum; i. e. pes quattuor brevium syllabarum) Sg. 7[b].

V. CÓIC (e *cinc*, *cuinc* = lat. *quinque*, cambr. *pimp*; cf. pp. 42. 66): *cóic deich cóica* (gl. marg.; ad textum: singulae vocales denos sonos habentes; i. e. 5 × 10 = 50) Sg. 4[a]. *acoic indid oa q. xxx* (gl. quinto minus a triginta) Cr. 33[b]. Cf. infra: *coic sailm sechtmogat*, *coic cethorchuit*, *cóiccet*, *coic míli.* Gen.: *boge .V. ṅuinge banoir* (catinus quinque unciarum auri candidi) Corm. Postea *cúic*: *ocus rordaig cuic cresa inti* (ordinavit quinque zonas in ea) SM. 28, ut hodie *cúig.*

VI. SÉ (cf. pp. 52. 125): *octṅdelbœ 7 oct ṅgné cenelcha andsom. sé tarm̄orcenn im̄* (gl. sunt formae generales praeteriti perfecti VIII; i. e. octo formae, sex terminationes tamen) Sg. 166[a]. *se sinistri* (sex fenestrae), *sesca ocus se sinistri* (66 fen.) SM. 28. *se haisle* (sex articuli) Corm. *déach.* Gen.: *na sé mbó* (gl. *di athgabail*; i. e. sex vaccarum) SM. 66.

VII. SECHT (e forma *sechten* = sanscr. *saptan*, lat. *septem*; de *n* originaria huius numeri et trium sequentium cf. sub N, p. 44): *itsechtṅocht* (gl. septies octoni), *itsecht trichit* (gl. septies trigeni) Cr. 33[c]. *itsecht cét* (gl. septies centeni) Cr. 42[c]. *secht maicc cathboth* (septem filii C.) Tir. 8. *seċt cumala, tri seċt cumala* (septem cum.*, ter septem cum.) SM. 70. *.VII.ṅaisle* (7 articuli), *.VII. ndialt* (7 pedes) Corm. *déach.* Gen.: *cessad secht mbrathar* (passionem septem fratrum) Fél. Iul. 10. Acc.: *dobert sechtmultu úade* (dedit septem verveces a se) Br. h. 36. Derivatum: *grad seċta* (gradus septenarius) SM. 96.

---

* *cumal* f. 1. serva; 2. pretium trium vaccarum. Vaccae aequiparantur 24 *screpaill*, 1 *screpall* = 3 *pinginni.*

VIII. OCT, OCHT: *octn̄delbœ 7 oct n̄gné cenelcha andsom* (glossa tota sub VI) Sg. 166[a]. *aocht deac* (18) Cr. 32[d]. *VIII. n̄diailt* (8 syllabae), *ocht n̄déich* (octo pedes), *ocht naisle* (octo articuli) Corm. *déach. oc̄t mba* (octo vaccae) SM. 138. Dat.: *huanaib octsa anúas* (gl. similiter ab eis composita, uterque etc. Prisc. 6, 1, 4; i. e. ab his octo supradictis, unus, ullus etc.) Sg. 90[b]. Acc.: *ro delb dono na hoc̄t ngaeta* (creavit igitur octo ventos) SM. 26.

IX. NÓI: *nói sethir* (gl. novem glandulae) Sg. 49[b]. *annoi frisinna tri* (novem ad tria; cf. sub III acc.), *ité inna noi dim* (gl. septem derivativa et is et hic; i. e. sunt haec ergo novem, dicta pronomina) Sg. 197[b]. *nóe slabraid ass* (novem catenae ex eo) Corm. *bóge*. Originariae *n* servatae exempla, minus certa in genetivis: *conrici hucht noinomne* (usque ad iugum novem quercuum) Tir. 1. *fri ré noin uar* (spatio novem horarum) L. Ballym. ap. O'Don. p. 92; certiora *noi mbai* (novem vaccae) SM. 138. *noi mbliadna .x. iarsin* (undeviginti annos postea) L. Br. ap. St. (Beitr. I. 354), quibus adnumerandum est compositum *nóin̄druimm* (novem iuga, n. l.): gen. *mochoe nóin̄drommo* Sg. 226.

X. DEICH: *deich míli* (gl. decem milia) Wb. 12[d]. *itadeich* (gl. decus; i. e. decem, Beda de temp. rat. c. 15) Cr. 31[c]. *inna deich ar dib cetaib* (gl. ducenti decus, ibid. c. 20) Cr. 33[a]. *inna deich tribu* (gl. tribus) Ml. 34[d]. *cóic deich* (quinquies deni) Sg. 4[a], v. supra. Servata *n*: *deic̄ mbai* (decem vaccae) SM. 136. *co ruice deic̄ mbu* (usque ad 10 v.) SM. 92.

Eadem forma in derivato *deichthi* (gl. denos, sonos, habentes vocales) Sg. 4[a]. et in composito *deichthriub* (decem tribus) Ml. 37r. (v. supra p. 301). Propria est eiusdem vocis forma cum producta vocali et servato consonae *c* statu primitivo (cf. p. 69) DÉC, DEAC, DEEC, forma absoluta, postposita post numeros minores, ad effingendos compositos ab XI usque ad XIX. Usurpatur eadem forma hodie, destituta consona, hib. *déag*, gael. *deug* in numeris illis compositis tam cardinalibus quam ordinalibus, non mutata sequens post minores numeros et post substantiva, si qua addita sunt, ut gaelice 11 card.: *aon deug* (undecim), cum subst. *aon fhear deug* (undecim viri); ordinal.: *an t-aon fhear deug* (undecimus vir). Item hibernice 12 card.: *dá déag* (duodecim), cum subst. *dá dheisgiobal déag* (duodecim discipuli); 13 ord.: *an treas caibidil déag* (decimum tertium caput); 14 ord.: *an ceathramhadh caibidil déag* (caput decimum quartum).

Exempla vetusta numerorum XI—XIX: *cretsite di míli déec* (quod crediderunt duodecim milia; glossa mutila initio. Post *déec* sequitur *di illis*, quod est *de illis* latine, ut mox pergitur: *sechié cretes de illis tucfe rúna legis*) Wb. 15[b]. *ar isairchenn m̄bes salt hiciunn nóidécdi mad in dib n̄uarib deac nammá bas laigu cach mí aescai oldaas trichtaige .... armad iarnaicniud adrimther cutesbat di cach trichtaigi di huáir deac 7 IIII bro. 7 unga 7 atom. ni conbia salt etir. issaithrech im̄ isairi is assu lasna rímairu di huáir deac namma du thesbuith* (nam est indubium esse saltum in fine decennovenalis, circuli, si duodenis horis tantum sit minor mensis lunae, quam est tricenalis ..... nam si secundum naturam computatur, ut deficiant de tricenali duodenae horae et quaternae lineae et uncia et atomus, non erit saltus omnino. Est autem laboriosum id; ideo facilius computatoribus duodenas horas tantum deficere*) Cr. 3[b]

* Comparata hac cum glossa infra sequente eiusdem scriptoris eadem ratio probatur, quam sequitur O'Dugan (ap. O'R. *únsa*): 1 momentum (minuta) = 12 unciae, 1 uncia = 47 atomi.

in notationibus de formula chronologica: salva ratione saltus. *ni roig di huáir deac* (gl. alias nequaquam ad hoc pertingere posse constat; i. e. non attingit duodecim horas) Cr. 33[b]. *inda apstal .x.* (duodecim apostoli) Fél. Iul. 15. *da gaetha dec* (duodecim venti) SM. 26. *in da rann deacc* (12 partes), *i ndib randaib dec* (in 12 partibus) SM. 30. *teora pinginne dec* (tredecim denarii) SM. 246. *trí cumula décc ar fichit* (13 ad 20, 33 cum.) SM. 76. *dorimther hí libur essaiæ áscelso .i. asbert side contra esechiam atbela doich side 7 dognaith athirgi 7 luid ingrian foraculu coic brotu deac 7 is ed inchoisecht trisodin incoic bliadni deac dothormuch forasaigulsom* (narratur in libro Isaiae haec historia; dixit enim hic contra Ezechiam: morieris, verisimile hoc, et faciebat paenitentiam et cessit sol retro quindecim lineas, et hoc significavit per illud, quindecim annos addi ad vitam illius. Cf. Isai. 38, 5. 8) gl. marg. Ml. 16[d]. *da mile dec ar cuic cetaib dec mili* (duodecim milia passuum ad mille quingenta m. p. = 1512 milia passuum) SM. 28. *a cuic dec* (quindecim) SM. 30. *cuic la déc* (15 dies) SM. 80. *maccan sem̃bliadan deac* (puerulus sedecim annorum) F. h. 2. *aochtdeac archét* (gl. CXVIII) Cr. 32[d]. *co a sect dec* (usque ad septendecim) SM. 272. *sec̃t cumulu déc* (17 cumalas) SM. 224. *da noc̃t dec milid do mileduib* (bis duodeviceni milites) SM. 20. *nóidéc* (XIX) colligendum e voce derivata *nóidécde, nóedécde* (decemnovenalis, circulus) frequentiore in Cr.; inde praeterea colligi possunt *óendéc*, *tridéc* etc. Sed interdum hic ut alias multiplicatio adhibetur: *da se pairti* (bis senae partes), *da se mis* (bis seni menses) SM. 28.

Eandem numeri formam ordinalibus subiungi, ut oriantur formulae: *in tris déc, in tris fer déc* (decimus tertius, d. t. vir), *incóiced deac* (decimus quintus) etc., patet e glossa ad memoratam formulam chronologicam: *testa són dam dintrichtigi lasindi huáir deac .1. fuar salto ascachóen aescu .1. cethir brottae 7 alarann deac brotto et VII mad rann cethorchat aili deac brotto* (deest hoc quoque de triginta diebus cum horis duodecim i. e. inventione saltus qui est singulis mensibus i. e. quattuor momenta et duodecima pars momenti et quadragesima septima pars duodecimae partis momenti) Cr. 18[c]. *in cuiced rann dec* (quinta decima pars) SM. 246. Item cum aliis numeralibus: *treise déc* (tredecim dies) SM. 78. 82.

Quae secuntur, sunt substantiva ord. post. ser. I. c., constructa cum genetivo substantivi; ipsa post numeros minores in genetivo posita, si fit additio, ut *ocht fichet* (octo et viginti), sin multiplicatio, in plurali (vel duali), ut *secht trichit* (septem triacades).

XX. FICHE: *fiche pond* (gl. pondo viginti) Sg. 70[a]. *isfiche* (gl. bis deni) Cr. 31[c]. *fiche archet* (gl. quindecies octoni; = 120) Cr. 41[b]. Gen.: *co foocht fichet* (usque vicies octies) Cr. 45[c]. *inchoiced fichet* (gl. vicesima quinta, luna) Cr. 33[b]. *ceitri mile fichet* (24 milia passuum) SM. 28. Minus recte: *trí cumala fichit, sec̃t cumala fichit* (23, 27 cumalae), *in aenmad rann fichit* (unetvicesima pars) SM. 76. 232. Inde supponendae formae: *óen fichet* (21), *óen fer fichet* (21 viri), *trí fir fichet* (23 viri), *in tris fichet, in tris fer fichet* (vicesimus tertius, vic. t. vir) etc. Aliter (*ar* c. dat.) apud Oeng. *dlom diis ar fichit martír* (praedica duo et viginti martyres) Fél. Sept. 13.

Plur. *trifichit fer* (sexaginta viri) Tir. 12. *deic mbliadna ocus ceitri fichit* (nonaginta anni), *cuic fichit bliadain* (centum anni) SM. 138. *sec̃t fichiat blia-*

ḋain, sect fichit bliadain (140 anni) SM. 66. 74. Acc.: *tri fichtea bliadne* (60 annos) Tir. 2. *trifichte bliadan* F. h. 40. Dual. dat.: *moirseser ar dib fichtib* (47 homines) Oeng. v. infra.

XXX. TRICHA: *tricha* (gl. ter deni) Cr. 31[c]. *tricha trenfer trebar* (triginta viri fortes prudentes) Fél. Febr. 20. Acc.: *co triċait seċt cumala* (ad tricies septenas *cumalas*) SM. 92.

Plur. *itsecht trichit inna deich ar dib cetaib* (gl. septies trigeni ducenti decus; i. e. 7 × 30 = 210) Cr. 33[a].

Inde derivatum subst. *trichtaige*, *trichtige* (= *trichtaiche*, *trichtiche*; cf. derivat. ICHE) in Cr. una voce significans spatium triginta dierum.

XL. CETHORCHA: *cetraċa la macfuirmid* (quadraginta penes m., poëtam sexti gradus, historiae) SM. 44. Gen.: *VII mad rann cethorchat* (septima et quadragesima pars) Cr. v. supra. *athgabail fir cethraċhat aidche* (districtio viri 40 noctium, viri observantis quadragesimam) SM. 194. *a cetar cethraċat* (44) SM. 28.

Plur.: *coic cethorchuit béimmen* (gl. quinquies quadragenae, plagae; i. e. 5 × 40) Wb. 17[d]. Dat.: *cetharchattaib*, *cethrachtuib* (v. *clúmat*) Gl. 11. 41.

L. CÓICA in exemplo iam allato: *cóic deich cóica* (5 × 10 = 50) Sg. 4[a]. Gen.: *itadáu coicat archét* (gl. decies novies octoni; i. e. sunt 152: 19 × 8 = 152; *dá coicat* = 52) Cr. 42[b]. Formae corruptae: Dual.: *dichaicait* (gl. *cetsalm*) F. h. 30. Plur.: *natricoicat* (150, psalmi) F. h. 25. Dat.: *coic ar tri caecaib bliadain* (155 annos) Fél. Aug. 7.

LX. SESCA: *sesca la cana* (sexaginta, historiae, penes c., poëtam quarti gradus) SM. 44. *sesca ocus se sinistri* (sexaginta sex fenestrae) SM. 28.

LXX. SECHTMOGA. Gen.: *fochoicsechtmogat ata diabsalma isintsaltir l. itcoic sailm secht.* (i. e. *sechtmogat*) *diandiant titul diabpsalma* (septuagies quinquies et diapsalma in psalterio, vel sunt septuaginta quinque psalmi, quibus est titulus diapsalma) Ml. 2[c]. *in tan imorro ro fuidi Feinius a da deiscipul seċtmoget* (cum vero F. mitteret discipulos suos 72) SM. 20.

LXXX. OCHTMOGA: *ochtmoga caín cinged* (octoginta boni bellatores) Fél. Febr. 14. Gen.: *coic míli ochtmugat archét* (185000) Ml. 35[b]. *iars na hoċt mbliadnaib oċtmodat* (post 88 annos), *iars na deiċ mbliadnaib oċtmodat* (post nonaginta annos) SM. 138.

XC. Ex hodierno hib. *nocha* vetusta forma NÓCHA supponenda. Inde derivatum adi. *nóichtech*: *ni robatar accobra colna leosom issindiu cétach abram nóichtech sarra* (gl. qui de ancilla, secundum carnem natus est, qui autem de libera, Sara, secundum repromissionem est; i. e. non erant cupiditates carnis illis; tum centenarius A., nonagenaria S.) Wb. 20[a].*

C. CÉT (= lat. centum), substantivum ordinis prioris ser. I. Nom.: *cét rámæ fuiri* (gl. ad vers. Verg. Aen. 10, 207: it gravis Aulestes, centenaque arbore fluctus verberat; i. e. centum remi in ea) Sg. 36[a]. Gen.: *dichlaind chéit ríg chéit rignae* (de prole centum regum, centum reginarum; *rí*, rex, *rígain*, regina) Paul. carm. 1. *cenn cét míle* (caput centum milium) Fél. Iul. 24. Dat.:

* Differt ab hoc adi. *noichtech* (undetricenalis; = *no-ichtech*, *no-fichtech* e *nói fichet* 29) in Cr.: *noichtech* (gl. undetricen. dier.: necesse est tres pariter menses undetricenorum computare dierum) 39[a]. *isnoichtech ré niuil la aegyp. isinbliadinsin hicuiretar salt* (undetricenalis luna Julii apud Aegyptios illo anno, quo ponunt saltum) 32[b].

archét (ad centum, praeter centum) v. infra. Acc.: *lacet martir namra* (cum centum martyribus miris) Fél. Iul. 4. *canaid cetsalm cechnaidchi*(canebat centenos quaque nocte psalmos) F. h. 30. Dual.: *da cet* (ducenti) SM. 46. Dat.: *ar dib cetaib* (ad ducentos) Cr. 33[a]. Plur. nom.: *itchethir chét* (gl. quater centeni), *itsecht cét* (gl. septies centeni) Cr. 42[c]. *oillu oldate cóiccet fer do demnigud i˙ resurrec.* (gl. visus est plusquam quingentis fratribus; i. e. plus igitur quam D viri ad confirmationem res.) Wb. 13[b]. *danocht cet* (bis octingeni) Fél. Iun. 22. Dat.: *cotri cétaib martir* (cum tricentis martyribus) Fél. Sept. 8. *ar cuic cetaib dec* (ad quindecies centena) SM. 28. Acc.: *lanái cét* (cum nongentis) Fél. Aug. 29. Inde derivatum adi. *cétach* (centenarius, centum annos natus) Wb. 20[a]; compositum: *Conn cétcathach* (C. centum bellorum) SM. 70.

Si adduntur numeri minores, sequi hunc numerum postremo loco cum praep. *ar* (ad, apud, cum dat.) docent exempla supra memorata: *aochtdeac archét* (118) Cr. 32[d]. *fiche archet* (120) C. 41[b]. *adáu coicat archét* (152) Cr. 42[b]. *ochtmugat archét* (180) Ml. 34[b]. *inna deich ar dib cetaib* (210) Cr. 33[a].

M. MÍLE, subst. fem. (ser. IV.b), cuius nom. sg. mihi non occurrit. Acc. *míli*: *corrici míli* (gl. plurima apud nos simplicia, quae apud Graecos composita, ut felix εὐτυχής, pius εὐσεβής et alia mille; i. e. ut expleat, usque ad mille) Sg. 207[b]. Plur.: *coic míli* (5000) Ml. 34[b]. *di míli déec* (12000) Wb. 15[b]; cum substantivo: *deich míli briathar* (gl. decem milia verborum) Wb. 12[d]. Gen.: *mor sostan dasé mile martair* (magna requies 12000 martyrum), *cenn cét mile* (caput centum milium) Fél. Iul. 10. 24. Dat.: *ismo milib mile* (est maius milibus milium, *.i.ismó na mili domilib*) Fél. Epil. 28.

E cardinalibus numeris hibernicis praemissa praep. *fo* produnt adverbiales, qui propriis formis, ut sunt latinae semel, bis, ter etc., nec hibernice nec britannice significantur. Exempla: *fodí namma* (gl. semel et bis in usum mihi misistis; i. e. bis tantum) Wb. 24[b]. *fadi* SM. 268. *fomlámas bádud fothrí* (gl. ter naufragium feci) Wb. 17[d]. *cani dupater fothrí* (canas tuum Paternoster ter) Inc. Sg. *futhrí* Tir. 14. *fathri* Br. h. 32. *a óen fodeich* (unum decies) Cr. 31[c]. *co foocht fichet* (usque vicies octies) Cr. 45[c]. *fochoicsechtmogat* (septuagies quinquies) Ml. 2[c].

Ob formam femininam in *fodí* (bis) videtur subintellegendum subst. fem. *fecht* (= cambr. *gweith* fem., lat. *vix*, *vicis*), quod subst. *gweith*, *gweiz* semper additur in britannicis dialectis, atque idem extat hibernice in numero adverbiali primo, qui non praemittit praepositionem, sed compositus est: *oinecht appec. am. noinect rombebe colinn cr.* (gl. qui mortuus est pro peccato mortuus est semel, Christus) Wb. 3[b]. *oinecht* (= *oinfecht*, una vice, cambr. hod. *unwaith*; cf. adverb. *indectso*, *infechtso*, hac vice, nunc) Ml. 34[a]. Contra in *fothrí* (ter) aliisque forma generis neutri supponenda videtur. Praeterea formae adverbiales derivantur ex adiectivis numeralibus: *indoindid* (gl. semel; *oinde*) Ml. 34[a]. *intanisiv* (gl. secundum; *tánise*) Sg. 213[a].

Latinis numeris distributivis respondent hibernici numeri cardinales vel substantiva numeralia praemisso pronomine *cach*: *cach óen* (singuli; cf. pron.), *cach di dúil* (bina elementa) Sg. 3[b]. *cach cóicer* (quini viri) Corm.

2. Numeri ordinales, quorum minor copia est in codicibus nostris vetustis quam cardinalium, inveniuntur hi:

I. CET (= brit. *cint*, prior, cf. gall. Cintus, Cintugenus = hib. *Cetgen* L.

Ardm. 11 b. 2, Cintugena, Cintugnatus, Cintugnata, Cintugnatius Inscr.) vix invenitur extra compositionem: *ishé incét sians* ... *ishe insians aile* (is est sensus primus, sensus alter) Ml. 36ᵃ. *céitgrinne fíno* (gl. nectar; i. e. primitiae vini, protropum) Sg. 122ᵇ. *cétbaid* (sensus; quasi primum εἶναι) Ml. 36ᵃ. *7 ní cétbaid dosom* (gl. quamvis multi de hoc dicunt; i. e. nec est sententia illi) Sg. 71ᵃ. *maith anintliucht foirbthi acétbuidi* (gl. exercitatos habent sensus; i. e. bonus eorum intellectus, perfecti eorum sensus) Wb. 33ᶜ. *fochetoir* (statim, i. e. prima hora) Wb. 11ᶜ. *focetoir* Ml. 24ᵇ. *ícétaidchi* (prima nocte) F. h. 64. *incétbliadain* (primo anno) Corm. *fochlocon. cétmuinter* (prima familia, i. e. coniunx): *folach cetmuintire* (sustentatio coniugis) SM. 230. 232. *cetcruth* (prima forma) SM. 28. *cétamus* (primum, i. e. primo impetu) Corm. fq. (vid. *dobur*, *ferb*, *gall*, *leithech*, *ross*, *rot*, *ur*); cf. *ished cétmus asaccobor limm féin* (hoc primum est desiderium in me ipso) Wb. 23ᵇ. *cétóin* (primum ieiunium, i. e. dies Mercurii): *de cétain* (die Mercurii) SM. 26. *beltene indiu for cétáin* (calendae Maiae hodie die Mercurii) Ps. 39 a. *cetsoman .i. cetsámsin .i. cétlúd síne samraid* (cal. Maiae i. e. prima aestas haec i. e. principium, prima apparitio tempestatis aestivae) Corm.; cf. *cétam*, gen. *cétaman* (mensis Maius). Compositionem hodie quoque statuendam esse, etsi scriptione separatur *céad*, probat infectio consonae insequentis. Adverbii *cétu*, *ciatu*, *céta* (primum) exempla infra inter adverbia.

Extra compositionem invenitur derivatum CÉTNE (ord. pr. ser. I. b): *badhé afer incétne* (sit is vir eius, mulieris, primus) Wb. 9ᵈ. Dat. abl.: *arnídad ferrsi inchétnu* (gl. nondum poteratis, sed nec nunc quidem potestis; i. e. nam non estis meliores vos quam primum, *inchétnu* abl. neutr. ob antecedentem comparativum) Wb. 8ᶜ. Praecedit regulariter substantivo, si quod additur: *isinchétne tuiste* (in prima creatione), *ó aicniud nacétne tuisten* (natura primae creationis) Wb. 1ᵃ. 21ᵇ. *cétna netargna*, *cétnu netargnæ* (gl. prima cognitio) Sg. 197ᵇ. 198ᵃ. *cetna persan*, *inchetna persan* (prima persona) 199ᵇ. 157ᵇ. *farcétnu diull* (secundum primam declinationem) 90ᵇ. *huan cetnu dedol indlaithi* (gl. a primo ergo crepusculo) Ml. 42 r. *inna cétni sillabæ* (primae syllabae) Sg. 212ᵇ. *donaib cétnaib forcitlaib* (gl. primis institutionibus) Ml. 14ᵃ. Idem postpositum substantivo transit in significationem latini idem, quae sola est hod. *céadna*: *ised angné cetne* (gl. eadem ratio) Cr. 33ᵇ. *iss. afol. cétna beos tofóirndet* (gl. idem possunt significare) Sg. 72ᵇ. *iss. afolad cétnae sluindidae* (haec est notio eadem significata), *sluindid afolad cétnae* (significat eandem notionem) 9ᵇ. *incoissig afolad cétnae. ní inchoisig inson afolad cétne* (qui significat, non significat vox notionem eandem) 9ᵃ. *infogur cétna* (idem sonus) 203ᵇ. *indobre. chétna* (idem adverbium) 71ᵇ. *na litre cétni* (eaedem litterae) 10ᵃ. *bithé na precepta cétni* (sunt haec eadem praecepta, quae praedicabo iis) Wb. 17ᵇ. *isgnath hisalmaib aitherrech forsnasunu cétn[u]* (est usitatus in psalmis reditus ad easdem voces) Ml. 52 r. Ante subst. pronomine praemisso: *ishé céetne fer* (is est idem vir) Wb. 7ᵇ.

Eiusdem significationis est PRÍM (transumpta vox latina): *allaithe ṅdedenach diud noich. 7 phrím archiunn rl.* (gl. morata in coitu solis biduo non comparet in caelo, luna. Beda de nat. rer. c. 13; i. e. diem extremum in fine undetricenalis et primum ad principium) Cr. 18ᵈ. *inna phrím* (gl. primo post occasum) Cr. 33ᶜ. In compositis significat lat. primarius, principalis: *donfrímgáid*

(vento cardinali, primario) Cr. 19[c]. *loc imbítis prímsacairt ocirnigdi* (gl. sacrarium; i. e. locus in quo erant summi sacerdotes in precando) Wb. 10[d]. Cf. cambr. *priflys* (aula, sedes capitalis) Mab.

OENMAD, si secuntur numeri maiores: *in aenmad rann fichit* (unetvicesima pars) SM. 232.

II. TÁNISE (cf. *imthanu*, vicissitudo, Ml. 21[c]. *innimthánad*, gl. talionem, Sg. 181[a]. *trisanimthanadsa*, per hanc alternationem, Wb. 13[a]; forma ignota hodiernae linguae): *intan aspersan tanaise atrebthar and* (cum persona secunda continetur in eo) Sg. 198[b]. *indeach tanaise* (pes metricus secundus) Corm. *déach. in sét tanaise* (res pretii secundi) id. *clithar sét. ó anm̄anaib diil tanisi* (a nominibus declinationis secundae). *sainreth dobre. cob. tánise* (proprium verbi coni. secundae) Sg. 50[b]. 59[a]. *hí persin tánaisi* (in persona secunda) 215[a]. *arnafóirinse doguilsi isintecht tanisi* (gl. ne iterum in tristitiam venirem ad vos, statui) Wb. 14[d]. *isinsill. tánaisi* (gl. in secundam syllabam, transit) Sg. 21[b]. *inbindius tánaise* (gl. secundam euphoniam, habent semivocales post vocales) 5[a]. Ablativus adverbialis: *intanisiv* (gl. secundum) Sg. 213[a].

Idem significat *indaile* (gl. secunda) Cr. 31[c]. cf. *aile* (secunda dies, biduum) SM. 78. Item ante numeros maiores: *aile dec* (duodecima dies) SM. 78. (pars) 234. Gen. neutr.: *VII mad rann cethorchat aili deac* (septima et quadragesima pars duodecimae partis) Cr. 18[c]. Usitatius tamen, ubi accedunt numeri maiores, ALA, INDALA: *alarann deac brotto* (duodecima pars momenti) Cr. 18[c]. *indala nainmm déc* (duodecimum nomen) Corm. *hia. indala descipul l.xx.at* (i. e. *sechtmogat*; alter et septuagesimus discipulus) SM. 20. cf. *indalafiacail airthir* (alter a priore dens) Inc. Sg. Unde prodisse videtur hod. *an dara*; cf. *indara neach* ('hic secundus') St. gl. 589.

III. TRIS: *tris fer friu* (gl. te tertium ex utroque compositum; i. e. tertius vir ad eos, Homer. et Vergil.) Sg. 2[a]. *tris litir im̄ hi tos. syl. biid .l. no .r.* (gl. litera tertia l vel r; i. e. tertia littera tamen in initio syllabae est, esse potest, l vel r) Sg. 20[b]. *in tris diltud dosom* (tertia abnegatio ei) Tr. 103. Gen.: *foxlidi tres diil inso sís* (ablativi tertiae declinationis hi infra) Sg. 104[b]. Abl. *triuss*: *inchatlach inna fer asrubart et intóentu inna œccalsa déde insin et hésom triuss* (gl. salutat vos Timotheus ... et Sosipater cognati mei. saluto vos ego Tertius ... et ecclesia universa. Rom. 16, 21; i. e. universitas virorum quos dixit et unitas ecclesiae, duo haec et ipse tertius) Wb. 7[c]. Ad compositionem sine dubio referenda est forma recentior *tres*: *in tress deach* (pes tertius) Corm. *déach. in tress sét* (res tertii pretii) id. *clithar sét. an tres neach* ('hic tertius') St. gl. 590; hod. *treas* aspirans consonam insequentem. Derivatum *treise* (triduum), *treise déc, treise decmaide* (tredecim dies) SM. 82.

IV. CETHRAMAD: *incethramad déach* (quartus pes) Corm. *déach. is in cetramad bliadain* (quarto anno) SM. 4; hodie quoque hib. *ceatramad.* Unde derivatum est *cethramda* fem. (quarta pars): *teora cethramdin* (gl. dodrans; i. e. ¾) Cr. 25[c] in hac notatione: *teora cethramdin huare aequinocht indid mailliu atuile arcachóen laithiu* (gl. Philippus in expositione beati Iob aestum maris oceani quotidie bis venire describens adiunxit hunc unius aequinoctialis horae dodrante transmisso tardius venire. Beda de rat. unciar., ed. Basil. 1, 183; i. e. dodrans horae aeq., eo serior aestus maris indies).

Transumpta latina *tert* (*tt* cum lineola supra ducta), *quart* interdum inveniuntur in Sg.: *hi sechmadach. tt. choibedna 7 quart. cob.* (in praeterito tertiae coniugationis et quartae coni.) 11[a]. *huare ata tt. persin immechomarcatar treo isairi ní techtat togar.* (gl. quis, qualis, quantus, et similibus vocativum esse prohibet quia vocativus ad aliquam finitam fit et praesentem personam; i. e. quia tertiae personae interrogantur per ea, ideo non habent vocativum) 138[a]. *reperio for quart cob.* (reperio secundum quartam coniugationem) 158[a]. *is quart diil* (est quartae decl.) 187[b].

V. CÓICED: *inchoiced fichet* (gl. vicesima quinta, luna) Cr. 33[b]. *hi coicid huathid* (gl. quinta luna; i. e. in quinta singulari) ibid. *incoiced deach* (pes quintus) Corm. *déach. in cuiced lebar* (liber quintus) SM. 48. Subst. *cóiced* neutr. (pars quinta, provincia Hiberniae): *cúiced*, pl. *cuiceda* SM. 80. *in cuiged neach* ('hic quinctus') St. gl. 592. Hod. hib. *cúigead.* Derivatum *cuicthe* (spatium quinque dierum) SM. 78.

VI. SESSED: *in sesed deach* (pes sextus) Corm. *déach. in sessed cenél namáile* (sextum genus calvitii) id. *rangc. seised* (sexta pars) SM. 204. *in seised neach* ('hic sextus') St. gl. 593. Hod. hib. *seisead.*

VII. SECHTMAD: *sechtmad deach* (pes septimus) Corm. *déach. in sectmad pinginn* (septimus denarius) SM. 246. *VII mad rann cethorchat* (pars quadragesima septima) Cr. 18[c].

VIII. OCHTMAD: *intochtmad deach* (pes octavus) Corm. l. c. cf. *a dithim for ochtmad* (dilatio eius in octo dies) SM. 144.

IX. NÓMAD: *indnomad* (nona, luna) Cr. 32[c]. *isinnomad lo* (decimo die) SM. 146. *is in nomad bliadain* (nono anno) SM. 4. Subst. fem. *cocend nómaide* (ad finem nonae? novem momentorum?) Corm. *himbas forosnai.* Hod. hib. *naomad.*

X. DECHMAD (hod. *decmad*) colligendum e subst. fem. *dechmad* (spatium decem dierum) SM. 78. Gen.: *anad decmaide* (mora decem dierum) SM. 80. *athgabail dechmaide* (districtio decem dierum) 192. 200. Dat. vel acc.: *a beith for treisi ocus cuicti ocus dechmaid* (eam esse per triduum et quinque dies et decem dies) SM. 150—152. Plur.: *dechmada* (decimae) SM. 50.

De 11. *óinmad déc*, 12. *ala déc*, 13. *tris déc* etc. dubitari nequit; at quae secuntur, exemplis destituti restituere non audemus secundum hodiernas formas hibernicas: 20. *fichead*, 30. *triochadad* etc., 100. *céadad*, 1000. *milead*, quoniam ab hodierno *caogadad* (quinquagesimus) discrepat: *acóicetmad laa o chaisc* (gl. quinquagesimus dies a pascha) Corm. *cingciges*, vel *in cóicatmad la o cáisc* Gl. 11. *cingis.*

3. Substantiva numeralia. Sunt duplices formae, prior fere personas significans, altera res, derivata utraque, nisi forte *-ar*, gen. *-ir*, orta putatur e subst. *fer*, gen. *fir*; sed cf. *ilar* (multitudo): *ilar cor* (multi chori) Carm. Goid. VII. 42. *hilar* (pluralis) Sg. 39[b]. 198[a]. Gen. *áram hilair* (numerus pluralis) 71[a]. Dat.: *isinhilur* (in plurali), *innahilur* (in plurali suo) 66[b]. Acc.: *treilar nandáne inilur na persan* (per multitudinem donorum in multitudine personarum) Wb. 22[a]. Formae personales etsi ut substantiva abstracta (cf. lat. unitas, duitas etc.) per omnes casus flecti possunt, frequentius tamen in ablativo singularis praefixo pronomine possessivo usurpantur, sive nomen vel pronomen antecedit sive verbum solum (in plurali). Forma realis, quae plerumque nihil est nisi

neutrum adiectivi in *-de* derivati e numero cardinali, comitem habet articulum generis neutri.

Formam personalem, etsi plerumque de personis adhibetur, interdum tamen sicut *ilar* etiam res significare, docent exempla quaedam (cf. sub *óinar* extr. et sub *triar*).

I. ÓINAR, forma personalis, semper in abl. cum pron. poss.: *asm̄é móinur* (quod ego unus, solus sum) Sg. 202ᵃ. *meisse móinur* (gl. ego solus), *tussu thóenur* (tu solus) Wb. 5ᵃ. *duitso thóinur* (tibi soli) Sg. 208ᵇ. *ishé á oenur bes ní* (gl. deus omnia in omnibus; i. e. est ipse solus, qui sit aliquid) Wb. 13ᶜ. *nibad aóenur dó* (ne esset solus ille) 14ᵃ. *fuirib fornóinur* (vobis solis) 14ᵈ. *anóinor* (gl. per se, non adiunguntur) Sg. 139ᵇ. *intan m̄bíte anóinur* (gl. relativa per se; i. e. cum sunt sola). *ni leo anóinur* (gl. non est nominativorum proprium; i. e. non est in eis solis). *isdoib anoinur adcomaltar* (gl. substantivis et vocativis solis adiunguntur) Sg. 158ᵇ. 207ᵃ. 208ᵃ. Idem significat *óthath*, *uathath* (paucitas, singularitas, in Sg. singularis) in hoc exemplo: *cid anuathath nísiu arnaroib occo* (gl. ego relictus sum solus, et quaerunt animam meam; i. e. etiam hic unus ne sit in ea; praecedit: *occtadradso*, in adoratione tua) Wb. 5ᵃ.

Forma realis propria *óinde* non magis extat quam subst. *ilde*. Solum adi. *óende*, *óinde* invenitur: *itíli im̄ dona gratiae ciasu óende inspirut* (gl. divisiones vero gratiarum sunt, idem autem spiritus). *doadbadar sunt atá nili dána inspirto et isnóindœ inspirut* (gl. unus atque idem spiritus dividens singulis prout vult) Wb. 12ᵃ; ut adi. *ilde*: *frisna briathra huathati 7 hilddai* (ad verba singularia et pluralia) Sg. 71ᵇ. *hua thuis. ildaib* (a casibus pluralibus) 198ᵇ.

II. DIAS (fem., gen. *desse*) ad significandas personas. Nom.: *indiassin* (gl. quorum uterque, animorum Homeri et Vergilii; i. e. haec duitas, hi duo) Sg. 2ᵃ. *issí dias insin oingther leusom* (sunt duo hi qui unguntur apud eos) Tr. 4. *hore isdias rodfóidi* (quia duo eum miserunt) Wb. 7ᵈ. *días dó fortuaith* (duo ei, i. e. secundus ipse, super plebem, poëta septimi gradus) Corm. *fochlocon.* Gen.: *isdochruth comirsire na desse* (est indecora conlocutio duitatis, i. e. utriusque, loqui una duos) Wb. 13ᵃ. *tigerna deisi* ('duumvir') St. gl. 398. Dat. abl.: *do diis asbersón* (gl. uterque, ἑκάτερος, collectivam vim habet; i. e. de duobus dicit hoc) Sg. 75ᵇ. *is fer addiis* (gl. uter, πότερος, dividuam vim habet, ad unum virum pertinet, sed — pergitur hibernice — est vir, est unus e duobus) Sg. 75ᵇ. *lia diis* (plus duobus) Wb. 13ᵃ. Acc.: *ni ar oén fer na diis rocess* (gl. pro nobis omnibus; i. e. non pro uno viro aut duobus passus est Christus) Wb. 4ᵇ. Saepius abl. cum pronomine possessivo: *attaam arndiis i cuimriug archrist* (gl. salutat te Epaphras concaptivus in Christo; i. e. sumus nos duo in captivitate propter Chr.) Wb. 32ᵃ. Item de rebus: *ní sonortnaigedar nechtar de manibet andiis do imfolung foirbthetad* (gl. neutrum ad perfectionem valet sine altero; i. e. nisi sunt ambo ad efficiendam perfectionem) Ml. 14ᶜ. *ishinunn analtus 7 analitus isondí asalo ataat an̄diis* (gl. altus vel alitus altilis, Pr. 4, 5, 25; i. e. est idem altus et alitus, ab alo est utrumque) Sg. 56ᵇ. *in óin syll. ataat an̄diis* (gl. quod Pompei et Vultei et Gai et similia i finalem et ante eam vocalem pro una habent, usus quoque confirmat, Pr. 7, 5, 22) 120ᵇ. *écrichdai andiis* (infinita, tempora) 151ᵇ.

DÉDE de rebus. Nom.: *combed andedesin imlabradsa* (gl. quae cogito se-

cundum carnem cogito, ut sit apud me est non; i. e. ut sint duo haec, sit utrumque hoc in sermone meo) Wb. 14[c]. *ished andédesin dim bias in die iudicii* (hoc utrumque ergo erit in die iud., praemium iustis, poena peccatoribus) 25[d]. *isbec nand sinunn andéde nisiu* (gl. abusive dicitur casus nominativus, quod ex ipso nascuntur omnes alii, vel quod cadens a sua terminatione in alias facit casus obliquos; i. e. est paulum, paulum abest quin sit idem utrumque hoc) Sg. 76[a]. *berair fri cachnae andédese* (gl. generalis, specialis: i. e. refertur ad quodvis utrumque hoc), *ar inni andédeso* (gl. albus, niger; i. e. ad colorem utrumque), *ar méit andedeso* (gl. magnus, brevis; i. e. ad magnitudinem utrumque) Sg. 28[b]. Gen.: *ní recar less dim ainmneda la .svi. ocslund indedisin* (gl. passiva quoque ab actu aliquo fiunt.... huiuscemodi vero structura nominativum habere quantum ad transitionem non potest, Pr. 13, 5, 25; i. e. non opus est ergo nominativo pro sui, pronomine, cum significatione utriusque, activi et passivi) Sg. 209[b]. Dat.: *nochisinduine adras dondédiusin* (gl. deus hunc et hanc destruet, ventrem et escam; i. e. attamen homo servit utrique) Wb. 9[c]. Acc.: *huare conecat andéde* (gl. ab adverbiis seu praepositionibus, comparativi fiunt, ut extra exterior, intra interior etc.; i. e. quia valent utrumque) Sg. 39[b]. *creitem hi cridiu imfolngi induine fírian. indfoisitiu ingiun imfolngi induine slán. istrissandedesin biid duine slán et fírian combi bidslán et bidfírian* (gl. corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem; i. e. fides in corde efficit hominem iustum, confessio in ore efficit hominem salvum; per hoc utrumque fit homo salvus et iustus, donec sit semper salvus et semper iustus) Wb. 4[d].

III. TRIAR, forma personalis. Nom.: *triar óenfer* (tres personae una persona; i. e. trinus et unus) Br. h. 18. *in triar sin* (hi tres), *in triar cétna* (idem tres) SM. 216. 292. Gen.: *isdochruth comirsire na desse l. intriir* (est indecora locutio duorum vel trium simul) Wb. 13[a]. *friré trír* (per tempus trium virorum) SM. 66. *tigerne trír* ('triumvir') St. gl. 399. Dat. abl.: *ni tabarta urlabra act do triur i n-Erinn* (non dabatur contionatio nisi ternis hominibus in Hibernia), *se pinginne dib do triur lain* (sex denarii ex his pertinent ad tres viros pleni debiti) SM. 18. 246. *ma beith nech and t' labrathar ilbélre nabad lia diis no thriur dam* (gl. si lingua quis loquitur, secundum duos aut multum tres, loquatur; i. e. ne sint plures quam duo vel tres) Wb. 13[a]. Acc.: *la triar* (penes tres viros), *se scripaill for in triar lain* (sex scripuli super tres homines pleni delicti) SM. 66. 246. Frequentior abl. cum pronomine praefixo: *biit atriur do anmaim indeiúin* (gl. et vultur et vulturis et vulturius dicitur; i. e. sunt omnes tres, voces, pro nomine avis) Sg. 93[a]. *conoscaigter atriur .i. iscumscugud lesom cid atormag.* (gl. praeteritum perfectum tres habet motus, in principio et in medio et in fine: caedo cecidi, cado cecidi. Pr. 9, 1, 3; i. e. mutantur omnia tria, quippe est secundum eum motus etiam auctio) 162[b]. *comtis ainm̄nidi atriur* (gl. maius peius eius) 7[b]. Hodiernae formae: hib. *triúr*, gael. *triuir*.

TREDE de rebus. Nom.: *issí thol déc didiu anísiu .i. átredeso .i. bona et placens et perfecta et isinunn et atréde remiérbart* (gl. probetis quae sit voluntas dei: bona placens et perfecta; i. e. haec est ergo voluntas dei, hoc i. e. tria haec i. e. b., pl., perf., et idem est ac tria, quae antedixit; antecedit in textu: exhibeatis corpora vestra hostiam vivam, sanctam, deo placentem) Wb. 5[c]. *inglainesin et indnóibe et infírinne... dúibsi atrédesin* (puri-

tas haec et sanctitas et iustitia, .. sint vobis haec tria) 9ᶜ. *atréde túas* (tria supra, dicta, spes, fides, caritas) 12ᵉ. *trede imbí nuall* (tria in quibus est clamor) Tr. 9. Dat.: *itrédiu* (in tribus: praedicavit, implevit, donavit) Wb. 21ᵇ. *óntrédiu asrubart riam* (gl. quidam aberrantes; i. e. a tribus, quae dixit antea, caritate, conscientia bona, fide) 27ᵈ. *dindtrediu remeperthu* (gl. ex omni parte; i. e. ex tribus ante dictis, altitúdine, latitudine, longitudine) Sg. 3ᵇ. Acc.: *conecat atredesin* (gl. quaedam possessiva eadem et propria et gentilia) Sg. 33ᵃ.

IV. Forma personalis CETHRAR (*ceathrar* in utraque hodierna lingua, hibernica et gaelica): *inmaín cethrur coir* (cari quattuor viri iusti) Fél. Oct. 26. *in cetrur cétna* (idem quattuor) SM. 292. *cethrar dodhoss fortuaith* (quartus *doss* super plebem, poëta quinti gradus) Corm. *doss.* Gen.: *taisech cetráir* ('quadrumvir') St. gl. 400. Plur. gen.: *ailme athair tri cethrur* (imploramus patrem ter quaternorum virorum) Colm. h. 9. Dat.: *dunaib chethrairib* (gl. quaternionibus) L. Ardm. 178 b. 2.

CETHARDE de rebus: *irrúnaib acethardeso* (gl. in caritate radicati, ut possitis comprehendere cum omnibus sanctis quae sit latitudo et longitudo et sublimitas et profundum; i. e. in mysteriis haec quattuor, additur: divinitatis) Wb. 21ᵈ. *arindi as cetharda, ar ind hí as cethardae* (quia sunt quattuor res) SM. 256. 258. Gen.: *cési incethardaiseo* (.. horum quattuor) Ml. 36ᶜ. Acc.: *aracethardese* (gl. Cretenses semper mendaces, malae bestiae, ventres, pigri, quam ob causam increpa illos; i. e. ob haec quattuor) Wb. 31ᵇ. *radeimnigestar dia tressacetharde* (gl. contestante deo signis et portentis, prodigiis et variis virtutibus) 32ᶜ.

Sequentium numerorum solae fere formae personales extant.

V. CÓICER (hod. hib. *cúigear*): *cach cóicer* (quini viri) Corm. *ringcne.* Gen.: *ocrím cach V. ir* (in numeratione quinorum virorum) ibid. *oin cuicir* (delictum quinque hominum), *i cinaid in cuicir ucrad* (in scelere quinque indigenarum) SM. 238. 68. 70. *ben cuicir* (gl. *bé carna*; i. e. mulier quinque hominum) Gl. 1.

VI. SESER (hod. hib. *seisear*): *seser las torchair Eochu* (sex viri per quos periit Ech.), *co ndeocatar in seiser* (quod venerunt illi sex) SM. 68. Unde compositum

VII. *mórṡeser, mórfeser* (p. 58): *fácab morfeser lais* (reliquit septem viros cum eo) Tir. 11 = *morṡeissir* V. Trip. *morfeisir* Fél. Aug. 7. *moirseser ar dib fichtib* (47) Oing. (Beitr. I. 455.)

Huius numeri et proximi poterunt conici formae personales: 7. *sechter*, 8. *ochtar* (an *sechtnar, ochtnar*? propter n originariam et gaelica 7. *seachdnar*, 8. *ochdnar*, 9. *naoinar*, 10. *deichnar*, ex quibus *n* transgressa etiam in 5. *cuignear*, 6. *sèanar*; at hib. hod. 7. *seactar*, 8. *octar*).

IX. NONBAR (?hod. hib. *nonbar*): *nonbur dibercach* (novem homines proscripti) Br. h. 65. *nonbur tra do erglas* (novem viri ergo advocati sunt) SM. 16. *nonbar æsa cerda* (novem artifices) Corm. *bóge.* Gen.: *fis nonba[i]r* (scientia novem virorum) Corm. *noes* = *fis nonbuir* (gl. *nós*) Gl. 24. Plur. dat.: *dia trib nonbaruib* (suis ter novenis viris) Corm B. *orc tréith.* Acc.: *do tri nónbharu* ibid. A.

X. DECHENBAR (?hod. hib. *deicneabar*): *decnebar ar sect fichit* (decem

viri ad septies vicenos; 150), *decnemar ar fichit* (decem viri ad viginti) SM 18. Gen.: *deichenboir* Inscr. ap. St. 72.

Formae realis unum exemplum invenimus: 7. *isna sectuib* (in Heptadibus) SM. 252. Ceteras, si fuerit earum progressus ultra dictos numeros, conicere licet 5. *cóicthe*, 6. *seste*, 8. *ochte* etc.

II. Numeralia britannica.

1. Numeri cardinales. Non est formarum pro generibus diversitas nisi in numeris II—IV. Frequenter, ut adiectiva, ineunt compositionem cum nominibus, quamquam saepe separata est scriptio, genus et numerus distinguitur.

Substantivorum sequentium post num. II forma dualis, quae britannice vix unquam differt a singulari, supra exposita est (p. 280); item propria constructio numerorum iam inde a III cum substantivis facta, qua ab aliarum linguarum consuetudine discrepat lingua britannica, praesertim cambrica (p. 283). In qua flexio interna adhibetur, si ei locus est; sin minus, forma substantivorum eadem invenitur, quae est numeri singularis, atque ut post numerum II singulativa, ut iam in gloss. Ox. et cod. Lichf.: *trimuceint hestaur* (triginta sextarii), *douceint torth* (quadraginta panes), *douceint manudenn* (quadraginta disci butyri), et in exemplis sub III. IV. V: *teir ynys* (tres insulae; pl. *ynysed*), *pedwar marchawc* (quattuor equites; pl. *marchogion*), *pedeir meillonen* (quattuor trifolia: forma singulativa). Eiusdem formae exempla cornica: *try dyth*, *try deyth*, *try deth* (tres dies), *tyr gvethen* (tres arbores), *tyr guelen* (tres virgae); aremorica: *try guer* (tria verba), *teyr ytron* (tres dominae), *seiz poan* (septem poenae), *seiz pechet* (septem peccata). Post haec tamen substantiva addi possunt adiectiva cambrica formae pluralis. Atque ipsorum substantivorum forma pluralis interdum invenitur ut in his: *teir chwioryd* (tres sorores) Mab. 1, 275. *pedeir gwraged ar hugeint* (24 mulieres) 1, 36. *pump gwraged beichiawc* (quinque mulieres gravidae) 3, 301. cf. *ar gwraged hynny* (et mulieres hae) 1, 37.* Substantivorum frequentiorum *dyd* (dies), *blwydyn* (annus) memorandae sunt propriae post numeros formae *dieu*, *blyned*: *tridieu* (tres dies) Leg. 2, 11, 9. 23. *nau nieu*, *naw nieu* (novem dies) Leg. 2, 11, 7. Mab. 2, 241. *teir blyned* (tres anni) Mab. 1, 21. 25. *seith mlyned* (septem anni) 2, 198. 212. 376. 3, 29. 98. 272. *pedwar ugeint mlyned* (80 anni) 3, 98. 100. Cf. *biu* (vaccae) supra memoratum p. 294. Additur interdum per circumscriptionem post priorem formam vulgaris plena pluralis: *ydoeth tri chawr ogewri attam* (iverunt tres gigantes contra nos) Mab. 2, 57. *deunawweis o weisson culyon* (duodeviginti pueri macri) 1, 250. *deudec brenhin arhugeint ovrenhined coronawc* (32 reges coronati) 3, 263. Tractari numeros ut substantiva singularia masculina cum intellectu collectivo, patet ex his exemplis: *ar trydyd chwech* .. *ar pedwyryd chwech* (agmen senarum puellarum tertium, quartum) Mab. 1, 4. *dou pimp*, *tri pimp*, *petguar pimp* (gl. duo V, III. V,

---

* Contra *gwreic* cum sensu collectivo: *yssyd o wreic ueichiawc* (quae sunt mulieres gravidae) Mab. 2, 202.

IIII. V) Ox. 22[b]. *douceint* (bis viceni), *triuceint* (ter viceni) cod. Lichf., *pedwar ugeint* (quater viceni) Mab.

I. UN (= hib. vet. *óen*, p. 103). Cambr.: *un o tri ederyn* (unus e tribus volucribus) Leg. 1, 10, 12. *ny dywawt nar gwr nac vn or morynyon vn geir wrthyf* (non dixit aut vir aut una e puellis ullum verbum mihi) Mab. 1, 5. *kymer dy uarch un* (sume unum ex equis tuis) 2, 53.

Composita: *pont vnpren* (pons una arbore factus) Leg. 2, 6, 42. *unbenn* (unicum caput, monarcha, dominus), *unbennes* (domina) Mab. fq. *unllofyawc* (una manu praeditus) Mab. 2, 214. *unllygeitawc* (monophthalmus) 1, 269. Servata consona proxima: *unmin* (uno margine praeditus) 2, 386. Lat. idem: *brawt unuam* (frater unius matris, ex eadem matre) Mab. 2, 240. *ef awelei deunawweis o weisson culyon cochyon undwf ac vnpryt. ac unwisc. ac unoet* (videbat 18 pueros macros rubicundos una statura et uno aspectu et eadem veste et eadem aetate) 1, 250; et praecedente articulo: *wynt awelynt y wreic ar yr un march. ar vnwisc ymdanei yndyuot yr un fford* (illi videbant mulierem in eodem equo, et eandem vestem circa eam, venientem eadem via) 3, 18. *yny welynt y uarchoges yndyuot yr unfford. ac yn vn ansawd ac yn vngerdet* (donec viderent feminam equitantem venientem eadem via et eodem habitu et eodem progressu) 3, 19.

Corn. *un*, arem. *un*, *vng*, hod. *eun*, *eunn*, *eur*, cum substantivis in usum fere articuli infiniti abiit (p. 217. 219). In positione absoluta non constructum cum substantivo numerale auctam formam exhibet in utraque dialecto. Corn.: *a ȝyghow hag a gleth onon a bub tenewen* (a dextera et a sinistra, singuli ab utroque latere) P. 242, 3. *nep onon* (unus aliquis) R. 1403. *Crist... a warnyas tre onan bos treason guris* (Chr. monuit per unum fieri proditionem) P. 42, 3. *an eȝewon onan* (ex Iudaeis unus) 81, 1. *onan ha try*, *try hag onan* (unus et tres, tres et unus) O. 3. 12. Rec. *onyn* Cr. 34. 343. 2182, *wonyn* 389. Arem.: *unan* (unus) Cath. *ez duy vnan an sent* (veniet unus e sanctis) Buh. 4, 6. *nedeu eguyt unan na dou* (non est propter unum aut duo) MJ. 69a. *memeux unan* (habeo unum, talum), *quement a gray unan ha dou* (tantundem faciet unus ac duo) 145b.

Composita cornica: *unliu* (unicolor) Voc. 8[b]. *vnsel*, *vnsol* (solus) O. 971. 1031. *vnver* (unanimus) P. 39, 3. Arem.: *ung calon* ('unicors'), *un courag* ('unanimus'), *ung furm* ('uniformis'), *un liu* ('unicolor'), *unnoet* ('coaetaneus'), *ung coffat* ('couterinus') Cath.

II. DOU, DEU (= *dau* = hib. *dá*, *dau*) masc., DUI (= *dê* = hib. *dí*) fem.

Cambr. masc. scriptione vetustiore: *int dou pimp* (gl. duo V), *dou punt* (duo pondo), *dou eterinn* (duae volucres) gl. Ox. 22[b]. Item in L. Land.: *hyt dy dou luyn helic* (usque ad duos frutices salicis) 126. *iruch ir dou tir* (supra duos agros) 192. *in fin dou cledif* (in fine duorum gladiorum; duo gladii nomen fluvii Cambriae) 244. Recentiore: *edeu ereyll* (duo ceteri), *ran deugur* (partem duorum virorum) Leg. 1, 7, 18. *deu uab*, *uyndeu uab* (duo filii, d. f. mei) Mab. 1, 33. *athorri y deu baladyr aorugant. adispeilaw deu gledyf a wnaethant* (et frangere duas hastas, et ducere duos gladios, coeperunt duo pugnatores) 1, 13. Fem. scriptione vetusta: *dui frut* (duo fluvii) L. Land. 116. *ir dui foss* (duae fossae) 137. *dui scuid i coit* (duo umeri, duo latera silvae), *di dui scuid ir*

alt (ad duo latera clivi) 261. 216. Recentiore: *duyran* (duae partes) Leg. 1, 12, 5. *dwy fforch* (duae furcae) Mab. 2, 15. *dwy vorwyn* (duae puellae) 1, 248. *dwy iarllaeth* (duo comitatus) 1, 28. 290.

Comp.: *dwybluyt*, *dwyulwyd* (biennis) Leg. 1, 12, 7. Mab. 3, 201.

Corn. masc. *dou*, fem. *diu*. Scribitur vero in P. plerumque *dew* et masc.: *ha dew a thuk dustuny* (et duo dederunt testimonium) 91, 1. *dew ȝen* (duo viri) 42, 1. *dew ladar* (duo latrones) 163, 1. — item *dev ladar* D. 2577. *devglyn*, *dewlyn* (duo genua) D. 247. O. 1196 — et fem.: *dewleff*, *dewle* (duae manus) 156, 2. 48, 4. 130, 4. 131, 1. *yma dew* (sunt duo, gladii; *cleȝe* fem. 72, 1) 51, 3. *y ȝefregh*, *y ȝeffregh* (duo eius brachia) 76, 1. 232, 1. At duas in una hac inesse formas tam sono quam origine diversas, cum analogia linguae aremoricae tum varietate scriptionis comprobatur, quae extat et in masc.: *dowlyn* (duo genua) 137, 1. 171, 3. 220, 2. *ȝen dowȝek* (ad duodecim, apostolos) 47, 1. 61, 1; et in fem.: *dyulef* (duae manus) D. 2375. *dule* D. 1216. 2163. 2516. *dywscoth* (duo umeri) D. 3068. *duscoth* D. 2583. *dyw fos* (duo valla) O. 1690. *dywvregh* (duo brachia) D. 3159, cui formae respondent *duiglun*, *duiuron* Voc. (cf. p. 281). Ac ne in novissima quidem fabula cornica totum periit discrimen inter m. *deaw vabe* (duo filii) Cr. 1056. 1234 et f. *dyw fridg*, *dew freyge* (duae nares) 1854. 1933.

Aremoricae formae *dou*, *daou* masc., *diu*, *deu* fem.: *unan ha dou* (unus et duo) MJ. 145b. *daou men*, *dou men* (duo lapides) Buh. 42, 8. 46, 11. *entre dou lazr* (inter duo latrones) MJ. 42b. *gant dou clezeff* (duobus gladiis) 72b. *dan nou disquibl mat* (duobus discipulis bonis) 202a. *car limon a dou march* ('biga') Cath. *diou coantis ha diou union* (duae formae et duae uniones) MJ. 27a. *diou carantez* (duo amores) 28b. *diou arall* (duo alii, amores) 29a. *ma deu esquer*, *ma diu esquer* (duo femora mea) Buh. 168, 7. 194, 10.

III. TRI (= hib. *trí*) masc., TEIR (hib. *teoir*, *teora*) fem., aspirantia sequentes consonas aspirationis capaces.

Cambr. masc.: *ir tri .u.* (gl. in libra III. V). *hint tri pimp* (tria V) gl. Ox. 22[b]. *nant trineint* (vallis trium vallium) L. Land. 187. *tri dieu* (tres dies) Leg. 2, 11, 9; 23. *tripheth* (tres res), *tri chantref* (tres pagi) Mab. 3, 33. 36. Fem.: *teir petguared part* (tres partes, dodrans) gl. Ox. 23[a]. *teir eru* (tria iugera) L. Land. 237. *ynis*, *inis*, *carn teir eru* (insula, rupes trium iugerum) 149. 232. 249. *o teyr forth*, *teyr fordh* (tribus viis, modis) Leg. 1, 2, 2. 3, 1. *teir ynys pryde in ae their racynys* (tres insulae britannicae et earum tres insulae praeiacentes) Mab. 2, 240. *vn or teir gwyl arbennic* (unum e tribus festis principalibus) 2, 6.

Comp. masc.: *y bu trimeib* (fuerunt tres filii) Mab. 3, 297. *trimis* (trimestre spatium) 1, 26. *trichanawl* (tricuspis) 2, 383. Fem.: *mab teirblwyd* (puer triennis) 3, 32. *teirnossic* (tres noctes natus) 2, 225. 232.

Corn. masc.: *the rag an try* (coram tribus his) P. 112, 2. *the pen try deyth*, *deth* (ad finem tridui) R. 45. 374. 52. *kyns pen trydyth*, *kyn pen try dyth* (ante finem tridui) D. 347. 2863, sed etiam *triddyth* D. 352. *an try person* (trium personarum) O. 1734. 2660. Fem.: *tergweyth*, *tergweth*, *tergwyth*, *terguyth* (tribus vicibus, ter) P. 18, 2. 49, 3. D. 147. 904. *tyr marea*, *an tyr marya* (tres Mariae) P. 252, 2. 253, 1. *tyr gvethe5* (tres arbores) O. 828. *tyyr guelen*, *an thyr*

guelen, *an thyyr guelen*, *an dyr guelenma* (tres virgae, hae tres v.) O. 1729; 1732. 1763; 2656; 1888. *tayr*, *tayre*, *tayer* Cr. 1923. 1845. 2087.

Comp. *tribet* ('andena', tripus) Voc. 10ᵃ. *trylles* (tres latitudines) O. 393.

Arem. masc.: *try* MJ. 146 a. Cath. *try guer* (tria verba) Buh. 34, 22. *tri tra* (tres res) 66, 7. *try dez* (tres dies) MJ. 78 b. 168 b. Fem.: *teir* Cath. *teir guez*, *teyr guez* (ter) Cath. MJ. 63 a. *an teyr ytron* (tres dominae) 151 a. *ouz an teyr grec* (ad tres feminas) 218 b. *an teir requet* (tres petitiones) 37 b.

Comp. *tribec* ('tricuspis'), *tricoingnec* ('triangulus'), *tricombout* ('triclinium'), *tridantec* ('tridens'), *tridoubl* ('triplus'), *trifurm* ('triformis'), *tripennec* ('triceps'), *tritroadec* ('tripos') Cath.

IV. PETUAR (= hib. *cethir*; forma britannica iam apud Ptol.: *Πετουαρία*, oppidum Parisorum Britanniae populi) masc., PETEIR fem.

Cambr. masc. formae vetustioris: *ir petguar pimp* (g. IIII. V), *petguar hanther scribl* (quattuor dimidia scr.) gl. Ox. 22ᵇ. Recentioris: *peduuar en lleycyon* (quattuor ut laicos) Leg. praef. *peduuar onadunt* (quattuor ex iis) Leg. 1, 6, 1. *un or peduuar post* (una e quattuor columnis) 1, 18, 6. *llwyth pedwar milwr* (onus quattuor militum) Mab. 1, 7. *pedwar marchawc aruawc* (quattuor equites armati) 2, 36. *pedwar meirch aphedwar arueu* (quattuor equi et quattuor armaturae) 2, 38. Fem.: *pedeyr keynyauc* (quattuor denarii) Leg. 1, 12, 6. *un or pedeyr kolouen* (una e quattuor columnis) 1, 7, 21. *pedeir meillonen gwynnyon* (quattuor trifolia alba) Mab. 2, 218 *y vydin y mae y pedeir ystondard melynyon yndi* (turma in qua sunt quattuor vexilla flava) 1, 30.

Comp. masc.: *mil pedwartroetawc* (animal quadrupes) Mab. 2, 207. Fem.: *pedeirblwyd* (quattuor annorum) Mab. 3, 201.

Corn. masc.: *peswar marrey*, *peswar marrek* (quattuor milites) P. 190, 2. 241, 4. *agan peswar* (nos quattuor) R. 563. [*pager* in epistula piscatoris (1776) ap. Treen. p. 82]. Fem.: *pedyr streyth* (quattuor fontes) O. 772. *peder gwyth* (quater) P. 227, 2. *pedar ran* (quattuor partes) 190, 1.

Arem. masc.: *peuar* Cath. *pevar* MJ. 146 a. *pevar requet* (quattuor petitiones) 26 a. *pevar mevell* (4 famuli) 106 b. *pevar alhuez* (quattuor claves) 217 b. Fem.: *peder*, *peder gruec* (quattuor feminae), *peder guez* (quattuor vicibus) Cath. *peder rann* (quattuor partes) MJ. 145 a.

V. PIMP. Cambrica forma vetustior in gl. Ox. 22ᵇ: *dou pimp*, *tri pimp*, *petguar pimp*. Recentior: *pump morwyn* (quinque puellae), *pump marchawc* (quinque equites) Mab. 1, 250. 2, 40. *pump gwraged beichiawc*, .. *aanet udunt pumpmeib* (quinque mulieres gravidae, .. nati eis quinque filii) 3, 101.

Corn.: *pymp cans* (quingenti) D. 505. *pymp myll* (quinque milia) P. 227, 2. *pym woly* (quinque vulnera) R. 867. [*pemp* in epist. pisc.]

Arem.: *pemp* MJ. 146 b. Cath. ut hodie.

Concordat forma vetusta gallica in nomine herbae quinquefolii apud Dioscoridem 4, 42: *πεντάφυλλον. Ῥωμαῖοι κιγκεφόλιουμ, Γάλλοι πεμπέδουλα, Δάκοι προπεδουλά.* Pro *πεμπέδουλα* alia lectio *πομπαιδουλά.* De voce *dula* dictum supra (p. 37).*

* Quae forma sequitur *propedula*, Dacorum linguae tributa, sine dubio aut diversae penitus originis est aut corrupta nescio an ex ipsa voce gallica.

VI. CHWECH (cf. pp. 124 sq.). Cambr.: *chwech onadunt a gymerth uy march . . . achwech ereill onadunt a gymerth vy arueu . . . ar trydyd chwech onadunt adodassant llieineu ar y byrdeu . . . ar pedwyryd chwech adiodassant vy lludeticwisc* (sex ex eis, puellis, sumpserunt equum meum . . . et sex aliae ex eis sumpserunt armaturam meam, . . . et tertiae sex ex eis straverunt lintea super mensas, . . . et quartae sex detraxerunt vestem meam lutosam) Mab. 1, 4.

In compositione CHWE (aspirans, p. 193): *ef a deuenus atau chueguyr* (is evocavit ad se sex viros) Leg. praef. *ef aechwemeib* (ipse eiusque sex filii) Mab. 1, 235. *a chwe thorth ovara cann* (et sex panes albi) 1, 251. *mab chweblwyd* (filius sexennis) 3, 32.

Corn.: *whe* D. 351. *yn whea dyth* (in sex diebus) Cr. 413, idem *yn whegh dythyow, en whêh dythyow* Dec., quocum concordat *in whed dyth* O. 142.

Arem.: *huech* MJ. 146 b. Cath., hod. *c'houec'h.*

VII. SEITH (= *sept*, vel potius *septen*, pp. 44. 155. 206). Cambr.: *seith seint* (septem sancti) L. Land. 122. *seith blenet, seyth ulenet* (septem anni) Leg. 1, 2, 3. 2, 1, 1. *seith mlyned* Mab. 2, 198. 3, 272. *seithlydyn moch* (septem porcelli) 2, 241. *seithmeirch* (septem equi) 2, 39. *seithmeib aoed idaw* (septem filii erant ei) 1, 235.

Corn.: *seyth kemmys* (septuplum) O. 599. *syth myl ha syth cans* (septem milia et septingenta) R. 2494. Derivatum, nisi potius transumptum, *seithum* ('ebdomada') Voc. 8ᵇ. *sythyn* O. 1026. R. 30.

Arem.: *seiz* Cath. *seiz poan* (septem poenae), *seiz pechet* (septem peccata) MJ. 13 b. *seiz guer* (septem verba) 143 b. cf. *sizun* ('septimana') Cath.

VIII. OITH (= *oct*, *octen*, p. 44). Cambr.: *wyth drawst* (octo trabes) Mab. 2, 211. Frequens compos. *vithnos* (hebdomas) Leg. 2, 6, 3. *yn yr un wythnos* (eadem hebdomade) Mab. 1, 244. *teir wythnos* (tres hebdomades) 1, 254. 257.

Corn.: *eth* Borde (sec. 16) ap. Treenodle p. 85.

Arem.: *eiz* Cath. et hod.

IX. NAU, NAW (= *nav*, *naven*, p. 44). Cambr.: *y guerth eu nau myu anau ugeyn* (eius pretium est novem vaccae et novies vicena) Leg. 1, 9, 3. *a naw eglwys ereill* (et novem aliae ecclesiae) Mab. 2, 6. *naw brenhin coronawc* (novem reges coronati) 2, 5.

Corn. *naw*: *yn dan naw alweth* (sub novem clavibus) R. 31. 68. 661. *naw alwyth* R. 89. *an naw ran* (novem partes) O. 493.

Arem. *nau* Cath., hod. *nao.*

X. DEC (= hib. vet. *deich*). Exempla mox in numeris combinatis et ordinalibus.

Numeros XI—XIX in cambrica lingua extitisse compositos eodem modo quo in aremorica vel aliis, docent residui XII et XV: *finnaun doudec seint* (fons 12 sanctorum) L. Land. 138. *y deudec gwystyl* (duodecim obsides) Mab. 2, 202. *y deudeg meirch* (duodecim equi) 2, 41. *pemdec* (15) Leg. 1, 22, 1, pro quo scriptio abnormis *pymthec* (hod. *pymtheg*) iam Leg. 1, 9, 25. Mab. 1, 244. Perierunt autem ceteri hi numeri multiplicatione, qua plerumque cambrice designantur numeri denarii supra XX, atque additione, qua fiunt combinati, si isdem accedunt uniones. Multiplicationis exemplum: *ef a welei deunawweis o*

weisson culyon cochyon (vidit 18 pueros macros rubicundos; *deunaw* = 2 × 9) Mab. 1, 250. Additio fit dimidiatim ad X et ad XV: *vn ardec* (11; i. e. unum ad decem, 1 + 10) Leg. 1, 17, 1. *yr un march ar dec ar vn arueu ardec* (undecim equi et undecim armaturae) Mab. 2, 47. *trywyr ardec* (13 viri) 3, 268. *teir llong ardec* (13 naves) 3, 82. 90. *teir eglwys ar dec* (13 ecclesiae) 2, 6. *pedeir blyned ar dec* (14 annos) 1, 282, sicut hodie: *un ar ddeg* (11), *tri (tair) ar ddeg* (13), *pedwar (pedair) ar ddeg* (14). Ad XV: *undyn ar pemdec* (16 viri) Leg. 1, 4, 1. *un ar pemdec*, *un ar bymthec* (1 + 15) 1, 9, 25. *un marchawc ar bymthec* (16 equites) Mab. 1, 244, ut hodie: *un ar bymtheg* (16), *dau ar bymtheg* (17), *tri ar bymtheg* (18), *pedwar ar bymtheg* (19).

Cornicum *dêk* (cuius vocalis producta signatur *deak* Cr. 1977. *deag* 2265) tam simplex extat: *dek can quyth* (decies centenis vicibus) D. 574, quam compositum cum numeris minoribus: *agan vnnek* (nos undecim) R. 2395. *dowȝek* (duodecim) P. 47, 1. 61, 1. *dewȝek lygyon* (12 legiones) 72, 3. *dewthek* D. 228. *pymȝek* (quindecim) P. 227, 3. 228, 1. Tradit Borde praeterea has formas: *tredeec* (13), *peswardeec* (14), *whedeec* (16), *sythdeec* (17), *ethdeec* (18), *nawdeec* (19).

Aremorica: *dec scoet* (decem scuta, nummi huius nominis) Buh. 158, 6. *dec bloaz* (decem anni) 122, 14. *a het decc bloaz* (inde a decem annis) 118, 16. *unnec* (undecim), *douzec* (duodecim) Cath. *douzec legion* (12 legiones) MJ. 74b. *trizec* (tredecim), *peuarzec* (quattuordecim) — sed *peuardecuet* ('quattuordecimus') — *pempzec* (quindecim) Cath. — ibidem *pemdecguez* (quindecies) ut *pemdec bloaz* (15 anni) Buh. 12, 1, sed *pemzec leuenez* (15 gaudia) MJ. praef. III. — *huezec* (16), *seizdec* (17), *eizdec* (18), *nauntec* (19) Cath. Hodie: *dek* (10), *unnek* (11), *daouzek* (12), *trizek* (13), *pevarzek* (14), *pemzek* (15), *c'houezek* (16), *seitek* (17), *triouech* (18; = 3 × 6), *naontek* (19).

XX. UCENT (= hib. *fiche*). Cambrice *uceint*, destituta consona *ugeint*, interdum *ugein*. Exempla mox inter combinatos.

Numeri combinati significantur additione, eodem modo quo vetusta hibernica, addita tamen praepositione *ar* ut *vn weith ar hugeint* (una et viginti vicibus) Mab. 1, 258. *un cantref ar hugeint* (21 pagi) 3, 194. *trimeib ar hugeint* (23 filii; 3 + 20) 2, 217. *pedwar mackwy ar hugeint* (24 pueri) 1, 258. *pedwar marchawc ar hugein t* (24 equites) 2, 390. *pedeir morwyn ar hugeint*, *pedeir gwraged ar hugeint* (24 puellae, mulieres) 1, 4. 36. 37. *pedeir assen arugeint* (24 asinae) 2, 391. *peduuar arugeyn* (24) Leg. 1, 1, 1. *peduuar suydauc ar ugeyn* (24 ministri) 1, 1, 4. 4, 1.

Cornica forma *ugens* (postea *ugans*, *ygans*, *egans* corrupta pronuntiatione) apparet ex iis, qui infra sequentur, numeris compositis. Unde, quae tradit Borde, *igous*, *ouyn war igous* etc., ita corrigenda sunt: *igons*, *onyn warnigons* etc.

Aremorica *uguent* Cath. ut hodie *ugent*. Porro 21: *unan oarnuguent*, 22: *douoarnuguent* Cath. *almanac eguyt peuar bloaz varnuguent* (fasti anni quarti et vicesimi) Praef. ed. MJ. CVII. ut hodie *unan war-n-ugent* (i. e. unus ad viginti), *daou war-n-ugent* etc.

XXX—XC numerorum denariorum extitisse formas proprias britannicas, ut in lingua hibernica vetusta, perisse autem ob rationem multiplicandi et addendi, ut perierunt gaelicae, negari non poterit. Numeri XXX cambrica eiusmodi forma vetusta TRIMUCEINT: *is trimuceint hestaur mel* (disertius idem

antea: *hi hestaur mel .i. is* XXX) gl. Ox. 22[b], unde possunt supponi formae *petuarmuceint* (40), *pimpmuceint* (50), *seithmuceint* (70; = hib. vet. *sechtmuga*) etc. Fortasse *triceint* (= hib. vet. *tricha*), *nauceint* (= hib. *nócha*).

Arem. XXX *tregont*, *tregond* Cath. ut hodie: *tregont bloaz* (triginta anni) Buh. 28, 19. *da pen tregont bloaz* (ad finem 30 annorum) 2, 10. *da tregont blizien* (post 30 annos) 4, 5. *tregont diner*, *digner* (triginta denarii) MJ. 15b. 16b. 18b. *tregont pez archant* (30 nummi) 86a. *unan ha tregont* (triginta unus) Cath. Sequentes autem numeri denarii multiplicatione plurimum significantur.

Numeri cambrici XXX—XC facti sunt additione vel multiplicatione. XXX: *deg ar ugeynt* (10 ad 20; gael. *deich ar fhichead*) Leg. 2, 1, 31. *rwyf dec erydyr ar hugeint* (fructus 30 aratrorum) Mab. 2, 210. *deudec brenhin ar hugeint* (32 reges; = 12 + 20) 3, 263. XL. L: *deugeyn* (2 × 20 = 40; gael. *dà fhichead*), *deg a deugeyn* (10 + 2 × 20 = 50; gael. *deich is dà fhichead*) Leg. 2, 1, 23. Numeri unionum, si qui accedunt, praeponuntur, ut numerale *dec*, cum part. *a* (et): *dros wythdrawst adeugeint* (trans 48 trabes; = 8 + 2 × 20) Mab. 2, 211. *bwyt degwyr adeugeynt* (cibus 50 virorum) 2, 201. LX: *triugeyn*, *trugeynt* (= 3 × 20; gael. *tri fichead*) Leg. 1, 15, 8. 2, 1, 31. *trugein cantref* (60 c.) Mab. 2, 224. *y mae chwech marchawc athrugeint* (sunt 66 equites) 1, 284. LXXX: *petwar ugeint* (= 4 × 20; gael. *ceithir fichead*) Mab. 2, 48. *pedwar ugeint mlyned* (80 anni) 3, 98. 100. Eiusdem rationis ultra centum prolatae exempla: *chue ugeyn myu* (120 vaccae) Leg. 1, 10, 8. *pedeirgwlat a seith ugeint* (144 regiones) Mab. 3, 92. Eodem modo hodie: *deg ar hugain* (30), *deugain* (40), *deg a deugain* (50), *trigain* (60), *deg a thrigain* (70), *pedwarugain* (4 × 20 = 80, gall. hod. *quatre-vingts*), *deg a phedwarugain* (10 + 4 × 20 = 90, gall. hod. *quatre-vingt-dix*).

Cornice item iam inde a XXX additio vel multiplicatio adhibetur. 30: *dek warnugens* (10 super 20) D. 593. *dekwarnugans* D. 1554. O. 960. *deakwarnegans*, *deagwarnygans* Cr. 1977. 2265, item *dewthak warnygans* (32) Cr. 1981. 40: *dev vgens nos* (quadraginta noctes) D. 45. *dew vgens dyth*, *dev hugens deyth* (40 dies) O. 1027. R. 2437, unde emendandum *devguans dyth* P. 10, 3, porro *dew vgens blythen ha whe* (36 anni) D. 351. 60: *tryvgons* P. 227, 3. *try vgans* Cr. 2102. [*try Egence a pemp* (65) ep. pisc. *pager eyance blouth* (80 annos) ib.] Excipitur cornice ut aremorice 50, quod dicitur *hanter cans* (dimidium centuriae) D. 506. O. 957. Cr. 2262.

Aremorice ut cornice 50 *hanter ca t*, ceterum ut cambrice: 40 *dou uguent*, 60 *triuguent*, 70 *dec ha triuguent*, 80 *peuaruguent*, item *unan ha dou uguent* (41), *unan ha hanter cant* (51), *unan ha triuguent* (61), *unan ha peuaruguent* (81), iam in Cath. ut hodie: *hanter-kant*, *daou-ugent*, *tri-ugent*, *dek ha triu-gent*, *pevar-ugent*, *dek ha pevar-ugent*.

Modum hunc numerandi esse pervetustum docet codex Lichfeldensis saeculi noni, exhibens numeros DOUCEINT (= *deugeint* Mab.) et TRIUCEINT (= *trugeint* Mab.) in app. L. Land. p. 272: *hic est census eius. douceint torth hamaharuin in irham. ha duceint torth in irgaem. ha huch. ha douceint manudenn*; ibid. p. 273: *isem hichet triuceint torth h***ruin ha guorthoueir emeninn.* Vertit Llwyd, vir Camber litterarum cambricarum cultor, apud Wanlei. p. 290, locum priorem: hic est census eius: quadraginta panes et vervex in aestate, et qua-

draginta panes in hieme, et porcus et quadraginta disci butyri; posteriorem locum: emolumenta eius sunt sexaginta panes et vervex et guorthewyr (mensura hodie ignota) butyri.

C. CANT (= hib. vet. *cét*, i. e. *cent*). Cambr.: *hitheu aanuones cant marchawc* (misit illa, imperatrix, centum equites) Mab. 1, 280. Item hodie *cant*, porro 200 *deugant*, 300 *trichant*, 400 *pedwarcant*, 500 *pumcant*, 600 *chwechant*, 700 *seithgant*, 800 *wythgant*, 900 *nawcant*. In Mab.: *yno y maent perchen trychant pebyll ygkylch y cruc* (ibi sunt possessores 300 tentoriorum circa montem) 1, 272. Idem post numeros minores: *y mae chwech marchawc athrugeint aphumcant o varchogyon urdawl* (sunt 566 equites ordinati) Mab. 1, 284.

Idem assimilatum *cann*, *can*: *can myhu* (centum vaccae) Leg. 1, 2, 3. *bwyt kanwr ac eu llynn* (cibus et potus centum virorum), *bwyt deukannwr ac eu llynn* (cibus et potus 200 virorum), *bwyt trychannwr ac eu llynn* (c. et p. 300 virorum) Mab. 1, 254. *trychanwr teulu yssyd idi . . . y trychannwr teulu aeisted yn nessaf yr arglwydes* (300 viri domestici sunt ei, . . . trecenti domestici sedent proxime dominam) Mab. 1, 271.

Cornice: *cans dauas* (centum oves) O. 2230. *lyes cans* (multae centuriae) D. 1995. *peder gwyth cans goly* (quater centena vulnera) P. 227, 2. *dew cans* (200) O. 657. *trehans dynar* (300 denarii) P. 36, 1. *try cans dyner* D. 536. *tryhans keuelyn* (300 cubiti) O. 955. *treyhans* O. 1966. *pymp cans dyner* (500 denarii) D. 505. *syth cans blythen* (700 anni) R. 2494. *naw cans bloth* (900 anni) Cr. 1976. Sed etiam *can* R. 515 ut sequente substantivo: *pen canguer* (gl. centurio) Voc. 8[a]. *dek can quyth* (decies centies) D. 574.

Aremorice: *cant* Cath. *cant guez* (centum vicibus), *dreist cant guez* (supra centum vices) Buh. 172, 5. 86, 13. *unan ha cant* ('centum unus') Cath. *cantmil* (centum milia) MJ. 89b. 128a. *try cant diner* (trecenti denarii) 15b. *dou cant* (ducenti), *pemp cant* (quingenti), *seiz cant* (sexcenti) Cath.

M. MIL (hib. vet. *míle*), subst. fem. Cambr.: *ti awely mil o anniueileit gwyllt yn pori* (tu videbis mille animalia fera pascentia) Mab. 1, 6. *sef oed meint y nifer teir mil* (haec erat magnitudo exercitus, tria milia) 1, 22. Plur. *milioed*: *y sawl vilioed* (multitudo milium, multa milia) Mab. 1, 279.

Corn.: *yntre myll' darn* (in mille partes) P. 166, 3. *leas myll* (multa milia) 165, 3. 226, 3. *myl pens* (mille pondo) D. 212. *myl wel* (millies melius) D. 751. *myl vlythen* (mille anni) 3201. *pymp myll* (quinque milia) P. 227, 2. *syth myl* (septem milia) R. 2494. *cans vyl* (centum milia) O. 1614. *myl vyl* (mille milia) R. 132. 141. Plur. *myllyow* Cr. 740.

Arem.: *mil* Cath. *mil chancou* (mille permutationes) Buh. 84, 7. *mil melcony* (mille aegritudines) 20, 6. MJ. 61a. *cant mil anquen* (centum milia angorum) 89[b]. *mil toucec* (mille bufones) 98b.

CCIↃↃ. MYRD. Cambr.: *o achaws ynteu gwneuthur y gaer o vyrd o wyr y gelwit kaer vyrdin* (quia exstructum est oppidum a myriade virorum, vocatum est Caer myrdin) Mab. 3, 272.

CCCCIↃↃↃↃ. MILION. Corn.: *try mylyon our* (ter millena milia auri) R. 2258, supra *myl vyl*.

Numeri cardinales britannice fiunt adverbiales addito subst. fem. cambr. *gweith*, corn. *gweyth*, *gweth*, *gwyth*, arem. *gueiz*, *guez*.

Cambrica exempla: *vn weith* (semel) Mab. 1, 258. *dwyweith* (bis) 1, 267. *teyr gueyth* (ter) Leg. 1, 2, 1. *teirgweith* Mab. 1, 267. 294. Et sic deinceps: *pedeirweith* (quater) etc. In numeris combinatis eadem quae alias constructio: *peredur a marchogaeth vn weith ar hugeint drostaw* (P. equitavit semel et vicies trans eum) Mab. 1, 258.

Corn.: *vnwyth* (semel) O. 685. D. 2495. 3202. R. 874. *dywyth* (bis) O. 1844. D. 2496. *dewyth* O. 2569. *terguyth*, *tergweyth*, *tergweth* (ter) D. 904. P. 18, 2. 49, 3. *peder gwyth* (quater) 227, 2. *dek can quyth*, *mylwyth* (millies) D. 574; 937. 1811. *myl weth* (id.) R. 348. cf. *lyes guyth* (saepe) D. 884.

Arem.: *teyr guez* (ter) MJ. 63a. *un guez* ('semel'), *diuguez* ('bis'), *teirguez* ('ter'), *peder guez* ('quater'), *pemdec guez* ('quindecies') Cath. *cant guez* (centies) Buh. 86, 13. 172, 5. cf. *peth guez* ('quotiens') Cath.

Praemisso pron. *pop* (quivis) numeris cardinalibus cambricis redditur significatio latinorum distributivorum: *gwascaru aoruc llu arthur bob un bob deu* (separari coeperunt homines Arthuri singuli vel bini) Mab. 2, 235. *y gwnaethpwyt yscawl y pob petwargwyr onadunt* (facta est scala quaternis viris) 3, 273. Cf. corn. *pup huny*, *pub onon*, arem. *pep heny*, *pep unan* (singuli), inter pronomina. Similis est significatio cornicorum: *dew ha dew* (bini) Cr. 2414. *der devyes* (per biniones) Cr. 2200.

Denique multiplicatio cornice significatur additis substantivis *kymmys* (aequa multitudo, tantum): *seyth kemmys* (septuplum) O. 599. *vij kemmys* Cr. 1180, vel *plek* (plica): *myl blek guel* (milluplo melior) O. 523. *vij plague moy* (septuplo plus) Cr. 1378. *vij plag* (septupliciter) Cr. 1614.

2. Numeri ordinales. Praeter I et II e numeris cardinalibus derivati, aut in -ET (= hib. *-ed* pro *-eth* in *cóiced*, *sessed*), ut V, VI, aut in -UET (e *-met* = hib. vet. *-mad* = *-math*), ut ceteri exceptis numeris III et IV, qui cambrice addunt terminationes -YD masc., -ED fem. (hod. *-ydd*, *-edd*).

I. CINTAM (cf. hib. *cétne*). Cambr.: *kyntaf*, *kentaf* (primus) Leg. 1, 23, 1. 31, 1. *y marchawc kyntaf* (primus eques) Mab. 1, 244.

Corn.: *kensa* (primus) D. 795. Cr. 38. 48. *kynsa* Cr. 73.

Arem.: *quentaf* Buh. fq. *an quentaff tirant* (primus tortor) MJ. 70b.

Ex *un* regularis derivatio (= hib. *óinmad*) in coniunctione cum aliis: *vnuet ardec* (undecimus), *vnuet ar pemdec* (sextus decimus) Leg. 1, 17, 1. 22, 1.

PRIM (= hib. vet. *prím* p. 308) etiam in cambricis vocibus compositis: *arthur aoed ygkaerllion arwysc priflys idaw* (A. erat in castro legionum ad Iscam, in aula sua capitali) Mab. 1, 282. Item alia: *prifford* (via primaria) Mab. 2, 36. 49, pl. *priffyrd* 3, 272. *prifauon* (amplus fluvius) 2, 49. *prifdinas* (metropolis) 3, 264. 269.

II. EIL (alter, secundus). Cambr.: *am er eyl guyt* (l. *gueyth*, pro altera vice) Leg. 2, 1, 39. *ar eil weith* (secunda vice) Mab. 1, 247. *ef a glywei disgrech vawr y mywn koet ar eil ar dryded* (audiebat magnum ululatum in silva et secundum et tertium) 1, 30.

Arem.: *an eil lem* (altera acies, gladii) Buh. 154, 1. *an eyl tirant* (secundus tortor) MJ. 70b. *an eil guez* ('vicissim') Cath.

Cornice aut transumptum *secund* adhibetur: *yn secund dyth* (die secundo) O. 17. *in second degre* (in gradu altero) Cr. 51, aut *nessa* (proximus) Gen. 1, 8.

III. TRITID, -ED. Cambrica scriptione recentiore *trydyd*, *-ed*, hod. *try-*

dydd, *-edd*. Masc.: *ar trydyd dyd ef a glywei dyrnawt mawr* (et tertio die audiebat magnam plagam) Mab. 1, 279. *ar trydyd aekyrchawd* (et tertium invasit, equitem) 2, 37. In Leg. *tredyt* 1, 3, 1. 7, 19. 9, 1. pro *tretyd*, uti solet (p. 140). Fem.: *ar dryded weith*, *y dryded weith* (tertia vice) Mab. 1, 247. 280. *y dwy ffordd yn vawr ar dryded yn llei* (duae viae magna et tertia minor) 1, 274. *ar dryded eglwys* (et tertia ecclesia) 2, 6. Sed etiam sine *d* terminali: masc. *trydedyn* (tertius homo) Leg. 1, 5, 6. 7, 18. fem. *trederran* (tertia pars) 1, 3, 1. Cf. *trennyd* (perendie) supra p. 280.

IV. PETUERID, -ARED. Cambr. masc.: *peduerryd* (quartus) Leg. 1, 10, 1. *ar pedwyryd dyd arofun awnaeth peredur y ymdeith* (et quarto die proficisci cupivit P.) Mab. 1, 288. *y lladawd y pedwyryd* (occidit quartum, equitem) 2, 37. Fem.: *teir petguared part* (dodrans), *petguared pard* (quarta pars) gl. Ox. 23[a]. *y bedwared vlwydyn*, *y pedwyred vlwydyn* (quarto anno) Mab. 1, 21. 3, 32. *ar bedwared eglwys* (et quarta ecclesia) Mab. 2, 6. Sine *d* terminali: *peduare gur* (quartus vir) Leg. 1, 10, 3.

Cornice haec terminantur sola *-e* vel *-a*: *trysse* (tertius) O. 1130. *ȝen tressa dyth* (ad tertium diem) P. 240, 2. 259, 1. *yn tressa dyth* (die tertio) 91, 3. 238, 4. *tresse gwyth* (tertia vice) 57, 3. *yn tresse dyth* O. 25. *an trege deyth* R. 339. *then tryge deth* R. 452, sed *tryssa* etiamtum Cr. 59. 92. Sic: *yn peswere* (quarto, die) O. 33. *pyswere* D. 2851. *peswera* Cr. 100. *an peswore a gewsys* (quartus dixit) P. 247, 1.

Item aremorice: *trede* Cath. *an trede* MJ. 210a. *an trede tirant* (tertius tortor) 71a. *dann trede dez* (tertio die) 173a. *trederan* (tertia pars) 13b. Nec aliter: *peuare* Cath. *an pevare requet* (quarta petitio) MJ. 38b; sed etiam: *an pedervet* 37b.

V. PIMPET (= hib. *cóiced*) in cambr. vet. gl. Ox. 22[b].: *ir pimphet eterin* (quinta avis; de aspirata *ph* p. 149. 150). Assimilatione facta in Leg. *pemet*, *pymet*, *pemhet*, *pemhed* (= *pemmet*, hod. *pummed*) fq., in Mab.: *pymhet ran* (quinta pars) 2, 241.

Corn.: *pympes* O. 41. *pympas* Cr. 106. *pempas* Gen. 1, 23.

Arem.: *pempet* Cath.

VI. CHUECHET. Ita in Leg. *chuechet*, *huechet*, *chuehet*, *chueched*.

VII et sequentes. Numero VII et sequentibus additur terminatio -MET, ita ut supponendae sint formae vetustiores 7. *seithmet*, 8. *oithmet*, 9. *naumet*, 10. *decmet*, 20. *uceintmet*. Inveniuntur VII: *seithuet mab* (septimus filius) Mab. 1, 235, in Leg. *seythuet*, *seithuet*, *seihuet*, *seyhuet*, *seyduet*, *seuduet*. VIII in Leg. *huethuet*, *huyduet*, *wythuet*; *wythuet* Mab. 3, 99. IX: *nauuet* Leg. *nawuet gwr* (nonus vir) Mab. 2, 209. X: *decuet*, *decued* Leg. Mab. XII: *deudecuet* Leg. 1, 18, 1. *y deudecuet marchawc* (duodecimus eques) Mab. 2, 45. XV: *pemdecuet* Leg. 1, 21, 1. XX: *ar y deugeinuet* (pro suo quadragesimo; i. e. quadragesimus ipse) Mab. 2, 20.

Corn. iam inde a sexto terminatio *-ves*: *whefes* (sextus) O. 49. *wheffas* Gen. 1, 31. *seythves* (septimus) O. 144. *sythvas* Cr. 415. *degves* (decimus) O. 426. *degvas* Cr. 1085. Unde restitui possunt *ethves* (octavus) et *nawves* (nonus).

Arem.: *decuet* ('decas, denarius'), *peuardecuet* ('quatuordecimus'), *tregontuet* ('trigesimus') Cath. Terminatio hodierna *-ved* iam inde a III: *trived*, *pevarved* etc.

Numeri combinati ordinales construuntur cambrice ut cardinales, ita tamen ut minor numerus solus formam ordinalem induat, e. c. *vnuet ardec* (undecimus) Leg. 1, 17, 1. *tredyt ardec* (tertiusdecimus) 1, 19, 1. *peduuaret ar dec* (decimus quartus) 1, 6, 1. *vnuet ar pemdec* (sextusdecimus) 1, 22, 1. *ar y bedwyryd arugeint* (pro suo vicesimo quarto, i. e. ipse vic. q.) Mab. 3, 195.

C. et M. Cambr. *canvet* (centesimus): *ar y ganuet marchawc* (pro centesimo suo equite) Mab. 3, 21. 23; hod. *milfed* (millesimus), unde vetustas formas licet conicere *canmet*, *milmet*. Arem. *cantuet* (centesimus) Cath. *an milvet ran* (millesimam partem) MJ. 13b. hod. *kandved* (centesimus), *dek-kandved* (millesimus).

CAPUT QUARTUM.

De pronominibus.

Pronominum in utraque lingua, tam hibernica quam britannica, ea proprietas est, ut non semper ut in aliis linguis indeuropaeis per se posita plenam formam servent, sed etiam ad singulas litteras radicales redacta inter alias voces, ut inter praepositiones et substantiva, inter particulas et verba, infigantur, aut, si sunt personalia, post praepositiones suffigantur. Sunt igitur pronomina personalia aut absoluta, aut infixa, aut suffixa; possessiva et relativa sunt aut absoluta aut infixa. Demonstrativa pronomina, interrogativa atque adiectiva et substantiva, quae quidem pronominis vice funguntur, nisi absolute non ponuntur. Pronominis personalis reflexivi non est propria forma celtica.

Saepissime in utraque lingua pronominibus personalibus et possessivis, tam absolutis quam infixis vel suffixis, augendae significationis causa adiunguntur notae quaedam, ortae plerumque ex ipsis pronominibus, quas dicemus notas ampliantes vel augentes; pronomina igitur ipsa sunt aut formae simplicis aut auctae his notis vel ampliatae. Britannice praeter auctam est etiam emphatica propria forma personalium.

I. Pronomina hibernica.

A. Pronomina personalia.

I. Pronomina personalia absoluta.

1. Pronomen primae personae. Sing. MÉ: *ismé asapstal geinte* (gl. ego sum gentium apostolus) Wb. 5[b]. *am. bid me féin* (tanquam ego ipse essem) 32[a]. *ni mé asbéo* (gl. vivo non ego) 19[c]. (De constructione impersonali videas in verbo subst. et syntaxi.)

Nota augens SA, quam formam produnt exempla infra sequentia pronomi-

nis infixi vel suffixi, hic tamen -SE, -SSE ob praecedentem vocalem *e*, pro qua et *ei* in hac compositione: *robtar óis teglig nicumme et messe* (fuerunt confamiliares, non idem! atque ego) Wb. 7[b]. *cani messe immoforling cretim dúibsi* (annon ego feci fidem vobis?) 10[e]. *ismesse rophroidech doib* (ego praedicavi eis) 10[c]. *nifil nech and occtadradso acht meisse móinur* (gl. ego relictus sum solus) 5[a]. *meisse 7 choirbbre* (ego et Coirbre) Sg. gl. marg. 194[a]. In Wb. 11[a]. Ml. 21[a]. *osme* (gl. ipse, ego), et Wb. 29[d] *osme* (gl. ego), alio emphaseos modo, ut infra *osní*, *ostú*. Sola nota augens *sa*, *se* post verbum (v. infra) vel praedicatum: *isairi am cimbidse* (propterea sum vinctus ego) Wb. 15[a]. *ciasu icolinn am béosa* (quamquam in carne sum vivus ego) 19[a]. *nibadimicthese libsi* (ne sim contemptus vobis) 21[d].

Plur. NI, forma simplex post verbum (v. infra) vel post praedicatum: *maic ni dosom* (filii nos ei, deo) Wb 19[d]. *ní uainni duibsi* (gl. non sumus reprobi) 18[b]. Acc. abs. *na tomnathar nech ni bes mó q. serui* (gl. cogitet iterum apud se, quod sicut ipse Christi est, ita et nos; i. e. ne quis cogitet nos esse maiores quam servos) Wb. 17[a]. Alibi praemisso *s* SNI, ut in Wb. 15[c]: *::laimirsni*, in glossa marginali mutila, coniugatione impersonali, pro *rolaimemmar* (gl. audemus), quae forma est in textu.

Nota amplians idem pronomen duplicatum: *snisni ata sonortu* (gl. debemus nos firmiores imbecillitates infirmorum sustinere; i. e. nos qui sumus firmiores) Wb. 6[c]. *issnisni ata bobes* (gl. propter nos, qui aramus terram cordium hominum; i. e. nos sumus boves etc.) 10[d]. *combad snini formoidemsi* (gl. occasionem damus vobis gloriandi pro nobis; i. e. ut simus nos vestra gloriatio) 15[d]. *isnini firiónaib* (gl. Christus in domo sua quae domus sumus nos, i. e. in nobis iustis = in nobis est, si sumus iusti) 33[a]. *isninni carthaig* (gl. nos amantes) Ml. 52r. Alia emphasis *osní* Wb. 19[a]. Sg. 26[b]. *cid osni* (gl. et ipsi) Wb. 14[b]. *osní erig* (gl. honesti) Ml. 47r.

Dualis forma latere videtur in uno loco Wb. 20[c]: *marb cechtarnathar dialailiu* (gl. per Christum mihi mundus crucifixus est et ego mundo; i. e. mortuus uterque nostrum alteri); cf. *nechtar*, *cechtar*.

2. Pron. secundae personae. Sing. TÚ: *isinse nduit ni tú nodnai:: acht ishé notail* (gl. non tu radicem portas, sed radix te) Wb. 5[b]. *cani tú féin* (gl. quis enim te discernit? i. e. annon tu ipse?) 8[d]. *madtú* (si tu) 31[d].

Nota augens SU (SO in exemplis infra sequentibus): *cia tussu dixnigedar* (gl. o homo tu quis es qui respondeas deo) Wb. 4[c]. *ni tussu thóenur ciatbere* (gl. reliqui mihi septem milia virorum, i. e. non tu solus) 5[a]. *athvsv* (gl. o mea tu, amica) Sg. 204[b]. Alia emphasis: *ostú* (gl. tute, gl. tutemet) Sg. 201[b] bis. Sola nota augens post praedicatum: *comba soilsesin* (ut sis lux tu) Wb. 22[c]. *armba cháinchomraccachso* (ut sis benivolus tu) 30[b].

Plur. SIB in uno loco Wb. 19[c]: *it sib ata chomarpi abracham* (gl. vos abrachae semen estis secundum promissionem haeredes). In positione aucta SI.

Nota augens SI (dubium, utrum e *sib* an respondens supradicto *se*): *isderb liumm cid sisi dam ronfitidni* (gl. spero et in conscientiis vestris manifestos nos esse; i. e. est persuasum mihi vos quoque nos novisse) Wb. 15[c]. *apstil itossug sissi íarum* (apostoli initio, vos postea) 27[a]. *ississi intempulsin* (gl. templum dei sanctum est, quod estis vos) 8[d]. Eadem forma *si* (ut supra *ni*)

post verbum vel praedicatum: *adib debthichsi* (estis contentiosi vos) Wb. 11[d]. *adib cretmigsi. adib scripthisi* (estis credentes, scripti vos) 15[a]. *nabad anfoirbthi si dam* (ne sitis infirmi vos etiam) 12[d]. *arnídad ferrsi* (nam non estis meliores vos) 8[c]. *cenotad maicsi raith dam* (quamvis sitis filii gratiae vos quoque) 33[a].

3. Pron. tertiae personae. Sing., secundum tria genera: É (is; saepissime *hé* scriptum, interdum praemisso *n* relativo *né*) SÍ (ea), ED (id; saepius *hed*). Masc.: *isé side* (is est) Sg. 209[b]. *isé multiplex motus* (is est mult. m.) Cr. 18[b]. *am. asné assplendor* (sicut ipse est spl.) Wb. 32[b]. *ishé asairchinnech* (is est princeps, deus) Wb. 4[c]. *ba hé cúrsagad maid* (ea obiurgatio bona sit) Wb. 14[d]. Fem.: *níp sí bes airchinnech* (gl. mulieri non permitto dominari in virum, i. e. non ea sit princeps) Wb. 28[b]. *issi inso indfechtnige comét timnœ ndœ* (gl. mandatorum custodia; i. e. haec est prosperitas, cust. mand. dei) Ml. 45r. *sí feisine 7 ní bí ní tarahesi* (gl. l manet per se; i. e. ea ipsa nec est quidquam pro ea) Sg. 165[b]. *ni sí dongníat* (non ea est quam faciunt) Wb. 30[c]. *issí thol dée* (ea est voluntas dei) 5[c]. *issí ainne insin* (haec est eius significatio) Sg. 211[a]. *issí aciall som* (haec est eorum opinio) 201[b]. *issí dam inchiall* (hic quoque sensus est) 209[b]. *issí regnum im. anísiu* (id est regnum istud; hib. *flaith* fem.) Wb. 6[c]. *isí moirnigde fridia* (ea est precatio ad deum mea) 4[d]. *arisi absolutum verbum* (hib. *bríathar* fem.) Pr. Cr. 56[a]. Neutr.: *ished ambeccsin* (id est parvum hoc) Wb. 24[a]. *ished tra forchain som* (hoc igitur est quod praecipit ipse) 27[b]. *ished asmaith dúib* (est id vobis bonum) 6[c]. Ceterum *é* quoque tam ad femininum genus referri videtur: *uita aeterna ishé adúlchinne sidi* (vita aeterna, haec est remuneratio huius) Wb. 3[b], quam ad neutrum: *ishese sís andechor* (haec earum est differentia) Sg. 201[a].

Plur. nullo generum discrimine É (scriptum etiam *hé*): *ithé sidi beta hicthi* (sunt ii, qui erunt salvi) Wb. 3[d]. *hité spatia. hité soni. hité interualla* (sunt ea, ii, spatia, soni etc.) Cr. 18[c]. *ité inna noi dim* (sunt ergo ea novem, pronomina) Sg. 197[b]. IAT (hod. *iad*) nondum in codd. nostris: *ceptar iat* (qui fuerunt ii) Corm. *prúll.*

Notae augentes admodum variant. Masc. cum neutro utriusque numeri commune est SOM, SEM (*sum, sium*): *ishé som rofitir* (ipse scit) Wb. 24[d]. *ishé som adroni dodia infochricc* (ipse commisit deo remunerationem) 29[d]. *arnaphé som conéit détso* (ne sit ipse qui convenit tecum) 6[c]; et omisso pronomine: *ceni tabair sem desimrecht* (quamquam non dat exemplum ipse) Sg. 202[a]. *isé gnithi* (?) *sium fadesin* (gl. sub ipsius agit patrocinio) Ml. 30[b]. *bidmaid som* (erit bonus ipse) Wb. 5[d]. *dorat dia forcell desom congenisom degnimu resin .i. retecht dochum bersabœ* (gl. sunt domini testimonio conprobata prius bene acta, a Davide; i. e. dedit deus testimonium de illo fecisse ipsum bene acta antea id est antequam iret ad Bers.) Ml. 22[d]. Neutr. sing.: *airni conbia som manibé ani* . . . (nam non quod sit ipsum, nisi est id quod . . .) Sg. 29[b]. *sluindith sem aduiltetaid* (significat ipsum naturam suam) 30[a]. *tarhessi eiusdem 7 nibí sem són im̄ calléic* (gl. tantidem emptam, quod quamvis videtur pro eiusdem; i. e. pro e., sed id non semper hoc est) 203[a]. *nibu degning donetad som achorp fadesin insuidiu* (non fuit impossibile, ut ipsum suum corpus tum indueret) Wb. 13[d]. Plur. masc.: *nahí dorigénsat som* (ea quae fecerunt illi) Wb. 11[a]. Neutr.: *condat anman som dam briathardi* (gl. transeunt in ea, nomina verbalia; i. e. ut sint

illa quoque nomina verbalia) Sg. 188[b]. *v irdianacomoltar pronomen naill do conétet som iarum dosuidiu* (gl. ipse in tertia persona per se positum; i. e. nam si ei additur aliud pronomen concordant ipsa postea in hoc) 197[b]. Idem ad femininum pluralis saltem numeri addi et ex iis, quae infra sequentur, pronominis possessivi exemplis apparet, et ex hoc: *hóre itsubditi som* (gl. viri diligite uxores vestras; i. e. quia illae subditae sunt) Wb. 27[c]. Propriae autem notae sunt SI, ad fem. sing. pertinens: *dénad si goiri doibsem* (praestet ipsa pietatem illis) Wb. 28[d], quae in uno loco genetivi vice fungitur non antecedente pron. poss.: *itcairigthi inmaicsi* (sunt vituperandi eius filii) Wb. 28[d]; ÓN ad neutr. sing. addita: *ished ón saiges som* (hoc est quod dicit ipse) Wb. 22[a]. *ished ón asfír* (hoc verum est) 13[b]. 18[d]. *ished ón guiter and* (hoc ibi postulatur) 30[d]. *istorbe cid ed ón* (utile est etiam hoc) 23[b]; eiusdem verbo vel praedicato adiuncti exempla infra sequentur. Augent praeterea pronominis significationem *se*, *sin*, *són*, quin etiam composita *ede*, *side*, *inso*, quorum haec exempla satis erunt: *ishese sís andechor* (haec infra, sequens, earum est differentia) Sg. 201[a]. *ithé se inna briathra* (haec sunt verba, Servii) 4[b]. *issiede dulchinne inmílti. isiede indail rúnde* (haec est remuneratio militiae, haec est esca mystica) Wb. 11[a]; de ceteris infra disseretur.

Hae fere sunt formae pronominum personalium in nominativo. In casibus obliquis, quia non solum accusativus, sed etiam dativus significari solet consonis pronominalibus infixis vel suffixis, rariores sunt formae positionis absolutae. Extat tamen accusativus 3. pers. sing. masc. *-i*, de quo videas infra inter pron. suffixa; praeterea tertiae personae hae formae inveniuntur: sing. gen. masc.: *indái fosodin* (gl. ἑαυτοῦ gen. art. *.i.* sui; i. e. sui ergo) Sg. 209[b]. *ai*, *ái* (gl. suus, illius, filius) Sg. 198[a]. 204[a]. Plur. gen.: *innanai*, *inna ái* (gl. suus, illorum, filius: dicimus enim suus illius et suus illorum) Sg. ibid. *innan ae l. ai* (gl. sui: eos a contemplatione sui amovere) Ml. 16[d]. *nitorban na aé manibœ deserc* (non utile, nihil prodest quidquam eorum, nisi est caritas) Wb. 12[b]. Eodem pertinent formae *cachœ*, *cachnœ*, *ċechtar ái*, *cechtarnái*, *nechtarnái* (cf. *cechtar dalino* Sg. 162[b] cum gen.), de quibus infra dicetur. Ceterum, ni toti fallimur, nominativi quoque vice fungitur *ai* in hoc loco: *oai inóen ṡosuth ṡill.* (gl. iuxta se positis; i. e. si eae in una positione syllabae, si in una syllaba positae sunt) Sg. 7[a].

II. Pronomina personalia infixa.

Infiguntur ante verba consonae nudae pronominales ut *m*, *n*, *t*, *b*, *d*, *n*, *s* etc. post particulas exeuntes in vocales, verbales *no*, *ro*, negativas *ni*, *na*, post praepositiones terminatas vocalibus, quae primum locum obtinent in verbis compositis: *noMréla* (manifestat me) Sg., *roMsóirsa* (salvavit me) Wb., *niMcharatsa* (non amant me) Wb., *noNmóidemni* (laudamus nos) Wb., *foNsegar* (tribulamur) Wb., *noTail* (alit te) Wb., *foTrácbussa* (reliqui te) Wb., *níTta ní* (non tibi est quidquam) Wb., *noBsoirfasi* (salvabit vos) Wb., *doBrograd* (electi estis) Wb., *níBtá torbe* (non prodest vobis) Wb., *roDchúrsach* (vituperavit eum) Wb., *doDlugi* (ignoscit id) Wb., *niSfitir* (nescit eos) Wb.

Post particulas terminatas consonis, ut *ar*, *ad*, *imm* etc. praecedunt vocales *o* vel *u*, rarius *a*, ante pronomina primae vel secundae personae; *i* ante

tertiam: *aromfoimfeu* (accipiet me) Wb., *immumruidbed* (circumcisus sum) Wb., *immunrordad* (ordinati sumus) Wb., *adobragart* (gl vos fascinavit; *adgaur*) Wb., *aridrochell* (rapuit id) Sg., *immidforling* (fecit id) Wb., *assidbeir* (dicit id) Wb. Item post verbum subst. *is* (est): *issumecen* (gl. necessitas mihi incumbit; i. e. est mihi necessarium) Wb. 10[d]. Particulam negativam *nach*, relativam vel prohibitivam, sequitur *i* cum omnibus personis: *nachimrindarpaise* (quod me non exheredavit), *nachitrindarpither* (ne exherederis) Wb., *nachinrogba uáll, nachinrogba derchóiniud* (ne nos capiat superbia, desperatio) Wb., *nachiberpidsi* (ne tradatis vos, ne confidatis), *nachibfel* (quod non estis) Wb. Exempla, quorum loci hic non citantur, infra planius exponentur.

Est etiam alia ratio infigendi pronomina, qua, quo sit maioris ambitus et magis animadvertatur pronomen infixum, post particulas, sive in consonas sive in vocales exeunt, radicibus pronominalibus praefiguntur syllabae *do*, *da*, *du*, *di*: *fordomchomaither* (gl. servor: possunt passiva dativo etiam adiungi ut servor tibi) Sg. 139[b]. *cofordumthésidse* (ut adiuvetis me; cf. *for-tacht*, auxilium) Wb. 7[a]. *condomarrgabadsa* (gl. ut me comprehenderet; *con-dom-arg.*) 17[d]. *nudamchrocha* (gl. discruciat me; *no-dom-chr.*) Ml. 32[d]. *indí fodamsegatsa* (gl. qui tribulant me; *fo-dom-s.*) 33[a]. *inditmóide* (in quo glorieris, laudes te) Wb. 2[b]. *fodunsegat* (qui nos tribulant; cf. *fonsegar*, gl. tribulamur, Wb. 14[b] e *fo-s.*) Ml. 27[c]. *isdo fordoncain* (ad hoc nos instituit) Wb. 31[c]. *fordubcechna* (gl. qui vos commonefaciat, Timotheus; *forcanim*, praecipio) 9[a]. *condumfel* (ut sim), *condibfeil* (ut sitis; impersonalia) 3[c]. 5[b]. 24[c]. Interdum cum *t*: *fortacomaisom* (servat eam ille) Ml. 29[a]. *fortanbristisni* (infringerent nos) 44 r.

Ceterum *d*, sive ad hanc formulam pertinet, sive est pronomen tertiae personae, cum praecedente consona particularum *aith*, *ad*, *cot* (= *con*), *frith*, ut alias (cf. p. 60) coalescens redit in *t*: *atomaig* (impellit me), *atobaich*, *atobaig* (impellit vos; = *addomaig*, *addobaig*, ex *adaig*) Wb. 9[c]. 10[d]. 19[d]. *coatomsnassar* (gl. ut ego inserar) 5[b]. *atobcí* (cernit vos; = *addobcí*, ex *adcí*) 25[a]. *atobsegatsi* (praecipiunt vobis) 14[d]. *atabgabed farcaire* (gl. aculeum vobis reatus adfigite; i. e. contracta vobis est vestra nota) Ml. 20[d]. *atbeir* (dicit id) Wb. 10[d]. *ciatbere* (quamvis id dicas; = *ath-d-b.*) 5[a]. *mátchobra* (si id vult; = *ma-ad-d-c.*) 28[b]. *cotammeicnigthersa* (gl. conpellor; i. e. cogor, = *cot-dom-eicn.*, cf. *coméicnigther*, cogitur, Wb. 28[b].) Ml. 21[b]. *cotomerchloither* (gl. agor, actus) Sg. 17[a]. *cotanrirastarni* (gl. obligemur, = *cot-don-rir.*, cf. *corirsiu*, liga tu, Ml. 48 r.) Ml. 51 r. *cotondelcfam* (comparabimus nos; = *cotdond.*, subst. *condelc*, comparatio) Wb. 17[b]. *cototnertsu* (gl. confortare; i. e. conforta te; pro *cotdotn.* e verb. *connertad*) 30[a]. *cotobsechfider* (instituemini; cf. *coisc* = *cosech*, institutio) 9[a]. *cutsecar* (consecravit eum) Tir. 13. *fritumthiagar* (gl. aboleor) Sg. 183[a]. *fritammiorsa* (gl. me adficiet, cogitatio), *fritammiurat* (adficiunt me) Ml. 32[d]. 33[a]. Animadvertenda est differentia inter coniunctionem *con* (ut), cuius *n* cum sequente *d* servatur, et praepositionem *cot* (cum), cuius *t* cum sequente *d* fit *t*.

Si insuper additur relativum *n* intercedens post particulas verbales vel praepositiones, satis ampla fit intromissio: *am. asndonberat* (gl. sicut aiunt nos quidam, dicere; *as-n-don-b.*, ex *asbiur*) Wb. 2[a]. *am. nondubcairimse* (ut ego amo vos; *no-n-dub-c.*) 23[c]. *hore nondobmolorsa* (quia laudo vos) 14[c]. *am. rondobcarsamni* (ut amavimus vos) 25[a]. *aforcital forndobcanar* (doctrina quae praecipitur

vobis; *for-n-dob-c.*) 3[b]. *fochosmailius nondafailsigetar noa.* (ut significant eos, numeros, nomina) Sg. 71[b]. *nondaberthar* (quod ferantur; constr. impers.) Ml. 49r.

1. Pron. pers. infixum 1. pers. Sing. M (UM, OM, DOM; inficiens; interdum geminatum, cf. p. 41): *manimchobrad* (si non iuvaret me) Wb. 3[d]. *dianumsoirae* (si me salvas) Ml. 19r. *nommóidim* (glorior, laudo me) Wb. 14[c]. *manumgaibi archarit* (gl. si habes me socium) 32[a]. *nomdurni* (gl. ut me colaphizet) 17[d]. *nomréla et nometargnigedar* (manifestat me et significat me) Sg. 200[b]. *isiress cr. nombeoigedar* (fides Christi vivificat me) Wb. 19[a]. *ní maith domrignis* (non bonum me fecisti) 4[c]. *aromfoimfea innalaith* (suscipiet me in regnum suum) 31[a]. *massuthol atomaig* (si voluntas me impellit) 10[d]. *israd dée immumforling conda . .* (gratia dei effecit me ut sim . .) 13[b]. Pro dativo: *nímbia fochricc darahési* (non erit mihi merces pro eo) Wb. 10[d]. *ó domanicc foirbthetu* (ex quo mihi venit perfectio) 12[c]. *fomchain* (succinit mihi) Sg. 204. Pronominum in impersonali passivi coniugatione infixorum exempla sequentur infra in verbo.

Cum nota augente: *romsóirsa rect* (salvavit me lex) Wb. 3[d]. *romíccsa* (salvavit me) 28[a]. *nímcharatsa indfir* (non amant me viri) 5[c]. *arndomroibse fochricc* (ut mihi sit merces) 10[d]. *manimsoiraese* (si non salvas me) Ml. 19r. *fumrése infer* (invenit [?sublevabit?] me vir) Tir. 11.

Plur. N (non inficiens): *hóre ronsóir dipeccad is derb linn nonsóirfea in futuro* (quia salvavit nos a peccato, est certum nobis quod salvabit nos in f.) Wb. 24[c]. *ronmoitsem* (gloriati sumus, laudavimus nos) 17[a]. *nínmóidfem inneuch nád denam* (non gloriabimur in eo quod non faciamus) 17[b]. *isdichéin immunrordad* (dudum destinati sumus; impers.) 20[d]. *arúnntangar* (gl. adficiemur; constr. impers.) Ml. 47r. Pro dativo: *condonroib indocbál* (ut sit nobis gloria) Wb. 15[b]. 20[c]. *dunnanic fiusscél uáib* (venit nobis nuntius a vobis) 25[a]. *níntanicc recht* (non venit nobis lex) 1[d].

In positione aucta accedit NI: *nonmóidemni* (gl. gloriamur) Wb. 2[d]. *isarathsom ronníccni* (gratia eius nos salvavit) 21[b]. *ronfitidni* (novistis nos) 15[c]. *ninfortéitni* (non succurrit nobis, non adiuvat nos) 4[a]. *hóre nonbendachani* (quia benedicit nos) 11[b]. *ronsoirni adæ arsin* (salva nos, deus, propterea) Ml. 41r. *ni coimnactar arnamit son fortanbristisni* (non potuerunt hostes nostri hoc ut infringerent nos) 44r. *ronbiani indocbál* (erit nobis gloria) Wb. 14[c]. 25[a].

2. Pron. pers. infixum 2. pers. Sing. T (cf. p. 70; inficiens): *ishé notail* (ipse te alit) Wb. 5[b]. *níterpi illed nach áili* (gl. confidis te ipsum ducem esse; i. e. non committis te in latius alterius) 1[d]. *nihed notbeir ínem* (non hoc te fert in caelum) 6[c]. *iscétna netargna dondi immetchomairc* (est prima cognitio ei qui te interrogat) Sg. 197[b]. *cách rotchechladar* (quicunque te audiet) Wb. 28[d]. *isfoirbthetu hirisse attotáig* (est perfectio fidei quae te impellit) 6[c]. Pro dativo: *rotbia lóg* (erit tibi merces) Wb. 6[a]. *rotbia adbar fáilte* (gl. laetare . . et clama; i. e. erit tibi causa laetitiae) 20[a]. *cindas persine attotchomnicc* (qui status personae tibi contigit?) 6[b].

Nota augens SU (infra *so, siu*): *cototnertsu* (gl. confortare) Wb. 30[a].

Plur. B (non inficiens): *nobcara huili* (quod vos amat omnes) Wb. 27[d]. *nobcarad* (gl. vos desiderabat) 23[d]. *arobcí side* (cernit vos ipse, deus) 25[c]. *dobtromma anaccobor collnide* (gravat vos cupiditas carnalis) 8[c]. *nobguidet .i.*

nobbendachat (gl. salutant vos, omnes) 7[b]. *níp and nobirpaid* (ne tradatis vos, ne confidatis ei, philosophiae) 8[b]. *dobróigu dia* (elegit vos deus) 26[a]. *atdubelliub* (visitabo vos) 7[a]. *cid atobaich* ... *cid atobaig dó* (quid impellit vos? quid impellit vos ad id?) 9[c]. 19[d]. *adobragart* (gl. vos fascinavit, daemon) 19[b]. Pro dativo: *nibtá torbe de* (non vobis est commodum inde) Wb. 19[b]. *nibécen* (non vobis necesse) 22[d]. *tresindippiat fochricci* (per quam vobis erunt praemia) 25[d]. *ropia nem* (erit vobis caelum) 22[b].

Nota augens SI: *nobsóirfasi dia* (servabit vos deus) Wb. 11[b]. *issí dam robnóibsi* (haec etiam vos sanctificavit, fides) 19[b]. *robcarsi tíamthe* (amavit vos Timotheus) 23[d]. *atobsegatsi* (praecipiunt vobis) 14[d]. *cochotabosadsi* (gl. ut vos comminueret) Ml. 18[a].

3. Pron. pers. infixum 3. pers. Sing. Communia trium generum (T) D, N, AN (neutr. et plur. A), SN (S); quamquam non pari frequentia eadem in omnibus generibus. Inficiunt *d* et *n*.

Masc. T, plerumque D (ID, DID; inficiens): *nodmoladar fesin* (gl. non qui se ipsum commendat, probatus est; i. e. qui laudat se ipse) Wb. 17[b]. *issochuide rodchúrsach* (gl. sufficiat illi, adulteranti, obiurgatio a pluribus; i. e. plures eum obiurgarunt) 14[d]. *cutsecar* (consecravit eum) Tir. 13. *rondsóer* (quod eum salvavit) Ml. (Goid. 21.) *condidmoladar cách* (ut laudet eum quivis, Lucam) Wb. 16[d]. *amail immindráitset* (ut de eo collocuti sunt) Tir. 11.

N (DN; inficiens): *dondiut combe hi cóis* (gl. hominem accuso, in causa hominem facio; i. e. sisto eum ut sit in causa; cf. Sg. 152[b] *dodíut*, gl. sisto) Sg. 77[a]. *ninaithgeuin* (non recognovit eum), *connach ningeuin* (ut non agnosceret eum) Ml. (Goid. 20). *dundírcechnatar som* (vaticinati sunt illi eum) Tr. 5. *nonchretidsi* (credatis eum) Wb. 23[c]. *doini nodnoirdnet* (gl. omnis pontifex ex hominibus adsumptus; i. e. homines eum ordinant) 33[c]. *ni tú nodnai*** (gl. mutila, leg. *nodnaili*? non tu eum alis) 5[b]. *connách moidea nech arbed áarilliud nodnícad* (gl. ut omne os obstruatur; i. e. nequis se laudet, glorietur, quod sit suum meritum quod se salvet) 2[b]. *dondí rodndolbi* (gl. ei qui se finxit, dicit figmentum, *indolbud* masc.) 4[c]. Coalescens cum relativo: *hóre nánrairigsiur* (quia non animadverti id; *peccad* m.) Wb. 3[c].

AN (DAN; non inficiens, A ante tenues et spirantes): *dílgid dó et dandonid* (ignoscite ei et consolamini eum) Wb. 14[d]. *rananacht dia* (iuvit eum deus) 17[d]. *connessat ingníim nolcc et arangairet* (condemnant factum malum et id vetant) 1[d]. *nanglanad triithirgi* (purget se per paenitentiam) 11[d]. *act ranglana tre athirgi* (gl. siquis emundaverit se) 30[b]. *immanimcab* (devita eum) 30[d]. *darrat fessin hicroich* (dedit semet ipsum in crucem) 28[b]. *rafirianigestar ahiress* (fides eius eum iustificavit) 19[b]. *racloisom crist* (subegit eum Christus) Tr. 18. *di chorcruinn dacer* (de iactu sortis quae cecidit ei) Tr. 132. *sech racualid asné* (siquidem eum audivistis esse ipsum) Wb. 22[a]. *airdanimmart* (nam cohibuit eum) Ml. 14[b]. *annudacomart* (cum eum cecidit) 36[d]. *ni adoenacht fesine rudanordan s. deacht* (gl. Christus non semet ipsum clarificavit ut pontifex fieret; i. e. non ipsius humanitas eum ordinavit sed deitas) Wb. 33[c]. *sechiphe nodapredcha* (quisquis est qui eum praedicat) 14[d]. Pro dativo: *rambía dígal taraéssi* (erit ei ultio pro eo), *rambía dígal tarhési adrogníma* (erit ei ultio pro eius malefacto) 27[c]. *rambái cach maith* (fuit ei omne bonum) 2[c].

S rarioris usus: *nisgaibed tart na lia* (non capiebat eum sitis aut fames) F. h. 29.

Neutr. D: *lanech nodchomalnadar* (apud eum qui id implet), *lanech nadidchreti* (apud eum qui id non credit) Wb. 15b. *dochách rodchluinethar* (cuivis qui id audivit) 27b. *aní doluigimse airibsi iscr. dodlugi lim* (quod dono, remitto ego vobis, Christus id donat apud me) 14d. *cia dodrigénsid cosse* (quamvis id feceritis hactenus) 20d. *cach óin dodgéna samlid* (quisquis id faciet ita) Bern. *hithé dodmainetar insin* (sunt hi quid id cogitant) Sg. 5a. *asmé móinur aridrochell* (gl. egomet rapui, intellegimus ego et non alius; i. e. quod ego solus id rapui) 202a. *ni nach aile assidbeir* (gl. ego Paulus dico; i. e. non alius quis id dicit) Wb. 20a. *israd dœ immidforling domsa* (est gratia dei, quae id praestitit mihi) 21c. *sechis óen spirut fotdáli* (siquidem est unus spiritus qui id distribuit) 12a. *conitucca in œtarcne caich* (ut id ferat in cognitionem cuiusvis) 12c. *atbeirmis frib* (dicebamus id vobis) 26b. *diandremthiasat gníma* (gl. gratia; i. e. si ei antecesserint facta) 5a. *arindfessid* (gl. ideo notum vobis facio; i. e. ut id sciatis) 12a. Praecedente *n* relativo: *am. dondrigéni cr.* (ut fecit id Christus) Wb. 6d. *am. rondpromsom* (ut id probavit ipse, Paulus) 4b. *am. fondrodil incoimdiu dochách* (gl. unicuique sicut divisit deus) 10a. *bad am. asindbiursa* (sit sicut ego id dico) 13a. *amail assindbeir ap.* (ut id dicit apostolus) Cam. *accobor lammenmuin maid doimradud act nandléicci concupiscentia carnalis* (cupido in animo est bonum cogitandi, nisi quod id non sinit c. c.) Wb. 3d. *cid arindepur frit* (quid, propter quod id dico tibi?) 5a. *sechicrúth dondrón* (gl. si quomodo; i. e. quicunque modus, quo fecero id) 5b. *nandrígad* (se id non assecuturum) Tir. 13.

N: *am. asinchobra indingen* (gl. quod vult faciat, virgo; i. e. ut vult id filia) Wb. 10c. *dianchomalninn* (si id implerem) 3c.

A (DA, inficiens): *ni duchoscrad intempuil storidi ralasom* (non ad destructionem templi historici id posuit ipse) Tr. 80. *dagéna cammaib* (faciet id tamen) Wb. 3d. *rachualatar* (audierunt id, vaticinium) 5a. *am. bid o dia rachlóithe* (acsi a deo id audissetis) 24d. *dalugubsa dam* (ignoscam id ego quoque), *dalugub són* (ignoscam illud) 14d. 32a. *dagnítis dam intsabindai anísin* (faciebant hoc etiam Sabini) Sg. 28a. *dabir itbéulu* (pone id in labiis tuis) Inc. Sg. *sochide rodascrib húan* (multi id transcripserunt a nobis) Cr. 32b. *isdia cotaóei ade* (est deus qui servat illud; *connói* ibid.) Wb. 29d.

Fem. D: *isránd indeacht adgénsa . . . anima tm. adidgeúin* (gl. cognosco ex parte; i. e. partim deitatem cognovi . . . anima tantum eam cognovit, *deacht* fem.) Wb. 12c. *dianderóimtis* (gl. caritatem veritatis non receperunt, ut salvi fierent; i. e. si eam reciperent) 26a.

SN, S: *insciam arafoim som 7 dungní indóindid fortacomaisom dam iarum 7 dusngnis dogres isnaib salmaib* (gl. susceptum semel schema servavit; i. e. schema, quod suscipit ipse et quod facit semel, servat id etiam postea et facit id semper in psalmis, *sciam* fem. ut hodie) Ml. 29a. *nisnarroetmarni sidi* (gl. ꝁ quidem assumpsimus, ꝕ autem non; i. e. hanc non assumpsimus) Sg. 16a. *isairi nísnáirmim sidi* (gl. quia tertia persona communis est; i. e. ideo non numero hanc) 205a. *isairi nistabur la .k 7 q* (gl. h enim aspirationis magis est nota, Prisc. 1, 3, 8; i. e. ideo non pono eam cum k et q) 4b. *issí inbriathar insin et rosfailsigestar som sidi intain rombo mithig less* (hoc est verbum illud

et manifestavit id ipse, cum fuit tempus aptum ei) Wb. 31[a]. *arecin nosbered* (gl. in angaria portabat, crucem) Tr. 134. *dosbertar dia athir* (attulerunt eam patri eius, tunicam Iosephi) Tr. 128. Scotica exempla: *rosbenact* (benedixit eam, urbem) L. Dér. 14, ibid. cum *da*: *gondastabrád dó* (ut eam, urbem, daret sibi) 8.

Rarius AN, A (?): *manid tesarbi ní dimaith* (si non defuerit ei, mulieri, quidquam boni) Wb. 28[d]. *ithœ inso bési nodaberat inœclis* (sunt hi mores qui eam ferunt in ecclesiam) ibid. *fogur tm. nodadeligedar frimuta* (sonus tantum eam distinguit a mutis) Sg. 6[a]. *fritataibret na dorche donṡoilsi* (opponunt eam, *fritobairt*, tenebrae luci) 183[b]. *fortacomaisom* (servat eam ille; v. supra) Ml. 29[a]. Eodem pertinet scoticum: *níthárat* (non dedit eam, urbem) L. Dér. 8.

N: *arinchomalnathar* (ut impleat eam, doctrinam) Wb. 31[c].

Plur. Frequentiora A (saepius ampliatum DA; inficiens) et SN (ante labialem SM) S, pronominibus *se*, *sin*, *som* (p. 326) haud dubie cognatum; rariora D et N. Non animadvertitur formarum pro generibus diversitas.

DA: *dabeirside dumaccaib cathbad* (hic dat ea filiis C.) Tir. 10. *fagebtis* (gl. virtutem et prudentiam; i. e. haberent ea) Wb. 8[a]. *hore ni tri sonirti nirisse damelat* (quia non per firmitatem fidei ea edunt) 10[c]. *daberidsi* (proferetis ea vos) 24[c]. *ní mebul lemm ciafadam* (non pudet me quamvis ea patiar) 29[d]. *corrici cíth bésti béoa inda árben úainn oldauid* (gl. dissipa gentes quae bella volunt; i. e. usque ad ipsas bestias vivas, repelle eas a nobis, inquit D.) Ps. 47[b]. *ní arindí asndarobartis* (non propterea quod ea dixissent) Ml. 31[b]. *ished inso nodascara frie* (gl. discedent quidam a fide attendentes spiritibus erroris; i. e. est hoc quod separabit eos ab ea, fide) Wb. 28[c]. *ité nodaengraicigetar* (gl. ὅς ἥ ὅ ex quibus apud nos hic haec hoc nascuntur; i. e. sunt haec quae illorum locum obtinent; gall. hod. les remplacent, verb. *engraicigur* cum acc.) Sg. 198[b]. Antecedente *n* relativo: *rolegsat canóin fetarlaici 7 nufiadnissi* [sic] *am. rundalegsamni acht rondasaibset som tm.* (gl. haeretici qui quidem ut nos vetus et novum testamentum recipiunt; i. e. legerunt canonem veteris et novi testamenti ut nos legimus eos, nisi quod falsaverunt eos tantum) Ml. 24[d]. *inna degmaini rongeni dia isintsechmadachtu arinpopul. isgell son toraisse. dam nondasoirfea dia 7 dombera fortachtain doib airchiunn* (gl. idoneum pignus; i. e. beneficia quae praestitit deus in praeterito in populum, est hoc idoneum pignus, quod etiam salvabit eos deus, et quod feret auxilium eis postremo) Ml. 27[a]. Pro dativo: *tresindabia pian* (per quam iis erit poena) Wb. 25[d].

D: *na cumactte isdia rodordigestar* (potestates, deus instituit eas) Wb. 6[a]. Cum relativo: *intain dondiccfa, dondriga* (cum veniet iis) 5[c]. 25[a].

Fortasse N: *hore arinchrinat* (quia deficiunt, cum pron. refl.?) Wb. 27[b].

SN: *dosnaidlibea uili* (gl. dans vindictam iis qui non noverunt deum; i. e. eos omnes visitabit) Wb. 25[d]. *nosṅguidsom* (rogat eos) 25[b]. *nahuli dorigniussa fíadibsi dosṅgniíthsi* (omnia quae feci coram vobis, facite ea vos) 24[b]. *dosṁbera fochumachte inmaicc* (dabit, pater, eos sub potestatem filii, principatus) 13[b]. *far súli dosmbérthe dom* (oculi vestri, daretis eos mihi) 19[d]. *ni armaid rosnuicc* (non propter bonum eos sumpsit) 5[b]. *nisnagathar* (non timet eos, principes) 6[a]. *nisnain ciasberat nintanic recht* (non iuvat eos, quamvis dicant: non venit nobis

lex) 1[d]. Pro dativo: *isepeltu doib manismbe bethu suthin* (est interitus eis, si non est eis vita aeterna, mortuis) Wb. 13[b]. *rupu accubur leu etergne muchumachti 7 rusmbói dam* (fuit desiderium eis, desiderata eis cognitio potestatis meae, dei, et facta est eis etiam) 33[a]. *rosmbia lóg* (erit iis merces) 6[a]. *bid adas farmbáich rosmbia alóg* (... erit iis merces sua) 5[d]. *dosnicfa cobir* (veniet iis auxilium) 5[c].

S: *nosmoidet* (laudant se, gloriantur) Wb. 31[b]. *act nosnerta insonirt* (cum confirmat eos firmus) 10[c]. *nísfitir nech* (nemo scit eas, vias dei) 5[c]. *nisfitemmar* (nescimus ea, mysteria dei; *rún*, fem.) 1?[c]. *noscomalnithe* (imple ea, sana verba) 30[a]. *am. nístectitis* (acsi non haberent eas, uxores) 10[b]. *rospredach roscomal. rosdánigestar dún codosgnemi* (praedicavit ea, implevit ea, dedit ea nobis, deus, ut faciamus ea, bona opera; *gním*, masc.) 21[b].

De proprio horum pronominum usu, quo aut praeter necessitatem adduntur aut relativi locum obtinent, cf. syntaxin.

III. Pronomina personalia suffixa.

Suffiguntur praesertim praepositionibus formae pronominales, quae nec in prima nec in secunda, sed in tertia persona differunt, in tertia singularis pro diversitate generis et regiminis, in tertia pluralis numeri pro sola diversitate regiminis, prout praepositiones aut dativum postulant aut accusativum.

Frequentiores praepositiones postulantes casum dativum sequentis substantivi sunt: *as* (ex), *ó, ua* (a, ex), *oc* (prope), *ren* (ante), *fiad* (coram), *di* (de), *do* (ad). Praepositiones cum accusativo: *ar, air* (ad), *eter* (inter), *imm* (circum), *la, le* (apud), *sech* (sine, trans), *fri* (ad, contra), *tar* (trans), *tre, tri* (per), *cen* (sine), *co* (ad). Casum utrumque admittunt *in, ind* (in), *fo* (sub), *for* super). Singulae cum suffixis infra in suo capite sequentur.

1. Pron. pers. suffixum 1. pers. Sing. M, IM, UM: *dírium* (ad, pro me) Wb. 7[a]. *indium, indiumm* (in me; cf. p. 44) 8[d]. 10[b]. *uaimm* (a me) 9[d]. 11[c]. *uáim* 31[a]. *huáim* Ml. 33[a]. *lem, lemm* (ad me) Wb. 4[b]. 5[b]; 1[b]. 7[a]. 11[b]. 26[a]. 29[d]. *lim, limm* (id.) 8[a]. 8[d]. 9[b]. 18[a]. 23[b]; 5[b]. 9[d]. 10[b]. 12[a]. 14[d]. 16[c]. 23[a]. 29[d]. *lim̄* Sg. 6[a]. *leim* (id.) 209[b]. *liim* Wb. 10[a]. *lium, liumm* (id.) 14[b]. 22[d]. 29[d]; 15[c]. 29[a]. *form* (pro me) 7[d]. 8[d]. 24[a]. *friumm* (a me) 29[d]. *frim* Br. h. 100. *dom* (ad me, mihi) fq. *dam* Ml. 58r. *dúim* (de me) Wb. 2[a]. 30[a]. *dim* 29[d]. *trium* (per me) 23[b]. De duris his *m, n, t* cf. pp. 41. 70.

Cum nota augente: *indiumsa* Wb. 8[d]. 11[c]. 12[c]. *uáimse, uaimse* 14[d]. 27[c]. 28[c]. *huaimse* Tir. 11. Wb. 5[d]. *huáimse* 8[d]. *lemsa* 32[a]. *liumsa* 14[a]. 16[d]. 32[a]. *limsa* 8[d]. 11[a]. 12[c]. 12[d]. 16[b]. *liimse* 13[b]. *formsa* 23[a]. *frimsa* 26[d]. 30[a]. 30[d]. *riumsa* 14[a]. 16[d]. *domsa* fq. *damsa* Ml. 58r. *díimsa* Wb. 7[a]. *dimsa* 18[a]. *cuccumsa* (*co, cu*, ad, usque ad) 7[c].

Plur. N, IN, UN: *erunn* (propter nos) Wb. 15[d]. *etrunn, etronn* (inter nos) Wb. 31[a]. 15[a]. *etron* Sg. 217[b]. *immunn* (circum nos) Wb. 15[c]. *indiunn* (in nobis) 5[d]. *uáin, uáinn* (a nobis) 15[a]. *uainn* 10[d]. 26[b]. *hudin* 6[b]. *huann* 4[d]. *húan* Cr. 32[b]. *lenn* (apud nos) Wb. 4[a]. *linn* 2[c]. 9[b]. 11[c]. 13[b]. 14[b]. 14[c]. 14[d]. 15[c]. 18[a]. 19[a]. 26[b]. 29[b]. Sg. 30[a]. 198[a]. 207[b]. Tr. 86. *línn* Wb. 25[a]. *fornn* (pro nobis) Wb. fq. *forrn* 8[d]. *furnn* Cam. *frinn* Wb. 4[b]. 17[b]. 19[d]. *dún* (ad nos, nobis) fq. *duun* Wb. 27[c]. Cam. *duún* Wb. 3[a]. 4[b]. 10[a]. 26[c]. *dúun* 4[b]. 27[a]. 27[c]. *dúnn* 15[c]. *dunn* 12[b]. 26[b]. *díin*,

dínn (de nobis) 10d. 15a. *díinn* 15b. 26b. *tórunn* (super nos) 15a. 15d. *cucunn* (ad nos) 21a.

Cum nota ampliante: *etrunni* Wb. 12b. *indiunni* 3d. 14c. 22c. *ónni, huanni, uanni, uánni* 4b. 5a. 12a. 27c. *linni* Wb. 4c. 16d. 18d. Sg. 6a. 160b. 207b. 208b. *fornni* Wb. 14b. *frinni* 17c. *dúnni* 1a. 2d. 10d. 13b. 14c. 16a. 25d. *dunni* 2d. 3a. 12c. 33b. *duunni* 5d. *dunnai* Cr. 18b. *dinni* Wb. 10d. 15a. 15d. *triunni* 14c. *torunni* 27a.

2. Pron. pers. suffixum 2. pers. Sing. T, IT, UT: *úait, uáit, uait* (a te) Wb. 6c. 10a. 30a. *huait* Cr. 32c. *lat* (apud te) Sg. 158a. Wb. 6b. 10a. 10c. 29d. 30b. 30d. *latt* 6b. *fort* (pro te) Wb. 6a. 28d. *frit* (ad te) Sg. 75b. 151a. 181a. *frit, fritt* Wb. 10a. 32a. *frit, friut* Ml. 23c. *friutt* Pr. Cr. 59b. *duit* (ad te, tibi) Wb. Sg. fq., pro quo saepius *deit*, minus diligenter. *dit, díit* (de te) Wb. 1d. 5b. 28d. Sg. 179a. *cucut* (ad te) Wb. 32a.

Positio ampliata: *erutsu* Wb. 27d. 29d. *œrutsu* Ml. 2d. *huaitsiu, huaitsu* 5a. 32a. *latsu* 29d. 32a. *latso* 12d. 16b. Sg. 215b. *fortsu* Wb. 29a. *fritso* 32a. *fritsu* Sg. 106b. *duitso* 208b. *duitsiu* Tir. 14. Wb. 6b. 10c. *detsiu, détso, deitsiu* (pro *duitso* e praep. *do*) 5b. 6c. 30a. *daitsiu* (tibi) Sg. 2a. *torutsu* (*tar*, per te) 217b. *cenutsu* (sine te) Wb. 6b.

Plur. IB (*-uib, -iub*): *áirib, airib* (propter vos, pro vobis) Wb. 20a. 22d. 27c. *etruib* (inter vos) 24c. 27b. *immib* (circum vos) 17b. 22b. 27b. *indib, indiib* 6b. 14c. *uáib* 13a. 20b. 25a. 27b. 27d. *huáib* 7b. *lib* (apud vos) 3b. 8d. 9a. 9b. 12a. 12d. 16b. 16e. 17c. 20a. 22b. 22d. 25d. 32a. *frib* 5c. 9b. 14c. 17b. *forib* 4d. 27c. *foirib* 21d. 22d. *fuirib* 14d. 20b. 21a. *dúib* (vobis) 3b. 6a. 9b. 13a. 14c. 14d. 16a. 16d. 18b. 20c. 25c. *triib* (per vos) 3b. *cucuib, cuccuib* 9a. 14c. 32a.

Cum nota augente: *airibsi* Wb. 14a. 14d. 16a. *airiubsi* 15c. 17a. *airiuibsi* 16c. *eruibsi* 27d. *indibsi* 4a. 18b. 23c. 26c. *uaibsi* 23c. *uáibsi* 10d. 14c. 14d. 16b. 25a. *huáibsi* 11a. *libsi* 5d. 8a. 9c. 16b. 21d. 23d. *fiadibsi* (coram vobis) 24b. *furibsi, fuiribsi* 18a; 7c. 14d. 16a. 18b. *fribsi* 9b. 12c. 14c. 17b. *dúibsi, duibsi* fq *diibsi* 17b. 25d. *dibsi* 14d. *cenuibsi* 9c. *cucuibsi* 1a. 14a. 17a. 24b. 26c.

3. Pron. pers. suffixum 3. pers. Sing. masc. et neutr. Ad praepositiones cum dativo constructas quasdam D accedit, ad alias vocalis: *indid* (in eo) Wb. 11d. Cr. 25c. *uad* (ab eo) Sg. 100b. 209b. *húad* Tir. 13. Wb. 7c. *huad* Ml. 53r. Goid. 20. *ood* Cam. *occa, oca* (apud eum, in eo) Wb. 3a. 8a. 29d. 33d. *occo* (id.) 4a. 5a. *dó* (ei) 1c. 6c. 10a. *dóo* Tir. 15. *dáu* Tir. 3. scot. *dau* L. Dér. *de* (de eo) Wb. 1a. 15d. 26d. Servata S terminalis praepositionis *á*: *ass* (ex eo) Wb. 29b. Sg. 148b.

In accusativo post praepositiones I, aut interna, praesertim ante terminalem S, SS: *les* (apud eum) Tir. 13. Wb. 10c. 29d. 32c. Ml. 36c. Tr. 81. 98. 100. *less* Wb. 4b. 6b. 6c. 9b. 11d. 14a. 26a. 27b. 27d. 29b. 30a. 30d. 31a. *leiss* 6b. 14a. Sg. 12b. 29b. 33a. 39a. *laiss* Wb. 21b. 24b. *lais* Tir 11. 12. 13. 14. Sg. 153b. *fris, friss* Wb. fq. *fris* Tir. 13. *tarais* (per eum) Wb. 33d; rarius ante T: *tríit, triit* (per eum) Wb. 1d. 3c. Sg. 43a; sed etiam *foir, fair* Wb. Sg. fq. *foir* Tir. 11. Tr. 85, nisi hoc ad dativum pertinet; aut externa: *airi* (pro eo, propter eum) Wb. 1a. 23c. *airi, isairi* (propter id, ideo) fq. *immbi* (circum id, circum se) Wb. 13d. *imbi* F. h. 31. *immi* Colm. h. 46. *cuci* (ad eum) Tir. 8. 13. Wb. 15c. *cuci, cucci* (usque ad id, usque eo, adeo) 19b. 24c. 25a. *foi* (sub id) Wb. 23d.

Positio ampliata: *dosom* Wb. 1b. 14d. 27a. 29d. 31b. Sg. 148a. 209b. Tr. 103.

dossom Wb. 6d. *desom* Ml. 22d. *lessom* Wb. 3d. 19d. 24a. 25c. *lessem* Sg. 77b. 149b. *leissem* Sg. 10a. 28a. *lesom* 5a. 162b. *laisem* 158b. *frissom* Wb. 5d. 16b. 32a. *foirsom* 8c. *foirsem* Sg. 209b. *triitsom*, *tritsom* Wb. 26a. 27c. *indsom* (in eum) 4d. *cucisom* (ad eundem) 9d.

Femininum. In dativo post praepositiones I: *eissi*, *essi* (ex ea, *as*) Sg. 196b. *indi* (in ea) Wb. 14c. Sg. 6b. 18a. 27a. 162b. *remi* (ante eam) 7b. 20a. *fuiri* Wb. 3d. 13a. Sg. 4b. 36a. 199a. 209b. *dí*, *di* (ad eam, ei; praep. *do*) Wb. fq. *di* (de ea, praep. *di*) Sg. 187b. Ml. 6r. *uadi* Sg. 157b.

Post praepositiones accusativum postulantes E (i. e. *se*, unde media in tenuem progressa invenitur): *inte* (in eam; cf. p. 44) Tir. 3. Sg. 6a. 159a. *impe* (circa eam) Tr. 131. Colm. h. 48. *laee*, *lée* (apud eam) Wb. 14a. 24d. *lee* Sg. 32b. 167a. *friæ*, *frie* Wb. 28a. 28c. *frie* Tr. 62. Tir. 6. *tree* (per eam) Wb. 2c. *trée* Sg. 25b. *cuicce* (ad eam, ad se) Wb. 9d. *cucae* Sg. 14b. 191a.

Positio aucta: *uadisi* (ab eadem) Sg. 4b. *remisi* 7a. *disi* 16a. 165b. Wb. 28b. *dissi* Wb. 12a. 28d. *intesi* (gl. in ipsa) Sg. 199a. 209b.

Plurales formae non differunt nisi pro regimine praepositionum.

In dativo ad praepositiones accedit IB: *essib* (ex eis; praep. *as*) Wb. 12a. 12b. 25c. 27d. *esib*, *essib*, *eissib* Sg. 51b. 71a. 190a. *indib* (in eis) Wb. 21c. Sg. 4b. 28b. 59b. 61a. 113b. 142b. 212a. Ml. 2d. *inddib* Sg. 198b. *uadib* (ex iis). *úadib* Wb. 2d. *uaidib* 24b. 27d. 31d. *huaidib* 32a. *huadib* Sg. 144a. *hudib* Ml. 31a. *ódib* Tir. 8. *dib* Ml. 37r. *diib* Tir. 3. *remib* (ante eos) Wb. 13b. Sg. 9a. *foib* (sub eis) Sg. 4a. *fiadib* (coram eis) Wb. 10c. *forib* 24a. 27b. 28c. *foraib* 4c. Ml. 16b. Sg. fq. *diib*, *díb* (de illis) Wb. Sg. *doib*, *dóib* (eis, praep. *do*) Wb. Sg. fq. *doib* Tr. 45. 128. *duaib* Tir. 1. 8. *dóib* Tir. 14. *occaib* (apud eos) Ml. 43r. *cenaib* (sine eis) Ml. 20d.* Animadvertenda congruentia cum IB secundae pers. plur. in quibusdam, ut *diib*, *díb* (a vobis, ab eis), *indib* (in vobis, in eis); cum differant aliae: *dúib* (vobis) et *doib* (eis), *fuirib*, *foirib* (supra vos) et *forib*, *foraib* (super eos), *uáib* (a vobis) et *úadib*, *uáidib* (ab eis).

In accusativo post praepositiones U, O (= *su*): *áiriu*, *airriu* (ad eos, propter eos) Wb. 11d. 15a. 21d. *erriu*, *erru* 11a. 4d. *etarru* (inter eos) Wb. Sg. fq. *etarro* Sg. 150b. *intiu* (in eas) Sg. 7a. *intiu* (in eos, in se) Ml. 21a. 28c. *leu* Wb. fq. Ml. 3a. 40r. 30r. *léu* Wb. 7a. 30c. *leo* Tir. 8. Sg. 158b. *forru* Wb. fq. Ml. 30r. L. Ardm. 179a. 1. Sg. 45b. *friu* Wb. Sg. fq. *seccu* (ultra eós) Wb. 23b. *treu* Wb. 30c. *treo* Sg. 4b. 138a. *cuccu* Wb. 5a. 27c. Tir. 11. Fortasse *immu* (circa se? rectius *impu* Ann. Boyl. ap. O'Don. 445) Tir. 14.

Positio ampliata: *indibsom* Wb. 16c. *indibsem* Sg. 5a. *uaidibsom* Wb. 9d. *huadibsem* Sg. 156a. *doibsom* Wb. 2b. 13a. Ml. 19r. Cr. 18b. *doibsem*, *dóibsem*, *doaibsem*, *doibsium* Wb. 28d. Sg. 40a. 50a. Ml. 34r. *foraibsom* Sg. 207a. *airriusom* 4a. *errusom* Wb. 11a. *leusom* Tr. 4. 136. Wb. 5b. *leosom* Wb. Sg. *forrusom* Wb. 9c. 13b. *frisom* 20c. Tr. 13. Ml. 19r. *cuccusom* Wb. 14d.

Quamquam rariora, sunt tamen etiam exempla pronominum suffixorum aliis praeter praepositiones orationis partibus, ut substantivis vel adverbiis: *cinibet samlumsa* (gl. quamvis non sint ut ego; subst. *samal*, similitudo, unde praepo-

---

* Eandem formam interdum ad singularem referunt interpretes veterum legum hibernicarum: *huadaib* (ab eo), *ocaib* (apud eum), *dib* (de ea) SM. 64. 130. 210.

sitio *amal*, instar) Wb. 9[d]. *crist íssum crist uasum crist dessum crist tuathum* (Christus infra me, supra me, ad dextram meam, ad sinistram meam) Patr. h. Verborum formis suffixum pron. 3. sing. masc. *áilsi* (rogavit eum), *berrsi* (totondit eum), *baitzisi* (baptizavit eum), *foidsi*, *foitsi* (misit eum), *gabsi* (cepit eum) Tir. 8. 11. 14. 15. *leicsi* (dimisit eum) Ml. Goid. 20. Forsitan addenda sint e verbo subst. *ta*, *ata* formata *nitan* (non sumus), *condan* (ut simus), *adib* (estis), quorum exempla infra suo loco sequentur.

B. Pronomina possessiva

I. Pronomina possessiva absoluta.

1. Pron. possessivum 1. pers. Sing. MU, MO ante vocales et consonas (quae sunt aspirandae): *mu nóidenán* (meus parvulus) Ml. carm. 1. *isí moirnigde* (est haec oratio mea) Wb. 4[d]. *œet moort dogabál* (aemulatio capiendi ordinis mei) 23[b]. *asberat mobeiúil* (dicunt labia mea) 12[d]. *romrir mothol cholnide* (ligavit me voluntas mea carnalis) 3[c]. *hóbói mochland et mocheneél* (ex quo fuit proles mea et genus meum) 29[d]. *ished bunad mochlainde* (est haec origo generis mei) 5[a].

Cum nota augente: *ni íar colinn moimradudsa* (non secundum carnem cogitatio mea) Wb. 14[c]. *sech mochomáessa* (gl. supra multos coaetaneos meos) 18[c]. *tánicc aimser moidbartese* (gl. tempus resolutionis meae instat) 30[d]. *insamlathar side mobésusa. asbera frib coteeet mobéssise* (imitatur iste meos mores, dicat vobis qui sint mores mei) 9[a].

Positio absoluta cum nota augente: *muisse* (gl. meam: desidero consolari vobiscum per eam quae invicem est fidem vestram atque meam, Rom. 1, 12) Wb. 1[b]. Nota augens sine pronomine possessivo: *mathirse* (mea mater) Ml. carm. 1. *diangalar fuailse* (stranguria mea) Inc. Sg.

Plur. ARN ante vocales et medias, alias AR (p. 43): *ishé arnathir* (est ipse pater noster) Wb. 2[b]. *isinunn arnét* (est eadem aemulatio nostra) 17[b]. *attaam arndiis* (sumus nos duo, = nostra dualitate) 32[c]. *ammi tuailnge armbrethre* (gl. quales sumus verbo per epistulas absentes tales et praesentes in facto; i. e. sumus gnari verbi nostri) 17[b]. *hore isfride imtiagam et adciam arconair* (quia die ambulamus et cernimus viam nostram) 6[b]. *arnamit* (hostes nostri) Ml. 44r.

Positio ampliata: *isdessimrecht comdíthnatha et sóire dochách arsóireni* (est exemplum consolationis et salutis cuivis salus nostra) Wb. 14[b]. *arloureni doforcitul* (gl. sufficientia nostra, ex deo est; i. e. suff. n. ad doctrinam) 15[a]. *cid armuinterni madtú* (gl. et nostri; i. e. etiam nostra familia si tu) 31[d]. *arpecthani* (gl. iniquitas nostra) 2[a]. *arnirnigdeni* (precatio nostra) 4[a]. *arnapsamlid beith ar creitemni* (ne ita sit fides nostra) Tr. 86.

2. Pron. possess. 2. pers. Sing. DU, DO (cf. p. 38): *ó rufitir dulobri* (ex quo scivit infirmitatem tuam) Tir. 14. *berir doimchomarc uaidib* (gl. salutant te omnes, i. e. fertur tua salutatio ab iis) Wb. 31[d]. *lóg dodaggnima* (merces benefacti tui) 6[a]. *hires domathar et dosenmathar* (fides matris tuae et aviae tuae) 29[d]. *dobuith doforaithmit ón imbiuth ailiu* (esse tuam memoriam sic in mundo alio) Ml. 44r. Sed hic quoque T, TH interdum ante vocales, si praecedit vocalis vel liquida: *is friabinn aniar atá teséрge* (ad flumen versus ab oc-

cidente est tua resurrectio) Tir. 13. *tussu thóenur* (tu solus; i. e. tu solitudine tua) Wb. 5ª. *imaigin hitabair thúal* (in loco in quo das urinam tuam; pro *do fúal*) Inc. Sg. *noebthar thainm* (sanctificetur nomen tuum) Pater noster ap. O'Don. p. 442.

Cum nota ampliante: *rofetarsa isfoirbthe dohiresso* (scio ego, est perfecta fides tua) Wb. 29ᵈ. *du frecur ceillsiu* (tuus cultus) Ml. 58 r.

Plur. FARN, FORN ante vocales et medias, ante ceteras consonas FAR, FOR, ut pron. plur. 1. pers.: *pad glicc farnintliucht* (sit sapiens intellegentia vestra) Wb. 5ᶜ. *adbeir fornairchinnech féisne* (dicit vester ipsorum princeps) 5ª. *ní tormult farmbíad l. fornétach* (gl. vos non gravavi; i. e. non consumpsi victum vestrum aut vestitum vestrum) 18ª. *isfarafie duib ni dóir farmbethu* (gl. in carne non estis, sed in spiritu) 4ª. *isirdircc farclúu* (est conspicua gloria vestra) 7ᶜ. *méit forserce* (magnitudo amoris vestri) 14ᵈ.

Cum augmento: *farndígalsi* (gl. ego retribuam, i. e. vindictam vestram) Wb. 5ᵈ. *maithi formbesasi* (boni mores vestri) 16ᵇ. *farsercsi do dia* (amor vester in deum) 18ᵇ.

3. Pron. possess. 3. pers. Sing. A, cuiuslibet generis, tam ante vocales quam consonas, ea tamen differentia, ut post pronomen masc. et neutr. fiat infectio, post femininum servetur status durus consonarum sequentium. Frequentius notatur signo productionis.

Masc.: *arlobri áhiresse* (ob debilitatem fidei suae), *lobrigthir áabstanit* (gl. infirmatur; i. e. inf. abstinentia eius) Wb. 6ᶜ. *cách cretes áhic* (omnis qui credit salutem suam), *connach moidea nech arbed áarilliud* (ne quis glorietur quod sit suum meritum) 2ᵇ. *rogab ásossad* (sumpsit sedem suam) 4ᵇ. *rúna geine cr. et achésta* (mysteria generationis Chr. et passionis eius) 27ᶜ. *achumgai .i. áimneda* (gl. angores suos) Ml. 19ᵇ. *ticsath achruich* (tollat crucem suam), *arenindarbe apectha* (ut repellat peccata sua; rectius *aph.*, ut *átercitla*, gl. vaticinia sua, Ml. 19ᵇ pro *ath.*) Cam.

Fem.: *aggním féisne* (eius ipsius actio, personae; cf. p. 178) Sg. 199ª. *ciammeit* (gl. quanta sit; i. e. quae eius magnitudo) Ml. 25ᶜ.

In positione ampliata pro masculino accedit *som*, pro feminino *si*: *amontar som inso infectso* (familia eius haecce nunc) Wb. 7ᶜ. *arasechemmar abésusom* (ut sequamur mores eius) 2ᵈ. *forelgatar abrathir a tunig som do fuil* (illiverunt eius fratres tunicam illius sanguine) Tr. 128. *a mathirsem* (mater eius) Ml. carm. 1. *maith les ágnasi* (gl. consentit habitare cum illa; i. e. bona ei, placet ei consuetudo eius, uxoris) Wb. 10ª. *am. dorígensat sidi aaltramsi* (ut fecerunt hi, parentes, nutritionem eius, mulieris) 28ᵈ.

Forma absoluta huius personae non constructae cum substantivo est ÁI in Sg.: *ái* (gl. suum proprium) 27ª. Cum articulo generis neutri: *anái* (gl. uniuscuiusque suum ut Paulus proprium, nomen) Sg. 28ª. *anái .i. asainreth* (gl. suum uniuscuiusque, ut niger corvus) 29ᵇ. Conferendae sunt formae pronominis personalis *indái*, *innanai* supra memoratae (p. 327) et cambr. *eid* (hod. *eiddio*, possidere) cum formis pronominis pers. suffixi idem significans.

Plur. AN ante vocales et medias (*am* ante *b*), alias A (p. 43): *asbertar ananman* (dicuntur nomina eorum) Wb. 28ª. 30ª. *bid airegdu anesséirge* (erit prior eorum resurrectio; gl. qui in Christo sunt resurgent primi) 25ᵇ. *anairitiu*

inæclis (earum, viduarum, receptio in ecclesiam) 29[a]. *anandach* (eorum malitia) Ml. 48r. *am. andeuson* (ut di ipsorum) 34r. *conróiret ambethid .i. arnap éicen angóire inæclis* (gl. si quis fidelis habet viduas, subministret illis, et non gravetur ecclesia; i. e. ut inveniant victum suum, id est ne sit necessaria earum electio in ecclesiam) 29[a]. *ishé ambés* (est hic eorum mos; supra p. 277) Ml. 19[d]. *ambaithsed* (eorum baptizatio) Tr. 49. *á nétach 7 ambiad 7 andeug* (vestis et victus et potus eorum) Tr. 71. *marudchoiscset ammuintir* (si coërcuerint familiam suam) Wb. 28[c]. *imfresnat angníme friambriathra* (pugnant eorum facta contra verba eorum) 31[b]. *rofitir cách angnímu et acomroircnea* (scit quivis eorum facta et errores) 30[c]. *dilgud a pecthe ndoib* (remissio peccatorum iis) Tr. 45. *lóg apecthe* (merces peccatorum suorum, eorum) Wb. 1[c]. *isfiadnisse doib á cúbus* (est eis testimonium conscientia sua) 1[d]. *dobérat huili acoibsena* (proferent omnes confessiones suas) 6[b]. *an dumbertis a coibsena* (cum proferebant confessiones suas) Tr. 58. *finnad accúrsagad* (sciat eorum correptionem) Wb. 29[a]. *arriuth aicneta* (earum, rerum, cursus naturalis) Cr. 18[b]. *beim a cinn fri cloich* (illisio capitis eorum contra lapidem) Ml. 30r.

II. Pronomina possessiva infixa.

Infiguntur pronomina ad singulas consonas reducta in 1. et 2. pers. sing., sicut pronomina personalia, in ceteris formis vix differunt a pronomine possessivo absoluto.

1. Pron. poss. infixum 1. pers. Sing. M (*mm*, inficiens, p. 181): *dimdaltib huilib* (ex omnibus discipulis meis, carissimus) Wb. 29[d]. *ished roerpad dom domthoschid* (hoc mihi commissum est ad necessitatem meam) 10[d]. *remchuimriug et imchuimriug* (ante captivitatem meam et in captivitate mea) 30[a]. *imchétni precept* (in prima mea doctrina) 31[a]. *dobuid fomchumachtu* (ut sint sub potestate mea) 32[d]. *dothecht martre darmchen* (ad subeunda martyria pro me) 7[b]. *act basamlid dúib cid imméicndarcus* (gl. bonum aemulamini non tantum cum praesens sum apud vos; i. e. sed esto ita vobis etiam in absentia mea) 19[d]. *huammuintir féin son* (a mea ipsius familia hoc) Ml. 20r. *dimmuintir* (de familia mea), *dummímdidnaad* (ad me consolandum) Tir. 11. Cum nota ampliante: *darmchensa* (trans caput meum, pro me) Wb. 16[b]. *toirsig dimchuimriugsa, toirsich dimchuimregaibse* (tristes de captivitate mea, tr. ob vincula mea) 26[d]. 27[c]. *treminsamilso, tremintsamilse* (per imitationem meam) 17[b]. 30[a]. *dumberradsa* (ad tonsionem meam) Tir. 11.

Post praepositiones terminatas consonis plerumque sequitur pronominis forma absoluta, ut *ar mochiunn* (ante caput meum, coram me) Wb. 14[d]. *sech mochomáessa* (ultra coaetaneos meos) 18[c]. *predchimse asmochuimrigib* (praedico ex vinculis meis) 23[b]. *ocmothoéitse* (in aditu meo) 26[c]. *formu naimtea* (super inimicos meos) Ml. 54r. *tarmuchenn* (pro me) Tir. 11. Cf. tamen supra *darmchen, darmchensa.* E contrario inter duas vocales, post particulas et pronomina terminata vocalibus et ante substantiva inchoantia ab isdem, forma infixi pronominis: *israd dé immidforling domsa nimmarilliud* (gl. evangelii factus sum minister secundum donum gratiae dei; i. e. est gratia dei, quae id fecit in me, non meum meritum) Wb. 21[c]. *ishé mort inso* (haec est missio mea; *mo ort*) 29[d]. *meisse móinur* (ego solus; *mo óinur*) 5[a].

Plur. ARN (AR) ut in positione absoluta: *diarnícc* (ad salutem nostram; *do arnicc*) Wb. 11[a]. *íarnarnetargnu dúib* (post nostram vobis cognitionem, postquam cognovistis nos) 15[a]. *ararcomoicsi do bás* (gl. in nobismet ipsis responsum mortis habuimus) 14[b]. *innarleid* (in parte nostra), *innarcridiuni* (in corde nostro) 4[b]. 15[a]. *ararciunni* (ante faciem nostram, coram nobis) 25[a]. *diarcoscni* (gl. ad correptionem nostram) 11[a]. *diarnertadni*, *diarfoirbthetuni* (ad firmationem nostram, ad firmandos nos), *diarfírianugudni* (ad iustificationem nostram), *diarforcitulni* (ad docendos nos) Wb. fq.

2. Pron. poss. infixum 2. pers. Sing. T (inficiens, p. 181): *itsenmathir* (in avia tua, habitavit fides) Wb. 29[d]. *desimrecht ditgnímaib* (exemplum de factis tuis) 31[c]. *dotmuintir uili* (ad omnem familiam tuam, scribit Paulus) 32[a]. *cutseítchi* (cum uxore tua) 10[a]. *itchóimthecht* (in comitatu tuo) Sg. 208[b]. *huat etarcnu .i. huat ingnu* (intellectu tuo, cognitione tua) Ml. 27 r. Cum nota augente: *frit adradsu* (ad adorationem tuam) Ml. 41 r. *dutchreitimsin* (leg. *-siu*? ad fidem tuam) 19 r. *dutmenmainsiu* (menti tuae) 2[d].

Post praepositiones terminatas consonis manet forma absoluta, sed inter duas vocales TH: *ocduguidiusiu a dé* (gl. ut tuum possim templum ingressus adsistere; i. e. in tua supplicatione, o deus) Ml. 22[a]. *tussu thóenur* (tu solus; cf. p. 337) Wb. 5[a], ut supra *ocmothoéitse*, *meisse móinur*. Attamen etiam: *occtadradso* (in adoratione tua) Wb. 5[a].

Plur. BARN (BAR) scriptio frequens: *dibarnícc* (de vestra salute) Wb. 27[c]. *fribarnícc* (contra vestram salutem) 24[b]. *trebarnimradud* (per vestram cogitationem) 27[a]. *fribarpecthu* (a peccatis vestris) 13[b]. 22[b]. *ibartolaib* (in vestris cupiditatibus) 3[b]. *ni tobartatháirsi act isdobartinchosc* (non ad vituperationem vestram sed est ad vestram institutionem) 16[a]. *ibarcumung*, *ibarcumachtu*, *ibarcumactusi* (in potestate vestra) 5[d]. 9[c]. 22[d]. *dobarcoscsi* (ad vestram correptionem) 9[a]. *tribarnebcongabthetitsi* (per vestram incontinentiam) 9[d].

Item post *ar*: *arbarseirc* (amore vestri) Wb. 19[d]. Attamen etiam *far* scriptum est in aliis locis: *trebarnimradud arfarfoirbthetu* (gl. sum gaudens; i. e. per cogitationem vestram ob perfectionem v.) 27[a]. *dofarforcitlidib et dobarnanamchairtib* (gl. omni cooperanti et laboranti) 14[a]. *dofarfírianugud* (ad vestram iustificationem) 3[b]. *difarfoirbthetu* (a vestra perfectione) 23[d]. *hifarndergudaib* (gl. in stratis vestris), *hifarsrethaib* (gl. diei tempus impenditis in stratis) Ml. 20[c]. 20[d]. *hifarnirnigdibsi* (in vestris precationibus) Wb. 7[a]. *hifarselbudsi* (in possessione vestra) 8[d]. *trefarfáiltisi* (per vestrum gaudium) 23[d]. Quae scriptio regularis videtur post praepositiones terminatas consonis: *oc farningrim* (in persecutione vestra) 5[d]. *íar fartoimtinsi* (secundum opinionem vestram) 20[a].

3. Pron. poss. infixum 3. pers. Sing. A masc.: *treathír*, *triathír* (per terram suam) Tir. 4. *iarnabaitzed* (post eius baptizationem) 8. *diadesciplib* (de discipulis eius), *duaberrad* (ad eius tonsionem) 11. *diachoisecrad* (ad eius consecrationem) 13. *assaanmin* (ex anima eius) Wb. 2[c]. *íarnairgairiu* (post eius interdictionem) 3[c]. *triafuil* (per sanguinem eius) 2[b]. *cr. conasoscelu* (Chr. cum evangelio suo) 4[d]. *iarnathíchte* (post eius adventum) 4[d]. *diathigerni*, *diachoimdid* (domino suo), *friachoimdid* (contra dominum suum) 8[b]. 8[d]. 27[c]. *arachiunn* (ad eius caput, coram eo) 16[b]. *innachorp* (in eius corpore) 2[c]. *assa immechtraib* (ex eius extremis, mundi) Tr. 72. *dia adchumtuch* (ad eius reaedificationem,

templi) Tr. 80. Fem: *docer inbiail diasa*[*mthig*] (cecidit securis de manubrio suo), *focaird eleseus asamthig innadiad* (deiecit Elisaeus manubrium eius post eam) Tr. 131. Neutr.: *diamanchib* (de monachis eius) Tir. 3. In Camaracensi fragmento pronomen huius personae etsi absolutum est *a* (exempla supra), infixum tamen esse solet *e*, *æ*: *inechuis nu inelaim nu inemeraib* (in pede eius vel in manu eius vel in digitis eius). *fairechomnessam* (in proximo suo). *inæsech ocus inædommetu* (in eius tribulatione et in eius paupertate). Attamen etiam *a*: *scaras friathola* (qui separatur a cupiditatibus suis).

Ampliatio gen. masc. *som*, fem. *si*: *triahesseirgesom* (per eius resurrectionem) Wb. 2[d]. *occathindnaculsom* (in eius traditione) 4[b]. *diacholinsom* (per carnem suam) 3[d]. *diachlaindsom* (proli suae) Ml. 38r. *triagnáissi* (per eius consuetudinem, mulieris) Wb. 10[a]. *tarahésisi* (pro eo, participio; *ranngabál* fem.) Sg. 193[b]. *iscóir apronō diainchoscsi* (necessarium est pronomen ad eius significationem, tertiae personae) 208[a].

Plur. AN, A: *iarnanetarscarad* (post seiunctionem eorum) Sg. 73[b]. *diananduch* (ad malitiam eorum) Ml. 48r. *trianuile m̄bethaid* (per omnem eorum vitam) Tr. 71. *imfresnat angníme friambriathra* (pugnant eorum facta contra verba eorum) Wb. 31[b]. *nachibberar ismachtu rechta fetarlicce innandig et ambiad innallíthu et assapati* (ne feramini in ritus legis vetustatis, in eorum potum et eorum cibum, in eorum festa et eorum sabbata) 27[a]. *occaforcitul* (in eorum instructione) 20[c]. *iarnatóbu* (post eorum excisionem) 5[b]. *doinchosc romboi fíal aminsse eteracride* (gl. Moyses ponebat velamen super faciem suam, ut non intenderent filii Israël faciem eius; i. e. ad significandum quod esset velamen item inter eorum cor) 15[a]. Cum nota ampliante: *treapeccadsom* (per earum peccatum, viduarum iuniorum) Wb. 29[a]. *dogníat cach pecad treanaslachsom* (gl. captivas ducunt mulierculas oneratas peccatis, 2. Tim. 3, 6; i. e. faciunt omne peccatum persuasione earum) 30[c].

C. Pronomen relativum.

Relatio in lingua vetusta hibernica frequenter aut sicut britannice adhibitis pronominibus personalibus vel possessivis significatur, ut *ished inso arathá* (gl. reliquum est; i. e. hoc est quod superest) Wb. 10[b]. *dondfritobairt maill fritataibret na dorche donsoilsi* (oppositione lenta quam opponunt tenebrae luci) Sg. 183[b]. *sechihed ríi aless* (quidquid est cuius indiget), *icach réit rohí aless* (in omni re cuius indiget), *neich roiccu aless* (gl. necessitatis meae; i. e. eius cuius indigeo), *aní ricu aless* (id cuius indigeo; ad verbum: adeo eius auxilium) Wb. 7[b]. 20[c]. 23[d]. 32[a]; aut omnino non notatur nisi formis propriis verbi relativis (de quibus infra): *indhí rochualatar inprecept* (ii qui audierunt doctrinam) Wb. 30[a]. *aní forchanat et dogniat* (id quod praecipiunt et quod faciunt) 28[c]. *anaithescc noberid uaimm* (praeceptum quod accipitis a me) 9[d]. *isinnon iress nodonfirianigedar* (est eadem fides, quae nos iustificat) 19[a]. *cách cretes* (quivis qui credit) Wb. *indíi gnite*, *donaibhí gnite* (ii, iis qui faciunt) Wb. Sg. *intí forcongair* (is qui imperat) Sg. Sunt tamen propriae notae relationis, tam praefixae vel suffixae quam infixae ad instar pronominum personalium et possessivorum.

I. Pronomen relativum praefixum vel suffixum.

Nominativi et accusativi vice fungitur forma plenior cum articulo neutr. sing. concordans (AN ante vocales et medias *d*, *g*, AM ante *b* et *m*, AR ante *r**, A ante spirantes et mutas; cf. p. 43), ceterum immutabilis praefixa verbi formis et simplicibus et compositis, quae una comprehendens vim pron. demonstrativi et relativi, principio significat *id quod*: *isimmarmus hí cr. anasolcc lasin brathir* (est scandalum in Christo id quod est malum apud fratrem) Wb. 10[c]. *andudesta difoirbthetu fornirisse conrufailnither* (gl. ut aliquid impertiam ... ad confirmandos vos; i. e. quod deest a perfectione fidei vestrae, ut compleatur) 1[a]. *dúús incomalnid arrupredchad dúib. manid chomalnid arropredchad dúib* (num impleatis id quod praedicatum est vobis, si non impletis etc.) 14[d]. 18[b]. *nithucat beos rúin indrechto .i. atairchet et anrofiugrad di críst* (gl. usque in hodiernum diem, cum legitur Moyses, velamen positum est super cor eorum, 2. Cor. 3, 15; i. e. non intellegunt adhuc mysterium legis, id est, id quod praedictum et figuratum est de Christo) 15[a]. *isáiniu dúibsi anasbiursa* (est diversius, minus notum, vobis quod dico) 5[a]. *isfass dúnni apredchimme* (est vanum nobis, non proficit, quod praedicamus) 13[b]. *ced torbe dúnni acésme* (quid prodest nobis quod patimur?) 13[c]. *comalnid annupredchim* (implete id quod praedico) 8[d]. *décith anroscríbus duib* (videte id quod scripsi vobis) 20[c]. *aforchongair* (id quod praecipit) 5[c]. Interdum tamen ultra primitivam hanc significationem progressa videtur: *arrocar* (gl. qui amavit) Sg. 193[b]. 196[b]. *acarthar* (gl. qui amatur) ibid. *atalat* (gl. qui dormierunt) Wb. 25[b], nisi forte haec exempla referenda sunt ad coniunctionem *an* (cum, tum cum).

Eadem forma vel integra SAN (cf. pp. 51. 209) plerumque suffigitur praepositionibus, sive dativum poscunt sive accusativum: *inthí dianaiper* (is de quo dicit, *de*) Ml. 14[d]. *intí dianairchissi dia* (is cui parcit, miseretur, deus, *do*) Wb. 4[c]. *acétnide dianaccomaltar* (primitivum cui iungitur) Sg. 188[a]. *indaltóir foranidparat do ídlaib* (altare in quo immolant idolis) Wb. 5[b]. *hisindí forsanairisedar ingním* (gl. possunt transire in quem fit actus) Sg. 139[b]. *indí frisanérbrath* (ea ad quam dictum est, persona) 220[a]. *innan anman frisanacomlatar inim̄ognom* (nominum ad quae adiunguntur in constructione, pronomina) 198[a]. *precept tresaníccatar híli* (doctrina per quam salvantur multi) Wb. 27[c]. *cid arandéntar pecthach díim* (quid propter quod fit peccator ex me?) 2[a]. *cid arandluthid caratrad friu* (quid propter quod infigitis amorem in eas, cupiditates?) 27[a]; *cindas fer diandenidsi deu* (quis habitus virorum ex quibus facitis vos deos?) 8[c]. *isbecc inbríg frissandéntar asaitharsin* (est parvum pretium propter quod fit labor hic) 11[a]. *huare nád fail praeno. friandechraiged* (quia non est praenomen, a quo differat, M. solam scribimus in Marco) Sg. 28[a]. *sossad asambí soillse* (gl. pharus, i. e. turris ex qua est lux) Cr. 33[d]. *tresambí* (per quam est) Wb. 23[b]. *arnipa gliccu felsub olambieidsi* (nam non erit sapientior philosophus quam vos, super id quod estis vos) 26[d]. *den chamull forambói* (de camelo in quo erat) Tr. 60. *sechiphé lasambé* (quisquis est penes quem est) Wb. 1[d]. *nifil ní frisambed andechor* (non est quidquam a quo sit differentia) Sg. 183[a]. *ondáes tuaithe*

* Est tamen etiam *an* in Wb.: *anrofiugrad, anroscribus* 15[a]. 20[c].

eterarrobœ (ab hominibus populi inter quos fuerit) Wb. 28[b]. *dú diarbu etarcnad* (locus ex quo fuit recognitio) Tr. 22. *dinchamull indiumsa 7 innandrochgní forsarobae* (de camelo fastus et malefactorum in quo fuit) Tr. 60. *incorp marbde frissaroscar som* (corpus mortale a quo secessit) Wb. 3[a]. *intí diarobe briathar linn riam* (is de quo fuit sermo nobis antea) Sg. 197[b]. *tin. tin. afogur diaforcomnacair tintinabulum* (t. t. eius sonus ex quo factum est tint.) 30[b]. *peccad diaforgénsam cose* (peccatum cui servivimus hucusque) Wb. 3[c]. *intí forsaforcongair* (is cui imperat), *inne indí frisasamaltar* (sensus eius cui comparatur) Sg. 161[b]. 211[a]. *intainmnid asatuiter* (nominativus ex quo caditur) 71[a]. *ced torbe frisatéicomnacht* (quae utilitas ad quam impertitus est?) Wb. 19[c]. *am. tegdais foratoc[t]har deglí* (ut domus super quam ponitur bonus color) Tr. 14. *inní forsateismetar* (eum super quem effunduntur) Ml. 23r. *cid aratadbaither inso* (quid propter quod demonstratur hoc?) Ml. 32[a]. *arnirobe nech bad huaisliu taratoissed* (nam non fuit quisquam qui esset superior per quem iuraret) Wb. 33[d]. *intamail inso frinech tarsatochuirther sciath* (gl. scuto bonae voluntatis tuae; i. e. similitudo haec cum aliquo super quem imponitur scutum) Ml. 22[b]. Vocali mutata IN, ubi alterum pronomen accedit (cf. p. 5): *tresindippiat* (per quam vobis erunt), *tresindabia* (per quam iis erit) Wb. 25[d]. *cid arindepur frit* (quid propter quod id dico tibi?) 5[a]; quare post *di* amissa vocali: *alín lathe dindapir* (numerus dierum de quo id dicis) Sg. 66[b].

Interdum tamen alias quoque solum N, SN remansit: *intí lasmbi œcne* (is penes quem est sapientia) Wb. 8[d]. *intí lasmbí indencae* (is penes quem est innocentia) Ml. 24[a]. *onaib rannaib frisṁbiat* (ab iis partibus a quibus sunt) Sg. 202[b]. *cid arṅdid* (quid propter quod est?) 198[b]. *cid armad machdad anísin* (quid propter quod esset mirum hoc? = *armbad*, p. 65) 167[a]. ac semper fere post *ó*, *ua*: *huanerbermis biuth* (gl. ex illo tempore quo degebamus in Aegypto) Ml. 44r. *aní huanaithgnintar 7 huanainmnigter* (id de quo praedicatur et a quo nominatur; *hua-n-ai.*) Sg. 29[b]. *huandirrudigeddar* (gl. primitivorum; i. e. a quibus derivantur) 33[a]. *acogno. hombí, inchétnidi huambí* (a quo est), *ó cach mud ómbí condelg* (quocunque modo est comparatio), *na conparite oambiat* (comparitivorum a quibus sunt), *inna bre. huambiat, erchrœ nambriath. uambiat* (verbi, interitus verborum a q. s.) 32[b]. 45[a]. 149[a]. 192[b]. *huambí nuall* (e quibus fit clamor) Tr. 10. Ante tenues igitur et spirantes relativum non proditur nisi statu duro harum consonarum: *isóin huatinscanat ni óin hifoircniter* (est idem a quo incipiunt, non idem in quod desinunt; incipiunt sed non finiuntur eodem modo, pronomina ille illa illud, ipse ipsa ipsum) Sg. 162[b]. *indliter huatinscana inchetna persan* (littera a qua incipit prima persona) 157[b]. *pronoa. huataat* (pronomina a quibus sunt, casus obliqui) 197[a]. Conferatur coniunctio *con* (donec). Abest relativum ante particulam negativam *ná*, *nád*: *arnifil ceneel nabelre isinbiuth dinadricthe nech* (nam non est natio aut lingua in mundo de qua non sit salvatus aliquis) Wb. 28[b]. *fer oínsétche dunarructhae actoentuistiu* (vir unius uxoris cui non esset nata nisi una proles) Tir. 11.

Loco praepositionis *in* relativo antepositae propria forma (locativi?) invenitur IN ante vocales et medias (IM, I): *cindas inchoirp ineséirset* (quale est corpus in quo resurgent, mortui? *i-n-es.*) Wb. 13[c]. *ishé loc inatreba* (est hic locus in quo habitat; *i-n-atr.*) 27[d]. *inmagen indéntar infilliud* (locus in quo fit

declinatio) Pr. Cr. 63ª. *na nert nail indamerbainn* (ulla alia virtus in qua confidam) Ml. 29ᵈ. *nítta ní inditmóide* (non est tibi quidquam in quo glorieris) Wb. 2ᵇ. *acheimsón ingaibthe cechsalm, indré ingaibthe cech salm* (suus gradus hic, spatium, in quo canebatur quisque psalmus) Ml. 54r. Assimilatione facta: *innahíi irrufollnastar* (ea in quibus regnavit) Wb. 13ᵇ. *trede imbí nuall* (tria in quibus fit clamor) Tr. 9. *locc imbítis primsacairt* (gl. sacrarium; i. e. locus in quo erant summi sacerdotes) Wb. 10ᵈ. *loc imbiat arma* (gl. armamentarium; i. e. locus in quo sunt arma) Sg. 35ª. *intí imbíi inspirut nóib* (is in quo est spiritus sanctus) Wb. 8ᵇ. *isnaibhí himbí conson* (in iis in quibus est consona) Sg. 164ᵇ. Neglegentius *isnaib sonaib hibí cosmailius* (in vocibus in quibus est similitudo) 138ᵇ. Regulariter: *isinbliadinsin hicuiretar salt* (in illo anno in quo ponunt saltum) Cr. 32ᵇ. *isindaimsirsin hiforcomnucuir intaidchric* (tempore illo quo facta est redemptio) Wb. 28ᵇ. *airm ifuirsitis, port hifuirsitis* (locus quo invenissent) Tir. 13. *ni óin hifoircniter* (non unum in quod desinunt) Sg. 162ᵇ. *aní hitái* (id in quo es), *sechaní ittóo* (praeter id in quo sum) Wb. 5ᵇ. 17ᵈ. *innaimsir hitaam* (tempus quo sumus), *indindocbál itá cr.* (gloria in qua est Chr.) 9ª. 15ᵇ. *itáu* (gl. in vinculis; i. e. in quibus sum) 32ª. *cairm icuala cluas nachbi* (quisquis est locus quo audivit auris alicuius vivi) Br. h. 24.

Forma curtata N (M, ante tenues et spirantes oppressa nec nisi consonarum statu duro prodita) verbis simplicibus praefixa rarius relationem rectam significat, aut nominativi: *acobás m̃bís etar ñdirainn* (earum compages quae est inter utramque partem) Sg. 2ᵇ. *intí cretfes* (is qui credet), *indí crettes, dondí creites* (eius, ei qui credit) Wb. 1ª. 2ᵇ. *innahí tiagta hi ster* (ea quae exeunt in *ster*) Sg. 54ᵇ. *inna ní prithchite hiris* (eorum qui praedicant fidem) Tr. 71. *innaní techte* (eorum qui habent) Wb. 2ᶜ. *forsnahí comalnatar* (super eos qui implent) 20ᵈ. — contra *intí thall, inti theste, innani chóinte, innahí thechtaite* p. 181 — aut accusativi: *m̃bertatar intaisceltai tall atir tairngeri* (gl. butrus [βότρυς] in ligno portata; i. e. quam portarunt exploratores illi e terra promissionis) Tr. 130. *innandegnimaeso n.gnite in[d]hadchoimnidi* (benefactorum horum quae faciunt catechumeni) Tr. 55; frequentius vero relationem obliquam, qua respondet coniunctioni gallicanae *que*: *nuraigedar* (gl. virere) Ml. 15ᵇ. *aris airchenn m̃bes salt* (nam est certum esse saltum) Cr. 3ᵇ. *cid druailnide m̃bes chechtar indarann* (quamvis corrupta sit utraque pars) Sg. 202ᵇ. *issinmeit m̃bis indepert* (in quantitate est dictio) 73ª. *arndip maith nairlethar amuntir* (ut bene consulat familiae suae) Wb. 28ᵇ. *cia eret mbete ocmingraimmaimse* (quamdiu erunt in persecutione mea?) Ml. 33ª. Itaque saepe coniunctionum vice funguntur nominum casus aut praepositiones, solae vel cum pronominibus, quibus subiungitur relativum *n*, ut *intan* (tempore quo, cum), *amal* (similitudine qua, ut) etc.: *am. forcantar cach chomnidi ho sacardd hi tos[u]ch 7 m̃baithsetar 7 am. noingter iarum ho epscop* (ut docentur omnes catechumeni a sacerdote initio et baptizantur et ut unguntur postea ab episcopo) Tr. 49. *am. ñguidess* (ut orat) Wb. 24ᵈ. *intan mbís* (cum est) Sg. 6ᵇ. 182ᵇ. *intan mbímmi* (cum sumus) Ml. 15ª. *huare m̃bis* (quia est) Sg. 161ᵇ. *huare nengraicigetar proa. anman* (quia locum tenent pronomina nominum) 200ᵇ. *céin m̃biis* (quamdiu est), *céin m̃bimme* (quamdiu sumus) Wb. 8ᵇ. 12ᶜ. *lasse nadraimse* (cum ego adoro) Ml. 57r. Item omisso verbo substantivo: *am. noinect* (ut est semel) Wb. 3ᵇ. Patet hanc *n* relativam deficere non solum ante tenues et spi-

rantes, sed etiam ante liquidas quarum geminationi non sit locus, ut *hore predchas* (quia praedicat) Wb. 7[b]. *deg cinte persana* (quia finiunt personas) Sg. 197[a]. *am. filter ainm* (ut flectitur nomen) 203[b]. *céin mardda* (quamdiu vigent) gl. marg. 203. *intan roichther dodia* (cum dirigitur ad deum) Ml. 36r.

II. Pronomen relativum infixum.

Infigitur pronomen relativum duplici condicione, aut inter praepositiones vel particulas et verbum ipsum, aut inter formas quasdam verbi substantivi et nomina substantiva vel adiectiva.

Inter praepositiones et verbum ipsum infixa in paucis exemplis invenitur plenior forma AN, sive recta est relatio: *itheside immafolnget imdibe ó dualchib* (hae sunt quae efficiunt circumcisionem a vitiis) Wb. 27[a]. *na comaccobor ararograd* (aliqua concupiscentia quae vetita est) 3[c]. *nip sain anasberat et immarádat* (ne sit diversum id quod dicant et quod cogitent) 28[c]. *isnaib dulib doforsat 7 immanaccai* (in rebus quas creavit et perspicit) Ml. 17[b]. *cach rét ararogartsom* (omnis res quam interdixit ipse), *naní ararogartsom* (aliquid quod interdixit) Wb. 5[c]. *isindalmsan arafocair anúas* (est eleemosyna de qua monet supra) 16[d]. *isachorp fessin arafóim cach síl* (est suum ipsius corpus quod accipit quodvis semen) 13[c]; sive obliqua: *iarsindindnidiu araneutsa* (secundum exspectationem qua expecto) Wb. 23[b]. *aranossa* (gl. manere) Ml. 15[c]. *arancíget* (quod queruntur) Ml. 20[b]. *cesu meinciu aranecar* (quamquam frequentius invenitur) Sg. 137[b]. *forcane et arambere biuth* (gl. quomodo oporteat te, i. e. docere et degere) Wb. 28[c], ut post coniunctiones: *anaranegi* (gl. conquerens) Ml. 18[d]. *anaranethem* (gl. expectantes) Wb. 31[c]. *lase aralégatar* (cum recitantur) Sg. 213[a]. *intan, intain arallegthar* (cum recitatur) Wb. 9[b]. 18[a]. *intan aranecatar* (gl. quando inveniuntur) Sg. 8[a]. *intan, intain aramberar* (cum profertur) 148[b]. 196[b]. *intan ararubartatar bith* (gl. quando sunt usi) Sg. 40[b]. In aliis accedente altero pronomine IN (ut supra): *hóre arinrobe buith inelluch coirp cr.* (quia nobis supererat esse in unione corporis Christi) Wb. 29[d]. *hore arinchrinat* (quia se deterunt) 27[b]. *am̄. asinchobra indingen* (ut id vult filia) 10[b]. *am. asindbiursa* (ut id dico) 13[a]. *amail assindbeir* (ut id dicit) Cam. *am. immindrdáitset* (ut eius meminerunt) Tir. 11. *nífil aimsir nadindbed* (non est tempus quo id non sit) Ml. 17[a].

Vulgata tamen ac regulari consuetudine infigitur sola N (evanescens ante tenues et spirantes) post praepositiones vel particulas verbales *no*, *ro* et negativam *ná*, *nád*. Ut pro nominativo: *indí consechat nulcu* (ii qui corripiunt malos) Wb. 6[a]. *aforcital forndobcanar* (doctrina quae vobis praecipitur) 3[b]. *rotoltanaigestar* (gl. placitum) Sg. 7[b]. *sulib noteimligtis* (gl. caliginantibus oculis) Tr. 84. *cenachomalnithe ropredchad* (quia id implebatis quod praedicatum est) Wb. 13[a]. *nadfodlaiter* (gl. individuis; i. e. quae non dividuntur) Sg. 28[b]; pro accusativo: *ethemlagas donadbat hic* (etymologia quam demonstrat hic) Sg. 27[b]. *intestimni donucsom riam* (testimonia quae protulit is antea) Tr. 39. *atathestis donuccussa* (est testimonium quod attuli) Wb. 30[a]. *cech irnigde dongneid* (omnis precatio quam facitis) 5[c]. *inmoltai dongní* (laudes quas facit) Ml. 43r. *inna trí domber som* (trium quae profert ipse) Sg. 210[a]. *dason dombersom beus* (duae voces quas profert adhuc) Tr. 2. *inbrosnae dombert side* (rogus quem attulit) Tr. 123. *cinnísin frisnaiccaisiu* (gl. quem praestolare, Prameno?) Pr. Cr. 54[b].

ithé gními epscuip asmbeir sís (sunt haec facta episcopi quae dicit infra) Wb. 28ᵇ. *ithé ronícc* (hi sunt quos salvavit) ibid. *inna degmaini rongeni dia* (beneficia quae fecit deus) Ml. 27ᵃ. *ithé dorraidchiuir* (sunt hi quos redemit) Wb. 32ᵈ. *infochith follongam* (passio quam patimur) 14ᵇ. *ni legend rollegusa* (non fuit lectio quam legi) 19ᵃ. *isnaib dulib doforsat* (in rebus quas creavit) Ml. 17ᵇ. *mathé na briathrasa forcane* (si haec sunt ea verba quae docebis) Wb. 28ᶜ. *nant hæ rocrochsat* (quod non est is quem crucifixerunt) Ml. 24ᵈ. *nopredchimse* (gl. sanis sermonibus; i. e. quos praedico) Wb. 29ᵇ. *issí rún indforcillsin nopredchimse* (hoc est mysterium doctrinae, quam praedico) 28ᵇ. *léic uáit inna tuari nocari* (sine a te cibos quos amas) 6ᶜ. *bithé na precepta cétni nopredchob doib* (sunt haec eadem praecepta, quae praedicabo iis) 17ᵇ. *aní nad comnactar* (id quod non potuerunt) 8ᶜ. Relatione obliqua: *fombia* (gl. vitiare), *frisnorc* (gl. inficere) Ml. 15ᵃ. *frismberat* (gl. obesse, vitia) 14ᶜ. *imnimgaba* (gl. declinare) 15ᵇ. *bad nertad dúib inso asnéirsid* (sit confirmationi vobis hoc quod resurgetis) Wb. 25ᵇ. *donicfad cucunn* (gl. speravimus; i. e. eum venturum ad nos) 21ᵃ. *donaurchain*, *dinaurchein* (gl. portendere) Cr. 33ᵇ. 33ᶜ. *corrop ferr assa ferr donimdigidesseirc* (ut melius meliusque augeatis amorem) Wb. 23ᵇ. *nombíth* (gl. esse dicebant) Sg. 148ᵇ. *doarrchet dichéin nombiad adrad dǽ lagenti* (praedictum est dudum futuram adorationem dei apud gentes) Wb. 6ᵈ. *isgell son toraisse dam nondasoirfea dia 7 dombera fortachtain doib airchiunn* (est pignus hoc idoneum etiam eos salvaturum deum et laturum auxilium iis postremo) Ml. 27ᵃ. *nongabthe desemrecht díinn* (gl. scitis quemadmodum oporteat; i. e. vos sumere exemplum de nobis) Wb. 26ᵇ. *asrubartatar rombo descipulsom aps.* (dixerunt fuisse eum discipulum apostolorum) 18ᵈ. *dorairngred dam rombad oirdnide achland* (promissum est etiam fore ordinatam eius prolem) 2ᶜ. *laithe rongenair som* (dies quo natus est ille) Sg. 31ᵃ. *ni bo decming rombed imthanad hisuidib* (non fuit impossibile ut esset alternatio in his) Wb. 21ᵃ. *am. noinect rombebe* (ut semel mortuus est) 3ᵇ. *rondaberthar aithirriuch indoiri* (gl. in alienas terras posse transferri) Ml. 49r. *cid angair romba hifochaid* (etiam breve tempus quod fui in tribulatione) 56r. *rongníth* (gl. actum, esse) Ml. 14ᵃ. *epert frissom rondbiad failte libsi* (dicere illi fore ei gaudium apud vos) Wb. 16ᵇ. *asber infectso asmug et nancoimdiu* (dicit nunc se esse servum et non esse dominum) 17ᵃ. *bied aimser námba lobur* (erit tempus quo non sit infirmus) 6ᵇ. *coasagnoither nand sech* (ut intellegatur non esse praeteritum) Sg. 180ᵇ. *isfollus nandat foirbthi uili* (manifestum est non esse perfectos omnes) Wb. 26ᵇ. *ní nádmbed arse dichorp* (non quod non esset propter hoc de corpore) 12ᵃ. *nadndene olc* (quod non facis malum) Ml. 23ᶜ. *nadndixnigedar nech* (gl. neminem esse) Ml. 23ᵃ; ante liquidas et tenues: *follo* (gl. perferre) Ml. 32ᵈ. *noch is ósuidiu dorratad* (tamen ex hac data est, hereditas ex promissione) Wb. 19ᶜ. *forcane et arambere biuth* (te praecipere et degere, oporteat) 28ᶜ. *am. bid fíadib nocrochthe* (acsi coram vobis crucifigeretur) 19ᵇ. Item post coniunctiones nominales etc.: *méit donindnagar fornni fochith issí méit insin donindnagar indíthnad* (magnitudo qua, quantopere nobis tribuitur passio, est eadem magnitudo qua, tantopere tribuitur solacium) Wb. 14ᵇ. *dég rombu écndaircc do* (quia fuit absens ipse) Sg. 148ᵇ. *fubíth dongníat cercol* (quia faciunt circulum) Cr. 18ᵈ. *huare rombu mor dorat dauid* (quia fuit magnum quod fecit D.) Ml. 41r. *huare*

nadm̄biat na compariti (quia non fiunt comparativi) Sg. 40[b]. *inchruth donelltar mús* (quomodo declinatur mus) 190[b]. *am. rundfitir dia* (ut ea scit deus) Ml. 26r. *am. dungniat sidi* (ut faciunt hae) Tr. 11. *intain nombíu* (cum sum) Wb. 20[b]. *intan nádm̄bi conson* (cum non est consona) Sg. 54[b]. *céin rongabus icarcair* (quamdiu sum in carcere) Wb. 23[b]. *lasse nondobsommigetar* (cum locupletant vos) 17[a]. *ní airindí roṅgenadsom isindlucsin* (non ideo quod ille natus esset eo loco) Sg. 31[a]. *ol donecmaiṅg* (quia accidit) 40[a]. *acht rondasaibset* (nisi quod ea falsarunt) Ml. 24[d]. *an dumbertis* (cum proferebant) Tr. 58. *annongeiss* (cum rogabis) Wb. 30[b]; ante liquidas et tenues: *hóre dorrigeni cr. anuileso* (quia fecit Christus omne hoc) Wb. 15[d]. *hóre nocretim* (quia credo) 1[a]. *hore nocomalnid timne cr.* (gl. epistula estis Christi; i. e. quia impletis mandatum Chr.) 15[a]. *hore nocomalnid et nopredchid sos.* (gl. communicatio vestra in evangelio) 23[c].

Idem pronomen infixum inter verbum substantivum (copulam) et nomen praedicatum: *asagnintar asṅduine 7 asfili* (intellegitur esse hominem et esse poëtam) Sg. 29[a]. *dothaidbsiu asniress nóibas* (ad demonstrandum esse fidem quae sanctificet) Wb. 19[b]. *asnuisse* (esse iustum) 28[b]. 29[a]. *sech racualid asné* (siquidem eum audistis esse illum) 22[a]. *conicc bes ṅdobre. 7 bes rems.* (potest esse adverbium et esse praepositio) Sg. 27[a]. *ni cumcat camaiph ille 7 iste beta naithfoilsigthecha dondí asipse* (non possunt tamen .. esse referentia ad id quod est ipse) 198[a]. *dóig linn bed nacuit* (verisimile nobis esse acutum) 30[a]. *toimten ḋamsa bad nesbae dam du frecur ceillsiu* (gl. hanc ergo necessitatem suspitionis amove; i. e. suspitionis meae esse inanem mihi tuum cultum) Ml. 58r. *nifil ċhumtubairt ata nanm̄an sidi* (non est dubitatio quin sint nomina haec) Sg. 154[b]. *doabdadar sunt atánili dána inspirto et asnóindœ inspirut* (demonstratur hic esse multa dona spiritus et esse unicum spiritum) Wb. 12[a]. Ante liquidas etsi ut ante tenues et spirantes evanescit pronomen, in uno tamen exemplo notata invenitur assimilatio: *asm̄é* (gl. intellegimus, ego; i. e. esse me) Sg. 202[a]. Idem coniunctionis instar: *méit asṅdoscríbund* (gl. quantum ad scripturam) Sg. 3[b]. *nihed amet asned asech.* (non solum hoc est praeteritum) 182[b]. *óre asṅduil foruigensat* (quia est creatura cui servierunt) Wb. 1[b]. *hóre asnamairessach fodúacair* (quia est infidelis qui id indicat) 11[b]. *intain bes ninun accobor lenn* (cum est eadem voluntas in nobis) 4[a]. *am. asné assplendor* (ut ipse est splendor) 32[b]. *am. asndœ inna dorche* (ut est, sunt dei tenebrae) Ml. 26r. *am. asṅdliged aicend* (ut est lex accentuum) Sg. 220[a]. *am. asm̄briath. gníma* (ut est verbum activum) 145[b]. *céin bas mbéo infer* (quamdiu sit vivus vir) Wb. 10[b]. *lasse bas nuáin do* (gl. cum ei vacuum fuerit) 14[a]. *anasniarmuidigthe .r.* (cum est postposita r) Sg. 3[b]. *sechitatne* (gl. quibuscunque) Cr. 35[d]. *anat ninsuidigthi* (gl. instituta) Ml. 4r.

D. Pronomina demonstrativa.

Gallici pronominis demonstrativi accusativum (**sosion*) neutri, ut videtur, generis tres servarunt inscriptiones: *σοσιν νεμητον* (hoc templum), *sosin celicnon* (hanc turrim), *sosio legasit* (hoc remisit?) Beck. 2. 3. 4.

Hibernicae linguae communis cum gallicana est proprietas, qua praeter pronomina *se*, *sin*, *de* cum compositis *side* (*suide*), *sodin*, *ade* (ac personale *é*, *sí*, *ed*) nominibus vel pronominibus (ut articulo) subiunguntur aliae quaedam

voces indeclinabiles, quae aut a principio adverbiorum numero sunt habendae, aut e casibus pronominum prodierunt: *í*, *so*, *sin*, *tall*, *ón*, *són*, *and*, *sund*. (cf. gallicana *ceci*, *cela*, *celui-ci*, *cet homme-là*.) Haec omnia singillatim exponentur.

SE, DE. Utrumque pronomen tam per se quam in formis suis variatis et compositis *sin*, *side*, *sodin*, *ade* sensum continet pronominis *hic*, *haec*, *hoc*.

SE, quod notae augentis loco additum supra commemoravimus, ut pronomen neutri generis in casibus rectis invenitur, res significans: *corricci se* (gl. usque adhuc, i. e. donec explevit hoc) Wb. 9ª. *cenmitha se* (excepto hoc) 8ª. Cum praepositionibus: *cose*, *cosse*, *cuse* (ad hoc, adhuc) Wb. 1ᵇ. 3ᶜ. 12ᵇ. 33ᵈ. *arse* (propter hoc, ideo) 12ª. *olse* (de hoc) 12ᵈ. *lase*, *lasse* (apud hoc; sequente relativo: cum) Wb. fq. Auctum adiecto *som*: *cid aratadbaither inso ni. olsesum* (gl. cur dicitur hoc? resp. propter hocce) Ml. 32ª. *olsesom* (propter hoc) Wb. 27ᶜ. Ml. 38r. Dativi vel ablativi forma frequens *siu* et sola (vid. infra) et cum praepp. *issiu* (in hoc), *resiu* (antehac), *desiu* (hinc) Wb. Sg. *massu bethu cr. nammá cretmeni issiu* (gl. si in hac vita tantum in Christo spectantes sumus, 1. Cor. 15, 19; i. e. si vitam Christi hic tantum credimus) Wb. 13ᵇ. *istrémuin im̄ intain m̄bís hísiu* (gl. praesentia autem corporis infirma; i. e. est infirmus autem, cum est hic) 17ᵇ. Genetivus haud scio an compositus contineatur in hoc exemplo: *ǽsi incethardaiseo* (huius, horum quattuor) Ml. 36ᶜ.

SO, SIN possent videri formae ablativi pronominis *se* variatae pro *siu*. Ut pro ipsa formula supra dicta *ísiu* saepius invenitur *ísin*, itemque post praepositiones postulantes dativum *sin* (post praep. cum acc. est *se* in exemplis modo dictis), e. c. *disin* (de hoc, non commodum mihi) Wb. 12ᵇ. *isdiśin asb. sera mall* (inde vocatur sera, tarda) Sg. 183ᵇ. *dosin* (ad hoc, vos estis exemplum) Wb. 25ᵈ. *iarsin* (post id, postea) 13ᵈ. *resin .i. retecht dochum bersabœ* (antea id est antequam ivit ad Bersabam) Ml. 22ᵈ. De *sin* et *siu* adverbio *í* subiunctis videas infra. Attamen utrumque, *so* et *sin*, extat in casibus rectis: *coitchena so etir di árim .. inna briath. grecdi se* (communia haec inter duos numeros, haec verba graeca) Sg. 72ª. *hithé sin inna ranna aili* (hae sunt aliae partes) 22ᶜ. *isipersin cr. dagníusa sin* (in persona Chr. facio hoc) Wb. 14ᵈ. *frisin* (ad hoc) 12ᵈ. Ac saepissime scriptum in cod. Sg. *iss.*, ubi neutrum poscitur, vix aliter est legendum quam *issin*: *iss. domuinursa ol priscien iss. dorigéni prono. ṅatárcadach* (est hoc quod puto ego, inquit Priscianus, est hoc quod fecit pronomen relativum) 209ᵇ. *iss. acumtach* (haec est structura) 209ᵇ. *iss. aaicnedsom són* (haec est illius natura) 207ª. *iss. aschóir* (hoc est congruum) 40ᵇ. *iss. ám. anécóir putare* (hoc idem est incongruum p.) 211ª. *iss. andliged dogres manifoired causa cū* (haec est lex semper nisi efficeret causa cum) 157ᵇ. *iss. andiall ninmedonach laisem* (haec est declinatio interna secundum eum) 158ᵇ. *iss. asber infer* (hoc dicit vir) 190ᵇ; idem auctum: *iss. se andliged* (haec est lex) 206ª. *iss. inso afrecre* (hoc est eius responsum) 200ª. Discernendum certe est *issí*, *isí*, quod solis femininis praemittitur, ut *issí aciallsom* (haec est eorum opinio) Sg. 201ᵇ. *issí dam inchiall* (haec est etiam opinio) 209ᵇ. *isí moirnigde fri dia* (haec est precatio mea ad deum) Wb. 4ᵈ. *issí thol dée* (haec est voluntas dei) 5ᶜ.

Praeterea adverbiorum instar eaedem hae voces, praesertim *so*, *sin*, quibuscum interdum alternant *sa*, *se*, *seo*, *siu*, *san*, *son*, frequentissime designant demonstrativum *hic*, *haec*, *hoc* (ut *tall*, cuius rariora sunt exempla, contrarium

ille) post substantivum, cui praecedit articulus. Ecce exempla. Sing. nom. masc.: *miastir indomunso* (iudicabitur mundus hic, gall. hod. *ce monde-ci*) Wb. 9[c]. *ishe infer so* (is est hic vir) Ml. 38 r. *ishé ingnímson* (is est actus hic) Tr. 104. Fem.: *roscribad indepistilso* (scripta est epistula haec) Wb. 3[b]. *intsarra thall* (illa Sara) Tr. 62. Neutr.: *andédeso*, *andédesin* (haec duitas, haec duo), *atrédeso*, *atrédesin* (haec tria) Wb. fq. *anuileso, anuilese* (omne hoc) Wb 15[d]. 16[c]. *arrindsiu* (signum hoc caeleste) Sg. 70[b]. Gen.: *incúrsagthaso* (huius reprehensionis, verbum) Wb. 14[d]. *dochum inchoirpsin* (ad hoc corpus) 13[b]. *ocairitin indforcitilsa* (in receptione huius doctrinae) 16[a]. *comalnad inna epistlese* (obsequentia huius epistulae) 14[a]. *indfirseo* (huius viri), *incethardaiseo* (horum quattuor) Ml. 36[a]. 36[c]. Dat.: *donbiuthso* (huic mundo) Wb. 15[b]. *ond ut. so* (ex hoc *ut*) Ld. *isintitulso* (in hoc titulo) Ml. (Goid. 20). *asinstoirsea* (ex hac historia, materia) Ml. 26[c]. *isindomunsan* (in hoc mundo) Tr. 16. *isindlu[c]sin* (hoc loco) Tr. 124. *iarsintsoiradsin* (post hanc servationem) Ml. (Goid. 21). *intainsin* (hoc tempore) Wb. 3[c]. *inchruthsin*, *inchrudsin* (hoc modo, ita) Wb. fq. Acc.: *inrect comaccobuir file imballaib cáich doaccobor pectho doforchossol cách inrechtsin hoadam* (gl. lex: aculeus mortis peccatum est virtus vero peccati lex; i. e. lex concupiscentiae quae est in membris cuiusvis ad cupidinem peccati, percepit quivis hanc legem ab Adamo) Wb. 13[d]. *rogab dd. insalmso sís* (cecinit David hunc psalmum infra) Ml. (Goid. 21). *trisincredo son* (per hoc *credo*) Tr. 68. *tresinnainmnigudsin* (per hanc denominationem) Sg. 59[b]. *trissandedesin* (per hoc utrumque) Wb. 4[d]. *aracethardese* (propter haec quattuor) 31[b]. Plur. nom.: *dotíagat indfirso* (tendunt hi viri) Wb. 5[a]. *itcorp inboillsin* (sunt corpus haec membra) 12[a]. *inna olcsa* (gl. haec mala) Sg. 217[a]. *intaisceltai tall* (illi exploratores) Tr. 130. Gen.: *etarcert innambélresin* (interpretatio harum linguarum) Wb. 13[a]. *candadas innandegnimaeso* (candor horum benefactorum) Tr. 55. Dat.: *donaib cenelaibsin* (his gentibus) Sg. 201[b]. *isnaib anmanaibse* (in his nominibus) Sg. 108[a]. *isnaib dobriathraibso* (in his adverbiis) 201[b]. Acc.: *ciadugneid na rétusa* (quamvis faciatis res has) Wb. 22[b]. Si accedunt adiectiva, numeralia, nomina in genetivo, includuntur omnia haec inter pronomen et articulum, ut: *atimne sainemailsin* (hoc proprium mandatum) Wb. 3[c]. *inna briath. grecdise* (haec verba graeca) Sg. 72[a]. *na teora litreso* (hae tres litterae) 10[a]. *inna teoir rannasa* (hae tres partes) 26[b]. *indnaith[i]r humaithe thal* (aëneus ille serpens) Tr. 129. (cf. syntaxin).

Pronomen sine substantivo absolutum semper fere est *inso*, *insin*, in qualicunque genere (ergo ablativus cum articulo: hîc, ibi?): *barbár inso* (barbarus est hic) Wb. 12[d]. *óin diairchinchib assiæ insin rochretset hicr.* (unus e primis Asiae hîc, Epaenetus, qui crediderunt in Christum) 7[b]. *bad nertad dúib inso* (sit firmatio vobis haec) 25[b]. *ished fornainm insin* (est hoc nomen vestrum) 5[a]. *issí indremaisndes inso* (haec est praenuntiatio) Tr. 24. *issí briathar lám insin* (haec est vox manuum) Ml. 36 r. *issí dias insin* (hi sunt duo) Tr. 4. *issí ainne insin* (haec est eius significatio) Sg. 211[a]. *issi inso infechtnige* (haec est prosperitas) Ml. 45 r. *ised inso tosach preceptae* (hoc est initium doctrinae), *ised inso tra tosach indlibuir* (hoc igitur est initium libri) Tr. 29. 39. *atrópert flaith 7 aithech inso huile* (obtulit ei princeps et cliens hoc omne) Tir. 1. *ithé inso boill indsenduini* (sunt haec membra, germ. dies sind) Wb. 27[b]. *ithœ inso bési*,

ithæ inso bésse inna fedb (sunt hi mores, mores viduarum) 28[d]. 29[a]. *it hae insin indatairngire* (haec sunt duo promissa) Ml. 38r. Tamen etiam sine articulo: *creitmech sin* (haec est fidelis) Wb. 28[d]. *manip sin sill. sí* (nisi haec est syllaba ea) Sg. 25[b]. Accumulata demonstrativorum collocatio: *cosc innammoge inso sin* (correptio, institutio, servorum hocce) Wb. 29[b]. *isí inso indrún inso* (hocce est mysterium) 13[d]. Saepius post haec demonstrativa additur *sís* (infra), de qua voce inter adverbia agetur: *anisiu sís*, *isintestiminse sís* Wb. 15[d]. 16[d]. *inso sís, inso sís uile, ished inso sís* ibid. 33[c]. 25[c]. 26[b]. *foxlidi tres diil inso sís, ishe se sís andechor* Sg. 104[b]. 201[a]. *insalmso sís* Ml. (Goid. 21.)

DE (pro *te*, sicut poss. *do*, tuus, pro *to*; cf. sanscr. *ta*, gr. *τὸ* atque hib. pron. inf. 3. sg. *d* et neutra *ed*, *cid*) minus frequens singulare, patens tamen e compositis *suide*, *side*, *ade*, e forma *didiu* (ex eo, inde, ergo), de qua inter coniunctiones agetur, denique e formulis *cechtar de*, *nechtar de* (uterque, neuter eorum) infra sequentibus, quae dualem continere videntur. Simplex inesse videtur in his exemplis: *ished dothéit de treilar nandáne inilur napersan* (gl. dedit quosdam apostolos ... alios autem pastores et doctores ad consummationem in opus ministerii, Eph. 4, 11; i. e. hocce venit per varietatem facultatum in varietate personarum) Wb. 22[a]. *o óin síl rogénartar da macc de* (gl. ex uno concubitu habens Isaac patris nostri, Rebecca; i. e. ex uno semine nati duo filii huius, Reb., an: duo hi filii, Esau et Iacob? Rom. 9, 10) 4[c]. Post pron. infixum: *manutoltanaiged do ni bó ni aridgarad de* (gl. cui si collibuisset, quomodo cruores, dicere sanguines, vel quomodo cineres, sic pulveres, nihil impediret, Pr. 5, 10, 54; i. e. non erat quidquam quod prohiberet id) Sg. 72[b]. Post possessivum: *issí apennit dé* (gl. nec manducet; i. e. est ea paenitentia huius, scil. qui non vult operari) Wb. 26[b]. *ismór athorbe de dúnni* (gl. quia fides vestra praedicatur in universo mundo, i. e. est magna huius rei utilitas nobis) 1[a]. Conferenda sunt exempla infra sequentia sub *side* et *ade*.

Composita sunt e praecedentibus SIDE (SUIDE), SODIN, quibus par est significatione ADE, significantia et personas et res, declinata per numeros et casus.

SIDE (cum formis variatis *suide*, *sede*, *sode*). Sing. nom.: *robu foirbthe side fadesin* (fuit perfectus hic ipse) Tr. 33. *air is dí iohain intinscana side aisndis* (nam a Ioanne incipit hic explanationem) Tr. 40. *iseola side* (gl. testis mihi est deus; i. e. est gnarus hic) Wb. 1[a]. *inspirut noib isheside aseola* (spiritus sanctus, hicce gnarus est) 4[b]. *isdígal manicomollnither side* (gl. lex iram operatur; i. e. est vindicta, si non impletur haec) 2[c]. *indoich side do náde* (num simile hoc ei, deo? non est!) 4[b]. Neutr. *sode*: *iccfe infer ciadsode lat arécin .i. áfir can rofestasu iccfe inmnái ciata sode lat arécin* (gl. in pace vocavit nos deus, non ad discidium sumus vocati, ultro discedere non debemus, unde enim scis mulier si virum salvum facies aut unde scis vir si mulierem salvam facies? 1. Cor. 7, 16; i. e. salvabis virum, mulierem, quamvis sit hoc tibi cum difficultate) Wb. 10[a]. De genetivo infra exponetur. Dat.: *nitucsidsi issuidiu etargne cr.* (non habuistis tum cognitionem Chr., cum gentes essetis) Wb. 12[a]. *congnísom frimsa ocsuidiu* (collaborat mihi in hoc) 26[d]. *dosuidiu* (huic, ad hoc, masc. et neutr.) 6[c]. 8[b]. 10[b]. 12[c]. *disuidiu* (de hoc) 8[a]. 26[d]. *ósuidiu* (ex hoc) 19[c]. 24[a]. Sg. 6[b]. Fem.: *intain rombá issuidi* (cum essem ibi, Thessalonicae) Wb. 24[b]. *ósuidi* (ex hoc, genetivo;

hib. *genitiu, -en*) Sg. 198ᵃ. Acc.: *ni uisse peccad lassuide* (non decet peccatum apud hunc, in hoc, episcopo) Wb. 31ᵇ. *ni liim forsuide* (non penes me de hoc, iudicare) 10ᵃ. Neutr.: *olšuide* (propterea) Sg. 26ᵇ; sed etiam *sede* scriptione singulari: *occomalnad ní oc precept .i. dalte petir rachomalnastar sede dam* (gl. adiuva illas mulieres quae mecum laboraverunt cum Clemente et ceteris adiutoribus meis, Philipp. 4, 3; i. e. in implendo, non in docendo, id est discipulus Petri implevit hoc etiam, Clemens) Wb. 24ᵃ. Plur. nom. masc.: *mógi sidi uili dodia* (servi hi omnes deo) Wb. 7ᵈ. *isfrecndirc side diamogaib nidernat sidi ní nadfiastar side* (est praesens, hic, dominus, servis suis, non faciunt hi quidquam quod nesciat ipse) 22ᵈ. Fem.: *am. dungniatsidi* (ut faciunt hae, aspides surdae) Tr. 11. *cid dogénat sidi hi predcha.* (quid facient hae in praedicatione, mulieres?) Wb. 13ᵃ. *ciabeit dobre. persandi robiat sidi cen áraim* (quamvis sunt adverbia personalia, erunt haec sine numero) Sg. 71ᵇ. Neutr.: *atsuidi neutur* (sunt haec neutra) Sg. 66ᵃ. *ni inchoisget sidi ni* (non significant haec quidquam) 202ᵇ. *ni tiagait saidai sech satuirn* (non tendunt haec, sidera, ultra Saturnum) Cr. 18ᶜ. Sed etiam *side* irregulariter: Masc. *ithe side sainchóim indríg* (gl. deus salvator omnium hominum, maxime fidelium; i. e. sunt hi proprius amor regis) Wb. 28ᶜ. *ni boltigetar side bolad fidei per nos* (gl. in his qui pereunt; i. e. non olent hi odorem f. p. n.) 14ᵈ. Fem.: *itmathi side* (sunt bonae hae) 30ᶜ. Neutr.: *itheside immafolnget imdibe ó dúalchib* (sunt haec quae efficiunt circumcisionem a vitiis; *bás et adnacul*, mors et sepulcrum) 27ᵃ. Dat.: *ished rofoilsiged dosuidib* (id manifestatum est his) Wb. 21ᶜ. *di suidib* (ab his) 3ᵈ. *issuidib* (in his) 15ᶜ. *lasuidib* (apud hos) 6ᵇ. 8ᵃ. 9ᶜ. 21ᵇ. Acc. masc.: *lasuidiu* (apud hos) Wb. 5ᵃ. 8ᵃ. 9ᵇ. *fri suidiu* (ab his) 9ᵇ. Neutr.: *ata nanman sidi* (esse nomina haec) Sg. 154ᵇ.

Abstractum neutrum huius pronominis saepius suppletur forma SODIN, SODAIN: *am. sodin*, *am. sodain*, *am. šodain* (sicut hoc, tali modi, hoc modo, itaque) Wb. Sg. fq. *arsodin*, *aršodain* (secundum hoc, in hoc) Wb. 14ᶜ. Sg. 30ᵃ. *olsodin*, *olšodin*, *olšodain* (propter hoc, supra *olšuide*) Sg. 65ᵃ. 69ᵃ. 187ᵃ. 198ᵇ. *lasodin* (cum hoc, ideo) Wb. 28ᵃ. *fosodain*, *fošodin* (sub hoc, ideo, ergo) Sg. fq. *trisodin* (per hoc, ideo) Wb. 2ᶜ. 4ᵃ.

ADE (*ede*). Sing.: *deacht athar no maicc ciphé ade* (deitas patris vel filii quisquis est hic) Ml. 26ᵃ. *am. dongní ade* (ut facit haec, nutrix) Wb. 24ᵈ. *condib si ade indrann* (ut sit haecce pars) Sg. 201ᵇ. *issiede dulchinne inmílti* (haecce est remuneratio militiae) Wb. 11ᵃ. *isiede indail rúnde* (est haecce esca mystica) 11ᵃ. *isirlam lib ade* (acceptum, gratum apud vos est hoc) 16ᵈ. *arnipi fomraid ade* (gl. salutate invicem in osculo sancto; i. e. nam non est iniuria haec, non falsum hocce) 18ᵇ. *iscosmil nade isamlid* (gl. sicut blasphemamur et sicut aiunt nos quidam; i. e. est simile hoc item) Wb. 2ᵃ. *iscoitchen ade cacha airme* (est commune hoc omnis numeri) Sg. 198ᵃ. *béss rísat ade* (adhuc consequentur hoc) Wb. 5ᵇ. Plur.: *honaib idlaib .i. huare ishitilchaib ardaib nobitis adi* (gl. ab excelsis; i. e. ab idolis quia in statibus excelsis erant haec) Ml. 14ᵃ. *robatar carait iresaig adi* (fuerunt amici fideles hi, Abraham, Isaac etc.) Ml. 31ᵃ.

Genetivo horum pronominum *side*, *ade* praecedit ante substantivum, quod postulat genetivum, possessivum 3. pers. utriusque numeri. Exempla regularis formae sing.: *sech ba foirbthe a aires sidi* (siquidem erat perfecta fides huius, Barnabae) Wb. 19ᶜ. *ishé adúlchinne sidi* (ea, vita aeterna, est remuneratio huius,

oboeditionis) 3[b]. *ni pu lugu achuitsidi* (gl. qui modicum habuit non minoravit; i. e. non fuit minor portio huius) 16[c]. *nímptha fírion arachuitsidi* (gl. non in hoc iustificatus sum; i. e. non sum iustus ratione huius) 8[d]. *isaimchomairsnech ceniuil sidi indí as quis* (gl. cuias gentile; i. e. est huius interrogativum gentile, eius quod est quis) Sg. 203[a]. *ní ecen aforcomét adi* (gl. a quacunque consonante incipiat syllaba; i. e. non necesse observatio huius, cons.) Sg. 22[a]. *isinaimcaisin adi* (gl. in cuius conspectu), *isinna chúimlecht adi* (gl. cuius commodum) Ml. 36[a]. 36[b]. Fem.: *ará áildi ade* (gl. forma captus, huius, feminae) Ml. 32[a]. Plur.: *nifíu aserc ade* (non decet amor harum, rerum temporalium) Wb. 15[c]. *mór ameince ade* (gl. in carceribus abundantibus; i. e. magna abundantia horum, carcerum) 17[c]. *bid airegdu anesséirge ade* (gl. mortui resurgent primi; i. e. erit prior resurrectio horum, mortuorum quam viventium) 25[b]. Invenitur tamen etiam irregularis forma: Sing. *nifetarsa moimthechta arachuitade* (gl. si autem tardavero; i. e. nescio ambulationes meas respectu huius) Wb. 28[c]. *cosmuilius fri mílid.. [et fri] abésade* (similitudo cum milite et cum consuetudine huius) 24[a]. Plur.: *atuasulcud adi indi rainn ingraidi* (gl. composita necesse est in duas intellegibiles dictiones resolvi, i. e. resolutio horum) Sg. 74[b]. *ishé dim ambés adi* (gl. more vivitur bestiarum; i. e. est hic ergo mos eorum) Ml. 19[d].

Í (locativus pronominis *é*?) adverbium tam sine substantivo usurpatum quam subiunctum substantivo praecedente articulo locum obtinet pronominis: *is, ea, id.*

Pronomen *intí* sine substantivo (respondens gallicano *celui*) poscit sententiam vel verbi formam relativam (lat. *is qui*); omittitur tamen verbum substantivum (*as*, qui est), sive nomen proprium sequitur sive particula: aut *siu*, *sin* (hic, hoc loco) ad significandum pronomen *hic*, *haec*, *hoc*, aut *tall* (illic) ad significandum *ille.** Sing. nom. masc.: *intí cretfes* (is qui credet) Wb. 1[a]. *intí abimilech* (is qui est Abimelech) Ml. (Goid. 20). *inti moysi* (Moses) Wb. 33[a]. *intísiu, intisiu* (gl. hic, gl. istic) Sg. 49[a]. 201[a]. *intísiv* (gl. iste) 197[a]. *intíthall* (gl. ille; i. e. is qui est hic, is qui est illic) 197[a]. Fem.: *issain indí asidrubart 7 indí frisanérbrath* (gl. transitio diversarum personarum; i. e. est diversa ea quae dixit et ea ad quam dictum est, persona) Sg. 220[a]. Neutr.: *aní doruthethaig adam hipardus* (id quod celebravit A. in paradiso) Tr. 17. *aní foirbthigther .i. aní forfenar* (gl. quod consummatur) Tr. 45. *isdiliu lemm aní astorbœ oldaas aní asdílmain* (gl. omnia licent, alimenta, sed non omnia expediunt; i. e. est magis gratum mihi id quod utile est quam id quod licet) Wb. 11[b]. *am. rombói andlíged sin ifetarlicci atá anísiu inúiethnissiu* (ut fuit lex ea in vetere testamento est haec in novo t.) 10[d]. *suthain dam la laitnori anisin* (gl. apud antiquissimos Graecorum non plus quam sedecim erant literae, quibus ab illis acceptis Latini antiquitatem servaverunt perpetuam Pr. 1, 4, 12; i. e. diuturnum etiam apud Latinos hocce) Sg. 5[b]. *anísin, anisin* (gl. quod; i. e. hoc) 6[a]. 8[a]. Gen.: *doirladugud adib mogœ indísin* (gl. servi estis eius cui oboeditis) Wb. 3[b]. *cenchomalnad indí nopredchim* (sine impletione eius quod praedico) 11[a]. *issi etercert indí as maria princeps cum deo* (haec est interpretatio eius quod est M. etc.) Tr. 64. *ishé tíntud indí as barabas magister eorum* (haec est interpre-

* Utraque particula in Wb.: *siu ná tall* (hic, non illic; in hac vita, non post vitam) 3[d]. *siu et tall* (hic et illic) 28[d]. *massu armbethuni siu nammá* (si vita nostra hic tantum), *irrufollnastar siu* (in quibus regnavit hic) 13[b].

tatio eius quod est B. etc.). Dat.: *indolbud dondí rodndolbi* (gl. figmentum ei qui se finxit, dicit) Wb. 4[c]. *frecre dondi asrobrad* (responsio ad id quod dictum est) 3[c]. *huandí asegregius*, *ondí as rex*, *ondí as consulo*, *uandí as uilicus*, *huandí as unda* (gl. egregiissima, gl. rego, gl. consul, gl. vilicor, gl. abundo; i. e. ex eo quod est egregius, rex, consulo etc., ex egregius etc.) Sg. 40[b]. 156[a]. 156[b]. *dindí file mrechtrad* (de eo quod est varietas), *isindí scríbas* (in eo quod scribit) 197[a]. *dindísin* (de hoc) Wb. 7[a]. *assindet asians isindísiu* (gl. petra autem erat Christus; i. e. expositus est eius sensus in hoc) Wb. 11[a]. Acc. masc.: *forinní dauid* (super Davidem) Ml. (Goid. 20). *intan ad cita acæ rebecca inní ísac* (cum videret ad se, venientem, R. Isaac) Tr. 60. *inní forsateismetar* (gl. concremant; i. e. eum super quem effunduntur) Ml. 23 r. *ní am. inní asóircc* (gl. non quasi aërem verberans; i. e. non ut is qui verberat) Wb. 11[a]. *lasinnísin* (gl. quocum) Sg. 222[a]. *islasinnisin* (gl. apud quem) Ml. 36[a]. *airindi fondasuidigedar hicum̄atv*[?]*lasinni forsaforgair* (propterea quod eum supponit in aequalitate cum eo cui imperat) Sg. 161[b]. *intisin* (gl. eum qui non noverat, fecit; i. e. hunc? ubi erat rectius *innisin*, si non est nom.) Wb. 15[d]. Neutr.: *forsaní asruburt riam* (pro eo quod dixi antea) Wb. 9[c]. *ni epur nísin* (non dico hoc) Sg. 73[b]. Plur. nom. masc.: *indíi gnite* (ii qui faciunt) Wb. 12[b]. *indíi adchobra som dohícc* (ii quos vult ipse salvare) 28[b]. Neutr.: *innahí dorigeni dia. et nahí dorigénsat som* (ea quae fecit deus et ea quae fecerunt ipsi, opera scripta sunt) Wb. 11[a]. Gen.: *isathir som innaní techte foirbthetith* (est pater ipse eorum qui habent perfectionem) Wb. 2[c]. *inna ní prithchite hiris* (eorum qui praedicant fidem) Tr. 71. *ni conbia cumscugud for pianad bith suthin innaní ingrennat inna firianu* (gl. horum non erit ulla commutatio) Ml. 26[d]. *indead innanísin* (gl. post illos) Sg. 1[a]. Dat.: *donaibhí gníte*, *dunaibhí gníte* (iis qui faciunt) Sg. 156[b]. Pr. Cr. 62[b]. *donaibhí dosluindet hesséirge* (iis qui negant resurrectionem) Wb. 30[a]. *onaibhi ata ireiu* (gl. a superioribus) Cr. 44[a]. *isnaibhí himbí conson ren .o.* (gl. in verbis quibus interposita est consonans; i. e. in eis in quibus est consona ante o) Sg. 164[b]. *is .cius. doformagar isnaib hísiu* (*cius* additur in his, vocibus) 58[a]. *donaibhisin* (gl. quibus) Ml. 15[b]. Acc.: *na seichem nahísiu* (ne sequamur hos) Wb. 25[c]. *dobre. ata chomsui. frisnahísiu* (adverb. quae sunt composita cum his) Sg. 16[b]. *innahisin* (gl. quos) Ml. 15[c]. *ní tabair desimrechta arnahí nád techtat tinfed s. arnahí nodtech.* (non dat exempla super eas, voces, quae non habent aspirationem, sed super eas quae eam habent) Sg. 214[a]. *lasse donindin inmacc dondathir innahíi irrufollnastar siu* (cum tradit filius patri ea in quibus regnavit hic, erit finis) Wb. 13[b]. — Sine articulo: *insosc. issin* (num evangelium hoc?) Wb. 18[c].

Idem *í* subiunctum substantivo cum articulo poscit particulam *siu*, *sin*, *tall*: *isspirtide induine hísiu* (est spiritualis homo hic, homo novus) Wb. 22[a]. *intalaxander hísin* (Alexander hic) 28[a]. *istri humaldóit robói indaritiu hísin* (per humilitatem fuit susceptio haec) 6[d]. *inbairgen hísin* (panis hic) 11[b]. *andéde nísiu* (haec duo) Sg. 76[a]. *andligednísin* (lex haec) Sg 7[b]. *cid anuathath nísiu arnaroib occo* (gl. relictus sum solus et quaerunt animam meam, Rom. 11, 3; i. e. etiam hic unus ne sit in ea, in adoratione tua) Wb. 5[a]. *nibí acumbo hísin indiuitius con .m.* (non est cumbo istud in simplicitate cum m, sed cubo, as, are) Sg. 22[a]. *friscomurtsa... arinchenœlugud hisin* (gl. offensus fui generationi huic) Wb. 33[a].

emith infogurnisin (gl. eum prope sonum quem nunc habet f, apud antiquissimos Latinorum habuit aeolicum digamma) Sg. 5[b]. *itdássactig indóini hisiu* (sunt stulti homines hi), *dinaib feraib hísiu* (de viris his) Wb. 12[d]. *ninchruth hí thall* (non illo modo) 26[b].

ÓN, SÓN, abstractum neutrum plerumque significantia, differre inter se videntur quomodo *í* et *siu*, *and* et *sund*: *coni etarscarthar on* (ut non separetur id) Tr. 37. *iscoru dúibsi ón* (est iustius vobis id) Wb. 5[d] *ní chumcamni ón* (non valemus id), *ni conlaimemmarni ón* (non audemus istud) 4[a]. 17[b]. *isairi níthabur duit ón*, *níthabur dit ón* (non do, dico tibi id, verbum) Sg. 173[b]. 179[a]. *isdo imthrenugud ón* (est ad confirmandum hoc) Tr. 39. *ba dochu lem són* (verisimilius mihi hoc), *isferr són lessom* (videtur melius illud ei) Wb. 5[b]. 6[b]. *istorbe són* (gl. qui prophetat hominibus loquitur aedificationem; i. e. est utile hoc), *issathorbe feisin són namma* (gl. qui loquitur lingua semet ipsum aedificat) 12[c]. *isairi nithabur son* (ideo non pono hoc, verbum) Sg. 179[a]. *arberat prono. asanartocol son ám* (gl. isdem vocibus et in articulis et in pronominibus solent uti; i. e. adhibent pronomen quod est eorum articulus hoc etiam) 198[b]. *in etarrogo són ám* (gl. sicut et sis pro genetivo pro sui, defecit; i. e. in abolitione [?] hoc quoque) 205[b]. Minorem vim demonstrandi continet *ón*, quod saepius est loco pronominis personalis 3. pers. neutr., interdum eidem iunctum invenitur (p. 327).

Haud scio an ut *inso*, *insin* sit compositum INON (idem): *isinon són* (est idem hoc) Wb. 8[d]. Frequentius tamen scribitur *inonn*, *inunn*, *innon*, *innonn*, *innunn*, *hinonn*: *inonn riagul* (eadem regula) Wb. 18[a]. *manid innonn forcital linn* (si non eadem doctrina nobis) 17[b]. *combad innonn indocbál* (ut sit eadem gloria) 24[d]. *as ninunn tosach preceptae iohain 7 íssu crist* (quod est idem initium doctrinae Iohannis et I. Chr.) Tr. 39. *ishinunn intsliucht sluindite diblinaib* (gl. labor et labos; i. e. est idem intellectus quem significat utrumque) Sg. 76[b]. *isbec nand sinunn* (paulum abest quin sit idem) 76[b]. *condib sinonn persan* (ut sit eadem persona) 189[b]. *bertar dam briathra asinstoirsea innun dofuillned inna salm innunn* (feruntur etiam voces ex eadem hac historia ad amplificationem eorundem psalmorum) Ml. 26[c]. Plur.: *itinonn side* (sunt idem hi) Wb. 23[b]. Cum artic. neutr. (?) in Cr.: *aninunn* (gl. idem: Plinius secundus idem orator et philosophus) 34[d]. In Sg. compositum: *ednonóen* (gl. identidem id est idem et idem) 201[a]. *arednonóen aiccent inuilt indib* (gl. debent idem servare; i. e. nam idem est accentus in ultima in iis) 55[b], pro quo alibi: *ishinonn óen leiss*, *ishinon óin* (idem unum) 61[a]. 208[b]. *issinnon noen discretió 7 significantia* 198[a].

AND, adverbium (casus adverbialis) loci principio (cf. lat. *ibi*, gallican. *y*, germ. *da*), a proximo *sund* pariter differens atque *í* a *siu*, *ón* a *són*, saepe aut imminutum significatione, aut e primitiva quae est localis (in eo*, in ea, in iis), ad temporis significationem translatum invenitur. De loco: *arisand isecne et isfissid cách iarnetarcnu cr.* (gl. in quo, Christo, sunt omnes thesauri sapientiae et scientiae; i. e. nam in eo est peritus et sapiens quivis post cognitionem Chr.) Wb. 26[d]. *atrefea incumdiu and* (gl. vas utile domino; i. e. habitabit dominus in eo) 30[b]. *atir romanach arindí atrebat romáin and* (gl. romanus ager), *air indí atrebat lait. and* (gl. latinus ager; i. e. quia habitant Romani, Latini

---

* Ut hib. rec et hod. *and*, *ann* substituitur in locum vet. hib. *indid* (in eo).

in eo) Sg. 33[a]; in quo eodem loco extant glossae: *sanctáir arindí atreba rétu nóiba and* (gl. sacrarium), *scrín airindí atreba arma and* (gl. armarium), *airindí atreba máini indi* (gl. donarium; i. e. quia possidet, continet* res sacras, arma, dona in se), quarum postrema exhibet *indi* (in ea, in se, fem.) pro *and* antecedentium. *ni techta sain intšliucht and feissin huanainmnigthae* (non habet alium intellectum in se ipso ex quo nominetur) Sg. 50[a]. *bíth and beos act ropo ituil dée* (gl. in quo statu vocatus est frater, in hoc maneat apud deum; i. e. sit in eo etiam nunc, maneat in eo, modo fuerit in voluntate dei) 10[c]. *isand nomérpimm* (gl. confido in domino), *níp and nobirpaid* (gl. fides vestra non sit in sapientia hominum) 6[c]. 8[b]. *araní immeraither iar colinn isgnáth gáo et fír nand ni íar colinn didiu moimradudsa* (gl. numquid quae cogito secundum carnem cogito? i. e. nam quod cogitatur secundum carnem, solet esse falsum et verum in eo; non secundum carnem ergo mea cogitatio) 14[c]. *toxalde arindí atreba toxal nand* (gl. spondeus; cf. *tóxal*, gl. verriculum, Sg. 53[b]?) Sg. 33[b]. *arromertussa buith and angaimredsa* (gl. ibi enim constitui hiemare, Nicopoli; i. e. constitui esse ibi hac hieme) Wb. 31[d]. Praecipue eadem particula comitatur verbum passivum et verbum substantivum (cf. germ. *da ist*, *da sind*, ac maxime angl. *there is*, gallican. *il y a*): *dogéntar toich diëtoich and* (fiet verisimile e non verisimili) Wb. 4[d]. *nitat pecthi collnidi híccatar and indechtso cebtar hé riam* (gl. debitores sumus non carni, Rom. 8, 12; i. e. non sunt peccata carnalia quae persolvuntur nunc, quaecunque fuerunt illa antea) 4[a]. *ished insin condegar and* (hocce quaeritur) 8[d]. *itmóra na bretha scribatar and in œpis.* (sunt gravia iudicia quae scribuntur in epistula) 17[b]. *biit alaili and . . . alaili* (sunt alii . . alii, germ. es gibt einige, andere) 29[a]. *ma beith nech and* (si quis est) 13[a]. *biit sualchi and itfoilsi* (sunt bene facta quae sunt aperta) 29[a]. *ataat alaaili interiecta and* (sunt aliae interiectiones) Sg. 10[a]. *aetergabál as coná bé and* (gl. in *vi* desinentia intercepta v consonante corripiunt i paenultimam, ut cupivi cupii; i. e. eius interceptio ex eo, ut non extet) 166[a]. *issí tra brith ar intestiminso manibé est and tuas 7 ma argumento bes ant* (hic ergo est transitus ad hoc testimonium, si non est *est* supra et si *argumento* est, legitur, ibi) Ml. 14[d]. Cum negatione *nant*: *nant ní les insommae pecthach* (non est secundum eum quidquam dives improbus) Ml. 36[a]; sed videas inter particulas (IV. 4. I. A). De tempore (cf. exempla sub coniunctionibus temporalibus *act*, *intan*, *lase*): *isand fortéit sps. . . . intain* (tunc adiuvat spiritus, . . cum) Wb. 4[a]. *isand istúalang . . . act* (tunc est aptus, . . cum) 31[b]. *isand didiu bieit . . . intain* (tunc igitur erunt, . . cum) 32[c]. *isand cœm bieid finis lasse . .* (tum etiam erit finis, cum . .) 13[b]. Augetur significatio addito *som* vel *sin*: *arrobatar bandechuin andsom isindaimsir sin* (gl. oportet habere mulieres pudicas, 1. Tim. 3, 11; i. e. nam fuerunt diaconissae illic illo tempore) Wb. 28[c]. *foilsigthi inspirut andsom arrath dobeir do* (gl. unicuique datur manifestatio spiritus ad utilitatem, 1. Cor. 12, 7; i. e. manifestandus sp. in ipso propter gratiam quam dat ei) 12[a]. *andudesta airisom .i. líi et sonirte immofolngi incorp uile and-*

---

* Verb. *atreba* in his locis cum obiecto significat *possidet*, *continet*, idem quod *congaib* in Sg. 35[a]: *loc imbiat arma arindi congaib arma* (gl. armamentarium). In antecedentibus autem exemplis idem verbum sine obiecto est neutrum, significans *habitare*, ut alias in Wb.: *atreba indib* (habitat in vobis, deus) 16[a]. *uile lánœ diuini. atrothreb hi cr.* (gl. in ipso conplacuit omnem plenitudinem divinitatis habitare) 6[d].

som ón (gl. deus temperavit corpus, ei cui deerat, abundantiorem tribuendo honorem, 1. Cor. 12, 24) 12[b]. *ataat andsom acciditi coit. r.* (gl. accidentia generalia fere sunt ad omnes species partium perfectarum) Sg. 71[b]. *ciabeith incumasc andsom* (gl. tertia persona, quae est sui sibi se a se, non solum genera, sed etiam numerum confundit, nec mirum; i. e. quod est confusio in illa) 197[b]. *octńdelbæ 7 octńgné cenelcha andsom* (octo species et octo formae generales in illo, praeterito perfecto) 166[a]. *ciall pt. plusqpf. ansom hisuidiu* (sensus pt. pl. ibi in illo) 151[a]. Cum *t* ante *s*: *issí cétbaid alanaile antsin* (est haec opinio quorundam hic) Ml. 36[a].

SUND (interdum *sunt*, compendio scripturae *st.*) differt ab *and*, ut *í* a *siu*, *ón* a *són*. Invenitur ita post praepositiones, ut idem valeat ac pronomen abstractum neutr. *sin*, *insin*: *robclandad et robfothiged do sunt* (gl. in caritate radicati et fundati, ut possitis; i. e. ad hoc, ut . .) Wb. 21[d]. *isdosund rofóided* (gl. Tychicum fratrem misi ad vos in hoc ipsum) 23[a]. *dosund* (gl. ad hoc ipsum, misi ad vos) 27[c]. *osund innonn* (gl. de cetero fratres confortamini; i. e. ab hoc eodem) 22[d]. *dogabál desimrechte disund sís huile* (gl. tu adsecutus es meam doctrinam, institutionem, propositum, fidem; i. e. ad sumendum exemplum de hoc infra omne) 30[c]. Plerumque tamen adverbii vice fungitur significans locum: *issuaichnid sund tra* (est affirmatio hic ergo) Wb. 3[d]. *cateet diuitiæ sund* (quid sunt divitiae hic? hoc loco libri) 5[c]. *doadbadar sund tra causa pro qua scripta est æpistola* (gl. significatum est mihi, 1. Cor. 1, 11; i. e. demonstratur hic ergo causa etc.) 7[d]. *tadbat som sund tra dechur fil eter lanamnas et ógi* (gl. qui matrimonio iungit bene facit, et qui non iungit melius facit, 1. Cor. 7, 38; i. e. demonstrat is, Paulus, hoc loco ergo differentiam quae est inter matrimonium et virginitatem) 10[b]. *cach led dochoid som sund* (quocunque venit ille hic) 14[c]. *doadbadar sunt atánili dána inspirto et asnóindæ inspirut* (gl. haec omnia operatur unus atque idem spiritus dividens singulis prout vult, 1. Cor. 12, 11; i. e. demonstratur hoc loco esse multa dona et esse unicum spiritum) 12[a]. *do adbadar st. furóil serce hopool doibsom* (probatur hic abundantia amoris a Paulo in eos) 14[d]. *ni tuicsom st. tra ainm nabstil* (gl. Paulus et Timotheus servi Christi Iesu, Philipp. 1, 1; i. e. non ponit hic ergo nomen apostoli) 23[a]. Mira scriptione *sunda* (?): *araill .t· cairigedar som sunda* (aliud igitur castigat ille hic) Wb. 25[b].

E. Pronomina interrogativa.

Inveniuntur formae *cia*, *ce*, *ci*, *co*, *ca*, *cid*, *coich*.

Pronomen absolutum, sive recta est interrogatio sive obliqua, CIA, CE, ante vocales CI, interdum magis contractum. De personis: *cia tussu* (quis es tu?) Wb. 4[c]. *cia conicc ní dúun* (gl. quis contra nos?) 4[b]. *cia conesfea tuicsiu dé* (quis condemnabit electos dei?) 4[b]. *cia folínfea* (gl. quis supplebit?) 12[d]. *cedono rigne* (quisquis igitur fecit) 8[d]. Item de rebus: *cepudono*, *cia pudono* (quid fuit ergo?) Wb. 7[d]. 19[a]. *arciadono* (gl. ut quid?) 2[d]. *ciarricc* (quid prodest?) 9[b]. *ciaricc*, *cericc* (gl. quid ergo?) 3[a]. 3[b]; 3[c]. *cerricc* (gl. quid igitur?) Sg. 199[b]. *arciaricc* (gl. quid enim?) Wb. 2[a]. *arciric* (gl. quid enim?) Cr. 33[b]. *cia gabthar do* (quidquid praecipitur ei) Wb. 29[b]. *cebtar hé* (quaecunque fuerunt illa, peccata) 4[a]. *citné foruar* (quae sint ea quae praeparavit, deus) 8[b]. *ishé som rofitir cia chruth predchimmeni* (scit ipse, qui sit modus, quomodo praedicemus, deus)

Wb. 24[d]. *cia cruth m̄bias* (gl. dubia cognitio nobis) Sg. 147[b]. *aircia chruth arafóimtar* (gl. quomodo enim ... accipiantur?) 210[b]. *ciachruth* (gl. quomodo enim) 212[a]. *cia airet cotíchtin nancr.* (gl. de temporibus novissimis scripsit Paulus; i. e. quod sit tempus, quamdiu ad adventum Antichristi) Wb. 25[d]. *cia arat* (gl. quamdiu?), *cia erat fritammiorsa* (gl. quamdiu me ista cogitatio adficiet? cf. *ised aerat* Ml. 33[c]) Ml. 32[d]. *cia eret mbete ocmingraimmaimse 7 cia forcenn doberthar foraib* (gl. quem ad finem? i. e. quamdiu erunt in persecutione mea, et qui finis feretur eis?) 33[a].

Alia forma CO, CA praemittitur formis verbi subst. *te, teet*: *cote andobeir fochricc domsa* (gl. quae est ergo merces mea? i. e. quid est id quod fert mercedem mihi?) Wb. 10[d]. *cote mothorbese dúib* (gl. quid vobis prodero?) 12[c]. *cs. cate imdibe cr. ni. bás et adnacul* (quaestio: quid est circumcisio Christi? resp.: mors et sepulcrum) 27[a]. *cs. cateet diuitiæ sund ... et cateet inscrutabilia iudicia et cateet inuestigabiles uiæ et cate sensus dni. ni. isdo tiagait indrétaisin huili* (qu.: quid sunt divitiae hic, i. e. hoc loco Pauli, etc.? resp.: ad id pertinent omnia haec ..) 5[c]. *cote inrinnd* (gl. ubi est mors aculeus tuus?) 13[d]. *catte dim farfailtesin frinn* (gl. ubi est ergo beatitudo vestra? i. e. quid est ergo gaudium vestrum de nobis?) 19[d]. *asbeir cate infírinne hó hiriss* (gl. quae ex fide est iustitia, sic dicit, Rom. 10, 6) 4[d]. *asbera frib coteeet mobéssise* (dicat vobis, quid sint mores mei) 9[a]. Ex eadem forma prodiit forma adverbialis CAN: *can rofestasu* (gl. unde scis?) Wb. 10[a]. *daua asmaith lialailiu and ní fitemmar can doberr* (... quod placet aliis ibi, nescimus unde detur, gl. marg.) Sg. 32[b]. Hodie *cá* cum eclipsi: *ca g-cuirfir é* (ubi pones id?) O'Don. p. 63. De particula *cani, cini* videas infra (IV. 4. I. B.).

Interdum tamen genera discernuntur addito pronomine altero. Masc.: *ce hé roscrib* (quis ille qui scripsit, incertum) Sg. 197[a]. *cinnísin frisnaiccaisiu* (gl. quem praestolare, Parmeno? = *ce innísin*) Pr. Cr. 54[b]. Fem. *cesí, cisí*: *cia randatu bis indi. cisi rann dogéntar di* (gl. si declinatio facit indicium qualis sit dictio; i. e. quae pars orationis sit in ea, quae pars facienda sit ex ea) Sg. 27[a]. *coneperthae cia aiccent 7 cisi aimser derb thechtas* (gl. vides per se ipsam syllabam non aliter posse examussim tractari, nisi posita sit in dictione, Pr. 2, 3, 14; i. e. ut dicatur qui sit accentus et quid tempus certum quod habet) 26[a]. *cesí aram* (qui numerus sit) 197[b]. *cisi chiall bís indib* (quae sit significatio in iis adverbiis) 217[a]. Neutr. *ced, cid*: *cedtorbe dúnni* (quae utilitas nobis?) Wb. 13[c]. *ced torbe frisatéicomnacht* (gl. quid igitur lex? i. e. quae utilitas, ad quam communicavit?) 19[c]. *cid chenél nó cesí aram* (gl. possumus ad quod genus vel numerum refertur scire) Sg. 197[b]. *cid folad sluindes* (gl. nec significationem, agnosco) 25[b]. *imrádat imráti cidmaith asdénti* (cogitant cogitationes quid boni sit faciendum) Wb. 1[d]. *cid atobaich. cid atobaig dó* (quid impellit vos ad id?) Wb. 9[c]. 19[d]. *cid asdénti frisin tra* (quid ergo ad hoc faciendum est?) 12[d]. *cid asrobart incoimdiu* (quid dixit dominus?) 10[a]. *ní confitir cid asbeir* (nescit quid dicat) 12[c].

Genetivi vicem supplet COICH in Sg. 209[b]: *isinderb coich inmug concérbar amei. doadbadar hisvidiu asleim féin* (gl. mei servo loquor; i. e. est incertum cuius servus, donec dicam mei; demonstratur in hoc, esse meum ipsius).

Dativus ita circumscriptus invenitur, ut post pronomen interrogans absolute praemissum sequantur praepositiones aut cum pronomine *nech* (aliquis)

aut cum relativo: *ciaduneuch* (gl. ad quem? angelorum) Ml. 16[a]. *cia ar neoch dorrignis* (gl. ad quid hoc fecisti?) Sg. 217[a]. *ní lán chiall and confeiser ciadiacumachtaigther* (gl. potior; i. e. non plenus sensus ibi, donec sciatur quis sit quo potiaris) Sg. 209[b]. *aircia dunaibhi dofoirmfed* (gl. quibus adderet) Ml. 35[c]. *cide* (gl. de quo sint, volucre intellegimus) Sg. 3[a]. *cid dialéicid cundubairt* (quid unde, cur relinquitis dubium?) Wb. 13[b]. *isúaichnid tra cid diandechuith tit* (gl. ita ut rogaremus Titum, 2. Cor. 8, 6; i. e. est ergo demonstratio, cur venerit T.) 16[c]. *cid dianepirsom anísiu* (cur dicit ille hoc?) 19[d].

Item fere accusativus: *ní tuethar cid frissasennar* (non proditur, ad quid sonetur, tuba) Wb. 12[c]. *cid aranílaigedar árim nullus* (cur multiplicat numerum nullus? gl. quia compositum) Sg. 90[b]. *cid arandéntar pecthach dúim* (gl. quid adhuc et ego tanquam peccator iudicor) Wb. 2[a]. *cid arandluthid caratrad friu* (cur infigitis amorem in eas, cupiditates mundi?) 27[a]. *cid aratadbaither inso* (cur demonstratur hoc?) Ml. 32[a]. *cid armbad spiritalis indail* (cur esset spiritualis esca?) Wb. 11[a]. *cid arbad absolutum iarum* (cur esset abs. postea?) Pr. Cr. 56[a]. *cid arñdid isliu œscœ* (cur est deiectior luna?) Cr. 33[d]. *cid arndid huathuis. ildaib disruthaigedar* (cur a casibus pluralibus derivat), *cid arna airecht prono. naitrebthach* (cur non fecit pronomen possessivum) Sg. 198[b]. Similis constructio sine praepositione: *cid natat sláin indhuli mátchobra* (quid, quod non omnes sint salvi, si id vult, deus?) Wb. 28[b].

Substantivis qualiscunque generis, praemittitur CE vel suppressa vocali C: *ce torbe dúibsi dim* (quae utilitas ergo vobis?) Wb. 12[d]. *eairm icuala* (= *ce airm*, quo loco audiit) Br. h. 24. Pro acc.: *cetorad* (gl. quem ergo fructum?) Wb. 3[b]. *cesérc* (gl. quam caritatem habeam, ut sciatis) 14[d]. Eodem pertinent interrogationes quantitatis et qualitatis; quantitatis CEMÉIT (quae magnitudo? *méit*, fem.): *ceméit asinu* (gl. intuemini, quantus sit hic; i. e. quae sit magnitudo, qua sit senior, quanto sit senior) Wb. 34[a]. *cemeit* (gl. quanto, amplior) 33[a]. Qualitatis interrogatio CINDAS (pro *ce indas*): *cindas inchoirp ineséirset* (gl. quali autem corpore veniunt? i. e. quis habitus corporis in quo resurgent?) Wb. 13[c]. *cindas persine attotchomnicc* (gl. tu quis es? i. e. qualis persona tibi contigit?) 6[b]. *cindas fer diandenidsi deu* (quales viros facitis deos?) 8[c]. *condarta cách teist foir cindas abésse* (ut det quivis testimonium de eo, quales eius mores, episcopi) 28[b]. *cindas ñbias iarnacétbuidsem* (gl. quid autem? quod accidit inter tres etc., Pr. 3, 1, 5) Sg. 40[a]. Neque enim rarum est simplex subst. *indas* (status, habitus, condicio): *ised inso farnindas* (tales vos estis) Wb. 33[c]. *nihed fornindassi insin* (non hoc vestrum est, vos non estis tales) 7[d]. *rofessursa indas nombiedsi* (sciam ego quales vos sitis) 9[a]. *rofitir cocubus cáich arnindas* (gl. commendantes nos ipsos ad omnem conscientiam hominum coram deo, 2. Cor. 4, 2) 15[b].

In dativo item praemittitur pronomen absolute: *cia du forcunn* (gl. quem ad finem?) Ml. 33[a]. *air ci o anmnid dixni.* (gl. nam ex quo sit nominativo) Sg. 207[b]. *ciofut* (gl. usque quo? i. e. ex qua longitudine) Ml. 20[a]. *ciofut sui.* (gl. tu, domine, usque quo pones?) 22[d]. *cia inolcaib* (gl. in quibus malis) 23[b] *ciammeit* (gl. quanta sit; i. e. ex qua magnitudine?) 25[c]. *ciammét doroscai* (gl. quantum praestet) 34r.

F. Adiectiva pronominalia.

Pertinent huc *aile* (alius), *uile* (omnis), *cach*, *cech*, *cách* (omnis), *nach*, *nech* (aliquis) cum suis formis variatis, quae sunt flexionis adiectivorum, et mere adiectiva, si accedunt substantiva, nec nisi per se posita transeunt in sensum pronominum.

AILE, AILL, forma simplex, post substantiva vel pronomen *nach*, *na*. Masc.: *cosmulius aile lessom inso* (aliud exemplum hoc ipsi) Wb. 12[c]. Fem.: *frituidecht aile anísiu* (interpellatio alia hocce) Sg. 21[b]. *rann aile do airbirt bith* (alia pars ad fruendum) Wb. 10[d]. Antepositum: *aile máth.* (gl. amita soror patris quasi altera mater) Sg. 152[a]. Neutr.: *atá olcc naill lib* (est malum aliud in vobis) Wb. 9[c]. *des. naill* (aliud exemplum) Sg. 66[b]. *pronomen naill* (aliud pronomen) 197[b]. Gen. fem.: *dochum nacha rainne aile* (ad aliam quam partem) Sg. 188[a]. Neutr.: *indanm̄a aili* (nominis alterius) Sg. 30[a]. Dat. masc.: *ní do nach oipred ailiu*, *ni du nach oipred ailiu* (non ad aliud opus) Wb. 21[a]. 10[c]. Neutr.: *hua anmmaim ailiu* (a nomine alio) Sg. 30[b]. Acc. masc.: *ni téit cofer ṅaile* (ne eat ad virum alium, mulier separata) Wb. 9[d]. Fem.: *cen tairm. i persin naili* (sine transitione in aliam personam) Sg. 189[a]. Neutr.: *nifil folad naill* (non est alius sensus) Wb. 18[c]. *huare nad fil na nert nail indamerbainn* (quia non est ulla alia potentia in qua confidam) Ml. 29[d]. *labrad inbelre conatintuuth imbélre naill* (loqui variis linguis cum versione earum in aliam linguam) Wb. 12[d]. Plur.: *hithé sin inna ranna aili* (sunt hae ceterae partes) Sg. 22[a]. *inmedóncha aili* (interna alia) Wb. 12[b]. *fogur na liter naile* (sonus ceterarum litterarum) Sg. 4[a]. *dona ballaib ailib*, *donaib ballaib ailib* (ceteris membris) Wb. 12[b]. *lasna firu aili*, *lasna litridi aili* (apud ceteros viros, apud ceteros scriptores) Sg. 28[a]. *docuirethar .. persana aili* (asciscit personas alias) 191[a].

Compositum *all*: *ɔricht les inna allslige* (opus fuit alia methodo) Ml. 2[a].

Post pronomen *nach*: *ni nach aile assidbeir* (non alius quis id dicit) Wb. 20[a]. 20[c]. Gen.: *cenimrádud nach aili* (sine cogitatione alius cuiusquam) 17[b]. *fadeisine et nach aili* (gl. criminatrices) 31[c]. *cen acaldaim nach aili* (sine allocutione al. cuiusquam) Sg. 153[b]. *cen acomol naich aili do* (sine iunctione alius ullius, pronominis, ad id) 197[b]. Dat.: *ni onach ailiu* (non ab alio quo) Wb. 8[a]. *onach ailiv* Sg. 209[b]. *donach ailiu* (alii alicui) Wb. 12[d]. Sg. 209[b]. Acc.: *nach naile*, *nach náile* (alium quem) Wb. 8[a]. 14[d]. *innach naile* (in al. q.) Sg. 209[b]. In nominativo et accusativo generis neutri est forma NA AILL (cf. infra *nach*): *ni airecar naail do s.* (gl. taratantara dixit: no. de sono fac.; i. e. non invenitur aliud de sono, factum nomen; pergitur: hoc tantum) Sg. 162[a]. *ní adchumtig na aill dolínad indfoilsigthe fil and* (gl. id quod demonstratur per pronomen solum ostenditur per se; i. e. non accedit aliud ad implendam demonstrationem quae inest), *7 na aill dianechtar dofoilsigud afolaid* (gl. nec ad aliud pertinet extrinsecus, Pr. 13, 6, 33) 211[a]. *mem̄brum naue droch dub ó ni epur na haill* (membrana aspera? malum atramentum, non dico aliud) gl. marg. 217. *cena condelgg frinna aill* (gl. alia ex sese habent deminutionem, et nulli comparantur) 45[a]. *nibécen naaill act ..* (nihil aliud vobis necessarium nisi ..) Wb. 22[d]. *nigessid naaill act buáid precepte* (nolite petere aliud nisi victoriam doctrinae) 26[a]. *nitáircet naaill* (gl. proficient ad impietatem, profana et vaniloquia; i. e. non

efficiunt aliud) 30[b]. *ar naill* (propter aliud; rectius *ar na aill*) Sg. 6[b]. Sine negatione: *hóre iscoburpi asbéram naaill diarngnímaib* (gl. ut minus sapiens dico; i. e. quia usque ad stultitiam dicemus aliud quid de factis nostris) Wb. 17[c].

Forma simplex generis neutri cum articulo per se posita in Wb. 4[b]: *isdochu indalanái oldaas anaill* (gl. angelus mentiens quam separatio mea, a caritate dei; i. e. verisimilius unum quam alterum); item fem. *indaile* (gl. secunda), gen. *cuit inna aine 7 inna aile* (ratione unius et alterius) Cr. 31[c]. Magis tamen usitata sunt duplicata *alaile*, *alaill*. De scriptione *eile*, *ele* conferantur, quae adnotantur sub *alaile*.

ALAILE, ALAILL, forma duplicata, per se sola vel cum substantivis, quibus praecedit. Sing. nom. masc. fem.: *ní lanech huáin alaile* (non penes unum e nobis est alter) Wb. 6[b]. Neutr.: *dofarsiged alaill dom* (gl. significatum est mihi; i. e. aliud mihi) Wb. 7[d]. *alaill ṡain* (gl. aliud aliquid; i. e. aliud diversum) Sg. 6[b]. *isallail prono. anisin* (leg. *alaill*, est aliud pronomen hoc) Sg. 209[b]. Gen.: *cách darhési alaili* (quivis loco alterius) Wb. 13[a]. *ainm alaili thríuin* (gl. Adramyn; i. e. nomen cuiusdam herois) Sg. 96[a]. *ithid cach dib biad álaili* (edit quivis eorum cibum alterius) Ml. 37 r. Dat. masc. neutr.: *fognad cach dialailiu* (serviat quivis alteri) Wb. 20[b]. *ualailiu mud fri sillaba* (alio, diverso modo, quam syllabae) Sg. 25[b]. *con alailiu fogoir* (gl. cum alio sono) 39[a]. Fem.: *o persin dialaili* (a persona ad aliam) Sg. 189[a]. 212[b]. Acc. masc.: *carad cách uaibsi alaile* (amet quivis e vobis alterum) Wb. 23[c]. *cobrad cach ball alaile* (iuvet omne membrum aliud) 12[b]. *bad uáisliu cách lialaile* (sit nobilior quivis apud alterum) 23[c]. Fem.: *do dechrugud persine fri alaili* (ad distinguendam personam ab alia) Sg. 202[a]. Neutr.: *tintuúth bélri innalail*, *abélru innalaill* (versio linguae in aliam, e lingua in aliam) Wb. 12[a]. 12[b]. Plur.: *biit alaili and rofinnatar apecthe rosíu ... alaili isiarum rofinnatar* (sunt alii quorum peccata sciantur antequam ... alii quorum postea scientur) Wb. 29[b]. Dat.: *frecre dialailib doriltiset hesséirge* (responsum ad alios qui negaverunt resurrectionem) Wb. 25[b]. *circumflex la grecv foralailib diib* (gl. apud Graecos sunt quaedam inclinativa; i. e. circ. apud Graecos in aliis ex iis) Sg. 208[b]. Acc.: *isairi inso robu immaircide lialailiu insalmsa dothaisilbiud dosom* (propter hoc fuit conveniens secundum alios (quosdam) hunc psalmum assignare illi) Ml. 14[a].

In priore parte pronominis duplicati interdum invenitur *r* pro *l*: *cachae tarhéisi araili* (gl. inveniuntur pro se positae, litterae) Sg. 10[a]. *araill tra cairigedar som sund* (gl. rogamus vos, ut quieti sitis, 2. Thess. 2, 1; i. e. aliud ergo reprehendit hic, Paulus) Wb. 25[b]. *combad imned foraraill domsa* (ut sit tribulatio super tribulationem mihi; *imned* neutr.) 23[b]. A quibus scriptione sola differre videtur *aréle*: *bad chách darési áréli* (sit quivis post alterum, ne simul loquantur) Wb. 13[a]. *berid cách brith forarele* (fert quivis iudicium de altero) 29[b]. Extat enim in aliis quoque locis illa scriptio, quae postea (alternans cum *oile*) vulgata est (cf. O'Donov.): *ni fornach néile* (gl. vindex in iram ei qui malum agit; i. e. non in alium quemquam) Wb. 6[a]. *alled friss fadesin .i. náchbeir fornach néle* (e sua ipsius parte. i. e. quod non fert in alium quemquam) 6[c]. *am. naheliu* (ut ceteri, soni) Sg. 9[b]. Cf. *conaroib diupart neich lelele* (gl. ut fiat aequalitas; i. e. ne cuius sit privatio apud alterum; supra *lialaile*) Wb. 16[c].

Anteponi solet *indala* (unus e duobus; cf. inter numeralia p. 309) per omnes

casus immutabile — gen. *tairissem indalarainne* (positio partis alterutrius) Sg. 74[b]; acc. *indala .c.* (gl. sed scriptorum neglegentia praetermisit unam c) Sg. 205[b] — sive binae personae opponuntur sive res, ut lat. *alter — alter*, *alius — alius*: *indalafer — alaile* (unus vir — alter) Wb. 4[c]. *dondalalucht — dondlucht ailiu* (uni parti — parti alteri) 16[c]. *fiadach lassanda[la]lín 7 tír frecur ceill lassin lín naile* (venatio apud unam partem et agri cultura apud partem alteram) Ml. 37r. *indalanái — alaile* (una — altera, arctus) Sg. 67[b]. *indalanái — anaill* (unum — alterum) Wb. 4[b]. *indalanái — alaill* (id.) Sg. 30[a]. *indalalestar — alaill* (unum vas — aliud) Wb. 4[c]. Aliae oppositionis formae: *cachlacéin — incein naili* (modo — modo) Sg. Ml. *cachlasel — insel aile* (id.) Wb. 15[d]. Compositi *alaaili* ut supra dicti *alaili* interdum est significatio *quidam*, *quaedam*, *aliqui*, *-a*: *ataat alaaili interiecta and itcoitchena do cach ceniul* (gl. interiectionum pleraeque communes sunt) Sg. 10[a]. *cenn cridi 7 alaaili réta olchena* (gl. viscus; i. e. caput cordis et quaedam res praeterea) 111[b]. *cenmitha dobre. 7 alaaili* (gl. praeterea) 71[b]. *alaaili diib hí remthechtas. alaaili dam itcoitchena eter remthechtas et tiarmoracht* (gl. inveniuntur praepositiva, non tamen semper, . . quaedam licet postponere; i. e. quaedam ex iis in praecedentia, quaedam etiam sunt communia inter praecedentiam et subsequentiam) Sg. 215[a]. Gen.: *isfochetbuid alanaile beos inso* (est opinio quorundam porro haec) Sg. 201[b]. *issí cétbaid alanaile antsin* (est ea opinio aliquorum hic) Ml. 36[a].

UILE mere adiectivum, postpositum substantivo, significat *totus* (gr. ὅλος): *intúath huile* (gl. massa, i. e. totus populus) Wb. 5[b]. *sirid inrindide ṅuile* (longitudo tota zodiaci) Cr. 33[b]. *dotmuintir uili* (toti tuae familiae) Wb. 32[c]. *amuinter huile* (tota eius familia) 7[b]. *rolín inbith nuile* (implevit totum mundum) 22[b]. Idem tamen interdum ante substantivum invenitur: *ropo eola som na huile fetarlice* (fuit gnarus ille totius vetustatis) Wb. 30[c]. *dolání chétbutho inna huilæ insce* (gl. ad totum intellegendum) Sg. 25[b].

Praepositum autem substantivo vel per se solum idem significat *omnis*, *quivis*: *á huili duini .i. a cach duini* (gl. o homo omnis) Wb. 1[c]. *bit less indhuili dáni* (erunt ei omnes artes) 27[b]. *ciall innanule mod* (omnium modorum) Sg. 190[b]. *donaib huilib nóibaib* (omnibus sanctis) Wb. 14[b]. *arnab uilib cumactib* (supra omnes potestates) 21[a]. *farnuili baullu* (omnia membra vestra) 3[b]. Rarius postponitur: *arnáb geintib huilib* Wb. 2[c].

Sine substantivo: *ni huile asderb* (non quidvis certum est) Sg. 90[b]. *inso huile* (hoc omne) Tir. 1. In sing. de personis magis usitatum est *cách*, in plur. *uili*: *nitat œcni huili*, *nitat sóir huili* (non sunt sapientes, non sunt salvi omnes) Wb. 8[a]. 12[b]. *friu uili* (cum iis omnibus), *leu uili* (apud eos omnes) 7[b]. 12[b]. *libsi uili* (apud vos omnes) 14[d]. Deficit plerumque *b* in dativo post pron. suff.: *doib uili*, *doib huili*, *doaibsem huili* (eis omnibus) Wb. 25[c]. Sg. 50[a]. 199[b]. *dún úli* (nobis omnibus) Wb. 21[c]. *dúib uili* (vobis omnibus) 18[c]. *uaidib úili*, *huaidib huili* (ab iis omnibus) 24[b]. 32[a]. Attamen in Sg.: *indib huilib* (in iis omnibus) 161[b]. 216[b].

CACH, NACH, NECH magis habent naturam pronominum, quae semper aut anteponantur substantivo, aut sine substantivo usurpentur.

CACH (quivis) cum substantivo nusquam notatur signo productae vocalis, sed saepius alternat cum forma *cech* (cf. infra *nach* et *nech*). Sing. nom.: *cach*

ball, cech ball (omne membrum) Wb. 12[b]. *cechsalm* (omnis psalmus) Ml. 54r. *nicech fœr dana* (gl. foenum; i. e non quodvis gramen igitur) 44r. *cech consain* (quaevis consona) Sg. 7[a]. *cach síl* (omne semen) Wb. 13[c]. Gen. masc. neutr.: *ciall cech muid* (sensus cuiusvis modi) Sg. 190[a]. *drecht caich ceneúil* (gl. plenitudo gentium) Wb. 5[c]. *dílgud cech ancridi* (remissio omnis iniuriae) 9[c]. Fem.: *iscoitchen ade cacha dírme* (est commune hoc omnis numeri) Sg. 198[a]. *fortimtherecht cacha dúlo* (pro ministerio omnis creaturae) Wb. 13[b]. *difoxul cecha frithoircne* (remotione omnis offensae) Ml. 51r. Dat.: *o cech cenélu, do cach cenéolu* (ab omni genere, omni generi) Wb. 2[b]. 3[b]. *hi cach ceniul, do cach ceniul* Sg. 2[a]. 10[a]. 31[b]. *icach réit* (in omni re), *icach sens* (in omni sensu) Wb. 20[c]. 23[b]. *hi cech caingním* (in omni bono opere) 33[c]. *ó cach múd* (omni modo) Sg. 203[b]. Acc.: *hi cach ṅdeilb 7 hi cach tarmorcenn* (in quamvis formam et in quamvis terminationem) Sg. 31[a]. *fri cach naimsir* (ad omne tempus) 158[b]. *cach túari, cach tuari, cech tuari* (omnem cibum, edere) Wb. 6[b]. 6[c]. 10[c]. *for cech rain pectha* (pro quavis parte peccati) Ml. 24[c]. *rofestar cachmbelre* (sciet omnem linguam) Wb. 12[d]. Voc.: *a cach duini* (gl. o homo omnis) 1[c]. Plur.: *cecha dethidnea domundi do imradud* (quaslibet curas mundanas cogitare) Wb. 3[d]. Excidit *b* dativi ante *b, p* (cf. p. 216): *hore dongniithsi arnintsamilni hi cacha bésaib* (gl. multa mihi gloriatio pro vobis; i. e. quia facitis imitationem nostri in omnibus moribus) Wb. 16[a]. *hi cacha persanaib* (gl. in omnibus personis) Sg. 208[a].

Haud raro substantivorum loco accedit pronomen pers. 3. pers. (etiam cum nota augente *som*) aut numerale *óen* (hoc quidem etiam ante substantiva): *iscachœ foleith* (est quivis separatim, post alterum) Wb. 17[d]. *ni sain cachhœ hi cr. ni mó bríg cachhe alailiu* (non diversus quisque in Christo, non maioris auctoritatis quivis altero) 19[c]. *isball dim cachhœ som* (membrum igitur est quidvis illorum, vitiorum) 27[b]; cf. *cuic cinaid cach ae side* (quina cuiusque horum delicta) SM. 238. — *bid fírian cach óen creitfess hí cr.* (gl. Christus ad iustitiam omni credenti) Wb. 4[d]. *hi cach óen bliadin* (gl. annuatim) Cr. 39[d]. Nom. neutr.: *ataat ilsenman dosuidiu et issain cachnœ* (sunt multi soni huic, tubae, et est diversus quivis eorum) Wb. 12[c]. Acc. masc.: *cach nóen chrann* (nom. loco: unaquaeque arbor) Sg. 65[a]. De formula *cach dí* (binae) vid. supra p. 307.

CÁCH, cum vocali producta, absolute positum: *isball cách dialailiu* (gl. alter alterius membra; i. e. est membrum quivis alteri) Wb. 5[d]. *carad cách uaibsi alaile* (amet quivis vestrum alium) 23[c]. Gen.: *issain dán cáich am. romboí cuit cáich dinrath diadu* (gl. habentes donationes secundum gratiam quae data est nobis) 5[c]. *do hícc cáich* (ad salutem cuiusvis) 31[b]. Dat.: *timthirect dochách, precept dochách, desimrecht dochách* (ministerium, doctrina, exemplum cuivis) Wb. 5[d]. Acc.: *nertad chách* (exhortetur quemvis) ibid. *la cách* (apud quemvis) 6[b]. Interdum praecedente articulo: *incách forsammitter* (quivis de quo iudicas) Wb. 6[b]. *trihiris inchách cretes* (per fidem cuiusvis qui credit) 2[b]. *incach (.i. cechoen) dosfuc dobethu* (unusquisque quem attulit ad vitam) F. h. 36.

NACH, NA (ullus, aliquis) cum substantivo vel adiectivo vel pronomine, NECH absolute positum: *nifil nach díclith airi* (non obscuritas ulla in eo, deo) Wb. 1[a]. *isnad dixnigedar nach œcne* (nemo est sapiens) 9[c]. *nibí nach dethiden foir* (non est ulla cura ei) 10[b]. Gen. fem.: *dochum nacha rainne aile* (ad aliquam partem aliam) Sg. 188[a]. Abl. adverbialis: *níbbad bind nach cruth*

ailiu (gl. euphoniae satisfacere non poterat aliter) Sg. 58ᵇ. Acc. masc.: *cennach indlach* (gl. sine ulla interceptione) Ml. 32ᵃ. *cennach cumscugud* (sine ulla permutatione) Wb. 10ᵃ. Fem.: *ni confil nach rainn* (non est ulla pars) Sg. 188ᵃ. Plur.: *nábat nacha arm aili* (ne sint ulla alia arma) Wb. 22ᵈ. Genus neutrum in nom. et acc. sing. distingui videtur forma NA: *mabeth nagalar bec for corp duini* (si quis morbus parvus sit in corpore hominis) Cam. *na ní ararogart som madugnether* (aliqua res quam vetuit ipse, si fiat) Wb. 5ᶜ. *ní coméicnigedar na dliged insin* (nulla lex cogit hoc) Sg. 61ᵃ. *imba nacol dom fanac* (utrum mihi sit aliquod impedimentum necne) Wb. 23ᵃ. *nacomaccobor ararograd irect ragéni peccad* (concupiscentia aliqua, quae vetita est in lege, fecit eam peccatum) Wb. 3ᶜ. *huare nad fil nanert nail indamerbainn* (gl. ego in domino confido; i. e. quia nulla est alia potentia in qua confidam) Ml. 29ᵈ. *cennaforcenn* (sine ullo fine) Wb. 28ᵃ. *ni conairigur na imned* (non quod sentiam ullam tribulationem) 16ᵃ. Item addito pronomine 3. pers. *nitorban na aé* (nihil prodest quidquam eorum) Wb. 12ᵇ. Quin etiam nom. plur. *na* extare videtur in hoc exemplo: *huare nadm̃biat na compariti* (quia non fiunt ulli comparativi) Sg. 40ᵇ, in quo accusativi pro nominativo usum agnoscere vix licet propter verbi formam pluralem.

Contraria significatio et negans invenitur eiusdem vocis in Sg.: *onach mud etir* (gl. nullo omnino modo) 25ᵇ. *onach múd etir són* (gl. non omni modo; i. e. nullo omnino modo hoc) 203ᵇ. *áramtar duidchi sidi ónach fochun ailiu* (gl. putabant nulla alia causa) 6ᵃ. Item *naglan* (gl. nihil mundum) Wb. 31ᵇ. — Exempla formarum *nach aile*, *naaill* supra tradita sunt.

NECH. Nom.: *indonich nech uáib doepert inso* (gl. sed dicet aliquis) Wb. 13ᶜ. *mabeith nech and tra labrathar ilbélre* (gl. si lingua quis loquitur) 13ᵃ. Gen.: *airitiu neich cuccu* (receptio alicuius ad eos) Wb. 7ᵇ. *todiusgud neich dochretim. forcetal neich iarnabaithius* (gl. prophetia aut doctrina; i. e. expergefactio alicuius ad fidem, doctrina alicuius post baptisma eius) 13ᶜ. Dat.: *sechiphé dán doberthar doneuch* (quodcunque est donum quod datur alicui) Wb. 13ᵃ. *ni áir doneuch molad alaili* (non reprehensio cuiquam laus alterius) 16ᵃ. *ní lugu immefolngi sonartai do neuch in cotlud* (non minus efficit firmitatem alicui somnus) Ml. 47 r. Acc.: *ni ruthógaitsam nech* (gl. neminem circumvenimus) Wb. 16ᵃ. *nephdenum neich diulc frinech* (non facere quid mali contra quemquam) Ml. 23 . Saepius significat neutrum abstractum, idem quod lat. *id quod*, *eius quod* etc. Gen.: *nacharomarb som dia indigail neich dorigensat fri duid* (quod non interfecit illos deus in ultionem eius quod fecerunt adversus Davidem) Ml. 23ᵇ. *ocnertad neich roprecad dúibsi* (in confirmatione eius quod praedicatum est vobis) Wb. 7ᵇ. *trithomailt neich adobarar doib .i. ocairbirt biuth neich adoparar do ídlib* (per vescendum eo quod offertur iis, id est in fruendo eo quod offertur idolis) 11ᵇ. *néich rógniith et gentar* (gl. omnem scientiam, si habuero; i. e. eius quod factum est et fiet) 12ᵇ. *neich roiccu aless* (gl. necessitatis meae; i. e. eius quo egeo) 23ᵇ. *do dénum neich asberat* (ad actum eius, ad agendum id quod dicunt), *denom neich forchongair recht* (facere id quod praecipit lex) Wb. 14ᵃ. 15ᵃ. *tre chomalnad et intsamil neich dogniamni* (per impletionem et imitationem eius quod nos facimus) 16ᵃ. *comalnad neich forchanat* (impletio eius quod praecipiunt; cf. in Wb.: *cenchomalnad indí nopredchim*, supra p. 351), *hi fírad nech dorairngert*

(in verificando eo quod promisit) 29ᵃ. 30ᵇ. Dat.: *ní sochude rochretti doneuch rochualammarni huaitsiu adé sech rapridchaisem dochach. ni sochude rochretti doneuch rochuale cách huanni* (gl. domine quis credidit auditui nostro? Rom. 10, 16; i. e. non multi crediderunt ei quod audivimus a te, o deus, quamquam id praedicavimus cuivis; non multi crediderunt ei quod audivit quivis a nobis) Wb. 5ᵃ. *rofitemmar isfoirbthetu hirisse attotáig doneuch dogní* (gl. tu fidem habes; i. e. scimus, est perfectio fidei quae te impellit ad id quod facis) 6ᶜ. *crete doneuch asberat som* (gl. simplices decipiunt; i. e. qui credunt ei quod dicunt ipsi) Ml. 17ᶜ. *ishe infoilsigud frecre doneoch immechomarcar duit* (haec est manifestatio, responsum ad id quod quaeritur ex te) Sg. 197ᵇ. Eodem modo persona significatur: *gnim doneuch forrochongart. cesad doneuch forror* (actio ei qui praecepit, passio ei qui effecit) Sg. 199ᵇ. Cum forma *na*, de qua supra diximus, comparanda videtur forma dativi plur. NEIB: *o pronoib. neib foilsigdde phersin frecndairc* (a pronominibus iis quae significant personam praesentem) Sg. 200ᵇ.

E pronominibus *cech* et *nech* oriuntur comparativa sive dualia CECHTAR (uterque) et NECHTAR (alteruter) absolute posita cum appendicibus *indarann, de, ai* etc.

CECHTAR: *cid druailnide nbes chechtar indarann* (quamvis sit corrupta utraque pars, compositi) Sg. 202ᵇ. *andiall cechtar indarann* (declinatio utriusque partis, compositi) 74ᵇ. *adiall ó chechtar indarann* (declinationem suam ex utraque parte, perdit alteruter) 75ᵃ. *cechtar indaleithesin* (utraque harum partium) 25ᵇ. *incumscugud bís hi cechtar da lino* (mutatio quae est in utraque parte) 162ᵇ. *graif forcechtar adasyl. intan asrems.* (gl. pone; i. e. gravis in utraque syllaba eius, si est praepositio) 220ᵇ. Cum *de* (cf. supra p. 349): *iscuit atóibthe huare rombí cechtar de sech alaill* (gl. quasi semper adhaerens; i. e. est pars adhaerentiae quia erit utrumque praeter alterum) Sg. 29ᵇ. *ithé sidi nadtechtat innairdegnúsigud cechtar de* (gl. neutra verba, quae neutram habent significationem, id est, nec activam nec passivam; sign. utriusque, activi et passivi) 77ᵃ. *arseirc dǽ dogníam cechtarde* (amore dei facimus utrumque) Wb. 15ᵈ. *scosc et cuindrech for cechtarde* (institutio et coërcitio super utrumque, parvulum et servum) 19ᶜ. *techtid cosmilius fri cechtar de* (habet, participium, similitudinem cum utroque, nomine et verbo) Sg. 188ᵇ. Scriptione saepe iuncta, sed etiam separata inveniuntur, aperte in Ml.: *cechtar de. nechtar. de.* 31ᵃ. 35ᵈ, ut in exemplis e Sg. Cum *ái, nái* (p. 327): *imbir indamér cechtar ái áleth* (infer duos digitos, utrumque eorum per se) Inc. Sg. *issain dogní cechtarnái* (est diversum quod facit uterque) Wb. 10ᵇ. *cechtar nái foleith* (utrumque eorum per se, ut Tiberis flumen, in appositione) Sg. 63ᵃ. *engráccigidir cechtar nai alaill* (ponitur utrumque pro altero) 193ᵇ. *issainintliucht bís hi cechtar nái* (diversus sensus qui est in utroque) 42ᵇ. *nifail chumscugud nhuirdd and huare isdilmain ndochechtar nhái* (non est inversio ordinis quia licet in eo utrumque, hic homo et homo hic) 215ᵃ. De formula *cechtarnathar* (uterque nostrum) supra p. 325 diximus. Cf. adv. *inchechtartid* (gl. utrobique) Cr. 36ᵈ.

NECHTAR. Cum *de*: *ciasu airegdu infer nirubi nechtar de cenalail* (gl. neque vir sine muliere neque mulier sine viro in domino; i. e. quamvis praestantior sit vir, non erit alterutrum eorum sine altero) Wb. 11ᶜ. *fá innád fail nechtar de hualailiu* (an non sit alterum ab altero, an sit neutrum a neutro,

fiscus et fiscina) Sg. 37[b]. *ní airecar nectar de* (gl. neutrum adbuc in usu; i. e. neutrum horum invenitur) 173[b]. Cum *nái*: *onechtarnái* (gl. a neutro: an neutrum a neutro; i. e. a neutro eorum) 37[b]. *dosnaidlibea uili ni ain nechtarnái indí nachidchualatar et tremitíagat* (gl. in flamma ignis dans vindictam iis qui non noverunt deum et qui non oboediunt evangelio; i. e. visitabit eos omnes, non protegit neutrum eorum, ii qui non audierunt id et qui id transgrediuntur) Wb. 25[d].

G. Substantiva pronominalia.

Substantiva, quae saepius pro pronominibus adhibentur, sunt haec potissimum: *áis, lín, luct* (significantia *is qui, ii qui*), *ní* (significans *aliquid, id quod*), *céle* (significans *alter, alii*), *sochuide* (= *nonnulli, plures*).

ÁIS, ÓIS (aetas; cf. p. 30), aut cum adiectivo eiusdem generis et casus, aut cum genetivo substantivi, aut cum verbo. Cum adiectivo: *asber intóis anfoirbthe* (dicit aetas imperfecta; i. e. ii qui sunt imperfecti) Wb. 13[c]. Gen.: *iscomarde óisa foirbthi insin* (est signum hoc eorum qui perfecti sunt) 22[b]. *hóre rombebe cr. darcenn indóesa lobuir* (quia mortuus est Christus pro infirmis) 10[c]. Dat.: *do óis anfoirbthiu tra asrobrad insin* (infirmis igitur dictum est hoc) 12[d]. *isdo áis hiressach* (est ad eos qui fideles sunt, doctrina prophetarum) 12[d]. Acc.: *ni amre limsa dim áis lobor dodénum diibsi* (non admirabile mihi ergo homines infirmos facere e vobis) 17[b]. *innáis déed caras foigdi cáich* (gl. corripite inquietos) 25[c]. Cum substantivo: *ní áis œccalsa ata brithemin lib* (gl. apud malos iudices plebiles iudicari, vultis; i. e. non homines ecclesiae, ecclesiastici sunt iudices vobis) Wb. 9[c]. *nírbo áis muntaire. . . . adib óis muntire infectso* (gl. eratis hospites, . . . iam non estis hospites, sed domestici dei, i. e. homines familiae) 21[b]. *asnuisse tasgid et œitiud indáisso gráid et legind* (quod decet victus et vestitus eorum qui sunt graduati et legentes) 29[a]. *teist ond áes tuaithe eterarrobœ* (gl. testimonium ab his qui foris sunt, i. e. a vulgo inter quem, a laicis inter quos erat) 28[b]. *madudrimthirid óis carcre* (gl. si tribulationem patientibus ministravit; i. e. eis qui in carcere sunt) 28[d]. Cum verbo: *comitecht dundóis nadchaithi cach tuari* (conniventia erga eos qui non edunt omnem cibum) Wb. 6[c].

LÍN (pars, gen. *líno* in loquendi formula *cechtar da líno*, pp. 240. 363). Exempla cum verbis in Wb.: *inlínn rofitir apeccad finnad accúrsagad* (gl. peccantes coram omnibus argue; i. e. ii qui sciunt eorum peccatum, sciant eorum reprehensionem), *inlinn rodchluinethar* (gl. ut et ceteri timorem habeant, i. e. ii qui id audierunt) 29[a]. Formulae *diblínaib* (a duabus partibus, uterque) exempla videas sub formulis pronominalibus.

LUCT (copia, pars, cambr. *llwyth*, p. 156): *nicoir dídnad dondalalucht et troscud dondlucht ailiu* (gl. non aliis remissio vobis autem tribulatio; i. e. non iusta rem. uni parti, his, trib. alteri parti, illis) Wb. 16[c]. Exempla cum substantivis: *nítat apstil huili luct inna œcolsa* (non sunt omnes apostoli, qui sunt in ecclesia) Wb. 12[b]. *ni luct corint nammá dianduthraccarsa amaithsin* (non sunt Corinthii soli, quibus opto hoc bonum) 14[b]. *a comairlib locta na heclaisi* (gl. *a comarleib eclaisi*; i. e. e consiliis ecclesiasticorum) SM. 208.

NÍ (res) ut subst. neutri generis cum adiectivo vel pronomine constructum: *mór ní* (gl. admirabile; i. e. magna res) Ml. 17[b]. *mór ní asdénti* (magnum ali-

quid faciendum est) Wb. 15[a]. *na ní ararogart som* (aliquid quod vetuit ille) 5[c]. *nanní robu thol do* (gl. placita sui cordis, impleat) Ml. 33[a]. *condib sainemail nanni labrathar* (ut praestans aliquid loquatur) 35[d]. Saepius tamen solum: *rofitir 7 etirgein ní diulc* (scit et cognovit aliquid de malo) Ml. 24[a]. *cia conicc ní dúun* (quis valet quidquam contra nos?) Wb. 4[b]. *ma dudesta ní* (si quid deest) 25[a]. *ni áirmithi arní* (non numerandus est pro re, nihili faciendus est) 8[c]. *connabé níi indid* (ne quid sit in eo) 11[d]. *indí nád ní libsi* (qui nihili sunt vobis) 8[a]. Cum sententia relativa: *issuaicned cenéuil ní dofuisim 7 dofuisemar* (gl. genera nominum principalia sunt duo, quae sola novit ratio naturae, masc. et fem. Genera enim dicuntur a generando proprie, quae generare possunt, Pr. 5, 1, 1; i. e. est demonstratio generis id quod generat et quod generatur) Sg. 61[a]. *na sothe .i. ní dofuisim terra* (gl. terrae fetus; i. e. quod generat terra) 64[a]. *ni conchechrat act ní bas tól doib* (non amabunt nisi quod placeat ipsis) Wb. 30[c]. *fil ní de asfír* (est aliquid de eo quod sit verum) 11[d]. *ni dernat sidi ní nadfiastar side* (non faciunt hi quod nesciat ille) 22[d]. Eodem pertinere videtur vulgaris hodie constructio comparativi *níos gile* (magis albus, = *ní as*, res quae est) O'Don. 118. *gid aircind ṡíres ní is mó* (quamquam princeps quaerit plus) e cod. vet. ibid.

CÉLE (socius) in his vocibus et locis: *céle* (gl. maritus) Sg. 60[a]. *céle ingine* (gl. gener) 100[a]. *sóirmug. sóirchele* (gl. libertus) Wb. 10[a]; unde derivatum: *cocéilsine* (gl. societas) Wb. 19. In sing. numero praecipue cum pronomine possessivo 3. pers.: *mad cumme imned ácheli et aimned fessin* (gl. alter alterius onera portate et sic implebitis legem Christi; i. e. si idem est onus socii, vicini, i. e. alterius et suum ipsius onus) Wb. 20[c]. *dán ácheli* (artem alterius, intueatur quisque), *táirced diachéliu* (paret alteri, gloriam) 23[c]. *indnadad cách achéle* (gl. invicem expectate) 11[d]. *íroimed cách achéele. natiubrad cách achéle. carad cách uáib achéile* (excipiat quivis alterum, ne privet alter alterum, amet omnis e vobis alterum) Wb. 6[d]. 9[d]. 25[a]. *iscoir dochách guide dée liachéle* (iustum est cuivis orare deum cum altero) 7[a]. In plur. semel cum pron. poss. 1. pers. sing.: *condernain hicutrumus frimcheliu* (ut facerem in similitudinem sociorum meorum, ad instar aliorum) Pr. Cr. 1[a]; saepius cum possessivis 1. vel 2. pers. plur.: *cedugnemmis andugniat arcéli* (ut faceremus quod faciunt socii nostri, i. e. ceteri) Wb. 10[c]. *arnaérbarthar frinn anasrobrad friarceiliu* (ne dicatur contra nos quod dictum est contra alios) 33[b]. *foditiu fochide duibsi tresindippiat fochricci. gním pectho dobarcélib tresindabia pían* (gl. marg. digni habeamini in regno dei in quo et patiemini; i. e. toleratio tribulationum vobis, per quam vobis erunt remunerationes, actio peccati ceteris, per quam iis erit poena) 25[d].

SOCHUIDE (copia, multitudo). In Sg. 106[b] *sochuide* suprascribitur graeco *σιρατός*, exercitus, ibidemque 199[b] gen. *inna sochuide* latino totius: pars est totius. In Wb. *sochuide* saepius interpretatur lat. communio, societas ecclesiastica, ecclesia. Exempla usus pronominalis: *fristait sochuide domsa and* (gl. adversarii multi; i. e. obstant mihi multi) Wb. 14[a]. *issochuide rodchúrsach* (gl. obiurgatio a pluribus; i. e. plures eum obiurgarunt) 14[d]. *sochide rodascrib húan* (gl. nonnullis ad transcribendum dedimus) Cr. 32[b]. *anastorbe dosochudi dianicc* (gl. non quaero quod mihi utile est, sed quod multis ut salvi fiant) Wb. 11[c]. *ní óen dán dosochuidi* (non unum donum multis) 21[c]. Plur.: *doarchet do isráhel*

húathad ṅdóine dochretim diib it sochudi .i. cit sochudi bid huathad creitfes diib (gl. si fuerit numerus filiorum Israel tanquam arena maris, reliquiae salvae fient, Rom. 9, 27; i. e. praedictum est Israeli unum hominem crediturum ex iis qui sunt multitudines, plurimi, id est, quamvis sint multitudines, plurimi, unus credet ex iis) Wb. 4[d].

H. Formulae pronominales.

Ortae e duabus vel pluribus vocibus sunt tres potissimum formulae.

FÉIN, FÉSIN (ipse), cum formis variantibus FADÉSIN (is ipse), FANISIN (nos ipsi), FÉSINE, FADÉSINE, etsi obscurae originis, indubie tamen continens radicem verbi substantivi (cf. p. 62) flexi in coniunctivi formam vel praesentis secundarii, ac suffixum *sin* (p. 347). Ob diversitatem formarum, quae adiciuntur diversis pronominum personis, secundum personas ipsas enumeranda sunt exempla.

1. pers. sing. addit formam unam FÉIN (= *bé-śin*, quod sit hoc, sim hoc, secundum legem constructionis impersonalis, de qua videas infra): *ismé féin asbiur* (me ipsum dico) Wb. 14[c]. *am. bid me féin* (acsi essem ipse) 32[a]. *intain ronicub féin* (cum veniam ipse) 18[b]. *uaimm fein* (a me ipso) 11[c]. *limm féin, leim féin* (apud me ipsum) Wb. 23[b]. Sg. 209[b]. *form féin* (de me ipso) Wb. 7[d]. 8[d]. *momuinter féin* (mea ipsius familia) 14[a]. *huammuintír féin son* (gl. propriis proditus) Ml. 20r. *act mosaithar féin* (gl. ne super alienum fundamentum aedificarem; i. e. sed meum ipsius laborem) Wb. 7[a]. *dofuthrisse abuith imgnáis féin* (gl. quem ego volueram mecum retinere; i. e. volueram eum esse in conspectu meo ipsius) 32[a].

Plur. forma FANISIN (= *ba-ni-sin,* sit nos hoc): *nunsluinfemni cene fanisin* (gl. numquid egemus commendaticiis epistulis ad vos? i. e. nos significabimus vel ipsi) Wb. 15[a]. *frinn fanisin cotondelcfam* (nobis ipsis nos comparabimus) 17[b]. *nipredcham arnindocbáil fanisin* (gl. non nosmet ipsos praedicamus; i. e. non praedicamus nostram ipsorum gloriam) 15[b]. *dunn fanissin* (nobis ipsis) Cam. Extat tamen etiam FESINE (= *bé-sin-é*, sit id hoc?): *ni uáinn fesine* (non a nobis ipsis) Wb. 15[a]. *nonsamlafammar frinn fesine* (comparabimus nos nobis ipsis) 17[b].

2. pers. sing. ut 1. pers. sing.: *cani tú féin* (annon tu ipse?) Wb. 8[d]. *bid icc deit féin* (gl. te ipsum salvum facies) 28[d]. *induit fein fadonach ailiu* (utrum tibi ipsi an cui alii?) Sg. 209[b]. *cenmitha innim bi fein* (nisi quod in caelo es ipse) Ml. 44r.

Plur. FADÉSINE (= *bad-é-sin-é?*), FÉSINE: *nitriib fadéisne* (non per vos ipsos) Wb. 3[b]. *daberidsi féissne cene* (datis ea vos vel ipsi, de vobis testimonia) 24[c]. *diib féisne, airib féisne* (a vobis, pro vobis ipsis) 13[a]. 27[c]. *fornairchinnech féisne* (vester princeps ipsorum — an: ipse?) 5[a]. FÉSIN: *ni tad lib fésin* (gl. non estis vestri) Wb. 9[d]. *isuáib fesin achenél* (gl. Epaphras qui est ex vobis) 27[d].

3. pers. sing. FADESIN (= *bad-é-sin* an *ba-de-sin?*) frequentius in Wb.: *induine fadesin* (homo ipse) 8[b]. *huaisliu oldaas fadeissin* (maior quam ipse), *tarais fadeissin* (per se ipsum, iuravit) 33[d]. *farmbratir* [sic] *fadisin* (frater vester ipse) 4[c]. *arafoirbthetu fadesin* (propter suam ipsius perfectionem) 6[c]. *achorp fadesin* (suum ipsius corpus) 13[d]. *robu foirbthe side fadesin* (fuit perfectus hic

ipse) Tr. 33. *fadéin* (gl. ipse, inquit) Ml. 23[c]. *hvad fadisin flaith 7 brithemnacht* (gl. regalis suique generis; i. e. ab ipso potestas et iudicium) Ml. 53r. Alias FESIN, FESSIN: *nodmoladar fesin* (gl. se ipsum commendat) Wb. 17[b]. *ni táirged cách indocbáil do fesin* (ne quaerat gloriam sibi quisque ipsi), *dó fessin* (sibi ipsi), *oldaas fessin* (quam est sibi ipse) 23[c]. *insenduine fessin* (vetustus homo ipse) 27[b]. *tuicci feissin. daucci feissin* (intellegit ipse) 12[c]. 13[a]. *donchrunn fessin. donchrunn fésin* (arbori ipsi) Sg. 61[b]. *etir fessin et dóini* (inter ipsum, deum, et homines) Wb. 28[b]. *trebás achoirp fessin* (per mortem sui ipsius corporis) 27[a]. *inbrosnae dombert side dia ebairt fesin* (rogus quem attulit ille ad offerendum se ipsum) Tr. 123. Fem.: *tresinnaimsir feissin .i. am. bid indaimsir feisin* (gl. ipsum tempus per se) Sg. 188[a]. *trée feisin* (per se ipsa, syllaba) Sg. 25[b]. *cetna persan di féisin* (prima persona de se ipsa) Sg. 199[b]. Magis aucta forma de utroque genere FÉSINE (FADÉSINE): *ni adoenacht fesine* (non eius ipsius, Christi, humanitas) Wb. 33[c]. *ammuintire fesine* (gl. siquis suorum curam non habet; i. e. suae ipsius familiae) 28[d]. *sí feisine* (gl. l manet per se) Sg. 165[b]. *ní labrathar di feisne* (non loquitur de se ipsa, persona) 199[b]. *huare nad comsuidigther inte feisne* (quia non componitur secum ipsum, participium; *ranngabál*, fem.) 159[a]. *aggním féisne* (eius ipsius actio, tertiae personae) 199[a]. *roléiced anintliucht foaréir fadésne* (commissus est eorum intellectus sibi ipsi — an: ipsis?) Wb. 5[b].

In plur. eaedem formae de utroque genere. FADESIN, FESIN: *dialuc fadesin* (loco eorum ipsorum, infinitivorum) Sg. 154[b]. *arriuth aicneta fedesin* (motus naturalis ipsarum) Cr. 18[b]. *uadib fesin* (gl. a se, orta sunt) Sg. 188[a]. *treo fesin* (per eos ipsos) 4[b]. *friu fessin* (ad eos ipsos) Wb. 3[c]. FADÉSINE, FÉSINE: *caingníme na forcitlaide fadesine* (bona opera praeceptorum ipsorum) Wb. 31[d]. *foaréir fadésne* (?vid. supra) 5[b]. *fadeisine et nach aili* (gl. non criminatrices; fem.) 31[c]. *ní comalnat som cid feissne recht* (ne ipsi quidem implent legem) 20[c]. *uilc féssine* (mali ipsi, homines) 30[c]. *afognam feisne* (eorum servitus ipsorum) 12[b]. *afili fésine* (eorum poëta ipsorum, Cretensium) 31[b]. *huadib féissnae* (gl. per se) Sg. 144[a].

Similes et compositionis ratione et significatione sunt formulae CANISIN, CADÉSIN, quarum prima parte contineri videtur aut pronomen aut coniunctio *ce*: *issamlith iscomadas dunn chanisin* (similiter est commodum nobis ipsis quoque; an: hoc quoque, *ce-anísin*?) Cam. *ataat tuisil indib cadésin* (gl. cum videantur ea, gerundia, diversos assumere casus; i. e. sunt casus in ipsis quoque) Sg. 188[a]. *indib cadesin* 150[b]. *gabsi cadessin abbaith* (cepit eum ipse quoque abbatem) Tir. 15. Differre videtur *condesin* (= *conda-sin*, ut sit hoc?): *cia chondesin farsúli dosmberthe dom* (gl. quia, si fieri posset, oculos vestros eruissetis et dedissetis mihi) Wb. 19[d].

DIBLÍNAIB (a duabus partibus, utrimque, uterque, utrique; *lín*, supra p. 364, cf. et formam nominis adverbialem sub adverbio): *ba miscuis atroillisset diblínaib manithised trocaire* (fuisset odium quod meruit uterque, Esau et Iacob, si non venisset misericordia) Wb. 4[c]. *ishinunn intšliucht sluindite diblinaib* (est idem intellectus, quem significat utraque, vox, labor et labos, honor et honos) Sg. 76[b]. *iscum̄ae bíte diblínaib* (est idem utrumque, rien et ren) 60[b]. *comocus afogur diblínaib* (affinis utriusque sonus, digammi et v) 6[a]. *gním dóib diblínaib* 7

chésad (gl. actus ab ipsa in aliam simul et ab alia in ipsam, Pr. 13, 5, 25; i. e. actus in utraque, persona, et passio) 209[b]. *iscoibnesta friu diblinaib* (est affine, participium, eorum utrique, verbo et adiectivo) 162[b]. *atá dechor netarru diblínaib* (gl. divisas habent significationes, veternus et veteranus; i. e. est differentia inter utrumque) 38[a].

OLCHENE (praeterea), adverbium compositum ex *ol* (ultra) et *cene* (sine hoc, germ. ohnedies), transit in significationem adiectivi pronominalis (relicui, ceteri): *iccach lucc imbet cristidi olchene* (in omni loco, in quo sunt Christiani praeterea, extra Corinthum) Wb. 7[d]. *islour da preceptóir inæclis nothrii descipuil olchene et foglimthidi* (satis sunt duo praeceptores in ecclesia vel tres, ceteri discipuli et discentes) 13[a]. *ithé són leuiti olchene* (hi sunt Levitae ceteri) 10[d]. *persan nanabstal olchene* (persona ceterorum apostolorum) 18[d]. *isfardiull nois. ataat innahí olchænae* (secundum declinationem nominis sunt relicua, pronomina) Sg. 27[a]. *cenn cridi 7 alaaili réta olchena* (caput cordis et aliae quaedam res praeterea) 111[b]. *intuisil olchenae* (ceteri casus) 71[a]. *am. asndliged aicend in dóbr. olchene* (gl. generalem servant accentuum rationem; i. e. ut est lex accentuum in adverbiis relicuis) 220[a].

II. Pronomina britannica.

A. Pronomina personalia.

I. Pronomina personalia absoluta.

1. Pronomen primae personae. Sing. cambr. MI. Vetustius exemplum: *ismi* (gl. ego quem, gl. nobis quem; i. e. sum ego) Cb. 3. 54. Recentiora: *mi a wnaf* (ego faciam) Mab. 1, 2. *mi ny weleis gristawn* (ego non vidi Christianum) 1, 266. *gwell ymdidanwr no mi* (melior collocutor quam ego) 1, 2. *mae mi ath vyrywys* (ego te superavi) 1, 249. Perit post verbum infectione *m* pronominis, si est subiectum (p. 198): *namyn vn mab oedwn i* (non eram ego nisi unus filius) Mab. 1, 2. *aphan y gweleis i ef* (et cum vidi ego eum) 1, 3. *yni ymbyrrywyt i* (donec deiectus sum ego) 1, 9. Idem postpositum tanquam obiectum: *nyt yspeilwys ynteu vi* (non spoliavit ille me) Mab. 1, 10. *kenedlaeth vileit yssyd gynt a rithwys duw nomi* (est genus animalium quod deus prius creavit quam me) 2, 232.

Emphaticae pronominum personalium formae cambricae inveniuntur binae, prior duplicata, altera, ni fallimur, praeterea assumens syllabam TEU. Cornice sola fere prior forma extat; aremorica pronomina personalia absoluta non invenimus duplicata. Pronomen 1. pers. cambricum duplicatum MIMI (*mivi*): *myuy essit briodaur* (ego sum possessor) Leg. 2, 11, 19. *myvi a rannaf* (ego dividam) Mab. 1, 251. *kynt y kyuarchawd ef well ymi no miui ydaw ef* (prius me salutavit ille quam ego eum) 1, 4; obiectum: *pan geissych di vyui* (si quaeres me) 1, 273. *arhowch viui* (expectate me) 1, 30. Magis auctum pronomen MINNEU (= *minteu*, *mimteu*? hod. *minnau*): *mynneu ae guadaf* (ego denegabo id) Leg. 2, 6, 2; reiecta *m* post verbum: *adyuot, adywedut aorugum inneu* (et venire, dicere coepi ego) Mab. 1, 5. 10.

Corn. MY, ME: *my a wra*, *me a wra*, *me a ra* (ego faciam) D. 114. 206. P. 39, 2. *my a wortheb* (ego respondebo) O. 2235. *me ny gafa* (ego non invenio) P. 117, 4. *me ny gafe*, *gaffe* (non inveniebam) 116, 3. 142, 4. Post verbum consona infecta *vy*, *ve*, sive subiecti vice fungitur: *ny welaf vy* (non video ego) R. 1692. *marsofvy* (si ego sum) D. 742. 2003. *bys mathyllyf vy* (donec eam ego) R. 182. *may allyf vy* (ut possim ego) D. 83, sive obiecti: *gor vy* (pone me) O. 1896. *dylyr vy* (libera me) P. 57, 3. *holyough ve* (sequimini me) 53, 1. 63, 3. *arluth pragh y hysta vy* (domine, cur deseruisti tu me?) 201, 3. *a wette vy* (videsne me? en ego) R. 1612. *ov ote vy* (ecce ego) O. 2212. Subiecti loco saepius sequitur MA, aut servato *m* absorbens *ff* terminalem verbi: *pendra wrama* (quid faciam ego?) R. 2219. *mygtern oma* (rex sum ego) P. 102, 4. *hedre vyma* (dum ego sim) D. 1013. *ellas pan fema gynys* (eheu quod ego natus sum) R. 2207; aut abiecto *m* (*v*) suffixum verbo *a*, *e* (conferendum cum cambr. *i*): *pan wruge* (quando feci ego) O. 2250. D. 913. *mar kruge* (si feci ego) D. 875. *pan yn gruga* (quoniam id feci ego) D. 1434. *aban thuthe*, *aban duthe* (ex quo veni ego) D. 517. 524. *kyn feua lethys* (etsi occidar) D. 905.

Emphatice coniunctis binis his formis: *oma vy nep ath werthas* (num ego sum is qui te vendidit?) D. 755. *pendra wrama vy* (quid faciam ego?) R. 679. *kepar ha pan veue vy an pure lader yn pow*. *kepar ha del veua ve an purra lader yn pow* (aeque ac si essem equidem merissimus latro in pago) D. 1173 sq. P. 74, 4.

Arem. ME: *me Nonita* (ego Nonita) Buh. 80, 19. *me Malgon roen* (ego Maglocunus rex) 208, 17. *me so* (ego sum) fq. *me a cret* (credo) MJ. 14a. Postpositum: *penaux neuse ez bevifme* (quomodo tum vivam ego?) 24a.

Plur. NI. Cambr.: *ny adeuedun* (nos dicimus) Leg. 2, 1, 69. *ni aymdidanem a thi* (nos colloqueremur tecum) Mab. 1, 5. Post verbum: *eryfassam ny* (enumeravimus) Leg. 1, 1, 3.

Formae emphaticae: NINI, NINNEU (= *nin-teu*): *nyny adeuedun*, *nini adeuuedun* (nos dicimus) Leg. 2, 1, 70. 6, 9. *a ninneu a awn i wrhau y arthur* (et nos ibimus ut nos addicamus Arthuro) Mab. 1, 266. *yr ymdidan goreu a wypom ninneu* (collocutio optima quam sciemus nos) 1, 2.

Corn.: *ny a yll*, *ny a yl* (nos possumus) P. 12, 3. 239, 3. 60, 1; post verbum: *del redyn ny y[n] lyffrow* (ut legimus nos in libris) 206, 2. *dun ny* (veniamus, eamus nos) O. 2749. D. 1128. 3213; suffixum verbo: *del ony onen ha try* (ut sumus nos unus et tres) O. 57. *na veny kefys* (ne capiamur) P. 246, 4. *na veny tollys* (ne decipiamur) D. 604. *pendra wreny* (quid faciemus nos?) D. 190. Obiectum: *lath ny* (interfice nos) O. 972. *na blamyowg ny* (nolite reprehendere nos) R. 649. *saw ny* (salva nos) D. 2894. *a wetta ny* (videsne nos? en nos) D. 2050. *otte ny*, *ov otte ny* (ecce nos) R. 1879. O. 1981.

Emphatice: *lemyn saw ol on nyny* (nunc salvi omnes sumus nos) O. 2024.

Arem.: *ny chanoniet* (nos canonici) Buh. 190, 3. *ni so melconiet* (nos sumus afflicti) 128, 6. *deompny* (veniamus nos) 200, 14. *pez a rahimp ni* (quid faciemus nos?) MJ. 27b.

2. Pron. secundae personae. Sing. cambr. TI postpositum verbis iam in gl. Ox.: *helghati* (gl. venare) 38[a]. *nerthiti* (gl. hortabere) 39[b]; ut in Mab.: *tal di* (solve tu), *dechreu di* (incipe tu) 1, 2. *awelydi* (num vides tu?) 1, 7.

Alias: *athi a wely* (et tu videbis) 1, 6. *pei caffwn dewis ar holl wraged... mae ti adewisswn* (si haberem electionem ex omnibus mulieribus, tu es, quam eligerem) 3, 20.

Emphatice TITI, TITHEU (= *tit-teu*): *pan wnelut titheu ymi.. awnaethost* (cum tu faceres mihi, quod fecisti) Mab. 1, 9. *ni weleis i eirmoet was well no thidi* (non vidi unquam puerum meliorem quam te), *agwedy na welont hwy dydi* (et cum non viderint ipsi te) 1, 14.

Corn. TY, TE: *ty a wor* (tu scis) D. 1511. *ty a* (ibis) D. 1928. *ty yu* (es) R. 751. *ty nys golhyth* (non lavabis eos) D. 833. *guas te a ȝek an grows* (puer, tu feres crucem) P. 174, 2. *te kemer* (sume tu!) 6, 3. *te ny sconyth* (tu non recusas) 120, 4. Obiectum post verbum: *saw te ha me* (salva te et me) P. 191, 4. Tanquam subiectum *te*, *ta* suffixum verbo: *an guelesta... a alsesta* (si eum videres tu, possesne tu?) R. 861 sq. *pe feste* (ubi eras tu?) O. 467, absorbens terminalem *th*: *a na wylta* (nonne vides tu? *wylyth-ta*) P. 120, 3. *pendra leuerta*, *pan leuerta* (quid dicis? quando d. tu) D. 431. 2017; de curtatis verbi formis videas infra. Eodem loco mollitum *se*, *sa*, *sy*, *ǵe*, *ǵy*: *ose mab du* (esne tu filius dei?) P. 100, 4. *mara sose map dev* (si tu es f. d.) D. 2867. *mar sosa crist* (si tu es Chr.) D. 1479. 1720. *mar soge cst.*, *cryst* (id.) P. 197, 2. D. 2891. *fasta sy the vreder* (confirma tu fratres tuos) R. 1163. *os gy... benyges* (tu es benedictus) D. 417 sq. *pan ylly gy* (cum ieris tu) R. 2452. *pan vyse yn the wlascor* (cum eris tu in imperio tuo) D. 2908.

Emphatice (= cambr. *tidi*): *pandra a wovente se* (quid quaeris tu?) P. 80, 1. *mygtern ote se*, *Iustis ote se* (rex, iudex es tu) 102, 3. 107, 2. *prag y whruste sy*, *prag y tolste sy* (cur fecisti, decepisti tu?) O. 277. 302. *able ota gy* (unde es tu?) P. 144, 1. *taw the gy* (tace tu) R. 1091. *ke the gy* (i tu), *kerghy thegy* (quaere eos tu) D. 2290. 2282. *may fythe gy offrynnys* (ut tu immoleris) O. 1327. *oge gy... onen a dus an denma* (esne tu unus e comitatu huius viri?) D. 1234 sq.

Arem. TE: *te den dall* (tu homo caece!) Buh. 102, 10. *te alan* (tu Alane!) 150, 20. *te vezo apostol* (tu eris apostolus) 6, 21. *piou a clesquez te* (quem quaeris tu?) MJ. 186 b. *an ne guelez te* (nonne vides tu?) 112 b. *chede* (vide tu) 52 a. 159 b. *sede* Buh. 170, 22. *chede* ('en, ecce'), *sede pe selde pe chede* ('ecce') Cath. *na galsesde* (ut non posses) Buh. 74, 2. *a ne gousode* (nonne scistu?) MJ. 112 b. *piou oude*, *peban oude duet* (quis es tu? unde venisti tu?) 18 a.

Plur. cambr. CHWI (p. 124). Vetustius exemplum: *ishui* (gl. quos; i. e. estis vos) Cb. 19. Recentiora: *ewch chwi drachefyn* (ite vos retro) Mab. 1, 20. 30. *a wydawch chwi* (num scitis vos?) 1, 257.

Emphatice CHWICHWI, CHWITHEU (= *chwich-teu*?): *ymdidan aellwch chwitheu* (colloqui poteritis vos), *weithon... chwitheu bieu talu* (nunc vos débetis solvere) Mab. 1, 2. Forma duplicata *chwychwi* legitur apud Davies.

Corn. WHY (p. 124), in P. saepius neglegenter scriptum WY: *why a wor* (scitis) D. 2856. *why a wra* (facietis) D. 1495. 2059. *why an clewas* (vos eum audivistis) P. 95, 1. *wy a bys* (orabitis, orate) 1, 1. *why a gyf* (invenietis) D. 176. 543. *wy a gyff* (id.) P. 37, 3. *wy a glewyth* (audietis) 132, 4. *pyth a vynnough why*, *pandra yw a vynnough wy* (quid vultis vos?) 39, 1. 67, 2. *neb a wheleugh why* (is quem quaeritis vos) 68, 2.

Arem. HUI (hod. *c'houi*): *huy* Cath. MJ. 7b. 27b. *ha hui ma breuder* (et vos fratres mei) Buh. 202, 9. *huy so roen* (vos estis rex) 38, 20. *grit huy* (facite vos) 88, 11. *duet huy*, *dalet huy* (venite, tenete vos) 188, 10. 14. *pan eu huy* (quando estis) MJ. 31b. Postpositum saepe *hu* (ut hodie), *u*, *uy*: *sellyt hu* (videte vos) MJ. 146b. *ma ne querit u* (si non placet vobis) 26a. *chetu* (videte vos) 13b. 48a. 49a. 53b. *setu* (id.) Buh. 14, 9. 26, 1. *setu huy* (ecce vos) 14, 21. *chetuy nos* (ecce nox) MJ. 61a.

3. Pron. tertiae personae. Sing. cambr. masc. neutr. EM (EF; hib. *som?*), fem. HI (hib. *sí*). Vetustiora exempla formae prioris: *isem hichet* (hic est census eius) Cod. Lichf. (app. L. Land. p. 273). *em ir cisemic* (gl. qui primus; i. e. is primus) Cb. 70. Recentiora, masc. neutr.: *ef a dele*, *ef a dely* (ipse debet) Leg. fq. *ef alas aechwemeib* (ipse occisus est et sex filii eius) Mab. 1, 235. *kymer ef* (sume id) 1, 238. *aphan welas ef y niver hwnnw* (et cum videret id numerus hic, agmen hoc) 1, 247. *nac ef eneit* (non id, non ita, anima!) 1, 251. *ef a dywetpwyt idaw hynny* (hoc ei dictum est) 3, 203. Fem.: *na hy auo guriauc na hy ny vo* (sive fuit ea maritata sive non fuit) Leg. 2, 1, 16. *heb hi* (inquit ea), *y llosgwn ninneu hi* (comburemus nos eam) Mab. 1, 14. 35.

Formae emphaticae masc. EFO, INTEU (= *em-teu?*), fem. HIHI, HITHEU (= *hih-teu?*). Masc.: *panniu effo aedeuis* (quod est ipse qui promisit) Leg. 2, 11, 24. *tra gudyych ti euo euo ath gud ditheu* (quam diu tu occultabis illum, is te occultabit) Mab. 1, 14. *enteu ay pryno* (ille qui eam redimet), *os enteu aoruyd* (si ipse superabit) Leg. 1, 11, 18. *gwr hagr yw ynteu* (vir deformis is est) Mab. 1, 6. *dywedut aoruc ynteu* (dixit is) 2, 34. Fem.: *gouyn aoruc idi ae hihi oed yn peru hynny* (quaesivit ex ea, ipsane esset parans hoc) Mab. 2, 34. *os hytheu* (si est ipsa) Leg. 2, 1, 28. *achychwyn aoruc hitheu racdi* (et procedere illa ante se) Mab. 1, 15.

Corn. masc.: *ef a sawye* (ipse salvabat) P. 25, 1. *ef a leuerys* (is dixit) 191, 2; interdum detrita terminali (p. 116) *e* (*a*): *yn meȝe* (inquit is) P. 103, 4. 220, 2. *pan wruge* (quando fecit is) O. 423. 922. *prag na thethe* (cur non venit is?) O. 607. *del ywe* (ut est is) R. 712. D. 570. 1047. 1610. *y fethe kepar ha dev* (erit is dei instar) O. 232. *py le y fythe keffys* (quo loco invenietur id? *corf* m.) R. 702. *compys mar ny vethe* (directum si non est id, tignum) O. 2531. *mar pythe lethys* (si is occisus erit) D. 1948. *mara peȝa degis* (si is ablatus erit) P. 240, 3. *pan dorrasa an aval* (quando fregit is pomum) O. 879. Acc. praesertim post imperativum: *kychough ef* (corripite eum) D. 1007. *gorreugh ef* (ponite eum) D. 1614. R. 2077. *senseugh ef*, *synsew e* (tenete eum) D. 1374. 1086. *laȝe*, *lathe* (occide eum) P. 142, 2. O. 2132. D. 2356. *handle* (tracta eum), *gorre* (pone eum) D. 991. 1156. *dampnowgha yȝo* (damnate eum ergo) P. 99, 3. Fem.: *hy a vynnas*, *hy a ȝanvonas* (ea voluit, misit, femina) P. 35, 2. 123, 1. *may clamderas hy* (ut animo linqueretur ea) 171, 4; inclinatum: *yn meȝy* (inquit ea) 34, 3. Acc.: *tensons hy* (tetenderunt eam, manum) 182, 1. *hertheugh hy* (trudite eam) R. 2295.

Formae emphaticae duplicatae. Masc.: *mara pythe ef lethys* (si ille occisus erit) D. 1961. *guythe ef* (serva eam, animam, *enef* m.) O. 2364. *doga ef* (porta illud, *kunys* m. cremium) O. 1298; *eve*, *eva* curtatum vel contractum cum vocalibus antecedentibus: *drove thymmo* (affer id mihi, pomum) O. 247. *ottefe*,

otteve (ecce ille, illud) R. 1901. O. 2513. 2567. *y wrefe y threheuel* (ipse faceret eius erectionem), *mar a qureva yn della* (si faciet ille ita) D. 1316. 2882. *ma ny wrefa ow desyr* (si non faciet ille meum desiderium) R. 2473. *agis mygtern ple meve* (vester rex, quo loco est ille?) P. 147, 3. *kepar del fuve dremmas* (sic ut fuit ille vir optimus), *fetel vefe lethys* (quomodo ille occisus est?) O. 864. 2220. *pan veva genys* (quando natus est ille) P. 43, 4. *a peua ol parusys* (si omne illud paretur) D. 690. *may fova parys* (ut illud paretur) D. 620. *yth ofe deaul kyns merwel* (erat ille diabolus ante mortem) R. 2121. Fem.: *trogh y hy* (scinde illam) O. 292. *ken mam neffre es hyhy te na whela* (aliam matrem unquam quam illam tu ne quaesieris) P. 198, 4. Alia emphaseos ratione masc. *-ense*, fem. *-ensy*: *a wottense* (en ille) P. 203, 2. D. 3212. *ottense* (ecce ille, illud) D. 2165. 2794. 2976. *ottensy* (ecce illa) O. 102. D. 1787. Maiore emphasi: *a wotteue ef gene* (ecce ille mecum) D. 2155.

Arem. masc.: *eff* Cath. *hac eff den din* (et ipse homo dignus est) Buh. 82, 13. *setu eff arriuen* (ecce ipse adveniens) 36, 10. *eff a guelo* (ipse videbit) 192, 14. *leueret spes ac ef so hoz esper* (dicite vero, an haec sit vestra spes) 22, 12. *studiet a huy oz eux eff euez nezet* (cogitate, num vos id quoque neveritis) 170, 1; acc.: *caref ha douigef net* (ama eum et time eum sincere) Buh. 62, 8. *quemeret ef* (sumite eum), *sebelyet ef* (sepelite eum, *corff hoz mab*) MJ. 159b. 160a. *debre* (ede id) 60b. Fem.: *hy* Cath. *ha hy merch glan ha leanes refus a grae hi alies* (et illa puella pura et religiosa, refutabat ipsa saepe) Buh. 42, 4. 5. *hy a lauar* (ipsa dicit) 170, 10; acc.: *gret hy* (facite eam), *quezcomp hy* (portemus eam), *enterromp hy* (sepeliamus eam) 142, 10. 148, 3. 19. *leset hy* (reli quite eam) MJ. 21b. *na lysid hy quet* (nolite eam deserere) 45b. *chede hy* (ecce ea, auris) 75a. Hod. masc. *hén*, *hen*, fem. *hi*.

Plur. cambr. masc. et fem. WY (= hib. vet. *é*), cuius locum ante verbum obtinet WYNT (= hib. *iat*), assumpta ut videtur terminatione verbali (cf. ital. *eglino*, *elleno*): *kanis vint essit vechieu* (nam ii sunt vades) Leg. 2, 11, 24. *ac wynt adeuthant*, *ac wynt awelynt* (et ipsi venerunt, et ipsi videbant) Mab. 1, 22. 27. *ar bore trannoeth wynt aglywynt twryf anveitrawl* (et mane post noctem audiebant ii tumultum ingentem) 1, 34. Post verbum WY, HWY: *ac yna y kerdassant wy racdunt* (et tunc processerunt ii, pueri) Mab. 1, 273. *aphan hambwyllont hwy . . . y deuant wy . . . agwedy na welont hwy dydi drwc vyd gantunt* (et cum deliberaverint ii, venient ipsi, et cum non viderint te, aegrum erit eis) 1, 14. *heb hwy*, *heb wy* (inquiunt illae, fem.) 1, 251. 264.

Formae ampliatae WYNTWY, WYNTEU: *hwyntwy wedy hynny adoethant* (ipsi postea venerunt) Mab. 2, 236. *katwent huinteu* (possideant ipsi) Leg. 2, 10, 2. *ac wynteu yn saethu eu kylleill* (et ipsi sagittantes cultellos suos) Mab. 1, 3. *ac estwng eu penneu aorugant wynteu* (et demittere capita sua coeperunt illi) 1, 7.

Corn. arem. masc. et fem. I. Corn.: *I a wyskis cryst gans gwyn* (ii vestiverunt Christum alba veste, Iudaei) P. 114, 1. *y a armas*, *y a leueris* (clamaverunt, dixerunt ii, apostoli) 42, 4. 51, 3. *y a welas . . . vn flough yonk* (ipsae viderunt puerum iuvenem, feminae) 254, 2. 3. Postpositum: *may caffons y aga gwayn* (ut caperent ipsi lucrum suum) P. 114, 4. Obiecti loco: *kerghy* (quaere eos) D. 2282. 2290. *gor y*, *gorry* (pone eos) O. 334. 825. R. 185. *gura y* (fac eos) D. 2674. *drewhy* (afferte, adducite eos) D. 2232. 2251. R. 318. 637.

Auctum: *otensy* (ecce illi) D. 601. *ottengy* (ecce illae, manus) D. 2689.

Arem.: *y a gray* (ii facient) MJ. 62a. *maz rohent y ho benediction* (ut mihi dent ii suam benedictionem) Buh. 118, 23; interdum suffixum verbo, cuius consona terminalis mollitur: *anedindy* (*a-nedint-y*, nonne sunt ii?) 158, 11; obiectum: *advertisydy* (advertite eos) 150, 11. *roy breman a goez an tut* (da ea, animalia, nunc coram populo) 128, 24. *miri* (serva ea, sacramenta) 66, 17. *quemer y* (sume eos, nummos), *chede y* (vide tu eos), *cont y* (numera eos) MJ. 18b. *setu y*, *setu y aman* (videte vos eos, videte vos eos hic) Buh. 168, 13. 162, 14. *chetu y* MJ. 71a. Hod. *hi*, utriusque generis.

Hactenus formae pronominum in casibus rectis, nominativo praesertim, interdum accusativo, qui sicut dativus frequentius formis infixis vel suffixis indicatur. Genetivi formae in vetusta lingua britannica supponendae videntur *mou*, *tou*, *ou* (cf. hib. pron. p. 327). Exemplum vetustius 3. pers.: *pop cyfreith avo dy brennin Morgannhuc yn lys ou bot yn hollaul dy escop Teliau ny lys yntou* (omne ius quod sit regi Morcantiae in aula eius, esse integrum episcopo Teliavi in aula ipsius) Privil. eccl. Land. in L. Land. p. 113. 114. In recentiore lingua *meu*, *teu* extant tanquam possessiva absoluta, non constructa cum substantivis. Exempla videas infra inter possessiva.

II. Pronomina personalia infixa.

Ad significandum accusativum pronominis atque dativum infigi solent radices pronominales, sicut in lingua hibernica, inter particulas terminatas vocalibus, verbales praesertim (excepta cambrica *ry*), et verbum, neque tamen usquam inter praepositionem et radicem verbi compositi. Apud Britannos scriptione separari solent pronomina infixa una cum particulis, tam personalia a verbis, quam possessiva a substantivis, cum apud Hibernos veteres semper omnia iungantur scriptione.

1. Pron. pers. infixum 1. pers. Sing. cambr. M (non inficiens, p. 187): *ym rylygrwys vymbrawt* (compressit me frater meus) Mab. 2, 215. *pei nam goganewch mi a gyskwn* (si non turbetis me, ego dormiam) 1, 2.

Ampliatur pronomen addita post verbum forma pronominis personalis vel simplici vel emphatica: *athydi amgwely i* (et tu videbis me) Mab. 1, 14. *un ohonawch chwi am kymero i* (unus e vobis me sumat) 1, 21. *ef amkymhellawd i hyt yma* (ipse compulit me usque huc) 2, 24. *nym dorei i* (mea non referret) 1, 289. *ac amdiarchenwys inneu* (et me ipsum exuerunt) 1, 4.

Item cornice et aremorice. Corn.: *Pedyr te am nagh tergweth* (Petre, me negabis ter; *a-m-n.*) P. 49, 3. *wy am gwylvyth* (me videbitis) 93, 4. *prag omgwysketh* (cur me verberas?) 82, 4. *del ym kyrry*, *del om kyry* (ut me amas) O. 537. D. 991. *ty rum gruk* (me fecisti) O. 88. *rem gorre the gosoleth* (ponat me ad quietem) O. 858. Ante verbum substantivum mira forma *mb*: *mur varth ambus* (magnum miraculum mihi est) O. 371. *nymbus* (non est mihi) O. 356. *han maystri bras ol ambo* (et magna potentia quae erat mihi) D. 148. Alia exempla videas inter verba anomala.

Auctum: *neb am gruk vy ham gorty* (qui creavit me et maritum meum) O. 181. *ovn am bus vy* (timor mihi est) O. 1452. *pyv penagh am gwellha vy* (quisquis videt me) R. 2383.

Arem.: *ma ael guen am quelen* (angelus meus candidus instituit me; *a-m-qu.*) Buh. 18, 1. *diaoul ram dougo*, v. l. *foulo* (diabolus me tollat, calcet) 88, 5. *nem goulene* (non quaerebat me), *nem guelo den* (non videbit me quisquam) 12, 21. 44, 6. *mar em queret* (si me amatis) MJ. 5 a. *em diansavy*, *em nachy* (me negabis) 63 a. *nem gueler* (non videbor; constructione impersonali) 63 a. Dativus: *autronez gant guir fez am bezo* (domini verae fidei erunt mihi, ad epulas meas invitati) Buh. 34, 8. *doe guir roen tron ram pardono* (deus verus rex thronorum ignoscat mihi) 44, 4. *rac nam be blam* (ne sit mihi crimen) 98, 8. *nem bezo* (non erit mihi) 50, 9. 132, 4. *nem boe quet* (non fuit mihi) 158, 9. Ante imperativum eadem forma, qua alias possessivum significatur, MA: *ma mir* (serva me) Buh. 16, 14. 90, 17. *ma entent*, *ma ententet* (ausculta, auscultate mihi) 4, 5; 56, 11. *ma sicour*, *ma sicourit*, *ma sicouret* (adiuva, adiuvate me) 94, 16; 194, 20. 206, 14; 96, 4. *ma cret* (crede mihi) 166, 8. *ma groa preseruet* (fac me servatum) 92, 18. *ma sentet* (obtemperate mihi) MJ. 21 b.

Auctum: *petra am bezo me breman* (quid mihi erit nunc?) MJ. 18 a. *em cleuhet me* (me audite) 31 a.

Plur. cambr. N (non inficiens, p. 187): *mynwn heb y gweisson mynn y gwr an gwnaeth* (volumus, inquiunt pueri, per virum qui creavit nos) Mab. 1, 35.

Auctum: *myn y gwr angwnaeth ni ar y delw honn* (per eum qui nos formavit in hanc figuram) Mab. 2, 242.

Corn. N rarius simplex: *hag an doro the anken* (et inferet nos in maerorem) O. 225. *ren sawye arluth huhel* (servet nos dominus supremus) O. 1088. *namnan dallas* (tantum non occaecavit nos) R. 42. Plerumque compositum (cum praepositione deperdita?) GAN (*gen*): *neb agan pernas* (qui nos redemit) P. 5, 4. *an keth map ol agan gruk* (idem filius qui omnes nos fecit) O. 1975. *kens ol ef agan formyas* (ante omnia is nos formavit) R. 2430. *ha nagan byth gobyr vyth* (nec nobis erit ulla merces) O. 2821. *cuth ny gen gas* (cura non dimittit nos) R. 2456. *y gen lowenhas* (nos exhilaravit) R. 1328. 1444. *lowene ny gen bo* (laetitia nobis non sit) R. 168. *neffre trystyns ny gen byth* (nunquam tristitia nobis erit) D. 731. *na fout bythqueth ny gen bue* (nec defectus unquam fuit nobis) D. 916.

Auctum: *neb an gruk ny* (qui nos fecit) O. 237. *neffre nygen byen ny ioy* (nunquam nobis foret gaudium) R. 1029.

Arem. ON: *on em queffomp* (nos inveniemus) MJ. 17 a. *ef on care* (is nos amabat) 159 b. *ron bezo* (sit nobis) 50 a. *non bezo den* (non erit nobis homo) Buh. 188, 13. Frequentius HON: *ha non bezo hon priso muy* (nec erit nobis qui nos magni faciat amplius) MJ. 17 b. *mar meur hon caras* (tantum nos amavit) 4 a. *ma hon groay louen* (ut nos reddat laetos) 63 b. *pa hon goulen euel hen quemenet* (quoniam nos petit ita iussos) Buh. 140, 5. *hon sicour* (nobis succurre!) 128, 12. *ha hon credit* (et credite nobis) 188, 12.

Auctum: *pebez mecher ... onneux ny a quen testeny* (quid opus nobis est alio testimonio?) MJ. 80 b.

2. Pron. pers. infixum 2. pers. Sing. cambr. T (TH destituens, cf. pp. 157. 197): *lludedic yth welaf* (pulvere squalidum te video) Mab. 1, 285. *yr pan yth weleis gyntaf mi ath gereis* (ex quo primum te vidi, ego te amavi) 1, 273. *mi ath garwn yn vwyhaf gwr. mi ath garaf yn vwyhaf gwr* (ego te ama-

rem, ego te amabo maxime inter viros) 1, 268. *mi ath amdiffynnaf os gallaf* (ego liberabo te, si potero) 1, 255. *myn vygret nyth gredaf* (per fidem meam, non credo tibi) 1, 240.

Positio ampliata: *myn vygcret minneu ath garaf di* (per fidem meam, ego amabo te) Mab. 1, 268. *minneu ath rodaf di idaw ef* (ego dabo te illi, uxorem) 1, 276. *mi ath gaf di tra yth vynnwyf* (ego capiam te, quamdiu te volam) 2, 46. *euo ath gud ditheu* (ipse occultabit te) 1, 4. *ni ath gyghorwn di* (nos consulimus tibi) 3, 268.

Corn. T (non destituens nisi *b*, *g*, *gw*, *m*, p. 198), TH praesertim post particulam negativam: *mar nyth wolhaff* (si non lavo te) P. 46, 3. *nyth nahaff* (non negabo te) 49, 4. *me nyth dampnyaf* (ego non condemno te) 34, 4. *cleves vyth nyth kemerse* (morbus nullus ceperat te) 157, 4. Alibi frequentius D: *me ad wra arluth bras* (ego te faciam dominum magnum) P. 16, 4. *peynys ad wra moreȝek* (dolores te facient maestum) 66, 4. *gans cst. me ad welas* (cum Christo te vidi) 84, 3. *ny a grys ȝe vestry hag ad syns mester* (credemus tuam potentiam et te habebimus dominum) 197, 3. *my ad pys* (rogo te) O. 2199. 2203. Tamen etiam: *my ath pys* D. 196. *me ath pys* D. 272. 395. 421. 663. 691. 1226. 1446. 1896. 2052. Interdum provehens mediam, tam infectam (p. 198): *y ret flamyas* (ii te vituperarunt) P. 92, 9. *reth fo* (sit tibi) D. 947. 1267. 2097, et excussa *th*: *te a feth*, *te a fyth*, *ty a fyth* (tibi erit) P. 16, 3. 136, 3. D. 128. 134 etc.; quam integram: *herodes reth tenyrghys* (H. te salutavit) P. 115, 2. *nyth tynahaf bynary* (non denegabo te unquam) D. 907.

Auctum: *ny ad wra ty* (nos facimus te) O. 59. *reth ordene ty hath wrek* (ordinet te et uxorem tuam) D. 685.

Arem. Z (= cambr. *th*, p. 158): *breman ez consacrer hac ez baeleguer net* (nunc consecraris et fis presbyter; pass. impers.) Buh. 180, 13. 14. *me az goano me az scoy* (ego te infirmabo, ego te percutiam) 10, 9. 10. *me az guel mezet* (ego te video perturbatum) 160, 16. *doe guir roen bet raz remedo* (deus verus rex mundi sanet te) 194, 2. *maz sicouro doe* (ut tibi succurrat deus) 198, 2. *tregont digner . . . az vezo antier* (30 denarii tibi erunt toti) MJ. 18 b. *ny az azeul* (nos te adoramus), *an mam az ganas* (mater quae te genuit) 174 a. *nez priso den* (nemo te magni faciet) 61 b. Saepius contractum cum pronomine praecedente: *mez badez* (ego te baptizo) Buh. 104, 1. *guerches mam Iesu mez suply* (virgo mater Iesu, ego supplico tibi; *me az supply* 94, 17) 142, 22. *ha mez goaranto* (et praestabo tibi) MJ. 14 b. *niz sezlouo* (nos tibi auscultabimus) Buh. 74, 8. Hodierna lingua non destituit post *z*, sed servat primitivas tenues, atque medias ipsas provectione mutat in tenues. Ante imperativum forma possessivi DA: *da hem dihuz* (consolare te) MJ. 69 a. *dahem avys* (reminiscere) 62 a. *da hem laz* (occide te) 95 b; at cum negatione: *naz em esmae quet* (noli timere) 75 a.

Auctum: *nep az cret te* (qui credit tibi) MJ. 77 a.

Plur. cambr. CH (non inficiens, p. 187): *duw ach nodho* (deus vobis propitius sit!) Mab. 2, 228. *mi achdifferaf* (ego vos defendam) 3, 29. *canych gwelas neb or gaer ettwa ymchoelwch dracheuyn* (quoniam nemo vos vidit adhuc e castro, revertimini) 2, 217.

Corn. S: *me as guarn, me as guarnyas* (moneo, monui vos) D. 2031. 757.

mar as guel (si videt vos) D. 1003. *why as byth* (vobis erit) R. 612. *me ... as dyerbyn* (vos conveniam) D. 897. *res bo drok lam* (sit vobis malus saltus) D. 1125. Frequentius compositum GAS (cf. *gan*, nos) vel *ges*, *gis*: *me agas saw* (salvo vos) D. 404. *my agas peys*, *me agas peys*, *me agas pys*, *my agas pys* (rogo vos) D. 784. 1341. 1643. O. 2346. *ragas bo* (sit vobis) D. 265. 706. 2048. *ma gas bo lowyne nef* (ut sit vobis laetitia caeli) D. 226. *re ges bo* (sit vobis) O. 2585. *magys byth luen edrege* (ut sit vobis plena paenitentia) O. 348. *powes nygys byth nep preys* (quies non erit vobis ullo tempore) O. 1222. *kepar del y gys prynnys* (aeque atque vos redemi) R. 180. *lemmyn me agis pys oll* (nunc ego rogo vos omnes) P. 182, 3.

Auctum: *pahan cheyson as bues why* (qualis causa vobis est?) D. 1970; irregulari verbi forma: *an tekter asbetheugh why* (deliciae quam habebitis vos) D. 33.

Arem. OZ, OUZ (= cambr. *wch*, p. 158): *me oz supli* (ego vobis supplico) Buh. 98, 14. *me oz pet*, *me ouz pet* (vos rogo) MJ. 7 b. 59 b. *hac ouz remedo* (et vos sanabit) 14 b. Saepius contractum: *doe roz saluo* (deus vos salvet) Buh. 112, 6. *doe roz miro pep bro roz bezo ioa* (deus vos servet, in omni terra sit vobis gaudium) 114, 14. *noz deur* (non vultis) MJ. 42 b. Buh. 40, 9. *noz bezet dout* (ne sit vobis dubium) 36, 7. *a huy a toehe noz boe y* (num vos iuraretis, non fuisse vobis ea, scuta, nummos?) 160, 6. *nouz guellaff* (quod non video vos) MJ. 9 b. *poz pedaff* (quoniam vos rogo) Buh. 142, 15. *moz quemenno* (vos mandabo) 60, 10. Praeterea HOZ, interdum HO: *ny hoz les cuit* (nos vos relinquimus) Buh. 16, 5. *hoz pedaff* (rogo vos) 36, 3. *pa hoz guelaff* (cum video vos) 36, 16. 38, 13. *piou vezo nep ho traisso* (quis erit qui vos prodet?) MJ. 59 b. *me ho pet* (vos rogo) 41 a. b. 176 a. *rac noh euz car* (quia non est vobis amicus) 21 b. *ho hem discuezet* (detegite vos) 176 a.

Cum nota augente: *mous guelo huy* (videbo vos) MJ. 63 b. *piu vezo oz dilivro huy* (quis erit qui vos liberet?) 22 a. *ny oz salut huy* (salutamus vos) 111 b.

3. Pron. pers. infixum 3. pers. Sing. cambr. E et S (non inficientia, p. 187) de omnibus generibus:

E. Masc.: *owein ae byryei ac ae gwerthei* (O. superabat eum et vendebat eum) Mab. 1, 21. *ami ae harhoaf yno* (et ego expectabo eum hic) 1, 240. Ampliatum: *awydost ti arglwyd pwy ae lladawd ef* (num scis tu domine quis eum occiderit?) Mab. 1, 291. Fem.: *y gymryt gwr ae kanhalyo ole arall* (ad sumendum ex alio loco virum qui eam tueatur, *iarllaeth* fem., comitatum) Mab. 1, 21. Neutr.: *kanys ti ae dylyy* (tu enim id debes, dignus es, qui ordineris ut eques) Mab. 1, 243. *mi aegwnaf* (ego id faciam) 1, 14.

S. Masc.: *etlym oed y gwr mwyhaf a garwn i. ac nys gweleis eiryoet* (E. esset vir quem maxime amarem, et non vidi eum unquam) Mab. 1, 276. Fem.: *guedy askafo ef en llegredic* (postquam eam, sponsam, deprehenderit ipse vitiatam) Leg. 2, 1, 27. *yr nas gwelsei eiryoet* (quamvis eam nunquam vidisset, amabat puellam) Mab. 2, 199. Neutr.: *peredur ny chyuarchafi well ytti. kan nys dylyy* (P. non salutabo te, nam id non meruisti) Mab. 1, 283. *ti aallut dywedut pei as mynhut* (tu possis dicere, si id velis) 1, 259.

Corn. N masc. et neutri, S fem. fere generis (non inficientia, p. 187):

N. Masc.: *wy an kyff* (vos invenietis eum; *a'n*) P. 256, 3. *y an kemeres*

hag an sensys (ipsi eum ceperunt et eum tenuerunt) 70, 1. *war penakyll an goras* (in pinnaculo eum posuit) 13, 3. *an deppro* (qui edet eum, panem) 44, 4. *ny an pernas ȝe worȝys* (nos eum emimus a te) 105, 2. *a lene yn hombronkyas* (inde eum abduxit; *y'n*) 16, 1. *y pesys rag an keth re ren crowse* (oravit pro isdem qui eum crucifixerant) 185, 2. *me nyn aswonys* (ego non novi eum) 84 4. *nan caffan ny* (ut non inveniamus eum nos) 240, 3. *mayn dampne* (ut eum damnaret, Herodes Christum) 108, 3. Neutr.: *scrifys yw yn suredy ha ken me nyn lavarsen* (scriptum est certo nec alio modo ego id dicerem) 183, 1.

Auctum: *mar an pesaf ef* (si rogo illum) D. 1166. *nan crygyth ef* (quod non credis illud) R. 1087.

S, personas generis feminini indicans: *pyteth mur askemeras*, *gloys creff askemeras* (miseria magna, angor fortis eam cepit, Mariam; *a's*), *an seth . . . as gwyskis* (sagitta eam percussit), *hay mab as gorth* (et filius ipsius eam colit), *anken mur asgrevye* (maeror magnus eam gravabat) P. 164, 2. 221, 4. 224, 1. 226, 4. 231, 3. Praeterea res, sive masculinum est nomen sive femininum: *ef astewlys dre sor bras ȝen eȝewon* (ipse proiecit id cum ira magna Iudaeis, Iudas argentum; *arghans*, arem. *arc'hant* masc.) P. 103, 3. *y fe Iuggijs ys degy cst. y honon* (fuit iudicatum, ut eam, crucem, portaret Christus ipse) 160, 4.

Arem. EN de masc. et neutro, HE de feminino fere genere:

EN, HEN masc., coalescens cum particulis: *bennoez roen tron sider ren preseruo* (benedictio regis thronorum eum servet, Davidagium) Buh. 200, 16. *te a goar doe nen autreis* (tu scis, deus, me ei non cessisse, regi) 44, 23. Neutr.: *col a grez fier ma nen grez* (iacturam facis magnam, si non facis id) Buh. 164, 8. *nen doetaf* (non dubito id) 160, 19. *nen griff quet* (non faciam id) 188, 4. *nen nachaf quet* (non nego id) 10, 22. 162, 7. 186, 19. MJ. 6b. *nen cret den* (nemo id credit), *den en bet n'en crethe* (nemo in mundo id crederet) 9b. Item cum pronominibus personalibus *me, te, ni*: *men roy deoch* (dabo eum vobis) MJ. 18a. *men graci* (gratias ago ei) Buh. 130, 14. *men toe* (ego id iuro) 166, 16. 172, 17. *men rohe* (ego id darem) 164, 14. *nin tamallo* (nos eum vituperabimus) 74, 11. *nin gray badezet* (nos eum baptizabimus) 100, 18. *ten goar* (tu id scis) MJ. 153a. Tamen etiam forma absoluta: *nep en tremeno* (qui eum transibit, locum) Buh. 92, 4. *pa en mennaff nen caffaf quet* (cum id posco, non accipio) 168, 19. *ha hy en pedas* (et illa eum oravit) MJ. 4b. *me en guel* (video eum) 155a. *ny hen aznavoe* (nos eum cognovimus) 211b. *nep hen excusas* (qui eum excusavit) 151b. *me en touhe* (ego id iurarem) Buh. 94, 11. 172, 8.

HE forma absoluta de personis feminini generis: *en he pardonas* (ibi ei ignovit, Mariae Magdalenae) MJ. 4b. *ef he diffennas* (ipse eam prohibuit) 186b. De rebus: *me he miro* (servabo eum, locum) Buh. 9?, 3. *me he dougo* (ego id feram, gaudium) 26, 15. *en paradoes he quiji* (in paradiso id invenies) 64, 1. *huy he quemero* (vos eum accipietis, archiepiscopatum) 188, 8. Rarius contractum cum vocula antecedente: *me gourchemenn deoch* (ego eam commendo vobis) MJ. 45b.

Plur. cambr. E vel S, ut in singulari, de omnibus generibus. E: *ef ae byryawd oll yr llawr* (omnes eos prostravit in solum) Mab. 1, 290. S: *aked asdesko* (etsi didicerit eas, artes), *aguedy asdangosso* (et postquam monstraverit

ea) Leg. 1, 43, 11. 16, 11. *dynyon nac alanot nys gwelei* (homines nec animalia, non videbat ea) Mab. 1, 250. Ampliatum: *diheu oed gan y nifer aegwelei wynt uelly* (persuasum erat agmini, quod eos videret ita) Mab. 1, 24.

Cornice S huius numeri est signum infixum: *me asderevas* (ego eos publicavi, sermones meos; *a's*) P. 79, 3. *me as gura* (ego eos faciam, clavos) 158, 3. *an keth re as clewas* (idem qui eas audierunt, leges meas) 80, 3. *rag ȝe gerense ihus. cst. as goȝevy* (propter amorem tui I. Chr. eos ferebat, dolores) 139, 3. *my as kylm* (ligabo ea, brachia) D. 1190. *me as chas yn mes* (expellam eos foras) D. 317. *ȝy ȝyscyplys y trylyas yscafas ol ow coske* (ad discipulos suos revertit, invenit eos omnes dormientes; *y's*) P. 55, 3. *ys guregh wyn* (fecit eos albos, pedes 45, 4. *rag pur gerense ... ys goȝevy* (propter merum amorem eos ferebat, dolores) 227, 4. *mar nys cafaf* (si non invenio eos) R. 647. *homma gans daggrow ... res holhas* (haec lacrimis eos lavit, pedes) D. 519 sq.

Arem. HO, aut absolute positum aut coalescens cum pronomine pers. vel particula negativa: *ho sechas* (siccavit eos, pedes) MJ. 4b. 19b. *mar ho drouctretech* (si eos male exciperetis) 6a. *nep ho em abandon* (qui se dedunt) 12b. *ho goestlo* (spondebo eos, filios) Buh. 204, 11. *ho prestis ... mo goestlas* (praestiti, spopondi ea, scuta, nummos) 158, 12. 14. *mo guedo ... mo encreso ... mo cafo* (speculabor, circuibo, capiam eas, feras) 30, 18 sqq. *no deceffont na no foulont* (ne eos decipiant neve conculcent eos) 154, 5. 6. *na no esperner quet* (nec iis parcitur) MJ. 11b.

De formis quibusdam cornicae dialecti propriis, quae verbo substantivo maxime adiunguntur, *ns*, *nȷ́*, *nȷ́ev* (eum), *st* (eam, eos), conferas infra verba anomala.

III. Pronomina personalia suffixa.

Post praepositiones fere, ut in hibernica lingua. Formae suffigendae non differunt pro genere nisi in tertia persona numeri singularis.

Praepositiones quaedam cambricae pronomina post se habent absoluta: *ami, a mivi* (mecum), *athi* (tecum), *gwedi mivi* (post me) Mab. fq. Suffiguntur autem pronomina his potissimum: *y* (= hib. *do*, ad), *yr* (pro, per), *yn* (in), *at* (ad), *wrth* (contra), *rac* (coram), *gan* (cum), *heb* (sine), *trwy* (per). Post *ar* (super), *o* (ab, ex), *am*, *ym* (circum) ante pronomina suffigenda intromittuntur litterae vel syllabae: *-n-*, *-hon-*, *-dan-* (praepositio altera: sub).

Cornicae praepositiones suffigentes frequentiores quaedam: *a* (ex), *de*, *ȝe* (= hib. *do*), *yn* (in), *war* (ad, super), *rag* (prae), *dre* (per), *worth* (ad), *gans* (cum), *yntre* (inter); adde *es, ages* (quam). Aremoricae: *a* (ab, ex), *da* (= hib. *do*), *en* (in), *oz*, *ouz* (ad), *dre* (per), *gant* (cum, apud), *oar* (super), *eguit*, *euit* (propter, pro); item *eguet* (quam). Sunt etiam compositae corn. *ȝerag*, *ȝeworth*, arem. *diouz*, *digant*, *achant* etc. Post *a* et *war* tam cornice quam aremorice eaedem litterae vel syllabae intercedunt, quas intromittit cambrica: *-n-* et *-han-*.

1. Pron. pers. suffixum 1. pers. Sing. cambr. F (= M) cum variantibus vocalibus *a, o, y*: *arnaf* (ad me; *ar-n-af*) Mab. 1, 2. *ohonaf* (a me; *o-hon-*) 1, 19. *amdanaf* (circum me; *am-dan-af*, *am*, circum) 1, 4. 6. *attaf* (ad me) 1, 9. *ynof* (in me) 1, 5. *yrof* (per me) 1, 285. *ragof* (coram me) 1, 4. 6. 275. 278. *wrthyf* (erga me) 1, 5. *gennyf* (mecum; *gan*) 1, 4. 5. 25. Discordat ob serva-

tam *m* formula *ym, im* (mihi; praep. *y*, ad) Mab. fq., ut corn. *thym*, quamquam est arem. *dif.*

Positio aucta: *arnafi* Mab. 1, 25. 246. *ohonafi* (a me) 1, 6. 19. *ymdanafi* (circum me; *am, ym*) 1, 10. *attafi* 1, 15. 25. *yrofi, yryfi* (per me) 1, 264. 265. *wrthyf i* 1, 5. 7. 2, 38. *genyfi, gennyfi* 1, 5. 6. Magis aucta: *yrof ynneu* 1, 267. Discordant item *ymi* Mab. 1, 7. 3, 20; *y minneu* (= *ym inneu*) 1, 2.

Corn. F, FF (interdum detritum, p. 116) cum vocalibus variantibus *a, o, e, y*: *ahanaf, ahanaff* (de me; cambr. *ohonaf*) D. 306. P. 193, 2. *ahane* (id.) D. 2907. *warnaf* (super, ad me) O. 579. 1344. D. 2187. *ragof, ragoff* (pro, propter me) O. 139. P. 168, 4. *a thyragof* (coram me) O. 1955. D. 196. *ynnof* (in me) R. 707. 2386. *drethof* (per me) O. 134. *dresof* (trans me) R. 525. *gynef, genef, geneff, genaf* (mecum) D. 601. 1021. P. 63, 3. O. 672. *gene* (id.) O. 1305. D. 218. 576. P. 166, 3. *gyne* (id.) D. 656. *worthyf, orthyf* (ad me) D. 129. O. 2524. *orȝaff* (id.) P. 175, 4. *thyworthyf, thyworthef* (a me) D. 1036. 1217. Differt hic quoque *dym* (= cambr. *ym*) D. 741. *ȝym* P. 46, 4. 61, 3. 74, 1. 78, 1. 101, 3. 157, 3. *thym* D. 203. 270 etc.

Auctum: *ahanaf vy* O. 2206. D. 1436. *war[n]aff ve* P. 145, 2. *orthyf vy* D. 496. *theworthef vy, theworthyf ve* O. 206. 503. *ȝe worȝaff ve* P. 80, 1. *a thyworthyf vy* D. 1645. *genef vy, gynef vy, gyne vy* O. 1189. D. 597. 2849. Sed etiam: *genama* (mecum) P. 193, 4. ac semper *dymmo* (= cambr. *ym inneu*) D. 498. 801. *ȝymmo* P. 1, 3. 72, 4. 101, 4. 129, 3. 144, 4. *thymmo* O. 111. D. 266. R. 1641. *thymo* O. 1418. Magis auctum: *thymmo ve* O. 1296. *thymmo vy* O. 158. D. 178. R. 1650 etc. *dymmo vy* D. 810. *thymo vy* D. 1997.

Arem. F, FF cum vocalibus variantibus *e, i, o, ou* (differt pron. suffixum 3. pers. masc. *-af, -aff*): *deux guenef, deux gueneff* (veni mecum; = *genef* e *gant*) Buh. 14, 14. 126, 22. *gueneff* MJ. 5a. 8b. *guenef* 5b. 20b. 29b. 38a. *diguenef* (a me) 74a. *aet eo digueneff ma cleffet* (abiit a me morbus meus) Buh. 198, 6. *dif, diff* (mihi; *da*) fq. *ouzif, oziff truhez hoz bezet* (erga me misericordia sit vobis) Buh. 194, 19. 196, 19. *ouziff* (ad me) MJ. 5b. 43b. *eguidoff* (pro me) Buh. 198, 13. *dauedof* (ad me; ed. *dauedou*, vitiose) 60, 7. *brassoch eguetoff, muy eguidoff, guell eguedoff* (maior, melior quam ego) 74, 23. 78, 11. 84, 4. *ne sourci glan nep vnan ahanoff* (non laborat omnino quisquam de me) 118, 19. *ahanof, ahanouf* (de me) MJ. 32b. 75a. *dioarnouf* (de me) 65a.

Cum emphasi: *diffme* MJ. 43a. *difme* 32a. 36a. 37b. 40b. 45b. 57a. 59a. Buh. 40, 10. *guenefme* MJ. 52b. 54b. 59a. *diguenefme* 31a. 38b. *quent eguedofme* (prius quam ego) 35b. 37b. *enouf me* (in me) 63b. *oarnouf me* (de me) 113a.

Plur. cambr. M suffixum cum isdem vocalibus atque in sing. *-am, -om, -ym*: *attam* (ad nos) Mab. 2, 57. *arnam* (ad nos) 2, 223. *yrom* (super nos) 2, 46. *yrynghom* (inter nos) 2, 21. *genhym*, ampliatum *gennym ni* (nobiscum) 2, 213. 247. Discordat *in* (nobis) 1, 5. 33, *ynni* 1, 11 sicut supra *im.*

Corn. N cum isdem vocalibus: *warnan* (super nos) P. 149, 4. *ahanan* (de nobis) D. 152. 772. *ragon* (pro nobis) P. 2, 3. 9, 1. 194, 3. *yntreȝon* (inter nos) 30, 2. 169, 2. *rybon* (iuxta nos) D. 460. *genen* (nobiscum) P. 43, 1. 192, 2. D. 193. *gynen* D. 730. R. 2349. *worthyn, orthyn* (ad nos) D. 591. O. 212. *thyworthyn, theworthyn* (a nobis) D. 1916. 2294. *ȝyn* (nobis) P. 18, 2. 51, 3. 100, 4. 135, 4. 148, 2. 155, 3. 188, 1. *thyn* (id.) 111, 3. 148, 3. *ȝeyn* 137, 3.

Auctum: *ragon ny* P. 56, 2. 153, 2. *ȝynny* 3, 1. 21, 1. 188, 2. *dynny* 239, 4. *thynny* 107, 3. *orthyn ny* O. 212. *genen ny* O. 2378. R. 2345. *ynnon ny* (in nobis) R. 1321. Magis auctum: *ȝynny ny* P. 105, 1. *thynny ny* O. 482. D. 652. R. 568.

Arem. MP suffixum cum vocali *o*: *deomp* (nobis) Buh. 74, 6. MJ. 48a. b. 80a. *ouzomp* (ad nos) Buh. 56, 9. *entromp* (inter nos) 182, 16. 188, 20. MJ. 17a. 37b. 80a. *gueneomp* (nobiscum) 208, 4.

Positio aucta: *gueneompny* Buh. 112, 16. MJ. 162a. b. *dymny* (nobis) 53b. *deompny* (id.) 209b. 211b. *ouzompny* 51b. *entrompny* 70a. *enompny* 209b.

2. Pron. pers. suffixum 2. pers. Sing. cambr. T suffixum cum vocalibus ut supra: *attat* (ad te) Mab. 1, 8. 260. 2, 232. *arnat* 1, 240. 248. *ymdanat* 1, 259. 2, 35. 37. *ohonat* 1, 276. *ragot* 1, 237. 276. 2, 375. *wrthyt* 1, 239. 2, 26. 27. *genhyt*, *gennyt* 1, 20. 27. 2, 383. Frequens in Mab. *itt* (tibi).

Positio ampliata: *arnat ti* Mab. 1, 18. 246. *yrot ti* (per te, propter te) 1, 270. 2, 226. *wrthyt ti* 1, 6. 25. 2, 38. *gennytti* 1, 6. 2, 229. Item *iti*, *itti*, *ytti*, *yti* (tibi) 1, 2. 4. 5. 6. 18. 30. Magis ampliata: *attat titheu* 2, 383. *ohonat titheu* 1, 249.

Corn. S (= cambr. *t*, p. 154): *ahanas* (de te) P. 14, 2. O. 1484. *ahanes* O. 406. *warnas* (super te) O. 1015. 1837. *warnes*, *warnos* O. 221. R. 2378. *ynnos* (in te) O. 2293. R. 757. *ragos* (pro te) O. 260. *thyragos*, *a thyragos* (coram te) R. 1382. D. 2333. *nag us ken dev agesos* (quod non est alius deus nisi tu) R. 2477. *drethos* (per te) D. 287. R. 2220. 2618. *genes*, *gynes* (tecum) D. 461. 191. *genas* P. 78, 2. 82, 2. 172, 2. *worȝys* (erga te) 115, 3. *ȝe worȝys* (a te) 105, 2. *theworthys*, *thyworthys* O. 1405. D. 1555. *ȝys* (tibi) P. 8, 1. 19, 3. 4. 20, 2 etc. *ȝis* 11, 3. 115, 4. *thys* 15, 1. 17, 2. D. 271 etc.

Auctum pronomen: *ragosse* P. 123, 2. *ahanas gy* D. 2263. *worthys gy* R. 1728. *dyso* O. 2191. *thyso* D. 219. 302. *deso* P. 99, 2. 198, 3. *ȝeso* 98, 4. 116, 1. Magis auctum: *dysosy* O. 842. 1788. *thyso gy* O. 2246. D. 59. R. 1740. *drethos the gy* D. 295.

Arem. T cum vocalibus ut in 1. pers. sing.: *guenez* (tecum; i. e. *genett* = *gentet*) Buh. 10, 15. MJ. 67b. 76b. *dit* (tibi) fq. *ouzit* (ad te) MJ. 95b. *eguidot* (pro te, propter te) Buh. 194, 21. *brassoch eguedot* (maior quam tu) 88, 19. *ennot*, *enot* (in te) MJ. 14b. 150a. *ahanot* (ex te) 86a.

Auctum: *guenede* (tecum) Buh. 158, 8. MJ. 142a. 216b. *dide* (tibi) 85a. 142b. *enode* (in te) 149b. *ahanode* (de te) 103b.

Plur. cambr. UCH (*wch*, interdum *och*, *ych*, p. 124): *arnawch* Mab. 1, 256. 2, 375. *ohonawch* 1, 25. 265. *gennwch* 2, 215. *ragoch* 2, 216. 232. *wrthych* 2, 28. *yny wypwyf aallwyf anerth ywch* (donec scio possimne quod adiuvat vos) 1, 253. *mi ae talaf ywch* (ego id solvam vobis) 1, 278.

Auctum: *un ohonawch chwi*, *un ohonawch chwitheu* (unus e vobis) Mab. 1, 21. 278. *y gennwch chwi* (a vobis) 2, 30. *miui aawn y chwi* (ego eam ad vos) 1, 35.

Corn. UGH (*ough*, *ogh*, p. 125): *ȝeugh* (vobis) P. 1, 2. 39, 2. 50, 1. 75, 1. 158, 4. *theugh* D. 14. 224 etc. *thyvgh*, *thyugh*, *theygh*, *though* D. 1. 343. 4. 445. *thygh* D. 587. 596. *genough* (vobiscum) P. 37, 2. D. 725. 873. *genogh*, *geneugh* D. 542. 2034. *ken agesough* (aliter quam vos) O. 2357. *pella esough* (remotius, longius quam vos) R. 1299. *ragough* (propter vos) P. 169, 1. *athyragough*, *athy-*

rageugh (coram vobis) D. 1414. R. 1313. *warnough* (ad, super vos) P. 37, 3. 170, 1.

Ampliatum: *ragough wy* (pro vobis) P. 44, 2. *dreȝough why* (per vos) 142, 3. *genogh why* D. 184. 719. *ken agesough why* O. 2490. *thyugh why*, *theugh why* O. 463. 2406. *thyuwhy* O. 2330. *thywhy* D. 269. 308 etc. *ȝewy* P. 75, 3. 102, 2. 104, 2. 155, 1. Magis auctum: *theugwhy why* O. 2209. *thywhy why* R. 1225. *thywy why* D. 1083. *ȝewy why* P. 158, 1.

Arem. UCH (*ouch*, *och*): *deoch* (ad vos, vobis) fq. *gueneoch* (vobiscum) Buh. 14, 18. MJ. 5b. 55a. 62b. 70a. *digueneoch* (a vobis) 70a. *enoch* (in vobis) 26b. 27a. *ahanoch* (de vobis) 53a. 57b. 58b. *dreizoch* (per vos) 50b. *davedoch* (ad vos) 49a. *dirazoch* (coram vobis) 24b. *ouzouch*, *ozoch* (ad vos) Buh. 38, 15. 140, 17. *entroch* (inter vos) 202, 12. MJ. 5b. 7a. 54b. 62b. 70b. Minus accurate: *ahanech* MJ. 50a. *guenech* 6a. 24b. 39a. 50a. *ouzech* Buh. 204, 20. *dich* 18, 24.

Ampliatum: *deoch huy* Buh. 80, 5. *dichuy* 114, 13. 186, 13. *dihuy* MJ. 7a. 21b. 32b. 37a. 39a. 49a.b. 56a. 79b. *gueneochuy* Buh. 76, 10. MJ. 62b. *genihuy*, *guynihuy* 45a. 104b. *ouzouchuy* Buh. 36, 17. *ouzochuy* MJ. 59b. *oarnochuy* (super vos) 50a. *dauedouch huy* Buh. 20, 3.

3. Pron. pers. suffixum 3. pers. Sing. Formae pronominis differunt pro genere; sunt cambricae post quasdam praepositiones masc. AU, AW, fem. EI post eas, quas in 1. et 2. pers. vocalis intermedia sequitur *a*, I post ceteras. Plerumque tamen masc. DAU, fem. DI, quorum *d* in *t* (*th*) mutatur.

Masc.: *arnau* Leg. praef. *arnaw* Mab. 1, 9. 10. 2, 22. 25. *amdanau* Leg. 1, 7, 10. *ymdanaw* Mab. 1, 8. 2, 388. *ohonau* Leg. 1, 7, 10. 2, 1, 18. *ohonaw* Mab. 1, 13. 15. *atau* Leg. praef. *attaw* Mab. 1, 3. 2, 25. *endau* (in eo) Leg. 1, 10, 5. *yndaw* Mab. 1, 3. 15. 240. *erdau* (per eum) Leg. 2, 6, 28. *yrddaw*, *yrdaw* Mab. 2, 203. 3, 35. 158. *racdau* (coram eo) Leg. 1, 12, 6. *racdaw* Mab. 1, 8. 27. *hebdaw* (sine eo) Mab. 2, 35. 215. *kanthau* Leg. 1, 7, 22. *gantaw* Mab. 1, 2. 10. 12. *trwydaw* (per eum) Mab. 1, 13. 27. 251. *trostau*, *trosdau* (supra eum) Leg. 2, 6, 1. 28. *drostaw* Mab. 1, 258. 264. 2, 35. *eregthau* (inter eum) Leg. 1, 11, 2. 1, 17, 13. *yryngtaw* Mab. 2, 31. 54. Cum praep. *y* (= *di*, hib. *do*): *ydau* (ad eum, ei) Leg. *idaw* Mab. fq. Vetustiore forma: *racdam* (gl. sibi) Cb. 67. Suffixum *-o* solum exhibet L. Land.: *trio*, *truio* (per eum, fluvium) 116. 187. *oi blain trusso* a fonte trans eum, montem) 247.

Fem.: *arney* Leg. 1, 9, 25. *arnei* Mab. 1, 15. 16. *ohonei* Leg. 1, 36, 10. *amdanei* Mab. 2, 28. *ymdanei* Mab. 1, 14. 17. 20. 2, 20. *ydanei* (sub ea) Mab. 1, 252. 255. *atey* Leg. 1, 24, 5. *attei* Mab. 1, 18. *endi* (in ea) Leg. 1, 11, 4. *yndi* Mab. 1, 7. 10. 12. 241. *racdi* 1, 15. *wrthi* 1, 18. 20. 29. 238. *kenthy* Leg. 1, 41, 7. *genthi* Mab. 1, 26. 28. 291. *trwydi* 3, 94. *trusdi* L. Land. 138. *trosdy* Leg. 2, 1, 81. *yrygthi*, *ryngthi* Mab. 1, 294. 2, 28. *ydy* (ad eam, ei) Leg. *idi* Mab. fq., forma vetustiore *didi* (ei, ecclesiae) L. Land. p. 113.

Positio ampliata: *arnau ef*, *amdanau ef* Leg. *ydau ef* 1, 21, 4. *idaw ef* Mab. 1, 4. *ydhy hy* (ei, reginae) Leg. 1, 3, 1. *ykenthy hy* (ab ea) 2, 1, 28. *erni hi* Mab. 1, 271. *ohonei hitheu* 2, 216.

Cornice et aremorice, sicut cambrice, plerumque masc. corn. DO, arem. DAF (ortum ex *dam*), fem. corn. arem. DI, DY, quorum *d* secundum leges

mutatur. Post formas auctas *ahan-*, quae contrahitur in *an-*, et *warn-* intermedia vocalis accedit *e* (*o*, *y*).

Corn. masc.: *doȝo* (ei, ad eum; = cambr. *idaw*, arem. *dezaf*) P. 146, 3. 173, 4. 208, 5. *thoȝo* 154, 4. *ȝoȝo* 9, 4. 11, 2. 4. 16, 2. 23, 3. 24, 2. 51, 2. 58, 2 etc. *dotho*, *thotho* Dr. fq. *dreȝo*, *dretho* (per eum) P. 88, 3. R. 1683. *ragtho* (pro eo) P. 6, 1. *ynno* (in eo) 47, 4. 133, 4. 142, 4. 233, 1. 4. *ganso* (cum eo) 7, 3. 10, 2 etc. *worto* (ad eum) 86, 2. 140, 3. 176, 3. 215, 2. *orto* (id.) 26, 3. 77, 4. 80, 4. 96, 3. 100, 3. *ȝe worto* (ab eo) 23, 4. 207, 2. *dresto* (trans eum) R. 2226. *anoȝo* (de eo) P. 22, 1. 98, 2. 207, 4. 231, 2. *annoȝo* 221, 3. *anotho* 106, 4. *warnoȝo* (super eum) 56, 3. 99, 1. 117, 1. 244, 4. Consonantiae causa mutata vocalis: *the ragthe* (coram eo) 29, 3. *ȝeȝa* (ad eum) 54, 3; vitiose *anotha* Cr. 328. Brevior forma *dy* (ad eum) P. 18, 4. 67, 1.

Auctum: *ken arluth agesso ef* (alius dominus quam ille) O. 1789. *dretho ef* R. 1756. *dresto ef* (trans illum) R. 1746. *ganso ef* P. 163, 2. *ynno eff*, *ynno ef* (in illo) 192, 3. D. 2215. R. 1707. 2837. *dotho ef*, *thotho ef* D. 2081; 1789. 1793. 1815. *a thyworto ef* O. 1378.

Fem.: *ȝyȝy* (ad eam, ei; = cambr. *idi*, arem. *dezy*) P. 34, 2. 199, 4. *ȝeȝy* 226, 1. *dreȝy* 152, 4. *drythy* O. 1668. *rygthy* (pro ea) P. 184, 2. *ȝe rygthy* (coram ea) 226, 3. *ynhy* (in ea) 182, 2. 222, 4. *ynny* 153, 2. 184, 1. *gensy* 161, 3. 167, 1. *gynsy* 27, 4. *aneȝy*, *anethy*, *annethy* 32, 2. D. 923. O. 218. *warneȝy*, *warnethy*, *warnythy* P. 28, 3. 190, 4. O. 837.

Auctum: *worty hy* O. 269. *dethy hy*, *thethy hy* D. 529. O. 103.

Arem. masc.: *dezaf*, *dezaff* (= corn. *doȝo*) fq. *entaf*, *enhaf*, *ennaff* (in eo) Buh. 30, 6. 86, 10. 96, 13. 154, 22. 166, 19. *ennhaf*, *enhaf*, *enhaff* MJ. 8a. 25b. 70a.b. *bet ennhaff* (usque ad eum) 47b. *outaff* (ad eum) Buh. 36, 7. *dioutaff* (ab eo) 58, 19. *gantaff* (secum, apud eum) 10, 20. 12, 5. MJ. 47a. *gantaf* 6b. 47b. 81b. *digataff* (leg. *digantaff*, ab eo) Buh. 194, 16. *anezaff* (de eo, eius) 78, 12. 152, 14. 172, 22. *anezaf* MJ. 6b. 8a. *eguytaf* (propter eum) 93b. *davedaff* (ad eum) 47b.

Auctum: *ganteuy* (cum illo) Buh. 88, 20?

Fem.: *dezi*, *dezy* (ei) fq. *enhy* (in ea) Buh. 30, 2. 3. MJ. 38b. *ennhy* (in eam) 11a. *enhy* 12b. 35b. *outy* (ad eam) Buh. 34, 22. *diouty* (ab ea, ex ea, puella) 18, 19. 34, 20. *daguitty* (ad eam) 34, 22. *ganti*, *ganty* (cum ea, apud eam) 74, 21. 138, 17. 152, 2. *dreizi* (per eam; ed. *dreizif*, vitiose) 106, 27. *anezi*, *anezy* (de ea, eius) 154, 21. 156, 23. MJ. 17b. 61a.

Plur. Cambrica vetusta forma DO (respondens aremoricae) inest in uno exemplo: *gurthdo resistit* (gl. obsistit, promissis talibus; i. e. contra ea r.) Cb. 3. Praeterea semper UNT aut DUNT (interdum *ynt*, *dynt*) respondens formis quae sunt in singulari: *attunt* Mab. 1, 25. 276. *atadunt* Leg. 2, 11, 22. *arnunt* 1, 11, 13. Mab. 1, 15. 236. *arnadunt* Leg. 2, 1, 11. Mab. 1, 2. 263. *ymdanunt* 1, 36. 2, 38. *ymdanynt* 2, 24. *amdanadunt* Leg. 2, 1, 4. *adanunt*, *adanadunt* (infra eos) 2, 1, 4. 66. *ohonunt*, *ohonnunt* Mab. 1, 237. 248. *onadunt* (ab eis) Leg. 1, 6, 1. Mab. 1, 3. 4. *endunt* (in eis) Leg. 1, 19, 9. *yndunt* Mab. 1, 5. 236. 2, 225. *yrdunt* 3, 150. *racdunt* Leg. 2, 11, 24. *wrthunt* Mab. 1, 20. 278. *gantunt*, *gantynt* 1, 14. 23. 24. 240. *trosdunt* Leg. 2, 1, 64. *eregthunt* 2, 1, 63. *yryngtunt*, *yrygtunt* Mab. 1, 244. 248. 2, 38. 375. Cum praep. *y* combinatum *udunt* (eis) Leg. 1, 5, 12. Mab. 1, 1. 2. 3. 7.

Ampliatum: *arnadunt hwy* Mab. 1, 7. *onadunt huy* (ab eis), *udunt huy* (iis) Leg. 2, 10, 2. Magis ampliatum: *attunt wynteu* (ad eos) Mab. 1, 278.

Cornice suffigitur in utroque genere DE eodem modo quo *do*, *dy* in sing.: *ȝeȝe* (ad eos) P. 28, 1. 30, 4. 168, 2. *dreȝe* (per eos) 179, 4. *ynne* (in iis) 50, 2. 210, 2. *ganse* (cum iis) 27, 3. 33, 2. 64, 3 etc. *ȝe worte* 53, 3. *aneȝe* (de iis) 26, 2. 27, 2. 71, 2. 151, 4. 190, 1. *yntreȝe* (inter eos, inter se) 8, 3. 39, 3. 50, 4. 70, 1. 90, 1. 103, 3. 142, 1 etc. *warneȝe* (super eos) 250, 3. (super eas, manus) 157, 2. *ragthe* (pro se) 118, 2. Mutata vocali: *yntreȝa* (inter eos, discipulos) 45, 1. *gansa* (secum) 76, 3; vitiose *worto* (ad eas, mulieres) 168, 2. In Cr. *-ans*, respondens cambr. *-unt*: *warnothans* 320. 356. *dothans*, *thothans* 967. 2430.

Auctum: *ȝeȝe y*, *thethe y* P. 188, 4. D. 2773. *annethe y* O. 1741. 1952. *ganse y* D. 694. 2850. *warnethe y* O. 2451. *anothans y* Cr. 1354. 1458. 1492.

Aremorice plur. (et neutr.) sicut cornice: *deze*, *dezei* (ad eos, iis) MJ. 29b. 19b. *oarneze* (super eos) 72b. *aneze* (de iis) 22b. *ahane* (inde) 215a. 217a. *gante* (cum iis) 22b. 86a. *yntreze* (inter eos, nummos) 86a. *dreize* (per ea) 207a. *digante* (ab iis) 61b. Sed etiam *dezo* (iis) MJ. 18a. *ahano* (de his rebus) 58a. *eguetou* (propter eas, feras) Buh. 34, 2. (propterea) 74, 2, ut hodie: *dezo*, *warnezo*.

Auctum: *eguyte y* (propter illos) MJ. 29a.

B. Pronomina possessiva.

I. Pronomina possessiva absoluta.

I. Pron. possessivum 1. pers. Sing. cambr. MY, in constructione tamen semper fere scriptum VY (de formis assimilatis *vym*, *vyn*, *vyg* etc. et infectione nasali sequentium consonarum videas pp. 117. 205): *gwedy gwisgaw vy arveu. ac adaw vy mendyth yno. adyuot hyt vy llys vy hun* (postquam indui arma mea, reliqui ibi benedictionem meam et veni in aulam meam ipsius) Mab. 1, 10. *chwitheu bieu talu y minneu vy ymdidan* (vos debetis solvere mihi collocutionem meam) 1, 2. *mevyl ar varyf vymporthawr* (dedecus in barbam portarii mei!) 1, 263.

Ampliatum: *ar penn vy ysgwyd i* (super umerum meum) Mab. 1, 15. *vynggwely i* (lectus meus) 1, 290. *att vyggwreic i* (ad uxorem meam) 1, 274. Magis ampliatum: *is vy llaw inneu* (infra manum meam, infra me) 1, 5.

Corn. OW (de cuius forma et infectione pp. 193. 199): *nyn gew ow faynys beghan* (non sunt mei dolores parvi) P. 166, 2. *ow thermyn a the* (dies mea veniet) 37, 2. *ow holon y ma genas* (cor meum est tecum) 172, 2. *tan ow feth*, *war ow fyth* (per fidem meam) 49, 4. 155, 4.

Auctum: *yn ow feryl vy* (in meo periculo) O. 197. *ow nygys vy* (meum negotium) D. 1934; aliter: *ow bosa henna* (me esse eum) D. 1120. Magis auctum: *ow horf a ve* (meum corpus) P. 44, 2. *ow tas a vy* (mi pater) O. 1309. *ov duf whek avy* (mi gener dulcis) D. 989. *ov map evy* (mi fili) O. 725. *ow bose vy* (me esse) R. 2447.

Arem. MA: *ma ael guen am quelen* (angelus meus candidus, custos, instituit me) Buh. 18, 1. *tut ma ty* (populus domus meae) 86, 18. *ma tat*, *ma merch* (pater mi, filia mea!) 134, 6. 10. *collet ma poanyou* (labores mei perditi) 4, 15.

ma querhaf, *ma spy* (amicissimus mea, spes mea) MJ. 6 a. b. *ma maestr* (mi magister), *ma breuzr* (mi frater) 9 a. *ma hoar* (soror mea) 9 b. *koufhat ma fautou* (recordatio delictorum meorum) 14 a. *gant ma malicc* (cum malitia mea) 17 b. *an ancquen oz ma benaff* (dolor in meo cruciatu) Buh. 198, 17. Vocali ante vocalem elisa: *mautrou* (domine mi) MJ. 76 a. *da mem recommant* (ad me ipsum commendandum) Buh. 196, 13. Hod. *ma* et *va*, aspirans sequentem consonam aspirationis capacem. Substantivi locum obtinet *heni*: *ma heni* ('meus') Cath.; hod. *va hini*.

Emphatice: *ma corff me* (meum corpus) MJ. 55 a. *ma treit me* (pedes meos) 51 b. *dre ma marv me* (per meam mortem) 24 a.

Plur. cambr. AN (non inficiens, p. 187; radix pronominalis *n* cum praemissa *a*) in qualicunque positione: *ac y lladei an gwyr oll* (et occidebat omnes nostros viros) Mab. 1, 36. *yd ys ynlluydaw yn an hol* (sunt in expeditione bellica in vestigio nostro, post nos) 3, 194.

Ampliatum: *llyna an kyghor ni* (hoc est consilium nostrum) Mab. 3, 268. *allyna itti unbenn ystyr an tristit ni* (et ecce tibi, domine, causa tristitiae nostrae) 1, 37. Magis ampliatum: *ac y dygei an meirch ninneu ac an dillat ac an eur ac aryant* (et sumebat equos nostros et vestes nostras et aurum nostrum et argentum) 1, 36.

Corn. AN (non inficiens, p. 187): *an bewnans ny re gollas* (vitam nostram nos perdidimus) P. 246, 3. *an yssyly* (membra nostra) O. 2824. Plerumque AGAN (*agen*) sicut supra: *gwyn agan bys* (candidus noster mundus, felix nostra sors) P. 4, 4. *agan pegh may fo prennys* (peccatum nostrum ut redimatur) 9, 2. *pascon agan arluth ker* (passio domini nostri cari) 228, 2. *war agan flehys* (super liberos nostros, veniat ultio) 149, 4. *er agan pyn* (ad faciem nostram, contra nos) D. 1840. R. 1329. *yn agan ethom* (in nostra necessitate) D. 917. Curtatum: *rag bonas gonn pegh mar vur* (quod erat peccatum nostrum tam grave) P. 8, 3.

Ampliatum: *an lagha ny* (nostra lex) R. 11. *an tas ny es yn nef* (pater noster, qui es in caelis) PN. *agan dev ny* (noster deus) O. 535. *agan crege ny* (suspensio nostra), *agan pegh ny* (pecc. nostrum) P. 192, 4. 196, 4. *agan arluth ny* (noster dominus) R. 1655. 1744.

Arem. ON, saepius HON: *hon guir autrou* (vere noster domine!) Buh. 32, 18. *dre hon reol* (per nostram regulam) 20, 16. *en hon niuer* (in nostrum numerum, recipere) 22, 13. *dirac hon drem* (ante faciem nostram) 140, 12. *an passion on roe deboner* (passio nostri regis clementis) MJ. 3 a. *evit hon salvder* (nostrae salutis causa), *hon drouc* (malum nostrum) 3 b. *hon glachar* (dolorem nostrum), *hon roe beniguet* (noster rex benedictus) 4 a. Hod. *hon*, *hor*, *hol*, mutata *n* ut in artic. *an*, *un* (pp. 188. 217).

Emphatice: *ez bevas hon maestr ny* (revixit noster magister) MJ. 205 a. *hon calon ny* (nostrum cor) 209 a.

2. Pron. possessivum 2. pers. Sing. cambr. DY (destituens, p. 197; pro *ty*, cf. p. 336): *gwell yw gennytti . . . dy afles noth les* (melius tibi videtur incommodum tuum quam commodum) Mab. 1, 6. *mynych ydywedut ar dy dauawt yr hynny peth nysgwnelut ar dy weithret* (saepe dicebas lingua tua rem, quam non perficiebas opere tuo) 1, 11.

Ampliatum: *gwell dy grogi di gei* (melior suspensio tua, melius te suspendi, Cai) Mab. 1, 11. Magis ampliatum: *apheri dy dehol ditheu mi ae gwnaf* (et parabo abitum tuum) 1, 19.

Corn. DHE (destituens; p. 197): *ȝe voth may fo colenwys* (voluntas tua ut impleatur), *mara sew ȝe voth* (si est voluntas tua) P. 48, 2. 55, 1. *ȝe thu ny goth thys temptye* (deum tuum non decet te temptare), *ycoth thys gorȝye ȝe ȝu* (decet te venerari deum tuum) 15, 1. 17, 2. *gor ȝe gleȝe yn y goyn* (pone gladium tuum in vagina) 72, 1. *dre ȝe gows* (per sermonem tuum) 85, 2. *erȝebyn, erthebyn* (ad faciem tuam, contra te) 66, 3. D. 500.

Auctum: *the worre gy then fo* (te ponere in fuga) D. 2314. Magis auctum: *yntre the lynneth the sy ha lynneth benen* (inter tuam progeniem et progeniem mulieris, erit inimicitia) O. 315 sq. *the voth the gy arluth* (tua voluntas, domine) D. 1039. *the thei plostegey* (tuus deus sordidus) O. 1809.

Arem. DA: *mar bez da grat da pligadur* (si est voluntas tua, placitum tuum) Buh. 48, 23. *rac da drem* (ante faciem tuam) 6, 14. *dre da pedennou* (per precationes tuas) 108, 12. Hod. *ta, da.* Sine substantivo: *pebez doctrin eu da heny* (qualis doctrina est tua?) MJ. 76b.

Auctum: *car da peutrin de* (super tuo pectore) MJ. 60a.

Plur. cambr. AWCH, YCH (non inficiens, p. 187; radix *ch* cum vocalibus praemissis): *y gwr aladawd awch tat* (vir qui occidit patrem vestrum) Mab. 1, 286. *moesswch attafi awch cledyfeu* (date mihi gladios vestros) 1, 25. *kymerwch ych bwyt. a byrrywch awch blinder y arnawch. achynn ych mynet ymeith atteb a geffoch* (sumite cibum vestrum, et ponite lassitudinem vestram de vobis, et ante abitum vestrum responsum accipietis) 2, 29. *ef aryeill ychneckau* (ille poterit vobis negare) 3, 191.

Auctum: *pa gyfryw wr yw awch tat chwi* (qualis vir est pater vester?) Mab. 1, 269. *ysef yrodaf inneu ar awch dewis chwi* (est hoc quod dabo ad electionem vestram, quod eligatis) 1, 21. *yn ych hol chwi* (in vestigio vestro, post vos) 3, 194.

Corn. AS (*s* = cambr. *ch*) vix simplex: *rag as lafur why as beth* (pro labore vestro vobis erit) O. 2766. Plerumque ut supra compositum AGAS (*ages, agis*): *agas whans* (desiderium vestrum) O. 1806. *agas enefow* (animae vestrae) D. 7. *why asbyth ages ancow* (vobis erit vestra mors) R. 612. *pan wruge ages danvon* (cum feci ego vestram missionem, cum ego misi vos) D. 913. *agis negis pyth ywe* (vestrum negotium quid est id?) P. 69, 2. *gureugh agis meystry* (agite opus vestrum) 69, 4. *ȝe weȝyll agis meystry* (ad faciendum o. v.) 75, 4. *agis mygtern* (rex vester) 147, 3. 148, 2. Item fere post praepositiones: *seuough yn agys crygyans* (state in vestra fide) R. 2389. *myrough yn agis colon* (intuemini in corde vestro) P. 141, 4. *rag agis fleghys* (propter liberos vestros) 169, 1. *In agis mysk* (in medio vestro, inter vos) 75, 1.

Auctum: *er agas pyn why* (ad faciem vestram, ad vos) D. 180. *yn ages guyth why* (in vestra custodia) R. 651.

Arem. OZ, OUZ, plerumque HOZ (*z* = *ch*, p. 158): *pan eo oz appetit* (si est vestrum studium) Buh. 24, 17. *mazeo hoz hoant* (si est vestrum desiderium) 24, 21. *hoz daou* (uterque vestrum, vos duo) 160, 14. *en hoz ty, en houz ty* (in vestra domo) 114, 3. MJ. 7b. *hoz trugarecat* (vobis gratias referre) MJ. 15a.

leun oz ezrevent (plena vestrorum hostium, urbs) 21 b. *oz gueriou* (verba vestra) 15 a. Sed etiam HO: *guelet ho gracc, ho carantez* (videre vestram gratiam, pulchritudinem) Buh. 18, 23. 36, 11. *ho tut* (gens vestra) MJ. 5 a. *na leset ho pidiff, na gret quet ho pidif* (ne siveritis vos orari, nolite orari) 5 a. 5 b. *dre ho passion* (per passsionem vestram) 45 a. Hod. *hoc'h, ho.*

3. Pron. possessivum 3. pers. Sing. cambr. Y de utroque genere, ea tamen differentia, ut pron. masc. destituat, fem. aspiret sequentes consonas infectionis capaces. Si secuntur vocales, *h* praemittitur post pron. fem., abest post masc.

Masc.: *ymauael herwyd gwallt y benn* (capere capillo capitis eius) Mab. 2, 247. *ympenn y uantell, am y draet* (in margine pallii eius, circum pedes eius, viri) 1, 3. *ydoed arthur yn eisted diwarnawt yny ystauell* (A. sedebat aliquando in cubiculo suo) 1, 1.

Fem.: *ymauael herwyd gwallt y phenn* (capere capillo capitis eius, feminae) Mab. 2, 247. *y thecket ae thelediwet* (eius formositas et honestas) 3, 145. *y throet* (pedem eius) 3, 203. *torri y challon ar hynny* (cor eius, Branovindae, fractum est ob hoc) 3, 99. *rac y bronn* (in pectore eius, puellae) 3, 266. *ni awdam y henw ae chystlwn ae boned* (nos scimus nomen eius et affinitatem et nobilitatem eius) 3, 270.

Ampliatum: *cynn y dyuot ef* (ante eius adventum) Mab. 1, 240. *y da hy* (bonum eius, feminae) Leg. 2, 1, 14. *yduc hitheu escyb y wneuthur y priodas hi ac owein* (duxit ipsa episcopos ad perficiendas nuptias suas cum Oweno) Mab. 1, 21. Magis ampliatum: *wrth ygrud hitheu* (ad eius genam, puellae) 3, 266.

Corn. eodem modo. Masc.: *I vam whek* (mater eius dulcis) P. 171, 1. *y gowsys ef a woȝye* (mentem eius ipse norat; *cowsys* i. q. arem. *caoudet, coudet*) 36, 4. *ny acordye y golon gans y lauar* (non concordabat animus eius cum eius sermone) 40, 4. *dre y ȝadder* (per bonitatem eius) 3, 3. *er y byn* (ad faciem eius, obviam ei) 29, 4. 88, 4. 100, 1. 249, 4. 256, 2. D. 232. 235. Fem.: *I feynys o bras ha creff* (dolores eius erant magni et fortes, Mariae; *peynys*) P. 226, 1. *yn y holon a worre* (in eius animum intulit, feminae) 122, 3.

Auctum masc.: *y voth ef* (eius voluntas) O. 483. *erybyn ef* (contra illum) R. 133. *yn y hanow ef* (in eius nomine) R. 1669. *y bous ef* (tunica eius) P. 190, 3. Fem.: *may mohghaho hy huth hy* (ut augeatur eius tristitia) O. 297. *hy holon hy a torse* (cor eius frangeretur) O. 2174.

Arem. E masc., HE fem. Masc.: *laesen doe hac e gourhemen* (lex dei et mandata eius) Buh. 12, 11. *bara ha dour eguit e saourj ne vezo muy e hol refection* (panis et aqua ad eum condiendum, non erit maior omnis eius refectio, Davidagii) 48, 5. 6. *doe maz care dre e aeur* (deus si velit per suam potentiam) 106, 23. *entre tut e ty* (inter gentem domus suae) MJ. 4 a. *da guerzaf e tat* (ad vendendum patrem suum) 17 a. Loco substantivi *heny* vel *re*: *e heny* (ipsius, testimonium) MJ. 80 b. *na ne viof e re* (nec fui eius familiarium) 81 b. Fem.: *euel vn merch en he guerchdet* (ut puella in virginitate sua) Buh. 18, 8. *heruez he derch* (secundum eius, puellae, aspectum), *so he study* (est eius, puellae, studium) 18, 16. 17. *he quemeret* (eam accipere) 22, 15. 188, 3. *duet eo he pret* (venit tempus eius) 140, 7. *he eneff, he corf* (anima, corpus eius, Nonitae) 148,

23. 24. *gant he bleau* (capillis suis) MJ. 4 b. Hodie: *he vap, he verc'h, he beden* (eius, masc., filius, filia, oratio), *he map, he merc'h, he feden* (eius, fem., filius etc.; *peden*, oratio).

Plur. cambr. EU utriusque generis (non inficiens, ante vocales *h* praemittens, p. 187): *aossodassant eu hemendyth* (posuerunt suam maledictionem) Leg. praef. *eu harwydon yn purdu* (signa eorum mere nigra) Mab. 2, 380. *rac llygru eu hieith* (ne corrumperetur lingua eorum) 3, 275. *ac estwng eu penneu aorugant* (et demittere capita sua coeperunt) 1, 7. *hoffach o lawer oed gan owein etecket ac euhardet noc y dywawt kynon* (leg. *eu tecket*? praestantior multo videbatur Oweno earum pulchritudo et earum comitas, puellarum, quam dixit Cynon) 1, 12.

Pron. auctum: *gwedy eu difflannu wy* (post eorum discessum) Mab. 1, 273. *eu trwst hwy* (illorum gressus) 2, 216. Magis auctum: *en eu pen vinteu* (in illorum caput) Leg. 2, 11, 15.

Corn. semper compositum AGA (aspirans sequentes consonas capaces aspirationis, p. 193): *olow aga threys* (vestigia pedum eorum) O. 760. *aga han* (cantus eorum) O. 310.

Auctum: *aga gul y* (illos facere, clavos) D. 2702. *aga fen y a sackye* (capita sua illi movebant) P. 195, 2. *y wolhas aga garrow* (lavit pedes eorum) 45, 3. *er aga fyn* (in eorum occursum; *pen*, *pyn*) 96, 4. 120, 2.

Arem. HO: *maz vezo scaff ho caffou ha ho hol poanyou ha souzan* (sint leves eorum sollicitudines et omnes eorum dolores et cura) Buh. 200, 8. 9. *en ho goaziet* (in venis suis, eorum) 204, 9. *ho poan hac ho anquen* (dolor et angor eorum) MJ. 11 a. Hod. *ho* item aspirans.

Hactenus formas pronominum possessivorum proposuimus constructorum cum substantivis. Praeterea cambricis formis quibusdam et formulis designantur pronomina possessiva absoluta sine substantivo, ut graec. ὁ ἐμαυτοῦ, σεαυτοῦ, germ. der meinige, deinige etc. E quibus MEU, TEU (1. 2. pers. sing.) — genetivi principio, ut videtur, pronominum personalium (p. 373), an ab origine possessiva? — vel per se posita satis sunt; contra voces EID (3. pers. sing. et plur.) et EIN (1. 2. pers. plur.; an nomina principio? cf. *-eid* adiectiva formans, ut *morwyneid*, puellaris, proprius puellae etc.) pronominibus ut post praepositiones suffixis carere non possunt. Omnibus his praecedere solet vel articulus vel pronomen possessivum, saepius adduntur notae augentes.

MEU, TEU: *kyuoeth hwnnw ar meu vy hun agymereis i attaf* (regionem illius ad meam ipsius sumpsi mihi) Mab. 2, 14. *mal pei teu uei* (acsi tuus esset, gladius) 2, 229. Cum articulo: *ac y mae y meu i y lle hwnn* (et est meus hic locus) Mab. 1, 25. *bei well gennyt uy march i nor teu dy hun* (videretur melior tibi meus equus quam tuus ipsius) 2, 16. *nyt amgeled gennyf y teu* (non sollicitudo mihi tua) 2, 37. 39. 40. *tauawt llawnda yw y teu di* (lingua ampla est tua) 3, 192. *deu parth vy oet. adeu parth y teu ditheu* (duae partes meae aetatis et duae partes tuae) 2, 202. *pauedol yw y teu di* (quae meditatio est tua, est tibi?) 2, 13. Cum pron. poss.: *pa uedwl yw dy teu di* 2, 63.

EID: *os tydi asgynhely y llamhystaen yn eidi hi dyret ragot y ymwan amiui* (si postulas nisum tanquam illius, puellae, procede pugnatum mecum) Mab. 2, 17. *y mae y breicheu hynn ar dwyuronn yn kolli clot a milwryaeth kymeint*

ac aoed eidunt (amittunt brachia haec et pectora gloriam et fortitudinem tantam, quanta erat eorum) 2, 35. Cum articulo: *pa ryw neges yw yr eidaw ef. heb y brenhin* (quale negotium est eius? inquit rex) 3, 83. *gocynassant idaw padarpar oed yr eidaw* (quaesiverunt ex eo, quae paratio esset ipsius, quid faciendum pararet) 3, 85. *nyt oed olwc degach nor eidi* (non erat aspectus pulchrior, quam ipsius, puellae) 2, 218. *mynet y edrych pauedwl yw yr eidunt* (ire ad videndum, quod consilium sit suum, eorum) 3, 82. Cum pron. poss.: *miui adodaf vygkorff yn erbyn y eidaw ynllawen* (ego dabo corpus meum in oppositionem corpori illius libenter) 3, 196. *gwedy goresgyn y wlat y gwledychu awnaeth yny oed yny eidaw ef* (postquam invasit regionem, dominari coepit donec esset ipsius) 3, 211.

EIN: *dwc uendith duw ar einym gennyt* (sume benedictionem dei et nostram tibi; *a'r*, artic. p. 218) Mab. 2, 236. *a wyrda padarpar yw yr einwch chwi yna* (o viri boni, quae paratio est vestra hic, quid hic paratis?) 2, 62.

II. Pronomina possessiva infixa.

Intercedunt inter substantiva et praepositiones vel particulas praecedentes terminatas vocalibus, interdum liquidis, ut praep. cambr. corn. *yn*, arem. *en*, quae fiunt *y*, *e*, cambr. *eir*. Separari solent etiam haec pronomina una cum particulis a substantivis suis, quemadmodum infixa personalia a verbis.

1. Pron. poss. infixum 1. pers. Sing. cambr. M (non inficiens, sicut *n* pron. plur. et personalia eadem infixa): *kan gwydwn ydout ti ym keissaw* (nam sciebam te venturum esse ad meam investigationem, me quaesitum; *y* = *di*, hib. *do*) Mab. 1, 25. *mab iarll ym erchi ynneu ym tat* (filius comitis petens me a meo patre (*y* = *di*, hib. *di*, *de*, ex) 1, 252. *ny byd vy eneit ymkorff*, *ymcorff* (non erit anima mea in corpore meo; *y* = *in*) 1, 21. 32. *ynteu aladho vy meibon ymgwyd* (occidet filios meos in conspectu meo, coram me: *gwyd*, hib. *fiad*) 1, 34. *deuet ym ol yr weirglod* (veniat post me ad pratum; *ol*, vestigium) 1, 240. *da yw gennyfi eu kymryt rac eu kaffel om gelynyon om hanuod* (placet mihi sumere, antequam sumantur ab hostibus meis invito me) 1, 29. *cwbyl om amherodraeth* (summa imperii mei) 3, 274. *ny weleis i eirmoet* (non vidi per aetatem meam, non vidi unquam; frequentius cum infixo pron. 3. pers. *eiryoet*, unquam) 1, 5. 14. *hwdedi uygkledyfi am harueu* (sume gladium meum et arma mea), *vymarch am arueu* (equum meum et arma mea) 1, 25. 267. *vyngweisson am direitwyr* (pueri mei et servi mei) 2, 219. *nywnaeth y gwr ymdanafi ovawred kymeint am karcharu* (non fecit vir circa me magnitudinis tantundem ac me incarcerare, non fecit me tanti ut me incarceraret) 1, 10.

Pron. ampliatum: *ym ol i* (post me) Mab. 1, 242. Magis ampliatum: *ym gwahawd inneu* (ad invitandam me) 1, 19. *ym erchi ynneu* (ad me petendam) 1, 252. *am adaw ynneu yno* (et me relinquere ibi) 1, 10.

Item cornice et aremorice. Corn.: *ȝom cara na ȝom sensy* (ad me accusandum, me tenendum) P. 75, 2. *ȝum comfortye* 55, 4. *why a theth ȝym yn arvow . . . thom kemeres ȝom syndye ȝom peynye* (vos venistis ad me in armis ad me capiendum, me pulsandum, me cruciandum; infinitivi constructi ut substantiva, contra 61, 4: *thov hemeres*, cum forma possessivi absoluta) 74, 1. 3. *thum fleghys* (liberis meis), *thum arluth* (domino meo) D. 1945. 1957. *ym colon* (in

corde meo) D. 1703. *am scudel dybbry a wra* (e lance mea edet) P. 43, 3. *ȝe worȝaff ve ham lays* (de me et lege mea) 80, 1. Post praepositiones terminatas consonis invenitur forma *am*: *an barth dyghow gans am car* (a parte dextra cum patre meo) 93, 3. *orth am vresyl* (ad iudicium meum) O. 1814.

Auctum: *am enef vy* (de anima mea) O. 1273. Magis auctum: *thom face vy* (ad meam faciem) O. 2337.

Arem.: *em calon don* (in meo animo intimo) Buh. 4, 11. 30, 4. *me ya da doen testeni dam priet* (eo ad faciendum testimonium marito meo) 126, 8. *dram fez* (per meam fidem; *dre*) 158, 9. *francq am anquen* (liber a meo dolore) 144, 2. *ma caffou ham souzan* (sollicitudines meae et cura mea) 52, 17. *em coudet* (in animo meo) MJ. 9a. *am youll franc* (e libera mea voluntate, mea sponte) 20b. *ha me ham re* (et ego et mei) 215b. *pidif roen tron dam pardonaf* (orare regem thronorum ut mihi ignoscat) Buh. 142, 20.

Auctum: *am enep me* (contra me) MJ. 23b. *dam gourtos me* (ad expectandum me) 36b.

Plur. cambr. N: *an bwyt a deuth in* (et cibus noster venit nobis) Mab. 1, 5.

Auctum: *y mynachesseu aweleist di yn porthi ni* (monachae quas vidisti in nutritione nostra, nutrientes nos) Mab. 1, 252.

Corn. rarissime N: *sylwans ȝen enevow* (salvatio animis nostris) P. 1, 4. Plerumque hic quoque AGAN, curtatum vel contractum cum praepositione quae praecedit: *dagen ehen* (generi nostro) O. 2066. *ygen lyfryow* (in libris nostris) R. 2411. *agan bewnans may fen sur* (de vita nostra ut simus securi) P. 191, 4. *ȝagan sawye* (ad nos salvandos) 153, 3.

Arem. N, plerumque ON: *deux gueneff beden den santel don quelen* (veni mecum ad virum sanctum ad nostram institutionem) Buh. 126, 24. *en metou* (inter nos, in nostro medio) 74, 5.

Auctum: *don guelchif ny* (ad nos lavandos) MJ. 53b.

2. Pron. poss. infixum 2. pers. Sing. cambr. TH (ut personale infixum): *yth wlat* (in regione tua) Mab. 1, 8. *yth gyfoeth* (in dominio tuo) 3, 302. *yth erbyn* (in occursum tuum, contra te) 1, 284. *llad llawer oth lu* (occidit multos ex exercitu tuo) 1, 265. *ti a ledeist vy arglwyd oth twyll ath vrat* (occidisti dominum meum astutia tua et proditione tua) 1, 284. *correit di dat ti ath uam oedynt* (erant pygmaei patris tui et matris tuae) 1, 248. *gwell dy afles noth les* (melius tuum incommodum quam commodum tuum) 1, 6.

Ampliatum sicut alia: *a hynny oll oth achaws di* (et haec omnia tua causa, propter te) Mac. 1, 283. *dadigawn yw gennyfi vy march ath arueu ditheu* (sufficit mihi equus meus et armatura tua) 2, 16.

Corn. TH (T, D, ut personale infixum): *me a veth . . . yth seruys* (ego ero in servitio tuo) P. 49, 1. *preder my theth whul* (cogita me te fecisse) O. 67. *theth corf* (corpori tuo) O. 86. *yth whys* (in sudore tuo) O. 273. *ath trok* (a malo tuo) R. 1730. *kymmer . . . yth torn* (sume in manum tuam) O. 1455. *pu a woras yt colon* (quis intulit in animum tuum?) P. 81, 4. *pan dyffy ȝet pow* (cum venies in terram tuam) 193, 2. *yt allos* (in potentia tua) 22, 3. *had laȝe* (et te interficere) 123, 4.

Arem. Z (ut pers. infixum): *dal liufre guen ez querchen* (tene vestimentum album in circuitu tuo, circa te), *goulouen scler daz deren* (candelam lucidam ad

manum tuam) Buh. 104, 7. 8. *daz butin* (ad lucrum tuum) MJ. 15b. *daz guenou* (ori tuo) 61b. *den az diquiblyen* (homo e discipulis tuis) 57b.

Plur. cambr. solam formam absolutam YCH, AWCH in Mab. inveni: *ar awch dewis chwi* (in vestram optionem) 1, 21. *yn ych hol chwi* (post vos) 3, 194. Cf. hodiernum: *yn eich calonnau* (in cordibus vestris).

Corn. semper compositum AGAS, curtatum vel contractum cum praepositione: *thagas enef* (vestro animo) D. 227. *hagas myghtern ef synseugh* (et regem vestrum eum habete) O. 2348. *war gas flehes* (super liberos vestros) D. 2643. *y ges golok* (in vestrum conspectum) R. 1861. *a gys company* (ex sodalitate vestra) D. 868. In P. semper plena forma *agis*.

Arem. OZ, OUZ, interdum O (ut personale infixum): *aeur mat doz croeadur* (sors bona parvulo vestro) Buh. 112, 8. *hoant douz contentaf* (desiderium vos contentandi) MJ. 7b. *doz guelet, douz guelet* (ad vos videndos) 20a. 176a. *duet off diapell doz sellet* (veni e longinquo ad vos videndos) Buh. 38, 7. *deoch enor vezo ha dostat* (vobis sit honor et statui vestro) 112, 4. *mar quefit netra a ve do grat* (si invenitis quidquam quod sit ad placitum vestrum, quod placeat vobis) MJ. 9a. Item cum *heny*: *par doz heny* (par vestrae, aerumna) MJ. 39b. Alias forma absoluta: *en hoz esper* (in vestra spe), *en hoz mettou* (inter vos) Buh. 140, 10. 170, 2.

3. Pron. poss. infixum 3. pers. Sing. cambr. E in utroque genere, in masculino destituens, in fem. aspirans (*h* intromittens ante vocales), ut *y* pron. poss. absolutum.

Masc.: *tristau awnaei y gwr gwynllwyt aewreic aeuerch* (contristari coepit vir canus et uxor eius et filia eius) Mab. 2, 17. *nyt attebei yr vn mwy noe gilyd* (non magis respondebat unus quam socius eius, quam alter) 1, 258. *draegefyn* (in tergum suum, viri, retro) Mab. fq. Vetustior forma *i* nondum tangens sequentem consonam legitur in cod. Lichf.: *tutbulc hai cenetl* (T. et genus eius) L. Land. app. p. 271. In Leg. cod. A. *y*, non semper tangens consonam: *ay lad* (et eius interfectio), *oy gureyc* (mulieri eius) 1, 2, 2. *ay huynep* (ac facies eius) 1, 2, 3.

Fem.: *y rodes hanner y gyfoeth ehun . . . achwbyl oe heur ae haryant ae thlysseu aegwystlon ar hynny* (dedit, comes, dimidium dominii sui ipsius, et summam eius, comitissae, auri et eius argenti et eius gemmarum, et eius obsides praeterea) Mab. 1, 30. *edrych aoruc lunet draechefyn* (respicere coepit Luneta in tergum suum, retro) 1, 19. Praep. *y* cum pronomine fit aut *oe*: *yduc hitheu escyb oellys* (duxit ipsa episcopos ad aulam suam, comitissa) 1, 21. *no rodi uy merch idaw ombod oellygru aediuetha* (quam dare filiam meam ei mea sponte vitiandam et destruendam) 1, 34; aut *yw*: *ahitheu anodes ynys prydein yw that* (et ipsa postulabat insulam Britanniam patri suo) 3, 271. *ac ydywedassant wynteu wrth yr amherawdyr nat oed weithret y neb y gaffel y gaer. nac yw rodi idaw ynteu. namyn gwyr ynys prydein* (et dixerunt ipsi imperatori non esse opus cuiusquam expugnationem urbis, nec ut eam daret illi, nisi virorum Britanniae) 3, 274.

Ampliatum: *ae waet ynteu yn rydec* (et sanguis eius fluens) Mab. 1, 246. *a honno aelwir kaer yr enryuedodeu ac ny wdam ni dim oe henryuedodeu hi eithyr*

y galw velly (id castrum vocatur castrum miraculorum, nec scimus nos quidquam de eius miraculis, nisi quod ita vocatur; *kaer*, fem.) 1, 292.

Corn. Y masc. destituens, fem. aspirans: *ȝy gomfortye an neff y fe danvenys . . . eleth dy* (ad eius confirmationem de caelo missi sunt angeli ad eum) P. 18, 3. *pesy may halle ȝy ȝas* (orare ut posset ad patrem suum, Iesus) 53, 4. *ȝy gowsys* (ad mentem suam) 15, 4. *hay bowys yhonon* (et tunica ipsius) 161, 2. *yntre y thyns hay davas* (inter dentes et linguam eius) O. 826. *my onan ay vynynes* (ego una e mulieribus eius) R. 1667. *paris ens ȝy huhuȝas* (parati erant ad eam accusandam, feminam; cf. *cuhuthudioc*, gl. accusator, Voc. 10ᵃ. et *ȝe guhuȝa*, te accusare, P. 34, 2) P. 33, 2. *thy gour hy a ȝanvonas* (ad virum suum illa misit) 123, 1. *hay holon whek* (et cor eius dulce), *hay mab* (et filius eius, Mariae) 222, 3. 226, 4.

Auctum masc.: *thy lesky ef* (ad illum comburendum) R. 297.

Arem. E masc. neutr.: *disquennet de metou* (degressa, columba, in eum, in eius medium) Buh. 116, 17. *me ya de sellet . . . ha de diuisquaff . . . de enterraff de sebeliaf* (eo ad videndum eum et exuendum, humandum, sepeliendum) 10, 18 sqq. *gant queuz de tribut* (cum dolore de tributo suo) MJ. 5a. *de ty houz couviaf* (domum suam vos invitare) 22a. *de quer mam* (matri suae carae) 140a. *de ober* (ad id faciendum) 14b. *de re* (eius familiaribus) 78b. Fem.: *de yuynou* (in eius ungues, fem.) Buh. 170, 14. *duet de guelet* (venite ad eam videndam) 138, 16. *gant queuz de pechet* (cum dolore de peccatis suis) MJ. 4b.

Plur. cambr. E utriusque generis (non inficiens, p. 187): *goleu gan y tan oe harueu* (lux ob fulgorem ex armis eorum) Mab. 1, 24. *trannoeth y kymerth y pedeir gwraged ar hugeint ae meirch ae dillat* (post noctem sumpsit viginti quattuor mulieres et equos earum et vestes earum) 1, 37.

Cornice non invenitur nisi forma absoluta: *gans aga garm* (per clamorem eorum) P. 4, 2. *bys yn aga fryns* (usque ad principem eorum) 76, 4. *dre aga husyll ol* (per omnium eorum consilium) 133, 2. Contracta tamen cum coniunctione *ha* (et): *haga hynwyn* (et nomina eorum) O. 35.

Arem. O: *renoncaff dan drouc speredou ha do euffrou* (renuntio malis spiritibus et eorum operibus) Buh. 102, 22. 24. *dan bedis dour so do diuis fournisset* (mundi incolis est aqua ad eorum desiderium praebita) 192, 1. 2. *caffout hent do comprehendaff* (invenire viam ad ea comprehendenda, mysteria) MJ. 62a.

C. Pronomen relativum.

Britannice locum pronominis relativi in casibus rectis positi, sive substantivum antecedit sive pronomen qualecunque, in sententia affirmativa obtinere solet verbalis particula relativa A, de qua et de cuius omissione conferantur particulae verbales et ordo constructionis britannicae.

Exempla cambrica: *bet genou ir pant a cuid in liman* (usque ad os cavitatis, faucium quae cadunt in Lemanum) L. Land. 231. *dym auey yn erbyn er escrythur lan* (res quae esset contra scripturam sacram), *Heuel ar doythyon auuant ykyd ac ef* (H. et viri docti qui fuerunt uno cum eo) Leg. praef. *minneu avynnaf yr ymdidan da aedewit yminneu* (ego volo collocutionem quae concessa est mihi; nom.) Mab. 1, 2. *yr ymdidan goreu a wypom ninneu* (con-

fabulatio optima quam sciemus nos) 1, 2. *morwyn deckaf a weleist ti* (puella formosissima quam vidisti tu) 1, 4. *ef avennyc ffordd itti ual y keffych yr hynn ageissy* (ille monstrabit tibi viam ut invenias id quod quaeris; acc.) 1, 6. Item omissa demonstratione: *yn keissaw aorffei arnaf* (in quaerendo qui me superaret) 1, 5. *yr awelych nac yr aglywych nac ymchoeldi* (propter id quod videris aut propter id quod audieris, noli verti) 2, 36.

Cornica: *an peynys a wotheuys* (cruciatus quos passus est) P. 6, 1. *kymmys a theseryas* (quidquid desideravit) 9, 4. Omissa demonstratione: *an deppro gans cregyans da* (qui eum edet cum fide bona) 44, 4. *an geffo pows as gwyrȝyns* (qui habebit tunicam, vendito eam) 51, 2. *pandra yw a vynnough wy* (quid est quod vultis vos?) 67, 2.

Aremorica: *da ober en pez a query* (ad faciendam rem quae tibi placet) MJ. 57a. *pa goufhemp piou vé . . . a gra don ann trayson man* (se sciremus quis esset, qui facit hanc proditionem) 58b. Ibidem omissa demonstratione: *me . . . eu hennez . . . a clesquet huy* (ego sum is quem quaeritis vos) 71a. *Iesus hep mar a Nazareth eu a clesquomp* (Iesus Nazarenus est sine dubio quem quaerimus).

Sententiam negativam, a qua abest particula relativa, cambrice inchoare solet *ny*: *naweleis i eirmoet bwyt na llynn nywelwn yno ygyffelyp* (me nunquam vidisse cibum nec potum quem non viderem ibi similiter) Mab. 1, 5. *nat oes deuwr yny byt ny chaffo eu llwyth yny ffonn* (non esse duos viros in mundo qui non inveniant onus suum in clava) 1, 6. Interdum *ar ni*: *ac adodassant eu hemendyth ar er egnat a kemero dyofryt braut . . . ar ny uypey teyr kolheuen kefreyth* (et imposuerunt maledictionem suam iudici qui sumat sententiam iudicii qui non sciret tres columnas legis) Leg. praef. *adel ymwaredawc iawn yw y gymryt. ac ar ni del yn ufud kymheller o nerth cledyveu* (qui venerit benivolus, iustum est eum accipere, sed qui non venerit oboediens, compellatur vi gladiorum) Mab. 3, 13; aut *yr na*: *mackwy ual hwnn yr na allei dywedut* (puer sicut hic qui non posset loqui) 1, 267. Cornice et aremorice semper *na*:

Cornice: *grussons cusyll nago vas* (fecerunt consilium quod non erat bonum) P. 31, 3. *dal na boȝar ny use nag omlanar* (caecum aut surdum non sivit qui non salvaretur) 25, 2. *ȝym na as troys na leyff na vo golhys, thymmovy na gas pen na trovs na vo golhys* (ne sieris mihi pedem neu manum, caput neu pedem, qui non lavetur) 46, 4. D. 859 sq.

Aremorice: *euit vnan na duy, palamour sascun da vnan na duy* (propter aliquem qui non veniet) Buh. 4, 19 sq. 6, 10 sq. *an re nen care* (homines qui eum non amabant) MJ. 84a.

Pro casibus obliquis pronominis relativi substituitur aut pronomen personale (pendens e praepositione) aut possessivum (genetivi loco), utrumque sequens in fine sententiae (quam inchoat aut particula verbalis absoluta cambrice praesertim aut negativa *na*).

Cambr. cum praepositionibus: *yny delych yr koet y daethost trwydaw* (donec veneris ad silvam, per quam venisti) Mab. 1, 6. *na daw marchawc ar y dir ef na mynno ef ymwelet ac ef* (ut non veniat eques in terram eius, quocum nolit ipse congredi) 2, 50; interdum insuper addito pronomine demonstrativo: *dyllat eurenynes er hun ypenytyo endau* (vestis reginae, in qua paenitentiam fecerit) Leg.

1, 24, 6. *estauell ebrenyn er hon ebo en kescu endy* (conclave regis, in quo dormit; *dillat* masc., *ystafell* fem.; ad verbum: vestis reginae ea, paenitentiam fecerit in ea; conclave regis id, fuerit dormiens in eo) 1, 11, 4. Genetivi loco e substantivo pendentis: *ar gwr y buost neithwyr yny ty* (cum viro, in cuius domo fuisti praeterita nocte; ad verbum: cum viro, fuisti in domo eius) Mab. 1, 247. *yr hynn ydwyt yny geissaw* (id in cuius quaestione es, id quod quaeris) 1, 5.

Corn.: *I ȝesa an venyn ganse paris ens ȝy huhuȝas* (erat mulier cum iis ad cuius accusationem parati erant) P. 33, 2.

Arem.: *an vanesonou hoz boa goulennet eguetou* (ferae quarum causa poposceratis) Buh. 84, 1. 2. *petra neuez so hoaruezet na galsesde quet eguetou sarmon* (quid novi accidit, quare non posses sermocinari?) 74, 1—3.

Interdum pronominis demonstrativi loco praemittitur infinitum NEP (aliquis, hib. *nech*), cambrice semper praecedente articulo, cornice et aremorice solum, sive affirmativa est sententia sive negativa.

Cambr.: *ar y nep eg Kemry alecrey heb eu kadu ekefreythyeu* (super eum in Cambris qui vitiasset sine earum servatione leges) Leg. praef. *ar neb auei drechaf ohonam* (et is qui fortissimus esset e nobis) Mab. 1, 277. *yr neb adylyei vynet yr neuad* (ei qui debebat ire ad aulam) 1, 1. *kanhadu yr neb y delei hwnnw attaw yny helua. llad y benn ae rodi yr neb ymynhei* (permittere ei ad quem venisset ille, cervus, in eius venationem, ut abscideret eius caput et id daret cui vellet) 2, 7.

Corn.: *neb a gar du* (is qui amat deum) P. 24, 1. *neb a wheleugh why* (is quem quaeritis vos) 68, 2. (69, 2.) *neb na ylly gull peghes*, *guȝyll pegh neb na ylly* (qui peccatum facere non poterat) 3, 4. 20, 4. *neb na whytho grens fannye* (qui non flabit, facito ut ventilet) D. 1243. Etiam post substantiva: *ihũs neb agan pernas* (Iesum qui nos redemit) P. 5, 4. *bos mab du neb o leȝys* (esse filium dei qui occisus erat) 210, 4; vel pronomina: *dremas yw ef . . . neb re werȝys* (vir optimus est ille quem vendidi) 103, 4. *rys y laȝe mygtern neb a omwrello* (necesse est eum occidi, qui se ipse regem fecerit) 121, 4.

Arem.: *piou vezo nep ho traisso* (quis erit qui vos prodet?) MJ. 59 b. *nep e pep guys . . . na pris quet* (qui nequaquam curat) 12 a. *dan pobl milliguet . . . ha nep . . . no car quet* (populo maledicto et qui non amat vos) 22 b. *me suply doe nep am croueas* (supplico deo qui me creavit) Buh. 106, 17. *peheny nep* vid. infra.

Cornicae cum aremoricae communis est particula MA (*may*, *maz*) relationem obliquam significans, de qua infra agetur inter coniunctiones.

Aremorica sola in relativi usum convertit pronomen interrogativum simplex *pe*, de cuius constructione infra exponetur, praemisso vel substantivo vel pronomine: *dren marv pe gant ez marvas* (per mortem qua mortuus est) MJ. 64 a. b. *an marv . . . pe dre edit ez eu dit ret e gouzaff* (mors, cuius passio per edictum est tibi necessaria) 67 b. *heman pe da ez eu afet Iuzas* (is quem osculatus est Iudas; *afet* cum praep. *da*) 70 b. *nep pe da ez reif me . . . an bara gluibyet* (is cui dabo ego panem humectatum) 60 a. *da nep pe gant ez eu clevet mab den traysset* (ei per quem auditur filium hominis esse proditum) 58 a. Eidem haud raro additur *heny* (de quo cf. infra D): *da doe an tat pe heny a injuriat* (deo

patri qui iniuria affectus est) MJ. 36a. *en poan pe heny... ameuz da gouzaff* (in supplicium quod mihi est patiendum) 57b. *an marv yen pe heny da gouzaf net a mennet huy* (mors frigida quam pati sincere vultis vos) 28a. *goa plen an den pe dre heny ez vizif devry traysset* (vae plene homini per quem indubie prodar!) 92b. *an nef seven pe en heny ez eu ordrenet* (caelum iucundum in quo est ordinatum) 37a. *pe hiny* 56a. Pleonastice: *Iesus peheny nep a clesquet huy* (I. quem quaeritis vos) 185a. Pluralem supplet *pe re*: *an scribet han prelladet bras pe re... dan marv glas en leuzras* (scribae et sacerdotes summi qui ad mortem lividam eum miserunt) 207a. Item hodie: *pé hini*, plur. *pé ré*.

De relativo pronomine infinito *puipennac* trium dialectorum communi videas infra (sub E).

D. Pronomina demonstrativa.

Britannica pronomina demonstrativa etsi ad unam fere radicem redeunt, eandem quae patet ex hib. *se*, *so*, *sin* (*siu*, *sunt*), supplentur tamen sicut hibernica et augentur adverbiis quibusdam variae formae et originis; quare hibernicae formarum varietati non nimium cedit britannica.

Cambricum pronomen (*is*, *hic*, *ille*) masc. HUN, HWNN, fem. HON, HONN, plur. (et neutr.) HYN, HYNN (quam formam Demetae pro ceteris quoque substituunt), sive absolutum est sive subiunctum substantivo, tam simplex (respondens lat. *hic*) invenitur quam a fine auctum vocali (respondens fere lat. *ille*). Idem absolutum aut sine articulo aut cum articulo adhibetur, diversa tamen significatione.

Absolute positum sine articulo, respondet hibernico *side*. Masc. simplex (hic): *nac adeuawd dyn arnaw ehun chwedyl vethedigach no hwnn eiryoet* (quod nemo unquam dixit de se ipse narrationem infaustiorem hac) Mab. 1, 10; auctum (ille): *ahunnu eu edyn ae kemer* (et ille est homo quid id recipit) Leg. 2, 1, 77. *a ieuhaf oed hwnnw* (et natu minimus erat ille, Ebracus) Mab. 1, 235. Fem. auctum: *ahonno ageluuyr moruyngreyc* (et illa vocatur virgo-mulier) Leg. 2, 1, 75. *ny chiglefi kerd kystal a honno eiryoet* (non audivi cantum aeque dulcem atque illum unquam) Mab. 1, 9. Plur. auctum: *ahene aelguyr goskorth e brenyn* (et illi vocantur comitatus regis) Leg. 1, 4, 1. Neutr. simplex: *a hyn adywedaf ytti gei* (et id dico tibi Cai) Mab. 1, 4; auctum: *ahynne heb eur* (et id sine auro) Leg. 1, 3, 1. *guedy henny*, *urth henny* (postea, propterea) 1, 6, 1. 1, 7, 1. *ar hynny*, *am hynny* (exinde, propterea) Mab. 1, 4. 5. 8.

Positum cum substantivo, cui praecedit articulus, ipsum quoque tam simplex quam vocali auctum, respondet hib. *se*, *so*, *sin*. Masc.: *y chwedyl hwnn*, *ar chwedyl hwn* (narratio haec, et n. haec) Mab. 1, 10. 11. 38. *gwyr y byt hwnn* (viri huius mundi) 1, 6. *yr gweidi hwnn* (huic clamori) 1, 16; *en yr amser glan hunnu* (sacro illo tempore) Leg. praef. *ar y koet hwnnw* (super silvam illam) Mab. 1, 6. *ydan y prenn hwnnw* (sub illa arbore) 1, 8. Fem.: *y votrwy honn* (hunc annulum) Mab. 1, 14. *yn yr ynys honn* (in hac insula) 1, 246. *yr dinas honn* (in hanc urbem) 1, 290; *ar y llynn hono* (in illa palude) 1, 244. *or vydin honno* (ab ille agmine) 2, 378. *y nos honno* (illa nocte) 1, 6. 270. 290. Plur.: *ar yr annieueileit hynn*, *ar yr annieueileit hynny* (super haec, illa animalia) Mab. 1, 7. *ar gwraged hynny* (et mulieres illae) 1, 37. *en etemoryeu henny* (illis tem-

poribus) Leg. 1, 9, 22. Item cum substantivo pronominali *rei* (cf. infra sub G): *gwyr yw y rei hynny ymtat i* (viri sunt illi patris mei) Mab. 1, 264. *pwy y vydin burwenn racco. gwyr llychlyn yw y rei hynny* (quod agmen est mere album illud? viri Nordmanni sunt illi) 2, 380. *deu wr kynwychet ar rei hynny* (duo viri aeque strenui atque illi) 1, 24.

Idem pronomen cum articulo construitur, respondens hib. *intí*, *indí*, *aní* (gall. hod. *celui*) praesertim sequente sententia relativa vel genetivo. Masc.: [*edlyg*] *eu er hun adele gleduchu guedy ebrenyn* (edelingus est is qui debet imperare post regem) Leg. 1, 5, 1. *dyllat eurenynes er hun* (vestis reginae ea) in exemplo supra dicto p. 392. Fem.: *aossodassant eu hemendyth ar hon Kemry holl* (protulerunt maledictionem suam et m. omnium Cambrorum) Leg. praef. *estauell ebrenyn er hon* (conclave regis id) vid. p. 393. *yr honn a vynnei drigyaw* (ea quae volebat remanere), *ar honn a vynnei vynet ymeith* (et ea quae volebat discedere) Mab. 1, 38. Neutr.: *ual y keffych yr hynn ageissy* (ut invenias id quod quaeris) Mab. 1, 6; idem addito adiectivo: *dechreu di . . . or hyn odidockaf awypych* (incipe tu ab eo quod scis maxime singulare) 1, 2. *or hynn goreu a gaffer* (de optimo quod invenietur) 2, 45. Pluralis forma deest, pro qua substituitur substantivum pronominale *y rei* (cf. G).

Corn. et arem. tam simplex HEN inveniri videtur quam auctum et compositum varia ratione, nec vero usquam nisi absolutum.

Corn. masc. neutr. HEN, fem. HON, haud rarum absolute positum: *hen yv guyr* (istud est verum) R. 977. *hen yw dyth a bowesva* (is est dies quietis) O. 145. *hen yw re nebes* (istud est parum) O. 389. *hen yv agan crygyans ol* (haec est nostrum omnium fides) R. 954. *hen yw lour* (sufficit id) P. 51, 4. *hen o ȝoȝo mur a bayn* (id ei multum doloris erat) 137, 4. *heno ȝoȝo calys feyn* (is erat ei durus cruciatus) 196, 4. *pur wyr henno ay anvoth* (verissime id erat eo invito) 175, 1. *henno payn a vur byte* (is erat cruciatus magnopere miserandus) 134, 4. Fem.: *hon yv cusyl fyn*, *hon yv cusyl da* (istud est consilium bonum) O. 2041. 2267. Vehementer tamen dubitandum est, an haec sit forma curtata pronominis *hena*, *henna*, ut quae ante vocales solas inveniatur, praesertim cum eadem ratione ex *hema*, *hemma* curtatum sit *hem*.

Arem. HEN (respondens cambr. *hyn*) non invenitur nisi abstractum neutrum significans: *euel hen* (ita, itaque; i. e. ut hoc) Buh. 66, 10. *evelhenn* MJ. 33b. 56a. 78a. 82b. *evalhenn* (id.) 29a. *cret henn* (crede hoc) 74b. *credet henn* (credite hoc) 32b. Frequentius tamen hic quoque est SE, solius aremoricae dialecti proprium: *oarse* (igitur) MJ. = *voar se* Buh., *rac se* (ideo) MJ. Buh. fq. *eguyt se* (propterea), *dre se* (ergo), *evelse* (ita, itaque) MJ. fq. *evalse* (id.) 77a. 78a. *en se* (in hoc) 63b. 78a. *quent se* (ante hoc, potius) 10a. 31b etc. *gouzvezet se* (scite hoc) 36b. *cret se* (crede hoc) 60a. *credet se* (credite hoc) 31b etc. Buh. 188, 5.

Arem. HENI (a quo seiungi videtur corn. *huny* tam vocalis constantia quam significatione, quae est pronominis infiniti) forma proxime accedit ad cambr. *hwnnw* (praesertim demet. *hynny*), significatione tamen fere congruit cum cambr. *yr hwnn.* Construitur enim tam cum genetivo: *malloz doe . . . ha heny Iuzas* (maledictio dei et m. Iudae) MJ. 85b. vel pronomine possessivo, cuius exempla supra attulimus, quam cum sententia relativa, ipsum sibi prae-

ponens aut articulum: *ez eu ann heny hep muy quet a yoa deomp compset* (est is dumtaxat qui erat nobis dictus) MJ. 48a. *traissaf... an heny az glorifias* (prodere eum qui te glorificavit) 129b. *joa ha peuch a pedaf deochhuy an heny so sanctifiet* (gaudium et pacem peto vobis ab eo qui est sanctificatus) Buh. 80, 6. *dan heny so injuriet* (ei qui iniuria affectus est) MJ. 91b; inverso ordine: *ouz an goat real ez voe disleal... Iuzas voen heny* (adversus sanguinem regalem qui fuit perfidus, Iudas fuit is) 16a; aut pron. interrogativum *pe*, cuius exempla videas supra. Idem coniunctum cum pronominibus *nep*: *muyguet den az disquiblyen na nep heny* (magis quam homo e discipulis tuis aut quisquam) MJ. 57b. *muyguet den certen nep heny* (magis certo quam homo quisquam) 93a. *mar deux predistination nep heny* (si est praedestinatio quaepiam) 88a. *huy a guel na cret den nep heny* (videtis non audere hominem quemquam) 22a; et *pep* (qua iunctione sola congruere videtur cum corn. *huny*): *ha te ha pep heny* (et tu et quilibet) 93b. *huy a ezneu plen pep heny* (novistis plene quemvis) 53a. *a enep pep heny* (contra quemvis) 66b. *dreis pep heny* (ultra quemvis) 87a. *da pep heny* (cuivis) 10a. *pardonaf plen da pep heny en divihe contrition* (ignoscere plene cuicunque foret contritio) 90b. Pluralis loco hic quoque substituitur substantivum pronominale *re* (cf. G).

Quemadmodum compositum cambr. hod. *hwna* (iste) opponitur supra dictis *hwn* (hic) et *hwnw* (ille), ita distinguntur cornica et aremorica pronomina absoluta, etsi variato compositionis modo: cornica *henma* (hic) et *henna* (iste, ille), aremorica aucta forma *heman* (hic) et *hennez* (i. e. *henne-se*, iste), ad quae accedit tanquam tertium *hen hont* (ille).

Corn. masc. neutr. HENMA, HEMMA (curtatum *hem*), fem. HOMMA. Masc.: *henma yw mygtern eʒewon* (hic est rex Iudaeorum) P. 187, 4. *henma yw mab du* (hic est filius dei) 208, 4. *ow horf a ve yw henma* (meum corpus est hoc) 44, 2. *hema yw goys* (leg. *ow*? hic meus sanguis) 45, 2. *hemma yv an keth ihesu. mar syv hemma an ihesu* (hic est idem Iesus, si hic est I.) D. 1693. 1699. *me a dyp bos hemma an keth map* (opinor esse hunc eundem filium) R. 2508. *hem yv marth* (hoc est miraculum) R. 654. Neutr.: *woge henma, woge hemma* (posthac) D. 1327. 1485. *ny amont travyth hemma* (nihil valet hoc) D. 439. *the hemma of dustyny* (huic rei sum testis) D. 1312. Fem.: *homma gans daggrow ... res holhas* (haec lacrimis eos lavit, pedes), *homma vyth ny sestyas* (haec nequaquam desiit) D. 519 sq. 523. *homma yv cusyl da* (hoc est consilium bonum) D. 1549.

Masc. neutr. HENA, HENNA, fem. HONNA. Masc.: *arluth du yv me hena* (num sum ego iste?) P. 43, 2. *pv a yl henna bonas* (quis potest iste esse?) 42, 4. *me yw henna* (ego sum iste) 67, 4. *an preson govyn onon ha bos henna delyffrys* (e carcere quaerere unum et illum liberari, mos erat Iudaeis) 124, 4. *henna veʒa an guella gwas* (is esset optimus puer) 112, 4. Neutr.: *pan drew henna ʒynny ny* (quid rei est istud nobis?) 105, 1. *yw henna ʒys scrifys* (istud tibi scriptum est) 22, 2. *henna Pedyr a sconyas* (id Petrus recusavit) 46, 1. *rag henna* (propterea) 5, 4. 7, 4. 26, 3 etc. *gans henna* (interea) 81, 1. 86, 1. 257, 1. *a henna* (inde) 111, 2. *war lyrgh henna* (postea) 91, 3. Fem.: *honna yw ol the vlamye* (illa est omnino vituperanda) O. 266. *guyr vres yv honna* (verum iudicium est istud) D. 515. *honna a vyth tokyn da, my a vyr scon orth honna* (id

erit signum bonum. spectabo statim ad illud) O. 1247. 1251. *honna yv an forth wella* (illa est via, ratio optima) R. 582.

Pronominis subiuncti loco eodem modo post substantiva, quibus fere antecedit articulus, opponuntur sibi *ma* et *na*. MA: *an denna* (hic vir) P. 99, 2. 141, 4. 245, 3. *yn delma* (hoc modo) 80, 4. 253, 3. *an veyn ma* (hos lapides) 11, 3. *yn bysma* (in hoc mundo), *ȝen bysma* (in hunc mundum) 60, 2. 43, 4. *ȝen payn ma* (huic cruciatui) 55, 1; interdum geminato *m*: *yn dremme* (in hac urbe), *an dremma* (has urbes) O. 2284. 2771. *alemma* (ab hoc loco, hinc) O. 446. D. 649. R. 2397. NA: *an nosna* (illa nox) P. 237, 4. *an lauarow na* (illa verba) 147, 1. *yn gythna* (illo die) 259, 4. *yn vrna* (illa hora) 12, 3 etc. *a lena* (ab eo loco, inde) 229, 4; assimilatum: *a lene* (id.) 16, 1. 30, 4. Substantivis *re*, *tus* eodem modo iunctis significatur pluralis pronominis absoluti: *en rena*, *an rena*, *ȝen rema* (illi, his) 67, 3. 80, 3. 185, 3. *ol an dusma* (omnes hi) 129, 2.

Arem. pronomen absolutum masc. HEMAN, fem. HOMAN: *heman pe homman* (hic, haec, hoc) Cath. Masc.: *heman a reno en bro man* (hic regnabit in hac regione) Buh. 190, 8. *heman aioa goar hegarat* (hic erat vir pius), *sanct voa heman* (sanctus fuit hic) 208, 14. 20. *heman so dan tut burzut pur* (hoc hominibus est miraculum merum) 46, 10. *pebez blasfem a gra heman* (quid blasphemationis facit hic?) MJ. 81 a. *a tut heman endan poan out* (sub poena hominum huius es) 77 b. Fem.: *rac mazoa homan leanes* (quia erat haec sanctimonialis) Buh. 46, 1. *homan eu guis* (hic est modus) MJ. 13 a. *dilchyt homan* (tenete hanc, scalam) 158 a.

Masc. neutr. HENNEZ, fem. HONNEZ. Masc.: *me oarse a crenn eu hennez* (ego igitur certo sum iste) MJ. 71 a. *hennez heulyet* (illum sequimini) 47 a. *dre hennez* (per illum) 60 a. Neutr.: *hennez ne apparchant nep andret ouzompny* (istud nullo modo convenit nobis) 51 a. *hennez bepret a appetaff* (illud omni tempore appeto) Buh. 50, 14. Fem.: *honnez a ve iniquite re garv* (haec esset iniquitas nimis acerba) MJ. 114 a.

HEN HONT. Masc.: *entre an re hont hen hont eu so scuiz las oz doen an croas ten* (inter illos ille est qui est defessus aeger portans crucem gravem) MJ. 130 b. Fem.: *hon hont* (hod. *houn-hont* secundum Lgd.) caret exemplo.

Pronominum loco item aremorice substantivis, ante quae praecedere solet articulus, subiunguntur *man* (hic), *se* (istic), *hont* (illic = cambr. *hwnt*). MAN: *dan mab man, gant an mab man* (huic puero, cum hoc puero) Buh. 8, 8. 80, 8. *cret an guer man* (crede hoc verbum) 10, 7. *eux an bro man* (ex hac regione) 6, 5. *en bet man* (in hoc mundo) 4, 15. *en stat man* (in hoc statu) 2, 1. MJ. 46 a. 55 a. *an tam bara man* (hoc frustum panis) 60 b. *an dra man* (haec res, hoc) 38 b. 62 b. 69 b. *an tra man* (idem), *an tu man* (cis) Cath. SE: *antra se* (res ista) fq. *andra se* MJ. 10 a. 91 b. *an plat a dref an clezef se* (lamina a tergo istius gladii) Buh. 154, 7. *en stat se* (in isto statu) 138, 7. MJ. 62 b. *an tam bara se* (istud frustum panis) 60 b. *duet a lech se* (venite ab isto loco) Buh. 138, 11. HONT: *mont voar tech an lech hont* (excedere illo loco) Buh. 2, 4. *an kaer hont* (illam urbem) MJ. 21 b. *nac en bet hont nac en bet man* (nec in illo mundo nec in hoc m.) 90 a. *an tu hont* (trans, ultra) Cath. Addito substantivo *re* significatur item pluralis pronominis absoluti: *a hui entent lem a re man* (vosne bene

intellegitis hos? viros) Buh. 160, 2. *me goar an re se* (novi istos) 150, 6. *rac an re hont ezoff spontet* (propter illos perterrita sum) 92, 12.

Simili ratione lingua cambrica — quae hodie pronomini *hwn* addit adverbia *yma* (hic), *yna* (istic), *acw* (illic; ortum ex formula *racko* a praep. *rac*?); e. c. *hwn acw*, *hon acw*, *hyn acw* (ille, illa, illud), plur. *y rhai hyn acw*, *y rhai acw* (illi, illae, illa) — substantivis pronominum loco subiungit adverbia *yma* (hic), *racko* et alia, ut *cynneu*, *gynneu* (mox, prope), *draw*, *hwnt* (illic, arem. *hont*) iam in Mab.: *deu ychen bannawc y lleill yssyd or parth hwnt yr mynyd bannawc. ar llall or parth yma* (duo boves cornuti, unus est ab illa parte montis cornuti, alter ab hac parte) 2, 222. *dwc y march racko ar dillat gennyt. adot ger llaw y gwr gynneu* (sume tibi equum illum et vestem, et pone iuxta virum illum) 1, 27. *kymer y cledyf racko atharaw* (sume gladium illum et percute) 1, 247. *pwy y vydin burwenn racco* (qui sunt agmen mere album istud?) 2, 380. *eisted yr bwrd aoruc y gwr gynneu* (sedit ad mensam vir ille, de quo ante dictum) 1, 5. *nyt egylion oed y rei gynneu* (non angeli erant viri illi) 1, 237. *pwy y marchawc gynneu* (quis eques ille?) 2, 379. *y tir newyd draw* (terra nova illa) 2, 223. *or tu draw yr bont, yr auon* (e parte illa, altera pontis, fluvii) 2, 49. 50. *att y uorwyn draw* (ad virginem illam) 2, 45. *athu hwnt yr mynyd y mae afon* (ex altera parte montis est aqua) 1, 288. *yr koveint hwnt* (monasterio illi) 1, 251.

Cornicae propria est formula demonstrans *an keth*, cum substantivo, cui additur aut sententia relativa aut particula demonstrativa *ma*, *na*, respondens lat. *idem*, *hic ipse*, *idem ille*: *gans an keth welen yn leyff c̃st a ve gorris* (eadem virga quae in manu Christi posita est) P. 138, 1. *rag an keth re ren crowse* (pro isdem qui eum crucifixerant) 185, 2. *an keth map eth alemma* (idem filius qui abiit hinc) R. 2509; quibuscum conferenda sunt *kettel* (ut, = *kethdel*), *kettoth* (simul), *kepar* (pariter). *ha pesy yn ketelma* (= *keth delma*; et orare hoc ipso modo), *an lader an barth dyghow a besys in ketelma* (latro a parte dextra oravit hoc ipso modo) P. 54, 4. 193, 1. *pylat orto govynnas yn keth vaner ma govyn* (Pilatus ex eo quaesivit, hoc ipso modo quaerendi) 100, 3. *In keth gyth na* (eodem illo die) 252, 1. *yn ketella* (illo modo ipso; i. e. *keth delna*) 170, 2. *an keth rena* (idem illi) 42, 2. Opponitur *ken*: *yn ken maner* (diverso, alio modo) 13, 2. *ken onan* (alius quis) 145, 2. *ken mygtern* (alius rex) 148, 4. *ken mam* (alia mater) 198, 4. *ȝe gen le* (ad alium locum, aliorsum) 255, 3. *pe dre gen re ves guarnys* (an per alios monitus es?) 101, 2. *ȝe gen re* (aliis) 23, 4. Idem absolute: *heb ken ys bara* (sine alia re quam pane, pane solo) 12, 1. *dar ken* (ultra cetera, extra modum) 135, 3; adverbii loco: *mar ny yl bos ken* (si non potest esse aliter) 57, 4. *ny won ken* (nescio aliter) 75, 4. *nynio ken* (non erat aliter) 167, 4.

Demonstrativum cambricum commune rei, personae, loci, temporis non infrequens est SEF, ortum ex *isem* (p. 371), *ysef*: *ac ysef yrodaf inneu* (et hoc est quod dabo ego) Mab. 1, 21. Formae *sef*, *ssef* exempla: *sef oed hwnnw syberw y llannerch* (hic erat dominus silvae) 1, 239. *sef tri marchawc oedynt* (hi erant tres equites) 1, 237. *ssef agafas yny chyghor. sef agawsant yn eu kyghor* (id, ita statuit, statuerunt in suo consilio) 1, 21. 236. *sef mal y kedwis* (sic defendit), *sef ydoed gei yn seuyll* (ibi erat Caius stans) 1, 21. 241. *ssef aoruc yr*

amherawdr glas owenu (tunc coepit imperator subridere), *ssef y gwelynt varchawc* (tunc videbant equitem) 2, 377. 378.

E. Pronomen interrogativum.

Differunt formae britannicae huius pronominis: absoluta vel de personis usitata: cambr. *pui*, corn. arem. *piu*; coniuncta vel de rebus: cambr. *pa*, *pi*, corn. arem. *pe*.

Cambricae formae et formulae. PUI de personis potissimum: *puy de keghaus di* (quis est defensor tuus?) Leg. 2, 11, 15. *puy eu gubideyt. pue eu testyon* (qui sint eorum probatores, qui eorum testes, inquirere) 2, 11, 23. 37. *pwy wyt ti. pwy wyt titheu* (quis es tu?) Mab. 1, 31. 253. *pwy yw hwnnw* (quis est hic?) 2, 229. *pwy a uu yma* (quis fuit ibi?) 1, 239. *ac yna y menegeis i yr gwr pwy oedwn* (et tunc indicavi viro quis essem) 1, 5. *gofyn aoruc owein pwy oed ywreic* (quaerere coepit O. quae esset mulier) 1, 17. Tamen etiam de rebus: *pui* (gl. quid?) Ox. 41ª. *a gouyn ordeu pwy oed oreu gantaw* (et quaerere, de duobus quid optimum, utrum melius videretur ei) Mab. 2, 229.

PA, PI: *pa diu* (gl. quid? i. e. ad quid?) Ox. 41ª. *padyu* Leg. 2, 4, 6. *pa triederin gvillt nidele neb evllat ardir arall* (quae sunt tres aves ferae quas non debet quisquam interficere in agro alieno?) 4, 4, 39. *pawed* (quomodo?) Mab. 3, 304. *pa drwc digoneis inheu ytti* (quid mali feci ego tibi?) 1, 9. *py drwc yw hynny* (quid mali hoc?) 1, 20. *py weidi yw hwn. py diaspadein yw hwnn weithon* (qui clamor est hic? q. cl. e. h. nunc?) 1, 16. *dywet vy chwaer heb y peredur pa diaspedein yssyd arnat* (dic soror mea, inquit P., qui clamor est in te? i. e. cur sic clamas?) 1, 248. *py uoes yssyd y osp aphellennic* (quae consuetudo est hospiti et peregrino?), *py ystyr nas agory di* (quae causa quod non aperis eam tu, portam?), *pa gerd yssyd gennyt ti* (quae ars est in te?) 2, 228. *ny wys pa du y mae*, *ny wys pa tu y mae* (ignotum est, qua sit) 2, 225. 226. *pa le pan deui di* (qui locus unde venis?) 1, 243. 255. *gofyn or marchawc y peredur py le pandoei* (quaesitum ab equite e P., unde veniret; cf. *ble*, ubi? Mab. 2, 199) 1, 249. Pertinet huc frequens interrogatio qualitatis *pa ryw*, *py ryw* (quod genus? cf. comp. *cyfryw*, eiusdem generis, talis): *py ryw ormes yw hwnnw* (cuius generis, quale monstrum est hoc?) Mab. 1, 293. *apha ryw chwedleu yssyd gennyt* (et quales sunt tecum nuntii?) 1, 253. *amofyn aoruc ami pa ryw wr oedwn* (quaerere coepit ex me qualis vir essem) 1, 5. *gofyn aoruc ef ymi pa le y mynnwn vynet. adywedut aorugum idaw py ryw wr oedwn aphy beth a geisswn* (et quaerere coepit e me in quem locum ire vellem, et dicere ego ei qualis vir essem et quam rem quaererem) 1, 7. Item interrogatio quantitatis *py meint*, *pa meint* (quantus? cf. *cymeint*, eiusdem magnitudinis, tantus). Pro *pa beth*, *py beth* (quae res? quid?) saepius solum substantivum *peth*, *beth*: *peth yw y rei racko* (quid sunt illi?) Mab. 1, 237. *peth achwerdy di* (quid rides?) 2, 377. *nawn beth yw marchawc* (nescio quid sit eques) 1, 237.

Loco substantivi interdum additur numerale *un*: *pa vn wyt titheu* (quis es tu?) Mab. 1, 254. *aphy un awney ditheu o hynny* (et quid tu incipies inde?) 1, 34. Praepositiones pronomini suffiguntur: *pahar emae macht* (ad quid est vas?) Leg. 2, 6, 8. *paham y bydwn ysgymun. i* (ob quid, cur maledictus essem ego?) Mab. 1, 248. Hibernico *can* (unde?) respondet cambr. *pan* (v. supra).

Adiecta voce *pynnac* interrogativum transit in relativum infinitum (quisquis, quicunque): *puipennac agustlo gustel* (quisquis oppigneraverit pignus) Leg. 2, 6, 17. *aphwy bynnac aallei y rydhau penn clot y byd a gaffei* (et quisquis posset eam liberare, summam gloriam mundi acciperet) Mab. 1, 284. *pa uacht panaac a vrtegho, pa vac pennac ni vrhtegho* (quicunque vas contraiuraverit, non contraiuraverit) Leg. 2, 6, 4. 5. *pa dyn puyllauc benac aladho onuyt* (quicunque homo sanus occiderit hominem insanum) 4, 1, 3. *vy mam heb y peredur aerchis ymi pale bynnac y gwelwn vwyt a diawt y gymryt* (mater mea, inquit P., praecepit mihi ut quocunque loco vidissem cibum et potum, sumerem eum) Mab. 1, 239. *aphy ymadrawd bynnac adywettei yr vn onadynt wrth ygilyd* (et quodcunque colloquium dicebat unus ex iis ad alterum) 3, 300.

Concordant formae cornicae et aremoricae.

Corn. PIU: *pyv a ylta gy bones* (quis potes tu esse?) R. 2511. *pyw a whyleugh* (quem quaeritis?) D. 1109. *pyv myghtern a lowene* (quis est rex gaudii?) R. 106. *pyv henna* (quis iste?) R. 2487. *pv a yl henna bonas* (quis potest is esse?) P. 42, 4. *pu at woras yt colon* (quis intulit in animum tuum?) 81, 4. *an meyn ma ȝynny pu an ommelys* (lapis hic, nobis quis eum convertit?) 253, 4. *pv yw neb a weleugh wy* (quis est quem quaeritis vos?) 69, 2. *warnethy pren be tewlys oll an bows pyv an gyffe* (de ea alea iacta est, totam tunicam quis possideret) 190, 4. *bresell cref a ve sordijs en grows pu elle ȝy don* (magna altercatio orta est, quis iret crucem portatum) 160, 3.

PY, PE: *py gansse y fue gvyskys* (per quos est pulsatus? ad verbum: qui, per eos) D. 1373. *py vr* (qua hora?) D. 603. *py le y fythe keffys* (ubi invenietur is?) R. 702. *gallas ny woȝan pele* (abiit nescimus in quem locum) P. 245, 3. *ny won* (leg. *wor*) *py gymmys y mons y sur ow peghe* (nesciunt, quae sit quantitas qua, quantum certo sint peccantes) 185, 4. *pygymmys hys* (quanta longitudo?) O. 2104. De formula *py nyl* (uter? utrum?) cf. infra (F.). Alibi *py*, *pe* solum de loco usurpatum: *the cst y ben py sensy tyller vyth nyngo kefis* (Christo caput suum quo teneret locus nullus erat inventus) P. 206, 4. *pema ...neb a vyn ȝe guhuȝa* (ubi est qui vult te accusare?) 34, 2. *pe feste* (ubi eras?) O. 467. Pro *pe le*, *pe peth*, *pe ehan* inveniuntur *ple*, *pyth*, *pahan* vel *pan* (*pen*): *lauar ȝym ple ma ȝe dus* (dic mihi, ubi sunt homines tui?) P. 78, 1. *ple meve* (quo loco, statu est ille?) 147, 3. *able ota gy* (unde es tu?) 144, 1. *pyth a vyth guris* (quid fiet?) 126, 3. *pyth a vynnough why* (quid vultis vos?) 39, 1. *pyth yw en drok rewrussys* (quid est malum quod fecisti?) 101, 4. *pahan cheyson as bues why* (quod genus, qualem accusationem habetis vos?) D. 1970. *pahan pleyt yma pilat* (quali statu est P.?) R. 2058. *pan vernans* (qualis mors?) O. 2219. R. 2047. *pendra* (qualis res, quid rei?) O. 1311. D. 1306. R. 203. *pandra* O. 801. D. 568. R. 1642. P. 46, 2. 50, 3. 67, 2. 80, 1; magis contractum: *pandrew henna ȝynny ny* (quid rei est istud nobis?) 105, 1; interposita praepositione: *pan adra a ynnyoughwy* (quare instatis vos?) 99, 1. Item pro *perag*, cum praep. postposita, *prag* (ob quid? cur?) 7, 1. 78, 2. 82, 4. 116, 4. 121, 2. 128, 2. 187, 2. *pragh* 201, 3.

Relativum infinitum significatur voce *pynag* non modo ut cambrice adiecta: *pyu penagh a len grysso* (quisquis fideliter credet) R. 2466. *pyv penagh am gwellha vy* (quisquis me videt) R. 2383. *pe penag vo*, *py penag vo*, *pepenak vo*

(quidquid erit) O. 662. 1154. D. 1356. *py le penag yskyffyn* (ubicunque id invenero) D. 1551, interdum addito *ol*: *pepynag ol a wharfo* (quidquid accidet) O. 1736. *pepenagol a wylly* (quidquid videbis) O. 745. *pepenagol may thello* (quocunque ibit) D. 630; sed etiam sine pronomine: *pynak vo lettrys pylek* (quicunque est, litteratus an laicus) D. 681. *penag a wryllyf amme* (quemcunque osculabor) D. 1084. — recentius *pennagel* Cr. 179. *pennaglé* 1641. *pynagell* 811. 1376. — vel praemisso *pup*: *puppenak ma fo redys an awaylma* (ubicunque legetur hoc evangelium) D. 550. *puppenagol a vo ef* (quisquis est is) D. 23. *py nyl pynagol* (utercunque) vid. infra (F.).

Arem. PIU: *piu* ('quis') Cath. *ne gon piu eo den* (nescio quis sit homo) Buh. 56, 14. *ouzouchuy goulen a menaff . . . piu eo sider hoz querent* (e vobis quaerere volo, qui sint parentes vestri) 36, 20. *piou eu hennez a clesquez te* (quis est iste quem quaeris tu?) MJ. 194b. *piou oude* (quis es?) 18a. *piou a clesquez te* (quem quaeris tu?) 186b. *piou a clesquet* (quem quaeritis?) 70b.

PE: *pe leveront y* (quid dicunt ii?) MJ. 227a. *pe rif* (quid faciam?) 191a. *pe leueret huy* (quid dicitis vos?) Buh. 160, 1. *petra* (quid?) 6, 1. *petra neuez* (quid novi?) 56, 10. 74, 1. *petra a mat* (quid boni?) 18, 20. *sellet pebet anquen so dan den man na pebez tan a goez an bet* (videte quae afflictio sit huic viro et qui ignis coram mundo) 196, 15. 16. *pe du* ('quorsus'), *pe eur* ('quando') Cath. *peban* (unde) MJ. 18a. *pe marchadouryen* (quales mercatores?) 76b. Idem cum pronomine *heny*: *peheny eu* (quis est?) 130b. *da gouzout certen pe heny he gounezo* (ad sciendum certo, quis eam acquirat) 145a. *pe heny comset huy fier a clesquet* (quis, dicite vos audacter, quem quaeritis?) 72a. De relativo usu horum *pe* et *pe heny* supra exposuimus (p. 393). Inprimis memoranda: *pequen calet, peguen calet* (quam dure?) MJ. 84b. 126a. *peguen guynvydic* (quam beatus?) 193a. *peguement* ('quantum'), *peguen bras* ('quantus'), *peguen pell* ('quamdiu') Cath. Item per se sola interrogantia, *pez* (res) et *pet* (quot): *pez a grif* (quid faciam?) MJ. 21a. 95b. *pez a rahimp ni* (quid faciamus nos?) 27b. *pez a gray* (quid faciet?) 34a. *pez drouc avantur* (quid malae rei?) 82b. *ne oun pez a leuerez te* (nescio quid dicas tu) 78a. *peth* ('quotus et quot'), *peth guez* ('quotiens') Cath. *ne gouz pet guez* (non est compertum quotiens) Buh. 84, 80. *pet dez* (quot dies?) MJ. 168b.

Etiam aremoricum interrogativum, sive solum sive substantivo additum est, antecedit praepositioni: *perac* ('quare'), *perac abec* ('quapropter, quamobrem'), *perac tra* ('quamobrem'), *pe dre hent* (qua), *pe en lech* ('ubi'), *pe a lech* ('unde'), *pez a lech* ('quo') Cath. *perac na sarmonez* (propter quid non sermocinaris?) Buh. 56, 8. *me men gouzout pe alech voa na pelech ez ahy* (volo scire ex quo loco venerit et in quem locum vadat) 34, 20. 21. *pe da tra* (ad quid?) MJ. 70a. *pe da heur* (ad quam horam?) 227a.

Relativum infinitum sicut cambrice efficitur adiecto *pennac* — *en un lech pennac* (in loco qualicunque) MJ. 37a. *un lichic pennac* (loculum quempiam) 154a. — *piu pennac* ('quiscunque'), *petra pennac* ('quidquid'), *peguement pennac* ('quamlibet, quamvis') Cath.

F. Adiectiva pronominalia.

Omnium primum hic memorandum est *all* (alius) cum formis suis variatis, deinde *oll* (omnis), *paup* (quivis), *nep* (aliquis), concordantia cum hibernicis *aile, uile, cách, nech.*

ALL simplex non extat nisi in compositis, ut iam in nomine vetusto gallico *Allobroges* (p. 207), etiam in hodierna lingua cambrica. In Leg. *alldut, alldud* (alienigena, non Camber) 4, 1, 32. 2, 6. 27, et in aliis plurimis locis enumeratis in indice sub voce *alltud*, scripta minus bene ob servatam inchoantem *t* destituendam.

Cambrica forma duplicata sing. ARALL, plur. EREILL (cf. hib. vet. *araile, araill*, pro *alaile, alaill*, p. 359), aut cum substantivis adiectivi instar, aut per se sola: *or finnaun dir claud. claud nihit dir finnaun arall* (a fonte ad fossam, secundum fossam ad fontem alterum) L. Land. 149. *bet penn foss in hipant diuinid dir pant arall* (usque ad initium fossae in cavitate sursum ad cavitatem alteram) 150. *oderuit idin roy mach iarall* (si accidit homini ut daret vadem alteri) Leg. 2, 6, 1. *marchawc arall* (alius eques) Mab. 1, 240. *yn lle arall* (alio loco) 1, 15. 250. *arch y gennyf a arthur dyuot ae ef ae arall* (iube de me Arthurum venire aut ipsum aut alium) 1, 242. *am betheu ereill* (de aliis rebus) 1, 34. *gwladoed ereill* (aliae, ceterae regiones) 2, 201. *edeu ereyll* (duo ceteri) Leg. 1, 7, 18.

Cornice et aremorice item. Corn.: *vn marrek ʒy ben hag arall ʒy dreys* (unus miles ad caput eius et alius ad pedes eius) P. 242, 1. 2. *marrak arall o gowsas* (alius miles dixit) 246, 1. *gurek arall a leueris* (alia mulier dixit) 84, 3. *gul tol arall ny vynne* (aliud foramen facere nolebant) 180, 3. Cum articulo: *In meth an lader arall* (id dixit alter latro) 192, 1. *Then levff arall pan doʒyans* (ad alteram manum cum venissent) 180, 1. *an barth arall* (ab altera parte) 198, 2. *han pen arall* (et alterum caput) 223, 3. *an nyl torn y fyth re hyr tres aral re got yn guyr* (altera vice fit nimis longa, trabes, altera nimis brevis re vera) O. 2548 sq. Plur. post collectiva: *re erell* (alii, genua flexerunt) P. 195, 1. *gans ioseph ha tus erel* (per Ios. et alios homines) R. 3. *savye bewnens tus erel* (salvare vitam aliorum) D. 2876. Item post dualem: *en thyv grous erel* (duas cruces ceteras, erigite) D. 2820. Tamen etiam: *ple kefyr dyv grous aral* (ubi capientur duae cruces aliae?) D. 2576; ut post genetivum pluralis (p. 281): *lyes profus aral* (multi prophetae alii) R. 1485.

Arem.: *arall* (ʻalter, reliquusʼ), *en faeczon arall* (ʻaliterʼ) Cath. *e bro arall* (in aliam regionem) Buh. 4, 23. *tremen tu arall* (transire in aliam partem) 90, 19. *vn guez arall* (altera vice, iterum) 74, 9. *vn arall choasomp* (alium eligamus) 182, 16. *guez aral* (ʻolimʼ), *tro arall* (ʻpridemʼ), *an re arall* (ʻceteriʼ) Cath.

Cambricum NEILL (= *un eill?* unus e duobus), rarius solum (alteruter): *or neildu* (ex altero latere) Leg. 2, 6, 30. *gwna y neillpeth* (fac alterutrum horum) Mab. 1, 270. *eisted aoruc peredur ar neill law yr amherodres* (sedere P. ad alteram manum imperatricis) 1, 281; frequentius oppositum sequenti LALL (orto ex *alall?*) cum articulo, sing. *y llall* Mab., plur. *ir leill* gl. Ox. 39[b], recentius *y lleill*: *mwy nor llall* (maior quam alter) Mab. 1, 281. *y neill ohonunt yn was gwineu. ar llall yn was melyn* (unus ex eis puer fuscus et alter puer

flavus) 1, 263. *y lladawd y neill or gweisson. y lladawd y llall* (cecidit unum e pueris, cecidit alterum) 1, 36. *e neyll hanner ... ar llall* (unum dimidium, ... et alterum) Leg. 1, 43, 21. Plur.: *e rey or teylu ar lleyll eny kylc y lety ef* (alii e curia et alii in vicinitate domicilii eius) Leg. 1, 7, 7. Pro *neill* interdum antecedit LEILL ipsum quoque cum articulo: *yny orffei y lleill ar y llall* (donec superabat unus alterum) Mab. 2, 27. *deu ychen ... y lleill ... ar llall* (duo boves, ... unus ... et alter) 2, 222; vel *vn* cum articulo: *ar vn y bydei borth ef idi. agollei y gware arllal adodei awr* (et illa, duarum partium, cui ipse auxilium ferebat, perdebat ludum, et altera tollebat clamorem) 1, 292. Pro *llall* accedente substantivo adhibetur *arall*: *ar neill hanner ar hanner arall* (et dimidium unum et dimidium alterum) Mab. 1, 274. *ar y neill law y owein ... ar y tu arall y owein* (ad unam manum Oweni, ad alterum latus O.) 1, 33. *yn y neill law ... ar y llaw arall* (in una manu, in altera) 1, 271. *or neill tu ... or tu arall* (ex uno latere, ex altero) 2, 20. *or neill parth ... or parth arall. or lleill parth ... or parth arall* (ex una, altera parte) 1, 274. 2, 39.

Cornice tam simplex *yll, eyll*, quam cum articulo *an nyl, a neyl* (cui respondent aut *arall*, aut substantiva pronominalia *y gyle, y bên*): *hay yll leff* (et altera eius manus), *hay yll troys* (et alter eius pes) P. 179, 2. 3. *gans y eyll leyff o gosys* (una sua manu quae erat sanguine conspersa) 219, 3. *me a teyl tol rag an nyl* (ego forabo foramen pro una, manu) D. 2743. *an nyl thotho a delle..* (alter ei debebat..) D. 504. *me a gylm an nyl* (ego vinciam unum) D. 2785. *an nyl tenewen, an neyl tenewen, an neyll tenewen* (ex uno latere) O. 214. P. 71, 1. 205, 3. *a neyl tu* (ad unum latus) 105, 3. *an neyll lef bys yn y ben* (ab una manu usque ad alteram) 178, 1. *mars ty a theg a neyl pen the dour cedron* (si tu feres alteram extremitatem, arboris, ad aquam C.) O. 2814 sq. Per combinationem inde profecta sunt *py nyl* (uter): *py nyl o mogha sengys* (uter maxime, magis tenebatur?) D. 510. *ny wothons yn teffry py nyl a wrons drok py da* (nesciunt certo, utrum faciant malum an bonum) D. 2774 sq. *pe nyle an dus avyth delyffris* (uter eorum liberetur) P. 125, 3. *py nyl pynagol may fo* (utercunque est) D. 1462; et *na nyl* (neuter): *nep nan geffo na nyl* (qui neutrum habebit) D. 921. *na nyl oges nag yn pel* (neutrum, nec prope nec procul; cf. germ. med. *newëder*, hod. *weder*, angl. *neither*) O. 1141. *na nyll drok na da* (nec malum nec bonum) P. 60, 3. *na nyl yn nor nag yn nef* (nec in terra nec in caelo) R. 1747. *na nyl yn nos nag yn geyth* (nec noctu nec interdiu) D. 1881. *the thev ... ny re nan nyl thyn bos na dewes* (tuus deus nec cibum nobis dat nec potum) O. 1809 sq.

Arem. *an eil* (alter, secundus, p. 322) sequente *egile* vel *eben* (p. 408): *servig ... an eil deguile a grehet* (servitium alter alteri facito) MJ. 54b. *an eil oar eguile lequet* (alterum super alterum ponite, pedem) 137b. Inde: *nanneil neguile* ('neuter') Cath.

OLL (omnis) cambrice non mutatur post substantiva, ut in plur.: *gwraged oll* (omnes mulieres) Mab. 1, 5; praemittitur *holl*: *yr hollgwn* (omnes canes) Mab. 2, 22. Compositum autem cum numeralibus est *ell, ill, yll*: *elldeu, illdeu, ylldeu* (ambo) Mab. 2, 237. 247. 3, 12. 215. 266. *ellpedwar, yllpedwar* (cuncti 4) 2, 16. 247. 3, 145. 146. 148. *ellpump* (cuncti 5) 3, 102.

Corn. OL, OLL (omnis, totus), tam absolute positum vel ante substanti-

vum, a quo separari solet interposito articulo vel pronomine, quam post nomina vel pronomina: *ol ny a bys* (omnes petimus) P. 126, 2. *ol warbarth* (omnes simul, cuncti) 142, 1. 147, 4. 149, 3. *oll a dro*, *ol a dro* (omnes circum) 146, 1. 154, 2. *oll an bows* (tota tunica) 190, 4. *rag ol an wlas* (pro toto mundo) 56, 4. *war ol y gorf* (in toto corpore eius) 236, 3. *yn oll an bys* (in toto mundo) 225, 4. *dris ol an bys*, *dris an bys ol* (per totum mundum) 200, 2. 31, 2. *yn nos oll* (tota nocte) 241, 3. *en box oll* (pyxis tota) 36, 2. *whek ol*, *whegol* (totus dulcis, dulcissimus) O. 2132. P. 164, 1. Cf. supra et infra *pynagol*, *pup ol*, *byth ol.*

Arem. OLL absolute positum, HOLL, HOL ante substantiva: *edoll en maes* (ite omnes foras) Buh. 56, 17. *oll ny aiel* (nos omnes eamus) 140, 2. *oll ez guelhet* (omnes videbitis) MJ. 80 b. *oll da pep re so ret* (omne cuivis est necessarium) Buh. 62, 23. *an oll ez em collez* (totum te perdis) 72, 2. *ann oll oll* ('omnino, prorsus, penitus') Cath. MJ. 43 b. *ann oll dan oll* (totum toti) 42 b. *oll dle anholl bet* (quicquid debet totus mundus) 44 b. *ann holl bet* (totus mundus) 68 b. *dann holl tut* (toti populo, omnibus hominibus) 67 b. *he hol souzan... he hol glachar* (omnem curam, omnem sollicitudinem eius, mundi relinquere) Buh. 136, 16. 17. *an hol loznet* (omnia animalia) 30, 18. *mir an hol gourchemenou* (serva omnia mandata) 62, 4. Cum *re*: *da an hol re* (omnibus) MJ. 10 a. Suffixum adverbio: *byscoaz oll* (unquam) 93 a.

Cambricum PAUP (quivis; = hib. *cách*, p. 66) absolutum: *gurt paup* (leg. *gurth p.*, contra quemvis) gl. Ox. 39[b]. *ar bawp* (supra quemvis) Mab. 1, 5. A quo differt POP (omnis) constructum aut cum numerali *un*: *am penn pob un ohonunt* (circum caput cuiusvis eorum), *am bop un onadunt* (circum quemvis ex eis) Mab. 1, 3; aut cum substantivo, cui praecedit: *pop rey* (omnis persona) Leg. 1, 5, 5.

Corn. PUP, POP, PEP (saepe destituta *p*, sed servans sequentem tenuem primitivam, etiam mediam in tenuem provehens) tam solum: *my ny won leuerel prak gans pup na vethaf lethys* (nescio dicere cur non occidar a quovis) O. 595 sq. *ha guetyeugh pup y worthye* (et curate omnes ut eum adoretis) O. 2555. *may hallo pup y redye*, *may hylly peb y redye* (ut possit, posset quivis id legere) D. 2809. P. 189, 2. *peb ȝe ves a omdennas* (quivis foras se vertit) 33, 4. *pep aydu* (suo quisque latere) 77, 1. *ha peb ȝoȝo ow cull geyll* (et quemvis ei facere contumeliam) 165, 2. *ȝe bob dyȝgthtya forth a rug* (cuivis iter paravit) 7, 4; quam sequente substantivo: *pop prys*, *pup prys* (omni tempore) O. 1213. 2125. *pub er*, *pub vr* (omni hora) P. 37, 3. 54, 3. *dris pub tra*, *drys pub tra* (supra omnem rem) 24, 1. 148, 1. *a bub tu* (a quovis latere) 163, 2. *glan a bub fylte* (purus ab omni vitio) 47, 2, vel vocibus *huny*, *onan*: *pup huny* (unusquisque) O. 969. 1688. 2017. D. 237. 1047. *pub onon* (id.) P. 137, 2. Plerisque his haud raro insuper additur *ol*: *pup ol* D. 2080. 2092. R. 1096. *pep ol* O. 948. *peb ol* D. 247. *pup den ol* (quivis homo) O. 1043. D. 1905. *pub tra ol* (quidvis) O. 748. 2130. *pup vr ol*, *pub eroll*, *pub erol* (unaquaque hora) D. 525. P. 23, 1. 87, 3. *pub teȝoll* (cotidie; *deth*) 228, 1. *a bub drok ol* (a quovis malo) 194, 2. *pub onan ol*, *pub onan oll* (singuli) 43, 2. 199, 1.

Arem. PEP item cum substantivis: *dirac pep den* (coram quovis homine) Buh. 64, 5. *e pep stat*, *e pep andret* (in quolibet statu, in qualibet re) 62, 22.

120, 6. *pep hent* (quavis via) MJ. 35a. *pep tra* ('quodlibet'), *a pep lech* ('undique'), *a pep tu* ('hinc inde'), *en pep lech* ('ubique') Cath. *peb un guer* (singula verba) MJ. 24b. Cum *unan*: *pep unan* ('quisque') Cath. MJ. 95a. *sascun ha pep vnan* (omnes et singuli) Buh. 54, 23. *da pep vnan* (cuivis) 154, 24. MJ. 94a. *hervez pep unan* (secundum unumquemque) 101b. *gant pep unan ezouf hanvet* (ab unoquoque nominor) 89a. Cum *heny*: *duet mat ouch huy . . . ha pep heny en ty man* (accepti vos et quivis hic) Buh. 186, 2—5. *da pep heny a suppliaff* (cuivis supplico) 142, 18. *ez dle pep heny goelaff* (quivis debet plorare) MJ. 3a. *dreist pep heny* (supra quemvis) 111b; cum *re*: *oar pep re* (super omnes) 85a. *dreis pep re* 36b. 40b. 93a. *da pep re* (omnibus) 151a. Buh. 62, 23.

Commune cornicae et aremoricae a cambrica alienum est adiectivum eiusdem fere significationis corn. KETTEP, arem. GUITIB (ad unum omnes, universi, cuncti) cum singulari numero constructum:

Corn. *kettep* (*ketep*, *ketop*) cum substantivo: *the escarn ol ketep tam* (tua ossa omnia singula frusta) O. 2743. *kettep dyner* (ad unum omnes denarios) D. 1514. 1538. *ketep map bron*, *ketep map pron* (unusquisque filius mammae) D. 892. O. 1162. *kettep pen* (singula capita) O. 1655. D. 462. 2769. *ketep pol* (id.) O. 2298. *yn kettep pen* (in singula capita) D. 762. *yn kettep pol* (id.) D. 841. 3054. *yn ketep pol* O. 2418; cum *onan*: *deugh yn rag ketep onan* (provenite universi) O. 2683. *y fethons myttyn parys ketep onen* (erunt mane parati unusquisque) O. 2307 sq. *ketteb onan* D. 837. *kettep onan* D. 2821. 2814. 2856. *gothveȝough ketoponon* (scietis unusquisque) P. 141, 3. *y iunctis ketoponon oll warbarth* (artus eius singuli omnes coniunctim) 181, 4. *y vellow kettep onan* (membra eius universa) D. 2770.

Arem. *guitib*, *guiteb*, cui semper subiungitur *un* vel *unan*: *diouz fet an bet guytibuntam* (de rebus mundi universis) MJ. 38a. *deut em requet infernalet guytebuntam* (venite a me iussi infernales ad unum omnes) 97a. *a huy na guel guytebunan* (nonne videtis vos cuncti?) 80b. *quement den so en bet guytibunan* (quot homines sunt in mundo ad unum omnes) 10a. *deomp guitibunan*, *guitibunan deomp*, *deomny guitibunan* (veniamus, eamus nos universi) Buh. 58, 4. 94, 5. 200, 14. *guitibunan cleuit an cas* (cuncti audite casum) 130, 6. *dan hol comun guitibunan* (toti communitati ad unum omnibus) 50, 23. *an pobl commun guytybunan* (vulgum ad unum omnes) MJ. 101b.

NEP (= hib. *nech*) praecipuum in sententia negativa locum habet. Cambrice fere absolutum (quisquam): *na vyr nep* (quod nescit quisquam) Leg. 2, 1, 27. *nyt oes delehet y nep* (non est debitum cuiquam) 1, 5, 13. *nys atwaenat neb or llu ef* (non norat quisquam ex agmine eum) Mab. 1, 24. *ny chaffwn i neb* (non inveniebam quenquam) 1, 10. Tamen etiam cum subst.: *neb ryw*, paulo infra. Cum articulo ante sententiam relativam, vid. supra (p. 393).

Corn. *nep*, *neb* semper coniunctum aut cum subst.: *nebtra* (aliquid) Voc. 10'. *yn neb ehan a seruys* (in qualicunque genere servitii) P. 15, 2. *dre neb forth a govaytis* (per quampiam viam cupidinis) 15, 4. *yn nep maner* (ulla ratione) R. 497. *yn nep pow*, *in neb gulas* (in ulla regione) O. 1116. 1120. *nep den* (quisquam) R. 2552; aut cum sententia relativa (p. 393). Pronominis absoluti vice fungitur ONAN (p. 315): *an eȝewon onan* (e Iudaeis unus) P. 81, 1. *adrohas . . . scoverns onan aneȝe* (decidit aurem unius ex iis) 71, 2. *dre onan* (per aliquem)

42, 3. *onan y welsons ena* (aliquem viderunt ibi) 154, 3. *ken onan ȝys nan rolla* (nisi alius quis tibi eam dedisset, potentiam) 145, 2.

Cornicae propria forma HUNY magis servat vim numeralis, cf. supra *pup huny* (unusquisque); tamen etiam *leas huny* (multi quidem) P. 62, 4.

Arem. NEP eiusdem usus cuius cornicum: *hep nep mez* (sine ullo pudore) MJ. 16b. *na ne alhet...nep manyer comps* (nec posset ulla ratione dici) 13b. *nep en deuez gant fez carantez net ne gra nep lech a nep bech a pechet* (is qui habet cum fide caritatem sinceram, non committit quo loco it (?) ullum onus peccatorum) Buh. 62, 13. 14. *nep den* ('nemo'), *nep lech* ('neutrobi'), *nep tra* ('nihil') Cath. *nep heny* (quisquam) MJ. 22a. 36a. *nep re* (id.) 31b. 68a. Pro eodem pronomine absolute posito substituitur UNAN: *vnan an sent* (unus e sanctis; sing. *sant*) Buh. 4, 6. 154, 24. *duet eo vnan* (venit aliquis) 22, 5. *euit vnan* (propter aliquem) 4, 19. *unan gardis am traysso ahanoch* (unus e vobis audacter me prodet) MJ. 57b. *dre unan ahanoch* (per unum e vobis) 58b.

G. Substantiva pronominalia.

Cum alia quaedam possint huc referri ut *gwr* et *dyn* (homo), *peth* et corn. arem. *tra* (res), corn. *kymmys*, arem. *quement* (eadem magnitudo), tum cambrica memoranda sunt *rei* (corn. arem. *re*), *ryw*, *dim*, *sawl* (corn. *suel*, arem. *seul*), e quibus quaedam concordant cum hibernicis quae supra enumeravimus (p. 364). Eadem vox atque hib. *céle* haud dubie est cambr. *cilid*, corn. arem. *cele* in formulis *y gele*, *egile*.

REI cambrice constructum cum pron. plur. invenitur in Mab.: *mwy athegach oed honno nor rei ereill oll* (maior et pulchrior erat haec, navis, quam ceterae omnes) Mab. 3, 264. *llong oed vwy noc vn or rei ereill* (navis erat maior quam ulla e ceteris) 3, 269. Eodem modo plur. subst. *rann* (pars): *y buant y gwyr ... yngoreskyn y kastell. ar ranneu ereill onadunt yn cadw y gaer* (viri ceperunt castellum, et ceteri ex iis custodiebant urbem) 3, 274. Dubitamus tamen, an sit etiam statuenda forma singularis *rei*. Obtinet locum pronominis eodem fere modo quo subst. hib. *luct*, *lín*: *rey adeueyt bod en edlyg pop rey o rey henne* (sunt qui dicant esse edelingum quemvis ex his) Leg. 1, 5, 5. *gwraged oll eithyr y rei oed yn gwassanaethu* (mulieres omnes exceptis iis quae erant ministrantes) Mab. 1, 5. *cyfyeith ar rei or adar ar annifueilet* (eiusdem linguae atque aliquae ex avibus et animalibus) 2, 231. *gellwng*, *gadu rei onadunt* (dimittere, servare aliquos ex iis) 2, 372. 3, 301.

Cornici *re* eadem est constructio: *war aga dewlyn y ȝe ... re erell* (in genua sua ceciderunt alii) P. 195, 1; idemque usus: *re an eȝewon ... a leverys* (quidam e Iudaeis dixerunt) 203, 1. *gans re ... en loven a ve tennys* (a quibusdam funis intentus est) 181, 3. *an keth rena a spedyas* (idem illi festinaverunt) 42, 2. *y pesys rag an keth re ren crowse ow ȝas whek beȝens gevys ȝen rema aga nyscyte* (oravit pro isdem, qui eum crucifixerant: mi pater dulcis, ignoscatur his ipsorum inscitia) 185, 2. 3. Rarius de rebus: *an rema yv oberys* (haec facta sunt) O. 15.

Arem. *re* subst. sing.: *un re* (aliquis) Buh. 56, 11. 16. 58, 16. 138, 3. MJ. 223b. 224a. *calet re* (res dura) 44b. Plerumque tamen pluralem significans ac respondens singulari *heny* (ut hodie): *an re so afuyus* (ii qui sunt invidiosi)

MJ. 11a. *an re nen care* (ii qui eum non amabant) 84a. *entre re mat* (inter homines bonos) Buh. 104, 12. *an re dieug* (h. ignavi) MJ. 12a. *da an hol re* (omnibus) 10a. *dreist pep re* (supra omnes) Buh. 154, 9. Coniuncti huius substantivi cum pronominibus possessivis, demonstrativis, infinitis exempla supra proposita sunt.

Cambr. RIU (genus; cf. interrogationem qualitatis *py ryw*, *pa ryw*, p. 399): *ryw genedyl aelwit y coranneit* (genus nationis, natio quaedam, quae dicebatur Corantii) Mab. 3, 299. *ydywawt lleuelis wrth yvrawt yrodei ryw bryuet* (dixit L. fratri suo, se daturum ei genus insectorum, insecta quaedam) 3, 301. *y bu ef yn hir yn yr agherdet hwnnw. heb dywedut vngeir wrth neb ryw gristawn* (fuit diu in regione hac invia, ut non diceret ullum verbum ad quenquam Christianum) 1, 266. *vn ryw ymadrawd* (idem nuntius) 1, 244.

Cambr. DIM (res): *awdost di dim* (scisne tu aliquid?) Mab. 2, 232. 233. *gouyn idaw awydyat ef dim ywrth twrch trwyth* (quaerere ex eo sciretne aliquid de T. t.) 2, 243. *gwrdu mawr awely ... ny bo llei odim no deuwr owyr y byt hwnn* (nigrum virum magnum videbis, qui nihilo minor sit quam duo e viris huius mundi) 1, 6. *rac gossod or lleycyon dym auey yn erbyn er escrythur lan* (ne quid statueretur a laicis, quod esset contra scripturam sacram) Leg. praef.

Cambr. SAWL (copia, multitudo) cum art.: *y sawl ae gwelei kyflawn vydei oe serch* (quicunque eam videbant replebantur amore eius, puellae) Mab. 2, 218. *yna y kychwynnwys kulhwch agoreu ... ar sawl a buchei drwc y yspadaden* (tunc accesserunt C. et G. et quotquot erant malae voluntatis in Y.) 2, 248.

Corn. *suel* sine art.: *suel a vynno bos sylwys* (quisquis volet salvari) P. 2, 1. *suel a wressa both y das* (quisquis fecerat voluntatem patris sui) 213, 2. *suel a wresse* (quidquid fecisset) 119, 4. *suel a vynna y clewas* (quisquis volebat, audivit) 79, 2. *pu suel a vynnyth* (quidquid vis) D. 592. *sul a then nef* (qui it ad caelum) R. 136. Recentius *seyl* scriptum: *rag maga seyl a theyg bewnans* (ad alendum quisquis fert vitam) Cr. 98. 99.

Arem. *seul*: *seul ma en coufhaf ez graf joae* (quotïenscunque eius memini, gaudeo) MJ. 6b. *seul a anquen hac a penet a gouzafvet* (quantum angoris et doloris patimini!) 125a. *seul muy oarse so a pechet seul muy poan racse so dleet* (quanto plus igitur est peccati, tanto maior poena propterea debetur) 68b. *ha seul a glachar preparet so deoch dreist pep den ordrenet* (et tantum supplicii paratum est vobis supra quemvis ordinatum) 125b.

Cambr. CILID (socius? cf. hib. *céle*) frequens cum praep. *di*, *y* (= hib. *do*): *dir carnou fin tref peren or carn di cilid diguairet bet imor hafren* (ad lapidum cumulos terminos vici P. a cumulo ad cumulum deorsum ad mare Sabrinae) L. Land. 226. *dyrnodeu calet tost arodei bawp onadunt y gilyd* (plagas duras firmas dabat quivis ex eis alteri) Mab. 2, 51. *o drwc y gilyd y kaffat y grib* (de malo ad malum, de periculo ad periculum sumptum est pecten; i. e. aegerrime sumptum est) 2, 246. *or pryt y gilyd* (ab uno tempore ad alterum; i. e. ab una hora ad eandem insequentis diei) 3, 193. Praeterea cum pron. poss. 3. pers. *y*, *e*: *pob un onadunt aaeth dwylaw mynwgyl ygilyd. ac o vrawdoryawl garyat pob vn aressawawd ygilyd onadynt* (uterque posuit manus circum collum alterius, et amore fraterno uterque salutavit alterum) 3, 300. *hyt na mynnei yr vn vot heb y gilyd* (ita ut nollet alter esse sine altero) 3, 145.

tagneuedwyt pawb onadunt ae gilyd (pacem composuit uterque eorum cum altero) 2, 66. *nyt attebei yr vn mwy noe gilyd* (non magis respondit unus quam alter) 1, 258.

Cornice et aremorice item. Corn.: *hay yll troys a ve gorris poran war ben y gele* (et unus eius pes positus est recte super alterum) P. 179, 3. *an nyl thotho a delle pymp cans dyner monyys ha hanter cans y gyle* (unus ei debebat quingentos denarios monetarum et quinquaginta alter) D. 504—6. *ha me a gylm y gyle* (et ego vinciam alterum; cf. *me a gylm an nyl* 2785) D. 2788. *golhens pup ltreys y gyle* (lavato quisque pedes alterius) D. 877. BEN ad feminina relatum: *eys crist y a gemeras an neyll lef bys yn y ben* (longitudinem Christi ii sumpserunt ab una manu usque ad alteram) P. 178, 2. *my a dyl tol rak hybeen* (ego forabo foramen pro altera, manu) D. 2749; sed etiam ad masc.: *ha why dreheueugh ybeyn* (et vos erigite, suspendite alterum) D. 2826. *cachaf yben* (capiam alteram, extremitatem, *pen*) O. 2816.

Arem.: *servig cuf ufvel evel se an eil deguile a grehet* (servitium come humile item alter alteri facite) MJ. 54 b. *a ty de guile* (a domo ad domum) 84 a. *de guile* (ad alteram, manum; *dorn* m.) 136 a. *an eil oar eguile* (alterum super alterum, pedem) 137 b. *duet de guile* (venite ad alterum, clavum) 158 b. *ann eil heguile* ('uterque'), *ann eil tu heguile* ('utrinque, utrobique'), *nanneil neguile* ('neuter') Cath. Hodierna: *ann eil égilé* (alter alterum), *ann eil hag égilé* (uterque), *ann eil hag ébén* (utraque).

H. Formulae pronominales.

Inprimis memorandum est cambricum *hun* (i. e. *un*, unus, solus) vel derivatum *hunan*, plur. *hunein*, cum pronominibus possessivis *vy*, *dy*, *e* etc., e sensu proprio transgrediens in significationem latini *ipse*.

HUN: *pwy aerchis itti eisted yna. myhun heb ynteu* (quis te iussit sedere ibi? ego ipse, inquit) Mab. 2, 65. *nyt oed o blant ym tat i namyn myvi vy hun* (nihil prolis erat patri meo nisi ego ipsa) Mab. 1, 252. *ohonaf vy hun* (a me ipso) 3, 34. *ar vympenn vy hun* (in meum ipsius caput) 1, 9. *hyt vy llys vy hun* (in aulam meam ipsius) 1, 10. *kymer dy hun ef* (sume tu ipse id) 1, 238. *kyhyrdu kewilyd amiui ac athyhun* (aequalis ignominia mea et tua ipsius) 2, 25. *am dy agkemhendawt dy hun* (propter tuam ipsius impudentiam) 2, 65. *ef ehun yny priawt person* (is ipse in sua propria persona) 3, 303. *arthur yn y lys ehun* (A. in sua ipsius aula) 1, 22. *iarlles ehun yn yr ystauell* (comitissa sola in cubiculo) 1, 18. *arnaw ehun, idaw ehun* (de se ipse, sibi ipse) 1, 10. 239.

HUNAN: *yth person dy hunan* (in tua ipsius persona) Mab. 3, 302. *y lladawd peredr. y iarll ehunan* (occidit P. comitem ipsum) 1, 291. *eithyr leaesgeuyn ehunan* (praeter L. ipsum) 2, 243. Plur.: *drwc arnom ny hunein* (malum super nos ipsos) Mab. 3, 29. *dywedut yryngtunt ehunein* (dicere inter se ipsi) 2, 39. *datrithaw yneurith ehunein* (restituere in formam propriam ipsorum) 2, 235.

Hanc formam solam habent ceterae dialecti. Corn.: *me a vyn mos ow honan* (volo ire ipse) D. 87. *ow colon ow honan* (meum ipsius cor) R. 2042. *ty the honyn the balas* (tu ipse ad fodiendum), *sens the honan* (tene ipse), *gothaf the vrus the honan* (patere tuum ipsius iudicium) O. 345. 1455. 2248. *te a woȝye ȝe honon* (tu sciebas ipse), *lavar ȝymmo ȝe honon* (dic mihi ipse) P. 101, 2. 4. *ny*

ve ragtho y honan (non fuit pro ipso) 6, 1. *crist y honon* (Christus ipse) 160, 4. *del leuerys y honon* (ut dixit ipse) 256, 4. *bones vn den y honan* (esse hominem solum) O. 94. *y honan yth ymwanas* (ipse se occidit), *emlathe y honan* (se interficere ipsum) R. 2065. 2073. *del vynsyn agan honan* (ut ipsi voluimus) O. 16. *guel yv thywhy why mones ages honan* (praestat ut vos eatis ipsi) R. 641 sq. *pan vynnogh agas honon*, *pan vynnough agis honon* (si vultis ipsi) D. 545. P. 37, 4. *olough rag agis fleghys ha ragough agis honon* (flete propter liberos vestros et propter vos ipsos) 169, 1. *warnough agas honan* (de vobis ipsis, flete) D. 2642.

Arem.: *ma hunan* (ego ipse, ipsa, ego solus, sola) Buh. 6, 8. 12, 20. 132, 7. *az tu da hunan* (e tua ipsius parte) MJ. 77 b. *e hunan* (ipse) 142 a. *hoz unan* (vos, tu sola) Buh. 36, 2. *huy hoz hunan* (tu solus) MJ. 44 b. *oar ho cas hoz unan* (de vestro ipsarum casu) 125 a. Item hodie: *enn oun va unan* (in me ipso), *anézhan hé unan* (ab eo ipso), *ac'hanoc'h hoc'h unan* (a vobis ipsis).

LIBER TERTIUS.

DE VERBO.

Verbum utriusque linguae, et hibernicae et britannicae, non solum flexionibus abundat, sed etiam particulis comitantibus eodem fere modo, quo articulus est substantivi comes. Quae particulae, temporum potissimum indices, multum adiuvant systema verbi celtici. Agetur ergo singulis capitibus de systemate verbi eiusque particulis, atque de flexione.

CAPUT PRIUS.

De systemate verbi et particulis verbalibus.

Monumenta vetustiora tam inter se quam cum recentioribus linguae formationibus comparata demonstrant unum idemque systema verbi celtici principio valens per omnes dialectos. Produnt in utroque genere, activo et passivo, e quibus hoc flexionum copiae iam est minoris, terna tempora: praesens, praeteritum, futurum. Sunt autem duplicia haec tempora, utpote primaria et secundaria, differentia terminationibus personarum et usu. Trium primariorum indicativi forma indicativi sensum prae se fert; de secundariis duo tam indicant, hac potissimum functione congruentia cum iis temporibus, quae a grammaticis latinis dicuntur imperfectum et plusquamperfectum, quam in coniunctione et condicione adhibentur, i. e. in eadem forma qua cum indicativi sensu posita coniunctivi et potentialis condicionalisque vice funguntur; tertium cum romanarum, quas dicunt, linguarum futuro imperfecto vel condicionali comparandum, ab indicativo fere exclusum coniunctive aut condicionaliter poni solet. Futuri exacti propria forma, aliena a dialectis britannicis, in vetusta lingua hibernica quamquam extat, tamen neque usu semper distinguitur a futuro primario, nec forma a coniunctivo (vel optativo) praeteriti.

Coniunctivi forma propria in dialectis britannicis ultra praesens tempus vix patens (cum in vet. hibernica reliquiae coni. praeteriti extent) in isdem

partim supplet defectum futuri. In imperativi formis servatis concordant linguae celticae cum aliis, discordant autem varietate terminationum infinitivi, qui principio est solius praesentis activi, et secundum formae varietatem et usum potius est dicendum substantivum verbale. Participia extant passivi praeteriti et necessitatis, sed nullum activi, ne praesentis quidem; sunt tamen hibernicae vetustae formae propriae relativae, praesentis et futuri (vix praeteriti) utriusque numeri, quae participiorum fere vice funguntur. De numero, personis, verbo activo transitivo et intransitivo vel neutro, quae omnia sunt ut in ceteris linguis, non est quod memoretur; tantum adnotandum est propriam formam reflexivam celticam non magis esse verbi quam pronominis, et actionem reflexivam vel reciprocam indicari aut pronominis communi forma eius personae, quae in se agit, aut particula *im-* praeposita. Denique sicut nomina, sunt etiam verba quaedam a communi flexionis regula recedentia, tam hibernica, quam britannica, inter quae verbum substantivum non solum formarum sed etiam radicum varietate praecellit.

Viget per tempora, quae memoravimus, flexio personalis, sua quamque personam terminatione significans, cui saepius nota pronominalis amplians (p. 324), rarius pronomen personale ipsum additur; quae flexio est communis affinium linguarum omnium. Sunt autem iam in vetustis monumentis initia propriae cuiusdam linguarum celticarum flexionis impersonalis, magis magisque invalescentis in dialectis recentioribus; per quam flexionem sola tertia cuiusque temporis persona singularis adhibetur, ceterae personae significantur additis pronominibus personalibus. Quae pronomina infigit vetusta lingua in passivo solo (hibernica etiam in verbi substantivi formis quibusdam); huius vero generis flexio primitiva personalis propria illa personarum significatione iam destrui coepta est tam in vetusta hibernica, quae iuxta tertiam singularis numeri tertiam pluralis sed non ceteras in communi usu servavit, quam in cambrica, quae solam fere tertiam singularis retinuit. Recentior lingua addens formas pronominum absolutas ad verbum tertiae personae, non solum in passivo sed etiam in activo, omnem flexionem personalem plus minusve perdidit.

E particulis verbum comitantibus communis utriusque linguae est una *ro* nota actionis perfectae, quamquam haec ipsa deficit aetate recentiore; in aliis temporibus diversae inveniuntur.

I. Particulae verbales hibernicae.

Sunt RU (*ro*) et NU (*no*) notae usitatae illa actionis perfectae, haec infectae (inficiens utraque), quarum prior haud dubie eiusdem originis cuius particula intensiva (cf. compositionem particularum insepar.) conferenda esse videtur cum lat. *pro-*, got. *fra-* (p. 67), posterior cognata graeco *νῦν*, lat. *nunc*, got. *nu*.

RU (plerumque *ro*, rariore nec satis certa forma *ra*) nota actionis perfectae, praeterito potissimum addita, praecedit ante verbum simplex, in verbo composito intromitti solet post praepositionem.

1. Praecedens ante verbum simplex in activo: *ishèd rorélus dúib* (est hoc quod manifestavi vobis) Wb. 13[a]. *rochrochsat cr.* (crucifixerunt Christum) 5[c]. *rochreitset do precept ihu.* (crediderunt doctrinae Iesu) 24[d]. In passivo: *isdiarfoirbthetuni roscríbad* (ad nostram perfectionem scriptum est) Wb. 2[d]. *istrithairmthecht rechto rofoilsiged peccad* (per transgressionem legis manifestatum est peccatum) 13[d]. Facile intellegitur idem fieri in denominativis, etiamsi a praepositione inchoentur: *roadbartaigset* (obtulerunt; subst. *idbart*, oblatio) Ml. 26[b]. *roetarcnaigestar* (gl. confessione notavit) Ml. 32[b]. *roerbirigsem* (gl. causati sumus) Ml. 35[a].

Excidit interdum particula praeteriti, praesertim post alias particulas, ut *ó, ní*: *ochretsit nintá airli armban* (ex quo crediderunt non est nobis oboedientia mulierum nostrarum) Wb. 31[c]; item in formis verbi substantivi *ni pu, ni po* (non fuit). Tamen etiam: *ní rorois* (gl. non haesitavit) Wb. 2[c]; ac cf. formas verbi substantivi *nirbo*, *ciarbo* etc.

Vix erit adnotandum, infixa pronomina personalia vel relativum intercedere inter particulam et verbum, ut *rotgádsa* (rogavi te) Wb. 27[d]. *robgadammarni* (rogavimus vos) 24[d]. *raclóisom* (subegit eum) Tr. 18. *ithé ronicc* (sunt hi quos salvavit) Wb. 28[b]. *rotoltanaigestar* (gl. placitum, Caesari; cf. p. 345) Sg. 7[b]. Item pleonastice additum *d*: *cerudbói iudas et cerudbatar iudei occathindnaculsom nímariccfed manitindnised intathir nemde* (gl. pro nobis omnibus tradidit filium suum; i. e. quamquam fuit Iudas et quamquam fuerunt Iudaei in eius traditione, non salvaret me nisi tradidisset pater caelestis) Wb. 4[b]. *ciarudchualatar ilbélre* (quamquam audierunt multas linguas) 12[d]. *marudscarsid fritola* (si secessistis a cupiditatibus) 27[a]. *marudchoiscset ammuintir* (si castigaverunt familiam suam) 28[c]. *marudbaitsius* (si baptizavi) 8[a].

Particulae vocalis regularis non solum per infectionem vel assimilationem transit in alias, *ui*, *oi*, *i*, sed etiam saepe omnino absorbetur, solam *r* relinquens, ut si vocali aut inchoatur verbum vel pronomen infixum aut antecedens particula terminatur, sive alia coalescens cum forma insequenti, sive praepositio in verbis compositis; id quod patet ex formulis verbi substantivi *nirbsa, ciarpsa* (non fui, quamvis fui), *nirbo*, *ciarbo* (non fuit, quamvis fuerit) atque ex aliis exemplis mox sequentibus.

2. Particula praeteriti in verbis compositis intercedens fere: *a*) in verbo simpliciter composito inter praepositionem et verbum: *asruburt* (dixi), *asrubart* (dixit), *asrubartmar* (diximus) Wb. Sg. fq. *asrochoili* (destinavit) Wb. 10[b]. *atrothreb*, *adrothreb* (habitationem sumpsit) 26[d]. 27[a]. *aconrodelgg* (gl. conferens) Sg. 40[a]. In his combinationibus plerumque deficit vel alteratur vocalis aut verbi aut particulae: *dirogbad* (desumptum est; = *dirogabad*) Sg. 9[b]. *durolged*, *duroilged* (remissum est; = *do-ro-luged*) Wb. 2[c]. 3[b]. *asrobrad* (dictum est; *asbiur*, dico) Wb. fq. *foruigensat* (serviverunt), *foruigensid* (servivistis; *fogniu*, servio) Wb. 1[b]. 3[b]. *peccad diaforgénsam cose* (peccatum cui servivimus hucusque; = *fo-ro-gensam*) 3[c]. *dorignius* (feci), *dorigni*, *dorigeni* (fecit), *dorigensat* (fecerunt; *do-ro-g.* e praes. *dogniu*, facio) Wb. fq.

b) In verbis dupliciter vel multipliciter compositis inter praepositionem primam et secundam: *forrochongart* (praecepit; praes. *for-con-gur*) Wb. 20[c]. *imrimgabsat* (gl. declinaverunt; = *im-ro-img.* e praes. *im̄imgabim*) Cr. 39[c]. *im-*

meruidbed (circumcisus est; pro *imme-ru-di-bed*) Wb. 18d. *dorósat* (condidit, = *do-ro-fo-sat*) Sg. 31b. *foracab* (reliquit; *fo-ro-a-c.* e praes. *fo-acbim*, *fo-ad-gabim*) Inc. Sg. *durairricc* (gl. pertulerat) Ml. 33b. *conrairleic* (gl. permisit) Ml. 32c. *remiriérchóil* (gl. praedestinavit) Wb. 4b. *trimirothorndiussa* (gl. transfiguravi; = *trimi-ro-th-o-rnd.* cum praepositione triplici *tremi-do-fo-rend*) 8d. *durairngert* (promisit; = *do-ro-air-chong.*, cf. subst. *tairngire*, promissio) 30b.

Interdum tamen in dupliciter compositis nota praeteriti sequitur alteram praepositionem, praesertim accedentibus pronominibus infixis, ut in praeterito frequenti in Wb. *imforling*, *immeforling* (effecit), *immumforling*, *immidforling* (effecit me, id), *imforlinged* (effectum est; praes. *imfolngi*, *immefolngi*, compos. *im-fo-leng*). Item *doforsat* (constituit, construxit) Ml. 17b. Sg. 31b pro *do-fo-ro-sat*, cum in eodem loco Sg. sit *dorósat*.

Contra particula praeteriti verbo composito semper invenitur praemissa post particulas *in*, *ni*, *ná*, *nád*: *inroimdibed* (num circumcisus est?) Wb. 2c. *istiamthe immeruidbed et ni roimdibed tit* (Timotheus erat circumcisus et non circumcisus Titus) 18d. *isairi robóisom octatháir imdibi hóre ni roimdibed* (ideo vituperabat ipse circumcisionem quia non erat circumcisus) 23d. *ni rothuillisem buidi do neuch* (gl. non fuimus in sermone adulationis) 24d. *ni ruthógaitsam nech* (gl. neminem circumvenimus) 16a. *ni ruforaithmenairsom*, *ni ruforaithmenair dd.* (non meminit ille, David) Ml. 24a. 24c. *ní ruthochurestar* (non excivit; Ml. 16c: *dorochurestar*, gl. exciverat) Ml. 18d. *huaire nád riarfact*, *huaire nád riarfactatar* (quia non quaesivit, quaesiverunt) Wb. 2a. *ní nad rindualdatar acht inrualdatar* (gl. periculo trepidationis incurrerent) Ml. 24b. Nec vero mirandum est in aliis exemplis eandem particulam prorsus excidisse (ut excidit in verbis simplicibus): *ní thucsatsom*, *ni tucsat* (non intellexerunt; pro *ni do-ro-ucsat*, cf. Wb. 26b: *ni uainn raucsat ní accatar linn*, gl. non secundnm traditionem quam acceperunt a nobis, ambulant) Wb. 8a. 15a. *am. donairchet* (ut praedictum est) 13a.

Pronomina infigenda infigi solent inter praepositionem et particulam verbalem, sive simpliciter sive multipliciter verbum compositum est: *ní maith domrignis* (non bonum me fecisti; *do-m-ri-gn.*) Wb. 4c. *ciasidruburt* (quamvis id dixi; *as-id-ru-b.*) Sg. fq. *am. fondrodil incoimdiu dochách* (gl. unicuique sicut divisit deus; *fo-nd-ro-d.* e praes. *fodálim*) Wb. 10a. *immumruidbed* (circumcisus sum; *imm-um-ru-di-b.*) 23d. *fotrácbussa* (gl. reliqui te; *fo-t-ro-a-gabus*) 31b. *forrusuidigsetar* (gl. qui supposuerunt; *fo-n-ru-s.*) 7b. *hóre dorrigeni* (quia fecit; *do-n-ri-geni*) 15d. Mire igitur: *dorondonadni* (gl. consolati sumus) Wb. 16b.

Eadem particula addita et coniunctivus praesentis et praesens secundarium convertuntur ad significationem praeteriti. Ut coniunctivus: *act ranglana* (gl. siquis emundaverit se) Wb. 30b. *act rocretem oipred dǽ* (modo crediderimus operationem dei) 27a. *act rocretea deacht et dóinecht cr.* (modo crediderit deitatem et humanitatem Christi) 27b. *mani rochosca som amuntir* (si non castigaverit ille familiam suam) 28b. *ma eterroscra* (si secesserit, mulier a viro) 9d. *acht asringba* (modo excesserit) Sg. 71a. 169a. 187a. *rofoirbthiger* (gl. cum consummavero) Wb. 7a. *act rachomalnathar* (modo id impleverit) 31b. *act arroilgither indepistilse dúibsi* (gl. cum lecta fuerit apud vos epistula) 27d. *act rocomalnither inso uile* (gl. tunc revelabitur; i. e. cum impletum fuerit hoc omne) 26a.

hobu rorbaither ingním (gl. negotio iam parato; = *roforbaither*) Ml. 15ª. Praesens secundarium: *risíu robeimmis etir* (antequam fuissemus omnino; contra *nobemmis*, essemus) Wb. 29ᵈ. *combad notire rodscribad cosse* (ut sit notarius qui id scripserit hucusque) 27ᵈ. *combad uad roainmnigthe* (ut inde nominatum sit) Sg. 106ᵇ. *iscumme dí roberrthe* (est idem ei, feminae, acsi esset decalvata; paulo ante: *am. doberrthe*, gl. acsi decalvetur) Wb. 11ᶜ. *cerudglanta tribathis níta cumacc do cháingním* (ut purgatum sit per baptismum, corpus, non est potens benefaciendi) 4ª. *dinadrícthe* (de quo non sit salvatus) 28ᵇ. *dunarructhae* (cui non sit natus) Tir. 11.

Extra praeteritum eadem particula ad f u t u r u m tempus maxime conversa tam futuro ipsi additur quam coniunctivo, tam primariae formae quam secundariae.

Futuro praesertim verborum anomalorum, inprimis verbi substantivi 3. pers. BIA, BIAT in sententia affirmativa (cum particula negativa, sine *ro*: *nibia*, *nipia*, non erit). Primarii exempla non infrequentia: *robia indocbáal* (erit gloria) Wb. 4ᵇ. *robiat sidi* (erunt, esse possunt haec), *robiat archuit folid* (esse possunt quod ad significationem) Sg. 71ᵇ. 138ª. *huare rombí* (quia erit, esse potest) 29ᵇ, vel cum pronominibus infixis: *isglé limsa rombia buáid* (est persuasum mihi, fore mihi victoriam) 11ª. *rotbia lóg*, *rotbia adbar* (erit tibi merces, causa) 6ª. 20ª. *rambia dígal* (erit ei ultio) 27ᶜ. *ronbiani indocbál* (erit nobis gloria) 14ᶜ. 25ª. *robbia indocbál*, *ropia nem*, *ropia lóg*, *ropia anorpe nemde* (erit vobis gloria, merces, caelum, hereditas caelestis) 13ᵈ. 22ᵇ. 23ᶜ. 27ᶜ. *rosmbia lóg* (erit iis merces) 6ª. *cách rotchechladar ocprecept* (quicunque te audiet praecipientem, salvabis) 28ᵈ. *rofessursa indas nombiedsi* (sciam quo statu sitis) 9ª. *rofestar cachmbelre* (sciet quamvis linguam) 12ᵈ. Quin etiam cum negatione: *nirubi nechtar de* (neuter eorum erit) Wb. 11ᶜ. — Secundarii: *rondbiad failte libsi et robtis maithi formbesasi* (futuram ei esse laetitiam apud vos et fore bonos vestros mores) Wb. 16ᵇ. *rombad oirdnide achland* (fore ut esset ordinata eius proles) 2ᶜ. *robad bethu dom dianchomalninn* (foret vita mihi, si id implerem) 3ᶜ. *roptis imdai piana* (forent multae poenae) Ml. 15ᶜ.

Coniunctivo qualiscunque verbi *ro* praemittitur praesertim cum particula CON, CO: *conrochra cách alaile* (gl. deus det vobis id ipsum sapere in alterutrum; i. e. ut amet quivis alterum) Wb. 6ᵈ. *conrogba cách desimrecht díit* (ut sumat quivis exemplum de te) 28ᵈ. *conrogbaid desemrecht di cr.* (gl. dominus dirigat corda vestra in patientia Christi; i. e. ut sumatis exemplum de Chr.) 26ᵇ. *conrogbat desimrecht díim* (gl. sustineo propter electos; i. e. ut sumant exemplum de me) 30ª. *conrobam i flathemnacht la cr.* (gl. transtulit nos in regnum filii dilectionis suae; i. e. ut simus in gloria apud Christum) 26ᶜ. *conrobat inhellug coirp cr innim* (gl. thesaurizare sibi fundamentum bonum in futurum, praecipe divitibus; i. e. ut sint in unione corporis Christi in caelo) 29ᶜ. *corrochraitea sochuide triït* (gl. ut ecclesia aedificationem accipiat, fiat interpretatio) 12ᶜ. *corronertamni cách* (ut nos confirmemus quemvis) 14ᵇ. *cororélam rúna incholnigthea et geine cr.* (ut manifestemus mysteria incarnationis et naturae Christi) 27ᶜ. *condonroib indocbál* (ut sit nobis gloria) 15ᵇ. 20ᶜ. *ished torbe nammáa tra aratobarr labrad ilbelre conroadamrigther dia triït et combat irlamude indancreitmich dochretim* (gl. itaque linguae in signum sunt non fidelibus sed

infidelibus, 1. Cor. 14, 22; i. e. est haec igitur utilitas tantum ob quam datur locutio multarum linguarum, ut glorificetur deus ea, et ut sint promptiores infideles ad fidem) Wb. 12[d]. *conríctar huili genti* (ut salventur omnes gentes) 5[c]; cum ARAN: *araroib saingné* (esto proprius habitus) 5[a]. *arndomroibse fochricc* (ut mihi sit merces) 10[d]. Item in sententia negativa: *nachinrogba uáll* (ne nos capiat superbia) Wb. 15[d]. *arnarimfolngar* (ne efficiar) 10[c]. *arnachitrindarpither* (ne expellaris) 5[b]. *arnaroib* (ne sit) Sg. 2[a]. Wb. 5[a]. 29[a]. *fribarpecthu arnarobat lib* (gl. irascimini; i. e. peccatis vestris, ne sint in vobis) Wb. 22[b]. *nosnguidsom arnarobat leu inpecthise* (gl. rogamus vos, ut quieti sitis, 1. Thess. 4, 11; i. e. rogat eos, ne sint in iis peccata haec) 25[b]. *arna conroib dethiden forneuch* (ne sit cura cuiquam) 15[d]. *conaroib* (ne sit) 16[c]. 21[a]. *conarobat dualchi lat* (gl. sollicite cura te ipsum; i. e. ne sint vitia in te) 30[b]. Quamquam etiam sine particula extant *combat* (ut sint), *arnapat* (ne sint).

Post particulam interrogantem: *dús inríctar* (si forte salvetur) Wb. 10[a].

Ro sine altera particula praemissum coniunctivo cum significatione imperativi: *robe* (sit) Wb. 18[c]. *rop* (id.) Inc. Sg. *ni rochumscigther són beos* (ne summoveatur hoc etiamnunc) 30[b]. *roerthar dúib uili* (fiat vobis omnibus, = *roferthar*) 18[b]. *ronnain* (protegat nos) Colm. h. 30; vel imperativo ipso: *ronsoirni* (salva nos) Ml. 41 r.

Exempla formulae CONRO, CONARO cum terminationibus praesentis secundarii: *conróbad écoscc acheneóil foir* (ut esset habitus in eo suae gentis) Wb. 6[d]. *conrobad* (ut esset) 16[c]. 17[a]. 28[c]. *conroibtis* (gl. volentes esse), *conromíccad* (ut salvaret me) 28[a]. *conrochretesi* (ut crederetis), *conrointsamlithe* (ut imitaremini), *connáruchretesi* (ne crederetis) 17[a]. Cf. exempla praes. secund. plur. 2. pers. cum sensu coniunctivo.

NU (plerumque *no*) nota actionis infectae, naturalis igitur comes praesentis (tam indicativi quam coniunctivi) et futuri, exclusa tamen a sententiis negativis atque interrogativis, neque unquam infixa, non praecedit fere nisi iis verbis, quae non sint composita. Post particulam *no* infigi pronomina ut post *ro*, patet ex exemplis mox sequentibus.

Temporibus primariis, praesenti et futuro, duplici potissimum condicione haec particula praefigitur.

Primum, si pronomen infigendum est verbis non compositis, necessario additur particula.

Ut in praesenti: *nommóidim* (glorior, laudo me) Wb. 14[c]. *nonmóidemni* (gl. gloriamur) 2[d]. *nobguidet .i. nobbendachat* (gl. salutant vos, omnes ecclesiae Christi) 7[b]. *nobéttigetar* (gl. aemulantur vobis, non bene, pseudapostoli) 19[d]. *nosnguidsom* (rogat eos) 25[b]. *intan asmbiursa meus engraicigidir insin mo ainm díles 7 nomréla et nometargnigedar* (si dico meus, locum tenet hoc nominis mei proprii et manifestat me et notificat me) Sg. 200[b]. *nomglantar* (gl. emungor) 178[b]. Coni.: *bad samlith nachomalnith* (sit ita ut ea impleatis, ita implete ea) Wb. 13[a]. Imper.: *nanglanad* (purget se) Wb. 11[d]. In futuro: *nonsamlafammar frinn fesine* (gl. non in immensum gloriabimur sed secundum mensuram; i. e. comparabimus nos nobiscum ipsi) Wb. 17[b]. *nobsóirfasi dia dinab fochidib* (servabit vos deus a tribulationibus) 11[b]. *nomlínfidersa* (gl. complebor) Ml. 33[b].

Tum in sententia relativa qualicunque, frequenti usu, etsi non necessario.

Ut sine pronomine relativo infixo: *ished inso nochairigur itossuch* (hoc est id quod vitupero primum) Wb. 11[d]. *ished noadamrugur* (hoc est quod admiror) 16[c]. *ished inso anaithescc noberid uaimm* (hoc est praeceptum quod fertis a me) 9[d]. *isfriss nasamlur* (cum eo comparo eum) 3[e]. *forsanobith* (super quem estis) 20[b]. Coni. *nobendachthar* (gl. benedici) Ml. 33[d]. Cum pronomine relativo infixo: *nonguidimse dia* (quod precor ego deum) Wb. 27[d]. *comalnid annupredchim* (implete id quod praedico) 8[d]. *nopredchimse* (q. praedico) 28[b]. 29[b]. *nocari* (q. amas) 6[c]. *nopredchob* (q. praedicabo) 17[b]. *nonsóirfea* (quod nos salvabit) 24[c]. *nondasoirfea* (quod eos salvabit) Ml. 27[a]. Itaque cum coniunctionibus: *lasse nondobsommigetar* (gl. locupletati: augebit, deus, incrementa frugum iustitiae vestrae, ut in omnibus locupletati abundetis; i. e. tum cum locupletabunt vos) Wb. 17[a]. *hore nocretim* (quia credo) 1[a]. *hore nocomalnid et nopredchid sos.* (quia impletis et praedicatis evangelium) 23[c]. *hóre nopredchimse* (quia praedico ego) 23[b]. *hore nondobmolorsa* (quia laudo vos) 14[c]. *hóre nosmóidet* (quia gloriantur) 17[c]. *intain nombíu* (cum sum) 20[a]. *intain nombeid* (cum estis) 27[c]. *intan nonnguirtherni* (gl. quando ignimur) Tr. 106. *am. nondubcairimse* (ut ego amo vos; cf. Wb. 25[a]: *am. rondobcarsamni*, ut nos amavimus vos) Wb. 23[c]. *annongeiss* (cum rogas) 30[b]. *annonderbid* (gl. probantes; i. e. cum probatis) 22[b]. Quin etiam cum praeterito primario verbi compositi: *annudacomart* (cum caederet) Ml. 36[d].

Denique alias quoque coniunctiones haec particula verbalis sequi potest. Exempla: *honuntogaitarni* (ex quo fraudamur) Ml. 32[a]; saepius post *ce* et *ma*: *cenodfil chotarsnataith etarru* (gl. quamvis habeat aliquid contrarium) Sg. 29[b]. *cenodfil posit grecda do* (gl. licet a graeco: ocior quasi ab oco, quod in usu non est, licet a graeco est ὠκέως, Pr. 11, 5, 21; i. e. quamvis sit positivus graecus ei) 192[b]. *cenotad maicsi raith* (quamvis sitis filii vos gratiae) Wb. 33[a]. *cenonmolid cenonairid* (sive nos laudatis sive nos reprehenditis) 16[a]. *cenuslabratar* (etsi eas locuntur, linguas) 12[d]. *manumgaibi archarit* (gl. si ergo habes me socium, suscipe illum) 32[a]. *manudubfeil inellug coirp cr.* (gl. si autem vos xpi., estis) 19[e]. *manudfel inspirut nóib indiumsa* (si est spiritus sanctus in me) 11[c]. Coni.: *manuddlegar ní do* (si quid debet) 32[a].

Saepissime vero haec particula praecedit temporibus secundariis cum triplici eorum usu, indicativi, coniunctivi, condicionalis vel potentialis.

Praesentis secundarii indicativus: *noscarinn* (separabam me, secedebam) Wb. 24[a]. *nosenned* (gl. citharam percutiebat) Ml. 2[b]. *nufasiged* (gl. exhaurire consuevit) Cr. 34[d]. *nogigned* (gl. nascebatur) Sg. 138[b]. *nobcarad* (gl. vos desiderabat) Wb. 23[d]. *nosuidigtis* (quod ponebant) Sg. 28[a]. *noerladaigtis* (gl. parebant) Ml. 16[b]: *nolíntae* (gl. solebat repleri) Ml. 32[b].

Coniunctivus: *nongabthe* (gl. scitis quemadmodum oporteat etc.; i. e. sumatis) Wb. 26[b]. *combad arthoil doine nopredchinn* (gl. aut quaero hominibus placere? i. e. ut secundum voluntatem hominum praedicem) 18[c]. *nosroiglide* (gl. flagellari, permisit) Ml. 32[c]. *nofoirbthichthe* (gl. eum consummari, decebat) Wb. 32[d]. *ní arindí nombetis* (non quod essent) Sg. 39[a].

Condicionalis: *am. bid fíadib nocrochthe* (acsi coram vobis crucifigeretur) Wb. 19[b]. *cenachomalnithe* (ut, si id impleretis) 13[a]. Cf. formas *nobed* (esset), *am. nombemmis* (acsi essemus) sub verbo substantivo.

Futuri secundarii exempla coniunctivi et condicionalis: *nolinfed* (gl. completura sit) Ml. 25[a]. *no indbadaigfitis* (gl. lucrificarent, si etc.) Ml. 15[e]. *isdo inso*

noainfeda (ad hoc mansurus eras, maneres) Wb. 27[d]. *ropad far nóeṅdeilb nob-biad* (secundum eandem formam futurum erat) Sg. 90[b]. *ropad an. peneuilt noa-cuitigfide* (foret antepaenultima quae acueretur) 120[a].

Item formis praeteriti secundarii, quae respuunt particulam *ro*, praefixam *no* invenimus in his exemplis: *am. bid me féin notheised cucut* (gl. suscipe illum sicut me; i. e. acsi ego ipse venissem ad te) Wb. 32[a]. *comairle do abisolon no-tésed* (consilium Abs. ut contenderet) Ml. 23[b]. Contra cum negatione: *am. ni cuimsin* (quasi non possem) Wb. 17[b].

Abest particula non solum a verbis compositis, sed etiam post particulam negativam vel interrogativam.

Exempla praesentis indicativi: *ingrenned* (gl. persequebatur) Ml. 36[d]. *at-beirmis frib* (gl. denuntiabamus vobis) Wb. 26[b]. *asbertis*, *asbeirtis* (dicebant) Wb. 4[c]. 25[b]. *dagnítis* (faciebant id), *remisuidigddis* (quod praeponebant) Sg. 28[a]. *dofuaircitis* (triturabant) Sg. 184[b]. Coniunctivi: *ronertais damsa condernain* (hortatus es me, ut facerem) Pr. Cr. 1[a]. *conepred iarum* (gl. ideo dictum est, nequis conetur etc.; i. e. ut dicat postea) Sg. 25[b]. *arnatomnitis nádcarad som iudeiu* (ne putent ipsum non amare Iudaeos, dicit id Paulus) Wb. 4[d]. *dús imbed* (si forte esset) 18[d]. Condicionalis: *am. ni cetis ... am. ni airbertis bith* (acsi non flerent, non fruerentur) Wb. 10[b]. Futuri: *donicfad* (quod venturus sit) Wb. 21[a]. *conicfimmis* (possemus) 17[a]. *forceinnfitis* (exirent) Sg. 6[a].

Ex aliis particulis *co* (ut) potissimum praefigitur particulae *no*, efficiens formulam CONO, post quam servantur consonae proximae (ergo *n* relativum infixum statuendum videtur). Quae formula cum praesenti secundario constructa a *conro*, *coro*, quam supra diximus cum coniunctivi formis tempus futurum spectare, eo differre videtur, quod magis in praeteritum versa sit. Exempla: *cono-predchinn aindocbáil* (gl. gratias ago ei qui me confortavit Christo Iesu; i. e. ut praedicarem eius gloriam) Wb. 28[a]. *conosberinn dochum hirisse* (gl. ut eos qui sub lege erant lucrificarem, factus sum Iudaeus; i. e. ut eos ferrem ad fidem) 10[d]. *nach fírianugud forchomnucuir hi rect conocomalnithe indiunni* (gl. quod impossibile erat legi, .. damnavit, deus, peccatum in carne, ut iustificatio legis impleretur in nobis, Rom. 8, 3; i. e. iustificatio aliqua facta est in lege, ut impleretur in nobis) 3[d]. *conocomalnide andurairṅgred do abar.* (gl. Christus nos redemit, .. ut in gentibus benedictio Abrahae fieret; i. e. ut impleretur, quod promissum est A.) 19[b]. *conulintae* (gl. ut compleretur) Ml. 32[b]. Nec vero mirum, si interdum fit alternatio in his, ut *cono* inveniatur cum formis coniunctivi, *coro* cum praesenti secundario. Quare forsitan *con* servans *n* ante tenues et spirantes quae aspirantur (praesertim *ni con*, de qua cf. particulas negantes IV. 4. I. A.) ex hac *cono* profecta esse putanda sit. Ceterum inter litteras *n* et *r* magna est similitudo in codicibus.

Interdum harum particularum locum aliae obtinere videntur particulae ut DU (*do*) et MU (*mo*). E quibus illa pro *ro*, ut hodie constanti usu posita est, iam in his exemplis adhibetur: *intan durairngert dia du abracham amaithsin ducuitig tarais fadeissin* (gl. Abrachae promittens deus iuravit per semet ipsum) Wb. 33[d]. *dulluid patricc o themuir hi crich laigen* (versus est Patricius e T. in fines Lageniorum; cf. Ml. 16[d]: *7 luid ingrian foraculu*, et cessit sol retro, in loco supra memorato p. 305) Tir. 11. fortasse *do omalgg* (gl. mulxi) Sg. 23[b].

Haec similiter pro *no* inveniri videtur: *fomentar morígtinse mosriccubsa* (gl. haec tibi scribo sperans me venire ad te cito) Wb. 28[c]. *isdreecht diib nadrochreit et muscreitfet cit hésidi* (gl. nolo vos ignorare mysterium hoc ut non sitis vobis ipsis sapientes, quia caecitas ex parte contigit Israel, Rom. 11, 25; i. e. est pars ex iis quae non credidit, et credent id ipsi quoque hi) 5[c]. *asbert monicfed patraicc* (quod venturus esset; cf. ibid. 14: *dosnicfed arithisi*) F. h. 54. *muriissi farndochum* (leg. *-riisin*? gl. donec veniam) Ml. 34[a]. Quaeritur tamen an haec particula potius cum *moch* (mane; lat. *mox*) sit conferenda: *maten moch* (primo mane) Corm. B. *gaire* (St. praef. XXXVIII).

II. Particulae verbales britannicae.

Est etiam in britannica vetustiore lingua *ro* nota actionis perfectae. In recentiore autem lingua, tam cambrica quam cornica et aremorica, rarescens locum cedit aliis particulis, quae in communem per omnia tempora usum transeunt: cambr. *yd* (*y*), corn. *yȝ*, arem. *ez*, et cambr. corn. arem. *a*.

RO. Cambrica vetustissima exempla inter gl. Lxb.: *roluncas* (gl. guturicau[it]), *rogulipias* (gl. olivavit; cambr. hod. *gwlyb*, madidus, hib. *fliuch*, cf. p. 53), *roricseti* (gl. sulcavissent).

Neque infrequens est RY (*re*) in Leg. et codice rubro, non solum comes praeteriti et primarii et secundarii, sed etiam ante coniunctivum atque infinitivum index temporis praeteriti. Quae particula, cum consummationem, perfectionem indicet, non raro est composita cum nomine (cf. in capite de compositione particulas inseparabiles).

Exempla praeteriti primarii. In Leg.: *er edlyg arey re deuedassam ny huchof* (edelingus et ii quos diximus supra) 1, 5, 12. *re devedassam ny ema* (mentionem fecimus hic) 2, 6, 31. *huchof re traydhassam ny*, *huchof re traythassam ny* (tractavimus supra) 1, 30, 8. 42, 4. *gueisret eneb re gunaeth cam ydau* (factum eius qui fecit iniuriam ei), *y gwrthtwng ry wneuthum i arnat ti* (iuramentum contrarium quod feci contra te) 2, 5, 1. 6, 2. In Mab.: *peth ryued ryweleis yghoet* (miri aliquid vidi in silva) 1, 236. *coet rywelsom ar yweilgi* (silvam vidimus in mari) 3, 93. *gwedy ygyniuer collet asarhaet rywnaethost* (post tantum damni et contumeliae quantum fecisti) 3, 304. *ny ry giglif i eirmoet dim* (nihil unquam ego audivi) 2, 213. *seith gantref ry edewit ymi* (septem pagi relicti sunt mihi) 3, 144.

Praet. secundarii: *oderuyt egur escar . . . abod en ediuar gan egur cantaf reescarassey ay greyc* (si separatus est vir, . . . et fuerit paenitentia primo viro, quod discessisset a muliere sua) Leg. 2, 1, 18. *er din rebriuasei* (homo qui vulneraverit) 2, 5, 5. *y vorwyn rywelsei trwy y hun* (puella quam viderat per somnum) Mab. 3, 267. *na rywelsei, ny rywelsei eiryoet* (quod non vidisset, non viderat unquam) 3, 32. 265. *adechreu amouyn agwyrda y wlat beth uuasei y arglwydiaeth ef arnadunt hwy y vlwydyn honno. ywrth ryuuassei kynno hynny* (et coepit quaerere ex optimatibus regionis suae, quale fuisset suum imperium de ipsis illo anno, contra quam fuisset antea) 3, 15.

Coniunctivi: *kyt rywnelych di* (quamvis feceris tu) Mab. 3, 304. *nyt oes ar y helw namyn yr unty hwnn nys ry dycko iarll ieuanc yssyd gymodawc idi* (non superest, comitissae, nisi una domus haec, quam non abstulerit comes iuvenis vicinus ei) 1, 28.

Infinitivus tempora terminatione non significans praefixa hac particula ad tempus praeteritum refertur: *adnabot aoruc rygaffel dyrnawt* (cognoscere coepit se accepisse plagam) Mab. 1, 13. *tybygu rylad kei* (credere coeperunt, caesum esse Caium) 1, 258. *gwedy clybot ryuarw* (postquam audit mortuum esse) 3, 298. Quoniam infinitivus merum substantivum est, eadem loquendi formula invenitur post *gwedy* (post), *oderwyt* (postquam factum est; i. e. postquam): *gwedy ryuynet gwylltineb yndunt a rygolli eu kyrn* (postquam redisset feritas eis et amisissent cornua sua, capreae) Mab. 1, 236. *pa ryw chwedleu yssyd gennyt. Nyt oes namyn bot y iarll ae holl allu gwedy ry disgynnu wrth y porth* (quales nuntii sunt tecum? Non est nisi esse comitem eiusque totam potestatem degressos ad portam) 1, 253. *gwedy rygyscu ohonaw* (postquam dormitum est ab eo) 2, 392. *gwedy ryyssu or gwarthec eu bric* (postquam comesi sunt a pecore palmites) 2, 373. *oderuit ir amdifenur readau testion* (postquam facta est defensori promissio testium, postquam promisit testes) Leg. 2, 11, 25. Eadem ut praepositio praecedit pronomini possessivo: *atestu vthunt huy ere kafael hy en llegredic* (et testaretur iis suam inventionem, i. e. se invenisse eam vitiatam) ... *atheghet hy erreemreyn ar gala honno* (et iuret ipsa suam stuprationem, eum se stuprasse isto pene) Leg. 2, 1, 27. 36. *gurthteghet enteu arnau e reteghu anudon* (contraiuret ipse contra eum eius iurationem periurii, i. e. eum iurasse periurium) 2, 11, 38.

Particula *ry* in illis quidem libris semper adhaeret verbo ipsi, quare pronomen, si quod infigendum est, praecedit cum particulis aliis *y*, *a*, *ny*: *am vympriawt ym rylygrwys vymbrawt* (propter possessionem meam me oppressit frater meus) Mab. 2, 215. *llawer dyd yth rygereis* (multos dies te amavi) 2, 218. *yny wlat nys rywelsei eiryoet* (in terra quam nunquam viderat) 2, 214. Etiam sine pronomine praecedens extat *a*: *amaeth a ryuo amaeth seyth ulenet* (arator qui fuerit arator septem annos) Leg. 1, 2, 3. *pa amgen vedwl yssyd yndaw ef heno noc aryuu ysblwyddyn y heno* (quam alia mens est in illo hac nocte quam quae fuerat anno ante hanc noctem) Mab. 3, 14.

Servata ergo invenitur in libris, quos memoravimus, vetusta particula ut praeteriti index, in isdem tamen iam cedere solet communibus particulis verbalibus *yd*, *y* (*ed*, *e*) et *a*, quae tam in praeterito quam in ceteris temporibus usitatae sunt propriae dialectorum britannicarum, cum ex hibernicis ne *no* quidem sit omnium temporum. Neque tamen hae particulae usurpantur nisi in sententia affirmativa, atque ea differentia, ut *yd* (ante vocales, *y* ante consonas servandas in statu primitivo) praecedat ante verbum, ubi hoc, si non primum locum obtinet sententiae, at ante subiectum positum est, etiamsi sententiam inchoant adverbia et coniunctiones quaedam (ut *mal*, *noc*, *lle*, *megys* etc.), contra *a* (destituens consonas sequentes) ante verbum praecedat, ubi idem e principio sententiae recessit post subiectum vel obiectum. Particula *a* naturam relativam prae se fert, quamquam interdum *y*, *yd* quoque relativa videtur (cf. p. 392 et syntaxin de ordine constructionis). Dici ergo potest *y* particula ver-

balis positiva sententiae absolutae, *a* particula positiva sententiae relativae, sicut est *ny* negativa particula sententiae absolutae, *na* negativa sententiae subiunctae.

YD, Y (*ed*, *e* in Leg.) in temporibus primariis. Praes. et fut.: *tebic yw gennyf i hagen y dygafi y marchawc gyd ami* (vero simile est mihi tamen, ducam equitem mecum) Mab. 1, 259. *paham y gelwir wynt uelly* (cur dicuntur ita?) 1, 271. *val eclyuer* (ut auditur) Leg. 2, 1, 39. *ual y mae mynych* (ut fit saepe) Mab. 1, 235. Praet.: *y peris arthur ... ac y parawd arthur* (et iussit A.) Mab. 1, 258. 266. *gwedy peidyaw y gawat y goleuhawys yr awyr* (postquam cessavit tempestas, luxit aer) 1, 23. *gwedy marw vyntat y dygwydwys y kyuoeth ym llaw ynheu* (postquam mortuus est pater meus, cecidit potestas in manus meas) 1, 252. *ac yna y menegeis i yr gwr pwy oedwn* (et tunc demonstravi ego viro, quis essem) 1, 5. *yna y dygwydawd y uam yn varw lewic* (tunc cecidit eius mater in animi deliquium) 1, 237. *ac yno y gwelas ef pedeir gwraged ar hugeint* (et ibi vidit is viginti quattuor mulieres) 1, 36. *yn ymlad ar pryf hwnnw y kolleis i vy llygat* (pugnans cum serpente hoc amisi ego oculum meum) 1, 271.

In temporibus secundariis. Praes.: *y deuei y kythreul bieu y llys honn. ac y lladei an gwyr oll. ac ydygei an meirch ninneu ac an dillat* (veniebat daemon possidens hanc aulam et occidebat omnes nostros viros et sumebat equos nostros et vestes nostras) Mab. 1, 36. *nyt o gyuoetheu yn vwyaf yd ymborthei efrawc* (non de regimine maxime curabat E.) 1, 235. *meint ydymgerynt* (valde se amabant, Pered. et Gwalchm.) 1, 285. *gofyn aoruc ef ymi pale y mynnwn vynet* (quaerere coepit ex me, quo ire vellem) 1, 7. *pei gwyppei ... ydeuei* (si sciret, .. veniret) 1, 32. Praet.: *yny lle ygwelsei gynon* (eo loco, quo viderat C.) Mab. 1, 12. *mal y managyssei y gwr ... mwy noc ydywedassei y gwr* (ut dixerat vir, maior quam dixerat vir) 1, 8. 9. *hoffach ... noc ydywedyssit* (magis ingens quam dictum erat) 1, 22.

In coniunctivo: *lle y gwelych eglwys* (ubi videris ecclesiam), *yn y lle y mynych* (quo loco volueris) 1, 238. 285.

A in temporibus primariis. Praes. et fut.: *e cefreyth a degueyt* (lex dicit; at Leg. 2, 1, 27: *ena e deueyt e kefreith*, hic dicit lex) Leg. 2, 1, 33. *mi aarchaf idaw* (ego iubebo eum) Mab. 1, 259. *minneu a vynnaf* (ego volo, cupio) 1, 2. *minneu agymeraf gyghor* (ego sumam consilium) 1, 20. *ni aymdidanwn a thi* (nos colloquemur tecum) 1, 5. *a hyn adywedaf ytti* (et hoc dico tibi) 1, 4. *pei dywedut ti ymi y peth a ovynnaf ytti. minneu a dywedwn y titheu yr hwnn aovynny ditheu* (si dicas tu mihi rem, quam quaero a te, ego dicam tibi eam, quam quaeres tu) 1, 237. *peth aroydy emy* (quid dabes mihi?) Leg. 2, 1, 26. *peth a vynnant hwy* (quid volunt ii?) Mab. 1, 290. Praet.: *ynteu peredur a gychwynnwys racdaw. peredur a gerdawd racdaw* (P. perrexit, profectus est porro) Mab. fq. *nyt y llys agyrchwys* (non curiam intravit), *pandoeth ef ffordd y lys y neuad agyrchwys* (cum venit in via curiae, aulam intravit) 1, 26. 36. *coffa dy gret arodeist ti ymi* (reminiscere fidei tuae, quam dedisti mihi) 1, 282. Praecedente *ac*: *ac vn ohonunt oed amdrom ac adelleis inheu ac yssyd yn vy manec. ac a grogaf inheu avory* (et una ex iis erat praegravis, et cepi ego, et est in manica mea, et suspendam ego cras) 3, 156. Locum obiecti frequentissime

occupat infinitivus: *achyscu aoruc yr amherawdyr. agofyn aoruc kynon* (et dormire coepit imperator, et interrogare C.), *achymryt awnaethant* (et sumere coeperunt) Mab. 1, 2. *kerdet y fford awneuthum* (pergere via coepi), *dynessau awneuthum attaw* (appropinquavi ei) 1, 3. *ac eisted aorugam yna* (et consedimus ibi), *ac ymolchi aorugam* (et lavimus nos) 1, 4. 5. Alia eiusmodi inter verba anomala.

In temporibus secundariis. Praes.: *ar gwr mwyhaf a garei bop un onadunt gyt ahi* (et vir, quem quaeque ex eis maxime amabat, una cum ea) Mab. 1, 36. *pei rodut ti . . . mi a rodwn* (si des tu, . . dem ego) 1, 273. Praet.: *gofyn aoruc kynon yr hynn aadawssei arthur udunt* (petere C. id quod concesserat A. eis), *ar uorwyn a gywirawd yr hynn aadawssei idaw* (et puella paravit id quod promiserat ei) 1, 2. 290. *ef a ladyssit mal y lladwyt y tat* (occisus esset ut occisus est pater eius, si fuisset adultus) 1, 235.

In coniunctivo: *duw a tolo itt* (deus solvat tibi!), *duw a diolcho itt* (deus reddat tibi!) Mab. 1, 268. 275. *y wneuthur a vynnont athi* (ad faciendum quod voluerint tibi, inimicis trademus te) 1, 252.

Utraque particula verbalis pronomina inter se et sequentia verba intromittit more communi, quare si sunt pronomina infigenda, ut possint infigi, ne coniunctionibus quidem primitivis cedit. Exempla part. Y: *peredur*, *gwalchmei ym gelwir i* (P., G. vocor) Mab. 1, 261. *ymgelwit y du trahawc* (vocabar niger oppressor) 1, 271. *ny bu hir yni ymbyrrywyt i* (non fuit longum donec deiectus sum) 1, 9. *kam ymbyrywyt i doe* (quamvis heri deiectus sum, permittas pugnare hodie) 1, 23. *ony wney dy hynny. yth adawn yth elynnyon* (si non facies hoc, trademus te inimicis tuis) 1, 252. *yr pan yth weleis gyntaf mi ath gereis* (ex quo vidi te primum, ego te amavi) 1, 273. Exempla part. A: *athydi am gwely i* (et tu videbis me) Mab. 1, 14. *bory wynt a dygyforant am dy penn ac ath ladant* (cras surgent in te et te interficient) 1, 264. *pei ath ledit ti yno. nyt oed itt ath wnelei yn vyw dracheuyn* (si interficereris ibi, non esset tibi, qui te vivum redderet iterum) 1, 273. *pwy a gymerwn ynneu yn wr pei ath gymerwn* (quem sumerem ego virum, si te sumerem?) 1, 276. *mi ae lledeis* (ego occidi eum) 1, 244. *ti aallut dywedut auei hygarach pei as mynhut* (tu posses dicere quod esset laetius, si id velles) 1, 259.

Si praecedunt particulae negativae vel coniunctiones primitivae, cedit particula verbalis cambrica utraque positiva: *nyt af y wrthyt kyny wnelwyf dim oc adywedy. yny wypwyf aallwyf a nerth ywch* (non ibo a te quin faciam aliquid de eo quod dicis, donec sciam, possimne quod iuvat vos) Mab. 1, 253. *ny chelaf* (non celabo) 1, 276. *ny welais eiryoet* (non vidit unquam), *ny welsant dim* (non viderunt quidquam), *adiheu oed gan owein. na welsei eiryoet* (et persuasum erat O., se non vidisse unquam) 1, 15. *pony wydut ti* (annon sciebas?) 1, 9. *kan gwydwn y dout ti ym keissaw* (nam sciebam te venturum esse me quaesitum) 1, 25. *pei rodut ti . . . mi a rodwn* (si tu dares, . . darem ego) 1, 273. *pei kaffwn . . . y gwydwn* (si sumerem, . . scirem), *pei gwypwn . . . mi a ymdidanwn* (si scirem, narrarem) 1, 247. 260. *pan geissych di vyui keis parth ar india* (si quaeres tu me, quaerito ad Indiam versus) 1, 273. *aphan hambwyllont hwy y deuant yth gyrchu di* (et cum consuluerint illi, venient te quaesitum) 1, 14. *aphan welas ef. aphan edrychawd* (et cum vidit) 1, 11. 13. *ahi auu wreic tra*

uu vyw hi (et ipsa fuit uxor quamdiu fuit viva), *rwygaw y mur aoruc y llew yny gauas fford allan* (perrumpere murum leo, donec cepit viam foras, exitum) 1, 36.

Excidit utraque particula post negativas, etiamsi sunt pronomina infigenda: *nym rodi ynneu vynntat* (non me dare pater meus voluit) Mab. 1, 252. *gordercha hi. kyn nyth vynno* (ama eam, etiamsi te noluerit) 1, 238. *nyth gredaf* (non credo tibi) 1, 240. *pei nam goganewch mi a gyskwn* (si me non turbetis, ego dormiam) 1, 2. Contra post coniunctiones *pan*, *pei* secuntur *yth*, *ath*, *as* in exemplis supra enumeratis.

Sed alias quoque interdum exciderunt particulae verbales. Ut A ante verbum substantivum et eius composita, perpetua consuetudine, si praecedit praedicatum: *lunet wyfi* (Luneta ego sum) Mab. 1, 31. *tebic oed* (vero simile esset) 1, 247. *yspeilwr uum i* (spoliator fui) 1, 37. *llawen uuant* (laeti fuerunt) 1, 262. *llawenach uuwyt y nos honno nor nos gynt* (laetiores fuerunt hac nocte quam nocte superiore) 1, 10. *gwr idaw vydaf* (vasallus ei ero) 1, 243; ancipiti usu, si subiectum antecedit, ut *mi yw y brenhin bychan* (ego sum rex parvus) Mab. 2, 61, sed in uno eodemque loco: *drws y pebyll aoed yn agoret. achadeir eureit oed yn agos yr drws* (porta tentorii erat aperta, et sella aurea erat prope portam) 1, 239.

Particula YD semper, ni fallimur, abest a sententiis concisis, praesertim quibus respondeant homines interrogati vel iussi: *aey di... af heb y uorwyn* (ibisne tu? Ibo, inquit puella) Mab. 1, 29. *a bery di... paraf yrofi a duw os gallaf ynllawen* (parabisne tu? Parabo per me et deum, si potero, libenter) 1, 264. *agafi gennyt ti gennat... keffy yn llawen heb ef* (impetrone ego a te veniam? Impetras libenter, inquit ille) 2, 45. *a chwitheu dowch yr llys. awn yn llawen heb y gereint* (et vos venite ad aulam. Ibimus libenter, inquit G.) 2, 62. *aphei mynnewch chwi vyui drostaw ef. miui aawn y chwi. mynwn heb y gweisson* (atque si velitis vos me illius loco, ego eam contra vos. Volumus, inquiunt pueri) 1, 35. *gwnawn yrofi aduw yn llawen* (faciemus per me et deum libenter) 1, 265. *gwnawn ninneu yn llawen heb hi* (faciemus nos libenter, inquit illa) 2, 41.

Cornica et aremorica dialecti etsi isdem particulis utuntur, proprietate tamen particulae *ro* differunt tam inter se quam a cambrica.

Cornica RE duplici usu a cambrica differens, propius ad hibernicam accedit.

Est igitur primum RE index praeteriti. Primarii: *dremas yw ef... neb re werȝys* (optimus vir est is quem vendidi) P. 103, 4. *pur wyr te releuerys* (verissime dixisti), *gwyr re gewsys* (verum dixi) 101, 1. 102, 4. *pyth yw en drok rewrussys* (quid est malum quod fecisti?) 101, 4. *haneth me re welas* (hac nocte vidi) 123, 4. *yn creff me re beghas* (valde peccavi) 104, 2. *an rena a yl ȝe ȝysky yn della y re ȝyskas* (illi possunt te instituere, ita sunt instituti) 80, 3. Praeteriti secundarii: *eddrek mur an kemeras rag an ober re wresse* (paenitentia magna eum cepit ob opus quod fecerat) P. 220, 2. *pedyr sur a omdennas yn vrna del rebeghse* (Petrus certo se convertit simulac peccavit) 86, 3. *an tol re wrussens y a vy[n]ne ȝe seruye* (foramen, quod fecerant, illi volebant ut serviret) 180, 4. *rag an marthus re welsens* (propter miraculum quod viderant) 254, 4. *praga dampnys rebee* (cur damnatus esset) 187, 2. *ef rebea den a brys* (is fuis-

set vir magni pretii, nisi caecus fuisset) 217, 2. Alia exempla videas infra sub verbo substantivo.

Eadem particula ad futurum tempus spectat, si cum optativi vel imperativi sensu coniunctivo vel praesenti secundario adiungitur: *gorthys re by*, *re by gorthys* (adoratus sis, adoreris) D. 35. 119. R. 2523. *bynyges re by*, *beneges re by* (benedictus sis) D. 817. O. 2023. *amen yn della re bo* (amen, ita fiat) O. 462. *re bo gueres theugh* (sit auxilium vobis), *the volnegeth re bo gures* (tua voluntas fiat) D. 224. 1072. *hay gras theughwhy re wronntyo* (et gratiam suam vobis largiatur) O. 1726. *y gras re thanvonno thyn* (gratiam suam mittat nobis) O. 1187. *re woffe gras* (sciat, habeat gratiam) O. 530.

Praeterea hac re differt cornica a cambrica, quod pronomen infigit post particulam: *pur apert y ret flamyas* (apertissime illi te reprehenderunt) P. 92, 2. *herodes reth tenyrghys* (H. te salutavit) 115, 2. *y pesys rag an keth re ren crowse* (oravit pro isdem qui eum crucifixerant) 185, 2. *resteffo mur vylyny* (sit iis magna contumelia) 216, 1. *benneth maghom reth fo* (benedictio Mahomedis tibi sit) D. 947. *res bo drok lam* (sit vobis malus processus) D. 1125. *reth ordene ty hath wrek* (te ordinet et uxorem tuam) D. 685. *rum gorre, rem gorre* (ponat me) O. 532. 858. Quare nunquam ante hanc particulam praecedit aut *yȝ* aut *a*.

Particulae verbales positivae *yth* (*yȝ* ante vocales, bis vel ter ante *h*, *y* ante consonas, de quarum infectione p. 201) et *a* cornice eadem ratione discernuntur qua cambrice. YTH, Y ante tempora primaria: *ahanas y thew scrifys* (de te est scriptum) P. 14, 2. *dre ȝe gows y ȝew prevys* (sermone tuo est probatum) 85, 2. *ȝen meneth olyff y ȝeth* (ad montem olivarum ivit), *ȝe worte vn lam beghan y ȝeth* (ab iis saltum parvum recessit) 52, 1. 53, 3. *hag y ȝeȝons ȝy besy* (et ierunt eum rogatum), *y ȝeȝons yn vn tonek bys yn galyle* (iverunt uno grege usque in Galilaeam) 154, 3. 257, 3. *yn pub gwythres ycoth thys gorȝye ȝe du* (in omni opere decet te colere deum tuum) 17, 2. *y ponyas crist y arluth rag gwerȝe* (festinavit vendere Christum dominum suum) 38, 4. *y wholhas y ȝewlagas* (lavit oculos suos) 219, 3. *y hawlsons* (clamaverunt) 126, 4. *y hwalsons oll* (quaesiverunt omnes) 154, 2. *avel du y fethyth gurys* (ut deus eris factus) 6, 4. *rag y hyller ervyre* (nam quitur observari) 20, 1. Ante tempora secundaria: *barabas ytho gylwys* (B. erat vocatus) P. 124, 1. *rag an grous y ȝo ordnys* (ad crucem erat destinatus) 152, 3. *yn clewsons ow leuerell pur wyr y fenne terry an tempel* (audierunt eum loquentem, verissime se velle frangere templum) 91, 1. 2. *y fense bos* (eum voluisse esse, regem) 188, 3. Eadem adiuncta praecedenti *ma*: *may ȝeth* (ut ierit) P. 54, 4. *may ȝelle* (ut iret) 131, 4. 150, 4; item cum coniunctivo: *may ȝello an kentrow* (ut eant clavi) 178, 3. *may fo ȝe thu ȝe worthyans* (ut deo sit honori) 1, 4.

A ante tempora primaria: *me a ra ȝeugh spedye* (ego vos adiuvabo) P. 39, 1. 2. *eleth ȝe rygthy a seff leas myll y both a syw hay mab as gorth* (angeli coram ea stant, multa milia eius voluntati obsecuntur, et filius eam colit, Mariam) 226, 3. 4. *ȝoȝo ef a worthebys* (illi ipse respondit) 11, 4. Ante tempora secundaria: *yn della an bows a wre* (sic tunica faciebat, crescebat) P. 161, 4. *mur a beyn a woȝevy* (magnum dolorem tolerabat) 54, 1. *Pylat a vynsse gwyȝe, ef a vynse gweȝe* (P. voluisset, volebat servare, Christum) 125, 1. 127, 2.

Utraque particula pronomina infigens: *rag pur gerense . . . ys goȝevy* (prop-

ter merum amorem eos patiebatur, dolores) P. 227, 4. *yscafas ol ow coske* (eos omnes invenit dormientes) 55, 3. *te am nagh* (tu me negabis), *me ad welas* (ego te vidi) 49, 3. 84, 3. *rag ȝe gerense ihũs c̃st as goȝevy* (propter amorem tui Iesus Christus eos tolerabat, dolores) 139, 3. *c̃st sur as gasas* (Chr. certo eos reliquit) 56, 1.

Utriusque vero locum occupant particulae negativae, quae ipsae quoque infigunt post se pronomina, vel coniunctiones primitivae: *me ny wraff* (ego non faciam) P. 155, 1. *me ny gafa* (ego non invenio), *ef ny gaffas* (non invenit) 117, 4. 116, 4. *me nyth dampnyaf* (ego non damnabo te), *nyth nahaff* (non negabo te) 34, 4. 49, 4. *pan gowsas* (cum locutus est) 68, 1. *mar mynnyth* (si vis), *mar pesy* (si orabat) 16, 4. 25, 3. Euphoniae causa abest *a* ante qualescunque formas verborum vocali inchoatorum: *me a* (eo), *ty a* (ibis) R. 888. 2197. *Iudas eth* (Iudas ivit) P. 62, 2. *ef eth* (is ivit) 119, 2. 200, 2. 234, 3. *y eth* (ii iverunt) 29, 2. 64, 4. 160, 2. 216, 2. 239, 1. 241, 4. *y ee* (ii ibant) 196, 1. *payn alla* (dolorem qui iret) 172, 4; itaque saepissime ante verbum substantivum, sive subiectum est praemissum sive praedicatum: *me yw* (ego sum) P. 93, 2. *eff o c̃st* (is erat Christus) 8, 4. *an gusyl o* (consilium erat) 32, 1. *benegas yw* (benedictus est) 24, 1. *glan off* (purus sum) 149, 2. *dall en*, *dall o* (caecus eram, erat) 220, 3. 217, 2. *mygtern oma* (rex sum) 102, 4. *mygtern*, *Iustis ote se* (rex, procurator es tu) 102, 3. 107, 2. *yrvys ens* (armati erant) 241, 4. Interdum sine certa lege utraque particula omittitur: *par del won lauaraff ȝys* (sicut scio, dicam tibo) 8, 1. *han pyth a screfys screfys* (et rem quam scripsi, scripsi) 188, 4. *mar a mynnyth govynny* (si vis, quaeras) 80, 2. *an ioull ȝe adam kewsys* (diabolus ad A. dixit) 6, 3.

Aremorica dialectus particulam verbalem RA (= *ro*; cf. arem. *ma*, *da* = hib. *mo*, *do*, cambr. *my*, *dy*, *y*; de *a* absorpta ante *e* vel *o* pronominum infixorum, quae ut cornice inter particulam et verbum intercedunt, cf. pp. 374. 376) etsi servavit, semper tamen habet indicem optativi. Ut cum coniunctivo: *an guir prellat ra pell pado* (verus praelatus diu vivat) Buh. 200, 19. *doe ra roy deoch* (deus det vobis) 16, 4. 6. *duet mat ra vizi Nonita. duet mat Davy ravizi net* (bene veneris N., salve D. sincere) 76, 17. 178, 5. *duet mat en ty huy ha huy rabihet* (salvete in domo vos et vos) 112, 9. *deut mat . . . ra vihet* (bene veneritis) MJ. 48b. *doe . . . ram pardono* (deus ignoscat mihi) Buh. 44, 4. *doe . . . raz remedo* (deus tibi medeatur) 194, 2. *bennoez roen tron ren preseruo* (benedictio regis thronorum servet illum) 200, 16. *hoz peuch . . . ron bezo* (vestra pax nobis sit) MJ. 50a. *doe roz miro pep bro roz bezo ioa* (deus vos servet, in omni terra sit vobis gaudium) Buh. 114, 14. Cum formis secundariis: *doe ra ve meulet*, *doe re ve meulet* (deus sit laudatus) Buh. 108, 9. 130, 13. *deut mat . . . ra vech* (bene veneritis, salvete) MJ. 7a. 50a.

Ex praeterito eadem particula secessit omnino, cum in hoc ut in alia tempora ingressae sint particulae communes EZ, E et A, quae easdem fere secuntur leges quas in lingua cambrica vel cornica. Exempla quaedam e Buh., quocum concordat MJ.: *coff ha quein ez breiniz* (ventre et tergo putrefactus sum) 12, 18. *aman ma hunan ez manen* (hic ego solus manebam) 12, 20. *gant aoun hac anquen ez crenaff* (propter timorem et sollicitudinem trepido) 94, 7. *ez vez santel oz hon quelen* (erit sanctus vos instituens) 184, 17. *ez rezo contantet*

(erit contentus) 6, 18. *em dascorchas doe* (expergefecit me deus; *e-m*, *e* cum pron. infixo 1. pers.) 12, 25 *me a preder* (curo, cogito) 8, 9. 28, 7. *me a gourchemen* (praecipio) 26, 22. *me a laeso* (relinquam) 8, 7. *ny a pedo* (nos petemus) 16, 9. *huy a guelo* (videbitis) 100, 8. *doe a miro* (deus custodiet) 6, 25. *me az goano me az scoy* (ego te infirmabo, te percutiam) 10, 9. 10. Multo tamen saepius excidit A quam in ceteris dialectis, non solum ante verba et pronomina infixa vocalibus inchoata ac plurimas formas verbi substantivi, verum etiam praeterea haud raro nulla certa lege: *mez benig*, *mez suppli* (benedico, supplico tibi) Buh. 26, 18. 44, 9. *en den nyn ezneo* (homo quem novimus) 184, 10. *me preder* (curo) 8, 4. *me guel* (video) 18, 16. *mè compso* (dicam) 18, 24. *ny quemero* (sumemus) 34, 11.

CAPUT ALTERUM.

De verbi flexione.

Maiore formarum copia hic quoque excellit lingua hibernica, quamquam ne britannicum quidem verbum flexione pariter defecit ac substantivum, sed servavit quaedam propria, quibus fere caret hibernicum, in flexione temporum secundariorum.

I. Verbum hibernicum.

Primum omnium de flexione verbi hoc maxime proprium habendum est veteris linguae hibernicae, quod in primariis temporibus tam activi generis quam medii et passivi cum ceteras tum tertiam utriusque numeri personam designare consuevit formis binis, numeri potissimum ac sonoritatis discrimine separatis, ad quas in activi generis persona tertia accedunt propriae formae relativae. Ex illis igitur formis altera (amplior ipsa vel ampliorem significans ut in praesentis act. 3. pers. sg. *-id*, pl. *-it*, in pass. sg. *-ir*, *-thir*, pl. *-tir*) quasi absoluta dicenda est, exclusa illa quidem a verborum compositorum usu nec nisi ita a simplicibus derivata, ut non praecedant particulae aut verbales aut post quas locus non est particulae *no* (cf. p. 415), horum vero omnium communis ita, ut omnis fere tollatur ordinum vel serierum differentia; ex qua flexionis specie prodierunt hodiernae verbi terminationes paucis exceptis omnes; brevior forma altera (cuius paucae reliquiae usque ad hodiernum diem remanserunt in verbis quibusdam anomalis*) semper est subiuncta vel praepositionibus vel particulis quibusdam ut verbalibus *no*, *ro*, negativis *ni*, *ná*

* Cf. *ḃeir sé* (dat), *deir sé* (dicit), *ġeiḃ sé* (invenit), *riġ sé* (consequitur), *tiġ sé* (venit), *ċí sé* (videt), quin etiam rel. *a deir* (qui dicit), contra simplicia *beirid sé* (fert), *gníd sé* (facit), *beireas* vel *beirios* (qui fert).

(*nád*, *nách*), interrogativae *in*. Quarum formarum discrimen cum totum positum sit in numero ac sonoritate, efficitur ut composita verba omnia non modo amplioribus illis terminationibus utique careant, sed etiam formis relativis. E. c. *berid* (fert), *berit* (ferunt), *berir* (fertur), *bertir* (feruntur), *beres* (qui fert), *berte* (qui ferunt), at *dober*, *dobeir* (affert, qui affert), *doberat* (afferunt, qui afferunt), *doberr* (affertur), *dobertar* (afferuntur).

Praeterea tempora secundaria auctis utique terminationibus differunt ut in activi 1. et 3. pers. pl. addito *-is* (postea *-ís* ut hodie, quae productio in nostris quidem codicibus nusquam notata est).

Vocales flexionum monosyllabarum eadem ratione qua in declinatione nominis aut externae remanserunt aut transgressae in syllabam antecedentem (sive haec radicis est ut in praesenti ac praeterito per T formato, sive derivationis ut in praeterito per S formato, quocum concordat sola 1. pers. sing. futuri per B formati) praebent speciem flexionis internae, per quam praesertim numeri singularis personas distingunt vocales primam U, secundam (et tertiam, etsi non eadem constantia) I. In flexionibus binarum vel plurium syllabarum vocales derivationis aut servantur aut eliduntur secundum praecepta supra tradita (p. 26 sqq.). Eadem inconstantia vocales radicis modo retinentur modo exciderunt; quam rem e numeri legibus maxime pendere docebunt haec exempla, quorum locos vid. infra: *rolasid* (iecistis), *cani ralsid* (nonne iecistis?); *fodaimet* (patiuntur), *ní fodmat* (non patiuntur); *congaibet* (comprehendunt), *foácbat* (= *fo-ad-gabet*, relincunt).

Post terminationes personarum frequentissime suffiguntur notae augentes non modo pronominum infixorum tam in activo quam in passivo, sed etiam in coniugatione personali activi nota augens pronominis eius personae quae inest in verbo, ratione non habita pronominis, si quod est infixum: *fodaimimse* (tolero), *dalugubsa* (ignoscam id), *cretmeni* (credimus), *labramarni* (loquimur), *sluindiso* (significas), *asberidsi* (dicitis), *doberidsi* (affertis), *am. rongabussa* (ut sum), *fotracbussa* (reliqui te), *hore nondobmolorsa* (quia laudo vos), *am. rondobcarsamni* (ut amavimus vos).

Activum.

In activo genere, cui subiungimus medium, comparandum verbo deponenti Latinorum, maiorem lingua vetusta hibernica praebet formarum copiam similem ei, quae est coniugationum latinarum. Flexione differre tempora primaria et secundaria supra dictum est. Ceterum etiam praeter tempora secundaria et imperativum, qui in quibuscunque linguis est servatus, proprias quasdam formas procreavit, breviorum terminationum speciem in singulari potissimum numero invenimus duplicem: alteram praesentis indicativi et praeteriti, alteram coniunctivi, quocum facit futurum. De optativi reliquiis infra disseretur.

Formae relativae e tertia persona cuiusvis temporis primarii (etsi rarius praeteriti) et coniunctivi activi nascuntur adiecto S in numero singulari (ita quidem regulariter, E in anomalis quibusdam), E in plurali. His vero formis, quae infra suo quaeque loco tradentur, statim hic adnotabimus non so-

lum subiectum, sed etiam obiectum verbi significari, interdum antecedente amplius pronomine relativo, denique relationem obliquam post nomina aut pronomina, quae sequente relativo coniunctionum usum supplent, ut *óre* (quia), *amal* (ut), *céin* (quamdiu), *intain* (cum, quando), *lasse* (cum) etc. Ceterarum personarum formae relativae non differunt a formis absolutis, cf. *apredchimme* (quod praedicamus), *asnéirsid et folnibthe* (quod resurgetis et regnabitis) Wb.

Formationis autem haec est lex, ut e praesentis primarii themate praeter imperativum et praesens secundarium (imperfectum) derivetur coniunctivus accedente vocali A, e futuro primario futurum secundarium, cum praeteriti tertia specie quodammodo concordet secundarium et futurum (exactum) ac mixta coniunctivi et optativi forma.

De formis praesentis.

Thema praesentis hibernice perinde atque in ceteris aricae stirpis linguis aut radicem ipsam reddit, cuius rei rarissima sunt exempla ut *am* (sum, = *asmi*), aut e radice derivatur variis modis, ut vocalis incremento: *ad-fiad-at* (proferunt), *for-thiag* (adiuvo); ut consona *n* addita vel a fine: *ben-im* (ferio; cf. *tóbe*, abscisio, *imdibthe*, circumcisus), *ara-chrin-im* (deficio; *erchre*, defectus), *cren-as* (qui emit; *críthid*, emax) vel interposita: *ind-lung* (findo; *indlach*, diaeresis), *fu-lang* (toleratio; *fulach*, id.), *cum-ang* (posse, potentia; *cumachte*, id.), de qua re conferatur lib. V. Per flexionem tamen omnia haec (nam de illis inter anomala agetur) ad tres potissimum species redeunt, quarum differentia — deleta cum in ceteris formis saepe per eam vocalium assimilationem, quam supra (pp. 8. 9. 13. 15) attigimus, tum semper in formis absolutis — servata maxime cernitur in subiuncta forma 3. pers. sing.: *-be(i)r* (fert), *-cara* (amat), *-creti* (credit). Quibus exemplis secundum ea, quae supra p. 173 disseruimus, haec themata praesentis primitiva declarantur: *bera*, *carâ*, (*cretî* vel) *cretia*. Quae quarta species constitui videtur forma *-gní* (facit), insignis servata vocali *í* producta (quam ad *ei* diphthongum redire p. 32 coniecimus), ceteris formis plerisque ut *-gníam* (facimus), *-gníat* (faciunt) meram varietatem se praebet seriei primae, comparandam varietati seriei primae in declinationis ordine priore. De verbis eiusdem seriei in seriem tertiam transeuntibus, conferendis latino *capio*, videas infra.

Indicativus.

	Formae activae.				Verbi deponentis.
	Absol.	Ser. I.	Ser. II.	Ser. III.	
Sg. ps. 1.	*berim*	*-biur*	*-caru*	*-cretiu*	*labrur*
2.	*beri*	*-bir*	*-cari*	*-creti*	*labrither*
3.	*berid*, *beres*	*-ber*, *- beir*	*-cara*	*-creti*	*labrithir*, *-labrathar*
Pl. ps. 1.	*berme*	*-beram*	*-caram*	*-cretem*	*labramar*
2.	*berthe*	*-berid*	*-carid*	*-cretid*	*labrid*
3.	*berit*, *berte*	*-berat*	*-carat*	*-cretet*	*labritir*, *-labratar*

Coniunctivus.

		Act.		Dep.
Sg. ps.	1.	*bera*	*-ber*	*labrar*
	2.	*bere (bera)*		*labrither*
	3.	*beraid,* *beras*	*-bera*	*labrithir,* *-labrathar*
Pl. ps.	1.	*berme*	*-beram*	*labrammar*
	2.	*berthe*	*-beraid*	*labraid*
	3.	*berait,* *berte*	*-berat*	*labritir,* *-labrathar.*

A. Praesens primarium (indicativi).

Formis subiunctis trium serierum *-biur* (fero), *-caru* (amo), *-cretiu* (credo) addidimus exemplum formae absolutae (una cum formis relativis), quam omnium serierum communem esse supra diximus, ac deponentis (duplici forma tertiae personae), in quo vix magis cernitur serierum differentia.

1) Formae activae.

Series I.

Flexionis internae in formis subiunctis numeri singularis, cuius prima persona distinguitur vocali *u*, secunda (ac plerumque tertia) vocali *i*. Huic seriei adnumeramus *-gníu* (facio), *-cíu* (video), quorum vocalis *í* per omnes personas manet, etsi in compositis quibusdam oppressa ut *déccu* (specto), *tuccat* (intellegunt). Alia eiusdem seriei verba formis quibusdam in seriem tertiam transgressa se produnt, cf. 1. pers. sg. *-guidiu*, *congairiu*, *dofuismiu*, 2. pers. *-gaibi*, *condaigi.*

Sing. 1. pers. *a*) formae subiunctae U interna: *dobiur* (gl. do) Sg. 163ª. *forbiur* (gl. redoleo) 173ª. *frisbiur* (gl. obnitor) 22ª. *issí indaimser écríchtha arbiur fritt* (hoc est tempus infinitum quo utor ad te) Pr. Cr. 59ᵇ. *tabur* (do), *ní tabur*, *ni thabur* (non do) Sg. 19ᵇ. 204ᵇ. 215ª. *nistabur* (non pono eam) 4ᵇ. *doaidbiur* (offero) Wb. 14ᶜ, quibuscum ex eadem radice fluxisse videntur: *asbiur* (effero, dico) Wb. Sg. fq. *epiur* (dico), *ni epur* (non dico) Wb. 4ᵇ. 8ᵈ. 24ª. *ní epur* Sg. 73ᵇ. *remiepur* (gl. praedico) 222ª. — *lasse forcongur fírinni duib* (cum praecipio veritatem vobis) Wb. 19ᵈ. *adgaur* (gl. convenio) Pr. Cr. 57ª. *ished insin forchun dochách* (gl. in omnibus ecclesiis doceo) Wb. 10ª. *forfiun* (gl. anclo) Sg. 143ª. *fogliunn* (gl. doceor; i. e. disco) Pr. Cr. 56ª. *assafiud* (gl. exero) Sg. 221ᵇ. *conriug* (gl. ligo) 181ᵇ. *atomriug* (adiungo me) Patr. h. *doforug*, *doforuch* (gl. abluo, gl. luo, gl. lavo) Sg. 22ª. 54ª. 146ᵇ. *dondiut* (sisto eum) 77ª. *dodíut* (gl. sisto) 152ᵇ. *asindiut* (gl. obsero, περισπείρω) Pr. Cr. 57ᵇ. *fotimdiriut* (gl. suffio) Sg. 185ᵇ. *arneutsa*, *araneutsa* (expecto, quod exp.) Wb. 14ª. 23ᵇ. *arriuth* (gl. adorior) Pr. Cr. 57ª. *doaithbiuch* (gl. abrogo) Sg. 22ª. *indlung* (gl. findo) 15ª. *doimurc* (gl. ango) 181ᵇ. [*doimurg* (gl. arceo) Corm. B. *arco.*] *tessurc*, *dumesurcsa* (servo, servo me) Inc. Sg. *cethuc cuimbri mu libuir* (etiamsi pono brevitatem mei libri) Pr. Cr. 1ª. *contáig*, *ɔtaeg* (gl. coëo) Sg. 144ª. Pr. Cr. 56ᵇ. *fortiag* (gl. conniveo) Sg. 170ᵇ. *ateoch* (precor) Sanct. h. 1. Br. h. 95. *nochis non-*

dages on (attamen rogo hoc) Ml. 21[b]. In vocalem exeunt *togu* (eligo) Pr. Cr. 1[a]. *ní déccu* (non specto) Wb. 24[a], quorum radicalem *s* servarunt *tuicse* (electus), *déicsiu* (visio); praeterea *adbo* (prohibeo, recuso) O'Dav. *dagníusa sin* (facio ego hoc) Wb. 14[d].

b) Forma absoluta rarius desinit in *-u* externam: *nibartorud precepte nach aili tiagussa. nibarsaithar nach aili tiagu* (gl. non gloriantes alienis laboribus) Wb. 17[b]; saepius in *-im̄*: *benim* (ferio) Inc. Sg. *melim* (gl. molo) Sg. 57[a]. *ithim* (gl. mando, -ere) 146[a]. *saigim* (gl. adeo) 217[a]. *braigim* (gl. pedo) 11[a]. *ligim* (gl. lingo) 176[a]. *sligim* (gl. lino) 183[a]. *dligim* (merui) Wb. 32[a]. Eadem forma subiunctae loco substituta: *neich roiccu aless, ani ricu aless* (eius, id quo egeo) Wb. 23[d]. 32[a]. *ni riccim forless* (non egeo vobis) 12[a]. *ruicim les mairchissechtae* (indigeo indulgentiae erga me) Ml. 22[c]. *inarbenim* (gl. iaceo) Pr. Cr. 57[a]. *indárbenim* (gl. appello, -ere) Sg. 146[b]. *dofuibnim̄* (gl. succido) 22[a]. *doimdibnim* (abscido) Wb. 17[d]. *ni forcital óisa foirbthi forchanim dúib* (non doctrinam hominum perfectorum doceo vos; supra *forchun*) 8[c]. *doaurchanaim* (gl. sagio) Sg. 60[b]. *foacanim* (gl. succino) 167[a]. *arachrinim* (gl. difficiscor) 145[b]. *dofuibrim̄* (gl. pitisso) 12[a]. *ished inso forchongrimm* (hoc est quod praecipio; supra *forcongur*) Wb. 9[d]. *arcelim* (gl. aufero) Sg. 9[a]. *dofuismim* (gl. cerno; rad. *sem*) 182[b]. *fodaimimse* (patior) Wb. 23[b]. *cunutgim* (gl. architector, gl. construo) Sg. 141[a]. *nád cuintgim lóg* (quod non peto mercedem) Wb. 14[c]. *conicim tanacul* (possum te salvare) L. Ardm. 18b. 1. *am. nángabimmse* (ut non accipio ego) Wb. 16[d]. *im̄imgabaim* (gl. vito) Sg. 50[b]. *taortaim* (gl. immineo) 15[a]. *foalgim* (gl. consternor) 146[b]. *fosligim* (gl. delino) 173[a]. *todúrgim, dodúrgim̄, totúrgim̄* (gl. irrito, gl. pellicio) 24[a]. 54[a]. 60[b]. *asfenimm* (gl. testificor) Wb. 22[a]. *frisaiccim* (gl. opperior) Pr. Cr. 57[a]. Quae forma hodie communis est omnium verborum.

In seriem tertiam transeunt *guidimm, guidim* (precor) Wb. 21[a]. 29[a]. 30[d]. *noguidimm, nonguidimse* (quod precor) 25[c]. 27[d]. *notguidiu* (oro te) Br. h. 17. *congairiu* (voco) Fél. prol. 249. *dofuismiu* L. Ardm. 177 b.

2. pers. *a*) formae subiunctae I interna: *intain asbir, intan asm̄birso, intain im̄ asm̄birsiu* (si dicis) Sg. 66[b]. 208[b]. *for imbed inna precepte asbirsiu* (gl. quomodo dicet amen super tuam benedictionem? i. e. super abundantiam doctrinae quam dicis) Wb. 12[d]. *alín lathe dindapir* (numerus dierum, de quibus id dicis) Sg. 66[b]. *air intan nolabrither incetni persin l. intanaisi doadbit ainm hisuidiu* (nam cum loqueris primam personam vel secundam, demonstras nomen in hoc) Sg. 159[a]. *focheirt* (ponis, seminas) Wb. 13[c]. *dobir* (fers), *tabair* (das) Inc. Sg. *a rí conic aingliu* (o rex qui coërces angelos) Fél. prol. 7. *annongeiss cách immachomalnad* (gl. haec commone testificans coram domino; i. e. cum obsecras quemvis circa eius impletionem, ut id impleat) Wb. 30[b]. Vocali finita: *innaci* (gl. viden, videsne?) Sg. 15[b]. *conaci* (donec vides) Cr. 33[b]. *innadnaccai, cani accai* (gl. nonne vides?) Ml. 17[b]. 25[b]. *cinnísin frisnaiccaisiu* (gl. quem praestolare?) Pr. Cr. 54[b]. *attotáig doneoch dogní* (adigit te ad id quod facis, firmitas fidei tuae) Wb. 6[c].

b) Formae absolutae I externa: *cani dupater* (canis tuum PN.) Inc. Sg. *ní latt aní ararethi* (non penes te est id propter quod curris) Wb. 6[b]. In seriem III. transgressa: *manumgaibi archarit* (gl. si ergo habes me socium) Wb. 32[a]. *inrí chondaigi . . . ní fogbai* (rex quem quaeris, non invenis, eum) Cod. Boern. (Beitr. III. 50).

3. pers. *a*) I interna plerumque, sed non semper: *hóre nádmair peccad* (quia non viget peccatum) Wb. 3[c]. *notbeir* (fert te) 6[c]. *forbeir* (crescit) Sg. 32[a]. *am. formbeir* (ut crescit) Wb. 26[c]. *doopir* (privat) Sg. 221[b]. *ni tabir dia* (non dat deus) Wb. 14[b]. *ni tabair sem* (non dat ipse) Sg. 202[a]. *inthí dianaiper* (is de quo dicit) Ml. 14[d]. *ni epeir som* (non dicit ipse) Wb. 17[d]. *cani epir náte atbeir* (annon dicit, lex? non ita, dicit id) 10[d]. *adbeir* (dicit) 5[a]. *méit nánd nathbeir* (quantum non obsistit) Cr. 32[c]. *ol atairbir* (gl. quod redigat) Sg. 197[b]. *asbeir*, *asber*, *atbeir*, *assidbeir*, *arbeir*, *dobeir*, *dober* Wb. fq. *dofór* (efficit) Wb. 1[b]. *fritammiorsa* (gl. me adficiet, cogitatio) Ml. 32[d]. *dogair* (gl. appellat) 29[c]. *forchongair* (mandat) Wb. 15[a]. *forgair*, *forcongair*, *forchongair* (imperat) Sg. 161[b]. *focair* (monet) Wb. 16[d]. *frisgair* (contradicit) Sg. 193[b]. *fordingair* (significat) Corm. fq. *dommeil* (edit) Wb. 6[c]. *ni ceil som* (non celat ipse), *nicheil cid dd.* (gl. et David dicit) 4[d]. 5[b]. *atbail* (gl. evanescit) Sg. 4[b]. *atbail side* (perit is) Wb. 4[d]. *dineuch adbaill* (de aliquo quod perit) 16[b]. *ni epil* (non perit) 30[d]. Sg. 28[b]. 30[a]. *notail* (alit te) Wb. 5[b]. *ni torban*, *ní torban* (non prodest) 12[b]. *am. arinchrin* (ut interit) 32[c]. *afameinn* (gl. o adverbium optandi pro utinam) Sg. 207[b]. *abamin* (cum id optat) 161[b]. *ni goin* (non vulnerat) SM. 242. *ni airdben* (gl. nec interimit) Sg. 30[a]. *forchain* (praecipit) Wb. 8[c]. Ml. 41 r. *doerchain* (gl. prophetat) Ml. 21[a]. *donaurchain*, *dinaurchein* (gl. portendere) Cr. 33[b]. 33[c]. *fomchain* (succinit mihi) Sg. 204. *dundí adgreinn* (gl. persequenti) Ml. 26 r. *ishinonn persan gnís 7 fodaim* (est eadem persona quae agit et patitur) Sg. 143[a]. *intan fondaim* (cum patitur) 11[a]. *ni dam enecland anad, ni daim enecland anad* (non patitur honoris reparatio moram) SM. 120. 228. *ní dofuisim* (aliquid quod generat) Sg. 61[a]. *arafóim* (quod accipit) Wb. 13[c]. Ml. 29[a]. *ingabál lóge ar precepte am. nángabimmse dim nigaib lucàs* (gl. ne quis nos vituperet in hac plenitudine, 2. Cor. 8, 20; i. e. vituperatio mercedis nostrae doctrinae, sicut ego non accipio eam ergo non accipit Lucas) Wb. 16[d]. *ni gaib airechas* (non capit principatum) 3[d]. *allínn ingaib* (rete in quo capit) 29[b]. *etergaib* (intercipit) Sg. 14[b]. *im̄aim̄gaib* (vitat) 59[a]. *arindí coṅgaib* (quia continet) 35[a]. *niib fínn combi mescc* (non bibit vinum donec fit ebrius) Wb. 28[b]. *ni neich inpeccad ni dlig dígail arniasse tuidecht fri toil dé* (gl. voluntati dei quis resistit? Rom. 9, 19; i. e. non cuiusquam est peccatum, non meruit ultionem, nam non potest veniri contra voluntatem dei) 4[c]. *atomaig*, *attotáig*, *atobaig*, *atobaich* (adigit me, te, vos) Wb. 10[d]. 6[c]. 19[d]. 9[c]. *condaig, condieig* (quaerit) 8[d]. 14[c]. *cid aridfuirig afoilsigud* (quid detinet eius manifestationem) 26[a]. *ni aufuirig* (non moratur) SM. 120. *nisnderigsi dam* (ne amittit quidem ea, peccata, ipsa, meretrix) Wb. 9[d]. *adreig achele* (erigit [?] alterum) 13[a]. *tormaig* (auget) Sg. 41[a]. *doindnaich* (gl. distribuit) 27[b]. *donindnigsom* (tribuit nobis ipse) Wb. 28[a]. *nonanich dia dicach imniud. nonanich dia calléic* (gl. ecce vivimus ut temptati et non mortificati; i. e. protegit nos deus ab omni tribulatione, protegit nos deus utique) 16[a]. *indonich nech uáib do epert inso* (gl. sed dicet aliquis; i. e. num quem e vobis iuvat dicere hoc?) 13[c]. *hore doseich cach nolcc* (quia persequitur quemvis malum, potestas) 6[a]. *isindí dosich apeccad forcách* (in eo quod persequitur eius peccatum in quovis, spiritus) 15[a]. *inchosig* (significat) Ml. 21[d]. *inchoisig, inchoisaig, inchosig* Sg. 9[a]. 71[a]. 203[b]. (cf. App. I. A.). *nied iarmafoich som* (non id est quod quaerit ipse) 198[b]. *im̄etchomairc* (interrogat te) 197[b]. *asoirc* (caedit) 33[a].

asóircc (verberat) Wb. 11[a]. *dofuaircc* (qui triturat) 10[d]. *fisnorc* (quod inficit) Ml. 15[a]. *immandairc* (gl. rite competere, credit) 14[d]. *immindairc* (gl. incinatur) 47r. *afrisnoirc* (gl. infensus) Ml. 28[a]. *nicumuing*, *ni cumúing* (non valet) Wb. 9[d]. 11[a]. *arindí nád cumaing* (quia non potest) Sg. 50[a]. *ol donecmaiṅg* (gl. quod accidit) 40[a]. *tecmaiṅg*, *tecmaing* (accidit) 9[a]. 29[a]. 30[a]. 156[a]. *ɔboing* (confringit) Wb. 4[d]. *ished atredesin foloing* (tria haec sustinent) 29[d]. *cia conicc* (quis potest?) 4[b]. *conicc bes*, *conic bes* (potest esse) Sg. 27[a]. 195[a]. *arcotdicc dia* (gl. potens est enim deus iterum inserere illos; i. e. nam potest id deus) Wb. 5[b]. *nádricc less* (quod non eget) 12[b]. *ni tuicsom . . ainm nabstil* (non ponit ipse nomen apostoli) 23[a]. *tuicsom inda nainmso* (ponit duo haec nomina) 21[d]. *ní tuic* Sg. 209[b]. *daṅdiat* (eum sistit) 8[a]. *intí dothuit foir. intí foratuit som* (is qui incidit in eum; is in quem incidit ille) Wb. 4[d]. *tinfetsom. hore doninfet* (inspirat ille; quia inspirat) 4[b]. *tadbat* (demonstrat) 10[b]. *donadbat* (quod demonstrat) Sg. 27[b]. Ml. 15[a]. *facheirt* (deponit, abscondit se) Sg. 4[b]. *am. foceirt nech* (ut ponit quis) Wb. 32[c]. *ni contarat athis forachomnesam* (gl. opprobrium non accipit adversus proximum) Ml. 36[a]. *contetarrat* (comprehendit) Sg. 29[b]. *nosṅguid som* (rogat eos) Wb. 25[b]. Fortasse, nisi potius futuri: *ceróich himeit 7 lagait anías oratio* (quid attingit in magnitudine et parvitate vox oratio) Sg. 26[a]. *ni roig di huáir deac* (non attingit duodecim horas) Cr. 33[b].

Vocali finita: *fortacomaisom* (servat id ille, schema) Ml. 29[a]. *connói* (qui servat), *cotaóei* (servat id) Wb. 29[d]. *adchi*, *adchí* (cernit) Wb. 2[a]. Pr. Cr. 61[a]. *atchí* Wb. 24[c]. *atobcí* (videt vos) 25[a]. *donnéicci súil sochuide* (gl. spectaculum facti sumus; i. e. videt nos oculus multorum) 9[a]. *immanaccai* (quas perspicit, in rebus) Ml. 17[b]. *daucci*, *dahucci*, *tuicci* (intellegit) Wb. 12[c]. 12[d]. 13[a]. *ni tucci*, *nithucci* (non int.) 12[c]. 12[d]. *dogní* (facit) Wb. 6[a]. 8[c]. 27[a]. 29[b]. *congní* (cooperatur) 26[d]. *am. fongní* (ut servit) 12[a]. *imfogni* (construitur) Ml. 27[c].

b) Simplicium terminatio plenior ID: *berid cách brith forarele* (gl. suspitiones malae, sunt inter vos; i. e. fert quivis iudicium in alterum) Wb. 29[b]. *isdothabirt díglae berid inclaidebsin* (gl. non sine causa gladium portat, potestas) 6[a]. *maraith sercc* (viget amor) Sg. 203. *tinaid* (gl. evanescit) 4[b]. *gelid* (gl. consumit, depascitur) 143[b]. *intí diib bes tresa orcaid alaile* (qui ex iis fortior est, occidit alterum) Ml. 19[d]. *canaid* (canit) Fél. Apr. 26. *ithid* (edit) Ml. 37r. *lenaid dingutai thóisig* (gl. mansit ex superiore pendens vocali) Sg. 9[b]. *aingid imdibe arbibdamnact rectto arba bibdu báis leusom intí nád imdibthe* (gl. circumcisio quidem prodest; i. e. protegit circumcisio a damnatione legis, nam erat damnatus mortis illis qui non circumcidebatur) Wb. 1[d]. *issamlid dam gníith demun* (ita etiam facit daemon) 21[b]. *argaibid side céil forbáas* (nam capit hic opinionem de morte) 9[a]. *guidid dia eruibsi dogress* (gl. Epaphras semper sollicitus pro vobis; i. e. orat deum pro vobis semper) 27[d].

c) Forma relativa S (*-es*, *-as*): *hírect fognamo do pheccad .i. ishé gaibes airechas* (gl. in lege peccati quae est in membris meis) Wb. 3[d]. *tuicci angaibes insalm* (gl. cum convenitis unusquisque vestrum psalmum habet, gl. intellectum psalmi; i. e. intellegit quod continet psalmus) 12[d]. *céin gaibes* (gl. qui tenet nunc teneat, regnum populus Romanorum; i. e. quamdiu tenet) 26[a]. *ished ón saiges som* (gl. propter quod dicit: ascendens etc. Eph. 4, 8; i. e. hoc est quod dicit) 22[a]. *issed saiges sís* (est hoc quod dicit infra) Sg. 65[b]. *frimílid rethess*

(ad militem qui currit) Wb. 24[a]. *cach oen oirges duine* (quisquis occidit hominem) SM. 12. *nech orcas afini* (is qui occidit propinquos suos) Wb. 28[a]. *fobesad fir trebuir crenas tiir diachlainnd* (more viri prudentis qui emit agrum proli suae) 29[d]. *am. ñguidess athir amacc* (ut orat pater filium suum) 24[d]. *persan gnís* (persona quae agit) Sg. 143[a].

Plur. 1. pers *a*) AM, EM: *isguforcell doberam do dia am. sodin* (gl. invenimur falsi testes dei; i. e. est falsum testimonium quod ferimus de deo hoc modo) Wb. 13[b]. *ni taibrem seirc donaib rétaib frec.* (gl. non contemplantibus nobis quae videntur; i. e. non damus amorem rebus praesentibus) 15[c]. *anataibrem doneuch* (gl. nemini dantes ullam offensionem) 15[d]. *intí dianeprem* (is de quo dicimus) Sg. 208[a]. *asberam* (dicimus) Ml. 14[a]. *incoscramni. ní conchoscram* (num destruimus? non destruimus) Wb. 2[b]. *imdibnem* (circumcidimus) 15[b]. *anaranethem* (gl. expectantes) 31[c]. *adfiadamni* (proferimus nos) Ml. 14[d]. *focertam fial díinn* (cum ponimus velum de nobis) Wb. 15[b]. *hore doninfedam etargne cr. dochách* (gl. Christi bonus odor sumus; i. e. quia inspiramus cognitionem Christi cuivis) 14[d]. *níchumcamni ón* (non possumus hoc) 4[c]. *ni recam ales* (non egemus eo) 15[d]. *hore isfride imtiagam* (quia interdiu ambulamus) 6[a]. *andonaidbdem* (cum demonstramus) Sg. 211[a]. *ni cuingem lóg ar precepte* (non quaerimus mercedem nostrae doctrinae) Wb. 14[d]. *cid aní nád guidemni* (etiam id quod non oramus, potest facere deus) 21[d]. *cid frisaccamni* (gl. et praestulamur) Ml. 51 r. *adciam* (cernimus) Cam. Wb. 6[a]. *cia forcomamni* (etsi servamus) Sg. 9[a]. *trechomalnad et intsamil neich dogniamni* (gl. in cordibus nostris estis; i. e. per impletionem et imitationem eius quod nos facimus), *arandernaid andogniamni* (ut faciatis quod nos facimus) Wb. 16[a]. *dogníam cechtar de* (facimus utrumque) 15[d]. *congniam fribsi* (gl. adiutores sumus; i. e. cooperamur vobiscum) 14[c].

b) ME, MI, MA: *afedme* (gl. circumferentes, i. e. cum circumferimus) Wb. 15[b]. *isarbethidsi dúibsi tíagmini bás* (vestrae vitae causa nos subimus mortem), *ambás tiagmeni* (mors quam nos subimus) 15[b]. *intain diagmani fobaithis* (cum subimus nos baptisma) 3[a]. *guidmini* (gl. in quo etiam oramus semper), *guidmini dúib* (gl. denuntiamus vobis, ut etc.; i. e. petimus) Wb. 25[d]. 26[b]. *intain guidmeni* (cum petimus) 4[a].

In uno exemplo MIT, quae communis omnium verborum terminatio est hodierna (*-mid*, *-maoid*): *ni arneit indomuin guidmit act isarchrist* (gl. obsecramus Christo) Wb. 15[d].

2. pers. *a*) ID: *asberidsi* (dicitis) Wb. 5[a]. *anasberid*, *anasberith* (quod dicitis) 5[a]. 12[d]. *noberid uaimm* (quod accipitis a me, praeceptum) 9[d]. *doberid*, *daberidsi* (fertis, adfertis) 24[b]. 24[c]. *taibrith atéichte ndoib* (gl. tributa praestatis) 6[a]. *atguirith* (opponitis ei) 9[c]. *fodaimid* (patimini) 23[c]. *afotegidsi* (gl. in oratione pro nobis; i. e. quam suscipitis) 14[c]. *hore dongniithsi* (quia facitis vos) 16[a].

b) THE, TE sine dubio, quamquam exemplum nondum invenimus.

3. pers. *a*) formae subiunctae AT, ET: *doberat*, *asberat*, *anasberat* (ferunt, proferunt, quod dicunt) Wb. fq. *idparat* (immolant) Wb. 5[b]. *frismberat* (gl. obesse) Ml. 14[c]. *fritataibret* (opponunt eam) Sg. 183[b]. *fardiñgrat* (significant) 26[b]. *arangairet* (vetant id, malefactum, *gníim ñolcc*) Wb. 1[d]. *nifóiret* (non efficiunt) 27[d]. *fritammiurat* (adficiunt me) Ml. 33[c]. *hore ni tri sonirti nirisse damelat* (quia non per firmitatem fidei ea edunt) Wb. 10[c]. *ataimet* (profitentur) Sg. 33[a]. *dunaibhí fodaimet* (iis qui patiuntur) Wb. 2[c]. *ní fodmat* (non patiuntur) 20[c]. *ar-*

foemat (sumunt) 34[a]. *doesmet fuili* (profundunt sanguines) 31[b]. *tuesmot afuil* (profundunt sanguinem suum) Cam. *forchanat* (praecipiunt) Wb. 28[c]. 29[a]. 30[c]. 31[b]. *am. nahí nadchrenat* (gl. tanquam non possidentes) 10[b]. *hore arinchrinat* (quia intereunt) 27[b]. *airindí asrenat* (quia reddunt) Sg. 27[a]. *im fulusa cacha cethra na torbenat* (circa fetus omnium pecudum quae non prosunt) SM. 184. *inglennat* (gl. vestigant) Ml. 37r. *etirdibnet* (gl. perimunt) 15[b]. *donaibhí thecmoṅgat* (gl. accidentibus) Sg. 2[a]. *frisorcat* (gl. inficiunt) Ml. 15[a]. *ní recat greic les* (non indigent Graeci) 3[a]. *conecat atredesin* (valent haec tria) Sg. 33[a]. *huare conecat andéde* (quia possunt utrumque) 39[b]. *ni cumcat* (non possunt) 33[a]. 198[a]. *arindí congaibet hil.* (gl. comprehensiva; i. e. quia comprehendunt multitudinem) 53[a]. *foácbat* (gl. deponunt) Cr. 18[b]. *cotaucbat* (gl. se attollunt), *cotaocbat* (gl. exsurgunt) 18[b]. 18[d]. *dofórmgat* (augent) Sg. 53[a]. *adfiadat* (narrant, proferunt) Wb. 28[c]. F. h. 12. *aisṅdedat* (gl. conserunt verba) Ml. 31[a]. *immidaircet dochrist* (quod conveniunt Christo) 2[d]. *inchoisget* (significant) Sg. 53[a]. 202[b]. *atobsegatsi* (praecipiunt vobis) Wb. 14[d]. *fodunsegat*, *fodamsegatsa* (tribulant, persecuntur nos, me) Ml. 27[c]. 33[a]. *ni tiagat saidai* (non tendunt haec, intervalla) Cr. 18[c]. *isdoimmarchor chóre dotíagat indfirso* (ad tractandam pacem tendunt hi viri) Wb. 5[a]. *tarsatharmthíagat* (gl. transgressis) Cr. 18[b]. *arindi dodúrget inna firu do œtrud friu* (gl. pellex; i. e. quia pelliciunt viros ad libidinem secum) Sg. 68[b]. Thematum vocali finitorum: *am. nahí nádchiat* (gl. tanquam non flentes) Wb. 10[b]. *huare nad forcmat* (quia non servant) Sg. 50[a]. *níthuccat*, *nithucat* (non intellegunt) Wb. 12[c]. 15[a]. *am. donducat sidi* (gl. ut possitis comprehendere cum omnibus sanctis) 21[d]. *am. donducet* (ut id intellegunt) 8[a]. *andugniat* (quod faciunt) 10[e]. *ni sí dongníat* (non est ea, quam faciunt, voluntas dei) 30[c]. *isdo dágniat maith* (ideo faciunt iis bonum) 20[c]. *innaṅdáne frisgniat* (artium quas exercent) Sg. 33[a]. *nobguidet* (gl. salutant vos, omnes) Wb. 7[b].

b) Forma absoluta IT: *rethait uisci* (currunt aquae) Ml. 33r. *rethit huili* (currunt omnes) Wb. 11[a]. *berit* (proferunt) 18[c]. *gaibit inna proa. aittrebthacha engraic anmœ dilis indaitrebthado* (tenent pronomina possessiva locum nominis proprii possessoris) Sg. 200[b]. *lenit apecthe dindí dobeir angrád* (adhaerent eius peccata ei qui dat gradum) Wb. 29[a]. *isdo tiagait* (ad id tendunt) 5[e]. *uare naich hí sus tiagait* (quia non in sus desinunt) Sg. 196[a]. *marait* (manent) F. h. 8.

c) Forma relativa TE (*-ta*): *innahí tiagta hí ster* (ea quae exeunt in -ster), *innananman tiagdde in .eus* (nominum quae desinunt in -eus), *intogar. tiagdde in .í* (vocativi desinentes in -i; *dde* = *te*, p. 70) Sg. 54[b]. 119[a]. 120[a]. *maraith sercc céin mardda aithne* (viget amor quamdiu vigent mandata; *dda* = *ta*) Sg. 203 gl. marg. *gute* (gl. supplicantium; cf. p. 72) Ml. 48r. *indíi gnite* (qui faciunt) Wb. 12[b]. *doberr ainm ṅdoib dingnim gníte .i. donaibhí gníte* (gl. nomina ex ipso actu agentibus imponuntur a verbis; i. e. datur nomen iis ex actu quem agunt, id est iis qui agunt) Sg. 156[b]. cf. *dobber ainm doib dengním gníte* Pr. Cr. 62[b]. *candadas innandegnimaeso n. gnite* (candor benefactorum horum quae faciunt) Tr. 55.

Series II. et III.

Duas series, quae servarunt flexionem externam, hic coniungimus tam facilioris conspectus causa quam propter ambiguitatem, quae in formis quibusdam efficitur vocalium assimilatione.

Ser. II.

Sing. 1. pers. *a*) formae subiunctae U: *taccu, tacco* (nego?) Wb. 15[a]. 19[a]. 25[a]. *nobagu* (promitto, polliceor) Fél. Nov. 30. *notcaru* (amo te) Epil. 311. *consadu* (compono, coniungo) Ian. 23. *ní chorcu* (non rubefacio) L. Lag. (Beitr. III, 48.) *ní luṅgu* (non edo) ibid.

b) Formae absolutae principio IM (*-imm, -aim, -aimm*, cf. pp. 6. 41), saepissime tamen ultra proprios fines progressae: *srenim* (gl. sterto) Sg. 185[a]. *céssimse* (patior) Wb. 14[d]. *fennaim* (gl. carnifico) Pr. Cr. 57[a]. *clandaim* (gl. obsero, -ere) Sg. 146[b]. Pr. Cr. 57[b]. *folcaim* (gl. humecto) Sg. 145[a]. Pr. Cr. 56[b]. *folcaim̄* (gl. lavo) Sg. 146[b]. *sercim* (gl. obsoleo) 173[a]. *predchim, predchimse* (praedico) Wb. 5[b]. 8[d]. 11[a]. 21[c]. 30[a]. *adcobraim* (gl. volo) Sg. 146[b]. *consecraim̄* (gl. imbuo) 24[a]. 138[a]. *doscéulaim* (gl. experior) Sg. 145[b]. *aslenaim̄, aslennim* (gl. luo, gl. ceno) 54[a]. 173[a]. *dodonaim̄* (gl. solor, -aris) 53[b]. *frisdúnaim* (gl. obsero, -are) Pr. Cr. 57[b]. *lasse nadraimse* (gl. adorando) Ml. 57 r. *noscarimse* (amo eos), *am. nondubcairimse* (sicut amo vos) Wb. 5[c]. 23[c]. *gloidim* (gl. ringo) Sg. 181[b]. *insádaim* (gl. iacio) Pr. Cr. 57[a]. *trisgataim* (gl. foro) Sg. 54[a]. *fobothaim* (gl. consternor, aris) 146[b]. Pr. Cr. 57[b]. 62[b]. *dogáithaim̄, dogaithaim* (gl. illudo, gl. pellicio) Sg. 24[a]. *dogáithim* (gl. lacto) 145[a]. *demecim̄* (gl. detero) 39[b]. *nomérpimm* (confido) Wb. 6[c]. *doardechtim* (gl. dicto) Sg. 155[b]. *arbiathim* (gl. lacto, gl. nutrio) 145[a].

2. pers. I, nullo discrimine formae subiunctae et absolutae: *léic uáit inna tuari nocari* (sine a te cibos quos amas) Wb. 6[c]. *lase cocéitbani* (cum consentis) 1[c]. *níterpi* (non committis te) 1[d]. *inaccobri* (gl. vis autem?) 6[a].

3. pers. *a*) A (in formis compositis vel subiunctis): *nobcara huili* (gl. testimonium Epaphrae perhibeo, quod habet multum laborem pro vobis; i. e. quod amat vos omnes) Wb. 27[d]. *isóen dia atreba indib* (solus deus habitat in vobis), *ishé loc inatreba* (hic est locus in quo habitat) 16[a]. 27[d]. *ní rela aainm* (non manifestat nomen suum) Sg. 6[b]. *nomréla* (manifestat me) 200[b]. *nudamchrocha* (gl. discruciat me) Ml. 32[d]. *indíi adchobra som* (ii quos vult), *mátchobra* (si id vult) Wb. 28[b]. *conéchta* (gl. quod congemiscit, scimus) 4[a]. *ined fodera báas domsa* (num hoc efficit mortem mihi?) 3[c]. *hóre nonbendachani* (gl. calix benedictionis; i. e. quia nos benedicit) 11[b]. *imfresna* (altercatur) 30[c]. *doecmalla* (colligit) 9[d]. *adcomla* (adiungit) 3[b]. *doinola* (gl. adplicat) Ml. 25[b]. *nad sechmalla* (gl. non omittit) 35[d]. *sechmoella* (caret) Sg. 196[b]. *ní contalla* (non admittit) 90[a]. *ni techta* (non habet) 50[a]. *inná tecta* (nonne habet?) Wb. 4[c]. *ished ón consecha som* (hoc castigat ipse) 7[d]. *intinscana* (incipit) Tr. 40. *arachela* (gl. frustratur) Ml. 31[a]. *cid reminota* (gl. praenotare) 18[c]. *araossa* (gl. quae manet), *aranossa* (gl. manere) 48 r. 15[c]. *niinchólinn donatháira acht isanaccobor* (non est caro quam vituperat, sed cupiditas) Wb. 3[d]. *nimthogaitha mochucubus* (non circumvenit me conscientia mea) 4[b]. *ni etercerta dia* (non interpretatur deus) Ps. 51[b]. Per assimilationem *-ea*: *dodaaidlea* (adit eam) Wb. 9[d]; atque *-e*: *dofoirṅde* (definit, significat) Sg. 9[a]. 59[b]. 71[b].

b) ID (in formis simplicibus): *carid cách uáib alaile* (gl. abundat caritas uniuscuiusque vestrum invicem) Wb. 25[d]. *molid* (laudat) 4[a]. *erbaid* (gl. credit) Ml. 14[d]. *techtid cosmilius* (habet similitudinem) Sg. 188[b].

c) Forma relativa (verborum simplicium) AS: *innáis déed caras foigdi cáich* (gl. corripite inquietos; i. e. aetatem quae amat, eos qui amant turbationem

Ser. III.

Sing. 1. pers. *a*) formae subiunctae IU (interdum *-u*, cf. pp. 230. 232. 275): *asririusa* (? gl. impendam) Wb. 18[a]. *ni airmiu* (non enumero) Br. h. 41. *noṅailiu* (quem precor), *frisailiu* (expecto) Fél. epil. 559. 560. *cach ní arambáigiu* (omnis res pro qua pugno) ibid. 360. *noráidiu* (loquor) ibid. 358. *atsluindiu* (appello) ibid. 321. *atsluinniu* (precor) O'Dav. *ni tibiu* (non subrideo) L. Lag. (Beitr. III. 48.) *ni chotlu* (non dormio) ibid. *dorímu* (enumero) Fél. epil. 312. Magis corrupta: *ali* (precor) Fél. Febr. 7. *conuaige* (perficio?) ibid. 3.

b) Formae absolutae principio IM (cf. ser. II.): *saïllim* (gl. sallio) Sg. 187[a]. *fillim* (gl. tardo, gl. lento) 145[a]. Pr. Cr. 56[b]. *baitsimse* (baptizo) Wb. 8[a]. *denim* (facio) 12[c]. *áirmim* (numero) Sg. 205[a]. *goithimm* (gl. futuo) 190[b]. *coimchláim* (gl. cambio, ἀμείβω; cf. *imchloud*, *coimchloud* Sg.) 186[a]. *hore nocretim* (quia credo) Wb. 1[a]. [*ad*]*sluindim* (gl. appello) L. Ardm. 187 b. 1. *dodálim*, *dudálim* (gl. fundo, -ere) Sg. 146[b]. Pr. Cr. 57[b]. *dolinim* (gl. mano, gl. polluceo) Sg. 158[a]. 173[b]. *atóibim*, *attoibim* (gl. lenteo) Sg. 145[a]. Pr. Cr. 56[b]. *nommóidim* (glorior) Wb. 14[c]. *imrádaim*, *imradim* (gl. tracto) Pr. Cr. 62[a]. Sg. 155[b]. *doluigimse* (remitto, ignosco) Wb. 14[d]. *fullugaim̄* (gl. abdo; = *fo-lugim*?) Sg. 22[a]. *arbágimse* (glorior) Wb. 16[d]. *dofuislim* (gl. labo, -are; cf. *ísli*, inferi) Sg. 146[b]. *adcumdminim* (gl. assuesco) 144[a]. *itargninim* (gl. sapio prudentia) Pr. Cr. 57[b]. *ni oirdnim̄* (gl. abrogo) Sg. 22[a]. *gaigim* (gl. quirito) Pr. Cr. 56[b]. Sg. 144[b]. *munigim* (gl. mingo) Sg. 174[a]. *cuiligim* (gl. prosto; mox *cuilech*, gl. prostibulum) 53[a]. *ualligim* (gl. abrogo; i. e. sum arrogans) 22[a]. *failligim* (gl. sarpo) 183[b]. *imtrénigim* (gl. mando, -are) 146[b]. *intonnaigim* (gl. inundo) 144[a]. *baithaigim, baithigim* (gl. futio, gl. effutio) 56[b]. *cumcigim* (gl. ango) 16[b]. *fliuchaigim* (gl. lippio) 10[b]. *londaigim* (gl. aspernor) Pr. Cr. 62[b]. *gortigim* (gl. sallo) Sg. 187[a]. *conasarcaigim* (gl. condelector) Wb. 3[d]. *áctegim* (gl. aceo a quo est acetum) Pr. Cr. 57[a]. *rechtaigim* (gl. lego lex) Sg. 60[b]. *cumachtaigim*, *cumachtagim̄* (gl. potior, gl. nuo numen) 39[b]. 54[a]. *álgenaigim*, *algenigim* (gl. tardo, gl. lentor) 145[a]. Pr. Cr. 56[b]. *daiṅgnigim* (gl. moenio) Sg. 19[a]. *bruthnaigim* (gl. furo) 54[b]. *athrigim̄* (gl. patrisso, πατρίζω) 11[b]. *dechrigim* (gl. dispesco) 177[b]. *trebaraigim, trebraigim* (gl. sapio, prudens sum) 146[b]. Pr. Cr. 57[b]. *fescrigim* (gl. obsero) Sg. 146[b]. *ní dephthigim* (gl. non dissideo) Ml. 21[a].

2. pers. I (ut in ser. II.): *ingésci* (gl. dicis ergo? Rom. 11, 14) Wb. 5[b]. *nád deni ní arachosc* (gl. subversus est qui eiusmodi est; i. e. ad cuius correctionem nihil facis, cf. p. 340) 31[d]. *am. nádṅdéni ... ní deni* (ut non facis ... non facis) Sg. 63[a]. *ni sluindiso* (non significas) 208[b]. *anaslui grien foafuined dosoi dondorient conaci ancæscae* (cum excedit sol sub occasum suum, verteris in orientem donec vides lunam; sub plenilunio) Cr. 33[b].

3. pers. *a*) I (in formis compositis vel subiunctis): *asber asmug imrádi* (dicit esse servum qui cogitet) Wb. 17[a]. *immidrádi* (gl. spiritus hominis qui in ipso est; i. e. id cogitat) 8[b]. *ní áirmi*; *ni áirmisom* (non numerat) 13[d]. 24[a]. *dorimisom* (numerat) Tr. 9. *adrímisom*, *adindrímisom* (numerat, aestimat) Wb. 14[d]. 13[d]. *ni fuirmi nech* (non ponit quisquam) 8[c]. *arégi* (gl. queritur) Ml. 31[a]. *frinech nadeni olc friut* (contra eum qui non facit malum tibi) 23[c]. *fodáli* (discernit) Sg. 107[a]. 121[b]. *fotdáli* (distribuit id) Wb. 12[a]. *act nandléicci* (nisi quod non sinit id) 3[d]. *nomdurni* (gl. ut me colaphizet; i. e colaphizat me)

Ser. II.

cuiusvis) Wb. 25[c]. *dothaidbsiu asniress nóibas* (ad probandum esse fidem quae sanctificet) 19[c]. *daadbat som asfírinne cr. nóibas et ni fírinne rechto* (demonstrat hoc, esse iustitiam Christi quae sanctificet et non iustitiam legis) 24[a]. *aforcital íccas corpu et anmana* (doctrina quae sanat corpora et animos) 30[d]. *nand cumachte legas do lechdagaib* (quod non est potestas quae liquescit liquidis) Sg. 5[a]. *hore predchas commaith et comalnas insos.* (gl. salutate Ampliatum dilectum mihi in domino; i. e. quia praedicat bene et implet evang.) Wb. 7[b]. *ciped techtas nech* (quidquid est id quod habet aliquis, sit ad aedificationem) 12[d]. *ní o oin innanilchial techtas arróet ainmnigud* (gl. subiunctivus cum diversas habeat significationes, non ab una earum nomen accepit, Pr. 8, 13, 68; i. e. non ab una multarum significationum, quas habet) Sg. 154[a]. *intain scaras . . . cessas saithor* (cum secedit, cum patitur laborem) Cam.

Plur. 1. pers. *a*) AM: *arni predcham* (nam non praedicamus) Wb. 15[b].

b) IMME, ME (MI; de *m* geminata cf. p. 41): *isairi is indocbál cr. predchimme arni predcham arnindocbáil fanisin* (gl. non nosmet ipsos praedicamus, sed Iesum Christum), *isairi œm predchimmini dúibsi* (gl. ad inluminationem scientiae; i. e. propter id ipsum praedicamus vobis), *maso dorchide lanech apredchimmeni* (gl. quodsi est opertum est evangelium nostrum, in his qui pereunt etc.; i. e. si cui est obscurum id quod praedicamus) Wb. 15[b]. *rofitir cia chruth predchimmeni* (scit quomodo praedicemus) 24[d]. *isfass dúnni apredchimme* (est inane nobis quod pr.) 13[b]. *cocomalnammar apridchimme* (ut impleamus q. pr.) 31[c]. *ced torbe dúnni acésme* (quid prodest nobis quod patimur?) 13[c].

2. pers. ID: *cid arandluthid* (cur infigitis?) Wb. 27[a]. *annonderbid* (cum probatis) 22[b]. *hore nocomalnid et nopredchid sos.* (quia impletis et praedicatis evangelium) 23[c].

3. pers. *a*) AT: *nímcharatsa indfir* (non amant me viri) Wb. 5[c]. *ni dénat, anatdenat* (non faciunt, quod non faciunt) 12[b]. 15[d]. *nobbendachat* (gl. salutant vos) 7[b]. *indí consechat* (qui corripiunt) 6[a]. *connessat* (condemnant) 1[d]. *niimbresnat* (non pugnant) 29[d]. *adcotat* (gl. adquirunt) 6[a]. *ni tectat, ni techtat, ní techtat* (non habent) Wb. 12[b]. Sg. 161[a]. 202[b]. Ml. 34r. Sg. 138[a]. Sed etiam *-et* per assimilationem: *dofoirn̄det* (significant) Sg. 26[b]. 202[a]. *ualailiu mud frisillaba nád tóirn̄det folad* (aliter quam syllabae, quae non definiunt intellectum) 25[b].

b) IT: *nertit* (confirmant) Wb. 1[d]. *isarbiad predchit* (propter vicium praedicant) 24[a]. *ni ar cr. predchit* (non propter Christum praedicant) 27[a].

c) Forma relativa ATE, ITE, TE: *indí consechat nulcu et mórate mathi* (quae corripiunt malos et remunerantur bonos, potestates) Wb. 6[a]. *induili predchite* (omnes qui praed.) 13[a]. *indhí predchite et forchanat bréthir dǽ* (ii qui praedicant et implent verbum dei) 29[a]. *inna ní prithchite hiris* (eorum qui praedicant fidem) Tr. 71. *techtaite huathath* (quae habent singularem) Sg. 71[b]. *isathir som innani techte foirbthetith* (est pater ipse eorum qui habent perfectionem) Wb. 2[c]. *íccte corp et anmain* (gl. normam habe verborum sanorum; i. e. quae sanant corpus et animam) 30[a]. *scarde friatola ceste saithu* (qui secedunt a libidinibus suis, qui patiuntur tribulationes) Cam.

Ser. III.

17[d]. *lanech nadidchreti* (apud aliquem qui non credit id) 15[b]. *ní sluindi* (non significat), *cenudsluindi* (quamvis sign.) Sg. 25[b]. 197[a]. *ní diuschi fog.* (non excitat sonum) 6[b]. *dodlugi* (ignoscit id) Wb. 14[d]. *airchissi* (parcit) 4[c]. *immefolngi*, *immefolṅgai* (efficit) Ml. 47r. Sg. 209[b]. *im̄luadi* (gl. exagitat) Ml. 33[d]. *anaslui grien* (cum excedit sol; v. supra) Cr. 33[b]. *dirósci* (differt, excellit) Sg. 42[b]. *diroscai* 40[a]. Ml. 55r. *ciammét doroscai* (gl. quantum praestet) 34r. *ní díltai* (non negat) Sg. 201[b]. *ní derscaigi* (non differt), *isindí nadderscaigi* (in eo quod non differt) 40[a].

b) ID (ut in ser. II.): *sluindith folad indepert* (gl. intellegendum aliquid habet, dictio) Sg. 25[b]. *lingidsem taráes ṅesci beos archumbri* (transilit aetatem lunae adhuc brevitatis causa) Cr. 31[c]. *álgenigid* (mitigat, tardat) Wb. 4[a]. *demnigid appollonius* (confirmat A.) Sg. 158[b]. *ailigid* (mutat) 166[a].

c) Forma relativa ES: *trihiris incháich cretes á hic* (per fidem cuiusvis qui credit salutem suam) Wb. 2[b]. *indí crettes*, *dondí creites* (eius, ei qui credit) 2[b]. *ismoo sluindes prono. persin* (magis significat pronomen personam) Sg. 197[a]. *iscétna netargnœ sluindes ipse intan asfoilsigthech* (est prima cognitio quam significat ipse, cum est demonstrativum) 198[a]. *am. sluces* (ut patet) Ml. 22[b].

Plur. 1. pers. *a*) EM: *nonmóidemni* (gl. gloriamur) Wb. 2[d]. *ní derscigem* (non praecellimus) 2[a]. *ni forudáisligemni* (gl. non superextendimus nos) 17[b]. *eoin baptaist adsluinnem* (Ioannem baptistam advocamus) Colm. h. 15.

b) IMME, ME (MI): *báigmi* (gl. gloriamur) Wb. 2[d]. *cóinmi* (gl. ingemiscimus) 4[a]. *ailme athair tri cethrur* (imploramus patrem trium quaternionum) Colm. h. 9.

2. pers. *a*) ID: *ní dilgaid* (non ignoscitis) Wb. 9[c]. *intí diandílgidsi* (is cui vos ignoscitis) 14[d]. *donairissid* (quod perstatis) 14[c]. *isindí nadcreitid* (in eo quod non creditis) 1[d]. *inanfossigid* (gl. nescitis?) 8[d].

b) THE, TE fortasse: *cia cheste* (quia patimini) Wb. 25[a], nisi est coni.

3. pers. *a*) ET (interdum *-at* per assimilationem): *atarímet* (adnumerant eam, interiectionem) Sg. 26[b]. *nosmóidet*, *nosmoidet* (gloriantur) Wb. 17[c]. 31[b]. *doini nodnoirdnet* (homines eum ordinant, pontificem) 33[c]. *fodalet chenel fochosmailius anman nadiecht* (discernunt genus ad instar nominum adiectivorum, pronomina possessiva) Sg. 198[b]. *ni fodlat chenél* (gl. non discernunt genera) 197[a]. *imrádat imráti* (cogitant cogitationes) Wb. 1[d]. *asluat hiris* (deserunt fidem) 29[a]. *dosoat* (gl. convertere solent) Sg. 209[b]. *toddiusgat* (excitant) 7[a].

b) IT: *cinnit et dofoirṅdet dechrogod* (definiunt et significant differentiam) Sg. 202[a].

c) Forma relativa ITE, TE: *ishinunn intṡliucht sluindite diblinaib* (est eadem significatio quam continet utrumque, labor et labos) Sg. 76[b]. *ithé cretite* (sunt hi qui credunt) Wb. 3[d]. *crete doneuch asberat som* (qui credunt ei quod dicunt illi) Ml. 17[c]. *innaní chóinte* (gl. deplorantium) 29[b]. *deg cinte persana* (quia definiunt personas) Sg. 197[a]. *o pronoib. neib foilsigdde phersin frecṅdairc* (a pronominibus iis, quae demonstrant personam praesentem) 200[b].

2) Verbi deponentis.

Verborum, quorum personae omnes (excepta secunda pluralis) terminantur *r*, sicut passivi formae, comparandorum igitur cum verbis latinis deponentibus. Serierum discrimen minus aperte cernitur.

Sing. 1. pers. UR (*-or*, *-iur*): *rolaumur*, *rulaimur* (gl. audeo) Wb. 17[a]. 17[c]. *rolomur* (gl. mihi audenti) Ml. 21[b]. *domuinursa* (puto) Sg. 209[b]. *ished domoiniur* (gl. spero enim me aliquantum manere apud vos; i. e. hoc spero, puto) Wb. 14[a]. *midiursa* (gl. puto) 9[a]. *hore nondobmolorsa* (quia laudo vos) 14[c]. *follúur* (gl. volo, -are) Sg. 146[b]. *adgládur* (gl. appello) 146[b]. *isfrissnasamlur* (ei eum comparo) Wb. 3[c]. *admachdursa* (gl. miror) Sg. 6[a]. *atmuilniur* (gl. iterum dico) Wb. 18[c]. *atluchur dodia* (gl. gratias ago deo) 3[b]. *duttluchur* (gl. convenio) Pr. Cr. 57[a]. *ished noadamrugur* (hoc admiror) Wb. 16[c]. *ished inso nochairigur itossuch* (gl. primum quidem; i. e. est hoc quod vitupero primum) 11[d]. *hore adib foirbthisi ni conairigursa na imned* (gl. superabundo gaudio in omni tribulatione nostra, 2. Cor. 7, 4; i. e. quia vos perfecti estis, non animadverto ullam tribulationem) Wb. 16[a]. *nomisligur* (humilio me) 17[d]. *coasmecnugursa* (gl. ut eradicem) Ml. 2[a]. Quaedam denominativa, exhibentia in sequentibus personis terminationes verbi deponentis, in hac persona terminationem activam *-im* addunt, ut *cumachtaigim* (gl. potior), *dofuislim* (gl. labo, -are), *dechrigim* (gl. dispesco) Sg. 39[b]. 146[b]. 177[b]. Alia huiusmodi praesertim in *-igim*, sed quae etiam in ceteris personis activam formam secuntur, supra enumerata sunt (p. 435).

2. pers. ITHER, TER: *ní lat incách forsammitter* (non tuus est omnis de quo iudicas) Wb. 6[b]. *domointerso* (gl. existimas autem?) 1[c]. *intan nolabrither incetni persin* (cum loqueris primam personam) Sg. 159[a]. *hotuislider* (gl. quo laberis) Ml. 2[d]. *ní lánchiall and confeiser ciadiacumachtaigther* (non plenus sensus in eo, donec sciam quo potiaris) Sg. 209[b].

3. pers. duplici forma: subiuncta *-adar*, *-edar*, absoluta *-idir*, in quibus vocalis prior regulariter manet differentiae causa ab eadem persona verbi passivi, in qua excutitur vocalis, ubi licet (p. 28).

a) ADAR (*-athar*; post *a* praesertim radicalem): *ní agathar díngreim* (non timet persecutionem suam), *nísnagathar* (gl. principes non sunt timori boni operis; i. e. non timet eos, bonum opus) Wb. 1[a]. 6[a]. *insamlathar side mobésusa* (gl. Timotheus qui est filius meus carissimus; i. e. imitatur hic mores meos) Wb. 9[a]. *disamlathar* (gl. dissimulat) Ml. 21[b]. *adgladathar* (gl. appellat) 4 r. *nodmoladar fesin* (gl. qui se ipsum commendat, non ille probatus est) Wb. 17[b]. *lanech nodchomalnadar* (apud aliquem qui id implet, evangelium) 15[b]. *intí labrathar* (is qui loquitur) 14[c]. *ní labrathar* (non loquitur) Sg. 199[b]. *arni irmadadar* (nam non intellegit) Wb. 28[a].

EDAR (*-ethar*; post *ai*, *ui*, *e*, *i* radicalem): *doaithminedar do dia in popul* (commonet deum populus) Ml. 41 r. *taithminedar*, *taidminedar som* (significat; in Wb. 9[c]: *taidmenadar*) Sg. 13[b]. 22[a]. *ni midedar* (non cogitat) Sg. 63[a]. *rolaimethar* (gl. audet) Wb. 5[a]. 9[c]. *docuirethar* (gl. asciscit) Sg. 61[a]. *doetarcuirethar* (gl. interpellat, pro nobis) Wb. 4[b]. *airlethar* (curat, conformat) 17[b]. 28[b]. *dufuisledor* (sic! gl. ut relabatur in alveum) Cr. 34[c]. In denominativis scribi solet *-edar*: *comdemnigedar* (dominatur) Ml. 17[b]. *nometargnigedar* (mentio-

nem mei facit, significat me) Sg. 200b. *cuimnigedar* (gl. reminiscentis, i. e. qui r.) Wb. 16b. *araill cairigedar som sund* (aliud reprehendit hic) 25b. *ní chairigedar* (non notat, accusat) Ml. 36a. *ni hilaigedar* (non multiplicat) Sg. 166a. *humae fogrigedar* (gl. cymbalum tinniens) Wb. 12b. *fedligedar* (gl. manet) 2c. *iress nombeoigedar*, *iress nodonfirianigedar* (fides quae me vivificat, quae nos iustificat) 19a. *anguaigedar* (quod mentitur) Ml. 31b. *arribaigedar* (gl. resultat) 2r. *cruthaigedar* (gl. plasmantis) 27r. *ní comeicnigedar* (non cogit) Sg. 61a. *focridigedar* (gl. accingit) Ml. 35c. *nuntuailngegedar* (gl. dignatur) 3r. *tresanainm nengracigedar* (per nomen cuius locum obtinet) Sg. 197b. *iss. són desimrechtaigedar som* (est hoc quod dat exemplum ipse) 11b. *ni adbartaigedar* (gl. non aversatur) Ml. 36a. *ní fercaigedar* (non irascitur) 24b. *ní sonartnaigedar* (non confirmat) 14c. *am. formbeir et toirthigedar indibsi* (gl. fructificat et crescit sicut in vobis, evang.) Wb. 26c. Tamen etiam: *adamrigethar fudumne indfiss* (admiratur profunda scientiae) Wb. 5c.

b) IDIR (*-ithir*) respondens terminationi *-id* activae (pp. 431. 434. 437): *midithir* (diiudicat) Ml. 30c. *écmailtigidir* (gl. insolescit) 28a. *erdaircigidir* (gl. concelebrat) 28b. *cochutrummaigidir* (gl. exaequat) 25c. *comoithaigidir* (gl. emolliat) 63r. *cosochenélaigidir* (gl. nobilitet) 34r. *beoigidir inspirut incorp* (vivificat spiritus corpus) Wb. 13d. *engráccigidir cechtarnai alaill* (locum obtinet utrumque alterius) Sg. 193b. *engraicigidir insin moainm díles* (vicem tenet hoc nominis mei proprii, pronomen meus) 200b.

Plur. 1. pers. *a*) *-am̄ar*, *-em̄ar*, *m* regulariter duplicata, vocalibus variantibus ut in 3. pers. sg.; praeterea *-mar*, *-mer*. *b*) *-im̄ir?*

AMMAR: *inintsamlammarni* (gl. an aemulamur dominum? i. e. an imitamur?) Wb. 11b. *isandat gním tengad isindhuiliu labramarni* (gl. officium linguae; i. e. est off. l. in omni quod loquimur) Ml. 31b.

EMMAR: *rolaimemmar* (gl. audemus), *ni conlaimemmarni ón* (gl. non audemus) Wb. 15c. 17b.

MAR, MER: *taccu ni adilgnigmar* (gl. numquid egemus?) Wb. 15a. *acosmiligm̄er dv́li ecsamli* (gl. nomina demonstrativa possumus diversa ostendentes ad diversa referre, Prisc. 13, 16, 33) Sg. 211a.

2. pers. ID (*-ith*): *duúsincomalnid* (si forte impleatis) Wb. 14d. *infercaigidsi* (gl. irascimini?) Ml. 20b.

3. pers. duplici forma: subiuncta *-atar*, *-etar*, absoluta *-itir*; servata vocali ut in sing.

a) ATAR: *forsnahí comalnatar toil dœ* (gl. pax supra illos; i. e. super eos qui implent voluntatem dei) Wb. 20d. *ni labratar uili ó ilbélrib* (non locuntur omnes variis linguis) 12b. *intan labratar* (cum locuntur) Sg. 162a. *ni irmadatar firinni tri rad* (gl. excaecati sunt Iudaei; i. e. non intellegunt veritatem per gratiam) Wb. 5b.

ETAR: *hithé dodmainetar insin* (sunt hi qui putant hoc) Sg. 5a. *fordobmoinetar* (gl. aemulantur vos) Wb. 19d. *innaní predchite et immechuretar cori horígaib* (eorum qui praedicant et tractant pacem a regibus) 5a. *isinbliadinsin hicuiretar salt* (illo anno in quo ponunt saltum) Cr. 32b. *ní erchuiretar lín lit. lait.* (non evertunt numerum litterarum latinarum) Sg. 6b. Denominativa: *inlinaigetar* (irretiunt) Ml. 32a. *donaibhí bindigeddar* (gl. modulantibus; = *-etar*,

p. 70) Sg. 10ª. *andechrigeddar* (gl. distantia, quae distant) 46ª. *nidechrigetar* (gl. non absistunt, i. e. non differunt) 155ᵇ. *ité nodaengraicigetar* (sunt haec quae eorum locum obtinent) 198ᵇ. *huare nengraicigetar proa. anman* (quia locum obtinent pronomina nominum) 200ᵇ. *ni aidlicnigetar anmae* (gl. adiunctione nominis non egent) 200ª. *am. díxnigetar* (gl. ut pro invicem sollicita sunt, membra) Wb. 12ᵇ. *ni boltigetar side bolad* (non olent odorem hi) 14ᵈ. *nobéttigetar* (gl. aemulantur) 19ᵈ.

b) ITIR: *sechitir goa arsaint* (gl. Cretenses semper mendaces) Wb. 31ᵇ. *aidlignitir dam uadisi* (egent etiam illa, littera x, latinae dictiones) Sg. 4ᵇ. *guaigitir* (mentiuntur) Ml. 31ᵇ. *huatigitir* (gl. rarescunt) 33ª. *mindchigitir* (gl. emendicant) 36ᶜ.

B. Coniunctivus.

Coniunctivus temporis praesentis, insignis vocali *a* (interdum *-ea* vel *-e* per assimilationem), comparandus cum coniunctivo praesentis latino *legam*, *-as*, *doceam*, *-eas* etc., flectitur ex schemate supra proposito, nisi quod paulum differunt *gníu* et similia, quorum *í* in *é* mutatur.

Absolutae formae exempla etsi rariora sicut relativae, quoniam plerumque coniunctivus subiungitur particulis praecedentibus, indubia tamen quaedam inveniuntur ut post *ce*, *ma*.

1) Formae activae.

Sing. 1. pers. *a*) formae subiunctae: *ní mebul lemm ciafadam* (gl. etiam haec patior, sed non confundor; i. e. non pudet me ea pati) Wb. 29ᵈ. *isinderb coich inmug conérbar amei* (incertum est, cuius servus, donec dicam mei) Sg. 209ᵇ. *coniepersa fritso* (ut non dicam tibi) Wb. 32ª. *cia dognéo móidim* (quia facio gloriationem) 17ᶜ. *madugneu* (si faciam) Ml. 23ᶜ. 23ᵈ. *mani predag*, *manipredach* (nisi praedico) Wb. 10ᵈ. *conral cúairt fuiribsi* (ut adeam circuitum vestrum) 7ª. *nofóid* (gl. me mittere ad vos Timotheum, spero) 23ᵈ.

b) formae absolutae: *mad arlóg predchasa* (si propter mercedem praedicem) Wb. 10ᵈ.

2. pers.: *ciasberasu potior ní lán chiall and* (ut dicas potior, non plenus sensus in eo) Sg. 209ᵇ. *naherassiget dogníme anasbere* (ne refutent facta tua id quod dicas) Wb. 30ᵇ. *ma arberaesiu biuth* (gl. si tu fueris optata securitate perfuncta) Ml. 52r. *ni tussu thóenur ciatbere* (gl. reliqui mihi septem milia virorum; i. e. non tu es solus quamvis id dicas) Wb. 5ª. *forcane et arambere biuth* (gl. quomodo oporteat te in domo dei conversari; i. e. docere et vesci), *mathé nabriathrasa forcane* (si haec sunt verba quae doces) 28ᶜ. *aratuicce anrolegais* (ut intellegas quod legisti) 28ᵈ. *condidtucce* (ut id intellegas) 30ª. *condid forcane* (ut id praecipias) 28ᵈ. *olma duintaesiu* (gl. quod si transtuleris) Ml. 3ª. *mani déne dagnímu* (nisi facias bona opera) Wb. 10ª. *ní dene* (ne féceris) 5ᵈ. *diammaldachae* (si maledicis), *manibendachae* (si non benedicis) 5ᵈ. *conoscaigesiu* (gl. admoveto) Ml. 32ª. *ni toibre grad*, *ni taibre grád* (ne dederis gradum) Wb. 29ª. *act dorronai cori frissom dogné q. dico* (si feceris pacem cum illo, facias q. d.) 32ª. *forregaesiu* (gl. laborantem adiuves, domine) Ml. 19ª. *cuire huait* (gl. tolle; i. e. ponas a te) Cr. 32ᶜ.

3. pers. *a*) *asbertar ananman arnagaba nech desimrecht dúib* (dicuntur nomina eorum, ne quis sumat exemplum de eis) Wb. 28[a]. *conrogba cách desimrecht dúit* (ut sumat quivis exemplum de te) 28[d]. *congaba, arangaba* (ut sumat) 31[c]. 32[a]. *nachinrogba uáll* (ne nos capiat superbia) 15[d]. *arnadergaba línn cretmech* (ne deficiant credentes) 10[d]. *arna decha foir* (ne veniat super eum) 28[b]. *ciatbela indalanái ni epil alaill* (quamvis pereat unum ex iis, non perit alterum) Sg. 30[a]. *arenairema* (ut suscipiat) Cam. *mani airgara recht* (nisi vetet lex) Wb. 2[c]. *cid incoimdiu dodgné friamug* [*cid*] *inmug friachoimdid* (sive dominus id facit in servum suum sive servus in dominum suum) 27[c]. *arafogna* (ut serviat) 12[a]. *arascrúta* (ut scrutetur) 31[b]. *conrochra cách alaile* (gl. deus det vobis id ipsum sapere in alterutrum; i. e. ut amet quivis alterum) 6[d]. *arnách róllca derchoiniud* (ne eum perdat desperatio) 14[d]. *forcenna* (gl. consummare) Ml. 57r. *arnafoircnea* (ne finiat) Wb. 20[b]. *corrochraitea sochuide triit* (gl. ut ecclesia aedificationem accipiat) 12[c]. *connách moidea nech* (gl. ut omne os obstruatur; i. e. ne glorietur quisquam) 2[b].

b) *magorith loch* (si urit locum) Cam. *bad samlid predchaid* (ita sit p., ita praedicet) Wb. 13[a].

c) Formae relativae: *lasse gabas immbi* (gl. cum mortale hoc induerit immortalitatem; i. e. cum sumpserit circa se) Wb. 13[d]. *ished tra forchainsom aratucca cách acanas* (hoc praecipit ut intellegat quivis quod docet) 27[b]. *cid aingel dianglib nime predchas duibsi* (quamvis sit angelus de angelis caeli praedicans vobis) 18[c]. *act rop cr. predches et immerada cách* (modo Christum praedicet et cogitet quivis) 23[b]. *sechié cretes de illis tucfa rúna legis* (quisquis crediderit, intelleget mysteria legis) 15[b]. *arul loscas tene. arub hithes cú. rop acubrú crinas* (prae fetu quem urat ignis, prae ovo quod edat canis — i. e. ne urat, ne edat — sit conglomeratio eorum, malorum, quae marcescat) Inc. Sg.

Plur. 1. pers. *a*) *ma arfoimam* (si suscipiamus) Cam. *ni dignem andogniat som* (non faciemus id quod faciunt illi) Wb. 17[b]. *conérbaridsi anatdenat armgistir nidignemni cenapredchidsi* (ut dicatis: id quod non faciunt magistri nostri, non faciemus nos, etsi id praedicatis vos, pseudapostoli) 15[d]. *cororélam rúna* (gl. aperiat nobis ostium sermonis ad loquendum mysterium) 27[c]. *corronertamni cách hi foditin fochide* (gl. ut possimus et ipsi consolari eos qui in omni pressura sunt) 14[b]. *mani cretem* (si non credamus) 30[b]. *dorímem* (gl. latius cuncta prosequi, non est nobis propositum) Ml. 14[d]. *coduaircemni* (gl. ut adferamus exemplum) 35[b]. *bad dú dia fognem* (gl. domino servientes) Wb. 5[d].

b) *lase labraimmi .i. corbu du reir nach aili labraimme* (gl. in loquendo non alieno servimus imperio) Ml. 31[b]. *massu cretmeni* (si credimus) Wb. 13[b].

2. pers. *a*) *cedmolad cedtathâir domberaidsi domsa* (sive laus est sive vituperatio quam mihi datis) Wb. 8[d]. *conrogbaid desemrecht di cr.* (gl. dominus dirigat corda vestra in patientia Christi; i. e. ut sumatis exemplum de Christo) 26[b]. *conducaid etargne ńdœ* (gl. ut deus det vobis spiritum sapientiae; i. e. ut concipiatis cognitionem dei) 21[a]. *ni táibrid* (ne dederitis) 6[c]. *ni tidbarid farmbaullu* (gl. ne exhibeatis membra vestra) 3[b]. *conrochomalnid apredchither dúib* (ut impleatis quod praedicatur vobis) 7[c]. *conarlégidsi* (gl. vos legatis) 27[d]. *aratucid et aracomalnid cach maid* (ut intellegatis et ut expleatis omne bonum) 32[a]. *arandernaid* (ut faciatis) 16[a]. *manidchretid esséirge cr. nibnoibfea fornires* (si non

credatis resurrectionem Christi, non sanctificabit vos fides vestra) 13[b]. *ciadugneid na rétusa* (quamvis faciatis has res) 22[b]. *cech irnigde dongneid* (quamcunque precationem facitis) 5[c]. *ma adced torbe* (si videtis utilitatem) 11[b].

b) *cia cheste* (quia patimini) Wb. 25[a].

3. pers. *a*) *conidbarat a corpu* (ut offerant corpora sua) Wb. 1[b]. *arnaérbarat* (ne dicant) 27[c]. *conrogbat desimrecht díim* (ut sumant exemplum de me) 30[a]. *nip sain anasberat et immarádat* (ne sit diversum quod dicant et quod cogitent) 28[c]. *arnaepret* (ne dicant) 30[b]. *arnafoirbret* (gl. ne insolescant) Ml. 27[c].

b) *machomalnit angrád* (gl. qui enim bene ministraverint; i. e. si explent gradum) Wb. 28[c].

c) Formae relativae: *bathé berte bretha lib* (gl. illos constituite ad iudicandum; i. e. sint hi qui ferant iudicia apud vos) Wb. 9[c]. Eodem pertinere videntur: *teoracnoe crete. teoraféthi fichte* (tres nuces quae?.. tres venae quae?..) Inc. Sg.

Easdem has formas coniunctivi praefixo *ro* ad significationem praeteriti converti supra (p. 413) dictum est, ita quidem ut plerumque respondeant latinae linguae futuro exacto. Cf. *sechichruth dondrón* (quomodocunque id fecero; *do-rogen*) Wb. 5[b]. *an dorogba cách frialaile* (gl. donantes invicem; i. e. quod quisque commiserit adversus alterum) 22[b]. *cedono rigne occo itlib huili* (quisquis igitur egerit in eo, sunt vestra omnia) 8[d]. *andorogbid etruib* (gl. et vobis ipsis; i. e. quod commiseritis inter vos) 27[b]. Alia exempla proposuimus l. c., quibuscum conferendae sunt formae relativae supra allatae *lasse gabas* (cum sumpserit), *sechié cretes* (quisquis crediderit), quippe quae particulam *ro* non magis ante se patiantur quam *no*.

2) Verbi deponentis.

Verborum deponentium coniunctivus etsi saepe in formam activam transgressus invenitur (cf. *lase labraimmi*, *ma comalnit*), interdum tamen servavit formam propriam.

Sing. 1. pers.: *madmne labrar* (gl. nisi vobis loquar) Wb. 12[c]. *ciinsamlar* (gl. si eos imiter) Sg. 1[b]. *rófoirbthiger* (gl. cum consummavero) Wb. 7[a]. *rollámar* (gl. ausim) Sg. 171[b]. *ɔammadarsa dígail forru* (ut iudicem ultionem in eos) Wb. 26[b].

2. pers.: *níiscoirther* (ne posueris eam, uxorem de te) Wb. 10[a].

3. pers. *a*) *maniscomalnadar* (si non implet eam, legem) Wb. 29[a]. *arinchomalnathar cachṅgád* (ut id expleat quemcunque rogasti) 31[c]. *acht rachomalnathar* (si id expleverit) 31[b]. *mabeith nech and labrathar* (si quis est qui loquitur) 13[a]. *dufuisledar* (gl. possit elabi) Ml. 30[c]. *mani dechrigedar* (si non distinguit) Wb. 12[c].

b) *ma ṡenaigidir* (gl. si inveteraverit res a nobis perfecta, nascitur plusquamperfectum) Sg. 151[a].

Plur. 1. pers.: *cocomalnammar apridchimme* (ut impleamus quod praedicamus) Wb. 31[c]. *diacomalnammar apridchimme* (si implemus quod praedicamus) 15[d]. *manoscomalnnamar* (si explemus ea) Cam. *arasechemmar abésu som* (ut sequamur mores eius) Wb. 2[d]. *cofedligmer* (ut maneamus) 6[d].

2. pers.: *conrochomalnid apredchither dúib* (gl. qui potens est vos confir-

mare), *am. ròpridchad dúib bad samlith nachomalnith* (gl. qua ratione praedicaverim vobis si tenetis) Wb. 7[c]. 13[a]. *manid chomalnid* (nisi id impletis) 18[b].

3. pers. *a*) *ciarudchualatar ilbélre et cenuslabratar nipat ferr de* (etsi audierunt varias linguas easque locuntur, non erunt eo meliores) Wb. 12[d].

b) *nabad immalle labritir* (ne sit simul l., ne simul loquantur) Wb. 13[a].

C. Imperativus.

Duplici forma personae secundae numeri singularis, ceterum minus conspicuo serierum discrimine, solis activi generis terminationibus, quibus personae ceterae vix differunt a coniunctivo, excepta tertia singularis, cui convenit *-ad*, *-ed*, cum coniunctivi terminatio sit *-a*.

Sing.	Plur.
	1. *beram*
2. *bir*, *berthe*	2. *berid*
3. *berad*	3. *berat*

Sing. 2. pers.: I. plerumque I interna: *décce lat* (ecce tibi) Wb. 10[c]. *déiccesiu inteist* (vide tu testimonium) 31[b]. *tessim adæ* (gl. refunde, mala) Ml. 51r. *corirsiu* (gl. ligabis) 48r. *tomil* (vescere) Wb. 6[c]. *airbir biuth* (gl. utere, vino modico) 29[a]. *comtuairc* (gl. contere) Ml. 29[b]. *gaib dochuil* (cape angulum tuum) Sg. 229. *imcaib* (gl. devita) Wb. 28[c]. *na cuindig ógi* (gl. servus vocatus es, ne sit tibi cura de libertate; i. e. noli quaerere caelibatum, si in coniugio es) 10[d]. *na tuic séitchi* (noli ducere uxorem) 10[a]; tamen etiam: *immanimcab* (evita eum) 30[d]. *tiach didiu mad ferr lat* (i igitur, si melius tibi videtur) Sg. 210. (cf. praef. XIII.) II. *airléch* (gl. pellige, recita) Sg. 24[a]. *cototnertsu* (gl. confortare) Wb. 30[a]. *predech*, *predach* (praedica) 30[a]. 30[d]. 31[c]. *ronsoirni adæ arsin* (salva nos, o deus, propterea) Ml. 41r. III. *leic* (gl. sine) Sg. 222[b]. *léic uáit* (sine a te) Wb. 6[c]. *dilich domsa* (gl. hoc mihi imputa; i. e. ignosce) 32[a]. *nadtintaesiu* (noli id vertere) Ml. 3[a].

Forma emphatica: *frecuirthe ceill* (gl. recole) Cr. 33[b]. *indnite* (expecta; *ind-nadithe*) Wb. 10[a]. *nutasigthe du gallasu* (gl. calcia te gallicas tuas) L. Ardm. 178b. 2. *noscomalnithe* (gl. formam habe; i. e. impleto ea) Wb. 30[a].

3. pers. AD, ED: I. *asberad cenn* (loquatur caput, vir non femina) Wb. 13[a]. *taibred formbríathar ráth spirito dochách trefoirbthetith farprecepte* (gl. sermo vester semper in gratia sale sit conditus, Col. 4, 6) 27[c]. *indnadad cách achéle* (gl. invicem expectate) 11[d]. *forcanad* (doceat), *gaibed* (canat) 12[d]. *décad cách agnímu* (gl. ipsi vos probate) 18[b]. *nachibmided* (gl. nemo vos iudicet) 27[a]. *baad cach oen oirges duine* (moriatur quicunque occidit hominem) SM. 12. *na imchomarcad ní inæcle.* (ne quid interroget in ecclesia, mulier) Wb. 28[b]. *dang[n]íid borp* (gl. fiat stultus; i. e. faciat se stultum) 8[d]. II. *carad cách uaibsi alaile. carad cách uáib achéile* (amet quivis alterum) 23[c]. 25[a]. *nascarad frisinfer* (ne discedat a viro, mulier), *nascarad frit* (ne discedat a te) 10[a]. *dénad si goiri doibsem* (faciat ipsa pietatem, sustentationem illis) Wb. 28[d]. III. *gaibed cách á salmu et forcanad et foilsiged* (canat suos quisque psalmos et doceat et explicet) 12[d].

Forma quae extat in Cam.: *numsichethre* (sequatur me), cuius terminatio *-ethre* poterit videri terminatio verbi deponentis, forsitan contineat potius *-se* i. e. pronomen ampliatum.

Plur. 1. pers. AM, EM: *naanam didénum maith* (gl. bonum facientes non deficiamus) Wb. 20[c]. *naseichem nahísiu* (ne sequamur hos) 25[c].

2. pers. ID: I. *ibid imról disuidiu* (gl. impleamini spiritu sancto; i. e. imbibite abundantiam huius) Wb. 22[c]. *am. ropredchad dúib comid* (gl. sicut accepistis Chr., .. in ipso ambulate; i. e. sicut praedicatum est vobis, servate) 27[a]. *forcanid* (gl. educate illos in doctrina) 22[d]. *bad chore dúib friu huili et gaibid desimrect diacáingnímaib* (sit pax vobis cum iis omnibus et sumite exemplum ab eorum benefactis) 7[b]. *imgabaid* (gl. fugite) 9[d]. *taidbdid forndeseirc friss* (gl. obsecro vos ut firmetis in illum caritatem) 14[d]. *décith anroscríbus dúib* (gl. videte quibus litteris scripsi vobis) 20[c]. *gnid cach dagním* (facite quodlibet benefactum) 33[a]. *midid .i. adib mairb arainn pectha* (gl. existimate vos mortuos esse peccato) 3[b]. II. *carid dagdóini* (amate bonos homines) 27[d]. *tecmallid* (colligite) 14[a]. *intamlid abéssu* (imitamini mores eius) 9[a]. III. *atligid dodia* (gratias agite deo) 27[b]. *dofoidid illei resíu rissa* (gl. deducite illum in pace, ut veniat ad me) 14[a]. *cuirid díib innerese uitiorum* (ponite de vobis haeresin v.) 27[b]. *denid attlugud buide dodia* (facite gratiarum actionem deo) 27[a].

3. pers. AT, ET: I. *na berat anerpther doib* (ne auferant, servi, quod committitur eis) Wb. 31[c]. III. *éitset frisinprecept et berat brith fuiri* (gl. duo aut tres dicant, ceteri diiudicent; i. e. auscultent doctrinae et ferant iudicium de ea) 13[a]. *naherassiget dogníme* (ne contradicant facta tua) 30[b].

D. Praesens secundarium (Imperfectum).

Minor hic quoque apparet serierum differentia, quare cum in hoc ut in omnibus temporibus secundariis, quae unam eandemque secuntur flectendi normam, non solum indicativi sit significatio, sed etiam coniunctivi et condicionalis (potentialis), modorum potissimum rationem hic habebimus. De particula *no* horum temporum comite supra disputatum est (p. 416). Schema flexionis praesentis, e quo construi possunt relicua tempora secundaria, plenum codices nostri praebent hoc:

Sing.	1. *noberinn*	Plur.	1. *nobermis*
	2. *nobertha*		2. *noberthe*
	3. *noberad (-ed)*		3. *nobertis*

Sing. 1. pers. IN, INN. Indicativi: I. *frisacinnse* (gl. praestulabar) Ml. 54 r. II. *noscarinn friu* (gl. quae mihi fuerunt lucra arbitratus sum propter Christum detrimenta; i. e. renuntiabam eis) Wb. 24[a]. III. *hoadbartaiginnse* (gl. auersabar) Ml. 57 r.

Coniunctivi: I. *conosberinn dochum hirisse* (gl. ut eos qui sub lege erant lucrificarem, factus sum Iudaeus; i. e. ut eos ferrem ad fidem) Wb. 10[d]. II. *condartin do arrogáid dom* (gl. ut darem) Sg. 209[b]. *ronertais damsa condernain hicutrumus frimcheliu* (hortatus es me, ut facerem ad instar aliorum) Pr. Cr. 1[a]. *nipu nach derninnse cém* (gl. non misit me Christus baptizare etc.; i. e. non fuit quod non facerem item) Wb. 8[a]. *conopredchinn aindocbáil* (gl. gratias ago ei qui me confortavit Christo; i. e. ut praedicarem eius gloriam) 28[a]. III. *fuluinn* (gl. avolare) Ml. 27 r. Temporis secundarii usus coniunctivus vel condicionalis

pergit per sententiam subiunctam duplicem, vel multiplicem: *combad arthoil doine nopredchinn* (gl. aut quaero hominibus placere? i. e. ut sit secundum voluntatem hominum quod praedico) Wb. 18[c]. *combad sain anasberin obélib et ani immeradin ochridiu* (gl. ut sit apud me est et non; i. e. ut sit diversum quod dico labiis et cogito corde) 14[c]. *am. ni cuimsin infrecndirc anasberinn p. epis.* (gl. ut non existimemur tamquam terrere vos per epistulas; i. e. acsi non possem praesens, quod dico per epistulas) 17[b].

Condicionalis: I. *mad forngaire dognein* (si imperium facerem) Wb. 10[a]. *ma dagnenn* (si id facerem) 10[d]. *cainipsa sóir cedugnén cachngnim* (nonne fui liber ut facerem omne opus?) 10[c]. II. *robad bethu dom dianchomalninn* (gl. mortuus sum et inventum mihi mandatum quod erat ad vitam hoc esse ad mortem; ad verbum: erat vita mihi si id complebam, quod dicitur latine: esset vita mihi si id complerem) Wb. 3[c]. *ciadcobrinn móidim dodénum nibói adbur* (etsi vellem gloriari, non fuit causa) 17[d].

2. pers. ATHA, THA. Indicativi: III. *togu damsa ani sintasu indsainriud dianertad sech cách* (eligo mihi id ad cuius hortationem tendebas tu potissimum praeter omnes; cf. p. 340) Pr. Cr. 1[a].

Coniunctivi: *nipa dron notboccthа* (non erit firmum ut te iactes) Wb. 5[b].

Condicionalis: II. *ba méite limm niscartha friumm* (gl. desiderans te videre; i. e. esset magni mihi, si non secessisses a me) Wb. 29[d].

Potentialis: I. *ciarfemthaso* (gl. si accepisti) Wb. 8[d].

3. pers. AD, ED (ID). Indicativi: I. *dufurcbad* (gl. promebat) Ml. col. 301. *ingrenned* (gl. persequebatur) 36[d]. *afamenad* (optabat) Sg. 148[a]. *arecin nosbered* (propter necessitatem ferebat eam, crucem) Tr. 134. *torad aláam ished dodtoisged* (fructus manuum eius eum alebat) Wb. 9[a]. II. *nobcarad* (gl. vos desiderabat) Wb. 23[d]. *nosenned* (gl. citharam percutiebat) Ml. 2[b]. III. *imluadad* (gl. saltabat) Ml. 33[b]. *dolinad* (gl. poll[u]ebat) 53r. *arnodebthaiged* (gl. desedebat; i. e. dissidebat) Ml. 19[c]. *indí nosechaiged* (gl. simulantis) 55r. *asreirid* (gl. impendebat, operam) 32[b]. *indessid* (gl. insederat, eis error) 20[a].

Coniunctivi: I. *condomarrgabadsa* (gl. ut me comprehenderet, custodiebat civitatem) Wb. 17[d]. *arnamtomnad námmin duine* (ne me cogitet non esse hominem) ibid. *combad sissi doberad teist dimsa* (gl. ego debui a vobis commendari; i. e. ut essetis vos qui proferretis testimonium de me) 18[a]. *timmargaid* (gl. castiget) Ml. 41r. *conepred iarum* (gl. ne quis conetur; i. e. ut dicat postea) Sg. 25[b]. II. *conascrad dim íar tíchte cr.* (gl. medium parietem maceriae solvens, Eph. 2, 14; i. e. ne separaret ergo post adventum Christi) Wb. 21[b]. *cocarad chaingnimu dudenum* (ut amaret bonorum operum factionem) Ml. 14[a]. *frigenti asbeirsom anisiu arnatomnitis nád carad som iudeiu* (contra gentes dicit hoc, Paulus, ne putent se non amare Iudaeos) Wb. 4[d]. *naimresnad* (gl. infitiatur) Ml. 32r. *cofotabothad* (gl. ut terreret) 33[b]. III. *coimmánad* (gl. ut delegaret; cf. *immeráni* infra p. 462) Cr. 39[d]. *dunairced* (gl. talem ferre sententiam) Ml. 35[c]. *adrímed* (gl. imputare, maluit) 21[a]. *conucoined* (gl. ut deploraret, peccatum suum) 32[b]. *fristairissed* (gl. ut possit obsistere) 33[b]. *coni frithsuidiged .i. coni frithtarised* (gl. ut nullus opponeret manum) 34[a]. *nufasiged. dureised* (gl. exhaurire, enudare: quanto plus aestus maior litora terrasque contexerit, et

fluvios ac freta compleverit, tanto latius recedens eadem litora maris exhaurire atque enudare consuevit, Beda de temp. rat. c. 27) Cr. 34[d].

Potentialis: III. *dia feidliged ires foirbthe leu* (si maneat fides perfecta in iis) Ml. 40r.

Plur. 1. pers. IMIS, MIS. Indicativi: I. *huanerbermis biuth* (gl. ex illo tempore quo degebamus in Aegypto) Ml. 44r. *atbeirmis frib* (gl. denuntiabamus vobis) Wb. 26[b]. II. *notedmais* (gl. tabescebamus) Ml. 62r.

Coniunctivi: I. *diarnirdil furibsi et conabad fír anasbermis* (gl. olim putatis quod excusemus nos apud vos? 2. Cor. 12, 19) Wb. 18[a]. *nongesmais* (gl. quod novimus supplicare) Ml. 21[b]. *condid tucmisni* (gl. ut notum faceret nobis; i. e. ut intellegeremus) Wb. 20[d]. *congnemmis gnímu colno* (gl. ut non secundum carnem vivamus) 4[a]. II. *arnaderñmis cum nobis* (ne faceremus cum nobis) Sg. 203[a].

Condicionalis: I. *cedugnemmis andugniat arcéli* (ut, si faceremus quod faciunt socii nostri, ceteri) Wb. 10[c]. III. *airdiandenmis cum me* (nam si faceremus cum me) Sg. 203[a].

2. pers. ITHE, THE. Indicativi exemplum nondum invenimus.

Coniunctivi: I. *nongabthe desemrecht díinn nínchruth hí thall* (gl. scitis quemadmodum oporteat imitari nos, quoniam non inquieti fuimus inter vos, 2. Thess. 3, 7; i. e. sumatis exemplum de nobis non illo modo) Wb. 26[b]. II. III. *cid intain ronmoitsem ní bo arseirc móidme act conrobad torbe dúibsi triit .i. conrochretesi et conrointsamlithe mo bésusa et connáruchretesi doneuch act nech dogned nagnimusin* (etiam cum gloriati sumus, non fuit amore laudis, sed ut esset commodum vobis inde, id est ut crederetis et imitaremini mores meos neve crederetis cuiquam nisi qui faceret haec opera) 17[a]. *cosechide humaldóit hudímse* (ut assequeremini humilitatem a me) 8[d].

Condicionalis: I. *isamal bid fricr. frisorthe* (gl. in Christum peccatis, 1. Cor. 8, 12; i. e. est idem ac si in Chr. peccaretis) Wb. 10[c]. *ropredchad dúib céssad cr. am. adcethe* (gl. ante quorum oculos proscriptus est in vobis crucifixus; i. e. praedicata est vobis passio Christi, acsi adspiceretis) 19[b]. II. *nifil folad naill foraseinte insos. issin act cr.* (non est sensus alius super quem canatis hoc evangelium nisi Christus) 18[c].

3. pers. ITIS, TIS. Indicativi: I. *apersin innaní asbeirtis, do menmanib innaní asbertis* (e persona, in opiniones eorum, qui dicebant) Wb. 4[c]. 25[b]. *an dumbertis a coibsena* (gl. confitentes peccata sua) Tr. 58. *nosgaibtis forclais* (gl. dicebant psalmos; i. e. canebant eos choro) Ml. 2[b]. *dofuaircitis inna grán la arsidi* (triturabant grana apud veteres) Sg. 184[b]. *am. dongnítis sengreic* (ut faciebant antiqui Graeci) 9[a]. *dagnítis dam intsabindai anísin* (faciebant etiam Sabini hoc) 28[a]. II. *daeltais* (declinabant id) Sg. 75[b]. *immintimcheltisni* (gl. nos cingebant, numerositate sua) Ml. 32[a]. III. *adsaitis* (gl. residentes) Ml. 26[c]. *doroscaitis* (gl. eminebant) 43r. *nosuidigtis* (ponebant), *isdo remisuidigddis* (ad hoc praeponebant) Sg. 28[a]. *noerladaigtis* (gl. parebant) Ml. 16[b]. *nonnodiummusaigtis* (gl. apud superbientes) 42r. *sulib noteimligtis* (gl. caligenantibus oculis) Tr. 84.

Coniunctivi: I. *frigenti asbeirsom anisiu arnatomnitis* (in gentes dicit hoc ne opinentur, . .) Wb. 4[d]. *arnatomontis dam nambad rath spirito labrad ilbéelre asbeirsom anísiu* (gl. gratias ago deo meo quod omnium vestrum lingua loquor,

1. Cor. 14, 18; i. e. ne putent etiam non esse gratiam spiritus locutionem multarum linguarum, dicit ipse hoc) 12[d]. *araforcmatis intuisel sainredach inna bre. huambiat* (gl. quando gerundia sunt, .. illum secuntur casum quem et verba ex quibus nascuntur, ... quamvis rarus sit huiuscemodi constructionis usus, Pr. 8, 9, 46; i. e. ut servent casum proprium verbi e quo sunt) Sg. 149[a]. *congabtis gabala linn dondóis foiss í hierusalem* (gl. tantum ut pauperum memores essemus, Gal. 2, 10) 19[a]. *condagaibtis intais amprom trianintleda* (gl. captione, i. e. ut capiant eos) Ml. 31[c]. *arnafarcabtis cen forcitlaid* (ne remaneant sine praeceptore) Wb. 31[d]. *arafóimtis intiu són* (reciperent hoc in se) Ml. 28[c]. *insnastis* (gl. exserere, consuerunt, gladium ultionis) 26[c]. II. *duús inintamlitis* (an imitarentur) Sg. 5[b]. III. *ni coimnactar arnamit son fortanbristisni* (non potuerunt hostes nostri hoc, ut nos frangerent) Ml. 44r.

Condicionalis: I. *iscumme doib bid idalte domeltis* (est idem iis acsi idolothytum ederent) Wb. 10[c]. II. *maduelltis* (si flecterentur) Sg. 4[b]. *am. nístectitis* ... *am. ni cetis* ... *am. ni airbertis bith* (gl. tamquam non habentes, .. tamquam non flentes, .. tamquam non utantur; i. e. tanquam si non haberent, non flerent, non uterentur) Wb. 10[b].

Eadem forma, quae extat in praesente secundario, sola particula *ro* distinctum, significatum invenimus praeteritum secundarium, ut usus coniunctivi et condicionalis: *combad notire rodscribad cosse* (gl. salutatio mea manu Pauli; i. e. ut sit notarius qui id scripsit, ut notarius id scripserit hucusque) Wb. 27[d]. *am. bid o dia rachlóithe* (gl. cum accepissetis verbum auditus dei; i. e. acsi a deo id audivissetis) 24[d]. *ni arindí doróntœsi anisiu* (gl. non ad contemptionem dico; i. e. non quod feceritis hoc) 16[a].

Interdum ne adiungitur quidem illa particula, ut *nip arirlami farcúrsagtha mani cloimmis forndrogscéla* (gl. audivimus enim inter vos quosdam etc.; i. e. non fuit ob promptitudinem vos castigandi, si non audivissemus malos de vobis nuntios) Wb. 26[b]. Itaque exempla supra allata: *robad bethu dom dianchomalninn* Wb. et: *diandenmis* ... *dogenmis dam* Sg. forsitan rectius interpretemur: fuisset vita mihi, si complessem mandatum, et: si fecissemus, ... fecissemus etiam.

De formis reduplicatis.

Relicuorum praeter praesens temporum in celticis pariter atque in ceteris linguis duplex est formatio. Aut enim ex ipsa radice verbi emanarunt, nullo extrinsecus adiumento petito, aut aliarum radicum ope formata sunt, quarum consonae etiamnunc agnoscuntur. In illorum igitur numero cum formae quaedam habendae esse videantur, quae abiecta praesentis proprietate insignes aoristo tribui possint, ut coniunctivi sing. 1. *sechichruth do-nd-rón* (quomodocunque id fecero, = *dorogen*; coni. praes. *dognéo*) Wb. 5[b], 2. *act dorronai* (modo feceris) 32[a], 3. *dorodba* (abscidat; praes. *benim*) Ult. h. 5, plur. 3. *niriat* (ne dent, vendant; praes. *asrenat*, reddunt) Wb. 28[c], secund. 3. sg. *codufobath* (gl. incideret) Ml. 2[a]. *am. donad* (ut faceret) Sg. 6[b]. *duronad* (fecisset) Wb. 8[a], 2. pl. *doróntœsi* (fecissetis vos) Wb. 16[a]; tum praecipuum locum sibi vindicant tempora per reduplicationem formata. Per reduplicationem non solum praeteritum (pri-

marium) formatur, sed etiam futurum tam primarium quam secundarium. In omnibus autem his reduplicatio (pariter atque in latinae linguae praeterito) aut (*a*) servata est aut (*b*) abiecta vel (*c*) suppleta per productionem. Primarium utrumque tempus vel activa vel verbi deponentis forma indutum invenitur, nisi quod plurales praeteriti formae vix extant activae.

I. Praeteritum reduplicatum.

Comparationis causa ceterarum praeteriti primarii formationum schema statim hic addimus.

	Formae activae.		Verbi deponentis.
Sing. 1.	*ruburt*	*rocharus*	*rolabarsur*
2.	*rubirt*	*rocharis*	*rolabarser*
3.	*rubart*	*rochar*, *carais*	*rolabrastar*, *labrastir*
Plur. 1.	*rubartmar*	*rocharsam*	*rolabarsammar*
2.	*rubartid*	*rocharsid*	*rolabarsid*
3.	*rubartatar*	*rocharsat*, *carsit*	*rolabarsatar*, (*labarsitir*).

1) Formae activae.

Sing. 1. pers. *a*) *adrogegonsa* (gl. repupugi) Sg. 181ᵃ. *forroichansa* (gl. instituì; *roichan* = *rochechan*) Ml. 17ᵈ. *tanacsa aalbain* (veni e Scotia; *do-anac* = du-ananca, cf. p. 42) Cod. Mar. Sc. (vid. praef. XX n.)

b) *am. rotgádsa* (ut rogavi te) Wb. 27ᵈ. *adcondarc*, *adchondarc*, *adchondarcsa* (conspexi) Ml. carm.

c) *isránd indeacht adgénsa* (gl. cognosco ex parte; i. e. partem in deitate cognovi) Wb. 12ᵉ.

2. pers. *a*) *rochúala uaimse* (audivisti ex me; *cuala* = *cochla*, cf. p. 23) Wb. 28ᶜ. *ymmon dorroega itbiu* (hymnus quem elegisti vivus; *rogega* e rad. *gus*) F. h. 51.

b) *arinchomalnathar cachńgád* (ut eam, doctrinam, impleat quemcunque rogasti) Wb. 31ᶜ.

3. pers. *a*) *im̄rera* (gl. solverat; i. e. profectus est, *iomraim* O'R.) Sg. 62ᵇ. *hóre rombebe cr. darcenn indóesa lobuir* (gl. peccantes in fratres; i. e. quia mortuus est Christus pro infirmis) Wb. 10ᶜ. *oinecht appec. am. noinect rombebe colinn cr.* (gl. mors Christo ultra non dominabitur, qui enim mortuus est pro peccato mortuus est semel) 3ᵇ. *combeba* (donec mortuus est) F. h. 23. *geguin* (vulneravit) Fél. Oct. 23. *dochrist cachain figil* (Christo cecinit vigiliam) Dec 8. *aní doruthethaig adam hipardus* (id quod deperdidit A. in paradiso) Tr. 17. *tairchechuin resíu forchuimsed* (gl. praedixit Isaias; i. e. pr. antequam eveniret) Wb. 4ᵈ. *tairchechuin farmbratir fadisin ossœ á iudeiu airitiu et togu geinte* (praedixit frater vester ipse Oseas, o Iudaei, receptionem et electionem gentium) 4ᶜ. *fonenaig herenn iathmaige morgein* (sublavit, purificavit Hiberniae pratosae magnam progeniem), *dedaig diumaschu* (prostravit superbos) Nin. *rosescaind*

blog dind ailig (prosiluit fragmentum de saxo; mox *rosceind*) Corm. B. *gaire*. *cechaing* (*.i. ruc leis*, tulit secum) Fél. Ian. 25. *bebla* (mortuus est) L. Lag. ap. St. (Beitr. I. 336.) *bebais* (mortuus est; forma relativa?) Fél. Apr. 23. *tanic* (gl. adest; i. e. advenit) Tr. 122. *tanicc aimser derb togle troi* (gl. venit summa dies et ineluctabile tempus Dardaniae; i. e. venit tempus certum excidii Troiae) Sg. 66[b]. *nuie tanicc cuccumsa* (nuper venit ad me) Wb. 7[c]. *tanicc iarum* (venit postea) 3[a]. *ni écen tanicc side cene* (non necessarium, venit hic iam) 4[d]. *nipo irgnae ɔtanicc lix* (gl. peccatum non imputabatur cum lex non esset; i. e. non fuit cognitio, donec venit lex) 3[a]. *contanicc hiress* (donec venit fides) 29[b]. *intain nád rairigsiur peccad condanicc recht* (cum non animadverti peccatum, donec venit lex) 3[c]. *condid tanicc fessin* (donec venit ipsa, mors) 12[b]. *ó domanicc foirbthetu ni denim gnímu macthi* (ex quo mihi venit perfectio, non facio facta puerilia) 12[c]. *ciasberat níntanicc recht* (etsi dicant: non venit nobis lex) 1[d]. *hóre dunnánic fiusscél* (quia venit nobis nuntius) 25[a]. *níntanic ón isindremaisndís* (non venit nobis id in praef.) Ml. 14[d]. *níntánaic acárachtar* (gl. articulos quibus nos caremus) Sg. 26[a]. *huare nánduntanaic acarachtar* (quia non venit nobis eorum figura) 26[b]. *robói aimser nadrochreitsid condubtanicc mis. di.* (gl. aliquando et vos non credidistis; i. e. fuit tempus quo non credidistis, donec vobis venit misericordia domini) Wb. 5[c]; cf. scoticum: *taníc slante dó* (venit sanatio ei) L. Dér. 13. — *ránic patricc iersuidiu* (venit P. posthac) Tir. 8. *robánicsi irfócre riumsa* (gl. misimus autem fratres, 2. Cor. 9, 3; i. e. venit vobis admonitio a me) Wb) 16[d]. *intan roranicc aleass* (cum eguit eo) Br. h. 87. *attotchomnicc* (accidit tibi. Wb. 6[b]. *doneuch rochuale cách huanni* (ei quod audivit quivis e nobis) 5[a]. *conidchuale éitsecht dǽ* (gl. invocanti auditum suae auris; i. e. ut id audierit auditus dei) Ml. 20[a]. *cachrochuala* (quisquis audivit) Br. h. 102. 103. *doróigu*, *doroigu* (elegit) Wb. 4[b]. 5[b]. *dobróigu* (elegit vos) 26[a]. Elisa vocali: *ɔrotaig* (extruxit, aedificavit; *rot.* = *rotheth.*), *conidrotig* (aedificavit eam, domum) Wb. 33[a]. Eodem pertineant abiecta vocali radicis: *nirir mac de* (non dedit, vendidit filium dei), *asrir insinnach nallaid* (dedit vulpem feram), *asrir doraith ahathig* (dedit in gratiam clientis sui) Br. h. 6. 61. 87. *nilil la [macc]u ingaes* (non cohaesit cum pueris intellectu) Ml. carm. 1. *rolil menma mna caier do nede* (adhaesit mens uxoris C. ad N.) Corm. B. *gaire*, si recte conferamus praesentis formas supra allatas *asrenat*, *lenaid*, *lenit*.

b) *arrogáid dom* (quod rogavit me) Sg. 209[b]. *inclam rogaid ailgais dí* (leprosus rogavit munus ab ea) Br. h. 49. *rodasgaid* (rogavit eam) Br. h. 35. *inrograinn* (gl. persecutus) Ml. 26[d]. *docer inbiail* (cecidit securis), *di chorcruinn dacer* (de iactu sortis quae cecidit ei) Tr. 131. 132. *indíthrub parduis dorochair adam* (in deserto paradisi cecidit A.) Tr. 19. *dorochair indílsi* (cecidit in proprietatem, factum est nomen proprium) Sg. 29[a]. 29[b]. *torchair, torchuir* (cecidit, periit) codd. ap. O'Don. 261. 264. 445. *intan adcondairc* (cum vidit), *conadchondairc som* (ut videret ille) Tr. 60. 127. *ducuitig* (iuravit) Wb. 33[d].

c) *rofitir 7 etirgein* (scit et novit) Ml. 24[a]. *ni etargeiuin side riam* (non novit hic antea) Sg. 197[b]. *adgeúin indeacht* (cognovit deitatem), *anima tm. adidgeúin* (an. tantum eam cognovit) Wb. 12[c]. *ninaithgeuin* (non agnovit eum), *connach ningeuin* (ut non agnosceret eum) Ml. (Goid. 20). *sechnichiuir* (quatenus

non emit) Br. h. 22. *arrochiuir* (redemit) Fél. prol. 127. *doradchiúir*, *ithé dorraidchíuir* (redemit, eos red.) Wb. 2[b]. 32[a].

Plur. 1. pers. *a*) *immun cualammar* (inter nos audivimus) Wb. 18[d]. *doneuch rochualammarni huaitsiu* (ei quod audivimus a te) 5[a].

b) *anrogadammar* (quod rogavimus), *robgadammarni* (gl. deprecantes vos) Wb. 15[c]. 24[d]. *immuncualammar nímunaccammar* (gl. eram ignotus facie ecclesiis Iudaeae, Gal. 1, 22; i. e. audivimus inter nos, non vidimus inter nos) 18[d]. Fortasse: *mani decamar* (nisi inspeximus) Sg. 26[b].

c) *ammi néulig and tra indorsa adgenammar aséis sechiphé nodapredcha et lassambé* (gl. non ignoramus cogitationes eius, satanae, 2. Cor. 2, 11; i. e. sumus gnari eius igitur nunc, novimus eius sensum, quisquis est qui eum praedicat et apud quem est) Wb. 14[d].

2. pers. *a*) *masued doroigaid* (si hoc elegistis) Wb. 20[a]. *innád cualaidsi* (annon audivistis?) 5[a]. *sech racualid asné* (gl. si illum audivistis, Christum) 22[a].

3. pers. *a*) *rocechladatar* (gl. suffoderunt, altaria tua) Wb. 5[a]. *hóndí adroigegrannatar* (gl. persequendo; i. e. eo quod persecuti sunt) Ml. 25[b]. *magthad lasuidiu cretem dogeintib hore nad tairchechnatar fathi doib* (mirum his, Iudaeis, credere gentes quia non vaticinati sunt prophetae iis) Wb. 5[a]. *dunáircechnatar som* (vaticinati sunt eum) Tr. 5. *doairrcechnatar* O'Dav. *nísgegnatar tola* (non pupugerunt eos libidines) Fél. Mai. 19. *tancatar atech* (venerunt domum suam) Br. h. 54. *arni rancatar som less ascríbint mainbed díarnertadni hifochidib* (gl. quaecunque scripta sunt ad nostram doctrinam scripta sunt; i. e. nam non eguerunt haec scriptione sua, nisi esset ad confirmationem nostram in passionibus) Wb. 6[c]. *conráncatar* (convenerunt) Tir. 11. *indhí rochualatar inprecept* (ii qui audiverunt doctrinam) Wb. 30[a]. *ciarudchualatar* (quanquam audierunt) 12[d]. *rachualatar* (audiverunt id) 5[a]. *indí nachidchualatar* (ii qui non audierunt id) 25[d]. *doroigatar ancretim* (elegerunt infidelitatem) 5[b]. *conrótgatar* (construxerunt) Sg. 32[b].

b) *gadatar* (precati sunt) F. h. 17. *contorchartar* (donec perierunt) Tir. 12. *ni uainn raucsat ní accatar linn* (non a nobis acceperunt id, non viderunt in nobis) Wb. 26[b]. *conacatar* (viderunt) Tir. 11. *forelgatar* (?illiverunt) Tr. 128.

2) Verbi deponentis.

Reduplicatione aut (*a*) servata aut (*b*) abiecta vel suppleta per vocalis productionem.

Sing. 1. pers. *a*) Etsi minus perspicua formatione, aperta tamen analogia cum formis supra propositis ut *tanac* huc referri videtur: *ni luct corint nammá dianduthraccarsa amaithsin acht daduthraccar donaib huilib nóibaib file in achaia* (gl. ecclesiae dei quae est Corinthi cum sanctis omnibus qui sunt in universa Achaia, 2. Cor. 1, 1; i. e. non sunt Corinthii tantum, quibus ego optavi hoc bonum, sed optavi id omnibus sanctis qui sunt in Achaia) Wb. 14[b].

b) *doménarsa bamarb peccad* (putavi ego mortuum esse peccatum), *doménarsa ropsa beo* (putavi ego me fore vivum) Wb. 3[c]. *níimaugtortás féin ramídar* (gl. iam iudicavi ut praesens eum in nomine domini Iesu Christi congregatis vobis; i. e. non in mea ipse auctoritate eum iudicavi) 9[b].

2. pers. *a*) exemplum non invenimus.

b) Fortasse: *fomentar inso* (gl. hoc autem scito; i. e. suspicatus es hoc) Wb. 30[c]. *fomentar morígtinse mosriccubsa* (gl. sperans me venire ad te cito; i. e. expectavisti meum adventum) 28[c].

3. pers. *a*) *ni conchoimnucuir rect fírianugud* (non quod potuerit, non potuit lex iustificare) Wb. 19[c]. *teccomnocuir inso* (evenit hoc) 10[a]. *amail tondechomnuchuir dundaib abstolaib* (ut id accidit apostolis) Cam. *ciaso demnithirso forcomnucuir* (etiamsi certius est hoc accidisse) Wb. 28[c]. *nach fírianugud forchomnucuir hi rect* (aliqua iustificatio quae evenit in lege) 3[d]. *farcomnucuir rect iarsintairgiriu* (facta est lex secundum promissionem) 19[c]. *isindaimsirsin hiforcomnucuir intaidchric per crucem* (tempore illo quo facta est redemptio p. cr.) 28[b]. *forcomnacair buith amaiccsom hi róim* (accidit ut esset filius eius Romae) Sg. 148[a]. *tin. tin. afogur diaforcomnacair tintinabulum* (t. t. eius sonus ex quo factum est t.) 30[b]. *arcech nduine miduthracair dam* (contra omnem hominem quicunque male optavit mihi) Patr. h. B. *ciadudfutharcair abas* (etiamsi voluit eius mortem) Ml. (Goid. 20).

b) *ni ruforaithmenairsom afírinni fadesin* (gl. iustitiae suae non meminit), *ni ruforaithmenair dd. isintsalmo andurigni abisolon fris* (non memoravit Davides in hoc psalmo id quod fecit A. ei) Ml. 24[a]. 24[c]. *huar hirogénair* (quando natus est) Ml. carm. 1. *nant he macc dœ rogenair*, *nat he macc dǽ rogenair* (non eum esse filium dei qui natus est) Ml. 24[d]. 25[b]. *rogenir* (natus est) Wb. 11[a]. *laithe rongenairsom* (dies quo ille natus est) Sg. 31[a].

Plur. 1. pers. *a*) *ni coimnacmarni* (non potuimus nos) Ml. 44r.

b) *andumenmarni* (quod putavimus nos) Ml. 15[d].

2. pers. *a*) *nád coimnacaid brithemnact frisincinsa* (quod non potuistis iudicare contra hanc culpam) Wb. 9[b].

b) Fortasse: *fomenaid* (gl. ut observetis; i. e. suspicati estis) Wb. 7[b].

3. pers. *a*) *aní nad comnactar dóini trianecne* (quod non potuerunt homines sapientia sua) Wb. 8[a]. *nicoimnacmarni .i. sech ni coimnactar arnamit son fortanbristisni* (gl. opprimi nequivimus; i. e. non potuimus nos, id est nam non potuerunt hostes nostri hoc ut frangerent nos) Ml. 44r. *duthractar olcc dunn* (gl. ut liberemur a malis hominibus; i. e. qui optarunt malum nobis) Wb. 26[b]. *dofuthractar fornimdibesi* (gl. volunt vos circumcidi; i. e. optarunt v. c.) 20[c].

b) *mádodrumenatar alaaili* (si id putarunt alii quidam) Sg. 27[a]. *aformenatar* (gl. invidentes; i. e. cum inviderunt) Ml. 17[b]. *rogénartar da macc* (leg. *rogénatar*, nati sunt duo filii; cf. p. 349) Wb. 4[c].

II. Futurum reduplicatum.

Tam primarium quam secundarium; reduplicatio sicut in praeterito aut (*a*) servatur aut (*b*) abicitur vel suppletur per productionem vocalis (*é* potissimum).

A. Futurum primarium.

Hic quoque melioris conspectus causa ceterarum futuri specierum exempla proponimus, quarum omnium terminationes eaedem fere sunt quae coniunctivi.

		Formae activae.			Verbi deponentis.
Sg.	1.	*-carub*,	*carfa*	*tiasu*	*labrafar*
	2.	*carfe*		*téis*	*(labrafither)*
	3.	*-carfa*,	*carfid*	*-téi*, *téis*	*(labrafathar)*
Pl.	1.	*-carfam*,	*carfimme*	*tiasam*	*labrafammar*
	2.	*-carfid*,	*carfithe*	*tiasid*	*labrifid*
	3.	*-carfat*,	*carfit*	*tiasat*	*labrafatar.*

Activae plerumque formae est fut. reduplicatum.

Sing. 1. pers. *a*) fortasse: *asririusa mochumang darfarcenn* (gl. impendam ... pro animabus vestris) Wb. 18[d].

b) *dobéer desemmrecht dúib indorsa frissacomricfea farnaire* (gl. nunc autem, fratres, si venero ad vos etc. 1. Cor. 14, 6; i. e. dabo exemplum vobis nunc in quod inquiret attentio vestra) Wb. 12[c]. *ní contibér* (non dabo) L. Br. ap. O'Don. 217. *ni epéer són et ni airbéer fritt* (non dicam hoc neque adhibebo in te) Wb. 32[a]. *asbéer* (dicam) ibid. *manipredag atbél arocht et gorti* (si non praedicem, peribo angustia et fame) 10[d]. *ingét abullu arcr. et indigén bullu mertrige diib* (gl. tollens ergo membra Christi faciam membra meretricis?) 9[d]. *ingébsa* (gl. comprehendam sapientes in astutia ipsorum) 8[d]. *isform féin doreg hitossuch* (super me ipsum veniam primum) 7[d]. *nadcél* (quod non celabo) Sg. 203.

2. pers. *a*) *fondidmaesiu* (gl. patiaris; i. e. patieris id) Ml. 35[c].

b) *bid mó dongenaesiu* (gl. super id quod dico facies) Wb. 32[a]. *asbert side contra esechiam atbela* (dixit hic ad Ez.: morieris) Ml. 16[d]. *dochum nime mosrega* (ad caelum venies) F. h. 50.

3. pers. *a*) *fordubcechna* (gl. qui vos commonefaciat, Timotheum misi; i. e. praecipiet vobis) Wb. 9[a].

b) *manimchobrad rad dœ dagéna cammaib* (gl. infelix ego homo! i. e. nisi me iuvaret gratia dei, faciet id tamen) Wb. 3[d]. *dogéna sáibfirtu et sáibairde* (faciet falsa miracula et falsa signa) 26[a]. *andogena cách ished bes chobuir dó* (quod quisque faciet, id erit auxilium ei) 20[c]. *congéna dia frib* (deus cooperabitur vobis) 22[d]. *coscéra rect núiadnissi* (destruet legem novi testamenti) 26[a]. *intain dombéra dígail forpecthachu* (cum ulciscetur peccatores) 25[d]. *cia dobera íc* (quis salutem feret?) Ml. 34[d]. *dosmbera fochumachte inmaicc* (dabit eos sub potestatem filii) Wb. 13[b]. *dombera fortachtain doib* (quod iis auxilium feret) Ml. 27[a]. *asbéra iarum* (dicet postea) Wb. 12[d]. *taiccéra cách daráchen fessin* (gl. unusquisque nostrum pro se rationem reddet deo) 6[b]. *niba uáithed ... dondriga* (non solus iis veniet), *isamlid dorriga dia* (ita veniet deus) 25[a]. 25[b]. *níbscara fribarpecthu* (non seiunget vos a peccatis vestris) 13[b]. *ished inso nodascara frie* (hoc separabit eos ab ea, fide) 28[c]. *atbéla* (morietur) Fél. epil. 128. *for cechñoen notgéba* (super quemvis qui id canet) ibid. 126.

Formae absolutae exemplum: *nibbá in anus regaid intdiruidig.* (non erit in anus ibit, non in anus fiet derivatio) Sg. 36[b]; formae relativae: *niba óin gebas ambuáid huáibsi* (ne sit unus qui capiet victoriam ex vobis) Wb. 11[a].

Plur. 1. pers. *a*) exemplo caret.

b) *nibéram ass dan* (non auferemus ex eo, mundo, etiam) Wb. 29[b]. *hóre*

iscoburpi asbéram nadáill diarñgnímaib (quia usque ad stultitiam dicemus aliud quid de factis nostris) 17[c]. Forma absoluta: *hore iscuci rigmi isferr dún* (gl. ideo contendimus placere illi; i. e. quia ad eum veniemus, est melius nobis) Wb. 15[c].

2. pers. *a*) formae absolutae: *gigestesi dia linn arafulsam arfochidi* (gl. eripiet nos adiuvantibus et vobis in oratione pro nobis; i. e. orabitis deum nobiscum ut toleremus tribulationes nostras) Wb. 14[c].

b) formae subiunctae: *atbelaidsi* (gl. peribitis) Ml. 29[c]. *rocretus dongénid* (gl. absens confido in vobis, 2. Cor. 10, 1; i. e. credidi vos facturos id) Wb. 17[a].

3. pers. *a*) *isimmalle fosdidmat* (simul ea sustinebunt) Ml. 15[c]. *niconchechrat act ní bas tol doib* (non amabunt nisi quod sit desiderium ipsis) Wb. 30[c]. *bithé magistir dongegat* (erunt hi magistri quos eligent) 30[d].

b) *dobérat huili acoibsena isindlaosin* (gl. omnis lingua confitebitur deo; i. e. dabunt omnes confessiones suas illa die) Wb. 6[b]. *tucfa mo menme anasbérat mo beiúil* (intelleget mens mea id quod dicent labia mea) 12[d]. *ished asbérat* (gl. nonne dicent?) 12[d]. *cid dogénat sidi* (quid facient hae, mulieres?) 13[a]. *inrect rosárichset istriit atbélat* (lex quam contempserunt, per eam peribunt) 1[d]. *ni gebat incomarbus* (gl. in Isaac vocabitur tibi semen, id est non qui filii carnis hi filii dei; i. e. non accipient cohereditatem) 4[c]. *gebat iudei inafid et coscéra rect núiadnissi* (accipient Iudaei ...., et destruet legem novi testamenti, Antichristus) 26[a]. *regat* (venient) F. h. 52.

Verbi deponentis unum exemplum invenimus 3. pers. sg.: *cách rotchechladar ocprecept* (gl. te ipsum salvum facies et eos qui te audiunt; i. e. quisquis te audierit docentem) Wb. 28[d].

B. Futurum secundarium.

Flexum sicut omnia tempora secundaria secundum schema supra (p. 444) propositum, usurpatum cum significatione coniunctivi vel condicionalis.

Sing. 1. et 2. pers. exempla desideramus.

3. pers. *a*) *nogigned* (gl. nascebatur, Pr. 8, 1, 5; i. e. nasceretur, nasci debebat) Sg. 138[b]. *fadidmed aicned* (pateretur id natura) 137[b].

b) *am. foraitbi intsarra thall intan asrobrad frie comberad macc* (sicut risit illa Sara, cum ei dictum esset eam parituram esse filium) Tr. 62. *docoith dígal forru matis tuicsi ní rígad* (gl. prostrati sunt in deserto; i. e. venit ultio super eos, si essent electi, non venisset) Wb. 11[a]. *asbert fiacc frisinaingel nandrigad contísed patricc* (dixit F. ad angelum se non assecuturum id, donec venisset P.) Tir. 13. *meruid code* (mansurum usque ad diem, iudicii) F. h. 20.

Plur. 1. pers. *b*) *airdiandenmis cum me dogenmis dam cum nobis* (nam si faceremus cum me, faceremus etiam cum nobis) Sg. 203[a]. *atbélmis* (gl. sicut Sodoma facti essemus; i. e. periremus, perissemus) Wb. 4[d].

2. pers. *b*) *mad aill duib cid accaldam neich diib darigente* (gl. ex quibus multi manent usque adhuc, 1. Cor. 15, 6; i. e. si placeat vobis etiam colloquium alicuius ex iis, faciatis id) Wb. 13[b]. *isglé limm ni condigénte etrad marufeste inso* (gl. an nescitis quoniam membra vestra templum spiritus est sancti? i. e. est persuasum mihi, non perpetraretis libidinem, si sciretis hoc) 9[d]. *marrufeste nígette na brithemnachta becca erriu* (gl. an nescitis quoniam sancti de hoc

mundi iudicabunt? 1. Cor. 6, 2; i. e. si id sciretis, non fraudaretis eos iudiciis parvis) 9[c]. *cia chondesin farsúli dosmbérthe dom* (gl. quia, si fieri posset, oculos vestros eruissetis et dedissetis mihi) 19[d].

3. pers. *a*) *isdiimsa tairrchet adcichitis genti dindísin p'me* (gl. sicut scriptum est: quibus non est nuntiatum de eo, videbunt; i. e. de me praedictum est visuras esse gentes de hoc per me) Wb. 7[a].

b) *fagebtis* (gl. virtutem et prudentiam; i. e. acciperent ea, si credidissent) Wb. 8[a]. *ni tibertais piana foraib mani esersitis* (non darent poenas in iis, corporibus, si non resurrexissent) Ml. 15[c].

De formis compositis.

Per compositionem formandorum causa temporum vel modorum radicibus verborum adiunguntur litterae radicales tres T vel D (radicis *da* = dha, ni fallimur), B (radicis *bu* = bhu), S (radicis *as*). E quibus *t* (*d*) solum praeteritum primarium formavit, *b* futurum tam primarium quam secundarium, *s* non solum praeteritum primarium, verum etiam futurum atque coniunctivum communis fere formae, denique tempus quoddam secundarium, plusquamperfectum principio, sed saepissime in imperfecti (coniunctivi et condicionalis) usum transgressum.

I. Praeteritum per T formatum.

Primarium, activae fere formae (internae in singulari numero flexionis) praeter pluralis pers. 1. et 3, quae vix inveniuntur nisi cum terminatione verbi deponentis.

Sing. 1. pers.: *cesu paterfamilias asruburt* (gl. dicitur tamen et pater familiae; i. e. quamquam paterfamilias dixi) Sg. 91[a]. *ciasidruburt ambuith* (quamquam dixi ea esse), *ciasidruburt túas* (quamquam dixi supra), *ciasidruburt nand gnáth* (quamquam dixi non esse usitatum) Sg. 58[b]. 99[a]. 218[a]. *fosrocurt dúib cém* (gl. quos saepe dicebam, multi ambulant; i. e. eos vobis vero indicavi, *foódgaur*) Wb. 24[a]. *ní tormult farmbíad fornétach* (gl. vos non gravavi; i. e. non fruitus, non usus sum vestro victu, vestra veste) 18[a]. Elisa nasali: *arisdo arroiéitsa gratiam doprecept dochách* (gl. propter gratiam quae data est mihi; i. e. nam ad id accepi gr., ad praecipiendum cuivis; cf. *arenairema*, ut accipiat, Cam. *airitiu*, receptio, Wb.) Wb. 6[d]. Radicalis *c*, *g* ut alias inter *r* et *t* extrusae exempla: *ascomort* (gl. cecidi) Sg. 210[a]. *friscomurtsa* (offendi) Wb. 33[a]. TH, D post vocalem: *inrualadsa* (gl. offendi) Ml. 20r. *ni do legund and docoadsa* (non ad legendum ibi veni) Wb. 18[d]. *ar airchíssecht dúibsi ni dechudsa cucuib* (gl. parcens vobis, non veni ultra Corinthum, 2. Cor. 1, 23) 14[c]. *inrualadsa* (gl. offendi) Ml. 20r.

2. pers.: *contochmairtsiu* (gl. contrivisti) Ml. 17[a]. 19[c]. Inde supponenda *asrubirt* (dixisti) etc.

3. pers.: *birt edoct cuségene* (tulit testamentum ad Segenium) Tir. 15. *imbert* (lusit) Br. h. 64. *forrubart* (gl. inolevit) Ml. 33[c]. *issamlid arrobertsom arníccni* (ita perfecit salvationem nostram) Wb. 29[d]. *inbrosnae dombert side dia ebairt fesin* (rogus quem attulit hic ad immolandum se ipsum) Tr. 123. *dubbert grád*

.n. epscoip foir (contulit gradum episcopi in eum), *dubbert pátricc cumtach du fiacc* (dedit P. capsam Fiacco) Tir. 11. *dubert baithis duchrimthunn* (dedit baptismum Crimthanno) ib. 13. *atrópert flaith 7 aithech inso huile* (obtulit princeps et plebeius omne hoc) ib. 1. *adopart áed aidacht 7 achenél 7 a eclis dupátricc cubbráth* (tradidit A. testamentum et genus suum et ecclesiam suam Patricio usque ad iudicium, i. e. in sempiternum) ib. 15. *asrubart*, *anasrubart* (dixit, quod dixit) Wb. fq. *atréde remiérbart* (tria quae ante dixit) Wb. 5[c]. *asbert fris* (dixit ei), *asbert fiacc frisinaingel* (dixit F. angelo) Tir. 13. *asbert dubthach fripátricc* (dixit D. ad P.) ib. 11. *conepert intaingel* (donec dixit angelus) ib. 14. *frisgart dubthach* (respondit D.) ib. 11. *arniargart recht dúinn* (nam non interdixit lex nobis) Wb. 31[c]. *na ní ararogartsom* (aliqua res quam interdixit), *cach rét ararogart som* (omnem rem quam interd.) 5[c]. *adobragart* (gl. fascinavit, vos daemon) 19[b]. *adrogart* (prohibuit) O'Dav. *forrochongart* (praecepit) Wb. 20[c]. *nípad naidrech anduradrngert* (non paeniteret eum eius quod promisit) 5[c]. *hi fírad nech dorairngert* (gl. fidelis permanet xps.; i. e. in verificando quod promisit) 30[b]. *fusocart* (proscripsit eos) Tir. 8. *isdichéin dorogart* (gl. promissio saeculorum; i. e. dudum elegit) 21[d]. *dosnucci intí dodarogart* (gl. omnia quae arguuntur, a lumine manifestantur; i. e. intellegit eos is qui eos elegit) 22[c]. *timgart* (quaesivit) O'Dav. *nichelt* (non celavit) Ml. carm. 1. *rogelt* (gl. depastus est) Ps. 58[a]. *immact* (.i. iecit) L. Ardm. 183 a. 1. *doécomnacht*, *técomnacht* (communicavit) Wb. fq., *dorrindnacht* (tribuit, e radice verbali *nag*, *nac*: *tindnagtar*, tribuuntur, Wb. 15[c]) Wb. 20[d]. *teora ferba fira dosnacht Asal ar Mug* (tres vaccae albae, cepit eas A. de M.) SM. 64. *doretarnacht* (comprehendit) Ml. 33[c]. *rananacht dia* (protexit eum deus) Wb. 17[d]. *anacht*, *amal roanacht* (protexit, ut protexit) Colm. h. 22. 29. 30. *iscian doreracht emain* (dudum surrexit Emania) F. h. 43. *ní ecen athodiusgud asreracht cene* (gl. quis descendet in abyssum hoc est Christum a mortuis revocare? Rom. 10, 7; i. e. non necesse eum suscitari, surrexit iam) Wb. 4[d]. *asréracht cr. hómarbaib* (resurrexit Chr. a mortuis) 13[b]. *ni áirmithi araithis ambás nisin arasreracht* (non numeranda pro oppositione haec mors, nam resurrexit) 15[d]. *indíthrub indomuin dana asreracht* [*críst*] (in deserto mundi igitur resurrexit Chr.) Tr. 19. *atracht intécsine* (surrexit discipulus) Corm. *leithech. atracht caier maten moch don tiprait* (surrexit C. primo mane ad fontem) id. B. *gaire. cutoracht isintír út* (donec pervenit in terram ulteriorem) id. *Ninus. dorocht* (gl. *donarla*, venit) O'Dav. *isforime*(?) *fadisin doroacht* (gl. mentita est iniquitas sibi) Tr. 79. *coriacht* (donec assecuta est, usque ad) e cod. St. Tr. Gl. XLIII. *siacht Fergus* (profectus est F.) SM. 70. *inchoisecht* (significavit) Ml. 16[d]. *arutacht cathir* (condidit civitatem) Br. h. 10. *ardoutacht* (habitavit) id. 73. *huaire nád riarfact* (quia non quaesivit) Wb. 2[a]. *madbocht* (bonam segetem fecit) Br. h. 29. *connatecht* (poposcit) Corm. B. *gaire.* Extrusa gutturali: *annudacomart chlaideb* (gl. eius gladio caedente) Ml. 36[d]. *airdanimmart* (nam coërcuit eum) 14[b]. *ni écen dobimchomartt actis dúthract lib* (gl. oboedistis ex corde; i. e. non necessitas vos compulit, sed est voluntas in vobis) Wb. 3[b]. *friscomurtsa fodiusc. l. fothes. rupsa frithortæse fritumchomartsa arinchenélugud hisin* (gl. propter quod infensus fui generationi huic, Hebr. 3, 10) 33[a]. *donnesmart* (servavit nos) Nin. Elisa nasali: *arroet* (gl. excepit) Ml. 28[d]. *anarróet deacht donacht* (cum accepit deitas humanitatem) 16[a].

arróet macc cumachtae (accepit filius potentiam) 17[c]. *doinachtæ crist araróet indeacht* (humanitatis Christi quam accepit deitas) 17[a]. *ni arroitsom hisin* (non accepit is hic) 36[a]. *arróet ainmnigud* (accepit denominationem) Sg. 154[a]. *ma arroéit oigetha* (si recepit hospites) Wb. 28[d]. *isuaidib arróit colinn* (ab iis sumpsit carnem) 32[d]. *araróit* 9[c]. *indóinecht araróit som* (humanitas quam assumpsit) 4[b]. *araroéit a nobis* (gl. corpus humilitatis, nostrae) 24[a]. *rodet* (*.i. rodam*; ibidem *rodamasdar*, i. e. passus est) O'Dav.

TH, D post vocalem: *madudrimthirid* (si ministravit) Wb. 28[d]. *ore ismac na deacte dodrimthirid* (quia est filius deitatis qui id ministravit) 32[c]. *dofaith, dofaid* (adiit, venit) F. h. 39. 47. *docoith digal forru* (quod venit ultio super eos) Wb. 11[a]. *duchooid huaimse hitíre connacht* (abiit a me in terras Connactiorum) Tir. 11. *conamuntir dochoid less* (gl. expecto illum cum fratribus; i. e. cum familia eius quae venit cum eo) Wb. 14[a]. *indígal dochoid for diabul iarnimmarmus* (ultio quae venit super diabolum post peccatum) 28[b]. *arlainni fesso scél ontechtairiu dochoid cuccusom* (propter acerbitatem nuntii de legato qui venerat ad eos) 14[d]. *cách led dochoidsom sund isdoprecept et forcitul* (gl. volui prius venire ad vos ... et iterum a Macedonia venire ad vos, 2. Cor. 1, 15. 16; i. e. quocunque venit hic, est ad institutionem et doctrinam) 14[c]. *docoid onessimus iarum dochum poil forlongis* (quod venit O. postea ad Paulum in exilio) 31[d]. *ni farcuairt parche docoid* (non super circuitum parochiae venit) 21[a]. *docoid tar recht ṅaicnid hinnun* (quod venit trans naturae legem idem) Sg. 217[b]. *ní dechuid dochom forcinn* (non pervenit ad finem) 148[b]. *isúaichnid tra cid diandechuith tit* (est demonstratio igitur, ad quid venerit Titus) Wb. 16[d]. *mór intserc. condechuith in cru.* (magnus amor, donec venit in cr.) 22[b]. *isco euam dodéchuid serpens ní coadam* (ad Evam venit serpens, non ad Ad.) 17[b]. *dodechuid temel tarsingréin* (venit caligo super solem) Ml. 16[c]. *cid amall ished dodechuid de* (quamvis sero(?) hoc est quod venit inde) Wb. 24[c]. *isdoseirc móir dodech* [?] *indairitiu colno docr.* (nam amore magno venit sumptio carnis Chr.) 31[d]. *frisasech. dodech. inchoms.* (ad praeteritum pervenit compositio) Sg. 158[a]. *oadcuaid rúin ícce* (postquam exposuit mysterium salutis) Wb. 21[d], cf. *adchuaidh* (*.i. ro aisneidestar*) O'Dav. *donarlaid* (*doralaid* O'Dav.) *darromuir* (transiit mare magnum) Fél. Dec. 8. *foindarlid* (gl. subintravit, lex, Rom. 5, 20) Wb. 3[a]. *conidnarlaid síth iarsaith* (contigit ei pax post miseriam) Br. h. 20. *bamaith conidrualaid dó* (fuit bonum ei quod id concessit) Br. h. 49. *luid* (ivit) Tir. 6. 8. 14. 15. *luid ingrian foraculu* (cessit sol retro) Ml. 16[d]. *doluid* (ivit) F. h. 46. *dulluid* (ivit, venit) Tir. 8. 11. 13. *lia mathair dith indlóig* (apud matrem suam suxit vitulus) Br. h. 76. *doruaraid, tarraid* (remansit) Corm. *orc tréith.*

Addimus abnormem formam huius personae TA, THA: *air intan ad cita acæ rebeca inní ísac* (nam cum videret ad se, venientem, Reb. Is.) Tr. 60. *senta* (benedixit) Br. h. 38. *cesta* (passus est) ib. 20. Minus certa exempla eiusdem formae: *etha* (ivit), *tocta* (sumpsit) SM. 64.

Plur. 1. pers.: TMAR: *inna huilisa asrubartmar ánall* (omnia haec quae diximus supra) Wb. 8[d]. *ani asrubartm̄ar cose* (id quod diximus hucusque), *am. inna anman asrubartmar* (ut nomina quae diximus) Sg. 55[b]. 188[a]. *intí adrubartmar* (ille quem diximus) 197[b]. *doracartmar cois cáich ni ferr nech alailiu and* (gl. causati sumus, Iudaeos et Graecos, *doathgaur*) Wb. 2[a]. *sech ni thart-*

sat som ní comtachtmarni (quatenus non dederunt illi quidquam quod petivimus) Wb. 24[b]. *araróitmar* (quod accepimus) 9[c]. *nisnarroétmarni sidi* (non recepimus hanc, litteram ψ) Sg. 16[a]. D post vocalem: *act immanárladmar* (cum discessimus) Wb. 29[d]. Excussa vel assimilata *th*: *isarchenn focheda dodechommar* (usque ad tribulationem pervenimus) Wb. 25[a]. *cia dodchommar foi* (quamquam subiimus eam, circumcisionem) 23[d]. *cruth . . . dondechommar cucuibsi itossogod* (gl. qualem introitum habuerimus ad vos) 24[c].

2. pers. TID: *athrete dorérachtid máam firinne . . . isdían dorreractid máam indsos.* (gl. quod tam cito transferimini; i. e. cito (?) deseruistis servitium iustitiae, celeriter deseruistis servitium evangelii) Wb. 18[c]. *aróiitid dam mo precept* (gl. evangelium quod praedicavi vobis quod et accepistis) 13[a].

3. pers. TAT activae formae unum exemplum invenimus: *adrobartat* (gl. obtulerant) Ml. 14[a]. Praeterea semper deponentis TATAR: *fobith inna soebapstal asrubartatar* (propter pseudapostolos qui dixerunt) Wb. 18[d]. *ar frithuidecht innaní asrubartatar* (in oppositionem eorum qui dixerunt) Ml. 20[b]. *anarrubartatar biuth* (quo fruiti sunt) Ml. 34[c]. *ní arrbartatar bith* (gl. non sunt usi), *intan ararubartatar bith* (gl. quando sunt usi) Sg. 40[b]. *m̃bertatar intaisceltai tall utir tairngeri* (quam portarunt exploratores illi e terra promissionis) Tr. 130. *forbertatar* (creverunt) Corm. *ferb. toairngertatur* (promiserunt) SM. 16. *ani conoitechtatar iudei et greci* (id quod proposcerunt) Wb. 8[a]. *céin ropredchos doib it macedónii domroisechtatar* (gl. alias ecclesias expoliavi accipiens stipendium, 2. Cor. 11, 8; addit gl. lat.: mihi Macedones ministraverunt quia non occurrebam manibus laborando; i. e. quamdiu praedicavi iis, Macedones mihi succurrerunt, cf. *toschith*, victus) 17[c]. *huaire nád riarfactatar dia* (quia non quaesierunt deum) 2[a]. *o doruachtatar na sluaig* (cum advenerunt copiae) L. Ballym. ap. O'Don. 246. *sephtatar cubhair* (persecuti sunt milvii) Gl. 1. *docomartatar* (gl. adtriverunt) Ml. 22[d]. *friscomartatar* (gl. offenderunt) Wb. 5[b]. *conrerortatar* (erraverunt) Sg. 210[b]. DATAR, THATAR: *rofadatar* (gl exciderunt) Wb. 29[c]. *doruarthatar* (gl. remanserunt, breves, ε et ο) Sg. 5[a]. *dorruairthetar diaimsir uocales* (manserunt duo tempora vocales) 18[a]. *donaib huilib indirsib inrorthatar fochosmarb* (?) Ml. 35[a]. *dorimthirthetar* (ministraverunt) Wb. 32[b]. *ni nadrindualdatar acht inrualdatar* (non quin incurrerent, sed incurrerunt) Ml. 24[b]. *ni conimruldatar cosa doine riam lár srotha iordánein* (non circumierunt pedes hominum antea alveum fluminis Iordanis) Tr. 65. *contultatar dochum pátricc* (ut venerint ad P.) Tir. 9. Interdum TAR contracta forma: *docotar iterum fritola inbetho* (gl. conversae sunt retro post satanam) Wb. 29[a]. *ó dochotar* (cum venissent) L. H. ap. St. 106. *dochotar arnasai hifual* (venerunt caligae nostrae in aquam) Corm. *fual. ni remdechatar* (non praecesserunt) Wb. 5[a]. *apstil ceta thuidchetar issacumtach* (apostoli primi venerunt in aedificationem) 21[c]. *dosbertar* (attulerunt eam, tunicam) Tr. 128. *issóir anapstalact hore donarnactar cr.* (gl. nobiles in apostolis, Rom. 16, 7; i. e. est nobilis eorum apostolatus quia receperunt Chr.) 7[b]. *lotar huili lacisal* (ierunt omnes cum satana [?]) F. h. 37. *dullotar* (adierunt) Tir. 8. 9. *dollotar* (id.) F. h. 61. *immelotar* (circumvenerunt) Tir. 14. *co foetar aidchi Fertai* (ut requiescerent noctem Fertae) SM. 64.

Verbi deponentis unum invenimus exemplum, in quo miscetur significatio praesentis et praeteriti, *rofetar* (scio, scivi; *t* = *dt*, *dd*), etiamnunc servatum in australi parte Hiberniae paulum mutata forma *feadraim* (O'Don. 388).

Sing. 1. pers.: *rofetar*, *rofetarsa* (scio) Wb. 9[a]. 9[b]. 16[d]. 3[c]. 29[d]. *rafetar* (scio id) 28[c]. *nifetarsa* (nescio) 28[c]. *nafetarsa* (scio id) Ml. 36[a]. Vocali mutata ad normam praesentis: *nifetorsa* (nescio) Tir. 11.

2. pers. desunt exempla e codd. nostris. E L. Lag. affert O'Don. 239: *infetarsu* (scisne tu?).

3. pers. *rofitir* Wb. 7[c]. 8[b]. 15[b]. 24[d]. 27[c]. 29[a]. Ml. 24[a]. *ronfitir*, *ronfitirni* (novit nos) Wb. 16[a]. 15[a]. *rafitir* (scit id) 23[c]. *ní fitir* (nescit) Ml. 24[a]. *nifitir cid muntar nime . . . conidrofoilsigsetar apstil doib* (nescivit etiam familia caeli, donec id manifestaverunt apostoli iis) Wb. 21[c]. *arnifitir cid muinter nime* (nam nescivit) 26[d]. *nísfitir* (nescit eas) 5[c]. *ní confitir* (nescit) 12[c]. *conafitir* (ut nesciat) 8[b].

Plur. 1. pers. *rofitemmarni* Wb. 14[b]. *ní fitemmar* (nescimus) Sg. 32[b]. *nisfitemmar* (nescimus ea) Wb. 12[c].

2. pers.: *ronfitidni* (novistis nos) Wb. 15[c]. *rofitit cid aridfuirig afoilsigud* (gl. quid detineat scitis, ut reveletur in suo tempore, 2. Thess. 2, 6) 26[a]. Irregulari forma: *rofitis mo bésgnese frib* (scitis consuetudinem meam in vos; = *rofitidsi*?) Wb. 14[c]. *hore rofitis isoccmaid atáa* (gl. subditi estote potestati non solum propter iram sed etiam propter conscientiam; i. e. quia scitis esse cum bono, esse bonum) 6[a].

3. pers.: *arrofitetar isarnach nindocbáil móir fodaimimse inso* (nam sciunt, propter magnam aliquam gloriam patior ego hoc) Wb. 23[b]. *arnifitetar muntar nime misteria incarnationis donec reuelata sunt per apostolos* (nam nesciverunt familia caeli etc.) 21[d]. *nifitetar am. rongab* (nesciunt qualis sit) 27[a].

II. Futurum per B formatum.

Frequentissima haec futuri formatio in verbis, quorum praesens ad secundam vel tertiam seriem pertinet, rara in iis, quae secuntur seriem primam.

A. Futurum primarium.

Concordans hoc quoque terminationibus cum coniunctivo sicut futurum reduplicatum.

1) Formae activae.

A coniunctivi analogia non recedens nisi subiuncta forma 1. pers. sg., quae U intromissa congruit cum eadem forma praesentis et perfecti.

Sing. 1. pers. *a*) UB (*-ob*, *-iub*): I. *riccubsa* (veniam) Wb. 9[a]. 28[a]. *intain ronicub féin* (cum veniam ipse) 18[b]. *conricubsa cucuib* (quod veniam ad vos) 32[a]. *dineuch conicub* (de quo potero) 32[a]. II. *indatbendachub* (gl. benedicens benedicam te) 33[d]. *bithé na precepta cétni nopredchob doib* (erunt haec eadem praecepta quae praedicabo eis) 17[b]. *conral cúairt fuiribsi atdubelliub lemm* (gl. spero quod praeteriens videam vos), *adeilliub. lasse adnelliub* (gl. veniam ad vos, cum Macedoniam pertransibo) 7[a]. 14[a]. III. *dorimiub* (gl. sermone digessero) Ml. 26[c]. *dalugubsa dam* (gl. et ego donabo), *dalugub són* (ignoscam id) Wb. 14[d]. 32[a].

donaisilbub (gl. adsignavero: hoc ergo cum consummavero (*.i. rofoirbiger*) et adsignavero (*.i. donaisilbub*) pauperibus fructum hunc, proficiscar per vos in Hispaniam, Rom. 15, 28) 7[c]. *air imfolngub aamairis doibsom manimsoiraese* (gl. diffidentiam: In me omnes persequutores spectant quo per mé vel fiduciam vel difidentiam capiant; i. e. nam efficiam eius diffidentiam iis, si non salves me) Ml. 19r.

b) FA (abs.): *níba cuit adill cucuibsi acht ainfa lib arnidad foirbthisi* (gl. apud vos forsitan manebo, 1. Cor. 16, 6; non erit pars deverticuli ad vos, sed manebo apud vos, nam non estis perfecti vos) Wb. 14[a].

Ampliatum FAT (hod. *-fad*): *icfatsa* (reparabo ego) Corm. *mogheime. ainfaitse* (morabor ego) SM. 250.

2. pers. IBE, FE: II. *íccfe infer* (gl. unde scis mulier si virum salvum facies?), *áfir can rofestasu iccfe inmnái* (gl. unde scis vir si mulierem salvam facies?) Wb. 10[a]. *folnaibe* (gl. reges eos in virga; cf. 2. pl. *folnibthe*) Ml. 18[a]. *artroidfeasiu inna drochdaini adœ diananduch* (subiugabis malos homines, o deus, malitiae ipsorum) 48r.

3. pers. *a*) IBEA, IFEA, FEA, FA (de scriptione *ea* p. 8): I. *dosnicfa cobir cid mall bith maith imr. intain dondiccfa* (gl. scriptum est in Esaia: veniet ex Sion qui eripiat et avertat impietatem ab Iacob, Rom. 11, 26; i. e. veniet iis auxilium quamvis tardum, erit bonum autem cum iis veniet) Wb. 5[c]. *intain ronicfea* (cum veniet) 14[a]. *dodiccfea* (veniet iis) 29[c]. *tucfa mo menme* (intelleget mens mea) 12[d]. *aromfoimfea* (accipiet me) 31[a]. *lasnahí dofuircifea bráth imbethu* (apud eos quos inveniet iudicium in vita) 25[b]. II. *cia connesfea* (quis condemnabit?) Wb. 4[b]. *dosnaidlibea* (visitabit eos) 25[d]. *ni telfea*, *ni thelfea doib*, *ni tellfea doib* (non iuvabit, non iuvabit eos) 25[b]. 25[c]. 26[a]. *cia folínfea* (gl. quis supplebit?) 12[d]. *nobsóirfasi dia dinab fochidib* (salvabit vos deus a tribulationibus) 11[b]. *isderb linn nonsóirfea* (persuasum est nobis, quod salvabit nos) 24[c]. *manidchretid esséirge cr. nibnoibfea fornires inchruthsin et níbscara fribarpecthu* (si non credatis resurrectionem Christi, non sanctificabit ita vos fides vestra neque seiunget vos a peccatis vestris) 13[b]. *atrefea incumdiu and* (gl. siquis emundaverit se, erit vas utile domino; = *atrebfea*, i. e. habitabit dominus in eo) 30[b]. III. *duroscaifea* (gl. antecedet) Ml. 31r. *dit róscibea* (gl. et iudicabit te) Wb. 1[d] *inlínn nodchreitfea* (ii qui credent illud, verbum) 4[d].

b) IBID, FID: *predchibid smactu rechto fetarlicce* (praedicabit ritus legis vetustatis, Antichristus) Wb. 26[a]. *fis itempul am. donesfid cr.* (gl. ita ut in templo desideat, Antichristus) 26[a].

c) Forma relativa FAS, FES: *bennacht arcech óen legfas frisinlebursa* (benedictio in omnem quicunque leget in hoc libro) Harl. ap. St. (Beitr. III. 63); cf. scoticum: *bennact inchomded arcecmormar 7 arcectosech chomallfas* (benedictio domini in omnem maiorem domus et in omnem principem qui implebit) L. Dér. 55. — *intí cretfes* (is qui credet) Wb. 1[a]. *sóirfed cách cretfes and* (salvaret omnem quisquis crederet in eum) 32[d]. *islia de creitfess* (eo plures credent) 23[b]. *bid huathad creitfes diib* (unus ex iis credet), *cach óen creitfess* (quicunque credet) 4[d].

Plur. 1. pers. *a*) ABAM, IBEM, FAM, FEM: *adrimfem 7 doaidlibem* (gl. intellectum in summam redigentes, nos) Ml. 14[d]. *atluchfam buidi dodia darahéssi* (gratias agemus deo pro eo) Wb. 17[a]. *imtimcélfamni* (gl. cingemus, ex

omni parte) Ml. 24[a]. *ní sechmalfamni and centadal* (gl. singula non patiemur) 25[a]. *frinn fanisin cotondelcfam . . . nínmóidfem inneuch nád denam* (gl. in nobis nosmet ipsos metientes; i. e. nobis ipsis nos comparabimus, non gloriabimur in eo quod non faciamus) Wb. 17[b]. *nunsluinfemni dim cene fanisin* (gl. numquid egemus commendaticiis epistulis? i. e. nos commendabimus iam ipsi) 15[a].

b) IBIME, FIMME: *alléicfimme. issamlid léicfimmini doibsom aisndis dintsens et dinmoralus* (gl. illis relinquentes occasiones maioris intellegentiae; i. e. sic relinquemus eis expositionem de sensu et moralitate) Ml. 14[d].

2. pers. *a*) BID, FID: I. *conicfidsi, conicfedsi* (poteritis) Wb. 13[a]. *cid beicc daucbaidsi* (quamvis parvi sit, intellegetis id) 21[c].

b) IBTHE: II. *bad nertad dúib inso asnéirsid et folnibthe lassincoimdid* (gl. rapiemur cum mortuis in nubibus obviam domino in aëra et sic semper cum deo erimus, itaque consolamini invicem in verbis istis, 1. Thess. 4, 16. 17; i. e. esto confirmatio vobis haec quod resurgetis et regnabitis cum domino) Wb. 25[b].

3. pers. *a*) FET, FAT: I. *ni nad todoichfet* (gl. iudicia non quia non sint, i. e. futura) Ml. 28[b]. III. *creitfet cithé sidi* (credent etiam hi) Wb. 5[c].

b) FIT, IBIT: *fedligfit dogrés* (manebunt semper) e cod. St. (Goid. 81).

c) FITE: *cretfite dúnni* (gl. per multos, i. e. qui credent nobis) Wb. 14[c].

2) Verbi deponentis.

Sing. 1. pers. FAR, FER: II. *ished nomolfar* (gl. cognoscam non sermonem eorum qui inflati sunt, sed virtutem, 1. Cor. 4, 19; i. e. hoc est quod laudabo) Wb. 9[a]. III. *docuirifar* (gl. citabo, testes huius operis) Ml. 3[a]. *gaimigfer* (gl. hiemabo: apud vos forsitan manebo vel etiam hiemabo) Wb. 14[a].

2. pers. Secundum analogiam *-fither* expectaveris; sed non legi exemplum huius personae in codicibus.

3. pers. Supponendae formae subiunctae *labrafathar*, *suidigfethar*, absoluta *suidigfidir*; exempla non inveni.

Plur. 1. pers. FAMMAR, FEMMAR; FIMMIR: II. *nonsamlafammar frinn fesine* (comparabimus nos nobis ipsis) Wb. 17[b]. *ni labrafammar* (gl. linguae cessabunt; i. e. non loquemur) 12[c].

2. pers. *a*) IBID, FID: II. *do intamil .i. atasamlibidsi in áiritiu hirisse* (gl. ego in aemulationem vos adducam; i. e. ad imitationem, i. e. eos imitabimini in receptione fidei) Wb. 5[a].

b) IBTHE (relative): II. *asnéirsid et folnibthe* (quod resurgetis et regnabitis) Wb. 25[b]; v. supra.

3. pers. Expectandae formae *labrafatar*, *suidigfetar*; *suidigfitir*. Codices exempla non exhibent nisi forte hoc: *fochelfatar in bonís operibus* (gl. qui diligunt adventum eius) Wb. 30[d].

B. Futurum secundarium.

Cum B (F) huius temporis extant exempla cum coniunctivi usus, tum condicionalis, pauciora potentialis.

Sing. 1. pers. (non in nostris codd.): *no ainfaindse* (morarer) SM. 250. *roscribabaind intractad uli amal so* (scripsissem totum tractatum sicut hoc) e cod. St. (Beitr. III. 61).

2. pers.: *isdo inso noainfeda* (gl. ut denuntiares; i. e. ad hoc maneres, mansurus eras) Wb. 27ᵈ.

3. pers.: *armad forngaire dognein do coischifed pian athairmthecht* (gl. consilium autem do; i. e. nam si mandatum darem in eo, secutura erat poena transgressionem eius) Wb. 10ᵃ. *nímariccfed manitindnised intathir nemde* (non servaret [?] me nisi tradidisset pater caelestis) 4ᵇ. *donicfad cucunn* (gl. speravimus per prophetas; i. e. eum venturum esse ad nos) 21ᵃ. *aircia salmscribdid coneicfed són* (nam quis psalmista posset hoc?) Ml. 14ᵃ. *intí nochreitfed diib* (gl. deus plebem suam praescivit: i. e. qui crediturus esset ex eis) Wb. 5ᵃ. *acht ni ainfed liumsa mainbed maid latsu* (sed non maneret, mansurus erat apud me, si non placeret tibi) 32ᵃ. *oldunaircibed .i. duaircibed cǽm* (gl. quod erat inlatura sine dubio) Ml. 29ᶜ. *nolinfed* (gl. completura sit) 25ᵃ. *nosoinmigfed* (gl. credidi prosperari; i. e. quod prosperaturus sit) 23ᶜ. *aircia dunaibhi dofoirmfed* (gl. quibus adderet) 35ᵃ. *am. ronsóir fesin sóirfed cách cretfes and* (ut salvavit se ipse, salvarit quemvis credentem sibi) Wb. 32ᵈ.

Plur. 1. pers.: *conicfimmis adigal* (gl. in promptu habentes ulcisci omnem inoboedientiam; i. e. possemus eam ulcisci) Wb. 17ᵃ.

2. pers. FITHE, IBTHE; desunt exempla.

3. pers.: *forceinnfitis anmann inte* (gl. terminalis nominum inveniretur f, quod minime reperies; i. e. desitura erant, desinerent nomina in eam) Sg. 6ᵃ. *no indbadaigfitis* (gl. lucrificarent) Ml. 15ᶜ.

III. Tempora per S formata.

A. Praeteritum primarium.

Communis haec praeteriti formatio verborum, quorum praesens secundam vel tertiam seriem sequitur, paucorum primam seriem sequentium, praesertim radicali *b* vel *t* insignium.

1) Formae activae.

Internae in singulari numero flexionis eodem modo quo praesens seriei primae et praeteritum per T formatum. Servata est autem in plurali forma activa.

Sing. 1. pers. US (*-ius*, *-os*): I. *céin rongabus icarcair* (quamdiu cepi, i. e. sum in carcere) Wb. 23ᵇ. *biid am. rongabussa ingním et bésib* (gl. implete gaudium meum ut idem sapiatis; i. e. este ut sum ego actu et moribus) 23ᶜ. *fotrácbussa* (gl. reliqui te; *fo-t-ro-ad-gabus*) 31ᵇ. *ma durogbusa* (gl. si admisi) Ml. 23ᶜ. *nibiad doratus dúib* (gl. lac vobis dedi non escam) Wb. 8ᶜ. *isónspirut rouiccius brith* (gl. iudicavi meo spiritu; i. e. e spiritu tuli iudicium) 9ᵇ. *húare nadtucus* (quia non posui) Pr. Cr. 1ᵃ. II. *ished rorélus dúib recach réit* (hoc est quod manifestavi vobis ante omnem rem) Wb. 13ᵃ. *décith anroscríbus dúib* (videte quod scripsi vobis) 20ᶜ. *céin ropredchos doib* (quamdiu praedicavi eis) 17ᶜ. *indí diarupridchossa*, *aní ropredchus*, *aní ropredchussa* (ii quibus praedicavi, id quod praed.) 7ᵇ. 20ᵇ. 23ᵈ. *anadchodadossa trithorad mo precepte* (gl. obsequii mei oblatio, Rom. 15, 31; i. e. id quod impetravi per fructum meae doctrinae) 7ᵃ. *ní ruanus* (non remansi) 14ᵈ. *doairfenus* (exploravi) 18ᵈ. *arromertussa*

(nam constitui) 31[d]. *rollegusa* (quod legi) 19[a]. *adrothoirndius* (gl. repunxi) Sg. 181[a]. *trimorothorndiussa* (gl. transfiguravi) Wb. 8[d]. III. *rocinnius* (gl. definivi) Sg. 197[a]. *ní cuman lim marudbaitsius nach naile* (gl. nescio si quem alium baptizaverim) Wb. 8[a]. *nahuli dorigniussa* (omnia quae feci) 24[b]. *ragníus* (feci id, peccatum) 3[c]. *rommunus dammin dom* (gl. scio humiliari), *rommúnus imbed dom* (gl. scio abundare; i. e. didici) 24[b]. *asruluús* (effugi) 17[d]. *imrordus* (cogitavi, memoravi) Fél. prol. 20. 21. Ian. 7. epil. 564.

2. pers. IS: II. *aratuicce anrolegais* (ut intellegas quod legisti) Wb. 28[d]. *intain ronanissiu domhéisse* (cum remansisti post me) 29[d]. *rorannais* (partitus es) Corm. *orc tréith. ronertais damsa* (gl. te hortatorem sortitus; i. e. hortatus es me) Pr. Cr. 1[a]. III. *massu cutséitchi rocretis . . . manid co séitchi rocretis* (si cum uxore tua credidisti, si non cum uxore credidisti) Wb. 10[a]. *conroscaigissiu* (gl. summovisti, habitationis viciniam) Ml. 21[d]. *cia arneoch dorrignis* (gl. ad quid hoc fecisti?) Sg. 217[a]. *ní maith domrignis* (non bonum me fecisti) Wb. 4[c].

3. pers. *a*) forma subiuncta, ut semper post particulam verbalem, ser. I. nudam radicem verbi prae se fert, interdum infecta voçali: *ralasom* (posuit, rettulit id ipse) Tr. 80. *dusrule* (posuit ea) Ml. 23[c]. *rogab* (sumpsit, accepit) Wb. 2[c]. 4[b]. 12[a]. 24[c]. *rogab dd. insalmso sís* (cecinit Davides hunc psalmum infra) Ml. (Goid. 21). *conggab*, *congab* (consedit), *concongab* (ut consideret) Tir. 2. 12. 8. *facab*, *facib*, *fácab* (reliquit) id. 8. 15. *codururgaib* (gl. emerserit) Ml. 33r. *am. donuic testimni* (ut protulit testimonia) Wb. 10[d]. *rouic buáid diib* (tulit victoriam de iis) 27[a]. *atuc side uáibsi* (gl. acceptis ab Epaphrodito; i. e. quae accepit hic a vobis) 24[b]. *inteist dorat afili fésine* (testimonium quod dedit ipsorum poëta, Cretensium) 31[b]. *darrat fessin hi croich* (gl. qui dedit redemptionem semet ipsum) 28[b]. Series II. terminalem A etsi interdum servavit: *horudeda indfeúil* (ex quo tabefacta est caro) Ml. 22[d]. *adcotedœ innitge* (impetravit rogationem) Tir. 8. *adella* (adiit, convenit) F. h. 65. *consena* (acquisivit), *adcobra* (cupivit) F. h. 28. 45; vel admixto *i*: *anasrochumlai* (gl. profectum) Sg. 7[b]; plerumque tamen abiecit: *arrocar* (gl. qui amavit) Sg. 193[b]. 196[b]. *robcarsi tíamthe* (amavit vos Timotheus) Wb. 23[d]. *nicar*, *nicair* (non amavit) Br. h. 1. 8. *incorp marbde frissaroscar som* (corpus mortale a quo secessit) Wb. 3[a]. *róir dún* (gl. regula quam mensus est nobis deus) 17[b]. *intindarscan iohain forcital innan doine* (incepit I. institutionem hominum), *ingním tindarscan iohain* (opus quod incepit I.) Tr. 49. *niroan* (non remansit) Ml. carm. 2. *nadran* (quod non mansit) Wb. 14[d]. *inruchumsan* (gl. conquievit?) Ml. 32[d]. *forlán* (abundavit) Wb. 3[a]. *ronnír et ronlín dirath inspir.* (gl. gratia in qua gratificavit nos) 20[d]. *rolín inbith nuile* (implevit totum mundum) 22[b]. *durind alocc les 7 cutsecar* (definivit locum eius cum eo et consecravit eum) Tir. 13. *rolommar* (gl. conrasit) Ml. 14[b]. *asmé móinur aridrochell* (gl. intellegimus ego et non alius; i. e. quod ego solus qui id rapuit) Sg. 202[a]. *aconrodelgg* (gl. conferens) 40[a]. *uirtuti rothecht digaimm* (virtutibus quas habuit digamma) 7[b]. *madudéll ní* (si quid furatus est) Wb. 22[b]. *rocées*, *rocéss*, *rochées* (pertulit, passus est) 4[b]. 6[b]. 6[c]. 10[c]. *ronóib*, *robnóibsi* (sanctificavit, sanctif. vos) 19[b]. *rondsóer* (quod eum servavit) Ml. (Goid. 21). *ronsóirni* (salvavit nos), *romsóirsa* (liberavit me) Wb. 2[d]. 3[d]. *atrothreb*, *adrothreb* (sedem posuit, habitat) 26[d]. 27[a]. *roscrib pol* (scripsit Paulus) 31[d]. *arruscrib uir.* (nam scripsit Vergilius) Pr. Cr. 12[a]. *doracráid* (gl. exacerbavit) Ml.

28[a]. *inroleg fanacc* (num legit necne?) Sg. 148[a]. *doforsat incathraig, dorósat incath.* (condidit civitatem) 31[b]. *rundlúth* (gl. densaverat) Ml. 33[a]. *ronnícni, ronnhícc* (salvavit nos) Wb. 21[b]. 31[d]. *ithé ronícc* (ii sunt quos salvavit) 28[b]. Ser. III. interdum servata vocali I: *immráni* (legavit) Tir. 5. *immeráni* (gl. delegatum; i. e. quod delegavit) Cr. 39[c]. *adroni* (commisit, deposuit) Wb. 29[d]. *rochretti, rochreti, ruchreti* (credidit) 5[a]. 5[b]. 7[b]. 11[a]. 12[a]. *am. foraitbi intsarra thall* (ut risit Sara illa) Tr. 62. *asrochoili innachridiu* (gl. qui statuit in corde suo) Wb. 10[b]. *rogéni, ragéni* (fecit, id fecit) Wb. 3[c]. *dorigni, dorigéni, dorrigeni, andorigeni, am. dondrigeni, ciadudrigni* (fecit; quod, ut, etsi fecit) Wb. fq. *foruigéni* (servivit) 13[b]. *indithrub parduis rocloisom adam in díthrub indomuin racloisom crist* (gl. ubi vicit diabolus, ibi vincitur; i. e. in deserto paradisi subvertit ille Adamum, in deserto mundi subvertit illum Chr.) Tr. 18. *isfollus isindí nachimrindarpaise* (est perspicuum in eo quod me non reppulit) Wb. 5[a]; plerumque tamen abiecta: *remiriérchóil* (gl. praedestinavit) Wb. 4[b]. *dufoid* (misit) Tir. 14. *fodil* (gl. distribuit) L. Ardm. 77a. 1. ap. St. 166. *am. fondrodil* (ut divisit) Wb. 10[a]. *nadrochreit* (qui non credidit) 5[c]. *forruim* (posuit) Tir. 13. *intan foruirim* (cum apposuit) Ml. col. 1. *lase dorolaig* (gl. remittendo reatum) Ml. 42 r. *fosrolaich* (abdidit eos) F. h. 62. *nileicc* (non sivit) id. 32. *natleic* (qui non reliquit) Colm. h. 32. *conrairleic* (gl. permisit) Ml. 32[c]. *inrufill* (gl. implicuit) 33[c]. *maconatil* (si obdormivit) Wb. 29[d]. *contuil* (obdormivit) F. h. 62. Br. h. 2.

b) Forma absoluta plenioris terminationis S (plerumque IS; tamen etiam *-as, -es*): I. *gabis ailli* (gl. benedixit illis) L. Ardm. 77 a. 1. (St. 166.) *gabais caille lapatricc* (cepit pallium apud P.) Tir. 2. II. *anis, ainis, anais* (remansit) Tir. 14. F. h. 11. 53. *dlomis* (opprobravit) Tir. 14. *pridchis, pridchais, pridchaiss* (praedicavit) Tir. 8. F. h. 35. 40. 28. *legais* (legit) F. h. 12. *carais* (amavit), *scarais* (secessit) Br. h. 50. 55. *senais* (benedixit) ib. 39. 50. 58. 64. 65. *lassais* (arsit) F. h. 48. *érnais* (dedit) Br. h. 7. *rannais* (partitus est) Corm. *orc tréith. cessais* (passus est) Fél. Apr. 26. *soeras* (servavit) Colm. h. 25. 28. 37. III. *áliss* (rogavit) Tir. 11. *foedes* (misit) Colm. h. 33. *samaiges* (posuit) F. h. 55.

Inprimis memorandae sunt formae auctae pronomine suffixo: I. *gabsi* (cepit eum) Tir. 15. II. *berrsi* (totondit eum) Tir. 11. III. *áilsi* (rogavit eum) Tir. 8. *leicsi huad* (dimisit eum a se) Ml. (Goid. 20). *foidsi, foitsi* (misit eum) Tir. 14. *baitzisi* (baptizavit eum) id. 11.

c) Relativae formae forsitan habendae sint, quas attulit St. Goid. 21 ex elogio Col. (*Amra Coluimchille*): *glinsius salmu* (*.i. roglinnig na salmu*, dilucidavit psalmos), *sluinsius* (*.i. rosluinnestar*, significavit), *libru solman sexus* (*.i. rosiach libru solman*, libros Salomonis investigavit), *tuil achuirp cuillsius* (*.i. rochuillestar tuil a chuirp*, cupiditatem corporis eius destruxit), *cluidsius borb beolu* (*.i. rochloi beolu innamborb*, superavit ora furentium).

Plur. 1. pers. *a*) ASAM, ISEM, SAM, SEM: I. *ni rogabsamni anidparta* (non accepimus eorum oblationes), *ni rogabsam lóg* (non accepimus mercedem) Wb. 24[b]. 24[d]. *indleire doratsam* (industria quam dedimus) 13[d]. *ni tucsam* (non attulimus) 29[b]. II. *rapridchaisem, ropredchissem, ropredchissemni* (praedicavimus; de *s* duplicata cf. p. 50) Wb. 5[a]. 13[b]. 17[b]. 24[d]. *am. rondobcarsamni* (ut amavimus vos) 25[a]. *roscarsam frib* (gl. desoluti a vobis; i. e. recessimus a vobis) 24[d]. *aforcell forrogelsamni dúib* (doctrina quam docuimus vos) 25[d]. *am. rundalegsamni*

(ut nos ea legimus) Ml. 24[d]. *ni ruthógaitsam nech* (gl. neminem circumvenimus) Wb. 16[a]. *aθcotadsamni* (gl. adepti sumus) Tr. 97. III. *cid intain ronmoitsem* (etiam cum nos laudavimus) Wb. 17[a]. *ished dorigénsam* (hoc fecimus), *andorigénsam* (quod fecimus) 14[b]. 24[d]. *peccad diaforgénsam* (peccatum cui servivimus) 3[c].

b) SIMME (ESME?): II. *lase celebirsimme* (gl. cum valefecissemus) L. Ardm. 184b. ap. St. 92. III. *islobur arnirnigdeni ma tréœ frecndircigesme* (est infirma nostra precatio, si per eam praesentes fuimus[?]) Wb. 4[a].

2. pers. *a*) ISID, SID: I. *rolasid súil torunn* (coniecistis oculum in nos) Wb. 15[d]. *caní ralsid súil torunn* (nonne coniecistis oculum in nos?) 15[a]. *nitucsidsi* (non comprehendistis) 12[a]. II. *inní nad roilgisidsi* (gl. etiam non legistis?) Ml. 17[b]. *nihed insin rolégsid* (non hoc legistis) Wb. 7[b]. *marudscarsid fri tola* (si secessistis a libidinibus) 27[a]. III. *am. ronpredchissemni rachretsidsi* (ut praedicavimus, credidistis id), *aimser nad rochreitsid* (tempus quo non credidistis) Wb. 5[c]. 13[b]. *durigensidsi* (fecistis) 33[d]. *cia dodrigénsid cosse* (quid id fecistis adhuc?) 20[d]. *amal foruigensid* (ut servistis) 3[b].

3. pers. *a*) forma subiuncta ASAT, ISET, SAT, SET: I. *rogabsat* (gl. ceperunt) Ml. 32r. *ithé rogabsat airegas* (hi primatum obtinuerunt, apostoli) Wb. 12[b]. *am. rongabsat intuisil olchenœ*, *am. rondgabsat inoptit* (ut sumpserunt alii casus, ut id s. in optativo; i. e. ut sunt) Sg. 71[a]. 190[b]. *imrimgabsat* (gl. declinaverunt) Cr. 39[c]. *conocabsat* (erexerunt) Tr. 129. *ismalle connubcabsat* (simul ascenderunt) F. h. 66. *ní rolsat* (non iecerunt) Ml. 16[d]. *ní tartisset airmitin dé* (gl. non sicut deum glorificaverunt) Wb. 1[b]. *nitartsat idbarta dúnni* (non dederunt munera nobis) 24[b]. *ni uainn raucsat* (gl. non secundum traditionem quam acceperunt a nobis) 26[b]. *níthucsatsom*, *ni tucsat* (non intellexerunt) 8[a]. 15[a]. II. *túercomlassat comtinol* (gl. marg. ad textum: conlationem aliquam facere probaverunt) Wb. 7[a]. *marudchoiscset* (si castigaverunt; *coisc-* = *cosech-*) 28[c]. *roscarsat fri hiriss*, *roscarsat friœ* (defecerunt a fide, def. ab ea) 28[a]. 29[b]. *adrorsat* (adoraverunt) 1[b]. *rochrochsat* (crucifixerunt) 5[c]. *adidchotatsat* (acquisiverunt id) Sg. 50[a]. *frisrodúnsat* (gl. obstruxerunt) Ml. 22[a]. *rolegsat* (legerunt) 24[d]. *direllsat* (gl. a vero deviarunt) Cr. 37[c]. *rudedsat* (gl. tabefactae fuerunt, carnes) Ml. 22[d]. *rumúgsat* (gl. suffoderunt, altaria tua) Wb. 5[a]. *óre rotectsat ní de riam* (quia habuerunt aliquid de eo antea) 1[a]. *rorannsat* (partiti sunt) Corm. *orc tréith*. *roseircset* (gl. obsoleverunt) Sg. 178[b]. III. *atroillisset*, *adroilliset*, *assidroilliset* (meruerunt) Wb. 4[c]. 17[a]. *nid arillset*, *ní arilset* (non m.; = *arroilset*, *arroiliset*) 4[c]. 4[d]. *conéicnisset* (gl. et angarizaverunt) Tr. 133. *doríltiset*, *doriltiset* (negaverunt) Wb. 5[c]. 25[b]. *asluiset* (evaserunt) SM. 64. *ramúinset* (didicerunt) Wb. 5[b]. *rochinset*, *rochinnset*, *rocinnset* (orti sunt) Wb. Sg. *rocinset* (gl. oriundi fuerunt) Ml. 26[b]. *rochretset*, *rochreitset*, *ruchreitset* (crediderunt) Wb. fq. *nicreitset* (non crediderunt) F. h. 42. *am. immindráitset* (ut eius meminerunt) Tir. 11. *acht rondasaibset* (nisi quod falsarunt ea) Ml. 24[d]. *immransat* (legaverunt) Tir. 5. *rumúgsat et dorigéensat adrad hídal and* (gl. altaria tua suffoderunt) Wb. 5[a]. *dorigénsat* (fecerunt) 7[d]. 11[a]. 28[d]. *foruigensat* (serviverunt) 1[b]. *arindí rondageinset* (propterea quod ea fecerunt) Ml. 29[a]. *robertaigset* (gl. vibraverunt, tela) 26[d]. *horaoumachtaigset* (gl. potiti) 28[a]. *rósárichset* (contempserunt) Wb. 1[d]. *roásaiset drissi* (gl. renascentes spinas, = *rof.*) Ml. col. 1.

b) SIT forma absoluta: II. *dlúthsit* (.i infigerunt, navim) L. Ardm. 189b. 1.

dúnsit l. congabsat (gl. continuerunt, aures suas) 175b. 1. (St. 166.) III. *ochretsit* (ex quo crediderunt) Wb. 31[c].

c) Forma relativa SITE: *cretsite di míli déec* (quod crediderunt duodecim milia) Wb. 15[b].

2) Verbi deponentis.

Sing. 1. pers. ISUR, SIUR: *forderisiur* (gl. lustraui) Ml. 54r. *rocathichsiur darachenn cosse* (pugnavi pro eo hucusque) Wb. 24[a]. *doménarsa ba marb peccad hore nánrairigsiur* (putavi esse mortuum peccatum quia non id animadverti), *doménarsa ropsa beo intain nád rairigsiur peccad* (putavi me esse vivum cum non animadverti peccatum) 3[c].

2. pers. ISER, SER: *arrucestaigser frissinnebride* (gl. cum Hebraeo disputans testimonia protulisti; i. e. cum disputasti contra Hebraeum) Ml. 2[d].

3. pers. formae subiunctae *-astar*, *-estar*, absolutae *-istir*.

a) ASTAR: *lasse donindin inmacc dondathir innahíi irrufollnastar siu* (cum tradet filius patri ea in quibus regnavit hic) Wb. 13[b]. *air ducorastar dia deilb mordraige 7 firboith forsinni dauid* (nam iniecit deus formam magnae perturbationis et viri stulti super illum D.) Ml. Goid. 20. *ni artu ní nim ni domnu ní muir ar nóib bríathraib rolabrastar cr.* (non sublimius quidquam in caelo, non profundius quidquam in mari sanctis verbis quae locutus est Christus) Inc. Sg.

ESTAR: *dorochurestar* (gl. exciverat, ad spectaculum omnes) Ml. 16[c]. *adroneestar* (gl. sustinuit) Wb. 4[c]. *innahí diarumuinestar som trócairi* (gl. in vasa misericordiae; i. e. ea quibus misericordiam destinavit, deus) 4[c]. *asmaam rosechestar arsidetaid* (gl. vetustissimus omnium Homerus; cf. p. 278) Sg. 208[b]. *intairdérgud arrudérgestar dia* (gl. propositum dei) Wb. 4[c]. Denominativa: *rofoilsigestar* (gl. detexuit) Ml. 7r. *rosfailsigestar som sidi* (manifestavit ipse hoc, verbum suum) Wb. 31[a]. *rosuidigestar œ́m óin chorp diilballaib* (posuit unum corpus e multis membris, deus) 12[a]. *rafirianigestar ahiress* (iustificavit eum fides eius, Abrahamum) 19[b]. *roetarcnaigestar* (gl. confessione notavit; i. e. cognitionem fecit) Ml. 32[b]. *rolondaigestar* (gl. indignatione commovit) 29[a]. *rotoltanaigestar* (gl. placitum, Caesari) Sg. 7[b]. *rosdánigestar* (dedit ea nobis) Wb. 21[b]. *isdia rodordigestar* (deus ordinavit eas, potestates) 6[a]. *hóre romiscsigestar alaile* (quia odio habuit alterum) 4[c]. *isindi rondainmnigestar* (gl. cuius memor; i. e. in eo quod eum nominavit) Ml. 17[b]. *ni rothuailngigestar* (gl. non est dignatus) 16[b].

b) ISTIR: *cíchnaigistir* (gl. striderat, in versu Ennii ap. Prisc.: missaque per pectus dum transit striderat hasta) Sg. 152[b].

Plur. 1. pers. ISEMAR, SEMAR: *dorochuirsemar* (gl. adscivimus, y et z graecorum causa nominum) Sg. 6[b]. *rocruthaigsem̄ar camaiph* (consuevimus tamen) 9[a].

2. pers. ISID, SID: *rocomalnisidsi anropredchissemni dúib* (implevistis quod praedicavimus vobis) Wb. 26[b].

3. pers. *a*) ISETAR, SETAR, SATAR: *forrusuidigsetar* (gl. supposuerunt, suas cervices) Wb. 7[b]. *roirladigsetar genti* (oboedierunt gentes) 7[c]. *rognathaigsetar* (gl. adsueti) Ml. 34[b]. *rodebthaichsetar* (gl. dissederant, i. e. altercati sunt) 19[c]. *nífitir cid muntar nime conidrofoilsigsetar apstil doib* (nescivit ipsa familia caeli donec id manifestaverunt apostoli eis) Wb. 21[c]. *infer fordacorsatar goéta* (vir

cui inflixerunt vulnera) Br. h. 66. Fortasse: *tris in niris fosissetar imbathis* (per fidem quam confessi sunt — ? cf. *fóisitiu* — in baptismo) Tr. 43.

b) SITIR, ISITIR sine dubio, etsi exempla non invenimus.

B. Futurum et coniunctivus (optativus).

1) Formae activae.

Non differt terminatione nisi prima persona singularis, quare incerta redditur seiunctio futuri et coniunctivi; secunda et tertia huius numeri personae propter I internam optativi potius formae sunt habendae, pluralis communes coniunctivi terminationes habet. Tertiae singularis duplex forma est, absoluta verborum simplicium servans *s*, subiuncta (ut compositorum omnium) insignis *s* abiecto. De consonis ante *s* pereuntibus cf. p. 50.

Sing. 1. pers. fut.: *ciathiasusa martri* (gl. etsi immolor; i. e. etsi subibo martyrium) Wb. 23[c]. — Coni.: *cid na imneda forodamassa* (etiam tribulationes quas passus sum) Ml. 22[d]. *sechis forodamassa ón* (gl. expertus sum; i. e. quidquid passus sum) 57 r. *dofuthrisse abuith imgnáis féin* (vellem ego eum esse in mea ipsius consuetudine) Wb. 32[a]. *dofoidid illei resíu ríssa* (deducite huc antequam veniam ego) 14[a]. *muriissi farndochum* (gl. donec veniam, ad vos) Ml. 34[a]. *arnadrís iffernn* (ne assequar infernum) Sanct. h. 20. Fortasse: *fulós* (gl. sustinere) Ml. 33[a]. *cofotheasa* (ut succedam ego; *fothiag*) 3[a]. *innuaethintudsa dorigonuassa ho ebreib* (nova haec interpretatio quam expunxerim ex Hebraeis) 2[a].

2. pers. fut.: *ni róis chluim na colcaid* (non assequeris plumam nec culcitam) Sg. 229. *ní dúthrais a bithingnais* (non optabis eius perpetuam absentiam) Ml. carm. 1. *cechoníiscor dosétche uait* (etsi poteris dimittere uxorem tuam) Wb. 10[a]. — Coni.: *mani coméitis do conalobri* (gl. si propter cibum frater tuus contristatur, Rom. 14, 15; i. e. si non indulges ei cum infirmitate eius, *coméitig*) Wb. 6[c]. *fotimdiris* (gl. suffire; i. e. suffias, *fotimdiriut*) Sg. 185[b].

3. pers. *a*) fut.: *cotí infírbrithem* (donec veniet verus iudex) Wb. 8[d]. *coti irchre flatho román* (donec veniet interitus imperii Romanorum) 26[a]. *cotí lae messa* (donec veniet dies iudicii) Ml. 26[a]. *conrí alainn* (donec assequetur palmam suam) Wb. 24[a]. *air fumrése infer* (nam me detinebit vir, *fuirig*) Tir. 11. *lasse donindin inmacc dondathir* (cum tradet filius patri, *tindnaig*) Wb. 13[b]. *concomuir frissinlainn* (donec attinget palmam, *comarc*, *comricc*) 24[a]. *ni ain nechtarnái* (neutrum eorum proteget; *anich*, *aingid*) 25[d]. *nísnain ciasberat níntanicc recht* (gl. non personarum acceptio apud deum; i. e. non proteget eos, si dicant: non venit nobis lex) 1[d]. Servata gutturali forsitan huc pertineant: *ni roig di hudír deac* (non attinget duodecim ho[illegible]) Cr. 33[b]. *híc ostendit ce roích himeit 7 lagait anías oratio* (quid assecutura sit in magnitudine et parvitate) Sg. 26[a]. — Coni.: *domairse*, *dommair* (veniat mihi) Sanct. h. 10. 11. 16. *conomthair* (ut mihi veniat) Patr. h. *nimthair* (ne mihi veniat) Sanct. h. 12. *donfar* (veniat nobis) Br. h. 91. *condonfóir* (ut iuvet nos) id. 89. *manim nidig immada* (anima mea ne veniat in perniciem) id. 96. *arnadich cách assadligud inadaltras tri lathar demuin* (gl. ne temptet vos satanas; i. e. ne veniat quivis ex officio suo in adulterium per temptationem daemonis) Wb. 9[d]. *icach réit rohí aless* (gl. communicet in omnibus rebus, i. e. in omni re quacunque egebit) 20[c]. *sechihed*

rii aless arintaibrid di (gl. adsistatis ei in quocunque negotio vestri indiguerit, Rom. 16, 2; i. e. quidquid ei opus erit, ut id detis ei) 7[d]. *fricechnert namnas nétrocar fristí* (*fristái* B.) *domchurp ocus dommanmain* (adversus omnem potentiam crudelem immisericordem quaecunque obsistit corpori meo et animae meae) Patr. h. *mabeid ní di rúnaib dothéi armenmain indfir bíis innasuidiu* (gl. quod si alii revelatum fuerit sedenti, 1. Cor. 14, 30; i. e. si quid de mysteriis venerit in mentem viri qui est in sede sua) Wb. 13[a]. *fordonte* (adiuvet nos, *fortiag*) Colm. h. 1. *arnaphésom conéit détso* (gl. noli cibo tuo illum perdere, fratrem, Rom. 14, 16; i. e. ne sit ille qui indulgeat tibi) Wb. 6[c]. *cách conéit doib* (gl. in errorem mittentes; i. e. quicunque obsequitur iis) 30[c]. *ronnain, ronain* (protegat nos) Colm. h. 30. Fél. Oct. 29. *rómain* (protegat me) Fél. prol. 18. *fricechfiss arachuiliu amma[i]n duini* (contra omnem scientiam quae corrumpit animam hominis, *cuiligim?*) Patr. h. *follo* (gl. perferre) Ml. 32[d]. *donfe* (ferat nos; *fed?*) Ult. h. 2. Colm. h. 38. *rosíu docói grád forru* (antequam venerit gradus super eos) Wb. 29[a]. *cududí* (gl. inducat) Ml. 35[c].

b) coni.: *cithes hí loc bes ardu ní ardu de* (gl. loci superioris erectio non facit altiorem; i. e. quisquis tendit in locum superiorem, non altior eo) Ml. 23[d]. *mathéis cucuibsi riumsa* (si contenderit ad nos a me) Wb. 14[a]. *ainsiunn cr.* (protegat nos Christus) Sanct. h. 14. Servato *d*: *snáidsiunn* (servet nos) Colm. h. 38. Irregulare exemplum videtur: *congrad. gním iarum dondí dodechuid cesad dondi cosatuidches* (gl. quare iussit hera, si se ames, ut ad se venias, Ter. ap. Pr. 12, 2, 12; i. e. iussio, actio postea ei qui venit, passio ei ad quem venit) Sg. 199[b].

Plur. 1. pers. fut.: *ocomairsem friarfochric* (gl. si fiduciam firmam retineamus; i. e. quod attingemus mercedem nostram) Wb. 33[a]. — Coni.: *ciatiasam* (ubicunque ibimus) Colm. h. 2. *act risam nem* (si assecuti erimus caelum) Wb. 12[c]. *risam huili sith indrig* (assequamur omnes pacem regis), *hiflaith nime cotríssam* (in regnum caeli conveniamus) Colm. h. 40. 41. *mani cometsam deartolaib ocuis ma fristossam dearpecthib* (si non indulserimus libidinibus nostris, *cométig*, et si abiuraverimus, *fristong*, peccatis nostris) Cam. *arafulsam arfochidi* (ut sustineamus temptationes nostras) Wb. 14[c]. *fochith nadfochomolsam* (passio quam non sustineamus) 14[b].

2. pers. fut.: *bad nertad dúib inso asnéirsid* (sit confirmationi vobis hoc quod resurgetis) Wb. 25[b]. Fortasse: *dothabairt dúib neich risid aless* (gl. deus prope est; i. e. ad dandum vobis id quo egebitis) 24[b]. — Coni.: *maniroimsid ni dílgibther duib* (si non acceperitis, fidem? non ignoscetur vobis) Wb. 33[a]. *cofardumthésidse* (gl. ut adiuvetis me) 7[a]. *ni imthesid cen imdeícsin* (ne ambulaveritis sine circumspectione) 22[c]. *ni dérsid forsóiri ar fognam* (ne deserueritis libertatem vestram pro servitute) 20[b]. *condéirsid a forcital sosceligthide* (ut deseratis doctrinam evangelicam) 25[d]. *diandaithirsid ón* (si correxeritis hoc, mores) 9[a]. *aracleisid* (gl. scutum fidei in quo possitis tela nequissimi extinguere; *irchlige* ibid.) 22[d]. *ní fochith nad fochomalsid* (gl. temptatio vos non adprehendit nisi humana) 11[b].

3. pers. fut.: *béss rísat ade aní asatorbatha* (leg. *beos?* adhuc consequentur hoc ex quo eiecti sunt) Wb. 5[b]. *cindas inchoirp ineséirset* (quale corpus in quo resurgent?) 13[c]. *arbid immalle asseirset* (nam una resurgent) 13[b]. *inhí asindisset*

(ii qui enarrabunt) 30[d]. *immí contíssat* (*.i. regait*) *dobrath* (circa eum ut veniant ad iudicium) F. h. 36. — Coni.: *foruraithminset* (gl. meminisse, adiuvabit) Ml. 47r. *indhí nád arróimsat buith in gloria xpi* (ii qui non susceperint esse in gl. Chr.) Wb. 26[a]. *dúus indaithirset* (si forte resurgant) 30[b]. *diandremthiasat gníma* (si ei praecesserint facta, gratiae) 5[a]. *arnachatísat sóibapstil* (gl. sollicitudo omnium ecclesiarum; i. e. ne veniant sibi pseudapostoli) 17[d]. *immuntisat artedmann* (circumveniant nos contra pestilentias), *fáthi fiadat ronanset* (prophetae domini nos protegant), *tairset liarnatha*[*i*]*r nemda* (veniant cum patre nostro caelesti) Colm. h. 8. 14. 45.

2) Verbi deponentis.

Sing. 1. pers. fut.: *rofessursa indas nombiedsi* (sciam, quales sitis vos) Wb. 9[a]. — Coni.: *airciasberasu potior ní lán chiall and confeiser ciadiacumachtaigther* (nam ut dicas potior, non plenus sensus in eo, ut [donec?] sciam quo potiaris) Sg. 209[b]. Eodem forsitan pertineat exemplum, quod statim proferetur.

2. pers. coni. fortasse: *nitaibre grád fornech confeser ainruccus dongrádsin* (ne conferas gradum in quemquam, donec scias (an: sciam?) eius dignitatem ad hunc gradum) Wb. 29[a].

3. pers. *a*) fut.: *ismacc míastar* (filius iudicabit, die iudicii) Wb. 1[d]. *rofestar cachmbelre intain bérthar indóiri* (gl. in aliis linguis et labris aliis loquar populo huic; i. e. sciet omnem linguam, cum feretur in captivitatem) 12[d]. *nifiastar som* (nesciet hic) 12[d]. — Coni.: *arcechnduine mídúthrastar dam* (contra omnem hominem quicunque male optabit mihi) Patr. h. *ni dernat side ní nad fiastar side* (non faciunt hi quidquam quod nesciat hic) Wb. 22[d]. *confestar cách dofoirbthetu* (ut sciat quivis perfectionem tuam) 28[d]. *bésu dagduine ciniestar cachtúari* (gl. quid iudicas fratrem in non manducando? Rom. 14, 10; i. e. bonus homo etsi non edit omnem cibum) 6[b].

b) fut.: *miastir indomunso* (iudicabit hunc mundum) Wb. 9[c]. — Coni.: *bésu maith ciaestir ábíad* (gl. aut quid spernis fratrem tuum in edendo? i. e. bonus etsi edit cibum suum) Wb. 6[b].

Plur. 1. pers. fut. *a*) *ishé cruth inso ǽm nosmessammar* (hic est modus vero quo eos iudicabimus) Wb. 9[c].

b) *messimmir inna fíraingliu* (iudicabimus ipsos angelos), *isairi dam messimmirni forrusom* (propterea etiam de illis iudicabimus) Wb. 9[c].

2. pers. coni.: *conirmissid taithesc coir docachgrád et docacháis* (ut intellegatis praeceptum aptum omni gradui et omni aetati) Wb. 27[c]. *isferr lium rafesid cid calléic* (gl. de spiritualibus nolo vos ignorare fratres; i. e. melius videtur mihi ut sciatis id etiam utique) 12[a]. *isfolium ciarafesid* (gl. non volumus ignorare vos; i. e. bonum mihi videtur ut sciatis id) 14[b]. *mani fessid inni* (nisi sciatis sensum) 12[d]. *cofessid fiss scéel uánni, cofessid dam fiss scél uáimse* (ut sciatis certum nuntium de nobis, etiam c. n. de me) 27[c]. *confessid*, *corofessid*, *corrofessid* (ut sciatis) 14[d]. 23[a].

3. pers. coni.: *confesatar imbed indraith tecomnacht dia doib* (ut sciant abundantiam gratiae quam impertitus est deus iis) Wb. 26[d].

C. Formae secundariae.

Sing. 1. pers.: *am. ni risinse dobarcoscsi riccubsa ǽm* (gl. tanquam non adventurus sim ad vos, sic inflati sunt quidam; i. e. ad vestram correptionem, veniam ego vero) Wb. 9a. *resíu rísinse* (antequam venirem) 18a. *conroissinn cutrummus fris* (ut assequerer similitudinem eius) 26d. *am. ni cuimsin infrecndirc anasberinn p. epis.* (gl. ut non existimemur tanquam terrere vos per epistulas; i. e. tanquam non possem praesens quod dico p. ep.) 17b. *dondnindnisinse* (traderem eum, satanae) 9b.

2. pers.: *mar nothiastaso in dabaig mela* (ut intres in amphoram mellis), *maninesta thétach* (nisi laveris vestem tuam) L. Lag. (Goid. VI.) *can rofestasu* (unde sciebas tu?) Wb. 10a. *confesta andechur* (ut scias discrimen eorum) Sg. 26b.

3. pers.: *contuidchissed uita tarsin corpsin* (ut veniret vita super hoc corpus) Wb. 15c. *am. bid me féin notheised cucut* (acsi ego ipse contendissem ad te) 32a. *comairle do abisolon notésed* (consilium Abs. ut iret) Ml. 23b. *contessed fortonna* ut iret super undas) F. h. 7. *am. bid nech immechomairsed dam* (gl. quasi interrogetur; i. e. quasi quis interroget etiam) Ml. 20b. *ní taidirsed nech huann* (gl. sicut Sodoma facti essemus; i. e. non surrexisset quisquam e nobis) Wb. 4d. *iséside rodfinnad .i. naichndeirsed* (gl. qui se sciret non deserturum, hanc fidem sibi me obsecravit ut darem, Pr. 13, 5, 25. e Ter. Andr.) Sg. 209b. *ɔrobad innachorp ní inchoissised tóbe uitiorum assaanmin* (gl. signum accepit circumcisionis, Rom. 4, 12; i. e. ut esset in corpore eius aliquid quod significaret abscisionem vit. ex anima eius) Wb. 2c. *arnatomnitis nád carad som iudeiu et nad duthrised anicc* (ne opinentur non amare ipsum Iudaeos et nolle eorum salutem) 4d. *nímariccfed mani tindnised intathir nemde* (non salvaret [?] me nisi tradidisset pater caelestis) 4b. *robtar irlithi ar*[*moge*] *dúun resíu tised hiress* (fuerunt oboedientes servi nostri nobis antequam veniret fides) 27c. *condísed* (donec veniret) 25a. *condid tísed indaimser ba chomadas dó* (gl. proposuit in dispensationem plenitudinis temporum; i. e. donec ipsi veniret tempus quod esset conveniens ipsi) 21a. *ba miscuis atroillisset diblínaib manithised trocaire* (fuisset odium quod meruit uterque, Esau et Iacob, nisi venisset misericordia) 4c. *ɔnatissed etir indigal* (ut non veniret omnino ultio) Ml. 27c. *gadatar cotíssad innoeb aranimthised lethu* (precati sunt ut veniret sanctus, ut ambularet late) F. h. 17. *tairchechuin resíu forchuimsed* (gl. praedixit Isaias; i. e. pr. antequam eveniret) Wb. 4d. *infailtisin l. inbrón am. bid dúib doecmoised* (gl. gaudete cum gaudentibus, flete cum flentibus, id ipsum invicem de vobis sentientes; i. e. gaudium hoc aut maerorem tanquam si vobis accidisset) 5d. *arnirobe nech bad huaisliu taratoissed* (nam non fuit quisquam superior per quem iuraret) 33b. *cochotabosadsi* (gl. ut vos comminueret, *comboing*) Ml. 18a. *am. bid nech iarmidóised dosuin* (?) 32a. *am. ninfessed cách* (quasi nos nesciret quivis) Wb. 16a. *afamenad rafesed inroleg* (optabat ut id sciret num legisset) Sg. 148a. *sechis asnindised ón* (gl. argumenta curavit exprimere) Ml. 31a.

Plur. 1. pers.: *machotísmis* (gl. quoniam voluimus venire ad vos, 1. Thess. 2, 18; i. e. si id possemus) Wb. 25a. *am. ni cuimsimmis adenum* (gl. quasi in-

firmi fuerimus; i. e. quasi non potuerimus id facere) 17[c]. *infesmais* (gl. iudicare, consuevimus) Ml. 17[d].

2. pers.: *dodnindnastise* (leg. *-tesi*, traderetis eum, satanae) Wb. 9[b]. *isglé limm ni condigénte etrad marufeste inso* (est persuasum mihi, non perpetraretis libidinem si sciretis hoc) 9[d]. *marrufeste nígette na brithemnachta becca erriu* (si sciretis, non subtraheretis iudicia parva iis) 9[c].

3. pers.: *cechonístis nombetis archuit analoige* (etsi possent esse ratione analogiae) Sg. 138[a]. *am. farcuimsitis* (gl. ut facta esse potuerint; i. e. quasi facta sint) 148[a]. *roptis imdai piana donaib anmanaib ceni escersitis inchoirp aracenn* (forent abundantes poenae animis, si non resurgerent corpora pro iis), *ni tibertais piana foraib mani esersitis* (non darent poenas super iis si non resurrexissent) Ml. 15[e]. *airm ifuirsitis intorcc* (locus quo invenissent aprum), *port hifuirsitis innelit* (quo loco invenissent cervam, *fuirec*) Tir. 13. *insí ameit friscomartatar condositis huili* (gl. numquid sic offenderunt ut caderent? *tuit*) Wb. 5[b].

Passivum.

Vix dubium est, quin in vetusta lingua celtica per passivi quoque verbi tempora extiterit omnium personarum flexio, eodem fere modo quo in verbis deponentibus. Sed evenit frequenti usu flexionis impersonalis, quo personae prima et secunda utriusque numeri significari poterant per tertiam personam numeri singularis, infixis modo pronominibus huius vel illius personae, ut perierint ceterae praeter hanc personae, quarum vix reliquiae quaedam sunt servatae. Destructionem hanc magis iam progressam esse cum in lingua britannica, quae solam tertiam personam singularis verbi passivi servavit, tum in dialectis recentioribus omnibus, quae etiam activum destruxerunt, supra demonstratum est (p. 411), cum in vetusta hibernica etiam tertia persona pluralis extet usu frequentiore et communi, in primariis certe temporibus, praesenti (tam ind. quam coni.) et futuro, quae sola servarunt veram flexionem verbalem. Praeteritum enim atque omnia tempora secundaria vel supplentur participiis vel ad participiorum normam sunt formata.

Tempora primaria.

Praesens (indicativi).

Sing. 1. pers. deest exemplum; supponenda eadem terminatio UR quae est verbi deponentis.

2. pers. THER, TER; exemplum non invenimus.

3. pers. sunt terminationes variantes nudae *-ir*, *-ar*, *-er*, *-r*, praeterea *-ithir*, *-thir*, *-thar*, *-ither*, *-ther*. Est differentia formarum absolutae et subiunctae eadem in passivo quae in activo (p. 425).

a) Ser. I. AR: *dénid anasberar frib* (facite quod dicitur vobis) Wb. 23[c]. *intain asm̃berar, intan asmberar* (cum dicitur) 10[b]. Sg. 29[a]. *isairi asberar angein uandanm̃aim̃* (ideo dicitur ortus eius, participii, ex nomine) Sg. 187[b]. *issain aní*

asberar indi et dognither (est diversum quod dicitur in ea et quod fit) Wb. 14[c]. *adobarar* (offertur) 10[c]. *isforru doberar* (datur, fertur eis) Sg. 45[b]. *ascongarar* (gl. indicitur) Ml. 14[e]. *aní forfenar* (gl. quod consummatur) Tr. 45. *immacanar* (circa quem canitur) carm. Goid. 42. *arcanar* (gl. cum canatur) Cr. 32[b]. *indrói doglennar dosuidiu* (via quae paratur huic, bellatori) Ml. 54r. *cid frissasennar* (ad quid sonatur?) Wb. 12[c]. *dofuisemar* (generatur) Sg. 61[a]. *isairi doformagar, doformagar, ni tórmagar* (ideo augetur, non augetur) 28[b]. 58[a]. 67[a]. 188[a]. 202[a]. *ished insin condegar and* (gl. quaeritur inter dispensatores ut fidelis quis inveniatur; i. e. hoc est quod quaeritur) Wb. 8[d]. *doindnagar* (tribuitur) 16[d]. *fonsegar* (gl. tribulamur; constr. impers.) 14[b]. *lann segar and* (palma quae petitur ibi) 11[a]. *fuslegar* (delinitur) Inc. Sg. *inchoisechar* (significatur) Sg. 198[a]. *airecar, arecar, ní airecar* (invenitur, non invenitur) 20[a]. 66[b]. 145[b]. *animchomarc immechomarcar* (interrogatio quae interrogatur) 27[a]. *ni timmorcar* (non coartatur) 3[a]. *frissorcar* (gl. offenditur) Wb. 6[c]. *innarbar* (expellitur) Ml. 14[c]. *doadbadar* (ostenditur) Sg. 207[b]. 209[b]. Wb. 7[d]. 12[a]. 12[d]. 14[d]. 27[d]. 29[c]. *adfiadar* (profertur) Wb. 18[c]. Sg. 74[b]. ER: *huare nád tuiter* (quia non caditur), *asatuiter, hituiter* (ex quo, in quos caditur) Sg. 71[a]. Sola R post *r*: *doberr hi cotarsne do* (gl. obicitur tamen huic) Sg. 21[b]. *doberr dondligudso ifrithcheist* (gl. huic opponitur) 163[b]. *asberr camaiph* (dicitur etiam) 21[a]. *céin asmberr* (gl. dum dicitur) Wb. 33[a]. *cáineperr* (gl. bene dicitur) Sg. 215[a]. *tre atlogud buide donaib nóibaib diatabarr indalmsan* (gl. ministerium huius officii abundat per multas gratiarum actiones in domino; i. e. per actionem gratiarum a sanctis quibus datur eleemosyna) Wb. 17[a]. *aratobarr* (propter quod datur) 12[d]. Sed etiam THER (ad instar ser. III.): *nipi glœe anadchither trithemel* (non erit clarum quod videtur per tenebras; act. *adchí*, videt) Wb. 12[c]. *adcither* (conspicitur) 1[b]. *isamne dognither* (ita agitur) 9[c]. *ní dogrés dognither* (non fit semper) Sg. 59[a]. *treailli gaibther reproinn* (precatione quae canitur ante prandium) Wb. 28[c]. *congaibther* (continetur) 21[a]. *angaibther isindbuinniu l. croit. no aní crottichther* (gl. id quod canitur aut quod citharizatur) 12[c].

Ser. II. plerumque THAR, TAR: *acarthar* (gl. qui amatur) Sg. 193[b]. 196[b]. *itarscarthar* (gl. dirimitur) Cr. 31[b]. *coni etarscarthar on* (ut non separetur hoc) Tr. 37. *duferthar* (gl. conditur officium) Ml. 36r. *foratoc[t]har deglí* (cui imponitur bonus color) Tr. 14. *etercertar* (explicatur; pro *etercertthar*) id. 40. *dogenitin articuil adcomaltar ingerind in .di.* (gl. infinitivus coniungitur genetivo casui articuli apud Graecos; i. e. coniungitur gerundium in di) Sg. 148[b]. *inchruth donelltar mús* (ut declinatur mus) 109[a]. *intinscantar* (incipitur) Tr. 47. *frisduntar* (gl. obstruitur) Ml. 14[c]. *asagnintar intainmnid* (gl. coniunctio verbi habet vim nominativi casus cum actione aliqua, Pr. 13, 5, 28) Sg. 210[a]. *isfrecndirc som didiu intan arallegthar abriathar. intain arallegthar acepis.* (gl. ego quidem absens corpore, praesens spiritu; i. e. est praesens ipse ergo, cum praelegitur verbum eius, cum recitatur epistula eius) Wb. 9[b]. 18[a]. Rarius assimilatum ITHER: *predchider dúibsi* (gl. sermo noster qui fit apud vos) 14[c].

Ser. III. ITHER, THER, TER: *intan asmbersom cia dobera ic do síon foéitsider hi suidiu ds.* (gl. subauditur deus manifeste; i. e. si dicit: quis feret salutem Sioni, subauditur in hoc d.) Ml. 34[d]. *diróscaither* (gl. comparatur, ad contraria) Sg. 42[b]. *dimeccither alled frispirut* (gl. quod spiritualiter examinatur

animalis homo non potest intellegere) Wb. 8[b]. *brister immairecc fairsom et maided fair lib lase dombeir dia cobrith nocco* (gl. deus pacis conterat satanam sub pedibus vestris velociter, Rom. 16, 20; i. e. frangitur incursus ei et clades eius penes vos cum deus fert auxilium in eo) 7[c]. *am. filter* (ut flectitur), *infogur cétna filter* (eadem vox quae flectitur) Sg. 203[b]. *isdoib asrirther lóg apecthe* (gl. mercedem quam oportuit in semet ipsos recipientes; i. e. tribuitur [?] eis merces peccatorum suorum) Wb. 1[c]. *fristacuirther* (gl. obicitur, autem huic) Sg. 21[b]. *indtuigther* (gl. induitur) 143[b]. *issí dias insin oingther leusom* (hi duo unguntur apud illos) Tr. 4. *ishé candadas innandegnimaeso n. gnite inhadchoimnidi retecht fobathis dofoirndither trisin mbrat find* (is est candor bonum operum quae faciunt catechumeni antequam subeant baptismum, qui significatur pallio albo) id. 55. *ni foircnithær* (non finitur) Sg. 6[b]. *arosailcther hires tri degním* (gl. merito ad fidem aditus aperitur) Ml. 14[c]. *aní foirbthigther* (gl. quod consummatur) Tr. 45. *intosgaigther* (gl. initiatur) id. 47. *coni diruidigther* (gl. ut non derivetur) id. 37. *oscech anmimm ainmnigther* (gl. super omne nomen quod nominatur) Wb. 21[a]. *hóre nád coméicnigther nech* (quia nemo cogitur) 28[b]. *cumgaigther* (gl. angitur; subst. *cumcai*, *cumgai*, angores, Ml.) Ml. 32[d]. *huare nad comsuidigther* (quia non componitur), *consuidigther* (componitur) Sg. 159[a]. 201[a]. *iscésad dó neuch cairddinigther and* (gl. omne nomen a quocunque verbo natum vel genetivum sequitur casum vel dativum figurate per compassionem, ut amicus illius, Pr. 11, 1, 3; i. e. est passio ei qui amatur) Sg. 188[a].

b) I. IR: *berir breth foir* (gl. deiudicatur ab omnibus) Wb. 12[d]. *berir animchomarc uáim* (gl. saluta Priscillam etc.), *berir doimchomarc huaidib huili* (gl. salutat te Epaphras, Aristarchus etc.; i. e. fertur, datur salutatio eorum a me, salutatio tua ab eis omnibus) 31[a]. 32[c]. *berir ilbeim friss* (fertur offensio in eum) 4[d]. *berair* (fertur) Sg. 28[b]. *dlegair doib* (gl. debent) Wb. 7[a]. *dlegair dochách umaldóit frialaile* (gl. non est dissensionis deus sed pacis) 13[a]. *dlegair domsa precept docách* (debeo praecipere cuivis) 1[b]. *dlegair do comalnad indhuili rechto* (debet implere omnem legem) 20[a]. *nietar cia gessir* (non impetratur etsi rogatur) 17[d]. *fedir* (refertur) Sg. 188[a]. *cuuir anísiu* (ponitur hoc) Inc. Sg.

II. III. ITHIR, THIR, TIR: *predchidir doib cib cruth* (praedicatur eis qualicunque modo) Wb. 14[d]. *samaltir inmolad dóinde frilaithe* (gl. mihi autem pro minimo est ut a vobis deiudicer aut ab humano die, 1. Cor. 4, 3; i. e. comparatur laus humana ad diem, addit glossator: ut propheta dicit diem hominum non concupivi id est laudem eorum) 8[d]. *derbthair* (gl. adprobatur) Ml. 14[b]. *sluintir persan tresinbre. cenibé ainmnid* (gl. ipsum verbum agentis personae nominativum in se habet; i. e. significatur persona per verbum, quamvis non sit nominativus; pro *sluindithir*, *sluindthir*) Sg. 138[a]. *isdo fóitir* (ad id mittitur; pro *fóidithir*) Wb. 25[a]. *óinaichthir* (gl. unitur) Sg. 212[a]. *cairigthir* (gl. notatur) Ml. 16[c]. *serbaigthir* (gl. amaricatur) Tr. 69. *gaibthir tra déde isintestiminse sís* (sumuntur igitur duo in hoc testimonio infra) Wb. 16[d]. *lobrigthir áabstanit* (gl. infirmatur, eius abstinentia) 6[c]. *huas litir suidigthir leo* (gl. supra literam ponentes, Graeci dexteram partem aspirationis H; i. e. supra litteram ponitur apud eos) Sg. 17[b].

Plur. 1. et 2. pers. desunt certa exempla. In Wb. 15[b]: *ni tam toirsech. ni dergemar* (gl. non angustiamur, .. non destituimur: tribulationem patimur,

sed non angustiamur, aporiamur, urimur, sed non destituimur, 2. Cor. 4, 8) forma *dergemar* fortasse non passiva, sed verbi deponentis (cf. *rudergestar*, sub praet. prim. verb. dep. et Ml. 21[c]: *dimdérgud*, gl. de strato meo; contra infra: *ruderged*, propositum est).

3. pers. secundum analogiam 3. pers. sing. variant terminationes *-itir*, *-tir*; *-atar*, *-etar*, *-tar*; *-iter*, *-ter*.

a) TAR, ETAR, ATAR: *dobertar ar precept soscéli* (gl. nullo honorum usus sum; i. e. qui offeruntur pro praecipiendo evangelio) Wb. 10[d]. *doairbertar foréir dœ* (convertuntur sub voluntatem dei) 22[c]. *asbertar ananman* (dicuntur nomina eorum) 28[a]. 30[a]. *cia etirscartar inna eperta* (quamvis separantur dictiones) Sg. 73[b]. *am. forcantar* (gl. ut docentur) Tr. 49. *anm̄an arafóimtar* (nomina quae accipiuntur) Sg. 156[b]. *áramtar duidchi sidi* (numerantur genuinae [?] hae) 6[a]. *ithé doform̄agddar* (sunt haec quae augentur, nomina substantiva) 28[b]. *inní forsateismetar* (gl. concremant; i. e. eum super quem effunduntur) Ml. 23r. *lobraigetar* (gl. aegrescentium) 62r. *cenmithá aranecatar coitchena in or dam* (excepto quod inveniuntur communia in or etiam) Sg. 65[a]. *ni dénatar* (non fiunt), *ní tucatar* (non intelleguntur) Wb. 8[a]. 12[c]. *issam. doellatar*, *ardoellatar articuil* (sic declinantur, nam decl. art.) Sg. 4[b]. 109[a]. 148[b]. *adcomlatar, dianacomlatar, frisanacomlatar* (adiunguntur, quibus adiunguntur) 29[b]. 51[b]. 190[a]. 198[a]. *lase aralégatar* (gl. legendo; i. e. cum leguntur, praepositiones) 213[a]. *dugaithatar* (gl. cirumveniuntur) Ml. 31[c]. *itmóra na bretha scribatar and in œpis.* (gl. epistulae, inquiunt, graves sunt et fortes; i. e. gravia sunt iudicia quae scribuntur in ep.) Wb. 17[b]. *duratar* (gl. durantur) Ml. 57r. *commescatar dacenél indib* (gl. in utroque genere promiscue sunt; i. e. miscentur duo genera in eis) Sg. 61[a]. *ithé sidi condelggaddar do persanaib* (gl. hae comparationes quae ad personas fiunt; *-addar* = *-atar*, p. 70) 39[a]. *adcuireddar dolání* (adhibentur ad expletionem) 202[b].

ITER, TER: *nadfodlaiter* (gl. individuis, rebus; i. e. quae non dividuntur) Sg. 28[b]. *dufuibniter* (succiduntur) Ml. 24[c]. *dogníter anmann dílsi diib* (fiunt nomina propria ex eis) Sg. 35[b]. *ni óin hifoircniter* (non eodem modo finiuntur, pronomina) 162[b]. *am. noingter iarum ho epscop* (ut unguntur postea ab episcopo) Tr. 49. *cenid archoms. adrímter* (quamvis non ad composita adnumerantur) Sg. 202[a]. *immidaircet 7 duaisilbter do persain duaid* (gl. suprascripti in David, psalmi LXXII) Ml. 2[b]. *ni esgaibter* (gl. nec excipiuntur) Ml. 6r. *conirchloiter* (gl. aguntur, spiritu dei) Wb. 4[a].

b) ITIR, TIR: *miditir* (gl. aestimantur) Wb. 4[c]. *notaitir* (notantur) Sg. 28[a]. *coscitir*, *coisctir* (castigantur) Wb. 22[c]. 31[b]. *oc cormaim gaibtir dúana* (inter cerevisiam canuntur carmina) Paul. carm. 1. *dlegtir féich dúib et dún* (debentur debita a vobis et a nobis) Wb. 4[a].

Coniunctivus praesentis.

Insignis vocali *a*, ut in activo (p. 440).

Sing. 1. pers. fortasse: *coatomsnassar* (gl. ut ego inserar) Wb. 5[b]. *arnarimfolṅgar diltod do* (gl. ne fratrem meum scandalizem; i. e. ne fiam ei scandalum?) 10[c].

2. pers. fortasse: *na imroimser* (gl. considerans te ipsum ne et tu tempte-

ris, Gal. 6, 1; cf. *ammus*, temptatio) Wb. 20[c]. *arnachitrindarpither frisinfírini* (gl. noli altum sapere sed time; i. e. ne rursus eiciaris de iustitia) Wb. 5[b].

3. pers. ATHAR, ITHAR, THAR, AR: *arnatomnathar* (ne putetur) Wb. 13[c]. *mad cofoirbthetu hirisse arfenithar* (si ad perfectionem fidei profertur) 28[c]. *bad hé inmesso doberthar forrn* (hoc sit iudicium quod feratur de nobis) 8[d]. *níp sain anasberthar hogiun et ambess hicridiu* (ne sit diversum quod dicatur ore et quod sit in corde) 5[d]. *ni maith less cia gabthar do* (non placet ei quidquid ei canitur) 29[b]. *arná érbarthar isprecept arbiad nammá* (gl. omnia sustinemus, ne offendiculum demus; i. e. ne dicatur: est doctrina propter victum tantum) 10[d]. *arna œrbarthar*, *arna érbarthar* (ne dicatur) 29[b]. 31[c]. 33[b]. *doberthar indœpistil scríbther dosuidib condárlœgthar duibsi* (afferetur epistula quae scribitur illis, ut praelegatur vobis) 27[d]. *ni torbe do maniréltar do* (gl. quis supplet locum idiotae? i. e. non prodest ei, si non exponitur ei) 12[d]. *cith .m. nam̄a scríbthar and* (gl. quia nullus error fit; i. e. quamvis m solum scribatur ibi) Sg. 28[a]. *indindocbál doratad docr. condartar dúnni less* (gl. ut et simul glorificemur; i. e. gloria quae data est Christo, ut detur nobis cum eo) 4[a]. *airis fechtnach anandach mani erthroitar hua dia* (nam est prospera eorum malitia, nisi subiugetur a deo, = *erthroidthar*) Ml. 48 r. *niepur frib innalmsin berar dohierus.* (non dico vobis de eleemosyna quae feratur Hierosolyma) Wb. 16[d]. *ní dlegar ní dúib* (gl. nemini quicquam debeatis) 6[a]. *manuddlegar ní do* (si quid debet) 32[a]. *fedar* (gl. ferri, referri) Sg. 210[a]. Fortasse, nisi per *s* formata sunt: *arna imromastar nech* (ne quis temptetur) Wb. 11[a]. *arna furastar* (gl. ne fuscetur, candor suus) Ml. 15[b].

Interdum tamen THER per assimilationem, inprimis ITHER: *isuisse intoichther andruailnitheso honnebdru.* (gl. oportet corruptibile hoc induere incorruptionem) Wb. 13[d]. *mad iarnaicniud adrimther* (si secundum naturam computetur) Cr. 3[b]. *conroadamrigther dia* (ut glorificetur deus) Wb. 12[d]. *ingoistigther* (gl. inlaqueari) Ml. 28[c]. *ni rochumscigther són beos* (gl. firmum fundamentum dei stetit; i. e. ne summoveatur hoc etiamnunc) Wb. 30[b]. *coasagnoither* (ut intellegatur) Sg. 180[b]. *manip tredagcomairli dognether* (nisi per bonum consilium fiat) Wb. 29[a]. *madugnether* (si fit) 5[c]. *bad am. asindbiursa dogneither* (ut id dico, fiat) 13[a]. *isdígal manicomollnither side* (est ultio si non impletur haec, lex) 2[c]. *conrochomalnid apredchither dúib* (gl. potens est vos confirmare iuxta evangelium meum; i. e. ut impleatis id quod praedicatur vobis) 7[c].

Plur. 3. pers. *a)* ATAR, TAR: *maduellatar* (si declinentur) Sg. 4[b]. *conríctar huili genti* (gl. donec plenitudo gentium intraret; i. e. ut salventur omnes gentes) Wb. 5[c]; cum assimilatione: *focridigter* (gl. accingi) Ml. 46 r. Sed etiam *b)* TIR forma absoluta: *ma marbitir facta carnis* (si mortificantur) Wb. 4[a]. *arnibat litre nota aram ciascríbtair hifers* (nam non erunt litterae notae numerorum, quia scribuntur in versu) Sg. 6[b].

Item pro imperativo, cuius propria forma vix invenitur: *dodiusgadar indanim dodénam maith* (expergefiat anima ad faciendum bonum) Wb. 5[c]. *roerthar dúib uili* (gl. communicatio sancti spiritus sit vobiscum omnibus) 18[b]; at: *berar imchomarcc* (feratur salutatio) 7[b].

Eaedem formae praemissa particula praeteriti *ro* respondere solent futuro exacto Latinorum: *act rocomalnither inso uile* (cum completum erit hoc omne,

veniet) Wb. 26[a]. *act arroilgither indepistilse dúibsi berthir uáib laudocensibus* (gl. cum lecta fuerit apud vos epistula, facite ut etiam in Laodicensium ecclesia legatur) 27[d]. *hobu rorbaither ingním* (gl. negotio iam parato; *roforb.*) Ml. 15[a]. *acht asrobarthar inmí* (gl. cantato ipso mense ... apparebit) Cr. 32[b].

Futurum.

Triplici modo formatum pariter atque in genere activo, aut per reduplicationem (servatam vel suppletam productione) aut addita consona B aut S.

Species I.

Reduplicationem ipsam servatam non invenimus nisi forte in uno hoc exemplo: *isdoib asrirther lóg apecthe* (gl. mercedem quam oportuit in semet ipsis recipientes; i. e. iis reddetur merces peccatorum suorum, si recte conferimus activas formas praes. *asrenat*, praet. *asrir*, fut. *asririu?*) Wb. 1[c]. Praeterea semper productione suppleri videtur (cf. p. 451).

Duplici forma 3. personae, quae sola remansit et ex qua ceterae per impersonalem constructionem circumscribuntur, sing. (subiuncta *-thar*, absoluta *-thir*) et sine dubio plur. (*-tar*, *-tir*).

a) THAR: *indinducbál dobérthar dom ínim* (gl. gloriam meam; i. e. gloriam quae offeretur mihi in caelo) Wb. 10[d]. *diambad mathi ropia indfochricc dobérthar dúnni* (gl. angustiamini in visceribus vestris eandem habentes remunerationem, 2. Cor. 6, 12. 13; i. e. si eritis boni, erit vobis ea remuneratio quae dabitur nobis) 16[a]. *rofestar cachmbelre intain bérthar indóiri* (sciet omnem linguam, cum feretur in captivitatem) 12[d]. *ni tibérthar digal fuiribsi am. sodin* (gl. oro deum, ut vos quod bonum est faciatis; i. e. non sumetur vindicta de vobis hoc modo) 18[b]. *ishoisaac dofuisémthar asíl nairegde* (gl. in Isaac vocabitur tibi semen, Rom. 9, 7; i. e. ex I. procreabitur eius semen principale) 4[c]. *neich rogníith et gentar* (gl. et si habuerim omnem scientiam; i. e. eius quod factum est et fiet) 12[b]. *dogéntar toich diétoich and* (gl. vocabo non meam plebem plebem meam; i. e. fiet probabile ex improbabili) 4[d]. *dogéntar aidchumtach tempuil less* (fiet reaedificatio templi per eum, Antichristum) 26[a]. *ninincébthar* (non reprehendemur; flex. impers. v. infra) 15[d].

b) THIR: *génthir .i. comadasigfithir* (gl. rite actitabitur, pascha; rectius *géntir*) Cr. 44[b]. *berthir uáib laudocensibus* (feretur a vobis ad L., epistula) Wb. 27[d]. *diandaithirsid ón isindeseircc et spirut rigthir cuccuib* (si correxeritis hoc, mores, in caritate et spiritu venietur ad vos) 9[a].

Plur. *a*) TAR: *inbértar epistli uáin* (gl. numquid egemus epistulis commendaticiis ad vos? i. e. num ferentur epistulae a nobis?) Wb. 15[a]. *eterscértar acoirp et ananmin friu* (separabuntur eorum corpora et eorum animae ab iis) 8[b].

b) TIR sine dubio, quamquam exemplum non invenimus.

Species II.

Cum nota huius temporis *b* (*f*) vix inveniuntur formae pleniores 3. personae utriusque numeri *-ibithir*, *-ibither*, *-ifither*, *-ibitir*, *-ibiter*, plerumque excussa aut prima aut secunda vocali *-ibther*, *-fithir*, *-fither*, *-fitir*, *-fiter*. Modo impersonali fiunt ceterae personae, quarum exempla infra sequentur.

Sing. formae subiunctae *-abthar*, *-ibther*, *-fither*, absolutae *-fithir*.

a) ABTHAR: *spe future glorie bias dúib innim et predchabthar hisos.* (quae erit vobis in caelo et praedicabitur in evangelio) Wb. 26[d].

IBTHER: *dodíusgibther side trinert inna deacte am. dorodiusgad arcoimdiu* (resuscitabitur hoc, corpus, per virtutem deitatis ut resuscitatus est dominus noster) Wb. 9[d]. *isamlid dorriga ... intain nád tomnibther athíchtu* (ita veniet quando non expectab itur adventus eius) 25[b]. *ni dílgibther duib* (non ignoscetur vobis) 33[a]. *ni imdibnibter ainech and octabirt coibsen allae sin* (gl. unusquisque propria, refert; i. e. non concedetur protectio ibi in dandis confessionibus illo die) 15[c].

FITHER (pro qua forma frequentior est *fider*, cf. p. 73): *bieid aimser nad creitfider et dosluinfider* (erit tempus quo non credetur et negabitur) Wb. 28[c]. *acomoicfider* (gl. in utraque continua syllaba) Sg. 59[a]. *ni sechmalfaider* (non praetermittetur) Ml. 14[d]. *ní tuccfither rún* (non intellegetur mysterium) Wb. 8[a].

b) FITHIR (item frequentius *-fidir*): *firfidir anasrubart infáith* (verum fiet quod dixit propheta) Wb. 13[d]. *promfidir innargním íarríchte* (gl. quales sumus verbo et praesentes in facto; i. e. probabitur in facto nostro post adventum) 17[b]. *léicfidir dúib inbrithemnactsin* (gl. sed hoc iudicate magis; i. e. concedetur vobis hoc iudicium) 6[b]. *ma dudesta ní díbarniris íccfidir* (gl. ut compleamus ea quae desunt fidei vestrae; i. e. si quid deest de fide vestra, explebitur, redintegrabitur, pergit gl.: per adventum nostrum ad vos) 25[a]. *nertfidir* (gl. aedificabitur) 10[c]. *amolad maissiu máenib luaidfidir* (eius laus pulcrior muneribus praedicabitur) Paul. carm. 1. *comadasigfithir* (gl. rite actitabitur) Cr. 44[b].

Plur. *a*) FATAR fortasse: *fochelfatar* (deprehendentur?) Wb. 30[d], nisi potius est verbi deponentis.

FITER: *adrímfiter, adrímfeter* (gl. sed haec postea reputentur; i. e. reputabuntur, referentur) Sg. 153[b]. Pr. Cr. 60[b]. *roithfiter* (gl. contrudentur, in ultimum exitium) Ml. 15[c].

b) FITIR: *sóifitir iclóini* (gl. in omni seductione iniquitatis his qui pereunt; i. e. vertentur in inquitatem, cf. *soifesiu, soisiu*, vertes, vertis, Ml. 33[a], *dosoat*, gl. convertere solent) Sg. 209[b]. Wb. 26[a].

Species III.

Per S sicut in activo genere mixta futuri et coniunctivi species formatur, cuius haec exempla invenimus tertiae personae (vel ceterarum constructione impersonali circumscriptarum):

Sing. fut.: *atdomindnastar* (gl. deducar illuc, in Hispaniam; constr. impers.) Wb. 7[a]. *hisindí forsanairisedar ingním* (gl. possunt transire in quem fit actus; i. e. in quem fiet) Sg. 139[b]. — Coni.: *cid etrum aicned indreto diatormastar amét dogní trumain do iarum inmetsin* (gl. quamvis non gravis est natura rei, si augetur eius magnitudo, facit gravitatem ei postea haec magnitudo) Ml. 20[a]. *conecestar duib astoir* (cernatur vobis eius historia) Paul. carm. 3. *manipé duecastar dús inétar dimuintir drommo lías* (si non sit, cernatur si forte inveniatur de familia Dr. L.) Tir. 3. *intan nádnacastar et nádforchluinter* (cum non cernitur et non auditur) Wb. 25[b]. *mestar* (gl. aestimari, sinas ab omnibus) Ml. 24[a]. *cotanrirastarni* (gl. obligemur; constr. impers.)] Ml. 51r. *isécen condárbastar*

inne indí frisasamaltar (necesse est demonstretur sensus eius quocum comparatur) Sg. 211[a]. Fortasse: *arnafurastar* (gl. ut ne.. fuscetur) Ml. 15[b]. *fuduidchestar* (gl. subduci) 36[b]. *doimmthastar frislond ṅintliuchta* (gl. coartata, hoc est, copulata cum aliquo sensu mentis; cf. *coimtangar*, gl. comitatur, Ml. 14[c]) Sg. 3[a].

Plur. fut.: *doinnasatar* (tribuentur) Ml. 30[c]. — Coni.: *mad condiuiti doindasatar* (si cum simplicitate tribuuntur, dona) Wb. 17[a].

E participiis vel e participiorum analogia cetera verbi passivi tempora formari supra (p. 470) commemoravimus.

Praeteritum primarium.

Frequentissimae sunt tertiae personae singularis terminationes *-t*, *th*, fere *-ad*, *-ed* (*-ath*, *-eth*), quas esse principio formas participiales, conferendas lat. *-atum*, *-itum*, demonstrat forma pluralis *-etha*, *-tha* (cf. particip. pass. *-ithe*, *-the*).

Sing. AD: *brithemnact inso et frecre dondi asrobrad* (iudicium hoc et responsum ad id quod dictum est) Wb. 3[c]. *intan asrobrad frie* (cum dictum esset ei) Tr. 62. *issain indí asidrubart 7 indí frisanérbrath* (est diversa quae id dixit, et diversa ad quam dictum est, persona) Sg. 220[a]. *forruchongrad* (gl. erat lege praeceptum) Ml. 34. *úurad* (gl. factum est) L. Ardm. 189b. 1. *rogabad gabáal dóib leu* (gl. probaverunt Macedonia et Achaia conlationem aliquam facere in pauperes san torum qui sunt in Hierusalem, Rom. 15, 26; i. e. facta est collatio eis apud ho[illegible]) Wb. 7[a]. *didoiri babelone rogabad fondulso* (de captivitate Babyonia cantum est in hoc opere) Ml. 54r. *cain ronóibad abracham trihiris* (annon sanctificatus est Abraham per fidem?) Wb. 2[c]. *rohucad airechas inna rómæ coconstantinopoil rucad dam aainm̄* (gl. marg. ad inscriptionem libri V. artis Prisciani grammatici Caesariensis doctoris urbis Romae Constantinopolitanae; i. e. transumptus est principatus Romae Constantinopolim, transumptum etiam nomen eius) Sg. 174[a]. *ní roscríbad arnaill* (non propter aliud quid scriptum est) 6[b]. *doratad spirut dún* (datus est spiritus nobis), *dorratad teist* (datum est testimonium) Wb. 21[c]. 28[b]. *doratad fornanaimdea* (gl. pro ultione hostium) Ml. 36r. *ropredchad dúib* (quod praedicatum est vobis) Wb. 27[d]. *isairi rocload* (gl. crucifixus est, vetus homo noster, ut destruatur corpus peccati) 3[b]. *ished roerbad friatoschid* (est hoc commissum pro victu eorum) 10[d]. *roerbad dúnni forcell* (gl. creditum est testimonium, nobis) 25[d]. *foroxlad hudib ánires* (gl. fides est exacta, ab eis) Ml. 31[a].

ED: *dorairngred dam* (promissum est etiam) Wb. 2[c]. *adropredsom* (oblatus, immolatus est ille) 15[d]. *asrochoiled bás dúnni* (gl. adversum nos erat chirographum decreti; i. e. destinata erat mors nobis) 27[a]. *isdosund rofóided* (gl. misi, Tychicum, in hoc ipsum; i. e. missus est) 23[a]. *duroilged* (gl. abolita est, promissio) 2[c]. *durolged duib* (remissum, condonatum est vobis) 3[b]. *roslogeth* (gl. absorpta est, mors) 13[d]. *ol rofásiged trechretim hicr.* (gl. manet non revelatum, velamen, quoniam in Christo evacuatur, 2. Cor. 3, 14) 15[a]. *arrudérged írúnaib inna deacte* (gl. Christum proposuit, deus, propitiationem; i. e. propositum est in mysteriis deitatis, pergit glossa: ut propitietur eis qui credunt) 2[b].

TH: *neich rogníith* (eius quod factum est, scientia) Wb. 12[b]. *rongníth* (gl. actum; i. e. actum esse) Ml. 14[a]. *aue nifríth nach ammail* (nepos, non inventus

est quisquam eius similis; = *asamail?*) Paul. carm. 1. *nifrith* (non est inventum), *fofrith* (inventum est), *cofrith* (ut inveniretur) Br. h. 29. 66. 79. 86. *coairm irrochloth aboth* (ad locum quo fossa, fundata est eius casa) ib. 70.

T post gutturalem: *oricht les inna allslige* (ut opus fuerit emendatione; *ruiccim les*, indigeo, p. 429) Ml. 2[a]. *ni furecht cidóen screpul bamo triun arailiu* (non inventum est etiam uno scripulo maiorem esse unum trientem altero), *sechnifurecht forcraid ann* (non inventa est abundantia in eo) Br. h. 80. 88. *niconairnecht and chucai* (non inventum est ibi apud eam) ib. 86. Minus certum: *cid arna airecht prono. naitrebthach* (cur non ortum sit? an: cur non effecerit? pron. possessivum) Sg. 198[b]. Item excussa nasali: *isaisilbed do ciasu iartain rocet* (attributus est ei, Moysi, quamquam postea cantus est) Ml. 2[b]. *doarchet*, *doairchet*, *tairchet* (praedictum est; *doaurchanim*, gl. sagio, Sg.) Wb. fq. *tresinfuil storidi doreiset assathóib* (per sanguinem historicum qui profusus est ex eius latere; *doesmet*, p. 433) Wb. 20[d].

In aliis eadem forma contractione orta est: *isairi adfét de híc* (ideo relatum est de eo hic; = *adfiadad*) Sg. 18[a]. *adfet* (relatum est) F. h. 1. *isdobéstaid infét* (gl. est moralis psalmus; i. e. ad moralitatem prolatus est) Ml. 14[b]. *ni derlaichta apecdæ doib acht durat addígal forru* (non sunt iis abolita eorum peccata, sed data est eorum ultio in eos; = *doratad*) Wb. 33[a].

SS (= *st*, cf. p. 49): *rofess cid itaig ríg am. rofess itaig cáich* (gl. ut vincula mea manifesta fierent in omni praetorio et in ceteris omnibus, Phil. 1, 13; i. e. scitum est etiam in domo regis ut scitum est in domo cuiusvis; rad. *fid*) Wb. 23[b]. *rufes aaurlatu treachestu* (gl. didicit ex his quae passus est oboedientiam; i. e. cognita est oboedientia eius per passiones eius) 33[c]. *dorrifess do húasalathrachaib et fathib et apstalib* (gl. omnis scriptura divinitus inspirata) 30[d]. *ished inso sís rochlos et adchess innabésaib et agnímaib* (hoc infra, quod sequitur, auditum et visum est in eius moribus et factis, Christi) 23[c]. *fornim rochloss ahitge* (in caelo audita est eius precatio, Brigittae) Br. h. 16. *focres, focress* (depositum, deiectum est; *focert*) ib. 48. 72. 79.

Plur. TA, plerumque ATHA, ETHA, THA: *anm̄an dorónta de dobriath.* (gl. mane novum, sponte sua; i. e. nomina facta sunt ex adverbiis) Sg. 216[a]. *asrulenta* (gl. inquinatae) Ml. 28[a]. *hisunt tra oricc frissalind serb inchúrsactha lase forruillecta beóil inchalich dimil cosse anall* (gl. obsecro autem vos, fratres, ut id ipsum dicatis, 1. Cor. 1, 10; i. e. in hoc ergo transit ad potum amarum reprehensionis, postquam illita sunt labia calicis melle adhuc ante) Wb. 7[d]. *isimmallei rofóitea* (simul missi sunt) 27[c]. *arrufoitea epistli* (nam missae erant epistulae) 9[d]. *ní roitea cuccu etir* (i. e. *rofoitea*; non omnino missi sunt ad eos) 5[a]. *aschomarta* (gl. ad internecionem caesi sunt) Ml. 26[d]. *ni derlaichta apecdæ doib* (non sunt abolita eorum peccata iis) Wb. 33[c]. *istrimetar roceta intsailm* (per metrum cantati sunt psalmi) Ml. 30[a]. *istriit dorolgetha arpecthi duún* (gl. nos transtulit in regnum filii in quo habemus remissionem peccatorum; i. e. per eum remissa sunt nobis peccata nostra) Wb. 26[c]. *aní asatorbatha* (id ex quo eiecti sunt) 5[b]. *dorurgabtha* (gl. sunt prolata, in utroque genere promiscue; = *doroforgabtha*) Sg. 61[a]. *am. asfriss roairptha* (gl. unicuique sicut dominus dedit) Wb. 8[c]. *roaingthea iarum ho christ* (uncti sunt postea a Christo) Tr. 49. *nocairdnigthea* (gl. foederatae sunt) Ml. 37r.

Ceterae personae utriusque numeri significantur modo impersonali, cuius exempla videas infra.

Participia.

Sunt duo, ut in lingua latina, passivi participia, praeteriti et necessitatis.

1. Participium praeteriti terminatione ampliore TE, fere ITHE, THE (THA, raro cum *d* pro *th*; brit. *-et*, *-etic*) pro simplici *-th*: *accomallte* (gl. socius) Wb. 5[b]. *acomaltae* (gl. coniunx, i. e. coniunctus) Sg. 60[b]. *tinolta* (gl. locata) Ml. 5r. *comchlante* (gl. consitus, conseminatus; *t* = *dt*) Sg. 24[a]. *ambas cete* (gl. cantato ipso mense; i. e si erit cantatus, *t* = *nt*) Cr. 32[b]. *etarfuillechta* (gl. interlitus) Sg. 24[a]. *bid cuimrechta* (gl. alligatus erit) 39[b]. *ind .e. timmorte* (e correpta; *rt* = *rct*) 12[a]. *iséilnithe amenme et achocubus* (gl. inquinata eorum mens et conscientia) Wb. 31[b]. *drudilnithe aciall* (gl. homines corrupti mente) 30[c]. *cid druailnide m̃bes chechtar indarann* (gl. quamvis sit ex corruptis, cum separetur compositum, Pr. 12, 5, 26; i. e. quamvis sit corrupta utraque pars) Sg. 202[b]. *ropo infolgithe irrúnaib* (erat ignotum, velatum in mysteriis) Wb. 21[c]. *imaircide do persin moysi insalmso. asduchrist asimmaircide insalmso* (Moysi, Christo est inscriptus psalmus hic) Ml. 2[b]. 16[a]. *dorairngred dam rombad oirdnide achland* (promissum est etiam, fore electum semen eius) Wb. 2[c]. *aspersan oirdnithe* (gl. scio enim cui credidi) 29[d]. *remeperthae* (antedictus) Sg. 4[a]. *aidchuimthe. loiscthe* (gl. cauteriata, conscientia) Wb. 28[c]. *oingthe* (gl. unctus) Tr. 3. *scópthe* (gl. scopata) ib. 15. *imdibthe ó lanamnas* (gl. circumcisus aliquis vocatus est; i. e. circumcisus a coniugio, expers coniugii) Wb. 10[a]. *aurgabtha* (gl. demptus, dominus a Iudaeis; i. e. captus) Cr. 41[a]. *anas follaigthe* (gl. neglecta) Ml. 64r. *etuailngithe* (gl. indignatus; i. e. indignus habitus) 41r. *bad œrsoilcthe* (gl. aperta sit, porta) Sg. 147[b]. *foircthe* (gl. eruditus; = *forcithe*) Ml. 35[d]. *brathnigthe. forloiscthe* (gl. igne exanimatus) 31[c]. *arnatomnathar bed foammamichthe deacht dondóinacht* (ne putetur esse subiectam deitatem humanitati) Wb. 13[c]. *mesraigthe* (gl. modestus; i. e. moderatus) Sg. 60[b].

Alii casus: *dothaidbsiu indœe infolngithi* (ad demonstrationem dei ignoti) Wb. 10[d]. *nabad mebul lat precept cr. crochthi* (ne sit tibi pudori doctrina Christi crucifixi) 29[a]. *dindtrediu remeperthu* (de tribus antedictis) Sg. 3[b]. *cosinbrosnu resaigthiu* (gl. cum cremio somniato; i. e. praedicto) Tr. 127. *erchoilti* (gl. votivae) Ml. 66r. *cosaigthi* (gl. pedata) 4r. *fuillechti* (gl. lita: cum tunica talari sanguine lita) Tr. 128. *formúchthai* (gl. abscondita, voce) Sg. 9[b]. *amárthórmachtai* (gl. macte id est magis aucte) 76[a]. Plur.: *siglithi* (gl. signati nos, spiritu sancto) Wb. 21[a]. *amtar forñgarti* (gl. Cecropidae iussi; i. e. cum essent iussi) Sg. 31[b]. *remfoiti* (gl. praemissa; = *remfoidthi*) Ml. 30[c]. *uadfialichthi* (gl. nos omnes revelata facie) Wb. 15[b]. *dosuidigthi* (adposita) Sg. 63[a]. *ind frithorthai* (gl. adflicti) Ml. 58r. *cossecarthi* (gl. dicati) 39r. *donaib cloithib* (gl. victis) 45r. *tri beulu dlútai* (per labra fixa) Sg. 6[a].

2. Participium necessitatis in ITHI, THI (cum signo productionis in *i* terminali in uno loco Wb. 1[d]: *dénti*, faciendum, quae producta vocalis, quamvis in aliis iam neglecta inveniatur, comprobatur tamen formis britannicis, arem. vet. *-itoe*, *-itoi*, cambr. hod. *-adwy* = *-itê*, *-atê*): *ni airmithi arní* (gl. neque qui plantat est aliquid; i. e. numerandus pro aliqua re) Wb. 8[c]. *fodlaidi* (gl. aequa

distributione findendas, vocitamus horas) Cr. 33[b]. *cáith bed ṡrethi* (gl. acus substernendum gallinis) Sg. 68[a]. *beth eperthi* (gl. dicendum, aliquid habet dictio; i. e. quod sit dicendum) 25[b]. *ní ædparthi inso* (gl. minime hoc est adhibendum) 6[b]. *cid asdénti frisin tra* (gl. quid ergo fratres? i. e. quid faciendum in hoc ergo) Wb. 12[d]. *preceptori nuiadnissi mór ní asdénti ní airriu* (gl. quomodo non ministratio spiritus erit in gloriam? i. e. praeceptores doctrinae novae, magni aliquid faciendum de illis) 15[a]. *asberat isarindeb isdénti tol dǽ* (gl. qui existimant quaestum esse pietatem, discede ab eiusmodi; i. e. qui dicunt propter lucrum esse faciendam voluntatem dei) 29[b]. *isforcanti* (gl. intimandum est) Cr. 33[d]. *cruth assechidi bethu et nebmarbtu* (quomodo assequenda sit vita et immortalitas) Wb. 29[d]. *ol ascocarti* (gl. quod sit emendandum) Sg. 90[a]. *bed ailti* (gl. ad implorandum) Ml. 65r. *bed foircthi* (gl. imbuendam, studiis) 59r. *bed estoiscthi* (gl. ad inpremendum) 50r. *bed cuimrechti* (gl. ad stringendum) 37r. *donbia[i]l bed cuintechti* (gl. ad quaerendam securim) Tr. 131. *dindínit bed ṡastai* (gl. Cato de agna pascenda) Sg. 39[b]. *isimcasti* (gl. consideranda, animi firmitas) Ml. 18[d]. *bid comsrithi .i. bid aisndissi* (gl. cum his manus conserenda est; i. e. contendendum est, affirmandum; leg. *aisndisti*) 16[a]. *ní eclustai* (gl. proprietas est excutienda) Sg. 27[a]. *massu móiti nech* (si est gloriandus aliquis), *ní issiansib spiritáldib móiti* (non in sensibus spiritualibus gloriandum est) Wb. 23[d]. 27[a]. *bed airillti* (gl. ad promerendam, benignitatem) Ml. 22[d]. *isaichti* (gl. metuenda) Sg. 33[b]. *isairi isimcabthi* (gl. stultas quaestiones devita sciens quod generant lites; i. e. ideo vitandum est) Wb. 30[b]. *bed erngabthi* (gl. fugiendam infidelitatem, monet) Ml. 16[a]. *nicumscaichthi cumachtae* (gl. hoc potestatem literae mutare non debuit; i. e. non mutanda potestas) Sg. 6[a]. *bid cuimlengaithi .i. bid conflechtaigthi* (gl. congrediendum) Ml. 16[a].

Tempora secundaria.

Futurum notam suam induit; praesens et praeteritum solis particulis *no* et *ro* distingui solent. Terminatio tertiae personae congruens cum participio praeteriti est ITHE (IDE), THE. Usus triplex ut in activo.

Praesens secundarium.

Indicativus: *nolíntae* (gl. solebat repleri; *-tae* pro *-the*, p. 73) Ml. 32[b]. *idbart arba ainm leosom peccatum dundidbairt adoparthe darcenn peccati* (gl. peccatum fecit: eum qui non noverat peccatum, pro nobis peccatum fecit, 2. Cor. 5, 21; i. e. oblatio, nam erat nomen apud eos peccatum oblationi quae offerebatur pro p.) Wb. 15[d]. *acheimsón ingaibthe cechsalm* (gradus suus, in quo quisque psalmus canebatur), *indré ingaibthe cechsalm* (spatium in quo etc.) Ml. 54r. *duimmairecthe* (gl. artabatur) 63r. *lasse dusente* (gl. cum persequebatur, a filiis suis) 19r. *is airi asberthe* (propterea dicebatur) Tr. 110.

Coniunctivus: *nach fírianugud forchomnucuir hi rect conocomalnithe indiunni* (gl. ut iustificatio legis impleretur in nobis) Wb. 3[d]. *conocomalnide andurairngred do abar.* (gl. ut in gentibus benedictio Abrahae fieret; i. e. ut impleretur quod promissum est Abrahae) 19[b]. *duforbaithe* (gl. veneretur), *nosroiglide* (gl. permisit flagellari; i. e. ut flagellaretur) Ml. 31[c]. 32[c]. *conulintae* (gl. ut comple-

